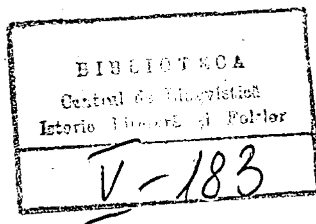
UNIVERSITATEA „AL. I. CUZA" IAŞI

ALBERT-LUDWIGS-UNIVERSITÄT FREIBURG

MONUMENTA LINGUAE DACOROMANORUM

BIBLIA 1688

PARS XI

LIBER PSALMORUM

EDITURA UNIVERSITĂŢII „ALEXANDRU IOAN CUZA"
IAŞI – 2003

Autorii ediției mulțumesc pe această cale
EDITURII UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA“ IAȘI
pentru investiția financiară excepțională care a făcut posibilă tipărirea lucrării de față.

Acest volum apare cu sprijinul
CONSILIULUI NAȚIONAL AL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE DIN ÎNVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR

BIBLIIA

DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ
VÊCHE ŞI NOAUĂ

PSALTIREA

COORDONATORI:

Prof. dr. AL. ANDRIESCU
Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi

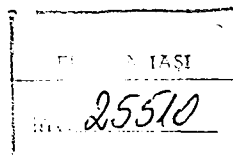
Prof. dr. PAUL MIRON
Albert-Ludwigs Universität Freiburg

AUTORII VOLUMULUI:

ALEXANDRU ANDRIESCU
EUGENIA DIMA
MIHAI ALIN GHERMAN
GUSTAVO-ADOLFO LORIA-RIVEL
ELSA LÜDER
PAUL MIRON
N.A. URSU

CONSULTANT ŞTIINŢIFIC:

Cerc. şt. pr. I dr. N.A. URSU

PSALMII ÎN LITERATURA ROMÂNĂ

de

AL. ANDRIESCU

PARTEA I
PSALMII ÎN LITERATURA ROMÂNĂ VECHE

I. PRELIMINARII

Pentru o mai bună situare a cărţilor religioase vechi în literatura română

Printre cele mai citite şi citate cărţi din *Vechiul Testament* este, fără îndoială, *Psaltirea.* Am putea spune nu numai că este citită, dar este şi ascultată, pentru că psalmii se cîntă în timpul diferitelor slujbe religioase[1]. Aceasta justifică, pe de o parte, frecventa ei tipărire în afara corpusului biblic şi, pe de altă parte, influenţa pe care a exercitat-o asupra evoluţiei liricii universale în general. Nu-i de mirare atunci că zorii literaturii române se ivesc odată cu traducerea psalmilor, în prima jumătate a secolului al XVI-lea, după opinia cea mai răspîndită, iar după unii istorici şi filologi români chiar în secolul al XV-lea. Se ştie astăzi, cu destulă exactitate, doar că textele religioase în limba română s-au păstrat în copii după manuscrise mai vechi, pierdute, a căror dată de elaborare nu poate fi stabilită cu certitudine. N-au lipsit afirmaţiile unor învăţaţi români de mare renume, după care aceste texte ar fi adevăratul certificat de naştere al limbii române scrise, chiar al celei literare. În aceste stîngace manuscrise din nordul ţării, ar trebui căutate originile culturii şi literaturii române. A susţinut această teorie, la vremea lui, Iorga[2], urmat şi de unii filologi, cum ar fi G. Ibrăileanu[3]. Ea a fost reluată de G. Ivănescu, în vremea noastră, întărită cu alte argumente şi completată cu noi concluzii, în 1980, în lucrarea sa fundamentală, *Istoria limbii române*: „Dacă luteranismul ar fi cauza traducerii acestor texte, atunci ele ar fi trebuit să apară în Ardeal sau Moldova, nu în Maramureş. Cum însă aceste texte prezintă un caracter maramureşean, trebuie să admitem că ele se explică printr-un eveniment anterior luteranismului, deci în secolul al XV-lea. Această explicare a textelor rotacizante este singura care ţine seama de împrejurările istorice"[4]. Ivănescu nuanţează şi completează teoria husită a lui Iorga, cu argumente de ordin cultural deloc neglijabile: „Aşadar traducerea textelor religioase în româneşte s-a făcut în Maramureş nu datorită trecerii unor români de acolo la husitism, ci datorită faptului că Mănăstirea Peri era un centru de cultură ortodoxă, cu rosturi de şcoală teologică, foarte receptiv la ideile noi, printre care chiar unele husite" (IVĂNESCU, ILR, p. 509). Această şcoală teologică ortodoxă de la Mănăstirea Peri din Maramureş a avut perioada ei de înflorire la sfîrşitul secolului al XIV-lea şi în secolul al XV-lea şi a decăzut în secolul al XVI-lea. La solicitările didactice, care impuneau ediţiile bilingve slavo-române, s-au asociat, cu timpul, cerinţe care depăşeau nevoile stricte ale cultului şi ale şcolii[5]. Deşi se întemeiază pe o remarcabilă documentare istorică, teoretizările profesorului G. Ivănescu cu privire la vechimea primelor texte religioase româneşti, a căror traducere s-ar fi făcut în secolul al XV-lea, n-au convins. Simpla deducţie, oricît de logică, nu putea compensa marele neajuns în susţinerea acestei ipoteze: absenţa textelor şi a oricăror dovezi scrise care să le ateste existenţa. Credem însă că, din eforturile acestui mare, inventiv şi original investigator al limbii române vechi, se poate reţine o sugestie extrem de importantă: plasarea într-un context cultural mai larg, cu efecte îndelungate, a primelor texte româneşti, care îşi au atestarea documentară în secolul al XVI-lea.

---

[1] Vezi I. Bianu, *Introducere* la ediţia Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, publicată de pe manuscrisul original şi de pe ediţiunea de la 1673, Tipografia Academiei Române, Bucureşti, p. XXV.

[2] N. Iorga, *Istoria literaturii româneşti*, I, ediţia a II-a, Pavel Suru, Bucureşti, 1925, p. 103. Vezi şi pp. 112-114.

[3] G. Ibrăileanu, *Opere*, 7, ediţie critică de Rodica Rotaru şi Al. Piru, Editura Minerva, Bucureşti, 1979, pp. 106-107.

[4] G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Editura Junimea, Iaşi, 1980, p. 506 (IVĂNESCU, ILR).

[5] G. Ivănescu insistă, după Ştefan Ciobanu, dar şi cu multe elemente personale, asupra importanţei textelor bilingve, „în pregătirea preoţilor în limba slavă", extinzînd cercetarea în Boemia şi Polonia, unde existau „cărţi de acelaşi fel, latino-cehe şi latino-polone" (IVĂNESCU, ILR, p. 507). Vezi şi pp. 508-509.

Cu timpul, psalmii traduşi în limba română încep să satisfacă şi alte funcţii decît cele de ordin practic. Aceste noi funcţii sînt asemănătoare, dacă nu chiar echivalente, cu cele ale literaturii. Pentru prima dată traducătorii români, confruntaţi cu rigorile şi neajunsurile unor traduceri literale, sînt siliţi să găsească în limba lor maternă, arhaică, rustică, nerafinată artistic, echivalenţe lingvistice necesare pentru transpunerea unui text poetic, cum este acela al *Psaltirii*, plin de metafore şi simboluri greu de înţeles. Efortul acestor traducători, oricîte stîngăcii le-ar întuneca scrisul, este unul comparabil cu actul de creaţie literară. Psalmii din manuscrisele româneşti nordice sînt reluaţi, revizuiţi şi tipăriţi, fără prea mari schimbări, de Coresi şi colaboratorii săi, după care urmează alte traduceri, în secolul următor. Textul este raportat la surse (slavonă, greacă, latină, ebraică), sînt îndepărtate, pe cît era posibil atunci, erorile de traducere, iar limba se limpezeşte cu fiecare retipărire, pînă la *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei din 1673, operă cu finalitate literară explicit exprimată.

De la apariţia *Istoriei literaturii române de la origini pînă în prezent*, în 1941[6], opera capitală şi de mare autoritate a lui G. Călinescu, se pun în discuţie, tot mai mult şi mai insistent, atît locul cît şi rolul literaturii române religioase vechi. Criticul declară nulă valoarea estetică a cărţilor tipărite de Coresi la Braşov, în baza unor argumente teoretice: „Nu intră în cadrul literaturii decît scrierile exprimînd complexe intelectuale şi emotive, avînd ca scop (ori cel puţin ca rezultat) sentimentul artistic. Însă tipăriturile lui Coresi nu au nici cea mai mică atingere cu acest grup de fenomene" (CĂLINESCU, IST., p. 5). În acest caz, precum şi în cele similare, scoaterea textelor religioase în afara literaturii devine, pentru mulţi, o necesitate. Ele au fost incluse, după G. Călinescu, fără nici o justificare în sfera producţiilor artistice, datorită unei selecţii estetice deficitare: „S-a făcut deci o pioasă confuzie între cultură şi literatură" (CĂLINESCU, IST., p. 5). Această extindere a oprobriului critic asupra întregii literaturi religioase (evangheliare, psaltiri, praxii etc.) este inacceptabilă. Dacă privim scrierile religioase ca scop, evident că ele nu-şi propun să dezvolte „sentimentul artistic", argument pe care se apasă, ci pe cel religios. Dacă literatura religioasă nu urmăreşte scopuri artistice, aceasta nu înseamnă că este străină de astfel de rezultate. Nici cronicarii, exceptaţi de la această regulă, nu urmăreau scopuri literare, pe deplin încredinţaţi că fac istorie. Din acest punct de vedere, nu observăm diferenţa dintre cei care, în evul mediu, îşi propuneau să scrie literatură religioasă sau literatură istorică. Cine vrea poate să pună între ghilimele termenul „literatură" în ambele cazuri, atît atunci cînd este vorba de cronicari, cît şi atunci cînd este vorba de alcătuitorii vechilor texte religioase, pentru că nici unii, nici alţii nu şi-au propus acest scop (să facă literatură), dar au ajuns la acest *rezultat*, de care criticul nu ţine seama decît în cazul cronicarilor. Puţin retoric, dar pe deplin convingător, G. Călinescu clamează: „Ureche, Miron Costin, Neculce, Radu Popescu, D. Cantemir lăsaţi afară? Se poate închipui istoria literaturii italiene fără Dino Campagni, Villani, cea franceză fără Villehardouin, Joinville, Froissart şi Commines? O astfel de sciziune absurdă n-o profesează nici o literatură şi ar fi o eroare dacă noi am menţine-o" (CĂLINESCU, IST., p. 5). Părerea noastră este că eroarea ar fi la fel de mare dacă, fără argumente temeinice, am menţine „sciziunea" prin eliminarea aproape în întregime a literaturii religioase din istoria literară.

Cerinţa legitimă de a izola culturalul de artistic, formulată de Călinescu, nu trebuie transformată în dogmă, pentru că procedînd astfel se poate ajunge, cum s-a şi întîmplat, la eliminări regretabile. Cea mai bătătoare la ochi este absenţa *Bibliei* lui Şerban Cantacuzino din istoria lui Călinescu. Folosind aceeaşi retorică, ne-am putea întreba: Dar îşi poate imagina cineva o istorie a literaturii germane fără o discuţie amplă a *Bibliei* lui Luther? Despre *Biblia de la 1688*, această operă monumentală, care domină întreaga noastră literatură veche, de la apariţia ei, aflăm doar că este „un document de consolidare a limbii literare" (CĂLINESCU, IST., p. 14). Prin urmare aparţine culturii, nu literaturii, şi nu merită efortul unui studiu aprofundat, care ne-ar îndepărta de estetic. E semnificativ că se dă numai un singur citat, primele şase versete din *Geneză*, pentru a se afirma: „Textul este viu şi azi". În rest, un strălucitor excurs despre graiul muntenesc. Întregul pasaj este scris în acel fantastic, captivant şi inimitabil limbaj călinescian, dezinhibat de orice convenţie, susţinut la aceeaşi tensiune de la începutul pînă la sfîrşitul cărţii. Teoria „culturalului", care trebuie separat de „artistic", începe să pălească. Această istorie literară este curată literatură, opera cea mai importantă a lui Călinescu, şi poate cea mai singulară şi mai şocantă proză literară din toată perioada interbelică. Valahul, moldoveanul şi ardeleanul, cărora li se caută, cu destulă maliţie, resorturile psihice, se confruntă pentru a se demonstra că: „Graiul coagulant al limbii literare române este acela muntenesc, care este dialectul nostru toscanic" (CĂLINESCU, IST., p. 14). Astfel de delicioase fantezii nu au nimic de-a face cu rigoarea istorică sau filologică pe care o pretinde expunerea ştiinţifică. Această excelentă pagină de proză artistică înlocuieşte analiza literară a textului *Bibliei de la Bucureşti*, în care sînt atîtea frumuseţi lingvistice. Pe urmele lui Călinescu, se ignoră faptul că textele

[6] G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Fundaţiei Regale pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II", Bucureşti, 1941 (CĂLINESCU, IST.).

religioase ne-au dat nu numai limba literară, care treptat, treptat, grație lor, se limpezește și se luminează, dar și pe cea artistică, la nivelul cărților din secolul al XVII-lea și al XVIII-lea, înainte de începutul modernizării ei către sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

Se poate obiecta, în favoarea textelor cronicărești și în defavoarea celor religioase, că acestea din urmă sînt traduceri și nu elaborări originale. Lucrurile nu pot fi simplificate astfel. Enormul efort pe care îl fac acești traducători de a găsi corespondențe lingvistice românești potrivite pentru a transpune din slavonă sau greacă simbolistica și metaforele biblice, într-o limbă artistică ce abia se năștea, merită să fie menționat ca înfăptuire estetică mai mult decît remarcabilă, conștientă sau nu, pînă la Dosoftei. Prin aceasta, traducerile religioase românești își găsesc un loc binemeritat în istoriile literare. Altfel, ar trebui să trecem cu prea mare ușurință peste un factor esențial în înțelegerea traducerilor ca artă a stabilirii unor echivalențe lingvistice sugestive, operație dificilă care a generat și generează destule stîngăcii și chiar erori. Vom afirma de aceea, restrîngînd discuția numai la evoluția limbajului poetic în literatura română veche, așa cum am mai făcut-o[7], că, fără o bună înțelegere și cunoaștere a psaltirilor din secolul al XVI-lea, chiar și a acelora scrise într-o limbă arhaică, cu o sintaxă adeseori întunecată de modelul oferit de limba textului tradus, cazul textelor rotacizante, dar și al altora, de mai tîrziu, nu vom înțelege pe deplin cum a fost pregătită limba în care Dosoftei și-a scris *Psaltirea în versuri* și Miron Costin *Viața lumii*.

Nicolae Manolescu observă, în *Istoria critică a literaturii române*, cu o remarcabilă înțelegere a complexității fenomenului, această evoluție, citîndu-l ca începător chiar pe întreprinzătorul diacon tîrgoviștean, fixat la Brașov, în inima țării, pentru a tipări carte românească: „De la Coresi la Dosoftei și de acolo, mai departe, la Budai-Deleanu și, în cele din urmă, la Eminescu, istoria poeziei noastre se confundă cu însuși drumul pe care-l străbate limba română, cu transformările, eșecurile și biruințele ei" [8]. Deși va merge cu mare prudență în direcția aceasta (către o analiză mai amănunțită), Nicolae Manolescu remarcă aici un lucru esențial, cu referiri mai exacte doar la poezie: psaltirile trebuie cercetate în evoluția lor către o limbă care promovează valori estetice. La capătul acestor „biruințe" este chiar poezia română modernă. De aceea, nu putem să nu regretăm, încă o dată, că această idee, în care numele lui Coresi, ca începător, și al lui Eminescu, ca înfăptuitor deplin, sînt alăturate, nu a rodit, pe cît s-ar fi cuvenit, nici măcar în *Istoria* celui care o formulează. Mai mult, deși premisele unei analize estetice a textelor religioase sînt puse, nu se poate vorbi de o dreaptă prețuire a literaturii vechi, pe care o așteptăm și pentru care ne străduim publicînd *Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*, cea mai importantă colecție de texte biblice românești comentate din ultimul timp, ajunsă astăzi la al VI-lea volum.

Readucerea în discuție a lui Coresi este bine venită. Multă vreme i s-a atribuit acestui modest diacon rolul de întemeietor al limbii române literare, pe baza textelor pe care le tipărește la Brașov, în secolul al XVI-lea. În mod paradoxal, tocmai acum, cînd reputația sa a ajuns la cel mai scăzut nivel, i se acordă neașteptate merite artistice. În *Introducere în istoria versului românesc*, Ladislau Gáldi identifică anumite elemente prozodice în cărțile tipărite de Coresi la Brașov, punîndu-le, pe unele dintre ele, pe seama influenței „versului românesc popular"[9], punct de vedere contestat de Nicolae Manolescu, care găsește cărților coresiene, traduse sau numai îngrijite de el, alte calități literare: „Limba încă foarte crudă a lui Coresi are, e drept, o plastică uimitoare și ea se observă mai ales în absența elementului prozodic"[10]. Nefiind vorba de scrieri originale, ci de traduceri, încheierea criticului e pe deplin pozitivă: „Dar nu poate fi trecută cu vederea strădania lui Coresi de a găsi echivalențe românești capabile să impresioneze"[11], prin urmare să antreneze valori artistice, neadmise altădată de G. Călinescu pentru acest gen de texte. În *Studiul introductiv* la ediția lui N.A. Ursu, Dosoftei, *Opere* I, Minerva, 1978, am făcut numeroase trimiteri la psaltirile anterioare (*Psaltirea Scheiană, Coresi*) de la care pornește mitropolitul moldovean, oferind o versiune superioară, sub aspect artistic, a psalmilor în limba română.

Istoria critică a literaturii române vechi, întinsă pe vreo trei secole, nu-și poate limita obiectivele numai la o facilă eliminare a textelor care nu satisfac și ca „intenție" necesitățile literare (Călinescu). Îndatorirea unei istorii critice a literaturii este să descopere și în aceste texte ceea ce este rezistent în planul creației estetice. O adevărată tradiție literară capabilă să transmită emoții artistice nu se poate întemeia, într-o cultură ca a noastră, lipsită de alte forme de manifestare în scris, decît în limbajul specializat în procesul tălmăcirii imaginilor biblice din literatura religioasă. Acest principiu este limpede exprimat de N. Manolescu, dar nu este pus în practică decît în cele cîteva constatări fugare asupra lui Coresi[12] și în referințe

---

[7] Al. Andriescu, *Studii de filologie și istorie literară*, *În loc de prefață*, Editura Universității „Al.I.Cuza", Iași, 1997, p. XII.

[8] Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, I, Editura Minerva, București, 1990, p. 8.

[9] Ladislau Gáldi, *Introducere în istoria versului românesc*, Editura Minerva, București, 1971, p. 69.

[10] Nicolae Manolescu, *op.cit.*, p. 9.

[11] *Idem*.

[12] Coresi se folosește în „traducerile" sale de manuscrise deja existente, care circulau în copii în nordul țării. Textul care

ceva mai ample la Dosoftei (ca poet, dar mitropolitul merită toată atenția și ca prozator). Întemeietori ai „oratoriei religioase", Varlaam și Antim Ivireanul apar ca autori importanți, creatori de limbaj artistic, fără delimitările impuse de caracterul compilativ al predicilor pe care le scriu aceștia. Dintre toate textele religioase vechi cel mai vitregit apare, în istoriile literare critice (Călinescu, Manolescu), tocmai cel mai valoros: *Biblia de la București*. Dar nici o istorie literară, oricît ar fi ea de selectivă, nu poate face abstracție de rolul imens pe care l-a jucat *Biblia lui Șerban Cantacuzino*, cum a mai fost numită, în fundamentarea unui stil artistic în limba română, reprodus sau apropiat de acela al originalului din care se traduce (*Septuaginta*). Acest stil se reflectă în toate celelalte cărți religioase românești, dar și în literatura filozofico-morală, oratorică și chiar cronicărească. Mai mult decît atît, un astfel de studiu al stilului biblic în literatura română nu vine pe un loc gol. Prin eforturile noastre de ani de zile – îi avem în vedere pe toți colaboratorii de la *Monumenta Linguae Dacoromanorum* –, am reușit să punem la dispoziția istoricilor literari și a lingviștilor manuscrisele traducerilor românești ale *Vechiului Testament* din secolul al XVII-lea: Ms. 45 de la Biblioteca Universității din Cluj și Ms. 4389 de la Biblioteca Academiei Române. Se pot elabora astăzi studii comparative pe un corpus de texte biblice mult mai întins ca în trecut, pentru a se putea vedea cu limpezime imensele eforturi care se făceau de către cărturarii din epocă pentru stabilirea celei mai potrivite versiuni românești a *Bibliei*. Raportarea Ms. 45 (versiunea Milescu) la textul tipărit în 1688, rezultat din revizuirea celui dintîi, scoate în relief nu numai o simplă operație tehnică de îmbunătățire a traducerii prin îndepărtarea greșelilor, ci și un proces creator de șlefuire artistică, de luminare a textului și de stabilire în limba română a unor echivalențe potrivite și sugestive pentru imaginile și simbolurile biblice. Pentru atîtea părți din *Biblie*, netraduse pînă în 1688, munca aceasta era fără precedent. Afară de aceasta, cine vrea să studieze astăzi sau să facă observații și comentarii cu privire la valoarea estetică pe care o atinseseră traducerile biblice românești, în special cînd e vorba de unele cărți, cum ar fi *Psaltirea*, nu poate trece cu vederea Ms. 4389. Propunîndu-și să realizeze o versiune independentă, pentru că folosește un text slavon și nu pe cel grecesc, cum procedase Milescu, autorul noii traduceri nu este străin de realizarea înaintașului, pe care încearcă să-l depășească și o face cu talent. N.A. Ursu atribuie această valoroasă traducere lui Daniil Andrean Panoneanul[13]. Rămas în manuscris[14], acest text n-a putut concura *Biblia de la București*, carte răspîndită în toate regiunile românești, nici influența destinul limbii artistice. Ms. 4389 rămîne însă un prețios reper, imposibil de neglijat, în evaluarea limbii artistice românești din secolul al XVII-lea, de care se leagă prin atîtea rădăcini bine împlîntate în textele religioase precedente și în cele contemporane. Toate aceste relații, complicate, din care limba textelor biblice iese mereu prefăcută și îmbogățită, împrospătată cu noi valori expresive, nu pot fi cercetate decît diacronic și comparativ.

ne interesează, *Psaltirea*, este reprodus, cu unele modificări, din *Psaltirea Șcheiană*. Prin urmare adevărații traducători sînt călugării din prima jumătate a secolului al XVI-lea, poate chiar din secolul al XV-lea, care au transpus psalmii în limba română. Acestor începători ar trebui să le atribuim, măcar în parte, elogiile mari care se aduc lui Coresi atunci cînd se vorbește de stabilirea unor echivalențe lingvistice românești cu calități artistice înainte de Dosoftei.

II. PRIMA TRADUCERE ARTISTICĂ A PSALMILOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ

1. Dosoftei în viziune prospectivă

Din partea opusă punctului nostru de vedere istoric, pe care îl reprezentăm în studiul de față, vin înnoiri necooperante, mai curînd disjuncte, trimiterea făcîndu-se la un receptor contemporan imaginar, în care îl găsim travestit chiar pe autorul comentariului critic, cu subiectivitatea răscolită de experiențe și de lecturi proprii. Trebuie să recunoaștem că teoretizările, nu prea noi, pe care le face Eugen Negrici asupra expresivității involuntare, sînt extrem de captivante: „opera retrăiește într-o perspectivă originală", adică se înfățișează altfel de la o generație la alta, și de la un receptor la altul, noile imagini despre *obiect* realizîndu-se ca „varietăți individuale", în timp ce „lectura" devine „complementară creației"[15]. Sînt reluate postulatele criticii de gust (G. Călinescu), de o mobilitate necontrolabilă, variabilă de la individ la individ. Această primă dispoziție, o treaptă necesară în procesul receptării, trebuie riguros controlată cu cercetarea atentă a surselor, în cazul traducerilor mai ales. Bianu vedea în Dosoftei, scăzîndu-i mult meritele de poet, un rob al versificației, cu modelul psaltirii lui Kochanowski[16] în față; Eugen Negrici, cu alte moti-

[13] N.A. Ursu, *Un cărturar puțin cunoscut de la mijlocul secolului al XVII-lea, Daniil Andrean Panoneanul*, în „Cronica", XVI, nr. 43 (821), 1981, pp. 5, 8.

[14] Textul vede lumina tiparului în *Monumenta Linguae Dacoromanorum*, 1988-1999, vol. I-VI, și va continua să apară în volumele următoare.

[15] Eugen Negrici, *Expresivitatea involuntară*, Editura Cartea Românească, București, 1977, p. 13.

[16] I. Bianu, *Introducere* la ediția Dosoftei, *Psaltirea în versuri – Modelul Psaltirii în versuri*, pp. XXVIII-XXIX: „Cu un cuvînt, întreagă factura versurilor lui Dosoftei o aflăm la Kochanowski" (p. XXIX).

vări, vede în Dosoftei un poet preocupat de perfecțiunea prozodică, și nu un versificator nedibaci, cum apărea în viziunea lui Bianu: „De preț și surprinzător pentru noi la Dosoftei este rodul acestui efort formalizant, dreptul pe care și-l ia de a scorni aproape orice la nivelul versului numai spre a se ști apoi pe deplin mulțumit și în deplină conformitate cu regulile prozodice”[17].

Eugen Negrici împinge atît de departe această speculație, încît ajunge, cînd trece la analiza psalmilor, să formuleze judecăți apodictice, de felul acesteia: *„Dosoftei nu se conforma vocabularului psalmilor biblici, ci regulilor prozodice”*[18]. Dosoftei avea o acută motivare estetică atunci cînd versifica, dar în rest nu depășea „expresivitatea involuntară”, un rezultat neașteptat al constrîngerilor prozodice. Cele cîteva exemple date de critic, fără raportare la textul slavon după care a tradus Dosoftei psalmii, în proză și în versuri, și fără o cît de sumară comparație cu traducerile românești mai vechi și cele contemporane, *Biblia de la București* îndeosebi, cunoscută de mitropolitul moldovean în manuscris, pentru că a colaborat la revizia traducerii, după cum afirmă, cu bune argumente, N.A. Ursu, ne determină să ne îndoim că autorul *Expresivității involuntare* a făcut, așa cum declară, o cercetare temeinică a lexicului folosit de Dosoftei în psalmii versificați: „cercetînd statistic, prin sondaje, textul tradus, în paralel cu cel originar, am ajuns la concluzia (evident provizorie) că mitropolitul se folosește de un număr copleșitor de unități lexicale”[19]. În paginile de frumoasă eseistică scrise de Eugen Negrici despre Dosoftei nu se vede nicăieri acest efort. Să admitem că lucrurile s-ar prezenta chiar așa cum le înfățișează criticul, cu fantezie și talent, că Palestina nu-i pentru mitropolitul patriot, impresionat, ca și vechiul psalmist, „de șirul de nenorociri ale unei istorii nefaste”[20], decît o Moldovă sălbatică și arsă de geruri; dar e greu să acceptăm că acest tablou este rezultatul pasiunii prozodice și că toată strădania lui Dosoftei de a scrie „pre cît a putut mai frumos” nu-i decît o nesfîrșită înșirare de greșeli de limbă „cu consecințe spectaculoase”, pentru că de aici răsar „remarcabile îndrăzneli metaforice”[21]. Mirările criticului nu mai contenesc în fața rezultatelor, mult mai variate, obținute de Dosoftei, preocupat peste măsură doar de versificație: „Ne mirăm de cît de vie trebuie să fi fost năzuința de a desăvîrși vers după vers și cît de exaltantă această euforie a noviciatului de vreme ce mitropolitul aduce în spațiul biblic ierni și ghețuri și-l umple de rîuri cu bulboane și smîrcuri, de munți cu otavă și «buori», de păduri presărate cu tăuri, fără a se lăsa intimidat de sacralitatea textului originar”[22]. Elementele de localizare sînt puține și întîmplătoare în psalmii lui Dosoftei, „doar acele cîteva cuvinte cu un halou conotativ inconfundabil”, cum recunoaște chiar autorul studiului, efect neconfirmat, în cele mai multe exemple pe care le citează.

„Expresivitatea involuntară” se produce la receptor. Criticul, în cele mai multe cazuri, compară nepotrivit textul lui Dosoftei cu textul modern, în loc să folosească reperele vechi, mai aproape de originalul biblic, la care mitropolitul era foarte atent, nicidecum nepăsător, cum ne lasă să înțelegem formularea: „fără a se lăsa intimidat de sacralitatea textului originar”. Procedînd astfel, Eugen Negrici observă diferențe mari între traducerea „recomandată” de „un institut specializat în asemenea texte”[23] (nemenționat, dar, probabil, protestant sau catolic, cu un vocabular mai modern decît textul scos de Institutul Biblic și de Misiune ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, mult mai conservator) și textul lui Dosoftei. Consultarea vechilor psaltiri românești, cum era firesc, i-ar fi permis însă autorului să observe imediat că frumoasa comparație a *Ierusalimului* cu *crama* se găsește întocmai în *Biblia de la București*: „Puseră Ierusalimul ca o cramă”, cu o mică diferență față de *Psaltirea Scheiană* și de versiunea lui Coresi: „Puseră Ierusalimul ca a poamelor celariu”. În *celar*, ca și în *cramă*, se adăpostește, printre altele, vinul. Evident că raționamentul, rostit cu atîta siguranță în *Expresivitatea involuntară*, cade în gol: „Ce s-a petrecut cu versificatorul? Căutînd rima la cuvîntul *Ierusalimul*, el a trezit o imagine realistică, de un umor involuntar, prin sunetul laic pe care îl conține: «Și feaceră Ierusalimul / Ca o cramă cînd i să ia vinul»”. Nu rima îl interesa aici pe Dosoftei, ci găsirea unui sens care să facă explicită vechea comparație a Ierusalimului cu un *celar* (PSALT. SCH., COR. PS.) sau cu o *cramă* (BB). Este adevărat că adaosul lui Dosoftei: „cînd i să ia vinul” este remarcabil. Ierusalimul devastat (o ruină, o grămadă de pietre, o paragină, în alte traduceri) este ca o cramă pentru vechii traducători români, la care mitropolitul adaugă, în mod deliberat, sensul lămuritor: „fără vin”, pentru a sugera „ruina” din textul originar, pe care mitropolitul îl restabilește din respect pentru sacralitatea lui. Crama este un simbol al avuției, în timp ce vechiul psalmist deplîngea, în *Psalmul 78,* distrugerea Ierusalimului, simbolul credinței, și masacrarea locuitorilor lui, implorîndu-l pe Dumnezeu să pedepsească aspru aceas-

[17] Eugen Negrici, *op. cit*, p. 47.
[18] *Idem*, p. 13.
[19] *Ibidem*.
[20] *Ibidem*, p. 49.
[21] *Ibidem*, p. 47.
[22] *Ibidem*, p. 48.
[23] *Ibidem*, p. 50.

tă nelegiuire: „Mută-ț, Doamne, pre păgîni mînia / Şi preste dînş îț varsă urgia..."[24].

„Viziunile grele, patriarhal primitive", din acelaşi *Psalm 78*, au de asemenea temeinice legături cu traducerile româneşti mai vechi, de la *Psaltirea Şcheiană*[25] şi Coresi[26], pînă la *Biblia de la Bucureşti*, din care extragem exemple semnificative, tălmăcite încă în secolul al XVI-lea, puse în vers de Dosoftei: „trupurile" (PS. SCH., COR. PS.) „mortăciunile" (BB) „şerbilor" (PS. SCH., COR. PS.), „robilor tăi" (BB) sînt „mîncare pasărilor ceriului" şi „fierilor pămîntului" (PS. SCH., COR. PS.; în BB, „fiarălor"), sîngele lor „se varsă ca apa" (PS. SCH., COR. PS., BB) „şi nu era îngrupătoriu" (PS. SCH., COR. PS.) „nu era cine să-i îngroape" (BB). Mai concret, Dosoftei scrie: „Şi nu-i nime să margă cu sapa", dar urmăreşte cu mare rigoare sensul. Prin urmare nu prozodia determină imaginile, ci acestea îşi caută o rezolvare prozodică fericită sau mai puțin fericită, chiar stîngace. După raționamentul răsturnat al domnului Eugen Negrici, dificultățile prozodice şi chiar greşelile de versificație produc cele mai interesante imagini în psalmii traduşi de Dosoftei: „Se dovedeşte, încă o dată – sîntem încredințați în finalul demonstrației sale – că valul stufos al cuvintelor, spărgîndu-se de formele prozodiei convenționale, produce figuri neprevăzute, suplimentează conotativ textul"[27]. Aşa se nasc „cele mai spectaculos «moderne» îndrăzneli ale textului" şi cel mai valoros poet din evul de mijloc românesc îşi afirmă „nestînjenit, pe parcurs, extravaganța imagistică"[28].

În ce constă această „extravaganță imagistică" a „«modernului»" Dosoftei? Doar aparent un termen ca *trăsură*[29] apare nepotrivit, „extravagant" în versurile: „Straje şi ferință mi-am pusu-mi pre *gură* / Cînd stă păcătosul de-m face *trăsură*" (DOSOFTEI, O. 1, p. 87). Fapt semnificativ, cuvîntul acesta apare încă în vreo cinci psalmi (31, 37, 54, 107 şi în 108 de două ori). Frecvența aceasta dovedeşte că *trăsură* intra în obişnuințele acustice ale lui Dosoftei, în rimă de obicei cu *ură*, conducînd chiar la o repetiție supărătoare în *Psalmul 108*: „Cu graiul lor cel de ură / Împregiur de-m fac trăsură" (DOSOFTEI, O. 1, p. 252), „Pentru-acest lucru de ură / Ce-m fac la Domnul trăsură" (DOSOFTEI, O. 1, p. 253), la fel în psalmii 37 (DOSOFTEI, O. 1, p. 86), 54 (DOSOFTEI, O. 1, p. 122) şi în două rime care aduc puțină variație eufonică: *măsură / trăsură* (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 107, p. 250), *căutătură / trăsură* (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 31, p. 72). Extravaganța imagistică nu o dă rima în nici unul din aceste exemple. Pentru justificarea afirmației că ar fi vorba în această rimă *gură / trăsură* de o „extravaganță imagistică", de o „figură neprevăzută" de o „metaforă îndrăzneață", trebuie să acceptăm explicația – oricît ne-ar veni de greu – că din grabă, din neatenție, din pasiunea de a descoperi peste tot efecte ale „expresivității involuntare", s-a acordat cuvîntului *trăsură* un sens greşit, acela de 'vehicul cu arcuri pe patru roți', cînd în limba veche el însemna 'nedreptate', 'greutate', 'necaz', 'suferință', 'supărare' şi apărea, întocmai ca la Dosoftei, mai ales în combinații cu verbul *a face*.

Nici în alte exemple, din cele atît de puține cîte găsim în volum, „plasticitatea involuntară a unor cupluri de cuvinte", cum le numeşte autorul, nu este deloc convingătoare, din motivul arătat mai sus. Sensurile cuvintelor nu pot fi anulate, „scurtcircuitate", după bunul plac al receptorului. Din 'necaz' nu poți face 'trăsură', evident, ne referim la sens, fără să falsifici întregul înțeles al psalmilor în care apare cuvîntul *trăsură*, cu sensul lui vechi. Psalmistul din *Vechiul Testament* şi, după el, Dosoftei înalță rugăciuni fierbinți către Dumnezeu să-i apere de necazurile pricinuite de păcătoşi. Nu doresc ca aceştia să le facă plocon o trăsură pe roate. Este de neconceput o astfel de „scurtcircuitare" semantică. Restabilim şi celorlalte cuvinte citate de Eugen Negrici, la pagina 53, sensul lor vechi. „Ştiința arsă de cuvinte" este „arsura păcatului" (ştiința, cunoştința despre rău şi bine), „pomul cunoştinței binelui şi răului" din străvechea legendă biblică. Pomul care „dă ştiință" (B 1968). Cf. Coresi: „văm amu pune *ştiințele* noastre înaintea lu Dumnezeu", iar acestea sînt „ranele sufletelor noastre" (V. DLR, *Ştiință*, p. 211). Oare şi pe Coresi să-l citim în cheie suprarealistă, pentru aceste atît de frumoase „rane ale sufletelor noastre", după ce am suprapus sensul modern al termenului *ştiință* cu vechea sintagmă biblică? Nu mai e mult pînă ce vom putea vorbi, urmînd această logică, de postmodernul Dosoftei[30].

---

[24] Dosoftei, *Opere* 1, *Versuri*, ediție critică de N.A. Ursu, Studiu introductiv de Al. Andriescu, Editura Minerva, Bucureşti, 1978, p. 181 (DOSOFTEI, O. 1).

[25] *Psaltirea Şcheiană*, prefață, text, facsimile şi transcriere de I. Bianu, cu variante din Coresi (1577), Editura Academiei Române, Bucureşti, 1889 (PSALT. SCH.).

[26] Coresi, *Psaltirea slavo-română* (1577) în comparație cu Psaltirile coresiene din 1570 şi din 1589, Text stabilit, introducere şi indice de Stela Toma, Editura Academiei, Bucureşti, 1976 (COR. PS.)

[27] Eugen Negrici, *op. cit.*, p. 53.

[28] *Idem.*

[29] Atît în ediția Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1974, cît şi în Dosoftei, *Opere* 1, Editura Minerva, Bucureşti, 1978, termenul *trăsură* este glosat cu precizarea exactă a sensurilor: „suferință, pătimire, necaz, supărare".

[30] Astfel de situații ne amintesc de sfatul subiacent pe care îl dădea Paul Zumthor într-o replică din cartea deja celebră, *Essai de poétique médiévale*, Éditions du Seuil, 1972, tradusă în româneşte de Maria Carpov, *Încercare de poetică medieva-*

Rebarbativul *cugetătură* nu poate dezvolta valori poetice şi nu depăşeşte semantismul biblic: „mîhniiu-mă întru voroava mea” (BB, Ps. 54, 2); „sînt cu spaimă-n cugetătură” (DOSOFTEI, O. 1, p. 122). Din motive concrete, sărăcia vocabularului, Dosoftei urmărea deliberat să îmbogăţească limba română literară cu astfel de derivate. În acelaşi scop, foloseşte în *Vieţile svinţilor*, în proză, deci nu din necesităţi impuse de versificaţie, şi termenul, probabil o creaţie personală, *cugetăţitură* (DA, C, p. 956). Tot *Psalmul 54* este o lungă lamentaţie pe care i-o provoacă psalmistului pizmaşii ce „cu urgie să întărîtă, / Cît mi-i de dînşii inema-n smîntă” (DOSOFTEI, O. 1, p. 122). Prin fel de fel de imagini repetitive (ale modelului biblic, căruia îi este fidel poetul), spaima din inima şi *cugetul* psalmistului este întoarsă pe toate feţele, pînă la totala risipire a oricărui sens enigmatic, asemănător celor din poezia modernă, înainte şi de la suprarealism încoace. Exemplele sînt numeroase. Versul: „Nici a şedea-n scaun de pierdzare”, de la începutul *Psalmului 1*, este precedat de altele trei, care-i lămuresc perfect înţelesul: „Ferice de omul ce n-a merge / În sfatul celór fără de lege / Şi cu răii nu va sta-n cărare. / Nici a şedea-n scaun de pierdzare” (DOSOFTEI, O. 1, p. 11). Nu-ţi trebuie prea multe cunoştinţe teologice pentru a înţelege că este vorba de 'judecata de apoi', la care cel drept nu va sta în „scaun de pierdzare”, precum cel păcătos. Coresi foloseşte termenul *judeţ* pentru „scaunul judecăţii” (ŞĂINEANU, DU[31]). În BB apare „scaunul ucigaşilor”, tot în *Psalmul 1*. Nu sîntem îndemnaţi de nicăieri, prin urmare, să vedem în aceste exemple, culese în grabă, „imagini şocante de tip suprarealist”[32], chiar dacă ele „curg greu”, mai ales pentru cei nefamiliarizaţi cu vocabularul textelor vechi.

Pus sub semnul derizoriului cu ajutorul aşa numitei „expresivităţi involuntare”, trimis mereu acolo unde nu-şi are locul, Dosoftei îşi pierde orice farmec. În locul călugărului ars de credinţă apare un poet contrafăcut, alcătuire neautentică de contraste ţipătoare. Travestit în haine moderne, bizarul personaj meşteşugeşte cu sîrg la o maşinărie pe care n-o stăpâneşte bine şi de fiecare dată îi iese altceva decît ceea ce a gîndit. Din impas reuşeşte să-l salveze doar întîmplarea: „Dar adesea, străduindu-se să echilibreze maşinăria prozodică, tot răsucind cuvintele pentru a le încadra exact, Dosoftei atinge din întîmplare pedala norocoasă a limbajului”[33]. Din tot efortul acesta năucitor, poetul se alege cu un „miraculos distih: «Preste luciu de genune / Trec corăbii cu minune»”[34]. Melodioasele versuri din *Psalmul 103* suportă cu mare greutate să fie agăţate în panoplia cu trofee a simbolisticii matematice către care îl conduce criticul. Întregul psalm este o inegalabilă laudă a creaţiei divine. Creatorul este preamărit în mijlocul „minunilor” sale, cum spune inspirat Dosoftei, tălmăcind imaginile biblice într-o limbă poetică de extracţie folclorică, ce era capabilă, mlădiată de el, să le conserve şi să le restituie nealterată, dacă nu îmbogăţită, întreaga frumuseţe. În această pictură naivă, norii sînt „scară” la cer, creatorul îşi mînă caii „iuţ ca vîntul”, „îngerii cei călare” ca „gîndul mărg de tare”, „Prăpastea de-mbrăcăminte” îşi porneşte apa „detunată” de porunca lui Dumnezeu, „din deal la luncă”, izvoarele umplu „tăuri” şi „răuri” din care îşi potolesc setea păsările şi fiarele pădurilor, binecuvîntarea lui Dumnezeu îi răsplăteşte pe oameni cu bogăţiile unui paradis pămîntesc, stăpînit de colosale forţe germinative: „Tu dai fînului să crească, / Dobitoacelor să pască, / Şi creşti pajiştea cea moale, / De scoate grîul din foale” (DOSOFTEI, O. 1, p. 236). În acest eden rotitor, vieţuitoarele descopăr jocul. Jubilaţia îndestulării şi păcii, prin graţie divină, capătă accente extrem de personale în versurile pioase ale lui Dosoftei, care supralicitează modelul biblic uneori, dar nu-l denaturează niciodată. Toate nucleele metaforice biblice sînt păstrate, dar se colorează altfel în traducerea sa:

Pămîntul îi plin de fapte
Ce-ai făcut cu bunătate.
Şi marea, cîtu-i de lată,
Şi largă, şi desfătată,
Într-însa să ţin heri multe,
Jigănii mari şi mănunte.
Preste luciu de genune
Trec corabii cu minune.
Acoló le vine toană
De fac chiţii gioc şi goană.
(DOSOFTEI, O. 1, p. 237)

Pentru a se vedea diferenţele, toate în favoarea lui Dosoftei (cursivitate, plasticitate), citām şi versiunile *Biblia 1688* şi Panoneanul: „să împlù pămîntul de zidirea ta! Marea aceasta – cea mare şi largă; acolo jiganii cărora nu iaste număr. Dobitoace mici şi mari. Acolo vase, merg; Bălaurul acesta carele ai zidit a să batjocuri (la origine fără sens peiorativ, v. şi PSALT. SCH., COR. PS., *n. n.*) cu el” (BB); „Umplutu-se-au pămîntul făpturii tale. Această mare, mare şi lată; acolo gadini care n-au număr, dihanii mici cu

lă, Editura Univers, Bucureşti, 1983: „Villon rămîne un poet fundamental medieval, iar încercarea de a-l situa printre moderni este un joc amăgitor” (p. 523, versiunea română).

[31] Lazăr Şăineanu, *Dicţionar universal al limbii române*, I-V, ediţie revăzută şi adăugită de Alexandru Dobrescu, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu şi Victoria Zăstroiu, Editura Mydo Center, Iaşi, 1995-1996 (ŞĂINEANU, DU).

[32] Eugen Negrici, *op. cit.*, p. 54.

[33] *Idem.*

[34] Atît în ediţia Bianu (p. 357), cît şi în ediţia Ursu (p. 237): *corabii*. În lecţiunea Negrici: *corăbii* (p. 54).

mari. Acolo vor înota corăbii; bălaurul acesta care l-ai zidit să-ş bată joc de dînsul" (Panoneanul, Ms. 4389). Dintre toate, versiunea lui Dosoftei, mai liberă, echivalează sugestiv ideile şi lexicul biblic. Versificaţia introduce o notă dinamică, schimbînd uşor viziunea statică a tabloului biblic. Fojgăiala animalelor, atrase de apele abundente, este mai bine marcată în versiunea lui Dosoftei decît în *Biblia de la Bucureşti*: „Şi colunii cînd li-i sete / Tu-i adăpi fără scumpete. / Tu strîngi pasările-n hoarbă (cîrduri) / La părău ce vin să soarbă, / De prin pietri, de prin gauri / Slobod cîntece şi glasuri" (DOSOFTEI, O. 1, p. 236). Textul din 1688 este mai concentrat: „...priimi-vor colunii (măgarii sălbatici) la sêtea lor. Preste êle pasările ceriului vor sălăşlui; den mijlocul pietrilor da-vor glas". Brevilocvenţa se reflectă în absenţa verbelor în BB şi în Ms. 4389: „Munţii cei nalţi cerbilor – piatra scăpare iepurilor". Dosoftei obţine un efect contrar prin înmulţirea verbelor: „Cerbilor le-ai dat să salte / Pre munţîi cu dealuri nalte, / Şi iepurilor scăpare / Le-ai dat s-aibă supt stînci tare" (DOSOFTEI, O. 1, p. 237). În sfîrşit, „Puii de lei răcnind..." (BB) „Puii leului răcnind" (Ms. 4389) sînt înlocuiţi de *lupii* autohtoni: „Lupii urlă şi scînceadză, / Cînd spre vînat să găteadză" (DOSOFTEI, O. 1, p. 237). Uneori redundanţa devine la Dosoftei procedeu stilistic. În *Psalmul 101*, poetul moldovean se întrece pe sine în această privinţă, atingînd, în manieră populară, pragul de sus al ascezei mistice din original, experienţă greu de comunicat într-un limbaj nepregătit să exprime astfel de trăiri: trupul devine evanescent, iar reprimarea cărnii, sursă de supremă fericire anahoretică. Această stare extatică înlătură, în pustie, materialitatea sordidă a sărăciei şi a mizeriei unei existenţe mohorîte, printr-o profundă credinţă în viaţa de dincolo de vremelnicie. Mulţi ani mai tîrziu, Ion Barbu se apropie, pe alt drum, cu mijloace insolite, de sorginte balcanică, de acest gen de fericire fără razim în afară, într-o miraculoasă confuzie cu alt tărîm, dincolo de contingent, spre care se îndreaptă, în caicul său „ciudat", *Nastratin Hogea la Isarlîk*: „Sfînt trup şi hrană sieşi, hagi rupea din el".

Dosoftei se străduieşte, pe cît îi stă în putinţă, să nu se îndepărteze prea mult de textul vechiului psalmist, încît eşti nevoit, pe bună dreptate, să te întrebi de unde vine şi în ce constă farmecul acestei traduceri. *Psalmul 101*, din care cităm în continuare, e doar un caz între multe altele. Atît cadrul natural de aici: zoologia (*pelicanul, corbul, vrabia*), vegetaţia arsă (*iarba*), cît şi detritusurile rezultate (*fumul, praful*) fac parte din imaginarul biblic al perisabilităţii omului în comparaţie cu veşnicia şi atotputernicia lui Dumnezeu. În mod vădit, fără să fie constrîns de ritm sau de rimă, cum s-a spus, mitropolitul evită decalcul parazitar, introducînd, cu o intuiţie artistică sigură, detalii care îngroaşă atmosfera populară, de rugă naivă, reconstituind un univers paralel cu cel imaginat de vechiul cîntăreţ biblic, rege şi poet. Această atmosferizare populară, ca s-o numim astfel, îl îndepărtează pe poetul român de teroarea abstractă a „Legii" şi-l apropie de o înţelegere umanizată a suferinţii şi a mîntuirii, într-o viziune folclorică impusă de transferarea imaginii într-un orizont de aşteptare dominat de altfel de fantasme, mai apropiate de basm şi, ca mijloc afectiv de comunicare, de limba vorbită[35]: „Că-m *trec dzîlele* ca fumul, / Oasele mi-s *săci ca scrumul*. / Ca *neşte iarbă tăiată* / *M-este inima săcată*, / Că stă uitată de mine, / Ce-*am gătat* să mănînc pîine. / De suspinuri şi de jele / Mi-am lipitu-mi os de piele. / *De-atocma cu* pelecanul, / Prin pustii *petrec tot anul*. / Şi ca corbul cel de noapte / *Îm petrec dzîlele toate*, / Ca o vrabie *rămasă* / *În supt streşină de casă*" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 101, 13–26, p. 229). În versiunea biblică, de la cea din 1688 şi pînă la cele moderne, segmentele subliniate sînt mult mai depersonalizate faţă de versiunea lui Dosoftei: „ca o uscăciune să uscară" (BB), „ca uscăciunea s-au făcut" (versiunile moderne), (Dosoftei: „Oasele mi-s *săci ca scrumul*"); „inima mea s-a uscat ca iarba" (BB, versiunile moderne) (Dosoftei: „*Ca neşte iarbă tăiată / M-este inima săcată*"); „am uitat a mănînca pîinea" (BB, versiunile moderne) (Dosoftei: „*am gătat* să mănînc pîine"); „asemănatu-m-am cu pelecanul pustinic / pelicanul din pustie" (BB, versiunile moderne) (Dosoftei: „*De-atocma* cu pelecanul, / Prin pustii *petrec tot anul*"); „făcuiu-mă ca corbul de noapte în jărişte" (BB), „ajuns-am ca bufniţa din dărîmături" (versiunile moderne) (Dosoftei: „Şi ca corbul cel de noapte / *Îm petrec dzîlele toate*"); „ca o vrabie ce e singură pre casă" (BB), „ca o *pasăre singuratică pe acoperiş*" (versiunile moderne) (Dosoftei: „Ca o vrabie *rămasă* / *În supt streşină de casă*"). Cel sărac mănîncă, în versiunea mitropolitului, „pîine de zgură" (DOSOFTEI, O. 1, p. 230). Zilele efemerei treceri a omului prin lume sînt măsurate cu elemente de astronomie populară. „Mi-s dzîlele trecătoare /

[35] Cercetătorii români sînt atraşi astăzi mai mult de izvoarele externe decît de cele interne în exegezele lor asupra operei lui Dosoftei. A devenit o preocupare centrală situarea poetului şi traducătorului român în context european şi sud-est european, cu un interes sporit în depistarea elementelor baroce. Vezi, în acest sens, cartea temeinică a lui Dan Horia Mazilu, *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea*, Editura Minerva, Bucureşti, 1976, în care se găseşte şi bibliografia aferentă. De fapt întreaga problematică a barocului la Dosoftei începe şi sfîrşeşte cu tălmăcirea prologului dramei baroce *Erofili*, la rîndul ei o transpunere din italiană în neogreacă a cretanului Ghiorghios Chortatzis, după piesa *Orbecche* de Giraldi. (Vezi George Ivaşcu, *Istoria literaturii române*, I, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1969, p. 206). Punînd întrebarea: „A existat un baroc românesc?", N. Manolescu se îndoieşte (*Istoria critică...*, ed.cit., p. 10 şi urm.) de tăria argumentelor care ar putea justifica un răspuns pozitiv, iar Dosoftei ar trebui, cu excepţia interesului pentru drama amintită, scos din cauză (p. 12).

De fug ca umbra de soare" (DOSOFTEI, O. 1, p. 230), iar *vîrtutea* [= puterea] e aceea a ierbii tăiate: „Şi ca iarba cea tăiată / Mi-este vîrtutea săcată" (DOSOFTEI, O. 1, p. 230). Palpitul inimii, ca să reluăm metafora poetului („inima săcată", adică îndurerată, ca în vorbirea populară), se aude mult mai bine în versurile lui Dosoftei, care trăieşte miracolul, fără să-l explice.

Dosoftei este, înainte de orice, un creator conştient de poezie religioasă. Nimeni nu poate nega că îşi dădea seama că aceasta dorea să facă atunci cînd şi-a alăturat vocea la aceea a psalmistului. Această conştiinţă de călugăr cucernic, temător şi apărător al celor sfinte, şi de poet care-şi cunoştea posibilităţile de a potrivi cuvintele în vers, pentru a comunica ceea ce simţea în faţa miracolelor divine, îl determină pe mitropolitul Moldovei să traducă *Psaltirea*, cartea cea mai pătrunsă de tensiune lirică din *Vechiul Testament*. Acest act temerar nu putea fi rezultatul întîmplării. Dosoftei n-a făcut poezie numai atunci cînd s-a desprins de textul biblic, „îndrăzneală" pe care nu şi-a luat-o niciodată, şi nici nu şi-o putea lua. Şi totuşi, afirmaţii de felul acesta s-au făcut şi se fac, cu prea multă uşurinţă, în contrast izbitor cu cele mărturisite chiar de mitropolit. E bine poate să ne amintim de ele. Într-un scurt *Cuvînt către cititor* la *Psaltirea în versuri*, 1673, Dosoftei îşi dezvăluie cu grijă intenţia de a nu trăda „cuvîntul cela ce nu te lasă să-l zîci într-alt chip de cum este scris"[36]. Citează şi tălmăceşte din slavonă (limba *Scripturii* pentru mulţi ortodocşi) în română, cuvinte şi sintagme pe care le crede esenţiale în înţelegerea textului sfînt, şi-şi pune propriile lui interpretări la adăpostul autorităţii patriarhului Constantinopolului, consultat în prealabil. Conştiinţa lui de artist, care se străduieşte să scrie „frumos", cum de asemenea a ţinut să declare, nu s-a frînt în faţa aceleia de călugăr supus tradiţiei, pentru că a ştiut să împace rigoarea dogmatică şi morala, cu alegoria şi metafora, cele patru „înţălesuri" în care l-a iniţiat Dositei al Ierusalimului[37]. Îl îndeamnă de aceea pe „cetitoriul iubit" să se ostenească „a cerca să-nţăleagă într-adîncul aceştii svinte cărţ", să se afunde în spiritul ei. Ca reprezentant al clerului a respectat adevărul bisericii şi ca poet l-a comunicat alegoric şi metaforic în versuri memorabile, cu cuvinte al căror sens „mutat" (o primă definiţie a metaforei) n-a surpat dogma, pentru că rădăcina acestor „mutări" o desluşea în textul biblic. Atunci cînd întîlnea dificultăţi, poetul le-a rezolvat în deplin acord cu călugărul, fără vreo dramă de conştiinţă ca în cazul sufletelor scindate.

[36] Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, 1673, ediţie critică de N.A. Ursu, cu un Cuvînt înainte de Înalt Prea Sfinţitul Iustin Moisescu, Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1974, p. 17.

[37] *Idem*, pp. 21-23.

2. Dosoftei: dimensiunea universului liric. Privire retrospectivă

Propunerile criticilor care încearcă astăzi să valideze o nouă lectură a psalmilor lui Dosoftei, punînd în faţă *numai* textele poeţilor moderni, cu ajutorul cărora încearcă să stabilească, prin deducţie, particularităţile stilistice ale unor texte scrise cu cîteva sute de ani înainte, îşi găsesc o singură justificare şi, implicit, un merit: să-l facă „expresiv şi mai în gustul epocii noastre" pe scriitorul medieval[38]. Altfel spus, în cazul care ne preocupă, să-i provoace pe cititorii de poezie de azi (cîţi au mai rămas) să citească *Psaltirea în versuri* tipărită în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Instrumentul de captare a atenţiei pentru textele vechi ar fi un fel de gramatică poetică contrastivă, pe care n-o respingem, orice lectură fiind posibilă şi profitabilă. O istorie literară a formelor nu poate stabili structura obiectului cercetat, aşa cum se înfăţişează într-un moment dat, decît după ce se cunoaşte bine ce a fost înainte de apariţia acestuia. Altfel se întîmplă ca, în multe cazuri, „inovaţia" presupusă să se dovedească a fi doar o iluzie.

N. Iorga îi învăţa pe studenţi că Dosoftei, „introducînd adeseori peste cuprinsul autentic al originalului o mulţime de elemente de observaţie, o mulţime de alte împrumuturi, care vin din însăşi viaţa poporului românesc, a ajuns astfel de foarte multe ori la lucruri de toată frumuseţea, care foarte adeseori nici nu au nevoie de îndreptare pentru a plăcea şi astăzi"[39]. Aceste cuvinte ale lui Iorga au făcut o lungă carieră, pînă în vremea noastră, cînd se vorbeşte chiar de o „românizare", prin Dosoftei, a lexicului biblic. Compararea cu *Psatirea Şcheiană* şi cu aceea a lui Coresi nu prea îndreptăţeşte o astfel de afirmaţie. Cu mai multă dreptate, se poate vorbi de „conotaţia naivă a metaforelor", cum face Nicolae Manolescu, referindu-se la aceste versuri din *Psalmul 21*:

[38] Cu mare acuitate observa Paul Zumthor necesitatea combinării cercetărilor sincronice cu cele diacronice în studiul literaturilor vechi, sesizînd dificultăţile: „De vreme ce sîntem siliţi să proiectăm asupra textului istoria şi cultura noastră, cu scopul de a ni-l apropia într-un fel oarecare, cel puţin această proiectare să evite primejdia analogiilor simplificatoare şi a justificărilor mitice. Cum pot fi percepute legăturile reale între aceste vechi poeme, care subzistă, şi o cultură dispărută în negura vremurilor, cînd aceleaşi legături dintre noi şi textele din vremea noastră, în cadrul universului căruia îi aparţinem, ni se par atît de complexe şi obscure? Printre atîtea riscuri, rămîne totuşi o certitudine înţeleaptă: să ne aplecăm asupra acestor mesaje greu de descifrat în care mai vibrează totuşi, pentru cititorul atent, intensitatea a ceea ce a fost cîndva o voinţă, o emoţie fără doar şi poate şi perceperea unei frumuseţi" (Paul Zumthor, *Încercare de poetică medievală*, ed. cit., p. 42).

[39] N. Iorga, *Istoria literaturii româneşti. Introducere sintetică* (după note stenografice ale unui curs), ediţie îngrijită, note şi indici de Rodica Rotaru, prefaţă de Ion Rotaru, Editura Minerva, Bucureşti, 1985, p. 72.

Giuncii şi cu tauri mă-mpresoară,
Cu căscate guri, să mă omoară,
Ca leii ce apucă şi zbiară,
Cu gurile rînjite, pre hiară.
Şi ca apa fui vărsat afară,
Şi oasele mi să răşchirară,
Inima-n zgău mi se veştedzeşte,
Ca o ceară cînd să răstopeşte.
Mi-i vîrtutea ca hîrbul de sacă,
Limba-n gingini lipită să neacă...
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 21, p. 50)

E riscant, însă, să afirmi că metaforele din aceste versuri, atîtea cîte sînt, au o „concreteţe naivă care nu există în cartea sfîntă”[40]. Mai întîi, această concreteţe este mai pronunţată în *Psaltirea Şcheiană*, am putea spune (*giunci, ricăiaşte, sparse toate oasele, mijlocul maţelor*), de unde o preia întocmai şi Coresi, care nu face altceva decît să înlăture fonetismele regionale nordice, unele cuvinte, regionale şi arhaice, înlocuindu-le cu cele sudice. Datorită acestui fapt, textul lui Coresi pare mai „modern” decît cel din *Psaltirea Şcheiană*, dar lexicul e identic. Diferenţele nu dau altă valoare imaginilor şi, în consecinţă, nu-l pot îndepărta pe traducător, oricare ar fi el, de textul biblic:

Încungiura-mă viţei mulţi,
junci graşi ţinură-mă;
deşchiseră spre mine rostul său,
ca leul răpeaşte şi ricîiaşte.
Ca apa vărsaiu-mă
şi se sparseră toate oasele meale.
Fu inema mea ca ceara topindu-se
pre mijloc de maţele meale.
Şi uscă-se ca un urcior vîrtutea mea,
şi limba mea lepi-se de grumazul mieu...
(COR. PS. p. 104–105)

În al doilea rînd, acest vocabular aparţine unor societăţi patriarhal-păstoreşti şi nu putea să difere de la o traducere la alta. De aceea îl găsim întocmai, în ceea ce are esenţial, şi în *Biblia de la Bucureşti*, aşa cum îl stabilise Milescu, nemodificat de revizori, pentru că nu aveau ce schimba, el fiind al textului originar, şi nici de Panoneanul (Ms. 4389), chiar dacă acesta, ca şi Dosoftei, pornea de la un text slavonesc şi nu de la cel grecesc. În toate, vocabularul biblic rămîne neschimbat, cum nici nu se putea altfel, cum neschimbate rămîn şi „metaforele”, la fel de „concrete” şi de „naive”, în traducerile *Bibliei* din toate timpurile şi de pretutindeni. Textul *Bibliei de la Bucureşti*, la care, se pare, a colaborat şi Dosoftei, într-o primă revizie[41], confirmă, prin solidaritatea lui cu textele anterioare, această tenace unitate lexicală a textelor biblice româneşti chiar în *Psaltire*, operă poetică mai expusă schimbărilor. *Biblia de la Bucureşti* este purtătoarea tuturor valorilor expresive din traducerile anterioare şi devine piatra de temelie a acelora care se vor mai face. Lexicul figurat şi nefigurat al psalmilor confirmă această unitate mai mult decît fonetismele care fac obiectul preferat al lingviştilor români, de tîrzie orientare neogramatică, în studierea textelor vechi. Modul de a percepe figurile de stil biblice *este acelaşi* în toate traducerile citate, de la *Psaltirea Şcheiană* şi cele coresiene, care preiau vechea traducere maramureşeană, şi pînă la *Biblia de la Bucureşti*, opera care încununează literatura religioasă veche românească. Transcriem sub formă de versuri psalmii în proză din *Biblia 1688* pentru a se putea face mai uşor comparaţia, dar şi pentru a pune în relief uimitoarea grupare pe unităţi sintactice a fragmentului, pînă la realizarea aceluiaşi număr, de zece „versuri”, cu simetrii ritmice şi frastice, atît la Coresi, cît şi la Dosoftei şi în *Biblia de la Bucureşti*:

Împrejurară-mă viţei mulţi,
Tauri graş mă încungiurară.
Deşchiseră asupra mea gura lor
ca un leu hrăpind şi răcnind.
Ca o apă mă vărsaiu
şi să rîsipiră toate oasele mêle.
Să făcu inema mea ca o ceară,
topindu-se în mijlocul pîntecelui mieu.
Uscă-se ca un hîrb vîrtutea mea,
şi limba mea s-au lipit de gîtlejul mieu.
(BB, Ps. 21, 12-16)

Tot de la Nicolae Iorga porneşte o altă judecată, gata făcută şi necontrolată, asupra textului *Psaltirii* versificate de Dosoftei, reactualizîndu-se, de la un comentator la altul, ideea unei Moldove fabuloase pe care mitropolitul o suprapune peste textul biblic, sporindu-l cu elemente din geografia, istoria şi din viaţa poporului român. O sinteză a acestei imagini a Palestinei (numire administrativă pentru „ţara lui Israel” sau „pămîntul făgăduinţei” din *Biblie*) face Eugen Negrici în *Expresivitatea involuntară*, reţinînd „elemente de peisaj şi zoologie imposibile în aria Palestinei, inexistente în textul biblic, dar lesne de văzut cînd te afli undeva în preajma familiară a Moldovei”[42]. Sînt precizate, ceva mai jos, şi „elementele” cele mai şocante din acest peisaj „imposibil” în torida Palestină: „ierni şi gheţuri”, „rîuri cu bulboane şi smîrcuri”, „munţi cu otavă şi «buori»”, „păduri presărate cu tăuri”[43]. Ne surprinde că nu găsim citate şi textele edificatoare. Bănuim că sînt avuţi în vedere în special psalmii 147 şi 148, în care într-adevăr fenomenele unor ierni aspre sînt detaliate foarte exact

[40] N. Manolescu, *op. cit.*, p. 15.
[41] Vezi Al. Andriescu, *Locul Bibliei de la Bucureşti în istoria culturii, literaturii şi limbii române literare*, în *Monumenta Linguae Dacoromanorum, Biblia 1688*, I, *Geneza*, Editura Universităţii „Al. I. Cuza”, Iaşi, 1988, p. 24.
[42] Eugen Negrici, *op. cit.*, p. 48.
[43] *Idem.*

de Dosoftei, în imagini memorabile, în care reia, însă, în limba română, una după alta, pe cele biblice. *Psalmul 147* preamăreşte puterea lui Dumnezeu:

Cela ce-ş dă omătul ca lîna
Şi negură spulbără cu mîna,
Ca cenuşea cu sîta cînd cerne,
Preste tot pămîntul de s-aşterne.
Cela ce aruncă sloi de gheaţă,
De dă groază preste toţ cu greaţă.
Cine poate să-i sufere gerul
Ce-mpietreşte apele ca herul?
Cu cuvîntul său Domnul învaţă
De să răsîpăsc şi să dejgheaţă,
Şi duhul său Dumnedzău trimite
De să-ntorc într-apă ca mainte.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 147, p. 329)

În *Psaltirea Şcheiană* găsim, transpus cu fidelitate, acelaşi frumos peisaj hibernal. Merită să fie citat în întregime acest text frust, în care poate fi recunoscut modelul stilistic urmat şi de Dosoftei, cu originea în cel biblic:

Cela ce déde néoa sa ca lăna,
negura ca cenuşe pospăe.
Lepădă grindiré sa ca pănile,
înprotiva feţei gerului cine va sta?
Tremete-va cuvîntul său şi topi-le-va;
sufla-va duhul lui şi cure-vor ape.
(Ediţia Bianu, 1889, Ps. 147, 6–8, p. 476)

Imaginea aceasta, „néoa ca lîna" nu ne îndreaptă către păstorii din Carpaţi, oricîtă mirare ar produce, ci la cei din „ţara lui Israel", neferită de zăpezi în munţii din nord. Călugărul anonim, traducătorul *Psaltirii Şcheiene*, foloseşte şi un derivat de la *nea* în *Psalmul 67:* „înnéo-se în Selmonu" (p. 201). La Dosoftei: „Ca-n Selmon cînd cade *omătul* de-albeşte" (DOSOFTEI, O. 1, p. 148). La Coresi întîlnim cuvîntul *zăpadă* („zăpada sa ca lîna", COR. PS., Ps. 147, p. 597) şi *zăpădeaşte* („zăpădeaşte-se în Selmon", COR. PS., p. 276). În *Biblia de la Bucureşti* apar ambele regionalisme: *omăt* şi *a omeţi*: „Dînd *omătul* lui ca lîna, negura ca cenuşa celui ce presară; puind gheaţa lui ca pîinile; în faţa gerului lui cine va suferi? Trimite-va cuvîntul lui şi le va topi pre êle, sufla-va vîntul lui şi vor cură apele" (BB, Ps. 147, 5-8). Folosirea moldovenismelor: *omăt* şi *a omeţi* în *Biblia de la 1688* întăreşte ipoteza că Dosoftei a participat la revizuirea manuscrisului lui Milescu.

În *Psalmul 148*, în laudele aduse de vechiul psalmist lui Dumnezeu, prin vocea întregii creaţii, se repetă motivul forţelor răscolite ale naturii din *Psalmul 147*, trezite şi potolite la „cuvîntul Domnului". „Îngheţul" şi „dezgheţul" din *Psalmul 147* afirmă metaforic puterea şi bunătatea Creatorului, care pe toate le face şi le desface. Textul biblic cuprinde toate elementele iernii geroase pe care le întîlnim şi la Dosoftei: „omătul lui ca lîna, negura ca cenuşa", „gheaţa lui ca pîinile", „gerului lui cine va suferi?" (BB, Ps. 147, 5-7). E drept că, pe sugestia biblică, se infiltrează unele comparaţii personale din universul casnic: „Cu sîta cînd cerne", „împietreşte apele ca herul" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 147, p. 329). În ardoarea lui mistică, mitropolitul poet înlocuieşte vieţuitoarele mării, în acest imn al Creaţiunii, cu personaje de basm: „Lăudaţ pre Domnul, toţ bălauri / De pre pămînt şi zmei de prin gauri" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 148, p. 331). În acest amestec, e greu să mai recunoaştem „ambianţa concretă" a Moldovei din vremea lui Dosoftei. Imaginarul biblic este adus la nivelul celui folcloric, de unde rezultă şi abundenţa termenilor populari:

Lăudaţ pre Domnul, toţ bălauri
De pre pămînt şi zmei de prin gauri.
Lăudaţi-l, fulgere şi focuri,
Şi smida ce cade-n toate locuri,
Omeţii şi gheţîle, şi vîntul,
De turbură şi-i face cuvîntul,
Măguri, dealuri şi lemne cu roadă,
Şi chedrii toţ, pănă-n cei de coadă,
Gadinile şi cu toată hiara,
Şi dobitoc de prin toată ţara.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 148, p. 331)

Această natură plină de viaţă, păsări şi animale de tot felul, cu vegetaţie bogată, cu ape revărsate, cu vifore, zăpezi şi grindini, dar şi cu pomi roditori şi cîmpii fertile, figurează, în laudele psalmistului, creaţia divină, răsplata şi pedeapsa oamenilor după faptele lor. Toate aceste imagini naturiste îşi găsesc justificarea în revelarea puterii divine. Nu e lumea (natura şi oamenii) românească aici, cum se afirmă de multe ori şi prea apăsat, cu referire la Dosoftei, ci lumea şi atîta tot. Cantonată, după Iorga, într-o interpretare autohtonizantă, judecata critică, neluînd în seamă sursa biblică a unor termeni anexaţi realităţii româneşti cu prea multă uşurinţă, face din Dosoftei un poet mai puţin important decît este în realitate. Cutremurat, ca şi vechiul psalmist, de putinţa sau neputinţa omului de a se mîntui, acest poet, prea puţin preocupat de culoarea locală, introducea cîte un animal cum ar fi zimbrul din stema Moldovei, exemplu adeseori invocat, în pădurile, de stejari totuşi, pe vremea aceea, din ţara sfîntă (v. DB, p. 258). Stejarul apare în numele unor localităţi dar e pomenit adeseori în *Biblie* nu numai ca nume de loc. Dosoftei e un poet religios patetic, excedat uneori de această ardoare, care-l conduce la un consum prea mare de cuvinte, într-o limbă care avea prea puţine. Şi le-a creat atunci singur, cînd i-au lipsit cele care îi trebuiau, sau le-a pus pe cele vechi nu numai să sune cum dorea el în vers, dar să şi comunice, forţînd sensurile, ceea ce metafora biblică îi cerea.

Putem vorbi, cu destul temei credem, de un sistem de echivalenţe ale metaforelor biblice destul de

bine închegat în limba traducerilor româneşti din secolul al XVII-lea, cu punctul de plecare în textele religioase, manuscrise şi tipărituri, din secolul anterior. Nivelul superior al acestei evoluţii, cu efecte artistice pe termen lung, îl formează *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei şi *Biblia de la Bucureşti*. Aceste două traduceri fiind contemporane, compararea lor ne apare obligatorie. Raportarea unui text versificat la unul în proză creează condiţiile unei abordări contrastive, care poate aduce clarificări utile în aprecierea alcătuirii şi funcţionării combinaţiilor metaforice. Există în psalmii versificaţi de Dosoftei un subtext aluziv, cu uşoare actualizări la realităţile româneşti, la care se fac, de la Iorga încoace, numeroase referiri[44]. Importanţa lexicului care îl susţine a fost mult exagerată. Nu pot fi depistate cazurile, cu o relevanţă poetică mai mică sau mai mare, care duc la o cît de neînsemnată alterare a conţinutului vechilor psalmi. Dimpotrivă, tot ce clădeşte poetul român vine, de fiecare dată, să întărească ideea biblică, să-i dea, într-o traducere creatoare, artistică, dar fidelă ca sens textului originar, un contur care s-o facă mai convingătoare. Elementele cele mai semnificative şi mai încărcate de vibraţie lirică, cele care formează baza rezistentă din sistemul figurativ al lui Dosoftei, nu trebuie căutate, cu nemotivată sîrguinţă, *numai* în afara *Bibliei*. Astfel de exemple sînt, de multe ori, întîmplătoare şi nu rezultatul unei viziuni organice, care rămîne biblică prin excelenţă şi nu admite suprapuneri. Poate că ar trebui să vorbim, în unele cazuri, de coincidenţe rustice şi nu de „localizări". La rîndul nostru, am semnalat, în studiul introductiv la ediţia critică a lui N.A. Ursu, un număr de termeni din universul popular românesc folosiţi ca accesorii stilistice de Dosoftei: *lup* în loc de *leu* (Ps. 103), *omeţi* (Ps. 125), *strungă* (Ps. 99), *pepeni* şi *slănină* (Ps. 77), *pominoace*, *colivă dulce* (Ps. 21) etc. Chiar dacă astfel de exemple nu pot fi trecute cu vederea, *Psaltirea* tradusă de Dosoftei este departe de a fi o adaptare sau o localizare românească a vechilor psalmi. Dimpotrivă, cu astfel de cuvinte colorate local, poetul reface, în limba română, imaginea biblică globală, aşa-zisele distanţări de original oprindu-se la un nivel lexical superficial, destinat înţelegerii limitate a unei categorii largi de cititori sau de ascultători. De aceea sîntem tentaţi să vorbim nu de o viziune românească (de altfel exemplele sînt, în comparaţie cu întregul vocabular al psalmilor, extrem de puţine), ci de momente de trăire şi de reprezentare particularizată a universului biblic. Aici vin să se aşeze şi unele aluzii istorice strecurate de Dosoftei în cîţiva psalmi dintre care cel mai cunoscut, adeseori citat, în împrejurările cele mai diferite ale vieţii, este *Psalmul 136*:

La apa Vavilonului,
Jelind de ţara Domnului,
Acoló şedzum şi plînsăm
La voroavă ce ne strînsăm,
Şi cu inemă amară,
Prin Sion şi pentru ţară,
Aducîndu-ne aminte,
Plîngeam cu lacrămi herbinte.
Şi bucine ferecate
Lăsăm prin sălci aninate,
Că acoló ne-ntrebară
Aceia ce ne prădară
Să le dzîcem viers de carte
Într-acea streinătate,
Că-n svînt muntele Sionul
Cîntări ce cîntam la Domnul.
Ce nu ni să da-ndemînă
A cînta-n ţară streină.
(DOSOFTEI, O. 1, p. 307)

Putem bănui, în astfel de versuri, o coparticipare afectivă a mitropolitului Dosoftei la o dramă care-l frămîntase şi pe vechiul psalmist[45]. Nota elegiacă a acestui psalm este profund individualizată într-o traducere care nu trădează textul biblic.

Surprinzătoare au apărut unora cuvintele lui Dosoftei care nu aparţin regimului climatic torid al ţării sfinte, dar caracterizează iernile aspre din ţara sa na-

[44] Cele mai exagerate opinii în această privinţă, încercarea de autohtonizare a naturii, oamenilor, împrejurărilor istorice, în psalmii traduşi de Dosoftei, le formulează Dan Zamfirescu, în volumul *Contribuţii la istoria literaturii române vechi*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981, articolul, cu titlul semnificativ, *Dosoftei, poet naţional*: „Fără a pune la îndoială un moment profunzimea religiozităţii sale, lectura integrală a *Psaltirii* ne confruntă cu un fenomen straniu: cea mai formală, mai mecanică, mai rutinieră, mai «neinspirată» parte dintr-însa o reprezintă cea strict religioasă, circumscriind dialogul dramatic om – Dumnezeu. Din acest punct de vedere, iconoclastul Arghezi a infuzat în psalmii săi moderni o încărcătură «mistică» infinit superioară celei din psalmii lui Dosoftei, dintre care nici unul n-ar putea fi selectat pentru o antologie a misticismului poetic! Imediat însă ce Dosoftei are în faţă un text încărcat cu imagini de natură, cu echivalenţe ebraice ale peisajului moldav, sau originalul îi oferea posibilitatea de a sugera asemenea apropieri, tălmăcitorul devine extraordinar, poezia se încarcă cu imagini proaspete, neaşteptate, de «localizări» ce-i dau un farmec nespus. Natura biblică, de ţară caldă, se colorează româneşte, cu ierni, geruri, gheţuri; marea se transformă în rîuri cu bulboane şi smîrcuri, sau în tăuri de pădure; deşertul, în munţi cu otavă" (pp. 123-124). Descrierea de aici e identică cu aceea a lui Eugen Negrici din *Expresivitatea involuntară*, ed. cit., p. 48. Am arătat, în altă parte, că toate aceste elemente ale naturii sînt în originalul biblic, chiar şi iernile cu gheţuri şi zăpadă. Cît despre afirmaţiile cu privire la psalmii lui Dosoftei, „dintre care nici unul n-ar putea fi selectat pentru o antologie a misticismului poetic!", acestea par a fi scoase direct din panoplia propagandei care condamna „misticismul" în literatură pentru a pune în loc „autenticitatea românească a peisajului şi a formei", de parcă acestea n-ar fi creaţiile Domnului, care provocau atît extazul vechiului cît şi al noului psalmist.

[45] Calificarea de „excepţional poet politic", acordată de Dan Zamfirescu (*op. cit*, p. 124) lui Dosoftei, cu referire la *Psalmul 136*, nu poate fi admisă.

tală. Aceasta a condus la ideea că „Palestina lui Dosoftei este bîntuită de ierni scitice”[46], atît de greu suportate de Ovidiu la Pontul Euxin. Am observat că în psalmii 147 şi 148, astfel de termeni: *omăt, gheaţă, sloi de gheaţă, ger, dejgheaţă* sînt justificaţi de prezeţa lor în textul biblic[47]. Există însă şi situaţii, puţine, cînd această motivare lipseşte, ca în *Psalmul 125*, care devine în final un adevărat pastel rustic cu înţelesuri alegorice:

Şi ne-ntoarce, Doamne, cu tot pleanul
Ca ometii cînd să rump la anul
De austrul ce suflă cu călduri,
De cură părauă-n toate laturi.
Ceia ce ş-au sămănat cu plînsuri,
S-or bucura secerînd cu rîsuri;
Ceia ce mărg sămănînd cu jele,
Ş-vor culege veseli mănunchele.
(DOSOFTEI, O. 1, p. 290)

Mîhnirile şi bucuriile cultivatorului de pămînt de pretutindeni, dependent de capriciile timpului, trec cu fidelitate şi naturaleţe din textul biblic în acela al poetului român: „Întoarce, Doamne, robimea noastră, ca pîraiele în austru! Cei ce samănă cu lacrămi, cu bucurie vor secera. Mergînd mergea şi plîngea puind seminţele lor. Şi venind vor veni cu bucurie ridicînd znopii lor” (BB, Ps. 125, 5-8). Atragem atenţia că, doar cu o singură excepţie – „ometii cînd să rump la anul”, adaptarea condiţiei meteorologice de trecere la sezonul ploilor, care umflă apele în sudul secetos al Palestinei, la „ometii” care se topesc brusc la noi primăvara – Dosoftei traduce foarte fidel acest psalm. Nu uită nici măcar „snopii” din final, numiţi şi „mănunchele”, în Moldova (v. DLR, t. VI, fasc. a 4-a, p. 250). Comparaţia dezvoltată din textul biblic are un profund înţeles alegoric, pus cu grijă în evidenţă chiar de Dosoftei: „Aşia va fi şi la învierea morţîlor, de toate părţîle îi va aduna Dumnedzău pre toţi, cine-ş la ce ş-au agonisit”[48]. *Omeţii* („Ca ometii cînd să rump la anul / De austrul ce suflă cu călduri”, în care este reprodusă sintagma biblică atît de lapidară: „ca pîraiele în austru”) sînt instrumentul stilistic cu care Dosoftei nu urmăreşte atît o localizare, efect secundar şi întîmplător, cît întărirea imaginii biblice. Poetul mitropolit, interesat să ilustreze intensitatea fenomenului, forţează imaginea apelor dezlănţuite la topirea zăpezilor, vizînd un înţeles moral simbolic: răsplătirea semănătorului (dreptcredinciosului) cu roadele bunei sale purtări. Dosoftei traduce psalmii urmînd o certă vocaţie de poet, stăpîn deplin pe mijloacele sale artistice. Localizările sînt un instrument şi nu un scop. Ele nu se fac în afara sau împotriva textului biblic, ci pentru a-l susţine.

Foarte concludente, din punctul acesta de vedere, sînt imaginile sîngeroase, de neînchipuită violenţă, macabre, escatologice, de care este plină *Biblia*, pentru înspăimîntarea celor păcătoşi. Ele îşi regăsesc aceleaşi dimensiuni augmentative, hiperbolice, în interpretările lui Dosoftei din psalmi. Prin excelenţă poet religios, Dosoftei va păstra intact îndemnul biblic, de la începutul *Psalmului 77*, dar va aduce un spor de cuvinte, rostite parcă din amvon, cu intenţii moralizatoare explicite:

Oamenii miei [= norodul mieu, BB], *să-m luaţ aminte*
Legea ce v-am dat, şi la cuvinte.
Să vă plecaţ, ce-am dzîs să-nţelegeţ,
Cuvinte din rostu-mi să culegeţ.
Că din rostul mieu voi scoate pilde
Şi ciumilituri, ce voi deşchide,
Din bătrîni luînd începătură,
Precum aţ înţăles din scriptură.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 77, p. 175)

Dosoftei dezvoltă, în această mărturie de credinţă, ce-a „înţăles din scriptură”, apăsînd pe cuvîntul *pilde* pe care îl găsim în toate traducerile anterioare, pînă la *Biblia de la Bucureşti*, din care extragem primele două versete: „Luaţi aminte, norodul mieu, la lêgea mea, plecaţi urêchea voastră la graiurile gurii mêle! Deşchide-voiu în pilde rostul mieu, răspunde-voiu întrebări[i] de-nceput” (BB, Ps. 77, 1-2). De la început ne atrage atenţia, în textul lui Dosoftei, cuvîntul *ciumilituri*, prezent şi în prefaţa *Psaltirii*[49]. Definiţia pe care o dă Dosoftei „ciumiliturii”, lămurind termenul slavon **иносказаемый**, ne pune pe drumul unei bune înţelegeri a modului în care a tradus mitropolitul fondul metaforic al psalmilor, în general, nu numai alegoriile la care se face referirea direct: „**иносказаемый** este ca şi ciumiliturile, cînd altă grăieşti şi altă să-nţălege”[50]. Dosoftei are tendinţa, în psalmii pe care îi traduce, să „cimilească” (v. DA: *cimili*), adică „să explice”, „să lămurească” înţelesurile mai enigmatice. Figurile lui de stil devin mai explicite şi nu mai îndepărtate de textul biblic originar. De aceea a întărit termenul *pildă*, din *Psalmul 77*, cu *ciumilitură*.

Exemplele care ilustrează această tendinţă sînt numeroase. Semnificative sînt, printre altele, scenele sîngeroase, atît de frecvente în *Vechiul Testament*, în care cei care apără „legea” se confruntă violent cu cei care n-o recunosc, au uitat-o sau sînt de altă credinţă. Aceasta este, de fapt, istoria Israelului după *Biblie*, aşa cum este ea parcursă şi în psalmi: „Şi au

[46] Nicolae Manolescu, *Istoria critică*, p. 17, după Eugen Negrici, *Expresivitatea involuntară*.
[47] Vasile Radu şi Gala Galaction, care traduc *Biblia* din ebraică şi greacă, utilizează aceiaşi termeni, afirmînd astfel o tradiţie stabilită în secolul al XVI-lea, pe care Dosoftei doar o continuă fericit în secolul al XVII-lea. „Iernile scitice” din psalmii lui Dosoftei sînt doar o frumoasă iluzie critică.
[48] Ediţia Bianu, 1887, p. 441.
[49] Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, ed. Ursu, 1974, p. 19.
[50] *Idem*.

pus lui Iacov mărturie, / Să-i stea legea-n Zráil cu tărie" (DOSOFTEI, O. I, Ps. 77, p. 175). Dosoftei citeşte însă *Psaltirea* cu conştiinţa lui de creştin ardent şi de slujitor al bisericii. Imaginile lui se întăresc şi se dezvoltă, de aceea, cu sugestii care vin, în traducerea sa poetică, şi din alte părţi ale *Bibliei* decît din *Psaltire*, unele chiar şi din *Noul Testament*. Ceea ce pare anacronism: „Păgînii să peie din svînta lui ţară, / Să nu mai rădice în creştini ocară" (DOSOFTEI, O. I, Ps. 9, p. 28), este doar o lectură profetică, chiar în psalmii foarte strîns fixaţi pe istoria veche a Israelului, cum sînt psalmii lui Asaf (v. traducerea augmentată de Dosoftei a *Psalmului 77*). O influenţă a *Apocalipsei* străbate cînd scrie aceste versuri cutremurate de gîndul pedepsei divine care-i aşteaptă pe cei ce „hulesc" sau încalcă „legea":

Apele sta cu sînge-nchegate,
Şi fîntînele toate-ncruntate.
Le-au prăvălit izvoarăle-n sînge,
Să n-aib-a bea-n sete ce-i va strînge.
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 77, p. 178)

Traducerea lui Dosoftei este apropiată de versiunea şcheiană şi de aceea a lui Coresi: „Şi întoarse în sânge riurile lor şi fă[ntâ]rile lor să nu bea" (PS. SCH., p. 251); „Şi întoarse în sînge rîurile lor şi fîntînile lor, să nu bea" (COR. PS., p. 333). *Biblia de la Bucureşti* confirmă traducerile din secolul al XVI-lea: „Şi întoarse în sînge rîurile lor şi şipotele lor, pentru ca să nu bea" (BB, Ps. 77, 49). În psalmul lui Dosoftei este reluată ideea şi îngroşată: „Le-au prăvălit izvoarăle-n sînge, / Să n-aib-a bea-n sete ce-i va strînge". Se realizează, în felul acesta, o adevărată obsesie a sîngelui, pusă în relief de aglomerarea a nu mai puţin de trei sintagme în care, direct sau sugerate de o determinare neechivocă, apele devin sînge: *cu sînge-nchegate, fîntîni încruntate* [= însîngerate], *izvoare prăvălite în sînge*. Nucleul figurativ, *sîngele* din vechiul psalm, se dezvoltă în forme monstruoase, invadează întreaga lume căzută în păcat, instalează o viziune escatologică prin însetare. Recurenţe din textul Sfîntului Ioan Teologul[51] ajung în psalmii versificaţi de Dosoftei, care se distanţează, prin îngroşare, de cei vechi. În *Apocalipsă* sîngele ia proporţii cosmice, cînd „izvoarele", „rîurile" şi „marea" se prefac în „sînge ca de mort" (*Apoc.* 16, 3-4), iar *Desfrînata cee mare, numită Babilonul, umblă beată de sînge, pe o fiară cu şapte capete şi cu zece coarne*: „Şi am văzut o femeie beată de sîngele sfinţilor şi de sîngele mucenicilor" (*Apoc.* 17, 6). Elemente escatologice se găsesc în mai mulţi psalmi ai lui Dosoftei, în care baza psalmică este întregită de cea apocaliptică. Şi în *Psalmul 76*, care trebuia citit împreună cu *Psalmul 77*, apare obsedant imaginea terifiantă a apelor „închegate cu sînge":

Cînd te-ai pogorît la dînş într-acea ţară,
Toate apele cu sînge să-nchegară.
Şi cu urlete ploi mare vărsa tare,
De herbea undele-n bezne ca-n căldare.
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 76, p. 174)

Se dovedeşte din nou că poetul român, cînd face „completări", considerate, în general, ca invenţii care îi aparţin, se foloseşte, de fapt, de versete din alte cărţi ale *Bibliei* decît *Psaltirea*. Traducătorii *Bibliei de la Bucureşti* se conformează mai riguros textului vechiului psalmist: „Văzură-te apele, Doamne, văzură-te apele şi să spămîntară, turburară-se beznele, mulţimea sunetului apelor" (BB, Ps. 76, 15-16). Toate apele „închegate cu sînge" sînt scoase de Dosoftei din *Ieşirea* (BB, 7, 19): „pre apele Eghipetului şi pre rîurile lor şi pre iazurile lor şi pre mociorîţile lor, şi pre toată apa lor adunată şi va fi sînge în tot pămîntul Eghipetului, întru lêmne şi în pietri" (MLD, BIBLIA 1688, II, 1991, p. 98). Sintagma în care apare sîngele va fi reluată şi în versetele următoare: „şi premeni toată apa den rîu în sînge" (v. 20); „şi era sîngele în tot pămîntul Eghipetului" (v. 21). Imaginile acestea înspăimîntătoare îl vor persecuta, mai tîrziu, şi pe Sfîntul Ioan Teologul în *Apocalipsă*, BB, 16, 3-4: „Şi al doilea înger turnă năstrapa [= cupa] lui în mare şi să făcu sînge ca unui mort, şi tot sufletul viu au murit în mare. Şi al treilea înger au turnat năstrapa lui în rîuri şi în izvoarăle apelor, şi să făcu sînge". Dosoftei combină sursele, imaginîndu-şi fierberea apocaliptică a apelor: „De herbea undele-n bezne ca-n căldare". *Biblia de la Bucureşti*: „Şi să pîrjoliră oamenii cu pîrjol mare, şi huliră numele lui Dumnezău" (*Apoc.* 16, 9).

Degradarea cosmosului, în „viziunile oribile şi terifiante"[52] ale lui Dosoftei din *Psalmul 77*, porneşte tot din izvoarele biblice arătate. Reţinem o corespondenţă în literatura română pe tema descompunerii, a degradării naturii, care captează atenţia poeţilor români mult mai tîrziu, abia în perioada modernă, în versurile lui Bacovia, fără tangenţe biblice, şi în poezia lui Arghezi, mai aproape de literatura sacră. Fugiţii din Egipet (v. *Blestemele* lui Arghezi) se îndoiesc de Domnul şi sînt pedepsiţi cu asprime, cad pradă zoologiei inferioare, după ce li s-a luat mai întîi apa:

Muşte cîneşti le-au trimis să-i pişce,
Şi-ntr-aşternut broaşte să le mişce.
Cu gîndacii i-au sterpit de poame,
Cu lăcusta i-au băgat în foame,
Şi cu smida le-au făcut scumpete,
Şi viile le-au întors în sete.

[51] Într-o însemnare la *Psalmul 86*, Dosoftei scrie: „am lungit cuvîntul luînd din Apocalipsis" (Ediţia Bianu, p. 295).

[52] N. Manolescu, *Istoria critică*, p. 17.

Murii le-au bătutu-le cu brumă,
Şi de dobitoc n-au rămas urmă,
Că le-au ucis grindina şi focul,
De le-au perit averea cu totul.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 77, p. 178)

Traducerea lui Dosoftei este asemănătoare cu toate textele consultate de noi (PSALT. SCH., COR. PS., BB, Ms. 4389). Vom trimite, de aceea, numai la textul corespunzător din *Biblia de la Bucureşti*: „Trimise la ei muscă cîinească şi-i mîncă pre ei, şi broască, şi strică pre dînşii. Şi dêde păliciunii roadele lor şi ostenêlele lor lăcustei. Ucise cu grindină via lor, şi dudele lor cu bruma. Şi dêde la grindină dobitoacele lor, şi avêrea lor focului" (BB, Ps. 77, 50-53). Tot *Psalmul 77* aminteşte de ordonarea binecuvîntărilor, pentru cei drepţi şi de blestemele sub care intră cei care încalcă „poruncile Domnului" aşa cum sînt ele statuate în *Deuteronom*: „Să nu ieşi den toate cuvintele care eu poruncescu ţie astăzi" (BB, *Deut.*, 28, 14). „Musca cîinească" şi „broaştele în aşternut" reprezintă natura degradată de boală şi de anomalii ale firii, celelalte pedepse reprezintă ceea ce astăzi numim calamitate naturală, teroarea comunităţilor agrare: „Sămînţă multă vei scoate la cîmpu şi puţină vei aduce, pentru căci mănîncă pre êle lăcustele. Vie vei răsădi şi o vei lucra, şi vin nu vei bea, nice te vei veseli dentru ea, pentru căci va mînca de tot pre ea viêrmele" (BB, *Deut.*, 28, 38-39). O viziune ţărănească a naturii uneşte toate aceste texte, în care nenorocirea se măsoară la fel, dominante fiind apa, focul şi duşmanii recoltelor în general.

Un foarte concludent exemplu în acest sens ni-l oferă şi *Psalmul 104*, în care se fac din nou trimiteri la *Exod*: robia şi ieşirea din Egipt sub protecţia minunilor dumnezeieşti („voiu înmulţi sêmnele mêle şi ciudêsele în pămîntul Eghipetului", BB, *Exod.* 7, 3), pentru a-i determina pe egipteni să-i lase pe fiii lui Israel să plece către ţara promisă, „ce ţîne Hanaanul din dzîle bătrîne" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 104, p. 240). Apele din rîuri sînt transformate în sînge, cu efecte îngrozitoare, care îi dau lui Dosoftei, de fiecare dată pregătit să îngroaşe moştenirea din vechii psalmi, posibilitatea să creeze contraste inedite, din care nu lipsesc accentele ludice. În mantia imperială joacă broaştele:

Toate apele le fece crunte,
De-au murit tot peştele de frunte.
Izvorît-au broaşte-n toată ţara,
De să va-ntr-înş pomeni ocara,
Că şi la-mpăratul giuca-n haine,
Pren sicrie şi prin toate taine.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 104, p. 241)

Pasajul corespunzător din *Biblia* de la 1688 este succint: „Întoarse apele lor spre sînge şi omorî peştii lor; scoase pămîntul lor broaşte în cămările împăraţiilor lor" (v. 28-29). Nu sînt schimbări esenţiale în Ms. 4389: „Întoarse apele lor în sînge şi omorî peştii lor. Fiêrse ţara lor cu broaşte pren cămările împăraţiilor lor". Micile deosebiri se datorează textului original: grecesc (BB), slavon (Ms. 4389). Acest fapt explică apropierea dintre Ms. 4389 şi traducerile anterioare (PSALT. SCH., COR. PS.), făcute din slavoneşte: „Întoarse apele lor în sînge, şi omorî peştii lor. Fiiarse (*fierbu*, COR. PS.) ţeara lor de broaşte în vistiiarele împăraţilor". *Vistiar* are aici înţelesul de „dulap" pe lîngă cel de „cămară", „ascunzătoare de obiecte preţioase", ca şi *sicriu*, cu acelaşi înţeles în limba română veche şi populară. Cînd Dosoftei, care traduce tot din slavonă, scrie că broaştele „giuca-n haine, / Pren sicrie şi prin toate taine" nu vrea să spună altceva decît că broaştele se înmulţiseră aşa de mult, datorită minunii dumnezeieşti, încît pătrunseseră pînă şi în locurile tăinuite în care împăratul ţinea odoarele. Poetul are însă umorul, deloc involuntar, de a pune broaştele *să joace* în „garderoba" imperială, realizînd un contrast de efect. Traducerea continuă cu alte două imagini ale dezagregării, reproduse de Dosoftei cu destulă exactitate din textul biblic: „Muşte cîneşti le-au trimis cu ace, / Şi de múşini n-ávea-ncătro face". În BB, Ps. 104, 30-31: „Zise şi veni muscă cîinească şi muşiţe în toate hotarăle lor". Sugestii ale decrepitudinii larvare, cei doi termeni: *muşte cîneşti* şi *muşiţe* (PS. SCH., COR. PS.) se regăsesc în diverse variante, în toate traducerile, pînă la cele moderne: „veniră *tăuni* şi *ţînţari* în toate hotarele lor" (R–G, Ps. 105, 31).

Dintre toate versiunile, vechi şi moderne, numai aceea a lui Dosoftei implică o semnificaţie în plus, cea de „*ocară*": „De să va-ntr-înş pomeni *ocara*", care-i permite traducătorului o mai profundă subliniere a umilinţei şi ruşinării împăratului.

Configuraţia rurală a imaginilor biblice din *Psalmul 104* îi convenea cel mai bine traducătorului român din secolul al XVII-lea, care le tălmăceşte, detaliind cu mare aplicaţie, fără să denatureze textul sfînt:

Ploaia, smida le-au împlut şi focul,
De-au ţara ars ş-au bătut cu totul.
N-au scăpat de vii rodită viţă,
C-au şi scoarţa ros de pre mlădiţă.
Smochinii toţ ce făcea roadă
Smida strică, şi tot pom de coadă.
Trimisă lăcustă şi omidă
De mîncară ce-au rămas de smidă,
Cît n-au rămas nemică verdeaţă
De otavă, de burĭană creaţă,
Şi le bătu toată pîrga-n ţară,
Şi de-averea lor să scuturară.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 104, p. 241)

Faţă de textul *Bibliei de la Bucureşti* („Puse ploile lor grindină; foc arzînd în pămîntul lor. Şi lovi

viile lor şi smochinii lor şi zdrobi tot lemnul hotarului lor. Zise, şi veni lăcustă şi omidă cărora nu era număr. Şi mîncă toată iarba în pămîntul lor, şi mîncă toată roada pămîntului lor", BB, Ps. 104, 31-33), amănuntele lui Dosoftei precizează proporţiile dezastrului: „au bătut cu totul", „au şi scoarţa ros de pre mlădiţă", „mîncară ce-au rămas de smidă", „n-au rămas nemică verdeaţă / De otavă, de burîană creaţă". Toate acestea dovedesc o bună observare a naturii şi o reală însuşire de a reţine catastroficul, spre care îl împingea pe Dosoftei viziunea vechiului psalmist ce se întemeia pe aceea din *Ieşirea* (cap. 8-9), plină de detalii terifiante. Pînă la poetul român ajung şi ecouri din *Apocalipsă*, cartea din *Noul Testament* scrisă pentru a aprinde spaima de judecata de apoi în inimile acelora care nu urmau cuvîntul Domnului. Ne rezumăm doar la un singur exemplu.

Dosoftei supraliciteaază efectele grindinii din textul *Psalmului 104*, folosind pînă la epuizare amănunte din *Ieşirea*: „Şi zise Domnul cătră Moisi: «Întinde mîna ta în ceriu şi va fi piatră pre tot pămîntul Eghipetului: pre oameni, şi pre dobitoace şi pre toată iarba ce iaste pre pămînt» (BB, 9, 22)". În dialogul Dumnezeu – Moise din *Ieşirea*, motivul grindinei pedepsitoare, blestemul dintotdeauna şi spaima cultivatorilor de pămînt, este reluat obsesiv în versetele 23-25: „23: Şi întinse Moisi mîna în ceriu şi Domnul dêde glasuri şi piatră şi curá foc pe pămînt: şi ploó Domnu piatră preste tot pămîntul Eghipetului. 24: Şi era piatra şi focul văpăind întru piatră şi piatra era multă foarte-foarte, carea ca aceasta nu s-au făcut la Eghipet de cînd s-au făcut pre el limbă. 25: Şi lovi piatra în tot pămîntul Eghipetului den om pînă în dobitoc şi toată iarba cea den cîmpu au lovit piatra şi toate lêmnile de pren cîmpi le-au sfărîmat" (MLD, BIBLIA 1688, II, p. 106). Traducînd psalmii, călugărul Dosoftei are viziuni apocaliptice cînd e vorba de pedeapsa păcătoşilor, urmărit, atunci cînd textul vechiului psalmist îi permite, nu atît de natura aspră „de acasă, cu furtuni teribile şi ape învolburate", cum se afirmă cu prea multă insistenţă, cît de imaginea cerului care revarsă mînia lui Dumnezeu, cu ape însîngerate şi grindini. *Biblia 1688*, *Apoc.*, cap. 8, v. 7, 8 şi 10: „7: Şi cel dentîiu înger au trîmbiţat, şi să făcu grindină şi foc amestecat cu sînge şi să aruncă pre pămînt; şi a treia parte de copaci au ars, şi toată iarba verde au ars. 8: Şi al doilea înger au trîmbiţat, şi ca un munte mare cu foc arzîndu-se să aruncă în mare şi să făcu a treia parte den mare sînge [...]. 10: Şi al treilea înger au trîmbiţat, şi căzu den ceriu stea mare, arzînd ca o făclie, şi căzu preste a treia parte a rîurilor şi preste izvoarăle apelor". În traducerea psalmilor, textul lui Dosoftei se resimte adesea de ecourile unor astfel de repetiţii, de catastrofe îndeosebi, frecvente în mai multe locuri din *Biblie*.

Procedeul se regăseşte exemplar şi în *Psalmul 82*, în care întîlnim sugestii din *Cîntecul Deborei*. Acest psalm, din ciclul celor atribuiţi lui Asaf, este unul dintre cei mai încărcaţi de istorie din întreaga *Psaltire*, cu referiri exacte la bătălii celebre, consemnate în mai multe cărţi ale *Vechiului Testament*. Atrage atenţia mai ales bătălia de pe rîul Chişon – „părăul lui Chis", în versiunea lui Dosoftei – care face obiectul unei descrieri detaliate în *Judecătorii*. Din aceste precizări, cap. 4, aflăm ce s-a petrecut la Chişon. Carele greoaie („900 de cară de fier", BB, 4, 3) ale generalului Sisera, în luptă cu Barac, se împotmolesc în apele revărsate şi nămoloase ale rîului: „Şi voiu aduce cătră tine la pîrîul Chison pre Sisara, boiarenul puterii lui Iavin, şi carăle lui şi mulţimea lui şi-l voiu da pre el întru mîna ta" (BB, *Jud.*, 4, 7). Pasajul capătă o formă poetizată în *Cîntarea Deborei* (BB, *Jud.*, 5, 20-21): „Den ceriu s-au rînduit stêlele, den rînduiala lor s-au rînduit cu Sisara. Pîraiele Chison i-au scos pre ei, pîraiele Cadimin, pîraiele Chison. Călca-va de tot pre el sufletul mieu cel tare!".

În BB, *Psalmul 82*, duşmanii lui Israel „făcură-se ca balega pămîntului", pedepsiţi pentru că batjocoriseră „jîrtăvnicul lui Dumnezău". Psalmistul cere, pentru ispăşirea acestei nelegiuiri, o moarte degradantă, şi dispariţia totală prin foc, prevestire apocaliptică: „Dumnezeul mieu, pune-i pre ei ca pre o roată, ca trestiia despre faţa vîntului, ca focul carele va arde dumbrava, ca para care va arde munţii" (BB, Ps. 82, 12-13). Dosoftei sporeşte degradarea fizică a duşmanilor pieriţi în luptă: „pologi să dzacă, / Muştile múşini într-înş să facă" şi măreşte dimensiunile prăpădului prin foc:

Răpedzî-i, Doamne, din deal ca roata
Şi-i prăvăleşte să-i calce gloata.
Ca măciulia fulgi să le cadză
Şi ca pădurea focul să-i ardză.
Din faţă vicol să-i prăvuiască,
Din dos pojarul să-i ocolească,
Şi de deasupra să-i baţ cu smidă,
Cînd vor da fuga, să dea-n osîndă.
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 82, p. 190).

Folosind cu imaginaţie creatoare metafora biblică, Dosoftei scrie versuri memorabile, punînd în mişcare tabloul static din versiunea originară. Calitatea imaginilor este dată de adaosurile sale. În exemplul de mai sus, poetul român mută centrul de greutate către un amănunt revelator, transformîndu-l pe Dumnezeu într-un fel de titan, care-i „răpede" (în această verbalizare trebuie căutat dinamismul întregului tablou) pe duşmani „din deal ca roata", „prăvălindu-i" sub picioarele „gloatei". Metonimia „măciulia" pentru trestia care dă în fulgi sporeşte sugestia flăcărilor în care îşi sfîrşesc zilele jefuitorii „carii grăiră să-ţ prade-n ţară".

Versurile lui Dosoftei urmăresc îndeaproape, după cum am văzut, pe cele ale vechiului psalmist, fără să se producă o suprapunere totală cu sursa, ceea ce ar fi fost de altfel imposibil şi nici măcar de dorit într-o traducere artistică fidelă a înţelesurilor profunde din textul originar. Pentru a depăşi limitele unui limbaj sufocat de un tenace conservatorism lingvistic, mitropolitul moldovean se foloseşte, în scopuri evanghelizatoare, de întărire a credinţei, de mijloacele de persuasiune, mai subtile, ale poeziei. Pune poezia în slujba credinţei şi credinţa în slujba poeziei româneşti, pe care o îmbogăţeşte în latura ei mistică. Două sînt, în *Psaltirea în versuri*, cauzele importante ale „abaterilor", ca să le numim aşa, cu un cuvînt poate nu dintre cele mai potrivite, de la traducerile tradiţionale. Pe de o parte, fapt de multă vreme observat, începînd cu I. Bianu, este vorba de efectul constrîngerilor prozodice şi, pe de altă parte, de schimbări în viziunea poetică, rezultate prin atragerea, în construcţia imaginii, a unui număr mare de detalii în plus faţă de textul originar. Acestea întăresc atmosfera populară şi fac mai accesibile abstracţiunile biblice[53].

Înălţarea şi coborîrea omului, temă biblică centrală, pe scara ascultării poruncite de Dumnezeu creaturii sale preferate, în şi la porţile paradisului, ca şi existenţa postparadisiacă au loc într-un relief familiar, în traducerea lui Dosoftei a *Psalmului 101*, efect vizibil în modul de a recepta nu numai darurile Domnului, dar şi mustrarea divină: „De faţa mîniii tale, / Ce mi-ai dat de sus la vale" (DOSOFTEI, O. 1, p. 230). Compararea cu textul din *Biblia de la Bucureşti*: „căci rădicîndu-mă, m-ai surpat" (BB, Ps. 101, 11-12) face evidentă o tendinţă melioristă la Dosoftei, parcă mai încrezător în posibilităţile de recuperare morală a omului care, aşteptînd mîntuirea, nu se „surpă". Acceptarea pasivă a destinului, dedusă din porunca biblică a ascultării neşovăielnice, combinată cu *ethosul* românesc, dobîndit în anumite condiţii istorice, reduce dimensiunea dramatică a existenţei umane, în imaginarul lui Dosoftei, şi domoleşte teroarea pedepsei printr-o infuzie de speranţă în viaţa veşnică, de după moarte, într-o reconciliere universală, patronată de Dumnezeu: „Iară tu, Dumnedzău svinte, / Tot eşti Domn, ca şi mainte, / Şi trăieşti pre aşedzare / Ca cela ce eşti Domn tare" (DOSOFTEI, O. 1, p. 231), egal cu sine, neabătut de valul schimbărilor, ca omul şi ca universul. Cuvîntul *aşezare* de aici dă un anume sens duratei, la nivelul lexicului popular, opunîndu-se *neaşezării*, care face mereu necesară intervenţia lui Dumnezeu pentru a asigura, omului şi tuturor urmaşilor lui, o veche făgăduială: „Să *s-aşedze* cu vecie / Şi să-ş rădice sămînţă să-ţ slujască cu credinţă" (DOSOFTEI, O. 1, p. 231). Într-un orizont de aşteptare întemeiat pe un mod de viaţă ţărănească străveche, conceptele istorice şi filozofico-religioase îşi caută lexicul potrivit cu mentalitatea rurală şi păstorească a comunităţilor vechi. Pentru credinciosul lipsit de orice apriorism dogmatic religios, reprezentarea cea mai cunoscută a lui Dumnezeu este aceea a „bunului păstor", călăuzitor al „neamurilor", precum cel dintîi, al turmelor sale. În viziunea lui Dosoftei, oamenii, împreună cu toate cîte sînt „lucrate de mîna" lui Dumnezeu, pe pămînt şi în înaltul cerului, se schimbă. Evenimentele istorice, distrugerea, robia locuitorilor şi rezidirea, la întoarcerea din exil, a Sionului, în mod simbolic Israelul, în *Psalmul 101*, cad în al doilea plan, formează un fel de fundal pînă la care ochiul neexperimentat nu mai poate pătrunde[54].

În schimb, orice credincios va înţelege repede, din textul lui Dosoftei, că viaţa lui pe pămînt e trecătoare, iar Dumnezeu este veşnic. Folosindu-se de un material aperceptiv extrem de limitat (*haina veche, veşmîntul* din traducerile anterioare), Dosoftei va scrie, pe ideea biblică, împăcat cu acest destin, un adevărat poem al perisabilităţii lumii pentru a scoate mai bine în relief veşnicia, puterea şi nemărginirea lui Dumnezeu, folosind admirabil universul ţărănesc concret[55]:

Şi tu, Doamne, cu cuvîntul
Dintăi ai urzît pămîntul,
Şi ceriurile ce-s nalte
Sînt de mîna ta lucrate.
Acelea toate s-or trece
Iar tu tot vei petrece.
Şi ca haina ponosîtă,
Cînd le-a hi vremea sosîtă,
Li s-a destrăma făptura
Din hire [= firele toarse], *ca vechitura.*
Şi li-i depăna ca tortul,
De să vor schimba cu totul.
Iară tu, Dumnedzău svinte,
Tot eşti Domn, ca şi mainte,
Şi trăieşti pre aşedzare
Ca cela ce eşti Domn tare.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 101, p. 231)

[53] G. Călinescu definea astfel, în *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, cu cuvinte fericite, scrisul lui Dosoftei: „Dar mai ales Dosoftei are acea curgere mieroasă a limbii, densitatea de lichid greu a frazei, *materialitatea vorbei* (s.n.) care dau mireasmă mîhnirilor abstracte" (CĂLINESCU, IST., p. 55).

[54] Paul Zumthor observă că „poezia medievală ţine de un univers care ne-a devenit străin" (*op. cit.*, p. 41). Cu atît mai mult „universul" veterotestamentar „a devenit străin" omului modern.

[55] Reproducem aici pasajul corespunzător din *Biblia de la Bucureşti*: „De-nceput tu, Doamne, pămîntul ai întemeiat şi faptele mînilor tale sînt ceriurile. Acelea vor peri, iară tu vei rămînea, şi toţi ca haina să vor vechi. Şi ca o învălitoare învălivei pre ei şi se vor premeni. Iară tu acelaş eşti, şi anii tăi nu vor lipsi" (BB, Ps. 101, 26-28).

Din lexicul semnificativ pentru imaginarul lui Dosoftei reținem, mai întîi, din versurile citate, opoziția *trece-petrece* şi cuvîntul *tort* 'fir tors de in sau de cînepă', prins în comparația „li-i depăna *ca tortul*" [= zilele dinaintea unui sfîrşit ineluctabil]. Cu un vocabular sărac, poetul scoate efecte poetice remarcabile, nemaiîntîlnite pînă la el. Mitropolitul foloseşte în rimă împerecherea *trece-petrece* nu numai din necesități prozodice, cum s-ar putea crede, ci mai ales pentru a realiza o imagine cît mai pătrunzătoare, capabilă să convingă, prin capacitatea ei plastică şi sonoră, într-o dispută dogmatică, aşa cum este aceea a raporturilor între omul trecător şi slab, supus ispitelor, şi Dumnezeu cel Veşnic, Atotputernic proteguitor şi desăvîrşit Călăuzitor. Dosoftei vorbeşte în *Psaltirea în versuri* nu numai ca predicator, dar şi ca poet înzestrat cu o dezvoltată conştiință artistică, pusă în serviciul misiunii sale religioase. Acest dăruit om al bisericii gîndeşte ca preot, dar se adresează credincioşilor, în *Psaltirea în versuri*, ca poet. Din multiplele sensuri ale verbului *a trece*, Dosoftei îl alege pe cel mai potrivit cu propriul său discurs despre existența finită a omului, cu tot ceea ce îl înconjoară, „toate *s-or trece*", în opoziție cu Dumnezeu, singurul care „va petrece". Interferența cîmpurilor semantice ale celor două cuvinte (*trece, petrece*[56]) creează o anumită ambiguitate de esență poetică, factor important în atenuarea tentei didactice a psalmului. Acest joc de cuvinte captează atenția receptorului şi-l determină să mediteze, cu propria sa fantezie şi sensibilitate, la raporturile dintre creator, definit prin durata veşnică, şi întreaga sa creațiune, supusă, mai devreme sau mai tîrziu, prefacerilor şi pieirii. Mai mult decît în textul originar, Dosoftei are în preajma sa coparticiparea activă a cititorului. Dacă din *Biblia de la Bucureşti* aflăm că „svatul Domnului în veac rămîne" (BB, Ps. 32, 11), Dosoftei îl atrage pe cititorul aceluiaşi pasaj din *Psaltire*, folosindu-se de semantismul bogat al cuvîntului *petrece*, într-o legătură directă, afectuoasă şi de durată, cu Dumnezeu: „Iară sfatul ce gîndeşte Domnul / *Va petrece*-n veci preste tot omul" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 32, p. 74). Accentele introduse de nuanțele de înțeles ale aceluiaşi cuvînt pot deveni chiar mai lumeşti: „Din gunoi rădici în slavă / Pre mişel [= sărac] fără zăbavă, / De-l pui să şadză cu craii / *Să-ş petreacă* dulce aii, / Cu boierii şi cu gloată / *Să-ş petreacă* viața toată" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 112, p. 260). Astfel de exemple, mult mai numeroase, lasă o impresie puternică de inedit, pe care unii cercetători ai poetului, derutați de polisemantismul unor termeni cum sunt cei citați, au crezut că textul *Psaltirii în versuri* este de o reală bogăție lexicală. Dacă vrem să vorbim de luxurianță în vocabularul lui Dosoftei, aceasta e de altă natură.

Dosoftei reactivează, din bogata sevă semantică a unor termeni populari, sensuri poetice latente, cărora le sporeşte, cu ajutorul imaginilor casnice, forța emotivă. Referindu-se la viața trecătoare a oamenilor, cu tot ceea ce-i înconjoară, vechiul psalmist spune: „toți ca *haina* să vor vechi" (BB, Ps. 101, 27). Urmărind ideea biblică, Dosoftei dezvoltă enorm comparația din textul sacru („et omnes sicut vestimentum veterascent"[57]), transformînd-o într-o adevărată alegorie a „destrămării" întregii creații „urzite", cu „mîna" sa, de Dumnezeu în zilele *Facerii*. Această viziune, mai mult meşteşugărească decît apocaliptică, despre sfîrşitul lumii se întemeiază, în imaginarul său, pe terminologia țesătorului: *a urzi, haină, fir, a depăna, tort, destrăma, vechitură* 'haină uzată'. Cuvintele înşirate, fiecare în parte şi toate la un loc, alcătuiesc o uriaşă sinecdocă a fragilității şi destrămării. „Trăieşte pre *aşedzare*", neschimbător în hotărîrile sale, doar Dumnezeu. Credinciosului nu-i rămîne decît să-i „slujască cu credință" pentru a putea, la rîndul său: „Să s-aşedze cu vecie", sub pavăza celui Atotputernic, „Domn tare", cum îl numeşte Dosoftei. Această forță a cuvîntului, grupat în arii onomasiologice întinse, la fel de surprinzătoare şi astăzi, după atîta exercițiu poetic, n-o mai întîlnim şi la urmaşii lui Dosoftei, autori de *Psaltiri* versificate, dintre care doar doi au oprit atenția criticii recente, Teodor Corbea şi Ioan Prale[58].

[56] Transcriem din *Dicționarul Academiei* sensurile care ne interesează: „**Trece** [...] **2.** I n t r a n z. A dispărea, a pieri **(4)**, a se stinge (după o bucată de vreme); a înceta să mai existe, a lua sfîrşit; a se sfîrşi, a se isprăvi" (DLR, T XI, Partea a 3-a, *T*, p. 567); „**Petrece** [...] **2.** I n t r a n z. (Învechit) A se menține **(1)**, a dăinui. [...] **6.** R e f l. (Învechit şi popular) A se sfîrşi, a se termina; a se epuiza; a dispărea" (DLR, T VIII, Partea a 2-a, *P*, p. 510).

[57] *Vulgata*, Ps. 102, 26.

[58] Poate pentru a justifica o absență, Mircea Scarlat face următoarea mențiune asupra celor doi traducători, în antologia sa de *Poezie veche românească*, Editura Minerva, Bucureşti, 1985, p. 217: „O prelucrare integrală în versuri româneşti a *Psaltirii* a realizat şi Teodor Corbea, în 1720. Deşi fluentă, prelucrarea aceasta – lipsită de privilegiul tipăririi – n-a avut ecou. Ultima versificare notorie a *Psaltirii* a tipărit-o Ioan Prale, în 1827". Mult mai bogate sînt informațiile oferite de Al. Alexianu, în *Istoria poeziei române de la 1570 la 1830. Antologie*, vol. II, 1710-1768, Editura Porto-Franco, Galați, 1993, pp. 25-31. Numărul de *Psalmi* traduşi şi versificați de Teodor Corbea este mult mai mare în *Antologia* lui Alexianu decît în altele, iar comentariile sale, nescutite de exaltări sentimentale, sînt adecvate. Eugen Negrici reproduce în *Poezia medievală în limba română*, Craiova, 1996, printre numeroasele *Texte-reper* din volum, în mare măsură o antologie, trei din *Psalmii* traduşi de Corbea (după Bianu, *Introducere, Psaltirea în versuri*, 1887) şi doi din Ioan Prale (*Psaltirea*, Braşov, 1827). Laurențiu Ulici reține în ampla sa antologie (10 volume), *O mie şi una de poezii româneşti*, I, Editura Du Syle, Bucureşti, 1997, doar cele opt versuri ale mitropolitului Dosoftei, inspirate de *Psalmul 132*, fără nici un regret că a trecut cu vederea *Psalmul 136*, mult mai important pentru dezvoltarea artistică a poeziei româneşti.

3. Urmaşii

Psalmii versificaţi de Dosoftei nu i-au adus acestuia, cum ne-am fi aşteptat, urmaşi direcţi. Poezia cultă românească a beneficiat prea puţin, vreme îndelungată, de o prezenţă care putea fi mult mai fertilă în condiţiile unei vieţi culturale cu o capacitate de receptare sporită a fenomenului literar în general şi a liricii religioase în speţă. În locul unui reviriment al psalmului ca poezie de gen, care să ducă mai departe ceea ce începuse cu atîta strălucire Dosoftei, au intrat în circulaţie orală imitaţiile şi adaptările unor anonimi bine intenţionaţi, îndeobşte psalţi bisericeşti. Dintre aceştia, unul singur este foarte cunoscut în prima jumătate a secolului al XIX-lea, Anton Pann[59]. Aceasta este zona populară şi folclorică a receptării. Din nefericire însă, atît Corbea cît şi Prale, autorii unor traduceri versificate ale *Psaltirii*[60], se află departe, sub raportul realizării artistice, de ilustrul lor înaintaş. Versificator destul de îndemînatic, mai ales atunci cînd foloseşte metrul popular, traducătorul transilvănean nu poate depăşi handicapul unei imaginaţii prea puţin creatoare, încît locul comun proliferează în versurile sale, fără alt rezultat decît îndepărtarea de sursă. Putem aduna, numai dintr-un singur psalm – şi l-am ales pe cel mai cunoscut, *Psalmul 136*, – o seamă de banalităţi în care curgerea bună a versului se sufocă în detaliul nesemnificativ, întocmai ca o apă limpede în mîlul aluvionar de la revărsare. Acest psalm evocă, în formă alegorică, pedeapsa meritată a celor vinovaţi de o nedreptate istorică (înrobirea Israelului de către babilonieni). Justiţia se îndeplineşte „După faptă şi răsplată", ca în cunoscutul proverb, pe care îl găsim la Dosoftei într-o surprinzătoare formulare ironică: „Că ţî să va-ntoarce darul,/ Cum ne-nchini tu cu păharul".

„Fata Vavilonului cea ticăloasă" (BB, Ps. 136, 11), prin care vechiul psalmist înţelege Babilonul („Filia Babylonis misera"[61]), va pieri cu toată stirpea, fără să fie cruţaţi nici măcar copiii, după legile crunte ale războiului din *Vechiul Testament*. Se pare că sfîrşitul *Psalmului 136* i-a cam stingherit pe traducătorii români, care oferă mai multe versiuni, cele mai distanţate una de alta fiind ale lui Dosoftei şi Corbea:

Dosoftei	**Corbea**
Tu, fată vavilonească,	*A Vavilonului zeu fată*
Răul va să te tîlnească!	*Iaste mult ticăloasă iată!*
Va fi ş-acela-n ferice	*Fericit e carele ţie*
Ce-ţ-va veni să te strice,	*Va răsplăti în curăţie*
Că ţî să va-ntoarce darul,	*Acia a ta, oh, răsplătire,*
Cum ne-nchini tu cu păharul,	*Caria tu noao cu mărire*
	Ai răsplătit, Doamne svinte,
	Şi dulcele nostru părinte.
Cînd cuconii tăi de ziduri	*Fericit e care pruncii tăi*
	Îi va apuca şi cu bătăi
Vor zdrobi-i ca neşte hîrburi.	*Degrabă de piatră îi va lovi*
	Şi îndată îi va istovi.
(DOSOFTEI, O. 1, p. 308)	(I. Bianu, *Introducere, Psaltirea în versuri*, 1887, p. LV)

Să se fi gîndit Teodor Corbea, om destul de învăţat şi de umblat prin lume[62], la Iştar (Ishtar), cînd scria, în finalul *Psalmului 136*: „A Vavilonului zeu fată"? Zeitate emblematică la mai multe popoare din Orientul Mijlociu, „stăpînă a cerului şi protectoare a maternităţii"[63] şi a războiului mai tîrziu, „fata zeu" din traducerea lui Corbea, simbolizînd întregul Babilon, devine ţinta „răsplătirii" cu aceeaşi măsură a crimelor comise împotriva Israelului de către babilonieni. Anularea „fertilităţii", prin dispariţia zeiţei şi lapidarea pruncilor ei, face din Babilon o cetate pe vecie moartă[64]. Reţine atenţia, în traducerea lui Cor-

[59] *Versuri muziceşti ce să cîntă la naşterea mîntuitorului nostru Is. Hs. şi în alte sărbători ale anului*, Bucureşti, Tip. Mitropoliei, 1830, în cinci ediţii, cu titlul schimbat, pînă la cea din urmă: *Versuri sau cîntece de stea ce să cîntă la naşterea Domnului nostru Is. Hs.*, Bucureşti, Tip. Pann, 1852. Pentru răspîndirea şi receptarea psalmilor lui Dosoftei, în sec. al XVIII-lea şi al XIX-lea, pînă la „folclorizarea" unora dintre ei, vezi bogata *Notă asupra ediţiei* semnată de N.A. Ursu, Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, Iaşi, 1974, pp. XXIV-XLIII.

[60] *Psaltirea* versificată de Teodor Corbea a rămas în manuscris. Cu mai multe şanse, traducerea lui Ioan Prale vede lumina tiparului: *Psaltirea prorocului şi împărat David*, prefaţă de Vasilie Popp, tip. Şobeln, Braşov, 1827.

[61] *Vulgata*, Ps. 137, 9.

[62] Vezi N. Cartojan: „Teodor Corbea a fost un cărturar de seamă" (*Istoria literaturii române vechi*, Bucureşti, 1980, p. 416). De reţinut în special bunele sale cunoştinţe de latină, dovedite şi în realizarea unui dicţionar latin-român (*Dictiones latinae cum valachica interpretatione*). Cea mai de seamă înfăptuire a sa este traducerea în versuri a *Psalmilor*: „Mai importantă însă pentru literatura românească – constată Cartojan – este *Psaltirea* versificată şi dăruită de el însuşi bisericii româneşti din Braşovul unde oficiase serviciul divin tatăl său, după cum aflăm din nota finală: «S-a dăruit-sfintei biserici a Braşovului de dumnealui pan Theodor Corbea vel pisariu i canţilar al prea puternicii imperatorii moschiceşti, în anu 1725, luna mai zece dni (zile)»" (*Ibidem*, p. 417).

[63] *Dicţionar enciclopedic*, III, *H-K*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1999, p. 271.

[64] Asupra răspîndirii mitului puterii şi extraordinarelor însuşiri ale zeiţei Iştar, vezi Mircea Eliade, *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*, I, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981, p. 66 şi urm., din care extragem acest fragment: „Cît despre Inanna, omologată cu Iştar, akkadiana, şi mai tîrziu cu Aştarte, ea se va bucura de o «actualitate» culturală şi mitologică niciodată atinsă de vreo altă zeiţă a Orientului Mijlociu. La deplinul ei apogeu, Inanna – Iştar era atît zeiţa dragostei cît şi a războiului, adică stăpînea viaţa şi moartea; pentru a indica plenitudinea puterilor sale se zicea că e hermafrodită (*Ishtar barbata*). Personalitatea sa era perfect conturată încă din epoca sumeriană, şi mitul său central constituie una din cele mai semnificative creaţii ale lumii vechi". Din povestea captivantă a

bea, sporirea supliciului tinerilor sacrificați, prin adaosuri care contrazic laconismul textului sacru: „Beatus, qui tenebit, et allidet parvulos tuos ad petram" (*Vulgata*, Ps. 137, 9). În sursele românești consultate de noi (PSALT. SCH., COR. PS., BB), se folosește, pentru această acțiune represivă, verbul *a prinde*. Corbea recurge la verbul *a apuca* [= a prinde și a ține cu violență și rapiditate, a înhăța, a înșfăca], adăugînd însă nefericite compliniri: „cu bătăi degrabă de piatră îi va lovi și îndată îi va istovi". Cu astfel de mijloace, un omor virtual, simbolic, este coborît la nivelul unei triste realități. Mai aplicat la text, în traducerea aceluiași psalm, se dovedește a fi, pînă la un punct, Ioan Prale, oricîte ciudățenii, ridiculizate de G. Călinescu[65], se află în versurile sale. Finalul alegoriei justițiare din *Psalmul 136* se află, și în versiunea lui Prale, într-o prea sonoră și pămîntească „bătaie": „Fericit acela încă, ce lua-va la pălit, pîc: feciorii tăi de stîncă". Respectînd rigoarea textului biblic („Cînd cuconii tăi de ziduri / Vor zdrobi-i ca niște hîrburi"), Dosoftei se dovedește neîntrecut, și în această împrejurare, în folosirea fabulosului popular în construcția imaginilor.

Citind, mai mult amuzat decît critic, din versurile originale ale lui Prale, G. Călinescu se arată mai degrabă bine dispus decît indignat atunci cînd exclamă: „Stihuirea lui Prale e îngrozitoare". În 1824, poetul tocmai îi oferise mitropolitului Veniamin Costache noul său „metod" de scriere a limbii române, recomandîndu-i în versuri năstrușnica sa izvodire: „Vă rog s-o voiți, / Cînd urînd priimiți. / Grădină florue, / Aneobicinue..." (CĂLINESCU, IST., p. 96). Reproducînd în *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* cîteva versuri din *Viața și vitejia lui David* (*Psalmul 151*, necanonic)[66], criticul își schimbă opinia despre versificator, notînd laconic: „Totuși versurile sunt aici mai luminate" (*Ibidem*). De fapt, se recunoaște cu ușurință imensa strădanie a lui Prale, care traducea probabil din grecește, să nu iasă prea mult, cum avea tendința, în afara stilului biblic tradițional fixat în limba română prin *Biblia de la București*, preluat și dezvoltat în *Biblia* de la Blaj a lui Samuil Micu (1795)[67]. *Psalmul 129*, pe care îl cităm în întregime, este doar una dintre dovezile care pot fi aduse în acest sens:

Prale

Din adîncuri, Doamne, strigaiu cătră tine,
Auzi, Doamne, versul, care-l scot din mine.
Urechile fie-ți a-mi lua aminte
La versuitura cea cu rugăminte.
Spre nelegiuite de vei privi, Doamne,
Cine suferi-va, că ai mila, Doamne.
Pentru nume rabdu-ț, sufletul meu, Doamne,
Așteaptă pe vorbă-ț: nădejdea lui, Doamne!
Din zori Israilul, din zori păn-în noapte,
Să nădăjduiască, spre Domnul, că poate;
Că-i la Domnul milă, multă mîntuire,
Pre Israil scapă-l de nelegiuire.
(Prale, *Psaltirea*, Ps. 129, f. 72r)

BB

Den adîncuri strigaiu ție, Doamne,
Doamne, ascultă glasul mieu!
Facă-se urechile tale păzind la glasul rugii mêle.
De vei lua aminte fărădelegile, Doamne,
Doamne, cine va suferi?
Căci lîngă tine iertarea iaste, pentru numele tău îngăduiiu-te, Doamne.
Îngădui sufletul mieu la cuvîntul tău, nedejdui sufletul mieu pre Domnul,
De la straja de dimineață pînă în noapte; de la straja de dimineață nedejduiască Israil pre Domnul.
Căci lîngă Domnul e mila și multă mîntuire lîngă el.
Și el va mîntui pre Israil den toate fărădelegile lui.
(Ps. 129, 1-8)

Simpla alăturare a textelor scoate repede în evidență superioritatea (fidelitate, cursivitate, plasticitate) *Psaltirii* versificate de mitropolitul moldovean în secolul al XVII-lea:

Dosoftei

Dintr-adînc ț-am strigat, Doamne svinte,
Și să mi-audz glas de rugăminte.
Și-ntr-audzul tău, Doamne, s-agiungă
Glasul mieu cel ovilit de rugă.
Că de ne vei pune, Doamne,-n față
Răul, nu vom putea sta de greață
Denaintea ta, de grea mustrare,
Nice vom scăpa de la certare.
Ce cu mila ta să-m radz din carte
Greșelele ce-m fac răutate.
Că eu, Doamne, prin svîntul tău nume
Răbd sudălmi de la păgîni pre lume.

zeiței, M. Eliade mai reține un amănunt, pe cale îl racordăm, stimulați de Corbea, la „zeul fată" din *Psalmul 136*: „odată cu dispariția zeiței, reproducerea umană și animală sînt total întrerupte", putînd lua „proporții cosmice" (*Ibidem*, p. 68).

[65] Autorului *Istoriei literaturii române de la origini pînă în prezent* îi stîrnește interes mai mult „pitorescul omului" decît opera sa și de aceea preferă să-i facă un remarcabil portret lui Prale, pentru a ajunge la concluzia: „Sucit ca și opera fu omul" (CĂLINESCU, IST., p. 96), reproducînd de fapt caracterizarea lui Eminescu din *Epigonii*: „Prale firea cea întoarsă".

[66] *Psalmul 151* (necanonic), tradus în PSALT. SCH. și COR. PS., orînduit fiind la sfîrșitul *Psaltirii*, nu se află în BB printre cei cuprinși în cartea cu acest titlu, ci la începutul textelor necanonice („*Ascunsele cêle ce-s la jidovi*") cu precizarea: „Acest Psalm de însuș David iaste scris și afară den numărul celor 150 de psalmi, cînd sîngur s-au bătut cu Goliath".

[67] Prale cunoștea bine *Biblia* lui Micu, așa cum rezultă din această însemnare a lui Aron Pumnul, *Lepturariu rumânesc*, tom IV, partea I, Viena, 1864, p. 104: „la 1819 călători la Peturburg cu episcopul Varlaam, cînd s-a tipărit acolo *Biblia rumânească* a lui Clain seau Micul".

Şi sufletul mieu cu drag te-aşteaptă,
Pănă vei veni-n vremea de plată
Şi-n cuvîntul tău mi să topeşte,
Doamne, sufletul de te doreşte.
Din strajea din zori şi pănă-n noapte
Să-ţ priveghe creştinul cît poate,
Din strajea dimineţii cu somnul
Să radzăme Isráil la Domnul,
Că Domnul cu mila sa ne-aşteaptă,
Ca să dea pentru noi de-agiuns plată.
Şi va răscumpăra Israilul
Din fărădelegi preste tot şirul.
(o. 1, p. 294)

Ioan Prale s-a bucurat, în epoca sa, de o anumită celebritate, s-ar putea spune. Pentru traducerea *Psaltirii* îl laudă, mai întîi, V. Popp, în „prefaţa" volumului, scrisă sub forma unei lungi epistole către poetul ieşean, fapt deloc lipsit de importanţă: *Cătră cinstit dumnealui Ioan Prale, autorul Psaltirii în versuri*. Aflăm din această scrisoare că existau relaţii mai vechi între moldoveanul Prale, poet şi traducător, cu preocupări lingvistice, mai mult sau mai puţin fanteziste, şi Vasilie Popp[68], cum îşi semnează acesta prefaţa din 1827, recomandîndu-se ca reprezentant „al frumoaselor măestrii a Filosofiei şi Mediţinei Doctor". Prale îi încredinţase doctorului transilvănean, cu cîtva timp înainte, două manuscrise. Cel dintîi cuprindea, după cum afirma chiar autorul în această pseudoprefaţă[69]: „Metodul acela al scrierii cu mai puţintele litere, şi cu mai sigură pronunţie" şi al doilea, *Psaltirea în versuri*. La drept vorbind, în această aşa-zisă „prefaţă", autorul face doar cîteva referiri la cartea de care se ocupă. Prale, ni se spune, merită mulţumiri pentru opera sa (elogiul este indirect, prin receptor), ocupînd locul al treilea după Dosoftei şi Corbea în traducerea versificată a *Psalmilor* şi lasă calea deschisă poeţilor care vor urma. Din nou o diminuare a meritelor, prin împingerea realizării actualului traducător către generaţiile viitoare, cărora le-a rămas un „cîmp destul de larg, în care să-şi deprindă duhul şi în care să-şi arate isteţimea, pănă vor ajunge la înălţimea ideilor [...] *Psaltirii*"[70]. Autorul nu spune un lucru esenţial: dacă Prale a ajuns la această „înălţime". În shimb, are cele mai bune cuvinte despre Dosoftei, în care găseşte întruchipat „spiritul poetic" al moldovenilor: „totuş începătura poeziii întru adevăr singur moldovenilor să cuvine". Motivarea este următoarea: „Dositeiu, mitropolitul Moldaviei, mişcat fiind dinlăuntru, luînd toată greutata asupra sa, au întrat întru o cale pe care nimenea dintre români încă nu călătorisă, şi prefăcu toată *Psaltirea* în versuri după chipul şi stilul care grăia atuncea moldovenii"[71]. Lista alcătuită de Popp a personalităţilor literare din Moldova[72] începe cu Dosoftei, continuă cu Alexandru Beldiman, Constantin Conache, Nicolae Dimache şi Gheorghe Asachi, pentru a se încheia cu Prale[73].

Lîngă acest „literat", ne aminteşte ironic T. Maiorescu, în *Observări polemice*, îl „aflăm pe dr. Vasile" [Popp], în vecinătate semnificativă cu poetul, în paginile *Lepturariului*[74], ca unul care i-a acordat tot creditul la apariţia *Psaltirii în versuri*. De fapt, atunci cînd Popp trece la exegeza textului tradus de Prale, în singurul pasaj la obiect din „prefaţa" volumului din 1827, nu face altceva decît să semnaleze, în cinci puncte, fără să demonstreze nimic, remarcabilele contribuţii ale traducătorului la îmbogăţirea

[68] T. Maiorescu menţionează ironic în *Observări polemice* (1869): „Pe lîngă acest faimos literat (Prale, n.n.) aflăm pe dr. Vasile, sau cum zice d. Pumnul: *Văsiliu*, Pop" (Titu Maiorescu, *Opere* I, Ediţie, note, variante, indice de Georgeta Rădulescu-Dulgheru şi Domnica Filimon, Studiu introductiv de Eugen Todoran, Scriitori români, Editura Minerva, Bucureşti, 1978, p. 122. În continuare: MAIORESCU I, 1978). Aron Pumnul transcrie numele doctorului transilvănean: *Văsiliŭ*, iar autorul semna Vasílie Popp.

[69] Din cauza unor amănunte intime, care nu-şi aveau loc într-o prefaţă (doctorul îşi cere scuze petru că n-a răspuns la timp autorului, care aştepta părerea sa despre „ambele manuscrise"), precum şi a stilului epistolar, am folosit şi termenul de „pseudoprefaţă" pentru acest text, publicat de Aron Pumnul în *Lepturariu*, IV, p. 107, sub titlul: *Înălţimea ideilor cuprinse în Psăltire. Însămnătatea poeziei în cărţile sînte spre deşteptăciunea sîmţemintelor religioase-morale*. Se vede din acest titlu şi dintr-o precizare alăturată cu privire la importanţa limbii latine că *Psaltirea* versificată de Prale nu formează obiectul cercetării lui Vasile Popp decît în al doilea rînd, preocupările lui fiind mult mai largi.

[70] Urmează digresiuni lungi şi savante de istorie, poetică, filologie, literatură universală şi română în care scopul iniţial, recenzarea cărţii lui Prale, se pierde. Citatele noastre sînt din „Prefaţa" lui Popp la volumul publicat în 1827, şi nu din *Lepturariul* lui Pumnul, în care acesta intervine prea mult în textul original, în sensul unor necesare clarificări, dar şi pentru a-şi impune propriul său punct de vedere în îmbogăţirea limbii române cu cuvintele necesare şi în ortografie. Popp: *pronunţie, alcătuirea Psaltirii, ambe manuscrisele, condiţie, slobod, praxis, ceasuri* etc. (*Psaltirea*, 1827, f. 1ʳ) / Pumnul: *pronunţă, cumpunerea psăltirii, îmbele acele mînăscrise, cundăciune, liber, praxă, oare* etc. (Pumnul, *Lepturariu*, IV, 1864, p. 107 şi urm.). Concepţia lui Pumnul despre scrierea şi îmbogăţirea limbii române e mai radicală decît a lui Popp.

[71] *Psaltirea în versuri*, 1827, f. 2ʳ.

[72] *Idem*, f. 3ʳ.

[73] În *Observări polemice*, „Convorbiri literare", august 1889, T. Maiorescu îşi va începe diatriba împotriva lui Aron Pumnul, care umplea paginile *Lepturariului* cu prea multă îngăduinţă, cu o execuţie sumară, în baza unor citate selectate tendenţios, a „literatului Ioan Prale" (MAIORESCU I, 1978, p. 121). Criticul se foloseşte de o armă redutabilă pentu a-l discredita pe adversar, căruia îi ignoră numele, dar îi reproduce laudele dilatate pe care i le aduce lui Prale, transformat în victimă fără voie: „O notiţă biografică ne spune că acest Pralea a fost «cu un spiret plin de artele frumoase: poet, muzic, architect, croitor, ciobotar şi aflător de lucruri nouă. Spiretul lui ţintea la universalitate»" (*Ibidem*). Ţinta nu este neapărat Prale, ci, mai ales, Aron Pumnul, care îl calificase pe poet „bărbat genial".

[74] Prale, pp. 104-106, V. Popp, pp. 107-121.

limbii române. Traducerea de către Prale a *Psaltirii în versuri* este cel mai de seamă eveniment din întreaga epocă, se grăbeşte Popp să mîngîie orgoliul poetului, neezitînd să scrie aceste rînduri complezente, total nepotrivite şi derutante, prin ridicarea la scară istorică a unor prea modeste merite literare: „I. Titula cărţii va sluji istoricilor viitori spre însemnarea acei nefericite epohă, care s-au întîmplat în vremea în care ai scris cartea". În celelalte puncte sînt reluate idei comune din programele lingvistice reformiste de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi începutul celui de-al XIX-lea, ale ardelenilor în special, cu privire la îmbogăţirea vocabularului, încă sărac, al limbii române. Merite mari are, în această privinţă, afirmă V. Popp, Ioan Prale: „II. Ai îmbogăţit limba românească cu mulţime de cuvinte, care sînt adevărate româneşti [...]; III. Ai dovedit că limba românească rabdă şi compositii şi decompositii [...]; IV. Ai arătat cum că în limba noastră să poate scrie ori despre ce lucru înalt. Şi V. ai arătat că spre îmbogăţirea limbii româneşti nimica nu-i aşa trebuincios decît a cunoaşte toate dialecturile limbii, întrebuinţînd toate acele vorbe care lipsesc [...]; şi unde nu ajung nici aceste, să ne împrumutăm de la maica limbii noastre: Limba Latinească"[75]. Din această învălmăşeală de principii reformiste s-a ales, pînă la urmă, unul singur: apărarea purităţii latine a limbii române, care avea, la începutul modernizării ei, atîta nevoie de cuvinte noi. Acestea se puteau crea prin mijloacele interne de îmbogăţire a limbii române (derivarea şi compunerea), prin folosirea unor cuvinte vechi şi populare considerate neaoşe şi, „unde nu ajung nici acestea", se recomanda împrumutul din latină. Se acumulează astfel un fond mare de cuvinte noi, realizat fără o bază ştiinţifică temeinică, nerespectîndu-se nici măcar principiile fixate, iar această proliferare rapidă se transformă într-o adevărată primejdie, pe care Popp nu întîrzie s-o dezvăluie comentînd *Psaltirea* lui Prale. Învăţatul doctor ardelean va vorbi atunci de un număr prea mare de cuvinte „de nou făcute", în *Psaltirea* din 1827. Sfatul pe care îl dă autorului, cu toată delicateţea, de a folosi mai puţine inovaţii lexicale este, din păcate, tardiv: „de ai fi fost ceva mai scump [= zgîrcit], poate nu era spre stricăciune"[76]. *Psaltirea*, consultată de Popp în manuscris, va apărea cu un număr mare de cuvinte aberante, pe care nici *Lexiconul după înţelesul din această carte*, publicat la sfîrşit, nu le poate „lumina" prea mult. Cititorul este, în consecinţă, excedat de inovaţiile autorului[77].

Prale putea oferi în *Psaltirea* sa versificată o fidelă traducere în stilul biblic tradiţional. Se vede clar însă că era bîntuit de gînduri mult mai înalte. Şi, în afară de aceasta, nu temperanţa era cel mai bun sfetnic al poetului. Unele scăderi ale traducerii sale au fost sancţionate, cu destulă exactitate, fapt peste care unii critici au trecut cu prea mare uşurinţă, de binevoitorii lui contemporani, cum ar fi Pumnul şi Popp. Cel dintîi afirmă în notiţa biobibliografică din *Lepturariu rumânesc*, IV, cu trimitere la „prefaţa" lui Popp: „a compus toată *Psăltirea* în versuri nu prea nimerite după măsura poetică şi după curăţia limbei (vezi despre acestea § 22)"[78]. Marea lui greşeală, neobservată nici de Pumnul, nici de Popp, pentru că împărtăşeau, de cele mai multe ori, cel puţin teoretic, acelaşi punct de vedere cu poetul, mai lipsit de moderaţie, este că *Psaltirea în versuri* din 1827 apare, din cauza înnoirilor introduse în limbă de autor, ca un hibrid inacceptabil. Aceasta afectează profund valoarea estetică a traducerii lui Prale, chiar şi atunci cînd putem vorbi de versuri „mai luminate", cum le califica G. Călinescu pe cele din *Psalmul 151*. Un exemplu edificator ni-l oferă, printre atîtea altele, *Psalmul 136*: „La pîrăul Vavilon, acolò şezum şi plînsăm, / Cînd gîndeam cătră Sion. În desişul de sălci pusăm, / Pre organe spînzuriş. Că-ntrebatu-ni-au aice, / Carii ni-au luat şărbiş de cîntări vorbe: prin scripce".

Uneori, Prale face lucruri cu totul surprinzătoare. Dar cu ce sacrificii? Forţează limba, fără să-l putem vedea, nici măcar întrezări, în versurile pe care le scrie, pe poetul modern, care nu mai vrea să se supună limbii, ci s-o stăpînească în mod absolut, în virtutea forţei sale creatoare, care-i acordă drepturi discreţionare asupra mijloacelor poetice de comunicare. Ioan Prale nu pare însă deloc preocupat să realizeze un program estetic, ci mai curînd să desfăşoare deliberat unul filologic. Rezultatele încăpăţînării sale de a reforma limba, activitate care a tulburat multe minţi ale cărturarilor români din epocă, se văd şi în traducerea *Psaltirii*, din păcate tocmai acolo unde îşi aveau cel mai puţin locul. Aproape că nu există psalm, de la cel dintîi („Psalm 1. Verşul întîiu"), cum precizează autorul, şi pînă la *Psalmul 151* (necanonic), în care greutăţi de tot felul (sintactice, morfologice şi lexicale) să nu se opună gratuit înţelegerii lesnicioase a textului: „Fericit ne dat bărbatul, în necredincioşăsc sfatul. / Şi în strîmbul drum nu stară, şi perzosul jilţ nu-l vrară" (Ps. 1, 1). Limba în care traduce Prale *Psalmii* nu lasă nici o impresie

---

[75] *Psaltirea în versuri*, 1827, f. 3.

[76] *Idem*, punctul III din prefaţă, f. 3^r.

[77] Vezi şi *Însemnarea tipografului*, care îşi declină orice răspundere, la sfîrşitul cărţii: „Această formă şi chip a zăţuirii s-au făcut după însuşi pofta autorului".

[78] Vezi *Lepturariu*, IV, p. 104. T. Maiorescu, care citează această „notiţă biografică", reţine numai elogiile exagerate aduse poetului de Pumnul şi Popp, nu şi observaţiile pe care aceştia le fac asupra *Psaltirii* versificate de Prale (cf. MAIORESCU I, 1978, p. 121).

artistică şi pare mult mai veche decît a mitropolitului-poet din secolul al XVII-lea: „Ferice de omul ce n-a merge / În sfatul celór fără de lege / Şi cu răii nu va sta-n cărare, / Nici a şedea-n scaun de pierdzare" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 1, p. 11).

Atenţia unor critici importanţi, ca Titu Maiorescu şi G. Călinescu, s-a oprit, cu un interes diferit, citind *Psaltirea în versuri* a lui Prale, la *Psalmul 151*, intitulat de Aron Pumnul în *Lepturariu* IV: *Vieaţa şi vitejiea lui David*[79]. După mulţi ani, G. Călinescu se arată interesat mai ales de latura pozitivă a realizării artistice din acest *Psalm* şi reţine doar prima lui parte, idilică şi păstorească, scrisă „în versuri mai luminate". În alte condiţii, Titu Maiorescu fusese atras numai de partea negativă, umbrită de excesele lingvistice din traducerea lui Prale, citînd cîteva versuri din *Psalmul 84*, cam neconcludente, şi finalul *Psalmului 151*, mai potrivit cu intenţiile polemice ale criticului junimist:

Eşiiu spre întîmpinare, la cél de alt neam om mare.
Şi întru a sa ciungime, sudué-mă cu asprime.
Iar zmulgîndu-i lung-lat-taiul, pre Criş ceva mai scurtaiu-l.
Şi am rădicat ocara, din israilească ţara.
(Prale, Ps. 151, versiunea originală, 1827)

În 1864, republicînd acest psalm în *Lepturariu*, Aron Pumnul, nemulţumit de versiunea lui Prale, nu ezită s-o supună unor „îndreptări" substanţiale, dînd la tipar, am spune, o versiune personală, mai clară şi mai fluentă decît cea din volumul autorului, atît din punct de vedere grafic, cît şi prozodic şi sintactic, restabilind ceva din „măsura poetică" încălcată de autor în versurile „nu prea nimerite" ale traducerii. Subliniem intervenţiile lui Pumnul în textul lui Prale:

Eşii spre întîmpinare
La filisteanul cel mare
Şi pentru a lui *ciungime*
Sudui-*mă cu asprime*
Ear smulgîndu-i lung-lat-taiul,
Pre Criş ceva mai scurtaiu-l.
Şi am ridicat ocara
Şi aşa am scăpat ţara.
(Prale, versiunea Pumnul, *Lepturar IV*)

[79] În volumul lui Prale, titlul este mai puţin narativ decît cel din *Lepturariu* şi răspunde, în formularea autorului, mult mai exact intenţiei de a explica prezenţa acestui psalm necanonic la sfîrşit, după numărul cunoscut de psalmi canonici: *Psalm, afară de cei 150. Asupra lui Goliat*, o prescurtare a titlului mai lung, de fapt o precizare marginală din vechile psaltiri (PSALT. SCH. şi COR. PS.): *„Aceasta cîntare în lature scrisă e lu David şi afară de seama 150 de cîntece. Cîntare cînd singur luptă-se cu Goliadu*" (Ps. 151, COR. PS., pp. 604-605). Textul din BB este asemănător. Pumnul scoate din detaliile cuprinse în sursele biblice folosite un titlu laic: *Viaţa şi vitejia lui David*, fără să-l numeroteze, întocmai cum procedează şi traducătorii *Bibliei de la Bucureşti*, pentru a sublinia, şi în acest mod, caracterul necanonic al acestui psalm.

De fapt ce-i reproşază Maiorescu lui Prale? Comportarea „ciudată", acreditată de o anecdotă (reluată şi de G. Călinescu) răspîndită la Junimea de Alecsandri[80]. În concluzie, scriitorul nu e „un bărbat genial", cum afirmase Pumnul, ci doar un om „ciudat în felul său", aşa cum îi stabilise reputaţia anecdota cunoscută, confirmată de cele două citate fragmentate de critic (Ps. 87 şi Ps. 151) din faimoasa antologie a profesorului cernăuţean, vizat direct, cu o necruţătoare ironie, în acest articol polemic: „Pentru asemenea anecdote era bun Ioan Pralea. Cine ar fi crezut că va ajunge şi model de literatură într-un «lepturariu» gimnazial!"[81]. Criticul lasă textele lui Prale, bine periate de Pumnul, să vorbească de la sine, după ce, prin largi tăieturi, le dă configuraţia pe care o doreşte, prin alăturarea cît mai compromiţătoare a fragmentelor. În cazul citatelor din *Psalmul 87*, Prale este într-o concordanţă izbitoare cu textul tradiţional al *Bibliei* româneşti, aşa cum îl fixase în secolul al XVII-lea Milescu, pentru *Vechiul Testament*, şi ceilalţi colaboratori ai *Bibliei de la Bucureşti*, pentru întregul text, revăzut în secolul al XVIII-lea de Micu, versiune reluată în secolul al XIX-lea, în 1819, în tipăritura de la Petersburg, cunoscută de traducătorul *Psaltirii* din 1827.

Nu e cazul să punem pe seama lui Prale şi „ciudăţeniile" altora, cum ar fi acest fragment din *Psalmul 87*, citat de Maiorescu: „Doamne, Dumnezăul mîntuirii mêle, ziua am strigat şi noaptea înaintea ta. Intre înaintea ta ruga mea; pleacă urechea ta la rugăciunea mea" (BB, Ps. 87, 1-2); „Doamne Dumnezăul mîntuirii méle, / Ziua cum şi noapta ţ-am strigat la gréle. / Intre-ţ inainte a mè rugă, bunul: / Urechea ţ-o pleacă rugii méle, unul" (Prale, Ps. 87, r. 1-4). Doar „bunul" şi „unul" suplimentează vechiul text.

Stingheritoare apar o serie de rarităţi lexicale cum sînt: *ciungime, lung-lat-taiul, Criş*[82] din finalul *Psalmului 151*, neeliminate din text de Aron Pumnul, semn că le aproba. Versurile lui Prale din *Viaţa şi vitejia lui David* ne duc cu gîndul mai degrabă la hazul mai elaborat, dar avînd o bază populară, din *Ţiganiada* lui Ion Budai-Deleanu şi la acela mai spontan al lui Victor Vlad Delamarina. O receptare poetică modernă a lui Dosoftei, scriitor fără urmaşi, uitat printre creaţiile unor poeţi care nu puteau depăşi tiparele populare, se va face abia în poezia lui Eminescu.

Toate argumentele pe care ne-am întemeiat studiul nostru conduc la o singură concluzie: Dosoftei este cel mai important poet religios român. Foarte atent la sensurile adînci ale textului biblic, plin de

[80] MAIORESCU I, 1978, pp. 121-122.
[81] MAIORESCU I, 1978, p. 122.
[82] *Tai* < tc. *tay* 'balot', de obicei de blănuri sau de lînă; *criş* 'voinic, vlăjgan'.

adorație mistică în fața minunilor dumnezeiești, el își asumă psalmii în limba română ca poet original, capabil să recreeze metaforele vechiului psalmist în versuri de o netrucată muzicalitate arhaică. O anumită concretețe a imaginilor lui Dosoftei, nu neapărat datorată suprasolicitării decorului autohton, i-a determinat pe unii dintre comentatorii *Psaltirii în versuri* să vorbească de incapacitatea acestui scriitor de a reproduce, în limba română, intensitatea trăirilor religioase din vechii psalmi, această parte din traducerea mitropolitului moldovean fiind cea mai „formală". Prin comparații nepotrivite, s-a insinuat chiar o absență totală a „încărcăturii «mistice»" din versurile poetului mitropolit[83]. Comuniunea omului cu Dumnezeu poate îmbrăca, însă, multiple fețe și, din fericire pentru literatura română, Dosoftei are un mod personal de a o comunica – exemplele se găsesc peste tot în psalmii traduși de el – în imagini nu o dată memorabile, care nu le anulează pe cele din *Vechiul Testament*, de la care pornește, ci doar le convertește, refăcîndu-le vigoarea stilistică în limba de adopțiune. Intuiția și imaginația sa plastică îl ajută pe Dosoftei să depășească neajunsurile unei limbi literare sărace, creînd, în primă fază, limbajul poetic românesc, plin de savoare și prospețime populară în perceperea universului biblic, cu ecouri care s-au transmis pînă tîrziu în poezia modernă de inspirație religioasă de la noi.

III. *PSALTIREA* ÎN CRONICILE ROMÂNEȘTI

Două sînt cauzele care puteau determina orientarea și atenția cronicarilor români spre psalmi. Istorii universale, de genul cronografelor, s-au scris la noi pînă tîrziu. Printre cele mai interesante scrieri care încep să depene istoria lumii de la Adam, urmînd fidel *Biblia*, este *Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii pînă la 1601*, alcătuit de Nicolae Costin, fiul lui Miron Costin, în jurul anului 1700[84]. Într-un astfel de letopiseț, în care *Biblia* era unul dintre cele mai importante izvoare pentru începuturile umanității, receptivitatea la citatul din textele sacre ale creștinătății nu putea fi decît foarte mare. A doua cauză ce înlesnea difuzarea citatelor biblice în scrierile istorice trebuie căutată în caracterul lor moralizator, cu implicații în legislație și chiar în administrație, considerate o consecință a legii divine. Pe această cale crește interesul pentru formulările paremiologice din toate cărțile biblice.

[83] Dan Zamfirescu, *op. cit.*, pp. 123-124.

[84] În studiul introductiv, *Viața și opera lui Nicolae Costin*, ediția Nicolae Costin, *Opere* I, de Const. A. Stoide și I. Lăzărescu, cu o prefață de G. Ivănescu, Editura Junimea, Iași, 1976, începutul elaborării acestui letopiseț este fixat între anii 1696-1700, p. LXXXVIII.

1. Formulări tipizate și citate biblice de esență paremiologică: Grigore Ureche și Ion Neculce

Grigore Ureche, cel dintîi cronicar important care scrie în limba română[85], se dovedește a fi un bun cunoscător al *Bibliei*, pe care o folosește, atunci cînd crede că e necesar, ca izvor istoric. Scriind *Letopisețul Țării Moldovei* de la descălecat pînă la Aron Vodă, cronicarul mărturisește un interes legitim pentru țările din jur și, în primul rînd, așa cum era de așteptat, pentru Polonia, țara în care își făcuse studiile și în care avea bune relații. E semnificativ faptul că acest expozeu istoric începe cu Polonia, după cum se vede chiar din titlu: *Povéstea și tocmala altor țări, ce sîntu pinprejur, cum nu să cade să nu poménim, fiindu-ne vecini de aproape. Întăi, cumu-i Țara Leșască.* Explicația numelui țării vecine este scoasă din *Cosmografia* lui Gerard Mercator[86], pe care cronicarul a putut s-o cunoască încă din vremea școlarității sale în Polonia, pentru că, așa cum observa P.P. Panaitescu, „dintre toate cosmografiile, aceasta a avut cea mai largă răspîndire ca manual școlar și îndreptar pentru negustori"[87]. La data cînd își scrie Grigore Ureche *Letopisețul...*, spre sfîrșitul vieții[88], cronicarul își va fi împrospătat vechile lecturi cu cele din *Biblie*. Puțin înainte de mijlocul secolului al XVII-lea, credibilitatea unor date de istorie și geografie se putea întemeia încă pe autoritatea cărții sfinte, acceptîndu-se cu ușurință, cum este și cazul lui Grigore Ureche, apropieri neîntemeiate între spații geografice, etnice și istorice fără legătură între ele: „Pentru acéia îi zicu Țara Leșască, pentru că mai de demultu o au fostu chiemîndu-o așa dipre numele lui Leh, fiiului lui Elisei, nepotul lui Iavan, carile întăi acela au lăcuit pre acéle locuri"[89]. Contactele cu textele biblice intermediate de surse străine în cronica lui Grigore Ureche ne interesează mai puțin. Mai relevante sînt pasajele în care gîndirea moralistului se întemeiază direct pe textele scripturale.

Grigore Ureche își întrerupe din loc în loc firul povestirii pentru a oferi cititorului lecții de morală în

[85] N.A. Ursu susține, cu numeroase argumente, că adevăratul autor al acestei cronici este Simion Dascălul. Vezi studiul, scris cu mare acribie filologică, *Letopisețul Țării Moldovei pînă la Aron vodă, opera lui Simion Dascălul*, din volumul *Contribuții la istoria literaturii române*, Editura „Cronica", Iași, 1997, pp. 22-29.

[86] G. Mercator, *Atlas sive cosmographicae meditationes de fabrica mundi*, Duisburg, 1595.

[87] Vezi detalii în *Introducere* la Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, ediție îngrijită, studiu introductiv, indice și glosar de P.P. Panaitescu, ediția a II-a revăzută, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958, pp. 41-43. P.P. Panaitescu citează și edițiile: Amsterdam, 1628 și 1630, și traducerea franceză, Amsterdam, 1607.

[88] N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, 1925, p. 285.

[89] Grigore Ureche, *op. cit.*, p. 121.

spirit biblic. Primul care primeşte mustrare severă este regele polon, înfrînt de Ştefan cel Mare în codrii Cosminului (1497), învinuit de călcarea jurămîntului şi de nedreptatea făcută domnului ţării vecine. Această primă „Certare" are titlul în slavonă (ceea ce ar indica un model de la care se pleacă) şi în română: *Nacazanie silnim, adecă certarea celor putérnici*, şi prelucrează un verset din *Psalmul 1*, combinat cu altul din *Psalmul 2*: „Că ştie Domnul calea dreptilor, iar calea necredincioşilor va pieri" (B 1968, Ps. 1, 6). Consecinţa acestei afirmaţii generale poate fi urmărită în finalul psalmului următor: „Luaţi învăţătură, ca nu cumva să se mînie Domnul, şi să pieriţi din calea cea dreaptă, cînd se va aprinde degrab mînia lui" (Ps. 2, 12). Este exact ceea ce i se întîmplă mîndrului rege polon, Ioan Albert: „Dumnezeu cel direptu, cela ce ceartă nedireptatea, şi înalţă direptatea, cu cîtă certare pedepséşte pre ceia ce calcă jurămîntul. Că acesta Olbrihtu nu spre păgîni, ci spre creştini vrea să facă războiul [...]". Culpa regelui este aceea a necredincioşilor din psalmii citaţi: abaterea de la „calea dreptilor" şi alăturarea la aceea a „necredincioşilor", echivalaţi de cronicar cu turcii. Regele trezeşte prin această de neiertat faptă mînia lui Dumnezeu şi-şi atrage pedeapsa cuvenită: „Ci Dumnezeu la atîta lipsă şi nevoie îl adusése pre cela ce mergea cu atîta hvală să stropşască ţara", în loc să-l sprijine „pre cela ce să lupta cu vrăjmaşii creştinilor, pre carile trebuia cu toţii să-l ajutorească". Hulit pînă şi de ai săi („nici ai săi nu-l băga în samă, ci era în zavistiia celor de acasă şi de batjocura tuturora"), necugetatul rege ajuns în dizgraţia cerului, „de inimă rea, puţin de n-au murit"[90]. Această mică naraţiune moralizatoare are un incontestabil suport biblic, pe sugestii care vin din *Psaltire* în primul rînd.

Pedepsirea celor răi este tema centrală în aceste fragmente interpolate în naraţiunea istorică, „învăţătura" din izvor biblic condamnînd, prin „certarea" celor puternici, faptele care-i descalifică şi-i duc la „pieire": „Iani socotéşte cum plăteşte Dumnezeu celor ce fac rău" (*Învăţătură şi certare*)[91]. Toţi cei care l-au trădat pe Petru Rareş, întors în ţară în a doua domnie, primesc „plată cu sabia": „după fapta lor cea rea, curîndă vréme le trimisă Dumnezeu osîndă asupră"[92]. În astfel de sentinţe ajung ecouri din vechii Psalmi ai lui David, fără ca sursa să fie – şi nici nu era nevoie – mărturisită, astfel de îndemnuri la pedeapsa faptelor rele ale celor care uneltesc fiind o temă preferată în psalmii regelui poet, care vedea stăpînirea divină, slujită de el cu credinţă, în felul următor: „Paşte-vei pe ele [popoarele cu care se lupta] cu toiag de fier, ca pe vasul olarului le vei zdrobi!" (B 1968, Ps. 2, 9) sau: „Doamne, mîntuieşte-mă, Dumnezeul meu, că tu ai bătut pe toţi cei ce mă vrejmăşesc în deşert; dinţii păcătoşilor ai zdrobit" (Ps. 3, 7); „Judecă-i pe ei, Dumnezeule, să cadă din sfaturile lor; după mulţimea nelegiuirilor lor, alungă-i pe ei" (Ps. 5, 10) etc. Vărsătorii de sînge nevinovat vor avea aceeaşi soartă (Alexandru Lăpuşneanul), prilej pentru cronicar pentru a recomanda „celor mari" să judece cu „blîndeţe" şi cu „dragoste": „Mai bine ar fi pentru blîndéţe să-l asculte şi să-l iubască şi cu dragoste să-i slujască, decît de frică şi de groază să i se pléce" (*Nacazanie, adecă învăţătură şi certare celor mari şi putérnici*)[93]. Învingînd mentalitatea medievală, elemente de morală creştină vin să încheie şi să estompeze, cu o notă pozitivă, tabloul sîngeros făcut de Grigore Ureche pînă aici.

Cînd autorul cronicii doreşte să întărească autoritatea discursului său moralizator, recurge la citatul direct din *Biblie*, cum procedează în capitolul *Cînd au prădat léşii Ţara Moldovii, 7017 (1509), iulie 15*: „După izbîndă cu noroc ce făcusă Bogdan vodă în Ţara Leşască, iată-i veni de la Dumnezeu osînda asupră, cum grăieşte şi prorocul David, psalm 7: «Lac săpă şi-l scurmă şi căzu în groapa care au făcut...»"[94]. Este remarcabilă solidaritatea textului lui Grigore Ureche din secolul al XVII-lea cu versiunea din *Psaltirea Şcheiană* şi *Psaltirea slavo-română* a lui Coresi (1577): „Pîrău rîmă şi săpă şi cădzu în groapă ce face" (PSALT. SCH.); „pîrău rim şi săpă, şi căzu în groapă ce feace" (COR. PS.). BB limpezeşte textul şi-l apropie de structura gramaticală modernă: „Groapă săpă şi o adîncă pre ea şi va cădea în groapa carea au făcut". Versiunea din Ms. 4389 este foarte apropiată de aceea din BB: „Sapă groapă şi o adîncă şi au căzut în groapa care au făcut". E interesant că într-un timp atît de îndelungat putem întîlni în traducerile româneşti ale *Psaltirii* formulări atît de asemănătoare. Caracterul paremiologic al acestora influenţa atît răspîndirea, pentru că devin un bun al unei întregi colectivităţi de vorbitori, cît şi forma în care circulau. Traducerile moderne nu aveau nimic de modificat în cazul acestor formulări aforistice din *Biblie* pentru că ele se regăseau fixate de-a lungul timpului în limba vorbită. Pentru amestecul propriilor lui sentinţe moralizatoare cu acelea ale psalmistului, merită să fie amintită şi moartea crîncenă a lui Ştefan vodă, feciorul lui Pătru Vodă, ucis de boieri la Ţuţora, consemnată de cronicar cu cuvintele inspirate de *Psalmul 33*: „Că cei buni vedem să s-au săvîrşitu bine şi lăudat, iară cei răi rău s-au săvîrşitu. (După cuvîntul prorocului la *Psalom 33*, zicîndu: «Moartea păcătoşilor ieste cumplită».) (*Certare şi învăţătură*)[95].

[90] *Idem*, p. 114.
[91] *Ibidem*, p. 163.
[92] *Ibidem*.
[93] *Ibidem*, p. 191.
[94] *Ibidem*, pp. 139-140.
[95] *Ibidem*, p. 169.

Dincolo de rezultatele în plan stilistic, versetele acestea din psalmi au şi o funcţie narativă importantă în textul cronicii lui Grigore Ureche. Un exemplu în acest sens ne oferă capitolul *De domniia lui Bogdan vodă cel Orbu şi Grozav, feciorul lui Ştefan vodă celui Bun, vă leato 7012 iulie*. Reţinem un amănunt semnificativ chiar din prima frază. Acest domn, feciorul lui Ştefan cel Mare, urcat pe tronul Moldovei după stingerea din viaţă a tatălui său, la 2 iulie 1504, era „puţin dispărţitu [deosebit] de firea tătîne-său" şi cu toate că „n-au ajuns anii, iară lucruri mari apucase"[96]. Pe un fundal popular (prinţesa cea gingaşă şi prinţul cel urît), Grigore Ureche brodează povestea medievală a unei căsătorii incompatibile, „că au fostu Bogdan vodă grozav la faţă şi orbu de un ochiu"[97]. Gîndind să-şi răscumpere ruşinea de a fi respins de două ori de prinţesa Elisafta, sora craiului polonez, voievodul moldovean provoacă un şir de războaie nefericite, cu incursiuni de pradă din ambele părţi. Bătăliile se poartă atît în Pocuţia cît şi în Moldova de Sus. Aceste războaie sîngeroase („despre amîndoao părţile, multă moarte s-au făcut"[98]), declanşate de vanitatea lui Bogdan, sînt puse de cronicar sub incidenţa sentinţei psalmistului, devenită populară: „Cine sapă groapa altuia cade el într-însa". Sau, cum spune Dosoftei, în prelucrarea poetică a aceluiaşi verset din *Psaltirea în versuri*: „Cine va săpa groapa altuia să-l surpe / Sîngur ş-va cădea-n rîpă şi viaţa ş-a rumpe". Versetul 15 din *Psalmul 7* este preluat şi de Ion Neculce, într-o formă desăvîrşită, de fapt cea în circulaţie şi astăzi, limpede şi succintă: „După cum dzice Scriptura: «Cine sapă groapa altuie dă într-însa».

Ion Neculce, autorul acelor faimoase „O samă de cuvinte ce sîntu audzite din om în om", se dovedeşte a fi cel mai înzestrat pentru a scrie o istorie „romanescă" a ţării sale, cu un talent literar ieşit din comun. Altminteri boier credincios şi cu frica lui Dumnezeu, Neculce nu şi-a prea petrecut vremea – are de altfel şi o viaţă aventuroasă – cu cititul *Scripturii*. Arareori invocă, şi numai interesat, în *Letopiseţul Ţării Moldovei de la Dabija-Vodă pînă la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat*[99], Sfînta Carte. Este convins că „Dumnădzău este tuturor giudecător dreptu"[100] şi nu are nevoie de multe argumente scoase din cărţi, religioase şi nu numai, pentru a judeca faptele contemporanilor. Va interveni, în cel mai curat stil popular, cu citate biblice perfect adaptate propriului său discurs, prea puţin deosebit de al oamenilor de pe moşiile sale. Sincer sau nu, Mihai-vodă Racoviţă este compătimit, într-o gîlceavă care-l va costa multe pungi la Ţarigrad, cu cuvinte insidioase pe tema gloriei deşarte: „Iar mai înainti era el putincios să amăgească pi alţii, iar nu alţii pi dînsul. Numai poate Dumnedzău s-au mînietŭ di i-au luat darul. Dară Dumnedzău, cum s-a-ndura cu mila sa, va faci. Dzice Hs. la *Evanghelii* că, dacă s-ar împuţi sarea, bucatile cu ce s-or săra"[101]. Calificarea „săracul", pe care i-o dă cronicarul domnului mazilit, nu exprimă atît compasiunea sa cît ironia disimulată într-o flecăreală răutăcioasă, pe care invocarea *Evangheliei* n-o poate ascunde. Aceste cuvinte, bine potrivite, cu toată aparenta lor spontaneitate, sporesc literaritatea textului, în care se adună, de peste tot, liniile portretelor sale acide. O săgeată trimisă către Dimitrie Cantemir, voievodul de care şi-a legat un timp destinul, nu face decît să-i pună în relief abilitatea lui de priceput sfetnic pe lîngă vodă, şi să-şi justifice propriile-i greşeli, punîndu-se din nou sub o autoritate morală necontestabilă: „Care mult i-am dzis eu lui Dumitraşco-vodă, în taină, să lasă pizma Brîncovanului şi să nu-ş răşchire oastea. Că pre urmă mult să va căi şi nemic nu va putè folosi, precum dzice filosoful: «Căinţile cele de apoi întru nemica sînt»"[102]. Pentru a sublinia ineficienţa „puşcilor", în bătălia de la Stănileşti, de o parte şi de alta, într-o povestire în care îşi asumă iarăşi rolul preferat, de judecător deasupra greşelilor altora, îl citează pe Miron Costin: „După cum dzice un cuvînt Miron logofătul: «Mare este omul, iar la războiu prè mică-i este ţinta»"[103]. Într-un război în care nimic nu merge bine, împăratul „de multă vărsare de sînge ce vedè atunce, au ameţit de milă şi s-au dus la cortu, de l-au udat împărăteasa cu nişte apă şi s-au trezvit"[104]. Armata „Moscalului" este în derută şi cea turcească la fel, ţarul „sta în cumpene" şi ar fi continuat poate războiul, cum doreau moldovenii, dar intervine împărăteasa (altă ironie) şi totul se lămureşte, cum n-ar fi vrut cronicarul. Om slab, împăratul cedează: „Numai nu au putut, că sta împărăteasa vîrtos să facă pace"[105]; Cantemir fuge „ascunsu într-o botcă a lui [a împăratului], de cele cu 2 roate, de nu-l ştiè nici unŭ moldovan, fără numai Ioan Niculce, hatman"[106], cum nici nu se putea altfel. În prezentarea caricaturală a bătăliei, şi tocmai prin aceasta mai captivantă literar, un singur om îşi păstrează cumpătul, povestitorul, care se foloseşte de citat pentru a-şi susţine

[96] *Ibidem*, p. 135.
[97] *Ibidem*, p. 136.
[98] *Ibidem*, p. 140.
[99] Ion Neculce, *Letopiseţul Ţării Moldovei şi o samă de cuvinte*, text stabilit, glosar, indice şi studiu introductiv de Iorgu Iordan, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, 1959.
[100] *Idem*, p. 380.
[101] *Ibidem*, p. 340.
[102] *Ibidem*, p. 231.
[103] *Ibidem*, p. 243.
[104] *Ibidem*, p. 246.
[105] *Ibidem*, p. 247.
[106] *Ibidem*, p. 248.

imaginea de observator obiectiv, însuşire necesară istoricului şi mai puţin prozatorului amator de amănunte mai degrabă picante, dispus să vadă faţa ascunsă, ambiguă, contradictorie, schimbătoare a personalităţilor istorice. Neculce îşi priveşte cu o subiectivitate mereu în clocot personajele, cărora le observă cu mai multă plăcere defectele decît calităţile.

Făcînd portretele altora, scriitorul îşi creionează de fapt autoportretul. Reacţiile sale umorale îl fac nepăsător la dramele altora. Pe Brîncoveanu, duşman al Cantemireştilor, îl pune, chiar în clipa fatală a execuţiei, sub derizoratul averii sale: „averea ce avè, sosindu-i atunce ceasul, nemică nu i-au folosit"[107]. Ca şi în alte împrejurări, îşi întăreşte acest gînd cu cuvintele *Scripturii*: „Precum dzice *Scriptura*: «Nu va folosi averea în dzioa urgiii»"[108]. Sînt prea bine cunoscute şi au făcut destulă vîlvă acele „vaiete bătrîneşti", cum le numeşte G. Călinescu, ale lui Neculce, „ce dau cronicii acel aer de vechime şi de inocenţă" (CĂLINESCU, IST., p. 29). Nepăsător la contradicţie, criticul va converti îndată această „inocenţă", într-o „comedie înaltă" şi pe autor într-un „încondeietor bufon", pe fondul unei degradări biologice, provocate de vîrstă. Cronicarul e „bîrfitor" şi „răutăcios ca bătrînii". Portretul e fals şi nu rezultă din text. Neculce e un boier care face politică antigrecească şi chiar xenofobă, înstrăinarea fiind, după el, cauza răului. Convoacă, în acest sens, mijloacele de persuasiune de care dispunea: „jălania" populară, ca să folosim termenul criticului, şi Cartea Sfîntă. Din această combinaţie rezultă astfel de fraze: „Oh, oh, oh! Vai, vai, vai di ţară! Ce vremi cumplite au agiunsu şi la ce cumpănă au cădzut! Doar Dumnedzău di a faci milă, precum au făcut cu izrailitenii, cu Moisei prorocŭ, de-au dispicat Marea Roşie. Aşè să facă şi cu tini, săracă ţară!"[109].

În cazuri la fel de semnificative, citatul biblic devine un fel de suport autobiografic. Unul dintre cele mai importante evenimente din viaţa sa este plecarea în Rusia, împreună cu Dimitrie Cantemir, de unde se întoarce, după un surghiun de nouă ani, dintre care doar doi în imperiul lui Petru I şi restul în Polonia, timp în care a trecut prin întîmplări neplăcute, dificultăţi de adaptare în Rusia mai ales şi, apoi, de readaptare în Moldova, unde este nevoit să facă faţă intrigilor acelora care îl spoliaseră în lipsă. Chiar de pe la începutul capitolului XIX, *Domnia lui Dumitraşco Cantemirŭ-voevoda, în anul 7219/1711*, cronicarul îşi pregăteşte cu grijă apărarea, întărind-o cu citate biblice bine alese, pentru a demonstra, mai întîi, fidelitatea faţă de Cantemir. În al doilea rînd, ca o consecinţă a îndatoririlor lui de slujitor credincios, încearcă să motiveze rămînerea lui alături de domn şi după înfrîngerea de la Stănileşti. Înfruntă multe „strîmbătăţi" în surghiunul impus, şi pe toate le rabdă în numele „dreptăţii", care nu era de partea lui, cum îi place să declare, privind cu smerenie creştină la *Sfînta Scriptură*, dar fără să uite a-şi încondeia duşmanii clevetitori: „Numai pizmaşii zavistnici scornìè asupra mè ocară, şi oamenii cei proşti şi neprieteni şi cei nepricepuţi credè aşa. Dar eu taina stăpînului, căruia i-amŭ mîncat pita, n-am putut-o descoperi, uitîndu-mă la *Sfînta Scriptură*, ce au dzis îngerul către Tovie dzicînd: «Taina împăratului să o acoperi, iar faptele lui Dumnedzeu la arătare să le mărturiseşti». Ce şi eu n-am vrut să mă facŭ al doile Iudă sau să-l viclenescu, să fugŭ de la dînsul. Că de-aş fi făcut aşè, ce laud-aş fi dobîndit? Ce numai osîndă de la Dumnedzeu şi ocară de la oameni. Iar eu aceste răbdîndu-le cu dreptate, den toate nevoile am scăpat, care le-am tras pre strîmbătate în 9 ani. Ce întru aceste ce mi s-au întîmplat m-am lăsat tot în nădejdea lui Dumnedzeu, păn' m-au scos, precum mărturiseşte David prorocul, *Psalom 39*: «Răbdîndu am aşteptat pre Domnul, şi mi-au luat aminte, şi au ascultat ruga mè, şi m-au scos din groapa patimilor şi din tina cea adîncă, şi au pus pre piatră picioarele mele», i proci"[110].

Chiar şi atunci cînd îşi caută adăpost sub pavăza citatului biblic (*Cartea lui Tobit*, *Psaltirea*) şi se declară în slujba adevărului şi a justiţiei, scriitorul îl înfrînge din nou pe observatorul detaşat şi imparţial al realităţii din jur. *Cartea lui Tobit* îi servea cel mai bine inteţiile unei pledoarii *pro domo*, în cel mai bun înţeles al cuvîntului, pe care o desfăşoară cu mare astuţie, în pagini captivante de literatură autobiografică. Întors acasă, întocmai ca personajul biblic ce stă de vorbă cu îngerul Rafael, îşi pune toată nădejdea în Dumnezeu: „Ce întru aceste ce mi s-au întîmplat m-am lăsat tot în nădejdea lui Dumnedzeu"[111]. A doua dovadă a abilităţii cu care Neculce manevrează citatul biblic în interes personal o oferă faptul că îl atrage ca martor în cauza să (procesul de recuperare a unor bunuri, printre care şi locul de casă din Iaşi) pe însuşi marele rege David: „precum mărturiseşte David prorocul, *Psalom 39*"[112]. Alegerea acestui psalm nu-i deloc întîmplătoare. La ruga de mulţumire adusă de regele evreu lui Dumnezeu, pentru că l-a „scos" din mari suferinţe şi păcate, se asociază, din convingere religioasă, dar şi din calcul, şi vocea cronicarului român, care preia, în lectură proprie, întregul *Psalm 39*, într-un moment crucial din existenţa sa. Fără implicarea în eveniment a cronicarului, boier de ţară moldovean plin de calităţile cunoscute, dar şi de defectele curteanului care-şi urmăreşte cu

[107] *Ibidem*, p. 278.
[108] *Ibidem*, p. 278.
[109] *Ibidem*, p. 325.
[110] *Ibidem*, pp. 218–219.
[111] *Ibidem*, p. 219.
[112] *Ibidem*.

tenacitate interesele, cronica sa ar fi rămas un document stors de viață. Neculce mizează totul pe amănuntul scos din ascunzișurile cele mai întunecate ale sufletului omenesc pentru a marca faptele de laudă sau de hulă, mai ales pe acestea din urmă, ale personajelor istorice, care îi colorează atît de violent și de atrăgător o operă ce dispune și de un farmec lingvistic ieșit din comun. Palidă, umbra lui Tartuffe se pleacă peste accentele de „sfințenie" ale cronicarului cînd acesta rostește în gînd versetul 23 din *Psalmul 39*: „Iar eu sărac sînt și sărman; Domnul se va îngriji de mine". Cronicarul nu și-a lăsat destinul numai în mîinile Domnului, ci a apelat, cînd a crezut că împrejurările i-o cer, la forțele malefice ascunse în cuvintele vitriolante pe care le rostește cu limba despicată, acoperit perfect de citatul biblic sau de simpla aluzie la pedeapsa divină care urmează păcatului, atunci cînd „a vrè Dumnedzeu".

2. Citatul biblic în stilul savant cronicăresc: Miron și Nicolae Costin

Miron Costin recurge adeseori, în toate scrierile sale, la citatul biblic, procedeu preluat, mai tîrziu, și de fiul său, Nicolae Costin, chiar cu mai multă insistență, dar cu mai puțin farmec. Ceea ce în opera lui Miron Costin ia forma unei concentrări maxime, la Nicolae Costin se diluează în discurs savant și plicticos. Citatul biblic este încorporat și face parte, astfel sudat, din stilul sentențios al lui Miron Costin: „Neștiutoare firea omenească și de primejdiile sale, că apoi peste nu îndelungată vréme așea au pățit și Mihai vodă de Baștè Giurgiu, cum au făcut el lui Bator Andreieș. Bine dzice sfînta Evanghelie: «Cu ce măsură măsuri, măsura-ți-să-va»"[113]. Exemplele de acest fel sînt numeroase, extrase de cronicar atît din *Vechiul* cît și din *Noul Testament*. La înscăunarea lui Constantin vodă, feciorul lui Ieremia vodă, bucuria țării era mare, notează Miron Costin, dar vremelnică, cum erau și domniile sub stăpînirea turcească. Voievodul Constantin era prea tînăr și nu prea călca pe urmele tatălui său cel cu domnie fericită pentru țară: „Ce departe au fostŭ Costantin vodă de acéie fericiie. Ce precum dzice Isus Sirah: „«Vai de acéie cetate, unde este domnul tînărŭ»" (COSTIN, O., p. 58). Și cronicarul revine la solilocul lui preferat despre nestatornicia vremurilor în împrejurări istorice necontrolabile de om: „că turcul cu vréme dă, cu vréme ia, precum este vremea, așea lasă, blîndŭ cîndŭ ieste vréme de blîndéțe, sămețŭ și agerŭ, cînd este vréme de sămeții [...] toate precum ieste vremea face" (COSTIN, O., p. 58). Un fel de „vreme trece, vreme vine", precum în *Glossa* eminesciană. Toate aceste sentințe, din *Pilde*, *Eclesiast*, *Ezdra*, *Înțelepciunea lui Solomon*, *Evanghelii* ar putea fi înmulțite. Cu sursa precizată exact, neprecizată sau aproximativ precizată („Précum dzice Sfînta Scriptură", COSTIN, O., p. 72; „cum scrie Sfînta Scriptură", COSTIN, O., p. 193; „din Scripturi știm și din Scripturi avem și sfînta credință a noastră", „Scriptura ne deșchide mintea", „Scriptura departe lucruri de ochii noștri ne face de le putem vedea cu cugetul nostru", COSTIN, O., p. 242; „Cercați scripturile", COSTIN, O., p. 244; „Sfînta Scriptură ne învață", COSTIN, O., p. 323 etc.), Miron Costin face apel mereu la citatul biblic, în slavonă, tradus din slavonă, pe care apoi îl interpretează. Gîndirea moralistului Miron Costin se întemeiază pe erudiția sa biblică în primul rînd. Toate „învățăturile" pe care le extrage și le dezvoltă cronicarul din textele sacre converg într-una centrală, care străbate și *Psaltirea*: nimicnicia omului și puterea veșnică a lui Dumnezeu. Miron Costin, contemporanul lui Dosoftei, este cel mai aproape de gîndirea și, mai ales, de trăirile psalmistului. Cel mai bine se vede aceasta în *Viața lumii*, una dintre realizările poetice cele mai importante din literatura română veche. Poetul cronicar indică fără echivoc *Psaltirea* ca unul dintre cele mai puternice izvoare din poema sa în precizările din *Înțelesul pildelor ce sîntŭ în stihuri*: „Din toate stihurile să înțeleg deșărtările și nestătătoare lucrurile lumii și viiața omenească scurtă, cu mărturie din David prorocul mai ales" (COSTIN, O., p. 323). De aici Miron Costin se ridică, invocînd întreaga *Scriptură*, la opoziția de dimensiuni cosmice pe care Dumnezeu o formează în raport cu toate cele trecătoare ale lumii: „Apoi, unde să pomenéște de ceriŭ și de soare, de lună, de stéle, acéstea toate că vor avea sfîrșit și să vor primeni. *Sfînta Scriptură* ne învață: numai Dumnezeu ieste fără sfîrșit și vécinic" (COSTIN, O., p. 323).

Miron Costin, poate și după pilda lui Dosoftei, a încercat să scrie și psalmi personali, depărtîndu-se de sursa inițială mai mult decît mitropolitul Moldovei, care nu putea să-și permită, chiar dacă și-a luat unele libertăți poetice, cum am văzut, o îndepărtare prea mare de textul biblic, în slujba căruia s-a pus cu toată ardoarea, suprasolicitîndu-l cu explicații și imagini proprii. Un scop pe care l-a urmărit cu consecvență mitropolitul, în traducerea sa, a fost să facă, preluînd imaginile originalului, textul sacru „pe înțeles". Spre deosebire de Dosoftei, Miron Costin identifică în psalmi un înțeles moral pe care îl dezvoltă retoric. Fragmente semnificative din *Viața lumii*, în afara celor cu sursa mărturisită, vădesc în opera lui Miron Costin preferința pentru un gen de meditație morală psalmică, cel puțin ca sursă. Din aceleași imbolduri scrie și acele interesante *Stihuri împotriva zavistiei*. Pe o idee din *Psalmul 5*, versetele 9-10,

[113] Miron Costin, *Opere*, ediție critică, studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice și glosar de P.P. Panaitescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958, p. 49 (COSTIN, O).

cronicarul face procesul zavistiei, ca să spunem aşa, încercînd un portret acid al aceluia ce cade în acest păcat cu care „viiaţa-şi pedepseşte", cauzînd altora atîta rău cu intrigile sale. Compunerea poetică a cronicarului ia forma unui comentariu la cele două versete menţionate din *Psalmul 5*:

Bine au scris în Psaltire de tine prorocul:
„Zavistnicului ieste acesta norocul,
Gîtlanul lor, mormîntul destupat cum cască,
Limbile lorŭ gata tot să ocărască.
Să le fii giudeţ, Doamne, din gînduri să cază
Ocări care facŭ ei, pre sine să vază".
(COSTIN, O., p. 324)

Aceste versuri ale lui Miron Costin sînt adaptate în aşa fel de autor încît să corespundă scopului moralizator asumat: dezvăluirea pe larg a defectelor invidiosului intrigant şi cîrtitor. Cele trei versete din *Psalmul 5*, 10-12, traduse probabil din slavoneşte, aşa cum o demonstrează citatele bilingve din alte părţi ale *Bibliei*, la care apelează cronicarul, se plasează foarte aproape de versiunile importante cunoscute: *Biblia de la Bucureşti* şi Ms. 4389. BB: „Căci nu iaste în rostul lor adevăr, inima lor e deşartă; groapă deşchisă, grumazul lor, cu limbile lor viclenüa. Judecă-i pre ei, Dumnezăule; cază den sfaturile lor, după mulţimea necredinţelor lor scoate-i pre dînşii, căci te-aŭ amărît, Doamne" (Ps. 5, 10-12). Ms. 4389: „Că nu iaste în gurile lor adeverinţă, inima lor în dăşărt, mormînt dăşchis grumazul lor, cu limbile lor înşăla. Judecă pre dînşii, Doamne, să cază den cugetele lor, după mulţimea necredinţei lor leapădă-i, că au mîniiat pre tine, Doamne" (Ps. 5, 9-10). Pasajul tradus de Miron Costin din *Psalmul 5* nu trebuie redus, cum crede P.P. Panaitescu, la patru sau cinci versuri (COSTIN, O., p. 436). E necesar să ne raportăm, cînd analizăm legătura dintre *Psalmul 5* şi încercarea poetică a lui Miron Costin din *Stihuri împotriva zavistiei*, şi la finalul acestui text versificat, nu tradus fidel, pentru a reţine şi versetele 11-12, din care cităm fragmentele oarecum similare cu sursele consultate de noi. BB: „Şi să [se] veselească toţi ceia ce nedejduiesc pre tine; în veac se vor bucura şi vei sălăşlui întru ei. Şi se vor fălui întru tine toţi cei ce iubesc numele tău, căci tu vei blagoslovi pre cel direpţ" (Ps. 5, 13-15); Ms. 4389: „Şi se vor veseli toţi carii se nădăjduiesc pre tine; în vêci se vor bucura şi te vei sălăşlui într-înşii şi se vor lăuda de tine ceia ce iubesc numele tău. Că tu bine vei cuvînta, Doamne, pe cel direpţ" (Ps. 5, 11-12). În traducerea (adaptarea) lui Miron Costin, cele două versete sînt concentrate astfel: „De la Dumnezeu nime fără darŭ nu ieste [...] / Tuturor de Dumnezeu daruri sînt însemnate. / Care truda noastră cu gîndul bun priimêşte, / Dumnezeu gîndului bun bine-i dăruieşte" (COSTIN, O., p. 325). Accentul final cade, în versiunea lui Miron Costin, tot pe răsplata celui drept, numai că el iese din generalitatea judecăţii şi răsplătirii divine din *Psalmul 5*, implicîndu-l şi aici pe zavistnic: „Ce nu mulţămeşti cîtŭ ai, ci tot rîvneşti / Inima ta spre altul? Cine toate poate? / Nu toate are unul, ci cu toţi toate: / Unul una şi altul alta bunătate". Inserţia moralizatoare a cronicarului rupe legătura dintre versetele 14 şi 15 din original.

Dosoftei este în aşa măsură cîştigat de acest psalm încît traduce cele patru versuri citate după *Psaltire* de Miron Costin, cinci după P.P. Panaitescu, în cinsprezece. Cu un material atît de redus, P.P. Panaitescu va ajunge la o concluzie exagerată: „Ca traducător în versuri al *Psalmilor*, Miron Costin este mai concis decît Dosoftei". (COSTIN, O., p. 436). *Stihuri împotriva zavistiei*, ca exerciţiu de versificare pe un motiv extras din *Psaltire*, *Psalmul 5*, nu lasă impresia nici de concentrare, şi nici de prea mare îndemînare prozodică faţă de versurile lui Dosoftei, care sînt, cum constată P.P. Panaitescu în comentariile ediţiei, „mai scurte", fapt deloc neglijabil în această comparaţie. În calcul ar trebui introduse, după noi, şi versurile rezultate, în versiunea lui Miron Costin, din traducerea liberă, în final, a versetelor 13-15 din *Psalmul 5*. Orice comparaţie cu Dosoftei, poet adevărat, este în dezavantajul lui Miron Costin, care compune sîrguincios, după alţii, în timp ce mitropolitul moldovean creează, pentru că are simţul cuvîntului sugestiv:

Ca să nu-m strice pizmaşii.
Că li-i gura nedireaptă
Şi li-i inema deşartă.
Cu gîltejele căscate,
De izbucnesc răutate,
Cu graiuri necuvioase,
Ca un mormînt plin de oase.
Şi cu limba lor înşală,
Să facă-n lume sminteală.
Ce le dă, Doamne, osîndă,
Să nu-ş laude-n dobîndă.
Sfaturile să le piardză
Şi din mila ta să cadză.
Cu a lor păgînătate,
Să-i urneşti la răutate...
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 5, p. 19)

Dosoftei descoperă, în aceste versuri, ca în atîtea altele, un lucru extrem de important pentru limbajul poetic: plăcerea imaginilor plastice. Redundanţa este aparentă. Dacă le privim cu atenţie, observăm că imaginile vechiului psalmist îi sugerează poetului român altele noi, aproape în fiecare pereche de versuri din psalmul citat. Versiunile contemporane cele mai importante, în proză, Ms. 4389 şi BB, reţin imaginea originară, în timp ce Dosoftei nu se mulţumeşte numai cu atît şi o dublează, în cazuri semnificative, cu altele pe care le imaginează. Prima pereche

de versuri pe care o supunem discuției este asemănătoare în toate sursele cercetate de noi (DOSOFTEI, O. 1, BB, Ms. 4389): „gura nedireaptă, inima deșartă" (Dosoftei); „nu iaste în rostul lor adevăr, inima lor e deșartă" (BB); „nu iaste în gurile lor adeverință, inima lor în deșărt" (Ms. 4389). Traducerea lui Dosoftei reproduce cu fidelitate același conținut, într-o formulare mai sugestivă. Poetul recurge la epitetele metaforice: „gura nedireaptă", „inima deșartă", în timp ce traducătorii în proză se folosesc de propoziții bine articulate, dar mai puțin expresive. Fidelitatea față de textul biblic nu este anulată, ci își găsește, în textul lui Dosoftei, mijloace proprii de comunicare, iar acestea sînt ale poeziei. Pentru același conținut se fixează, pentru prima dată cu rezultate artistice notabile, două tipuri de discurs: stilul prozei și stilul poeziei. Fidelitatea într-o traducere poetică trebuie altfel apreciată decît într-o traducere în proză, pentru că se realizează cu mijloace lingvistice și stilistice deosebite, care pot creea impresia de îndepărtare (trădare) a textului tradus.

Reluînd exemplul nostru, *Psalmul 5*, observăm că următoarele două unități sintactice: „Groapă deșchisă, grumazul lor, cu limbile lor vicleniia" (BB) – „mormînt dășchis grumazul lor, cu limbile lor înșăla" (Ms. 4389) sînt dezvoltate în șase versuri în traducerea augmentativă a lui Dosoftei: „Cu gîltejele căscate, / De izbucnesc răutate, / Cu graiuri necuvioase, / Ca un mormînt plin de oase. / Și cu limba lor înșală, / Să facă-n lume sminteală" (DOSOFTEI, O. 1, p. 19). Pe urmele psalmistului, cum procedează și Miron Costin, Dosoftei își îndreaptă, stimulat de imaginile biblice, întreg sarcasmul spre pizmaș, identificat cu necredinciosul („cu a lor păgînătate"), într-o zdrobitoare filipică înțesată de surprinzătoare metafore ale vindictei. Elementul figurativ de bază este cel din *Biblie*: *gîtlejul* (*gîltej* la Dosoftei). În textele mai vechi, *Psaltirea Șcheiană, Psaltirea* lui Coresi, și chiar în *Biblia de la București*, este folosit termenul *grumaz* în locul lui *gîtlej*, avînd același sens. Prin urmare, de-a lungul timpului, metafora *gîtlej* / *grumaz* „mormînt" rămîne neschimbată. Gîtlejul este asemuit în textul biblic cu groapa, în vederea caracterizării pizmașului, „groapă de răutăți". Acest joc metaforic excită imaginația lui Dosoftei. Metafora vechiului psalmist – și în acest sens considerăm că poetul român realizează o traducere *poetică* fidelă, pentru că nu lezează sensurile biblice, ci le întărește – este desfăcută în părțile pe care le degajă și care gravitează în cîmpul semantic al nucleului. Aceste conotații devin la rîndul lor nuclee metaforice, într-o constelație hipertrofică în traducerea lui Dosoftei. În versiunea sa, mormîntul (gura căscată a „pizmașului" care „face-n lume sminteală" cu „limba" lui înșelătoare) este „plin de oase". Acest sistem asociativ de sensuri este de altfel simplu, impus de scopul propedeutic urmărit de mitropolit. Sensul obscur din traducerile anterioare (cf. PSALT. SCH., COR. PS.: „mormînt deșchis grumazul") se clarifică deplin în traducerea lui Dosoftei, care introduce, în acest scop, noi imagini, complementare metaforei biblice. *Gîtlejul* (*grumazul* în celelalte texte) capătă un epitet și singularul devine plural: „gîtlejele căscate", prin care răutatea izbucnește cu „graiuri *necuvioase*" (alt epitet suplimentar neașteptat), pentru ca întregul șir figurativ, dezvoltat din nucleul biblic, pe baza metaforei *gîtlej* „mormînt", să se încheie cu o comparație, forma explicită a celei biblice: „ca un mormînt plin de oase". Metafora se transformă la Dosoftei în alegorie, diminuînd sugestia în favoarea unei narativități explicite, de factură populară și didactic-moralizatoare: „Și cu limba lor înșală, / Să facă-n lume sminteală" („Cu limbile lor vicleniia", BB; „cu limbile lor înșăla", Ms. 4389). În versurile lui Dosoftei, pizmașul (zavistnicul, la Miron Costin) merge, pe măsura sufletului său contorsionat, chinuit de invidie și ură, spre osîndă: „Ce le dă, Doamne, osîndă, / Să nu-ș laude-n dobîndă, / Sfaturile să le piardză / Și din mila ta să cadză. / Cu a lor păgînătate, / Să-i urnești la răutate". Celelalte două surse cu care am comparat versurile lui Dosoftei din *Psalmul 5*, consemnează lapidar pedeapsa: „Judecă-i pre ei, Dumnezăule; cază den sfaturile lor; după mulțimea necredințelor lor scoate-i pre dînșii" (BB, 11–12); „Judecă pre dînșii, Doamne, să cază den cugetele lor; după mulțimea necredinței lor leapădă-i" (Ms. 4389). Diferența între textul lui Dosoftei și celelalte două traduceri trebuie căutată în calitatea, frecvența și funcția imaginilor folosite de poet, puse întotdeauna în scopul transmiterii ideii biblice în forme plastice. Această finalitate, rezultatul unui act creator deliberat, îl scoate pe Dosoftei din aria așa-zisei „expresivități involuntare".

Nu putem da ca sigură, pe baza comparațiilor făcute de noi, necunoașterea de către Miron Costin a *Psaltirii în versuri*, atunci cînd scrie *Stihuri împotriva zavistiei*, cum afirmă P.P. Panaitescu, care invocă numai argumente exterioare textului, și acestea destul de nesigure. Alăturarea celor două versiuni din *Psalmul 5* (Miron Costin – Dosoftei), pe care o face P.P. Panaitescu în *Comentariile* ediției, demonstrează un singur lucru: „Ca traducător în versuri al *Psalmilor*, Miron Costin este mai concis decît Dosoftei; el folosește numai cinci versuri, pentru a exprima ceea ce mitropolitul redă în cincisprezece versuri, ce e drept mai scurte" (COSTIN, O., p. 436). Despre concizie am vorbit în altă parte. Ea e mult relativizată chiar în finalul comentariului pe care îl face P.P. Panaitescu. De altfel numărul de versuri nu poate fi considerat un argument hotărîtor în stabilirea unor influențe între cele două versiuni. Lectura atentă face evidentă, în traducerea lui Miron Costin, influența

lui Dosoftei în preluarea de către cronicar a versetelor în discuţie din *Psalmul 5*. Versul cronicarului: „*Gîtlanul lor, mormîntul destupat cum cască*", din *Stihuri împotriva zavistiei,* trimite, credem, cu destulă exactitate la *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei: „Cu gîtlejele căscate [...] ca un mormînt". În psaltirile româneşti din secolele XVI şi XVII este folosit, în sursele consultate de noi, numai cuvîntul *grumaz* cu sensul 'gîtlej': „Mormînt deşchis grumadzul lor" (PSALT. SCH., COR. PS.), „mormînt dăşchis grumazul lor" (Ms. 4389), „groapa deşchisă grumazul lor" (BB). Numai la Dosoftei şi Miron Costin întîlnim „*gîtlej/gîtlan căscat*" (la Miron Costin: *gîtlan*[114], variantă a lui *gîtlej*), în loc de *grumaz deschis*, cu reduplicarea „*mormîntul destupat*" (M. Costin), „*mormînt plin de oase*" (Dosoftei), prin urmare tot dezgropat, desfundat, comparaţie implicită a *gîtlejului* căscat pentru a revărsa în lume răul zavistiei: „De izbucnesc răutate, / Cu graiuri necuvioase" (Dosoftei); „Limbile lorŭ gata tot să ocărască" (M. Costin). Ceea ce la Dosoftei e *grai necuvios*, la Miron Costin se preface în „gata tot să ocărască", ceea ce este acelaşi lucru. Celelalte traduceri vorbesc de „înşelăciune" (PSALT. SCH., COR. PS., Ms. 4389) şi „viclenie" (BB). Şi aici versiunile Miron Costin–Dosoftei sînt apropiate. Realizarea poetică a lui Dosoftei este superioară, din toate punctele de vedere, versificaţie şi imagine, aceleia a lui Miron Costin.

Viaţa lumii cuprinde multe sugestii din psalmi. Cum era şi firesc, forma sintetică a acestora poate fi uşor urmărită în *Epilog*. Cronicarul indică tema lirică a poemei chiar la început, citînd din *Ecclesiast*, 1, 2 (*Eclisiiastis*, glava 1): „Deşertarea deşărtărilor şi toate sînt deşarte". Nestatornicia oamenilor şi a vremurilor trebuie căutată în al doilea plan în *Ecclesiast*, în timp ce în *Psalmi*, în care este lăudată durata lui Dumnezeu, devine temă centrală. În interiorul poemului, meditînd la trecere: „Fug vremile ca umbra", „Fum şi umbre sînt toate, visuri şi părere", poetul combină două izvoare: *Psalmul 89*, indicat pe margine, la care adaugă un scurt pasaj din *Psalmul 21*, fără nici o indicare pe margine. Este interesant că Miron Costin şi Nicolae Costin comunică şi prin psalmii citaţi. Opoziţia tranşantă între omul pieritor, cu toate ale lui, şi Dumnezeul veşnic, îl determină pe cel slab să caute o protecţie mîntuitoare, într-o desăvîrşită ascultare şi respectare a legilor morale, imperativ clar exprimat de Miron Costin în finalul poemei: „Ia aminte dară, o, oame, cine eşti pe lume, / Ca o spumă plutitoare rămîi fără nume. / Una, fapta, ce-ţi rămîne, buna, te lăţeşte, / În ceriŭ cu fericie în véci te măréşte" (COSTIN, O., *Viiaţa lumii, Epilog*, p. 323).

Partea vie a poemei – sentimentul cutremurător al trecerii ineluctabile – vine din *Psaltire*, sursă mărturisită de altfel, ca şi cea a *Ecclesiastului*: „Zice David prorocul: «Viiaţa este floare, / Nu trăieşte, ce îndată ieste trecătoare»." (cronicarul prelucrează versetul 6 „Dimineaţa va înflori şi va trece, seara va cădea, se va întări şi se va usca" Ps. 89); „Vierme sînt eu şi nu om" (Ps. 21). Miron Costin manifestă şi în această scurtă traducere a versetelor 5-6 din *Psalmul 89* şi 6 din *Psalmul 21* o capacitate notabilă de concentrare: „viiaţa este floare", iar omul „vierme". Inspiraţia biblică, după cîteva imagini reuşite: „fug vremile ca umbra", „fum şi umbră sîntŭ toate", eşuează într-o dezvoltare retorică personală, din păcate, pe cît de abstractă, tot pe atît de încîlcită: „... tot acela strigă, / O, hicleană, în toate vremi cum să nu să plîngă / Toate câte-s, pre tine. Ce hălăduieşte / Neprăvălit, strămutat? Ce nu stăruieşte / Spre cădére de tine? Tu cu vréme toate / Primeneşti şi nimica să stea în véci nu poate" (COSTIN, O., p. 320). Miron Costin adună cu dificultate argumentele, plutind în abstracţiuni, pentru a formula încheierea pe care i-o oferea, în atîtea locuri, dar mai ales în *Psalmi*, textul biblic. Cînd ajunge la ideea că totul se primeneşte („Suptŭ vréme stăm, cu vrémea ne mutăm viiaţa"), numai Dumnezeu este veşnic, stilul poetului se înviorează şi se limpezeşte, devine convingător. În imagine circulă seve proaspete, care vin din sentimentul de adoraţie pentru Dumnezeu:

Toate-s nestătătoare, toate-s nişte spume.
Tu, părinte al tuturor, Doamne şi împărate,
Singur numai covîrşeşti vremi nemăsurate.
(COSTIN, O., p. 320)

Dosoftei este constant, în interpretarea poetică a aceloraşi versete, de la început pînă la sfîrşit. Dezvoltarea motivului trecerii din tema psalmistului – *viaţa-i ca o floare trecătoare* – nu scade în tensiune lirică şi, mai ales, nu se pierde în dizertaţii teoretice. Dosoftei, aşa cum procedează peste tot în traducerea sa, sporeşte mult fondul imagistic iniţial din sursa biblică. Spre deosebire de Miron Costin, poetul mitropolit converteşte demonstraţia teoretică în dramă omenească reală, asumată la nivelul înţelegerii şi înţelepciunii populare. În altă ordine de idei, frapează, de la început, apropierea, pe cît o permite versificaţia, între versiunea *Bibliei de la Bucureşti* şi aceea a lui Dosoftei. BB: „Căci o mie de ani înaintea ochilor tăi, Doamnè, ca zioa de ieri, carea au trecut. Şi straja în noapte. Ponoslurile lor ani vor fi, dimineaţa ca pajiştea va trêce. Dimineţa înflori-va şi va trêce, de cu sara să cază, învîrtoşaze-se şi să usuce. Căci ne-am sfîrşit întru urgiia ta, şi întru mîniia ta ne-am turburat" (BB, Ps. 89, 4-7). Ipoteza că Dosoftei a făcut prima revizie a traducerii lui Milescu, că unul dintre aceşti revizori a fost învăţatul şi talentatul mi-

---

[114] În DA, t II, Partea 1, F-J, 1934, *gîtlan* nu are un articol aparte, benficiind doar de o trimitere la *gîtlej*: „*gîtlan* v. *gîtlej*" (p. 237).

tropolit moldovean, capătă un credit în plus dacă ținem seama de aceste similitudini:

De i-ar fi viața de lungă
'Ntr-o mie de ai s-agiungă,
Naintea ta este scurtă
Ca cea dzî de ieri trecută.
Și ca strajea cea de noapte
Îi sînt dzîlele lui toate
Ca neşte şegi, fără treabă,
I să trec aii cu greabă,
Ca otava ce să trece
De soare şi de vînt rece,
De demineață-i cu floare,
Sara-i veştedă de soare,
A doua dzî să usucă,
Ca-n cuptori cînd o aruncă.
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 89, p. 206)

Miron Costin se întreabă retoric, în *Viața lumii*, înainte de a cita din psalmist: „Ce nu petréce lumea şi-n ce nu-i cădére? / Spuma mării şi nor suptŭ cer trecătoriŭ. / Ce e în lume să nu aibă nume muritoriŭ?" (COSTIN, O., p. 320). Răspunsul este negativ, argumentat pe toate fețele, în întregul poem, cu reveniri din cînd în cînd la psalmist. Scurgerea zilelor capătă soluții lexicale foarte apropiate la toți traducătorii: „ca straja nopției" (PSALT. SCH., COR. PS.), „straja în noapte" (BB), „paza nopții" (Ms. 4389), „ca strajea cea de noapte" (Dosoftei). În schimb, întîlnim o varietate derutantă de termeni, cînd e vorba de scurgerea anilor: „ocărîrea lor" (PSALT. SCH., COR. PS.), „*urgisirile* lor vor fi anii" (Ms. 4389), „*ponoslurile* [= mustrările] lor anii vor fi" (BB). Dosoftei, dintre toți, are cea mai senină şi mai originală viziune: „Ca neşte şegi, fără treabă, / I să trec anii cu grabă". Miron Costin are nevoie pentru a demonstra această fugă a timpului de un întins excurs istoric: „Vrémea începe țările, vrémea le sfîrşaşte, / Îndelungate împărății vrémea primeneaşte, / Vrémea petréce toate; nici o împărăție / Să stea în veci nu o lasă, nici o avuție, / A trăi mult nu poate", ca în final să ajungă la aceeaşi concluzie cu Dosoftei şi cu vechiul psalmist, pentru că, în maniere deosebite, amîndoi poeții români îşi alimentează gîndirea din acelaşi izvor sacru: *Biblia*.

În fraza lui Miron Costin: „Aşa jocuréşte împărățiile lumii, aşa prăvăléşte" (COSTIN, O., p. 321), ideea de „joc" din locuțiunea verbală *a-şi bate joc* (*a jocuri* în versul cronicarului) este limpede subliniată în dezvoltarea temei „lumea ca teatru" (joc pe scena istoriei în text, cu referiri exacte la personaje istorice celebre). Pînă la urmă, de pe întinsa istorie a lumii totul este tras spre situația din țară, în veacul său nestatornic, care l-a provocat pe Miron Costin de atîtea ori la meditația sceptică: „Vacul nostru cu-mprumut dat în datorie; / Ceriul de gîndurile noastre bate jocurie" (COSTIN, O., p. 322). Întocmai ca „prorocul David", citat în *Viiața lumii* în mai multe locuri, cu sau fără nume, va scrie: „Painjini sînt anii şi zilele noastre". Dosoftei meditase la fel în *Psalmul 89*, pe urmele vechiului psalmist („Anii noştri ca paianjinul socotiiam" – BB, Ps. 89, 10): „Aii ni să trec cu grabă, / Ca o painjină slabă" (DOSOFTEI, O. I, p. 207), ca „pînza unui păianjen" în traducerile moderne. Legătura dintre Miron Costin şi Dosoftei, pe variațiile din tema *Psalmului 89*, cu privire la trecerea anilor, apare evidentă în astfel de subtilități semantice, comune ambilor poeți, în modul de adaptare a metaforelor biblice, în care a excelat, impunînd un model poetic, autorul traducerii în versuri a psalmilor în limba română din secolul al XVII-lea.

Prin îndepărtarea de drama individuală către aceea a lumii, Miron Costin se desparte, ca poet liric, de Dosoftei. Mitropolitul îl receptează pe psalmist transpunîndu-se, aşa cum a făcut marele cîntăreț din *Vechiul Testament*, într-un om supus bucuriilor şi „scîrbelor" existenței de toate zilele, în forme de viață concrete, atinse de păcat, cădere din care este salvat de mizericordia divină:

Împlému-ne demineață
De milă şi de dulceață
Şi ne bucurăm cu bine
'N toate dzîle de la tine,
Pentru dzîlele scîrbite
Cu trai rău ce-am dus mainte,
C-acmu-ț caŭț pre toată sluga
De-i ascult cu bine ruga.
(DOSOFTEI, O. I, p. 207)

Miron Costin ridică această opoziție a lui Dosoftei: ani cu „dulceață" – ani cu „scîrbe", din *Psalmul 89*, la dimensiune istorică, dînd meditației alt curs. Lumea se deschide, cu toate împărățiile ei, oricît de mari şi de puternice ar fi, batjocorii morții şi risipirii:

Fîrşitul ori laudă, ori face ocară,
Multe începuturi dulci, fîrşituri amară.
Fîrşitul cine caută vine la mărire,
Fapta nesocotită aduce perire.
Moartea, vrăjmaşa, într-un chip calcă toate casă,
Domneşti şi-mpărăteşti, pre nime nu lasă,
Pre bogați şi săraci, cei frumoşi şi tare,
O, vrăjmaşă, priietin ea pre nimeni n-are.
(COSTIN, O., p. 322)

Pe scena istoriei, glorioase sau nenorocite, rămîne un singur personaj: moartea, spre care omul se îndreaptă cu întregul univers, ascultînd îngrozit „bate jocuria" îngerilor apocaliptici:

Voi, stéle iscusite, ceriului podoba,
Vă aşteaptă groaznică trîmbița şi doba.
(COSTIN, O., p. 320)

Lumea e înțeleasă de cronicar ca un spectacol dezolant, în timp ce, poet religios, mitropolitul întrezăreşte peste tot, depăşind hățişurile vieții şi apropie-

rea morții, mîntuirea. De pe drumuri diferite, în *Epilog*, Miron Costin se întîlneşte cu Dosoftei, în concluzia comună subliniată mai apăsat de cronicar decît de mitropolit, răpit de naive reverii mistice („Şi preste noi să lucească / Lucoare dumnedzăiască. / Şi cu svînta ta direaptă / În tot lucrul ne-ndireaptă", DOSOFTEI, O. 1, p. 207), în timp ce cronicarul emite sentințe: „Ia aminte dară, o, oame, cine eşti pe lume, / Ca o spumă plutitoare rămîi fără nume. / Una, fapta, ce-ți rămîne, buna, te lățéşte, / În ceriŭ cu fericie în véci te măréşte" (COSTIN, O., p. 323). Direcției raționante, vădită în versurile sentențioase ale lui Miron Costin, Dosoftei îi opune un lirism genuin, captivant prin îmbinarea spontană a cuvintelor în imagine, întocmai ca în poezia populară.

Opera lui Nicolae Costin, fiul lui Miron Costin, este profund influențată de textele biblice, continuîndu-l sub acest aspect pe tatăl său. Nicolae Costin scrie, pe la sfîrşitul primei domnii a lui Constantin Duca (1695) şi în primul deceniu al secolului al XVIII-lea, *Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii pînă la 1601*, operă ambițioasă, pentru că încearcă să plaseze Moldova în context istoric larg, în legătură cu evenimente din alte părți ale lumii: „că şi la istorii, a le scrie deplin şi pre largu trebuie şi învățătura şi ştiința altor țări"[115]. „Zidirea lumii" este reconstituită după *Biblie*, cu enumerarea celor mai de seamă cărți în care cronicarul crede că sînt consemnate momentele importante din istoria omenirii: „Aşea de zidirea lumii şi a omului celui dentîi, a strămoşului nostru Adam, şi de Dumnedzău şi de poroncile lui, şi de învățătura mîntuirei noastre, nice o ştiință nu am avea, de nu ni-ar fi descoperit şi arătat noaă Moisii den Duhul Sfînt, Istoriia sfîntă, *Bibliia*. Şi pre urmă Ezdra şi alți proroci de nu ar fi lăsat vecilor următori, şi mai pre urmă de aciia, de minunată şi de mirată întrupare a Domnului şi Dumnădzăului nostru Is[us] H[risto]s şi de patima şi lăudata Înviere den morți, şi alte prea slăvite lucruri mîntuitoare, cine dentru noi ar avea ştiință de nu ni-ar fi scris istoriia de acestea cei patru evanghelişti?"[116]. Din această înşirare a părților importante ale *Bibliei*, sau la care se face indirect trimitere aici: *Pentateuhul* (cele cinci cărți ale lui Moise), *Ezdra*, prorocii în general, cei patru evanghelişti, lipseşte tocmai cartea cu cea mai mare răspîndire, *Psaltirea*. Dacă ne-am orienta după modul în care este folosit *Psalmul 21*, în a doua scriere istorică a sa, în care cuprinde evenimente trăite, *Letopisețul Țării Moldovei*, de la 1709 la 1711, am putea considera că acest cronicar fixează psalmii numai printre reperele sale importante de conduită morală creştină. Dumitraşcu vodă Cantemir este mustrat de cronicar, pentru visurile sale de mărire, cu cuvintele psalmistului, pe care le-a uitat, cînd şi-a luat titlul de „domnu vecinic Țărîlor Moldovei": „Şi nu-ş aduce aminte cum a fi sfîrşitul şi cum grăeşte prorocul David la psalomul 21: «Eu, dară sintu vierme, iară nu om. Ocara oamenilor şi defăimarea norodului»"[117]. Comentînd un fapt al actualității, în care este implicat direct, prin relațiile tragice dintre cele două familii (Costineştii şi Cantemireştii), Nicolae Costin, din sufletul căruia nu se ştersese imaginea însîngerată a tatălui său, răpus în 1693 din porunca lui Constantin Cantemir, meditează, pe marginea psalmului, asupra nimicniciei omeneşti: „Că numai sfințiia sa Dumnedzău este vecinic; iară tu, ome, astadzi eşti, iară mîine nu eşti şi rămîi defăimat"[118]. Ideea se reflectă foarte sugestiv şi în *Psalmul 89*, care ocupă un loc atît de important în opera tatălui său.

O ilustrare a vremelniciei omului şi a atotputerniciei şi veşniciei lui Dumnezeu i-o oferă lui Nicolae Costin domnia lui Dimitrie Cantemir. Înălțat în grabă pe tronul Moldovei în decembrie 1710, sub amenințarea presiunii ruşilor asupra turcilor, în prag de război, după ce mai stătuse în scaunul de la Iaşi din martie pînă în aprilie 1693, Dimitrie Cantemir îşi începe noua domnie sub auspicii nu prea bune, consideră Nicolae Costin, atent la cîteva amănunte fatidice, care dau multă culoare cronicii sale. Semnele se arată încă de la Constantinopol. Sprijinit de agii turci cu care era prieten de petreceri şi de muzică orientală, „*ştiindu bine în tambur*", tînărul „isteț", priceput şi în „carte turcească", precedat de reputația tatălui său, Constantin Cantemir, ca fidel al Porții, le apărea diriguitorilor de la Istambul ca omul cel mai potrivit pentru a ocupa domnia la Iaşi, punct strategic extrem de important în eventualitatea unui război ruso-turc. Se organizează, în consecință, în mare repezeală, ceremonia de învestitură, în capitala imperiului, scenă care capătă aspecte carnavaleşti. De fapt aici începe partea insidioasă, neculciană, a cronicii. În grabă, se încalcă grav protocolul: „Deci, după ce au luatu Dumitraşco vodă domnie, nemică zăbavă n-au făcut, ce de sirgu au purces din Țarigrad spre Moldova în cai de menzil [= de poştă], împreună cu Schimni aga, fără tuiuri, fără sangeac [= steag de învestitură], fără tabulhanaoa [= fanfară] împărătească; şi pre urmă tîrdzîu i s-au trimis de la împărăție tuiurile" [= însemnele puterii şi ale rangului la turci]. În cortegiul acesta sărăcăcios, improvizat, din care lipseau tocmai „semnele" înscăunării, îşi face Cantemir intrarea în țară, în goana cailor de poştă,

---

[115] N. Costin, *Predoslovie Letopisețului*, *Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii*, *Opere* I, Ediție cu un studiu introductiv, note, comentarii, indice şi glosar, de Const. A. Stoide şi I. Lăzărescu, cu o prefață de G. Ivănescu, Editura Junimea, Iaşi, 1976, p. 7.

[116] *Idem*, p. 5.

[117] *Ibidem*, p. 328.

[118] *Ibidem*.

fără fala care-i confirma autoritatea domnească. Maliția cronicarului pare că se stinge datorită inventivității boierilor moldoveni, care încearcă să refacă demnitatea ceremonialului, dar comit o gafă poate mai mare. Nicolae Costin speculează mai departe, cu un ochi extrem de ager, noile contraste: „Însă dacă s-au apropiet de oraş, i-au eşit boerii țărîi şi cu slujitori şi cu tabulhanaoa țărîi de i-au făcut alai după obiceiu; ce în loc de oarecare semnu, venie înainte lui un turcu cu o ghigă [= ghioagă] lungă de lemnu, țiindu a mînă; şi aşea întrîndu în oraş au mersu la besereca lui sfetii Nicolae, unde i-au cetit molitfa de domnie chir Ghedeon, mitropolitul țărîi, şi, de acolo, mergînd la curțile domneşti, s-au citit fermanul împărătescu şi, după obicina, i-au sărutat boerii mîna şi poala, ca unui domnu tînăr în divanul cel mare"[119]. Noul domn rosteşte un cuvînt despre „folosul unirii boereşti", apreciat de cronicar, bun cunoscător al dezbinărilor din divanul țării, mulțumit că poate să remarce abilitatea şi calitățile vorbitorului: „că era slovednic la acestea". În mulțimea acestor contraste, pe care cronicarul le descrie cu o evidentă plăcere, insistînd asupra lor, pe un ton neutru, apare de-a dreptul tulburătoare imaginea turcului cu „ghiga lungă de lemn ținută a mînă" în loc de „sangeac" împărătesc. Nu-l putem bănui pe Nicolae Costin că nu cunoştea proverbul, care circula atunci (l-a folosit chiar Dimitrie Cantemir în *Istoria ieroglifică*): „Sara ghigariu („păzitor de porci"), dimineața spătariu" (DA, F-I). Os de domn, legitimitatea lui Dimitrie Cantemir la tronul Moldovei nu putea fi contestată. Ceea ce nu i-au putut ierta boierii moldoveni, mereu implicați în intrigile pentru tron, lui Dimitrie Cantemir a fost altceva: pretenția sa la domnia ereditară, care le stingherea atît de mult ambițiile politice. Nicolae Costin s-a opus, cu o deosebită fermitate, cu argumente scoase din *Psaltire*, cum rezultă din cronică, acestui proiect, în contradicție cu obiceiurile țării şi cu legea divină, care condamnă mîndria nemăsurată şi măririle pămînteşti.

De îndată ce s-a instalat Cantemir în scaun, încep să se abată asupra țării tot felul de necazuri şi nenorociri: leşii, tătarii, cazacii iernează în țară, chiar şi în Iaşi, făcînd „multe răutăți oamenilor". La plecarea din Iaşi, leşii lui Halițchii, „pe unde le-au fost cale, din Prut păn la Soroca, cîte sate au fost tot au mîncat de au rămas pajişte"[120]. La fel fac şi tătarii. Toate aceste jafuri şi nelegiuiri se făceau în perioada în care, încă nedecis, noul domn ducea o politică duplicitară: „ce de o parte trimite veştile la Poartă, de altă parte trimite cu giurămînturi la moscali despre sine, ca să vie mai tare şi ce să lucriadză la turci"[121]. Situația domnului era dintre cele mai critice. Pe de o parte primea ordine „de la Mehmet paşea, sarascheriul de Tighinea, prin poronca vezirului, să purceagă mai de sirgu la oaste", pe de altă parte se temea de mazilire: „ce, el avea mai mare frică să nu vie niscai spahii să-l ia să-l ducă fără de voe lui"[122]. În Iaşi domnea o totală confuzie: lumea fugea în toate părțile să se ascundă, fără să ştie de cine. Măsurile pe care domnul le ia de unul singur, „cu mintea sa cea crudă", insinuează cronicarul, provoacă risipirea țării: „Iară țara, cum au audzit, au şi purcesu toată în răsipă la codrii, în bejenii, cine încătro au socotit, mai vîrtos boerimea la munte"[123]. Visurile de mărire ale casei lui Dimitrie Cantemir, pecetluite în actele curții imperiale de țarul Petru I, încep să capete forme concrete: „Iară Dumitraşco vodă au şi început a scrie cărțile sale pe la toate ținuturile, dîndu ştire tuturor lăcuitorilor, cum să scriia şi la titiuluş, cum este domnu vecinic Țărîlor Moldovei"[124]. Această nesăbuință este aspru sancționată de cronicar cu argumentele scoase din *Psalmul 21*, care recomandă umilință din partea aceluia care cere binecuvîntarea lui Dumnezeu. Această pildă a umilinții n-a înțeles-o tînărul domn pînă la sfîrşit, deşi cercetase cu atîta stăruință *Psaltirea* în *Divanul sau gîlceava înțeleptului cu lumea*, şi a căzut în păcatul mîndriei, iubind mai mult un „titiuluş" al deşertăciunilor omeneşti, decît dreapta aşezare a țării şi răsplata pe care o aşteaptă cei fără apărare de la cei învestiți de Dumnezeu să-i apere: „Căci a Domnului e împărăția şi el oblăduêşte limbile" (BB, Ps. 21, 31). Fără să chibzuiască mai mult asupra primejdiei şi fără a-şi „aduce aminte cum a fi sfîrşitul şi cum grăeşte proorocul David la *Psalomul 21*", Cantemir intră într-o aventură fatală pentru dinastia pe care o pregătea, cauzînd mari pagube țării şi mari nenorociri oamenilor ei.

După un *intermezzo* festiv, în care domnul Moldovei oferă o masă împăratului şi împăratul una domnului, ospețe descrise în pagini care se citesc cu acelaşi interes precum cele similare ale lui Ion Neculce, Nicolae Costin contabilizează sîrguincios toate relele aduse de atîta amar de oşti străine într-o țară sărăcită, înfometată, jefuită şi prigonită, pe deasupra, de o natură dezlănțuită, cu ierni grele, secete şi lăcuste. Nicolae Costin începe această amănunțită descriere cu laudele pe care le aduce țarului Petru I, în care vede cu mirare un altfel de conducător decît cei din propria lui țară sau de la Constantinopol: „n-au vrut să şadză în capul mesii", pleacă „fără veste pe poarta despre grajdiuri, singur, pe gios, şi au mărsu păn la Trei-Sfetiteli de s-au închinat în mănăstire", nu vrea să stea, la invitația mitropolitului Ghedeon,

[119] *Ibidem*, p. 313.
[120] *Ibidem*, p. 314.
[121] *Ibidem*, p. 316.
[122] *Ibidem*, p. 325.
[123] *Ibidem*, p. 326.
[124] *Ibidem*, p. 328.

„în scaonul cel domnescu", mănîncă „dulceţi" împreună cu Dumitraşco vodă la „trapezare", se înfruptă, împreună cu ceilalţi, boieri moldoveni şi generali ruşi, cu carne în postul sfîntului apostol Petru, patronul ţarului. Din astfel de amănunte[125] adună, înaintea lui Ion Neculce, pasta unui portret al simplităţii umane, întruchipată în persoana „împăratului". Toată sărbătoarea organizată de ţar se face în cinstea investirii lui Dimitrie Cantemir ca domn ereditar: „Iară iunie, în 28 de dzile, miercuri, au făcut masă mare şi Petru împăratul, de au cinstitu pe Dumitraşco vodă şi pre toţi boerii ţării; şi acolo s-au iscălit boerii de au priimit domnu vecinic pe Dumitraşco vodă şi pe sementie lui"[126]. În final, cronicarul risipeşte, în cîteva cuvinte, toată această înţelegere, surprinzător de frăţească şi neverosimil de dezinteresată, printr-un amănunt revelator, capabil să arate cealaltă faţă a lucrurilor şi a firii adevărate a oamenilor: „şi mare benchetu au fostu toată dzua aceia; şi acolo au mas; iară peste noaptea aceea n-au scăpat fără pagubă mai nice un boeriu şi nefurat de moscali: cui pistoale, cui rafturi [= harnaşament], cui epîngele [= manta, cergă], nice boeriu, nice slugă"[127]. Nicolae Costin îl anticipează din nou, în această cronică, pe Ion Neculce. Uită tot ce a învăţat din retorica de şcoală, cu efecte mai mult negative, în *Letopiseţul de la zidirea lumii*, şi scrie remarcabile pagini de roman memorialistic.

Oştile ruseşti se deplasează greu, „cîte o milă de loc, pentru iarbă, că era săcetă şi lăcuste multe, peste samă de multe, de acoperisă tot locul", ca în blestemele biblice, iar turcii şi tătarii le pricinuiesc mari pierderi, profitînd de „nechiverniseala" armatelor imperiale, risipite peste tot, cu soldaţii flămînzi şi bolnavi. Din această înaintare dezordonată, aproape haotică, se profilează sfîrşitul neglorios al războiului, după ce, cu mare greutate, oştile creştine aliate – ruşii, moldovenii, poate şi cîţiva din oamenii lui Toma Cantacuzino din Ţara Românească, mai activi la Brăila – reuşesc să se regrupeze la Stănileşti: „s-au tras mai la loc largu, la sat la Stănileşti, într-un cot despre Prut, şi acolea au legat tabăra cu părcane împregiur şi s-au mai îndreptat oastea moschicească"[128]. Luptele care s-au dat aici n-au putut decide soarta războiului, care ia sfîrşit, după Nicolae Costin, din cauza fricii ambelor părţi de a nu putea rezista mult timp în acest loc: ruşii care nu puteau ieşi din întăriturile pe care şi le făcuseră, sufereau de sete şi de foame, caii nu puteau paşte „şi de s-ar mai hi bătut vro 3, 4 dzile, acolo pe loc ar hi rămas toţi, pedestri şi la mare cumpănă"[129], iar turcii erau alarmaţi de pierderea Brăilei, care le periclita legăturile peste Dunăre. Cronicarul nu mai are de făcut altceva decît să noteze sfîrşitul războiului, pe care îl prevăzuse citindu-l pe psalmist, convins, ca şi tatăl său, în baza aceloraşi lecturi biblice, de vremelnicia faptelor omeneşti neplăcute lui Dumnezeu, cînd nu au altă acoperire decît dorinţa de mărire necugetată şi trecătoare. În cîteva cuvinte doar, se vorbeşte de o victorie a nimănui, poate numai a întîmplării şi a norocului trecător, cum teoretiza Miron Costin în *Viaţa lumii*: „Miercuri, iulie 11, pre amiadzădzu au şi strigat pace de îmbe părţile"[130]. Strălucită formulă pentru zădărnicia războiului pe cîmpul de bătaie. Nu cîştigă nimeni din războiul de la Prut. Pierde toată lumea, şi cel mai mult moldovenii, pedepsiţi pentru păcatele lor, ale domnului şi ale răilor lui sfătuitori. Ecouri din psalmii 7, 9, 20, 21, 33, 73, 82, 89 etc. vin să învăluie, mai deschis sau mai ascuns, pe eroii acestor întîmplări, surprinse de cronicar în secvenţe narative bine strunite şi ingenios colorate cu amănunte pitoreşti specifice cronicilor de epocă.

După Ţara de Sus, prădată la începutul campaniei, vine rîndul Ţării de Gios, cum scrie cronicarul, să sufere încă şi mai mult, după Stănileşti. Începutul îl face capitala, chiar a doua zi după încetarea ostilităţilor: „Aice în Eşi, întîi au lovit tătarîi cu pradă, gioi pe amiadzădzu, iulie 12 dzile, şi mulţi oameni au robit di pin casă pin Tătăraşi, fiindu fără grije în nedejde moscalilor; şi dobitoc cît au găsit pe şesul Bahluiului, tot l-au culese [...] Şi aşea luni, iulie 16 dzile, au şi purces tătarîi în pradă în Ţara de Gios peste tot locul. [...] Ţara de Gios au cădzut toată la robie; care povestescu bătrînii, că mai au covîrşitu prada care au fost la dzilile lui Vasilie vodă, ce ci oamenii înţălesese de pace şi fără de grije eşisă la secire şi i-au lovit tătarîi fără veste de au robit şi au dat foc de au arsu peste tot locul. (Să plătiască Dumnedzău sfetnicilor carii au cîrmuit pe Dumitraşco vodă) că de la ţinutul Vasluiului începîndu în gios şi până la munţi au istovit tot şi încă şi la ţinutul Hîrlăului au robit"[131].

În aceste descrieri, Nicolae Costin are în minte violenţa cu care, în psalmi, mînia lui Dumnezeu îi pedepseşte pe neascultătorii fii ai lui Izrael, ajunşi în robie. După „eşitul lui Dumitraşco vodă din Eşi", scrie cronicarul, cu imaginaţia aprinsă de lectura textelor sfinte, că „diavolul neiubitoriul spre neamul creştinescu şi spre sfintele lui Dumnedzău beserecі, îndemnat-au pre fraţii săi, pre o samă de lazi turci şi s-au învitat cu nişte tătari şi, fără poronca vezirului, au lovit până în dzuă tîrgul Gălaţii şi au robit toţi oamenii cîţi era la mănăstire la sfetii Gheorghie bejeniţi; şi au spartu şi mănăstirea de au jecuit tot ce-au găsit; şi cu

[125] *Ibidem*, pp. 329–330.
[126] *Ibidem*, p. 330.
[127] *Ibidem*.
[128] *Ibidem*, p. 335.
[129] *Ibidem*, p. 336.
[130] *Ibidem*.
[131] *Ibidem*, pp. 338–339.

multă dobîndă au eşit cu robi cu tot din Galaţi"[132]. Abia pleacă tătarii cu prada, că vin turcii, pe care acelaşi „diavol neiubitor" i-a înfrăţit cu alţi vrăjmaşi împotriva creştinilor. Pagina e antologică şi aminteşte de devastarea templului de pe muntele Sion din *Psalmul 73*, „beserica ta, Doamne, cea scumpă", cum o numeşte mitropolitul Dosoftei în traducerea sa versificată. Un echivalent în proză, comparabil ca valoare literară, cu dezastrul „casei Domnului", scrie Nicolae Costin în cea de a doua cronică a sa, în secvenţa prăpădului abătut asupra Galaţilor de către turci în iulie 1711: „De cie înainte să vedzi stricăciunea Galaţilor, de turci! Care, de cîndu-i Ţara Moldovei şi cîte răscoale au fost pe ţară, n-au păţit Galaţii aşea, de au rămas mănăstirile numai piatra; iară icoanele şi toate podoabele şi odoarăle sfintelor mănăstiri, pe unde au fost tăinuite şi suptpuse, toate le-au găsit; că au săpat turcii peste tot locul şi pre toţi morţii i-au dezgropat, cercîndu pentru avere. Dezgropat-au şi pe Mazepa hatmanul, fiind de curundu îngropatu la sfetii Gheorghe, spun, pe cum i-au agiunsu oasele în ţermurile Dunării aruncate. Şi, mai în scurtă voroavă să grăim, că n-au rămas la sfintele mănăstiri nice clopoate, nice uşi, nice un hier, şi pănă în jilţuri, şi sfintele icoane le-au fărîmat şi le-au arsu de istov cu foc. Iară tîrgul Bîrladul şi mai rău au păţit că au rămas numai pajişte; iară oamenii n-au cădzut la robie, că mai de timpuriu au fugit, de ş-au scutit viaţa la codrii şi spre Focşeani; că într-acolo n-au lovit tătarîi cu pradă, fiindu apele mari, şi a doa, poate fi că s-au ferit şi pentru trecerea moscalilor pe Siret, carii veniia despre Brăila"[133]. Pasajul, destul de lung şi amănunţit, în care cronicarul povesteşte, cu sufletul răvăşit, evenimente trăite, insistînd asupra batjocoririi de către turci a bisericilor la Galaţi, în special, seamănă în mod surprinzător cu un fragment, aproape identic, din traducerea lui Dosoftei a *Psalmului 73*. Pizmaşii, scrie mitropolitul: „vin de fac smîntă" în „sfînta casă" a Domnului: „Ce să-ţ rădici mîna ta cea svîntă / Pre pizmaşii ce vin de fac smîntă / Cu vicleşug în svînta ta casă, / Să-i despoaie veşmînt de mătasă".

Nicolae Costin nu citează acest psalm, dar nenorocirile abătute de „păgîni" asupra bisericilor sînt aidoma cu cele din *Psaltirea* lui Dosoftei, pînă la identitate lexicală: „Cu săcuri unşorii să-i oboară, / Să-i dezbrace aur cu ozoară, / Şi uşile cele aurate, / De ciocane, dzac pre gios călcate. / Beserica ta, Doamne, cea scumpă, / Aprinsără cu foc să o rumpă, / Şi sălaşul svîntului tău nume / Îl hulîră păgînii în lume, / Şi cu rudele lor să-nvitară / Să-ţ oprească jărtvele din ţară". Nu vrem să împingem prea departe acest paralelism, dar pînă şi „rudele" cu care „păgînii să-nvitară", amintesc de turcii care se asociază (în cronică, *s-au învitat*) cu tătarii, în jefuirea bisericilor din Moldova, în războiul din 1711. Dacă nu avem suficiente dovezi ca să vorbim de o influenţă vizibilă a psalmilor versificaţi de Dosoftei în textul lui Nicolae Costin, credem că e necesar să medităm, mai mult decît am făcut-o pînă acum, asupra legăturilor intelectuale şi culturale dintre cărturarii români, întărite de apariţia unor cărţi atît de importante cum sînt *Psaltirea în versuri* şi *Biblia de la Bucureşti*. Prea ne-am obişnuit să credem, cînd e vorba de mari personalităţi, cum sînt Miron Costin, Dosoftei, Nicolae Costin, Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir că aceştia se citeau prea puţin între ei, că alergau de fiecare dată la textul slavon sau grecesc atunci cînd simţeau nevoia să consulte sau să citeze din *Sfintele Scripturi*, în cvasi sau totală indiferenţă faţă de textele în limba română. Dacă admitem că a existat o literatură religioasă veche – ceea ce este o evidenţă necontestabilă – trebuie să acceptăm că aceasta avea cititorii ei în afara clerului, iar cronicarii n-aveau nici un motiv s-o ocolească.

În finalul *Letopiseţului Ţării Moldovei de la 1709 la 1711*, Nicolae Costin, care s-a ocupat pe larg, folosind pilda religioasă, de nesocotinţa domnului ţării, rău sfătuit de sfetnicii săi, are cuvinte de laudă pentru abilitatea diplomatică a lui Constantin Brîncoveanu. Prudent, domnul muntean nu ia nici o hotărîre riscantă înainte de a vedea pînă la capăt desfăşurarea evenimentelor şi a-l cunoaşte pe biruitor, în timp ce Cantemir, situat la polul opus, se pripeşte, dezvăluindu-şi de la început, prin acţiuni nesăbuite şi periculoase, intenţiile de viitor: „Iară nu ca Dumitraşco vodă Cantemir, dintăiaş dată a să numi domn vecinic cu feciorii săi şi a număra conacele cu moscalii cîte sintu pănă la Dunărea la pod; şi de Bugiacul cu tătarîi nu-ş aduce aminte (ce, cum dzice prorocul David la psalomul 20: «Cugetară sfaturi, carile nu le putură scoate la cap»)"[134]. Cu mulţi ani înainte, pornind de la acelaşi verset, pe care-l amplifică, Dosoftei sancţiona grav, fără vreo referinţă anume, în cuvinte extrem de aspre, cugetarea omenească cu urmări rele, condus, poate, şi de propria sa experienţă de viaţă, dinainte de primul său exil: „Că-ş porniră răul asupră să-ţ strice, / Sfat ce cugetară nu pot să rădice. / Şi-i vei pune-n proaşcă, de-i vei bate-n faţă, / Ce-au agonisitu-ş pre vină să-ş paţă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 20, p. 48). Răul provocat ţării din proastă cugetare, consideră Nicolae Costin, „nu se va îndrepta în veci", dar judecata lui e mai potolită, lipsită de vehemenţă. Descoperim în Nicolae Costin, faţă de compilatorul greoi din *Letopiseţul Ţării Moldovei de la zidirea lumii pînă la 1601*, un prozator demn de atenţie în paginile memorialistice ale celui de al doilea

[132] *Ibidem*, pp. 339-340.
[133] *Ibidem*, p. 340.
[134] *Ibidem*, p. 344.

Letopiseț al său (1709-1711). Dacă în primul letopiseț citatul biblic este obositor[135], în cel de al doilea este topit în textul cronicarului și, de obicei, susține morala care se desprinde din faptele relatate. Vornicul Iordache Ruset este sancționat, pentru mărturie vicleană împotriva altor doi boieri, cu cuvintele psalmistului: „după cum dzice *Sfînta Scriptură*: «groapă au săpat și au cădzut într-însa»" (Ps. 7, p. 294). Citatul doct face loc paremiologiei sugestive din izvor biblic. Paginile memorialistice ale lui Nicolae Costin despre evenimentele din 1711 ne oferă suficiente motive să considerăm că, într-o mai mare măsură decît se crede, vechiul canon al cronicilor moldovenești trebuie revăzut, așa fel încît acest înaintaș al lui Ion Neculce să fie reașezat pe un loc mai potrivit cu însușirile sale literare reale. Cantemir nu poate fi înțeles, în toată complexitatea personalității sale contradictorii, decît după lectura paralelă a celor doi cronicari. Scăpat de sub frîna moralei creștine, domnul se transformă, literaturizîndu-se, din actant istoric real, într-o jucărie a istoriei, în viziunea lui Nicolae Costin. Din motive mai puțin cărturărești și mai curînd personale, „jocul" acesta în roata istoriei îl acceptă și Ion Neculce în *Letopiseț*, interesat să pară o victimă a domnului care nu-i ascultă sfaturile sale de sfetnic apropiat și credincios; greșește, din această cauză, și-l tîrăște în vîltoarea unor evenimente nenorocite și într-o pribegie îndelungată. Și, în afară de aceasta, cum spune și *Sfînta Scriptură*, pe care cronicarul nu uită s-o amintească în cele mai dramatice momente, totul e „vremelnicie" în lumea aceasta și mai cu seamă în „săraca țară a Moldovei".

IV. PROZA LUI CANTEMIR ÎNTRE CITATUL SAVANT DIN *PSALTIRE* (*DIVANUL*) ȘI ASIMILAREA LUI CREATOARE (*ISTORIA IEROGLIFICĂ*)

Opera celui mai important învățat din perioada veche a culturii române este variată și întinsă, scrisă în limba română și în limba latină, mijloc de comunicare prin care se face repede cunoscut în Europa intelectuală a vremii[136]. Cele trei cărți în limba română: *Divanul sau gîlceava înțeleptului cu lumea sau giudețul sufletului cu trupul*, Iași, 1698, *Istoria ieroglifică*, 1705, *Hronicul romano-moldo-vlahilor*, 1716, dintre care doar *Divanul* vede lumina tiparului în epocă, afirmă întreaga și complexa personalitate a autorului: scriitor, filozof și moralist, istoric. Interesul său pentru psalmi variază în funcție de domeniile, extrem de diferite, pe care le abordează. Recurge la citatul direct, într-o operă de morală cu substrat teologic, cum este *Divanul*. Face trimiteri la textele biblice, fără a se deosebi prea mult de Nicolae Costin, îndeosebi cînd vorbește de începuturile istoriei românilor în context universal, în *Hronic*. Atît de legat de textul *Bibliei* în *Divan*, cu un accent deosebit pus pe psalmi, doar la șase ani de la tipărirea primei sale cărți, Dimitrie Cantemir își schimbă radical atitudinea față de această sursă. *Istoria ieroglifică*, încheiată în 1705, este practic lipsită de citate bi-

[135] Cităm aici două exemple de astfel de aglomerări fastidioase de citate biblice, adunate de cronicar cu o adevărată pasiune de colecționar: „Văzîndu-l neînfrînt în lăcomie și în curvii, săracii lăcuitorii și boerii țărăi nu l-au putut răbda [pe Ștefan vodă, feciorul lui Petru vodă Rareș]. Dzice *Svînta Scriptură*, *Levit.* 20: «Cela ce va preacurvi cu muerea altuia și va face curvie cu muerea vecinului său, cu moarte să moară curvariul și prea curvariul». Și la a doa lege [*Deut.*] dzice *Svînta Scriptură*: «Blăstămat, carele doarme cu muerea vecinului său și să dzică nărodul. Amin. Așea să fie!» La *Ezdra*, cap. 3 dzice: «Depărtați-vă de muerile pămîntului și de muerile streine!» Pavel Apostol, *Corinthieni* I, dzice: «Feriți-vă de curvie, că pe curvari și pe preacurvari giudeca-i-va Dumnădzău!»" Citatele acestea (din care lipsesc *Psalmii*) sînt adevărate articole de lege, în baza cărora boierii din țară, împreună cu cei pribegi, fugiți „den țară de spurcatele fapte ale lui Ștefan vodă în Țara leșască", se înțeleg „să să mîntuiască" de voievod „pentru nesuferite faptele lui" (N. Costin, *op. cit.*, p. 192). Boierii din anturajul domnului nu au răbdare să-i aștepte pe pribegi, „ce s-au rîdicat ei noaptea la pod la Țuțora, și au tăiat ațăle cortului asupra lui Ștefan vodă și cu multe rane l-au pătrunsu și l-au omorît" (*Ibidem* p. 193). Într-un al doilea exemplu, cronicarul condamnă, într-o adresare directă către cititor, tirania lui Alexandru Lăpușneanul, amestecînd vorbele *Scripturii* cu acelea ale lui Cicero, pentru a caracteriza acea faptă „tirănească" a uciderii celor 47 de boieri: „Ce, ia caută, vedzi, ce mărturisește *Svînta Scriptură* la *Iov*, cap. XV [20-24], «În toate zilele sale cel nedirept să trufește și numărul ailor neștiut este tirăniei lui. Sunetul de spaimă pururea întru urechile lui, și cînd este liniște; el pururea își prepune vicleșug; nu crede că s-ari putea întoarce den întunerec în lumină, prăvind împregiur pen tot locul. Sabiile cînd s-ari clăti să cerce pîine, vede că i s-au gătat lui. În mîna lui, dzua întunerecului; înspăima-l-va pre dînsul lipsa și strîmtorile încungiura-l-vor». Și iarăș la *Pilde* dzice în cap. XXVIII [15]: «Leu răcnind și ursu flămînd, domnul rău asupra nărodului». Ia aminte ce liac scrie Țițero de tirani. Dzice: «Niceo tovărășie să nu fie noaă cu tiranii; și nu este împrotiva firii, a-l dezbrăca, de poți; și încă cu cinste este pre tiran să-l omori, că acestu feliu veninos și rău trebue stîrpit den obștea oamenilor; că, precum să taie une încheieturi a trupului, care, neavînd sînge, sacă și săcate vatămă și celora părți sănătoasă a trupului, așea și într-acel feliu de oameni, vrăjmășie și neîmblîndzire de fiară, de la obște, ca de la omeniia trupului, despărțit și depărtat trebue»" (*Ibidem*, pp. 217-218).

[136] Aprecieri foarte elogioase asupra latinei scrise de Dimitrie Cantemir face marchizul Férriol, ambasadorul Franței la Poartă. Vezi N. Stoicescu, nota 823, p. 370, în volumul Dimitrie Cantemir, *Opere complete*, IV, *Istoria ieroglifică*, text stabilit și glosar de Stela Toma, prefață de Virgil Cândea, studiu introductiv, comentarii, note, bibliografie și indice de Nicolae Stoicescu, Editura Academiei, București, 1973 (CANTEMIR, I. I.). Aceeași impresie o lasă și limba latină („foarte distinsă") vorbită de Dimitrie Cantemir (CANTEMIR, I. I., p. 370). Latina era, de fapt, a doua sa limbă scrisă, pe care o proiecta, înainte de ardeleni, ca model de limbă cultivată, copiindu-i sintaxa și transformînd-o, alături de greacă, în sursă principală de îmbogățire a vocabularului științific.

blice. Editorii textului, în excelenta ediție academică, Dimitrie Cantemir, *Opere complete*, IV, îngrijită de Virgil Cândea, identifică, într-un remarcabil efort pe care îl face Nicolae Stoicescu, autorul unor note minuțioase, surse mai numeroase din *Noul Testament*, și doar cîteva din *Vechiul Testament*, cum ar fi de exemplu *Pildele lui Solomon*. *Psaltirea* este menționată indirect doar cu formularea devenită populară: „Cine sapă groapa altuia cade singur în ea", cu trimitere la *Pilde*, 26, 27, la care se adaugă, în nota 947, o observație de reținut în legătură cu circulația acestui proverb în literatura română, de la *Învățăturile lui Neagoe Basarab*, pînă la cronicari: N. Costin, pseudo-Muste, I. Neculce, Radu Greceanu, Zilot Românul și Dosoftei[137]. Din cele spuse, rezultă că discutarea influenței psalmilor în *Istoria ieroglifică* se impune cu necesitate. Prezența lor masivă în *Divan*, carte în care sînt citați cu exactitate, ne face să bănuim, de la început, că sursa psalmică este profund asimilată în formulările personale din proza artistică a autorului, devenind astfel greu de identificat. Această decriptare a citatelor, făcută cu atîta minuție în cazul altor surse, în special laice, din *Istoria ieroglifică*, trebuie extinsă și asupra psalmilor, ascunși îndeosebi în frazele parantetice ale acestui plin de surprize „roman". Atît de livresc în fundamentul său istoric (luptele dintre Cantemirești și Brîncovenești timp de aproape două decenii – 1688-1705) și în gîndirea sa filozofică și morală, de care se încarcă, filă după filă, textul *Istoriei ieroglifice* e tot pe atît de neașteptat, de cuceritor și de nou ca realizare artistică.

O simbioză de contraste uluitoare apare la nivelul unei limbi arhaice, colcăitoare de acumulările scoase dintr-o veche tradiție paremiologică, pe care se altoiește, îmbogățind-o, înțelepciunea severă a unor cărți cu conținut variat, consultate pentru prima dată în literatura română, nu în puține cazuri, chiar de Dimitrie Cantemir.

Un punct de plecare în această direcție profund inovatoare, care culminează în *Istoria ieroglifică*, îl oferă *Divanul*. Sursele acestei cărți, multe indicate chiar de către autor, au făcut obiectul unor studii amănunțite, care comunică de pe acum cîteva concluzii definitive. Dintre cercetările recente, necesită să fie reținute, mai întîi acelea ale lui Virgil Cândea, care este și autorul ediției critice a *Divanului*, cu care se inaugura un remarcabil act cultural, tipărirea *Operelor complete* ale lui Dimitrie Cantemir[138].

La capătul unor cercetări mai vechi[139], Virgil Cândea ajunge, în *Studiul introductiv* la ediția *Divanului*, la o concluzie surprinzătoare cu privire la sursele pe care le folosește Dimitrie Cantemir în traducerea numeroaselor citate biblice din cartea pe care o publică la Iași în 1698. Fiu de domn ortodox, încredințat spre a fi educat în spiritul bisericii creștine a Răsăritului unui călugăr grec, Ieremia Cacavela, dascăl cu limba ascuțită, îndreptată împotriva catolicilor[140], progenitura domnească se formează, după ce scapă de tutela culturală a primului său învățător, la Academia grecească a Patriarhiei din Constantinopol, în cetatea veche a ortodoxismului, unde rămîne, cu întreruperi, un timp îndelungat. E de mirare totuși că Dimitrie Cantemir, oricîtă influență ar fi exercitat asupra sa lumea ambasadelor și a cărților occidentale, dar și a tergimanilor din cancelariile grecești ale Porții, a putut ajunge atît de repede și de radical la concluzia, contrazisă chiar și de faptul că *Divanul* are și o versiune grecească (în care citatele biblice nu puteau fi traduse din latină) că trebuie să-și orien-

---

[137] Vezi CANTEMIR, I. I., p. 382, nota 947. Dintr-o singură sursă, Dosoftei este citat cu un mic text din *Psalmul 7* (ediția Bianu, p. 26, DOSOFTEI, O. I, p. 22) reluat, sub altă formă (*laț* în loc de *groapă*), în *Psalmul 9* (DOSOFTEI, O. I, p. 26). Cf. BB: „În lațul acesta care au ascuns prinse-se piciorul lor" (Ps. 9, 16). Considerăm că sînt necesare cîteva precizări. Proverbul „cine sapă groapa altuia cade singur în ea", din *Pildele lui Solomon*, apare în *Psaltire* în doi psalmi: 7, și nu 6 (cum se afirmă în notă), și 9, reprezentînd două variante distincte, întocmai ca în BB: „Groapă săpă și o adîncă pre ea și va cădea în groapa carea au făcut" (Ps. 7, 16-17) și: „Înfipseră-se limbile [= neamurile] întru stricăciunea carea au făcut. În lațul acesta care au ascuns prinse-se piciorul lor" (Ps. 9, 15-17). Abia în varianta modernă a *Bibliei* în limba română întîlnim formularea citată în notă. O reproducem împreună cu cuvintele editorului: „Sub forma «căzut-au neamurile în groapa care au făcut-o, în cursa aceasta pe care au ascuns-o» se află în *Psalmul 9*". Dosoftei urmează tradiția *Psaltirea Șcheiană* – Coresi – *Biblia de la București* cînd scrie, cu modificările impuse de versificație: „Cine va săpa groapa altuia să-l surpe, / Sîngur ș-va cădea-n rîpă și viața ș-a rumpe" (DOSOFTEI, O. I, Ps. 7, p. 22) și: „Să vedem pizmașii afundați în sîlță (cursă, capcană). / Că-n lațul acela care ei gătară / Li s-au prins piciorul de să încurcară" (DOSOFTEI, O. I, Ps. 9, p. 26). Această apropiere între *Psaltirea în versuri* și *Biblia de la 1688* întărește ipoteza lui N.A. Ursu conform căreia Dosoftei este unul dintre revizorii textului Milescu.

[138] Dimitrie Cantemir, *Divanul*, ediție îngrijită, studiu introductiv și comentarii de Virgil Cândea, text grecesc de Maria Marinescu-Himu, Editura Academiei, București, 1974 (CANTEMIR, D.).

[139] Virgil Cândea, *Dialogul Orient-Occident, tradiție și inovație în „Divanul" lui Cantemir*, în „Buletinul Comisiei naționale a R.P.R. pentru UNESCO", VI, 1-2, 1964.

[140] Dragoș Moldovanu, *Stilizarea citatului biblic în* Divanul *lui Dimitrie Cantemir*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară", tomul XX, 1969, pp. 49-68. Lingvistul ieșean remarcă idiosincrasia lui Ieremia Cacavela față de catolicism, făcînd o legătură necesară între poziția dascălului grec și aceea a intelectualilor români ai epocii în problema „diferendelor religioase" dintre ortodocși și catolici, „devenite acute în secolul al XVII-lea", fapt care se observă și în limbaj: „În traducerea pe care profesorul lui Cantemir, Ieremia Cacavela, o face *Istoriei papilor* a lui Platina, se află numeroase comentarii ale traducătorului, în care acesta își exprimă neîncrederea față de catolici într-o manieră care ajunge adeseori pînă la invectivă" (pp. 50-51).

teze atenția de la *Septuaginta* la *Vulgata* în stabilirea versiunii românești a textelor care-i rețineau atenția în exercițiile de morală din cartea sa de tinerețe. Acest paradox este înfățișat în termenii cei mai limpezi de Virgil Cândea în *Studiul introductiv* la ediția critică a *Divanului*: „Este, într-adevăr, neașteptat ca la zece ani după publicarea *Bibliei* de la București, Cantemir să n-o folosească, ci să-și caute citatele din *Scripturi* numai în *Vulgata* sau în altă versiune latină după textul ebraic al *Vechiului Testament*"[141].

În sprijinul acestei concluzii, editorul lui Cantemir invocă o serie de concordanțe și neconcordanțe care apropie sau îndepărtează textul românesc de sursă: *Vulgata*. Neconcordanțele sînt explicate prin „neînțelegerea textului *Vulgatei*" (nota 102, p. 423), prin „traducerea greșită a textului latin" (nota 103) sau prin contaminarea textelor: *Vulgata* + *Septuaginta* (nota 112, p. 424). Precaritatea exemplelor care conduc direct la *Vulgata* și dificultățile de identificare a versetelor, în opera lui Cantemir, fac necesar apelul la alt tip de argumente, mai convingătoare decît cele dintîi: „Nu este exclus însă ca prezența citatelor din *Vulgata* să se explice numai prin folosirea unui *Thesaurus biblicus*, dicționar de citate în care textele biblice sînt grupate pe teme morale și teologice, ordonate alfabetic – operă extrem de răspîndită în cultura latină medievală. Citatele din Cartea a II-a a *Divanului* provin neîndoielnic dintr-un asemenea izvor, din care se iau nu numai textele, ci și titlurile"[142]. Ipoteza că tînărul Cantemir, grăbit să-și publice prima carte, s-a folosit de surse latinești în care găsea sistematizate sentenții morale de extracție biblică este cît se poate de plauzibilă. Două surse (Bersuire, *Reductorium morale*, și Wissowatius, *Stimuli uirtutum, fraena peccatorum*), umplu copios capitolele cărților a II-a și a III-a din *Divan*[143]. Meritele pe care și le putea asuma autorul erau doar acelea care țineau de organizarea literară a unui material inform, pentru ca acesta să funcționeze în cadrul unui dialog care să nu eșueze în simplu exercițiu retoric. Din toate acestea nu rezultă însă, cu necesitate, că autorul a ignorat sau a ocolit sursa românească cea mai la îndemînă: *Biblia* lui Șerban Cantacuzino. Cercetările de pînă acum, este adevărat, nu prea au mers în acest sens, iar ipotezele care s-au făcut nu au fost confirmate. După Virgil Cândea, „numai versiunea greacă a *Divanului* folosește textul oficial ortodox, *Septuaginta*"[144]. O mențiune imediată vine să domolească tonul peremptoriu al afirmației: „Ceea ce, evident, nu demonstrează că autorul nostru ignora textele biblice (am înțelege că e vorba în primul rînd de textul *Bibliei de la București*, n.n.), din care pasaje, figuri de stil, exemple revin adesea în fraza lui, din obișnuința oricărui cărturar al vremii – cleric sau laic – cu asemenea lecturi"[145].

Se folosește adesea ca probă că Dimitrie Cantemir a recurs frecvent la surse latine și modul în care și-a organizat citarea secvențelor selectate sub raport strict tehnic: capitole, versete etc. Acestea vin să întregească și să sporească dovezile oferite de particularitățile lingvistice transmise de textul latin în limba română: lexic, sintagme, structuri sintactice. Am observat că, deși știau latinește, cronicarii obișnuiau să citeze textele *Scripturii* în limba română și în slavonește, sursă din care preluau și diviziunile biblice și numărătoarea lor. Revenind la *Divan*, se spune că „numerotarea diviziunilor *Bibliei* [...] trimite, în majoritatea cazurilor, la *Vulgata*"[146]. Lucrurile nu stau întocmai așa, și ne este greu să vedem în ce parte înclină balanța. Cum în studiul nostru ne ocupăm numai de psalmi, am observat o concordanță, care se realizează cu destulă consecvență, între numărătoarea lor în textul tradus de Cantemir și cel din *Biblia de la București*. Un psalm important este numerotat în *Vulgata* 51 și în *Divan* la fel, prilej pentru speculații cu privire la o traducere după un model latin. Ne întrebăm însă dacă acesta nu este un caz nereprezentativ. Cantemir se referă, fără să dea un citat propriu-zis, la păcatul lui David cu Virsavia (Batșeba) „muiarea lui Urie", pe care îl preia, poate din memorie, mai întîi din *Împărățiia a doa*, gl. 12 (CANTEMIR, D. p. 221), după numirea din *Biblia de la 1688*: „A împărățiilor a doua", cap. 12. Dacă autorul s-ar fi orientat după *Vulgata* trebuia să respecte numirea latină: II *Regum*, cap. XII[147] (Cartea a II-a a Regilor). Fără o corespondență exactă cu textul „tradus", care își pierde calitatea de citat, episodul acesta pilduitor putea fi luat la fel de bine și din *Vulgata* și din *Septuaginta*, versiunea românească din 1688. În finalul paragrafului se face o trimitere la *Pilde*: gl. 24, sh. 16. Terminologia tradițională din aceste exemple și din altele sprijină mai curînd concluzia unor surse diverse, care nu exclud reminiscențe din *Biblia de la București*, cunoscută și consultată, cum nici nu se putea altfel, de Dimitrie Cantemir[148] în elaborarea propriilor lui texte.

Divanul este, într-o anumită măsură, o scriere care prezintă un incontestabil interes literar. E greu să aplicăm unor traduceri literare / artistice criteriile

[141] CANTEMIR, D., p. 33.

[142] CANTEMIR, D., pp. 33-34.

[143] Virgil Cândea, în *Studiu introductiv*, (CANTEMIR, D., p. 37), atrage atenția că „a treia carte a *Divanului* este scrierea lui Wissowatius", preluată de Cantemir într-o traducere liberă, cu adaptările de rigoare, impuse de „concepția sa".

[144] CANTEMIR, D., p. 35.

[145] *Ibidem*.

[146] CANTEMIR, D., p. 425, nota 117.

[147] *Biblia Sacra Latina ex Biblia Sacra Vulgatae Editionis Sixti V et Clementis VIII*, Londra, fără dată.

[148] Virgil Cândea dă ca sigur faptul că Dimitrie Cantemir „cunoscuse și citise Biblia lui Șerban" (CANTEMIR, D., p. 33, nota 65).

după care apreciem o traducere neliterară. Ni se pare, de aceea, riscantă, dacă nu chiar arbitrară, exagerarea importanţei unei surse a citatelor biblice (*Vulgata*) în defavoarea altora tradiţionale. Oricum aceste surse sînt mai multe, unele declarate, altele nedeclarate, unele cunoscute, altele urmînd să fie de acum înainte identificate. Dragoş Moldovanu are dreptate atunci cînd îşi intitulează unul dintre studiile sale cantemiriene *Stilizarea citatului biblic în Divanul lui Dimitrie Cantemir*[149]. Astfel de „stilizări" pot fi uneori atît de profunde încît fac de nerecunoscut sursa biblică. Ele apar frecvent în *Istoria ieroglifică*, după cum vom vedea, dar sînt cazuri similare şi în *Divanul*. Traducerile artistice, asupra cărora ne concentrăm atenţia în acest studiu, îşi au propriile lor „norme", încît atunci cînd vorbim de fidelitate, în astfel de cazuri, ne gîndim nu numai la idee, cît la figurarea ei, care poate fi mai apropiată sau mai îndepărtată de sugestiile originalului, indiferent în ce limbă ar fi fost citit acesta şi apoi tradus în româneşte. Se stabileşte, în cadrul oricărei traduceri literare, care îşi merită acest nume, un cod artistic nou, suprapus şi doar în parte determinat de cel vechi. Numai aşa devine lizibilă, în limba receptoare, metafora originară. Traducerea literară nu este reproducere, ci substituire creatoare de imagini care asigură artisticitatea textului transpus în limba ţintă, fără să-i trădeze înţelesurile fundamentale, îmbogăţite şi nuanţate. Acest act nu este unul de infidelitate faţă de textul originar, ci unul impus şi produs de acesta în procesul traducerii artistice, realizată în imagini comparabile, recognoscibile, niciodată identice, fiind vorba de două limbi cu propria lor identitate, între care se face un schimb de valori estetice compensatoare. În literatura română, începuturile traducerilor artistice le-au făcut Dosoftei, în poezie, şi Dimitrie Cantemir, în proză.

Nu vom intra într-o discuţie de detaliu. Considerăm că, în stadiul actual al cercetărilor, sursele latine, foarte importante, ale unor citate biblice din *Divanul* lui Cantemir, sînt bine lămurite[150]. Se observă chiar o tendinţă de supraevaluare a izvoarelor apusene în dauna celor tradiţionale (traducerile din slavonă şi greacă), singurele luate în seamă în vremea cînd G. Sion publica, într-o primă ediţie modernă, *Divanul* lui Dimitrie Cantemir[151]. Progresele în modul de a privi sursele cărţii lui Cantemir sînt enorme. Complexul unui decalaj cultural pe care reprezentanţii laici ai ortodoxismului îl resimţeau cu tot mai multă putere, „în urma infiltrării ideilor umaniste în mentalitatea tradiţionalist-creştină"[152], la sfîrşitul secolului al XVII-lea, grăbeşte orientarea culturii române, de tradiţie răsăriteană, spre Apus. Poate că paşii pe această cale n-au fost, întotdeauna, nici atît de repezi şi nici atît de puternici, cum s-a afirmat. Acelaşi complex cultural avea să conducă, prin anii '70, din secolul XX, la un efect pozitiv: stabilirea elementelor sincrone din literatura română veche, într-un plan european larg, cercetat cu cea mai mare minuţiozitate. Acest sincronism cu efecte pozitive, justificat de puţine scrieri din secolul al XVII-lea şi începutul secolului al XVIII-lea la noi, printre care se află şi acelea ale lui Cantemir, a degenerat într-un fel de protocronism, cum a fost numit, chemat să mîngîie, uneori cu iluzii, orgoliile naţionale nesatisfăcute de cultura tradiţională răsăriteană. În goană după sursele apusene, au început să fie neglijate cele autohtone, în special textul *Bibliei de la Bucureşti*. E oarecum surprinzător să afli că Dimitrie Cantemir îşi însuşeşte *„stilul ecleziastic"* din *„literatura românească a vremii"* (subl. V. Cândea): „Urmele lecturilor sale din Hrisostom sau Varlaam, din hagiografie, din *textele biblice* (subl. n.) sau liturgice se întîlnesc în toată cartea"[153], după ce metodic, în mai multe locuri, de-a lungul întregii demonstraţii, ţi s-a atras atenţia că sursa citatelor biblice din *Divan* trebuie căutată în *Vulgata*, izvor preferat de principele ortodox, altfel cititor zelos al textelor religioase româneşti. Adevărul trebuie căutat undeva la mijloc. Cantemir, chiar cînd folosea surse latineşti, fapt demonstrat convingător, recurgea şi la acumulările din mai vechile lui lecturi din traducerile româneşti religioase, dintre care *Biblia lui Şerban Cantacuzino* nu putea să lipsească.

Dragoş Moldovanu reţine afirmaţiile lui Virgil Cândea că Dimitrie Cantemir s-a folosit, în redactarea *Divanului*, carte înţesată de citate biblice, de versiunea latină a *Bibliei* (*Vulgata*): „Constatările noastre confirmă aserţiunea făcută de Virgil Cândea şi, întrucît el nu o exemplifică, o vom ilustra"[154]. Astfel de ilustrări avea să facă Virgil Cândea în *Studiul introductiv* la ediţia *Divanului* şi în *Comentarii*. Din comparaţiile pe care le face Dragoş Moldovanu, reduse la sursele latine folosite de Cantemir[155] în realizarea traducerii citatelor din *Divan*, rezultă două concluzii: 1. „Cantemir ezită să generalizeze stilizarea, aşa încît, în ansamblu, citatele biblice contrastează violent cu stilul său personal, excesiv de or-

---

[149] Vezi nota 140.

[150] Se remarcă în special studiile lui Virgil Cândea şi Dragoş Moldovanu.

[151] *Operele principelui Demetriu Cantemiru*, tipărite de Societatea Academică Română, t. V. Partea I, *Evenimentele Cantacuzinilor şi Brâncovenilor*, Partea II, *Divanul*, publicate şi însoţite cu o prefaţă şi un glosar de G. Sion, Bucureşti, 1878.

[152] Dragoş Moldovanu, *op.cit.*, p. 66.

[153] CANTEMIR, D., p. 60.

[154] În *op. cit.*, p. 51.

[155] „Semnificaţia stilizării citatului biblic în *Divan* este vizibilă numai în acest context european", afirmă autorul (Dragoş Moldovanu, *op. cit.*, p. 65).

nat"[156]; 2. „Cantemir nu face decît să adapteze *Biblia* propriei *sale* (s.a.) concepţii estetice", înlocuind supremaţia eticului: „eticul nu este frumos în sine, ci numai într-o formă estetică"[157]. Disociind esteticul de etic, Cantemir ajunge să scrie într-un stil biblic extrem de personal. Virgil Cândea vede în inovaţiile lui Dimitrie Cantemir, contestate atît de vehement uneori, dorinţa de a se opune, în felul acesta, vechiului „stil ecleziastic" al traducerilor religioase româneşti, pe care îl cunoştea atît de bine. Credem că dovada deplină a acestei noi orientări, care îşi avea limitele ei, deloc neglijabile[158], nu se poate face fără compararea noului stil, mai puţin evident în citatele din *Divan*, după constatarea celui care se ocupă de „stilizarea" lor, cu secvenţele corespunzătoare din *Biblia de la Bucureşti*, text „oficial" în bisericile româneşti din toate provinciile. Faptul acesta rezultă cu destulă claritate încă din prefaţa lui Samuil Micu la *Biblia* din 1795. Tipăritura cantacuzinească aproape că nu se mai găsea, din cauza cerinţelor tot mai mari, fapt care îl determină pe cărturarul ardelean să aducă vechiul text al *Bibliei* româneşti, prefăcînd şi îndreptînd, la nivelul exigenţelor lingvistice din epoca sa, clădind pe temeliile puse în 1688. Fără a se ţine seama de acest text fundamental nu se poate vorbi, în nici un fel, de existenţa unui stil eclesiastic românesc, vizibil pînă astăzi în traducerea *Scripturii*. Interesul nostru se îndreaptă, în exclusivitate, spre fragmentele traduse de Dimitrie Cantemir din psalmi. Chiar dacă sursa este latină, în textele preluate din Wissowatius, sau din dicţionare de citate biblice, sau din alte surse (*Vulgata* este mai mult invocată decît dovedită de fiecare dată ca sursă directă, operaţie care ar fi trebuit să fie extinsă la toate citatele), elementele vechiului stil convieţuiesc cu inovaţiile lui Cantemir. Citarea surselor româneşti posibile devine obligatorie în acest tip de analiză.

Compararea citatelor din psalmi, în versiunea lui Cantemir, cu psalmii corespunzători din *Biblia de la Bucureşti*, este înlesnită de faptul că, de cele mai multe ori, numărul psalmilor şi versetelor corespund cum am văzut, în ambele texte. E posibil ca voievodul moldovean să fi avut în biblioteca sa, printre cărţile de căpătîi, un exemplar din *Biblia de la 1688*[159]. În faţă cu rezultatele, uneori de-a dreptul spectaculoase, care s-au obţinut în identificarea surselor latine[160], avînd ca efect o mai exactă plasare a lui Cantemir în cultura europeană, ne întrebăm dacă nu cumva, această orientare conduce şi la un efect contrar: marginalizarea surselor biblice tradiţionale (slavonă şi greacă) în traducerile *Scripturii* în limba română. Merită o atenţie mai mare în special *Biblia de la Bucureşti*, prin care ne anexăm tradiţiei scripturale greceşti, bine cunoscută şi asimilată de Cantemir. Prin aceasta, nu vedem cum marele cărturar ar deveni mai puţin reprezentativ sau mai puţin interesant pentru cultura europeană. Cele două surse, cea latină şi cea tradiţională, fixată într-un lung exerciţiu în traducerile din slavonă şi greacă în română, se întregesc şi se completează în opera lui Dimitrie Cantemir şi trebuie cercetate printr-o permanentă şi corectă raportare una la cealaltă, ele fiind strîns împletite în stilul operei în limba română a marelui cărturar.

În tinereţe, Dimitrie Cantemir manifestă o evidentă preferinţă pentru psalmi, la care face apel în toate cele trei cărţi ale *Divanului*. Mai mult, nu lipsesc citatele din psalmi, alături de cele din alte cărţi ale *Bibliei*, nici în cuvintele dedicatorii, pe care le

[156] *Idem*, p. 61.

[157] *Ibidem*, p. 67.

[158] Sînt cît se poate de elocvente, în studiul lui Dragoş Moldovanu, afirmaţii ca acestea: „Este vorba de o atitudine stilistică perfect conştientă, dublată de convingerea că acţiunea sa nu este contrară dogmelor bisericii" (p. 62); „sub aspect semantic, traducerea lui Cantemir este fidelă" (p. 63); iniţiativele traducătorilor se loveau de un redutabil obstacol: „libertatea era totuşi limitată de natura textului" (*Ibidem*).

[159] Într-o notă semnată D. L. (Ludovic Demény), apărută în „Magazin istoric", VII, 9 (78), 1973, pp. 41-42, este semnalat un presupus exemplar din *Biblia de la Bucureşti*, care ar fi aparţinut familei Cantemir. O însemnare marginală de pe acest exemplar, din 11 martie 1693, îi furnizează lui D. L. o serie de informaţii în baza cărora îşi formulează ipoteza sa cu privire la biblioteca familiei Cantemir. La sfîrşitul celei de a doua domnii a lui Dimitrie Cantemir (1710-1711), după înfrîngerea de la Stănileşti, printre cărţile şi obiectele preţioase cu care acesta se refugiază în Rusia, se află şi *Biblia de la Bucureşti* din biblioteca părintească. Ea ar fi aparţinut lui Constantin Cantemir. Adnotările pe marginea cărţii, atribuite de D. L. lui Dimitrie Cantemir, sînt de două feluri, cum ne lasă să deducem scurta prezentare pe care i-o face Demény Ludovic în „Magazin istoric": însemnări cu caracter autobiografic raportate la pasaje din *Biblie* care reflectau stări asemănătoare cu cele provocate de drama istorică pe care o trăise voievodul şi însemnări cu caracter lingvistic asupra traducerii. Variantele pe care le propune autorul adnotărilor pe marginea unor pasaje obscure din vechiul text cantacuzinesc sînt judicioase. Ele semnalează lipsuri sesizate mai înainte de contemporanii traducătorilor din 1688 (v. prefeţele la Ms. 45 şi Ms. 4389), dar şi de cei care, mai tîrziu, vor argumenta, la sfîrşitul secolului al XVIII-lea, necesitatea unei noi traduceri, aşa cum face Samuil Micu în prefaţa *Bibliei* de la Blaj, 1795. Însemnările acestea indică un contact şi o preocupare mai veche, pe care o avea şi Dimitrie Cantemir în legătură cu textul *Bibliei de la Bucureşti*, de care s-a folosit şi în scrierile sale, începînd cu *Divanul*. N.A. Ursu răstoarnă această teorie, demonstrînd în „Cronica", XXXII, 1997, serie nouă, nr. 5, p. 10, *Note la bibliografia lui Dimitrie Cantemir*, netemeinicia ei. Autorul însemnărilor în discuţie nu este Cantemir, dar oricine ar fi acesta, descoperirea lui D. L. este preţioasă. Ea dovedeşte că *Biblia din 1688* era citită critic de cărturarii români din epocă.

[160] Sînt de reţinut, în mod special, cercetările lui Virgil Cândea şi Dragoş Moldovanu care citează întreaga bibliografie, de la cele mai vechi semnalări pînă astăzi (v. D. Moldovanu, *Dimitrie Cantemir între Orient şi Occident*, Editura Fundaţiei Române, Bucureşti, 1997), precum şi efortul editorilor *Operelor complete*, ale lui D. Cantemir, Editura Academiei, volumele I şi IV, 1973-1974.

adresează fratelui său mai mare, Antioh Constantin-voievod, *Carte de închinăciune*, înaintea intrării la tipar a *Divanului*, precum şi cititorilor, *Carte cătră cetitoriu*. Ne atrage atenţia mai întîi, pentru capacitatea ei de generalizare, referirea pe care o face Cantemir, adresîndu-se cititorilor săi, la „vechile şi noaăle *Svinte Scripturi*", din care-şi va alege cele mai multe din răspunsurile Înţeleptului la provocările Lumii. Nu poate fi vorba aici de vreo trimitere la surse străine de biserica ortodoxă, chiar dacă, în practică, va folosi, în *Divan*, cum s-a dovedit, şi surse latine. În acest sens pledează şi folosirea unor arhaisme slavoneşti cu o circulaţie foarte limitată în limba română, în afara cărţilor religioase, cum ar fi de pildă *bogooteţ* 'sfînt părinte', care îndepărtează stilul lui Cantemir de sursele apusene, cu punctul de plecare în *Vulgata*. Sînt numeroase textele care atestă baza tradiţională pe care încerca s-o înnoiască Dimitrie Cantemir, de altfel cu destulă cumpătare. În traducerile sale din psalmi, el se plasează aproape atît de traducătorii *Bibliei de la Bucureşti* („Păhar de mîntuire voiu lua şi numele Domnului voiu chema", Ps. 115, 4), cît şi de Dosoftei. Deşi scrie şi *pahar*, Cantemir va folosi în formula de introducere şi în citat, întocmai ca Dosoftei, varianta învechită *păghar*, consemnată ca atare în DLR, din acelaşi *Psalm 115*: „Cu *păghar* de biruinţă / Ţ-voi închina cu credinţă"[161]. *Păghar* apare şi în alt psalm al lui Dosoftei, citat de asemenea de Cantemir în acelaşi context tematic: *păghar de pierdzare* (adică, *păharul morţii* în teoretizările din *Carte cătră cetitoriu* asupra frumuseţii amăgitoare, care-i ia păcătosului dreptul la nemurire): „Le-a trimite [Dumnezeu] laţuri, *păghar de pierdzare*" (Ps. 10, 24, Bianu, p. 36)[162]. Cantemir vorbeşte, în comentariul său, de „*păgharul* al urgiei lui Dumnădzău", referindu-se, în acelaşi loc, la un citat din Ieremia (CANTEMIR, D., p. 115).

Meditaţia aceasta asupra *Paharului vieţii* şi *Paharului morţii* este susţinută de Cantemir cu încă trei citate din psalmi, care se înlănţuie semnificativ cu altele, extrase din diferite cărţi ale *Bibliei*. Pentru a pune în relief abilitatea pe care o dovedeşte Cantemir în realizarea acestor „montaje" de citate, reproducem întregul fragment: „Prorocul aşé dzice: «Beau şi să turbură şi să nebunesc» [*Ier*. 25, 16][163]. Pentru băutorii lui, iarăşi alt Proroc dzice: «Turburatu-s-au şi clătitu-s-au ca batul şi toată înţelepciunea lor ş-au vărsat» (Psalm 106, sh. 27), şi iarăşi acela fericitul dzice: «Foc, iarbă pucioasă şi duh vivornic – partea păharului lor» (Psalm 10, sh. 6). Acesta-i păgharul acela pentru carile iarăşi acela blagoslovit grăiaşte: «A căriia drojdii nu vor scădea şi vor bea toţi păcătoşii pămîntului» (Psalm 74, sh. 8). Acesta-i păgharul al urgiei lui Dumnădzău, pentru carele singur dzice: «Ia păgharul a vinului urgiii méle şi vii drége dintr-însul tuturor niamurilor pămîntului şi vor bea şi să vor turbura şi vor nebuni» (*Ieremiia* gl. 25, sh. 15-16; caută şi *Apocal*. gl. 16, sh. 19 şi gl. 14, sh. 10)" (CANTEMIR, D., p. 115). Preponderenţa elementelor care ţin de vechiul stil biblic, cu care ne obişnuiseră traducerile din slavonă şi din greacă, este evidentă în acest pasaj, ca şi în altele. Comparaţia citatelor biblice din cele două „cărţi" cu caracter introductiv din *Divan*, pe care noi o limităm, conform obiectului acestui studiu, numai la psalmi, cu versetele corespunzătoare din *Biblia de la Bucureşti* constituie cea mai bună dovadă că Dimitrie Cantemir n-a preluat, ci doar a consultat, într-o traducere originală, această sursă, aflată la îndemîna sa, e uşor de presupus, încă din adolescenţă, cînd se instruia în ţară. Pentru că este vorba de o traducere literară, vom adăuga, după textul din BB, şi versiunea lui Dosoftei din *Psaltirea în versuri*, carte pe care de asemenea o cunoştea Cantemir şi ale cărei sugestii putea să le folosească. Cantemir: „Turburatu-s-au şi clătitu-s-au ca batul şi toată înţelepciunea lor ş-au vărsat" (CANTEMIR, D., Psalm 106, sh. 27, p. 115); BB: „Turburară-să, clătiră-să, ca cel ce să îmbată, şi toată învăţătura lor să cufundă" (Ps. 106, 27); Dosoftei: „Să topiia beţ de răutate, / Că-ş ieşiră şi din ţălepciune" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 106, 64-65, p. 248); Cantemir: „Foc, iarbă pucioasă şi duh vivornic – partea păharului lor" (CANTEMIR D., Psalm 10, sh. 6, p. 115); BB: „foc şi iarbă pucioasă, şi duh de vivor – partea păharului lor" (Ps. 10, 7); Dosoftei: „Foc şi sterevie [= funingine] cu năvală mare, / Le-a trimite laţuri, păhar de pierdzare" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 10, 23–24, p. 29); Cantemir: „A căriia drojdii nu vor scădea şi vor bea toţi păcătoşii pămîntului" (CANTEMIR D., Psalm 74, sh. 8, p. 115); BB: „însă drojdiile lui nu s-au deşărtat, bea-vor toţi păcătoşii pămîntului" (Ps. 74, 8); Dosoftei: „Şi dintr-însul într-alt va derege, / Să bea drojdii cei fără de lege" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 74, 33, p. 170). Versiunea lui Dosoftei, realizată după un original slavon în proză, apoi versificată, este mai liberă, îndepărtarea de sursă fiind motivată de efectul poetic urmărit. Prin această augmentare, de cele mai multe ori, sau, alteori, în cazuri mult mai puţine, concentrare a textului originar, nu se produc abateri esenţiale de la sensurile biblice. Textul lui Cantemir, atunci cînd nu intervin motivări artistice sau schimbări evidente de sursă, stă foarte aproape de *Biblia de la Bucureşti*.

Prima „carte", epistolă dedicatorie, din *Divan* are un caracter mai intim, prin apelul la sentimentele frăţeşti pe care îl face Dimitrie, adresîndu-se fratelui mai mare, Antioh, protocolar pe de o parte, dar şi interesat de cîştigarea bunăvoinţei domnului faţă de

[161] Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, ed. Bianu, p. 400. În ediţia Ursu: *păhar*, p. 264.

[162] N.A. Ursu transcrie peste tot *păhar*, procedînd la eliminarea pronunţiilor şi grafiilor sporadice.

[163] Sursă precizată de editor, CANTEMIR, D., p. 115.

„a tinerételor întăia născută roadă" a sa. Sentimentului de frățietate, pe care îl afișează în „Cartea de închinăciune" față de domn, îi găsește o primă întărire în *Psaltire*: „«Acmu dară ce-i bine sau ce-i frumos, decît a petréce frații împreună», dzice *Psalmul 132*". În primul verset al acestui psalm, versiunea 1688, iubirea frățească este mărturisită cu aproape aceleași cuvinte: „Iată dară ce e bun sau ce e înfrumsețat, fără numai a lăcui frații dempreună" (BB, Ps. 132, 1). „A petrece frații împreună" este egal aici cu „a lăcui frații dempreună" (v. DLR, tom VIII, P, partea a 2-a, *Petrece*, II. 1. „A-și duce viața sau a-și ocupa timpul (într-un anumit fel, într-un anumit loc, o anumită perioadă); a trăi."). Cu un sfert de secol înainte, Dosoftei medita la înfrățirea de neam, dezvoltînd într-o creație proprie o sugestie din primul verset al *Psalmului 132*, după ce îl traduce cu cuvintele: „Cît este petrecerea de bună / Cînd lăcuiesc frații împreună". Cele trei surse, *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, *Biblia de la București* și *Divanul* lui Dimitrie Cantemir se întîlnesc în aceeași albie a vechiului text biblic, preamărind unitatea în jurul Sionului: „Că-ntr-aceasta a pus giuruită / Dumnedzău de viață fericită" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 132, p. 299). Tema vechiului psalmist este adaptată diferit, la împrejurările de viață ale celor doi scriitori și dregători români: Dosoftei și Cantemir, afectați de aceeași frustrare a dezbinării pe care încearcă s-o contrabalanseze prin mutarea meditației de la amănuntul biografic la împăcarea și pacea dintre frați.

Dosoftei se mărturisește astfel în versurile originale pe care i le inspiră *Psalmul 132*[164]: „Cine face zidi de pace, / Turnuri de frăție, / Duce viață fără greață / 'Ntr-a sa bogăție. / Că-i mai bună, depreună, / Viața cea frățască, / Decît armă ce destramă / Oaste vitejască" (DOSOFTEI, O. 1, p. 298). Într-un moment de răscruce pentru țară, dar și pentru mitropolit, Dosoftei se refugiază în Polonia, cu Ștefan vodă Petriceicu. Versurile lui reflectă disensiunile din țară sub acest voievod (1672-1674), înainte de bătălia de la Hotin, 11 noiembrie 1973. Mitropolitul susținea politica antiturcească a domnitorului, neîmpărtășită de mulți boieri foarte influenți. La Hotin avea să părăsească tabăra lui Petriceicu pînă și Miron Costin. Versurile lui Dosoftei: „Că-i mai bună, depreună, / Viața cea frățască, / Decît armă ce destramă / Oaste vitejască" sînt premonitorii. Mitropolitul intuia, cu multă exactitate, după înscăunarea sa, în 1671, în fruntea ierarhiei bisericești a Moldovei, marea primejdie care amenința politica creștină pe care o susținea și de reușita căreia își legase atîtea speranțe.

Cantemir pare mai preocupat, în *Carte de închinăciune*, de evenimente personale, adresarea făcîndu-se direct fratelui său, cu cuvinte mari, din care nu lipsesc enorme imagini astronomice, folosite pentru a sugera puterea de neînfrînt a legăturii fraterne. Aceasta învinge pînă și vecisitudinile istoriei, care l-au ținut pe Cantemir ani mulți departe de țară și de familie[165]. Același sentiment al dezbinării, care-l trimisese pe Dosoftei la *Psalmul 132*, oprește și atenția lui Dimitrie Cantemir pentru a întări o viziune ideală de înțelegere și conlucrare, „lanțul de aur al dragostei frățești" (CANTEMIR, D., p. 109). Din considerațiile filozofice pe care le face în continuare, sprijinit și pe citate biblice, se vede clar că pășește dincolo de referirea biografică: „Adeveréște împăratul Solomon dzicînd: «Fratele carile să agiutoréște de frate, ca o cetate vîrtoasă»" (*Pildele*, gl. 18, sh. 19). În *Pildele lui Solomon*, ca și în *Psalmul 132*, ținta este mult mai mare. Restabilim integralitatea versetului după *Biblia de la București*: „Frate de către frate ajutorindu-se, ca o cetate tare și înaltă, și poate ca o întemeiată împărăție" (BB, *Pilde*, 18, 19). Bănuim aici, în această aglomerare de citate biblice, un gînd ascuns, asemănător cu acela al lui Dosoftei, pe care mai tîrziu voievodul îl va scoate la suprafață și va încerca să-l pună în practică, dar va rămîne la fel de singur și va lua calea exilului ca și Dosoftei. De altfel această meditație psalmică, cu obiect conturat clar: păstrarea identității unei întregi comunități, prin credință și unire fraternă, concepută numai în sensul acesta larg, este personalizată în final. Cantemir își asumă un rol de coautor, anexînd *Psalmul 26*, 16, pe care nici nu-l citează (identificarea lui aparține editorului) propriei sale biografii: „Au cu proorocul împreună nu voi cînta: «Părintele mieu și maica mea m-au lăsat pre mine, iar domnul mieu și fratele mieu m-au luat pre mine?»" (CANTEMIR, D., p. 111). Restabilim psalmul după *Biblia de la București*, aproape identic, în prima lui parte, în preluarea lui Cantemir, pentru a se vedea mai bine natura prefacerilor din *Carte de închinăciune*: „Căci tată-mieu și maica mea m-au părăsit, și Domnul m-au luat pre mine". Întregul Psalm 26 este o invocare plină de smerenie a lui Dumnezeu de la care cel credincios primește protecție și adăpost: „Domnul e lumina mea și mîntuitoriul mieu" (BB, Ps. 26, 1); „aceasta voiu cêre: a lăcui eu în casa Domnului, toate zilele vieții mêle" (BB, Ps. 26, 7).

Toată *Cartea de închinăciune* către domn are un pronunțat ton de umilință față de fratele său Antioh,

---

164 „Aceste patru părechi de stihuri le-am scornit eu, prăvind acest psalom a lui", notează Dosoftei (DOSOFTEI, O. 1, p. 298).

165 Virgil Cândea enumeră, în ediția sa, scurtele răgazuri din timpul primei domnii a fratelui său, cînd se poate întoarce în țară: „Dimitrie Cantemir se afla, în prima domnie a fratelui său, la Constantinopol (din 1693), de unde se va întoarce la Iași într-o scurtă misiune în 1697, cînd participă la campania turco-austriacă (I. Neculce, ed. cit., p. 209), apoi spre sfîrșitul anului 1698 pentru a se căsători cu Casandra, fiica lui Șerban Cantacuzino, fostul domn al Țării Românești" (CANTEMIR, D., p. 412, nota 16).

în fraze alambicate, înflorite şi destul de obscure. În convenţionalismul lor impus de împrejurări, aceste fraze ale lui Dimitrie Cantemir tind să-l facă pe fratele mai mare un binefăcător providenţial. Pentru a le spori credibilitatea, laudele sînt întărite cu citate biblice prelucrate pentru a corespunde acestui scop. Stilul devine excesiv de ceremonios, împins pînă în punctul din care meritele personale ale autorului nu se mai văd deloc. Opera pe care o oferă în dar lui Antioh este prezentată de Dimitrie ca rezultat al „proastii şi nevrédnicii méle minţi" (CANTEMIR, D., p. 111), un „mănuncheaş" în care a adunat, ca „un prost şi neînvăţat grădinariu", roadele unor „ostenéle", sub nivelul înfăptuirilor marelui său protector. Cu o modestie care se pierde în abilităţi retorice, cînd e vorba de flatarea fratelui său, Dimitrie Cantemir îşi recunoaşte un singur merit, acela de a fi adunat, îmbinat şi prelucrat extrase biblice: „cu oarece şi osîrdie şi osteninţă, din a multora, nu de pemînteşti, ce cereşti ogoară, neveştedzitoare floricéle, cu nestricătoriu miros adunate şi-ntrulocate li-am prefăcut" (CANTEMIR, D., p. 111). Din această precizare foarte exactă e de reţinut, cum s-a observat[166], caracterul antologic al *Divanului* şi maniera liberă în care sînt receptate şi „prefăcute" (poate că termenul cel mai potrivit ar fi, adaptate) citatele selectate. Ele capătă, datorită acestor intervenţii, alt sens, cum vom vedea, şi satisfac o nouă funcţie stilistică în cadrul unui dialog literar. Cuvîntul de închinare către domnitor cuprinde suficiente probe de adaptări de-a dreptul surprinzătoare. Cel mai incitant, din acest punct de vedere, este un mic extras din *Is.*: „«Nevredniciia mea, acéia mi-au agiutat» (dzice *Isaiia*, gl. 63, sh. 5)". S-a constatat[167], faţă de sursa prezumată (*Vulgata*), o eroare de traducere în citatul: „*indignatio mea ipsa auxiliata est mihi*". În mod surprinzător, Cantemir traduce cuvîntul *indignatio* din textul latin prin *nevrednicie*. E greu însă de admis că Dimitrie Cantemir, care cunoştea bine limba latină, o vorbea şi o scria, a confundat pe *indignatio* „indignare", „mînie", „cu *indignitas* „nedemnitate", „nevrednicie". (În *Biblia de la Bucureşti*, 1688, tradusă din greacă, este folosit termenul *mînie*, ca şi în traducerile următoare, iar în *Biblia* R-G, e preferat cuvîntul *urgie*). Necunoscînd cu exactitate sursa din care traduce Cantemir, *Vulgata* sau un izvor de mîna a doua care foloseşte citate biblice, nu ştim în ce măsură „greşeala" de care se vorbeşte aparţine cu certitudine învăţatului român.

În ceea ce ne priveşte, credem, fără a avea pretenţia unei soluţii definitive, că sîntem mai aproape de adevăr dacă acceptăm altă explicaţie, mai potrivită cu întregul complex de umilinţă în care se complace tînărul autor în toată „închinarea" către domnul şi fratele său. Acestuia nu-i aduce un dar important, ci un „dărişor [...] nevrédnic şi netrébnic", în raport cu înfăptuirile strălucite ale domnului său. Antiteza diminuează peste măsură realitatea istorică: Dimitrie e „luminuţa luminărélii" şi „muviliţă", Antioh, „soare" şi „Olimp". Discursul se îneacă într-o pastă encomiastică atît de densă încît ceremonialul modestiei trece neobservat. Jocul retoric al acestei dedicaţii te poate uşor înşela asupra sensului pe care îl dă Cantemir, forţînd citatul biblic, cuvîntului *nevrednicie*. Nu numai citatul din *Is.*, dar întregul text care îl precede devine de neînţeles, dacă nu pătrundem intenţiile adevărate ale lui Cantemir care, umilindu-se, îşi supraliciteazǎ fratele-domn: „Şi macar că toate blăstămăţiile şi nevredniciile în mine să află, însă măriiitale plăcute şi învoite fiind, de triabă şi vrédnice sint" (CANTEMIR, D., p. 111). Sub o anumită presiune psihologică, şi nu din insuficienta cunoaştere a limbii latine, termenul *nevrednicie*, care totalizează, împreună cu *nevrednic*, cinci apariţii în text, *scapă* şi în citatul din *Is.*, unde nu-şi avea locul. Cuvîntul este folosit cu un sens vechi, astăzi pierdut, înregistrat în *Dicţionarul limbii române* (DLR), din care lipseşte, în chip inexplicabil, substantivul *nevrednicie*. În schimb, la adjectivul *nevrednic*, întîlnim un sens vechi, care ne trimite la *netrebnic* (2), iar aici citim: 2. „vrednic de milă, mizerabil, umil, modest, smerit; prin *ext.* (sens curent) incapabil, nevrednic", sens reluat şi la *netrebnicie* [2. (învechit) „umilinţă, smerenie", confirmat de un citat din Antim Ivireanul]. Ipoteza unei greşeli trebuie exclusă. Dimitrie Cantemir foloseşte cuvîntul *nevrednicie* cu sensul vechi: „umilinţă, smerenie". *Nevrednicia* din textul citat e un pur răsfăţ retoric, o aparenţă de umilinţă, pentru că tînărul cărturar era conştient de valoarea sa şi a cărţii pe care o scrisese.

Divanul lui Dimitrie Cantemir abundă în citate biblice, între acestea distingîndu-se, şi prin număr, cele din *Psaltire*. Numărul acestora este mai mic doar în *Cartea întîia*, cum o numeşte autorul. Traducerea psalmilor, bine asimilaţi în textul lui Cantemir, este mai liberă decît în celelalte două părţi, în exemple semnificative. Din această cauză, tînărul cărturar nici n-a simţit nevoia să indice cu exactitate sursa biblică (carte, capitol, verset), cu două neînsemnate excepţii. Evanghelistul Ioan este citat o singură dată cu precizarea capitolului: „şi într-acesta chip evanghelistul Ioan mărturiséşte (glav. 1, [5][168]): «Şi lumina în întunérec luminiadză şi întunérecul pre dînsă nu o cuprinsă»" (p. 131). Diferenţele faţă de *Biblia de la Bucureşti* sînt lipsite de importanţă: „Şi lumina

[166] CANTEMIR, D., p. 412, nota 19.
[167] CANTEMIR, D., p. 412, nota 21.

[168] Versetul este pus în croşete de editorul ediţiei academice: Virgil Cândea. Toate identificările citatelor biblice din prima carte a *Divanului* aparţin editorului.

întru întunêrec luminează şi întunêrecul pre ea nu o apucă" (BB, *Ioan* 1, 5). Trimiterea de la p. 145 la evanghelistul Matei (*Math*, glav. 2) este inexactă. În cap. 2 din *Evanghelia după Matei* este vorba despre cu totul altceva: *Magii de la Răsărit. Fuga în Egipt. Irod ucide pruncii. Întoarcerea din Egipt şi aşezarea în Nazaret.* În pseudocitatul lui Cantemir este vorba de povestea femeii sărace şi darnice, din *Sfînta Evanghelie cea după Luca*, 21, 1-3, răstălmăcită de Lumea, care încearcă să-l abată pe Înțelept de la calea cea dreaptă (CANTEMIR, D., pp. 143-144). În BB, *Lc.*, 21, 1-3, fapta văduvei sărace şi darnice este povestită astfel: „Căutînd, văzu pre cei bogați aruncînd darurile lor în gazofilachiin[169] [= visterie, cutia darurilor]. Văzu şi pre o văduo oarecarea şi săracă aruncînd acolo doi fileari. Şi zise: «Adevărat zic voao că văduoa cea săracă aceasta mai mult decît toț au aruncat»". Dimitrie Cantemir, care pune această pildă în gura celui de al doilea personaj al *Divanului*, Lumea, încarcă textul de ironie, prefăcîndu-l profund: „Şi mai vîrtos n-ai citit (au poate fi că eşti neînvățat) *Svinta Scriptură*, că împărățiia ceriului iaste foarte ieftină? Căci o făméie doi bani numai în gazofilachie[170] aruncînd, împărățiia ceriului ş-au cumpărat" (*Ibidem*). Vorbele blasfematorii ale personajului, prin care acesta se opune austerității Înțeleptului, nu impuneau o citare exactă, în forma literară pe care le-o dă Cantemir, interesat să obțină contraste cît mai violente. Exemplul citat dovedeşte cu prisosință atitudinea creatoare a lui Dimitrie Cantemir, care tratează, nu peste tot, ci mai ales în prima parte a *Divanului* şi în *Istoria ieroglifică*, cu mare libertate secvențele biblice pe care le montează, acomodîndu-le propriului său text. Cele mai interesante cazuri le oferă pasajele în care se recunosc termeni, sintagme, frînturi de frază din textele biblice, precedate cu intenție de trimiteri vagi: „*Svintele Scripturi am cercat*", „*într-acea svintă şi adevărată Scriptură aflai*", „*precum au cîntat David*" etc.

În centrul dialogului imaginat de Cantemir se plasează, chiar de la început, o temă generală: „lumea falnică, amăgitoare şi trecătoare", în formularea autorului (CANTEMIR, D., p. 123). Aceasta este şi tema implicită a *Psalmului 1*, foarte mult citit şi citat, care stabileşte o opoziție fundamentală între credincios şi păcătos. Pe cel dintîi îl aşteaptă răsplata veşniciei şi pe cel de al doilea moartea. În felul acesta se stabileşte metafora nimicniciei omului cu tot ceea ce îl înconjoară: *praful*. Titlul paragrafului 5 are darul să pună în valoare această metaforă a nimicniciei, *praful*, parte dintr-o comparație explicită în *Psalmul 1*, 4-5: „Lucrurile lumii ca pravul înaintea vîntului"[171] (CANTEMIR, D., p. 125), text comparabil cu cel din BB: „necredincioşii [...] ca praful carele aruncă vîntul de pre fața pămîntului" (Ps. 1, 4). Nu putem trece cu vederea asemănarea cu traducerea augumentativă a aceluiaşi verset în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei. Cantemir: „pulbere şi fum, carele cu mare grosime în aer să înalță şi, îndată răşchirîndu-să, ca cînd n-ar hi fost să fac" (CAMTEMIR, D., p. 125). Dosoftei: „Iară voi, necurații, ca pleava, / De sîrg veț cunoaşte-vă isprava. / Cînd s-a vîntura dintrare [= arie] vravul, / Vă veț duce cum să duce pravul, / Şi cu grîul n-iț [= nu veți] cădea-n fățare [= fața ariei], / Ce veț fi suflaț cu spulbărare. / Şi la giudeț nu vă s-afla locul / Să vă sculaț, ce-ț peri cu totul" (DOSOFTEI, O. 1, p. 11). Ideea dispariției totale a celor păcătoşi, cuprinsă în psalm, este dezvoltată, amănunțită, în conturuii concrete, de Dosoftei mai întîi şi apoi de Dimitrie Cantemir. Mitropolitul dă imaginilor o frăgezime rustică, ceea ce sporeşte farmecul poetic al traducerii sale, imaginînd judecata de apoi ca o uriaşă arie în care se alege grîul de impurități, „spulberate" ca *pleava* şi ca *praful*. Dimitrie Cantemir îşi întăreşte dezbaterea asupra destinului celor buni şi celor păcătoşi, apelînd la un citat din evanghelistul Matei, una dintre sursele sale preferate: «Vădz frumusêțele şi podoaba ta, ca iarba şi ca floarea ierbii; bunurile tale în mînule tălharilor şi în dintele moliilor; desfătările tale: pulbere şi fum» (CANTEMIR, D., p. 125). Cantemir topeşte aici sugestii din Matei: „iarba cîmpului, astăz fiind şi mîine în cuptoriu aruncîndu-se" (BB, *Mt.*, 6, 30); „Nu adunareți voao comori pre pămînt, unde moliile şi rugina o strică şi unde furii o sapă şi o fură" (BB, *Mt.*, 6, 19). Comparația vieții cu *iarba* şi *floarea* este frecventă în psalmi, şi constituie tot atîtea izvoare şi pentru Cantemir, bun cunoscător şi al poeziei populare şi al lui Dosoftei. Cantemir şi Dosoftei se întîlnesc şi aici în acelaşi filon popular, la nivelul expresiei poetice, cum o dovedesc aceste versete din psalmii 36, 89 şi 102, în traducerea versificată de mitropolit: „Nu rîvni-n bişugul a om fără lege, / Că fără zăbavă din lume s-a şterge. / Şi va săca lesne, ca otava verde, / Sufletul ş-a pune ş-averea ş-a pierde" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 36, 1-2, p. 82); „Ca neşte şegi, fără treabă, / I să trec aii cu grabă, / Ca otava ce să trece / De soare şi de vînt rece, / De dimineață-i cu floare, / Sara-i veştedă de soare, / A doua dzî să usucă, / Ca-n cup-

[169] Cuvîntul *gazofilachie* apare şi în *Evanghelia de la Ioan*, BB, 8, 20, la Marcu, *vistiariu*, BB, 12, 41.

[170] E de presupus că termenul *gazofilachie*, care apare în versiunea grecească a *Divanului*, ca şi în BB, a trecut de aici la Cantemir şi nu din *Vulgata* unde de asemenea apare (*gāzophylacium*).

[171] Virgil Cândea vorbeşte, în notele 36 şi 37, de o posibilă influență a lui Wissowatius asupra lui Miron Costin şi Dimitrie Cantemir în preluarea metaforelor labilității (CANTEMIR, D., p. 414). Sursa comună directă e în *Psaltire*.

tori cînd o aruncă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 89, 19-26, p. 206); „De ne-ar hi dzîlele multe / Ca iarba, tot ar hi scurte, / Şi ca floarea ce să trece / De soare şi de vînt rece, / De să destramă cu totul /, Şi nu-ş mai cunoaşte locul" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 102, 55-60, p. 233). Adaosurile lui Dosoftei, care, în tendinţa lui de a da concreteţe populară versurilor, lărgind referirea la universul (apropiat) ne îndeamnă să credem, observînd astfel de similitudini în textul *Divanului*, că tînărul Cantemir a citit *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Moldovei şi s-a lăsat influenţat de imaginile de aici. Altfel ar fi greu să ne explicăm prezenţa unor formulări atît de pregnante şi de apropiate în ambele texte, care urmăresc un singur scop: lărgirea la scară enormă a dezagregării nimicitoare care-i aşteaptă pe păcătoşi. Dezastrul este măsurat cu elemente care ţin de zona efemerului: iarba, floarea, fumul. Cantemir: „ca iarba şi ca floarea ierbii". Dosoftei: „ca otava ce să trece". Imaginile acestor doi scriitori se îngemănează, în mod neaşteptat, în prelucrări personale, cu reminiscenţe figurative escatologice din psalmi şi din *Evanghelia după Matei*, atît în textul lui Cantemir, cît şi în acela al lui Dosoftei. Vedem aici rezultatul unui stil biblic bine constituit în traducerile româneşti religioase pe care ambii scriitori îşi puteau întemeia propriul lor sistem figurativ. La prima vedere poate să surprindă la Dosoftei prezenţa unui cuvînt cum este *cuptor*, referitor la *iarbă* (*otavă* în *Psaltirea în versuri*): [Otava] „A doua dzî să usucă, / Ca-n cuptori cînd o aruncă", fără ca acest cuvînt să existe în *Psalmul 89*, versiunea originară[172]. Comparaţia nu se află în versiunile româneşti vechi, *Psaltirea şcheiană*, Coresi, nici în *Biblia de la Bucureşti*. De sorginte biblică, această comparaţie se găseşte în *Noul Testament*, *Mt.*, 6, 30: „iarba cîmpului, astăz fiind şi mîine în cuptoriu aruncîndu-se" (BB). Dosoftei o preia din Matei, unind două surse îndepărtate, într-o combinaţie proprie, de un mare rafinament, în care substanţa biblică ia o formă superior folclorică, în toţi cei trei psalmi citaţi.

În *Cartea a doua* a *Divanului*, după cum precizează chiar Cantemir în titlul ei, se face, adăugăm noi, cu citatele biblice în primul rînd, „dovadă pentru célea ce-au grăit minciuni [Lumea] şi spre a sa mărturie pentru célea ce-au grăit adevărate" [Înţeleptul]. Paragraf după paragraf[173], ca într-un fel de aparat critic savant, Cantemir oferă în *Cartea a doua* a *Divanului* (CANTEMIR, D., pp. 195-295) un fel de montaj de citate, cu scopul de a întări cele afirmate în dialogul Înţelept – Lume din prima carte. Pînă pe la numărul 43, foloseşte citate din *Vechiul* şi *Noul Testament*, şi chiar cîteva vagi trimiteri istorice. De aici înainte apar în *Divan* şi numele unor filozofi şi gînditori din antichitate şi pînă în evul mediu. Scara finală a volumului scoate în relief, încă o dată, grija autorului pentru o lectură care să poată lesne oferi cititorului raportarea primei cărţi la cea de a doua. Numărul „capitolelor" (1-85) corespunde în ambele cărţi, încît comparaţia se face cu uşurinţă. Ea este de altfel obligatorie pentru cel care vrea să cerceteze modul de a lucra al lui Cantemir, care îşi întăreşte partea de creaţie originală cu o sumă de „note şi comentarii", am spune astăzi. În *glava* 5, de pildă, cu titlul *Lucrurile lumii ca pravul înaintea vîntului*, *Cartea a doua*, sursele sînt mai bine precizate, cu indicarea, în acest paragraf (CANTEMIR, D., p. 199), însă, în mod surprinzător, numai a *Psalmului 1*: „Aşijdirea toate ale lumii lucruri (osăbit de céle bune) «ca pravul înaintea vîntului»" (Psalm 1, sh. 4); şi iarăşi: „Ca avuţiia de tălhari prădată şi ca haina de molii fărîmată". Autorul nu indică, aşa cum a procedat cu *Psalmul 1*, sursa din *Matei*, 6, 19-26, stabilită de noi: „Nu adunareţi voao comori pre pămînt, unde moliile şi rugina o strică şi unde furii o sapă şi o fură. Ce adunaţi comoară voao în ceriu, unde nici moliile, nici rugina o strică, şi unde furii nu o sapă, nici o fură" (BB). Elementul catalizator, în versiunea iniţială, stilistic vorbind, e *fumul*, „desfătările tale: *pulbere şi fum*", *Cartea întăia*, din care se desfac elementele unei combustii devastatoare, „carele cu mare grosime în aer se înalţă şi, îndată răşchirîndu-să, ca cînd n-ar hi fost să fac" (CANTEMIR, D., p. 125). Citatul din *Matei*, *Cartea a doua*, întăreşte, amănunţeşte şi concretizează şi mai mult imaginile pe care i le trezeşte spulberarea („ca pravul înaintea vîntului"), din *Psalmul 1*, *Cartea întăia*.

În explicarea acestei metafore trebuie să reţinem un fapt esenţial. Fumul, ca sugestie pentru dezagregare, este frecvent în psalmi, constituindu-se într-o imagine escatologică globală, după modele ca acestea: „Sui-se fum întru urgia lui şi foc de către faţa lui să va aprinde, cărbuni s-au aţîţat de către dînsul" (BB, Ps. 17, 10). Păcătoşii, cei necredincioşi, în primul rînd, sînt pedepsiţi fără cruţare: „Iară vrăjmaşii Domnului, îndată ce să măriră ei şi să înălţară, lip-

[172] În versiunile din ebraică în limba română consultate de noi (*Cartea psalmilor*. Traducere şi explicare făcută după textul masoretic de Isidor cav. de Onciul, Cernăuţi, 1898; *Biblia* tradusă după textele originale ebraice şi greceşti de Vasile Radu şi Gala Galaction, Bucureşti, 1938 şi Mihail Sadoveanu, *Psalmii*, traduşi, se pare, cu concursul „talmudistului" Moses Duff, ediţie îngrijită şi prefaţă de I. Oprişan, Editura Saeculum, Bucureşti, 1992), cuvîntul *cuptor* nu se află în comparaţia citată: „ca-n cuptor cînd o aruncă". Explicaţia a fost dată încă de Isidor Onciul, la sfîrşitul secolului al XIX-lea. Fragilitatea ierbii într-o ţară toridă, asemănată cu viaţa omului, era suficientă: „Asemănarea aceasta [viaţă – iarbă] se putea face mai ales în Palestina, unde adesea fierbinţeala numai de o zi usucă toată verdeaţa cîmpului" (p. 338).

[173] Cantemir numeşte (v. *Scara*, p. 393) subdiviziunile primelor două cărţi ale *Divanului* „capitole" (*Glava* 1), numerotîndu-le cu grijă pînă la 85. Cartea a treia, concepută ca un fel de pace, numără 77 de ponturi.

sind ca fumul lipsiră" (BB, Ps. 36, 21). Fumul este metafora fundamentală a trecerii zilelor: „Căci săvîrşiră ca fumul zilele mêle şi oasele mêle ca o uscăciune să uscară. Bătut fuiu ca iarba şi să uscă inima mea, căci am uitat a mînca pîinea mea. De glasul suspinului mieu să lipi osul mieu de carnea mea. Asămănaiu-mă cu pelecanul pustinic, făcuiu-mă ca corbul de noapte în jărişte" (BB, Ps. 101, 4-7). Pentru că urmărim constituirea unui stil artistic în limba română, în proză şi poezie, pe baza celui tradiţional, biblic, nu-i lipsit de interes să reproducem şi versiunea lui Dosoftei din *Psaltirea în versuri*. În primul nostru exemplu, Ps. 17, imaginea escatologică din *Biblia de la Bucureşti* apare mult mai limpede în traducerea versificată a lui Dosoftei, bine sfătuit şi de data aceasta de creatorul popular: „De tine pămîntul tremură de frică, / Dealurile, munţîi pier ca o nemică. / Ţie toată lumea cu frică ţ-slujeşte, / Şi de-a ta mînie fumul să lăţeşte. / Faţa ta cea svîntă cu foc pistreleadză[174], / Cărbuni de la tine s-aprind de dau radză" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 17, 10, p. 39). La fel de bine articulate şi de o mare siguranţă prozodică sînt multe dintre versurile lui Dosoftei, în care imaginea biblică pe care o urmărim este lăsată să opereze în voie, într-o limbă degajată de constrîngerile vechilor traduceri şi încă nerăvăşită de o concepţie sintactică preconcepută, ca în *Divanul* lui Cantemir, peste un sfert de secol: „Îndată ce-or creşte ş-or dobîndi slavă, / Vor peri ca fumul, nefăcînd zăbavă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 36, 21, p. 83).

Am făcut această incursiune în traducerea versificată de Dosoftei a psalmilor pentru a demonstra că limba română poetică depăşise, în vremea lui Cantemir, dificultăţile poeziei începătoare din adeseori stîngacele şi convenţionalele versuri ocazionale care se tipăreau din cînd în cînd la noi în cărţi cu un conţinut divers. Dimitrie Cantemir găsea, în momentul cînd elabora *Divanul*, un stil literar format, care nu putea să nu-i influenţeze, prin Dosoftei, propriul său scris. Meditaţia tînărului cărturar asupra scurgerii timpului şi a labilităţii şi perisabilităţii omului şi a înfăptuirilor şi desfătărilor omeneşti vine din psalmi, în primul rînd, direct, cum o dovedeşte citarea lor masivă în *Divan*, în raport cu alte surse biblice, şi indirect, prin Miron Costin, *Viaţa lumii*[175], de care se apropie prin atracţie tematică şi nu prin stil, care vine dinspre Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, şi dinspre *Biblia de la Bucureşti*. Nu putem discuta apariţia în scrisul lui Cantemir a unor formulări cum ar fi: „ca iarba şi ca floarea", „pulbere şi fum", „înălţarea" şi „răşchirarea" vanităţilor şi „dezmierdărilor omeneşti", de parcă nici „n-ar hi fost", din partea a doua a *Divanului*, ignorînd *Psaltirea*, în care îşi au rădăcina, în exemple atît de numeroase. Şi mai ales nu putem trece cu vederea contribuţia lui Dosoftei, care le-a dat cea mai bună expresie românească[176]. Putem cita numeroşi alţi psalmi din *Psaltirea în versuri* la care Dimitrie Cantemir şi-a făcut „ucenicia de scriitor capabil să prefacă", să „adune" şi să combine („întrulocate", cum spune el, într-o limbă plină de cuvinte populare şi arhaice) citatele biblice. E de observat că în aceste citate scriitorul nu foloseşte neologisme. Acestea apar, într-un număr impresionant, numai în unele din comentariile sale.

Foarte concludente, pentru alinierea traducerilor lui Cantemir din psalmi la stilul traducerilor religioase româneşti vechi, sînt unele cuvinte şi expresii specifice. Menţionăm mai întîi termenii care ţin de precizările tehnice ale autorului, *Ishod* 'Ieşirea', *glavă*, *stih*, *meseţa*. Aici intră şi o formulare ca *i proci*, slavonism ieşit din uz, altădată destul de frecvent, ca astăzi *etcetera*, neologism care i-a luat locul, tîrziu, pe la începutul secolului al XIX-lea. *I proci* este folosit cu sensul 'şi aşa mai departe': „Pusu-l-ai spre lucrurile mînulor tale, toate i-ai suppus supt picioarele lui *i proci* (Psalm 8, sh. 7, 8)" (CANTEMIR, D., p. 233). Mai importante, cu altă greutate în conturarea unui stil, sînt formulările în circulaţie şi astăzi, care au pătruns în ritualul bisericesc: „Miluiaşte-mă, Dumnădzău, după mare mila ta, căce fără légea mea eu o ştiu, şi păcatul mieu înaintea mea iaste pururea" [Ps. 50, 1-2, 4], (p. 143). Textul este, din punct de vedere stilistic, asemănător cu acela din *Biblia de la Bucureşti*, deşi Cantemir a intervenit profund în ordinea primelor versete din *Psalmul 50*, alăturînd versetul 4 la versetul 1, într-o versiune mai concentrată prin eliminarea versetelor 2 şi 3, în care David îşi mărturisea „fărădelegea", adulterul cu Virsavia, „muiarea lui Uria Hetteus", pe care îl trimite la moarte într-o bătălie fără şanse. Cantemir, care de altfel nici nu indicase psalmul[177], extrage din pri-

[174] *A pistrela* (de la *pistreală* „distanţa pînă la care poate ajunge o săgeată"), „a împroşca foc în toate părţile" (DLR).

[175] Virgil Cândea, împreună cu alţi cercetători, P.P. Panaitescu, de pildă, care s-au ocupat de *Divan*, pun accentul pe influenţa lui Miron Costin în primul rînd, cu referire numai la conţinut, nu şi la stil, care este cel religios tradiţional în traducerea citatelor din psalmi.

[176] Virgil Cândea observă în nota 121, p. 425, legătura lui Cantemir cu „cercul său de cultură", care era ortodox: „Deşi utiliza izvoare din literaturile latine medievale, Cantemir căuta să se menţină în atmosfera cercului său de cultură". În acest cerc spiritual intra şi Dosoftei. La p. 231 este menţionat un izvor preţios pentru cunoaşterea lecturilor lui Cantemir din *Proloagele* lui Dosoftei: *Viaţa şi petreacerea svinţilor*, I, Iaşi, 1682, f. 78v-84r. Vezi şi amplul comentariu al lui Virgil Cândea de la p. 425, nota 120. Noi credem că o influenţă şi mai mare a exercitat Dosoftei asupra lui Cantemir printr-o receptare asemănătoare a psalmilor.

[177] Precizările din croşete aparţin editorului. În reluarea episodului, p. 219, întîlnim altă transcriere a numelui personajului: „muiarea lui *Urie Hetteul*", aşa cum apare în BB, *A împărăţiei* II, „muiarea *Uriei Hetteului*", sub forma adaptată a numelui,

mele versete numai ceea ce este esențial în replica pe care Înțeleptul o dă personajului cu care se confruntă, Lumea. Pentru a demonstra asemănările dintre cele două versiuni (CANTEMIR – BB), reținem din *Biblia de la București* numai fragmentele selectate în *Divan*: „Miluiaște-mă, Doamne, după mare mila ta [...] căci fărădelêgea mea eu conosc și păcatul mieu înaintea mea iaste pururea (BB, Ps. 50, 1, 4)[178]. În versiunea lui Dosoftei, *păcatul* din *Divan* și din BB, este înlocuit cu termenul generic *răul* (spre ușurarea crimei lui David?): „Că eu îm știu a mea fărălege / Și răul mieu nainte-mi ce merge" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 50, p. 114).

Este evidentă tendința conservatoare, suport redutabil în sprijinirea cultivării arhaismului și a regionalismului în citatele biblice din *Divan*, uneori în contrast cu neologismul crud din textul autorului, care recurge la explicarea lui chiar în text: „*Eni* prăvéște toate *țircumstanțiile*, adecă împregiurstările méle" (CANTEMIR, D., p. 151). Regionalismele apar, în număr mai mare, îndeosebi în discursul Lumii, care include mai frecvent elemente ale oralității: „Mult mă mier de ce *ruledzi*[179] și de ce *blojorăști* grăind în deșert?" (CANTEMIR, D., p. 149). În *Dicționarul Academiei*, T. I, VIII, 1912, p. 582, verbul *a blojori* „a cleveti, a defăima, a bîrfi", derivat din *bloj*, este atestat cu o mențiune care ne reține atenția: „Numai la Cantemir". În schimb arhaismul *rula* „a cleveti" este atestat doar la Dosoftei, în *Viețile svinților* (DLR, tomul IX, R, 1975, p. 611), și la Cantemir, în *Divan*, după cum am constatat. Corespondențele acestea între lexicul lui Cantemir și acela al lui Dosoftei afirmă, cu cît se înmulțesc aceste dovezi, și afinități stilistice.

Este foarte interesant, din acest punct de vedere, cuvîntul *aleșui*, *leșui*, care apare la ambii scriitori. După cunoscutul său procedeu, mult mai pronunțat în *Cartea a doua* a *Divanului*, în raport cu prima, Cantemir alcătuiește, întocmai ca în celelalte „capitole", sub numărul 57, *Lumea, maica răutaților și gazda tălharilor iaste* (CANTEMIR, D., pp. 235-237), o mică dar substanțială culegere de citate biblice pe această temă, selectînd o scurtă secvență și din *Psalmul 9*, care urmează după două citate din *Ieremia*. Pentru că formează, așa cum a gîndit Cantemir succesiunea lor, o microstructură, sudează ultimul citat din *Ieremia* și cel din *Psaltire*: „De care lucru iarăși Ieremiia dzice: «Pace cu priiatinul să voroveşte și pre ascuns îi întinde cursă» (gl. 9, sh. 8). «Și încă-l păzind, pre sărac să-l apuce *aleșuiaște*» (*Psalm 9*, sh. 20, 21 [= 9][180])" (p. 237). *Aleșui*, pe care Scriban îl înregistrează în dicționarul[181] său la *leșui*, are sensul „a pîndi". Pentru a înțelege mai bine modul cum își selecta Cantemir secvențele din *Biblie*, pe care le nuanța apoi în dialogul dintre Înțelept și Lume, vom reproduce integral, din *Biblia de la București*, textul celor două versete citate în *Divan*, din care autorul nu menține decît finalul: „Ochii lui la cel sărac să uită. Pîndêște întru ascuns, ca leul la stîna lui, pîndêște ca să apuce pre sărac, să apuce pre sărac deaca-l va trage pre el" (Ps. 9, 28-29). Pentru că introducerea o făcuse cu citatul din *Ieremia*, nu mai reproduce din textele versetelor menționate, pentru a evita repetiția, tot ceea ce privește modul în care e privit săracul de către prietenul viclean, renunțînd astfel și la comparația cu leul ascuns „la stîna lui" (BB), „ca leu în ogradă" (Dosoftei), „*quasi leo in spelunca sua*" (*Vulgata*). Pentru că vorbește Înțeleptul, Cantemir consideră superfluă digresiunea plastică și preferă un răspuns direct dat Lumii, cu ispitirile ei, pe care o condamnă ca „maica răutăților și gazda tălharilor" (în titlul paragrafului 57, p. 235), printr-un raționament sec, dedus din citatele acomodate unui unic și precis scop, sub forma unei concluzii pe care

---

preluată și de Cantemir, care o abandonează pe cea folosită anterior: *Uria Hetteus* (CANTEMIR, D., p. 143). Menționăm că Dimitrie Cantemir nu folosește, pentru soția lui Urie Heteul, decît numele *Virsaviia*, ca în BB: „La săvîrșit, psalmul lui David, cînd au întrat cătră dînsul Nathan prorocul, cînd întră cătră *Virsavie*, muiarea lui Urie" (Ps. 50) și nu *Betșabe* sau *Batșeba*, ca în *Vulgata* și celelalte traduceri din ebraică: „In finem, Psalmus David, cum venit ad eum Nathan Propheta, quando intravit ad *Bethsabee*" (Ps. 51). Vezi și *Cartea psalmilor*, după textul masoretic, de Isidor cav. de Onciul, Cernăuți, 1898, p. 201: „Cînd au venit la dînsul Natan profetul după ce întrase la Batșeba" (Ps. 51, 2) și Gala Galaction: „Cînd a fost la el proorocul Natan, după păcatul cu Batșeba" (Ps. 51, 2). Cantemir a respectat tradiția ortodoxă a *Septuagintei*.

178 De remarcat că, într-o a doua referire la episodul păcatului lui David, Cantemir folosește numerotarea din *Vulgata*: *Psalm* 51: „trimisă Dumnădzău pre Nathan prorocul cătră David; și nemică cevași păcatul și vina lui tăgădui; ce îndată mărturisindu-să, dzisă *Psalm* 51, pentru mărturisirea păcatului și apoi după aceasta nu au mai greșit" (CANTEMIR, D., p. 221). Majoritatea referirilor din *Divan* sînt, însă, ca în *Septuaginta*, cu o cifră în urmă, semn de apartenență la tradiția ortodoxă, slavo-grecească. Aceasta nu înseamnă că Dimitrie Cantemir n-a consultat surse literare latine, dar acest fapt nu se reflectă copleșitor și în *stilul citatelor* din *Divan*. Aceste secvențe urmează mai curînd tradiția textelor românești religioase vechi, cu excepții semnificative mai ales în sintaxă.

179 *Rula* (scr. *ruljati* „a striga") „a vorbi fără rost", „a flecări" (DLR).

---

180 Dimitrie Cantemir amintește de două versete: 20 și 21, adică 31 și 32, după BB, Ps. 9, pe care o respectă cu regularitate. 9 pus în croșete de Virgil Cândea trimite la *Vulgata*, „*Psal. X. secundum Hebr.* v. 9". Pentru mai buna înțelegere a modificărilor produse de Cantemir, atît în raport cu *Vulgata*, cît și cu BB, reproducem și textul latin: „Oculi ejus in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum!", Ps. 10, 9. (*Biblia sacra latina ex Biblia sacra Vulgatae editionis*, Sixti V, et Clementis VIII, Londra, Samuel Bagster, fără dată).

181 August Scriban, *Dicționaru limbii românești*, Institutul de Arte Grafice, „Presa Bună", Iași, 1939 (SCRIBAN, DICȚ.).

o transcrie din *Psalmul 9*: „Şi încă-l păzind, pre sărac să-l apuce *aleşuiaşte*" (CANTEMIR, D., p. 237).

În completarea trimiterilor pe care le-am făcut la Dosoftei, considerăm că este necesar să subliniem faptul că Dimitrie Cantemir se întîlneşte, nu numai în idei cu mitropolitul Moldovei, dar şi în folosirea unui lexic comun. Lumea îşi întinde peste tot cursele în calea oamenilor, ispitindu-i pe cei săraci cu bogăţiile şi desfătările celor avuţi, cu cuvintele lui Cantemir: „pre sărac să-l apuce *aleşuiaşte*". Această „pîndă" a Lumii, dejucată de Înţelept, formează miezul acestui dialog care se întemeiază pe morala creştină şi conduce la o concluzie prestabilită, înfrînarea dorinţei, respingerea ispitei. Folosind acelaşi cuvînt, *leşuieşte* pentru „pîndeşte", Dosoftei, traducînd în versuri *Psalmul 9*, oferea un posibil model şi pentru Cantemir: „Ascuns să supune-n *leşnici* [locurile de pîndă ale vînătorilor] cu bogaţîi, / Ca să viclenească, să nu-l prindză alţîi. / Cearcă să găsască vreme pre-ndemînă / Întru să ucigă pre cel fără vină. / Şi cu ochii lacomi pre mişel prăveşte, / Ca leu în ogradă ascuns leşuieşte, / Túpilă s-apuce şi să căpuiască, / Pre mişel să tragă-n laţ şi să-l smerească" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 9, p. 27, r. 85-92). Dosoftei foloseşte pentru „loc de pîndă" termenul vechi şi regional *leşnic* şi verbul *a leşui* pentru „a pîndi"[182]. Dicţionarele noastre nu-l înregistrează şi cu sensul „a urmări"[183], cum s-a afirmat. Aceasta ne îndreptăţeşte să credem că traducerile lui Cantemir şi Dosoftei nu se îndepărtează de *Biblia de la Bucureşti*, care foloseşte termenul *pîndă*, chiar dacă cei doi scriitori recurg la un regionalism. Cu sau fără voinţă, voievodul îşi aproprie acelaşi mod de expresie ca mitropolitul.

Un cuvînt popular, *ţînc* (ung. *cenk* „căţel, băietan, recrut", SCRIBAN, DICŢ. 1939, p. 1368) este destul de răspîndit şi cunoscut pînă astăzi, mai ales cu sensul „copil"; „3. *fam.* copil, băieţaş, puşti"; prin *extensiune*, „fiu"; *depreciativ*, „tînăr lipsit de experienţă" (ŞĂINEANU, DU, V, 1996, p. 410). Singurul sens înregistrat în DEX, care are în vedere înţelesurile de astăzi ale cuvîntului, este „copilaş, băieţaş"; *ţîncă* (fam., rar) „fetiţă, copiliţă". DLR, tom XII, 1, Ţ, 1994, p. 177, cu informaţiile recente cele mai ample, îmbogăţeşte foarte mult exemplele, citîndu-l, în ordine cronologică, pe Dosoftei, apoi pe Cantemir: „Pui de animal sălbatic sau de cîine". Cantemir foloseşte termenul într-un scurt fragment din *Psalmul 103*: „*Ţincii* leului răcnind, a apuca şi a cére de la Dumnădzău hrană şie" (*Psalm 103*, sh. 21, p. 253). În *Dicţionarul* citat al lui Lazăr Şăineanu, primul sens înregistrat este acela din vremea lui Dosoftei-Cantemir: „1. (*înv.* şi *reg.*) pui de animal sălbatic: «veni [...] o heară cumplită, cu ţîncul ei, ce era orb»". Citatul este din *Viaţa şi petrecerea svinţilor*, Iaşi, 1682. Amănuntul acesta, după cum vom vedea, are o anumită importanţă. În *Biblia de la Bucureşti*, *Psalmul 103*, traducătorii folosesc termenul *pui*, într-un context foarte apropiat de acela al lui Cantemir: „Puii de lei – răcnind ca să apuce şi să ceară de la Dumnezău mîncare lor" (BB, Ps. 103, 22). Nu foloseşte cuvîntul *ţînci* („ţîncii leului") nici Dosoftei, în *Psaltirea în versuri*, 1673, care se opreşte la o soluţie de-a dreptul surprinzătoare, înlocuind exoticele feline cu *lupii*, din pădurile de acasă: „Lupii urlă şi scînceadză, / Cînd spre vînat să găteadză, / Să-ş ceie şi să-ş răpască / De la Domnul să-i hrănească" (DOSOFTEI, O. 1, p. 237). Să vedem cum se pot explica aceste diferenţe lexicale, la prima vedere destul de mari, între traducători experimentaţi, cum sînt autorii unor scrieri importante, nu numai pentru dezvoltarea limbii şi a literaturii române vechi.

În tradiţia traducerilor religioase româneşti se fixase, ca să spunem aşa, judecînd după exemplele noastre, norma: *leul*, încă din secolulu al XVI-lea: „Latră întru ascunşi ca *leul* întru *ograda* sa" (COR. PS., *Ps.* 9, p. 62), confirmată în secolul al XVII-lea de *Biblia* din 1688 şi de Dimitrie Cantemir în *Divanul*, 1698. Din această perspectivă, apare o ruptură cu *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei, care-i înlocuieşte pe *lei* cu *lupi*. A doua abatere o produce Cantemir, cînd traduce în loc de *puii de leu* (BB), *ţincii leului* (CANTEMIR, D., p. 253). Din dicţionarele consultate, rezultă că se poate vorbi de „căţelul pămîntului", prozaicul rozător din galeriile complicate pe care şi le face sub pămînt, dar nu şi de „căţeii leului", neexistînd astfel de atestări în limba română, cu excepţia animalelor care seamănă cu cîinele: *căţel de lup, de vulpe* etc. Deşi traducea din *Vulgata*, Cantemir nesatisfăcut de compusul *căţei de leu* abandonează modelul latin (*catuli leonum*): „Catuli leonum rugientes, ut rapiant et quaerant a Deo escam sibi" (ed. cit., Ps. 104, 21), folosind termenul popular *ţînc*.

Din citatul latin pe care l-am reprodus, din această cauză, integral, deducem şi o altă dificultate a traducătorilor români, cînd erau puşi să comunice, pe înţeles şi corect, realităţi pentru ei exotice. În *Psaltirea Şcheiană*, Ps. 9, p. 27 şi în *Psaltirea* lui Coresi (1577) „leul *latră*" (Ps. 9, p. 62)[184], în *Biblia de la*

---

[182] *leşui* „a pîndi, a sta la pîndă" (leş + ui), (ŞĂINEANU, DU, III, p. 315).

[183] SCRIBAN, DICŢ.: *leş, aléş* (ung. *les* „pîndă"), p. 740, *leşnic* (leş + nic) „pîndă", p. 741 şi *leşuiesc, aleşnuiesc* (ung. *lesni*) „pîndesc". În glosarul ediţiei, Virgil Cândea menţionează la *aleşui* sensul „a urmări", p. 445.

[184] Atît în *Psaltirea Şcheiană*, cît şi în *Psaltirea slavo-română* (1577) a lui Coresi pe lîngă *leu*, apare slavonismul *schimen* „pui de leu sau de animal sălbatic": „ca *scîmenul* ce iaste de sălăşuiaşte în comoara sa" (COR. PS., Ps. 16, 12, p. 80); „izbăvit-au sufletul mieu de mijloc de *schimeni*" (COR. PS., Ps. 56, p. 241). În PSALT. SCH., *schimenul* (Ps. 16, p. 42) şi *schimeni* (Ps. 56, p. 174). În BB şi în DOSOFTEI, O. 1, termenul

Bucureşti, „puii de lei *răcnesc*", întocmai ca „ţîncii" lui Dimitrie Cantemir (CANTEMIR, D., Ps. 103, sh. 21, p. 253), în timp ce „lupii" lui Dosoftei „urlă" şi „scîncează", ţinînd locul puilor de lei flămînzi (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 103, p. 237). Habitatul leului este înfăţişat la fel de variat de traducătorii români, de-a lungul timpului: „ca leul întru *ograda* sa" (COR. PS., Ps. 9, p. 62), „Ca leul la *stîna* lui" (BB, Ps. 9, 32), „Ca leu în *ogradă*" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 9, 29), „ca leul în *culcuşul* său" (B 1914, Ps. 9, 29), „ca un leu din *hăţiş*" (R-G, 1938, Ps. 10, 9). Varietatea terminologică este, şi în acest caz, la fel de mare.

Pot fi invocate, pentru explicarea fenomenului, mai multe cauze, variabile de la traducător la traducător, dintre care reţinem două mai generale: 1. lipsa unor cunoştinţe precise, pentru perioada veche, atît lingvistice, cît şi din domeniul ştiinţelor naturii; 2. tendinţa conştientă de adaptare a mediului natural exotic la cel autohton, pentru a înlesni înţelegerea textelor sacre şi de către cei mai puţin sau deloc instruiţi, adică majoritatea populaţiei în evul mediu. Deoarece diferenţele lexicale de care am vorbit se prelungesc pînă astăzi, cînd nivelul cultural al acelora care citesc *Biblia* este altul decît în evul mediu, explicaţiile amintite nu acoperă întreaga complexitate a procesului de traducere a textului. Psalmii aparţin uneia dintre cele mai încărcate de poezie cărţi din întreaga *Biblie*, încît, dincolo de orice alte criterii în aprecierea calităţii traducerii, trebuie luat în seamă şi cel artistic. Cu excepţia unor stîngăcii şi greşeli din textele secolului al XVI-lea, rezultate din proasta cunoaştere a sistemelor lingvistice din care şi în care se face traducerea, nu putem vorbi, în exemplele citate, de un hiat cultural[185] generator de inadvertenţe lexicale decît în slabă măsură. Înclinăm să credem, mai curînd, că echivalenţele din traducerile româneşti din secolul al XVII-lea, între care am reţine-o în primul rînd pe aceea a lui Dosoftei, din *Psaltirea în versuri*, dar şi numeroasele versete traduse de Cantemir din diferiţi psalmi, în *Divan*, reuşesc să realizeze o reprezentare în imagini personale a unei lumi fascinante şi misterioase, însuşindu-şi corect, de cele mai multe ori, un mesaj greu de descifrat şi de comunicat. *Ţînc* pentru *pui* de animal sălbatic (de leu), *lup* în loc de *leu*, *ogradă* şi *stînă* în loc de *grotă*, *peşteră* nu sînt greşeli de traducere, cum apar la prima vedere, ci conotaţii subiective, care intră într-o zonă de artă naivă. „Hindusul şi rusul au altfel de conotaţii pentru elefant", spune Georges Mounin[186], cu foarte multă dreptate şi cu umor. *Lupul*, *ograda* şi *stîna* aduc conotaţii rustice în comunicare, ca şi *ţînc* la Cantemir, dîndu-i o coloratură subiectivă. „Schimbarea" faţă de textul vechiului psalmist nu este numai rezultatul unei acomodări între două universuri deosebite, cum cred unii cercetători care vor să facă, pe baza unor astfel de lexeme, din Dosoftei un poet naţional[187], preocupat de autohtonism lingvistic, ci răspund unor cerinţe subiective mult mai subtile de alegere a cuvîntului capabil să preia măcar o parte din funcţiile unei adevărate imagini artistice.

Unele cuvinte vechi, adevărate arhaisme chiar în timpul lui Dosoftei şi Cantemir, sau pe cale de a deveni arhaisme, pentru că erau puternic concurate şi chiar eliminate din circulaţie, sînt păstrate în *Divan*, şi e cazul să ne întrebăm de ce. Printre cele mai relevante este verbul *a meseri* 'a sărăci' (CANTEMIR, D., Ps. 33, 10, p. 239). Cantemir, adaptînd aceste citate propriului său discurs, transferat celor două personaje ale dialogului, produce şi în cazul acesta unele shimbări. Versetul 10 din *Psalmul 33* este divizat în două, prin intercalarea, între părţile rezultate, a unor alte citate (din *Naum*, *A doua lege*, *Matei* şi *Luca*), care susţin tema abordată în capitolul (glava) 61: *Vai aceluia carele ceva decît Dumnădzău mai bun a afla ciarcă* (CANTEMIR, D., p. 239). Reconstituim unitatea versetului 10 (nu o combinaţie între 10 şi 11, cum rezultă din împărţirea pe care o face[188], din necesităţile arătate, Cantemir): „Bogaţii *meseriră* şi flămîndziră. [...] Căci acela, cercînd şi ascultînd cuvîntul Domnului – prelucrarea autorului foarte aproape de original n.n. – nu va fi lipsit (dzice) de tot binele". Pentru a se vedea apropierile dintre aceste texte, reproducem şi versiunea din *Biblia de la Bucureşti*: „Bogaţii au *sărăcit* şi au flămînzit, iară cei ce cearcă pre Domnul nu să vor împuţina de tot binele" (Ps. 33, 10). O versiune aproape identică oferă Ms. 4389, tradus din slavonă de Andrean Panoneanul: „Cei bogaţi au sărăcit şi au flămînzit, iar ceia ce au cercat pre Domnul nu se vor lipsi nici de un bine" (Ps. 33, 10). Dosoftei adaugă detalii complementare, dar rămîne în acelaşi cadru lexical esenţial în traducerea sa versificată: „Bogătaşii, ce-au nedejde pre strînsură şi avere, / Flămîndzăsc în toată vremea şi vin la mare scădere. / Iar carii cearcă Domnul, de bine n-or avea lipsă, / Ce vor avea de tot bine şi masa le va fi tinsă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 33, p. 76). În nici una din versiunile citate nu este folosit

slavon nu mai apare în psalmii citaţi, fiind înlocuit de „pui de leu": „Luară-mă ca un leu gata la vînat şi ca un *puiu de leu* lăcuind întru ascunsuri" (BB, Ps. 16, 13); „şi mîntui sufletul mieu den mijlocul *puilor de lei*" (BB, Ps. 56, 5).

185 Astfel de „hiatusuri între două culturi" sînt considerate de Georges Mounin ca factori ce se „adaugă dificultăţilor pe care limbile înseşi le opun traducerii totale". (*Les problèmes théoriques de la traduction*, Gallimard, 1963, text reprodus în 1990, la aceeaşi editură, p. 68).

186 În *op. cit.*, p. 167.

187 Dan Zamfirescu, *Dosoftei, poet naţional*, *op. cit.*, pp. 119-141.

188 Citatul se află, atît în versiunea latină, cît şi în cea din *Biblia de la Bucureşti*, în versetul 10.

termenul vechi *a meseri*, înlocuit de *a sărăci*. Excepție face Dosoftei, care preferă, din motive asupra cărora revenim, parafraza „vin la mare scădere", *sărăcesc*. Dacă nu folosește verbul *meseri*, Dosoftei recurge la *meser*, de mai multe ori în *Psaltirea în versuri*: „Vede pre cel *meser* și pre tot *lipsitul*" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 10, p. 29), „A lipsit și *meseri* vedz de durori grele" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 11, p. 30), „Că ei, bogătașii, pre *meser* defaimă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 13, p. 32), „Ferice de cine socotește / *Meser* și lipsit de miluiește" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 40, p. 92), „Iară eu, ce sînt mișel și *meser*, / Să ies, Doamne, de la tine vesel" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 69, p. 156).

Opoziția *bogat – sărac* este fundamentală în morala creștină și străbate întreaga gîndire biblică. Este și tema *Psalmului 33*, la care meditează Dosoftei și deopotrivă Cantemir. În interpretarea mitropolitului, aria semantică a termenilor de bază, *bogatul*, cu întreaga lui condiție materială și morală și „cel ce *cearcă* pre Domnul" (credinciosul), model opus celui dintîi, capătă conotații amănunțite, menite să pună în relief o conduită spirituală fără echivoc. Cantemir folosește verbul *meseri* în prelungirea unei tradiții instituite încă din secolul al XVI-lea în *Psaltirea Școianǎ*: „Bogații *meserirǎ* și flămîndzirǎ, e cire cerși Domnul nu se lăsă de toate burele" (Ps. 33, ed. Bianu, p. 100), continuată de Coresi (care reproduce exact traducerea versetului, într-o limbă evoluată spre o normă literară comună, epurată de regionalismul fonetic strident): „Bogații meserirǎ și flămînzirǎ, e cine cerșu Domnul nu se lasă de toate bunele" (COR. PS., Ps. 33, 10, pp. 148-149). Prezența cuvîntului *meseri* în traducerea lui Cantemir introduce o posibilă „conotație arhaizantă" subiectivă după clasificarea lui L. Bloomfield[189].

Ar fi fost cu totul surprinzător ca Dimitrie Cantemir, care s-a folosit atît de stăruitor de psalmi ca material ilustrativ preponderent în *Divanul* său, să nu recurgă la această sursă și în cartea sa cea mai importantă pentru literatură, *Istoria ieroglifică*. Spirit luminat, bun cunoscător al gîndirii antice și medievale, dar, mai ales, om al unei epoci în care cultura europeană se înnoia profund, un vizionar, în sensul gîndirii filozofice, etice și sociale, impulsionat de iluminism, Cantemir rămîne un spirit profund religios. Meditația etică și filozofică din *Divan* se prelungește, aplicată la realitățile sociale și politice din țările românești, la „gîlceava" dintre Cantemirești și Brîncovenești, pentru stăpînirea scaunelor domnești de la Iași și București. Discursurile rostite, cu meșteșug ritoricesc, de personajele *Istoriei*, reiau temele morale din *Divan*: credință-necredință, adevăr-minciună, zavistie-împăcare, pace-vrajbă, iubire-ură, pizmă-dăruire, rău-bine, bogat-sărac, cinste-viclenie, veșnicie-nimicnicie etc. Astfel de îmbinări antitetice, care fac obiect de meditație în psalmi, înlesnind imediat și pregnant o morală fermă, se regăsesc, după modelul din *Divan*, și în *Istoria ieroglifică*, alături de alte surse, biblice sau laice. De data aceasta nu mai este vorba de citate, nici măcar sub forma unor prelucrări. Izvoarele biblice sînt însușite și asimilate ca elemente ale gîndirii și expresivității operei. Identificarea cu precizie a izvorului devine, din această cauză, dificilă, dar nu imposibilă. Operația este anevoioasă mai cu seamă pentru că sursele filozofice, de la greci și pînă la cele din epoca autorului, foarte numeroase, cum se observă din identificările deja făcute[190], curg în același șuvoi, făcînd rezultatele investigației nesigure, cînd este vorba de psalmi în primul rînd. Oricît am fi de sceptici în această privință, nu înseamnă că efortul nu trebuie făcut. El s-ar justifica chiar dacă am rămîne numai cu cîteva identificări certe ale unor surse psalmice și a cîtorva paralelisme cu același izvor, în *Istoria ieroglifică*, în încercarea de a găsi noi căi de acces spre înțelegerea celei mai de seamă opere literare scrise de Cantemir.

Țările noastre erau zguduite, în perioada de care se ocupă Cantemir în *Istoria ieroglifică*, de mari seisme politice, de intrigi inimaginabile, cu un cuvînt de epocă, de *zavistii* devastatoare, temă literară pe care o întîlnim la cei mai importanți scriitori români de la sfîrșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului următor: în poema lui Miron Costin *Viața lumii*, în conotațiile istorice din *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei și în ciudata construcție romanescă a lui Cantemir, care e, cum o spune chiar titlul, o istorie încifrată a țărilor românești între anii 1688-1705[191]. Legăturile dintre cele trei mari perso-

[189] Vezi comentariul lui Georges Mounin, care se întreabă, pe bună dreptate, de ce acei cercetători care vorbesc, într-un fel sau altul, de „valorile obiective – sau subiective – ale limbajului", ignoră punctul de plecare al unor astfel de teorii, care este în faimosul *Traité de Stylistique française* al lui Ch. Bally. Lingviștii americani, Bloomfield și bloomfieldienii în primul rînd, merg mult mai departe decît Bally, cînd vorbesc de „emoție ca «informație adițională» și de expresivitate «ca proprietate adițională a semnelor»". Bally rămîne străin de orice demers semiologic și-și pierde urmele, chiar dacă este părintele stilisticii afective, din cercetările moderne care se preocupă de „coexistența, în semn, a aspectelor intelectuale și afective" (Mounin, *op. cit.*, p. 146 și 147).

[190] Atît Virgil Cândea, în comentariile ediției critice a *Divanului*, Editura Academiei, 1974, cît și Nicolae Stoicescu, în comentariile la volumul al IV-lea, din *Operele* lui D. Cantemir, *Istoria ieroglifică*, 1973, adună, comentează și completează minuțios un număr impresionant de informații cu privire la izvoarele celor două cărți.

[191] Vezi CANTEMIR, I. I., nota 14, p. 294: „autorul [Dimitrie Cantemir, n. n.] precizează aici durata în timp a povestirii sale (1688-1705); partea cea mai întinsă a lucrării [a *Istoriei ieroglifice*, n. n.] este dedicată evenimentelor petrecute între anii 1703 și 1705, dar opera cuprinde și o serie de date și fapte despre epoca anterioară (partea a VI-a și a X-a)".

nalități nu sînt pe deplin lămurite. Știm astăzi, datorită unor cercetări cu totul remarcabile, pline de erudiție, ce datorează Cantemir culturii europene[192], dar mult mai puțin cunoaștem, în ciuda a ceea ce se afirmă și se crede în mod obișnuit, care sînt raporturile reale ale operei sale, privită din punctul de vedere al evoluției limbii artistice, cu cultura română, reprezentată de cel puțin trei scrieri fundamentale pentru dezvoltarea acesteia: *Biblia de la București*, *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei și *Viața lumii*, cunoscutul poem al lui Miron Costin. S-a bucurat de o atenție mai mare doar influența exercitată de Miron Costin asupra concepției etice, filozofice și chiar sociale, cu aplicare la istoria țării, din *Divanul*[193] și chiar din *Istoria ieroglifică*[194], fără să se facă o legătură mai aprofundată cu sursa comună, *Psaltirea*, în scrierile amintite și, direct, cu *Psaltirea* versificată și augmentată, în cel mai deplin spirit biblic, de mitropolitul Moldovei. Dosoftei este nevoit să părăsească definitiv țara cînd tînărul principe era un adolescent, iar la moartea mitropolitului exilat în Polonia avea douăzeci de ani. Să nu fi avut oare fiul voievodului Constantin Cantemir și ucenicul lui Ieremia Cacavela în mînă traducerea psalmilor lui Dosoftei, încă de pe cînd învăța în țară, încît, mai tîrziu, să n-o mai folosească în versetele traduse sau prelucrate în *Divan*, mulțumindu-se doar cu versiunea latină, deși se admite că, în *Istoria ieroglifică*, se lasă influențat de versificația lui Dosoftei? Ar fi de altfel de mare mirare ca acest strălucit cărturar să fi citit *Viața și petrecerea svinților* – și sînt dovezi în acest sens – să fi citit, de asemenea, *Biblia de la București*, dar să fi ignorat *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei, operă literară fascinantă, care îi putea marca gîndirea și scrisul chiar și în *Istoria ieroglifică*, neinvestigată pînă acum din acest punct de vedere? În ceea ce ne privește, considerăm că se cuvine să medităm cu mai multă atenție la o astfel de întrebare, pentru a găsi un răspuns mai aproape de adevăr.

În semantismul cuvîntului *zavistie* (sl. *zavistije*), de la care înțelegem să pornim demersul nostru critic, regăsim întreaga istorie agitată a Moldovei și a Țării Românești de la sfîrșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea. În *Dicționarul*, „substanțial îmbogățit", al lui Lazăr Șăineanu, cum îl recomandă editorii actuali (ȘĂINEANU, DU), sensurile acestui termen de epocă sînt minuțios înregistrate și ordonate: „1. invidie, pizmă, gelozie; ură, dușmănie; zavistnicie: «*și-ș încred domnia lor asupra unui om ... și nu iaste zavistie, nici rîvnire* [invidie][195] *întru ei.*» *BIBLIA* [1688]; 2. intrigă, uneltire, pîră: «*boierii de toate părțile umblau cu zavistii care de care s-apuce domnia*» *OD*". Cuvîntul care ne interesează este prolific. El vine în limba română cu o întreagă familie (*zavistie, zavistnic, zavistui*[196]) și își formează îndată, în circulația intensă impusă de limba receptoare, noi derivate: *zavistnicie, zavistios, zavistuitor*. Mai mult decît atît, *zavistie* nu intră în concurență cu sinonimul său parțial *pizmă* ci, împreună, sprijinindu-se și identificîndu-se, satisfac aceleași necesități în comunicare, adiționînd o încărcătură afectivă și expresivă sporită și o varietate lexicală ieșită din comun. În raport cu *zavistie, pizmă* deține un număr mult mai ridicat de titluri în *Dicționarul Academiei* (DLR, tom VIII, P, 2, pp. 681–684): *pizmaș, pizmălui, pizmăluire, pizmăreț, pizmășesc, pizmășie, pizmătar, pizmătareț, pizmătarnic, pizmătărea, pizmătăresc, pizmătăreț, pizmător, pizmi, pizmitor, pizmos, pizmui, pizmuire, pizmuitor*. O adevărată amețeală te cuprinde cînd parcurgi această monstruoasă enumerare de cuvinte concentrate în jurul unei singure noțiuni: *a dușmăni*, din diverse motive. Majoritatea acestor cuvinte sînt învechite, rare sau ieșite din circulație în limba română. Să fi fost *zavistnicii* și *pizmașii* mai numeroși în vremea lui Dosoftei și Dimitrie Cantemir? Numărul acelora cu un comportament deviat („că *zavistnicii* pentru răul altora decît cu binele său mai mult se bucură", CANTEMIR, I. I., p. 214) e greu de presupus că se schimbă prea lesne. Acest gust pentru răul gratuit ține de patologic. Cantemir țintuiește însă, în primul rînd, un rău social: zavistia manevrată de pungile cu aur trimise, pe toată ierarhia, la Poartă, în așteptarea unui beneficiu personal. Cert este că acum trei sute de ani o degringoladă morală tot mai accentuată, sub presiunea

---

[192] Dragoș Moldovanu face, în volumul *Dimitrie Cantemir între Orient și Occident. Studiu de stilistică comparată*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997, o vastă incursiune comparativă în opera scriitorului, avînd ca repere mai ales modele apusene, care vin spre cultura română sub „influența conjugată a Renașterii și Barocului" (p. 220). Necesare și generoase considerații aspura barocului în opera lui Dimitrie Cantemir fac: Dan Horia Mazilu, *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea*, Editura Minerva, București, 1976 și Ion Istrati, *Barocul literar românesc*, Editura Minerva, București, 1982.

[193] Virgil Cândea consideră că *Viața lumii* a avut o influență hotărîtoare asupra *Divanului*: „Cartea lui Cantemir este o reluare cu alte mijloace a poemului lui Costin" (CANTEMIR, D., p. 56).

[194] Vezi informațiile minuțioase ale lui Nicolae Stoicescu, *Opere complete*, IV, *Istoria ieroglifică*, în bogatele note și comentarii ale volumului. Pentru Miron Costin, v. nota 374, cu trimitere la Virgil Cândea, CANTEMIR, D., pp. 417-418, nota 67. Numele lui Dosoftei nu apare menționat în aceste note la motivul *fortuna labilis*, prezent în *Eccleziast* și în *Psalmi*, obiect de reflecție și pentru mitropolit ca și pentru Miron Costin și Dimitrie Cantemir.

[195] *Rîvnire* (învechit) „invidie, pizmă" (DLR). Adaosurile dintre parantezele drepte ne aparțin. Față de Șăineanu, vezi exemple mult mai numeroase în DLR, Z, 2000, pp. 36-37.

[196] ȘĂINEANU, DU, V, p. 530. Așezarea lui *zavistui* aici (sl. *zavistovati*) este discutabilă. În DLR: *Zavistie* + suf. -ui.

factorilor istorici cunoscuţi, întărea circulaţia acestor cuvinte în operele literare ale celor mai de seamă scriitori din epocă: Dosoftei, Miron Costin, Dimitrie Cantemir.

Nici o altă carte din *Vechiul Testament* nu înfăţişează, în culori mai convingătoare, structura morală a zavistnicului şi pizmaşului ca *Psaltirea*. Mitropolitul Dosoftei subliniază această racilă morală, în traducerea sa versificată a psalmilor, aşa cum procedează şi Miron Costin şi Cantemir. Versetul 4 din *Psalmul 2*, limpede şi în puţine cuvinte tradus în *Biblia de la Bucureşti* („Cel ce lăcuiêşte în ceriuri va batjocori pre dînşii, şi Domnul va defăima pre ei") capătă conotaţii violente, cu adresare precisă la *„pizmaşii"* şi *„pîrîşii"* din epocă, în versiunea lui Dosoftei: „Că Dumnedzău toate vede / Din scaunul său ce şede / În ceri, unde odihneşte, / De-acoló pre toţ prăveşte. / Pre *pizmaşii* şi *pîrîşii* / Domnul va rîde de înşii / Şi-i va mustra de ocară / Pentru carea-l supărară" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 2, p. 12). Este de reţinut faptul că *pîrîş* are în limba veche şi sensul de „om potrivnic, duşman, vrăjmaş" (DLR, tom VIII, P, 3, p. 726), întocmai ca la Dosoftei. Cuvîntul *pizmaş* are tendinţa, în limba veche, de a şi-l asocia şi pe *viclean* şi, pînă la urmă, pe *vrăjmaş*, implicit pe *necredincios*, cel mai mare duşman al celui drept. Exemplele în care se produce această alunecare semantică spre cei fără de lege în general, numiţi cu termenul *pizmaşi*, sînt numeroase în traducerea lui Dosoftei, ca în această incriminare a necredincioşilor, a păgînilor spune mitropolitul, actualizînd păcatul în sens creştin: „Ce stă-ntr-a sa *pizmă*-n tot ceas păcătosul / De toţ dumnedzăii mai presus să urcă / Şi căile sale pre tot ceasul spurcă. / Vor lipsi din faţă-i a tale giudeţe, / Că-n svînta ta lege n-a vrea să să-nveţe. / Şi căce ş-va-nvince preste toţ *pizmaşii*, / Inema i-va dzîce să nu-ş mute paşii / Din rudă de rudă până nu va face / Peste toată lumea vrajbă şi nepace" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 9, pp. 26-27). Acesta este locul pizmaşilor şi zavistnicilor în lume, aşa cum l-a stabilit Dosoftei în traducerea sa versificată a *Psalmilor*, scenariu pe care îl regăsim întocmai şi la Cantemir, atît în *Divanul* cît şi în *Istoria ieroglifică*.

Remarcăm că în *Psalmul 9* din *Biblia* lui Şerban Cantacuzino, 1688, nu apare niciodată cuvîntul *pizmaş*, aprecierea verbală asupra celui nelegiuit făcîndu-se mai ales cu cuvintele: *vrăjmaş*, *păcătos* (de cele mai multe ori), *necredincios*. În traducerea explicativă şi, implicit, redundantă a lui Dosoftei, în comparaţie cu textul biblic, mai laconic, termenii *vrăjmaş*, *păcătos*, *necredincios*, *viclean*, *cel ce face strîmbătate* (BB) nu sînt concuraţi de *pizmaş*. În textul lui Dosoftei, *pizmaş* însoţeşte cuvintele citate, preluîndu-le încărcătura semantică şi nuanţînd astfel înţelesurile textului după modelul: păcătosul „şade întru vicleşug" (BB, Ps. 9, 30); „Ce stă-ntr-a sa *pizmă*-n tot ceas păcătosul" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 9, p. 26). Din urzeală în urzeală, păcătosul, numit în continuare *pizmaş*, va unelti, într-un mod foarte concret, în versiunea Dosoftei, care preia şi dezvoltă sugestia biblică a *răului* provocat de *vrăjmaş*: „Pentru că zise întru inema lui «Nu mă voiu clăti den rudă în rudă, fără de rău»" (BB, Ps. 9, 28), pentru a o restitui la altă scară, mult mai amplă: „Inema i-va dzîce să nu-ş mute paşii / Din rudă de rudă până nu va face / Peste toată lumea vrajbă şi nepace" (DOSOFTEI, O. 1, p. 27). „Vrajbă şi nepace" este adaosul lui Dosoftei, prin care acesta argumentează acţiunea nocivă a *pizmaşului* prezent peste tot. Autorul tuturor faptelor nelegiuite împotriva celor săraci şi drepţi, *pizmaşul* (cuvîntul îşi sporeşte enorm sensurile) intră sub incidenţa pedepsei divine, cu atîta stăruinţă invocată de vechiul psalmist. Cuvîntul *pizmaş* se repetă de şase ori în *Psalmul 9*, versiunea Dosoftei, alături de *pizmă*, cu o singură apariţie, în definirea păcătosului, „ce stă-ntr-a sa *pizmă*". Atît în *Biblia de la Bucureşti*, cît şi în Ms. 4389, tradus din slavonă, aceste cuvinte nu apar.

Alături de cuvîntul *zavistie*, cu derivatele lui, *pizmă* apare în *Istoria ieroglifică* a lui Cantemir la fel de frecvent ca în psalmii lui Dosoftei, însoţit de o familie şi mai numeroasă, cu sensuri diverse, cuprinzînd o arie surprinzător de mare şi cu o capacitate rară de a defini răul şi pe făptuitorul lui, de la vrăjmaşul înrăit, capabil de orice crimă, pînă la stupidul rîvnitor la bunul altuia, care, aşa cum se afirmă într-o zicală populară, folosită de Cantemir, vede în găina vecinului o curcă. Unghiul de incidenţă sub care se plasează cele două cuvinte este de-a dreptul surprinzător la Dimitrie Cantemir, ca şi la Dosoftei: „că *zavistnicul* mîhnirea îndoită poartă, una cînd lui ceva rău, alta cînd altuia ceva bine să nu cumva vie să téme" (CANTEMIR, I. I., p. 204). În mentalitatea populară *„zavistia* este mama tuturor răutăţilor", iar Dosoftei spune „Ce stă-ntr-a sa *pizmă*-n tot ceas păcătosul" (Ps. 9, p. 26). Pilduitoare e şi lecţia de morală din *Stihurile împotriva zavistiei* scrise de Miron Costin. Versurile acestea ale cronicarului au fost puse, pe bună dreptate, în legătură cu meditaţiile pe această temă ale lui Dimitrie Cantemir: „Doao boale – scrie cronicarul – întru sine *zavistnicul* are: / Una cîndŭ petréce rău, a doao, mai mare, / Cîndŭ privéşte pre altul că petréce bine" (COSTIN, O., p. 324). Similitudinea de idei între Miron Costin şi Cantemir în definirea contrastivă a *zavistnicului*, identificat cu *pizmaşul*, nemulţumit de ce are el în comparaţie cu ce are celălalt, este evidentă, dar izvorul e acelaşi la amîndoi: *Psaltirea prorocului David*, sursă pe care cronicarul o mărturiseşte, cu referire la *Viaţa lumii*: „Din toate stihurile să înţeleg deşărtările şi nestătătoare lucrurile lumii şi viiaţa omenească scurtă, cu mărturie din David prorocul mai ales" (COSTIN, O., p. 323). Între cele care ţin de „roata norocului" intră şi

lucrarea zavistnicului / pizmaşului, clădită pe „vorbe veninoase" şi pe „ocară": „Bine au scris în *Psaltire* de tine prorocul: «Zavistnicului ieste acesta norocul, / Gîtlanul lor, mormîntul destupat cum cască. / Limbile lorŭ gata tot să ocărască»." (COSTIN, O., p. 324). Nici în *Biblia de la Bucureşti* şi nici în Ms. 4389 nu apar cuvintele *zavistie* şi *pizmaş*. În *Psalmul 5*, sursa lui Miron Costin, păcătoşii sînt numiţi „ceia ce fac fărădelêgea", „ceia ce grăiesc minciuna", „bărbatul sîngiurilor şi viclean", „vrăjmaşii miei" (BB, Ps. 5, 5–9). Numai la Dosoftei, „vicleanul", „strîmbii", „făloşii", „mincinoşii", „om ce varsă sînge", termeni păstraţi şi în versiunea sa, în enumerarea din *Psalmul 5*, sînt numiţi în plus şi *pizmaşi*, în judecăţile generalizatoare, în care se cere ajutorul lui Dumnezeu, apărătorul de cei răi şi pedepsitorul lor: „Că de svînta-ţ căütătură / S-or face *pizmaşii* zgură"; „Că tu, Doamne, m-eşti povaţă / Şi spre tine-m deregi paşii / Ca să nu-m strice *pizmaşii*" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 5, p. 18 şi 19). Cuvîntul *pizmaş*, folosit cu sensul de „zavistnic", circulă în mod semnificativ în operele scriitorilor menţionaţi şi nu putem să nu observăm preponderenţa lui la Dosoftei, care îi dă, în psalmii în versuri – factor important de difuzare – o încărcătură semantică sporită.

Dimitrie Cantemir, folosindu-se de cuvintele Ciacalului, se apropie de o temă importantă din *Istoria ieroglifică*, *cuvîntul*, în încercarea de a-l caracteriza pe Constantin Duca (Vidra). *Cuvîntul*, redutabila armă a zavistnicilor şi pizmătarilor, este nu o dată obiect de meditaţie în cartea lui Cantemir, pentru că el dezvăluie, dar şi ascunde adevărul, de el profitîndu-se în două feluri: „Vidra, niam cu prepus [= bănuială], cuvînt fără prepus au grăit şi sfat adevărat prietenesc au sfătuit (ce unde urechile adevărului sint astupate, acolo toate hrizmurile [= profeţiile] să par basne)" (CANTEMIR, I. I., p. 81). Din această cauză, Duca îşi atrage ura concertată a pizmaşilor („că mare scîrşnetul roatelor astupă voroava cărăuşilor", notează autorul, apelînd din nou la înţelepciunea proverbelor) şi răul devine inevitabil: „şi în loc ce mulţemită pentru dezvălirea adevărului i s-ar fi căzut, nu numai din ţară-şi s-au izgonit, ce încă şi din izvodul neamului său s-au lipsit, şi aceasta nu dintr-altă pricină, precum mi să pare, au purces, fără numai din véchea şi rînceda *pizmăluire*" (CANTEMIR, I. I., p. 81). Aluzie la amestecul lui Constantin Brîncoveanu la Poartă în vederea mazilirii lui C. Duca, fostul său ginere. Totul se petrece ca în proverbul bine cunoscut: „Teme-te mai mult de pizma rudei decît de a străinului". Proverbul este deplin concordant cu înţelepciunea psalmistului, de care şi în acest caz, ca în atîtea altele, a beneficiat Cantemir, nu numai în *Divan*, dar şi în *Istoria ieroglifică*. Dosoftei mai întîi, oferind astfel un model, actualizează patetic, întocmai cum va proceda şi Cantemir, sugestia biblică aplicată unei experienţe personale: „Că de *pizmaşul* nu mi-ar hi jele / Ce-ar ocărî-mă cu ocări grele, / Că m-aş ascunde de la trăsură [= urmări neplăcute] / A om năprasnic ce mi-i cu ură. / Ce mi-i mai jele şi mai grea trudă, / Cînd îm *pizmeşte* om ce mi-i rudă, / Carele-m ştie voia şi gîndul, / La masă şede cu mine-n rîndul, / Şi-n sărbătoare merge-mpreună / La casa svîntă-n soţîie [= însoţitor] bună" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 54, pp. 122-123). Circulaţia unor idei şi cuvinte esenţiale de la psalmii traduşi de Dosoftei (v. pentru *pizmui* şi *Psalmul 9*) la *Istoria ieroglifică* ne îndreptăţeşte să credem că legătura prin scris între cei doi scriitori este mult mai puternică decît s-ar fi putut bănui.

Unda subiectivă a psalmilor, în special a acelora care dirijează valul de lirism către evenimentele istorice, în care poporul ales oscilează între „credinţă şi tăgadă", cum avea să rezume mai tîrziu Arghezi o atitudine personală, dar şi general umană, l-a atras puternic şi pe Dimitrie Cantemir. Romanul său, după cum se ştie, este autobiografic. Autorul vorbeşte întotdeauna în nume personal, ca şi psalmistul, atunci cînd dezvăluie istoria propriului său popor, după cum spunea Etham Israilteanul (BB), (Ezrahitul[197]), în *Psalmul 88*, cu referire la David, „unsul Domnului": „Unde sînt milele tale cêle de-nceput, Doamne, carele ai jurat lui David întru adevărul tău? Adu-ţi aminte, Doamne, de ocara robilor tăi, carea am sprejenit în sînul mieu, a multe limbi. Carea ocărîră *pizmaşii* tăi, Doamne, cu carea au ocărît schimbarea unsului tău" (BB, Ps. 88, 48-50). Implicarea personală faţă de „pizmaşii" care contestă legitimitatea „unsului Domnului" transpare şi mai evident în versiunea lui Dosoftei: „Unde este, Doamne svinte, / Mila ta cea de mainte, / Ce ţ-ai datu-ţ giurămîntul / Cu David să-ţ stea cuvîntul / Şi svînta ta adevară, / Cînd l-ai pusu-l crai în ţară? / Caŭtă, Doamne, de ocară / A toţ şerbii tăi din ţară / Care-am sprejinit în poală, / A păgîni mulţ ce să scoală, / Şi *pizmaşii* ce mustrară / Craiul ce l-ai pus în ţară, / Şi-ş arată ŭrîciunea, / Împutîndu-i schimbăciunea" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 88, pp. 204-205).

Cantemir (Inorogul) este contestat de pizmaşii lui, intriganţi la tronul Moldovei, puşi la cale de Brîncoveanu (Corbul), prin unelte ca Scarlat Ruset (Hameleonul): „iară în reaua inimă spurcat gînd purta (că răutatea inimii din fire réle, din răutate, răutate învaţă şi din cercetare *pizmă* şi izbîndă găteşte), adecă de *pizma* véche binele Inorogului şi a Filului [Antioh Cantemir, n. n.] nicicum nu-l poftiia. Iară din *pizma* noaă pre Vidră [C. Duca, n. n.] dintr-îmbe monarhiile [Moldova şi Ţara Românească, n.n.] să izgoniască (precum au şi făcut)" (CANTEMIR,

[197] Onciul, *Cartea psalmilor*, p. 329: *Ezrachitul*.

I. I., p. 190), la alegerea lui Mihai Vodă Racoviță (Struțocămila). În cîteva rînduri, întreg viesparul de intrigi pentru tron capătă conturul concret, din perspectiva teoretică expusă în altă parte, sub forma unui aforism dubitativ: „între muritori de să dă vreo fericire, pare-mi-să că alta mai mare a fi nu poate decît din rea *pizma* nepriiatinului bun sfîrşitul lucrului a să tîmpla. Aşijderea, mai mare nenorocire cineva a păți nu poate decît din pricina *pizmei* sale, fericire nepriiatinului a vini cînd véde" (CANTEMIR, I. I., p. 160). Nimeni nu cîştigă, pînă la urmă, pentru că norocul este schimbător: „cînd pre cel norocit a batgiocuri va, întăi cu a sa putére îl măréşte, apoi cu a altuia slăbiciune îl domoléşte" (CANTEMIR, I. I., p. 160). Sub astfel de auspicii, mai degrabă ale hazardului, totul se desfăşoară imprevizibil şi anarhic, pe un fond de instabilitate generată de zavistia tradițională de la vîrful piramidei sociale. Marile probleme care privesc conducerea țării eşuează, în *Istoria ieroglifică*, din cadrul lor teoretic (autocrația şi domnia ereditară), în aranjamente personale. Mare gînditor, dar inabil politician, față de adversarul său, Brîncoveanu, Inorogul din carte, în ciuda prestigiului mitic al numelui, sau poate din această cauză, va aduna împotriva sa doar „viforele *zavistiei*" şi „veninul *pizmelor*" pretendenților la tron, care-şi vedeau amenințate interesele, lipsiți de aventura lor cea mai rîvnită şi mai primejdioasă, tronul. Şi care dintre cei mari de atunci, chiar din jurul său, şi chiar dintre rude, nu nutrea o astfel de speranță?

Nu vrem să facem, în încheiere, un paradox de dragul paradoxului. Nu putem, însă, să nu observăm că, în mod tragic, destinele omeneşti ale acestor mari personalități, copleşite de istorie, s-au apropiat extrem de mult tocmai din cauza discordiei din țară, care i-a răpus cu cruzime. „Zavistia" şi „pizma" despre care au scris le destramă existența: Miron Costin este dus la eşafod din porunca lui Constantin Cantemir, crimă pe care încearcă s-o scuze, fără să reuşească, fiul său; Dosoftei ia calea surghiunului la Strij, în Polonia, unde îşi sfîrşeşte zilele într-o cumplită singurătate şi mîhnire; Dimitrie Cantemir, după ce-şi riscă viața la Stănileşti, fuge la ruşi cu oştile țarului, într-un exil fără întoarcere; Brîncoveanu este torturat şi decapitat la Istambul, în fața sultanului, împreună cu fiii şi generii lui, într-o Europă îngrozită de această tragedie dar, dincolo de agitația cancelariilor, nepăsătoare şi mută, neputincioasă şi, la rîndul ei, dezbinată.

Aproape că nu există psalm în care să nu fie invocată, în rugi arzătoare şi cuvinte de umilință, mila divină. Înainte ca aceasta să se manifeste, ea trece pe dreapta „cumpănă cerească", cum afirmă chiar Cantemir în *Istoria ieroglifică*: „...: însă ochiul ceresc toate véde şi cumpăna nevădzută toate în dreptate şi fără *filoprosopie*[198] cumpănéşte" (CANTEMIR, I. I., p. 152). Un fir călăuzitor uneşte această afirmație a lui Cantemir, atît ca idee, cît şi ca formulare, cu vechii psalmi în traducere românească, de la *Psaltirea Şcheiană* şi pînă la Dosoftei şi *Biblia de la Bucureşti*: „Gotovi în giudețu scaunul său. Şi elu giudecă a toată lumea în dereptate; giudecă oameriloru dereptu" (PSALT. SCH., Ps. 9, p. 22); „Găti în județ scaunul său, şi el judecă a toată lumea în dereptate; judecă oamenilor derept" (COR. PS., Ps. 9, p. 57); „Ş-au gătatu-ş scaun Domnul pre giudețe, / Să giudece lumea ne-alegînd în fețe. / Şi cu dereptariul va socoti Domnul, / De-a certa cu lege vina a tot omul" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 9, p. 25); „Gătit-ai cu judecată scaunul lui; şi el va judeca lumea cu direptate, judeca-va norodul cu direptate" (BB, Ps. 9, 8-9); „Gătit-au scaunul său spre judecată şi el va judeca lumea; pre direptate judeca-va pre năroade în dirept" (Ms. 4389). Frapează, în versiunea lui Dosoftei, un element în plus față de toate traducerile citate, fie că sursa este slavonă (PSALT. SCH., COR. PS., Ms. 4389), fie că este grecească (BB): „Şi cu *dereptariul* va socoti Domnul". „*Dereptariul*" din versul lui Dosoftei nu este altceva decît *cumpăna* din romanul lui Cantemir (v. şi SCRIBAN, DICȚ., *dereptar*, în finalul articolului *îndreptar* şi *dreptar*, vechi *dereptar*, sensul figurat „normă, canon, regulă de viață. Cod, pravilă...", la Cantemir „cumpănă în dreptate"). Cantemir foloseşte, în fragmentul atît de relevant pe care îl comentăm, întărind ideea de justiție divină din *Istoria ieroglifică* şi verbul *a cumpăni*. Cea mai veche atestare a verbului, cum aflăm din DA, este din 1581: „Cît *cumpănesc* sau cît de grei sînt banii cei de argint" (*Palia de la Orăştie*). E frapantă apropierea textului lui Cantemir de acela al lui Dosoftei, deosebirile lexicale fiind aparente: *dereptariul* are sensul de *cumpănă*, cîntar, cum am văzut, iar *ne-alegînd în fețe*, echivalează sintagma „fără *filoprosopie*" [= fără părtinire] din *Istoria ieroglifică*.

Din cele spuse pînă aici, putem trage două concluzii. Cantemir nu s-a folosit numai de *Vulgata*, atunci cînd a tradus numeroasele fragmente din psalmi în *Divanul*, cu excepția surselor declarate, cum ar fi Wissowatius, şi nici în parafrazele unor versete din psalmi în *Istoria ieroglifică*. În astfel de traduceri sau de prelucrări, el se dovedeşte tributar stilului religios pe care îl preia din literatura veche românească, reprezentat de cartea tipărită, rod al bisericii în cele mai multe cazuri. Dosoftei ne apare ca o sursă puternică în opera literară a lui Dimitrie Cantemir. Această concluzie o atrage şi pe cea de a doua. Marele învățat, legat de cultura europeană a

[198] Explicat de Cantemir în *Scara a numerelor şi cuvintelor streine tîlcuitoare*: „fățărnicie, căutarea voii pe strîmbătate" (CANTEMIR, I. I., p. 65).

epocii, prin atîtea elemente pe care le recepteazā, rămîne, în opera lui literară, privită din perspectiva motivelor biblice, a psalmilor mai ales, un scriitor mai apropiat de literatura română veche decît s-a crezut prin anii '70, din secolul trecut, cînd exegeza critică s-a grăbit să-i fixeze cu precădere un loc de emancipat prinț european şi mai puțin de voievod răsăritean, care priveşte doar cu un interes sporit spre Apus, dar din cu totul alte motive, în ordinea priorităților, decît cele stilistice[199], reflectate mai ales în latinizarea forțată a sintaxei, care-l conduce la un fel de manierism greoi şi inestetic.

[199] Pe acestea le-am numi, preluînd o expresie a lui Paul Zumthor, „fremătări superficiale ce nu răscolesc straturile profunde" ale unui „tradiționalism fundamental" (P. Zumthor, *op. cit.*, p. 108). În acest „tradiționalism fundamental", pe care încearcă să-l deschidă spre Occident, Cantemir se întîlneşte, în receptarea psalmilor şi a textelor biblice în general, cu marii scriitori români din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, de care se simte profund legat.

PARTEA A II-A
PSALMII ÎN LITERATURA ROMÂNĂ MODERNĂ

I. ION HELIADE RĂDULESCU. PENTRU O POETICĂ A PSALMILOR

Cartea publicată la Paris în limba română de Ion Heliade Rădulescu: *Biblicele sau notiții istorice, filosofice, religioase și politice asupra Bibliei*[200] anunța, prin erudiția investită în paginile ei, un autor bine familiarizat și cu textele biblice. Chiar din primele rînduri ale prefeței, pe care o intitulează *Prolegomene*, cel care tocmai urma să părăsească exilul de zece ani pentru participarea, printre conducători, la revoluția de la 1848, în Țara Românească, își exprimă un mod particular de a privi *Biblia*, considerată cea mai importantă operă de edificare socială: „*Biblia* fu unica carte din toate operele minții umane ce din concepția sa fu destinată a străbate locurile și secolii, a se purta peste *apele multe* și din chaosul elementelor diverse și în luptă a crea o lume socială"[201]. Va face, în consecință, fără o grijă prea mare pentru adevăr, o istorie a Țărilor Românești fundamentată teoretic pe *Biblie*, pe scurt și cu cuvintele autorului, „pentru că instituțiile lor fură atît de biblice"[202]. „*Biblia* apăru în toată claritatea – afirmă Heliade – pentru că apăru în limba populară" și prin aceasta „mîntui naționalitatea"[203]. Tendința de a aduce argumente biblice în discuțiile la ordinea zilei în epocă: societate, națiune, limbă, este evidentă și deloc întîmplătoare. „Ne prezentăm cu *Biblia* în preziua pericolului"[204], precizează Heliade cu gîndul la evenimentele sociale și politice din epocă, în care se implicase în țară și le urmărea cu aceeași pasiune și din exil. Vorbește, în acest sens, de „*Biblia celor Șaptezeci*, tradusă d'a dreptul din helenește astfel cum s-a conservat de Biserica Răsăritului"[205], pe care o consideră superioară versiunii ebraice și singura potrivită pentru români: „nu *Biblia* judaistă, ci a celor Șaptezeci este baza și originea Religiei noastre"[206]. Heliade are în vedere, formulîndu-și observațiile cu privire la originea *Bibliei* românești în *Septuaginta*, tipărirea unei noi versiuni, după modelul celei de la Petersburg, din 1819, dar în litere latine: „În contra Panslavismului rus punem ca o linie de demarcație numai douăzeci și patru de litere romane"[207].

Din *Prolegomene* la *Biblicele* lui Heliade rețin mai puțin atenția observațiile sale istorice și religioase, fanteziste și de multe ori inexacte. În schimb, merită să fie luate în seamă informațiile sale cu privire la limba *Bibliei* tipărite în secolul al XVII-lea, pe care face greșeala s-o situeze în epoca lui Matei Basarab, cum afirmă în mai multe locuri, și nu a lui Șerban Cantacuzino[208]. Exprimîndu-și recunoștința față de vechii traducători, fără nici o încercare de a risipi anonimatul care-i ținea în uitare, Heliade atrage atenția, în imagini pe cît de naive tot pe atît de entuziaste, că se va folosi, în propria sa traducere, proiect care-l preocupa atunci, de vechiul text din secolul al XVII-lea, arătînd și motivele care l-au determinat să procedeze astfel: „Sarcina cea mare și dureroasă au dus-o ei, căci deschiseră un drum nebătut: ei laborară cîmpul cel mare, ei plantară și crescură arburii intelectuali și naționali, și noă nu ne lăsară decît condiția de a curăți, unde și unde, ramurele us-

---

200 Ion Heliade Rădulescu, *Biblicele sau notiții istorice, filosofice, religioase și politice asupra Bibliei*, Tipografia lui Prave și comp., Paris, 1858.

201 *Idem*, p. I. Pentru a ușura înțelegerea textului, am îndepărtat din ortografia autorului tot ce constituia o piedică, din acest punct de vedere, păstrînd doar unele particularități semnificative și de mai mare durată (*chaos*, de exemplu, folosit și de Eminescu).

202 *Ibidem*, p. II.

203 *Ibidem*, p. III.

204 *Ibidem*, p. V.

205 *Ibidem*.

206 *Ibidem*, p. IX.

207 *Ibidem*.

208 Heliade exagerează, probabil voit, în scopuri propagandistice naționale, meritele culturale ale lui Matei Basarab: „Prin urmare, în mai puțin de douăzeci de ani, toată biblioteca Bisericei fu tradusă în limba română astfel cum se vorbea pe atunci" (p. III). Această muncă de creație este comparată cu „începutul *Bibliei*" (p. IV), în aceleași scopuri.

cate, plantele părăsite şi omidele ce poate veştezi şi acoperi de doliu grădina ce ne lăsară în moştenire"[209]. Din fraza de încheiere a acestui raţionament, înţelegem şi mai desluşit scopul urmărit de noul traducător: „Ei creară; noi n-avem decît a conserva şi a mai mări moştenirea noastră". Minuţios, indică şi sursa grecească de care se va folosi pentru îmbunătăţirea textului: „*Biblia* ce înfăţişăm astăzi românilor este adevărata versiune a celor Şaptezeci, după ediţia tipărită la anul 1843 în Atena sub preveghierea celor mai competenţi bărbaţi ai epocei noastre"[210], neuitînd să atragă atenţia că „adevărurile sau culorile locale sînt conservate cu scumpătate în traducţia[211] noastră". Înţelegem de aici că Heliade avea de gînd să păstreze, în traducerea sa, tot ce era bun, în sensul vederilor expuse în prefaţă, în vechea *Biblie* cantacuzinească, cu îmbunătăţirile aduse pînă în ediţiile din epocă. La modul superlativ va aprecia în special psalmii din versiunea românească la care se referă, fără să o numească cu exactitate, pe care o consideră o reuşită exemplară împotriva faptului că limba literară a epocii era departe încă de a satisface exigenţele unei limbi de cultură, între care şi pe cele artistice: „Cu toate neajunsurile unei limbe neculte, reuşiră în multe locuri, mai vîrtos în psalmi, a da un model de stil ce nu-l are nici limba helenică"[212]. Separarea pe care o face Heliade între psalmi şi restul cărţilor *Bibliei* ne apare deosebit de semnificativă. E clar că intervine aici o percepţie estetică şi aceasta nu mai e a filologului, preocupat de transpunerea unui text dintr-o limbă în alta, ci a poetului.

Acest tratament privilegiat acordat psalmilor, faţă de alte cărţi ale *Bibliei* se observă foarte bine şi în consideraţiile teoretice de stilistică ale lui Heliade, chiar dacă acestea nu sînt pe de-a-ntregul originale, cum a demonstrat, cu atîta acribie, D. Popovici[213]. De altfel, marele deschizător de orizonturi culturale pentru românii trăitori la începutul secolului al XIX-lea, cum s-a manifestat în atîtea împrejurări acest cărturar, nu şi-a ascuns sursele, pe care nu le-a citat însă cu rigoare. Rămînînd pe terenul care l-a preocupat pe D. Popovici, definirea şi ilustrarea stilului sublim, reamintim că Heliade pomeneşte nume ca: La Harpe, Boileau, dintre cei vechi pe Longin[214] şi alţii[215]. Citatele din psalmi sînt bine reprezentate în această expunere compilativă a lui Heliade, o dovadă certă asupra locului pe care îl acorda autorul acestor creaţii lirice religioase în literatură, în încercarea de a defini stilul sublim sau înalt, în spiritul retoricii clasice. Vom semnala buna limbă românească a fragmentelor citate din *Psalmii 7, 9, 18*, apropierea lor de sursa mereu lăudată: *Biblia* românească veche, din secolul al XVII-lea, ale cărei rădăcini le căuta în *Septuaginta*, aşa cum se oglindesc ele în ediţiile mereu îmbunătăţite, pînă la aceea pe care o va fi consultat în momentul cînd scria atît de interesanta sa încercare *Pentru stil*. Traducerea, abia modernizată, a fragmentelor din Ps. 7 şi Ps. 8, calcă pe modelul *Bibliei* din 1688, pe care n-o citează, pentru că foloseşte, cum am văzut, textul Bisericii Ortodoxe române din epoca sa: „Scoală-te, Doamne, întru mînia ta; înalţă-te întru hotărîrile vrăjmaşilor tăi, şi te scoală, Doamne Dumnezeul meu, cu porunca care ai poruncit, şi adunare de noroade te va încungiura" (*Pentru stil*, Ps. 7, 6–8; p. 32); „Scoală-te, Doamne, cu urgiia ta, înalţă-te cu mînie asupra vrăjmaşilor tăi. Şi te scoală, Doamne, Dumnezăul mieu, cu porunca carea ai poruncit, şi adunarea năroadelor te va încungiura" (BB, Ps. 7, 6–7). Sînt păstrate de Heliade cuvinte vechi, pe care, mai tîrziu, le va prigoni (*noroade*), sau fonetisme ca încun*gi*ura. Punem în paralel şi citatul din *Psalmul 9*: „Că ai făcut judecata mea şi dreptatea mea; şăzut-ai pre scaun cela ce judici dreptatea; cercetat-ai neamurile şi a pierit necredinciosul, numele lui s-a stins în veac şi în veacul veacului. Vrăjmaşului i-au lipsit săbiile întru sfîrşit şi cetăţile i-ai sfărîmat. Pierit-au pomenirea lui

---

[209] Ion Heliade Rădulescu, *op.cit.*, p. XI.

[210] *Ibidem.*

[211] În 1858, după cum rezultă din *Prolegomene*, Heliade avea traduse două cărţi din *Biblie*. *Notele* din volumul *Biblice* indică exact: „cartea întîiea a Genezii şi a doua a Exodului." Se precizează, de asemenea, importanţa acestor „note": „Cît pentru înţelegerea istorică, archeologică, literară, politică şi religioasă vin în ajutor notele ce le dăm în opera numită *Biblicele*" (p. XI).

[212] *Ibidem.*

[213] În *Note şi comentarii* la tomul al doilea al ediţiei I. Heliade Rădulescu, *Opere*, Bucureşti, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1943 (în continuare HELIADE, O. II), D. Popovici observă că *Pentru stil* „face parte din lecţiile de literatură ţinute de Heliade la *Şcoala Filarmonică*, pe care le făcea publice în «Curierul românesc», 1834, nr. 71: «Lecţiile sale vor fi despre elocvenţă şi felurile ei, despre stil şi felurile lui [...] despre poezia sfîntă sau cea evreească, ai căreia autori sau prooroci sînt traduşi în limba noastră»" (p. 444). Am reţinut din citatul dat de D. Popovici numai atît cît era necesar demonstraţiei noastre, care urmăreşte să pună în relief interesul lui Heliade pentru textele biblice. Sursele teoretice ale expunerii lui Heliade sînt, precizează editorul, Marmontel şi La Harpe, în primul rînd, dar şi „Hugh Blair, scriitorul englez a cărui operă este bine cunoscută lui Heliade atît prin adaptarea profesorului său Vardalah, cît şi prin traduceri franceze" (pp. 444-445). Important e că, în primele decenii ale secolului al XIX-lea, Heliade îl obişnuieşte pe cititorul român să se apropie de psalmi şi cu interes estetic, invitîndu-l să recunoască în versetele lor o sursă de adevărată poezie.

[214] Acestui retor grec i s-a atribuit tratatul *Despre sublim*, paternitate contestată şi apoi respinsă ca nefondată. Heliade cunoştea, din sursele franceze consultate, puse în evidenţă de D. Popovici, înrîurirea acestui tratat asupra lui Boileau: „Boalo, în chibzuirile sale asupra lui Longin, zice: «Sublimul este oarecare putere de cuvînt cuviincioasă a înălţa şi a hrăpi sufletul...»" (HELIADE, O. II, p. 29).

[215] D. Popovici, HELIADE, O. II, pp. 29–37.

cu sunet" (*Pentru stil*, Ps. 9, 4-7, p. 32). Fragmentul din Ps. 9 mărturiseşte aceeaşi filiaţie: „Căci ai făcut judecata mea şi legiuirea mea, şăzut-ai pre scaun, cel ce judeci direptatea. Cercetaş limbile, şi peri necredinciosul; numele lor l-ai stins în veac şi în veacul veacului" (BB, Ps. 9, 4-6). În încheiere, fără să mai citeze, Heliade constată: „Pre lîngă acestea (Ps. 7, 9, 18, n.n.) după ce toţi psalmii sînt plini de înălţime de cuvînt, apoi psalmii 102 şi 103 întregi sînt un model de stil sublim" (p. 32).

Acela ce cu atîta grijă se străduia să demonstreze calităţile stilistice ale textelor biblice, şi cu deosebire ale *Psaltirii*, avea să folosească sursa aceasta în propria sa creaţie. Neluată în seamă astăzi, activitatea sa literară din perioada italienizantă, blamată pentru cunoscutele exagerări lingvistice, ar trebui repusă în discuţie, dacă nu chiar modificată optica prin care trebuie privită această parte a creaţiei sale poetice, în care intră şi *Anatolida*, „poema noastră originală", cum i-o prezenta Heliade lui Bariţ, într-o scrisoare din 1869[216]. Reţinem, din această scrisoare, cîteva observaţii pe care le face filologul asupra limbii în care şi-a scris poema, distingînd două etape: „Începem cu poema noastră originală întitulată *Anatolida*, a căria programă era trasă încă din anul 1836, şi din care ca o încercare am publicat cîntul I, aşa cum era limba în acea epocă. Restul, al căruia coprins se suie pînă la cincisprezece cînturi, s-a elaborat în anul acesta. N-am prea atins limba din cîntul I înadins, pentru că descriind o rebeliune oarecare din starea chaotică, parcă şi limba ar simbolisa epoca aceea din starea ei rudimentară de pe atunci" (HELIADE, O. I, pp. 585-586).

Rezultă din cele afirmate de Heliade în scrisoarea către Bariţ că el considera, cu trei ani înainte de moarte, că limba literară evoluase, prin contribuţia sa filologică, teoretică şi practică, la un stadiu superior faţă de „starea ei rudimentară" dinainte de 1836-1838, cînd primul cînt din *Anatolida* fusese elaborat şi tipărit. D. Popovici va publica de altfel separat, în corpul ediţiei sale, *Căderea dracilor*, şi în *Anexe*, *Anatolida, Imnul creaţiunii*, care începe cu cîntul II, autorul neducîndu-şi mai departe opera. În legătură cu modificările propuse de Heliade în poema sa, la un interval atît de mare, este de reţinut faptul, observat bine de D. Popovici, că ele sînt mult mai adînci decît par dacă ne limităm numai la înlocuirea unor titluri (*Căderea dracilor* prin *Tohu-Bohu* şi *Anatolida* prin *Omul şi forţele*), acestea avînd un rol „ilustrativ" important şi „privesc în primul rînd expresia"[217]. Fără să insiste, autorul ediţiei trece prea repede, alunecînd pe panta explicării titlurilor, peste cea mai importantă constatare a sa: schimbarea modului de interpretare şi înţelegere a *Bibliei*: „Heliade arată, după revoluţie, o înţelegere cu totul alta pentru ea decît mai înainte. El ajunsese să înţeleagă simbolurile ei, şi întreaga lui operă se va resimţi de dubla poziţie a scriitorului faţă de *Scrierea Sfîntă*: uneori acceptată în expresia ei directă, alteori înţeleasă în sensul ei intern. Dacă vorbeşte de Adam, Adam însemnează, pentru scriitorul român, *omul în general, umanitatea*; dacă vorbeşte de Dumnezeu, acest Dumnezeu este *Eloim*, ceea ce însemnează întradevăr *Dumnezeu* pentru că însemnează *Puterile*"[218].

În *Imnul creaţiunii*, poetul perindă de fapt zilele *Facerii* după *Biblie*, în ample dezvoltări menite să pună în relief grandoarea creaţiei divine, şi, prin aceasta, măreţia Atotputernicului Creator. Pot fi recunoscute, din loc în loc, „expresiile" biblice, cum le numeşte D. Popovici, uşor adaptate şi, mai ales, şocante prin lexicul nou introdus de poet: „Ai zis: fie lumină! şi iată sunt, Eterne; / Împlut-am universul ca peplu împrejuru-ţi, / Şi Spiritul vieţii se poartă peste ape..." (HELIADE, O. I, p. 357); „Se face iară seară, se face dimineaţă" (HELIADE, O. I, p. 358); „Cît e de bine, Doamne, cînd tu zici că e bine" (HELIADE, O. I, p. 359); „Şi iar se face seară, şi iarăşi dimineaţă; / În deltele eterne se-nscrie ziua-a treia..." (HELIADE, O. I, p. 360); „Spre luminarea zile, spre luminarea nopţii" (*Ibidem*); „A Domnului iar voce răsună peste ape, / Şi aerul şi marea se împle de viaţă" (*Ibidem*); „Iar Creatoru-şi vede în om asemănarea / Şi se dilectă-n-trînsul..." (HELIADE, O. I, p. 362). În cuprinsul poemei, poetul lărgeşte mult sfera inspiraţiei mitologice, în acelaşi limbaj neologizant mai mult decît italienizant, neevitînd nici creaţiile lexicale proprii, pline uneori de ingenuităţi sonore: „E om, şi n-are *oamă*, ca leul o *lionă*" (*Viaţa sau Androginul*, HELIADE, O. I, p. 366) şi de umor, poate că nu tocmai involuntar. Remarcabile ne par pasajele în care vin ecouri din *Psalmi*, accentele imnice, în preamărirea lui Dumnezeu, fiind specifice acestui gen de poezie religioasă:

Cît eşti de mare, Doamne! şi cît de admirabili
Sunt operile tale!
Glorificaţi pe Domnul, Puteri, Eloimi, Angeli,
În harpele serafici cîntaţi, prea-înălţaţi-l:
În cer şi pretutindeni răsune: osană*!*

---

[216] D. Popovici, în *Note şi comentarii* la I. Heliade Rădulescu, *Opere*, tomul I, ediţie critică cu introducere, note şi variante de D. Popovici, Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II", 1939 (în continuare HELIADE, O. I) reproduce, după scrisoarea adresată de poet lui Bariţ, în 1869, sumarul *Anatolidei*, în care cîntul I poartă titlul *Tohu-Bohu* (p. 585), care-l înlocuieşte pe cel vechi, *Căderea dracilor*, „prea banal, pentru un om care voia ca scrierile sale să poarte întipărită ştiinţa lui pînă în colţurile cele mai ascunse ale lor" (pp. 587-588). După citarea surselor consultate de Heliade („traducerea franceză a *Bibliei*, făcută şi bogat comentată de S. Cahen", Paris, 1845-1856, în primul rînd, dar şi contribuţiile lui Pierre Leroux), editorul precizează: „Tohu-Bohu desemnează amestecul haotic, care, în evoluţia cosmică, a precedat crearea lumii" (p. 588).

[217] *Note*, HELIADE, O. I, p. 587.

[218] *Ibidem*.

Lumină, întunerec, puteri și elemente,
Sori, astre și luceferi, răsune firmamentul
De laudele voastre.
Pământe, trage danțul în cercul horei tale;
Și tot ce este-asupra-ți ardice a sa voce
Și rugă către ceruri. – Ai munților nalți cedri,
Plecați al vostru creștet, vă înclinați, o arbori,
Și plante cîte sunteți, verdeață, pom și floare,
Nălțați profumul vostru.

(*Anatolida, Imnul creațiunii*, HELIADE, O. I, pp. 362-363)

Rădăcina psalmică a unor versuri ca acestea este neîndoielnică și ea nu poate fi acoperită de retorica gongorică a poetului român, mare consumator de cuvinte exotice: *Eloimi, Angeli, harpele* serafici, *firmament, profum, idiome, panhymnul, omnipotent Eternul.* Patosul reținut („Cîntați numele lui! Că bun este Domnul; în veac este mila lui și din neam în neam adevărul lui", Ps. 99, 4)[219] devine paroxistic la Heliade (v. versurile 205-209, HELIADE, O. I, pp. 362-363). Oricare ar fi *Psalmul* originar, răspunsul poetului e o supralicitare lexicală. Versetul „Binecuvîntați pe Domnul toți îngerii lui, cei puternici la vîrtute, care faceți cuvîntul lui și auziți glasul cuvintelor lui" (Ps. 102, 20) se dilată și se colorează altfel, cu toate că poetul respectă forța angelologică a originalului: „Glorificați pe Domnul, Puteri, Eloimi, Angeli, / În harpele serafici cîntați, prea-înălțați-l: / În cer și pretutindeni răsune: *osanà*!" (HELIADE, O. I, p. 362). Heliade are o preferință deosebită, ca și psalmistul vechi, să-l slăvească pe Dumnezeu, creatorul vieții pe pămînt, dar o face cu acea învolburare stilistică ce-i este specifică, obținînd efecte noi, contrastante față de textul de la care pornește (versetele 18-29): „Sătura-se-vor copacii cîmpului, cedrii Libanului pe care i-ai sădit" (Ps. 103, 18) pînă la „...toate se vor umple de bunătăți" (Ps. 103, 29). Pentru a se putea vedea mai bine impactul *Imnului creațiunii* cu *Psalmul 103,* combinat cu *Facerea*, trebuie lărgită comparația cu părțile anterioare finalului poemei: V. *Peștii și paserile*, VI. *Animalele pămîntului.* Ne limităm observațiile asupra acestei confluențe de motive și imagini doar la trei versete (25-27), care i-au reținut atenția și i-au stimulat imaginația și lui Dosoftei: „Cît s-au mărit lucrurile tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut! Umplutu-s-a pămîntul de zidirea ta. Marea aceasta este mare și largă; acolo se găsesc tîrîtoare, cărora nu este număr, vietăți mici și mari. Acolo corăbiile umblă; balaurul acesta pe care l-ai zidit, ca să se joace în ea" (B 1914). Heliade vede, cum este și firesc, întocmai ca și psalmistul, peste tot, în acest peisaj marin, opera „Ziditorului", *omnipotenta voce*, folosindu-se de un limbaj care-l îndepărtează de sursă, amănunțind, într-o ordine, i-am spune, aproape darwinistă, popularea mărilor cu viețuitoare: „A Domnului iar voce răsună peste ape, / Și aerul și marea se împle de viață. / Dau ramuri zoophite, polipii iau simțire; / Se împle tot abisul, coprinsele marine..." (HELIADE, O. I, p. 360). Nu lipsește nici „jocul în ape" din psalmi și nici precizarea zilelor *Facerii*: „Voi, notători, asemeni jucați-vă în ape, / Împleți coprinsul mării, cîmpiele-eterii; / Sunt binecuvântate a voastre tinerețe / Și candide fiori. / L-aspectul vostru Domnul exclamă că *e bine* (subl. a.). / Și vine iară seara, se face dimineață / Se-ncheie ziua-a cincea" (HELIADE, O. I, p. 361). În general, atunci cînd se vorbește de *Imnul creațiunii* din *Anatolida* lui I. Heliade Rădulescu se face trimitere la o singură sursă biblică, *Geneza*, așa cum procedează Al. Piru în studiul introductiv la ediția critică a lui Vladimir Drimba: „Al doilea cînt al poemului, *Imnul creațiunii*, se ține mai aproape de *Geneză*"[220]. Credem că, la acest evident izvor, trebuie adăugată și *Psaltirea*. Organizarea poemului este, cum s-a afirmat, după cartea *Facerii*, pe zile și fapte, dezvoltate amănunțit, pînă la nerecunoaștere, combinate cu mituri exterioare *Bibliei*. Acestea alcătuiesc structura epică a poemului, supusă unei tensiuni lirice exaltate, de imn închinat lui Dumnezeu. Poetul se avîntă într-o adevărată competiție cu psalmistul, în laudele aduse Creatorului[221], cu vădita intenție de a surclasa textul biblic, și ajunge la o mare risipă de cuvinte, în contrast izbitor cu economia verbală a modelului scriptural.

Pentru a putea aprecia cît de mult prețuia Heliade valoarea poetică a psalmilor putem cita și *Harpa lui David*, poezie pe care o traduce din Byron[222], care exprimă și un orgolios gînd personal al traducătorului român în situarea poetului mai presus de măreția regală: „Harpa lui David era mult mai forte / Și decît tronu-i. Poetul trecuse / Sus, mai presus decît rege..."

[219] În astfel de situații, pentru a nu mări fără rost contrastele, am apelat, tacit, la textul modern al *Bibliei* românești, lăsîndu-l pe cititor să folosească ediția pe care o are la îndemînă. Cînd cităm textul vechi, indicăm întotdeauna edițiile BB, B 1914.

[220] I. Heliade Rădulescu, *Opere* I, *Poezii*, ediție critică de Vladimir Drimba, cu un studiu introductiv de Al. Piru, Scriitori români, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. XLVIII (în continuare, HELIADE). Deși folosim excelenta ediție Popovici, nedepășită pînă astăzi ca informație, dar incompletă, am îndepărtat din text, după ediția Drimba, unele lecțiuni îndoielnice ale editorului anterior.

[221] G. Călinescu crede că: „Poetul a intuit jubilația sacră", ceea ce este adevărat, și că „e întîiul autor de *laude*" (CĂLINESCU, IST., p. 142; ILR, II, p. 284). Afirmația ultimă ne apare exagerată, chiar dacă l-am avea în vedere numai pe Dosoftei.

[222] După cum precizează D. Popovici, HELIADE, O. I, p. 599, „poezia este tradusă tot din Byron: face parte din poema *Heaven and earth*, partea I, scena III, tradusă de Heliade în românește (*Cerul și pămîntul. Mister*, în *Din operile lui Lord Byron*. Traduse de I. Eliad. Tomul I, București, 1837". În ediția Drimba, I. Heliade Rădulescu, *Opere* IV, *Traduceri. Teatru*, Editura Minerva, 1985, nu se află, la locul citat, partea I, scena III, *Harpa lui David*.

(HELIADE, O. I, p. 600). Elogiul adus lui David, socotit părintele psalmilor şi poet de cea mai înaltă expresie literară, „sublim”, cum s-a afirmat, se regăseşte şi la Grigore Alexandrescu, într-una din cele mai cunoscute satire ale sale: *Epistola către Voltaire*. Nu numai adăpostit de Heliade un timp, dar şi sub tutela literară a acestuia, poetul, tîrgoviştean, ca şi protectorul său, ajuns la Bucureşti, după ce rămîne orfan de amîndoi părinţii, „prin 1827”[223], publică poezii în „Curierul românesc” şi un volum, de versuri, *Eliezer şi Neftali*, bucurîndu-se de acelaşi sprijin generos al confratelui mai în vîrstă. Cei doi poeţi aveau să se despartă în condiţii insuficient de bine lămurite; între ei va izbucni o polemică violentă, cu acuze reciproce, iar, după opinia lui G. Călinescu, Heliade îi păstră protejatului său de altădată „o ură nestinsă”[224]. Am deschis această paranteză – pe care o închidem aici – pentru a putea aprecia dacă, la data cînd elabora Grigore Alexandrescu *Epistola către Voltaire* (1838-1841), apărută în volum în 1842[225], relaţiile dintre cei doi puteau afecta, în vreun fel oarecare, opera lor literară, în speţă scrierea care ne interesează. Reţinem mai întîi faptul că între anii 1837-1838, relaţiile dintre Heliade şi Alexandrescu erau extrem de încordate: „Prin 1837-1838 intervine între cei doi scriitori o *ruptură* (s.n.), care a dus la o polemică de cîteva decenii” (ILR, II, p. 312). Două pasaje din *Epistola către Voltaire*, care nu depăşesc însă decenţa, s-ar părea că îl privesc pe Heliade. Amîndouă vizează poziţia, atît de influentă a lui Heliade în prima perioadă de activitate filologică, în problemele limbii române literare: „Altul, strigînd furios că sîntem de neam latinesc, / Ar vrea să nu mai avem nici un cuvînt creştinesc, / Şi lumei să arătăm că nu am degenerat” (*Epistola...*, ed. Fischer, p. 171). Călinescu îl va ironiza mai tîrziu cu cuvinte mult mai aspre: „lui Eliade îi intră în cap multe nebunii”; „[...] îşi creează un jargon italo-român de înfăţişare grotescă”. „Aberaţia lui Eliade” a avut, „ca orice lucru rău”, după cum s-a şi întîmplat, „şi o urmare pozitivă”, concede criticul, pentru că a deschis, prin scrisul său, calea multor neologisme în limba română (CĂLINESCU, IST., p. 138). Dacă cei doi scriitori nu s-au înţeles, din motive personale, la care trebuie adăugate, neapărat, cele culturale şi politice, în problema importanţei vechilor psalmi, consideraţi ca literatură, s-au aflat pe acelaşi teren, prioritatea revenindu-i lui Heliade. Spre deosebire de alţi istorici literari, n-am vedea aici numai influenţe din afară[226], ci, mai curînd, gînduri comune, iar unele pornesc de la Heliade către urmaşi, în problema importanţei psalmilor ca poezie. Aceste preocupări pentru textele biblice, pentru psalmi îndeosebi, erau mai vechi la Heliade, de prin anii '30, cîţiva ani înainte de „ruptura” dintre cei doi scriitori. Constatarea lui Grigore Alexandrescu cu privire la regele-poet, David, este profund heliadescă, aşa cum este şi caracterizarea „cîntărilor” sale din *Psaltire*: „Acele nalte cîntări, acele gîndiri cereşti, / Care-al naturei stăpîn el însuşi le-a însuflat, / Spre slava numelui său, poetului împărat” (p. 168). Este o concordanţă perfectă între aceste versuri ale lui Alexandrescu şi cele ale lui Heliade din *Harfa lui David*, rezultate din aprecierile mult mai vechi, cum am văzut, ale aceluia care deschide drumul gîndirii religioase în literatura română modernă. Poetul, descoperit şi lăudat în personalitatea regelui David, trece mai „sus”, aparţine altor sfere, mai „nalte”, pentru că „Spiritul Domnului sta peste dînsul”, iar harfa sa, „celebra a Domnului mărire, / Spunea ale lui Israel mari fapte, / Ea răspândea peste văi bucuria: / Tresărea munţii, se pleca cedrii” (HELIADE, O. I, p. 600).

Cine vrea să cunoască mai exact atitudinea lui Heliade Rădulescu faţă de psalmi trebuie să citească cu multă atenţie poezia sa din 1847, *În aşteptarea lui 1848*, titlu politic, urmat de două subtitluri generatoare, la prima vedere, de mari nedumeriri: *Preziua*, *Psalm.* Iniţial, în varianta din „Curierul de ambe sexe”, poezia se intitula *Imitaţie din Psalmul CI*[227], mărturisind o prelucrare şi, mai ales, o adaptare a Psalmului 101 la realităţile româneşti din preajma (*Preziua*) revoluţiei. Procedeul nu trebuie să ne mire la un scriitor care mai tîrziu avea să scrie *Biblicele sau notiţii istorice, filosofice, religioase şi politice.* În prima parte, a acestei „imitaţii", luîndu-şi libertatea, permisă şi chiar necesară într-o versiune poetică, poate prea mare pe alocuri, poetul urmăreşte verset după verset vechiul *Psalm 101* (*Rugăciune la sărac*, BB). Acestor distanţări nu le lipseşte poeticitatea: „Auzi-mi chemarea-n ziua durerii / Şi-al înfrînteі inimi astupat gemăt” (Heliade), faţă de textul originar „ori întru carea zi mă necăjesc, pleacă către mine urêchea ta!” (BB, Ps. 101, 2); „Ca umbra trecură zilele mele, / Şi eu ca iarba mă uscai, ca paiul” (Heliade) – „Zilele mêle ca umbra să plecară şi eu ca

[223] Nesiguranţa din acest „prin 1827” trece de la Călinescu, *Istoria literaturii*, 1941, p. 147, la Silvian Iosifescu, în introducerea la Gr. Alexandrescu, *Opere* I, *Poezii*, ediţie critică, note, variante şi bibliografie de I. Fischer, studiu introductiv de Silvian Iosifescu, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, 1957, p. 5, şi în tratatul academic de *Istoria literaturii române*, 1968, p. 311.

[224] CĂLINESCU, IST., p. 130. Criticul înlătură ipoteza unui adulter, înclinînd spre o altă explicaţie.

[225] Gr. Alexandrescu, *Opere* I, 1957, p. 473.

[226] După cum remarcă I. Fischer, într-o notă de la pp. 168–169, „v. 34–38 sînt parafrazări ale psalmilor (cf. Ch. Drouhet, p. 283): «Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu şi firmamentul destăinuieşte lucrul mîinilor sale» (Ps. 19, versetul 2, traducere Gala Galaction); în epoca lui Alexandrescu circula o versiune mai apropiată de aceea a versului 34; o găsim la I.C. Fundescu, *Flori de cîmp*, p. 91 [...]. Este evident că Alexandrescu nu s-a adresat unor traduceri franceze a psalmilor, cum afirmă Drouhet, p. 183”.

[227] Vezi HELIADE, p. 455.

iarba mă uscaiu" (BB, Ps. 101, 12). O oarecare redundanță, care nu falsifică ideea, trece prin versurile lui Heliade. Situația se schimbă în momentul în care poetul abandonează localizarea simbolică din *Biblie*, propunînd resurecția la scară universală a Sionului: „Tu sculîndu-te, vei milui Sionul, căce vrêmea e a te milostivi spre el, că au venit vrêmea" (BB, Ps. 101, 14-15). În locul Sionului, poetul așază România, anticipîndu-i un viitor glorios, ca altădată acela al cetății sfinte a Ierusalimului, cu strălucitorul lui templu („Să-ți înalț templu"): „Tu-n pietate vei ardica brațul / Și-n pietate pe români salva-vei; / Căci ora salutei, ora venit-a". Odată stabilită cheia, e ușor să urmărești arta combinatorie a scriitorului în adaptarea vechiului psalm la situația principatelor dinainte de 1848 și viitorul care li se profilează. Textul biblic de care se folosește a fost bine ales de Heliade, care se dovedește din nou un foarte bun cunoscător al psalmilor. Ierusalimul e devastat, locuitorii lui împrăștiați se întorc acasă, îl reconstruiesc și-i pregătesc o existență glorioasă și durabilă, spre admirația neamurilor din jur: „Căce bine au vrut robii tăi pietrile lui, și țărîna lui vor cruța. Și se vor tême limbile de numele Domnului și toți împărații pămîntului de mărirea ta. Căce va zidi Domnul Sionul și se va ivi întru mărirea lui" (BB, Ps. 101, 15-18). Reconstruirea Ierusalimului devine la Heliade, care preia simbolul biblic al Sionului, reconstruirea țării, după anii de plîngeri și ruină: „E d-ajuns; plîng servii tăi, plîng lumina, / Gem altarele, plîng d-a lor ruină. / Sunat-a ora, și acum se vor teme / Gințile toate de naltul tău nume, / Și d-a ta glorie trema-vor regii. / Din cenușa-i sălta-va România / Înnoi-se-vor ale ei junețe / Ca ale acvilei". Întocmai ca vechiul psalmist, Heliade își încheie profetic psalmul: „Auzi tu, generație fiitoare? / Pentru tine se scriu acestea!" (*În așteptarea lui 1848*, HELIADE, pp. 162-163). Gloria de origine divină a „Sionului reîntregit" se va regăsi, în viziunea lui Heliade, în „reîntregita Românie", așa cum spune psalmistul: „Fiii robilor tăi vor locui pămîntul lor și semința lor în veac va propăși" (Ps. 101, 29, versiunea modernă).

Spiritul născocitor al lui I. Heliade Rădulescu, vizionar adeseori fantast, dar și cu intuiții geniale, ale căror bune urmări nu trebuie ignorate, pot fi observate și în interpretările sale din psalmi. Cu capacitatea sa neobosită, și nu de puține ori exaltată, de a inova, Heliade impune un nou mod de a privi întreaga lirică religioasă, căreia îi mărește enorm suprafața socială și-i preface, în sens modern, limbajul.

II. MODELUL PSALMIC AL *DOINEI* LUI EMINESCU

Despre *Doina* lui Mihai Eminescu s-ar părea că s-a spus totul, fără ca poezia să devină, din această cauză, literă moartă, dovadă controversele pe care le-a trezit altădată și le trezește și astăzi. Exact din aceleași motive pentru care a fost interzisă din 1944 pînă în 1989, poezia aceasta este trimisă încă o dată la periferia literaturii române, retrasă, în alt mod decît cel folosit de vechea cenzură, din circulația publică. Ea își păstrează admiratorii, dar nu toți sînt de bună calitate, pentru că mulți dintre aceștia nu văd în ea ceea ce este într-adevăr rezistent, ci doar un manifest politic naționalist, mereu reactualizat, în serviciul unor cauze care nu mai seamănă deloc cu acelea de acum o sută douăzeci de ani, cînd Eminescu a scris-o. Este bine să scoatem poezia din jocurile politice și s-o așezăm din nou acolo unde îi este locul, în terenul artei, începînd cu sursele ei îndepărtate. Cele apropiate au fost bine lămurite de Perpessicius, în atît de minuțioasa sa ediție, volumul al III-lea, M. Eminescu, *Opere*[228].

Perpessicius se arată preocupat de modelele posibile ale *Doinei*, mergînd, conform cu principiile criticii biografice, în direcția unor evenimente trăite de poet: „Ca pentru mai toate poeziile lui Eminescu, și *Doinei* i s-au căutat modele, mai directe sau mai depărtate, din literatura noastră sau din cea străină. Influențe imediate sau simple coincidențe tematice – mai toate apropierile privesc motivul drumului de fier, sinonim la Eminescu cu invaziunea străinilor, și care s-ar afla, aproape aidoma, în poezia lui Hasdeu *Drumul de fier*, tipărită în revista sa umoristică „Aghiuță", la 1864. Ritmul popular, ca și unele stihuri înrudite (*Să tot curgă în șiroiu / Cîrduri de străini la noi*) nu pot fi trecute cu vederea" (p. 1).

Nu e cazul să intrăm în amănunte[229]. Perpessicius își încheie atenta urmărire a motivului „drumului de fier" în literatura română și în alte literaturi cu următoarea concluzie: „Istoria acestui motiv în literatura și publicistica noastră e însăși istoria, întîi a concesiunii Strousberg și, după aceea, a celorlalte concesiuni sau răscumpărări de cale ferată, din secolul al XIX-lea, în care Eminescu își are unul din cele mai bogate capitole cu articolele sale – adevărată campa-

[228] M. Eminescu, *Opere* III, ediție critică îngrijită de Perpessicius, București, Fundația „Regele Mihai I", 1944 (în continuare EMINESCU, O. III)

[229] Foarte interesantă este „poziția ironică", cum o numește Perpessicius, adoptată, cu mai mulți ani înainte, în 1869, de Iacob Negruzzi: „Se vorbește de drumuri de fier. Drumuri de fier la noi în țară! Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare s-au opus cu energie la facerea unor asemine drumuri perfide, prin cari ar fi putut năvăli toți străinii în mulțime de trăsuri legate unele de altele. Și noi trebuie să urmăm esemplul acestor eroi: fără vagoane și locomotive, Ștefan și Mihai băteau pe toți vecinii, prin urmare și noi trebuie să-i batem, dar nu să facem drumuri de fier ca nemții și franțujii și toți inamicii naționalității noastre. Ideea acestui drum perfid, trebuie să fi fost iscodită de judani, pentru ca să poată năvăli în țară mai cu ușurință" (EMINESCU, O. III, p. 2). Numai necesitatea unei replici să-l fi determinat pe Eminescu să scrie *Doina*? E greu de crezut că poetul pleca prea mult urechea la toate cancanurile de prin redacții.

nie – din Timpul" (p. 2). Meticulosul editor al operei lui Eminescu va aduce o necesară completare acestei opinii observînd că, „în *Doina*, motivul drumului de fier este secundar şi că e subordonat temei, şi vastă şi vibrantă, a invocaţiei geniului tutelar al lui Ştefan cel Mare", după care adaugă probele necesare, care împing cu cîţiva ani înainte de campania din „Timpul" data elaborării poeziei: „Ca şi *La arme*, marşul său postum, *Doina* e strigătul de alarmă al poetului, a doua zi după pierderea Basarabiei" (*Ibidem*). Data elaborării poeziei e fixată, în baza acestor argumente, între anii 1878-1879, cu posibile prelungiri, la Iaşi producîndu-se, în 1883, doar cel mai important act de popularizare a ei cu prilejul dezvelirii statuii lui Ştefan cel Mare din faţa Palatului Administrativ[230].

După înşirarea acestor date şi concluzii la care ajunge Perpessicius, vom formula propria noastră părere cu privire la tema şi motivele *Doinei* lui Eminescu. Critica biografică n-a putut face altceva decît să precizeze sursele imediate, reduse la două evenimente din viaţa poetului: campania din „Timpul", referitoare la „afacerea Strousberg" şi adoraţia pentru Ştefan cel Mare, „geniul tutelar al Moldovei" istorice, devenit o emblemă a apărării românimii în general („dela Nistru pîn' la Tisa"), stare de spirit veche, reactivată de două evenimente la care poetul ia parte cu sufletul mîhnit: pierderea Basarabiei, în 1878, şi pregătirea în vederea participării la festivităţile de la Iaşi din 1883. Pentru Perpessicius, motivele literare din *Doina* sînt „însăşi istoria", adăugăm, din momentul elaborării controversatei poezii. Ne opunem acestei păreri şi acestui mod de a aborda poezia. Adevăratul model al *Doinei* trebuie căutat în altă parte, şi numai în subsidiar în evenimentele amintite, cu care are legături imediate. Tema *Doinei* este „înstrăinarea" şi are un model foarte vechi: poezia populară[231], de care nu avem a ne ocupa aici, şi vechii psalmi ai lui David, care-l entuziasmaseră şi pe I. Heliade Rădulescu, în generaţia anterioară. Eminescu nu receptează această temă dintr-o psaltire oarecare, ci din cea mai plină de poezie şi de patos versiune din întreaga literatură veche românească: *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei.

Se ştie că Eminescu, pasionat de textele vechi româneşti, pe care le punea la dispoziţie, din colecţia sa particulară, pînă şi specialiştilor, achiziţionează, pe cînd era bibliotecar al Universităţii din Iaşi, *Psaltirea în versuri* a mitropolitului moldovean, tipărită în primul lui exil polonez[232]. Eminescu nu se achita de o simplă şi banală obligaţie profesională cînd cumpăra această carte veche pentru biblioteca la care lucra. Pentru poet aceasta reprezenta şi altceva: o carte de căpătîi, în care găsea germenii cei mai activi ai poeziei româneşti pentru multă vreme. Rime rare, ritmuri şi imagini din *Psaltirea* lui Dosoftei aveau să treacă în propriile sale versuri. *Doina* este una dintre mărturiile cele mai mişcătoare a comuniunii sufleteşti dintre cei doi poeţi, uniţi peste veacuri în aceeaşi credinţă, exprimată într-o limbă artistică grea de vechime, aşa cum a păstrat-o literatura orală. În psalmii traduşi de Dosoftei, ea se află în stare genuină, la Eminescu, fără să-şi piardă aromele, limba se rafinează, dînd naştere unei muzicalităţi cu suport arhaic, ceea ce o face intraductibilă.

---

[230] În legătură cu drumul lui Eminescu la Iaşi, în vara anului 1883, şi lectura publică a *Doinei*, cu acest prilej, este de reţinut concluzia lui Perpessicius: „Dacă a şi avut de gînd să cetească la inaugurarea statuei – iată ceea ce rămîne o simplă prezumţie. Ce e sigur, este că şi-a cetit poemul într-o şedinţă sărbătorească a Junimii, despre care a scris, în necrologul de peste şase ani, Iacob Negruzzi" (*Op. cit.*, p. 3). Din aceeaşi sursă, citată de Perpessicius (Iacob Negruzzi, *Eminescu*, în „Convorbiri literare", XXIII, 4, 1 iulie 1889, aflăm că „un mare număr de membri vechi ai societăţii literare, printre care şi Eminescu, se găsea cu acea ocaziune la Iaşi". Versurile lui Eminescu produc junimiştilor un entuziasm „adînc, indescriptibil", îşi aminteşte Iacob Negruzzi: „În contra obiceiului «Junimii» căreia nu-i plăcea să-şi manifeste entuziasmul, pentru întîia dată de 20 de ani de cînd exista societatea, un tunet de aplausuri isbucni la sfîrşitul cetirii şi mulţi dintre numeroşii membri prezenţi îmbrăţişară pe poet" (*Ibidem*).

[231] Folclorul din Basarabia consemnează mereu hotarul tragic de pe Prut: „Frunză verde măr uscat / Fi-i-ar neamul blăstămat, / Fi-i-ar casa tot pustie / Şi copiii-n puşcărie / Cine pe rus l-o făcut / Stăpîn dincoace de Prut" (Ion Buzdugan, *Cîntece basarabene*, Chişinău, 1921, p. 68).

[232] Contactele lui Eminescu cu *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei sînt, însă, mai vechi şi se fixează în anii studiilor sale cernăuţene, sub îndrumarea lui Aron Pumnul, profesor de care s-a simţit atît de apropiat. În clasa a 2-a gimnazială, învăţăcelul putea citi, în 1862, în *Lepturariu rumânesc*, tomul III, o scurtă prezentare bio-bibliografică a mitropolitului şi cîţiva psalmi, bine aleşi, din traducerea acestuia. Considerăm util să-i amintim măcar şi în trecere. Respectăm enumerarea antologatorului şi adăugăm, pentru o mai uşoară recunoaştere, primul vers, reprodus integral sau parţial, al fiecărui psalm în parte, în vederea unei eventuale comparaţii cu originalul, pe care Pumnul nu se sfieşte să-l modifice (*sînte* în loc de *svinte*, *îndurare* în loc de *milostivire* etc.): „*Limbele să salte*" (46), „*Doamne! mă spăseşte*" (53), „*Ascultaţi acestea toate*" (48), „*La apa Vavilonului*" (136), „*Ascultă-mi ruga*" (54) „*Doamne, Domnul nostru*" (8), „*Dentr-a ta milostivire*" (55) şi „*Întruducerea la Psalmul 132*" (versurile originale ale lui Dosoftei, „prăvind acest psalom"). Influenţele din *Psaltirea în versuri* asupra lui Eminescu au făcut obiectul mai multor contribuţii în filologia şi critica românească, fără să avem încă un studiu monografic. O conştiincioasă trecere în revistă a acestor cercetări face Dan Buciumeanu în *Dosoftei poetul. O hermeneutică a „Psaltirii în versuri"*, Editura Viitorul Românesc, 2001, pp. 395-415. Cum Eminescu a cunoscut, în preajma lui Aron Pumnul, traducerea lui Dosoftei, nu putea să nu se oprească şi asupra fascinantului *Psalm 101*, din care întrezărim ecouri într-o poezie ca *Ondina*. În versurile adolescentului Eminescu motivele populare se întîlnesc adesea cu cele mitologice: „Crucea-mi pare gînditoare / Parca arde-a veţi-mi *tort* / Şi prin neguri mormîntare / Privesc faţa mea de mort" (EMINESCU, O. IV, p. 33). Dintre toţi traducătorii români ai *Psaltirii*, numai Dosoftei va folosi cuvîntul *tort* în această meditaţie despre moarte, amintind de Parcele din mitologia antică.

Înainte de a ne ocupa de textul *Doinei* eminesciene, simțim nevoia cîtorva delimitări teoretice. Demersul nostru analitic nu are ca scop punerea în evidență a unui proces de cauzalitate de tipul: influență (*psalmii*) – rezultat (*Doina*). Un astfel de determinism mecanic este absurd. Între culturile îndepărtate în timp, care satisfac cerințe ale unor epoci istorice dispărute, și cultura noastră modernă, constata Paul Zumthor în teoretizările sale despre „istorie și istoricitate", se instalează un fel de vacuum: „poezia medievală ține de un univers care ne-a devenit străin. De el ne desparte ceva în care este mai bine să vedem o prăpastie de netrecut decît să ne prefacem că nu știm că există"[233]. Cu cît distanța dintre culturile avute în vedere este mai mare și filierele prin care acestea ajung la noi mai numeroase, cu atît lucrurile devin mai complicate, ca în cazul care ne preocupă: receptarea de către Eminescu a vechilor psalmi indirect, prin Dosoftei. Îndepărtarea de sursa originară se face în trepte. Istoria concretă se stinge în ceea ce Paul Zumthor numește „istoricitate"[234]. Vechiul cîntăreț era preocupat de adorarea Dumnezeului unic și combătea idolatria. Dosoftei traducea *Psaltirea* cu suflet și gîndire de călugăr român ortodox din secolul al XVII-lea. Eminescu transformă un trecut idealizat (sacralizarea lui Ștefan cel Mare) într-un fel de balsam pe care și-l pune pe rănile deschise de evenimente ce-i ultragiau profund sentimentul național atunci, în condițiile epocii, iar pe noi astăzi ne lasă indiferenți. Deși se pot formula unele rezerve, sîntem ispitiți de sfidătoarea provocare a criticului canadian: „«adevărul» este un criteriu formal nu de conținut"[235]. Pînă la Eminescu, ecourile din psalmi se estompează tot mai mult, elementele de conținut se pierd, încît ceea ce ne impresionează azi este doar violența stilului imprecativ, ca reacție literară la o mare invazie de „vrăjmași", oricare ar fi aceștia, în căutarea unui loc de așezare mai atrăgător chiar decît vechiul Canaan. În cele ce urmează, vom încerca să fixăm, fără excese comparatiste, doar unele paralelisme textuale, compoziție, teme, motive[236], unități expresive etc., în *Doina* lui Eminescu și în *Psalmii* lui David, intermediați de Dosoftei în opera poetului. Astfel de elemente întăresc și sporesc arhaicitatea muzicală și folclorică a versurilor lui Eminescu din această poezie și ne înlesnesc o mai exactă situare stilistică a operei sale.

[233] P. Zumthor, *op. cit.*, p. 41.

[234] Vezi definiția autorului în *Index*, pp. 623-624: „istoricitate: «mod de existență, într-un text, al duratei istorice, înscris ca fapt de cultură; ca atare istoricitatea este independentă de orice element de informație referențială»".

[235] *Ibidem*, p. 135.

[236] Cf. P. Zumthor, *op.cit.*, p. 332 și urm.

Psalmii proroculul David, marele rege și cîntăreț, deși nu el este singurul lor autor, dar așa îl numeau cei vechi (*Psăltire a svîntului proroc David*, la Dosoftei), au o structură foarte simplă, care se repetă, în frecvente cazuri. Un dialog înnoit, de la un psalm la altul, cu Dumnezeu, invocat ca stăpîn absolut și protector, se desfășoară, într-un număr semnificativ de exemple, în trei momente dispuse aleatoriu: 1. invocarea lui Dumnezeu, 2. prezentarea vrăjmașului, din afara țării, din țară, personal, 3. pedepsirea acestuia cu ajutorul divinității, ca dușman al țării, al credinței sau al credinciosului, care luptă în apărarea „împărăției" lui Dumnezeu. *Doina* lui Eminescu respectă, în mare, această triadă, în ordinea următoare: 1. prezentarea dușmanilor din afară și efectele înstrăinării în interior, 2. invocarea spiritului protector în persoana unui voievod emblematic, sacralizat, Ștefan cel Mare, „geniul protector", după expresia lui Perpessicius, 3. pedepsirea dușmanilor.

1. Dușmanii din *Doina* sînt străinii de pe aproape, situație similară cu cea a Israelului din psalmi, iar aceștia caută, în ambele cazuri, drumurile unei țări rîvnite:

De la Nistru pîn' la Tisa
Tot românul plînsu-mi-s-a
Că nu mai poate străbate
De-atîta străinătate.
Din Hotin și pîn' la Mare
Vin muscalii de-a călare,
De la Mare la Hotin
Mereu calea ne-o ațin;
Din Boian la Vatra-Dornii
Au umplut omida cornii
Și străinul te tot paște
De nu te mai poți cunoaște;
Sus la munte, jos pe vale,
Și-au făcut dușmanii cale,
Din Sătmar pîn' în Săcele
Numai vaduri ca acele.

Efectele acestei presiuni din afară se văd îndată în interior, în înstrăinarea care se produce și în degradarea vieții populației invadate:

Vai de biet român săracul,
Îndărăt tot dă ca racul,
....
Nici e vară vara lui
Și-i străin în țara lui.

„Toate cîntecele pier", „Își dezbracă țara sînul", codrul „De săcure se tot pleacă / Și izvoarele îi seacă", românul ajunge „sărac în țară săracă", într-o țară de nerecunoscut, străină:

Numai umbra spinului
La ușa creștinului.

2. Urmează invocarea salvatorului miraculos, resuscitat:

Ştefane, Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta
....
Tu te-naltă din mormînt
Să te-aud din corn sunînd
Şi Moldova adunînd.

3. După care se produce deznodămîntul compensator, pieirea duşmanilor. Să reţinem amănuntul că este vorba de o compensaţie:

Toţi duşmanii or să piară
Din hotară în hotară –
Îndrăgi-i-ar ciorile
Şi spînzurătorile!

Dacă suprapunem *Doina* lui Eminescu pe structura *Psalmului 82*, în versiunea lui Dosoftei (DOSOFTEI, O. 1, pp. 189-190), descoperim o triadă similară cu cea prezentată mai sus. Dumnezeu, actantul pedepsitor, cînd e vorba de duşmani, şi ocrotitor, cînd e vorba de oropsiţi, este invocat la început, în interiorul psalmului, şi va reveni apoteotic la sfîrşit, după victorie:

Nu tăcea mîlcom, Dumnedzău svinte,
Nice hii moale-n grai şi-n cuvinte.
Iacă dau chiot de să răsună
Cine-ţ vor răul toţ depreună.
....
Ce le dă, Doamne, spaimă să fugă,
Să obosască de goană lungă.

Prezentarea duşmanilor este mai minuţioasă la Dosoftei decît în versiunea *Bibliei de la 1688*, cu o notabilă încercare de figurare a primejdiei, într-o descriere cu un vocabular suplimentar şi colorat. (În textul lui Dosoftei, adausurile apar subliniate.)

Biblia de la 1688

„... cei ce urăsc pre tine rădicară cap. Preste nărodul tău meşterşuguiră gînd şi sfătuiră asupra sfinţilor tăi. Ziseră: «Veniţi şi să-i pierdem de tot pre dînşii den limbă şi să nu se pomenească numele lui Israil încă!» Că să sfătuiră întru unire dempreună" (BB, Ps. 82, 2-5).

Dosoftei

Şi toţ pizmaşii ş-au datu-ş coaste,
De-au rădicatu-ş cap preste oaste.
Să voroviră să dea năvală
'N svînta ta ţară, cu rea tocmală.
«Blămaţ să-i pierdem, dzîsără-n scîrbă,
Să nu rămîie de dînşii limbă [= neam].
Şi de Izrăil de-acmu nainte
Să nu să ştie, nice aminte».
Cu a lor ceată cu cea zlobivă
Toţ să giurară să-ţ stea-mpotrivă.

Urmează, posibil model şi pentru Eminescu în *Doina*, lungul şir al neamurilor care ameninţă Israelul, „dau năvală" şi-i vor pieirea. Pasajul acesta din versiunea lui Dosoftei a făcut obiectul unor discuţii interesante. Nicolae Manolescu afirmă, în *Istoria critică a literaturii române* (p. 17), referindu-se la *Psalmul 82*, că acesta este „probabil cel mai uimitor din toate", motivîndu-şi alegerea cu un argument cel puţin discutabil, mai ales că mai înainte se vorbise elogios despre originalitatea stilului în traducerea versificată a poetului român: „cascadele de nume proprii şi de catastrofe n-au egal în poezia noastră înainte de *Ţiganiada*". Afirmaţia e valabilă doar în parte. Numele proprii de persoane şi de locuri trebuie separate de „catastrofele" cu care Dumnezeu îi pedepseşte pe duşmanii lui Israel, pe bunul motiv că cele dintîi apar, nici nu se putea altfel, încă în *Psaltirea Şcheiană*, care le reproduce aidoma pe cele biblice, preluate obligatoriu de toţi traducătorii pînă astăzi. Ar fi o eroare să vedem în fastidioasa înşirare de nume proprii din *Psalmul 82* o premieră literară sau vreo dovadă de originalitate stilistică deosebită. „Catastrofele" sînt cele cunoscute din *Biblie*, dar prezentarea lor, amplificată, împănată cu figuri originale, de esenţă populară, îi aparţine lui Dosoftei, receptat sub acest aspect şi de Eminescu în *Doina*.

Mai surprinzătoare este afirmaţia lui Dan Zamfirescu, din capitolul *Dosoftei, poet naţional*[237], care are în vedere actualizările lui Dosoftei la realităţile româneşti din secolul al XVII-lea. Autorul merge atît de departe încît afirmă foarte categoric că „identificarea *păgîni – turci* şi *evrei – români* (subl. lui D. Z.) se făcea automat" (p. 130) în versiunea lui Dosoftei a psalmilor. Nota de la p. 125, în care sînt comentate versurile: „Edomul din şatră abia aşteaptă / Să vie Zmail cu oaste lată" este scrisă în acest spirit de exaltare naţională. Dan Zamfirescu vede în versurile citate: „O aluzie la tătarii care stăteau în corturi şi năvăleau, de regulă, ca auxiliari ai trupelor otomane (turcii fiind numiţi ismailiteni)". Afirmaţia aceasta ne apare pripită din cel puţin două motive: 1. se ignoră sensul „tabără militară" pe care îl avea în limba română veche cuvîntul *şatră* (atestat în *Biblia* de la 1688, în *Psaltirea* lui Dosoftei şi în *Hronicul* lui Cantemir – v. DLR, Ş, T XI, I, p. 37) şi 2. sînt prea uşor echivalaţi ismailiţii din *Biblie* (*Psaltirea Şcheiană* şi Coresi, *ismailţii*, Dosoftei, *Zmail*, *Biblia* de la 1688, *ismailtênii*) cu turcii. Populaţia de care se vorbeşte în *Psalmul 82* este compusă din urmaşii lui Ismael, un cunoscut personaj biblic, fiu al lui Avraam şi al servei Agar, întemeietorul acestui neam[238] (BB,

[237] Dan Zamfirescu, *Contribuţii la istoria literaturii române vechi*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981, pp. 119-141.

[238] După unele surse, acesta ar fi poporul arab. Vezi Fernand Comte, *Marile figuri biblice*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995, p. 132: *Obîrşia poporului arab.* Ipoteza nu e confirmată în *Dicţionarul biblic* (DB), *Editura „Cartea creştină"*,

Fac., 16, 10-12). Ceea ce trebuie să respingem aici, ar fi, după noi, mai ales un anumit tip de raționament. După o astfel de „logică" (pornești de la *șatră* și ajungi la *tătari*) nu mai urmează decît să faci din amaleciți, alt neam cu care se lupta Israelul, un fel de nemți de la tunuri, pentru că tot Dosoftei scrie despre aceștia, nepăsător la anacronisme, că se îndeletniceau „să ferece pușce" [= tunuri].

Privind lista lungă a acelora care se îndreptau, nu prea prietenoși, către români în *Doina*, ca altădată neamurile care-i asupreau pe locuitorii Israelului, vom consemna asemănarea de situație între încercuirea dușmănoasă din *Psalmul 82* și aceea din *Doina* doar ca procedeu stilistic de sugerare a „înstrăinării" pe care o deplîng, în ritmuri populare, atît Dosoftei cît și Eminescu. Pe acest model psalmic compensator (adversarii veniseră să distrugă Israelul, cu tot cu locuitorii lui, dar sînt pedepsiți de Dumnezeu) se clădește și finalul din *Doina*, în care poetul proclamă pieirea dușmanilor, cu aceeași patimă și violență ca psalmistul:

Pață rușine și grea ocară,
Și să le pieie vestea din țară.
(DOSOFTEI, O. I, p. 190)

Toți dușmanii or să piară
Din hotară în hotară.
(EMINESCU, O. I, p. 183)

În *Doina* lui Eminescu vin ecouri din mai mulți psalmi versificați de Dosoftei. Contactele poetului cu literatura psalmică sînt vechi, mai vechi chiar decît începutul elaborării poeziei. După cronologia stabilită de Perpessicius, primele variante ale *Doinei* sînt din 1878-1879. Cîteva versuri din *Psalmul 108*, versiunea Dosoftei, ne rețin atenția prin perfecta concordanță care se stabilește între acestea și adeseori menționata poezie eminesciană:

Și cuconii să-i rămîie
Cu muierea-n sărăcie.
Și să-i strămutedz ficiorii
Să ceie cu cerșetorii,
Să fie goniț din casă
Și din odihnă să-și iasă.
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 108, pp. 252–253)

Mînca-i-ar casa pustia
Și nevasta văduvia
Și copiii sărăcia.
(EMINESCU, O. III, varianta C, p. 10)

Mai laconică, versiunea lui Eminescu cuprinde toate elementele din *Psalmul 108*, în traducerea lui Dosoftei, pasajul citat: *pustia, văduvia, sărăcia*. E de reținut faptul că Eminescu a frămîntat foarte mult, ca și în cazul altor poezii, aceste versuri, pînă ce s-a decis să le rețină pe cele citate, fără să fi ajuns la forma finală. Perpessicius notează la varianta E, III, p. 14), încercările la care poetul renunță: „Mînca-le-ar casa pustia, Mînca-le-ar țara pustia, Mînca-le-ar neamul pustia, Mînca-le-ar țara pustia Și nevasta [văduvia] Și pe fete văduvia Și copiii sărăcia, Și copiii calicia, Și copiii sărăcia" (p. 14, nota finală). Șterge, reface, revine, iarăși șterge, mereu în căutarea formei definitive pe care încă nu o are. Toate aceste încercări dovedesc, însă, și mai bine apropierea de versurile lui Dosoftei: „Și să-i strămutedz ficiorii / Să ceie cu cerșetorii, / Să fie goniț din casă". Versurile șterse de poet pun în discuție și blestemul pieirii ca neam, de esență biblică, formulat mai exact, mai aproape de varianta psalmică a lui Dosoftei: „Ce să pieie cu ocară. / Cu tot rodul său din țară" (DOSOFTEI, O. I, Ps. 108, p. 253). „Mînca-le-ar neamul pustia" (varianta E), „Mînca-le-ar țara pustia / Și neamul nemernicia" (varianta E, forma reținută).

Psalmul 82, la care ne-am mai referit, cuprinde cele mai violente imprecații cu care sînt covîrșiți dușmanii Israelului. Din această confruntare rezultă, ca un fel de obsesie, clamarea dispariției ca neam, de o parte și de alta, în egală măsură, a celor două tabere aflate în luptă: cei care atacă, neamurile vecine Israelului, și cei care apără țara dăruită de Dumnezeu lor. Atacatorii, reuniți într-un fel de alianță războinică, își mărturisesc țelul cu cuvintele vechiului psalmist, potrivite de Dosoftei:

Blămaț să-i pierdem, dzîsără-n scîrbă,
Să nu rămîie de dînșii limbă [= neam].
Și de Izrăil de-acmu nainte
Să nu să știe, nice aminte.
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 82, p. 189)

În replică, blestemul rostit de psalmist este la fel de violent și de amănunțit, pînă la detaliul scabros folosit de Dosoftei în pasta unui tablou macabru: „pologi să dzacă, / Muștile múșini într-înș să facă [...], să dzacă toț stîrv". Dușmanii sînt „prăvăliți" în „roate" de foc, în cîteva dintre cele mai frumoase versuri din literatura română, de o prospețime imagistică rar întîlnită. Calitatea imaginilor este dată de adaosurile lui Dosoftei la textul biblic („Dumnezeul mieu, pune-i pre ei ca pre o roată, ca trestiia despre fața vîntului, ca focul carele va arde dumbrava, ca para carea va arde munții", BB, Ps. 82, 12-14). Dosoftei

---

Oradea, 1995, pp. 623-624. N.A. Ursu ne semnalează folosirea numelui *ismailteni* pentru *turci* în *Cronograful „tip Danovici"*, copie din ms. 3517 de la BAR, f. 11v: „Că den Ismail să trag *ismailtenii*, adecă *turcii*. Încă mai întăi se chema *agarieni*, adecă den Agar. Ce nu vor să se spuie turcii, unde au fost Agar slujnică, adecă roabă. Ce numai ce să pomenesc *ismailteni*". Pot fi invocate și alte surse. Dosoftei, însă, nu face nimic altceva decît să reproducă din *Biblie* evenimente, personaje și localități din timpul Judecătorilor, după Iosua. *Ismailiții* de atunci nu au nici o legătură cu turcii și tătarii din vremea lui Dosoftei.

mută centrul de greutate al asocierilor concrete din originalul biblic către amănuntul revelator, care-l transformă pe Dumnezeu într-un fel de titan ce „repede" (în această verbalizare trebuie căutat dinamismul întregii descrieri) pe duşmani „din deal ca roata", prăvălindu-i sub picioarele „gloatei". Metonimia „măciulia" pentru trestia cu fulgi sporeşte sugestia flăcărilor în care îşi sfîrşesc zilele „prădătorii de ţară", în imensa şi devastatoarea combustie a pădurilor incendiate:

Carii grăiră să-ţ prade-n ţară
Şi-n svînta casă ce ţi-i de sfară [= jertfă],
Răpedzî-i, Doamne, din deal ca roata
Şi-i prăvăleşte să-i calce gloata.
Ca măciulia fulgi să le cadză
Şi ca pădurea focul să-i ardză.
(DOSOFTEI, O. I, p. 190)

În fruntea celor blestemaţi, Eminescu îi pune pe xenofili. Vehemenţa cu care este cerută pieirea lor aminteşte de aceea din psalmi, blestemul lovind în toţi cei care „pradă ţara":

Cine ne-au adus străinii,
Mînca-le-ar inima cânii
Mînca-i-ar casa pustia
Şi neamul nemernicia
Că sînt răi şi sînt mişei
Seca-le-ar inima-n ei
Cum te pradă şi te seacă,
Săracă ţară, săracă!
(EMINESCU, O. III, varianta F, pp. 15-16)

Nu lipseşte, din varianta lui Eminescu, nici prăpădul focului, asupra căruia se insistă în *Psalmul 82*, şi de asemenea pieirea ca neam a invadatorilor. Asupra acestui motiv psalmic în *Doina*, ne atrage atenţia un text bruionar:

Prăpădi-l-ar focul jalei
Să-l arză să-l dogorească
Neamul să i-l prăpădească.
(EMINESCU, O. III, varianta G, p. 18)

Duşmanii vin din toate părţile spre ţara lui Israel. E o încercuire care l-a obsedat şi pe Eminescu în *Doina* şi i-a scos acelaşi strigăt de salvare din „laţurile pizmaşilor", întocmai ca în *Psalmul 141*:

Precum vedz că pre cărare
Mi-au tins laţuri de pierdzare,
Şi pre căi îm sînt supuse
De la pizmaşii *mei curse.*
Din direapta caŭt şi-n stînga,
Şi nu-i să-m potoale tînga.[239]
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 141, p. 317)

[239] Imagine sonoră obsedantă şi în poezia lui Eminescu: *tînguios*, „cînturi *tînguioase*", în *La mormîntul lui Aron Pumnul*, 1866, „*Tînguiosul* bucium sună", în *Lasă-ţi lumea...*, publicată de Maiorescu în ediţia din 1883, elaborată începînd cu 1879. Vezi şi *tînguire, tînguitor*. Cf. *Dicţionarul limbii poetice a lui Eminescu*, 1968, p. 543.

Tînga psalmistului e plînsul din *Doina*: „Tot românul *plînsu*-mi-sa". Cauza e încercuirea *pizmaşilor* (Ps. 141), a *duşmanilor* (*Doina*): „De la Mare la Hotin / Mereu calea ne-o aţin". Încercuirea *duşmanilor* este, în poezia lui Eminescu, de proporţiile celei din psalm:

Şi străinul *te tot paşte*
De nu te mai poţi cunoaşte;
Sus la munte, jos pe vale,
Şi-au făcut duşmanii *cale.*

La Eminescu, întocmai ca la Dosoftei, duşmanii, prin mulţimea lor, ameninţă identitatea celor spre care se îndreaptă cu gîndul de a-i nimici. Spunem Dosoftei şi nu vechiul psalmist, pentru că numai în versiunea mitropolitului moldovean numărul este într-adevăr copleşitor, iar insistenţa asupra acestui fapt este vădită şi semnificativă. În *Biblia* de la 1688, care reproduce cu fidelitate textul grecesc al *Septuagintei*, mulţimea duşmănoasă este cuprinsă în comparaţia: „Înmulţiră-se mai mult decît perii capului mieu cei ce mă urăsc" (BB, Ps. 68, 5). Dosoftei preia comparaţia biblică şi o amplifică cu detalii concrete:

Şi pizmaşii mei stau împrotivă,
Fără număr, cu ceată zlobivă:
Perii capului mieu covîrşiră,
Asupra mea cînd stau de să-nşiră.
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 68, p. 152)

„Fără număr", pizmaşii îi apar mitropolitului şi poetului moldovean din secolul al XVII-lea „înşiraţi" într-o ceată de necuprins, *zlobivă*, plină de răutate şi nebună, buimacă, dezlănţuită asupra victimei covîrşite de lovitura bezmetică. *Zlobiv*, pînă a avea sensul şi forma de astăzi („*zglobiu*") le totaliza numai pe cele negative, menţionate mai sus, ce caracterizau sugestiv, la Dosoftei, ceata celor ce rîvneau pămîntul făgăduit Israelului. Eminescu foloseşte astfel de imagini, comunicante cu fondul folcloric, sursă importantă şi în psalmii lui Dosoftei, în vederea realizării unui scop asemănător: apărarea individualităţii de neam ameninţată de numărul copleşitor al duşmanilor.

Teama de străini, de invazii, de valul lor neantizator străbate în multe din versurile *Psalmului 73*, caz deloc singular, după cum ne-am putut convinge şi pînă aici. Imaginile lui Dosoftei, în care sînt absorbite şi prefăcute cele biblice, se învolburează, capătă culoare şi vibraţii lirice personale. Evocarea de către vechiul psalmist (Asaf) a somptuosului sanctuar devastat de adversarii Israelului îl preocupă şi pe Dosoftei, care amplifică dezastrul, adaptînd şi concretizînd, întocmai ca în exemplele precedente. Duşmanul pătrunde, cu vicleşug, în „casa svîntă", distrugînd totul:

Să-i despoaie veşmînt de mătasă.
Că să lăudară-n sărbătoare
Să-i puie veşmînt de strecătoare...

Batjocorirea templului („svînta ta casă" şi chiar „biserica", în actualizarea lui Dosoftei) se face în termenii unei opoziţii sugestive: veşmîntul de sac din *Psalmul 73* îl înlocuieşte pe cel de „mătasă". Descrierea templului devastat se pierde în amănunte la Dosoftei, peste cele ale lui Asaf, cu accentul pe ornamentele interioare, la care mitropolitul român pare foarte atent: uşorii împodobiţi cu broderii (*ozoară*) şi „uşile cele aurate" cad sub securile invadatorilor, ca „lemnele [= copacii] în dumbravă" (comparaţie comună cu BB, Ps. 73, 7: „Ca întru o dumbravă de lêmne, cu topoară au tăiat uşile lui deodată, cu săcuri şi cu bardă surpară pre el"):

Să dărîme ca-n dumbravă lemne,
Cu săcuri uşorii să-i oboară,
Să-i dezbrace aur cu ozoară,
Şi uşile cele aurate,
De ciocane, dzac pre gios călcate.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 73, p. 166)

Eminescu deplasează, în *Doina*, centrul de greutate de la „sălaşul sfînt" batjocorit, din *Psalmul lui Asaf, 73*, care trebuie citit în înţelesul lui simbolic (ţara sfîntă, promisă poporului ales), la *neam*, într-un mod mai explicit, neam pe cale de a fi nimicit, ca în *Psalmul 82*. Duşmanii vin în număr copleşitor în psalmi: „De ş-au făcut limbile-ntr-înş nadă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 77, p. 179), „Să vorovîră să dea năvală" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 82, p. 189), şi, de asemenea, în *Doina*: „Numai vaduri ca acele"; „Curg duşmanii în puhoi / Şi s-aşează pe la noi", cu consecinţele deplînse de Eminescu în imagini naturiste, cu inflexiuni folclorice.

Zboară pasările toate
De neagra străinătate;
Numai umbra spinului
La uşa creştinului.
Îşi dezbracă ţara sînul,
Codrul – frate cu românul –
De săcure se tot pleacă
Şi izvoarele îi seacă –
Sărac în ţară săracă!

Versurile din *Doina*: „Numai umbra spinului / La uşa creştinului", adică a românului în limbaj popular, acoperă perfect clişeul folcloric: „Că mila de la străin / E ca umbra de la spin". De altfel Eminescu cunoştea bine aceste versuri populare, pe care le-a şi consemnat în caietele sale într-un *Cîntec al străinătăţii*, altfel spus, o *doină de jale* pe această temă: „Căci mila străinului / Ca şi umbra spinului, / Cînd vrei să te răcoreşti / Mai tare te dogoreşti" (EMINESCU, O. VI, 1963, p. 173)[240]. Motivul înstrăinării se găseşte frecvent şi în psalmi, consecinţă istorică a unor strămutări repetate.

Sentimentul înstrăinării în propria ta ţară este străvechi, limpede formulat în *Psalmul 68*: „Ce-s cu mine născuţ dintr-o maică / Vor de sine strein să mă facă" (DOSOFTEI, O. 1, p. 152); „Înstreinat fuiu fraţilor miei şi strein fiilor maicii mêle" (BB, Ps. 68, 11). Românul din *Doina* se află într-o situaţie asemănătoare:

Vai de biet român săracul!
Îndărăt tot dă ca racul,
Nici îi merge, nici se-ndeamnă,
Nici îi este toamna toamnă,
Nici e vară vara lui
Şi-i străin în ţara lui.

Distrugerea ţării de către „vrăjmaşi", în psalmi şi în *Doina*, are dimensiuni comparabile. Sînt lovite temeliile credinţei, simbolizate în *Psalmul 73*, dar nu numai aici, de altarul de jertfă, dărîmat de ciocanele şi securile vrăjmaşilor, „cu topoară au tăiat uşile lui deodată, cu săcuri şi cu bardă surpară pre el" (BB, Ps. 73, 7). În *Doina*, *codrul*, simbol existenţial, cade sub securea vrăjmaşului, ca altarul din psalm, „izvoarele îi seacă", pustiul se întinde, locuitorii ajung săraci în ţara lor altădată bogată. Au parte, vorba psalmistului, interpretat de Dosoftei, (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 68, p. 154), de „oţăt pentru mursă" (băutură dulce din miere). Într-o variantă de început a *Doinei*, Eminescu formula îndemnul: „Nu mai pune grîu de vară / Să-ţi hrăneşti duşmanii iară", oferindu-le acestora o hrană mai pe măsură, *cînepioară* (EMINESCU, O. III, p. 6). În variantele ulterioare, Eminescu dezvoltă pe larg şi mai exact această opoziţie (generozitatea răsplătită aberant) formulată metaforic de Dosoftei (*mursă – fiere / oţet*), pe o idee biblică din *Psalmul 68*: „Şi dêderă la mîncarea mea fiêre şi la sêtea mea adăparără-mă cu oţet" (BB, Ps. 68, 26):

Şi mă hrănîră-n foame cu here
Ceia ce i-am hrănitu-i cu miere.
Şi-n sete cu oţăt m-adăpară.
Să le fie masa de ocară.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 68, pp. 153-154)

Efectele înstrăinării, în care „casa" se suprapune cu „ţara", în psalmi ca şi în folclor şi în *Doina*, se regăsesc în acest mic text, în care urarea: „Să vă fie

[240] Aceste versuri apar, în diverse variante, şi în alte specii ale liricii folclorice, dovadă a răspîndirii lor: „Cî nila di la streini / Ca şî umbra di la spini"; „Cî strainu-i ca şî spinu: / Cîn îi sta sî ti umbreşti, / Mai tari ti ponosăşti". Cîntece de nuntă pe melodie de doină, în volumul *„Bătrîneasca". Doine, bocete, cîntece şi jocuri din ţinutul Rădăuţilor*, „Caietele Arhivei de Folclor", I, Iaşi, 1979, cercetare monografică de Florin Bucescu, Silvia Ciubotaru şi Viorel Bîrleanu, p. 140 şi 138.

casa casă / Să vă fie masa masă" apare răsturnată, sensul pozitiv fiind înlocuit de unul negativ:

Vai de-un biet român, saracul,
Că-ndărăt tot dă ca racul
Nu e casă casa lui
Nici e masă masa lui[241]
Nici e vară vara lui
Că-i străin în țara lui.
(EMINESCU, O. III, p. 12, în notă)

Contactele Dosoftei – folclor – Eminescu, pe tema înstrăinării, nu pot fi neglijate:

Să nu să uite lacrămile mele
Și streinătatea carea duc cu jele.
Ca și toț părinții miei am fost nemernic [= pribeag]
Într-această lume, toată viața jelnic.
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 38, p. 88)

Jalnică străinătate,
Mult ești fără direptate:
Ocolii țările toate
Și de bine n-avui parte,
Că de mic am pribegit
Tot în străini am trăit
Și odihnă n-am avut...
(*Cîntecul străinătății*, EMINESCU, O. VI, p. 173)

Formal, „neagra străinătate" eminesciană de aici pornește: din psalmii lui Dosoftei și din poezia populară, începînd chiar cu prima doină de înstrăinare consemnată de poet în caietele sale: „– Și m-aș duce, zău, m-aș duce / Da mi-i calea-n cruce / Și nici c-o să pot răzbate / De străinătate..." (EMINESCU, O. VI, p. 167). În imprecația: „Mînca-i-ar casa pustia / Și neamul *nemernicia*!", cuvîntul acesta are înțelesul vechi de „pribegie". Un îndemn posibil în selectarea termenului vine de la Dosoftei: „Ca și toț părinții miei am fost *nemernic*". În *Psalmul 38* e vorba de un întreg „neam" de pribegi, într-o lume de păcate, în drum spre judecata supremă. Eminescu transformă alegoria vieții, a morții și a judecății din psalm: „căci *nemernic* sînt eu la tine și *prișléț* ca și toți părinții miei!" (BB, Ps. 38, 17-18) în blestem împotriva străinilor. (*Nemernic* și *prișléț* sînt cuvinte sinonime: „străin, pribeag, rătăcitor, venetic".) În conștiința poetului *pribegia* apărea, potrivit unei mentalități ancestrale, pe model biblic și țărănesc, ca o pedeapsă firească pentru cel care te amenință sau te scoate din casă /țară/ credință sau sprijină astfel de nelegiuiri. Aceasta este justificarea sentinței aspre din *Doina*: „Mînca-i-ar casa pustia / Și neamul *nemernicia*". Confirmările din psalmi sînt numeroase: „Și sama să iei a limbi păgîne, / Ce n-au, Doamne, stideală [= rușine, teamă] de tine. / Și să nu-i laș să-mble fără lege, / Ce să-i întorci spre sară s-alerge / Împregiur de tîrg, să flămîndzască, / Ca cînii cercînd să să hrănească" (DOSOFTEI, O. I, Ps. 58, p. 131); „Să le fie curțîle pustie, / Și casele de dînș să rămîie, / Nime-ntr-înse să n-aibă să șadză, / Să șuiere cine-a-ntra să vadză" (DOSOFTEI, O. I, Ps. 68, p. 154); „Și s-vor pustii casa de pripă. / Vor peri cu totul și s-or stînge" (DOSOFTEI, O. I, Ps. 72, p. 164) etc.

Tema fundamentală din *Doina* eminesciană, care este aceea a înstrăinării, are corespondențe în *Psalmul 136*, *La apa Vavilonului*, cum a mai fost numit, una dintre cele mai fericite imagini artistice a exilului babilonian, în interpretarea dăruită a lui Dosoftei, atît ca muzicalitate, de sorginte populară, cît și ca prelucrare a nucleelor metaforice din versiunea primară, restituită fidel în *Biblia de la 1688*. Pentru a se vedea diferențele dintre cele două texte (BB și *Psaltirea în versuri*), am subliniat adaosurile lui Dosoftei:

La apa Vavilonului,
Jelind de țara Domnului,
Acoló ședzum și plînsăm
La voroavă ce ne strînsăm
Și cu inemă amară,
Prin Sion și *pentru țară,*
Aducîndu-ne aminte,
Plîngeam *cu lacrămi herbinte.*
Și bucine ferecate
Lăsăm prin sălci aninate
Că acoló ne-ntrebară
Aceia ce ne prădară
Să le dzîcem viers de carte
Într-acea streinătate,
Ca-n svînt muntele Sionul
Cîntări ce cîntam la Domnul.
Ce nu ni să da-ndemînă
A cînta-n țară streină.
De te-aș uita, *țară svîntă,*
Atuncea să-mi vie smîntă,
Și direapta mea să uite
A schimba viers în lăute!
(DOSOFTEI, O. I, Ps. 136, p. 307)

Din cele 22 de versuri citate din *La apa Vavilonului*, 11 sînt adaose integral de Dosoftei. Aceste adaosuri reprezintă mecanismul cu care poetul român întoarce psalmul, din punct de vedere formal, într-o doină de înstrăinare, model urmat și de Eminescu: plînsul pentru țara amenințată[242] de „neagra străină-

[241] Într-o variantă anterioară: „Fără ticnă masa lui" (EMINESCU, O. III, varianta C, p. 8).

[242] Motivul „Jelind de țara Domnului", comunicant, prin consecință imediată, cu interzicerea autoimpusă a „cîntărilor" („Și bucine ferecate / Lăsăm prin sălci aninate") trece, încă din perioada serbărilor de la Putna (1871), din *Psalmul 136* în *Poemul Putnei* [*Închinare lui Ștefan vodă*]: „Și strunile plesnite și harpa desfăcută / În salcia pletoasă, de care atîrna / L'a Isterului rîpe, acuma este mută, / Și cîntul ei de aur nu pot a-l deștepta" (EMINESCU, O. I, p. 499). În condițiile „înstrăinării", instrumentele muzicale „atîrnă în sălcii" (Dosoftei, Eminescu), „La sălcii [...] am spînzurat uneltele noastre" (BB, Ps. 136, 2); „spînzurăm organele noastre" (PSALT. SCH., COR. PS.). Poetul

tate" (formulare populară) ia locul cîntecelor: „Toate cîntecele pier, / Sboară pasările toate / De neagra străinătate". Versul cules de prin gazete, „Şi cum vin cu drum de fier", nu are nici o relevanţă artistică. Este inestetic şi parazitar, într-o structură lirică de mare adîncime, în care se zbate un sentiment de frustrare cu rădăcini foarte îndepărtate. În faţa unei catastrofe, iminente sau imaginate, „cîntecele pier", cum spune psalmistul, „lăutele" nu se mai aud: „Şi dreapta mea să uite / A schimba viers în lăute". Eternă, poezia nu poate fi pătată de eveniment. Ea îşi caută timpul potrivit şi uneori îl găseşte. *Doina* lui Eminescu nu poate fi citită şi înţeleasă ca produs estetic decît în momentele nezguduite de patimi politice.

Finalul *Doinei* cade în pură utopie. Un personaj istoric carismatic, Ştefan cel Mare, este convocat de poet pentru a salva ţara:

Ştefane, Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Las'Arhimandritului
Toată grija schitului,
Lasă grija Sfinţilor
În sama părinţilor,
Clopotele să le tragă
Ziua-ntreagă, noaptea-ntreagă,
Doar s-a-ndura Dumnezeu
Ca să-ţi mîntui neamul tău!
(EMINESCU, O. I, p. 183)

Mîntuirea neamului cu ajutorul lui Dumnezeu, implorat de cel în primejdie, este un laitmotiv în psalmi, rezultatul unui vechi legat cu omul care-şi aşteaptă salvarea şi dreapta judecată:

Ce te scoală, Doamne,-n slavă
Şi să vii fără zăbavă,
De ţ-vei giudeca pămîntul
Precum ţ-ai datu-ţ cuvîntul,
Că ţi-i ţie de moşie
Dată lumea cu vecie.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 81, p. 188)

Intervenţia lui Dumnezeu este percepută de Dosoftei la nivel popular, prin raportare la natura în care se manifestă miracolele divine:

Şi din ferecate surle
Viersul de psalómi să urle,
Cu bucin de corn de búor
Să răsune pănă-n núor [...]
....
Lăcuitorii din lume
Să-i audză sfintul nume.
Părauăle-n toate locuri
Să facă hoarbă şi giocuri,
Şi măgurile să salte
'Npreună cu dealuri nalte,
Şi să-şi facă voaie bună
Cu cîmpia depreună...
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 97, pp. 222-223)

Solidaritatea aceasta cu natura se regăseşte şi în *Doina* lui Eminescu, anunţată de sunetul de corn al voievodului, ca altădată acela de psalómi al vechiului psalmist, care foloseşte şi un „bucin de corn de búor" (v. mai sus) ca în versiunea lui Dosoftei („trîmbiţă de corn", în BB, Ps. 97, 8). Domnitorul se comportă ca un emisar al lui Dumnezeu, înzestrat cu puteri supranaturale, puse în serviciul celor pe care trebuia să-i apere, din învestitură divină. Toată scena se petrece în acompaniament muzical, mai puternic susţinut la Dosoftei („Să răsune pînă-n núor"), modelul lui Eminescu:

Tu te-nalţă din mormînt
Să te-aud din corn sunînd
Şi Moldova adunînd.
De-i suna din corn o dată,
Ai s-aduni Moldova toată,
De-i suna de două ori
Îţi vin codri-n ajutor...

Pedepsirea duşmanilor, a necredincioşilor, a celor fără de lege în general, este necruţătoare, în majoritatea psalmilor, reproducînd, poetizate, legile lui Moise. Exemplele sînt numeroase. Extragem doar cîteva în care e posibilă identificarea unor sugestii care vin, prin Dosoftei, pînă la Eminescu. Ne opreşte atenţia, mai întîi, apelul, îndemnul şi mustrarea pe care o face psalmistul lui Dumnezeu, prea îngăduitor cu „pizmaşii" cei plini de ură: „Nu-ţ uita mişeii [= săracii] de la a ta milă, / Nu lăsa pizmaşii să le facă sîlă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 9, p. 27); „Vedz pizmaşii că mi să-nmulţîră / Şi cu ură strîmbă mă urîră" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 24, p. 57); „Nu ne-asculţ în greutate mişea rugă, / Ce ne laşi cătră pedeapsă-n vreme lungă. / Ne-ai hrănitu-ne cu pîine de plînsură / Şi ne-ai adăpat în lacrămi cu măsură. / Laş de sîntem megieşilor de pradă / Şi pizmaşilor de price şi de svadă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 79, p. 183). „Plînsul" românului din *Doina* are o explicaţie asemănătoare, iar jeluirea lui se adresează, prin domnitor, lui Dumnezeu: „Doar s-a-ndura Dumnezeu / Ca să-ţi mîntui neamul tău!" Adeseori, în îndurarea sa faţă de credincioşi, Dumnezeu va face, în compensaţie, din duşmani piramide de stîrvuri: „Iară pre pizmaşii vei lovi din frunte, / Di-or sta ca pologii capete cădzute. / Vîrv de păr din vină nu li s-a ierta-să, / Ce cu vîrv măsura le vor da cea rasă. / N-or putea să scape nice-n vîrv de munte, / Că din Bazan Domnul i-a prăvăli iute / Şi-i va băga-n mare de-i vor vedea fundul, / Să le dzacă-n mestec

---

cunoştea sensul vechi al cuvîntului, folosit la plural *organe*, 'instrumente muzicale', pe care îl foloseşte, mai tîrziu, şi în *Scrisoarea IV*: „Dar organele-s sfărmate, şi-n strigări iregulare / Vechiul cîntec mai străbate, cum în nopţi izvorul sare" (EMINESCU, O. I, p. 157).

oasele cu prundul. / Vei brodi prin sînge ca şi de mainte, / Ce limpiia cînii, de vei ţînea minte" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 67, p. 149). Frapează în special comparaţia neobişnuită, pe o sugestie biblică (cf. BB: „Pentru ca doară s-ară văpsi piciorul tău cu sînge, limba cîinilor tăi, den vrăjmaş de la dînsul", Ps. 67, 25). Interpretarea lui Dosoftei, încărcată cu imagini noi, personale, este mai plastică decît aceea a vechiului psalmist[243].

Dezastrul abătut asupra duşmanilor capătă proporţii enorme în descrierea mitropolitului. Mînia lui Dumnezeu îi „prăvăleşte iute", în fundul mării, pe duşmani „să le dzacă-n mestec oasele cu prundul", urmăriţi prin vaduri de sînge (*brod* 'vad' în slavonă, *a brodi* – vsl. *broditi* 'a merge prin vad'): „Vei brodi prin sînge ca şi de mainte". Iar cînii se vor hrăni sorbind zgomotos (*a limpiia*, 'a bea cu limba' ca pisicile şi cînii) sîngele duşmanilor. De aici rezultă, din acest vers al lui Dosoftei, înţeles în toată forţa lui distrugătoare, straniul blestem al lui Eminescu din *Doina*: „Mînca-i-ar inima cânii". Lansăm o ipoteză pe care, credem noi, textul psalmistului ne îndreptăţeşte s-o formulăm.

Distrugerea duşmanului se asociază în psalmi cu ruşinea şi ocara: „Şi vor peri cu ocară / Toţ pizmaşii tăi din ţară" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 91, p. 211). În BB lipseşte cuvîntul batjocoritor *ocară* („vrăjmaşii tăi *pier*", Ps. 91, 9). Dosoftei reia mereu aceeaşi construcţie: „Ca să pieie cu ocară / Toţ pizmaşii tăi din ţară" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 103, p. 238), clarificînd şi întărind sensul dispariţiei totale a păcătoşilor din versiunea biblică: „Sfîrşască-se păcătoşii de la pămînt" (BB, Ps. 103, 36), „Să piêie păcătoşii de pre pămînt" (Ms. 4389). Stereotipia din versiunea mitropolitului: „pizmaşii din ţară pier cu ocară" este sfărmată de formulări mult mai variate. Păcătoşii, „streinaţ din mătrice", sînt „certaţ" (pedepsiţi) cu asprime: „Şi-i ucide preste falcă, / Să le frîngi dinţii, să tacă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 57, p. 129). Blestemul creşte în violenţă odată cu imaginile fruste adăugate de poet în completarea, nu în nesocotirea, celor biblice: „Să pieie ticăiţeşte [= în suferinţă], / Ca ceara ce să topeşte, / Şi ca cubelcii să ardză / De soare, şi să nu-l vadză, / Să nu poată să să tragă / Preste spini, fără de vlagă. / Ca păduceii să sece / De pojar şi de vînt rece" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 57, p. 130); „Şi să pieie cu ocară, / Să le margă vestea-n ţară. / Aceia ce mă vineadză, / Şi mă pîrăsc să mă piardză, / Cu ruşine să să-mbrace / Şi să n-aibă-ncătro face" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 70, p. 158); „Că-i va pierde de pre lume, să nu să mai pomenească" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 33, p. 77); „Să să schimosască-n grea ruşine / Carii pornesc răul lor spre mine" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 34, p. 78). „Răii" de tot felul, între care un loc important îl ocupă duşmanii ţării, implicit ai credinţei („Ceia ce iubăsc nepace / Şi dzîc rău de ce le place, / Gloata ta o iau în sfadă, / Ţării tale fac dosadă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 93, p. 213), sînt supuşi la cele mai grele şi de necrezut cazne: „Să fugă departe de svînta lui faţă / Cine nu-l iubeşte şi-i caută cu greaţă. / Fum cu sterevie faţa să le ardză, / Şi ca de foc ceară, răstopiţ să cadză, / Şi toţ pizmătarii de-a lui faţă svîntă / Aşe să despieie şi să cadză-n smîntă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 67, p. 147). Duşmanii, oricare ar fi aceştia (nu neapărat străinii), trebuie scoşi din casă / ţară: „Să le fie curţîle pustie, / Şi casele de dînş să rămîie" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 68, p. 154) şi din lege: „Şi ceia ce-s fără lege / De pre pămînt să vor şterge, / Să nu scape nice urmă, / Ce să-i ştergi dintr-a ta turmă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 103, p. 238). Ocara şi pieirea cuprind întregul neam al celor răi şi păcătoşi: „Ce să pieţe cu ocară, / Cu tot rodul său din ţară" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 108, p. 253).

Imprecaţiile lui Eminescu din *Doina*, de la versurile: „Mînca-i-ar inima cînii, / Mînca-i-ar casa pustia" şi pînă la „Îndrăgi-i-ar ciorile şi spînzurătorile!", rămîn în cadrul unei astfel de justiţii patriarhale, cu imagini de rezonanţă biblică. Pentru a ajunge la ele trebuie şters praful evenimentelor imediate, care mai agită şi astăzi unele spirite incapabile să discearnă şi să guste valoarea estetică.

O temă lirică veche de cînd lumea, înstrăinarea, îl apropie pe Eminescu de Dosoftei, din care îşi extrage, citind psalmii versificaţi de mitropolit, fervoarea biblică a unor imagini imprecative. Ardenţa pe care o pune vechiul cîntăreţ al „mîntuirii" Sionului, în atîţia psalmi, se regăseşte şi în *Doina* lui Eminescu, întocmai ca şi motivarea: „Doar s-a-ndura Dumnezeu ca să-ţi mîntui neamul tău!". Atît ideea cît şi formularea din această frază, ilustrativă pentru întreaga poezie, sînt pe de-a-ntregul biblice.

III. PSALMII MACEDONSKIENI

După cum am văzut, mai bine plasat decît Al. Macedonski pentru a scrie psalmi în limba română fusese, pe la mijlocul secolului al XIX-lea, Ion Heliade Rădulescu. Pe acesta îl ispitise, în exil, traducerea *Bibliei*, din care publică la Paris, în 1858, *Biblicele sau notiţii istorice, filosofice, religioase şi politice asupra Bibliei*, într-o ortografie etimologică imposibilă, care nu putea face, în nici un caz, o recomandare prea bună proiectului său de „a da Biblia celor şeptezeci [...] în limba Patriei". Tînărul Eminescu observase cu mare pătrundere, în *Epigonii*, semn că citise cu multă atenţie cartea lui Heliade, eşecul acestui proiect: „*Eliad* zidea din visuri şi din

[243] Reproducem integral textul corespunzător din BB: „Însă Dumnezeu va sfărîma capetele vrăjmaşilor lui, creştetul părului celor ce umblă întru greşalele lor. Zise Domnul: «Den Vasan întoarce-mă-voiu, întoarce-mă-voiu în fundurile mării. Pentru ca doară s-ară văpsi piciorul tău cu sînge, limba cîinilor tăi, den vrăjmaş de la dînsul»" (Ps. 67, 23-25).

basme seculare / *Delta biblicelor sânte*, profeţiile amare" (EMINESCU, O. I, p. 31). Mostrele de erudiţie poetică şi „profeţiile amare"[244] cu privire la soarta propriului său popor, raportate la istoria vechilor evrei, aveau să reţină şi atenţia lui Eminescu, în propria sa creaţie. Heliade va constata că „Alta este partea istorică şi filosofică a *Bibliei* şi alta cea poetică"[245] şi va încerca să le slujească pe amîndouă, în *Biblice* dar şi în *Anatolida*, în care nu mai face arheologie poetică, ci versifică, după Cartea Sfîntă, zilele genezei în *Imnul creaţiunii*, îndepărtîndu-se apoi de sursă. Lui Heliade Rădulescu i-a plăcut mai mult să comenteze psalmii decît să-i traducă (o excepţie, *Harpa lui David*) sau să creeze el însuşi psalmi (o îmbinare de traducere şi creaţie originală a încercat, cum am văzut, pe textul *Psalmului 101*).

Cum în poeziile lui Eminescu pot fi găsite formulări poetice asemănătoare cu cele din psalmi, cele mai multe reminiscenţe din lecturile *Psaltirii în versuri* a mitropolitului Dosoftei, iar în *Doina* preia un model psalmic[246], pe care se infiltrează influenţe din doinele de înstrăinare, şi chiar unele imagini folclorice şi psalmice comune, fără ca marele poet să fi scris psalmi propriu-zişi, rolul de a da primii „psalmi moderni" literaturii române îi revine lui Al. Macedonski. Ce l-a putut stimula pe poetul *Nopţilor*, care programatic se gîndea, în plin epigonism eminescian, la *Poezia viitorului*, pe care o vedea, în articolul cu acest titlu din „Literatorul" (1892), în simbolism, după ce făcuse, cu zece ani mai înainte exerciţii de „armonie imitativă", să reînvie un gen liric mai curînd desuet, pentru că psalmii erau asociaţi la noi cu poezia veche religioasă, strălucit reprezentată de Dosoftei în secolul al XVII-lea? Charles Drouhet crede că primul imbold în traducerea psalmilor i-a venit lui Macedonski din poezia lui Malherbe, „mişcat numai de maestatea plină de vigoare" a versurilor clasicului francez[247]. Mai rezervat în această privinţă se dovedeşte Adrian Marino: „Ideea de a compune psalmi a venit cu certitudine poetului prin lectura *Psalmilor* lui David, poate şi ai lui Malherbe, poet cunoscut de Macedonski"[248]. *Din psalmul CXLV*, va observa autorul ediţiei în volumul următor, confirmîndu-l pe Charles Drouhet, „este o traducere din Malherbe: *Paraphrase du psaume CXLV*"[249]. Pe acest motiv, Adrian Marino va publica psalmul lui Macedonski la *Traduceri şi adaptări*[250], chiar dacă poetul român nu-l menţionează pe Malherbe ca autor. Compararea celor două versiuni, Malherbe / Macedonski, nu lasă nici un dubiu că ne aflăm în faţa unei adaptări destul de libere. O influenţă mai cuprinzătoare a poetului francez asupra psalmilor lui Macedonski, dincolo de exemplul citat, este mai greu de susţinut. Rămîne astfel în picioare afirmaţia lui Marino că Macedonski s-a gîndit să scrie *Psalmii moderni* determinat de lectura directă a *Psalmilor* lui David.

În *Psalmul 145*, care e, în mare măsură, o creaţie originală, ideea centrală a psalmistului, cum observă în comentariile sale minuţioase devotatul exeget al lui Macedonski, este adînc implantată în întreaga operă a poetului: „Aplecarea lui Macedonski asupra acestei teme nu trădează impulsuri religioase, ci numai faptul că poetul medita, alături de Malherbe, asupra efemerităţii gloriei terestre, problemă care-l obsedează din prima tinereţe"[251]. Bănuim la Macedonski şi o reacţie resentimentară în egalizarea celor puternici cu cei umili după moarte, fapt care-i personalizează versul, chiar dacă e vorba de o temă atît de veche: „Împăraţi cît de puternici, sau războinici plini de fală, / Au cu toţi aceeaşi soartă neschimbată şi fatală: / De cum moartea le ia sceptrul, nu mai au linguşitori, / Şi cu dînşii dimpreună cad şi oamenii ce-n lume / Se-nchinară-n al lor nume / Şi le fură servitori" (*Din Psalmul CXLV*, III, p. 140). Predispoziţia poetului român de a se substitui vechiului psalmist, în versurile căruia îşi proiectează propria sa existenţă, este şi mai puternică în ciclul *Psalmi moderni* din volumul *Excelsior*, 1895. Egolatria poetului contaminează pînă şi versurile de umilinţă în faţa „sfîrşitului fatal" de care vorbise în adaptarea *Psalmului 145*. În *Psalmii moderni*[252] ieşirea din lume e o retragere orgolioasă în sine, comparabilă cu aceea a *Luceafărului* eminescian: „Oh! Doamne, rău m-ai urgisit, / În soarta mea m-am împietrit: / Rămîn ca marmura de rece... / Să plîng, să sufăr, am uitat. / Am fost un cîntec care trece, / Şi sunt un cîntec încetat: / Rămîn ca marmura de rece..." (II, p. 25, *I Oh! Doamne*).

Tema cu izvorul presupus în parafrazele lui Malherbe se află în vechii psalmi ai lui David şi se regăseşte firesc şi în *Psalmii moderni* ai lui Macedonski, fără nici o legătură de această dată cu opera scriito-

---

[244] Comentînd *Cîntarea lui Moise*, dar exemplele sînt mult mai numeroase, Heliade, un fel de Moise al românilor, ajunge să se refere la *Proclamaţia de la Islaz* şi la rolul lui în revoluţie: „Astfel cu doi ani înainte de evenimentele grandioase de la '48, sufletul meu dorea şi prevedea căderea idolilor pământeşti" (*Biblicele*, p. 99).

[245] *Ibidem*.

[246] Vezi capitolul anterior şi Al. Andriescu, *Modelul psalmic al* Doinei *lui Eminescu*, „Adevărul literar şi artistic", 11 şi 18 ianuarie, 2000.

[247] Charles Drouhet, *Influenţa franceză în poezia lui Macedonski*, în *Studii de literatură română şi comparată*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1983, p.327.

[248] Al. Macedonski, *Opere* II, *Poezii*, studiu introductiv, ediţie îngrijită, note şi variante, cronologie şi bibliografie de Adrian Marino, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1966, p. 249.

[249] Al. Macedonski, *Opere* III, ed. cit., 1967, p. 276.

[250] *Idem*, pp. 140-141.

[251] *Ibidem*, p. 276.

[252] Al Macedonski, *Opere* II, pp. 25-29.

rului francez, fiind vorba de un laitmotiv în meditația morală creștină: „Țărînă – suntem toți țărînă, / E de prisos orice trufie... / Ce-a fost, în veci are să fie... / Din noi nimic n-o să rămînă. / Zadarnic falnice palate / Sunt în pămînt rădăcinate: / Nici o pieire nu s-amînă. / Despoți, cu frunți încoronate, / Poeți, cu harpe coronate, / Filozofi, oameni de știință, / Păgîni, vestiți prin necredință, / Nici o pieire nu s-amînă ... // Țărînă, suntem toți țărînă" (*II Țărînă*). Motivul este reluat: „Fii frumos, fii sănătos, / Ești de-același vierme ros" (*XI M-am uitat*). Un *Dicționar de aforisme* din secolul al XVIII-lea selecta, la aproape un veac și jumătate de la moartea lui Malherbe, acest gînd al poetului francez despre eroziunea timpului: „Il n'est rien ici-bas d'éternelle durée" [253], iar amîndoi poeții, atît cel francez, cît și cel român, meditau, la o distanță atît de mare în timp, pe aceeași temă biblică, pe care o preferăm în versiunea lui Dosoftei din *Psaltirea în versuri*, pentru frăgezimea limbajului: „Că lumea aceasta-i ca o miză[254] mică, / Omul, cît de-a hirea, este o nemică" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 38, p. 87).

Macedonski își cere iertare, cu umilință creștinească, de la Dumnezeu: „Sunt om ca orice om – iertare" (*III Iertare*), își înșiră păcatele: îndoiala, sfidarea „sfintelor mistere", credința că este prigonit „de toți", pentru ca în psalmul imediat următor să-și retracteze penitența, cu o instabilitate umorală dezarmantă: „Dușmanii mei se înmulțesc / Și nedreptatea mă-nfășoară... / Abia mai pot să mai trăiesc / De cine n-am lăsat să moară, / Aleargă toți și mă-nnegresc, // Ah! Viața nu este ușoară" (*IV Dușmanii*). Trebuie să recunoaștem, în favoarea poetului, că chiar în această nestabilitate, aproape frivolă, Macedonski izbucnește violent împotriva dușmanilor săi, folosindu-se de rugile psalmistului care invocă divinitatea să-l apere de dușmanii personali și, dacă e rege, ca David, de numeroșii vrăjmași ai lui Israel, aduși de poet și pe scenă, în tragedia „originală", ține să precizeze autorul, *Saul*, scrisă și jucată în același timp cu elaborarea *Psalmilor moderni*. Vinovăția pe care și-o recunoaște poetul în psalmi este destul de vagă, mai mult un pretext pentru a obține o iluzorie redempțiune: „Sunt eu de vină, sau nu sunt, / Oh! Dumnezeule prea sfint, / Auzi-mi glasul pocăinței, / Redă-mi puterea biruinței, / Refă-mă omul care-am fost / Sau dă-mi obștescul adăpost..." (*V Zburam*).

În dialogul cu divinitatea, pe tema obsesivă a dușmanilor care-l împresoară din toate părțile („Cu mici, cu mari mă răstigniră; / Din inimă nu mi-au lăsat / Un singur colț nesfîșiat"), Macedonski se arată mai curînd vindicativ decît iertător, asumîndu-și un rol privilegiat, aproape de judecătorul divin: „O țară-ntreagă s-a-ntrecut / Să-mi dea venin – și l-am băut. / Dar, Doamne, nu te biruiră" (*VI Și-au zis ...*). Declară ritos că nu are „în ceruri nici o stea" (*IX N-am în ceruri*), vorbește la trecut despre gloria lui literară („Prin sufletească poezie, / Domneam de soartă nencercat. // Eram puternic împărat" (*VIII Eram*), își deplînge soarta de geniu laborios necunoscut, damnat și nerăsplătit de contemporani. Sfidînd justiția divină, care-l protejează pe cel credincios, împinge imprecația împotriva persecutorilor pînă la blasfemie: „În lume nu este răsplată ... / Dreptatea este blestemată, / Și omul bun nesocotit. / Pe fruntea mea n-am nici o pată – / Zadarnic! – sunt un osîndit, / În lume nu este răsplată. // Cît am trudit, cît am muncit" (*VII Cît am trudit...*), dar își afirmă, cu seninătate, reintrînd în tradiția psalmică, încrederea neștirbită în justiția divină: „Ești puterea înțeleaptă / Și justiția cea dreaptă; / Fă oricînd ce vrei din mine. // Doamne, toate sunt prin tine..." (*X Doamne, toate...*).

Macedonski aduce la cunoștința lui Dumnezeu, în *Psalmii moderni*, un ghem de contradicții egolatre. Prin aceasta el revoluționează receptarea psalmilor în literatura română, prevestindu-l pe Argezi. Nu însă și în ceea ce privește stilul, pentru că psalmilor macedonskieni le lipsește cu desăvîrșire mireasma liturgică a vechilor texte religioase. Din acest punct de vedere, Macedonski e mai aproape de Heliade decît de Tudor Arghezi.

IV. TUDOR ARGHEZI : APOSTATUL MÎNTUIT

Unul dintre cei mai importanți poeți români, comparat cu Eminescu chiar la începutul consacrării lui literare, în jurul anului 1927, cînd își publică primul volum, *Cuvinte potrivite*, Tudor Arghezi a format obiectul unor contestări violente, de-a lungul mai multor decenii, atît ca persoană publică, sub regimuri politice diferite, chiar opuse, cît și ca poet, în cadrul unor dispute literare acerbe. S-a vorbit mereu de „răzvrătitul" Arghezi, și într-un caz și în altul, dar și despre capitulările lui, la fel de spectaculoase.

Nu o dată criteriile de apreciere a operei sale literare au stat la cumpăna dintre politic și estetic, chiar cînd se declara de către cei în cauză că astfel de puncte de vedere nu trebuie confundate. O linie sinuoasă îi marchează existența publică. Abandonează chilia călugărească, aruncîndu-și rasa pentru a scrie pamflete anticlericale și a profesa idei socialiste, optează, în timpul marelui război de întregire, pentru puterile centrale și face închisoare pentru aceasta, nu se împacă, în timpul celui de al doilea război mondial, cu fascizarea țării și este din nou închis, nu

---

253 *Dictionnaire de pensées ingénieuses, tant en vers qu'en prose des meilleurs ecrivains français*, t. II, Reval, 1777, p. 522.

254 *Miză*, înv. „apariție de o clipă, clipeală, mijă", ȘĂINEANU, DU.

acceptă îngrădirea libertății cuvîntului, la începutul ocupației rusești, este ostracizat și devine, în 1948, ținta unui ignobil pamflet în „Scînteia", *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei*, un adevărat rechizitoriu politic, pentru ca în 1955 să fie ales membru al Academiei. În același an semnează și cartea abdicării sale, *1907. Peizaje*, probabil cea mai proastă pe care a scris-o, urmată de *Cîntare omului*, 1956, în care se întoarce la prometeismul, nu atît eroic, cît mai ales activ, din tinerețe. Dacă lăsăm deoparte volumele citate, observăm că o linie estetică mult mai fermă decît conduita politică unește lirica argheziană, de la debutul editorial al poetului și pînă la versurile scrise sau publicate la sfîrșitul lungii sale cariere literare. Acest liant îl găsea G. Călinescu, după Pompiliu Constantinescu[255], în „explorația metafizică a viziunilor" cu care poetul umple „universul său substanțial"[256]. Particularizînd și mai mult, am spune că „sentimentul religios", atît de discutat în cazul lui Arghezi[257], intră în partea cea mai rezistentă a operei sale.

Pentru a putea demonstra mai convingător continuitatea de concepție și de expresie în scrisul lui Tudor Arghezi, ne vom folosi, în loc să construim ipoteze pe nisip, de un text aparent anecdotic și, tot la prima vedere, insignifiant. E vorba de o derutantă *Serenadă*, datată 1941, dar publicată și acceptată, fapt surprinzător[258], în 1956, la sfîrșitul volumului *Cîntare omului*, secțiunea *Alte stihuri*. Pe sub ochiul vigilent al cenzurii, Arghezi strecoară, în plin și violent ateism, un poem de-a dreptul subversiv în acea epocă. Întreaga poezie, dacă e citită bine, în cheia potrivită, este o parafrază la *Predica de pe munte, Fericirile, Matei*, 5, începînd cu versetul 3: „Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor. Fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia. Fericiți cei blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul. Fericiți cei ce flămînzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura. Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui. Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu" (*Mt.*, 5, 3-8). Identitatea ființei din pom („om sau arătare") este concordantă cu cea din *Evanghelia după Matei*, trădată de cîteva cuvinte semnificative (*blînd, nevinovat, blajin, senin, dus, sfînt*):

„E *blîndul* din sat ...
Lăsați-l să fure că-i *nevinovat.*
Blajin și netot,
Înghite cu sîmburi cu tot.

Prin ghimpii de fier și zaplaz
El trece-n *extaz,*
Senin, dus și *sfînt,*
El *nu este de pe pămînt*".
(*Serenadă*, p. 215)

„Fericiții" din *Evanghelie* sînt recomandați pe rînd: „cei blînzi", „cei săraci cu duhul", „cei flămînzi", „cei curați cu inima", „cei prigoniți". „Blîndul din sat" e recunoscut de pomi și de ființele umile, care-i „simt" starea suprapămînteană: „Și pomul se scoală, se-apleacă", „Grivei a simțit / Că e *fericit* / Și nu îl mai latră". Mitologia populară se amestecă cu cea biblică, în imagini străvechi în care „harul" circulă între pomi, animale și om, în timp ce „blajinul" „fluieră-n dinți liturghia". Nu credem că se poate vorbi aici de o „messă neagră", de „satanism" sau de altele de acest gen. Astfel de imputări i s-au adus totuși poetului, grele, aruncate ca niște lespezi pe conștiința sa din mai multe părți deodată. Arghezi nu e bunul creștin recomandat de dogmele bisericii, obedient și umil, ci unul superior ca gîndire, mai sceptic și mai dubitativ, în sensul cartezianului *Dubito ergo cogito*. De altfel întrebările pe care și le pune nu sînt cu nimic mai grave decît acelea ale

---

[255] Pompiliu Constantinescu, *Între «tăgadă și abdicare»*, în monografia *Tudor Arghezi*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II", București, 1940, pp. 38-72.

[256] CĂLINESCU, IST., p. 725.

[257] Printre ultimele intervenții în disputa pe această temă merită să fie citată aceea a lui Marin Mincu din revista „Paradigma", 1, 2000, pe de-a-ntregul negativă: „Refuzat de posibilitatea transcenderii (I. Barbu îl considera pe autorul *Cuvintelor potrivite* „respins de idee", n.n.), Arghezi vrea să instaureze atitudinea negatoare ca unică instanță discursivă izbăvitoare".

[258] De o astfel de favoare și încredere din partea cenzurii nu se bucurase nici măcar Mihai Beniuc, care scrie un fel de prefață la volum (*În loc de prefață*), penibil ideologizată (*Cîntare Omului*. Stihuri de Tudor Arghezi, Editura pentru Literatură și Artă, 1956, *În loc de prefață*, de Mihai Beniuc, pp. 5-11). Cu toate acestea, cînd cartea este gata, poetul *Cîntecelor de pierzanie* e nevoit să facă unele schimbări în textul pe care îl scrisese cu acest prilej despre opera lui Tudor Arghezi. Dovezile intervenției cenzorilor, și după ce volumul fusese tipărit, sînt clare. Este scoasă din „prefață" fila 5-6, retipărită pe altfel de hîrtie, tăiată la dimensiuni vizibil reduse, și lipită grosolan de fila următoare. Rezultatele acestei „conlucrări" se observă cu ușurință. Opera lui Tudor Arghezi este recuperabilă, afirmă Mihai Beniuc, pentru că dispune de un „miez sănătos", deși, ni se explică cu grijă în același loc, ea „a trebuit să sufere apăsarea ideologiei burgheze și încercările de captare și de aservire a tot ceea ce era talent și forță de către politicianismul caracteristic României de după anul 1900 pînă la eliberarea țării". Așa se explică, adaugă poetul prefațator, „filtrele mincinoase ale modernismului" din opera sa, de care îl salvează pe Arghezi plasarea în „sînul masei populare cu mesajul ei milenar". Astfel „întărită", opera poetului străbate „prin coclaurile politicianismului partidelor zise «istorice»". Mai presus de orice, opera poetului, pusă sub autoritatea președintelui Uniunii Scriitorilor, trebuia apărată de zelul „exegeților burghezi, mistificatori ai ideilor și lacomi de tîlcuri metafizice, căutate chiar în gestul aducerii la gură a lingurii pline de borș" (pp. 5-6). „Dumnezeul lui Arghezi este", spus „mai simplu", ne avertizează proaspătul ideolog leninist, „dragostea de popor, chiar dacă el, poetul, n-a văzut limpede totdeauna drumul și destinul poporului său". Este curios să vezi că astăzi, cu alte motivări și în alt limbaj, se mai lucrează încă la „salvarea" poeziei argheziene de misticism.

încercatului Iov din *Scripturi* sau chiar ca ale lui David, în unii *Psalmi*, şi ale atîtor alţi cîntăreţi şi căutători ai divinităţii dintr-un trecut mai îndepărtat sau mai apropiat. Lucrurile par a se complica şi mai mult la nivelul opţiunilor stilistice. Aici se produce o adevărată falie între poet şi receptor, prăpastie în care cade întregul înţeles al versului. Culorile agresive, aşternute de o mînă barbară, care risipeşte o pastă extrem de groasă, fosforescentă ca pucioasa din gura iadului în virulentele lui portrete, instrumentul de lucru cel mai redutabil al acestui poet chiar şi în creaţia lirică pe teme sacre, îl îndepărtează pe cititorul speriat ca şi pe criticul dogmatic. Tentaţia de a prezenta, cu extraordinare mijloace lingvistice, caricatural şi bufon, pe „fericiţii" *Sfintelor Scripturi*, pe sfinţi şi chiar pe Cel Atotputernic creează o violentă reacţie negativă. În exemplul citat de noi, greu se lasă convinşi cei fără lecturi biblice repetate şi nedeprinşi cu stilul arghezian, cu care începe altă treaptă în evoluţia limbajului artistic românesc, că în „prostul satului", „blajinul" din *Serenadă*, se ascunde un om deasupra celorlalţi prin nevinovăţia sa pilduitoare. În faţa acestui „fericit" se deschid căi nepămîntene: *„Senin, dus şi sfînt / El nu este de pe pămînt*".

O explicaţie a acestei atitudini neînţelegătoare faţă de propria sa poezie şi faţă de arta cu substrat biblic în general, o vedea Tudor Arghezi, în 1928, în indiferenţa românilor, a „cărturarilor" îndeosebi, faţă de *Sfintele Scripturi*[259]: „Am putea face o statistică şi am găsi la o mie de cărturari laici unul singur, în cel mai bun caz, care să fi citit din scoarţă în scoarţă *Sfintele Scripturi*. Desigur fiecare va răspunde vexat şi totuşi nimeni nu le citeşte şi îndeosebi acei surtucari bombastici şi pedanţi care dau cititorilor naivi spectacolul că se plimbă prin hambarele cerului ca în magazia lor cu lemne, şi care tratează pe Dumnezeu cu colegialitate" (p. 2). Speţa se pare că s-a înmulţit enorm în ultimele decenii şi manifestă astăzi o tendinţă de proliferare tot mai accentuată, în ciuda faptului că nu s-ar mai putea spune, ca în vremea cînd scria Arghezi aceste rînduri în „Bilete de papagal", în primul an de apariţie a ciudatei reviste, că *Scripturile Sfinte* „lipsesc din toate rafturile cu cărţi". Această literatură proliferează odată cu falşii profeţi. În această „tabletă" argheziană *Biblia* apare, fapt extrem de semnificativ pentru concepţia religioasă a poetului, ca o carte care îndeamnă la rugăciune şi la cugetare, în acelaşi timp: „Şi totuşi *Biblia* rămîne încă, afară de Homer, lectura principală, nu a omului care vrea să se roage, dar a omului care vrea să gîndească, ceea ce-i totuna, cea mai vie rugăciune fiind cugetarea". În literatura biblică găseşte concentrate „toate formele literare", pînă la aceea „fundamentală, a simplicităţii aparente". De aceea nu întîrzie să lanseze literaţilor tineri mai curînd o provocare decît un îndemn: „Nu putem insista îndeajuns pe lîngă tineretul literar ca să citească *Sfintele Scripturi*, să le recitească şi să continue să le citească, de preferinţă oricărei alte cărţi. *Biblia* poate constitui singură o educaţie integrală pentru un artist şi în acelaşi timp un izvor permanent de inspiraţie delicată şi tare" (*Ibidem*). De această „inspiraţie *delicată* şi *tare*" a beneficiat în primul rînd poetul. Să reţinem chiar această opoziţie: *delicat – tare*, care revine, de fiecare dată în altă combinaţie de cuvinte, în multe formulări argheziene. Cine vrea să înţeleagă imaginarul arghezian trebuie să-i citească poemele cu *Biblia* alături[260]. Cînd spunem aceasta avem în vedere o lectură paralelă cu versetele biblice din care îşi scoate versurile pe care le situează, prin arta îmbinărilor şocante, la mare distanţă de textul originar. Afirmăm de aceea că fără această lectură atentă şi repetată a *Bibliei*, lectură recomandată chiar de poet, Arghezi nu poate fi înţeles, într-o mare parte a operei sale.

Pentru ilustrare vom folosi ca reper poezia *Testament*, aparent îndepărtată de sursa care ne preocupă. Întoarsă pe toate feţele de exegeza critică mai veche şi mai nouă, de lingviştii, de stilisticienii şi de poeticienii români moderni, cu mijloacele lor mai sofisticate, stoarsă pînă la epuizare, şi în pericol de a-şi pierde orice mister şi orice interes, cu concursul analizelor de manual, care transformă rezultatele savante ale celor dintîi în simple „clişee" pentru uzul comun, poezia aceasta, care se vrea o prefaţă la întreaga lirică argheziană, nu poate fi pe deplin înţeleasă pînă ce nu se ajunge la izvorul ei biblic, atît de adînc ascuns în carnea unor metafore derutante, care disersează atenţia către o multitudine de sensuri, încît unul dintre acestea, cel biblic, foarte important, riscă să se piardă. Încă din 1941, G. Călinescu observa îngrijorat că „prin prestigiul poetului şi prin mijlocirea mediului academic, poezia argheziană este citită şi răspîndită şi chiar studiată după clişee de pe acum constituite (religiozitate, plasticitate, limbă)" (CĂLINESCU, IST., p. 725). După război şi instalarea unui regim care-şi sprijinea ideologia, în mare măsură, pe o propagandă extrem de tenace, de intolerantă şi de agresivă, împotriva oricăror forme de gîndire spirituală, religia fiind incriminată ca „opium al popoarelor", ateismul materialist devine „religie" de stat, cu ore speciale în programele de învăţămînt. La acestea se adaugă diverse activităţi de îndoctrinare antireligioasă în afara şcolii. Efectele se văd imediat

[259] „Bilete de papagal", nr. 66, vineri 20 aprilie 1928, tableta *Sfintele Scripturi*.

[260] O încercare plină de merite face Nicolae Balotă, în *Opera lui Tudor Arghezi*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1979, *Scholii la Psalmi*, pp. 149-214, preocupat nu atît de compararea textelor, cît de fidelitatea dogmatică, în cadrul unei discuţii teologice comparate.

şi în atitudinea faţă de literatură. Ortodoxismul este condamnat în bloc, iar opera lui Arghezi începe să fie în aşa fel interpretată de critica marxistă încît „credinţa" să se vadă cît mai puţin, iar „tăgada" să iasă, conform clişeului scos dintr-un citat arghezian trunchiat şi răstălmăcit, cît mai bine. Clişeul „religiozităţii", de care vorbea G. Călinescu, înţelegînd prin aceasta doar repetarea aceloraşi formule, care nu mai spuneau nimic, în analiza *Psalmilor* arghezieni, în primul rînd, este înlocuit în perioada postbelică cu un clişeu şi mai primejdios. Din răsucirea pe dos a cuvîntului cu ajutorul unui element negativ de compunere, poetul devine, în astfel de comentarii, din *religios*, *antireligios*, din *metafizic* şi *mistic* tot *anti-*, adică: „Arghezi ajunge să supună criticii pînă şi idealismul etic, propovăduit de evanghelie în forma lui cea mai pură" [261]; „Arghezi trăieşte alternativa credinţei sau necredinţei"[262]; „Actul liric nu e, aşadar, în poezia religioasă a lui Arghezi consecinţa unei convertiri la credinţă"[263]; „Poetul nu cunoaşte starea de revelaţie"[264]; „Arghezi e poetul deopotrivă al *credinţei* şi al *tăgadei*. La el lirica religioasă nu e rugăciune"[265]; „Şi ultimul sunet de coardă din harfa psalmistului asvîrle în faţa tronului ceresc concluzia definitivă a negaţiei"[266]. Criticul face greşeala de a nega în final, după ce perindase psalmii anteriori şi în special pe cei din *Cuvinte potrivite*, în care constatase doar „credinţa şi necredinţa", apăsînd pe cea din urmă, orice fărîmă de credinţă, o negare totală a lui Dumnezeu, un desăvîrşit spirit antireligios, venind în contradicţie cu propriile lui afirmaţii. Mihail Petroveanu repetă cele spuse de Crohmălniceanu: „... în 1959, *Psalmul* de adio de la Dumnezeu pecetluieşte convertirea laică şi materialistă a psalmistului din *Cuvinte potrivite*" [267]; „în Arghezi au existat doi Arghezi, răzvrătitul mîndru şi violator al tainelor divine şi adoratorul lor umil"[268]; „Chiar acolo unde ar fi trebuit să-şi serbeze triumful, în *Psalmi*, comuniunea mistică este mai mult o aspiraţie decît o împlinire, o îndoială mai degrabă decît o certitudine"[269]. Lumea înconjurătoare apare „într-o viziune «păgînă» sau «naturistă», a unui eden terestru în care, prin chiar esenţa concepţiei promovate, problema divinităţii nici nu se pune, prezenţa sa fiind exclusă"[270]. Dumitru Micu foloseşte un limbaj asemănător: „Dumnezeul bisericesc este negat şi batjocorit cu consecvenţă în întreaga creaţie a scriitorului. Este tăgăduit, pentru că el întruchipează tocmai negaţia idealului, a cărui căutare constituie raţiunea de a fi a omului" [271]; „Totdeauna, scriitorul a crezut în Dumnezeu. Într-un Dumnezeu al său. A fost însă un schismatic, ba mai mult decît atît, un păgîn"[272]. Şi cînd găseşte un drum mai potrivit pentru a pătrunde acolo unde Arghezi găseşte, în sfîrşit, „loc de-nchinăciune", criticul renunţă să meargă pînă la capăt şi preferă să facă, în mod neaşteptat, calea întoarsă, declarîndu-l pe poet *păgîn*, „schismaticul" fiind totuşi un om gata să înfrunte, pentru credinţa lui, chiar rugul. Păgînul este un „necreştin" sau chiar un om fără nici un fel de religie, oricare din aceste calificări fiind la fel de nepotrivite pentru poet. Nu am fi insistat atît de mult asupra acestei chestiuni dacă nu ne-ar fi surprins, în noua orientare critică de după 1970, reluarea sau chiar îngroşarea unor idei formulate de critica marxistă a anilor '60.

Nicolae Manolescu îşi intitulează nepotrivit, în 1971, un temeinic eseu asupra liricii argheziene, *Tudor Arghezi, poet nereligios*[273]. Titlul e şocant şi răspunde probabil la mai vechea afirmaţie a lui G. Călinescu din *Istoria literaturii române* cu privire la şablonizarea, de pe atunci, a exegezei argheziene, care începe cu *religiozitatea*. Răspunsul criticului la această provocare călinesciană e unul negativ: „Transcendenţa argheziană este o transcendenţă goală"[274]. Formularea radicală zădărniceşte orice căutare a divinităţii. Dumnezeu, o ştie orice cititor al *Bibliei*, nu se arată nimănui. Cînd Arghezi scrie: „Toate îl ştiu pe Domnul, niciuna nu îl spune", gîndul lui izvorăşte din cuvintele *Scripturii*. Astfel de versuri enigmatice, şi de aceea atît de sugestive şi de frumoase: „Sătul de ce se vede, flămînd de nu se vede" au multiple înţelesuri şi e păcat să le interzicem pe unele în favoarea altora, de dragul unei prejudecăţi noi, „nereligiozitatea" lui Arghezi, în locul unei prejudecăţi vechi: „religiozitatea" lui Arghezi, „înţeleasă ca un dat, în afară de discuţie"[275]. Cum putem scoate de aici, chiar dacă referirea se face la „încuietoarea" de care vorbeşte poetul („Ai încercat ţîţîna şi lacătul, aede"), concluzia atît de categorică: „Ce poate simboliza această abundenţă şi varietate de încuietori dacă nu că divinitatea ce se zăvoreşte astfel este inexistentă, mister absurd şi mincinos"[276]. Nimic altceva decît ceea ce simboliza în vechii *Psalmi*:

[261] Ov.S. Crohmălniceanu, *Tudor Arghezi*, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1960, p. 45.
[262] *Idem*, p. 120.
[263] *Ibidem*, p. 124.
[264] *Ibidem*, p. 125.
[265] *Ibidem*.
[266] *Ibidem*, p. 148.
[267] Mihail Petroveanu, *Tudor Arghezi, poetul*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1961, p. 5.
[268] *Idem*, p. 15.
[269] *Ibidem*, p. 26.
[270] *Ibidem*, p. 80.
[271] Dumitru Micu, *Opera lui Tudor Arghezi*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1965, pp. 124-125.
[272] *Idem*, p. 122.
[273] Nicolae Manolescu, *Teme*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1971, pp. 145-179. *Tudor Arghezi, poet nereligios* a apărut mai întîi ca Postfaţă la *Poezii* (col. *Arcade*, 1971).
[274] *Idem*, p. 148.
[275] *Ibidem*, pp. 145-146.
[276] *Ibidem*, p. 152.

„Căci au întărit zăvoarăle porții tale" (BB, Ps. 147, 2). Totul demonstrează în aceste versuri, ca în atîtea versete din *Biblie*, puterea divinității, de necuprins, și nimicnicia omului. Sufletul psalmistului, și noul cîntăreț al puterii divine nu se deosebește de cel vechi, este flămînd „de nu se vede", „sătul de ce se vede", dacă încercăm să clarificăm versul. Altfel spus, sufletul poetului este „flămînd" de dumnezeire, înțelesul cel mai adînc al tuturor psalmilor davidici, un înțeles fundamental, care le justifică scrierea. Zăvoarele nu pot simboliza, cum s-a afirmat mai demult, „inexistența divinității". Ele vorbesc despre limitarea omului și închiderea cu „sabie", ca să folosim o metaforă biblică, a tuturor acelora asupra cărora își exercită puterea și stăpînirea: „Și închise cu sabie pre norodul lui și moștenirea lui trecu cu vedêrea" (BB, Ps. 77, 68). Dacă cineva vrea cu tot dinadinsul să restabilească sensuri și legături logice, operație cu totul nepotrivită, nu „inexistența" se pune sub lacăte, ci „existența", lucrurile finite și măsurabile, ca valori stabilite după zădărnicia lor controlată de simțuri. Necuprinsul nu poate fi încercuit, închis și măsurat. „Vecia e mare, deasă", spune poetul, și formulează îndemnul: „Nu-ntîrzia pe lucruri, frate, / Și lasă-le necercetate". Tot „jocul" se desfășoară între acești doi poli: al nemărginirii, transcendența, și al mărginirii pămîntești. Deșablonizarea exegezei argheziene trebuie să înceapă cu respingerea opoziției dilatate a formulării „credință și tăgadă", devenită sursa cea mai importantă de poncife în exegeza argheziană. Acest poet este îmbibat de lecturi biblice, repetate, ca nimeni altul în întreaga lirică românească. Orice demers asupra *Psalmilor* săi de aici ar trebui să pornească.

Discuția, așa cum s-a purtat pînă acum, aproape fără trimiteri exacte la psalmii vechi, apare mai curînd o dezbatere în gol, cînd nu este o pură înfruntare ideologică. Referindu-se la bătălia aceasta de cuvinte: *religios – nereligios*, Nicolae Balotă[277] constată cu deplină dreptate lipsa de substanță a confruntării: „Credem, însă, că expresii precum «poet religios» sau «poet nereligios» sînt perfect necritice, futile, mai ales cînd facem din ele axa unei interpretări, criteriul suprem al unei exegeze"[278]. Punctul de vedere exprimat de Nicolae Manolescu face obiectul unei mențiuni aparte: „Ca atare, considerăm arbitrare, deci fără nici o valoare exegezele Psalmilor și în general a poeziei lui Arghezi, întemeiate pe identificarea acesteia cu o natură decretată «funciarmente religioasă» sau cu «un spirit fundamental nereligios». Această ultimă teză, în răspăr cu un consens cvasigeneral al interpreților care s-au referit la «poezia religioasă» a lui Arghezi, susținută de N. Manolescu, are tot atît de puține temeiuri ca și prima"[279]. Cu toate acestea, inutila discuție pe această temă se reactivează recent, în paginile revistei „Paradigma"[280], în termeni care îngroașă polemic o atitudine antiargheziană. Se vorbește astfel de „inautenticitatea subiectului poetic", „absența trăirii autentice", „statutul de «răspopit» al actantului poetic", „refuzat de posibilitatea transcenderii" etc. (Marin Mincu); „Împliniri de țăran ager, de «oltean»", „spirit eminamente laic", „simbolurile creștine sînt adaptate, răsucite, răstălmăcite", „Mîinile sale sînt pline de sîngele ființelor și lucrurilor masacrate demonstrativ, cu voluptate, spre a denunța corupția Creației divine..." (Gheorghe Grigurcu). Intervenția din urmă este a unui critic, poet și el, deci cu o înțelegere particulară, nescutită de subiectivism, a poeziei. Acesta scrie un studiu, de altfel solid, la volumul *Cuvinte potrivite*, reeditat în 1977, în colecția „Arcade" a Editurii Minerva. Deosebirea între ce scria altădată Gheorghe Grigurcu despre autorul *Cuvintelor potrivite* și ceea ce scrie astăzi e mai ales de dozare și ține de intemperanța limbajului cauzată de o schimbare de atitudine umorală față de poet, expus în polemica actuală unei nemeritate deriziuni. Arghezi continuă să fie și astăzi, cum constatase cu mult timp în urmă G. Călinescu, „un caz iritant pentru mulți". Toate aceste instabilități în aprecierea lirismului arghezian pot fi corectate, mai ales atunci cînd e vorba de *Psalmi*, numai printr-o cercetare mai atentă a surselor biblice pe care acest poet, plin de surprize, le folosește peste tot, chiar acolo unde te-ai aștepta mai puțin. Dezvăluiri interesante face, din acest punct de vedere, în comparații erudite revelatoare, Nicolae Balotă, în studiul citat, căruia i-am reproșa doar o anume inaderență la cărțile scripturale românești, vechi și noi[281].

Surprize neașteptate, din punctul acesta de vedere, ne oferă chiar mult discutatul *Testament* al poetului. G. Călinescu observa, în întreaga lirică argheziană, referindu-se la *Testament*, o sursă pe care o va neglija atît el cît și exegeza viitoare: „Atmosfera biblică, ideea duratei (veac), a morții, a reîntoarcerii în

---

277 Nicolae Balotă, *Opera lui Tudor Arghezi*, Editura Eminescu, București, 1979, retipărită de aceeași editură în 1997. Trimiterile noastre se fac la prima ediție, cap. *Scholii la Psalmi*, pp. 149-214.

278 *Idem*, p. 152.

279 *Ibidem*.

280 Nr. 1, 2000.

281 De vreme ce criticul constată (pp. 152-153) „că sînt extrem de puține paralele atît pe planul corespondențelor tematice, cît și pe acela al structurilor lirice între poezia lui Arghezi și aceea a unor mari poeți-mistici (Angelus Silesius, Tereza de Avila, Juan de la Cruz, sau răsăritenii: un Pseudodionisie Areopagitul, un Maxim Mărturisitorul etc.)", credem că se cuvine, cu atît mai mult, studierea – oricum necesară – a textului lui Arghezi paralel cu acele al vechilor *Psalmi*, în primul rînd, în versiunile românești cunoscute, vechi și noi, începînd cu *Psaltirea* lui Dosoftei și *Biblia de la București*, cărți cunoscute de poet.

lut, străbat ca un fum de smirnă toate poeziile argheziene oricît de aparent pitoreşti" (CĂLINESCU, IST., p. 726). Extrem de importantă e tocmai această separare a pojghiţei de înşelător „pitoresc", care l-a derutat, pînă şi pe un poet sagace ca Ion Barbu, de înţelesurile adînci, ascunse, ale poeziei argheziene. Acestea sînt, cel mai adesea, rezultate din prelucrarea, pînă la nerecunoaştere, a unor vechi motive biblice, greu de identificat şi din cauza marii lor răspîndiri, la nivelul unui limbaj care îşi ignoră rădăcina, redescoperită de poet în atîtea versuri enigmatice de sorginte biblică. Într-o perfectă ambiguitate, poetul împarte taina creaţiei cu Dumnezeu:

Am luat cenuşa morţilor din vatră,
Şi am făcut-o Dumnezeu de piatră,
Hotar înalt, cu două lumi pe poale,
Păzind în piscul datoriei tale.
(*Scrieri* 1, p. 10)

Cele două lumi, una văzută şi alta nevăzută, de esenţă spirituală, se află la o margine nedecisă, un „hotar înalt, cu două lumi pe poale", în care atribuirea „piscului datoriei" nu se poate face cu exactitate gramaticală, posesivul *tale* devenind, în acest context poetic, ambiguu. „Piscul datoriei", aşa cum ne obligă înţelesul global al poeziei, priveşte trei persoane. 1. Dumnezeu care-şi amînă sau îşi uită, din raţiuni numai de el cunoscute, nepătrunse de înţelegerea umană, îndatoririle faţă de oameni: „Robul a scris-o, Domnul o citeşte, / Făr-a cunoaşte că-n adîncul ei / Zace mînia bunilor mei". E necesar să reţinem că acordarea sau retragerea sprijinului divinităţii este un motiv conflictual frecvent în *Vechiul Testament*, adeseori consemnat şi în *Psalmi*: „Dirept ce, Dumnezăule, ne lepădaş desăvîrşit? Urgisi-se mîniia ta preste oile păşunei tale?" (BB, *Ps.* 73, 1); „A ce, Doamne, ne-ai urnit departe? / Ne-ai părăsît şi nu ne ţîi parte? / Turmei tale te-ai întors cu scîrbă, / De o ai lăsat cu rău în gîrbă" (DOSOFTEI, O. 1, p. 166); „Pentru ce, Dumnezeule, ne-ai aruncat de istov? Pentru ce mînia ta fumegă împotriva turmei al cărei păstor eşti?" (R-G, 1938, Ps. 74, 1); „Pentru ce m-ai lepădat, Dumnezeule, pînă în sfîrşit? Aprinsu-s-a inima ta peste oile păşunii tale" (B 1968, Ps. 73, 1). Acest „abandon" este oglindit întocmai şi în poezia populară ca în aceste versuri din antologia lui Lucian Blaga[282]: „Doamne, Doamne, mult zic Doamne. / Dumnezeu pare că doarme / Cu capul pe-o mănăstire / Şi de nimeni n-are ştire". 2. Poetul, creator de frumos, instituie o nouă religie: „Am luat cenuşa morţilor din vatră / Şi am făcut-o Dumnezeu de piatră". Prin acest idol (Dumnezeul cioplit din *Biblie)*, care e arta, poetul se delimitează de Dumnezeu, fără să-l conteste. Tudor Arghezi se plasează, cu poezia *Testament*, într-o zonă străveche de spiritualitate arhaică, pe care Mircea Eliade avea s-o numească a „strămoşilor mitici"[283]. În *Testament*, poetul iniţiază un adevărat cult al acestora. „Estetica plină de probleme" de care vorbeşte G. Călinescu (CĂLINESCU, IST., pp. 725-726), cu trimitere la „viziunea de sus a germinaţiei antropologice", trebuie adusă pînă la izvorul ei biblic, ignorat în analizele de pînă acum. Antisămănătorismul poetului se manifestă în deplasarea interesului de la vindicta socială, îndelung speculată altădată, la una mai subtilă, odată cu polarizarea interesului pe o „istorie mitică", din care îşi trage seva o nouă orientare estetică a liricii româneşti, care capătă, după Arghezi, o cu totul altă înfăţişare, rezultată din construcţia imaginilor „veciei", care-l plasează pe om, smuls brutal, din colţul lui extrem de limitat, pentru a fi aşezat într-un tulburător univers fără margini. 3. Urmaşul primeşte o moştenire îndepărtată şi complexă, rezultată dintr-un efort îndelungat de creştere şi rafinare susţinut de-a lungul generaţiilor, din miticile zile ale începutului şi pînă azi: *Legat* sacru, cartea aceasta este o binecuvîntare şi o îndatorire faţă de strămoşi:

Nu-ţi voi lăsa drept bunuri, după moarte,
Decît un nume adunat pe-o carte.
În seara[284] *răzvrătită care vine*

[282] Lucian Blaga, *Antologie de poezie populară*, Ediţie îngrijită de George Ivaşcu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1966, p. 3. Poetul citase aceste versuri în *Spaţiul mioritic*, 1936, *Trilogia culturii*, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1944, p. 228. „Absenteismul divin" din poezia lui Tudor Arghezi, de care fac mare caz unii critici contemporani, uitînd să-l citeze pe filozof, de aici porneşte, numai că Blaga a fost interpretat cam anapoda de urmaşi: „Absenteismul divin e atribuit mai curînd altor împrejurări decît unei distanţări faţă de lume", observa Blaga (*Ibidem*). În ortodoxism, „omul e un vas al transcendentului care coboară" (p. 230). Poetul nu este „refuzat de posibilitatea transcenderii" (cine poate institui o astfel de oprelişte?), ci doar o înţelege altfel, în „duh ortodox", cum argumenta Blaga în *Perspectiva sofianică*, fără referire la Arghezi, ci la poezia şi ritualurile populare (*Trilogia culturii*, pp. 215-240), de care modernul poet, care îşi deschidea volumul din 1927 cu poezia *Testament*, este atît de aproape.

[283] Pe 16 iulie 1966, Mircea Eliade nota în *Jurnal* planul unei conferinţe la Congresul de filozofie de la Geneva: „Va trebui să spun ceva *nou* despre mit. Voi încerca să precizez distincţiile făcute de «primitivi» între cele două feluri de *primordialitate*: *primordium*-ul dominat de Fiinţa Supremă (care se transformă adesea în *deus otiosus*) şi primordialul în care se manifestă şi creează Strămoşii mitici şi alte divinităţi inferioare. Omul arhaic (nu numai el) se interesează mai ales de acest al doilea *primordium*: ceea ce s-a petrecut *atunci*, l-a «marcat» profund; el este rezultatul evenimentelor din această perioadă mitică. Este semnificativ că încă în culturile arhaice omul se simte solidar cu o *istorie mitică* şi tinde să uite sau să neglijeze *ontofaniile*, manifestările creatoare ale Zeilor supremi care revelează *fiinţa*" (*Jurnal* I, Editura Humanitas, Bucureşti, 1993, p. 563).

[284] Se propune – şi unii s-au grăbit să accepte propunerea – restabilirea acestui vers prin înlocuirea cuvîntului *seara*, rezul-

De la străbunii mei pînă la tine,
Prin rîpi și gropi adînci,
Suite de bătrînii mei pe brînci,
Și care, tînăr, să le urci te-așteaptă,
Cartea mea-i, fiule, o treaptă.

Așeaz-o cu credință căpătîi,
Ea e hrisovul vostru cel dintîi,
Al robilor cu saricile pline
de osemintele vărsate-n mine.
(*Scrieri* 1, p. 9)

Sînt în *Testament* o serie de versuri enigmatice, care vorbesc de crimă și ispășire. Dezlegarea lor mărginită poate conduce la o înțelegere superficial-compensatoare: „Biciul răbdat se-ntoarce în cuvinte / Și izbăvește-ncet pedepsitor / Odrasla vie-a crimei tuturor". Amețitoarea imagine argheziană are ca punct de plecare un izvor biblic: păcatul și mîntuirea de păcat, tema fundamentală a *Cărții Sfinte*. Arghezi s-a împăcat greu cu un apriorism al culpabilizării colective; cea după *Biblie*. De la păcatul primilor oameni, neascultători față de Dumnezeu, toți descendenții lui Adam au devenit la fel de păcătoși, crima a devenit „a tututror". Nu încape nici o îndoială că formula argheziană: „odrasla vie-a crimei tuturor" este cea din *Biblie*, *Facerea*, preluată și explicată de Pavel în *Epistola către romani*, aproape cu aceleași cuvinte: „De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa moartea a trecut la toți oamenii, prin acela în care toți au păcătuit" (*Rom.*, 5, 12); „prin greșeala unuia a venit osînda pentru toți oamenii" (*Rom.*, 5, 18). De la „crimă" (păcatul de neascultare al primilor oameni, care au călcat porunca lui Dumnezeu: „prin neascultarea unui om s-au făcut păcătoși cei mulți", *Rom.* 5, 19) să trecem la ispășire.

Căderea strămoșilor în păcat este sancționată cu asprime de Dumnezeu, pierderea nemuririi, în primul rînd, și „blestemul pămîntului": „Iar lui Adam i-a zis: «Pentru că ai ascultat vorba femeii tale și ai mîncat din pomul din care ți-am poruncit: „Să nu mănînci", blestemat va fi pămîntul pentru tine! Cu osteneală să te hrănești din el în toate zilele vieții tale! Spini și pălămidă îți va rodi el și te vei hrăni cu iarba cîmpului! În sudoarea feții tale îți vei mînca pîinea ta, pînă te vei întoarce în pămîntul din care ești luat: căci pămînt ești și în pămînt te vei întoarce»" (*Fac.*, 3, 17-19). Motive din aceste versete ajung pînă în poezia lui Arghezi. E „atmosfera biblică" de care vorbea G. Călinescu. Poetul vorbește, în termenii „blestemului pămîntului" rostit de Dumnezeu în rai, de „rîpi și gropi adînci", de moartea „robilor cu saricile pline / De osemintele vărsate-n mine", de „sudoarea muncii sutelor de ani" pentru hrana „adunată" cu eforturi istovitoare, de „Rodul durerii de vecii întregi". Aceste „vecii" de suferințe sînt urmarea blestemului din Eden: „pîinea" smulsă prin chinuri pămîntului de strămoșii cărora poetul le dă un „hrisov" al salvării, punct în care se desparte de motivul biblic. Mîntuirea de condiția inferioară vine printr-un produs spiritual nou, cartea, simbolul artei în general, cu care omul își recîștigă nemurirea și mîntuirea, alta decît cea promisă de *Biblie*. Această mitizare a muncii celor blestemați să lucreze pămîntul poate fi observată și în alte poeme argheziene. În *Plugule*, acest act în care este implicat omul începuturilor civilizațiilor, „copilul cel pitic", capătă semnificații mistice: „*dumicatul socotitu-și-l-a sfînt*"; șesul e „brăzdat": „Cu blèsteme, nădejdi și rugăciuni", „osînda" se transformă în „bucurie": „Clădindu-și slăvi și veacuri cu nimic" (*Scrieri*, 1, p. 15). Religiozitatea lui Arghezi se manifestă altfel, adeseori neortodox, dar ea există și, mai ales în cazul *Psalmilor*, ea trebuie căutată paralel cu lectura atentă a textului *Scripturii*.

Cîntece de laudă și de slăvire nețărmurită și pioasă a gloriei lui Dumnezeu cel Atotputernic și Bun, sau rugăciuni ardente asociate cu simple lamentații, în care cîntărețul își spune oful cauzat de vecin, de pizmaș sau de dușmanii lui sau ai neamului ales din care face parte, *Psalmii* adună, pînă la urmă, întreaga gamă de sentimente omenești, de la beatitudinea credinței nestrămutate, pînă la disperarea cauzată de neputința de a răspunde pe măsura încrederii acordate în Paradis. Tot acest zbucium omenesc îl găsim în *Psalmii* lui Tudor Arghezi, căruia nu-i lipsește credința, ci capacitatea de a bea din ea ca dintr-o apă liniștitoare și binecuvîntată. De aici și profundul dramatism al liricii sale religioase. În aprecierea aspectului aparent negator față de divinitate al acestei foarte importante părți din creația sa poetică s-a trecut prea ușor peste caracterul pozitiv al îndoielii. Aceasta s-a lovit mereu de gîndirea dogmatică (fie

---

tat al unei greșeli de tipar („În seara răzvrătită care vine") cu *scara* („În *scara* (?) răzvrătită care vine"). Această modificare nu poate fi acceptată din două motive: 1. Tudor Arghezi n-a eliminat, de-a lungul atîtor ediții, deși ar fi avut numeroase prilejuri s-o facă, presupusa „greșeală de tipar". Mai mult, în *Prefața* la ediția de referință, *Scrieri* 1, 1962, deși vorbește de „atelier", „reeditare", „recopiere", „stereotip", preocupat de forma ultimă pe care o dorea pentru „Scrierile" sale, poetul nu modifică versul în discuție, care rămîne, pentru toate edițiile pe care își va pune semnătura, așa cum l-a publicat, pentru că așa l-a scris, în 1927: „În seara răzvrătită care vine". 2: „Restabilirea" propusă, nedorită de poet, pentru că n-o acceptă, ca să-i reluăm cuvintele din *Prefață*, „nici la bătaia de clopot a ceasului din urmă", ar aduce grave prejudicii de ordin estetic întregii poezii, coborînd-o la un nivel foarte scăzut al sugestiei. „Seara răzvrătită" este o metaforă temporală de mari proporții, un amurg istoric repetat, inclus unei viziuni cosmice și existențiale. E imposibil să coborîm imaginația poetului, de pe aceste culmi, la gîndirea meșteșugărească a unei banale „scări" genealogice, de stearpă înfumurare cărturărească, pe care poetul o detesta, rezolvată explicit în versul: „Cartea mea-i, fiule, o treaptă".

religioasă, fie atee). În planul particularităților artistice cu care își comunică îndoielile, s-a subestimat capacitatea disimulatorie a stilului său, unică și de neegalat. Un exemplu tipic în acest sens îl oferă *Psalmul II*, *Sînt vinovat că am rîvnit*[285], din *Cuvinte potrivite*. Poetul își înșiră toate „păcatele", în cea mai întinsă parte a *Psalmului* citat, bombardîndu-l pe cititor cu o uluitoare și densă rostogolire de metafore căutate intenționat pentru brutalitatea sugestiei carnale, în vederea sporirii șocului emotiv: „Sînt vinovat că am rîvnit / Mereu numai la bun oprit"; „Iar cînd plecam călare, cu trofee, / furasem și cîte-o femee / Cu părul de tutun, / Cu duda ţîţii neagră, / Cu ochii de lăstun". Înșirînd toate acestea – și ar fi trebuit să cităm întregul psalm –, Arghezi scoate un autoportret cu care își mîngîie orgoliul dilatat, de om neînduplecat, însetat de absolut:

Ispitele ușoare și blajine
N-au fost și nu sînt pentru mine.
În blidul meu, ca și în cugetare,
Deprins-am gustul otrăvit și tare.
Mă scald în gheaţă și mă culc pe stei,
Unde dă beznă, eu frămînt scîntei,
Unde-i tăcere, scutur cătușa,
Dobor cu lanţurile ușa.
Cînd mă găsesc în pisc
Primejdia o caut și o isc,
Mi-aleg poteca strîmtă ca să trec,
Ducînd în cîrcă muntele întreg.
(*Scrieri* 1, p. 24)

Actele de „răzvrătire" din aceste versuri, petrecute într-o noapte ambiguă, anistorică („M-am strecurat cu noaptea în cetate / Și am prădat-o-n somn și-n vis"), sfîrșesc în chipul cel mai neașteptat, într-un joc răsturnat, care restabilește dogma, în înțelesul ei cel mai strict, urgisind mîndria nemăsurată a celui ce „dorește bunurile toate", pofta împinsă pînă la păcatul suprem, luciferic, „răsturnarea" lui Dumnezeu și „jefuirea" cerurilor:

Păcatul meu adevărat
E mult mai greu și neiertat.
Cercasem eu, cu arcul meu,
Să te răstorn pe tine, Dumnezeu!
Tîlhar de ceruri, îmi făcui solia
Să-ţi jefuiesc cu vulturii Tăria.

Dar eu, rîvnind în taină la bunurile toate,
Ţi-am auzit cuvîntul zicînd că nu se poate.
(*Scrieri* 1, p. 25)

Buna cunoaștere a psalmilor vechi de către poet, sub aspect dogmatic, este confirmată pe deplin de acest final care cade ca o poartă grea, închisă cu zgomot mare peste întreaga „dezbatere", de la afirmația: „Eu am dorit de *bunurile toate*", înșirate cu minuție de inventar, și pînă la reluarea ei, la sfîrșit: „Dar eu, rîvnind în taină la *bunurile toate*". Dialogul dintre omul supus ispitelor și Dumnezeu nu se sfîrșește cu o „ușă trîntită, care separă", cum ni se sugerează în amintitele *Scholii la Psalmii* arghezieni, ci cu *Cuvîntul* izbăvitor pe care cel păcătos îl aude și, în sfîrșit, îl înțelege. „Visul" de la început se preface în „taină", locul ascuns, lăuntric, în care se plămădește crima, împiedicată, în cele din urmă, de sentința divină: „Ţi-am auzit cuvîntul zicînd că nu se poate". Disputa teologică asupra păcatului, figurat de poet cu imaginile luxuriei, este întregită de o neașteptată folosire a unei frecvente metafore a pedepsei divine în *Psalmi*: *arcul* / *săgeata*: „Trimise *săgeţi* și răsipi pre ei" (BB, Ps. 17, 16); „Faţa ta cea svîntă cu foc *pistreleadză* [= săgetează]" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 17, p. 39); „Trimis-a *săgeţi* și i-a risipit pe ei"[286] (B 1968, Ps. 17, 16); „și ai pus *arc* de aramă braţele mêle" (BB, Ps. 17, 37); „*braţe de aramă* la săgetătură" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 17, p. 41)[287]; „Dumnezău judecătoriu dirept e [...], *arcul* lui au încordat și l-au gătit pre el" (BB, 7, 12-13); „Domnul giudeţ direptu-i [...] *Arcul* întins încoardă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 7, p 22); „Dumnezeu este judecător drept [...], *arcul* său l-a încordat și l-a pregătit" (B 1968, Ps. 7, 11-12); „Dumnezeu zdrobi-va dinţii lor [...], întinde-va *arcul* lui pînă unde vor slăbi" (BB, Ps. 57, 6-7); Dosoftei întoarce pedeapsa slăbindu-l pe arcașul vrăjmaș: „Și *arcul* să-ș tragă moale, / Să să slăbască din foale, / Să pieie ticăiţește" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 57, p. 130); „Dumnezeu va zdrobi dinţii lor [...], întinde-va *arcul* lui pînă ce vor slăbi" (B 1968, Ps. 57, 6-7); „Dat-ai celor ce să tem de tine semn ca să fugă de cătră faţa *arcului*" (BB, Ps. 59, 4); „Și de teamă cine-ţ au, le-ai datu-le sămn, / De *arc* să să apere" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 59, p. 133); „Dat-ai celor ce se tem de tine semn ca să fugă de la faţa *arcului*" (B 1968, Ps. 59, 4). Dușmanii încearcă fără folos, în îndîrjirea lor rătăcită, tăria *arcurilor*, dar sînt înfrînţi de Dumnezeu: „Acolo zdrobi tăriile *arcelor*, arma și sabia și războiul" (BB, 75, 3); „Din Sion lăcașul lui sloboade radză, / De-ngrozește pre păgîni să nu să mișce, / *Arc* și *suliţă*, și scutul să-ș rădice" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 75, p. 171); „Acolo a zdrobit tăria *arcurilor*, arma și sabia și războiul" (B 1968, Ps. 75, 3). Cu puterea sa sau întărind braţul credincioșilor, Dumnezeu izbîndește asupra „celor fărădelege" și a tuturor acelora care îl înfruntă, ne instruiește *Psaltirea*.

Acest păcat al mîndriei nesăbuite este mărturisit deschis și de noul psalmist. Arghezi recunoaște, cît

[285] Folosim, pentru o mai ușoară recunoaștere a psalmilor, atît numerotarea lor, inexistentă la autor, cît și primul vers, sub care sînt indicaţi în *Tabla alfabetică a poeziilor după primul vers* din *Scrieri* 4, pp. 277-302.

[286] Toate citatele biblice care apar fără vreo specificare în paranteză trimit la *Biblia* editată de Patriarhie, în 1968.

[287] Cf. EMINESCU, O. I, p. 148: „Și ca nouri de aramă [...] vin *săgeţi* de pretutindeni".

se poate de limpede şi de direct, zădărnicia revoltei care l-a îndemnat să se ridice cu *arcul* său împotriva lui Dumnezeu: „Păcatul meu adevărat / E mult mai greu şi neiertat. / Cercasem eu, cu *arcul* meu, / Să te răstorn pe tine, Dumnezeu", revenind astfel la cuvintele vechiului psalmist: „Pentru că nu pre *arcul* mieu voiu nedejdui şi sabiia mea nu mă va mîntui" (BB, Ps. 43, 8); „Şi ei, moşii noştri, nu să-ncredea-ntr-*arce*, / Nice căüta s-aibă izbîndă din lance" (DOSOFTEI, O. 1, p. 97); „Pentru că nu în *arcul* meu voi nădăjdui şi sabia mea nu mă va mîntui" (B 1968, Ps. 43, 8). Atitudinea, adeseori contradictorie, a lui Arghezi faţă de divinitate aici trebuie căutată, în această renunţare, cu metafora biblică pe buze, la nebuneasca încercare de „a jefui Tăria". Aici se află suprema culpă pe care şi-o asumă poetul în versurile: „Sînt vinovat că am rîvnit / Mereu numai la bun oprit". Un poet imprevizibil, cum este Tudor Arghezi, nu poate fi judecat după un cod reducţionist şi chiar rigorist, moral sau estetic, cum s-a procedat, din păcate, forţîndu-se interpretarea poeziei sale lirice, a celei religioase îndeosebi, fie într-un sens fie în celălalt, pînă la transformarea unei formulări nefericite, în principiu comod de evaluare: „credinţă şi tăgadă". Urmele unui astfel de maniheism vetust trebuie căutate mai ales în gîndirea unor critici ai operei argheziene de prin anii '60, nu în opera poetului.

Este oarecum surprinzător că Nicolae Balotă, singurul critic care, în analiza *Psalmilor* arghezieni, foloseşte citatul biblic cu o necesară şi lăudabilă sîrguinţă şi competenţă, pune sub semnul întrebării, dacă nu al negării, incipitul arghezian *„Sînt vinovat"*, raportat la *Psalmul 50*, 4: „Acest «Sînt vinovat» nu respiră cîtuşi de puţin căinţa davidică, a celui ce se mărturiseşte Domului său"[288]. Ne vedem obligaţi să facem o mică digresiune. *Psalmul 50* ocupă, între cei davidici, un loc aparte. Dosoftei şi-a dat seama de aceasta şi comentează astfel psalmul în manuscrisul *Psaltirii în versuri*: *„La pevețul cel mare Psalómul lui David*, 50: „Acesta psalom s-au fapt cînd greşisă David cu Uriasă [Batşeba, soţia lui Urie, n.n.] de o îngrecă [= lăsă însărcinată] şi fece samă lui Urie de i-o şi luă şie, şi-l dojeni prorocul Natan cu cuvîntul lui Dumnedzău, şi căindu-să să rugă aşe lui Dumnedzău"[289]. *Lumea*, personaj mult mai interesant, ca realizare literară, decît *Înţeleptul*, un ghem de precepte lipsite de viaţă, din *Divanul* lui Cantemir, îl foloseşte pe David ca argument în favoarea celui păcătos, care capătă mîntuirea şi după ce făptuieşte o abominabilă crimă: uciderea soţului amantei, atrăgîndu-l pe acesta într-o cursă, ceea ce în limbaj juridic se numeşte crimă cu premeditare. Marele rege scrie cu mîna sa scrisoarea către Ioab, executorul ordinului său, şi i-o trimite, culmea sfidării justiţiei omeneşti şi divine, chiar prin viitoarea victimă: „Dimineaţa David a scris scrisoare lui Ioab şi a trimis-o pe Urie. În scrisoarea aceea el scriia aşa: «Puneţi pe Urie unde va fi luptă mai crîncenă şi retrageţi-vă de la el, ca să fie lovit şi ucis»" (B 1968, *II Reg.*, 11, 14-15). Din mustrarea proroculu Natan rezultă şi alte păcate ale lui David (*Natan mustră pe David*, cap. 12). Gloria cuceririi cetăţii Raba s-ar fi cuvenit mai mult lui Ioab decît regelui, care o primeşte ca ofrandă de la cel dintîi, dînd în pradă (B 1968, *II Reg.*, 12, 30) cetatea şi măcelărindu-i, cu o cruzime ieşită din comun, pe locuitorii ei: „Iar poporul care se afla în ea l-a scos şi l-a pus sub fierăstrău, şi sub grapă de fier şi sub securi de fier, şi i-a aruncat în cuptoarele de ars cărămidă. Aşa a făcut el cu toate cetăţile Amoniţilor" (B 1968, *II Regi*, 12, 31). De aceea psalmistul vechi va striga din tot sufletul: „Izbăveşte-mă de vărsarea de sînge, Dumnezeule, Dumnezeul mîntuirii mele" (Ps. 50, 15). Situaţiile în care se află cei doi „psalmişti" sînt cu totul deosebite şi comparaţia rămîne pur teoretică. De aceea David îşi recunoaşte păcatele, împovărat de remuşcări, şi imploră cu umilinţă pe Dumnezeu, de la care aşteaptă „bucuria mîntuirii", răscumpărată nu prin „arderi de tot" („arderile de tot nu le vei binevoi", Ps. 50, 17), ci prin „Jertfa lui Dumnezeu" (predicţie mesianică: Mîntuitorul care vine din stirpea lui David): „duhul umilit, inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi" (Ps. 50, 18). Psalmii davidici şi psalmii lui Arghezi nu au, e limpede, aceeaşi motivare biografică. Arghezi jefuieşte şi comite crimele în visul lui de poet („M-am strecurat cu noaptea în cetate / Şi am prădat-o-n somn şi-n vis, / Cu braţu-ntins, cu pumnu-nchis."), pe cînd David (v. *II Reg.*) o face în realitate, distrugînd cu cruzime cetatea Raba şi altele. Dincolo de aceasta, în plan pur dogmatic, psalmistul român, cum îl înfăţişează unii exegeţi, este lipsit de religiozitate (punct de vedere respins, cum am văzut, pe bună dreptate, de autorul *Scholiilor la Psalmi*)[290]. Nu se poate vorbi însă de autoeliminarea sa de la „mîntuire", pe care n-o cere, şi nici de slăvirea păcatelor, după modelul păcătosului din *Psalmul 9*, citat de Nicolae Balotă[291]: „Că se laudă păcătosul cu poftele sufletului lui, iar cel ce face strîmbătate pe sine se binecuvîntează" (Ps. 9, 23). Nici trimiterea la *Psalmul 9* nu ne apare destul de motivată de adevăratele intenţii ale poetului, aşa cum se desprind din text. *Psalmul* lui Arghezi e mai curînd o replică, nu o negare a celui davidic şi nu exludem o contaminare cu portretul lui David din *Regi*.

Oricît ne-am strădui, nu putem să vedem despre ce fel de semeţire argheziană ar fi vorba într-o

---

[288] Nicolae Balotă, *op.cit.*, p. 160.

[289] Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, ediţie critică de N.A. Ursu, cu un *Cuvînt înainte* de Iustin Moisescu, Arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1974, p. 349.

[290] Nicolae Balotă, *op. cit.*, p. 159.

[291] *Ibidem*, pp. 160-161.

spovedanie ca aceea din psalmul *Sînt vinovat că am rîvnit*. Este vorba mai curînd, în această „rîvnire în taină", de dorințe reprimate, între care cea mai gravă, de „neiertat", este „tîlhărirea cerurilor", o metaforă benignă și chiar reconfortantă a înălțării spre absolut, sugerată în modul cel mai insolit cu putință de un poet excepțional înzestrat pentru a smulge cuvintelor „frumuseți și prețuri noi", într-o adevărată revoluție semasiologică. Poetul nu este, cum s-a spus, „potrivnicul divinității", nu „face pasul decisiv al rupturii cu divinitatea"[292]. În lupta aceasta, în care omul nu renunță, prin chiar natura lui, la dorința de a cunoaște, dobîndită cu prețul grelelor urmări ale neascultării din Paradis – „Și a zis Domnul Dumnezeu: «Iată Adam s-a făcut ca unul dintre noi, cunoscînd binele și răul»" (*Fac.*, 3, 22) – se stabilesc raporturile de putere între Dumnezeu și om, figurate de metafora biblică a *arcului*, în care nu se manifestă superbia poetului, nici vreo înclinație „deicidă", ci doar o subtilă autoironie: „Cercasem eu, cu arcul meu, / Să te răstorn pe tine Dumnezeu!". Apăsarea pe *eu* (actantul) și *arcul meu* (instrumentul) e un semn al slăbiciunii și nu unul al orgoliului nemăsurat. Versurile citate nu exprimă un gînd victorios, ci mai curînd sentimentul apăsător al unei înfrîngeri prezumate. „Cercasem eu" nu înseamnă „căutare izbîndită", ci una nereușită care avea să intre sub o severă interdicție divină. De altfel, totul se petrece „în taină" și nimic explicit și „la vedere" în acest psalm plin de melancolia neputinței umane în fața puterii lui Dumnezeu.

Cum declarase de la început în *Aș putea vecia cu tovărășie*, Arghezi nu-și alege ca tip de psalm preferat, dintre cei scriși sau numai atribuiți lui David, cîntecul de laudă pentru Părintele ceresc:

Pentru ce, Părinte, -aș da și pentru cine
Sunetul de-ospețe-al bronzului lovit?
Pîinea nu mi-o caut să te cînt pe tine
Și nu-mi vreau cu stele blidu-nvăluit.
(*Scrieri* 1, p. 18)

În locul laudelor din psalmii davidici, poetul preferă lamentația, mai frecventă în Psalmii lui Asaf. Lamentația asafică poate atinge pragul revoltei la Arghezi, fără sorți de izbîndă, elan retezat, cum am văzut, de cuvîntul Domnului, care rostește interdicția: *nu se poate*. Psalmul arghezian, *Aș putea vecia cu tovărășie*, trasează o netă linie de demarcație între psalmii davidici și cei pe care poetul român vrea să-i scrie. A face din acești psalmi ceea ce ei nu pretind a fi este mai mult decît o zădărnicie. Arghezi nu vrea să scrie copii după *Psaltire*, ci cîntece cu adevărat noi. A-i cîntări lucrarea în unități de măsură inadecvate înseamnă să treci prea ușor peste adevăratele intenții ale poetului psalmist. Tema primului său psalm este laică, un fel de artă poetică a unui nou gen de poezie lirică, în care imboldul creator vine de dincolo de realitate, dintr-o „neliniștită patimă cerească", dar scapă oricărui control dogmatic religios: „brațul mi-l zvîcnește, sufletul mi-l arde". *Vecia* din primul vers nu este cea biblică, ordonată de Dumnezeu, care hotărăște viața și moartea la porțile Paradisului, ci aceea pe care o conferă creația artistică: „Noi viori să farmec, nouă melodie / Să găsesc – și stihuri sprintene și grele". Totul este pus sub semnul îndoielii, a unei posibilități, în începutul: „Aș putea vecia cu tovărășie / Să o iau părtașa gîndurilor mele". Sub acest semn al relativității celor omenești se așază și acel „leac mare-al morții tuturor", durata prin artă, chezășia cerească a creației, mai puțin a artistului creator. Acest dialog al poetului cu Părintele divin, pe o temă în care motivele laice se amestecă cu cele biblice, sfîrșește într-un deplin scepticism al duratei:

Vreau să pier în beznă și în putregai,
Nencercat de slavă, crîncen și scîrbit.
Și să nu se știe că mă dezmierdai
Și că-n mine însuți tu vei fi trăit.
(*Scrieri* 1, p. 19)

În final, surprinde mulțimea simbolurilor biblice: *beznă*, *putregai*[293], *slavă*. Poetul trăiește cu maximă intensitate sentimentul morții, ca și vechiul cîntăreț. Rădăcina acestor versuri argheziene este în *Psalmul 37* al lui David, din care poetul român nu reține decît partea negativă, referitoare la descompunere: „Împuțiră-să și *putreziră* ranele mêle de cătră fața nebuniei mêle" (BB, Ps. 37, 5-6); „De rane sînt *putred*, firea nu mă sîmte, / De nesocotință mi-am pierdut din minte" (DOSOFTEI, O. 1, p. 85); „Împuțitu-s-au și *au putrezit* rănile mele, de la fața nebuniei mele" (B 1968, 37, 5). Descrierea decrepitudinii trupești, după astfel de modele, se regăsește nu numai în acest psalm și în alții, dar și în multe scrieri, în proză și versuri, din întreaga operă argheziană.

Bezna este adeseori asociată cu întunericul puternic și, prin extindere, cu infernul. Primul sens înregistrat în *Dicționarul Academiei* este acela de „abis", „adîncime fără fund" ca în slavonă. E discutabilă așadar apropierea de „locul de întuneric, în care vor fi lacrimi și scrîșniri din dinți", cu sugestii care trimit la infern, într-un spațiu al pedepsei[294]. Vechiul

---

[292] *Ibidem*, p. 159 și 161.

[293] Nicolae Balotă observă cu pătrundere importanța pe care o acordă poetul cuvintelor *beznă* și *putregai*: „două elemente care joacă, cum știm, un rol esențial în sfera imaginarului arghezian" (*op. cit.* p. 157), precizînd și sursa lor „în textele scripturare" (p. 158).

[294] Nicolae Balotă se întreabă dacă psalmistul Arghezi „reclamă oare pentru sine pierzania, condamnarea", fără să dea un

cîntăreț vorbește, în *Psalmul 70*, de „beznele pămîntului” din care a fost scos, „înviat” și „mîngîiat”: „m-ai înviat și den *beznile* pămîntului scoseși-mă. Înmulțit-ai asupra mea mărirea ta și, întorcîndu-te, m-ai mîngîiat și den *fărăfundurile pămîntului* iarăș mă scoseș” (BB, Ps. 70, 23-24). Această „bezna”, pe care traducătorul o echivalează cu „prăpastia” trezește și verva poetică a lui Dosoftei, care clarifică sensul figurat din *Psalmul 70*: „Ce iarăș mi-ai datu-mi viață, / Cînd te-ai întors cu dulceață. / Și m-ai scos de la *prăpaste*, / Ce-m vinisă cu năpaste, / Ivindu-te cu mărire, / De m-ai scos de la perire. / Că te-ai întors cu priință, / De mi-ai trimis mîngîință. / Și din *prăpaste adîncă* / M-ai scos și m-ai pus pre stîncă” (DOSOFTEI, O. 1, p. 159). *Mîngîința* din versurile lui Dosoftei, *mîngîierea* din BB devin la Arghezi *dezmierdare*. Din sensurile cuvîntului *bezna*, pe care le-am amănunțit aici, îl reținem, ca fiind cel mai aproape de acela din psalmul arghezian, pe „abis”, „adînc fără fund” în limba veche, care figurează moartea fără nici o *conotație demoniacă*. Nu găsim că poate fi vorba aici de ceea ce numește Nicolae Balotă „limita exasperării anti-divine a poetului”. Dimpotrivă, scoatem, cercetînd sensurile vechi ale cuvintelor de care se folosește Arghezi, o încheiere diferită.

Lamentația poetului român se sprijină pe cuvinte care-i exprimă cel mai bine starea sufletească: „încrîncenare” și „mîhnire”, pînă la „suferință”, „*scîrba*” în limbaj popular, ca în *Psaltirea Șcheiană* și Coresi: „Derep[t] ce scîrbit ești, sufletul mieu” (PSALT. SCH., COR. PS., 41, 6); și ca în *Biblia de la București*: „voi mulți scîrbele tale și suspinul tău” (BB, *Fac.*, 3, 16). Cităm în continuare, pentru a putea urmări mai bine sensul cuvîntului *scîrbit*, esențial în decriptarea textului poetic arghezian, și cîteva exemple din *Dicționarul limbii române*[295]: „Îndată se schimbă bucuria în *scîrbă*” (Ion Neculce); „Să uit această viață de *scîrbă* și urît” (Al. Macedonski); „Cîteodată mă îmbăt de *scîrbă*” (Sadoveanu); „Stă sufletul sub vremi și se îndoaie, / Și-n *scîrba* lui se-ntreabă de-o să vii” (Ion Pillat); „Frunză verde de-alunică, / Multă *scîrbă* mă mînîncă”; „Cînta cucul pe zaplaz, / Tot a *scîrbă* ș-a nacaz” (din poezia populară).

Am fi putut să ne oprim numai la psalmi, în special la *Psalmul 41*, pentru a ne edifica pe deplin asupra sensului cuvîntului *scîrbit* în literatura eclesiastică românească, dar și în cea veche în general, cultă și populară, cu ecouri în cea modernă, de la cronicari și Sadoveanu, pînă astăzi. *Psalmul 41* i-a mișcat mai întîi pe traducători, care s-au întrecut în găsirea unor echivalențe în limba română, cît le permiteau condițiile culturale precare și talentul, pe măsura celor din textul de origine, începînd, am îndrăzni să afirmăm, chiar cu *Psaltirea Șcheiană*. Cele mai violente versuri, în care negarea lui Dumnezeu de către dușmanii credinței capătă o replică poetică pe măsura *scîrbei* acumulate („pizmașii stau de mi să strîmbă, și-m fac multă *scîrbă*”), le scrie Dosoftei:

Voia rea nu-ț face, suflete mișele,
Nice-ț face scîrbă *suspinînd cu jele,*
Ce să aibi nedejde spre Domnul curată
Că-ț va tinde mila cu mînă-ndurată.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 41, p. 94)

Suspinul acesta după dumnezeire din *Psalmul 41* nu comunică direct cu *Psalmul* lui Arghezi, care pare mai curînd un răspuns la pietatea vechiului psalmist, cum au și fost interpretate versurile: „Vreau *să pier în bezna* și *în putregai*, / *Ne-ncercat de slavă, crîncen* și *scîrbit*. / Și să nu se știe că *mă dezmierdai* / Și că-*n mine însuți tu vei fi trăit*”. Recomandăm o nouă lectură a întregului psalm arghezian după ce am restabilit sensul vechi al cuvintelor *bezna*, *slavă*, *crîncen* și *scîrbit*. *Bezna* este „adîncul fără fund al morții”, sfîrșitul gloriei nedobîndite sau nemeritate („ne-ncercat de *slavă*”) cu efect profund în starea sufletească a poetului, înverșunat în durere (tristețe) și mîhnire („*crîncen* și *scîrbit*”). Versurile lui Arghezi au un grad foarte mare de ambiguitate, dar toate respiră, în acest psalm, nemîngîierea rezultată din îndepărtarea de divinitate, păcat înfricoșător, doar în pragul unei absoluții care devine ipotetică, provocînd întreaga „tulburare” de care vorbește poetul: „Numai suferința cerului, păcat / Nu-i cu ea să turburi apa din Iordan”. Speranța în mîntuire se stinge în privirea rătăcită și înfricoșată a păcătosului. Această speranță este acordată tuturor, prin partea divină a omului, dar la ea nu ajung toți, prăbușiți de ispitele cu fața diavolească. Nu există versuri mai mîhnite de această pierdere ireparabilă, de adîncă trăire mistică, în limbaj dificil, decît cele cu care poetul își încheie *Psalmul* acesta al semeției umilite:

Și să nu se știe că mă dezmierdai
Și că-n mine însuți tu vei fi trăit.

Prezumtivul *Tu vei fi trăit*, din acest vers capital, nu poate fi echivalat cu *tu vei fi murit*, decît forțînd înțelesul frazei, și neglijînd total forma gramaticală, cu atîta grijă plasată în această încheiere, care cuprinde întreaga meditație religioasă a psalmului: *vecia*, în sens biblic, mîntuirea care aduce viața veșnică, concurată de iluzia artistului încrezător în durata operei sale, netangentă cu durata divină, decît în momentul creației ei, act de comuniune „neștiută” cu divinitatea. Retragerea scriitorului dintr-o confrun-

răspuns precis (p. 158) și procedează bine, pentru că textul poetului nu-l impune.

[295] *Dicționarul limbii române* (DLR). Serie nouă, tomul X, partea I, litera S, Editura Academiei București, 1986, p. 375.

tare imposibilă se face cu o excesivă abilitate prin folosirea formelor verbale de negație, care trimit divinitatea în anonimat (*să nu se știe*) și de nesiguranță: *tu vei fi trăit*. Poetul nu dorește „pierea lui Dumnezeu în el", cum s-a spus[296], ci constată, plin de mîhnire, lipsa unui contact mai adînc cu divinitatea, mai strîns și de durată, cum „și l-ar fi dorit", dacă avem dreptul să-l parafrazăm, stimulați de *mîngîierea* cu care a fost binecuvîntat altădată, într-un trecut neprecizat.

Necesitatea lecturii noi, pornind de la textele vechi, a psalmilor arghezieni, pe care o propunem în studiul de față, este confirmată de numeroase exemple. Ne vedem nevoiți să le reducem la minimum. *Psalmul* III, *Tare sînt singur, Doamne, și pieziș!* se deschide cu această autocaracterizare lapidară. Autodefinirea *pieziș* ca pandant, dar și ca explicație a singurătății, apare, în mod paradoxal, într-un psalm de liniștită reculegere mistică, nerăvășit de gînduri eretice sau de viziuni escatologice. Cuvîntul *pieziș*, pe care mizează poetul, este scos din ordinea lui geometrică („înclinat, oblic, diagonal") și așezat într-o ordine morală, „opus celorlalți", „în răspăr", „anapoda". Drumul poetului către dumnezeire se așterne pieziș. Contrar declarației zgomotoase de la început, poezia e plină de gingășii naturiste, în care se insinuează gîndul melancolic al dispariției:

Tare sînt singur, Doamne, și pieziș!
Copac pribeag uitat în cîmpie,
Cu fruct amar și cu frunziș
Țepos și aspru-n îndîrjire vie.

Tînjesc ca pasărea ciripitoare
Să se oprească-n drum,
Să cînte-n mine și să zboare
Prin umbra mea de fum.
(*Scrieri*, 1, p. 36)

„Grelele porunci și-nvățăminte" din cărțile lui Moise îi tulbură contemplația liniștită asupra traiectoriei propriului său destin, „prins adînc între vecii și ceață", între datorie („Nalt candelabru, strajă de hotare, / Stelele vin și se aprind pe rînd / În ramurile-ntinse pe altare"; „înflorit numai cu focuri sfinte") și renunțare („Și te slujesc; dar, Doamne, pînă cînd? [...] Poate că, Doamne, mi-este de ajuns"). Nu am citi în această sfîșiere în singurătate a poetului o desprindere de Dumnezeu, ci doar un drum *pieziș* către o țintă foarte înaltă spre care se îndreaptă sîngerînd „din rădăcini". Sentiment general uman în momentele de răscruce, cînd omul se simte abandonat pînă și de Dumnezeu, plîngerea provocată de uitare, cum s-a constatat, este frecventă în *Psaltire*, comparabilă cu aceea a lui Iov. Nicolae Balotă consemnează în monografia sa[297] două exemple foarte concludente: „«Pînă cînd, Doamne, mă vei uita pînă în sfîrșit? Pînă cînd vei întoarce fața ta de la mine?» (Ps. 12, 1). Sau: «Pentru ce, Doamne, stai departe?» (Ps. 9, 21). Pe marginea textului arghezian cu rădăcina în psalmii citați, criticul constată cu justețe: „În acest *Psalm* al lui Arghezi, tonul de lamento îl înlocuiește pe acela al revoltei din *Psalm* I și II. Nu încrîncenarea disperată, exaltare a orgoliului, nu blasfemie, ci tînguire"[298]. Am făcut nuanțările de rigoare ceva mai înainte asupra „revoltei" argheziene împotriva dumnezeirii. Avem aceeași rezervă și asupra „absenței divinității" din al III-lea *Psalm* arghezian. Cuvîntul „absență" este cel puțin nepotrivit aici, putînd duce la o confuzie în contradicție chiar și cu gîndirea comentatorului, pentru că nu e vorba, în fronda poetului, de vreo atitudine atee. „Absența divinității" nu poate fi dedusă din „uitare". Uiți o prezență, nu o absență, care capătă, în formularea citată, fără să aibă motivarea textului, un caracter absolut. Comparativul din final lămurește situația: poetul așteaptă ca printr-un emisar dumnezeiesc, îngerul, să primească „din nou" o „povață mai bună", superioară față de cele anterioare, deja primite. E vorba de reactualizarea unei *prezențe*, într-o formă pe măsura insistenței din solicitare, comunicată de comparativul de superioritate (*mai bună*) așezat, nu fără intenție, în finalul psalmului, foarte apropiat, ca gîndire, de poezia religioasă a lui Vasile Voiculescu:

În rostul meu tu m-ai lăsat uitării
Și mă muncesc din rădăcini și sînger.
Trimite, Doamne, semnul depărtării,
Din cînd în cînd, cîte un pui de înger,

Să bată alb, din àripă la lună,
Să-mi dea din nou povața ta mai bună.
(*Scrieri* 1, p. 37.)

Ceea ce cere și așteaptă mai ardent psalmistul, vechi sau nou, este sprijinul divinității, de cele mai multe ori o „*povață*" călăuzitoare. Răzvrătitul nu așteaptă niciodată „povețe" și le respinge pe cele primite. Nu se supune decît propriilor lui îndemnuri, pe cînd Arghezi tînjește, ca și vechiul psalmist, după sprijinul „Povățuitorului". Cuvîntul apare, într-un context laic, și la Eminescu, în proză[299]. David îl roagă și așteaptă de la Dumnezeu „duh *povățuitoriu*" (BB, Ps. 50, 13), cum va face și Arghezi. Exemplele din *Vechiul Testament* sînt foarte numeroase. Selectăm cîteva: „*Povățuitu-m-ai*, căci te-ai făcut nedêjdea mea" (BB, Ps. 60, 3), spune David; „și în sfatul

[296] Nicolae Balotă, *op. cit.*, p. 158.

[297] Nicolae Balotă, *op. cit.* p. 162.
[298] *Ibidem.*
[299] Vezi *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu*, sub redacția lui Tudor Vianu, Editura Academiei Române, București, 1968, p. 426.

tău *m-ai povățuit*", îl urmează Asaf (BB, 72, 23), „Pre sfatul tău, de-m ești și *povață*", versifică Dosoftei (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 72, p. 165), implorîndu-l și în altă parte: „Și-n cărări direpte mi-i *povață* / Cu svîntul său nume de mă-nvață" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 22, p. 53); *„Povețuitu-m-au* pre cărările dreptății" (BB, Ps. 22, 3); „Trimite lumina ta și adevărul tău; acêstea *m-au povățit*" (BB, Ps. 42, 3); „să-mi trimiți lumină, / A ta dereptate să o vădz senină, / Să mă iei de mînă și *să-mi fii povață*" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 42, p. 96). De remarcat e faptul că în traducerile moderne nu mai întîlnim întotdeauna termenii: *povață, povățui, povățuitor*, în exemplele citate, ci înlocuitori de felul acesta: *„duh stăpînitor*" (B 1968, Ps. 50, 13), *„Duhul tău cel sfînt*" (R-G, Ps. 51, 13); *„loc de scăpare ești pentru mine*" (R-G, Ps. 61, 4); *„călăuzește-mă*" (R–G, Ps. 73, 24). E interesantă concurența între cuvintele *povață* și *povățui* și înlocuitorii acestora din traducerile artistice, de-a lungul timpului. Dosoftei dublează și triplează termenii citați, în versiunea lui redundantă, cu alte formulări. Galaction, care asigură redactarea artistică a psalmilor din ediția „tradusă după textele originale ebraice și grecești" împreună cu Vasile Radu, în 1938, folosește, de preferință, alte echivalențe lingvistice impuse de sursa ebraică. Se încalcă astfel tradiția stabilită de *Biblia de la 1688*, text de referință și astăzi: „O, trimite lumina și adevărul tău! Ele *să mă călăuzească* și *să mă îndrepteze*" (R-G, Ps. 43, 3); „lumina ta și adevărul tău; acestea *m-au povățuit*" (B 1968, Ps. 42, 3); *„Povățuiși* ca pre niște oi nărodul tău, cu mîna lui Moisi, și a lui Aaron" (BB, Ps, 76, 20).); „treci prin fundul mării svînta turmă, / cu Moisei și cu Aaron ce-*ai pus povață*, / Să o poarte pre pășiune cu dulceață" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 76, p. 174); „Și *povăță* pre ei la cale direaptă" (BB, Ps. 106, 7); „Și *povățui* pre dînșii cu nor zioa, și toată noaptea cu lumină de foc" (BB, Ps. 77, 17); „Și-i *povățui* pre dînșii pre nădêjde" (BB, 77, 58); „și cu pricêperile mînilor lui *povățui*" (BB, 77, 78); „Și dzua le-au pus núor *povață* / Prin pustie de-au mărs fără greață, / Iară noaptea le-au ținut lumină / Cu stîlp de foc, ca de dzî senină ..." (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 77, p. 176); „Și le-au fost *povață* cu nedejde ..." (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 77, p. 179).

E semnificativă și merită să fie semnalată folosirea viitorului ca rezultat al unei aprecieri prospective a *poveței* solicitate de om lui Dumnezeu, chezășia îndeplinirii unei cerințe de ordin moral în primul rînd: „Căci întărirea mea și scăparea mea ești tu și pentru numele tău *mă vei povățui* și mă vei hrăni" (BB, Ps. 30, 4); „Tu-m ești, Doamne, tărie și vîntă [= întărire], / Cu a ta putere cu cea svîntă. / Și-n numele tău *să-m fii povață*, / Cătră hrana ceea ce-i de viață" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 30, p. 69); „Că puterea mea și scăparea mea ești tu și pentru numele tău *mă vei povățui* și *mă vei hrăni*" (B 1968, Ps. 30, 3). De la Dumnezeu așteaptă credinciosul și răsplata pentru faptele sale: „Și eu pre Domnul am nedejduit, bucura-mă-voiu și mă voiu veseli pre mila ta" (BB, Ps. 30, 8); „Și eu, Doamne,-ntr-a ta milă svîntă / Mă voi bucura fără de smîntă" (DOSOFTEI, O. 1, p. 69); „Bucura-mă-voi și mă voi veseli de mila ta" (B 1968, Ps. 30, 7); *„Povățui-va* pre cei blînzi la judecată, învăța-va pre cei blînzi căile lui" (BB, Ps. 24, 10); „Să ne ducă pre cale-n giudețe, / Pre cei brúdivi [= tineri] și cei cu blîndețe, / În căile lui cele de viață / Sîngur Domnul *le este povață*" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 24, p. 57); „Duhul tău cel bun *povățui-mă-va* în pămînt dirept" (BB, Ps. 142, 12); „duhul tău cel bun *mă va duce* / la pămîntul cel dirept și dulce" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 142, p. 320); „Duhul tău cel bun *să mă povățuiască* la pămîntul dreptății" (B 1968, Ps. 142, 10); „Și *te va povățui* minunată direptatea ta" (BB, Ps. 44, 6-7); *„Purta-te-va* bine mîna ta cea svîntă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 44, p. 99); „și *te va povățui* minunat dreapta ta" (B 1968, Ps. 44, 6).

Psalmul al III-lea al lui Arghezi, *Tare sînt singur, Doamne, și pieziș*, este o lungă introspecție, asemănătoare cu aceea a lui David din *Psalmul 138*, care pune în evidență omnisciența și omniprezența lui Dumnezeu în raport cu limitele omului. Vechiul psalmist acceptă cu seninătate acest „rost", iar noul cîntăreț se tulbură, ca în final să se resemneze. Dosoftei vibrează în *Psaltirea în versuri* întocmai ca traducătorii *Bibliei de la București*: „Minună-se știința ta, de cătră mine; [...] Unde voiu mêrge de cătră duhul tău, și de cătră fața ta undei voiu fugi? De mă voiu sui la ceriu, tu acolo ești; de mă voiu pogorî la iad, ești de față. De-m voiu lua arepile mêle la mînecate și voiu lăcui la margenile mării, pentru că și acolo mîna ta *mă va povățui* și mă va ținea dreapta ta" (BB, Ps. 138, 5-10). Ca în atîtea alte exemple, Dosoftei pare că se îndepărtează de enunțul biblic, fără să-i trădeze înțelesul: „Nice de svînta ta față / N-am într-alte părț *povață*. / Cătră ceri de m-aș sui-mă, / Ești acoló, de m-ei [= mă vei] ști-mă, / De-aș pogorî unde-i iadul, / Și de-acolo m-dêșchidz vadul, / De-aș zbura spre demineață / Preste mări fără *povață*, / Cu mîna ta cu cea stîngă / M-*ai purta* fără de tîngă, / Și cu direapta ta svîntă / *M-ai ținea* fără de smîntă" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 138, pp. 310-311).

Pe lîngă diferențele rezultate în urma folosirii unor surse deosebite în traducere (ebraica, greaca, slavona) sau chiar a mai multora în același text, apare, în secolul al XVII-lea, un nou și important impuls diversificator: necesitatea cultivării unei limbi literare expresive. *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei și *Biblia de la București* se află printre cele mai importante cărți în care se creează și se consolidează pe termen lung un limbaj poetic tradițional, cu efecte spectaculoase pînă astăzi. Stilul biblic, cum

le place unora să-l numească, a fertilizat opera unui poet modern ca Eminescu, în secolul al XIX-lea, dar şi pe aceea a modernistului Arghezi, pe la mijlocul secolului trecut, şi nu lipsesc astfel de exemple nici astăzi. Dinspre *Biblia de la Bucureşti* vin spre Eminescu vagi ecouri din *Psalmul 138*, pe tema eternităţii, nemărginirii, singurătăţii şi a morţii. Versetul biblic: „De-m voi lua arepile mêle la mînecate [= în zori] şi voi lăcui la margenile mării" (BB) primeşte replica eminesciană, cu înclinarea balanţei de la diurn (*la mînecate*) către nocturn (*sara*): „În liniştea sării / Să mă-ngropaţi, pe cînd / Trec stoluri zburînd, / La marginea mării" (*Nu voiu mormînt bogat*, EMINESCU, O. I, p. 221). Versul lui Dosoftei din acelaşi psalm: „Preste mări fără povaţă" ne poartă cu gîndul mai puţin la „mişcătoarele cărări" marine din care se întruchipează Luceafărul[300], şi mai mult către „noianul de ape" dinainte de zidirea lumii din *Scrisoarea I*, adică, în limbajul mitropolitului, înainte de „*povaţa*" dumnezeiască. Omniprezent, atoateştiutor şi atoateziditor, Dumnezeu „E stăpînul fără margini peste marginile lumii", cum îl înfăţişa laconic Eminescu. Arghezi produce o schimbare profundă a imaginarului psalmic. În dialogul cu Dumnezeu, poetul abandonează imaginea grandioasă, macrocosmică, frecventă la Eminescu, şi se retrage în mijlocul unui sugestiv microunivers familiar, cu care încearcă să-şi mîngîie, în metafore naturiste şi casnice, frustrările abstracte mai înalte: „crîmpeie mici de gingăşie", „cîntece mici de vrăbii şi lăstun", „pomi de rod cu gustul bun", „nectare roze de dulceaţă", „aroma primei agurizi". Nu sînt uitate nici măcar „moile omizi" de pe scoarţa pomilor, iar mesagerul lui Dumnezeu, „semnul depărtării", nu este un arhanghel „flăcăritor", ca în poezia lui Voiculescu, ci doar „un pui de înger". Lexicul, ales cu artă de miniaturist, surdinizează plîngerea poetului. „Îndîrjirea vie" anunţată în primul catren dispare cu totul, risipită într-un joc retoric subtil. Întrebarea: „Şi te slujesc; dar, Doamne, pînă cînd?" nu mai e funcţională, iar îndoiala este rostită fără putere: „*Poate* că, Doamne, mi-este de ajuns". Abandonat „în rostul" său, nu profită de libertatea de „a-şi întocmi viaţa"[301] singur şi cere cu umilinţă ajutor. Desprins de legile aspre primite de Moise pe Muntele Sinai, poetul aşteaptă o „povaţă mai bună", radical înnoită, departe de „grelele porunci şi-nvăţăminte" veterotestamentare. Degeaba căutăm în psalmul lui Arghezi portretul omului „pieziş", insurgentului ispitit să se pună mereu de-a curmezişul în faţa tuturor şi în toate, pînă şi a lui Dumnezeu. Dacă depăşim „potrivirea", de multe ori poznaşă, a cuvintelor, ajungem, abia atunci, la înţelesul dătător de speranţă: mîntuirea printr-o „*povaţă* mai bună", pe care poetul o aşteaptă („Trimite, Doamne, semnul depărtării [...] Să-mi dea din nou povaţa ta mai bună"). Credinţa în această *povaţă* îl ţine departe pe poet, oricîte întrebări şi-ar pune, de o apostazie împlinită.

Lexeme cum sînt cele citate, arhaisme sau cuvinte cu circulaţie limitată, au capacitatea, după aprecierea noastră, de a organiza în jurul lor un sistem coerent de sensuri în poezia lui Arghezi, care se referă la *legea divină* aşa cum rezultă ea din *Biblie*. Cu numeroasele noastre exemple, poate excesive, din motive metodologice, am încercat să delimităm, cu ajutorul unui termen biblic esenţial: *a povăţui*, prins în familia lexicală în care apare în textele scripturale româneşti vechi, viu şi astăzi, care este lucrarea lui Dumnezeu cea mai importantă în raporturile sale atît de complexe cu omul, creat „după chipul său" şi stăpîn „peste toate vietăţile ce se mişcă pe pămînt, şi peste tot pămîntul" (*Fac.* 1, 26, 28). Născut din „suflarea" lui Dumnezeu peste „ţărînă" (*Fac.* 2, 7), alcătuire superioară, privilegiată faţă de toate celelalte vieţuitoare şi, mai presus de orice, prin asemănarea cu Dumnezeu, omul primeşte porunca: „Din toţi pomii din rai poţi să mănînci. Iar din pomul cunoştinţei binelui şi răului să nu mănînci, căci, în ziua în care vei mînca din el, vei muri negreşit" (*Fac.*, 2, 16-17). Aşa se naşte metafora prerogativei divine a inalienabilităţii absolute a „cunoştinţei" hotarului dintre bine şi rău şi justificarea legilor de recunoaştere şi a învăţăturii despre ele. Întreaga *Biblie* este ceea ce se deduce foarte uşor din titlul ei vechi: *Dumnezeiasca Scriptură ale cei vechi şi ale cei noao lêge* (BB). Obligaţia morală cea dintîi, care străbate de la un capăt la altul *Biblia*, este respectarea legii divine, care fixează îndatoririle omului faţă de bunul şi atotputernicul său Creator. Acesta *povăţuieşte* şi cere respectarea *poveţelor* sale. În limba română veche, *povaţă* are sensul de 'îndrumător'/'călăuzitor' şi chiar pe acela de „*lege*, normă cu caracter obligatoriu" (DLR, t. VIII, 4, P). *Povaţa* dumnezeiască trebuie urmată fără abatere, cum citim în *Biblia de la Bucureşti*: „*Povăţuiêşte-mă* în calea *poruncilor* tale" (Ps. 118, 35), în traducerea versificată de Dosoftei: „Într-a tale *porunci* pre cărare *mă-ndereaptă*" (Ps. 118, p. 272). Atît din folosirea directă a cuvîntului *povaţă*, adeseori în compuneri verbale ca: *a pune povaţă*; *a fi povaţă*, cît şi din substituirile la care recurg traducătorii rezultă caracterul obligatoriu al *sfaturilor* / *poveţelor* pe care le dă Dumnezeu omului.

Odată stabilită legea, *povăţuirea* către ea urmează cu necesitate, iar neascultarea poate fi pedepsită, şi viaţa dusă după *povaţa* divină răsplătită. Faptele bune, după „lege", aduc reconcilierea şi mîntuirea de

[300] Cf. *Luceafărul*: „Privea în zare cum pe mări / Răsare şi străluce, / Pe *mişcătoarele cărări* / Corăbii negre duce" (EMINESCU, O. I, p. 167).

[301] *Rost*, „ordine, rînduială" (III. 1); „mod de a-şi întocmi viaţa" (III. 2.); „scop, ţel, menire" (III. 3.) (DLR, t. IX, R, pp. 546-547).

păcat, chiar dacă acesta este dintre cele mai grele. *Psaltirea*, urmărind aplicarea legii, în diverse momente concrete de viață, care devin de fiecare dată un prilej de rugăciune și de glorificare a lui Dumnezeu, nu este altceva decît un compendiu versificat al *Vechiului Testament*, așa cum a fost receptat de sensibilitatea vechilor cîntăreți, chiar cu evidente elemente autobiografice, fie că e vorba de David sau de alții, pe canavaua unei istorii care se făcea sub ochii psalmistului (cucerirea și păstrarea „țării sfinte", ca obiectiv central real cu înțeles simbolic, întărirea și răspîndirea credinței adevărate). Cînd Arghezi caută și cere povața cerească, chinuit de interogații fără dezlegare, într-un stil plin de capcane pentru cel neprevenit, dovedește o perfectă cunoaștere și înțelegere a textului psalmic. Comentatorul mai puțin familiarizat cu textele scripturale românești, și neatent, din această cauză, la extraordinara lor putere de a păstra, prin arhaism, savoarea și capacitatea de sugestie a limbii vechi, riscă să treacă indiferent peste înțelesurile originare preluate de poet din astfel de surse, sau – și mai grav – formulează judecăți greșite asupra religiozității sale.

Dacă privim psalmii lui Tudor Arghezi din perspectiva îndatoririlor omului către divinitate, așa cum rezultă din textele biblice, ne îndreptăm către miezul lirismului care impregnează această parte atît de valoroasă a poeziei sale. Acest mare poet a fost fie adulat, fie respins, de reprezentanți ai unor direcții critice diametral opuse. În mod paradoxal, și dintr-o parte și din alta, cei care se ocupau și încercau să demonstreze antidogmatismul religios al poeziei sale, a *Psalmilor* în primul rînd, foloseau aceleași argumente. Nu ne ocupăm acum de excepțiile foarte bine cunoscute, începînd cu Pompiliu Constantinescu. Poetul a fost considerat un răzvrătit. Nu scrisese Arghezi faimoasele versuri din *Testament*: „În seara răzvrătită care vine / De la străbunii mei pînă la tine", cu care fixează un timp și un spațiu al unui univers liric propriu, scos de sub oblăduire divină? Critica marxistă a jubilat anexîndu-l repede ideologiei sale atee, iar cei care se opuneau concepției materialiste, în replică la materialismul celor dintîi și în numele unui spiritualism creștin dogmatic, au demonstrat, cu aceleași argumente, insensibilitatea lui Arghezi la tot ce este transcendență, incapacitatea funciară a poetului de a trăi și a recepta comuniunea mistică cu Dumnezeu. Există printre psalmii lui Arghezi unul de la care am vrea să pornim, de o extraordinară puritate mistică, dar care, din păcate, n-a fost întotdeauna bine citit. În cele ce urmează nu vrem să formulăm imputări, ci să propunem doar o altă lectură, sprijiniți pe textele vechilor psalmi. Afirmația liminară a lui Arghezi din cel de al IV-lea *Psalm*: „Ruga mea e fără cuvinte" respinge orice încercare de lectură literală. Numai un astfel de mod impropriu de a citi poezia poate îndreptăți o concluzie atît de categorică cum este aceasta: „Cearta lui Arghezi cu Dumnezeu este, mai presus de toate, confruntarea sa cu Logosul, cu Dumnezeu-Cuvîntul"[302]. E greu să acceptăm cuvîntul „ceartă" în dialogul poetului cu Dumnezeu. El ar avea o rațiune doar dacă am avea în vedere sensul vechi al cuvîntului *certare*: „a lua învățătură", ca în *Cazania* lui Varlaam („Din chipul ce-ț pune înaintea ochilor *Sfînta Scriptură, te ceartă* [=învață]") (DA, C, 305). Nu despre o astfel de *certare* e vorba în imputările aduse astăzi poetului, ci de vulgara „sfadă", „gîlceavă" a cîrtitorilor. Ne pare rău că folosim această comparație, dar cam așa apare, în unele intervenții recente, dialogul poetului cu Dumnezeu. Nu e cazul cu studiul la care ne referim, scris cît se poate de decent, plin de trimiteri erudite și de observații pătrunzătoare, dar, cum vom vedea, din cînd în cînd puțin cam în afara textului comentat. Cînd și-a așternut pe hîrtie *Psalmul IV*, Arghezi a avut în față acest verset din *Evanghelia după Matei* (6, 6), care precede cea mai cunoscută rugăciune creștină, *Tatăl nostru*: „Tu însă, cînd te rogi, intră în cămara ta și, închizînd ușa, roagă-te tatălui tău care este în ascuns, și tatăl tău, care vede în ascuns, îți va răsplăti ție". Aceasta e „ruga fără cuvinte a lui Arghezi". Nici vorbă, în aceste versuri de adîncă și sinceră pietate, trasă din *Evanghelia după Matei*, de vreo „confruntare" a poetului cu „Dumnezeu-Cuvîntul":

Ruga mea e fără cuvinte,
Și cîntul, Doamne, mi-e fără glas.
Nu-ți cer nimic. Nimic ți-aduc aminte.
Din veșnicia ta nu sînt măcar un ceas.
(*Ruga mea e fără cuvinte, Scrieri* 1, 48)

„Ruga fără cuvinte" e cea „în ascuns", din îndemnul lui Matei, și nu aceea de „prin colțurile ulițelor", rostită cu glas tare de cei care sînt ispitiți „să se roage, ca să se arate oamenilor" (*Mt.*, 6, 5). „Nu-ți cer nimic", din afirmația poetului, nu-l definește obligatoriu pe „revoltatul care nu mai vrea să ceară nimic"[303], și nu izvorăște din „neputința de a cere"[304], ci reproduce pînă la capăt îndemnul lui Matei: „Cînd vă rugați, nu spuneți multe ca păgînii, că ei cred că în polilogia lor vor fi ascultați. Deci nu vă asemănați lor, că știe tatăl vostru de ce aveți trebuință mai înainte ca să cereți voi de la el" (*Mt.* 6, 7-8). Arghezi recomandă, în acest *Psalm*, urmîndu-l pe evanghelist, un mod de a te ruga, „în tăcere", „fără glas", fără a cere ceea ce știi că se află în stăpînirea absolută a unei puteri care te depășește („Din veș-

302 Nicolae Balotă, *Opera lui Tudor Arghezi*, 1979, p. 167.
303 *Ibidem*, p. 169.
304 *Ibidem*

nicia ta nu sînt măcar un ceas"). Următoarele două strofe trebuie citite cu toată înțelegerea pe care o impune această diferență care rezumă legatul dintre om și Dumnezeu despre care vorbește întreaga *Biblie.*

Nici rugăciunea, poate, nu mi-e rugăciune,
Nici omul meu nu-i poate omenesc.
Ard către tine-ncet, ca un tăciune,
Te caut mut, te-nchipui, te gîndesc.

Ochiul mi-e viu, puterea mi-e întreagă
Și te scrutez prin albul tău veșmînt
Pentru ca mintea mea să poată să-nțeleagă
Nengenunchiată firii pe pămînt.

Cîntărețul puterii divine își pierde personalitatea omenească, rugăciunea devine comuniune, facultățile omenești se estompează, se tulbură, se concentrează într-un singur centru de gravitație, devin obsesive, dominate de o unică și chinuitoare dorință, apropierea de Dumnezeu. Despre această stare de „veghe" inconștientă („Nici rugăciunea, poate, nu mi-e rugăciune, / Nici omul meu nu-i poate omenesc"), scrie cuvinte pătrunzătoare Nicolae Balotă: „Psalmistul este cel care veghează. Ochiul viu, gîndirea, închipuirea, ca și rîvnirea unei viziuni imediate, toate acestea aparțin aceluiași cerc al veghei. Psalmistul e o vigilie care scrutează în noapte, așteptînd o epifanie, o apariție a sacrului"[305]. Contrazicîndu-se, exegetul vede în această mărturie a căutării divinității doar „expresia unei pure intelectualități exploratoare" (p. 170). Astfel de afirmații merg, în mod evident, împotriva textului arghezian. Remarcabilele, după părerea noastră, imagini ale căutării dumnezeirii („Ard către tine-ncet, ca un tăciune, / Te caut mut, te-nchipui, te gîndesc") comunică tensiunea sufletească a apropierii, pe cale extatică, de sacru. Fenomenul nu mai aparține vieții concrete. Rațiunea este abolită, ca și simțurile. Totul *iese din* „fire". Cuvîntul *fire*, altfel spus „natură" în general, mai restrîns, „natura omenească" (v. DA, F-I, 1934, pp. 127-128), oferă cheia pătrunderii în universul imaginar pe care îl sugerează aceste versuri argheziene aparent enigmatice. Arghezi folosește frecvent acest procedeu al unor dezvăluiri neechivoce, după ce face jocuri extrem de libere cu cuvintele, de-a lungul unor strofe, părți sau poeme (aici, la sfîrșitul primei părți a psalmului). Poetul își dorește o înțelegere eliberată de „fire", de pămîntesc, și o spune textual: „Pentru ca mintea mea *să poată să-nțeleagă / Nengenunchiată firii* (s.n.) pe pămînt". Psalmistul încearcă o înțelegere eliberată de „fire", de pămîntesc, „nengenunchiată", nesupusă naturii omenești, dincolo de ea. Aici nu mai poate fi vorba, cum s-a spus, sau ni se lasă a înțelege, de „viziunea" pămîntească a poetului: „transcendențele fiind abolite, neantizate", așa fel încît, în final, totul să se reducă la „viața umilă dar rodnică, a pămînteanului unit cu pămîntul său"[306]. Aducerea poetului de fiecare dată, într-un spațiu de jos, îndepărtat de cer la distanțe enorme, este o pură prejudecată critică, înlesnită de limbajul frust, adeseori în răspăr, al noului psalmist. Toată suferința sa este provocată de dificultățile desprinderii de blestemul pămîntului din *Facerea* biblică, pe care nu a încetat, cu toate mijloacele și pe toate căile, să-l depășească.

Sensurile mistice din finalul acestui psalm arghezian sînt greu de sesizat din cauza dificultății de a pătrunde înțelesul unor metafore biblice esențiale, cum sînt, de pildă, cele ascunse în strofa:

Săgeata nopții zilnic vîrfu-și rupe
Și zilnic se-ntregește cu metal.
Sufletul meu, deschis ca șapte cupe,
Așteaptă o ivire din cristal,
Pe un ștergar cu brîie de lumină.

Element figurativ frapant la prima vedere, cele „șapte cupe" din aceste versuri dezvăluie o sursă biblică neașteptată: *Apocalipsa sfîntului Ioan Teologul*, din care reținem mai întîi porunca pe care o dă Dumnezeu îngerilor: „Duceți-vă și vărsați pe pămînt cele șapte cupe ale mîniei lui Dumnezeu" (*Apoc.*, 16, 1). Versurile lui Arghezi vorbesc, în metafore biblice voalate, despre păcat și despre pedeapsă și mîntuire. Accentul cade, în cea mai mare parte a *Apocalipsei*, pe pedepsirea groaznică a celor păcătoși la „judecata de apoi". Arghezi preia, în *noaptea* din text, întreaga *Apocalipsă*, într-o metaforă dezvoltată a „întunericului", criptică pentru cel nefamiliarizat cu textele biblice: „Săgeata nopții zilnic vîrfu-și rupe / Și zilnic se-ntregește cu metal". Psalmii îi oferă poetului numeroase variante, pe lîngă cele din *Apocalipsă*, ale acestei extraordinare metafore a răspîndirii și pedepsirii păcatului, *săgeata*: „Nu te vei teme de frica de noapte, de *săgeata* ce zboară ziua, de lucrul ce umblă în întuneric", spune David în *Psalmul* 90, 5-6, încrezător în „ajutorul Celui prea înalt". Pentru cei păcătoși, Dumnezeu „are *săgeț* amînă", întărește Dosoftei imaginea psalmistului (Ps. 7, p. 22). Pentru fărădelegile săvîrșite, cîntărețul cel vechi simte cum în carnea sa „s-au înfipt" *săgețile* mustrării divine (Ps. 37, 2), iar pe păcătoși îi vede risipiți tot de săgeată: „Trimite *săgețile* tale și tulbură-i" (Ps. 143, 6). Păcătoșii se pregătesc „ca *să săgeteze* în întuneric pe cei drepți la inimă" (Ps. 10, 2) sau, din locuri întunecate, „*să săgeteze* din ascunzișuri pe cel nevinovat" (Ps. 63, 3). Exemplele sînt numeroase și numai din economie de spațiu ne oprim aici. Observăm că

[305] *Ibidem*, p. 171.

[306] De altfel criticul face trimiteri, pentru a-și întări această afirmație, la alte poezii decît *Psalmii* arghezieni, cum ar fi: *Descîntec*, *Har*, mai ales, dar și *Testament*, în căutarea acelui „receptacol al logosului spermatic", după care tînjește Arghezi.

metaforele *săgeții* se grupează în două categorii: pe de o parte cele care reprezintă săgeata divină îndreptată către păcătos, cele mai multe, pe de altă parte, săgeata (săgeata / arcul) păcătosului îl amenință pe cel drept. Sporindu-și șirul nelegiuirilor, păcătosul își atrage asupră-i săgeata pedepsitoare. E vorba în aceste versuri ale lui Arghezi și de o sugestie a duratei, rezultată din repetarea acțiunii: „zilnic vîrfu-și rupe și zilnic se-ntregește cu metal".

Un sfîrșit apoteotic este anunțat la începutul cap. 15, 2, din *Apocalipsă*. Arghezi reține de aici imaginea *cleștarului*: „Am văzut ca o *mare de cleștar*, amestecată cu foc, și pe biruitorii din ispită cu fiara și cu chipul fiarei și cu numărul numelui ei, stînd lîngă *marea de cleștar* și avînd alăutele lui Dumnezeu". „Ivirea din cristal" argheziană completează concludent seria sugestiilor figurative cu rădăcină biblică și populară. Semn al curățeniei și purității, *cristalul* are numeroase atestări în opera celor mai mari scriitori români: „Scînteie marea lină și placele ei sure / Se mișc' una pe alta ca pături de *cristal* / Prin lume prăvălite..." (EMINESCU, O. I, p. 63); „Ozana cea frumos curgătoare și limpede ca *cristalul*" (Creangă). Această epifanie, „ivire din cristal", în formularea lui Arghezi din *Ruga mea e fără cuvinte*, remarcată de Nicolae Balotă, trebuie pusă în legătură cu vechea comparație biblică „și văzui ca o *mare de sticlă* amestecată cu foc" (BB, *Apoc.*, 15, 2, B 1914), „ca o *mare de cleștar* amestecat cu foc" (R–G, 1938, B 1968), în care se oglindește puterea divină pedepsitoare a păcatului (*Apoc.*, 15, 2). O invazie de lumină înconjoară, în versurile poetului, „ivirea" miraculoasă a judecătorului divin: „Pe un ștergar cu brîie de lumină". Totul devine de un hieratism bizantin, transparent și enigmatic, în care se strecoară elementele lumii purificate („Și în cetate nu va intra nimic pîngărit", *Apoc.*, 21, 27), amintind de versetele consacrate bucuriei de la nunta neîntinată a Mielului (*Apoc.*, 19, 7-9). Poetul ia parte la o „cină" paradiziacă, împreună cu fericiții Scripturilor („Fericiți cei chemați la cina nunții Mielului", *Apoc.*, 19, 9), în care duhul lui Dumnezeu plutește peste tot, în plante și în ființele nevinovate:

Spune tu, Noapte, martor de smarald,
În care-anume floare și tulpină
Dospește sucul fructului Său cald?

Gătită masa pentru cină,
Rămîne pusă de la prînz.
Sînt, Doamne, prejmuit ca o grădină,
În care paște-un mînz.

(*Ruga mea e fără cuvinte*, *Scrieri* 1, p. 49)

Nimeni în lirica românească nu l-a lăudat mai mișcat decît Arghezi, în imagini de o inegalabilă puritate, pe Dumnezeu *cel ascuns* în creația sa, confirmîndu-l pe vechiul psalmist: „Umplutu-s-a pămîntul de zidirea ta" (Ps. 103, 25).

E destul ca poetul să schimbe registrul acestor imagini și să apese pe o notă mai lumească, așa cum face în *Psalm* V, *Nu-ți cer un lucru prea cu neputință*, – chestiune de stil – ca reacția cititorului și a criticii față de opera de inspirație religioasă argheziană să devină violentă. Modul familiar în care se adresează Arghezi lui Dumnezeu, cu vechi rădăcini populare, în bună tradiție psalmică românească (v. traducerea lui Dosoftei), nu poate părea nepotrivit și, cu atît mai mult, blasfemator. Poetul psalmist n-a intenționat niciodată să inițieze în *Psalmi* dezbateri teologice. Hîtru țărănește, Arghezi este departe de apostazie, oricîte libertăți de limbaj și-ar permite, deși i s-a agățat repede această etichetă, dintr-o proastă înțelegere a intențiilor sale artistice. Întreaga poezie populară îi stă martor că n-a greșit față de textul vechiului psalmist atunci cînd și-a dorit în Dumnezeu un sfătuitor apropiat și nu o călăuză abstractă și ursuză. De altfel în această consemnare cu cuvintele unui țăran necăjit a dorinței de apropiere mai strînsă de divinitate nu este nici urmă de impietate. „Dacă-ncepui de-aproape să-ți dau ghies, / Vreau să vorbești cu robul tău mai des". Nu aceasta este și dorința psalmistului? „Ispitêște-mă, Doamne, și mă cearcă; lămurêște rănichii miei și inima mea" (BB, Ps. 25, 2); „Cercetează-mă, Doamne, și mă cearcă; aprinde rărunchii și inima mea" (B 1968, Ps. 25, 2). Amîndoi psalmiștii, atît cel vechi, care oferă modelul de adresare, cît și cel nou, poetul modern care îl preia, se găsesc în același flux stilistic: „Aceasta e ruda celor ce cearcă pre Domnul, și celor ce cearcă fața Dumnezăului lui Iacov"[307] (BB, Ps. 23, 6). Și Dosoftei, în adaptările pe care le face, va coborî pe Domnul într-un fel de familie, cu dorința mărturisită și în psalmul davidic, „să-l vadză-n față", „cercînd cu dulceață" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 23, p. 54). Această „dulceață", o apropiere figurată de cel nevăzut, nu una reală, o caută, dezamăgit, și nu numai în acest psalm, și Arghezi:

Cînd magii au purces după o stea
Tu le vorbeai – și se putea.
Cînd fu să plece și Iosif,
Scris l-ai găsit în catastif
Și i-ai trimis un înger de povață –
Și îngerul stătu cu el de față.

[307] Vezi explicația lui Onciul, *op.cit.*, p. 90: „*Cei ce caută fața ta*, Doamne, cei ce se înfățișează la locul tău cel sînt și așteaptă de la tine îndurare, aceia sunt *Iacob*, adecă adevărații lui urmași, poporul tău ales". În sensul cel mai cuprinzător, „fața lui Dumnezeu" indică o descendență foarte largă, care merge pînă la „psalmii mesianici". Cf. *La Sainte Bible* avec les commetaires de C.I. Scofield, Geneva, 1975, p. 612, 622.

Îngerii tăi grijeau pe vremea ceea
Şi pruncul şi bărbatul şi femeea.
(*Nu-ţi cer un lucru prea cu neputinţă*, *Scrieri* 1, p. 54)

Adeseori, cu cuvinţe foarte aspre, vechiul psalmist, cu toate laudele pe care i le aduce lui Dumnezeu, îi reproşează protectorului slăvit, arătînd mai întîi că nu s-a abătut din calea sa, uitarea în care a fost lăsat la greu, atît el cît şi poporul din care face parte: „Datu-ne-ai pe noi ca oi de mîncare şi întru neamuri ne-ai risipit; Vîndut-ai pe poporul tău fără de preţ şi nu l-ai preţuit cînd l-ai vîndut. Pusu-ne-ai pe noi ocară vecinilor noştri, batjocură şi rîs celor dimprejurul nostru" (B 1968, Ps. 43, 13-15). Şi mai încolo, pînă la sfîrşitul psalmului: „Că pentru tine sîntem ucişi toată ziua, socotiţi am fost ca nişte oi de înjunghiere. Deşteaptă-te, pentru ce dormi, Doamne? Scoală-te şi nu ne lepăda pînă la sfîrşit. Pentru ce întorci faţa ta? Uiţi de sărăcia noastră şi de necazul nostru? Că s-a plecat în ţărînă sufletul nostru, lipitu-s-a de pămînt pîntecele nostru. Scoală-te, Doamne, ajută-ne nouă şi ne izbăveşte pe noi, pentru numele tău" (Ps. 43, 24-28). Îndoiala se strecoară în rugăciunea cea mai ardentă: „Rugăciunea Dumnezeului vieţii mele, spune-voi lui Dumnezeu: «Sprijinitorul meu eşti tu, pentru ce m-ai uitat?»" (B 1968, Ps. 41, 12). Îndoiala cea mai neagră îi străbate chinuitor gîndurile: „Noaptea în inima mea gîndeam şi se frămînta duhul meu zicînd: «Oare, în veci mă va lepăda Domnul şi nu va mai binevoi în mine? Oare, pînă la sfîrşit mă va lipsi de mila lui, din neam în neam? Oare, va uita să se milostivească Dumnezeu? Sau va închide în mîinile lui îndurările sale?»"(B 1968, Ps. 76, 6-9). Răspunsul liniştitor vine, în Psalmul 76 al lui Asaf, din trecutul plin de minuni al puterii divine, evocate în partea a doua a psalmului, fără să poată risipi, decît în sufletele tari în credinţă, angoasa răspîndită de sfîşietoarele întrebări din prezent, mai sus citate. Urmele lui Dumnezeu, cel ce toate le împlineşte, nu se recunosc cu uşurinţă şi trebuie reamintite, îl învaţă vechiul psalmist pe credincios (Ps. 77). Noul psalmist se trezeşte, ca şi cel vechi, în faţa aceloraşi nedumeriri şi întrebări. Deosebirea e numai de stil. Gluma argheziană cu „îngerul de povaţă" absent, din *Psalm V* nu trebuie transformată într-o dramă a cunoaşterii, manifestată în incapacitatea funciară a poetului, zguduit mereu de demonul deşertăciunii, de a depăşi profanul, cum există tendinţa[308]: „Doar mie, Domnul, veşnicul şi bunul, / Nu mi-a trimis, de cînd mă rog, nici unul ...".

Imaginea laică a lui Dumnezeu nu-i deloc o raritate în *Psaltire*. Descoperim, în *Psalmul 77*, mai înainte citat, un portret al lui Dumnezeu în haină de războinic, surprins la nivelul înţelegerii populare, pe dimensiuni foarte concrete, în postura de apărător viteaz al lui Israel: „Şi se sculă ca cel adormit Domnul, ca un tare şi ameţit de vin, şi lovi pe vrăjmaşii lui dendărăt. Ocară vêcinică dêde lor" (BB, Ps. 77, 71-72). Dosoftei îl împinge pe Dumnezeu într-o iconografie populară de extremă, plină de prospeţime şi de culoare ţărănească ingenuă: „Şi ca din somn sări Domnul rumăn, / Ca de vin ce-i aburit şi şumăn[309], / Şi dede-n pizmaş cu război iute, / De le cădea buci de pre şezdute. / Şi să pomeneşte de ocară / Ce le-au trimis Domnul preste ţară" (DOSOFTEI, O. 1, p. 180); „Atunci Domnul se deşteaptă ca unul care dormise, ca un viteaz biruit de vin, şi lovi în spate pe protivnicii săi şi-i făcu de ruşine în veac de veac" (R-G, Ps. 78, 65-66); „Şi s-a deşteptat Domnul ca cel ce doarme, ca un viteaz ameţit de vin. Şi a lovit din spate pe vrăjmaşii săi, ocară veşnică le-a dat lor" (B 1968, Ps. 77, 71-72). La o astfel de viziune, cu un Dumnezeu adus la înţelegerea omenească, cu reacţii, atitudini şi manifestări umanizate, îşi acomodează şi Arghezi psalmii. Absenţa acestui Dumnezeu, născut dintr-o mentalitate arhaică şi populară, o regretă poetul, departe de a deveni, din această cauză, un apostat rătăcit într-o anostă arguţie teoretică, desfăşurată cu îndîrjire şi ajunsă pînă în pragul blasfemiei şi chiar al negării.

Imaginea populară a lui Dumnezeu, purtător prin lume de „toiag şi barbă-ntreagă" din *Psalmul VII* arghezian („Pentru că n-a putut să te-nţeleagă / Deşertăciunea lor de vis şi lut, / Sfinţii-au lăsat cuvînt că te-au văzut / Şi că purtai toiag şi barbă-ntreagă") trebuie pusă în legătură obligatorie cu strofele care urmează. Acestea rezumă ironic scene din *Biblie*, care conduc la un portret al divinităţii neacceptat de poet, prea subtil ca să-şi amestece propria-i înţelegere cu aceea, joasă, a unor vizionari cărora le reproşează „Deşertăciunea lor de vis şi lut". *Cartea Sfîntă* este plină de imputările pe care le face Dumnezeu păcătoşilor şi Arghezi, în perfect acord cu îndatoririle lui de poet, şi-a permis să le numească altfel decît în textele sacre, deşi porneşte de la acestea. Reducem la minimum ilustrarea: „Şi se vor tême limbile de numele Domnului, şi toţi împăraţii pămîntului de mărirea ta" (BB, B 1914, B 1968, Ps. 101, 16). Limbile [= neamurile] şi întregul univers sînt sub această ascultare „înfricoşată": „De certare ta vor fugi, de glasul tunetului tău se vor înfricoşa" (B 1968, Ps. 103, 8). „Certarea" dumnezeiască, făcută cu „glas de tunet", care produce „înfricoşare", este numită de Arghezi cu un termen care scandalizează: *înjurătură*. Îndurarea lui Dumnezeu se va întoarce numai către

[308] Nicolae Balotă, *op. cit.*, p. 175.

[309] „Beat, ameţit de băutură" (DLR, Ş, 1978, pp. 252-253). Acest model popular trebuie căutat mai adînc, în *Psaltirea Şcheiană*.: „Şi sculă-se ca adurmit Domnul, ca tare şi îmbătat de viru" (Ed. Bianu, Ps. 77, 65, p. 255).

cei care se țin, sub amenințare, departe de păcat: „Că după înălțimea cerului de la pămînt, a întărit Domnul mila lui, spre cei ce se tem de el" (B 1968, Ps. 102, 11). Toată Biblia instruiește despre păcat și izbăvire, începînd cu ceea ce poetul numește „Paradisul Evei", o frumoasă și cutremurătoare alegorie a ispitei și slăbiciunii omenești, rămasă fără egal pînă astăzi, la care se face de atîtea ori referire, în scris și oral. Blasfematoare să fie oare aceste versuri ale poetului?

În Paradisul Evei, prin pădure,
Ca și în vècii triști de mai tîrziu,
Gura ta sfîntă, toți Părinții știu,
Nu s-a deschis decît ca să ne-njure.
(*Pentru că n-a putut să te-nțeleagă*, *Scrieri*, 1, p. 68)

Impresionează, întocmai ca în atîtea alte versuri din poezia lui Arghezi, exactitatea cu care este reprodusă aici, în cîteva cuvinte, scena biblică de după săvîrșirea păcatului din Paradis de către primii oameni: „s-au ascuns Adam și femeia lui de fața Domnului Dumnezeu printre pomii raiului" (*Fac.*, 3, 8). „Prin pădure", scrie Arghezi. Pedeapsa neascultătorilor, rostită de Dumnezeu, este prelungită, scrie poetul, „în vècii triști de mai tîrziu": „nașterea în dureri", „blestemul pămîntului", „moartea". Acest „blestem", cu efecte „în veci" (pluralul arhaic și popular *vèci*: *veci de veci*, în *vecii vecilor*) este reprodus de poet cu mijloacele și la nivelul unei mentalități populare simulate pentru efectul ei contrastant, transpunînd în practică un principiu estetic din *Testament*: „Am luat ocara, și torcînd ușure / Am pus-o cînd să-mbie, cînd să-njure". Finalul *Psalmului VII* arghezian ne aduce fără echivocuri stilistice la același nivel cu „cîntecele" vechiului psalmist, pătrunse de o adorație nemărginită pentru cel ce-i inspiră și-i călăuzește creația:

Doamne, izvorul meu și cîntecele mele!
Nădejdea mea și truda mea!
Din ale cărui miezuri vii de stele
Cerc să-mi îngheț o boabă de mărgea.

Tu ești și-ai fost mai mult decît în fire
Era să fii, să stai, să viețuiești.
Ești ca un gînd, și ești și nici nu ești,
Între putință și-ntre amintire.
(*Scrieri*, 1, p. 68)

Cum e și firesc, printre cuvintele cu frecvența cea mai ridicată în *Psaltire* se află verbul *a cînta* și substantivul *cîntare*: „Bucura-se-vor buzele mele cînd voi *cînta* ție și sufletul meu pe care l-ai mîntuit" (B 1968, Ps. 70, 26); „Cîntați Domnului cîntare nouă" (Ps. 149, 1); „Ajutorul meu ești, ție-ți voi *cînta*, că tu, Dumnezeule, sprijinitorul meu ești..." (Ps. 58, 21). Animat de credință și de recunoștință, cîntecul este o laudă și, implicit, un răspuns la sprijinul dumnezeiesc, de care atîrnă întreaga *speranță* a credinciosului: „*nădejdea* lui, în Domnul Dumnezeul lui" (Ps. 145, 5); „eu în el *nădăjduiesc*" (Ps. 26, 6); „Fericit bărbatul, a cărui *nădejde* este numele Domnului" (Ps. 39, 6); „Dumnezeu este ajutorul meu și *nădejdea* mea este în Dumnezeu" (Ps. 61, 7); „Domnul mi-a fost mie scăpare și Dumnezeul meu ajutorul *nădejdii* mele" (Ps. 93, 22). Exemplele citate, extrase dintr-un număr mult mai mare, probează convingător că Arghezi avea sub ochi, atunci cînd scria versuri ca acestea: „Doamne, *izvorul* meu și *cîntecele* mele! / *Nădejdea* mea și truda mea!", textul *Psaltirii*, din care curg spre *Psalmii* săi nu numai cuvinte, ci și sintagme și chiar fraze specifice stilului biblic. Acestea constituie punctul din care pornește o întreagă construcție figurativă a divinității ca izvor creator viu, după modelul: „Căci lîngă tine e *izvor de viață*; întru lumina ta vom vedea lumină" (BB, Ps. 35, 10); „Că la tine este *de viață fîntînă*[310] / Și-ntr-a ta lucoare vom vedea lumină" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 35, p. 81). Întregul psalm arghezian se transformă, pînă la urmă, într-o laudă adusă celui *„mai mult decît în fire"*. Există în psalmii arghezieni, întocmai ca în cel de care ne-am ocupat aici, o tendință evidentă de transcendere a realității, adeseori printr-o schimbare spectaculoasă a cîmpului asociativ al imaginilor (*„vis și lut"*, *„ești și nici nu ești"*). Această voită ambiguizare a sensurilor este pusă de poet pe seama acelora care vor să măsoare cu mijloacele limitate ale „firii" ceea ce e „peste fire" (BB)[311]. O astfel de operație – și nu excludem din dezarticularea ei o bună doză de ironie și autoironie – devine absurdă. Lipsa de atenție în observarea acestei fine balanțe semantice, de o prodigioasă mobilitate, poate conduce la rezultate nedorite, mai ales atunci cînd privirea critică este întunecată de vechi prejudecăți în evaluarea poeziei argheziene de inspirație religioasă.

Procedeul stilistic al „cuvintelor potrivite" în opoziții semantice șocante – un adevărat slalom printre capcane – nu este folosit numai în psalmii arghezieni. Îl regăsim utilizat, cu o rară dibăcie, în întreaga sa operă. Într-un *Epitaf*, săpînțian i-am spune, care se pierde ușor în mulțimea pieselor din erotica argheziană, apare ca din întîmplare, în final, numele unui personaj biblic feminin foarte cunoscut, Rașela, Rahila, Rahil în literatura religioasă veche (BB) și în graiuri, Rașel, în transcrierea modernă a poetului. Această femeie, soția lui Iacov, invocată de Arghezi într-o inscripție funerară, era, după descrierea din *Biblie*, „chipeșă la statură și tare frumoasă la față"

[310] Aici cu sensul vechi de „izvor": „Blagosloviți marea și rîurele, *fântânile* și chiții și toate ce se clătescu întru ape" (*Psaltirea Scheiană*, Bianu, pp. 520-521. Cf. DA, F-I, 1934, p. 46).

[311] Vezi DA, F-I, 1934, p. 127: *Peste fire* = supranatural. (Învechit): *Ciale peste fire lucruri*, *Biblia* (1688).

(*Fac.*, 29, 17)[312]. Arghezi preface cu subtilitate, încît orice caracter livresc dispare, marea dragoste a biblicului Iacov pentru Rașela într-un episod autobiografic. Din iubire pentru fata mai mică a lui Laban, Iacov i-a slujit acestuia, de două ori cîte șapte ani, viclenit de socrul său, dar acești lungi ani de așteptare „i s-au părut numai cîteva zile, pentru că o iubea" (*Fac.*, 29, 20). Frumusețea Rașelei ia forme la fel de inedite în interpretarea lui Arghezi, de o lascivitate brutală și totodată și de o gingășie ieșită din comun. Detaliul fizic se învecinează cu cel care nu mai aparține realității: „Să te uiți în carne și să ghicești în vis" (*Epitaf, Scrieri* 1, p. 100). Sufletul poetului, după propria sa mărturisire, e înrobit modelului Rașel, ca să-l numim astfel: „Acesta e sufletul meu, Rașel. / Rugați-vă pentru el". Rașel purtătoare și dăruitoare de frumusețe („Pentru ca pruncul tău, sugînd la țîță, / Să-nvețe-n frumusețea ta") e tot un simbol biblic. Iosif, primul născut, după o așteptare îndelungată, din însoțirea Rahilei cu Iacov, este binecuvîntat de Dumnezeu cu toate calitățile: frumusețea și înțelepciunea, și va mîntui lumea prin descendenții săi. Frumusețea devine spirit. Biografia sa, plină de întîmplări imprevizibile, care-i pun în evidență însușirile, a reținut atenția literaților, cea mai importantă scriere care i se consacră fiind romanul lui Thomas Mann, *Iosif și frații săi*[313]. Arghezi este atras puternic, în *Cuvinte potrivite*, de frumusețea Rahilei, mama unui „prunc" binecuvîntat de Dumnezeu, „Iosif, iubitul de Domnul", cum îl numește Dosoftei (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 104, p. 240). Iacov, cel pentru totdeauna îndrăgostit de Rahila, îi ridică, după moartea sa la a doua naștere, un stîlp funerar: „Iacov a ridicat un stîlp de piatră pe mormîntul ei și acest stîlp, de pe mormîntul Rahilei, este pînă în ziua de astăzi" (*Biblia* 1968, *Fac.*, 35, 20). Galaction vorbește, în versiunea sa, de „un stîlp de pisanie". Arghezi scrie, în memoria acestei frumuseți biblice, simbol al dragostei unice, un *Epitaf*. Credem că toate acestea nu sînt coincidențe, în scrisul lui Arghezi, ci fructul unor lecturi biblice extrem de atente, repetate și aprofundate.

Dacă peste tot pot fi găsite astfel de surse, în opera poetului, e și mai de mirare că ele nu au fost urmărite și cercetate, așa cum impunea compararea textelor, în psalmii pe care îi scrie, raportați la cei vechi. Incriminarea bogaților, în numele unei morale austere, e o temă biblică frecventă, după cum se știe. Ea e preluată și de Argezi, care se lasă pătruns de sentențiile cu care vechiul cîntăreț biblic se leapădă de ispitele avuției: „Să nu te temi cînd se îmbogățește omul, și cînd se înmulțește slava casei lui. Că la moarte el nu va lua nimic, nici nu se va pogorî cu el slava lui" (B 1968, Ps. 48, 17-18); „Mai bun este puținul celui drept, decît bogăția multă a păcătoșilor" (Ps. 36, 16). Replica lui Arghezi amănunțește, ca să ne referim doar la primul exemplu, patima „vecinului" bogat: „Vecinul meu a strîns cu nendurare / Grădini, livezi, cirezi, hambare. / Și stăpînirea lui se-ntinde-acum / Pîn' la hotarele de fum" (*Psalm, Scrieri* I, p. 131). „Hotarele de fum" fixează, tot pe o imagine biblică, întreaga zădărnicie a acestei nesăbuințe.

În *Vecinul meu a strîns cu nendurare*, al nouălea *Psalm* arghezian[314], pînă și „văzduhu-i face parte din avut", ține să sublinieze Arghezi, condamnînd mîndria fără de margini a celui plin de avuții, care se crede: „Vecin de-o vreme, Doamne, și cu tine". Această faptă necugetată este pedepsită cu asprime de Dumnezeu, atît în vechii psalmi, cît și în cei arghezieni. Pe sugestiile biblice, Arghezi va înmulți cu voluptate chinurile descompunerii celui care comite această fărădelege. Poetul „tîlcuiește" și adună, în acest Psalm al nimicniciei omului și bunurilor pămîntești, versete din mai mulți psalmi vechi: „Pleca-voi spre pildă ureche mea, tîlcui-voi în sunet de psaltire gîndul meu. Pentru ce să mă tem în ziua cea rea? Cînd mă va înconjura fărădelegea vrăjmașilor mei, care se încred în puterea lor și cu mulțimea bogăției lor se laudă" (Ps. 48, 4-6). Același sfîrșit îi aștepta pe toți: „Mormîntul lor va fi casa lor în veac, locașurile lor din neam în neam, deși numit-au cu numele lor pămînturile lor" (Ps. 48, 11). Pămînturile simbolizează „avuția" întinsă peste cuviință. În mai mulți psalmi, vecinul îl face de ocară pe cel în nenorocire. Poate că cel mai bine se conturează aceste raporturi de adversitate între vecini în Psalmul 88: „Stricat-ai legămîntul robului tău, batjocorit-ai pe pămînt sfințenia lui. Doborît-ai toate gardurile lui, făcut-ai întăriturile lui în ruină. Jefuitu-l-au pe el toți cei ce treceau pe cale, *ajuns-a ocară vecinilor săi*" (Ps. 88, 38-40). Psalmii 30, 11-13; 43, 15; 78, 4; 79, 7 confirmă prezența acestui vecin, observator deloc binevoitor, pus pe batjocura și ocara celor din jur, nevinovați sau în nevoie.

---

[312] Reproducem și pasajul, plin de arome arhaice, din BB: „Rahil era frumoasă la chip și ghizdavă la față foarte" (*Fac.*, 29, 17-18).

[313] *Joseph und seine Brüder*, 1933-1942.

[314] În numărătoarea psalmilor lui Tudor Arghezi din *Cuvinte potrivite* se produce un salt peste *Psalmul de taină*, care ar fi al IX-lea, dacă ne-am lua după titlu. Șerban Cioculescu îl încadrează, în *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi* (1946, 1971), în capitolul *Erotica*, acolo unde îi este și locul. O așteptare nelămurită ivadează versurile poeziei. Dorințe aprige se confruntă cu gingășii copleșite de angoase, într-un crîmpei de natură în care străbat ecourile eminesciene, marcate stilistic, ale unei iubiri trecute: „Și frumusețea ta făcută / pare-a fi fost ca să mă mintă". Singura legătură dintre acest psalm laic și cei tradiționali este limbajul, cum observa Șerban Cioculescu, referindu-se, poate exagerînd, la întreaga operă argheziană: „cîntarea conține întîia oară acea terminologie sacră care mai tîrziu va îmbiba lexicul arghezian, pînă la saturație" (*op.cit.*, 1971, p. 127).

Hrăpărețul, nesătulul de averi pămîntești cît mai întinse, este pedepsit de Dumnezeu după un scenariu biblic frecvent, care trece și în poezia lui Arghezi, descompunerea lentă:

Urechea lui, închisă pentru graiuri,
Cu scamă s-a umplut, de mucegaiuri.
Gingia moale, înțărcată, suge,
Ochiul pornește blînd să se usuce.
În pîntec spini, urzici și aguride
Dau știri de beteșugul ce-l ucide.
Creștetul gol poți să-l încerci
Puhav subt pipăit, ca pe ciuperci.
Și-i șubred ca o funie-nnodată,
Cu căpătîiu-n barca înecată
(*Scrieri* 1, p. 131).

Cînd Arghezi scrie, în continuare: „Doamne, așa obișnuit ești, biet, / Să risipești făptura ta încet. / Prefaci în pulbere măruntă / Puterea dîrză și voința cruntă", nu face decît să condamne, într-o limbă răsucită ingenios pe cele mai neașteptate înlănțuiri semantice, „neîndurarea" de la izvorul avuțiilor pieritoare, și deșertăciunea celor ce cred în durata și forța pe care acestea o aduc.

Sursele sînt ușor de recunoscut, pentru că poetul nu ezită să folosească peste tot un limbaj asemănător cu cel biblic: „Puterea dîrză și voința cruntă" a „împăratului" sînt reduse la o singură dimensiune: „stăpînirea" este trecătoare și nu justifică semețirea, ci mai curînd contrariul ei. Metaforele descompunerii, într-o uluitoare aglomerare de detalii fizice ale unei avansate decrepitudini a posesorului de avuții, vin să anuleze orice urmă pozitivă a bogăției. Întregul eșafodaj astfel construit sare în țăndări și sugerează necesitatea unei alte morale, cea a *Scripturii*. Privilegiul de a stăpîni totul nu aparține decît celui care a creat totul. Orice încercare de uzurpare a acestui drept divin se dovedește a fi o iluzie deșartă. Lexicul efemerității, de neîndoielnică extracție biblică (*fum, praf, pulbere, ceață*) vine să spulbere orice iluzie a duratei orgolioase, netolerată de Dumnezeu, care-și „risipește încet" propria-i *făptură*, cum spune Arghezi, cunoscînd bine sensul vechi al cuvîntului: „Ceea ce este făcut sau creat de Dumnezeu" (DA, F–I, 1934, pp. 51-52). Această „defăptuire", prin amănuntul distrugător, conduce la cunoscutul portret caricatural al „împăratului": „Faci dintr-un împărat / Nici praf cît într-un presărat. / Cocoloșești o-mpărăție mare / Ca o foiță de țigare. / Dintr-o stăpînire semeață / Ai făcut puțină ceață". Întocmai ca în unii psalmi, în care se rezumă întîmplări din *Vechiul Testament*, Arghezi va folosi, în versurile care urmează, detalii din zidirea turnului Babel, în care înfruntarea orgolioasă a cerului („Haidem să ne facem un oraș și un turn al cărui vîrf să ajungă la cer, și să ne facem faimă ...", *Fac.*, 11, 4) este pedepsită de Dumnezeu prin „amestecul limbilor" și oprirea construcției („«Haidem dar să ne pogorîm și să amestecăm limbile lor, ca să nu se mai înțeleagă unul cu altul». Și i-a împrăștiat Domnul de acolo în tot pămîntul și au încetat de a mai zidi cetatea și turnul", *Fac.*, 11, 7-8). Cetatea neterminată din voința divină apare, în viziunea lui Arghezi[315], datorită limbajului insolit, risipită în detalii care sugerează dimensiunile infinitezimale și durata de-o „clipă" a înfăptuirilor omenești, în comparație cu puterea și măreția ziditorului etern din subtextul imprecației împotriva hulitorilor lui Dumnezeu prin faptele lor nesocotite și mîndria lor fără de margini („Vecin de-o vreme, Doamne și cu tine"; „Doamne, așa obișnuit ești, biet, / Să risipești făptura ta încet"). Toate imaginile care urmează sînt argumentele restabilirii echilibrului tulburat, o clipă doar, al raportului dintre om și Dumnezeu:

Zidind, schele-nalte și repezi ridici,
Încaleci pe lespezi cît munții melci mici.
Păretele-i veacul pătrat,
Și treapta e veacul în lat,
Și scara e toată vecia.
Și cînd le dărîmi, trimiți clipa
Să-și bată aripa
Dedesupt.
Musca mută a timpului rupt.
(*Scrieri* 1, p. 132)

Două metafore alegorice din acest *Psalm* arghezian par să tulbure înțelesurile contextuale, mult mai clare: „Și-i șubred ca o funie-nnodată" și „Musca mută a timpului mut". Ești tentat, la prima lectură, să gîndești că „vecinul" hrăpăreț, pentru că despre el este vorba, e „șubred ca o funie-nnodată", sugestie care vine și din contextul „Cu căpătîiu-n barca înecată". Ce poate fi mai „șubred", mai inutil în consecință, decît un obiect dezafectat și abandonat? Numai că, în contextul dat, „funie-nnodată" înseamnă „funie înfășurată" și preia o formulare biblică, la care, înclinăm să credem, face aluzie poetul: „Funi[i]le păcătoșilor să încîlciră la mine" (BB, Ps. 118, 61). „Funiile încîlcite" de aici ar putea fi „funiile înnodate" din poezia lui Arghezi. Dosoftei vorbea, în traducerea aceluiași psalm, de „*funii de păcate*" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 118, p. 274), întocmai ca în versiunea modernă a *Bibliei*: „Funiile păcătoșilor s-au înfășurat

[315] Grigore Alexandrescu scrie în *Epistolă către Voltaire* despre amestecul limbilor cîteva cuvinte remarcabile: „Cînd s-a zidit acel turn, în vremile păgînești, / N-a fost atît de pestriț, n-a putut fi mai ciudat, / Decît acel ce aici urmează neîncetat". (Ed. Fischer, 1957, p. 171.) Poetul muntean vizează polemicile purtate în epocă în jurul unificării limbii române literare. „Amestecul pestriț", cum caracteriza Grigore Alexandrescu legendarul Turn Babel, devine un joc de imagini disparate despre timp, adunate din resturile construcției abandonate.

împrejurul meu" (B 1968, Ps. 118, 61). În astfel de „funii" (*păcate*) zace legat „vecinul" din psalmul lui Arghezi. Poetul stăpîneşte deplin o artă pe care am numi-o a decompoziţiei figurative. Amănunte disparate se unesc în ansambluri eterogene extrem de sugestive, asigurîndu-i autorului *Cuvintelor potrivite* un loc foarte bine marcat în poezia modernă. *Zid, schele, lespezi, trepte, scară,* elemente concrete, se unesc în combinaţii oximoronice în lanţ, anulînd hotarele logice între concret şi abstract: „Păretele-i veacul pătrat, / Şi treapta e veacul în lat, / Şi scara e toată vecia". Încheierea e, din toate, cea mai surprinzătoare, lovind şi mai neaşteptat, pe o sugestie biblică totuşi, ordinea temporală stabilită de om: „Musca mută a timpului rupt". Metafora din acest vers are punctul de plecare, dacă ţinem seama de cultura biblică a scriitorului, în flagelurile abătute de Dumnezeu asupra Egiptului. „Musca" şi „muşiţa" (cu sens colectiv, insecte sau ouă şi larve de insecte, DLR, t VI, M, 1968), alături de alte dezastre, transformă destinul oamenilor: „Trimise la ei *muscă cîinească* şi-i mîncă pre ei" (BB, Ps. 77, 50); „Zise şi veni *muscă cîinească* şi *muşiţe* în toate hotarăle lor" (BB, Ps. 104, 30); „*Muşte cîneşti* le-au trimis cu ace, / Şi de *múşini* n-ávea-ncătro face" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 104, p. 241). Toate aceste şi altele asemănătoare se petreceau între hotarele „împărăţiei Eghiptului" şi chiar în „cămările" împăratului. Tot ce i se întîmplă împăratului din versurile lui Arghezi este un pur extras biblic: „Prefaci în pulbere măruntă / Puterea dîrză şi voinţa cruntă. / Faci dintr-un împărat / Nici praf cît într-un presărat". Întocmai cum a fost prezis sfîrşitul păcătosului, căruia i se va şterge urma, de către psalmist: „ca praful carele aruncă vîntul de pre faţa pămîntului" (BB, Ps. 1, 4). Dosoftei sporeşte dimensiunile dezastrului recurgînd la expresii sinonimice: „Iară voi, necuraţîi, ca pleava, / De sîrg veţ cunoaşte-vă isprava. / Cînd s-a vîntura dintr-are vravul, / Vă veţ duce cum să duce pravul, / Şi cu grîul n-iţ cădea-n fâţare, / Ce veţ fi suflaţ cu spulbărare" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 1, p. 11). Redundanţa din versurile lui Dosoftei este adunată şi restituită de Arghezi într-un surprinzător cvasipleonasm: „pulbere măruntă". Ambii scriitori au aceeaşi pasiune a îngroşării caricaturale. Şi într-un caz şi în celălalt, naraţiunea biblică beneficiază, pe lîngă lexicul moştenit din sursa psalmică originară, de un limbaj aparte, puternic individualizat, de sorginte populară. Dumnezeu, pentru că nu se arată niciodată, creează în sufletul omului un puternic sentiment de frustrare. Aşa se naşte dorinţa ancestrală a reprezentării lui concrete, în cele mai neconvenţionale detalii. Regăsim această tendinţă, susţinută de imaginile şi lexicul popular din vechile traduceri româneşti de literatură religioasă, cu deosebire, dacă ne-am referi numai la cărţile importante, în *Psaltirea* versificată de Dosoftei şi, pentru perioada modernă, în atît de originalii psalmi ai lui Arghezi.

Cea mai bună dovadă, în sensul celor arătate mai sus, o oferă al VI-lea *Psalm* din *Cuvinte potrivite* (*Te drămuiesc în zgomot şi-n tăcere*) care a produs multe şi discutabile argumente în acreditarea apostaziei argheziene, într-o polemică fără obiect, de vreme ce, în ciuda aparenţelor, nu Dumnezeu este pus în discuţie, ci doar imaginea, fatalmente diferită, pe care ne-o facem despre el. Limbajul lui Argezi, din care rezultă farmecul lui fundamental ca poet, i-a şocat, nu numai în acest psalm, ci în toată opera sa, pe mulţi cotemporani şi chiar pe cititorii de azi ai poetului, la fel de surprinşi, chiar şi în plină revoluţie postmodernă a poeziei, de inovaţiile sale. Trebuie să recunoaştem că nu e la îndemîna oricui să-l „vîneze" pe Dumnezeu, coborîndu-l pe treapta de jos a unei materialităţi palpabile, printr-un exerciţiu ingenios de imagini cinegetice sîngeroase şi crude, fără nici o teamă că acest joc („potrivire" a cuvintelor) va conduce la o reacţie negativă a receptorului deprins cu un stil reverenţios, înalt, cum spuneau cei vechi, cînd e vorba de cele sfinte. Această neînţelegere a revoluţiei stilistice produse de poet îl expune acuzaţiei de blasfemie:

Te drămuiesc în zgomot şi-n tăcere
Şi te pîndesc în timp, ca pe vînat,
Să văd: eşti şoimul meu cel căutat?
Să te ucid? Sau să-ngenunchi a cere.
(*Scrieri* 1, p. 62)

Versurile acestea, dacă le privim dincolo de implicaţiile formale, nu ne pun în contact cu o dilemă adevărată. Întrebările poetului nu cer nici un răspuns şi, oricum, acesta ar fi unul previzibil. „Vînătoarea" din acest psalm exprimă doar tensiunea exasperată a unei căutări fără de sfîrşit („Şi te pîndesc *în timp* (s.n.), ca pe vînat"), acţiune reiterată, care capătă de-a lungul desfăşurării ei, ca şi în psalmii vechi, forme contradictorii. Oricît de acute ar fi aceste contradicţii, ele nu pot anula imboldul iniţial, care e unul de adoraţie: „Eşti visul meu, din toate, cel frumos", spune poetul. Din *vînat* al vrăjmaşilor săi, cum apare credinciosul în vechii psalmi (BB, 58, 3; 93, 21; 123, 6; 34, 9), noul cîntăreţ se situează, prin răsturnarea metaforei biblice, în ipostaza incomodă de *vînător* fără şansă, condiţie pe care şi-o asumă, cu mîndria îngenunchiată, în cel puţin două mărturii fără nici un echivoc, pentru că depăşesc cadrul mai mult decorativ al antitezei formale (credinţă-tăgadă) din acest psalm: „Şi nu-ndrăznesc să te dobor din cer grămadă"; „Fără să vreau să ies biruitor". Prea multe măsuri de prudenţă („Te caut dîrz şi *fără de folos*, s.n.") descoperim în aceste versuri ca să nu devenim bănuitori faţă de formula cu care poetul indică scopul

insistentei sale căutări: „Pentru credință sau pentru tăgadă" – o falsă opoziție, pentru că unul dintre cei doi termeni (*tăgadă*) își pierde total sensul negativ, anulat de context. De altfel acest cuvînt este destul de ambiguu și în psalmii lui Dosoftei: „Și greșelele m-științ de grămadă, / Că de tine nu-mi este tăgadă" (Ps. 68, p. 152). În versurile mitropolitului *tăgadă* semnifică mai curînd o nehotărîre: „șovăire, îndoială, tăinuire" (DLR, T, 1982, p. 87). Compararea versurilor lui Dosoftei cu textul corespunzător din *Biblia de la București* nu ne ajută prea mult la precizarea sensului: „Tu ai cunoscut necunoștința mea și greșalele mêle de la tine nu s-au ascuns" (Ps. 68, 7). Termenul *tăgadă* nu apare în acest psalm (versiunea 1688), nici în psaltirile mai vechi (PSALT. SCH., COR. PS.), nici în cele moderne (B 1914, R-G, 1938, B 1968). Dosoftei l-a folosit mai mult, cu două forme (*tagă, tăgadă*), întotdeauna în rimă. În psalmul lui Arghezi cuvîntul se găsește într-o rimă identică cu aceea a lui Dosoftei: *grămadă-tăgadă*. E de remarcat și faptul că ambii poeți respectă un uz popular în folosirea celui de al doilea termen al rimei (*grămadă*): „Și greșelele m-știi *de grămadă*[316]" (s.n.), se mărturisește pios Dosoftei, în timp ce Arghezi își declară (a cîta oară?) incapacitatea de a-l izgoni pe Dumnezeu din tronul ceresc: „Și nu-ndrăznesc *să te dobor* din cer *grămadă*"[317], folosindu-se de o expresie idiomatică extrem de dură, ușor modificată de poet pentru a-i spori puterea de șoc (*te dobor* 'te răpun'). Expresia aceasta populară se înscrie între numeroasele astuții vebale ale autorului, nevoit să-și apere universul său intim („Ești visul meu, din toate, cel frumos") de invadatorii indiscreți de la marginile lui. Cert e că *tăgadă* nu exprimă, în contextele citate, o negație în absolut. Oscilația „între afirmație și negare", de care vorbea încă Pompiliu Constantinescu[318], în admirabila sa monografie, cu referire la acest psalm, în care poetul își comunica „o neistovită sete de absolut"[319], a fost radicalizată de comentatorii de mai tîrziu, într-un mod pe care textul lui Arghezi, cum vedem, nu-l confirmă.

Exclamația cu voce apăsată a poetului: „Vreau să te pipăi și să urlu: «Este!»" exprimă doar o emoție omenească paroxistică în fața necunoscutului. Prezența lui Dumnezeu, după care poetul a tînjit cu atîta intensitate, nu numai în *Psalmi* ci și în numeroase alte poezii, este semnalată în versurile lui Tudor Arghezi de întreaga creație divină. Această „aproximare argheziană", cum o numește Pompiliu Constantinescu[320], nu poate fi redusă numai la jocul compensator al unor credințe panteiste, cum s-a afirmat. Poetul își vindecă în versurile acestui psalm o veche frustrare omenească, exprimată în termeni categorici, și chiar cu o neobișnuită vehemență plebeiană, impusă de o nepotolită foame de reprezentări concrete cu care vrea să-l încercuiască pe cel prea iubit dar niciodată văzut. Acest tip de revelație a divinității l-a deprins Arghezi citind și recitind *Biblia*, care se deschide cu versetul: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul". Pe acest Atotputernic făcător și oblăduitor îl caută, îl iubește și îl ceartă omenește Arghezi, recunoscîndu-l în înfăptuirile sale, întocmai ca vechiul psalmist: „Căci voi vedea ceriurile, lucrul dêgetelor tale, luna și stêlele carele tu ai întemeiat" (BB, Ps. 8, 4-5). Tălmăcind *Psalmul 8*, Dosoftei are aceeași revelație, supralicitînd metaforic textul biblic:

Vădz că-i făcut ceriul de mînule tale,
Cu toată podoaba, și-i pornit cu cale.
Ai tocmit și luna să crească, să scadză,
Să-ș ia de la soare lucoare din radză.
Stele luminate ce lucesc pre noapte,
De dau cuviință, tu le-ai urdzît toate.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 8, p. 23)

Arghezi este la fel de impresionat ca și vechiul psalmist de Dumnezeu creatorul (*omnium factor*) și adeseori face trimiteri la *Geneză*, sursă consemnată în exegeza operei sale, fără să se facă însă o necesară legătură și cu psalmii în care se regăsește această temă. Gîndul atît de nebunesc, în aparență, al omului arghezian, căruia nu i-a mai rămas „să se măsoare" decît cu Dumnezeu își are un izvor îndepărtat într-un verset din *Psalmul 8*: „Înmicșoratu-l-ai pre dînsul puțin oarece decît îngerii, cu mărire și cu cinste la-i cununat pre el și l-ai pus pre dînsul preste faptele mîinilor tale" (BB, Ps. 8, 6). Această posesiune nelimitată a înfăptuirilor divine este consemnată mai întîi în *Facerea*: „Și au zis Dumnezeu: să facem om după chipul nostru și după asemănare; și să stăpînească peștii mării și pasările cerului și dobitoacele și tot pămîntul și toate vietățile cele ce se tîrăsc pre pămînt" (B 1914, *Fac.*, 1, 26)[321]. Omul, cel „făcut după

[316] Cf. loc. adv. *cu grămada*: „adună cu firul, să ai cu grămada!" Zanne, DA, F-I, 1934, p. 296.

[317] *A face pe cineva grămadă* = a-l omorî, DA, F-I, 1934, p. 295.

[318] Vezi și subtilele comentarii ale lui Nicolae Balotă, *op.cit.*, pp. 175-179.

[319] Pompiliu Constantinescu, *op. cit.*, p. 66.

[320] *Ibidem*, p. 67.

[321] Există o strînsă legătură între *Biblia* de la 1688 și cea din 1914. Credem că poetul cunoștea *Biblia de la București* și o folosea, fără îndoială, pe cea a Sfîntului Sinod din 1914, atît de aproape de vechiul text cantacuzinesc din secolul al XVII-lea. În aceste texte, și în cele intermediare, găsim o tradiție veche a traducerii *Bibliei* românești, care se continuă și azi, avînd la bază textul *Septuagintei*. În această tradiție își are una din rădăcinile cele mai adînci limba din *Psalmii* arghezieni. Dislocările sintactice din textele lui Arghezi își au, fără îndoială, una dintre surse, poate cea mai importantă, aici. Din această cauză trimiterile noastre se fac, de multe ori, chiar cînd discutăm poezia religioasă modernă, pornind de la *Biblia de la București*,

chipul şi asemănarea lui Dumnezeu", acumulează, prin stăpînirea creaţiei divine, cum citim în *Facerea* şi în *Psaltire*, o putere imensă, încă din singurătatea lui paradiziacă: „Toate le-ai supus supt picioarele lui: oile şi boii, toate, încă şi dobitoacele cîmpului. Pasările cerului şi peştii mărei, cele ce străbat cărările mărilor" (B 1914, Ps. 8, 7-8). Această posesiune nelimitată îl tulbură şi pe Dosoftei, cînd scrie:

L-ai pusu-l mai mare, toate să-l asculte,
Cîte sînt pre lume cuvînt să nu-i mute.
Şi i-ai supus toate supt a lui picioare,
Oile şi boii, şi tot de supt soare,
Dobitoc sălbatec de cîmp şi de luncă,
Jigănii sirepe, ce strică ş-apucă,
Pasările toate, ce sînt zburătoare,
De vînt şi de apă ce-s înotătoare,
Pre chiţii cei mare, pre tot feli de peşte,
Şi-n tot ce-i în mare el oblăduieşte.
(DOSOFTEI, O. 1, Ps. 8, pp. 23-24)

O anumită ambiguitate strecurată de mitropolit, conştient sau nu, în traducerea sa augmentativă a textului biblic, pare să nu pună un hotar lămurit puterii „oblăduitoare" peste toate „cîte sînt pre lume", aceasta împărţindu-se între om şi Dumnezeu, cel ce a dăruit creaţia sa omului spre stăpînire. Situaţia este asemănătoare cu aceea din psalmul lui Arghezi, care foloseşte sugestii biblice din *Facerea* şi *Psaltire*, înfăţişînd puterea lui Dumnezeu, cum scrie vechiul psalmist, în „faptele" şi „lucrurile mîinilor" sale:

Ca-n oglindirea unui drum de apă,
Pari cînd a fi, pari cînd că nu mai eşti;
Te-ntrezării în stele, printre peşti,
Ca taurul sălbatec cînd se-adapă.

Singuri, acum, în marea ta poveste,
Rămîn cu tine să mă mai măsor,
Fără să vreau să ies biruitor.
(*Scrieri* 1, p. 62)

Găsim în aceste versuri corespondenţe incontestabile cu textul *Psalmului 8*, aşa cum îl păstrează versiunea din 1688, din care cităm pentru a preciza vechimea unei tradiţii literare, în care se înscrie şi poetul: „stelele carele tu ai întemeiat" (BB); „te-ntrezării în stele" (Arghezi); „peştii mării" (BB); „printre peşti" (Arghezi); „dobitoacele cîmpului" (BB); „taurul sălbatec" (Arghezi); „cărările mărilor" (BB); „drum de apă" (Arghezi). Psalmul acesta arghezian începe derutant, cu versul: „Te drămuiesc în zgomot şi-n tăcere", numai pentru acela care scapă din vedere sensul figurat al verbului *a drămui*: „a cumpăni" (a judeca chibzuit, cu cumpătare, cu dreaptă măsură). Acest echilibru, sugerat de două neaşteptate imagini sonore în opoziţie, se păstrează în toate circumstanţele: „în zgomot şi-n tăcere" (disputa gălăgioasă sau meditaţia pioasă, nemărturisită). Cum poetul face, după psalmist, o reconstituire a marii „poveşti" biblice, care începe cu „zilele facerii", gîndul îl duce la singurătatea paradiziacă: „Singuri, acum, în marea ta poveste". Înconjurat de toate darurile peste care Dumnezeu îl face stăpîn, cugetul noului psalmist se împovărează de o mîndrie imediat reprimată: „Rămîn cu tine să mă mai măsor, / Fără să vreau să ies biruitor". Acest refuz îl aşază pe poetul psalmist în afara acelora „ce nedejduiescu pre putêrea lor, şi pre mulţimea avuţiei lor să fălescu" (BB, Ps. 48, 6). Din nou constatăm marea asemănare a textului *Bibliei* din 1688, din care ne face plăcere să cităm, şi versiunea oficială a Bisericii Ortodoxe Române din 1914 („Cei ce nădăjduesc spre puterea sa, şi întru mulţimea bogăţiei lor se fălesc"), folosită de generaţia lui Arghezi.

Între om şi Dumnezeu nu pot exista relaţii concurenţiale, cum greşit au fost citiţi unii din psalmii poetului. Arghezi ştie aceasta atunci cînd renunţă, ca în finalul psalmului de care ne-am ocupat – şi pot fi adăugate atîtea alte exemple, – la orice confruntare cu o putere care îl depăşeşte. Această retragere repetată este bruscă şi derutantă, în majoritatea cazurilor. Manifestare tipic argheziană, ea apare cu atît mai surprinzătoare cu cît a fost mai agresivă declaraţia de împotrivire zgomotoasă: „Gura ta sfîntă, toţi Părinţii ştiu, / Nu s-a deschis decît ca să ne-njure" (*Psalm*, p. 68); „Am alergat şi-n drum m-am răzvrătit" (*Psalm*, p. 80) etc. Pretutindeni, în psalmii săi, astfel de atitudini, mai mult provocatoare decît de reală revoltă, cad sub o teribilă interdicţie, împlîntată adînc în textul biblic: „Ţi-am auzit cuvîntul zicînd că nu se poate" (*Psalm*, p. 25), cu consecinţa limpede formulată în altă parte: „Şi nu-ndrăznesc să te dobor din cer grămadă" (*Psalm*, p. 62). Poetul regăseşte drumul tradiţiei biblice şi aşteaptă „din nou povaţa mai bună" a lui Dumnezeu, adusă de „bătaia albă a aripei de înger" (*Psalm*, p. 37), se împărtăşeşte de har divin în mijlocul naturii: „Sînt, Doamne, prejmuit ca o grădină, / În care paşte-un mînz" (*Psalm*, p. 49), îşi leagă speranţele de rugăciune, în formulări vechi, asemănătoare cu cele davidiene: „Doamne, izvorul meu şi cîntecele mele! / Nădejdea mea şi truda mea!" (*Psalm*, p. 68), imploră proniei îndurare: „Nu lua în seamă cîntecele grele / Cu care turbur liniştea de-apoi" (*Psalm*, p. 80), se umileşte şi rosteşte cuvinte de căinţă pentru nesăbuinţa de-a fi încercat pragurile mîndriei necugetate de înălţare („Ca să te-ating tîrîş pe rădăcină", *Psalm*, p. 163) către privilegiul divin al desăvîrşirii, învăluit pe drum de „ceaţa"

---

baza stilului biblic românesc, întemeiat în secolul al XVII-lea. Dosoftei cunoscuse în manuscris textul *Vechiului Testament* din *Biblia* de la 1688, în traducerea lui Milescu, efectuată la Constantinopol între anii 1661-1664. Pentru modul cum foloseşte mitropolitul acest text, vezi studiul lui N.A. Ursu din prezentul volum, pp. 145-156.

morții, căutîndu-și, în abjurarea gîndurilor rătăcite, mîntuirea pecetluită de semnul crucii:

„Hrănit cu piatră și-adăpat cu vînt,
De-a fi-n vecii o streajă mă-nspăimînt.
Mi-e foame de nisip și lut,
Și dor de apele din care n-am băut.

M-aș umili acum și m-aș ruga:
Întoarce-mă, de sus, din calea mea.
Mută-mi din ceață mîna ce-au strivit-o munții
Și, adunată, du-mi-o-n dreptul frunții".
(*Psalm*, *Scrieri* 1, p. 163)

Arghezi este cel mai de seamă și mai original poet român, autor de psalmi. Ceea ce a făcut Eminescu în secolul al XIX-lea pentru limba literară artistică, pe care o modernizează, paradoxal, cultivînd elemente vechi din care scoate moderne efecte de muzicalitate, realizează Arghezi, pe la mijlocul veacului următor, folosind textele biblice în structurarea imaginilor și viziunii sale poetice. Cercetarea psalmilor arghezieni în comparație atentă cu textul biblic, izvor fundamental pentru acest poet, și dincolo de trecătorul lui popas monastic, dezvăluie un lucru esențial pentru înțelegerea operei sale. Multe „invenții" poetice care i se atribuie, pentru a fi lăudat de unii exegeți și criticat de alții, se găsesc sau își au un punct de pornire și o justificare în *Cartea Sfîntă*. Această abordare a textului arghezian, făcută fără prejudecăți, cu textele biblice în față, este singura cale ce poate conduce la stingerea sterpei controverse în jurul credinței și tăgadei argheziene, formulare devenită anacronică după ce s-a prelungit, nemotivat de mult, pînă în zilele noastre.

V. MITOGRAFIE BIBLICĂ ÎN IMAGINARUL SADOVENIAN

1. „Atunci le-a deschis mintea ca să priceapă *Scripturile*", Luca, 24, 45

Mihail Sadoveanu era plasat de E. Lovinescu, către sfîrșitul deceniului al IV-lea din veacul trecut[322], printre sămănătoriști, ca un fel de cap de serie nu numai pentru că reprezenta „sămănătorismul și poporanismul moldovean", ci însăși esența tradiției noastre literare „rurale", de care încercam să ne desprindem pentru a face un pas decisiv spre „urban"[323]. Această tradiție ieșea, în cazul prozei lui Sadoveanu, nu numai din epica populară și din cronici, ci și din scrierile religioase vechi, aspect asupra căruia s-a insistat prea puțin, iar într-o vreme a fost ignorat cu bună știință. O statornică și timpurie deprindere de a citi o astfel de literatură îl îndreaptă pe Sadoveanu către trecutul cel mai îndepărtat. Prima oprire pe acest drum o va face în punctul în care hagiografia se intersectează cu eposul popular. Aceasta se vede mai întîi în orientarea teoretică a scriitorului, apoi în stil, modelat, cu mare rafinament, după textele vechi românești, în care intră și cele religioase, *Biblia* îndeosebi. Scriitorul manifestă și un alt interes pentru textele religioase. Către astfel de lecturi încerca el să-l călăuzească și pe cititorul țăran. Într-un articol din 1910[324], recomanda în acest scop cărțile populare: *Alexandria*, *Esopia*, *Arghir și Elena*, *Înțeleptul Archir*, *Bertold*, la care adăuga și *Viețile sfinților*, încredințat că așa „vor învăța a ceti sătenii noștri" (SADOVEANU, O. 19, p. 51). Acest „poporanism" cultural e îmbrăcat de Sadoveanu într-o haină boierească puțin cam demodată, dar pe gustul său: „Săteanul nostru cărturar e încă un copil; are gustul literaturii clasice încă; are gustul unui boier bătrîn din veacul al XVIII-lea; să fugim din calea lui cu manuale raționale; o vorbă simplă și înțeleaptă, un vis, o legendă sînt singurele daruri plăcute sufletului său" (SADOVEANU, O. 19, p. 52). Sadoveanu avea să-i ofere acestui cititor cu gustul întîrziat și altfel de cărți.

Pe la douăzeci de ani, cum mărturisește în *Anii de ucenicie*, Mihail Sadoveanu își descoperă rădăcinile neamului țărănesc din care se trage. Fapt semnificativ pentru evoluția sa spirituală, această rădăcină întreține în sufletul său, cum declară în deplină maturitate și ascensiune a gloriei sale literare, credința strămoșilor din vechime, formulă care astăzi stîrnește destulă neplăcere: „Țărănimea, adică seminția mea, care vine și stăruiește în acest peisagiu din negura veacurilor, am considerat-o c-o dragoste amăsurată tragicei ei soarte. Ceteam la vremea aceea și *Biblia*. Și am găsit în Isaia versete care-i convin și pe care mi le-am notat" (SADOVEANU, O. 16, *Anii de ucenicie*, pp. 536-537). Versetele la care se raportează Sadoveanu merită să fie reținute din două motive: 1) atestă preocuparea scriitorului de a „lucra" pe textul biblic încă în perioada începuturilor sale literare și 2) observarea tragediei țării, asemănătoare cu aceea a „pămîntului făgăduinței", încercuit și rîvnit de dușmani, din cauza binecuvîntării (aici curge „lapte și miere") și protecției pe care i-o arată Dumnezeu. Acesta este modelul pe care l-a folosit și Eminescu

[322] E. Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane*, 1900-1937, București, Editura Librăriei Socec, 1937.

[323] Este vorba de ceea ce, în alți termeni, E. Lovinescu numea, în această carte, „reacțiunea împotriva țărănismului sămănătorist" (p. 42), în fruntea căreia se situa „modernismul", cu diferitele lui aspecte, toate curgînd în albia „sincronismului" unificator, definit ca „armonizare teoretică cu spiritul timpului și al atitudinii înțelegătoare față de curentele noi de artă" (p. 61).

[324] Mihail Sadoveanu, *Cărți pentru popor*, „Cumpăna", nr. 14, 26 februarie 1910, articol reprodus în *Opere* 19, *Publicistică* (1904-1935), București, Editura pentru Literatură, 1964, pp. 47-53. În continuare, vom face trimitere la citatele din opera autorului prin sigla SADOVEANU, O.

în *Doina*, pe lîngă *Psalmi*. În montajul lui Sadoveanu, versetele din *Isaia*[325] capătă o ritmicitate psalmică:

> *Ascultați, voi ceruri, și auzi, tu pămînt, căci Domnul grăiește: Copiii au crescut și lepădatu-s-au de mine.*
> *Spălați-vă, curățiți-vă; înlăturați dinaintea ochilor mei faptele voastre rele. Conteniți răutățile.*
> *Învățați facerea de bine, rîvniți dreptatea, întăriți pe cel apăsat, faceți dreptate orfanului, țineți partea văduvei.*
> *Mai-marii tăi desfrînați și tovarăși cu hoții sînt; toți iubesc mita și aleargă după plocoane; orfanului dreptate nu fac și de pricina văduvei nu le pasă.*
> *Fost-a acest popor lămurit în cuptorul urgiei. Domnul a îmbrăcat cerurile sale cu negură de jale.*
> *În tine fost-au foametea și sabia. Vechile suferinți fi-vor uitate. Va vedea rodul muncii sufletului său și se va înviora.*
> *Cei răi nu vor avea pace. Viermele lor nu va pieri și focul mistuirii lor nu se va stinge.*
> *Și între popoare judeca-va Domnul și multor neamuri va hotărî. Săbiile lor în brăzdare să le făurească și lăncile în cosoare. Neam împotriva altui neam să nu se mai ridice, și meșteșug de război să nu mai învețe.*
> (SADOVEANU, O. 16, p. 537)

Între *Doina* lui Eminescu și „montajul" versetelor din *Isaia* pe care îl face Sadoveanu există o deosebire esențială. Sînt selectate de prozator din cartea proorocului Isaia mai întîi cîteva îndemnuri generale de comportare morală exemplară: „Spălați-vă, curățiți-vă; înlăturați dinaintea ochilor mei faptele voastre rele" (*Is.*, 1, 16), apoi sînt detaliate îndatoririle morale: facerea de bine, dreptatea, apărarea celui apăsat, a orfanului și a văduvei (*Is.*, 1, 17), după care sînt indicați făptașii nelegiuirilor împotriva celor fără de apărare: „mai marii tăi desfrînați și tovarăși cu hoții", cei ce iubesc „mita" și „ploconul" (*Is.*, 1, 23). Abia din acest punct, în care disputa morală cu tentă socială rămîne în urmă, apropierea de *Doina* eminesciană, eminamente națională, pe un model retoric polemic, devine mai evidentă: „Fost-a acest popor lămurit[326] în cuptorul urgiei"; „în tine fost-au foametea și sabia". Sadoveanu găsește o uluitoare coincidență între două popoare, atît de îndepărtate și cu o istorie atît de diferită, colectivități, „seminții" le spune scriitorul (SADOVEANU, O. 17, p. 536), născute dintr-o suferință asemănătoare prin tragism, forțate de-a lungul istoriei să se opună, să sîngereze și să reziste răului în condiții vitrege, pentru a birui abia după ce numeroșii dușmani (compară cu cei din *Doina*) ai „seminției" asuprite, torturate și batjocorite vor pieri „și focul mistuirii lor nu se va stinge" (*Is.*, 66, 24). Încheierea este triumfalistă, fixînd locul învingătorului, într-o lume a binelui desăvîrșit și a păcii, în spirit biblic universalist venit prin *Isaia*, poate și prin masoni la Sadoveanu[327], între toate popoarele. De remarcat că Sadoveanu își plimbă cititorul, în acest poem liric, realizat cu fragmente din cel mai important profet din *Vechiul Testament*[328], folosindu-i întreaga carte, de la primul la ultimul capitol al ei (1-66), într-un magistral montaj, scris într-o limbă pe care n-a atins-o nici unul dintre traducătorii români ai *Bibliei* pînă astăzi: „Și între popoare judeca-va Domnul și multor neamuri va hotărî. Săbiile lor în brăzdare să le făurească și lăncile în cosoare. Neam împotriva altui neam să nu se mai ridice, și meșteșug de război să nu mai învețe" (SADOVEANU, O. 16, p. 537)[329]. Virtutea acestei versiuni este simplitatea de lespede tăiată și impecabil șlefuită, chiar și în raport cu versiunea Galaction, din care cităm: „Atunci el va judeca neamuri și la multe popoare va da legile sale. Preface-vor săbiile lor în brăzdare și pluguri și lăncile lor în cosoare. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și pravila războiului nu o vor mai deprinde" (R-G, *Is.*, 2, 4). Concursul de concisiune îl cîștigă Sadoveanu, care folosește, comprimînd chibzuit textul, versiunea oficială a *Bibliei* din 1914, sau una descendentă mai apropiată de momentul redactării.

Aceste însușiri le vom întîlni valorificate și în alte traduceri biblice sadoveniene, cum ar fi *Geneza*, cap. I[330], și *Psalmii*. Să se fi gîndit, de pe acum, Sadoveanu la traducerea integrală a *Bibliei*, într-o ediție potrivită cu cititorii cei mai mulți, pentru care făcea proiecte culturale în „Cumpăna"? Pentru a putea evidenția o continuitate de preocupări stilistice, avînd la bază textele biblice, reproducem unul dintre cele mai des citate versete din *Geneză*, în versiunea lui Sadoveanu, care se desprinde și aici de alți traducători: „Pămîntul era vălmășag și pustietate; întuneric era deasupra adîncului și suflarea lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor" (*Geneza* 1, 2) în loc de: „Și pămîntul era nevăzut și netocmit și întunerec era

[325] *Is.*, 1, 2; 1, 15-16; 1, 17; 1, 23; 2, 4; 66, 24.

[326] *Lămurit*, „curățat, purificat": „argintul cel cu foc lămurit" *Biblia*, ȘĂINEANU, DU, III, p. 306.

[327] În *Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu*, ediția a treia, București, Editura Vitruviu, 1997, Al. Paleologu face o precizare care merită să fie reținută: „A face abstracție de grila masonică în interpretarea lui Sadoveanu înseamnă, în ultimă instanță, a rămîne la o înțelegere exterioară, propriu-zis «profană», chiar dacă excelentă sub raportul «comentariului critic»" (p. 5).

[328] Vezi comentariile lui C.I. Scofield, *Bible*, 1975, p. 735. Se vorbește și de un al doilea Isaia (Deutero-Isaia), în baza unei mai atente cercetări a textului, care ar proveni de la mai mulți autori, poate de la discipolii săi. Vezi DB, p. 619. Interesul nostru se dirijează într-un singur sens: valoarea literară a textului.

[329] „Și va judeca între neamuri, și va mustra popor mult, și-și vor face săbiile sale fiare de plug, și sulițele seceri, și nu va ridica neam împrotiva altui neam sabie, și nu se vor mai învăța a se bate" (B 1914, *Is.*, 2, 4).

[330] Textul a fost publicat de I. Oprișan în *Addenda* la *Psalmii în traducerea lui M. Sadoveanu*, Editura Saeculum, București, 1992, pp. 123-125.

deasupra adîncului; şi Duhul lui Dumnezeu se purta pre deasupra apei" (B 1914) sau „Şi pămîntul era fără chip şi pustiu şi întuneric era deasupra adîncului, iar Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor" (R-G, *Fac.*, 1, 2). De obicei formulele celebre rămîn neschimbate, din cauza caracterului lor sacru, în primul rînd, care le prezervează de amestecul prea evident sau nedorit al traducătorului. Sadoveanu îşi ia totuşi libertatea artistică de a vedea într-un mod personal pămîntul „netocmit şi gol" (B 1968), dinainte de geneză („nevăzut şi netocmit" BB, B 1914), „fără chip şi pustiu" (R-G), „inanis et vacua" (*Vulgata*), „informe et vide" (Société Biblique de Genève, 1975). Numai la Sadoveanu întîlnim, faţă de toate celelalte surse, limpede exprimată, ideea eminesciană de haos primordial, *vălmăşag*, în limbajul mai concret al ţăranului, „neorînduială". Prin Sadoveanu, graiul popular este adus aproape de gîndirea mai abstractă a poetului, care nu-i străin, cel puţin în *Luceafărul*, şi de sursa biblică: „Şi din a chaosului văi, / Jur împrejur de sine, / Vedea ca-n ziua cea dentîi, / Cum izvorau lumine" (EMINESCU, O. I, p. 176). Precizarea poetului: „*Ca-n ziua cea dentîi*" depăşeşte sfera unei chemări de iubire pămînteşti, măsurate în zile, şi trimite direct, cel puţin formal, la ultimul verset din cele cinci consacrate zilei dintîi a *Facerii*: „Dumnezeu a numit lumina «zi» şi întunericul «noapte». S-a făcut sară; s-a făcut dimineaţă: *ziua întîia*" (Sadoveanu, *Geneza*, 1, 5). De altfel obsesiile lingvistice eminesciene nu se opresc aici. Sadoveanu, care cunoştea bine cuvîntul *tărie* 'cer', foloseşte în traducerea sa din *Facerea*, 1, 6-8, de cîteva ori termenul *întindere* cu acest sens: „*Întinderea* a numit-o Dumnezeu «cer»", dar şi cu sensul 'pămînt': „A zis Dumnezeu: «Să fie *întindere* între ape»" (1, 6). Eminescu spune în *Scrisoarea I*: „Căci nimic nu se întîmplă în *întinderea* pustie" (EMINESCU, O. I, p. 133), un fel de încheiere la tabloul escatologic, cu accentul pe cer (cosmos), în care soarele apare „trist şi roş", „planeţii toţi îngheaţă şi s-asvîrl rebel în spaţ", scăpaţi „din frînele luminii", iar „catapeteasma lumii în adînc s-au înnegrit". Cerul, cu astrele lui îngheţate, devine o pecete a „timpului mort". Prin contrast, începutul şi sfîrşitul lumii în acest caz, se produce un fenomen de atragere. Haosul primordial, „vălmăşagul şi pustietatea" se regăsesc în *Apocalipsă*. De altfel chiar meditaţia eminesciană începe cu o succesiune de întrebări în care elementele îşi caută începutul confirmînd „vălmăşagul", „pustietatea" şi „întunericul" învinse de lumina dumnezeirii, de care vorbeşte *Biblia*: „Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă?" (EMINESCU, O. I, p. 132). Credem că în limbajul biblic sadovenian se strecoară subtile cuvinte şi înţelesuri din poezia lui Eminescu, cum ar fi *vălmăşag* cu sensul de „haos" sau acest *noian întins de apă*, care dau o notă aparte traducerilor sale din *Biblie*, o temă de urmărit şi în *Psalmi*.

Prin anii '20, Mihail Sadoveanu publica, în colaborare cu D.D. Pătrăşcanu, vechi comiliton de la „Viaţa românească", volumele *Spre Emaus* şi *Sfintele amintiri*, la care se adaugă *Lacrimele ieromonahului Veniamin*[331] şi chiar un roman cum este *Demonul tinereţii*, care merită mai multă atenţie decît i s-a acordat pînă acum, ceea ce ne determină să ne oprim în special asupra lui. Pînă la un punct, tema din *Demonul tinereţii* este apropiată de aceea a lui Arghezi din *Ochii Maicii Domnului*, fiind vorba, şi într-un caz şi în celălalt, de doi tineri care îşi caută, dacă nu chiar mîntuirea prin asceză, măcar liniştea interioară între zidurile unei chilii călugăreşti. Arghezi, văzut de unii numai ca un fel de feroce mîncător de clerici, din cauza polemicelor aprige cu cîţiva reprezentanţi ai vîrfurilor bisericii de la noi – se uită adesea acest lucru – a fost călugăr, a vieţuit un timp printre monahi, şi a rămas apropiat de ei. Cum bine observa Pompiliu Constantinescu, scriitorul păstrează „amintirea călugăriei, luptă pentru ea, şi-i face omagiul public"[332]. Întocmai ca Arghezi, în tinereţe, eroii acestor cărţi, doctorul în matematică, Vintilă Voinea, din *Ochii Maicii Domnului*, şi medicinistul Naum, din *Demonul tinereţii*, îşi găsesc adăpost şi pavăză împotriva ispitelor pămînteşti între zidurile mănăstirii. Predestinării iniţiale de factori ca: avere, stare socială, studii, cei doi tineri îi răspund cu multă ardoare, urmînd calea unei vocaţii mistice de la care nimic nu îi poate abate. Demonul tinereţii, întruchipat de femeia din era adamică, este învins. Ana din poemul în proză arghezian şi Olimpia din romanul lui Sadoveanu nu pot înfrînge tenacitatea ascetică a partenerilor, şi cele două femei se retrag cu o totală neînţelegere laică a situaţiei, nu atît mîhnite, cît mai degrabă stupefiate şi rănite de atîta rezistenţă la ispititoarea lor ofertă. „Romanul iubirii mistice" a Sabinei pentru tatăl lui Vintilă, consumat sub binecuvîntarea aprinsă de senzualitate a *Cîntării cîntărilor*, este iluzoriu. El devine „real" doar cînd imaginea maternităţii e înlocuită de aceea a „fecioarei nenuntite" din imaginaţia aprinsă a lui Vintilă, care se crede Isus, fiul Maicii Domnului: „Puiul meu, răspunse Maica Domnului". Vocea fecioarei divine se suprapune cu aceea a mamei (Scrieri 9, p. 228).

[331] Pentru unele detalii, vezi I. Oprişan, *Biblicul în opera lui M. Sadoveanu*, în *Psalmii în traducerea lui Mihail Sadoveanu*, ed. cit., pp. 4-5.

[332] Reproducem aici un citat edificator din „Bilete de papagal", II, 5 iulie 1929, folosit de critic în monografia din 1939: „Ne-am permis adeseori – scrie Arghezi – să notăm că biserica noastră este călugărească, înainte de-a fi ortodoxă; că aportul românilor la biserică a fost mînăstirea, singura treaptă şi organizaţie spirituală, unde s-au găsit locuri pentru săraci, adică pentru români" (p. 44).

Hotărîrea de a rămîne în mănăstire este luată abia la această margine a lumii văzute. Cu vorbe asemănătoare se separă de lume şi Naum din *Demonul tinereţii*: „După cum vezi, m-am despărţit de toate ale veacului ş-ale vieţii" (SADOVEANU, O. 9, p. 182). Astfel de pagini de profundă tulburare mistică sînt rare şi cu atît mai valoroase în literatura română.

Să revenim însă la textele biblice care se constituie în puncte de plecare sau de sprijin în aceste elaborări literare. Cum de *Cîntarea cîntărilor*, cu un loc atît de important în romanul de dragoste Sabina-Will din *Ochii Maicii Domnului*, nu avem a ne ocupa, rămîne să ne oprim asupra psalmilor din *Demonul tinereţii*, piese grele în meditaţia despre moarte a călugărului Natanail. Într-o dispoziţie de lîncezeală şi aţîţare, la sfîrşitul unei zile obositoare, medicinistului de altădată îi apar în conştiinţă amintiri vechi, care-l împing să ia în „mîna-i palidă" de ascet o *Psaltire* în alfabet chirilic. Amănuntul este important pentru că el dezvăluie ceva din contactul autorului cu cartea religioasă veche. „Chirilicele totdeauna îl surprindeau. Avea impresia că niciodată n-are să ajungă să le cetească uşor – să le îmbrăţişeze dintr-o privire, s-absoarbă şi să încorporeze pasagii, cum era deprins din tinereţă cu literele primei lui educaţii" (SADOVEANU, O. 9, p. 51). De-o vîrstă cu autorul, călugărul îşi făcuse la Iaşi, ca elev, educaţia religioasă în alfabet latin. În claustrarea mănăstirii, pe cărţile vechi de aici, este nevoit să desprindă înţelesurile *Scripturii* din „painjenii slovelor" chirilice, într-un act de comunicare aproape magic, de semne ezoterice. Dacă altădată, în tinereţea laică, „ar fi împins la o parte dispreţuitor poeziile acelea de un lirism înfricoşat", astăzi, constată mulţumit, „intră în mine fără nici o rezistenţă stihurile jidovului". Chiar şi simplul contact cu „Cartea" îi produce o mare emoţie: „Ceti pe pagina deschisă, cu ochii înfierbîntaţi", aceste versete din *Psalmul 89*:

> *Mai înainte de a se naşte munţii şi de a se zidi pămîntul şi lumea, din veşnicia veşniciilor tu eşti Dumnezeu.*
>
> *Tu întorci pe muritori în ţărînă şi zici: Întoarceţi-vă, fii ai oamenilor, în nimicul din care aţi ieşit.*
>
> *Căci înaintea ochilor tăi mia de ani e ca ziua de ieri şi ca o strajă de noapte.*
>
> *Ca un şuvoi îi iai şi viaţa lor e ca un vis; ca iarba ce răsare dimineaţa;*
>
> *Ce răsare dimineaţa şi înfloreşte, iar sara se coseşte şi se usucă.*
>
> (SADOVEANU, O. 9, p. 51)

Romanul *Demonul tinereţii* este scris în vara anului 1927, în cerdacul părintelui Ambrozie de lîngă Mănăstirea Neamţului, aşezarea monastică cea mai lipită de sufletul scriitorului. Ceva din atmosfera vacanţelor petrecute aici de familia Sadoveanu intră, în mod evident, în paginile cărţii[333]. Treptat, odată cu scrierea lor, foile sînt încredinţate spre tipărire „Vieţii româneşti", unde apar în 1927, nr. 8-12, şi nr. 1, anul următor. În volum, romanul se tipăreşte la Cartea Românească, în 1928. Versiunea traducerii *Psalmului 89* din *Demonul tinereţii* este superioară, ca limbă şi expresie artistică, aceleia din *Psalmii* publicaţi mult mai tîrziu, după manuscrisele de la Biblioteca Academiei Române, de I. Oprişan, în volumul din 1992. Deducem că Sadoveanu a reluat, în 1927-1928, o versiune a sa mai veche a psalmului[334], pe care a îmbunătăţit-o substanţial în momentul redactării volumului, folosindu-se de textul oficial al Bisericii Ortodoxe Române. Între textul din roman, de tradiţie greacă (*Septuaginta*), şi cel aflat în manuscrisele autorului, tradus special pentru Sadoveanu din ebraică, într-o versiune mai mult sau mai puţin literală[335], sînt deosebiri semnificative. Psalmul 89 este numerotat *90* în manuscris, ca în textul ebraic. Pentru a înlesni comparaţia şi a stabili diferenţele faţă de textul din roman, reproducem mai întîi versiunea autorului după textul ebraic, începînd cu versetul 2:

> *2. Înainte ca munţii să se fi născut,*
> *Pămîntul şi zidirea să se fi zămislit,*
> *Din veşnicie în veşnicie, tu, Dumnezeu eşti,*
>
> *3. Duci pe ins pînă la zdrobire şi zici:*
> *Pocăiţi-vă, voi, fiii omului,*
>
> *4. Căci în ochii tăi mia de ani*
> *Ca ziua de ieri cînd a trecut*
> *Şi ca o strajă de noapte:*
>
> *5. Şuvoi îi slobozi, somnie ajung.*
> *Ca iarba dimineţii răsărită,*
>
> *6. Dimineaţa înflorită şi crescută,*
> *Spre sară cosită şi uscată.*
>
> (Ediţia Oprişan, p. 111)

Versiunea din roman are, faţă de aceasta, avantajul unei desăvîrşite cursivităţi, ritmicitate şi limpezi-

333 Profira Sadoveanu, *Note* la *Demonul tinereţii*, SADOVEANU, O. 9, pp. 615-618.

334 Un fragment mai mic din acest psalm este tipărit, ulterior, în 1933, în *Viaţa lui Ştefan cel Mare* (SADOVEANU, O. 12, p. 307).

335 Din *Notă asupra ediţiei* realizate de I. Oprişan, aflăm că manuscrisul cu psalmii traduşi de Sadoveanu a fost „elaborat de-a lungul a mai multor ani – timp în care autorul a revenit mereu asupra expresiei şi a dispunerii versetelor" (*ed.cit.*, p. 9). Înţelegem că ar putea fi vorba de un text bruionar, inferior celui tipărit în fragmentul din *Demonul tinereţii*. Calitatea acestei versiuni, din 1927-1928, ne face să credem că, prin anii 1934-1940, cînd Sadoveanu lucra la cei 91 de psalmi traduşi cu concursul „talmudistului Moses Duff" avea deja realizată o parte din transpunerea lor în româneşte cu mulţi ani înainte. Reţinem supoziţiile lui I. Oprişan, fără se ne putem face o părere definitivă, în deplină cunoştinţă de cauză, asupra acestei chestiuni.

me. Fraza curge fără sincope: „Căci înaintea ochilor tăi mia de ani e ca ziua de ieri şi ca o strajă de noapte" (textul tipărit); „Căci în ochii tăi mia de ani / Ca ziua de ieri cînd a trecut / Şi ca o strajă de noapte" (manuscris). Din punctul acesta de vedere, traducerea lui Sadoveanu din 1928 este comparabilă cu aceea a lui Galaction[336] din 1938, care are un uşor accent mai retoric decît prima, realizată cu zece ani mai înainte.

Meditaţia părintelui Natanail pe tema morţii şi a deşertăciunilor omeneşti continuă cu acelaşi stăruitor apel la *Psaltire*. Călugărul mărturiseşte astfel încetarea zbuciumului său interior şi dobîndirea, în liniştea mănăstirească, a unei noi înţelegeri a existenţei, citind textele sacre creştine („monahii... se îndeletnicesc cu rugăciunile şi cu cărţile"). Îi place chiar să se asemuiască, în tăria rugăciunii, cu vechiul cîntăreţ biblic:

> „În locul tratatelor şi teoriilor pe care aşa de uşor le eliminase, acum avea însuşite, cu oarecare rezerve, părerile despre cele două vieţi ale filosofilor primitivi ai Asiei. Şi murmura, cu înţelegere mai deplină, versetele sfintelor Evanghelii. Căci fiind cutremurat şi ars de-o furtună, împuns şi muşcat de desnădejdi, ieşise la alt liman şi la altă viaţă, după ce trecuse prin umbra morţii.
>
> Cum zice acelaşi psalmist:
>
> *Înmulţitu-s-au supărările inimii mele...*
> *Sara vine cu lacrimi...*
> *Către tine, Doamne, am strigat: Dumnezeule, nu mă lăsa fără răspuns...*"
>
> (SADOVEANU, O. 9, *Demonul tinereţii*, p. 52)

În textul autorului, sînt mereu introduse citate din *Psalmi*, cu precizarea relativă a sursei: „Cum zice psalmistul", „Cum spune psalmul": „Omul! Ca iarba-s zilele lui. Ca floarea cîmpului înfloreşte. Un vînt îl suflă şi nu mai este. Şi nu i se mai ştie nici locul" (SADOVEANU, O. 9, p. 82). Din perspectiva psalmilor, numeroşi, în care este implorat Dumnezeu să lumineze calea credinciosului (Ps. 26, 13-14; 37, 21-22; 79, 3-5 etc.), călugărul îşi sprijină întreaga speranţă pe ajutorul divin, urmînd acest model davidic: „Să nu mă părăseşti, Doamne! Dumnezăul mieu, să nu te depărtezi de la mine!" (BB, Ps. 37, 22). Autorul pune împrejurările nenorocite prin care trece personajul său în tinereţe, pierderea unei iubiri care abia „înflorise", asociată cu boala şi revenirea lui la viaţă, sub un titlu care e o frîntură de psalm: „Ca floarea cîmpului înfloreşte..." (SADOVEANU, O. 9, p. 137). Această rememorare, destul de lungă şi încîlcită, se încheie tot cu cîteva cuvinte scoase din *Scriptură*, frecvente în *Psaltire*, asimilate în dialog: „– Adică, oftă bolnavul, suspinînd uşor şi zîmbind, *sîntem pulbere sub suflarea marelui ziditor* (s.n.), cum ar spune acelaşi părinte al nostru, Atanasie" (SADOVEANU, O. 9, p. 156). Nu atît constatarea, pînă la urmă banală, oricîtă culoare specifică introduce, că monahii „cîntau la strană psalmi, legănîndu-şi camilafcele" (SADOVEANU, O. 9, p. 124), are vreo relevanţă artistică deosebită – şi exemplele de acest fel pot fi înmulţite – cît frecvenţa cu care aceştia fac apel în roman la citatul biblic, perfect adaptat de scriitor împrejurării şi vorbitorului, aşa fel încît acesta capătă o funcţie caracterologică.

Există în acest roman un personaj care, la fiecare pas, rosteşte vorbe înţelepte din *Sfînta Scriptură*, „cartea", cum o numeşte pe scurt, de multe ori, precizînd acest lucru: „«Împlini-vei poruncile şi-ţi vei pleca fruntea», cum zice la carte" (SADOVEANU, O. 9, p. 76); „Scrie şi cartea: «Cele fără de cale nu voieşte a le vedea Domnul»"; „stau treaz, căutînd în carte deslegare. Domnul Dumnezeu nu asupreşte pe ai săi, ci-i curăţă şi-i scoate dintre necredincioşi" (SADOVEANU, O. 9, p. 77). Averchie, personajul care rosteşte aceste fraze, este ucenicul părintelui Tihon, care-i preţuieşte „înţelepciunea şi cărturăria" şi ştie să i le folosească. Sursa preferată de Averchie este *Psaltirea* din care citează cu exactitate, absorbind cuvintele vechiului psalmist în propriul său discurs. Pentru a pune în relief procedeul, vom restabili, cu ajutorul ghilimelelor, versetul: „– «Uscatu-mi-s-a vlaga», mormăi el, amintindu-şi de vorbe vechi şi sfinte; «uscatu-mi-s-a vlaga ş-am rămas ca un hîrb de lut. Şi limba mi s-a lipit de cerul gurii»" (SADOVEANU, O. 9, p. 88). Aceste „vorbe vechi şi sfinte", cum le numeşte autorul, sînt scoase din *Psalmul 21*: „Uscă-se ca un hîrb vîrtutea mea, şi limba mea s-au lipit de gîtlejul mieu..." (BB, Ps. 21, 16). Promptitudinea cu care se fac aceste citate, firescul şi exactitatea lor ne îndreptăţesc să credem că Sadoveanu traducea din *Psalmi* şi înainte de data propusă de editor (1934-1940)[337]. Reproducem, pentru comparaţie, şi versiu-

[336] „Mai nainte ca să se fi născut munţii şi mai nainte ca pămîntul şi lumea să fi luat făptură, din veac şi pînă în veac, tu eşti, o, Dumnezeule! Tu întorci pe om în pulbere şi zici: «Întoarceţi-vă, voi, fii ai oamenilor!» O mie de ani înaintea ochilor tăi sunt ca ziua de ieri care a trecut şi ca o strajă de noapte. Tu îi faci să curgă neîncetat; ei sunt ca un somn de dimineaţă, ei sunt la fel cu iarba care trece: Dimineaţa creşte şi înfloreşte, iar seara se veştejeşte şi se usucă" (R-G, Ps. 90, 2-6).

[337] I. Oprişan, *Biblicul în opera lui M. Sadoveanu*, ed.cit., p. 8. Generaţia lui Arghezi (1880), din care fac parte şi Sadoveanu (1880), şi Voiculescu (1884), şi Galaction (1879) au ajuns la *Biblia lui Şerban Cantacuzino* prin frumoasa ediţie, mult îmbunătăţită, care circula în ţară la începutul secolului al XIX-lea, scoasă în excelente condiţii grafice, la Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Bucureşti, 1914. Exemplarul consultat de noi la Biblioteca Centrală Universitară din Iaşi a aparţinut lui O. Tafrali (1876), alt mare intelectual al acestei generaţii. Toate acestea ne îndreptăţesc să credem că o întreagă galerie de figuri proeminente din cultura română şi-a început lectura cărţii sacre pe această ediţie, continuatoare a tradiţiei din secolul al XVII-lea, cu punctul de plecare în *Biblia din 1688*.

nea autorului din ebraică, care ar fi fost realizată în perioada amintită: „Uscat sînt de vlagă ca un hîrb de lut, limba lipitu-mi-s-a de gîtlej" (Ps. 22, 16)[338].

Se întîmplă uneori ca autorul să combine fragmente din mai mulţi psalmi, într-o nouă unitate, rezultată din adecvarea la circumstanţele procesului narativ. Înfruntarea dintre paşnicii excursionişti şi jefuitorii lor din văgăunile munţilor capătă, în *Demonul tinereţii* (SADOVEANU, O. 9, p. 90), dimensiunea aceleia dintre cei drepţi şi cei fără de lege prin combinarea imaginată de personajul lui Sadoveanu a *Psalmilor 91* şi *1*: „Dreptul ca finicul va înflori şi ca chedrul Livanului se va înălţa" (*Demonul tinereţii*[339], p. 90, Ps. 91, 12) şi: „Doamne, fă-i ca pulberea în vînt şi ca pleava în vifor" (*Ibidem*, Ps. 1, 4). Cum în volumul *Psalmii în traducerea lui Sadoveanu*, alcătuit după manuscrise, *Psalmul 92* nu figurează, am crezut necesar să reproducem versetele citate mai sus din versiunea R-G, stabilită după originalul ebraic, de unde este luată şi numerotarea psalmului, comparat cu cel grecesc. Păstrăm ordinea din „colajul" lui Sadoveanu (Ps. 92 + Ps. 1), pentru a putea stabili efectele stilistice: „Drepţii vor odrăsli ca finicul şi se vor înălţa asemenea cedrilor din Liban" (R-G, Ps. 92, 13) + „Că ei [„cei fără de lege" (v. 1), „nelegiuiţii" (v. 4)] sunt asemenea cu pleava pe care o spulberă orcanul" (R-G, Ps. 1, 4). Pentru o deplină edificare, cităm aceste secvenţe şi din *Biblia de la 1688*, baza celei oficiale a Bisericii Ortodoxe Române: „Direptul ca finicul va înflori, ca chedrul cel den Livan se va înmulţi" (BB, Ps. 91, 12) + „necredincioşii, nu aşa, ce ca praful carele aruncă vîntul de pre faţa pămîntului" (BB, Ps. 1, 4). Tabelul de situaţii este identic în toate versiunile: drepţii se vor înălţa şi nelegiuiţii vor fi pedepsiţi. Nuanţările opoziţiei dintre cei drepţi şi cei nedrepţi, credincioşi şi necredincioşi, sînt mai pregnante în textele cu o identitate artistică declarată sau implicată şi rezultă, în primul rînd, din numărul, aşezarea, valoarea poetică şi raritatea unor cuvinte, sinonime sau cu sens figurat: *înflori, înălţa, pulbere în vînt, pleavă în vifor* (Sadoveanu); *odrăsli, înălţa, pleava* pe care o spulberă *orcanul* (R-G). Să nu-l uităm pe Dosoftei, care se plimbă familiar prin cîmpul semantic al cuvintelor, cînd versifică *Psalmul 1*: *roadă, sporeşte, creşte, vîntura, vraf, praf, suflaţ, spulbărare*. Se impune observaţiei remarcabila consecvenţă a traducerilor româneşti oficiale, pe parcursul a trei sute de ani, din 1688 pînă în 1968: *înflori, înmulţi, praf, vînt* (1688, 1914, 1968). Faptul că atît Sadoveanu, cît şi R-G, traducători din ebraică, folosesc cuvîntul *înălţa* (Ps. 91, 12) în loc de *înmulţi* (BB), ne determină să ne întrebăm dacă Sadoveanu consulta, încă de pe cînd scria *Demonul tinereţii*, specialişti în ebraică pentru a-şi elabora propria sa traducere. Traducerea lui Sadoveanu a *Psalmului 1* nu întăreşte prea mult o astfel de ipoteză. Cert e că scriitorul folosea frecvent – şi nu numai în acest roman – citatul biblic magistral asimilat în propriul său text. Este nevoie de o lectură atentă şi repetată, cum procedează autorul, ca să se facă, sărind peste un număr mare de psalmi, legătura potrivită cu alţii, pentru a formula exact, în stil biblic şi cu vorbe din *Biblie*, gîndurile personajelor. Într-o sentinţă, cum este cea rostită cu cuvintele psalmistului de părintele Atanasie, reluată de Naum, în preajma hotărîrii de a se călugări: „sîntem pulbere sub suflarea marelui ziditor" (SADOVEANU, O. 9, p. 156), se află concentrată întreaga înţelepciune monahală, stăpînită de un misticism liniştitor. În această stare sufletească vin să-l „înţepe" pe tînărul călugăr, tot mai rar, vechi şi mai noi amintiri. Sacrul coboară pe pămînt, vestindu-l pe Dumnezeu acelora care n-au pierdut „legătura cu natura şi misterul ei primordial". Părintele Natanail, deşi priveşte cu ochii psalmistului spectacolul cositului, se dovedeşte preocupat mai mult de îndeplinirea unui ritual al muncii decît de înţelesul adînc al trecerii timpului din comparaţia biblică a vieţii cu fragilitatea florii şi a ierbii retezate de necruţătorul şi teribilul ascuţiş al morţii, ridicat la rang de simbol pentru tot ce ţine de vremelnicie. Călugărul se comportă ca un ţăran: „Primi de la Paramon coasa, ş-o ţinu în stînga cu toporîştea în pămînt, ca să-şi facă semnul crucii cu dreapta; apoi scuipă în palme – cum cerea acelaşi ritual mecanic – şi începu să tragă prin iarbă cu lama curbă şi scînteietoare. La fiecare fîşîit ritmic, florile felurite şi spicele fine se cumpăneau şi se plecau în stînga. Înfloriseră dimineaţa şi mureau în soarele amiezii" (SADOVEANU, O. 9, p. 171). Abia în final răsună aluziv, adînc prefăcut, cunoscutul refren psalmic: „ca iarba curînd se vor usca" (Ps. 36, 2); „zilele lui ca floarea cîmpului; aşa va înflori" (Ps. 102, 15); „zilele mele ca umbra s-au plecat şi eu ca iarba m-am uscat" (Ps. 101, 12); „Nimicnicie vor fi anii lor; dimineaţa ca iarba va trece; Dimineaţa va înflori şi va trece, seara va cădea, se va întări şi se va usca" (B 1968, Ps. 89, 5-6). *Demonul tinereţii* e un roman iniţiatic ce atinge rădăcinile unei creştinătăţi ingenue, care i se dezvăluie lui Naum la mănăstire, sub privegherea părintelui Atanasie şi după modelul vechilor monahi din pustie: „Astfel s-a produs începutul uceniciei lui, după care s-a absorbit şi s-a adîncit definitiv într-un ezoterism propriu şi în renaşterea-i minunată. Căci era o adevărată minune pe care Dumnezeu o pregătise cu grijă, cum spunea Atanasie; aşa cum în alte zile şi veacuri făcuse şi pregătise alte minuni, fără ca oamenii cei mulţi să le vadă, ori, dacă le-au văzut, să le înţeleagă" (SADOVEANU, O. 9, p. 166).

[338] *Psalmii*, Ediţia Oprişan, p. 31.

[339] Notăm astfel, convenţional, trimiterile la fragmentele din *Demonul tinereţii*, SADOVEANU, O. 9.

Totul e livresc în această proză sadoveniană, în afară de peisajul nemțean, cu păduri, munți domoli, mănăstiri, schituri și stîne. Mai presus de orice, scriitorul se afirmă în *Demonul tinereții* ca un mare cititor de carte religioasă, cu lecturi pe care puțini scriitori români le aveau în epocă.

În 1944, după ce Sadoveanu își încheiase seria marilor lui construcții epice, privind în trecut, la anii începuturilor sale, scrie o pătrunzătoare meditație asupra mîndriei, iertării și iubirii în *Anii de ucenicie*. Pe un ton de înțeleaptă ironie și autoironie, cu un desăvîrșit rafinament stilistic, pe de-a-ntregul scos din *Cartea Sfîntă*, scriitorul ocolește uscăciunea propedeutică, cu o gîndire vie, scoasă din observarea naturii, în concordanță cu tot ce are mai bun propria sa operă, pe dominanta unității dintre Dumnezeu și creația sa. Dacă citatul va fi mai lung, se va înțelege lesne de ce:

„Domnul Dumnezeul meu n-a pus număr timpului său, ca oamenii; toate faptele, toate evurile, toate roirile de încercări nenumărate cît năsipurile oceanelor îi sînt prezente și juxtapuse. Domnul Dumnezeul meu n-are nici una din înfățișările revelate; e cuvînt, după versetul evanghelistului. Spiritul său e în inteligența florilor, a cristalelor și a fraților mei vertebratele și nevertebratele; în moneră și în bobul de grîu, în energia vînturilor și valurilor, în codri și în ierburile pustiilor: în viață și în moarte, care sînt același lucru. La județul său ne aflăm toți din toate veacurile noastre. Clipa sa neclintită și toate viscolele veacurilor noastre sînt una.

– Doamne Dumnezeule, zic eu:

De la duhul tău încotro să plec?
Și de la fața ta unde să fug?
Să mă sui în cer? Acolo ești!
Să-mi aștern sub pămînt? Iată-te!
Să mă ridic pe aripile luceafărului?
Să sălășluiesc în prăpastia mării?
Ș-acolo dreapta ta m-ajunge și m-apucă.
Zis-am: întuneric să mă-nvăluie
Și noaptea lumea mea să fie!
Dar pentru tine bezna nu se-ntunecă
Și noaptea ca ziua luminează,
Întunericul tău e ca și lumina!
De mînia ta, Doamne,
Numai întru tine mă voi adăposti!"

(SADOVEANU, O. 16, *Anii de ucenicie*, pp. 596-597)

Scriitorul se recunoaște în vorbele psalmistului dintîi: „Doamne, certatu-m-ai și mai cunoscut" (Ps. 138, 1); „Doamne, strigat-am către tine, auzi-mă" (Ps. 140, 1)[340]. Vechiul cîntăreț biblic este reluat, la fel de pătruns, de cel nou, într-o perfectă identificare, de la formula introductivă: „– Doamne Dumnezeule, zic eu" (SADOVEANU, O. 16, p. 597), pînă la ultimul cuvînt din extraordinara adaptare sadoveniană a celor mai frumoase versete din această rugăciune, pe care le reproducem după versiunea *Bibliei* din 1914, foarte apropiată de cea a *Bibliei de la 1688*: „Unde mă voiu duce de la Duhul tău? Și de la fața ta unde voiu fugi? De mă voiu sui în cer, tu acolo ești; de mă voiu pogorî în iad, de față ești. De voiu lua aripile mele de dimineață, și mă voiu sălășlui la marginile mării, și acolo mîna ta mă va povățui și mă va ținea dreapta ta. Și am zis: au doar întunerecul mă va acoperi? Și noaptea este luminare întru desfătarea mea. Că întunerecul nu se va întuneca de la tine, și noaptea ca ziua se va lumina; precum este întunerecul ei, așa și lumina ei" (B 1914, Ps. 138, 6-11). Remarcabil este și faptul că Sadoveanu introduce, în versiunea sa, și o undă eminesciană din poezia mării, pe motive recognoscibile din *Luceafărul* și *Scrisoarea I*: *„Să mă ridic pe aripele luceafărului? Să sălășluiesc în prăpastia mării?"* (Sadoveanu); „Porni luceafărul. Creșteau / În cer a lui aripe..." (*Luceafărul*, EMINESCU, O. I, p. 176); „– Hyperion, ce din genuni / Răsai c-o-ntreagă lume..." (EMINESCU, O. I, p. 177). Cu toate că Sadoveanu cunoștea bine cuvîntul *genune*, pe care îl folosește în scrierile sale, nu-l reia în traducerea *Psalmului 138*. Definirea mării mitologice dinaintea genezei biblice îi prilejuiește lui Eminescu cunoscutul vers interogativ: „Fu prăpastie? genune? Fu noian întins de apă?" (EMINESCU, O. I, p. 132). Acest abis acvatic (prăpastie, abis, hău, vîrtej, mare) este cuprins într-un singur cuvînt: *genune* (DA, F-I, 1934, p. 248), cu un extraordinar potențial semantic. Sadoveanu, sub vădită influență eminesciană cînd își construiește această imagine, recurge la o substituire și scrie „prăpastia mării", acoperind astfel toate sensurile cuvîntului *genune*, de la „prăpastie" la „noian întins de apă". Dosoftei vorbește de „mări fără povață" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 138, p. 310). În *Biblia de la București* și în versiunile care o urmează, întîlnim „marginile mării" (BB, B 1914, B 1968). În PSALT. SCH. și COR. PS.: „fundul mării". Eminescu își alege sălașul veșnic „la marginea mării" (*Mai am un singur dor*, EMINESCU, O. I, p. 216). Nu ne rămîne decît să conchidem că această „abatere" a lui Sadoveanu de la *Psalmul 138* („prăpastia mării" în loc de „marginile mării", cum este în BB) se produce sub influența lui Eminescu. Marele prozator se lasă subjugat, în traducerea versetului 8, de imaginea mării din *Scrisoarea I* și *Luceafărul*.

Pasajul tradus de Sadoveanu din *Psalmul 138* îi reprezintă cel mai bine crezul teologico-estetic, dacă îl putem numi astfel. Alegerea lui n-a făcut-o deloc la întîmplare, ci după o îndelungată și repetată lectură a *Psaltirii*. În traducerea R-G, după textul ebraic, acest psalm poartă titlul: *Atotștiința lui Dumnezeu și aflarea lui în tot locul*. În tradiția *Bibliei de la 1688*, atrage atenția o sugestivă apropiere: „întru răsipire", concordantă cu „aflarea lui Dumnezeu în tot locul".

[340] Astfel de invocații de la începutul psalmilor sînt frecvente, încît devine de prisos o exemplificare mai bogată.

Întreaga meditație sadoveniană asupra lui Dumnezeu găsește bune argumente în fragmentul tradus. Pentru caracterul lui rezumativ și concluziv, sîntem tentați să mai adăugăm un verset, pe lîngă cele citate: „Mărturisi-mă-voiu ție, că cu înfricoșare te-ai minunat; minunate sînt lucrurile tale, și sufletul meu le cunoaște foarte" (B 1914, Ps. 138, 13). În finalul traducerii sale, Sadoveanu scrie, pe sugestiile psalmistului, formulate în numeroase versete din diferiți psalmi, ca și în cel care ne preocupă, două versuri în care se așează, cu faptele lui bune și rele, sub pavăză divină: „De mînia ta, Doamne, / Numai întru tine mă voi adăposti!" (SADOVEANU, O. 16, p. 597). Dumnezeu se află „în risipire", ca să folosim sintagma din vechea *Biblie* cantacuzinească, în întregul univers, de el creat, în flori, în cristale, în viețuitoarele de tot felul, în bobul de grîu și în protozoare, în vînturi, în valurile mării, în codri și în ierburile pustiei, cum amănunțește Sadoveanu, după *Scriptură*, toate minunile Domnului, prezente în lucrarea sa. Creatură „minunată", cum îl înfățișează psalmistul, și, după el, scriitorul, omul, purificat prin mărturisirea „fărădelegii" („Și vezi, de este calea fărădelegii întru mine, și mă îndreptează în calea cea veșnică", B 1914, 23), se recomandă la scaunul „județului". „Însă eu nu sînt decît un trup nou, în care te afli tu, cum se află marea într-un burete" (SADOVEANU, O. 16, p. 597), meditează Sadoveanu. Și, din nou, se apasă pe solidaritatea universală a creației, de esență divină, într-un perfect stil biblic: „slujind cu dreptate, pre tine te slăvesc, la fel cu viețuitoarele adîncurilor de sus și de jos".

Conceput ca un fel de „spovedanie", tot după modelul *Psalmului 138*, acest fragment din *Anii de ucenicie* pornește de la un fapt real: polemica provocată de H. Sanielevici, pe marginea prozei de tinerețe a lui Sadoveanu, în paginile revistei „Cuvîntul nou" de la Galați. În plină maturitate, autorul regretă cu umor dar și cu amărăciune, violența răspunsului său la atacul lui Sanielevici: „Era răspunsul unui om mînios, pe care l-am regretat numaidecît. Cred că mi l-a iertat și chelarul cu «catastiful»; e posibil să-l fi iertat și domnul H. Sanielevici. Eu îi port încă povara" (SADOVEANU, O. 16, p. 596). Pentru a scăpa de această „povară", ce se insinuează cu subtilitate, scriitorul se prezintă în fața judecătorului suprem: „M-am înfățișat la spovedanie înaintea Dumnezeului meu. Condica se umpluse de răutățile mele" (*Ibidem*). Chiar și amănuntul acesta, înscrierea păcatelor într-o condică („catastiful chelarului"), este scos tot din *Psalmul 138*: „și în cartea ta toate se vor scrie" (Ps. 138, 16). Rememorînd un moment dificil din cariera sa de scriitor, Sadoveanu stă departe de orice încrîncenare polemică și oferă un model de stil în care bunăvoința își are rădăcinile cele mai vechi tot în textele biblice. De fapt, într-o pagină memorabilă din acest punct de vedere, el își explică opera, lăsînd impresia că glumește, fără a avea, în ciuda tonului hîtru, această intenție. Rezultatul e o excelentă interpretare, într-o limbă înviată, a psalmului citat și o prezentare, în viziunea autorului, a dumnezeirii din natură, preocupare constantă nu numai în proza sa naturistă, ci și în viziunea asupra lumii în general.

Cele spuse mai sus explică foarte bine și apelul constant la *Psalmul 103* atunci cînd scriitorul abordează omniprezența lui Dumnezeu în natură. Psalmul este preluat și tradus, într-o formă concentrată, în cartea sa *Istorisiri de vînătoare*[341]. Performanța traducătorului este de-a dreptul uluitoare. Din 36 de versete, cîte are psalmul acesta în traducerile tradiționale românești din grecește (35 în ebraică, versiunea R–G), Sadoveanu reușește să scoată un întreg foarte omogen, fără să ignore nici una din ideile de bază ale originalului, în doar 9 versete! Impresia de „fidelitate" și „autenticitate" rezultă din păstrarea formulelor esențiale și sugestive, care devin, din această cauză, de largă circulație, tipizate în locuțiuni și expresii populare, ușor de identificat. Eliminarea repetițiilor și a pasajelor prea încărcate din textul originar, sporește mult, datorită unei selecții chibzuite, impresia de unitate și de originalitate a compunerii sadoveniene, care se centrează, cu mai puține cuvinte, pe un singur motiv: natura ca înfăptuire divină. Ne vedem obligați, din motivele arătate, dar mai ales de frumusețea textului, să cităm în întregime versiunea lui Sadoveanu din *Istorisiri de vînătoare*[342]:

---

[341] *Istorisiri de vînătoare*, *Opere* 14, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958, pp. 389-472.

[342] Ținem să precizăm că în ediția I. Oprișan, *Psalmul 103*, după numerotarea oficială a Bisericii Ortodoxe, este trecut la 104, ca în ebraică, așa cum sînt numerotați și psalmii din manuscrisele lui Sadoveanu. Locul lui este, în ediția menționată, după *Psalmul 91*, în aceeași numerotare. Acest fapt generează unele inconveniente, pentru că, într-o paranteză finală, autorul ediției nu dă ca sursă manuscrisele, ci volumul *Istorisiri de vînătoare*, 1937. În prefața volumului, editorul vorbește numai de cei „91 de psalmi cîți s-au păstrat în versiunea românească a lui Mihail Sadoveanu" (p. 8), nemenționînd și *Psalmul 104* (*103*) din cartea tipărită în 1937, care oferea doar cîteva versete din acesta, cum am văzut. Am preferat, în această situație, să reproducem fără nici o modificare, *Psalmul 104* (*103*) după ediția din 1958, *Opere* 13, revăzută de autor. Am preluat, însă, numerotarea versetelor din ediția Oprișan, pentru că ușurează comparația cu textul integral. Fiind vorba de un text adaptat cerințelor unei „prefețe" (*Despre această țară și despre vînat și pescuit*), menționăm și faptul că scriitorul modifică puțin versetul 1, adăugînd cîteva cuvinte de legătură cu albumul de fotografii Bădăuță folosit ca pretext pentru o dizertație literară despre frumusețile țării: *„zic chipurile și priveliștile aceste, ca și David, regele-poet"*. Psalmul este folosit ca argument, iar albumul ca pretext, pentru că Sadoveanu ține să adeverească, încă o dată, și în aceste noi *Istorisiri*, gîndurile și frazele psalmistului, cu propriile lui cuvinte și îndemnuri: „Răsfoiți aceste planșe, ca să vedeți cîte frumuseți cuprinde pămîntul românesc. Să nu

1. *„Doamne, Dumnezeul meu,* zic chipurile şi priveliştile aceste, ca şi David, regele-poet[343]*; mare şi minunat eşti tu: cu slavă şi cu strălucire împodobit!*
2. *Te îmbraci în lumină ca-ntr-o haină; întinzi cerul ca un cort.*
3. *Tu din ape îţi faci lăcaşurile cele de sus; nourii sînt căruţa ta şi te porţi pe aripile vînturilor.*
4. *Tu faci vînturile trimeşii tăi şi flacările focului sînt slugile tale.*
5. *Cît de minunate-s lucrurile tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut şi e plin pămîntul de făptura ta!*
6. *Toate de la tine aşteaptă să le dai hrană la vreme:*
7. *De le-o dai, ele-o primesc; de le iei duhul, mor şi în ţărînă se prefac.*
8. *De priveşti pămîntul, el tremură; de te-atingi de munţi, ei fumegă.*
9. *Cînd trimeţi tu, însă, duhul tău, toate iarăşi se zidesc şi se înnoieşte faţa pămîntului!"*

(SADOVEANU, O. 14, *Istorisiri de vînătoare*, p. 390)

2. Iniţierea războinicului

În *Ucenicia lui Ionuţ*, primul volum din trilogia *Fraţii Jderi* (1935), Mihail Sadoveanu face o interesantă referire la *Psalmul 103*. E demn de remarcat, deşi în aparenţă pare lipsit de importanţă, faptul că romancierul nu foloseşte, în 1935, numerotarea ebraică (104), din psalmii rămaşi în manuscris[344], ci pe cea din versiunea grecească (103). Fără îndoială că atunci cînd scriitorul vorbeşte de preferinţa lui Ştefan cel Mare pentru acest psalm îşi declară o opţiune proprie. Scena se petrece într-un moment festiv, hramul Mănăstirii Neamţ, la care ia parte, în 1469, îşi imaginează scriitorul, însuşi voievodul. La masa din stăreţie, care se desfăşoară cu tot ceremonialul de rigoare, după ce vlădica Iosif binecuvintează bucatele, în încăpere se aud glasurile preoţilor:

> „Cîntăreţii clerici îşi dreseră glasurile tuşind în chip felurit şi împunseră în bagdadie şi în fereşti melodia *Psalmului 103*, care plăcea îndeosebi măriei sale:
>
> *Binecuvintează, suflete al meu, pre Domnul!*
> *Doamne, Dumnezeul meu, mare şi minunat eşti Tu:*
> *Cu slavă şi strălucire împodobit."*
>
> (SADOVEANU, O. 13, p. 38)

Între versiunea aceasta şi cea din *Istorisiri de vînătoare* există cîteva mici deosebiri, care ar proba că Sadoveanu a consultat, în 1935, o *Biblie* ortodoxă oficială. Pe lîngă numărătoare (103 şi nu 104), versetul 1 are în *Fraţii Jderi* un şir în plus, întocmai ca în traducerile tradiţionale: „Binecuvintează, suflete al meu, pre Domnul" (BB, B 1914, B 1968).

Sursa grecească este de altfel agreată de scriitor, care-şi mărturiseşte această preferinţă, în altă parte, substituindu-se pesonajului. Părintele Amfilohie din *Fraţii Jderi* îi şopteşte voievodului în faţa iconostasului mai întîi „vorbe dulci în limba elină, care se tălmăcesc nu mai puţin dulce în graiul părinţilor noştri"[345] (SADOVEANU, O. 13, p. 250), precizează minuţios romancierul. În acelaşi moment al naraţiunii, ajunul unei bătălii cu tătarii, cea de la Lipnic, ni se lasă a înţelege, „Domnul pofti de la sfinţitul Amfilohie să asculte *Psalmul al nouălea*:

> *Domnul este împărat în vecii vecilor!*
> *Să piară păgînii din pămîntul lui!*
> *Ascultă, Doamne, dorinţa smeriţilor şi întăreşte inima lor,*
> *Pleacă urechea ta şi fă dreptate orfanului şi năcăjitului,*
> *Ca omul cel de lut să nu mai împrăştie groază pe pămînt!"*
>
> (SADOVEANU, O. 13, p. 251)

Romancierul notează, cu grijă, prelungind scena, extazul mistic al voievodului, care „murmură şi cîntă încet" versetele psalmului, într-o „adîncire în sine cu totul în afară de clipa vieţii" (SADOVEANU, O. 13, p. 251). Personajul actualizează cuvintele psalmistului la situaţia ţării şi a locuitorilor ei, identificîndu-se cu regele David cînd rosteşte: „Domnul este împărat în vecii vecilor! / Să piară păgînii din pămîntul lui!". Aşa se explică de ce versiunea din *Fraţii Jderi* se deosebeşte de aceea, neactualizată, din manuscris, în care scriitorul se străduieşte să transpună cît mai exact textul tradus de altcineva[346] din ebraică. Deosebirile

aveţi, însă, nici o clipă de mîndrie, căci toate sînt ale Celui ce clădeşte, preface şi înnoieşte. Omul zgîrie îndeobşte faţa pămîntului şi o pătează. Cele etern-frumoase sînt numai ale lui Dumnezeu" (p. 390).

343 Secvenţa subliniată este adaosă de Sadoveanu.

344 Vezi *Psalmii în traducerea lui Mihail Sadoveanu*, ed. cit., Ps. 104, pp. 113-114. În *Istorisiri de vînătoare*, scriitorul nici nu simte nevoia vreunei numerotări.

345 Atît de potrivite cu împrejurarea, cuvintele acestea, pe care le reproducem aici: „Au bătut asupra mea valuri şi nu m-au clătinat; / Au detunat trăsnete şi am rămas ca de stîncă; / Deoarece în mine stă puterea credinţii / Întru Hristos, Dumnezeul meu!", din rugăciunea pe care i-o traduce din elină în română Amfilohie voievodului gata să-i înfrunte pe necredincioşi, apare numele lui Hristos, scoţînd textul din aria davidică. Tema e însă frecventă şi în psalmi. Despre puterea credinţei vorbeşte şi Dosoftei, de pildă, cu cuvinte asemănătoare, în traducerea versificată a *Psalmului 9*: „Mişelului este Domnul de scăpare, / Agiutori la treabă, *la greu stîncă tare*" (s.n.) (DOSOFTEI, O. I, Ps. 9, p. 25). Nu excludem în traducerile lui Sadoveanu din psalmi unele influenţe din *Psaltirea în versuri* a mitropolitului Dosoftei. Mai greu cîntăresc, însă, în astfel de apropieri, mai ales psalmii cîntaţi în biserică la diferite slujbe religioase.

346 Nu cunoaştem nimic despre această traducere, în afară de cele cîteva date oferite de I. Oprişan: „Mihail Sadoveanu apela, în 1934, – din cîte rezultă din notaţia făcută de o persoană străină pe manuscrisul tălmăcirii de la Biblioteca Academiei Române – la talmudistul Moses Duff, rugîndu-l să-i transpună textele în forma brută direct din ebraică, urmînd ca el să le dea straiul sărbătoresc" (*ed.cit.*, p. 8). Se pare că în epocă exista o intensă preocupare de a se stabili, cum constată şi editorul, „O versiune cît mai apropiată de original a celebrelor imnuri închinate Dumnezeirii de regii David, Asaf, Solomon" (*Ibidem*).

dintre cele două versiuni nu sînt deloc nesemnificative. Ceea ce le separă este gradul mai ridicat al literarității în *Frații Jderi* față de cel din manuscrisul publicat de I. Oprișan: „Stăpîni-va în veci Dumnezeu; / pieri-vor de pe pămîntul său popoarele. // Dorința smeriților ai înțeles-o, Doamne, / în inimile lor ai pus nădejde, cătră ei pleci urechea Ta. // Ca să judeci pe orfan și pe năpăstuit; / pe pămînt omul să nu mai fie asuprit" (Ediția Oprișan, p. 19, Ps. 10, 16–18). Trei sînt elementele separatoare esențiale: *păgîni* (FJ) / *popoarele* (ms.); *întărește inima* (FJ) / *ai pus nădejde* (ms.); *omul cel de lut* (FJ) / *pe pămînt omul* (ms.). Fapt extrem de important, adresarea către Dumnezeu se face direct și imperativ, actualizată în roman: „Ascultă, Doamne, dorința smeriților" (FJ) și, la trecut, consemnativ, fără elan participativ, în manuscris: „Dorința smeriților ai înțeles-o, Doamne". În primul caz, Sadoveanu se manifestă în postura artistului care știe să creeze iluzia faptului trăit, în al doilea caz, își asumă doar rolul de traducător obiectiv. Naratorul dinamic este înlocuit de naratorul pasiv. Romancierul cedează locul traducătorului, preocupat de fidelitatea față de textul originar.

Faptul acesta se împlinește deplin atunci cînd citatul este asimilat în discursul personajului. Ajuns la curtea lui Ștefan cel Mare, comisul Manole se întîlnește mai întîi cu arhimandritul Amfilohie, în „cămara de taină" a voievodului, în așteptarea acestuia. Bătrînul comis îi apare îngîndurat arhimandritului, care îl întreabă în stil Ion Neculce: „– La ce te gîndești, cinstite comise?" Nemulțumit cu răspunsul primit, arhimadritul îl determină să-i mărturisească adevărul, după care îl răsplătește, aflînd că este îngrijorat de „necazurile măriei sale", cu binecuvîntarea meritată, care începe cu primele cuvinte din *Psalmul* 1: „Fericit barbat în gura căruia nu este viclenie, cum se spune în *Psalmi*" (SADOVEANU, O. 13, p. 471). De fapt Sadoveanu concentrează aici întregul verset 1 din acest psalm: „Ferice bărbatul care sfatul necredincioșilor nu urmează / Și pe calea păcătoșilor n-a umblat, / Și în adunarea hulitorilor n-a șezut" (versetul din manuscris, Ediția Oprișan, p. 11). Viclenia, în toate ipostazele ei, este sugerată cu o maximă economie verbală, justificînd pe deplin incipitul psalmic: „Fericit bărbatul" care stă departe de viclenie. Practic, în tălmăcirea călugărului, viclenia, necredința și cîrtirea zac în inimile acelora „care-și ascut limbile în taină împotriva măriei sale" și n-au înțeles că Dumnezeu „l-a ales ostaș al său" împotriva necredincioșilor (SADOVEANU, O. 13, p. 473).

A se vedea, în acest sens, și eforturile lui Vasile Radu și Gala Galaction, concretizate în *Biblia* pe care o tipăresc în 1938. Atragem atenția că Asaf nu era rege, ci doar cîntăreț, șeful corului, pe vremea lui David. Acestui muzician i se atribuie și o sumă de psalmi. Vezi DB., p. 99.

Pe acești vicleni îi țintuiește Amfilohie, duhovnicul voievodului, cu vorbele psalmistului.

Autorul desfășoară, în continuare, o adevărată erudiție biblică. Rețin atenția, mai cu seamă, pildele oferite de arhimandrit, scoase din *Apocalipsa Sfîntului Ioan Teologul* și din *Evanghelia după Ioan*. Călugărul pomenește un înțelept de la Solunt care „a dovedit că în numele lui Mehmet se cuprinde numele lui Antihrist". O întreagă simbolistică a numerelor conduce la identificarea răului suprem în Mehmet-Sultan[347]: „Acel înțelept de la Solunt a dovedit că în numele lui Mehmet se cuprinde numărul lui Antihrist. Și anii cînd a ieșit el la lume, și cînd a bătut el războaiele sale, și cînd a detunat Țarigradul, toți acei ani răspund la numărul lui Antihrist. Numărul lui este 666; deci e fără credință, fără lege și fără hodină" (SADOVEANU, O. 13, p. 473)[348]. Personajul lui Sadoveanu tălmăcește pilduitor, pentru „oamenii măriei sale", avînd în față o primejdie reală, „vorbele din *Apocalipsis*": „Aici este înțelepciunea. Cine are pricepere să socotească numărul fiarei; căci este număr de om. Și numărul ei este șase sute șaizeci și șase" (*Apoc.*, 13, 18). Triada malefică, de care fuge cel drept din cîntarea psalmistului, e întruchipată în viziunea călugărului din *Frații Jderi* de „fiara" instalată ca o batjocură supremă a creștinătății în „Cetatea Împărăției" – ce „stă sub sabia păgînului". Predica ținută în fața Jderilor de arhimandritul Amfilohie sfîrșește cu numirea crimei, la care se asociază „hulitorii" voievodului din țară. Acești călcători de jurămînt „n-au înțeles că Ștefan-Vodă are de la Dumnezeu o rînduială" și s-au aliat, spre ocara lor, cu diavolul: „Demonul se desfătează spurcînd cuvîntul, despre care a spus sfîntul Ioan Evanghelistul că este

[347] În *Viața lui Ștefan cel Mare* se face remarca: „La 1453, care cuprinde tot numărul nefast 13", Mahomet II cucerea „cetatea Constantinopolului" (SADOVEANU, O. 12, p. 214).

[348] Spre deosebire de roman, asocierea *Judecății de apoi* din *Apocalipsă* cu invazia turcească, împotriva căreia lupta un domnitor „ales" este mai larg ilustrată, cu un apel mai susținut la textul Sfîntului Ioan Teologul, în *Viața lui Ștefan cel Mare*:

> „Vremurile erau într-adevăr așa cum le arătau de mai demult scrisorile sfinte:
>
> «Cine-i hiara aceasta? cuvintează Arătarea Teologului, și cine poate să se bată cu dînsa? I s-a dat o gură care grăia cu trufie și cu hulire; și i s-a dat putere să lucreze patruzeci și două de luni. Și i s-a mai dat să facă război cu sfinții și să-i biruiască; și i s-a mai dat putere peste toată seminția și poporul și limba și neamul.
>
> Cine are minte, să socotească numărul hiarei, căci acest număr e nume de om, și numărul este șase sute șaizeci și șase.»"
>
> (SADOVEANU, O. 12, p. 217). Cf. B 1914, *Apoc.* 13, 4-7, 18.

Preferința scriitorului merge în *Viața lui Ștefan cel Mare* către *Apocalipsă* și mai puțin către *Psalmi*, cum va proceda în *Frații Jderi*. Ca peste tot, scriitorul folosește ca izvor un text apropiat de acela al *Bibliei de la București*. Noi am luat, și de această dată, ca punct de plecare, în comparațiile noastre, ediția din 1914, la care trimitem fără să mai reproducem toate secvențele citate.

Dumnezeu”[349]. După ce scrie *Viața lui Ștefan cel Mare*, prozatorul oferă un roman care are în centru, aproape nevăzut de cei din jur, în afara cîtorva apariții festive sau întîmplătoare, figura carismatică a voievodului. Citatele biblice, cele din *Psalmi* îndeosebi, sînt selectate în vederea acestui scop: înfățișarea domnului ca reprezentant al lui Dumnezeu pe pămînt, sfințit de mulțime imediat după moarte[350]. Emoția celor din jur e atît de puternică încît, nu o dată, personajele romanului izbucnesc în lacrimi sau își stăpînesc cu greu plînsul în apropierea lui.

Printre psalmii preferați de Mihail Sadoveanu se numără, fără îndoială, cum am mai observat, cel de al nouălea. Prea sfințitul Amfilohie din *Frații Jderi* are o plăcere îndoită, pentru că e și plăcerea voievodului, să-i spuie acestuia stihurile psalmului în elină și în română. În *Ucenicia lui Ionuț* se face o primă mărturisire în acest sens, după cum am văzut. Ea este întărită în *Oamenii măriei sale*, ultima parte a trilogiei, într-un mod și mai deschis, cu un spor de amănunte, care-l implică și pe voievod în pasiunea călugărului pentru limba greacă, o fantezie de scriitor, dar cu atît mai interesantă: „Spunea, pentru măria sa, unul din psalmii plăcuți măriei sale, pe care se ostenise altătată la Vatopedi a-i tălmăci de pe scripturile eline în limba moldovenească” (SADOVEANU, O. 13, p. 751). Se decalează astfel de către Sadoveanu încercări de traducere a *Bibliei* din grecește în română cu peste două secole. În plin slavonism bisericesc și de cancelarie, călugărul Amfilohie, care se îndeletnicea și cu traducerea psalmilor, „învăța carte la sfînta mănăstire Vatopedi, unde s-a aflat ucenic și măria sa Ștefan-Vodă, pe cînd era fecior tînăr și părintele său Bogdan încă n-ajunsese a apuca moștenirea Moldovei” (SADOVEANU, O. 13, p. 747). Dincolo de aceste explicații sentimental-culturale ale romancierului, pe tema traducerii psalmilor în limba română, se află și una istoricește confirmată: influența bizantină, indirectă, prin intermediar slavon, în numeroase traduceri[351], sau directă, prin legăturile cu Athosul, la care scriitorul face multe referințe. Lui Sadoveanu îi face plăcere să-i amintească și pe așa numiții „călugări călători”, care ajungeau din orientul creștin la noi: „este o rînduială în mănăstirile noastre răsăritene, că umblă monahii din loc în loc, pentru canon ori slujbe poruncite” (SADOVEANU, O. 13, pp. 747-748). Astfel de personaje își au locul într-un roman, din care aventura nu lipsește, implicată în ceea ce Sadoveanu numește eufemistic „slujbe poruncite”, generatoare de peripeții neprevăzute, altfel spus, culegerea, cu riscuri și vitejie, a unor informații folositoare „domniei”. Domnul este, în felul acesta, ferit de bănuiala unor interese personale și a unor inerente micimi omenești, toate acestea fiind preluate de sfătuitorul și confesorul său[352], cu care se află mereu în cele mai tainice consfătuiri și complicități. În astfel de pasaje adevărurile biblice se confruntă cu rațiunea de stat, iar justificările sînt scoase, de cele mai multe ori, din *Psalmii* lui David. Arhimandritul Amfilohie redevine, în împrejurările arătate, Amfilohie Șendrea, din neamul vechi al Șendrenilor, înrudit cu familia voievodului. Portretul lui David, rege întemeietor, mereu victorios împotriva dușmanilor lui Israel, se suprapune, în viziunea exaltată a lui Amfilohie, cu acela al lui Ștefan cel Mare, cu argumente pe care le extrage din *Psaltire* în primul rînd, cu precădere din psalmul al nouălea. Tăria credinței, care îl smulge pe rege de sub amenințarea păcatului pămîntesc, o vede triumfînd pe pămîntul Moldovei, prin iscusința militară a voievodului, în numeroasele sale bătălii în folosul creștinătății și al țării, misiune încredințată acestui domn de însuși Dumnezeu, ca altădată regelui David.

3. Sacralizarea domnitorului

Mihail Sadoveanu folosește, în *Frații Jderi*, împrejurări istorice bine cunoscute din domnia lui Ștefan cel Mare, în care introduce o tendință vizibilă de sacralizare a eroului principal. Arhimandritul Amfilohie își pune în slujba Domnului nu numai priceperea diplomatică, de care dă dovadă în atîtea împrejurări, dar și adînca lui cultură religioasă. În traducerea pe care o atribuie personajului său, romancierul se îndreaptă, cum o mai făcuse și înainte, către tradiția grecească, lăudată prin Amfilohie, strecurînd în textul biblic interpretări personale, impuse de adecvarea psalmilor la necesitățile narațiunii. De aceea el preferă în roman versiunea greacă a *Psalmului 9,* deși în momentul redactării ultimei părți a trilogiei (*Oamenii măriei sale*[353]), tradusese, într-o versiune mai fidelă, același psalm din ebraică[354]. Romancierul alege

[349] Cf. *Ioan*, 1, 1. „La început era Cuvîntul și Cuvîntul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvîntul”.

[350] „Ce după moartea lui, până astăzi îi zicu sveti Ștefan vodă, nu pentru sufletu, ce ieste în mîna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui céle vitejești, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după acéia l-au ajunsu”. Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, ed. cit., pp. 120-121.

[351] N. Cartojan amintește astfel de surse grecești îndepărtate, ajunse la noi „prin intermediar slavon”, în tipăriturile de la Brașov (*Istoria literaturii române vechi*, Editura Minerva, București, 1980, pp. 104-105).

[352] Pentru natura relațiilor lui Ștefan cel Mare cu Amfilohie este foarte semnificativ cap. IV, *Mărturisirea măriei sale Ștefan voievod* (SADOVEANU, O. 13, pp. 403-416).

[353] Profira Sadoveanu notează că între volumul al doilea din *Frații Jderi, Izvorul alb*, și *Oamenii măriei sale*, se scurg șase ani pînă ce romancierul se decide să redacteze încheierea trilogiei: „abia atunci își întoarce zîmbetul spre prietenii lui de odinioară [personajele romanului], cu care nu mai grăise vreme de șase ani de zile” (SADOVEANU, O. 13, p. 1039).

[354] Efectuarea traducerii se face, după toate probabilitățile, între anii 1934-1940 (cf. I. Oprișan, ed. cit., p. 8).

cu grijă, din acest al nouălea psalm davidic, pasajele care îi pot oferi sugestii pentru portretul pe care îl face indirect, pe parcursul întregii dezvoltări narative din *Frații Jderi*, marelui domnitor. Aceste sugestii le găsește adunate, într-un singur psalm, în versiunea grecească, declarată și folosită mai întîi, după cum am precizat la locul cuvenit, în *Ucenicia lui Ionuț* (SADOVEANU, O. 13, p. 251). Cele două momente din roman, cînd scriitorul recurge la citate din *Psalmul* 9, sînt asemănătoare: ajunul bătăliei de la Lipnic, împotriva tătarilor, din 1469 sau 1470 și ajunul bătăliei împotriva turcilor, la Vaslui, Podul Înalt, 1475. După cîțiva ani, Ștefan cel Mare se întîlnește cu sfătuitorul lui de taină, din nou în prezența Jderilor. Transformat într-un fel de icoană, voievodul este receptat imediat în această ipostază supraumană de cei din jur, care i se închină, cum face întreaga țară. Elemente de mitologie populară sînt infuzate cu dibăcie de autor în cartea sa, prevestind victoria domnului la Lipnic asupra necredincioșilor, „citită" de ostașii săi în semnele trimise din văzduh, după ce vodă „murmurase și el stihurile" *Psalmului 9*, însoțindu-și vocea cu aceea a arhimandritului, „cîntîndu-le încet" (SADOVEANU, O. 13, p. 251). Totul se petrece în asfințit: „Din acel roș de aur, fărîmat în jaratic de țesăturile dumbrăvii, ieși asupra cîmpiei un șoim sprinten care rămase plutind în văzduh cu aripile neclintite, ca o cruce neagră. Măria sa încă nu se deșteptase din întristarea-i amară, ca să-l vadă, însă oștenii înțelegeau că a pogorît din cer harul biruinții" (SADOVEANU, O. 13, p. 251). E un fel de parafrază naturistă la cunoscutele cuvinte: *In hoc signo vinces* care apar pe cer lîngă cruce înaintea bătăliei împăratului Constantin împotriva lui Maxențiu, în anul 312, vestind victoria creștinismului.

Mitizarea lui Ștefan cel Mare se face de către Sadoveanu prin mijloace variate. Dintre toate, referințele biblice ocupă locul cel mai important în conștiința personajelor din *Frații Jderi*, la nivele diferite de receptare. Ostașii au semnele lor, culese din natura îndumnezeită, în timp ce Vodă și sfetnicul său se adîncesc în lectura *Psaltirii*, mai ales înaite de bătălia decisivă de la Podul Înalt, o adevărată placă turnantă a romanului, în cheie creștină, fără de care nu poate fi înțelească esența spirituală a unor personaje simbol ca Ștefan cel Mare și arhimandritul Amfilohie. În *Psalmul* 9, autorul găsește toate elementele portretistice ale luptătorului pentru o cauză binecuvîntată de Dumnezeu care-i îndrumă pașii spre biruința „vrăjmașilor" și „nelegiuiților", în apărarea credinței, a „smeriților" și a „necăjiților":

Din toată inima mulțămescu-ți, Doamne;
Povesti-voi toate minunile tale.
Bucura-mă-voi și veseli întru tine,
Cînta-voi numele tău, Prea Înalte!
Cînd vrăjmașii mei îndărăptează,
Fă să se poticnească și din fața ta să piară.

Căci în jilțul tău ai stat, dreptule județ,
Făcîndu-mi judecată și dreptate.
Dojenit-ai popoarele, zdrobit-ai pe nelegiuiți
Și numele lor în veci l-ai stîrpit.

Căzut-a vrăjmașul, ruină de-a pururi;
Cetățile i le-ai smuls;
Și amintirea lor a pierit.
Ci Dumnezeu stăpîni-va în veac,
Pentru județ, scaunul său statornicind.
(SADOVEANU, O. 13, Ps. 9, pp. 751-752)

Vorbele psalmistului, așa cum le receptează călugărul lui Sadoveanu, vestesc ivirea unui mare oștean al Domnului în aceste locuri ale Răsăritului. El este asemănător marelui rege David, idee adînc înrădăcinată în conștiința devotatului slujitor al lui Vodă, „prea sfințitul" Amfilohie: „În măria sa Ștefan-Vodă a pus Dumnezeu puterea sa, ca să înceapă iar a se lumina întunericul răsăritean. Nu-i alt gînd la măria sa, nu-i alt gînd la mine decît răscumpărarea Cetății Împărătești" (SADOVEANU, O. 13, p. 750). Între domn și duhovnicul său este o perfectă identitate de scop: eliberarea cetății sfinte pîngărite de păgîni. Sufletele lor apăsate de nelegiuirea din 1453, cînd la Constantinopol au fost date jos „toate crucile bisericilor", sînt mîngîiate de versetele *Psalmului 9*, care cuprind înălțătoarele laude ale victoriilor obținute de David cu ajutorul lui Dumnezeu. Rugăciunea Domnului moldovean, îngenuncheat în fața icoanei Sfintei Marii din paraclisul taberei de la Vaslui, pe care nimeni n-o aude, este înlocuită de versetele psalmului citat, preamărind o victorie dumnezeească pentru care se pregătea și voievodul, cu gîndul la cele din rugăciunea lui David. Toată politica voievodului și a arhimandritului se află condensată în aceste rînduri: „Cînta-voi numele tău, Prea Înalte! / Cînd vrăjmașii mei îndărăptează, / Fă să se poticnească și din fața ta să piară". Sacralizarea lui Ștefan cel Mare în *Frații Jderi* se desfășoară, în viziunea lui Sadoveanu, în sens creștin, pe fundalul unei epopei populare, avînd în centru un erou providențial, apărător al credinței, singura speranță a mulțimii amenințate de invazia turcească, văzută ca o întruchipare absolută a forțelor răului, de sub „puterea lui Antihrist": „Demonul se desfătează spurcînd cuvîntul" (SADOVEANU, O. 13, p. 473), după aprecierea lui Amfilohie Șendrea, „légea lui Moamet cea spurcată", cum notează în cronică Grigore Ureche[355].

Dacă apropiem cuvintele cronicarului de acelea ale psalmistului, observăm o semnificativă asemănare a modului de a măsura proporțiile victoriilor obținute de cei doi apărători ai credinței, aleșii lui Dum-

[355] Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, ed.cit., p. 109.

nezeu pentru realizarea „minunilor" sale, aşa cum le „povesteşte" („Povesti-voi toate minunile tale") regele David în psalm: „Dojenit-ai popoarele, zdrobit-ai pe nelegiuiţi /. Şi numele lor în veci l-ai stîrpit" (Ps. 9, FJ, 751); „ca înaintea unui împăratu şi biruitoriu de limbi păgîne", îl califică Ureche pe Ştefan cel Mare după bătălia de la Podul Înalt[356]. Informaţiile din cronica lui Grigore Ureche, de care se foloseşte romancierul, în portretul lui Ştefan cel Mare, sînt filtrate prin *Psalmul 9*. Unele amănunte stilistice sînt comparabile şi cu cele din cronică. Războaiele care-i consolidează reputaţia sînt „minunate" ca şi acelea ale lui David: „de multe războaie minunate ce au făcut"[357]; „Ştefan vodă, ce-i zic cel Bun"[358]; „sveti Ştefan vodă"[359]. Sub influenţa *Psalmului 9* şi în concordanţă cu tradiţia populară care îl glorifică, din acest portret sadovenian lipsesc unele trăsături ale războinicului, consemnate de Grigore Ureche: „fiindu Ştefan vodă om războinic şi de-a pururea trăgîndu-l inima spre vărsare de sînge"[360]; „mînios şi degrabu vărsătoriu de sînge nevinovat", „omorîea fără judeţu"[361]. Toate victoriile lui Ştefan cel Mare se fac, întocmai ca în psalmul lui David, în numele unei justiţii divine: „Căci în jîlţul tău ai stat, dreptule judeţ, / Făcîndu-mi judecată şi dreptate": vrăjmaşii „îndărăptează", „se poticnesc" şi „pier", sînt „stîrpiţi", devin „ruină de-a pururi", „Ci Dumnezeu stăpîni-va în veac, / Pentru judeţ, scaunul său statornicind" (SADOVEANU, O. 13, Ps. 9, pp. 751-752). În roman, artizanul acestei imagini sacre a voievodului victorios în lupta cu păgînii este Amfilohie.

Măcar şi în treacăt, trebuie să amintim că, pe lîngă această tendinţă de sacralizare, esenţialmente cultă, cu provenienţa în cărţile religioase, în opera lui Sadoveanu există şi un corespondent popular de care scriitorul s-a folosit. În multe povestiri populare Ştefan cel Mare este înzestrat cu însuşiri supraomeneşti. Imaginaţia povestitorului anonim îl plasează pe acest nou Sfînt Gheorghe în preajma *Scripturii*[362]. În finalul romanului, ostaşii lui Ştefan cel Mare trăiesc în plină hagiografie populară, comportîndu-se faţă de domnitor întocmai ca faţă de sfinţi: „La focurile de popas din acele seri, umblau poveştile şi prorocirile, împletindu-se prin flacări şi fum spre stele. Acele poveşti şi prorociri erau ca un suflet al pămîntului Moldovei" (SADOVEANU, O. 13, p. 1006). Împotriva fiarei apocaliptice, „de la Moldova iese luptător cu sabie ageră" (SADOVEANU, O. 13, p. 1006), gîndeşte cuviosul Nicodim întocmai ca părintele său, Manole Păr-Negru, care preia ideea ca oştean: „Noi n-avem alta de făcut decît să murim pentru legea noastră: a fi să fie domnia de o mie de ani a fiarei, ori doborîm fiara şi măria sa Ştefan îi ia capul. Noi ne-om înfăţişa la scaunul Împărăţiei celei ce stă deasupra veacurilor şi lumilor şi ne-om da samă cu sufletul" (SADOVEANU, O. 13, p. 1007). Această neclintită încredere în justiţia divină are rădăcini adînci în *Psaltire*: „Că ai făcut judecata mea şi dreptatea mea; / Şezut-ai pe scaun, cel ce judeci cu dreptate" (B 1968, Ps. 9, 4). Sursa biblică se întîlneşte la Sadoveanu direct, în psalmii traduşi, sau indirect, prin folosirea tradiţiei populare, în care fantezia joacă un rol foarte mare, atît în interpretarea faptelor istorice, cît şi a textelor sfinte. În mentalitatea slujitorilor săi, Ştefan cel Mare intră, încă din viaţă, în oastea sfinţilor.

Nu putem vorbi, dacă ne referim la munca traducătorului, de deosebiri prea mari între versinea lui Sadoveanu din manuscris şi cea din roman. Cîteva observaţii se impun. Există, în versetul al patrulea din *Psalmul 9*, în ambele versiuni sadoveniene, un cuvînt pe care nu-l mai întîlnim în nici o altă traducere a *Psaltirii* în limba română, din cele pe care ne întemeiem observaţiile noastre, de la Coresi şi pînă astăzi. E vorba de arhaismul *îndărăptează* 'a da îndărăt', 'a se retrage', 'a ceda', în circulaţie şi astăzi în Moldova şi nordul Ardealului[363]: „Cînd vrăjmaşii mei îndărăptează" (Sadoveanu, FJ şi ms.), faţă de: „Cînd toarnă-se dracul mieu înapoi" (Coresi); „Cînd să va întoarce vrăjmaşul mieu înapoi" (BB); „Că tu mi-ai înfrîntu-mi pizmaşii să fugă" (Dosoftei); „Cînd se vor întoarce vrăjmaşii mei înapoi" (B 1914); „că vrăjmaşii mei dau înapoi" (R-G); „Cînd se vor întoarce vrăjmaşii mei înapoi" (B 1968). Sadoveanu cunoştea cuvîntul din graiul ţăranilor moldoveni, dar imboldul de a-l folosi în traducerea *Psalmului 9* îi vine din cronica lui Grigore Ureche, capitolul final: *De moartea lui Ştefan vodă cel Bun*, în celebrul portret pe care i-l face voievodului, cu accentul pe calităţile

[356] *Idem*, p. 102.
[357] *Ibidem*, p. 90.
[358] *Ibidem*.
[359] *Ibidem*, p. 120.
[360] *Ibidem*, p. 91.
[361] *Ibidem*, p. 120.
[362] Mostre care pot demonstra o astfel de mentalitate populară, în sanctificarea lui Ştefan cel Mare, concordantă cu cea din *Fraţii Jderi*, pot fi întîlnite în culegerea lui Simion T. Kirileanu, *Ştefan cel Mare şi Sfânt. Istorisiri şi cîntece populare*, Tipografia Monastirei Neamţu, ediţia a III-a, sporită, 1924. Printre aceste „istorisiri", una ne atrage cu deosebire atenţia. Ştefan cel Mare îl preface pe Diavol, lovindu-l cu o săgeată, din „nălucă" ascunsă într-un stejar, către care ţintise voievodul, într-o „movilă mică de păcură". Această „nălucă" nu-i altcineva decît „şarpele cel vechi, care este diavolul şi satana", din *Apocalipsă*, „pecetluit" în adîncuri pe „o mie de ani" (*Apoc.*, 20, 3). La împlinirea celor o mie de ani, liber, diavolul „va ieşi să amăgească neamurile" (*Apoc.*, 20, 8). Amăgitorul sfîrşeşte în „iezerul de foc şi de pucioasă" (*Apoc.*, 20, 10). Această minune este atribuită de imaginaţia populară tînărului voievod Ştefan, pe care, pentru fapta sa, îl binecuvîntează chiar Dumnezeu şi-i dăruieşte stăpînirea Moldovei, adresîndu-i-se: „Ca mulţămire pentru fapta asta, să moşteneşti toată ţara asta mănoasă şi nici o putere lumească să nu te poată învinge cîndva!" (p. 23).
[363] DA, F-I, Bucureşti, 1934, p. 619.

sale militare: „La lucruri de războaie meşter, unde era nevoie însuşi să vîrîia, ca văzîndu-l ai săi, să nu să îndărăpteaze şi pentru acéia raru războiu de nu biruia"[364].

Dacă opoziţia dintre textul manuscris şi cel tipărit în roman este irelevantă, în schimb pot fi semnalate cîteva particularităţi stilistice care poartă o mai pronunţată amprentă sadoveniană, cum era şi de aşteptat, în textul din roman. Chiar de la început, romancierul preia formularea din versiunile consacrate de tradiţia *Bibliei de la Bucureşti* (1688-1914: „*Mărturisi-mă-voiu* ţie, Doamne, cu toată inema mea") modificînd-o astfel: „Din toată inima *mulţămescu-ţi*, Doamne"). *Psalmul 9* capătă în versiunea lui Sadoveanu o notă mai personală datorită, printre altele, acestei modificări, transformîndu-se într-o mărturisire asumată ca rugăciune de mulţumire. Aceasta ne aduce în minte şi formularea lui Dosoftei: „*Mă rog ţie*, Doamne, cu inema toată" (DOSOFTEI, O. 1, p. 25). Adaptarea lui Sadoveanu trebuie pusă în legătură cu împrejurările şi stările sufleteşti ale personajelor, contopite într-o adoraţie comună. Acest psalm are, după cum am văzut, o semnificaţie deosebită atît pentru arhimandritul Amfilohie, traducătorul lui imaginar, cît şi pentru voievod, care-l ascultă cu religiozitate, recitat de călugăr. Versetele lui le trezesc amintiri comune din tinereţea petrecută la Vatopedi, dar şi înţelegerea mai adîncă a misiunii lor sacre de apărători ai credinţei. În preajma bătăliei de la Podul Înalt, ei anticipează şi gustă victoria împotriva păgînilor cu versetele *Psalmului 9* pe buze. Obsesia războinică („Dojenit-ai popoarele, zdrobit-ai pe nelegiuiţi / Şi numele lor în veci l-ai stîrpit; / [...] Şi amintirea lor a pierit.") ia sfîrşit, în bună tradiţie biblică, într-un sublim act reparator: instaurarea pe veci a justiţiei divine, în locul cruntelor nelegiuiri săvîrşite de temutul invadator înfrînt.

Sadoveanu, care îşi alegea cu atîta grijă cuvintele, face o mişcare şi o aşezare a lor în aşa fel încît înţelesul acestora să iasă firesc şi cu uşurinţă la suprafaţă chiar şi din cele mai adînci şi diverse straturi ale limbii. În versiunea din manuscris a *Psalmului 9*, Sadoveanu foloseşte, în două împrejurări diferite, acelaşi termen, *scaun*, pentru a desemna simbolic îndeplinirea actului de justiţie de către Dumnezeu: „Căci ai şezut pe *scaunul* tău, dreptule Judecător, / Făcîndu-mi judecată şi dreptate." [...] „Iar Dumnezeu stăpîni-va în vecie; / statornicit-a pentru judecată *scaunul* său" (Ediţia Oprişan, p. 17). Dacă vrem să simplificăm lucrurile, putem să spunem că scriitorul preia întocmai situaţia din *Biblia de la Bucureşti*, nemodificată esenţial în textele moderne (B 1914, B 1968): „Căci ai făcut judecata mea şi legiuirea mea, şăzut-ai pre *scaun*, Cel ce judeci direptatea." [...] „Domnul în veac rămîne. Gătit-ai cu judecată *scaunul* lui" (BB, Ps. 9, 4, 8). În versiunea R-G, în ambele situaţii apare numai cuvîntul *jilţ*. Se produce doar o înlocuire de termeni: cel consacrat în traducerile anterioare, *scaun*, prin *jilţ*[365], cuvînt mai nou, fără o semnificaţie stilistică deosebită în textul care ne interesează. Abia Sadoveanu, care cunoştea, cînd scria al III-lea volum din *Fraţii Jderi* (1942), versiunea R-G, foarte apreciată, în epocă şi după aceea, pentru calităţile ei literare, va folosi ambii termeni: *scaun* şi *jilţ*, obţinînd remarcabile efecte de stil. Pentru aceasta parcurge ariile semantice, foarte diferite ca întindere, ale celor două cuvinte şi reţine sensuri extrem de fine, cu o mare capacitate sugestivă. *Jilţ* are un sens limitat: „scaun înalt cu spetează şi braţe; fotoliu" (DEX), în timp ce aria semantică a lui *scaun*, cuvînt vechi, din moştenirea latină, este extrem de întinsă în limba română[366]. Cu greu *jilţ* poate avea înţelesul de „tron" şi de aceea Eminescu simte nevoia unei determinări: *jilţ cu spată*: „Iată craiul, socru mare, rezemat în *jilţ cu spată*" [= spetează înaltă] în *Călin (file din poveste)*, EMINESCU, O. I, p. 85. Bun cunoscător al valorilor semantice şi al sonorităţii cuvintelor, Sadoveanu foloseşte cuvîntul *jilţ* în pronunţie regională, *jîlţ*, într-un context în care acest cuvînt îşi poate reliefa expresivitatea obiectuală. Un dialog presupus, de o patriarhală intimitate, între om şi Dumnezeu umanizat, aminteşte de receptarea la nivel de povestire populară a divinităţii: „Căci în *jîlţul* tău ai stat, dreptule *judeţ*, / Făcîndu-mi judecată şi dreptate" (SADOVEANU, O. 13, p. 751). *Judeţ*, 'judecător', este introdus de Sadoveanu mai puţin pentru a obţine o facilă culoare de epocă, printr-un arhaism în plus, cît pentru a întări o stare de spirit. Eroii din *Fraţii Jderi* îşi încredinţează întreaga lor speranţă „Dreptului Judeţ", de la care aşteaptă mîntuirea de „vrăjmaşi", şi instalarea unei lumi a dreptăţii veşnice, după modelul oferit de vechiul psalmist: „Ci Dumnezeu stăpîni-va în veac, / Pentru judeţ, *scaunul* său statornicind" (SADOVEANU, O. 13, p. 752). Cuvîntul *scaun* îşi redobîndeşte, în versiunea Sadoveanu, sensul arhaic, mutînd acţiunea din planul concret, unde era plasată de *jilţ*[367], într-unul transcendental: „*scaunul* veşnicei ju-

[364] Grigore Ureche, *op.cit.*, p. 120.

[365] Apare la Eminescu, în *Strigoii*, sub forma *jeţ* („Pe jeţ tăcut se lasă") şi *jilţ* („cade pe-a jilţului său spată"), cu valoare poetică. Vezi *Dicţionarul limbii poetice a lui Eminescu*, Bucureşti, Editura Academiei, 1968, p. 295, ŞĂINEANU, DU, III, p. 286 şi SCRIBAN, DICŢ., p. 713 (*jeţ*).

[366] Foarte interesante pentru discuţia noastră sînt în special sensurile vechi ale cuvîntului *scaun* (DLR, S, t 10, partea 1, pp. 274-278).

[367] În versiunea lui Gala Galaction, Dumnezeu îşi pregăteşte ca un bun gospodar „jilţul său" judecînd „pe drepte pravili": „Domnul rămîne pururea şi întocmeşte spre judecată jilţul său" (Ps. 9, 8-9). Imaginea traducătorului, deşi *jilţ* are sens metonimic („judecată"), nu depăşeşte în acest exemplu un cadru concret.

decăţi dumnezeieşti", ca în vechile psaltiri, de la cele din secolul al XVI-lea („şezut-ai în *scaun*, giudeci dereptate", PSALT. SCH.), pînă la Dosoftei („Ş-au gătatu-ş *scaun* Domnul pre giudeţe"). Sadoveanu este foarte atent la acest sens nepămîntesc al judecăţii pentru a justifica, la treapta cea mai înaltă, lupta lui Ştefan cel Mare pentru creştinătate. Toate schimbările pe care le produce Sadoveanu, de la versiunea din manuscris la cea din roman, sînt subordonate acestui scop. La efectul final contribuie fără îndoială unele inversiuni, precum şi fluenţa versetelor din roman, superioare şi sub aspect prozodic acelora din manuscris.

Sadoveanu a tradus un număr mare de psalmi (92[368]), preocupat să realizeze o versiune cît mai fidelă, nu lipsită de calităţi artistice. Cele mai mari merite le găsim în modul în care scriitorul asimilează textul biblic condiţiilor noi din roman. Acest izvor nu se transformă, aşa cum se întîmplă în romanul contemporan al lui Thomas Mann, *Iosif şi fraţii săi*[369], într-un şuvoi epic, gîlgîitor de viaţa unei lumi şi a unor civilizaţii dispărute şi reînviate de scriitorul german, cu atîta forţă şi culoare, din paginile *Bibliei*. La Sadoveanu lipseşte de fapt chiar şi preocuparea de reconstituire istorică, documentară, a societăţii româneşti din vremea lui Ştefan cel Mare. Vitejia voievodului şi a ostaşilor, calităţile sale strategice, mereu evocate, nu umplu un spaţiu epic mai complex decît acela dintr-o baladă şi mai documentat decît al cronicarului. În schimb, în *Fraţii Jderi* porneşte, din aceeaşi sursă, o undă puternică de lirism care învăluie icoana unui conducător sanctificat de adoraţia populară, dirijată abil, cu argumente scoase din textele sfinte, de slujitorul său cel mai apropiat, care se întîmplă să fie călugăr, dar şi prieten şi rudă cu domnitorul.

Dimensiunea lui Ştefan cel Mare ca erou de roman este dedusă, în mod curent, din două surse: cronica lui Grigore Ureche, expurgată de detaliile negative, reţinute de cronicar, şi tradiţia populară. La acestea trebuie adăugată, după cum am văzut, şi sursa biblică[370], folosită de scriitor în vederea alcătuirii portretului spiritualizat al voievodului, experienţă nemaiîncercată, la această dimensiune, pînă la Sadoveanu în literatura română de inspiraţie istorică. Aceasta se dovedise preocupată mai ales de realizarea unui erou naţional solicitat ca factor de echilibru, într-o comunitate care îşi găseşte cu mare greutate drumul în istorie, în condiţiile vitrege create de presiunea din afară şi de interminabilele lupte interne pentru tron, între numeroşii pretendenţi la domnie, pe de o parte, şi între aceştia şi domn, pe de altă parte. Sadoveanu sparge aceste limite, axîndu-şi romanul pe o dimensiune universală: apărarea creştinătăţii de către un domnitor excepţional şi de slujitorii lui devotaţi, căutaţi şi pregătiţi în acest scop (cazul lui Ionuţ Jder) de arhimandritul Amfilohie, traducător şi recitator de psalmi. Din personaj istoric, cu existenţă reală, voievodul devine erou de epopee creştină, preluînd rolul marilor profeţi şi vizionari biblici. Către o astfel de dezlegare îl conduc pe Sadoveanu temeinicele sale lecturi de texte religioase vechi. În acest aspect neglijat din activitatea lui Sadoveanu regăsim suficiente argumente, pe lîngă altele, mai vechi, care se opun afirmaţiei lui G. Călinescu din *Istoria literaturii române*: „Dacă Sadoveanu n-a creat oameni, a creat însă un popor de o barbarie absolută". O concluzie ca aceasta este profund afectată de interesul arătat de Sadoveanu vechilor scripturi. Mai adăugăm un exemplu extrem de concludent, dintr-o carte cu un loc aparte în opera scriitorului, *Viaţa lui Ştefan cel Mare*[371].

Meditaţiile Domnului Moldovei, tulburat la masă de cutremurul cel mare din „zua de 29 august a anului 71, sărbătoarea Tăierii cinstitului cap al sfîntului proroc Ioan", cum scrie autorul în *Viaţa lui Ştefan cel Mare*, nu ni se par deloc „de o barbarie absolută". Ele sînt puse de Sadoveanu pe seama unui exponent al unui popor cu o cultură de o factură deosebită, e drept, în care fondul tradiţional este mereu împrospătat de cel religios, cele două surse amestecîndu-se pînă la identitate, aşa cum şi cuvintele scriitorului se amestecă în profunzime cu ale psalmistului vechi, într-o desăvîrşită unitate de gîndire şi expresie:

> „Iar cutremurul şi turnul mai aveau şi alte tîlcuri ascunse, pe care muritorii nu le pot pătrunde; căci numai Domnul

---

368 La aceştia I. Oprişan, ed. cit., adaugă şase *Creaţii lirice în maniera psalmilor*, precum şi traducerea primului capitol din *Geneză*, pp. 115-125.

369 *Joseph und seine Brüder*, 1933-1943; *Fraţii Jderi*, 1935–1942.

370 Împletirea sursei populare cu cea biblică, în întreaga operă a lui Sadoveanu, este mărturisită, nu atît teoretic, cît mai ales în practica scrisului, cum procedează povestitorul în cîteva fraze, deschizătoare de multiple sensuri, din romanul *Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă*: „Măcar mîngîierea aceasta a vinului nu uitase Cel-a-toate-cumpănitor s-o agonisească Moldovei. După cum şi norodul cel prost zice: vinul e bun şi la bucurie, şi la scîrbă. Şi cum, deasemeni, psalmistul cel vechi adaogă: vinul veseleşte inima omului şi foloseşte mădularelor lui" (SADOVEANU, O. 10, p. 7). În acelaşi sens – pentru că despre precaritatea vieţii în Moldova lui Duca-vodă, alinată de vin, vorbeşte scriitorul – sînt semnificative şi alte dezvoltări, în cuprinsul romanului, ale aceluiaşi verset: „Căci vinul ales, domnule abate de Marenne, îmblînzeşte mădularele, mintea şi sufletul. Îmblînzindu-le, face pe om mai bun. Îmbunătăţind pe om, Dumnezeu îl va primi bine la judeţul său" (SADOVEANU, O. 10, p. 54). Abatele francez nu înţelege pînă la capăt pilda beizadelei Alecu şi va reacţiona în sensul unei concepţii hedoniste pe care o practică de altfel cu multă discreţie şi rafinament.

371 Mihail Sadoveanu, *Opere* 12, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, 1958.

Dumnezeu stă, iar oamenii trec în nimicul de unde au ieşit; căci înaintea ochilor Celui etern mia de ani e ca ziua de ieri şi ca o strajă de noapte. Şi viaţa muritorilor e ca un vis, ca iarba ce răsare dimineaţa, ce răsare dimineaţa şi înfloreşte, iar sara se taie şi se usucă.

Aşa ne mistuim noi de mînia Ta şi pierim în faţa urgiei Tale.

Cînd pui fărădelegile noastre înaintea Ta şi cele tăinuite ale noastre sub lumina feţei Tale. (subl. lui M. S.)

Îmbrăcîndu-se în strai de mire, Domnul murmura stihurile Psalmistului, pătrunzîndu-se de veninul mîhnirii lor şi căutînd totuşi în ele sprijin pentru înfricoşatele încercări ce-l aşteptau."

(SADOVEANU, O. 12, p. 307)

Acest fragment trimite la *Psalmul 89*, versetele 4-8, uşor adaptate de autor din necesităţi stilistice, dar şi cu intenţia de a fixa mai bine liniile portretului lui Ştefan cel Mare ca apărător al creştinătăţii. În acest context lărgit trebuie căutat înţelesul din finalul capitolului VI (SADOVEANU, O. 12, p. 307) în care voievodul, rememorînd cuvinte din *Cartea Sfîntă*, cere „sprijin pentru înfricoşatele încercări ce-l aşteptau". Bătălia din 1475 de la Podul Înalt a fost cîştigată, dar ajutorul sperat de voievod de la prinţii creştini n-a venit. Găsindu-se „singur în dureri şi încercări", voievodul îşi pregăteşte cu grijă apărarea: „Silinţile sale, timp de cincisprezece ani, ţintiseră orînduirea Ţării, întărirea hotarului, întocmirea oştilor" (SADOVEANU, O. 12, p. 313). Scriitorul corectează portretul din cronica lui Grigore Ureche care apasă pe însuşirile de războinic ale voievodului chiar de la începutul domniei: „Décii Ştefan vodă gătindu-să de mai mari lucruri să facă, nu cerca să aşaze ţara, ci de războiu să gătiia, că au împărţitu oştii sale steaguri şi au pus hotnogi şi căpitani, carile toate cu noroc i-au venit"[372]. Pretutindeni, atît în *Viaţa lui Ştefan cel Mare*, cît şi în *Fraţii Jderi*, mai ales în roman, prozatorul lasă să încline balanţa în favoarea explicaţiei religioase, la nivelul tradiţiei populare, şi abia în al doilea rînd a celei istorice: „Dumnezeu însă adaugă împrejurărilor de tot felul valori misterioase; profanilor li se arată atunci minuni" (SADOVEANU, O. 12, p. 313). Portretul lui Ştefan cel Mare capătă, în proza lui Sadoveanu, sub influenţa textelor religioase, o dimensiune spirituală nouă şi mult mai complexă decît a războinicului necercetat de melancolia psalmistului: „Nimicnicie vor fi anii lor" (Ps. 89, 5).

Considerăm, în încheiere, nu numai că trebuie respinsă ca nefondată concluzia lui G. Călinescu cu privire la „barbaria absolută" a personajului colectiv în opera lui Sadoveanu, scriitor incapabil să creeze „oameni", ci trebuie reviziută şi întreaga poziţie a criticii româneşti faţă de inspiraţia religioasă în opera sa. De aceea, cînd se vorbeşte, după Nicolae Manolescu şi Al. Paleologu, de „utopia cărţii"[373] sau de „treptele lumii"[374], studii cu care s-au deschis căi noi şi importante de abordare a operei sadoveniene, a venit timpul să se facă un loc mai larg, între sursele invocate pînă acum, şi textelor religioase, celor vechi în special, care-i îmbogăţesc deopotrivă gîndirea şi limba.

[372] Grigore Ureche, *op.cit.*, p. 91.

VI. V. VOICULESCU: PE CALEA „RUGULUI APRINS" DE IUBIRE

1. Între psalm şi rugăciune

Considerat unul dintre cei mai de seamă poeţi mistici români, V. Voiculescu îşi manifestă încă din primele volume această înclinaţie, care se dezvoltă şi va deveni, cu timpul, o sursă puternică de lirism în numeroase din poeziile sale. Pentru perioada începuturilor, G. Călinescu remarcă frecvenţa ridicată a „temelor religioase", din primele trei volume ale poetului, *Poezii* (1916), *Din Ţara zimbrului* (1918) şi *Pîrgă* (1921), evoluţie pe care o vede „culminînd în elanul mistic din *Pasărea lui Dumnezeu*", poem de inspiraţie biblică, mai puţin adîncit într-o experienţă personală, de adoraţie nemijlocită. Emoţia e copleşită, ca în multe poezii din această perioadă, de un alegorism dezvoltat raţional, care diminuează, prin mijloace retorice, ceva din „elanul mistic" apreciat de critic.

Poetul, un foarte bun cunoscător al *Vechiului Testament*, porneşte în *Pasărea lui Dumnezeu* de la *Psalmul 102*, un celebru imn de laudă adus Domnului de regele David în numele celor care cred în puterea lui ocrotitoare şi merită binefacerile cerurilor: „Binecuvîntează, suflete al meu, pe Domnul şi toate cele dinlăuntrul meu, numele cel sfînt al lui. Binecuvîntează, suflete al meu, pe Domnul şi nu uita toate răsplătirile lui" (Ps. 102, 1-2). Aceste două versete iau forma unei alegorii naive a „vulturului", „pasărea lui Dumnezeu", care îşi face „cuibul" în sufletul său:

Un vultur are cuib în mine,
Îl simt cum fîlfîie mereu
Şi vulturul, precum ştiţi bine,
E pasărea lui Dumnezeu...

Deprins în cer cu alte zboruri,
Acum el ţine ochiu-nchis:

[373] Nicolae Manolescu, *Sadoveanu sau utopia cărţii*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1976.

[374] Al. Paleologu, *Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1978.

Îi arde sufletul de doruri
Şi amintiri din Paradis.
(*Pasărea lui Dumnezeu*, *Integrala*, p. 160[375])

Semn al sfinţeniei, „deprins în cer cu alte zboruri", vulturul, în psalm ca şi în poezia lui Voiculescu[376], este simbolul duratei prin credinţă dătătoare de tinereţe reînnoitoare. „Înnoi-se-vor ca ale vulturului tinereţile tale" (Ps. 102, 5), spune vechiul psalmist. Voiculescu, în replică, adaugă la dialectica despre perenitatea de esenţă divină şi efemeritatea pămînteană, din *Psalmul 102* („Omul ca iarba; zilele lui ca floarea cîmpului"), versurile din *Pasărea lui Dumnezeu*, care comunică, în altă formă parabolică, aceeaşi idee a înălţării: „rîvnind al slăvilor hotar". Imaginea „urcuşului" devine un laitmotiv fundamental în lirica acestui poet setos de absolut:

Îl cheamă slăvile senine
Şi-nchis, se zbuciumă mereu...
Căci vulturul, precum ştiţi bine,
E pasărea lui Dumnezeu.
(*Integrala*, p. 161)

La capătul *urcuşului*, oricîte primejdii s-ar ivi pe cale, îl găseşte întotdeauna pe Dumnezeu, ca în volumul *Urcuş* (1937[377]), în poezia cu acelaşi titlu:

Şi-ncep să sui urcuşul Tău-nainte
Gheţar dumnezeiesc fără de vad...
De-alunec în prăpăstiile sfinte
Nu-mi pasă, Doamne, tot în Tine cad.
(*Urcuşul*, *Integrala*, p. 380)

Această consecvenţă tematică a poetului este impresionantă şi în continuă dezvoltare, culminînd în poeziile din ciclul apărut postum, sub un titlu, cum sînt atîtea în opera lui V. Voiculescu, ce acoperă explicit o mărturisire pioasă: *Călătorie spre locul inimii*[378]. Printre cele mai semnificative piese ale ciclului, se află cele de inspiraţie veterotestamentară, cum este poezia dedicată „Fratelui Andrei Scrima", *Taborul*, datată de autor 18 martie 1954, pe care o cităm în întregime, pentru a se putea observa mai bine saltul artistic de la volumul de afirmare, *Urcuş*, la poeziile din perioada cînd scria extraordinarele *Sonete* cu care îşi încheie cariera literară:

[375] V. Voiculescu, *Integrala operei poetice*, ediţie îngrijită şi prefaţă de Roxana Sorescu, Bucureşti, Editura Anastasia, 1999. În continuare, *Integrala*.

[376] Motivul apare frecvent în poezia interbelică: „Cu plugul lunii te brăzdează marea, / Te au în clonţuri vulturii de sus", G. Lesnea, *Psalm*, în volumul *Argint*, 1939, reluat în antologia din 1964, Bucureşti, Editura pentru Literatură, pp. 162-163.

[377] V. Voiculescu, *Urcuş*, poeme, Bucureşti, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II", 1937.

[378] Titlu dat ciclului de editor după poezia păstrată în manuscris, *Călătorie spre locul inimii*, datată de poet: Noaptea de 24 decembrie 1955, Bucureşti.

Suflete, fii gata să urcăm Taborul:
Soarele şi luna au orbit în piscuri
Cînd, Atunci, splendoarea şi-a vărsat zăporul
Peste spăimîntate, negrele lor discuri.

Ci pe noi, schimbaţii mai presus de îngeri,
Vipiile sacre slobozi azi ne lasă...
Doar atît să spunem, tari, fără de-nfrîngeri:
«Noi, copiii Slavei, ne-nturnăm acasă».
(*Taborul*, *Integrala*, p. 524)

Ecouri din psalmi, semnificative atît pentru cultura biblică a poetului, cît şi pentru modul de a absorbi astfel de sugestii îndepărtate în sistemul său imagistic, sprijinit cu consecvenţă pe un fond lingvistic popular, inedit, în mare parte, provenit din zona sudică a vocabularului românesc („splendoarea şi-a vărsat *zăporul*", „*vipiile* sacre slobozi azi ne lasă") se regăsesc în poezia *Taborul*, titlu sonor, evocator de peisaje şi scene din *Vechiul Testament*. Fără a avea înălţimea Hermonului, cu care a fost comparat[379], Taborul se bucură de o reputaţie asemănătoare, mai ales ca loc de jertfe, identificat în *Deuteronom*[380]: „Chema-vor aceştia poporul pe munte şi acolo vor junghia jertfele cele legiuite" (B 1968, *Deut.*, 33, 19). Urcuşul pe muntele Tabor apare mai explicit într-un verset din *Judecătorii*, în porunca pe care Barac o primeşte, prin Debora, de la Dumnezeu: „Domnul Dumnezeul lui Israel îţi porunceşte: «Du-te şi te suie pe muntele Tabor»" (B 1968, *Jud.*, 4, 6). Barac se afla în aşteptarea îngerului Domnului, care urma să-l călăuzească în bătălia împotriva lui Sisera, căpetenia armatei lui Iabin, asupritorii Israelului în acea vreme. În *Psalmul 82*, bătălia de la Tabor, pe albia Chişonului, devine un reper al victoriilor împotriva vrăjmaşilor lui Israel, şi un triumf al acelora care cred în Dumnezeul unic: „Tu singur eşti Cel preaînalt peste tot pămîntul", se încheia psalmul. Toate aceste „asalturi" ale Taborului din *Vechiul Testament* sînt pentru poetul român doar semne pregătitoare smulse dintr-un zăcămînt subconştient, alimentat de lecturi biblice. Un urcuş concret, desprins dintr-un cadru istorico-legendar, care înconjoară o înălţime celebră, se transformă în simbolul unei înălţări mistice.

În *Taborul* lui Voiculescu, lumea concretă este complet abandonată, pentru viziuni paradisiace: „Suflete, fii gata să urcăm Taborul...". Întoarcerea „acasă", în Paradisul regăsit, la trecerea celui mai înalt prag, „mai presus de îngeri", reprezintă suprema comuniune cu Dumnezeu. „Noi, copii Slavei, ne-nturnăm acasă", spune poetul, ars de „vipiile sacre", chemat, ca în vechea poezia a începuturilor, de „doruri şi amintiri din Paradis" (*Pasărea lui Dumnezeu*). Senina meditaţie a poetului despre moarte din poezia

[379] DB, 1995, p. 1251.

[380] *Ibidem*.

Taborul se întemeiază pe versetele *Psalmului 89,* din care cel de al treilea: „Tu întorci pe om în pulbere și zici: «Întoarceți-vă, voi, fii ai oamenilor!»" (R–G[381], Ps. 90, 3) se aseamănă și ca formulare cu textul lui Voiculescu: „Noi, copii Slavei, ne-nturnăm acasă". Aceasta e „suprema întregire" pe care o mărturisește mereu acest poet: „Plinirea mea, Tu, Doamne, supremă întregire, / Fă din risipa vieții în tine să m-adun" (*Întregire, Integrala*, p. 525). Versurile finale din poezia *Întregire*, datată de autor 21 martie 1954, sînt perfect concordante cu cele din *Urcușul*, scrise cu aproape două decenii mai înainte: „De-alunec în prăpăstiile sfinte / Nu-mi pasă, Doamne, tot în Tine cad" (*Integrala*, p. 380). Astfel de invocații, în care contopirea dintre om și Dumnezeu este totală, sînt frecvente în *Psalmi* și trec în poezia cultă pînă astăzi, în receptări individuale foarte diferite, din ce în ce mai îndepărtate de textul originar, pînă la un stadiu atît de avansat încît recunoașterea sursei devine dificilă. Vasile Voiculescu nu-și ascunde izvoarele religioase, dimpotrivă, le dezvăluie și le etalează într-un stil extrem de personal, cu gust pentru metafora modernă, în care introduce însă vocabular și expresii din textele religioase vechi și din graiuri, captivat de alegorii și pilde în manieră și cu material biblic, în care adorația lui Dumnezeu este cuprinsă în mici narațiuni, cu două personaje în dialog, după modelul vechilor psalmi. După acest model, Voiculescu creează ceea ce va numi *Limba cerească*, într-o poezie care poartă chiar acest titlu[382]. „Vorbirea" aceasta extrem de sensibilă, de subtilă și de interiorizată, este aceea a rugăciunii, un metalimbaj universal, afirmă poetul, al dialogului cu Dumnezeu: „Doamne, îngăduie în genunchi să-Ți mulțumesc, / Că pe mine, mișelul, rob spurcăciunii, / M-ai învățat acum, ca pe îngeri, să vorbesc / Limba cerească, universală, a Rugăciunii". În această limbă, care este a vechilor psalmi, filtrați prin conștiința creștină a poetului, este scrisă poezia *Călătorie spre locul inimii*, o capodoperă a genului:

...Locul inimii noastre? Cine-l știe? Cîți îl cer?
Vîrtejul cugetelor nu-i chip să ne poarte...
Locul inimii noastre sălășluiește-n Cer
Și-n el lumina lină a Celui făr-de-moarte.

Aspre prăpăstii se sparg în orice ins,
Pe munții sufletului ninși de blesteme
Arde floarea minunilor – Rugul Aprins –
Ce-n scrum preface spațiu și vreme.

Doamne, spre locul: inimii noastre? Inimii Tale? 'ndreptează
Pașii rugăciunii obosită de cale,
Acolo unde deodată mintea se deșteaptă trează,
În amiaza Eternității Tale.

(*Integrala*, p. 562)

Întreaga poezie stă în lumina „Rugului Aprins" care călăuzește calea spre Cel Nevăzut („Vîrtejul cugetelor nu-i chip să ne poarte") și etern („lumina lină a Celui fără de moarte"). Axa lumii e cerul, „locul inimii", în care omul se contopește, încredințîndu-se lui Dumnezeu, în palpitul universal, „În amiaza Eternității Tale". Drumul acestor imagini are punctul de plecare în *Ieșirea*: „Iar acolo i s-a arătat îngerul Domnului într-o pară de foc, ce ieșea dintr-un rug; și a văzut că rugul ardea, dar nu se mistuia. Atunci Moise și-a zis: «Mă duc să văd această arătare minunată: că rugul nu se mistuiește»" (*Ieș.*, 3, 2-4). Coborît în „para de foc", Domnul îl previne pe Moise: „Iar dacă a văzut Domnul că se apropie să privească, a strigat la el Domnul din rug și a zis: «Moise! Moise!». Și el a răspuns: «Iată-mă, Doamne!» Și Domnul a zis: «Nu te apropia aici! Ci scoate-ți încălțămintea din picioarele tale, că locul pe care calci este pămînt sfînt»"! (*Ieș.*, 3, 4-5). „Călătoria spre locul inimii" începe pentru Voiculescu aici, în „chemarea lui Moise" de către Dumnezeu din „Rugul Aprins": „Arde floarea minunilor – Rugul Aprins – / Ce-n scrum preface spațiu și vreme". Cu imagini culese din textele sfinte, V. Voiculescu, întocmai ca psalmistul cel vechi, realizează o sugestivă alegorie a purificării de păcat, pentru a putea depăși „munții sufletului ninși de blesteme" (aluzie la păcatul primilor oameni) și a înlesni intrarea în „lumină", acolo unde e „locul inimii", prin care poetul figurează, după același model, comunicarea cu Dumnezeu.

Prin versurile lui V. Voiculescu nu curge, în perioada debutului, seva tulburătoare a *Scripturii*. Într-o poezie dintre cele mai cunoscute, *Ca pe un diamant*, din primul său volum, motivele biblice se risipesc în faldurile somptuoase ale unor imagini pe cît de ceremonioase tot pe atît de inconsistente. Rețin atenția, în prima parte a poemului, construit antitetic, cîteva frumoase stilizări din *Facerea*, crearea omului: „Strivit zăceam sub scoarța humii în bezna pururi blestemată, / Și plin de lut duceam robia în miezul stîncilor bătrîne, / Cînd mîna Ta m-a scos de-acolo și m-a spălat de orice pată / În apele eternității ca pe un diamant, Stăpîne!..." (*Ca pe un diamant, Integrala*, p. 50) În final, conceput ca un fel de replică, se fac simțite ecouri din *Legea nouă*, aceea a iubirii cristice: „Ca pe un diamant, Stăpîne, m-ai pus în crucea stemei Tale / Și-n aurul iubirii sfinte m-ai ferecat – deasupra urii – / Să licăresc în noaptea vremii, cînd stele n-or mai fi pe cale, / Ca un surguci al slavei Tale pe larga frunte a făpturii!" (*Integrala*, p. 50). Și aici, atît de aproape de o temă dominantă a liricii

[381] Folosim aici versiunea Radu – Galaction, consultată probabil și de poet.
[382] *Limba cerească, Integrala*, p. 560.

sale, emoția pare sacrificată în favoarea decorului strălucitor. Poetul instruiește, în versurile sale, într-o bogată figurație, că legea supremă a creștinismului este iubirea instaurată de Isus, prin jertfă. Pe patul de suferință, Paul Valéry nota printre „ultimele fraze" pe care le-a scris[383], înainte de moarte, în 1945: „Toate șansele de eroare – mai rău, toate șansele de a cădea în prost gust, în frivolitate vulgară, aparțin celui ce urăște. Cuvîntul Iubire nu a fost asociat cu numele Domnului decît prin Crist". De-a lungul întregii sale existențe, această credință în forța iubirii a fost mărturisită, în versurile sale, și de V. Voiculescu. Procesul acesta s-a adîncit, de-a lungul timpului, sub forma unei trăiri lirice religioase tot mai intense, am putea spune, de la un volum la altul.

Preocupat de teme inspirate din *Noul Testament*, poetul nu se arată la început interesat în mod deosebit de *Psalmi*, pe care nu-i ignoră. Menționarea lor apare însă marginală, ca în poezia *Casa noastră*, o imagine a țării copleșite de nostalgii de viață rustică și de folclor: „Curgea viața dulce, firească și-nțeleaptă, / Cum curg din guri sfințite lungi stihuri de psaltire..." (*Integrala*, p. 49). *Psaltirea* apare aici doar ca un cuvînt din recuzita tradiționalistă, fără rădăcini mai adînci în sensibilitatea mișcată de adorarea lui Dumnezeu. Epitetele au un rol decorativ, întărit de vocabularul biblic, ca în această definiție a poeziei: „Cerească floare, albă, strălucită, / Cu blînd miros de rai, e Poezia. / Sămînța ei de îngeri e zvîrlită / Și brazdă caldă-i e copilăria" (*Poezia, Integrala*, p. 55). Nici în *Glas de clopot*, prevestirea pedepselor ce urmează păcatelor, temă biblică importantă, cu un loc bine hotărît de legile aspre ale *Vechiului Testament*, nu are, în poezia lui Voiculescu din epoca debutului, puterea profetică a modelului de la care pornește: „Proorociri grozave și psalmi de-ngropăciune, / Mînii întunecate ce greu se-năbușeau... / Căci duhul răzvrătirii părea că însuși spune / Frînturi de psalmi amarnici ce-n zbor se deslușeau" (*Integrala*, p. 57). Poezia nu depășește nivelul unor îndemnuri și declarații abstracte: „Copii orbiți și rătăciți ai firii, / Treziți-vă din somnul de păcate..." (*Integrala*, p. 58). Acest poem amplu capătă, spre sfîrșit, un pronunțat caracter de pamflet politic și nu mai prezintă interes pentru discuția noastră. Abia cînd atinge fervoarea condamnării păcatului, poetul, ici și colo, găsește din nou drumul către *Psaltire*.

În unele poeme din același volum, în loc să-l întîlnești pe David, dai cîteodată mai curînd peste Arghezi. „Părinte, unde să Te caut și pentru ce te-ascunzi mereu?" – se întreabă poetul întocmai ca autorul *Cuvintelor potrivite*, mult mai încrezător decît acesta că se va putea bucura de „rodul nemuririi" (*Părinte, unde să te caut?, Integrala*, p. 79). Meditația religioasă a lui Voiculescu, așa cum apare în primul său volum, este lipsită de dramatism, guvernată de un echilibru perfect între „bine" și „rău", care formează „legea ce s-a pus de la-nceput": „Nestrămutată, veșnica-ntregire / A unuia de-a pururi prin cellalt, / Nevoia lor de sprijin, de-nfrățire / E țelul sfînt al celui Prea Înalt" (*Binele și răul, Integrala*, p. 80). Nimic nu tulbură acest echilibru, ca în pastelul *Vara*, care îl amintește atît de bine pe Alecsandri: „Crunt dogoarea se revarsă, tot mai aprigă, de sus, / Norii albi, ca niște visuri au mințit și-apoi s-au dus. // Și sub arșița cumplită piere-n țarini rodul sfînt... / E atît senin în Ceruri cîtă jale-i pe pămînt!" (*Integrala*, p. 91).

Volumul *Din Țara zimbrului* poartă subtitlul *Poezii de război* (1918) și răspunde, în mare măsură, intenției de evocare a celor dispăruți în timpul campaniei din Moldova (1916-1918), țărani îndeosebi. Dincolo de astfel de poezii panegirice, putem observa, limitîndu-ne doar la subiectul care ne interesează, un interes crescut al poetului pentru imaginile veterotestamentare, în cîteva cazuri mai semnificative. Într-o poezie care se intitulează *Rugăciune* întîlnim multe elemente psalmice, cum ar fi, printre cele mai importante, abandonarea totală, după desprinderea omului de rătăcirile anterioare, în pavăza lui Dumnezeu: „Povățuiește-mă pe cale și prin amara rătăcire/ Doar voia Ta să-mi fie ținta și Duhul Tău să-l am drept scut" (*Integrala*, p. 158). Răsună aici cuvintele vechiului psalmist, dintre care le reținem pe cele din cunoscuta și concisa formulare: „Sprijinitorul meu ești, scăparea mea, Dumnezeul meu, și voi nădăjdui spre dînsul" (B 1914[384], Ps. 90, 2). Adăugăm și acest verset din *Psalmul pocăinței lui David*: „Dă-m mie bucuria mîntuirei tale și cu duh povățuitoriu întărește-mă" (BB, Ps. 50, 13). V. Voiculescu își întărește mărturisirea de credință și implicit lauda adusă lui Dumnezeu cu exemple din *Pentateuh* și din profeți, cum va proceda în frecvente cazuri:

Și pune-n dreapta-mi slă[bă]*noagă puterea facerei de bine,*
Să fie lucrul mînei mele un semn al naltului Tău Tron...
Trimite Harul să-nvieze din nou credința moartă-n mine,
Cum a-nflorit odinioară toiagul blîndului Aron".
(*Integrala*, p. 158)

Dosoftei recepta astfel, în traducerea sa augmentativă, revărsarea protecției divine: „Tu-m ești stîncă

[383] Paul Valéry, *Poezii. Dialoguri. Poetică și estetică*, ediție îngrijită și prefațată de Ștefan Aug. Doinaș, traduceri de Ștefan Aug. Doinaș, Alina Ledeanu și Marius Ghica. „Cronologie" de Alina Ledeanu, București, Editura Univers, 1989, p. 37.

[384] Presupunem că, în 1918, anul cînd apare volumul *Din Țara Zimbrului – Poezii de război*, V. Voiculescu a folosit, în acel moment de efervescență patriotică, *Biblia* editată de Sfîntul Sinod în 1914, sub patronajul regelui Carol I, „în al 49[-lea] an de domnie", versiune care continuă tradiția *Bibliei de la București*.

şi ferice / Şi tu-m trimiţ agiutoriul / Cu bine, cu de tot sporiul. / Şi pre tine mi-i nedejde, / Doamne, hie-n ce primejde" (DOSOFTEI, O. 1, Ps. 90, p. 208). Poet modern, V. Voiculescu îşi ia alte libertăţi faţă de textele sacre consultate, nefiind constrîns, ca mitropolitul moldovean din secolul al XVII-lea, să rămînă, chiar în cadrul unei versiuni dezvoltate, fidel textului originar. În schimb, adaosurile mitropolitului sînt făcute cu scopul de a întări ideea biblică şi, prin aceasta, traducerea sa este fidelă şi explicită. El rămîne un ideal de traducător în versuri al unui text religios de valoarea literară a *Psaltirii*, prin grija de a împăca, pe cît e posibil, principiul obligatoriu al fidelităţii dogmatice cu exigenţele poeziei. V. Voiculescu nu este traducător, nici măcar pe secvenţe mici. El va recurge de aceea, în *Rugăciune*, la un adevărat mixaj de texte biblice, însuşite creator, în care sugestii din *Psaltire* vin să se întîlnească, fără discrepanţe, cu cele din *Pentateuh*. Ne vom ocupa mai pe larg de această poezie ceva mai încolo, cînd vom discuta, grupate, şi celelalte *Rugăciuni* ale poetului.

Cel de al doilea volum al lui Vasile Voiculescu, *Pîrgă*, vrea să fie, după cum mărturiseşte poetul în poezia titulară, o chintesenţă a experienţelor sale poetice anterioare, în care se implică din ce în ce mai mult cu versuri de inspiraţia religioasă. „Pîrgă" e alegoria roadelor sale literare „date în copt": „Azi visul rădăcinii pe ramuri străluceşte, / Voios stă rodul ciucur şi-ncet se pîrguieşte... // Şi-ncovoiat sub pîrgă, aştept culegători" (*Pîrgă*, *Integrala*, p. 181). Într-o poezie de coloratură stilistică religioasă, poetul se închipuie a fi *Noul mag*, în drum „Spre Staulul rîvnitului Mister". În stilul alegoric pe care îl cultiva cu insistenţă pe atunci, şi încă multă vreme după aceea, poetul îşi pune descoperirile sub semnul unui individualism exaltat, de sorginte romantică, la acest început de drum, îngroşînd mesajul din *Pîrgă*:

Nu mai aştept lumina din afară:
O alta-n mine tainic s-a aprins
Şi arde-n fund pojarnica ei pară.
Văpaie noaptea, ziua stîlp de fum –
Cu ochii-ntorşi spre ea pornesc la drum.
(*Noul mag*, *Integrala*, p. 184)

Acest „stîlp de fum/foc", care vine din adîncimile *Vechiului Testament* (*Ieş.*, 13, 21), transformat de poet în flacără interioară călăuzitoare, stabileşte o apropiere voită de destinul lui Moise, acela ce-l avea drept călăuză, în „rugul aprins", chiar pe Dumnezeu. Astfel de imagini biblice îl frămîntau pe poet încă de pe acum, dar le foloseşte mai ales ca material alegoric, atunci cînd îşi precizează ţelurile artistice, căutările şi speranţele, cîteodată dezamăgit. *Îngerul nădejdii* este înlocuit de „Arhanghelul Durerii" (*Integrala*, p. 188). Altădată imaginile biblice devin suport în observarea unor reacţii la solicitările existenţei: „În urma mea iubirea, blestemată, / Ca o Sodomă arde-nflăcărată, / Şi toată patima şi-ntreaga nebunie / Vor fi cenuşă pînă-n temelie" (*Sodoma...*, *Integrala*, p. 189). O iubire defunctă e „raiul de-altădată", plopul de la poartă, îngălbenit de toamnă, „stîlp pîlpîitor de pară", dar şi „sabia de foc neîndurată / Pe care Heruvimul nevăzut / O flutură spre lumea blestemată / La Poarta Paradisului pierdut" (*La Poarta Paradisului pierdut*, *Integrala*, p. 193). Apar, tot acum, şi semne de pietate psalmică, în forme foarte voalate: rătăciri omeneşti şi chiar răzvrătiri, care de asemenea nu lipsesc în *Psalmi*. Lamentaţia poetului, după modelul aceleia a vechiului psalmist („striga-voi ziua şi nu vei auzi, şi noaptea şi nu te vei gîndi la mine", Ps. 21, 2) sfîrşeşte în rugăciune: „Ţi-e teamă că la treptele-ţi slăvite / M-aş înălţa pe aripi răzvrătite? // Dar aş veni ca să îngenunchez!" (*Dezlegare*, *Integrala*, p. 207). Cu volumul *Pîrgă*, V. Voiculescu face paşi decisivi în însuşirea stilului biblic, cu care îşi îmbogăţeşte, în asimilări personale remarcabile, propriul său univers de imagini. Referirile directe la *Psaltire*, întocmai ca şi în culegerile anterioare, sînt exterioare: „Răsfoia psaltirea veche plină de-nsemnări" (*Patru brazi*, *Integrala*, p. 223), simple amănunte în reconstituirea narativă a unor biografii.

Poeme cu îngeri (1927), volum monocord în aparenţă, este o culegere cu o arie tematică mult mai întinsă. Îngerul e mai mult un pretext poetic decît un personaj mitic sacru. Creatură superioară omului, îngerul apare în psalmi îndeplinind diferite funcţii din porunca lui Dumnezeu: mesager, între om şi Dumnezeu, purtătorul poruncilor sale, dar şi executor, ia parte la bătălii, participă la pedepsirea celor păcătoşi, îi ajută pe oameni şi este cunoscut mai ales ca „înger păzitor". În descrierea lui V. Voiculescu, îngerul apare învăluit în mister, o fiinţă din alt tărîm:

L-am cunoscut de cum l-am zărit:
Trimis înadins de soartă,
Mi-a trecut pe la poartă
Şi nu s-a oprit.
Era cu părul ca aurora,
Aripele, cu pene de lumină,
Lînced le tîra la picioarele tuturora,
Prin pulbere şi tină.
Suia din prăpăstii? Cobora din stînci?
Acoperit de mister,
Cădeau peste el umbre mari şi-adînci,
Ca peste toţi cei ce vin din cer.
(*L-am lăsat de-a trecut*, *Integrala*, pp. 246-247)

Universul de sus şi universul de jos îşi ating hotarele dar nu se contopesc. Îngerul îşi tîrăşte aripile prin tină şi cei doi protagonişti – înger şi om – trec unul pe lîngă altul, cufundaţi în propria lor melanco-

lie. Este o poezie care inițiază despre singurătate și despre timpul care trece, irosit de multe ori cu nechibzuință, despre moarte și viața de dincolo: „...Te amîi ... și singur crezi în vraja Vrerii!... / Vrerea ta acuma-i numai oase goale, / N-are-o-ncheietură bună, să se scoale, / Și-i aține Moartea calea învierii". *Înger amînat*, din poezia cu acest titlu (*Integrala*, p. 248), este echivalent cu îngerul morții. „Fata cea bălaie" din *Îngerul din odaie* (*Integrala*, p. 247), în care se reia vechea tradiție romantică a „fetei pe patul morții", într-o estetică total diferită de aceea retorică a lui Dimitrie Bolintineanu[385], se preface în înger, iar cel care o deplînge și vrea să pătrundă la ea înfruntă trei „porți" păzite de: „îngerul de la Poartă", „îngerul de la trepte", „îngerul de la ușă", străjeri ai misterului morții („Doamne, ce cătușă ne mai desparte?")[386]. Există și în acest volum poezii cu trimiteri directe la marile mituri biblice, cum este acela al heruvimilor puși de Dumnezeu de pază la porțile raiului, după izgonirea din „Grădina sfîntă" a primilor oameni: „Și izgonind pe Adam, l-a așezat în preajma raiului celui din Eden și a pus heruvimi și sabie de flacără vîlvîitoare, să păzească drumul către pomul vieții" (*Fac.*, 3, 24). Poezie de meditație asupra morții, *Spuneți-i că m-am înturnat* trădează sursa biblică din chiar prima strofă, în care statura „heruvimului flăcărător" stă destul de aproape de aceea din versetul citat: „Tot mai cu greu, prin somn, mi-aduc aminte / De Îngerul la porți străjuitor... / Și dau, în vis, ocol grădinii sfinte, /M-ating de ziduri, bat cutezător... / Dar nu-mi arată poarta, ca-nainte, / Focosul heruvim flăcărător" (*Integrala*, p. 249). La porunca lui Dumnezeu din *Psalmul 89*, „Întoarceți-vă, fii ai oamenilor!", V. Voiculescu dă un răspuns pozitiv în finalul poemului, adresîndu-se heruvimului de la poarta Paradisului cu rugămintea: „Tot aș putea să-l rog, de jos, din tină: / «Te du și spune-I că m-am înturnat!»" (*Integrala*, p. 249) Tema morții, a trecerii pragului suprem și a redobîndirii Paradisului pierdut, ștergerea sancțiunii divine a păcatului originar transmis de la o generație la alta și înălțarea în lumea îngerilor nuanțează această meditație lirică în poezia lui V. Voiculescu.

În angelologia poetului intră și „îngerul durerii" din poezia *Durere*: „Oprită să urce în Ceruri vreodată, / Durerea n-are aripi, să-și facă vînt, / Ci calcă, peste lespezi încovoiată, / Înger pururi încătușat de pămînt" (*Integrala*, p. 251). Aceeași obsesie a blestemului („blestemat va fi pămîntul pentru tine", *Fac.*, 3, 17), care urmărește pînă departe consecințele păcatului originar, străbate și în versurile: „Brațele-i vîntură cenușă și lut, / Presărîndu-le peste răni grele./ Dar Domnul a ales-o de la început". Încredințat, ca vechiul psalmist, că va primi sprijinul pe care îl cere („Tu privești la necazuri și la durere, ca să le iei în mîinile tale", Ps. 9, 34; „Domnul să-l ajute pe el pe patul durerii lui", Ps. 40, 3; „voi care mîncați pîinea durerii" – aluzie la blestemul din Paradis – Ps. 126, 2), poetul întărește ideea de izbăvire, pe care o desprinde din textul biblic, punîndu-l pe om sub protecția îngerilor, emisarii lui Dumnezeu, în memorabile imagini ale salvării prin grație divină, cu o subtilă aluzie la jertfa cristică:

În ochii ei lucește, încă neînțelească,
Lumina, semnul Lui izbăvitor,
Și a pus-o mai presus, crăiasă
Și pildă, Îngerilor tuturor.

Ea nu știe... Dar cînd somnul[387] *o doboară,*
În miezul nopții și-al tăcerii,
Marii Îngeri pe pămînt coboară
Și se pleacă de sărută picioarele Durerii.
(*Durere, Integrala*, p. 251)

Sînt variate ipostazele din poezia lui V. Voiculescu în care apare și îl ajută îngerul Domnului pe om: „îngerul luminător" (clasificarea dogmatică din *Luminătorul, Integrala*, p. 252), „înainte-mergător" (*Botezul, Integrala* p. 255). Poate că cea mai șocantă și, în același timp, mai proprie acestui poet, este prezența îngerilor în superbele sale pasteluri care i-au stabilit o reputație de nezdruncinat printre reprezentanții genului în literatura română. Trăsătura stilistică esențială, în astfel de pasaje descriptive și meditative din poezia sa, rămâne, peste tot, imaginea rurală, cu tentă folclorică, mai mult sau mai puțin pronunțată, care unește cu ușurință, după un model psalmic („cel ce te îmbraci cu lumina ca și cu o haină", Ps. 103, 2), spațiul cosmic, populat de viziuni religioase, cu universul concret, țărănesc-arhaic, în cazul de față:

Îngerul luminător a zburat aiurea,
Lăsîndu-și înfiptă securea;
Cocioaba sufletului de-atuncea însă-i plină
De soare, de slavă și de lumină.
(*Luminătorul*[388], *Integrala*, p. 253)

[385] Poezia lui Bolintineanu, *O fată tînără pe patul morții*, cunoscută și prin referirea din *Epigonii*, a fost mult gustată în epocă și are numeroși descendenți pînă la Eminescu în *Mortua est*, după G. Ibrăileanu. Vezi Dimitrie Bolintineanu, *Opere*, I, ediție îngrijită, tabel cronologic, note și comentarii de Teodor Vîrgolici, studiu introductiv de Paul Cornea, București, Editura Minerva, Colecția „Scriitori români", pp. 924-927.

[386] Despărțirea sufletului de trup ocupă un loc extrem de important în credințele populare. Vezi, în acest sens, S.Fl. Marian, *Înmormîntarea la români*, ediție critică de Teofil Teaha, Ioan Șerb, Ioan Ilișiu, București, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională", 1995, pp. 270-285.

[387] Sugestie din *Psalmul 126*, 2: „În zadar vă sculați dis-dedimineață, în zadar vă culcați tîrziu, voi care mîncați pîinea durerii, dacă nu v-ar da Domnul somn, iubiți ai săi".

[388] „Luminătoriu picioarelor mêle e lêgea ta, și lumină cărărilor mêle" (BB, Ps. 118, 104).

Obsesia luminii divine („Domnul este luminarea mea şi mîntuitorul meu" (Ps. 26, 1), revelată de natură, revine mereu în poezia lui V. Voiculescu. Poetul trăieşte într-o lume de miracole perpetue, cu profunde rădăcini biblice şi folclorice. Ilustrativă ne apare, în acest sens, dar pot fi citate atîtea alte exemple, poezia *Ştiubeiul din codri*:

Deschide-n oibul[389] *văii un ochi curat de apă*
Ce-n bulbul lui culege şi suge spre lumină
Izvoarele pierdute adînc în stînci şi tină.
O salcie sucită se-ndoaie ca o iasmă
Pe apa visătoare cu miros de aiasmă
În care-un cerb de aur, în orice dimineaţă
Se-apleacă s-o descînte c-un fir de izmă creaţă,
Cînd zorile se scutur' cu florile răsurii
Şi umplu de lumină altarele pădurii...
(*Integrala*, p. 267)

Un fior sacru pătrunde în toate aceste văgăuni sălbatice, transformînd pădurea într-un imens altar, străbătut, ca Edenul, de ape misterioase, în preajma cărora îşi întretaie calea animale „Ce-şi tipăresc copita, ori laba sau piciorul, / Ca-ntr-un calîp, în clisa ce-mprejmuie izvorul", cu cerbi de aur, zîne şi zmei. Ca în timpul primilor oameni, se profilează în această nouă „grădină a desfătărilor", ispita unor locuri interzise, cum este cel numit „la ştiubeie". Misterul şi interdicţia de a-l pătrunde amintesc de basm, mai ales că beneficiază şi de susţinerea unor cuvinte rare, din vocabularul ţărănesc, sudic mai ales, a căror asprime este gustată cu voluptate de surprinzătorul poet, care se dovedeşte atît de vechi şi atît de nou în îmbinările lexicale pe care le face. Cerul coboară, în versurile din *Ploaie mare*, blînd sau încărcat de mînia Celui Nevăzut, întocmai ca în *Psalmul 143*, 5-6: „Doamne, pleacă cerurile şi te pogoară, atinge-te de munţi şi fă-i să fumege. Cu fulger fulgeră-i şi-i risipeşte! Trimite săgeţile tale şi tulbură-i!" – se roagă psalmistul cel vechi. Psalmistul modern, care este V. Voiculescu, preia din versetul citat imaginea lui Dumnezeu, creatorul şi stăpînitorul atotputernic al elementelor naturii, încă neinteresat pe deplin de problematica mai complexă din psalmul acesta sau din alţii. Un pastel ca *Ploaie mare* va rămîne, de aceea, în cadrul descriptiv al genului, deşi „cuvîntul greu" sună ameninţător, ca în versetele citate, fără inducerea vreunei consecinţe precise:

O ploaie şi un haos s-au aşternut pe lume!
Bat îngerii în tobe de nori şi Dumnezeu
Cu fulgere îşi scrie pe ceruri al său nume,
Iar trăsnetul ro[s]*teşte, citind, cuvîntul greu.*
(*Ploaie mare, Integrala*, p. 274)

Totul se reduce, în ultimă instanţă, în această poezie, la un tablou rustic, în care luna, ca o ţărancă gospodină, după ce ameţitoarea scăldătoare a cerului cu pămîntul ia sfîrşit, „îşi leapădă nestoarsă cămaşa ei de nori". Seria de ingenuităţi rurale continuă şi în alte poeme. Cuvîntul *înger* îşi are un loc preferat, dezvăluindu-şi o nouă capacitate sugestivă, sub presiunea agresiunii semantice a contextului, în care vorbele se îmbină într-un mod cu totul neobişnuit: „Şi-aurit întreg de jarul / Care arde-n asfinţit, / Lin coboară-n sat văcarul / Ca un înger strălucit!" (*De la păşune, Integrala*, p. 265). Deşi efectul e pur decorativ, fără acest final, versurile s-ar fi pierdut într-o pastişă cu marca Topârceanu. Un anumit simţ al vechimii din aceste poezii descriptive, pline de cuvinte cu rezonanţe stranii şi imagini colosale, fac inconfundabile versurile poetului care strecoară, între *îngerul* Domnului şi omul de rînd, o tainică intimitate protectoare faţă de cei „fericiţi", în sens biblic, credincioşii săraci, loviţi, nedreptăţiţi. Aceste poeme ale lui Voiculescu ar putea fi definite cu vorbele psalmistului: „Mărturisi-mă-voiu ţie, Doamne, cu toată inema mea, şi înaintea îngerilor cînta-voiu ţie, căci ai auzit toate graiurile rostului mieu" (BB, Ps. 137, 1). Am preferat versiunea din *Biblia de la Bucureşti*, reluată în *Biblia* din 1914 cu puţine schimbări, pentru că e de presupus că pe aceasta a consultat-o V. Voiculescu, cîştigat de stilul ei arhaic, dar şi de o anumită exprimare frustă, populară, asociată cu calcul obscur şi atît de captivant pentru poeţii moderni amatori de deliciile lingvistice ale textelor vechi.

Volumele *Destin* (1933) şi *Urcuş* (1937) îl plasează pe autorul lor, ca intenţie măcar, *Deasupra sihlei de imagini*, cum îşi intitulează una din poezii. E îndoielnic însă că reuşeşte să rămînă şi „deasupra" imaginarului „silhui" (p. 308) pe care l-a cultivat toată viaţa, evitînd cu tenacitate cuvintele domestice, obosite de uz. Sintagma din titlul mai înainte citat mărturiseşte o opţiune estetică păstrată cu consecvenţă. *Urcuşul*, către un *Destin* care s-a definit, sub forma unui ideal religios mai bine conturat, se face, de aceea, cu aceleaşi mijloace, declarate de poet deschis şi chiar cu superbie, într-o poezie programatică[390] închinată, sub acest titlu, *Gîndului*:

Scoală şi găteşte-te, că de-acum înainte
Am să te port prin vorbele cele mai colţuroase,
Să te înglodească şi să te doară.

---

[389] *Uib* < lat. *obvium* „întindere, cuprins", ŞĂINEANU, DU, V, p. 416.

[390] Ars poetica din *Poezie* (*Integrala*, p. 304), cu care poate fi pusă în legătură cea intitulată *Gîndului*, exprimă un crez poetic mai curînd calofil, pe direcţie folclorică, transformînd versul într-un receptacul de teme, motive şi personaje din basme: „Ca să nu zboare la cer ca puricii din basme, pripite, / Mă plec la fiecare, migălos faur, / Şi-ncalţ agerile versuri la copite / Cu potcoavele rimelor de aur" (*Integrala*, p. 304).

Razna, din albia limbii de rînd afară,
Pe cărări de piatră abia slomnite
În graiul cu urcuşuri bolovănoase,
Peste praguri de expresii încremenite,
Sus pe coclauri de munte,
Un munte de calm şi tăcere,
De unde apele au cărat toate vorbele mărunte
Şi unde văzduhul miroase a cimbru şi-a miere.
(*Integrala*, p. 297)

Poeme cu îngeri este, în sensul strict al cuvîntului, doar un ciclu din volumul cu acest titlu. În următoarele două se indică evoluția unei creații poetice extrem de unitare, aproape pe aceleaşi teme şi cam cu aceleaşi mijloace. În primul rînd poetul îşi dezvoltă şi nuanțează, într-un original amestec de profan şi sacru, angelologia începută în volumul din 1927 în multe poeme din *Destin* şi *Urcuş*. Reținem doar cîteva exemple: un înger al iubirii, ivit pe „coline dunărene" provoacă o adevărată răscoală („zideau alți îngeri raiul") în Paradisul sfidat de Eva: „Încremenise raiul cu paznici la intrare, / Corabie-adormită pe cosmicul abis, / Tu stai cu mîna-ntinsă spre albul rod prin care / Îți deschidea păcatul dinamic paradis" (*Eva, Integrala*, p. 301). Vechiul mit este transformat într-un poem de dragoste, în care se infiltrează cu discreție făgăduința izbăvirii de păcat: „Dar pururi şi-n pofida arhanghelului mare, / Ea poartă-n sine mărul cereştilor arvuni" (*Eva, Integrala*, p. 301). Îngerii căzuți fac de strajă la poduri (vămile văzduhului)[391]: „Încovoiați pe săbii ard îngerii la poduri. / Sub ochii lor sălbateci pe-alăturea, supus, / Trec sprijinit în suflet ca-ntr-un toiag cu noduri, / Tăiat din mărăcinii pustiilor de sus" (*Vis rău, Integrala*, p. 300). Asemenea *îngeri răi*, „cu ochi sălbatici", spune poetul, întîlnim şi în vechii psalmi: „Trimise la ei urgia mîniei lui, mînie şi urgie şi necaz, trimitere pren îngeri răi" (BB, Ps. 77, 54-55; B 1914, Ps. 77, 54).

Dumnezeu apare adeseori înconjurat de „îngerii lui" în ceruri, ca în Ps. 96, 8: „Închinați-vă lui, toți îngerii lui". V. Voiculescu îi receptează şi ca însoțitori pe pămînt ai lui Dumnezeu, situîndu-se într-un punct în care folclorul interferează cu literatura religioasă apocrifă: „Tu nu prea pogori pe țărîna pustie, / Cu îngerii Tăi să mănînci pîinea mea, sub cort, / Ca-n dumnezeiasca de-odinioară Xenofilie" (*Aşteptare sub cortul pustiei, Integrala*, p. 311). În această „Xenofilie" sînt evidente ecourile din *Pentateuh* (*Exod, Deuteronom* şi *Levitic*, mai ales), dar şi din *Psaltire*[392]. În Ps. 95, 7, David exclamă: „Aduceți Domnului, neamurile limbilor" (BB), „semințiile popoarelor" (B 1968) şi mai departe în BB: „judeca-va noroadele cu direptate" (v. 10); „Judeca-va lumea cu direptate şi noroadele cu adevărul lui" (v. 13). Nedreptățirea străinilor este sancționată de Dumnezeu: „Şi pre cel nemêrnic [= străin] să nu-l chinuiț, nice să nu-l întristați, pentru că ați fost nemêrnici în pămîntul Eghipetului" (BB, *Ieşirea*, 22, 21). Concordanța versetelor din Ps. 95 cu cele din Ps. 147: *Al lui Agheu şi al lui Zaharia*: „N-au făcut aşa la toată limba, şi judecățile lui nu le-au arătat" (BB, Ps. 147, 9), cu cele din *Pentateuh* şi apoi cu poemul *Aşteptarea sub cortul pustiei*, ne ajută să înțelegem mai uşor tîlcul versurilor lui V. Voiculescu referitoare la această „dumnezeiască de-odinioară Xenofilie", în care poetul i-ar dori din nou implicați pe Dumnezeu şi îngerii lui. Într-o *Plîngere către Heruvim*, autorul localizează o astfel de întîlnire cu îngerul de lîngă tronul lui Dumnezeu în Carpați: „Nu ştiu, a stat pe Ceahlău, Penteleu, ori Negoi, – / Era în somn şi n-am cunoscut creasta" (*Integrala*, p. 312). Poezia alunecă în folclorul cu poveşti despre Dumnezeu şi Isus, pentru a scoate în relief o nemulțumire omenească: „Bătrînul Dumnezeu nu ne-a mai călcat Bărăganul, / Şi pe apele noastre nu mai umblă Isus" (*Integrala*, p. 312). Față de Arghezi, care nu localizează această frustrare, Voiculescu apelează, în momentele de restrişte personală sau colectivă, la ajutorul îngerilor, după un model biblic cunoscut foarte bine. Heruvimul, căpetenie îngerească, este chemat să participe, împreună cu „toată îngerimea", la „răscumpărarea sufletelor"[393]:

Pune îngerimea toată să-L roage.
Spune-i ce zăcăminte ne dorm sub dezastre,
Şi că pentru răscumpărare, biete suflete miloage,
Îi dăm haraci tot venitul vieților noastre
Şi-i punem în mîini inimile noastre, zăloage.
(*Integrala*, p. 312)

Întrepătrunderea motivelor biblice cu cele folclorice rămîne o trăsătură fundamentală a liricii lui Voiculescu. Omul trăieşte între hotarele „minunii", cum se afirmă în *Balada sfîntului din cîmp*: „De-a lungul stepei cu zeghe murgă / Mierea minunii n-a încetat să curgă. // Sufletele nu mai zac oloage / Lutul slut a-nceput pentru suflet să se roage" (*Integrala*, p. 368). Centrul de greutate, după cum vom constata, se mută cu uşurință dintr-o parte în alta, cu o pondere variabilă între folclorul de esență profană şi cel sacru, dar ambele caracteristici menționate se regăsesc mereu. În poezia de inspirație folclorico-etnografică, sentimentul religios se infuzează, ca în *Balada* citată, în tradițiile de viață rustică şi pastorală, pe un fundal de hagiografie populară[394]:

---

[391] S.Fl. Marian, *Vămile văzduhului*, *op.cit.*, pp. 286-290.

[392] Vezi lista, mult mai bogată, a surselor referitoare la statutul străinilor în *Vechiul Testament* consemnată în DB, p. 1233.

[393] Vezi nota 391, referitoare la *Vămile văzduhului*.

[394] Poate fi vorba aici şi de un fapt real: viziunile ciobanului de la Maglavit, personaj asemănător „fericiților" din *Scripturi*, care a făcut multă vîlvă în presa vremii, fiind socotit sfînt de pelerinii care îl vizitau în număr mare, țărani îndeosebi.

Singur şi neaoş, el a purces
Printre oile limpezi din şes.

Şi-a luat doar, sfios ca o slugă,
Merinde: un fluier cu doine-n glugă.

Prins de foame îngerească în cîmp, cu dinţii
A muşcat din rădăcina credinţii

Şi-a deznodat atunci, ca nişte nojiţe de peri
Din fundul de somn gîngavele-i puteri.
(*Integrala*, p. 367)

De cealaltă parte se situează, fără a se rupe de cea dintîi, creaţia lirică în care prevalează motivele biblice. Una din poeziile semnificative, în acest sens, este *Noul vînător*. Motivul a fost folosit şi de Arghezi: „Şi te pîndesc în timp ca pe vînat" (*Scrieri* I, 1962, p. 62). Poemul lui V. Voiculescu ne pune în faţa unei vînători mistice la care se face referire şi în *Psalmi*. Este vînat, de cele mai multe ori, credinciosul, de către cel fără de credinţă, viclean, rău, nelegiuit. Victima cere protecţia lui Dumnezeu împotriva acestor forţe ale răului, cărora trebuie să le reziste. Poetul preia sensul metaforic al vînătorii din *Psaltire*, îl trece prin filtrul livresc al mitului „îngerilor căzuţi" (Lucifer/Satana, despre care s-a scris, de la romantici încoace, o întreagă literatură) pentru a oferi chipul unui nou răzvrătit: „Pe piscuri reci de cifre-şi trece anii / Şi munţi de slove-ncălecînd mereu, / El umblă pe-nălţimile Satanei / Cu gîndul de-*a vîna* pe Dumnezeu", deoarece „Trufii de înger îl împing spre creste" (*Integrala*, pp. 363-364). Versurile acestea pot fi puse în legătură cu BB, Ps. 58, 3-4: „Căci iată, *au vînat* sufletul mieu; puseră-se asupra mea cei tari"; BB, Ps. 90, 3: „Căci el te va izbăvi den laţul *vînătorilor* şi den cuvîntul gîlcevitoriu"; BB, Ps. 93, 21: „*Vîna-vor* preste sufletul direptului şi sînge nevinovat vor osîndi"; BB, Ps. 123, 6-7: „Sufletul nostru ca o pasăre să izbăvi den laţul *vînătoriului*"; BB, Ps. 139, 12: „pre bărbatul strîmb rêlele-l *vor vîna* spre stricăciuni".

Cu intenţie am citat mai multe exemple, pentru a cuprinde diferite situaţii în care apar cuvintele *a vîna* şi *vînător* şi a înlesni astfel calea unei mai judicioase apropieri a versurilor din poemul *Noul vînător* al lui V. Voiculescu de sursa psalmică. Poetul este preocupat de păcatul trufiei omului superior care se crede asemenea lui Dumnezeu: „Cu geniul închis în întristare / El chinuie azurul cu-ntrebări". Pedeapsa, previzibilă, este chiar rodul victoriei în această miză absurdă, şi noul Lucifer cade înfrînt de povara vînatului rîvnit, prins, ca în metafora biblică, în propria lui capcană:

Nou vînător de spaime sacre pune
În pînda nopţii stelelor capcană,
Jupoaie tainele de sumbra blană
Şi cu săgeata trage în minune.

Ocheşte tot mai sus... Pîn'ce-ntr-o seară
Răneşte duhul şi-l încarcă pradă
Pe umeri trişti de suflet, ca să cadă
Sub diafana leşului povară.
(*Integrala*, p. 364)

V. Voiculescu lasă impresia că nu şi-a propus să scrie *Psalmi*, poate şi pentru a evita comparaţia cu Arghezi, ci doar poezii lirice, pe diverse teme, în care foloseşte versetul biblic, profund asimilat, făcînd apel, cum era de aşteptat, şi la *Psaltire*. În ultima ediţie din lirica poetului, cea mai amplă de pînă acum, îngrijită de Roxana Sorescu, nu întîlnim nici o poezie cu titlul *Psalm*, frecvent folosit, în schimb, de Tudor Arghezi în *Cuvinte potrivite*. E un motiv în plus să ne întrebăm atunci, unde se înscriu, din acest punct de vedere, şi unde încetează legăturile dintre cei doi poeţi: Arghezi, autor declarat de *Psalmi* şi Voiculescu, poet cu vocaţie de psalmist. Una dintre poeziile cu rezonanţe argheziene, din volumul *Urcuş*, poartă titlul *Fructul oprit* şi reprezintă o fază pe care poetul o va depăşi curînd, după 1937, cînd „Rugăciunile" sale îşi vor pune pecetea tot mai mult pe o parte întinsă, poate cea mai originală, din creaţia sa lirică. Deocamdată, vecinătăţile dintre Arghezi şi Voiculescu sînt evidente: „Pe-o ramură ce-azurul lin străpunge / De ce nu eşti un măr înrumenit?... / Cum Te-aş muşca de Te-aş putea ajunge, / Tu, Doamne,-n lume singur fruct oprit" (*Integrala*, p. 381). Amîndoi poeţii, în ardoarea lor de a fi cît mai aproape de Dumnezeu, vor imposibilul: confirmarea prin simţuri a extazului mistic: „Vreau să te pipăi şi să urlu: «Este!»" (Arghezi). Întrebarea lui Voiculescu din *Fructul oprit*: „Mi-eşti ploaie caldă, ştiu, mi-eşti vînt de vară / Dar Tu întreg, Tu pur cînd vei sosi?" rămîne fără răspuns, şi dorinţa lui Arghezi fără mîngîiere, pentru că amîndoi ştiu prea bine „că nu se poate" (ARGHEZI, *Scrieri* 1, 25). De o influenţă a lui Arghezi asupra poeziei religioase a lui V. Voiculescu e mai greu să se vorbească dincolo de sursa lor comună, *Biblia*. În rest, ceea ce pare asemănare este rezultatul unei înzestrări neobişnuite în folosirea reprezentărilor concrete. Vorbim de un anumit tip de imaginaţie, deci de o însuşire nativă, iar rezultatele sînt de ordin stilistic în primul rînd.

Aceasta ne obligă să observăm şi linia de demarcaţie dintre cei doi scriitori. La nivelul lexicului, Arghezi parcurge o arie mult mai întinsă decît Voiculescu şi împărăţia lui de îngeri, rămînîndu-le familiar ambilor poeţi doar vocabularul din universul rustic şi gospodăresc în general. Puse în contexte particulare, cuvintele astfel selectate pot conduce la efecte şocante în dialogul cu Dumnezeu, ceea ce lasă loc pentru calificări incriminante, formulate împotriva lui Arghezi în primul rînd, deşi astfel de mijloace sînt folosite şi de Voiculescu. În angelologia lui V. Voiculescu, pentru a relua un motiv preferat de poet,

apare şi un înger profan, „păgîn", cum îl numeşte într-un poem mitologic (*Scutul Minervei*), simbolizînd gîndirea care se înalţă: „Minerva luminată te-nalţă azi pe scut" (*Integrala*, p. 385). Îngerul de pază, spre deosebire de sobrul înger al gîndirii, se cam pierde, ca pajul Cupidon al lui Eminescu, între mătăsurile iubitei: „Cîţi îngeri de mătase ai de pază? / Cînd zboară-n lături fragedul lor stol, / Ies sîni şi braţe, rază după rază, / Din visteria trupului, domol" (*Cîntec pentru dezbrăcare, Integrala*, p. 373). Pentru a avea trupul iubitei, poetul este gata să renege cerul: „Calc nori şi îngeri, goală li te rump, / Lung să-ţi sărut şi să cuprind deodată / Tot adevărul trupului tău scump" (*Integrala*, p. 374). A-ţi întemeia judecăţile critice, scoţînd din metaforele poetului intenţii blasfematorii, este o erezie care violează însăşi esenţa poeziei. Alături de Arghezi, V. Voiculescu respinge, în versurile sale pătrunse de adîncă religiozitate, orice urmă de fariseism estetizant. În *Cupa*, poezie cu accente polemice, va clama cu superbie luciferică eliberarea creaţiei poetice din chingile oricărei constrîngeri, chiar şi divine:

Cuget revărsat peste ţărmi de poezie,
Mîl de iad cu cereşti aluviuni,
Sîmburii de azur au rodit erezie,
Singură bezna-mi izvorî minuni.

Albastre rîpi de raiuri n-oi mai privi vreodată,
Căci văd mereu şi-aievea cu pumnii răzvrătiţi
Din cer pînă-n adîncu-mi vărsîndu-se surpată
O neagră cataractă de îngeri prăvăliţi.
(*Integrala*, p. 355)

2. O apocatastază voiculesciană: iubirea ca „liturghie cosmică"

Dacă, aşa cum am văzut, poetul nu scrie *Psalmi* propriu-zişi, are în schimb cîteva *Rugăciuni* pline de profundă pietate psalmică. Prima poezie cu acest titlu a apărut în volumul *Din Ţara zimbrului*, 1918, şi e pătrunsă de întreaga ardoare pusă de vechiul psalmist în dobîndirea împărăţiei cereşti: „Dă aripi rugăciunii mele şi-nlătură-i din drum străjerii, / Ca, slobodă, pînă la Tine să urce vămile la cer" (*Integrala*, p. 158). Voinţa lui Dumnezeu e legea şi scopul fundamental al propriei sale existenţe: „Dă-mi numai dragostea Ta sfîntă şi dreptul meu de-ntîi născut, / Povăţuieşte-mă pe cale şi prin amara rătăcire / Doar voia Ta să-mi fie ţinta şi Duhul Tău să-l am drept scut". Regăsim în poezia lui V. Voiculescu întreaga gamă a sentimentului de adoraţie pentru Dumnezeu din psalmi, în mărturisiri directe şi în fapte, în toată complexitatea trăirilor omeneşti, din care nu lipsesc momentele de rătăcire şi derută, depăşite sub pavăza divină, pe care o cere şi de care se bucură. În ruga poetului apar toate imperativele morale din vechii psalmi davidici: mila şi iertarea, facerea de bine, blîndeţea, bunătatea, dreptatea, credinţa nestrămutată: „Sădeşte-n sufletu-mi sălbatic izvorul milei şi-al iertărei"; „Pune-n dreapta-mi slă[bă]noagă puterea facerei de bine"; revarsă bunătatea vindecătoare „pe aspra-mi inimă zguroasă, topită-n focul bunătăţii"; „Apasă, fără şovăire, adînc pecetia dreptăţii / Cu stema Ta nebiruită să fiu de-a pururi întărit" (*Integrala*, p. 158). Pasajele imprecative la adresa răului şi cele imnice din finalul *Rugăciunii* lui V. Voiculescu urmează acelaşi model psalmic, întărit şi de numele unor cunoscute personaje biblice: Aron („Trimite Harul să-nvieze din nou credinţa moartă-n mine, / Cum a-nflorit odinioară toiagul blîndului Aron"), Iacob, Isaia:

Nu cer, cum ai făcut lui Iacob, ca îngerii să mă slujească
Dar vreau ca marele Protivnic în faţa mea să dea-napoi,[395]
Întreaga răului urzire ca praful să se risipească:
Şi-ntreg Păcatul vechi să-şi piarză împărăţia-i peste noi.

Iar dacă vrei ca pe vecie să nu mai uit ce-i bucuria
Răsfrînge-n ochii mei de tină o rază din lumina Ta,
Şi pune-mi jar aprins pe buze, cum ai făcut lui Isaia,
Cu foc sărută-mă pe gură, ca să Te pot apoi cînta.
(*Integrala*, pp. 158–159)

Intertextualitatea evidentă din *Rugăciunea* lui V. Voiculescu, ca şi din atîtea alte poezii religioase ale sale, se extinde mult peste limitele *Psaltirii*. Întîlnirea lui Iacob cu îngerii este consemnată în *Fac.*, 32, 1: „Şi căutînd, el a văzut oştirea lui Dumnezeu tăbărîtă, căci l-au întîmpinat îngerii lui Dumnezeu". În prima strofă, poetul se adresează lui Dumnezeu, după un cunoscut model psalmic, cu rugămintea de a-i primi rugăciunea. Luăm ca punct de referinţă *Psalmul 5 al lui David*: „Graiurile mele ascultă-le, Doamne! Înţelege strigarea mea! Ia aminte la glasul rugăciunii mele, Împăratul meu şi Dumnezeul meu. Căci către tine mă voi ruga, Doamne" (B 1968, Ps. 5, 1-2). Remarcăm că în toate versiunile de care ne-am folosit (BB, B 1914, B 1968), oricît de îndepărtate în timp, aceste versete sînt aproape identice, din cauza caracterului lor ritualic. Versurile lui Voiculescu, profund individualizate, fac aluzie la păcatul originar, la răscumpărarea, prin durere, a stării de graţie primordiale şi la refacerea comuniunii cu Dumnezeu:

Părinte, eu, fiu bun al slavei, copil de suflet dat durerii,
Ajuns la vîrsta bărbăţiei mă-ntorc şi moştenirea-mi cer
Dă aripi rugăciunii mele şi-nlătură-i din drum străjerii,
Ca, slobodă, pînă la Tine să urce vămile la cer.

Nu vreau din curţile-ţi bogate nici avuţii, nici strălucire,
Dă-mi numai dragostea Ta sfîntă şi dreptul meu de-ntîi născut,

[395] Doza de ambiguitate din acest vers poate fi pusă în legătură cu imprecizia textului biblic din *Rugăciunea lui Iacov*, *Fac.*, 32, 24: „Rămînînd Iacov singur, s-a luptat *cineva* cu dînsul pînă la revărsatul zorilor" (s.n.).

Povăţuieşte-mă pe cale şi prin amara rătăcire
Doar voia Ta să-mi fie ţinta şi Duhul Tău să-l am drept scut.
(*Integrala*, p. 158)

„Întreaga răului urzire" din *Rugăciunea* lui Voiculescu este spulberată cu cuvintele psalmistului: „ca praful, ce-l spulberă vîntul de pe faţa pămîntului" (Ps. 1,4). În puritatea reinstalată după înlăturarea răului („Că ştie Domnul calea drepţilor, iar calea necredincioşilor va pieri", Ps. 1, 6), glasurile împreunate ale vechiului şi noului psalmist înalţă „cîntarea" (psalmul) de laudă: „Şi limba mea va grăi dreptatea Ta, în toată ziua, lauda Ta" (Ps. 34, 27) / „Şi pune-mi jar aprins pe buze [...] ca să Te pot apoi cînta!" (Voiculescu, *Rugăciune, Integrala*, p. 159). *Rugăciunile* lui V. Voiculescu ne invită la un periplu pe o bună parte a *Bibliei*, de la *Geneză* şi *Exod*, pînă la *Isaia*. Astfel de referiri sînt specifice *Psaltirii*, numită, din această cauză, „o *Biblie* în miniatură" (Luther) sau „*Biblia* în *Biblie*"[396]. Prezenţa unor astfel de repere în poezia religioasă a poetului român, privită din acest punct de vedere, întăreşte în mod indirect caracterul ei psalmic, în sens davidic.

Poeziile pe teme religioase din lirica lui V. Voiculescu ar putea fi împărţite în două categorii, dacă plecăm de la sursa biblică: cele care se menţin în sfera psalmilor davidici şi a *Vechiului Testament* în general, şi cele care depăşesc această limitare, deschizîndu-se spre *Noul Testament*. Clasificarea aceasta, ca multe altele, are o bună doză de arbitrar, pentru că punţile dintre cele două mari părţi ale *Bibliei* nu pot şi nici nu trebuie să fie rupte, ele constituind un întreg, chiar dacă doctrinar se separă în „vechea" şi „noua lege". Cum nu intenţionăm să intrăm în chestiuni de teologie, vom observa doar că poeziile religioase ale lui Voiculescu, fie că se numesc sau nu astfel, devin meditaţii despre puterea *Rugăciunii*, în care, implicit, poetul îşi mărturiseşte dragostea nemărginită pentru Dumnezeu: „Nu tai piatră să-ţi ridic minune, / Îţi cioplesc un templu din plăpînd: / Sus pe limpezi stîlpi de rugăciune / Bolţi de dor sub turle mari de gînd" (*Rugăciune, Integrala*, p. 424). Limbajul pare secătuit de sevă, lipsit de sponteneitatea asociativă şi de savurosul vocabular popular din volumele anterioare. Deşi se vorbeşte de „neştire", extazul este prea gîndit: „Şi pornesc prin vasta mea neştire / Să Te caut cu antene de extaz". Poetul îşi deschide cu o oarecare dificultate poetică acele „pîrtii către rai" spre care porneşte dominat de ideea stabilirii, într-o formă superioară de existenţă, în eternitatea redobîndită în preajma lui Dumnezeu: „Curg încremenit. De ce m-aş teme? / Către Tine trece-un singur vad / Doar un pas afară din tărîm şi vreme / Şi-n prăpăstiile liniştilor cad" (*Integrala*, p. 424). Reia şi în alte poeme aceeaşi temă obsesivă a drumului salvării şi recuceririi dreptului de a fi mereu în preajma lui Dumnezeu, pentru care se roagă „noapte – zi" (cf. „grăind de ele cînd şedeţi acasă şi cînd mergeţi pe cale, cînd vă culcaţi şi cînd vă sculaţi", *Deut.*, 11, 19):

Ca pe-o cetate-n piscuri de minuni,
Asediindu-L noapte – zi, mereu
Cu armele nenvinsei rugăciuni,
Suim să cucerim pe Dumnezeu...

Stau miliardele turnuri fără-nfrîngeri
Şi miliardele de porţi la fel...
Şi fiecare poartă e un înger
Prin care să străbatem pîn' la El.
(*Străbatere, Integrala*, p. 429)

Întrezăriri, volumul din 1939, nu depăşeşte intenţia din titlu. Abia în poeziile publicate postum, tema fundamentală, comuniunea cu Dumnezeu, îşi găseşte conturul deplin şi adîncimea necesară. Cel mai bine se observă această metamorfoză, doar anunţată în ciclurile anterioare, în poezia care deschide ampla culegere de postume din *Călătorie spre locul inimii*[397]. Titlul acesta, ca şi întreaga poezie îşi au un punct de plecare în *Psalmul 39*, 11: „Ca să fac voia Ta, Dumnezeul meu, am voit şi legea ta înăuntru inimii mele". Acest drum îl reface şi îl declară explicit poetul în *Călătorie spre locul inimii*: „...Locul inimii noastre? Cine-l ştie? Cîţi îl cer? / Vîrtejul cugetelor nu-i chip să ne poarte... / Locul inimii noastre sălăşluieşte-n Cer / Şi-n el lumina lină a Celui făr-de-moarte. // [...] Doamne, spre locul: inimii noastre? Inimii Tale? 'ndreptează / Paşii rugăciunii obosită de cale, / Acolo unde deodată mintea se deşteaptă trează, / În amiaza Eternităţii Tale" (*Integrala*, p. 562). Ca şi vechiul psalmist („Legea Dumnezeului său [celui drept] în inima lui, şi nu se vor poticni paşii lui", B 1968, Ps. 36, 31), poetul fixează locul legii lui Dumnezeu în pieptul credincioşilor („strîngeri dulci la piept") punîndu-se sub scutul „Slavei mari" („Împăratul Slavei", Ps. 23, 7-8), departe de deşertăciunile lumii, de neascultare („pumni întorşi spre boltă") şi de păcat:

În psalmii lumii plîngere şi sfadă
Ori vrăji de şarpe molcom descîntînd.
Vreau rugăciunea mea ca o baladă
În drum spre Mînăstirea dintr-un gînd.
....
Şi, iată, El deschide slava mare,
Întinde braţele: «de cînd te-aştept».
Ah, rugăciunea, pura-ntîmpinare
Uimire-naltă, strîngeri dulci la piept.
(*În orice rugăciune, Integrala*, p. 507)

[396] DB, p. 1091.

[397] Urmăm, cum am procedat peste tot, subdiviziunile stabilite de editor, în *Integrala operei poetice* a lui Voiculescu, [*Călătorie spre locul inimii*], pp. 505-600.

Imnuri de slavă şi de recunoştinţă, *Psalmii* oferă cel mai cuprinzător cod de morală în formă poetică. Dumnezeu este întruchiparea perfectă a legii morale pe care o primeşte Moise, „omul său". V. Voiculescu enumeră virtuţile puse sub această pavăză într-o poezie explicit dogmatică, *Aşa zice Domnul*: adevărul („Doamne, Dumnezeul adevărului", B 1968, Ps. 30, 5), dreptatea („Dreptatea şi judecata sînt temelia scaunului tău", B 1968, Ps. 88, 14), mila („Fericit cel care caută la sărac şi la sărman", B 1968, Ps. 40, 1), bunătatea („Nădăjduieşte în Domnul şi fă bunătate", B 1968, Ps. 36, 3). Toate aceste trăsături morale din vechii psalmi sînt încununate de iubirea creştină în poezia lui V. Voiculescu, adînc împlîntată în „Legea nouă", care dă o altă dimensiune raporturilor dintre om şi Dumnezeu, păcat şi mîntuire: „Precum şi David vorbeşte despre fericirea omului căruia Dumnezeu îi socoteşte dreptatea fără fapte: Fericiţi aceia cărora li s-au iertat fărădelegile şi ale căror păcate li s-au acoperit!" (Pavel, *Rom.*, 4, 6-7); „Deci fiind îndreptaţi din credinţă, avem pace cu Dumnezeu, prin Domnul nostru Isus Hristos" (*Rom.*, 5, 1). *Vechiul* şi *Noul Testament* stau alături pe masa de lucru a lui V. Voiculescu atunci cînd îşi scrie poemele religioase, ca în versurile de meditaţie teologică din *Aşa zice Domnul*:

Pînă nu vă veţi înţelege cu Dreptatea
Şi cu Adevărul nu veţi face Pace
Nu se vor întemeia sufletele voastre
Ci mereu cu ele mă voi război.

Ca pe nişte cuiburi de jivini spurcate,
Pînă nu vă veţi înfrăţi cu Mila
Şi cu Dragostea nu veţi face legămînt
Pururea pre voi vă stîrpesc:

Că nu spre fărădelegi Eu însumi v-am zămislit,
Nici pentru minciună v-am dat sufletul meu,
Vărsătorilor de sînge, zice Domnul,

Ci ca lumea s-o împărtăşesc cu Frumuseţea,
Cu Bunătatea să o mîngîi
Şi pre voi în lumina mea sădindu-vă,

Cu Iubirea să o încununez.
(*Integrala*, p. 509)

S-ar putea ca lectorul neatent sau mai puţin pregătit să citească textele religioase ale lui Voiculescu, să fie frapat de accentele „argheziene" din unele poezii ale sale, fără să observe sursa psalmică, biblică în general, care se manifestă în versurile ambilor poeţi, în îndoiala şi căderea omenească ce le invadează pe alocuri: „Cum ţii şi Tu la amănunte, / Te legi de forme şi alegi? / De ce Te-arăţi numai pe munte / Şi-nveşmîntat numai în legi?" (*Integrala*, p. 509). Inepuizabila nevoie omenească de reprezentare concretă a divinităţii nu trebuie confundată cu refuzul de a crede. Faţă de Arghezi, Voiculescu dovedeşte o mai profundă consecvenţă în afirmarea comuniunii cu Dumnezeu: „Nu dragoste, nu milă, nu iertare, / Vreau dumnezeiasca mea stare / Dă-mi-o, dă-mi înapoi ceea ce am avut. / Întregeşte-mă şi întregeşte-Te, Doamne, iar cu mine" (*De profundis*, *Integrala*, p. 511). În acest punct crucial, poetul întrevede mîntuirea prin jertfa lui Hristos:

Inimă a lui Dumnezeu, Doamne Iisuse Christoase,
Cel ce-Ţi gîlgîi sîngele pînă jos, în adîncimi,
Deschide-Te rugăciunilor noastre sfioase,
Dulce miez al misterioasei Treimi.

Floare a Cosmosului, Frumuseţe a Dragostei nencetate,
Spic suprem al nestinsei Lumini Dumnezeieşti,
Unic Cuvînt, Eternitate în Eternitate,
Dulce Fulger care pe nimeni nu orbeşti,

Nu ne lăsa pe noi în bezmetica ceaţă,
În somnul lumii cu buimace visări:
Trece-ne cu Tine din existenţă la Viaţă,
Sus, în minunea marii Deşteptări.
(*Inimă a lui Dumnezeu*, *Integrala*, p. 522)

Desprinderea de pămînt, într-o deplină contopire cu Dumnezeu, se transformă, în poezia religioasă din *Călătorie spre locul inimii*, într-un laitmotiv liric. Nota specifică a acestor poeme de sfîrşit este dată de suspinul omenesc ce-i scapă poetului chiar şi atunci cînd aspiraţia spre transcendenţă pare gata să-l absoarbă. O emoţie nedisimulată se ridică deasupra aridităţii dogmatice. Dacă David spune: „Binecuvînta-voi pe Domnul, cel ce m-a înţeleptit; la aceasta şi noaptea mă îndeamnă inima mea" (Ps. 15, 7), replica lui Voiculescu îmbină ecouri din *Psalmul 93* („Înţelegeţi, dar, cei neînţelepţi din popor, şi cei nebuni, înţelepţiţi-vă odată. Cel ce a sădit urechea, oare, nu aude?, sau cel ce a zidit ochiul, oare, nu priveşte?" (Ps. 93, 8-9), cu ecouri din *Epistola către romani a sfîntului apostol Pavel*, cap. 3: „*Toţi oamenii, fără osebire, sînt păcătoşi*" şi se vor „răscumpăra" (*Rom.*, 3, 24) prin Isus Hristos, „care s-a dat pentru păcatele noastre şi a înviat pentru îndreptarea noastră" (*Rom.*, 4, 25). Paranteza apostolului Pavel (*Rom.*, 3, 5): „Ca om vorbesc" pare să-l fi marcat pe Voiculescu, atunci cînd scrie:

Eu, un nebun, un netot,
Pumn de fum, strop de nisip,
Eu Te vreau, Doamne, să-mi fii Tot!
Nu ştiu să-mpart, nu cutez să aleg,
Ici inima, dincolo mintea să Te vrea,
Eu Te rîvnesc, omeneşte, pe Tine întreg
Pentru toată păcătoşenia mea.
Să nu-mi fii numai îndemnul şi călăuza,
Numai cugetul, ori sfatul,
Tu neatinsul, Tu negrăitul
Tu să-mi fii văzul, Tu auzul
Tu gustul, Tu pipăitul,
Tu răsuflarea.
Mie, slabul, spre patimi plecatul,

Nu numai limanul și răscumpărarea,
Tu să-mi fii zbuciumul, chinul, furtuna, pierzarea!
Nu numai lumina,
Ci Tu primejdia, Tu bezna, Tu cazna, Tu vina,
Tu ispita, Tu răutatea, Tu tot păcatul!
(*Nebunul, Integrala*, p. 516)

Versurile acestea par, la prima vedere, șocante, în special cele din ultima parte a poemului. Identificarea cu Dumnezeu de aici izvorăște, dintr-o puternică dorință de totalizare ajunsă la limitele ei extreme: „Doamne, să-mi fii Tot!". Altfel spus, „întregirea" miraculoasă, de care poetul vorbește în altă parte („Tu, Doamne, supremă întregire", *Întregire, Integrala*, p. 525), devine sinonimă cu „mîntuirea". Din punct de vedere retoric, antifraza din finalul poeziei adîncește sentimentul de cucernicie. Nebunul nu-i altcineva decît devotul într-o formă paroxistică. În psalmi, pe urmele celui credincios se aține cu gînduri rele, întinzîndu-i curse, un vrăjmaș viclean, pentru înfrîngerea căruia psalmistul cere ajutorul „Celui prea înalt": „Că El te va izbăvi din cursa vînătorilor și de cuvîntul tulburător" (Ps. 90, 3); „Sufletul nostru a scăpat ca o pasăre din cursa vînătorilor; cursa s-a sfărîmat și noi ne-am izbăvit. Ajutorul nostru este în numele Domnului, celui ce a făcut cerul și pămîntul" (Ps. 123, 7-8). Mai mult decît poezia lui Arghezi (vezi *Psalmul VI, Scrieri*, 1, p. 62: „Te drămuiesc în zgomot și tăcere / Și te pîndesc în timp, ca pe vînat"), poezia lui Voiculescu instruiește, în replică, am spune, o adevărată vînătoare mistică:

Ispita nerăbdării mă arde ca o lavă:
O, dac-aș fi un vajnic, 'nalt vînător în duh,
Cît șoimul rugăciunii să mi-l reped în slavă
Să Te vîneze, Doamne, din larguri de văzduh.
(*Vînător, Integrala*, p. 526)

Rezultă din aceste versuri aceeași obsesie fundamentală a „întregirii" mistice. Deși poetul pare, formal, îndatorat lui Arghezi: „Ești șoimul meu cel căutat" (Arghezi), „Șoimul rugăciunii să mi-l reped" (Voiculescu), trebuie reținută, în această poezie ca și în altele, autenticitatea sentimentului de adorare mistică, prin care poezia religioasă românească dobîndește, cu opera sa, cea mai de seamă și mai originală realizare. Poet creștin, V. Voiculescu depășește psalmul davidic, călăuzindu-și inspirația lirică spre *Evangheliile* (vezi poezia cu acest titlu) *Noului Testament* care-i deschid un orizont moral distinct, acela al iubirii („*Și acum și pururea* [...] pune-mă la toate muncile iubirii" (*Și acum și pururea, Integrala*, p. 559) și înțelegerii afective din *Evangheliile*:

Lăsată nouă spre biruirea răstriștii
Eternă diată a Domnului sublim
În teascul inimii lor Te-au diortosit evangheliștii
Pentru ca noi, nu cu ochii, ci cu inima să te citim.
(*Integrala*, p. 536)

„Împărtășit" cu Dumnezeu („Dănțuind în cosmos, Doamne,-n drum spre Tine, / Simt că sînt un soare ce nu se mai stinge", *Împărtășirea, Integrala*, p. 523) și, implicit, prin această comuniune, cu întregul univers, poetul ia parte la ceea ce singur numește, în poezia cu acest titlu, *Liturghia cosmică*:

Doamne, lucrarea pe care ai început-o cu mine
Simt că nu se va sfîrși aici și cu moarte:
Slujesc în alaiul unei uriașe liturghii străine,
Și nu mă poate opri în el și pentru sine
Acest pămînt îndatorat doar să mă poarte.

Îl calc numai – tindă cu lespezi puține –
Lapăd în el straie de rînd, îmbrac pe cele divine
Și trec cu alaiul Tău spre altar mai departe
La spăimîntător de dulcea-mpărtășire a-ntreg Cosmosului cu Tine.
(*Integrala*, pp. 597-598)

Această nouă orientare, profund creștină, dar cu rădăcini ce merg pînă la originea religiilor, îi aduce în memorie vocabularul poeziei sale mai vechi, precum și imagini din iconografia populară și din basm: „O, țara mea mîncată de jivine, / Pe drumurile-ți albe-n triste sate, / Cu traista de cerșetor în spate, / Azi iar colindă Dumnezeu prin tine" (*Cerșetorul, Integrala*, p. 568). Același mister al comuniunii cu Dumnezeu prezidează și un *Colind* în metru popular: „În mijloc Tron luminos / Și, pe el, Domnul Hristos, / Care mult se bucura / Duhul Sfînt s-alătura / Și acolo rămînea / Și acum și pururea. / Și noi, Doamne, ne-am sculat / Colibele-am curățat / Uși, ferestre, toate-s noi, / Doamne, intră și la noi. // Trup, tu dormi? Somnul te paște? / Suflete, scoal' și cunoaște / Din Palatul Treimii / În peștera inimii"[398] (*Integrala*, p. 576). Într-un discurs radicalizat, în care lamele gîndirii se încrucișează la vedere cu „vaierele cruntei, eternei despărțiri", poetul își încheie, în *Apocatastază* (I) și *Apocatastază* (II), lecția sa despre iubire, jertfă și mîntuire, din ciclul *Călătorie spre locul inimii*, rugîndu-se fără umilință Domnului pentru reîntoarcerea întregii omeniri, „după Judecata de Apoi", la fericirea paradiziacă a începuturilor. Dimensiunea cosmică a meditației religioase a lui V. Voiculescu devine tot mai pregnantă și culminează în scrierile sale postume.

3. **Lirismul mistic și profan în sonetele lui V. Voiculescu**

Comuniunea cu Dumnezeu o întîlnim, adînc disimulată într-o poveste de iubire, pînă și în mult discutatele și apreciatele sale sonete, scrise între

[398] Cf. M. Eliade, *Istoria credințelor religioase*, I, 1981, p. 63: „...templul – «palatul» zeului – reprezintă prin excelență o *imago mundi*. Ideea este arhaică și abundent răspîndită".

1954-1958, apărute postum în 1964[399]. Înainte de a semnala aceste contacte cu sacrul în surprinzătoarele *Sonete* ale lui Voiculescu, este necesar să vedem cum au fost primite acestea la apariţie şi ce ecouri au astăzi. Pentru noi este evident că nu putem vorbi numai de *Sonetele unei iubiri*, cum îşi intitula Perpessicius prefaţa la volum, avînd în vedere o iubire pasională, nici numai de o iubire „sacră", punct de vedere susţinut de Roxana Sorescu, în prefaţa sa la volumul *Integrala operei poetice* a lui V. Voiculescu, din 1999. Studiul autoarei, scris cu inteligenţă iscoditoare, cuprinde multe idei noi, dintre care pe unele le împărtăşim, iar pe altele le-am fi dorit mai nuanţate.

Cu entuziasmul cunoscut, în momentul apariţiei, Perpessicius observa că, scriind aceste sonete, „poetul *Destinului* şi *Urcuşului* irumpe în cercul de foc al liricii noastre erotice"[400]. Nota primordială a acestor sonete este dată de „înalta tensiune pasională" care le întreţine „incandescenţa", comparabilă doar cu aceea din erotica eminesciană. Dacă Perpessicius „întrezărea" şi în sonete mai curînd imaginea acelui „faun lacom" din *Cîntec pentru dezbrăcare*[401] şi *Fata din dafin*, se răspîndeşte, în ultimul timp, o părere diametral opusă, formulată fără echivoc de Roxana Sorescu în ediţia recentă a operei poetului, de departe cea mai bună din cîte avem pînă astăzi. Adevăratul titlu al acestui subtil studiu despre metafizica eroticii lui V. Voiculescu este un mic citat: „Cum te zbătuşi, o, suflete-ngrădit / Cu veşnicii de ceruri şi de stele", care-l aşază pe V. Voiculescu, de la început, sub o cupolă eminamente cerească. Situările în cîmpul lirismului poetului merg, de aici încolo, în această singură direcţie. Poetul e supus propriei sale judecăţi din *Confesiunea unui scriitor şi medic*, 1935: „Adevărata inspiraţie religioasă, care mai poate împreuna arta şi credinţa, a rămas numai rugăciunea..." (cf. *Integrala,* p. 15). Pînă şi biografia îndepărtată a scriitorului este chemată să dovedească această apartenenţă transcendentală: „Evenimentele matriciale ale devenirii personalităţii sale sînt întîi de ordin mistic, apoi intelectual" (*Integrala,* p. 16).

Cît priveşte *Sonetele închipuite*, atitudinea autoarei faţă de aceste poeme de dragoste este şi mai radicală, expunerea şi mai răspicată. Totul se va pune acum pe seama misticismului creştin în care pătrund şi elemente păgîne: „Iniţierea lui Voiculescu are ca punct de contact cu creştinismul identitatea cunoaşterii prin iubire cu cunoaşterea revelată, ambele sprijinite psihologic pe starea de transă" (p. 31). Concluzia aceasta este consecinţa unei exagerări: „Transa erotică se confundă cu transa mistică, amîndouă fiind căile de revelare a unei realităţi suprasenzoriale şi atemporale" (*Ibidem*). Ne e greu să ne explicăm cum am putea, prin ceea ce numim „organele de simţ" (datorită cărora obţinem „extazul de sorginte senzorială", în formula autoarei) să putem pătrunde, vulgar vorbind, într-o lume „suprasenzorială şi atemporală". Contradicţia în termeni macină o astfel de iluzie metafizică. Iubirea „făţişă" de care vorbeşte poetul „se-nveşmîntă în lumea de sub moarte" pentru că slujeşte marea taină („iubirea-i tot o taină") a vieţii mereu victorioase. E la fel de riscantă şi afirmaţia că: „Momentul realizării unităţii androgine este echivalentul cuminecării". V. Voiculescu face referiri la condiţia omului în starea adamică, paradiziacă, aspirînd la redobîndirea privilegiului pierdut după tradiţia veterotestamentară, datorită neascultării. În secolul al XIX-lea, I. Heliade Rădulescu vorbeşte, în *Anatolida*, partea a III-a, *Viaţa sau androginul*, de Adam ca despre un om cu vădite predispoziţii androgine şi narcisiace: „E om şi n-are oamă, ca leul o lionă, / Ca turturelul soaţă". În singurătate, privegheat de Dumnezeu, primul om simte că „straniu,

---

[399] *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară de V. Voiculescu*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1964. Cele 90 de sonete sînt datate cu grijă de poet, începînd cu primul (CLV), Duminică, 5 decembrie 1954, şi sfîrşind cu ultimele două (CCXLIII şi CCXLIV), Duminică şi luni, 20-21 iulie 1958. Vezi detalii care modifică datarea unor sonete, la Liviu Grăsoiu, *Poezia lui Vasile Voiculescu*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1977, pp. 94-95. La apariţia lor, după moartea scriitorului (26 aprilie 1963), la sfîrşitul lui 1964, cu o prefaţă intitulată *Sonetele unei iubiri*, de Perpessicius, sonetele lui Vasile Voiculescu provoacă cea mai mare emoţie atît în rîndul criticilor, cît şi în acela al cititorilor. Am avut şansă să mă aflu printre aceştia din urmă, pentru a mărturisi.

[400] Margareta Sterian traduce în engleză unele din aceste sonete, în ediţia bilingvă, V. Voiculescu, *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară de V. Voiculescu*. Selecţie, transpunere în engleză şi imagini: Margareta Sterian, Bucureşti, Editura Eminescu, 1982. Reţinem şi titlul de pe pagina de gardă, *Sonetele unei iubiri, A Love's Sonnets*. Frapează asemănarea acestui titlu cu acela din prefaţa lui Perpessicius din 1964: *Sonetele unei iubiri*, care ar sugera un criteriu de selecţie (tema erotică), în înţelesul pe care îl dă criticul acestui termen: „Căci sînt, în aceste nouăzeci de ostroave, tot atîtea peisagii fastuoase ale unei pasiuni toride, carnală şi spiritualizată în acelaşi timp, toate însă dominate de omniprezenţa inepuizabilei Eve, cel mai vrăjit dintre ostroave şi cel mai perfect dintre sonete" (p. XIV). După Perpessicius, acesta este *Sonetul CCXVIII*, atins de o „notă oarecum lubrică, aici discretă" care „e una din constantele poemului pasional al lui V. Voiculescu, şi ea se insinuează fie în amintire, deci mai atenuată, tulburînd totuşi apele aţipite ale renunţării, fie mai violentă, într-o scenă de interior, ce duce, prin contrast, la castele scene de interior din poezia de iubire a lui Eminescu, şi ale cărei splendide versuri prevestesc un paradis de-a pururi pierdut" (pp. XV-XVI). Orice ar face şi oricum şi-ar formula judecăţile, pînă la urmă, primul critic al sonetelor lui V. Voiculescu rămîne la o singură concluzie: caracterul pasional al acestora.

[401] G. Călinescu va ironiza manierismul acestor versuri cu cuvintele: „Prin acest metaforism fals, prin vocabularul chinuit şi chiar straniu, V. Voiculescu cade într-un petrarchism strident care sfărîmă aproape orice bună intenţie din culegerea *Urcuş*. Astfel rochiile femeii dezbrăcîndu-se sunt îngeri, iar trupul o visterie de sîni şi braţe care la rîndul lor sunt raze" (CĂLINESCU, IST., p. 800).

dorințe-l înfioară / Se-mbrățișează singur, și amă cu ardoare / Și nu știe ce amă... Se înamoră-n sine [...] / Suspină și se simte ferice-n suferire"[402]. În sonetul lui Voiculescu citat de Roxana Sorescu, se simte o „suferire" asemănătoare și mai puțin starea de extaz a „cuminecăturii". Totul se face, însă, în acest studiu în vederea unei singure concluzii: „În ultimă analiză, *Sonetele* sînt astfel concepute încît să reprezinte dramatic o aventură consumată exclusiv în spirit" (p. 32). Deși sînt schițate cu exactitate „trei nivele" (p. 24) în sonetele lui V. Voiculescu („nivelul uman", „nivelul simbolic" și „nivelul cunoașterii metafizice"), doar ultimul este cercetat cu mai mult interes. Celelalte „două nivele", în care este recunoscută „complexitatea și adîncimea pasiunii" și „frumusețea de bronzuri grele a versului", sînt doar treptele de pe care poate fi observată mai bine o diferență care impune o radicală schimbare de optică asupra întregii poezii voiculesciene: „*Sonetele* reprezintă însă pentru Voiculescu mai mult: în lumina lor trebuie repusă în discuție toată inspirația mistică a poetului" (p. 29).

De altfel argumentarea diferențelor (nu pentru că acestea ar lipsi) între originalul shakespearian și traducerea imaginară a poetului român este foarte fragilă, întemeiată pe supoziții dezmințite de text. Pe de o parte se afirmă: „Personajele dramei pasionale a lui V. Voiculescu sînt aceleași cu personajele sonetelor shakespeariene", iar, pe de altă parte, se respinge afirmația: „Lipsește însă la Voiculescu legătura de dragoste dintre bărbatul blond și doamna brună, legătura care, atît pentru sentimentalitatea, cît și pentru simbolistica shakespeariană, era esențială" (p. 28). Cu alte cuvinte, ni se explică în continuare, lipsește „iubirea care unește masculinul real cu femininul real". O mare neînțelegere se ivește chiar de aici. Mai întîi, nu era deloc necesară o reluare, în aprecierea critică, a personajelor, simple virtualități în poezie, în comparație cu proza. Confuzia dintre masculin și feminin e un simplu motiv literar din sfera iubirii. În al doilea rînd, lipsa semnalată nu este reală. Pot fi citate destule sonete de înflăcărată patimă erotică printre cele imaginate de Voiculescu, asemănătoare cu sublimul model shakespearian pe care și l-a ales, numindu-l pe creatorul lui, din mare admirație, „oceanule de geniu" (*Sonetul CCXLIV*). Senzualismul pronunțat al eroticii voiculesciene caracterizează de altfel multe din poeziile dinaintea *Sonetelor*, și trece neerodat și în acestea. Cum am putea interpreta altfel, decît ca rezultat al unei iubiri trădate, *Sonetul CLXIII*: „Din spulberul iubirii atît doar mai pot strînge, / Să-mi fac un ștreang, eu singur, cu fragedele-ți rochii...". Lipsește gelozia, ni se spune, din astfel de relații între îndrăgostiții lui V. Voiculescu: „cei doi însă nu ajung niciodată să alcătuiască prin ei înșiși o unitate, în afara reflectării lor în spiritul poetului. Pentru nivelul uman al lecturii *Sonetelor*, aceasta înseamnă lipsa motivului poetic al geloziei, disperarea putînd fi atribuită altor cauze: răcelii partenerului, lipsei lui de demnitate, oboselii, dar niciodată trădării în favoarea celuilalt obiect al adorației poetice" (p. 28). Toate acestea sînt adevărate, dar trebuie admisă și cea mai importantă cauză. *Sonetul CLXIII* vorbește explicit de trădare: „Să stea podoabă lumii hidoasa ei trădare"[403]. Altădată „esență a minunii", trădătoarea devine în prezent „prăpastia minciunii" și atunci, înțepat de gelozie, îndrăgostitul încheie: „Căci orb eram atuncea cînd te aveam în față...". Autoacuzația de aici este tot un semn de gelozie. Să nu mai vorbim de izbucnirile monomaniacale ale celui trădat de tînărul său prieten: „Căci te iubesc cu ură, întreg, și numai eu; / Nu te împart cu nimeni, nici chiar cu Dumnezeu" (*Sonetul CLIX*, p. 605). Poetul vorbește și de o gelozie înnobilată de iubire (*Sonetul CC*, p. 625). Adăugăm și acest mișcător sonet al geloziei, trădării și credinței (fidelității) înșelate:

Dintre atîtea chinuri, venite-asupră-mi hoarde,
Păstrez dureri de care nu pot să mă despart;
Tot sufletul mi-e-n ele, ca sunetul în coarde
Ce încă vii vibrează vioara cînd s-a spart.
Ca viermele mătasei țesusem nencetat
În jurul tău un magic cocon de poezie;
Tu, strălucitul flutur, l-ai rupt și ai zburat
Din gingașa-nchisoare păzit cu gelozie
Și astăzi, mari otrăvuri cu care m-am deprins
Disprețul tău, trădarea (s. n.) *îmi sînt trebuitoare;*
Intrate-adînc în carne-mi, țin viața de învins,
Cît lipsa lor mi-ar fi și mai ucigătoare,
Căci ele, printr-o vrajă, sînt înseși răsturnate,
Iubirea și credința, pe dos și blestemate!
(*Sonetul CLXI*, p. 606)

Aglomerarea referințelor mitologice alterează uneori imaginea iubitei, care se conceptualizează, fără ca obsesia centrală, atracția exercitată asupra bărbatului de misteriosul și eternul feminin să poată fi anulată, doar că femeia își pierde tandra moliciune de ființă aievea. Sub teroarea Minotaurului din acest labirintic suflet femeiesc, iubitul se lasă stăpînit de credința că aici își va găsi alinarea: „Cobor, dar făr teamă,-n vîrtejul de capcane, / Căci tu mi-ești Ariadna

---

[402] HELIADE, O., I, pp. 366-367. Cu dreptate consemna I. Negoițescu, în *Istoria literaturii române* , București, Editura Minerva, 1991, p. 304, asemănarea de viziune, în astfel de versuri, între Heliade și Voiculescu: „Oricum, odată dezlănțuită, iubirea e cosmic vitală și, prin expresivitatea ei magnifică, ne readuce iar în minte viziunile lui Heliade: «Perechea este țelul, porunca sacra-a firii; / Stîrniți de ea, vulturii se caută prin spații, / Delfinele iau marea în piept, să-și afle mirii / Chiar stelele din ceruri se-njugă-n constelații...»".

[403] *Integrala*, p. 607. În continuare, vom cita numai din această ediție.

şi-mi dăruieşti un fir / Din pletele-ţi de beznă[404], o călăuză vie; / Şi nu să scap din cursă îl ţin şi îl deşir, / Ci mai afund să intru în neagra-mpărăţie; / Dedalicul tău suflet locaş mi l-am ales / Şi jur că niciodată din el n-am să mai ies" (*Sonetul CLXV*, p. 608). În trupul iubitei vede latenţele perpetuării în univers: „Bob roşu de măceaşă mi-ntinde gura-ţi mică, / Trunchi zvelt de măr cu roadă e trupul tău mlădiu... / Şi înţeleg prin tine acum întreaga fire..." (*Sonetul CLXVIII*, p. 609). Iubirea e mistuitoare („Te mistuie iubirea"), devine „jind" („Te ispiteşte jindul să-mbraci şi fericirea / Cum pui, pentru petreceri, o rochie de brocate?") şi, finalmente, „Preface în genune lăuntrul tău, anume / Ca să încapă-acolo, cu ea, întreaga lume" (*Sonetul CLXXIII*, p. 612). Să reţinem importanţa deosebită acordată de poet căutării perechii ideale, alegerea putînd fi bună sau nefericită, pentru că femeia nu-i o abstracţiune metafizică. Nu-i numai o iubire sfîntă, în aceste versuri, ci şi una omenească, decăzută chiar, aşa cum o descrie poetul, aparent fără obiect, în *Sonetul CLXXVII:* „Iubirea ta purtată-n saloane şi la curte, / Smulsă-n alcov de pofte cu colţii lor nebuni, / Îmi stă-ntr-un peş[405], îngustă, cu poalele prea scurte, / Reci drojdii de dantele pe-amare goliciuni..." (*Integrala*, p. 614). Poetul o transformă şi o înalţă: „E mantia-mi de visuri în care te-nvelesc" (*Ibidem*). Iubirea-i „patimă senină", sîntem încredinţaţi într-un oximoron de factură eminesciană (*Sonetul CLXXXIX*, p. 620). Cu toate acestea, nimeni n-a descris mai convingător, în imagini mai mîhnite, chinurile iubirii decăzute. În *Sonetul CCI,* poetul exprimă un explicit sentiment al damnării, însoţindu-l de o îndepărtată aspiraţie, mereu declarată, de înălţare, prin iubire, pe culmile veşniciei. Pînă la atingerea acestui prag, înfruntă însă cu greu ispitele cărnii, căzut într-o adevărată demonie a simţurilor provocate:

Iubirea-i neclintită? Îţi schimbi numai iubiţii?
Arunci alte noi vreascuri pe-acelaşi foc mereu?
Ghehena ta nu arde decît pe osîndiţii
La dragostea eternă? Atunci acela-s eu.
În alba-ţi demonie căzut fără scăpare,
Presimt ce-i veşnicia cu fiecare chin.
Şi simţurile-mi, şase năpîrci spăimîntătoare,
De tine asmuţite, mă-mbată cu venin.
De gerul voluptăţii durerile-mi scînteie,
Şi viţiul, deodată năprasnic diamant,
Plăcerea îmi resfiră în mii de curcubeie,
Cu-n capăt în edenuri, scrîşnirea-n celălant...
Şi plîng, Adam nemernic, la sacre porţi de rai,
Din iadurile-ţi nalte afară cînd mă dai...
(*Sonetul CCI*, p. 626)

Parafraza poetului la izgonirea primilor oameni din Paradis se îmbină şi se completează, într-un mod foarte personal, cu elemente care vin din folclor: Adam şi Eva sînt, după credinţele populare, roadele unei stranii „zidiri" în ziua a şasea a *Facerii*: „De atunci [de la zidirea lumii] a rămas omul aşa: cu trupul de diavol şi cu suflet dumnezeesc" (PAMFILE 1913, p. 55). Această natură duală a omului îl obsedează şi pe poet, care aduce mereu în preajma iubirii cuvinte ca *Ghehenă, iad, rai* (*Sonetul CCI,* p. 626; *Sonetul CCXV,* p. 633: „Iubirea-n veci nu este primită de Infern. / În loc de Iadul paşnic, ferit de-a ei dezastre, / Ea arde în Ghehena din inimile noastre"). La acestea pot fi adăugate sintagmele infernale: „liturghie slujită-mpătimirii" (*Sonetul CCVI*, p. 628), „negre piezi" (*Sonetul CCVII*, p. 629), „iadul de flăcări al iubirii" (*Sonetul CCXXX*, p. 640), „Spre cer te-mpinge sexul, nu marele azur" (*Sonetul CCXXXII*, p. 641), „Şi, ideală floare a iadului suprem, / Cumplita-ţi frumuseţe o porţi ca pe-un blestem" (*Ibidem*).

Sînt numeroase, în aceste *Sonete*, versurile în care patima se revarsă fără a putea fi zăgăzuită de stăvilarele conştiinţei reprimatoare. E regretabil că astfel de versuri erotice, pline de o mare frumuseţe, au fost deturnate uneori de la adevăratele lor înţelesuri, ascunse în relaţiile mult mai complexe şi mai adînci dintre cei doi parteneri. Lirica lui V. Voiculescu, şi *Sonetele* o reflectă în tot ce are ea mai valoros, nu e monocordă. Coabitarea unor sentimente contrarii e legea ei supremă şi drumul între „rai" şi „iad", „duh" şi „carne", cuvinte care revin des, e mereu străbătut de amanţi impenitenţi, care nu se supun unui loc şi unor condiţii dinainte hotărîte pe harta complicată de căile fireşti sau rătăcite ale uluitoarei lor poveşti de dragoste. În acelaşi sonet sau în sonete diferite, această confruntare bipolară, „iad-cer", „ură-iubire", „nimicnicie-veşnicie"[406], îşi păstrează întreaga tensiune. *Sonetul CCXXXV* este doar unul din exemplele care confirmă această disponibilitate a poetului, pe care o încercase altădată, ispitit de *Lume*, cu vreo două veacuri şi jumătate mai înainte, doar Cantemir, în *Divanul sau gîlceava înţeleptului cu lumea sau giudeţul sufletului cu trupul*. Şi parcă şi în acest nou „giudeţ al sufletului cu trupul" e greu să rostim vreo sentinţă atîta timp cît, aşa cum spune poetul, „Iubirea e sămînţa eternităţii-n carne":

Mă lupt să scap iubirea de pătimaşul trup.
Să n-o mai sorb cu ochii, să n-o mai muşc cu gura,

[404] Pot fi citate mai multe aluzii la Doamna neagră din *Sonetele* lui Shakespeare.

[405] „Într-o rînă, înclinată" (ŞĂINEANU, DU).

[406] Roxana Sorescu observă cu acuitate „structura duală" a *Sonetelor* lui V. Voiculescu, atît în „organizarea internă a fiecărui sonet", cît şi a „imaginii artistice": „Bărbatul şi femeia, soarele şi noaptea, spiritul şi simţurile, cerul şi iadul, iubirea şi ura, eternul şi temporalul, toţi factorii de opoziţie de la nivelul ansamblului se regăsesc în construcţia metaforei" (p. 28). În constituirea „ansamblului" se acordă însă o importanţă prea mare unei disjuncţii nefuncţionale greu de acceptat: capacitatea bărbatului „de a cuceri veşnicia prin artă" şi incapacitatea femeii de a realiza aceeaşi performanţă spirituală, „ei fiindu-i hărăzită doar imperfecta comunicare prin simţuri" (*Ibidem*).

Din lanțu-mpreunării sălbatice s-o rup,
S-o curățesc de carne, ca de pe aur zgura;
Să te ador în suflet; doar duhul să-ți aleg –
O veșnică-mbinare a două raze line...
Dar cum te-arăți, mă-ntunec... și sufletul întreg
Se face ochi, piept, brațe... zbucnite către tine,
Pîlpîitor de pofte, iar dinainte-ți cad;
Din nou vremelnicia își cască-n mine-abisul.
Rostogolit pe dîre de flăcări, ca-ntr-un iad,
Mă-ntorc, cîntînd, în carne... Mă doare numai visul
Că mai presus de fire, putînd să o răstoarne,
Iubirea e sămînța eternității-n carne.
(*Integrala*, p. 643)

Ca să-l putem venera așa cum se cuvinte pe poetul atras de sacru, am crezut necesar să-l ascultăm mai întîi pe acela al voluptății și al iubirii neatîrnate de nici o constrîngere, ori de unde ar veni, din partea oamenilor sau a cerurilor:

Mai legăna tristețea doar pieptul, ca o boare
Cu fluxuri și refluxuri aproape ațipite...
Amurgul voluptății vărsase sumbra-i mare,
Suave mădulare dormeau în el, topite...
Și alb și magic, palid se afunda obrazul
Din castaniul moale cu țărmuri ondulate...
Plutea pe apa tîmplei un nor de vis... În iazul
de somn ieșeau profiluri de ceruri înecate...
Și nu știai de-i suflet, ori luna, sau un pește
Ce se juca sub unda cu pielițe senine...
... Cînd un oftat, din gura scrîșnită ca un clește,
Spărgea cleștarul vrăjii urzită peste tine!
Din carnea somnoroasă, din liniștea fierbinte,
Tu izbucneai, amantă mai dîrză ca-nainte.
(*Sonetul CCXXXI*, p. 641)

Sonetele de iubire ale lui V. Voiculescu nu pot fi apreciate cu o totală desprindere de acelea ale lui Shakespeare[407], dacă ne-am gîndi chiar și la numărul mare al acelora în care apare ca inspirator un bărbat tînăr căruia îi sînt dedicate: „Îmi cînt astfel norocul, înalț epitalamuri / Și, pentru închinarea la care mă supun, / Culeg azur și raze și roze de pe ramuri, / Stăpînul meu, alesul, cu slavă să-ncunun: / Poporul meu de gînduri, simțire, vis, trup, dor / Te pun azi peste ele de-a pururi domnitor" (*Sonetul CLV*, p. 603). „Dincolo de plăcere", de care nu e ruptă, se pare că e vorba, în primul rînd, de o legătură spirituală între două personalități puternice, dintre care cea omagiată nu e la nivelul celei care omagiază: „Dincolo de plăcere, pîndesc altă dobîndă, / Slăvita-mpreunare de genii, fără-nvins... / Rîvnesc nenfăptuitul vis al desăvîrșirii..." (*Sonetul CLVI*, p. 603). Același model shakespearian este urmat și în menționarea trădării: „Cu oacheșa aceea fățarnică și rece" (*Sonetul CLIX*). Cuplul culpabil este urmărit de suspinele și blestemele poetului gelos (*Sonetul CLXI*, p. 606, *Sonetul CLXIII*, p. 607 etc.).

După ce am demonstrat, pe texte, și exemplele ar fi putut fi înmulțite, care este partea pămîntească, deloc neglijabilă, a eroticii voiculesciene, urmează să cercetăm măsura în care poetul depășește „bruta-ncoronare a sîngelui aprins" (*Sonetul CLVI*), pentru a se situa în latura ideală, sacră, a iubirii: „Voi sparge-ntîrziatul decret de lut al firii" (*Ibidem*). Acest pas se realizează prin creația artistică, întocmai ca în acest sonet adresat iubitei, în formulare directă: „în cale-mi ieșiși tu, scumpa mea!": „Căci stihurilor mele le dau alte destine, / Cu nobilul lor sînge de-a te hrăni pe tine" (*Sonetul CLVII*, p. 604). Altădată versurile de iubire capătă o și mai evidentă coloratură mistică: „Mă-nfățișez cu duhul, nu te sărut pe gură, / Plecat ca peste-o floare, te rup și te respir... / Și nu mai ești de-acuma trupească o făptură, / Ci un potir de unde sug viață și strîng mir" (*Sonetul CLVIII*, p. 604). De remarcat că în ultimul vers citat apar două slavonisme religioase: *potir* și *mir*, care implică sfintele taine ale Bisericii. *Potirul* este vasul cu picior în care se face și se păstrează împărtășania, vinul și pîinea care simbolizează sîngele și trupul lui Hristos, iar *mirul* este untdelemnul sfințit întrebuințat în diferite ritualuri creștine. Cele două metafore, *potir* și *mir*, conotează înțelesuri fundamentale de esență creștină: „viața veșnică" și „revărsarea harului divin". Iubirea își pierde materialitatea, dar imaginile transcendenței au, mai întotdeauna, în poezia lui Voiculescu, și un suport concret, care le conferă un caracter aparte. Pînă și transubstanțierea se realizează, în sistemul său imagistic, la un nivel apropiat de senzorial: *Potirul* este reprezentarea concretă a vieții și *mirul*, harul dumnezeiesc. A se vedea, în acest sens, și mulțimea paradoxală a imaginilor carnale ale „netrupescului" din *Sonetele* lui V. Voiculescu.

În universul imaginar al poetului, abstracțiunile sînt cufundate în apele întinse, răscolite de alegorii conceptualizante despre artă, eternitate și iubire. Astfel de imagini refac însă cu greu ceva din masa vie a versurilor, care rămîn, în general, discursive:

Sămînța nemuririi, iubite, e cuvîntul,
Eternul se ascunde sub coaja unei clipe,
Ca-n oul ce păstrează un zbor înalt de-aripe,
Pîn' ce-i sosește timpul în slăvi să-și ia avîntul;
A fost de-ajuns un nume, al tău, sol dezrobirii,
S-au spart și veac, și lume; ținut prizonier
A izbucnit din țăndări, viu, vulturul iubirii.
Cu ghearele-i de aur să ne răpească-n cer.

[407] O succintă clasificare, discutabilă ca oricare alta, a *Sonetelor* shakespeariene face Leon Levițchi, în *Istoria literaturii engleze și americane*, Cluj, Editura Dacia, 1985, p. 174: „cele 154 de sonete ale lui Shakespeare se împart în două grupări: a) Sonetele 1-126, adresate în special unui tînăr «frumos», «cu chip de femeie» [...] b) Sonetele 127-152 sunt adresate iubitei, femeie măritată («doamna brună/neagră» – *the Dark Lady*)", „cu părul tors din noapte", spune Voiculescu, *Sonetul CXCIX*). Acel „*în special*", din primul „grup" al partenerilor (a), lasă loc pentru diverse interpretări, în mod necesar mai nuanțate.

Cine ne puse-n suflet aceste magici chei?
Egali în frumusețe și-n genii de o seamă,
Am descuiat tărîmul eternelor idei;
Supremelor matrițe redați, care ne cheamă
Din formele căderii, la pura-ntîietate,
Să ne topim în alba, zeiasca voluptate...
(*Sonetul CLXX*, p. 610)

Greu pot fi recunoscute aici ecourile din fericirea paradiziacă pierdută și redobîndită printr-o mare iubire compensatorie („zeiasca voluptate"), regeneratoarea „supremelor matrițe" de care ne vorbește prima carte a *Scripturii*, cap. 3. Drumul care se întinde de la „formele căderii, la pura-ntîietate", de la păcat la mîntuirea recuperatoare, prin Mesia, a stării paradiziace, este un motiv frecvent în lirica religioasă a lui Voiculescu, și, după cum se vede, ajunge pînă la ultimele sale manifestări poetice din *Sonete.*

Motivele *Vechiului* și *Noului Testament* se întretaie, și în această etapă din creația poetului, dar nu cu aceeași dezinvoltură ca în cele precedente. Centrul de greutate se deplasează, în mod evident, de la *Vechiul* la *Noul Testament*, temelia doctrinei creștine despre iubire. Ecourile din psalmi se împuținează și se estompează, dar nu dispar cu totul în *Sonetele* lui Voiculescu[408]. Meditația despre durata vieții este asemănătoare cu cea din *Psalmul 89*: „Mereu cerșim vieții ani mulți, așa,-n neștire, / Ne răzvrătim, ne plîngem de periciunea noastră, / Și încă nu-nțelegem că fără de iubire / Se veștejește Timpul în noi ca floarea-n glastră..." (*Sonetul CLXXXIII*, p. 617). Spre deosebire de vechiul psalmist, Voiculescu aduce, în dezlegarea mereu înnoitei plîngeri omenești: „Nimicnicie vor fi anii lor; dimineața ca iarba va trece" (Ps. 89, 5), o soluție nouă, scoasă din iubirea cristică („Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul", *Ioan*, 13, 34) dătătoare de viață, cu care omul își răscumpără păcatul, redobîndindu-și nemurirea inițială: „Rupt din eternitate, el vrea tărîm asemeni / Din care-altoiul șubred să-și tragă sevă nouă; / Noi îl primim cu gheață și-l răsădim în cremeni / Cînd Dragostea-i unica vecie dată nouă" (*Sonetul CLXXXIII*, p. 617). Din iubire, Isus îl învie pe Lazăr: „Și a lăcrimat Iisus. Deci ziceau Iudeii: iată cît de mult îl iubea" (*Ioan*, 11, 35–36). Scena biblică este astfel tălmăcită de poetul român, care o folosește în *Sonetul CLXXXIII* pentru a argumenta, în sens cristic, relația dintre iubire și veșnicie: „Minunile iubirii n-au stavile pe lume; / Ca Lazăr la auzul duioaselor porunci, / Oricînd și ori de unde mă vei striga pe nume, / Chiar de-aș zăcea în groapă cu lespedea pe mine, / Tot m-aș scula din moarte ca să alerg la tine". Acel: „nu mă voi strămuta" (*Psalmul 61*, 6), din credința tare în Dumnezeu, apare figurat în diferite feluri în sonetele lui Voiculescu, poet supus pe veci iubirii: „iubirea-mi, cătușă grea de aur" (*Sonetul CLXXXVII*, p. 619), „lanțul meu rămîne [...] înverigat de tine, cît lumea s-ar lungi" (*Sonetul CXC*, p. 620) etc. Iubirea ia proporții cosmice: „Iubirea fu o nouă lumină pentru lume [...] Vast cosmos, ce-n orbita-ți m-ai prins, biet satelit; / Și-n juru-ți cu alaiul de aștri mă avînt, / Pe muzica din sfere de-a pururi să te cînt" (*Sonetul CXCI*, p. 621). E un sfîrșit tipic în psalmii de laudă și de mulțumire pentru binefacerile lui Dumnezeu: „Așa voi cînta numele tău în veacul veacului" (Ps. 60, 8). Fără să întîrziem asupra altor detalii, vom reține doar atributele iubirii, așa cum le înfățișează versurile *Sonetului CXCVII*, care ne situează, după moarte, „cînd pleoapele s-aștern", într-o lume nemărginită și eternă, de esență divină:

Nu-ți cer deloc credință, mi-e de ajuns iubirea,
Ca sfîntul trup, în orice fărîmă ea e-ntreagă;
Cu tine-odată-n brațe am strîns nemărginirea;
Ce-mi pasă că și alții rîvnesc s-o mai culeagă!
Urzind din haos lumea, în vasta-i rătăcire
Stăpînul a-ncărcat-o de nebunia sa;
Dar i-a adaos, ùnic leac de tămăduire,
Iubirea, cheia bolții cu harul de-a visa...
Eram în aurora de aur a iubirii,
Privirile aprinse creară ceruri noi;
De cum veni amiaza, canicula iubirii,
Tu tot mai groase umbre de-ngheț pui între noi;
Dar te strămut în mine cînd pleoapele s-aștern,
Alcătuită-aievea din tot ce ai etern.
(*Integrala*, p. 624)

V. Voiculescu observa în *Lirica populară*[409], generalizînd, că „poezia noastră e o poezie de simțuri, de instinct, nereflectată, o poezia cărnoasă, totuși măsurată și echilibrată, uneori gravă, niciodată greoaie, cu filiație mai degrabă clasică, aș zice tracogrecească"[410]. În mare măsură, această frază cuprinde o autocaracterizare. Cel mai mare poet religios român, cum s-a spus, este, în același timp, și un mare poet al iubirii senzuale. Imaginarul voiculescian, plin de originalitate și de neprevăzut, nu o dată șocant, confirmă acest lucru. Blîndul propovăduitor al iubirii își așează capul îngîndurat în poalele unei păcătoase: „Genunchi de Magdalenă, odihnitori de Christ". *Sonetul CCXXX*, din care am extras acest vers, este un elogiu adus femeii purificate de iubire, după cuvîntul evanghelistului, urmat de poet: „Mă mir că sînt de-atuncea tot pur, ca o oglindă / În care nu rămîne nimic din ce-a trecut, / C-am șters chip, umeri, brațe întinse să mă prindă, / Și negrii ei luceferi de dincolo de lut..." (*Integrala*, p. 640). De fapt Voiculescu nu scrie psalmi ci cîntece de iubire:

[408] Tema ne obligă să nu depășim „parabolica" scripturală creștină. Îl trimitem, de aceea, pe cititorul curios să cunoască, in extenso, mistica lui Voiculescu, la studiul Roxanei Sorescu, preocupată și de mitologiile păgîne.

[409] Textul acesta a fost, cum ni se atrage atenția într-o notă din volumul *Studii de folclor și literatură*, București, Editura pentru Literatură și Artă, 1967, p. 683, „o conferință".

[410] *Op. cit.*, p. 722.

„Aceste versuri scrise să te desfeţi cu ele / Din inima mea arsă le-am scos să ţi le-nşir. / Sînt psalmii mei de taină, o rugă necurmată, / În ei am pus Iubirea lîngă Eternitate, / Să lupte cu vrăjmaşul Destin îngemănate: / M-au părăsit şi ele, trădînd cu tine-odată" (*Sonetul CLXXVI*, p. 613). Cînd poetul declară, adresîndu-se fiinţei iubite: „Atingerea-ţi acuma mi-e har, acum prihană" (*Sonetul CC, Integrala*, p. 625) nu se mărturiseşte atît cerului, cît răspunde zbuciumului interior, despre care vorbeşte pretutindeni în *Sonete*, provocat de „iadul de flăcări al iubirii" (*CCXXX*). Pacea rîvnită i-o aduce numai regăsirea perechii primordiale, tema *Sonetului CCV*: „Am supt nemuritorul sîn al iubirii sfinte, / În rînd cu Archetipii fără de veac, nici nume... / Dă-mi mîna, nu-i nevoie de-ătipi... O-mbrăţişare: / Misterioasa carne se face duh în noi..." (*Integrala*, p. 628). Simbolic, e o îmbrăţişare a cerului cu pămîntul, în această împlinire desăvîrşită a perechii: „Mă-mbii doar cu o cupă de dragoste? Eu cer / Să urc iubirea toată, cum urci o înălţime: / Sub orice pas să-i crească o nouă adîncime / Şi-ntinderea-i cît lumea s-o-ncercuim cu cer" (*Sonetul CCX*, p. 630). Şi iarăşi, obsesiv, descoperim întoarcerea la acelaşi motiv biblic – crearea omului din „ţărîna" peste care Dumnezeu suflă viaţa eternă (*Fac.*, 2, 7), echivalată de poet cu iubirea: „Noi cu o-mbrăţişare rodim eternitate... / Înalţă-ţi suflul, duhul... şi dă-mi acel sărut / Care-a-nceput pe gura celui făr'de-nceput" (*Ibidem*) Sacralitatea şi carnalitatea nu se exclud în poezia lui V. Voiculescu, crez artistic, adeseori confirmat în *Sonete*, teoretizat mai înainte în conferinţa *Poezia lirică*. „Rugul bucuriei", iubirea, intersectează calea „Rugului aprins" în creaţia artistică. „Scrisul e o nuntă", spune poetul într-un sonet (*CCXII*). Imaginile htoniene se mărginesc cu cele ale slavei cereşti, impact care nu se mai produsese cu atîta forţă în lirica românească, nedeprinsă cu o mistică a iubirii care să ofere un altfel de sprijin „înălţării" concurate de forţe contrarii pe linia nedecisă care aparţine lumii de aici şi celei de dincolo, păcatului şi izbăvirii, ciocnire care face şi obiectul *Psalmilor*:

Îţi scriu sonete... rîvnă pitică şi deşartă,
Cînd tu eşti întruparea celui mai pur sonet!
Nu te-a făcut natura; ci, în suprema-i artă,
Chiar Cel Etern te scrise cu mîna de poet.
Ce-adînc rimează-ţi ochii cu cerul vast de vară,
Şi buzele sînt rima suavei aurori,
Iar duhul, panoplie de foc, fără povară,
Stă-n carnea cu lumina aşijderea surori...
Cum se mlădie versul grumazului, răsare
Un istm de frumuseţe, să lege-n armonii
Nemuritoarea strofă a pieptului, din care
Ies braţe-ngemănate ca două melodii:
Şi-un orizont de slavă în tine-nchizi şi iei
Cu glorioase coapse sonetul cînd închei.
(*Sonetul CCXVIII, Integrala*, p. 634)

La sfîrşitul acestui periplu prin întortocheatele meandre ale contrariilor[411] din poezia erotică a lui V. Voiculescu, ne stăpîneşte irepresibil imaginea captivantă a unui „personaj" simbol: Maria Magdalena. Dintre toate *Marile figuri ale Bibliei*, ca să reluăm titlul cărţii lui Fernand Comte[412], cea mai plină de căldură omenească este aceea a Mariei Magdalena. Devotată fără margini lui Isus, femeia păcătoasă, spune evanghelistul, „stînd la spate, lîngă picioarele lui, plîngînd, a început să ude cu lacrimi picioarele lui, şi cu părul capului ei le ştergea. Şi săruta picioarele lui şi le ungea cu mir" (*Lc.*, 7, 38). Căindu-se, păcătoasa curtezană de altădată este mîntuită de tăria credinţei sale în Isus. În zilele tragice şi pline de slavă ale morţii şi Învierii Mîntuitorului, cînd chiar unii dintre apropiaţi se făceau a nu-l mai cunoaşte şi băteau laturile, ea este prezentă peste tot, la picioarele crucii şi la mormînt, dobîndindu-şi un loc printre „Sfintele femei", alături de Maica Domnului: „Şi stăteau, lîngă crucea lui Isus, mama lui şi sora mamei lui, Maria lui Cleopa, şi Maria Magdalena" (*Ioan*, 19, 25). Pentru poetul V. Voiculescu, iubirea e mai presus de orice. Surprinzător, ea anulează pînă şi fidelitatea. De aceea cuvîntul „credinţă" din primul vers al *Sonetului CXCVII* trebuie citit cu toată atenţia şi prudenţa: „Nu-ţi cer deloc credinţă, mi-e de ajuns iubirea" (p. 624). Iubirea nu este parte din întreg, ci întregul însuşi: „Ca sfîntul trup, în orice fărîmă ea e-ntreagă; / Cu tine-odată-n braţe am strîns nemărginirea / Ce-mi pasă că şi alţii rîvnesc s-o mai culeagă!" (*Ibidem*). Termenul „credinţă" de aici trebuie citit în înţelesul lui vechi. Nu este vorba de „credinţa" în Dumnezeu, nepusă niciodată în discuţie de autor, ci de fidelitatea cuplului, între parteneri putînd interveni sincope şi chiar „trădări" grave, nu o dată consemnate de poet, cu amară îngăduinţă, mai ales în *Sonete*. „Iubirea" este unic leac de „tămăduire" şi „cheia bolţii cu harul de-a visa..." înălţimi încă neatinse, „ceruri noi". Sfinţenia şi păcatul sînt cei doi poli ai lirismului voiculescian. Între aceştia circulă, în deplină libertate, patima, cu tot cortegiul ei de însoţitori, în frunte cu chinurile iubirii. De aceea dacă, în final, ar fi să alegem din imaginarul scriptural, un „personaj" definitoriu pentru *Sonetele* lui V. Voiculescu, am trece pe lîngă Iacob cel puternic „în lupta cu Dumnezeu şi cu oamenii" (*Fac.*, 32, 28), şi ne-am opri la blînda Maria Magdalena, care biruie prin iubire.

---

411 Roxana Sorescu vede bine „principiul dual" al luptei între „contrarii" în *Sonetele* lui V. Voiculescu, dar îl limitează numai la „nivelul formal al aparenţelor" (p. 24), diminuîndu-i importanţa.

412 Fernand Comte, *Marile figuri ale Bibliei*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995.

VII. ÎN CĂUTAREA UNUI NOU STIL PSALMIC: LUCIAN BLAGA

Spre deosebire de V. Voiculescu, autor de adevăraţi psalmi, fără să recurgă niciodată la acest titlu, preferînd termenul *rugăciune*, Lucian Blaga îşi intitulează astfel cîteva poezii. Amănuntul, în aparenţă nesemnificativ, are darul să ne reţină atenţia. În antume[413], poetul foloseşte o singură dată titlul *Psalm*, scriind unul dintre cei mai reprezentativi din întreaga literatură română, şi tot o singură dată recurge, în acelaşi scop, la termenul *Psalmistul*. Postumele poetului sporesc această enumerare doar cu încă trei titluri: *Psalm, Psalm dragostei, Psalmul 151*[414]. Cum se explică această parcimonie? Experienţa religioasă a lui Blaga este diferită şi de aceea a lui Arghezi şi de aceea a lui Voiculescu. Se vede la aceşti doi poeţi o mult mai strînsă legătură cu textele religioase decît la Blaga. Atît adorarea lui Dumnezeu, cît şi îndoiala sau chiar contestarea răspund, în cazul poeţilor menţionaţi, unei singure provocări: textul biblic. Concluzia se impune de la sine. Contactul cu cartea sfîntă este esenţial în opera poetică a lui Arghezi şi a lui Voiculescu, derizoriu în aceea a lui Blaga. Dacă ne-am referi doar la un singur volum al poetului, cum este acela care ne invită la o meditaţie religioasă, *În marea trecere,* am observa lesne că poetul filozof nu-şi asumă dezlegarea escatologică, în sens biblic, a destrămării fiinţei umane şi a întregului pămînt, preferînd un sondaj mult mai adînc în istoria religiilor. Sfîrşitul lumii după *Biblie* este guvernat de o sancţiune morală superioară, ordonată şi desfăşurată după legi imuabile. La Blaga, „marea trecere" se închide în taină şi tăcere, semne ale duratei exprimate în mituri străvechi, la care cele creştine vin doar să se alăture. În afară de aceasta, îi lipseşte lui Blaga o însuşire esenţială a literaturii tradiţionale după *Scriptură*: limbajul specific, uneori obscur, încărcat de vechime şi de valori poetice, din textele religioase româneşti, stăpînit atît de bine de ceilalţi doi poeţi cu care formează treimea incontestabilă (Arghezi, Voiculescu, Blaga) a liricii noastre religioase.

Dacă trecem peste versurile dedicatorii *Către cititori* („Amare foarte sunt toate cuvintele, / de-aceea – lăsaţi-mă / să umblu mut printre voi, / să vă ies în cale cu ochii închişi –" BLAGA, O. 1, p. 89), putem spune că volumul *În marea trecere* se deschide cu un *Psalm* (pp. 90-91), în care se regăsesc urme mai clare din tradiţia celor vechi. În versurile: „În spinii de-aici, arată-te, Doamne, / Să ştiu ce-aştepţi de la mine. / Să prind din văzduh suliţa veninoasă / din adînc azvîrlită de altul să te rănească subt aripi?", recunoaştem chemările ardente ale vechiului cîntăreţ adresate lui Dumnezeu: „Doamne, nu zăbovi" (Ps. 69, 7)[415]; „Dumnezeule, nu te depărta de la mine; Dumnezeul meu, spre ajutorul meu ia aminte" (Ps. 70, 13); „Dumnezeule, să nu mă părăseşti" (Ps. 70, 20); „Pentru ce m-ai lepădat, Dumnezeule?" (Ps. 73, 1). Toate aceste invocări sînt reformulate de Blaga în *Psalm*, cu maximă concentrare, în acel sfîşietor: „În spinii de-aici" (aluzie la „rugul aprins" din care Moise aude vocea lui Dumnezeu, pe care nu-l vede, *Ieş*., 3, 3-6) „arată-te, Doamne / să ştiu ce-aştepţi de la mine" (BLAGA, O. 1, p. 90). Regăsim această dorinţă omenească şi la Arghezi şi la Voiculescu, dar nu e potrivit să considerăm că punctul de plecare al acestui motiv trebuie căutat în volumul *Cuvinte potrivite* (1927), cînd ştim că *În marea trecere* apăruse în 1924. La ambii poeţi sursa este biblică, iar asemănările întîmplătoare.

Vedem în acest *Psalm* al lui Blaga un punct important în evoluţia stilistică a genului. Viziunea poetului nu mai este sărbătorească, de slavă, ci de-a dreptul terifiantă, apocaliptică. Dumnezeul vieţii este înlocuit de Dumnezeul morţii, iar omul, alcătuire din „tină şi rană", nu primeşte de la cel spre care îşi îndreaptă „rugăciunea" nici un răspuns. În final, pe o formulare din *Psalmul 103*, 2 („Întru strălucire şi în mare podoabă te-ai îmbrăcat, cel ce te îmbraci cu lumina ca şi cu o haină".), poetul se lasă absorbit de miracolul dumnezeirii, într-o gestică ritualică răsturnată. Raţionamentul rece, interogativ din *Psalmul* lui Blaga, din care cităm în continuare, îl vom regăsi în poeziile unor urmaşi[416]. Preocupat de „marea trecere", poetul nu se desparte, cum ne îndeamnă aparenţele să credem, de „Dumnezeul creator", cel care-i apărea lui David, în *Psalmul 103*, 2, „îmbrăcat în lumină ca şi cu o haină", ci se leapădă de propriul său trup (de „tină") în mijlocul creaţiei universale, („În mijlocul tău mă dezbrac. Mă dezbrac de trup / ca de-o haină pe care-o laşi în drum"). Trebuie separate elementele de exasperare expresionistă (Dumnezeu este „închis ca-ntr-un coşciug" şi „înrudit cu moartea") de cele vitaliste. Ceea ce, la început, părea protest arghezian, bine împlîntat în materie degradată, se transformă într-o aventură a spiritului dezlegat de „haina" pămîntească:

Între răsăritul de soare şi-apusul de soare
sunt numai tină şi rană.
În cer te-ai închis ca-ntr-un coşciug.
O, de n-ai fi mai înrudit cu moartea
decît cu viaţa,

[413] Lucian Blaga, *Opere* 1, Poezii antume, ediţie critică şi studiu introductiv de George Gană, Editura Minerva, Bucureşti, 1982 (BLAGA, O. 1).

[414] Lucian Blaga, *Opere* 2, Poezii postume, ediţie critică şi studiu introductiv de George Gană, Editura Minerva, Bucureşti, 1984 (BLAGA, O. 2).

[415] Toate trimiterile se fac la BIBLIA 1968.

[416] Ştefan Aug. Doinaş, *Psalmi*, Bucureşti, Editura Albatros, 1997.

mi-ai vorbi. De-acolo unde ești,
din pămînt ori din poveste mi-ai vorbi.

....

Ori nu dorești nimic?
Ești muta, neclintita identitate
(rotunjit în sine a este a),
nu ceri nimic. Nici măcar rugăciunea mea.
Iată, stelele intră în lume
deodată cu întrebătoarele mele tristeți.
Iată, e noapte fără ferestre-n afară.
Dumnezeule, de-acum ce mă fac?
În mijlocul tău mă dezbrac. Mă dezbrac de trup
ca de-o haină pe care o lași în drum.
(*Psalm*, BLAGA, O. 1, pp. 90-91)

Cu începutul în acest *Psalm*, mai pronunțat în celelalte poezii, „marea trecere" e mai ales o absorbire în natură, o identificare cu durata ei, dominată de „muta, neclintita identitate" a lui Dumnezeu („*a* este *a*"), îndepărtat de zbuciumul omenesc „risipit" în pămînt și de aici în necuprindere: „Tată, te iert că-n adînc / m-ai semănat între brazdele lumii" (*Înviere de toate zilele*, BLAGA, O. 1, p. 98); „Sîngele meu vreau să curgă pe scocurile lumii / să-nvîrtă roțile / în mori cerești" (*Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea*", BLAGA, O. 1, p. 109). Ici și colo cîte o imagine amintește de *Vechiul Testament*: „Înconjurat de lucruri bătrîne / acoperite cu mușchi din zilele facerii, / În seara cu cei șapte sori negri / cari aduc întunericul bun, / ar trebui să fiu mulțumit" (*Liniște între lucruri bătrîne*, BLAGA, O. 1, p. 96). Vechile mituri (potopul, printre cele foarte cunoscute), reinterpretate, se pierd în profeții misterioase: „Pentru un fagure sterp / mi-am ucis stupii flămînzi. / Cel din urmă dobitoc / cu-nțelepciune s-a prăpădit. / Ochiul său profetic deschis / e singura veste prin neguri. / În mare rămîne muntele Ararat, / de-a pururi fund de ape, / tot mai adînc, / tot mai pierdut / fund de ape" (*Pe ape*, BLAGA, O. 1, p. 111). Pregnante sînt imaginile cristice, aduse în mijlocul nostru prin mijlocirea folclorului și a unor diafane scene pastorale: „În noua noapte fără sfîrșit / ciobanii păzesc nașterea unor semne cerești. / Mă duc între ei să vestesc: / Tăiați-vă mieii pe cruce / În amintirea jertfei ce se va face". „Fiul omului" este adus și adoptat de oamenii locului pentru a-și face minunile: „În curînd fiul omului va căuta un loc / unde să-și culce capul, / răzimîndu-și-l ca și voi / de pietre ori de cîni adormiți. / În curînd rănile purtate prin văile noastre / s-or vindeca / închizîndu-se ca florile la întuneric. / În curînd picioarele albe / vor umbla peste ape" (*Buna-vestire*, BLAGA, O. 1, pp. 113-114). Imaginea este reluată și în *Tristețe metafizică*: „Cu picioare ca ale noastre / Isus a umblat peste ape" (BLAGA, O. 1, p. 142). Treptat, poetul se îndepărtează tot mai mult de sursa biblică și rămîne să citească numai „semnele" unei mitologii proprii, în care cuprinde „marea, marea poveste" a lumii nevăzute, după ce „vinul nebun al vieții s-a scurs în scrum" (*Semne*, BLAGA, O. 1, p. 117). Adorarea lui Dumnezeu ia formele cele mai diferite în poezia lui Blaga. Limbajul e cu totul altul decît al *Psalmilor*, încorporînd ritualuri barbare, ale unor îndepărtați strămoși, poate din vremea migrațiilor, ca în straniul poem *Cuvîntul din urmă*:

Arendaș al stelelor,
străvechile zodii
mi le-am pierdut.
Viața cu sînge și cu povești
din mîni mi-a scăpat.
Cine mă-ndrumă pe apă?
Cine mă trece prin foc?
De paseri cine mă apără?

Drumuri m-au alungat.
De nicăieri pămîntul
nu m-a chemat.
Sunt blestemat!

Cu cînele și cu săgețile ce mi-au rămas
mă-ngrop,
la rădăcinile tale mă-ngrop.
Dumnezeule, pom blestemat.
(BLAGA, O. 1, p. 115)

Retragerea poetului din fața textelor scripturale, vechi sau noi, îl îndreaptă către un altfel de misticism, cu rădăcini foarte vechi, într-o epocă de început a religiilor. De fapt, ce înțelege poetul prin „psalmist"? Ne-o spune într-o formă deloc explicită în poezia de cîteva versuri doar, cu titlul *Psalmistul*, din ciclul *Versuri scrise pe frunze uscate de vie*: „Cînd treci fără sandale pe sub tei, / porumbii adormiți pe streșini ciuruite / se trezesc, crezînd / că pașii tăi, mărunții, sunt semințe azvîrlite / de-o mînă bună pentru ei" (BLAGA, O. 1, p. 73). Poeziile din acest ciclu au făcut obiectul unei note dezvoltate în primul volum din excelenta ediție a lui George Gană, Lucian Blaga, *Opere* 1, cu care sîntem de acord în general. Părerile noastre diferă doar atunci cînd e vorba de înțelesul pe care îl dă Blaga „psalmistului" în poezia cu acest titlu. „Cît despre «psalmistul» – ni se spune – care dă titlul celui de al doilea poem, el nu trimite de fapt la David, ci înseamnă cîntăreț de psalmi, cleric, monah – altfel spus, om închinat vieții spirituale" (BLAGA, O. 1, p. 377). Nimic din acest mic text nu îndreptățește afirmația că n-ar exista o cît de slabă legătură cu vechiul psalmist, David sau alții din cei menționați în *Biblie*. Există în psalmii davidici, chiar dacă ar fi să cităm doar *Psalmul* 103, unul dintre cei mai frumoși de altfel, un adevărat bestiar biblic, în care grija lui Dumnezeu pentru viețuitoarele pămîntului îi provoacă psalmistului un adevărat extaz: „Umplutu-s-a pămîntul de zidirea ta". Viețuitoarele pămîntului ocupă un loc extrem de important în acest psalm. Și, oare, nu se strecoară ceva, cît de puțin, din această milă dumnezeiască

pentru tot ce viază pe pămînt, de la păsări, la lei şi la chiţii care-l bucurau atîta pe Dosoftei cu jocurile lor, şi în versurile lui Blaga din *Psalmistul*? Există şi o anumită coincidenţă de termeni şi de situaţie între versetele psalmistului: „Toate către tine aşteaptă ca să le dai lor hrană la bună vreme. Dîndu-le tu lor, vor aduna; deschizînd tu mîna ta, toate se vor umple de bunătăţi" (Ps. 103, 28-29) şi versurile citate din poemul lui Blaga: „crezînd / că paşii tăi, mărunţii, sunt seminţe azvîrlite / de-o mînă bună pentru ei". Psalmistul din poezia lui Blaga, credem noi, este chiar poetul, care-şi întreţine, în atîtea locuri, nu numai aici, extazul mistic, contemplînd „minunile" din jur, care au, la Blaga, rădăcini în marile mituri ale lumii mult mai îndepărtate în spaţiu şi în timp.

Psalmistul, cîntăreţul, poetul se contopesc într-o singură persoană: creatorul de armonii, în poezia citată din *Paşii profetului*, respingînd o identitate precisă: „cîntăreţ de psalmi, cleric, monah – altfel, om închinat vieţii spirituale" (BLAGA, O. 1, p. 377). Un franciscanism sui-generis se întîlneşte, în versurile citate, cu motivul psalmic. În afară de aceasta, nu putem să nu luăm în seamă o sursă directă, sigură, mărturisită de poet, care aşază la începutul ciclului poezia *Hafis* (lecţiunea poetului, păstrată de editor), un elogiu adus marelui poet persan, a cărui tematică şi manieră de a scrie încearcă să şi le apropieze. Toate cele patru piese ale ciclului (*Hafis, Psalmistul, Anacreon, Misticul*) respiră aerul de lejeritate ironică, inteligentă şi fină, dar şi harul aceluia care a cîntat în gazelurile sale iubirea, vinul, natura şi prefera mai degrabă să greşească gustînd plăcerile vieţii decît să se supună „temnicerilor spiritului". S-a vorbit de misticismul poetului persan, într-o perioadă mai veche, dar aplecarea lui spre ludic, pusă în evidenţă de critica modernă[417], reduce mult din inflexibilitatea unor astfel de afirmaţii. Ambiguităţi de genul acesta: „De cîte ori îţi întîlnesc din întîmplare trupul, nu-l / bănuiesc, nedumerit mă-ncurc şi cred că-i – sufletul", din poezia lui Blaga, *Misticul*, îşi au un izvor posibil în versurile poetului persan, ca şi portretul madrigalesc din finalul poemului *Hafis*, în care luna, contrar celor ştiute din zilele *Facerii*, îşi arcuieşte „drumul ei pe boltă – peste mare" după sprîncenele iubitei:

La început – se ştie – stelele aveau pe cer
cărările cu stîngăcie trase la-ntîmplare;
din arcuirea zveltă a sprîncenei tale
a-nvăţat odată Luna
să-şi arcuiască drumul ei pe boltă
– peste mare.

(*Hafis*, BLAGA, O. 1, p. 72)

E interesant că dintre cei trei *Psalmi* postumi ai lui Blaga, doi sînt de iubire, unul intitulîndu-se chiar *Psalm dragostei*. Această iubire este pusă, cu ajutorul numelui ebraic al lui Dumnezeu, *Elohim*, într-un context foarte vechi, în *Psalm* (BLAGA, O. 2, p. 105). Identitatea „iubire-existenţă" pare a fi mai curînd de provenienţă neotestamentară, încît ne întrebăm dacă termenul ebraic nu a fost selecţionat pentru valoarea lui eufonică, mai ales că se repetă în prima şi ultima strofă ca un fel de pseudorefren. George Gană face o apropiere între *Lumina*, poezie explicit veterotestamentară, din *Poemele luminii*, volumul de debut al poetului din 1919, şi poezia cu titlul *Psalm*, de mai tîrziu, remarcînd: „Iubirea ca recuperare a stării paradisiace şi a timpului originar («marea săptămînă») defineşte încă de la cel dintîi dintre *Poemele luminii* (*Lumina*) poezia de dragoste a lui Blaga" (BLAGA, O. 2, p. 339). Numai că, ce se potrivea foarte bine poeziei *Lumina* nu se mai potriveşte tot atît de bine şi acestui *Psalm* mult mai bogat în sugestii poetice. Viziunea paradiziacă naivă se schimbă, nu mai conotează o simplă declaraţie de dragoste ca în *Lumina*. Centrul de greutate din *Psalm* nu trebuie căutat numai în „marea săptămînă" din uşurelul distih, mai curînd ironic: „Umblăm prin marea săptămînă / gînd cu gînd şi mînă-n mînă". Incomunicarea, tăcerea obsesională a lui Blaga, motive care revin şi în alte poezii, sînt prezente şi în acest *Psalm*, deschizător de înţelesuri mult mai profunde, într-un cîmp semantic lărgit. Discursul despre iubire, din ambele poezii, se deplasează de la anecdotic (*Lumina*) către o dezbatere de idei pe tema raporturilor dintre om şi Dumnezeu. Prin analogie, ne putem gîndi atunci şi la alte „tăceri" semnificative: „Dar numai rană a tăcerii / e cuvîntul ce-l rostim" poate fi şi plîngerea de pe cruce a lui Isus într-un dialog care nu se încheagă şi sfîrşeşte în tăcere: „Iar în ceasul al nouălea a strigat Iisus cu glas mare, zicînd: Eli, Eli, lama sabahtani! adică: Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?" (*Matei*, 27, 46). Cerul rămîne mut. Elohim tace: „Iar Iisus, strigînd iarăşi cu glas mare, şi-a dat duhul" (*Matei*, 27, 50)[418]. Revelaţia lui Dumnezeu prin iubire este de esenţă cristică şi neagă ceva din prerogativele Atotputernicului stăpîn din *Vechiul Testament*, care doar „îngăduie" iubirea, dar o transformă în obedienţă, instituind ceea ce poetul numeşte „rană a tăcerii":

[417] Această aşezare pe extreme a *Operei* lui Hafiz este înfăţişată în termenii următori în Laffont-Bompiani, *Dictionnaire universel des lettres*, Société D'Édition de Dictionnaires et Encyclopédies, Paris, 1961, p. 374: „Une tradition qui remonte au XVIe s. présentait H. comme un poète essentiellement mystique, tandis que la critique moderne voit en lui plutôt un courtisan épris de la vie."

[418] În *Marcu*, 15, 34, numele *Eli* este transcris *Eloi*. În ebraică, *Elohim* însemna „Dumnezeu unicul", în *Vechiul Testament*. Cf. DB, p. 359 şi 392. Gala Galaction: *Eli* (Ps. 22).

Iubind – ne-ncredinţăm că suntem. Cînd iubim,
oricît de-adîncă noapte-ar fi,
suntem în zi,
suntem în tine, Elohim.

Sub lumile de aur ale serii
tu vezi-ne – cutreierînd livezile.
Umblăm prin marea săptămînă
gînd cu gînd şi mînă-n mînă.

Şi cum am vrea să te slăvim
pentru iubirea ce ne-o-ngădui, Elohim!
Dar numai rană a tăcerii
e cuvîntul ce-l rostim.
(*Psalm*, BLAGA, O. 2, p. 105)

Iubirea, spune poetul în *Psalm dragostei* (BLAGA, O. 2, p. 228), este „eliberarea" de teluric, de întunericul („întuneric era deasupra adîncului", *Fac.* 1, 2) dinaintea Genezei: „E încă în mine greul pietrelor dintre cari / m-am ridicat cînd zi s-a făcut. / Dragoste, împrumută-mi tu uşurinţa / cu care norii albi umblă-n azur peste abisuri / şi graţia fără fiinţă a verdelui, frunzelor". Imagini grele, lutoase, apasă amintirea acestui trecut îndepărtat şi cărările primilor paşi, încă nesiguri, ai omenirii: „Sunt încă în mine greul pămîntului şi deznădejdea / lutoasă. În mine tînguitoarele nopţi. / Neguri mai stăruie-n gînd / şi tălpile fără de voie mai prind rădăcini / pe drumuri neprietenoase". Cu inspiraţia sa din *Psalm dragostei* (psalmii canonici îl preamăreau numai pe Dumnezeu), Blaga se aşază la hotarul dintre *Vechiul* şi *Noul Testament*, deplasînd centrul de greutate de la „legea veche" la „legea nouă", întemeiată pe iubire. Acesta e sensul mistic al „bucuriei eliberării" de sub „cumplita povară a văzduhului negru":

În ceasurile desprimăvărării, dragoste,
în ceasurile-acestea, ce singură tu le numeri,
căci numai tu nu ai amintirea
marilor întunecimi,
fă să uit cumplita povară
a văzduhului negru ce-l port pe umeri
şi dă-mi tăria de-a suporta
bucuria eliberării.
(*Psalm dragostei*, BLAGA, O. 2, p. 228)

Orice psalm „modern" nu poate fi altfel decît necanonic, în raport cu cei biblici. Heliade, Macedonski, Arghezi, Voiculescu şi Blaga au scris astfel de psalmi. Blaga îşi mărturiseşte acest gînd atunci cînd foloseşte titlul: *Psalmul 151*[419]. Dezicerea lui este, după propria-i mărturisire, în primul rînd faţă de psalmii davidici, care aparţin unui trecut îndepărtat, supravieţuind totuşi ca o „aducere-aminte puternică şi mare": „Ai fost cîndva, prin primăveri, prin ierni, prin toamne. / Al seminţiilor şi-al regelui David erai. / Ai fost cîndva, dar unde eşti acum? / Te-ntreb, căci s-ar putea să fii trecutul, Doamne" (*Psalmul 151*, BLAGA, O. 2, p. 75). O mare şi dureroasă frustrare, resimţită altădată şi de Arghezi, se desprinde din aceste versuri, care continuă meditaţia începută, pe aceeaşi temă, în *Psalmi*, din volumul *În marea trecere*: „O durere totdeauna mi-a fost singurătatea ta ascunsă, / Dumnezeule, / dar ce era să fac? [...] / te-am pierdut pentru totdeauna / în ţărînă, în foc, în văzduh şi pe ape. // Între răsăritul de soare şi-apusul de soare / sunt numai tină şi rană" (BLAGA, O. 1, p. 90). Acelaşi gol imens îl simte şi în *Psalmul* 151: „Nu te mai văd, dar te mai simt în noapte. / Te simt dumineca şi toată săptămîna / Cum ciungul simte o durere-n mîna / pe care n-o mai are" (*Psalmul 151*, BLAGA, O. 2, p. 75). Fără Dumnezeu, omul se simte estropiat.

În psalmii moderni – şi cu deosebire în poezia lui Blaga – Dumnezeu, cel dintotdeauna nevăzut, este, ca în timpurile arhaice, prezent mereu şi peste tot, cu cuvintele poetului, „e tot ce vezi" (*Umbra lui Dumnezeu*, BLAGA, O. 2, p. 76): „Şi poţi s-o strîngi sub chip de holdă şi grădină. / Şi poţi s-o bei în chip de apă". Această omniprezenţă revelată capătă altă dimensiune în creştinism, aşa cum citeşte Blaga *Evangheliile*, cu atenţia încordată pe germenii unei noi morale, cea instaurată de Isus pe blîndeţe şi pe iubire: „Isus grăbea spre sat şi gîndul îi zbura aiurea: / «În ochii ei era numai păcat / Şi numai crimă / Era în mîna ei şi-n strîngerea-i fierbinte – / Şi totuşi, nu-nţeleg, o rază ce-i juca-n privire / Striga şi orbitoare mă chema: / Şi-n mine-i Dumnezeu!...»" (*Isus şi Magdalena*, BLAGA, O. 1, p. 251). Cum spunea Blaga în *Cîntec pentru anul 2000* – şi cît de departe îi va fi părut în 1943, cînd publica *Nebănuitele trepte* acest hotar? – autocaracterizîndu-se în comuniunea universală: „Pe-aici umbla şi el şi se-ntorcea mereu, / contimporan cu fluturii, cu Dumnezeu" (BLAGA, O. 1, p. 241). După Blaga, şansele reînvierii psalmului tradiţional devin minime. Poezia religioasă iese, din opera sa, adînc prefăcută. Elogiul lui Dumnezeu – şi psalmul nu are altă raţiune de existenţă ca manifestare lirică – se lărgeşte enorm, cum am văzut, dar, în acelaşi timp, se interiorizează cu o putere la fel de mare, aşa fel încît este absorbit în fiinţa sa ca supremă binecuvîntare, „Să nu se simtă Dumnezeu / în mine / un rob în temniţă – încătuşat" (*Vreau să joc!*, *Poemele luminii*, BLAGA, O. 1, p. 11). Poezia religioasă românească dobîndeşte, prin Blaga, deplina ei libertate („ca să răsufle liber Dumnezeu în mine") şi expresia cea mai elevată a limbajului, în care, nu o dată, strălucesc nestemate din *Evanghelii*. Blaga se arată un suflet plin de credinţă, pe care o mărturiseşte încă în primul său volum, meditînd la cuvintele lui Isus: „Căci adevărat grăiesc vouă: Dacă veţi avea

[419] George Gană remarcă în *Notele* ediţiei, vol. 2, p. 328: „Dîndu-i acest titlu, poetul marchează de la început îndepărtarea sa de spiritul adevăratului psalmist". *Psalmul 151* din *Biblie* este considerat necanonic, aşa cum îl indică titlul, devenit model şi pentru Blaga: *Psalmul necanonic 151*, BIBLIA 1968.

credinţă cît un grăunte de muştar, veţi zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, şi se va muta; şi nimic nu va fi vouă cu neputinţă" (*Mt.*, 17, 20). Litota „grăunte de muştar" este transformată de poet într-o sugestivă hiperbolă, speculînd raportul dintre „credinţa puternică" din sufletul poetului „sorbită din soare", şi inexistenţa munţilor cu care să-şi poată măsura elanul puternic de a-i „muta din cale": „Ascult şi sufletul se-ntreabă: // Dar munţii – unde-s? Munţii / pe cari să-i mut din cale cu credinţa mea? // Nu-i văd, / îi vreau, îi strig şi – nu-s!" (*Dar munţii – unde-s?*, BLAGA, O. 1, p. 22)[420]. Forţa imaginii creşte prin această întorsătură neaşteptată, în esenţă tot litotică: nu există stavilă, munţi atît de înalţi, în calea credinţei adevărate, de nestrămutat. Numai „puţina credinţă" (*Mt.*, 17, 20) conduce la eşec, îndepărtează de miracol. Soarta poetului stă sub altă zodie: „hrănit de taina lumii", el se simte descătuşat, partea sa este „nemărginirea", altfel spus „minunea" despre care scrisese în *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*. Prin toate acestea Blaga este în spiritul *Evangheliei*, dar se şi îndepărtează de aceasta, iar „distanţa" e doar o chestiune de stil.

Lectura operei lui Blaga este dificilă, ca şi sfintele pilde: „Traduc întotdeauna. Traduc / în limba românească / un cîntec pe care inima mea / mi-l spune, îngînat suav, în limba ei" (*Stihuitorul*, BLAGA, O. 2, p. 175). Vorbeşte de taine vechi, pe care nu le mai tîlcuişte, conformîndu-se unui principiu de la care nu se abate: „nu ucid cu mintea tainele ce le-ntîlnesc". Clarificarea sensurilor multiple ale poeziei îi apare ca o erezie dăunătoare: „e o crimă să analizezi poeziile: fiindcă le omori" (BLAGA, O. 1, p. 334[421]). Creaţia lirică a lui Blaga este foarte unitară şi se supune, în general, principiilor formulate în poezia *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*, care prefaţează primul volum, *Poemele luminii*, 1919, dar şi întreaga sa operă:

... eu cu lumina mea sporesc a lumii taină –
şi-ntocmai cum cu razele ei albe luna
nu micşorează, ci tremurătoare
măreşte şi mai tare taina nopţii,
aşa îmbogăţesc şi eu întunecata zare
cu largi fiori de sfînt mister
şi tot ce-i neînţeles
se schimbă-n neînţelesuri şi mai mari
sub ochii mei –
căci eu iubesc
şi flori şi ochi şi buze şi morminte.
(BLAGA, O. 1, p. 9)

Iubirea, nesecată în veci, şterge hotarul dintre viaţă şi moarte. Poetul pare că preia vorbele lui Isus, în consemnarea evanghelistului. Modul de comunicare e pilda, ca în *Sfintele evanghelii*: „Toate acestea le-a vorbit Iisus mulţimilor în pilde, şi fără pildă nu le grăia nimic, ca să se îndeplinească ce s-a spus prin proorocul care zice: Deschide-voi în pilde gura Mea, spune-voi cele ascunse de la întemeierea lumii" (*Mt.*, 13, 34-35). Blaga face numeroase trimiteri la „întemeierea lumii", şi toate sînt în pilde şi profeţii[422], nu neapărat în spirit biblic şi cu atît mai puţin în limbaj biblic. Pilduitoare ni se pare, în acest sens, o poezie cum este aceea cu un titlu atît de explicit scriptural, *Ziua a şaptea*, publicată în „Revista Fundaţiilor Regale", 1947, februarie. Lăuntrică, biserica lui Blaga e altarul lumii întregi, cu toate cele văzute şi nevăzute. Poetul ne îndeamnă, cu voce profetică, să citim altfel *Tablele legii*, după ce le vom fi uitat pe ale lui Moise: „Sunt fapte, vreo cîteva fapte pe care le facem / fără izvoade şi fără sfat, de la nimeni luînd îndrumare / vreodată, fapte de care aproape că nici nu ne credem în stare. / Ele vin peste noi, copleşindu-ne pentru-mplinire, / toate la fel de fireşti" (*Tablele legii*, BLAGA, O. 2, p. 51). E vorba aici de o „împlinire" mistică, în care „faptele" „vin peste noi", dintr-o lume necunoscută, pentru a se uni în fiinţa noastră renăscută, în aşteptarea miracolului: „Astfel dintotdeaun-ai ştiut / mîna s-o-ntinzi către rodul ce cheamă din crengi, / în faţa duhului care te neagă şi-a focului / să te opreşti, apărat de mirare...". Din păcate, pildele poetului au fost citite, cu sau fără intenţie, într-un nepotrivit sens materialist, omul apărînd doar ca o „fiinţă biologică"[423], în dauna alcătuirii lui spirituale, unire („împlinire" în text) despre care instruieşte poetul în *Tablele legii*, în pilde derutante, în care realitatea tangibilă e mereu şi pe loc concurată

[420] Vezi interpretarea pe care o dă poetul acestor versuri, într-o scrisoare către Cornelia, din 29 august 1918, reprodusă de George Gană în BLAGA, O. 1, p. 334. Blaga îşi tălmăceşte astfel titlul *Dar munţii – unde-s?*: „o exagerare prin care spun *cît e de tare* [subl. a.] credinţa mea: aşa de mare, încît nu găsesc munţii vrednici de ea!".

[421] *Ibidem*.

[422] MLD, BIBLIA 1688, I, *Comentarii: Lumina*, p. 328, *Linişte între lucruri bătrîne*, *Ibidem*, *Ziua a şaptea*, p. 329, *Mult mă miră stea şi trup*, p. 330, *Eva*, *Pax magna*, p. 332, *Lacrimile*, p. 333, *Pe ape*, p. 338. George Gană enumeră, comentînd poezia *Lacrimile*, titlurile: *Lumina*, *Dar munţii – unde-s*, *Lumina raiului*, *Eva*, *Inima*, *Legendă*, *Isus şi Magdalena*, *Pax magna* din *Poemele luminii* constatînd că în toate aceste poeme „Blaga recurge la motive biblice, interpretate cu toată libertatea şi cu o finalitate străină de edificarea religioasă" (BLAGA, O. 1, p. 332). Cu scopuri şi rezultate diferite, şi alţi poeţi moderni, de la Heliade şi pînă la Arghezi şi chiar Voiculescu, s-au îndepărtat de textul biblic în interpretările lor, Blaga cel mai mult, dar e mai greu să refuzăm poeziilor pe astfel de teme scrise de aceştia orice fel de „edificare religioasă". Aceşti poeţi nu fac prozelitism confesional şi, în consecinţă, nu manifestă obedienţă dogmatică, dar instituie, pe calea poeziei, cu mijloacele ei specifice de persuasiune, un profund sentiment religios, care, pentru a se manifesta, n-are nevoie de un cadru instituţionalizat, ci de unul lăuntric, cum afirmă Blaga în multe poezii – şi în *Tablele legii* (BLAGA, O. 2, pp. 51-52).

[423] George Gană, *Note şi comentarii*, Lucian Blaga, *Opere* 2, p. 318.

de cea nevăzută. Enunțul banal: „Astfel vei şti într-o zi a supune / legilor tale făptura şi gura iubitei" nu favorizează interpretarea literală, de act concret, pentru că imediat este anulată de „replica": „Astfel cu inima ta, ca o limbă de clopot, / şti-vei să-nfrunţi orice nor / ce-n căutare de ţinte pe sus rătăcind – îşi împlîntă / acul de foc în biserici" Totul sfîrşeşte cu cîteva elemente de mistică creştină, scoase din aceleaşi contraste, pe sugestii din *Vechiul* şi *Noul Testament*, într-o apoteoză a drumului mîntuirii prin jertfa cristică, pe care sîntem chemaţi să ne-o asumăm fiecare în parte:

Cresc faptele-n noi, de la sine,
cum apa la gură o duci ca să bei.
Astfel odată, în timp ce fruntea asudă
sînge, şi cerul – în stele dînd –
asudă lumină, vei şti-n întuneric
singur pe cruce să urci şi braţele-n cuie
să ţi le-atîrni amîndouă.
Căci iată – din veac în veac – pînă în faţa lui Dumnezeu
duc drumurile toate, vechi şi nouă,
şi nicăiri nimeni nu rătăceşte.
(*Tablele legii*, BLAGA, O. 2, pp. 51-52)

După Blaga nu s-a mai putut scrie în vechiul stil psalmic. Şi atunci s-a făcut, ca să folosim sintagma călinesciană, o pioasă confuzie. Nostalgicii vechiului stil au formulat pe dată, împotriva celor care încercau să-l reformeze radical, acuza că sînt „necredincioşi", neobservînd că problema era de ordin estetic în primul rînd şi nu dogmatic. Credinţa, la fel de puternică, străluceşte altfel în versurile poetului modern. Dar, vor spune neîncrezătorii, mai scrie acesta *Psalmi*? Răspunsul nu poate fi altul decît acela pe care îl deducem din cea mai simplă definiţie a acestei specii lirice religioase: tot ceea ce se preface în cîntec de laudă adus lui Dumnezeu e *Psalm*. Credinţa e cîntărită însă cu altă măsură în poezia modernă. Vechea „tablă a legilor" primită pe munte de Moise de la Atotputernicul legiuitor este „rescrisă", prin ucenicii săi, de Isus Hristos, înţelegem din versurile lui Blaga, ca să rămînem la exemplul citat. Astfel călăuzit, credinciosul merge pe „drumurile toate, vechi şi nouă" (aluzie la legea veche şi la legea nouă), „din veac în veac – pînă în faţa lui Dumnezeu" [...] / şi nicăiri nimeni nu rătăceşte". Lucian Blaga, atît de departe de stilul vechiului psalmist, este destul de aproape de gîndirea care prezidează întregul *Psalm 1 al lui David* despre tăria credinţei celui drept: „Ci în legea Domnului e voia lui, şi la legea lui va cugeta ziua şi noaptea" (Ps. 1, 2). Poate că şi influenţe din *Psalmul 2* vin să se adauge aici în vederea unei noi sinteze doctrinare, în spiritul *Noului Testament*. Avem în vedere profeţia despre Isus, „unsul" lui Dumnezeu (Ps. 2, 2); „fiul": „Fiul meu eşti tu" (Ps. 2, 7). *Tablele legii* de care vorbeşte Blaga în poezia cu acest titlu se constituie într-o impresionantă metonimie *pars pro toto* pentru a sugera o nouă credinţă, aceea a lui Hristos, care anulează inflexibilitatea dogmatică a vechilor porunci înscrise pe lespezile de piatră, „tablele legii" primite de Moise pe muntele Sinai[424]. Noii „psalmişti", cazul lui Blaga şi al altor poeţi români, începînd cu Heliade şi pînă la Arghezi şi Voiculescu, sparg, în forme şi rezultate diferite, vechile canoane ale poeziei psalmice şi instaurează o viziune şi un stil nou în preamărirea puterii divine în literatura română.

VIII. PSALMII ÎN ZORII POSTMODERNISMULUI

Un urmaş al lui Blaga în inovarea limbajului psalmic descoperim citind *Psalmii* lui Ştefan Aug. Doinaş. Obsesia „tainei" şi a „luminii", a „tăcerii" şi a „misterului" se încheagă în *Psalmii* lui Ştefan Aug. Doinaş din elemente asemănătoare cu cele frămîntate altădată de Blaga, începînd cu faimoasa provocare din *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*: „Eu cu lumina mea sporesc a lumii taină". În prelungirea de motive, preluate de urmaş de la magistru, se înşiră, printre atîtea altele, exemple ca acestea: „Oare nu port şi eu blestemul graiului? / Limba vie-a luminilor Tale cu aripi / nu-mi năluceşte şi mie-nţelesuri / dincolo de-orice-nţelegere? Zvonuri, / şoapte în flăcări, şi tunete clare, / grele tăceri care picură tîlcuri / zilnic mă spală pe umeri, iar noaptea / cade asupră-mi..." (*Psalmul XII*[425], p. 16); „De ce să Te mai caut? Eşti în mine" (DOINAŞ, Ps. XVIII, p.22); „Şi-abia atunci, dorind să-Ţi spun pe nume, / să mă topesc în Tine, ca o lume / care – cu aştri noi la căpătâi – / se-ntoarce în muţenia dintâi" (DOINAŞ, Ps. LXXII, p. 84); „Poetul e purtătorul unui înţeles defunct / care păstrează totdeauna viu secretul" (DOINAŞ, Ps. LXXIX, p. 91); „Un leneş timp de taină şi de mir / se-ascunde, Doamne,-n lucrurile toate" (DOINAŞ, Ps. LXXXI, p. 93); „Cînd voi pieri, Tu însuţi o să-Ţi spulberi / corola şi miresmele de-aici" (DOINAŞ, Ps. LXXXXIV, p. 109). De reţinut că poetul notează LXXXX în loc de XC.

Şi-a propus autorul, care grupează în volumul său un număr impresionant de psalmi, să parcurgă întreaga *Psaltire*, pentru a-şi elabora propria sa versiune?[426] *Psalmul 1*, în interpretarea foarte liberă a lui

[424] „Şi a zis Domnul către Moise: «Suie la mine în munte şi fii acolo, că am să-ţi dau table de piatră, legea şi poruncile, pe care le-am scris eu pentru învăţătura lor»!" (*Ieş.*, 24, 12). Pentru vechimea cuvîntului *tablă* (< lat. *tab(u)la*), vezi DLR, t. XI, 1982, p. 7.

[425] Toate citatele sînt din volumul *Psalmi*, Bucureşti, Editura Albatros, 1997. În continuare vom nota *Psalmii* lui Ştefan Aug. Doinaş prescurtat: DOINAŞ, Ps.

[426] A existat un astfel de proiect de colaborare cu *Monumenta Linguae Dacoromanorum* şi rezultatul este, în planul creaţiei poetice a autorului, acest volum de meditaţii lirice pe marginea psalmilor.

Ştefan Aug. Doinaş, ne lasă să întrezărim doar o vagă intenţie de a urmări, din filă în filă, psalmii biblici, sau un număr cît mai mare dintre ei. Intenţia nu se realizează, şi nu numai numeric, cum vom vedea. Poetul dezvoltă, în această primă tentativă, tema davidică: „ştie Domnul calea drepţilor, iar calea necredincioşilor va pieri" (Ps. 1, 6). Dar tocmai această prerogativă divină i se pare neacceptabilă noului interpret pentru condiţia sa de om: „Nu, Doamne! Sunt prea mîndru ca s-accept / destinul Tău: să cîntăresc ce-i drept / şi ce e strîmb – nimica nu mă-mbie" (DOINAŞ, Ps. 1, p. 5). Poetul produce atunci o răsturnare spectaculoasă de situaţii, sugerată de alegoria pomului cu frunza necăzătoare, de la marginea apelor dătătoare de roade şi de viaţă, care-l reprezintă, în vechiul psalm (1, 3), pe credinciosul „fericit", „care n-a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor nu a stat, şi pe scaunul hulitorilor n-a şezut" (Ps. 1, 1). În acest „pom", poetul, care nu vrea, în ciuda aparenţelor, să devină uzurpator („Eu, cel bolnav de bine şi de rău / vrei să mă-nalţ aici în locul Tău."), îl vede pe Dumnezeu „recreat" de propria-i creatură: „Ursita creaturii-i să-L învie / Pe Creator". Întreaga construcţie figurativă a „poemului" cu care poetul înlocuieşte vechiul *Psalm 1* se sprijină pe forţa regenerativă – un har dumnezeiesc – a „pomului" care rodeşte. Contaminarea cu *Psalmul 2*, care-l vesteşte pe „fiul lui Dumnezeu", devine evidentă şi îşi are izvorul în *Psaltire*[427]: „Domnul a zis către mine: «Fiul Meu eşti Tu, eu astăzi te-am născut!»" (Ps. 2, 7). În versiunea poetului, surprinzătoare ca stil, versetul acesta ia o formă în care se păstrează metafora regenerării vegetale din *Psalmul* davidic: „Cum să Te-ntîmpin, Doamne, – cu ce rugă? / Ai fost copac: acum eşti buturugă. / Vrei să mă scol eu însumi din genunchi / Să-Ţi fiu coroană verde, să-Ţi fiu trunchi?" În final, în aceeaşi şocantă dezvoltare metaforică, Dumnezeu „buturugă", acum „buştean", aşteaptă, „vegheat" de poet, „lăstari": „Ca un ocnaş în zeghe / ce-aşteaptă graţierea, stau de veghe / lîngă buşteanul Tău cu cioturi tari / Până-Ţi vor creşte, Doamne, noi lăstari" (DOINAŞ, Ps. I, p. 5). Predicţiile despre Hristos şi mîntuire sînt preluate de Ştefan Aug. Doinaş într-un limbaj neobişnuit, anunţînd pătrunderea unor influenţe postmoderne în cea mai conservatoare zonă a literaturii, cum este cea religioasă.

Un punct de plecare pentru *Psalmul* al *II*-lea al poetului se află în ideea finală din *Psalmul 2 al lui David*, v. 12: „Luaţi învăţătură, ca nu cumva să se mînie Domnul, şi să pieriţi din calea cea dreaptă, cînd se va aprinde degrab mînia lui! Fericiţi toţi cei ce nădăjduiesc în el". Din versetele anterioare ale aceluiaşi psalm, îl reţinem pe cel mai lapidar: „Slujiţi Domnului cu frică şi vă bucuraţi de el cu cutremur" (Ps. 2, 11). Replica poetului, distonantă ca stil, pentru cel care citeşte literal textul biblic, comunică acelaşi îndemn necondiţionat la o „fericire" unidirecţionată, aceea a renunţărilor la ispitele „lumii", normă de viaţă cucernică impusă de opţiunea pentru „calea drepţilor":

Doamne,
dar oare nu spre Tine-alerg întruna?
Şi nu Te cheltuiesc mereu pe Tine?
Şi nu de focul Tău îmi ard vederea?

Deposedează-mă, Gelosule, de lume!
Dorinţa Ta sălbatică de-a mă avea[428]
în felu-acesta – şchiop, sărac şi orb –
să mă-nsoţească peste tot, asemeni
unei iubiri ce pîrjoleşte totul...
(DOINAŞ, Ps. II, p. 6)

Pline de motive psalmice, poemele lui Ştefan Aug. Doinaş se transformă într-un lung şi zădarnic dialog cu Dumnezeu: „Eu sunt acesta. Fii Tu – Celălalt: / cel care-mi ia din gură întrebarea, / dar nu-mi aşează-n locul ei răspunsul..." (DOINAŞ, Ps. III, p. 7). Întrebărilor insidioase, puse unui Dumnezeu indiferent, care se găsesc şi în psalmii vechi, li se adaugă acum visuri concurenţiale, dacă nu chiar uzurpatoare, priviri condescendente şi imputări care, aparent, îl scot pe noul psalmist de sub „legea Domnului" şi-l atrag, conform opoziţiei din *Psalmul 1*, în „calea păcătoşilor", aproape de „scaunul hulitorilor". Prezumţios, poetul are un acces de independenţă absolută, mai mult verbală, şi o neostoită mîndrie de neofit, cînd scrie *Psalmul VIII*, pe care îl citām în întregime, pentru a ilustra radicalizarea limbajului:

Simt, simt că eşti grozav de obosit:
Creaţiunea Ţi-a stors toată vlaga.
Aşează-Te, şi odihneşte-te un pic...

Îngăduie acuma creaturilor
să-şi depene, în parte, fiecare după
priceperea sa simplă, ghemul vieţii.

Tu, oricum, nu mai poţi să intervii.
Tu-ai aruncat din mână zarurile,
şi n-ai mai fost interesat pe urmă
să vezi cum cad.

Ei bine, află, Doamne,
că astrele se mişcă pe elipse
prescrise, piersicii rodesc la termen.

[427] Această legătură a *Psalmului 1* cu *Psalmul 2* i-a preocupat de mult pe teologii români. Vezi consideraţiile lui Isidor cav. de Onciul, *op. cit.*, 1898, p. 9: „Psalmul acesta [2] tratează despre Mesia [...] Acest psalm vorbeşte despre Mesia, carele este Iisus Christos."

[428] Vers conex cu versetele: „Cere de la mine şi-ţi voi da neamurile moştenirea ta. Şi stăpînirea ta, marginile pămîntului. Paşte-vei pe ele cu toiag de fier, ca pe vasul olarului le vei zdrobi!" (Ps. 2, 8-9), care vorbesc de voinţa inflexibilă de stăpînire, „sălbatică", spune poetul.

Dar cei ce joacă astăzi suntem noi,
şi numai noi...
Aşează-Ţi bine capul
în poala mea, şi trage-i un pui de somn.

Te voi trezi la ceasul judecăţii.
(DOINAŞ, Ps. VIII, p. 12)

Că totul a fost mai mult o cursă întinsă cititorului, un simplu joc de cuvinte, ironic şi autoironic, ne-o dovedeşte psalmul următor, pe care, din aceleaşi motive ca mai înainte, îl reproducem de asemenea în întregime. Cei doi psalmi (VIII şi IX) trebuie citiţi de altfel împreună. Mîndriei din primul îi ia locul, în cel de al doilea, umilinţa şi autopersiflarea. Poetul se mişcă fără ezitări, dezinvolt, prin *Vechiul* şi *Noul Testament*, extrăgîndu-şi cu abilitate, din diferite cărţi biblice, efectele de contrast pe care le obţine din apropierea lor. Realizează astfel, prin răsturnări neaşteptate de roluri, cum este aşezarea creaţiei în locul creatorului, combinaţii parodice de efect. Crearea omului după „chipul şi asemănarea lui Dumnezeu" este ratată de gesturile derizorii pe care le face acesta, transformat în „maimuţă a Domnului", o întruchipare nereuşită a Creatorului, incapabilă să se ridice la înălţimea acestuia. Motivul revine, cu aceeaşi doză de autoironie, şi în altă parte: „Doamne, maimuţărindu-Te mereu / Te voi iubi: – acesta-i rolul meu" (DOINAŞ, Ps. LXXXX, p. 104). Marile mituri biblice, din zilele facerii şi pînă la jertfa de pe „locul ce se cheamă al Căpăţînii" (*Lc.* 23, 33) se risipesc în imitaţii nevolnice. „Chipul şi asemănarea" imitatorului cu creatorul divin „cad în pulberi". Calpuzanul nu poate să aibă parte de mîntuire şi este nevoit să aştepte „o nouă faţă – aidoma crescînd ca-n ziua-a şasea", cînd Dumnezeu i-a creat pe primii oameni:

Vai! Chipul Tău şi-asemănarea Ta, –
cum mi s-au scurs de pe obraz...
Cu cine
mai semăn eu acum? Sunt o maimuţă
a Domnului: fac gesturi creatoare,
invoc lumina şi lumina vine,
alung din paradisul meu pe-acela
ce nu mi se supune, îmi duc fiii
pe Culmea Căpăţînilor, şi-acolo
îi bat în cuie, şi-i împung în coastă.
Dar nu mă simt în stare să iau partea
nici unuia dintre tîlhari, iar chipul
şi-asemănarea Ta îmi cad în pulberi...

Pleca-mă-voi cu fruntea în ţărînă,
şi-aşa voi sta, până ce-o nouă faţă
– aidoma crescînd ca-n ziua-a şasea –
mă va învrednici să mă ridic...
(DOINAŞ, Ps. IX, p. 13)

Limbajul derutant al poetului invită la o lectură atent dirijată, de la negaţia violent jucăuşă către o contrapondere pozitivă. Întîmpinat cu epitete neconvenţionale, uneori deosebit de dure, „Neisprăvit în toate", abandonat într-un „cer cu stîlpii putreziţi", cerescul „Stăpîn" este mîngîiat în final cu o declaraţie de fidelitate: „chiar dacă-n patru vînturi n-ai măcar / un crin care, de strajă la hotar, / să te proclame-nvingător cu izu-i, – / pe mine, Părăsitule, poţi să Te bizui" (DOINAŞ, Ps. XI, p. 15). Poetul se supune acestei autodefiniţii pe care o formulează în *Psalmul XVI*: „Aici, la răspîntie, unde se alege / un drum de alt drum, bifurcat sunt eu însumi". Cîntăreţul, pe modelul stabilit de regele poet din *Biblie*, doreşte să cunoască bine ambele „drumuri", şi solicită ajutorul lui Dumnezeu pentru a nu se rătăci: „Aceleaşi enorme / lumeşti bălării năpădesc deopotrivă / un drum, ca şi altul, cu flori şi miresme. / Dar oare pe care din ele mă aflu? // Stropeşte-le, Doamne, să ştiu, peamândouă: / pe unul cu sînge, pe altul cu rouă" (DOINAŞ, Ps. XVI, p. 20). În consecinţă, receptează cu ardoare insinuările ingenuităţii: „Numai izvorul e pur. // Înzestrează-mă, Doamne, / cu botul naiv al viţelului care-l / descoperă proaspăt sub frunze de brustur!" (DOINAŞ, Ps. XVII, p. 21). Limbajul ludic, neconformist, al poetului nu înlătură sentimentele pioase. Poate fi recunoscut aici şi un mai vechi model arghezian: „Poţi, Doamne, Tu să umbli-ntr-un rădvan / atît de fără nume şi de van? / Te poartă oare-n cîrca lor furnica / şi lemnul sec? Iar Tu nu zici nimica?... // Ori poate că Tu, viul între vii, / ce eşti cu-adevărat, nici Tu nu ştii" (DOINAŞ, Ps. XXVIII, p. 33). Altădată imaginea este livrescă: „Sunt palimpsestul / fiinţei Tale răzuită aprig / de pe bătrînul pergament al lumii. / Cum să Te fac încă citit şi astăzi / de ochii celor fără de vedere? // Peniţa mea muiată-adînc în Vega / Te scrie doar ca alfa şi omega" (DOINAŞ, Ps. XXX, p. 35).

Prea multele întrebări pe care poetul i le pune, în postura de *homo ludens*, lui Dumnezeu pot deveni, prin repetiţie, iritante: „Dar, Dumnezeule, mai are rost / să-Ţi fim ascultători în lepădarea / de lumea Ta, cînd Tu ne-mbii trădarea? / Să nu poftim ceavem la îndemînă, / deşi întins de propria Ta mînă? / Să ne împotrivim, cînt Tu ne-arunci / în braţele aceleiaşi porunci?" (DOINAŞ, Ps. XXXI, pp.36–37). Nevăzut, însuşire esenţială a Atoatevăzătorului, devenită punct central în această veche discordie, Dumnezeu se ascunde, în viziunea poetului, în spatele ispitelor pe care le-a trimis în lume. Raţionamentul autorului respinge miracolul. Poezia sa se desprinde aici de Blaga şi devine vehementă, cu accente argheziene: „Ceea ce-mi dă dreptul să Te-nfrunt / cu-ntreagă hula mea, şi cu blesteme, / e suferinţa – crunta sfîşiere / a trupului: e viermele ce muşcă / din măruntaie, ochiul orb ce curge, / urechea spartă, bubele-nflorite / şi carnea care cade de pe oase..." (DOINAŞ, Ps. LXXXVI, pp. 98–99). Se întrevăd, în aceste versuri, suferinţele năpăstuitului Iov. Dincolo de această

adîncă şi mişcătoare suferinţă, se infiltrează, în astfel de psalmi, o supralicitare verbală pe care autorul o recunoaşte cu o autoironie dezarmată: „Vai! de năvala prea multor cuvinte / n-apuc să le rostesc pe cele sfinte" (DOINAŞ, Ps. XXVII, p. 32). În limbajul său ludic, poetul ne apropie de îndemnul înţelept al evanghelistului Matei (6, 7) de a nu ne pierde în „poliloghie" cînd ne adresăm lui Dumnezeu. Sufletul poetului tînjeşte după adîncime: „Doamne, sub vorbăria mea stă o grădină cu bulbi tăcuţi" (DOINAŞ, Ps. LXXXII, p. 94) pe care, însă, nu întotdeauna reuşeşte s-o exploreze, deşi îşi propune aceasta, în visul dintotdeauna al omului de a sta de vorbă cu Dumnezeu, de la care moşteneşte „vocaţia" creatoare.

Sînt numeroase, cum am văzut şi pînă aici, încercările lui Ştefan Aug. Doinaş de a introduce în *Psalmii* săi ironia şi autoironia, folosind ca element inedit limbajul cotidian, în vederea obţinerii unui fel de haz jucăuş, în asociere cu neologismele tipizate în sintagme de mare circulaţie sau în stare liberă („Eşti oare Tu imensa *paranteză*" (DOINAŞ, Ps. XXXIII, p. 39); „mai poate avea libertatea vreo *miză*?" (DOINAŞ, Ps. XLI, p. 47); „Mai dă-le, Doamne, *şansa de pe urmă*" (DOINAŞ, Ps. XLII, p. 48); „Da, Doamne: suntem amândoi *perfecţi*" (DOINAŞ, Ps. L, p. 57); „Doamne, îţi înţeleg *eşecul*" (DOINAŞ, Ps. LXIV, p. 74); „aş vrea să fiu în Tine – *simultan*: şi mort şi viu..." (DOINAŞ, Ps. LXXVI, p. 88); „*se pun mereu la punct* aceste sfinte întîmplări de rînd" (DOINAŞ, Ps. LXXIX, 91); „*păstrează totdeauna viu secretul*" (*Ibidem*) etc. La acestea vin să se adauge prozaisme de tot felul şi chiar pastişe şi parodieri ciudate de stil publicistic-gazetăresc şi chiar savant în îmbinare cu stilul biblic: „Doamne, *de ce-Ţi rezervi iertarea* pentru ziua mâniei?" (DOINAŞ, Ps. IV, p. 8); „Doamne, *cumplit de grotescă-i logodna-ntre spirit şi lut*!" (DOINAŞ, Ps. XV, p. 19); „Dar cineva-mi şopteşte zilnic: / – *Perfect! Este un text fără cusur*. / Dar spune-mi totuşi: cine *iscăleşte* / acolo dedesupt – *indescifrabil*?..." (DOINAŞ, Ps. XXV, p. 30); „Doamne, spre ce moarte cobor: / *spre slavă sau spre mizerie*? / Amândouă mă vor, / ca pe un *spirit-materie*" (DOINAŞ, Ps. XLIX, p. 56); „dramă a spiritului care plăzmuieşte / dintr-o *materie rebarbativă*" (DOINAŞ, Ps. LXIV, p. 74); „Te laud, Doamne. *Limba mea de lemn* / a înflorit ca *ramura de salcă*" (DOINAŞ, Ps. LXIII, p. 73); „*Vocea era suverană*" (DOINAŞ, Ps. LXXXVIII, p. 102) etc.

Acest stil, coborît într-o zonă lingvistică nefrecventată pînă acum de poezia religioasă în limba română, tinde să încorporeze, în structura de bază, pînă şi cuvîntul vulgar, fără excese în versurile lui Ştefan Aug. Doinaş. Tema „giudeţului sufletului cu trupul", care-l preocupase şi pe Cantemir în *Divan*, folosind pe larg *Psaltirea*, apare şi în psalmii moderni de care ne ocupăm, într-o formulare voit stridentă: „Nici înger, nici bestie? / *Doamne, scuipat sunt de gura Ta zilnic* [...] zvîrlit dintr-un prag înspre altul al firii" (DOINAŞ, Ps. XV, p. 19). Arghezi scrisese altădată, incendiindu-şi criticii, numai: „Gura ta sfîntă, toţi Părinţii ştiu, / Nu s-a deschis decît ca să-ne-njure" (*Scrieri* 1, p. 68). „Lumina din suflet" va birui, în psalmul lui Doinaş ca şi în meditaţia lui Cantemir, „obstacolul cărnii" (*Ibidem*). „Monstruoasa gâlceavă", cum o numeşte poetul, după modelul cantemirian, se încheie aici. Autoflagelîndu-se, noul psalmist încearcă să se apere şi declară că nu vrea să intre în rîndul hulitorilor lui Dumnezeu („Opreşte, Doamne, acest balans incert! / Străin de orice bârfe şi palavre / numai pe mine însumi să mă cert. / Ca nu cumva sub bolta vreunei Lavre / să-Ţi iau, Stăpîne, numele-n deşert" (DOINAŞ, Ps. LXIII, p. 73). Va recidiva, însă, ca în *Psalmul LXXXXII* („Atunci de unde vine, vai! gâlceava / ce tulbură în mine însumi slava?") şi, mai ales în *Psalmul LXXXXV*, în care îi reproşează „Stăpînului" celest că a dat „Duşmanului", „cornul abundenţei" şi „grădina de voluptăţi", păstrîndu-şi pentru judecata supremă a omului atît de puţin: „deşertul arid, în care cactusul virtuţii / arar îşi scoate floarea dintre ţepi" (DOINAŞ, Ps. LXXXXV, p. 110). Disputa sfîrşeşte în spiritul parodic al *Ţiganiadei* lui Ion Budai-Deleanu: „Tu şi Duşmanul Tău – ce băşcălie / să mă luaţi drept cîmp de bătălie!" Prin toate aceste demersuri novatoare în poezia psalmică, Ştefan Aug. Doinaş se mişcă, în mod evident şi oarecum surprinzător, pe o direcţie postmodernă. E remarcabil că, astfel solicitat, poetul îşi regăseşte, în final, drumul spre vechile rădăcini şi scrie un psalm în „dulcele stil" al mitropolitului Dosoftei, traducător fidel şi plin de inventivitate verbală, al vechii *Psaltiri*:

Lăudaţi pe Domnu-n toate ale Sale
de-a lungu-ntregii voastre vieţi,
în cele mici şi-n cele colosale.

Lăudaţi-L în luceferi şi scaieţi,
în forfota celor văzute
şi-n bezna celor puse sub peceţi!

Lăudaţi-L în chimvale şi-alăute,
în limba celor vorbitori
şi-n graiul sfânt al lucrurilor mute!
....
Lăudaţi pe Domnul nostru! Aleluia!
(DOINAŞ, Ps. C, pp. 115-116)

E cu totul reconfortant să constaţi astăzi că, la 330 de ani de la tipărirea *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei, poeţii moderni pot găsi în textele religioase vechi româneşti „metafore fertile", cum le numeşte Ştefan Aug. Doinaş, care se revarsă binefăcător în propria lor operă. Cazul acesta nu este izolat. Un poet din generaţia mai tînără îşi declara re-

cent admirația pentru limba din *Psaltirea* lui Coresi. Psalmul lui Doinaș, din care am citat mai sus, are strînse legături cu *Psalmul 150*, în versiunea lui Dosoftei: „Lăudațî-l cu tot omul / Întru svinții săi pre Domnul, / Lăudațî-l în vîrtute / Ce-are Domnul de oști multe. / Lăudaț fără tăcere / De-a lui sîlă și putere, / Lăudațî-l în mărire / De-a lui multă biruire. / Lăudaț cu glasuri nalte / De bucine ferecate, / Lăudațî-l în lăute, / În psăltiri pre viersuri multe. / Lăudaț pre toate locuri / Cu tîᾳmpene și cu giocuri, / Lăudațî-l să răsune / În organe tinse-n strune. / Lăudaț cu bune viersuri / De chimvale într-alesuri, / Lăudaț și-l strigaț tare / În țimbale de cîntare. / Cîte-s vie și tot omul / Lăudațî-l toț pre Domnul" (DOSOFTEI, O. 1, p. 335). Traducerea lui Dosoftei, de o calitate artistică incontestabilă, bine strunită în chingile versului, este fidelă, în limitele unei versiuni poetice, textului biblic, așa cum îl conservă și *Biblia de la București*. Găsim, în contactele dintre textele moderne și cele vechi, mereu invocate de noi, suficiente dovezi ale vitalității literaturii religioase românești și necesitatea studierii operelor ei reprezentative, cum ar fi *Biblia* lui Șerban Cantacuzino și, în mod special, *Psaltirea* lui Dosoftei. Stilul psalmic, scos de Dosoftei din zăcămintele vechi și populare ale limbii, se dezvoltă într-un sol mereu frămîntat de-a lungul anilor, pînă ce este fixat, în formele lui moderne, prin contribuția excepțională a unor scriitori ca Sadoveanu, Arghezi, Blaga și Voiculescu. Și poate că una din marile lui aventuri abia acum începe, sub ochii noștri, în poezia postmodernă, cu uimitorii *Psalmi* ai lui Ștefan Aug. Doinaș.

CONCORDANȚE LINGVISTICE ÎNTRE PSALTIREA ÎN VERSURI A LUI DOSOFTEI ȘI UNELE PSALTIRI ROMÂNEȘTI DIN SECOLELE AL XVI-LEA ȘI AL XVII-LEA

de

N.A. URSU

Considerată, pe drept cuvînt, un text mai mult sau mai puțin îndepărtat, prin versificare, de textul canonic al *Psaltirii*, monumentala *Psaltire în versuri* a lui Dosoftei a fost prea puțin comparată cu psaltirile românești contemporane sau mai vechi[1]. În anul 1916, I.-A. Candrea a stabilit faptul că psaltirea în proză a lui Dosoftei (*Psaltirea de-nțăles*, Iași, 1680) reproduce în mare măsură textul unei psaltiri moldovenești de pe la mijlocul secolului al XVII-lea, păstrată în manuscrisele *170* și *540* de la BAR (în continuare, *Psaltirea Moldovenească*), pe care el îl socotea o versiune alcătuită prin grija lui Dosoftei, în procesul pregătirii ediției sale din 1680[2]. Candrea nu a inclus însă și această versiune manuscrisă, alături de cea tipărită în 1680, în aparatul critic al ediției din 1916 a *Psaltirii Scheiene*, nici nu a raportat-o și la *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, elaborată în deceniul 1661-1670 și publicată în 1673, care, în mod firesc, prezintă numeroase concordanțe lingvistice cu *Psaltirea de-nțăles* editată de el și, după cum vom vedea, cu *Psaltirea Moldovenească*.

Comparînd *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei și pe cea în proză editată de el în 1680 cu *Psaltirea* din textul revizuit (în Moldova) al *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Spătarul (Milescu), aflat în copia din ms. *45* de la Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, care, din nou revizuit (în Muntenia) a fost editat în *Biblia* de la 1688, am constatat că între aceste trei texte există numeroase concordanțe lingvistice. Pentru a găsi adevărata lor explicație, am extins comparația și la alte psaltiri românești contemporane sau mai vechi (cum sînt *Psaltirea Moldovenească*, *Psaltirea* de la Bălgrad, *Psaltirea Scheiană*, *Psaltirea Hurmuzachi* și altele). Rezultatele obținute, uneori surprinzătoare, contribuie în mare măsură la elucidarea problemei mult dezbătute a raporturilor dintre psaltirile românești din secolele al XVI-lea și al XVII-lea.

Prezentăm mai jos, în ordinea numerică a psalmilor și a versetelor, cîteva serii de concordanțe mai semnificative (cuvinte, forme și sintagme) între textele comparate, iar în lumina lor vom examina unele opinii exprimate de noi și de alți cercetători cu privire la relațiile dintre versiunile respective ale *Psaltirii*. Concordanțele semnalate au fost determinate de noi prin sondaje. Bineînțeles, numărul lor ar putea fi, în cadrul fiecărei serii, sensibil mărit, dacă textele ar fi comparate în întregime. Pentru a aduna cuvintele și sintagmele comune mai multor texte în seriile de concordanțe (și neconcordanțe) respective, am neglijat uneori aspectele lor fonetice, mai puțin importante în demonstrația noastră. Lista siglelor folosite pentru textele comparate se află la sfîrșitul studiului[3].

I. **Concordanțe între** Psaltirea **din** Vechiul Testament **aflat în ms.** 45 **și** Psaltirea în versuri **a lui Dosoftei**

Am arătat în repetate rînduri că între *Psaltirea* din textul revizuit al *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Spătarul și *Psaltirea de-nțăles* a lui Dosoftei există numeroase concordanțe lingvistice, explicabile, după părerea noastră, prin faptul că Dosoftei și colaboratorii lui au făcut prima revizie a *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Spătarul[4]. În sprijinul acestei afirmații am invocat și unele concordanțe lexicale între *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei și *Vechiul Testament* din ms. *45*. Unele dintre cuvintele respective apar atunci, după cîte știm, numai în

---

[1] Unele raporturi ale *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei la *Psaltirea Scheiană* și la *Psaltirea* lui Coresi a făcut Al. Andriescu, în studiul introductiv la ediția Dosoftei, *Opere*, I. *Versuri*, București, 1978, p. XXIX-XLI.

[2] Vezi I.-A. Candrea, **Psaltirea Scheiană** *comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI ȘI XVII traduse din slavonește.* Partea I. *Introducerea*, București, 1916, p. LXIV-LXIX.

[3] Adresăm și aici calde mulțumiri colegului Al. Mareș, care, cu deosebită amabilitate, ne-a comunicat unele informații din trei texte aflate la BAR, pentru care nu am avut la Iași microfilme sau fotocopii.

[4] Vezi N.A. Ursu, *Dosoftei necunoscut*, în „Cronica", XI, 1976, nr. 6, p. 4-6, Dosoftei, *Opere,* I. *Versuri*, București, 1978, p. 504-513, și *Din nou despre paternitatea primei traduceri românești a* **Istoriilor** *lui Herodot și despre revizia* **Vechiului Testament** *tradus de Nicolae Milescu*, în „Limba română", XXXIV, 1985, nr. 1, p. 30-45.

aceste texte. Numărul concordanţelor (lexicale sau de sintagme) între *Psaltirea* versificată de Dosoftei şi *Psaltirea* din *Vechiul Testament* aflat în ms. *45* este însă mult mai mare. Evident, asemenea concordanţe nu pot fi întîmplătoare, nu se pot explica prin invocarea existenţei ori a răspîndirii în limba română de atunci a cuvintelor respective. Dimpotrivă, prezenţa aceloraşi cuvinte şi în unele psaltiri legate direct sau indirect de *Psaltirea* din ms. *45* ori de *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei (cum sînt *Psaltirea* din traducerea *Vechiului Testament* aflată în ms. *4389* de la BAR, atribuită de noi lui Daniil Panoneanul[5], *Psaltirea de-nţăles* a lui Dosoftei şi *Psaltirea* din *Biblia* de la 1688), în discordanţă cu cuvintele corespunzătoare din alte psaltiri româneşti contemporane sau mai vechi, indică legături incontestabile între aceste texte. De exemplu:

1. Ps. *2*, 5: „şi cu mînia lui **va turbura** pre *înşii*", VT, B (*dînşii*, B); „Şi-i **va turbura**-n urgie", DV; „şi cu urgia sa îi **va turbura**", VTP; cf. *smenteşte*, S; *sminti*, H; *spă[mîn]ta-va*, C; *spămînta-i-va*, PB; *îi va spămînta*, M, DP; *va spămînta*, M1, M3.

2. Ps. *3*, 1: „mulţi să scoală **asupră-mi**", VT, VTP, B; „**Asupră-mi** mulţ să sculară", DV; cf. *spre mene*, S, M, M1; *pre mere*, H; *spre mine*, PB, DP, M3.

3. Ps. *6*, 8: „au ascultat Domnul glasul **plînsorii** mele", VT, B; „mi-au audzît Domnul glasul de **plînsoare**", DV; cf. *plîngeriei*, S; *plîngerii*, PB, M, VTP, DP; *plînsului*, M1. S.f. *plînsoare* apare des în scrierile lui Dosoftei (vezi DLR, s.v.), ca şi în textul revizuit al *Vechiului Testament* aflat în ms. *45*.

4. Ps. *9*, 33: „**pentru care lucru** au întărîtat necredinciosul pre Dumnedzău?", VT, B; „**Pentru care lucru** tine, Doamne svinte, / Mînie pizmaşul...?", DV; **pentru care** [!], VTP; cf. *derep'ce*, S, C, C2; *pren ce*, H; *pentru ce*, PB, M, M3, M5, DP.

5. Ps. *10*, 7: „ploa-va [...] foc şi **iarbă pucioasă**", VT, B; „Cînd va ploua Domnul cu **iarbă pucioasă**", DV; cf. *văpaie*, S, C, C2; *piatră pucioasă*, H, PB, VTP, M3; *spudză*, M, DP.

6. Ps. *18*, 5: „*întru* soare au pus **sălaşul** *lui*", VT, DP (*în*, *său*, DP); „C-au întinsu-ş **sălaşul** în soare", DV; cf. *mutarea*, S, H, C, C2; *cortu(l)*, PB, VTP; *descălecarea*, M; *lăcaşul*, B.

7. Ps. *22*, 2: „la locul **otăvii**, acolo m-au *sălăşluit*, **pre ape de răpaos** *hrăni* pre mine", VT, B (*pre apă de răpaos* mă *hrăni* pre mine, B); „La loc de **otavă** ce-mi întinsă. / *Sălaşul* **pre ape de răpaos**, / Şi cu *hrană* suflet mi-au adaos", DV; cf. „în locu de *păşiure*, acie me *bǎgă*, *în aapă răposată sătură*-me", S; „în loc de *hrană*, acie mă *mută, la apa de rrăpaos hrăni*-mă", H; „în loc de *păşune*, aciia mă *bagă, la apă rapaus sătură*-mă", C; „în loc de *păşune*, acolo mă *lăcui, la apă de răpaus hrăni*-mă", C2; „în loc de *păşune* mă *sălăşluieşte* şi *la ape de răpaus* mă *duce*", PB; „la loc de *socotinţă*, acolo mă *sălăşlui*, şi *la apă de răpaos* mă *hrăni*", M; „la loc *ierbos* [marg.: *păjiştos*], acolo m-au *sălăşluit, pre apa răpaosului* m-au *hrănit*", VTP; „la loc de *păşune*, acolo mă *sălăşlui, la apa de odihnă* m-au *hrănitu*-mă", DP; „spre loc de *păşune*, acolo mă *sălăşlui, spre apă de odihnă* mă *crescu (hrăni)*", M3.

8. Ps. *63*, 4: „**fără de veste** îl va săgeta", VT; „**Fără de veste**, cu lancea plină, / Vor să săgete cei fără vină", DV; **fără de veste** [marg.: *îndată*], VTP; **fără veste**, B; cf. *de năprasnă*, S, H, C, C2, M, M2, M3; *îndegrabă*, PB; *în pripă*, DP.

9. Ps. *64*, 11: „brazdele lui **îmbată**", VT; „Brazdele pămîntului **le-mbată**", DV; „**îmbată** brazdele lui", VTP; „brazdele lui **îmbată-le**", DP, B; cf. *adăpaşi*, S, C, C2; *adăpă*, H; *le adăpi*, PB, M, M2; *ai adăpat (adapă-le)*, M3.

10. Ps. *64*, 12: „cîmpii tăi **împlea-se-vor** de grăsime", VT; „Cîmpii de grăsime **să să împle**", DV; **se vor umplea**, VTP; **împlea-s-or**, DP; **împlea-se-vor**, B; cf. *satură-se*, S, C, C2; *sătura-se-vor*, H; *se vor sătura*, M, M2, M3; „cărările tale *pică* grăsime", PB.

11. Ps. *65*, 14: „arderi de tot **înmăduhate**", VT; „Jărtve de ars **cu măduvă grasă**", DV; **înmăduhate** [marg.: *grase*], VTP; **cu măduhă grase**, DP; **cu măduhă**, B; cf. *mojdane*, S, C; *grase*, C2; *grasă*, PB; „toate arderile şi măruntaiele (şi crierii)", M, M2; *grase* [marg.: **cu măduhă**], M3.

12. Ps. *74*, 1: „**mărturisi-ne-vom** ţie", VT, VTP, M3, DP, B; „**Mărturisi-ne-vom**, Doamne svinte, / Denaintea ta", DV; cf. *ispovedimu-ne*, S, H, C, C2; *lăudăm*, PB; *rugămu-ne*, M, M2.

13. Ps. *78*, 2: „puseră Ierusalimul ca o **cramă**", VT, B; „Şi feceră Ierusalimul / Ca o **cramă** cînd i să ia vinul", DV; cf. „ca a *poamelor celariu*", S, C, C2; „ca a *poamelor hrănire*", V; „ca *poamelor veghetoarea*", H; „ca o *colibă într-un pomăt cules*", M, M2 (în M2 şi: „ca o *feritoare de poame*"); „ca o *apărătoare de poame*", M3, DP; *grămadă de pietri*, PB; „ca o *pază de pomi*", VTP.S.f. *cramă* apare des în VT (cf. f. 266[v], Is. *1*, 8, f. 273[v], Is. *24*, 20, f. 299[v], Ier. *26*, 18, f. 354[r], Mih. *1*, 6, f. 354[v], Mih. *3*, 12, unde în patru locuri a rămas şi în B), precum şi în alte scrieri ale lui Dosoftei (cf. *Dumnedzăiasca liturghie*, ediţia a doua, Iaşi, 1683, f. 48[v], şi *Parimiile preste an*, Iaşi, 1683, f. 13[r], prima paginaţie). În cronograful tradus de Dosoftei în Polonia, după anul 1686, aflat în copia din ms. *3456* de la BAR, el face următorul comentariu pe marginea cuvîntului *colibă* folosit în traducerea aceluiaşi verset din Ps. *78*: „ca boita, ca spărietoare, ca pătulu pîndarului, sau ca coliba

[5] Vezi N.A. Ursu, *Un cărturar puţin cunoscut, de la mijlocul secolului al XVII-lea: Daniil Andrean Panoneanul*, în „Cronica", XVI, 1981, nr. 43, p. 5, 8.

culesului sau *crama* după cules rămîne sacă deaca-i ia vinul" (f. 324[r]).

14. Ps. *79*, 6: „şi ne vei adăpa pre noi cu lacrămi **cu măsură**", VT, B; „Şi ne-ai adăpat în lacrămi **cu măsură**", DV; **cu măsură**, VTP; cf. *în măsură*, S, C, C2, PB, DP; *întru măsură*, M, M2, M3; *de ruginră*, H.

15. Ps. *79*, 10-11: „acoperi munţii umbra ei, şi **jancurile** ei chedrii lui Dumnedzău", VT; „I-ai lăţîtu-i [viei] rădăcinele cu **jancuri** / [...] Şi cu viţele ei chedrii să-nfrîmşadză", DV; „ş-ai **jencuit** rădăcinile ei [...] Coperit-au munţ umbra ei, şi *copăceii* ei chedrii lui Dumnedzău", DP; cf. *vinile*, S, C; *viţele*, H, C2, M, M2, VTP; *stîlpările*, PB; *lasturile*, M3; *mlădiţile*, B.

16. Ps. *80*, 7: „nu va fi întru tine dumnedzău **proaspăt**", VT; „Să fereşti să nu te ia cu-nşălăciune / Vrun domn **proaspăt**", DV; **proaspăt**, DP; *nou*, S, H, C, C2, M, M2, M3, VTP, B; *striin*, PB.

17. Ps. *93*, 4: „răspunde-vor şi vor grăi **strîmbătate**", VT, B; „Şi grăiesc fără sîială, / De-ş scot **strîmbătatea-n** fală", DV; cf. *nedi(e)reptate*, S, H, C, C2, PB, M, M2, M3, VTP, DP.

18. Ps. *95*, 8: „rădicaţ jirtve şi mergeţi în lontru întru **ogrăzile** lui", VT; „Aduceţ colaci grămadă / În cinstita lui **ogradă**", DV; cf. *curţile*, S, V, H, C, C2, VTP, DP, M3, B; *curtea*, M, M2; *pritvoarăle*, PB. Vezi şi ps. *115*, 8.

19. Ps. *103*, 19: „*a erodiului lăcaşul* **povăţuieşte** *lor*", VT, B (*lăcaşul erodiului*, B); „Că le este rodionul / **Povaţă**", DV; cf. *vlăduieşte*, S, C, C2; *oblăduieşte*, V; *biruieşte*, H, M; *va birui*, M3; *stăpîneşte*, VTP, DP.

20. Ps. *104*, 18: „smeriră cu **obezi** picioarele lui", VT, B; „De-l zgîrciră-n **obedz** cu-nchisoare", DV; „umiliră în **obede** picioarele lui", VTP; cf. *fărecaţi*, S; *fărecat*, H; *ferecat*, C; *ferecături*, C2, M, M2, DP; „întru *ferecături* (în **obede**)", M3; „pedepsiră cu *legătură* picioarele lui", PB. Vezi şi ps. *145*, 6.

21. Ps. *115*, 10: „întru **ogrăzile** casei Domnului", VT; „În cinstita ta **ogradă**" DV; cf. *curţile*, S, C, M, M2, M3, VTP, DP, B; *curtea*, H; *casa*, V; *pritfoarăle*, PB. Vezi şi ps. *95*, 8.

22. Ps. *118*, 127: „am iubit porîncile tale mai mult decît aurul şi **topázion**", VT; „Decît aur ţ-am iubitu-ţ dzîsa, / **Topázion** n-am căutat de dînsa", DV; **topázion**, M3, DP; **topazión**, VTP, B; cf. *pazia*, S, C, C2, M, M2; *draghicamea*, H; *topázia*, PB.

23. Ps. *121*, 6-7: „şi **bivşugul** celor ce te iubesc pre tine. Facă-se dară pace întru puterea ta şi **bivşug** întru băştile ţurnului tău", VT; „De **bivşug** de pace cum petrece; / Cine-l iubăsc, **bivşug** nu-i va trece. / Dea-ţ Dumnedzău în sîla ta pace / Şi-n turnuri **bivşug**, precum îţ place", DV; cf. „şi *înmulţire* ce iubescu-te [...], şi *înmulţire* în stîlpul păreţilor tăi", S, C („şi *mulţire* ce iubescu-te", C); „*mulţiri* [...], şi *îndebiu* în stîlpu", V; „*destul* e [...], *destul* în stîlpul", H; „*de destulul* [...], şi *de destul* în stîlpurile", C2; „şi *nărociţ* fie iubitorii tăi [...], şi *destulie* în polăţile tale", PB; „şi *din destulul* celor ce te iubăsc (*de mulţimea*) [...], şi *din destulul* ce e în stîlpul zidurelor tale (păreţilor tăi)", M; „şi *din destulul* celora ce te iubesc (şi *de mulţimea*) [...], şi *de destulul* ce-i în stîlpul păreţilor tăi (şi *de mulţimea* ce-i în tornul zidurilor tale)", M2; „şi *destulul* celora ce te iubăsc pre tine [...], şi *destulul* în turnurile păreţilor (caselor) tale", M3; „şi *ieftinătate* cărora te iubesc [...], şi *ieftinătate* în turnurile caselor tale", DP; „şi *ieftinătate* celor ce te iubesc pre tine [...], şi *ieftinătate* întru băştile turnului tău", B; „şi *spor* celor ce te iubesc [...], şi *spor* în culele zidurilor tale", VTP.

24. Ps. *140*, 3: „pune, Doamne, **straje** gurii mele", VT, DP, B (*rostului mieu*, DP); „Pune-mi **straje** să-m ferească / Pregiur rost", DV; cf. *ferire*, S, M2, M3; *ferire* (*stavilă*), M; *hrana*, V; *hrănire*, C; *ţinére*, H; *păzire*, C2; *pază*, PB, VTP.

25. Ps. *145*, 7: „Domnul dăzleagă cei **obeziţi**" VT; „pre cei **înobădaţi**", VTP; „pre cei ce-s în **obede**", B; „Domnul ce sloboade din **obede**", DV; cf. *fărecaţii*, S; *ferecaţii*, V, C, C2, M, M2, M3, DP; *prinşii*, PB. Vezi şi ps. *104*, 18.

Citâm şi două exemple de concordanţe între *Psaltirea* aflată în copia din ms. *45* şi *Psaltirea de-nţăles* a lui Dosoftei, care, alături de unele concordanţe similare aflate în comparaţiile făcute mai sus, precum şi în alte serii de concordanţe citate în prezentul studiu, întăresc afirmaţia noastră privitoare la legătura dintre aceste texte.

1. Ps. *21*, 21: „izbăveşte **de la sabie** sufletul mieu", VT, DP, B (**de sabie**, DP); cf. *de armă*, S, H, C, C2, PB, M, VTP; *de la armă*, DV, M3.

2. Ps. *68*, 2: „**înfipşu-mă** întru *glodul* [marg.: *noroiul*] adîncului", VT; „**înfipşu-mă** în pîclă de adîncime", DP; „**înfipşu-mă** în noroiul adîncului", B; cf. *întinaiu-mă*, S, C; *adîncai-mă*, C2; *afundaiu-mă*, H, PB, M3; *mă afundai*, M, M2; *cufundaiu-mă*, VTP.

Concordanţele dintre *Psaltirea* din *Vechiul Testament* aflat în copia din ms. *45* şi *Psaltirea* „pre verşuri tocmită în cinci ai foarte cu osîrdie mare" de Dosoftei, pînă în anul 1671, pe cînd era episcop la Roman, cum atestă semnătura lui de pe copia *Psaltirii în versuri* din ms. *446* de la BAR, arată că Dosoftei a cunoscut, în timp ce versifica *Psaltirea*, şi versiunea din *Vechiul Testament* tradus de Nicolae Spătarul. Constatarea aceasta are o deosebită importanţă pentru istoria traducerii *Vechiului Testament* făcută de Nicolae Spătarul. Aşadar, în a doua parte a deceniului 1661-1670, cînd Nicolae Spătarul pribegeşte

cîţiva ani prin Europa, apoi, după ce petrece aproape întregul an 1668 în Moldova, pleacă la Constantinopol, *Vechiul Testament* tradus de el prin anii 1661-1664 se afla la dispoziţia lui Dosoftei, fie în manuscrisul autograf al lui Nicolae Spătarul (pe care l-a folosit şi traducătorul *Vechiului Testament* din ms. *4389* de la BAR), fie într-o copie. În eventualitatea că Dosoftei a avut atunci (sau mai tîrziu) o copie a traducerii lui Nicolae Spătarul (pe care a folosit-o şi în *Psaltirea de-nţăles*, în *Viaţa şi petrecerea svinţilor* şi în *Parimiile preste an*), aceasta nu putea fi decît cea *revizuită* de el şi colaboratorii săi, după care a fost făcută, în anul 1686, copia din ms. *45* şi care, trecută printr-o nouă revizie, în Bucureşti, în cursul anilor 1686-1687, va fi folosită la tipărirea *Bibliei* din 1688. Căci un text ca traducerea *Vechiului Testament*, de peste 900 de pagini de manuscris *in-folio* şi greu de înţeles corect în numeroase locuri, nu a putut avea prea multe copii. Probabil că, în afara textului revizuit după care a fost făcută copia din ms. *45*, alte copii ale traducerii lui Nicolae Spătarul nu au mai existat. După cît se pare, ultimele modificări aduse acestei traduceri au fost făcute chiar pe textul după care s-a copiat în prealabil actualul ms. *45*. Pregătit astfel pentru tipar, textul respectiv a fost folosit în procesul tipăririi *Vechiului Testament* în ediţia *Bibliei* de la 1688, cu care prilej acel manuscris s-a distrus, fiind de fapt anulat prin tipărirea lui.

Aproape jumătate dintre concordanţele semnalate mai sus sînt comune şi *Psaltirii* din traducerea *Vechiului Testament* aflată în ms. *4389* de la BAR. Traducătorul acestui text afirmă în prefaţă că a avut la dispoziţie manuscrisul autograf al traducerii lui Nicolae Spătarul. Prin urmare, atît în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei cît şi în *Psaltirea* din ms. *4389*, cuvintele şi sintagmele concordante provin, în mod sigur, din traducerea lui Nicolae Spătarul. Cuvinte şi sintagme din traducerea lui Nicolae Spătarul se întîlnesc, în număr destul de mare, şi în alte cărţi ale traducerii *Vechiului Testament* din ms. *4389*. Uneori sînt menţionate marginal, în diferite note sau sub formă de glosări.

Restul cuvintelor şi sintagmelor comune *Psaltirii* din ms. *45* şi *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei, semnalate mai sus, sînt fie preluate de Dosoftei din traducerea lui Nicolae Spătarul, ca şi cele comune şi *Psaltirii* din ms. *4389*, fie introduse de Dosoftei în textul *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Spătarul, cu prilejul primei revizii a acestei traduceri.

Unul dintre cuvintele introduse, foarte probabil, de Dosoftei în textul *Vechiului Testament* aflat în copia din ms. *45* este s.n. *janc* „butaş de viţă de vie" (vezi mai sus citatele din ps. *79*, 10-11). Acest cuvînt (considerat în DLR de provenienţă polonă, dar care ar putea fi, mai curînd, de provenienţă săsească) apare, după cît se ştie pînă acum, numai în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, în *Psaltirea de-nţăles* publicată de el, unde se află vb. *jencui* „a butăşi", precum şi în mai multe locuri din ms. *45*[6]. Este deci un cuvînt rar, pe care, probabil, nu-l aveau în graiul lor atît Nicolae Spătarul, cît şi Dosoftei. Putea Dosoftei să preia din textul lui Nicolae Spătarul, în *Psaltirea în versuri*, un cuvînt rar, pe care nu l-ar fi cunoscut pînă atunci, iar în *Psaltirea de-nţăles* să formeze de la el verbul corespunzător *jencui* „a butăşi"? Noi explicăm prezenţa cuvîntului *janc* în *Vechiul Testament* aflat în copia ms. *45* prin intervenţia lui Dosoftei în acest text.

II. **Concordanţe între** Psaltirea Moldovenească, Psaltirea **din** Vechiul Testament **aflat în ms.** 45 **şi** Psaltirea în versuri **a lui Dosoftei**

Din psaltirea tradusă în Moldova pe la mijlocul secolului al XVII-lea se cunosc pînă acum mai multe copii, cu diferenţe mai mici sau mai mari între ele, păstrate integral sau fragmentar. Iniţial a fost un text slavon, cu traducere românească alternativă. În forma aceasta este fragmentul (numai psalmii *1-8*) aflat în f. 1-18 ale ms. *4818* de la BAR, pe care Al. Mareş îl consideră (după filigrane, grafie, limbă şi anumite elemente de conţinut) copiat în Transilvania, între anii 1637 şi 1647[7]. Faptul că textul românesc al psalmilor *1-8* copiaţi la începutul acestui manuscris este foarte apropiat de textul altor copii ale *Psaltirii Moldoveneştii* a fost stabilit de Gh. Chivu[8].

Tot cu text slavon şi traducere românească alternativă este şi fragmentul (patru foi, care conţin psalmul *47*, de la versetul 10, psalmul *48*, în întregime, şi psalmul *49*, pînă la versetul 17) descoperit la Mehadia. Foile respective s-au rătăcit între timp, dar se păstrează fotocopiile lor, publicate de N. Iorga[9].

[6] Vezi N.A. Ursu, *Din nou despre paternitatea...*, citat la nota 4, p.39-40. Îi semnalăm aici prezenţa în VT şi la f. 320v, Iez. *17*, 6: „şi să făcu întru vie [mare], şi au făcut săpături şi au întins *jancul* ei" (B: *viţa*). În *Studiul lingvistic* la prima parte a prezentei ediţii, *Genesis*, Iaşi, 1988, p. 90-92, Vasile Arvinte argumetează posibila origine săsească a acestui cuvînt şi, avînd în vedere faptul că s.n. *janc* apare numai în scrierile lui Dosoftei şi în textul revizuit al *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Spătarul, aflat în ms. *45*, face următorul comentariu: „Atîta timp cît descoperiri viitoare nu vor modifica aceste date, sîntem îndreptăţiţi să admitem că un cuvînt atît de specializat nu a putut fi folosit în textele menţionate decît numai de unul şi acelaşi autor, care nu poate fi altul decît mitropolitul Dosoftei. În limba acestuia mai există şi alte elemente de provenienţă ardelenească indiscutabilă" (p. 91).

[7] Vezi *Un text polemic românesc din prima jumătate a secolului al XVII-lea*, în „Limba română", XX, 1971, nr. 6, p. 589-604.

[8] Vezi *Vechi psalmi româneşti din secolul al XVII-lea*, în „Limba română", XXI, 1972, nr. 2, p. 145-154.

[9] Vezi *Observaţii şi probleme bănăţene*, Bucureşti, 1940, planşele X-XVII.

Mariana Combiescu a stabilit faptul că textul românesc al fragmenului descoperit la Mehadia este aproape identic cu textul corespunzător din alte copii ale *Psaltirii Moldoveneşti*[10].

Copiile din ms. *170* şi *540* de la BAR ale acestei psaltiri, care conţin numai textul românesc, sînt de multă vreme cunoscute, fiind descrise de I.-A. Candrea în studiul introductiv al ediţiei *Psaltirii Scheiene*[11].

O altă copie, cunoscută şi sub numele de *Psaltirea* de la Bereasa, care s-a dovedit a fi aproape identică cu cea aflată în ms. *170* şi *540* de la BAR, a fost descrisă de Gh. Ghibănescu, în anul 1910[12]. Manuscrisul respectiv se găseşte acum la Arhivele Statului din Iaşi, cota ms. *1709*. G. Pascu a atribuit traducerea acestei psaltiri lui Nicolae Spătarul[13].

Psaltirea din ms. *III-34* de la Biblioteca Universităţii din Iaşi, descrisă cu multe erori de M. Bordeianu şi considerată de el a fi „scrisă în deceniul al treilea al secolului al 17-lea"[14], este o copie mult modificată a *Psaltirii Moldoveneşti*, cu evidente apropieri de *Psaltirea de-nţăles* a lui Dosoftei şi de *Psaltirea* din *Vechiul Testament* aflat în ms. *4389* de la BAR.

Deşi a fost semnalată de M. Gaster, în primul volum al crestomaţiei sale, unde îi sînt reproduse *prefaţa* şi psalmii *9* (de la versetul 21), *31*, *54*, *71*, şi *111*, nu s-a observat pînă acum că *Psaltirea* copiată de Ioan din Vaslui, în anul 1710[15], este tot o copie a *Psaltirii Moldoveneşti*, textul ei fiind aproape identic cu cel aflat în ms. *170* şi *540* de la BAR şi în ms. *1709* de la Arhivele Statului din Iaşi. Copia lui Ioan din Vaslui, semnalată de Gaster, se afla atunci la Biblioteca Centrală din Bucureşti, ms. *324*. Acum este la BAR, ms. *2382*.

După cum am arătat mai sus, I.-A. Candrea, care avea în vedere numai copiile din ms. *170* şi *540* de la BAR, a considerat *Psaltirea Moldovenească* o versiune alcătuită prin grija lui Dosoftei. Opinia lui Candrea a fost împărtăşită de mulţi cercetători. Descoperirea de către Al. Mareş a fragmentului din ms. *4818*, considerat de d-sa copiat între anii 1637 şi 1647 (putea fi însă copiat şi cîţiva ani mai tîrziu!) a creat opinia că elaborarea *Psaltirii Moldoveneşti* s-a produs în prima jumătate a secolului al XVII-lea. Ca atare, fiind atunci prea tînăr, Dosoftei nu ar mai putea fi implicat în procesul elaborării ei. După anul 1971, Mariana Costinescu[16] şi alţi cercetători au considerat această psaltire o traducere moldovenească mai veche, pe care Dosoftei doar a prelucrat-o. Împotriva acestui punct de vedere, noi am afirmat, în anul 1978[17], că rolul lui Dosoftei la elaborarea *Psaltirii Moldoveneşti* este chiar mai mare decît l-a apreciat Candrea, că această psaltire este versiunea în proză „cu lungă osteneală, în mulţ ai socotită şi cercetată prin svintele cărţ", la care se referă el în foaia de titlu a *Psaltirii în versuri*. Cu privire la perioada în care a putut fi elaborată *Psaltirea Moldovenească* vom reveni în capitolul următor, după ce vom prezenta concordanţele dintre acest text şi *Psaltirea* de la Bălgrad.

A. **Concordanţe între** Psaltirea Moldovenească **şi** Psaltirea **din** Vechiul Testament **aflat în ms.** 45

1. Ps. *7*, 9: „giudecă-mi, Doamne, [...] după **nerăotatea** mea", M, M1 (**nerăutatea**, M1); **nerău(o)tatea**, VT, VTP, DP, B; cf. *fără răul*, S, H, C; *nevinovăţia*, PB.

2. Ps. *27*, 12: „**mîntuieşte** oamenii tăi", M, M3; „**mîntuieşte** pre nărodul tău", VT, VTP, B; **mîntuieşte**, DV; cf. *spăseşte*, S, C, C2, PB, DP; *scoate*, H.

3. Ps. *30*, 16: „**mă mîntuieşte** pentru mila ta", M; „**mîntuieşte-mă** cu mila ta", VT, VTP, M3, DP, B; cf. *spăseşte-mă*, S, C, C2; *scoate-mă*, H; *izbăveşte-mă*, PB.

4. Ps. *74*, 2: „**cînd voi lua vremea**, eu direpț voiu giudeca (*cînd va veni vremea*)", M, M2; **cînd voi lua vreme**, VT, VTP, DP, B; „**Cînd voi lua** de la tine **vreme**", DV; cf. *cînd preimi-voi vreme(a)*, S, C, C2; *cînd voi priimi vreme*, M3; *cînd voi lua deregătoria ce-i rînduită mie*, PB.

5. Ps. *77*, 52: „**ucise** cu piatră viile lor", M, M2; „**ucise** cu smidă *via* lor", VT, DP (*ucisă, viile,* DP); „**ucise** cu grindină via lor", B; cf. *bătu*, S, H, C, C2, PB, VTP, M3.

6. Ps. *95*, 7: „aduceţi *lui D.* **mărire** şi cinste", M, M2, VT, M3, B (*Domnului*, VT, M3, B); cf. *slavă*, S, V, C, C2, PB, DV, VTP, DP.

7. Ps. *101*, 4: „oasele mele ca o **uscăciune** se uscară (oasele mele ca o *prajilă* se uscară)", M, M2; „ca o **uscăciune** se uscară [marg.: un *ojoc* se ojejiră]", VT; cf. „se uscară ca *şuşala* [marg. **uscăciunea**]", VTP; „ca **uscăciunea**", M3, DP; „ca o **uscăciune**", B; „ca *uscarea*", S, V, C, C2; *smintiră-să*, H; *arseră ca focul*, PB; „Oasele mi-s *săci ca scrumul*", DV.

[10] Vezi *Psaltirea de la Mehadia*, în „Limba română", XVII, 1968, nr. 3, p. 259-268.

[11] Vezi *op.cit.*

[12] Vezi *Un manuscript vechi românesc. Secolul al XVII-lea*, în „Arhiva", XXI, 1910, nr. 4, p. 185-190, nr. 5-6, p. 211-219.

[13] Vezi *O Psaltire de Milescu?*, în „Arhiva", XXVIII, 1921, nr. 1, p. 85.

[14] Vezi *Psaltirea românească de la Iaşi (ms. III-34)*, „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", XLIX, 1973, nr. 11-12, p. 764-781.

[15] Vezi M. Gaster, *Chrestomatie română*, vol. I, Leipzig-Bucureşti, 1891, p. XXII–XXIV, 363-368.

[16] Vezi *Versiuni din secolul al XVII-lea ale „Acatistului" şi „Paraclisului Precistei"*, în *Studii de limbă literară şi filologie*, III, 1974, p. 231, 238.

[17] Vezi comentariul la ediţia Dosoftei, *Opere*. I. *Versuri*, Bucureşti, 1978, p. 399-402.

8. Ps. *142*, 7: „**de sîrg** *ascultă-mă*", M, M2, VT, M3, B (*mă ascultă*, M2, M3; *m-ascultă*, VT); „**de sîrg** *să mi-audz*", DV, DP (*audzi-mă*, DP); cf. *curundu*, S, V; *currundu*, H; *curînd*, C, C2; *îndegrabă*, PB; *degrab*, VTP.

9. Ps. *144*, 5: „**mare cuviinţă** mărirei svinţiei tale o vor grăi", M; **mare cuviinţă**, VT, M3, DP, B; „Vor grăi cu **mare cuviinţă** / De slava ta", DV; cf. *mărirea cuviinţii*, M2; *mare frumseţe*, S, V, H, C, C2; *frumseţea slavei şi mărirei*, PB; *marea ghizdăvie*, VTP.

10. Ps. *147*, 5: „negura ca cenuşea o **presează**", M, M2 (*presărar*[*ă?*], M2); **presară**, VT, M3, VTP; cf. *pospăie*, S, C, C2; *vărsă-o*, V; *o varsă*, H; *răsfir-o*, PB; *spulbără*, DV, DP.

După cum vedem, cuvintele şi sintagmele comune *Psaltirii Moldoveneşti* şi *Psaltirii* din ms. *45* au fost transmise şi *Psaltirii* din *Biblia* de la 1688. Constatînd asemenea concordanţe între *Psaltirea Moldovenească* (copia din ms. *540*) şi *Psaltirea* din *Biblia* de la 1688 (în care a fost reprodus, cu unele modificări, *Vechiul Testament* tradus de Nicolae Spătarul), Alexandra Roman a emis ipoteza că Nicolae Spătarul „trebuie să fi cunoscut versiunea moldovenească manuscrisă şi o va fi încorporat, prelucrînd-o, în traducerea *Vechiului Testament*"[18]. Concordanţe ca cele semnalate mai sus arată că, într-adevăr, Nicolae Spătarul a folosit la traducerea *Psaltirii* şi o copie a *Psaltirii Moldoveneşti*.

B. **Concordanţe între** Psaltirea Moldovenească **şi** Psaltirea în versuri **a lui Dosoftei**

Dat fiind faptul cunoscut că Dosoftei a folosit în *Psaltirea de-nţăles* textul *Psaltirii Moldoveneşti*, era de aşteptat ca legături similare să poată fi stabilite şi între această psaltire şi *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei. De exemplu:

1. Ps. *9*, 28: „şede în **leşnici** cu cei bogaţi", M, M5; „Ascuns să supune-n **leşnici** cu bogaţii", DV; cf. *leşuire*, PB; *alej*, VT; *leşuituri*, DP; *vînături* (*leşuituri*), M3; *vînători*, VTP; *lătrături*, S; *lăuntruri*, C; *lătrători*, C2; *părrişii*, H; *vicleşug*, B.

2. Ps. *50*, 8: „**ocropeşte**-mă cu isop (*spală*-mă cu săpun, *stropeşte*-mă cu bosiioc)", M, M2; „Cu izopul tu mă **ocropeşte**", DV; cf. *stropişi*-mă cu *săpun*", S, H, C (*sopun*, H); „*spală*-mă cu issop", PB; „*stropi*-mă-ve(r)i cu *isop*", C2, VT, VTP, M3, DP, B (*izop*, DP).

3. Ps. *77*, 16: „**dezvece** marea şi-i trecu prinşii", M, M2; „De-au **desfăcut** marea să-i petreacă", DV; „**desfăcu** marea şi-i trecu", M3, VTP; cf. *deşchise*, S, C, C2; *despărţi*, H; *împărţi*, PB; *rumpse*, VT, B (*rupse*, B); *spartu-au*, DP.

4. Ps. *103*, 12: „înseteadză **colunii** întru setea sa (aşteaptă **colunii** întru setea sa)", M, M2; „Şi **colunii**, cînd li-i sete...", DV; **colunii**, DP, B; **colunii** (*măgarii sălbateci*), M3; cf. *măgarii sălbateci*, VT, VTP; *asinul sălbatec*, PB; *onagrii*, S, V, C, C2; *onagrile*, H.

5. Ps. *118*, 13: „spui toate **tocmelele** rostului tău", M, M2; „Am dat veste [...] / De-a rostului tău, Doamne, **tocmele**", DV; cf. *giudeţele*, S, M3, DP; *judeţele*, C, C2, VT; *giudecările*, H, PB; *judecăţile*, VTP, B. S.f. *tocmeală*, cu acest sens, apare frecvent în *Psaltirea Moldovenească* şi în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei.

III. **Concordanţe între** Psaltirea **de la Bălgrad**, Psaltirea Moldovenească, Psaltirea **din** Vechiul Testament **aflat în ms.** 45 **şi** Psaltirea în versuri **a lui Dosoftei**

O altă psaltire care nu a fost suficient comparată cu celelalte psaltiri româneşti din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea este cea apărută la Bălgrad, în anul 1651. „Uitarea" acestei psaltiri se explică, probabil, prin faptul că editorii ei au declarat-o tradusă „den izvod jidovesc"[19]. Ca atare, atît Candrea cît şi alţi cercetători nu au considerat potrivit să o raporteze la psaltirile româneşti traduse din slavoneşte. După cum vom vedea însă între *Psaltirea* de la Bălgrad şi alte psaltiri româneşti, posterioare sau mai vechi, există numeroase concordanţe lingvistice, care arată că ea nu a fost ignorată de către cărturarii preocupaţi, în doua jumătate a secolului al XVII-lea, de îmbunătăţirea traducerii româneşti a *Psaltirii*, după cum traducătorii ei nu au ignorat versiunile româneşti mai vechi.

Prima comparaţie a textului *Psaltirii* de la Bălgrad cu cel al *Psaltirii* din traducerea *Vechiului Testament* aflat în ms. *45*, al *Psaltirii Moldoveneşti* din copia aflată în ms. *1709* de la Arhivele Statului din Iaşi, al *Psaltirii în versuri* a lui Dosoftei, al psaltirii în proză a lui Dosoftei (*Psaltirea de-nţăles*) şi al altor psaltiri mai vechi a fost făcută de Dragoş Moldovanu, pentru a demonstra, cu numeroase exemple, că Dosoftei nu a consultat direct versiunea ebraică a *Psaltirii* din ediţia trilingvă a *Bibliei* întocmită de Ieronim, ci prin intermediul *Psaltirii* de la Bălgrad[20].

[18] Vezi *Psaltirile româneşti din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea. Probleme de filiaţie*, în „Limba română", XXIII, 1974, nr. 3, p. 241.

[19] Vezi foaia de titlu, prima prefaţă şi postfaţa acestei cărţi reproduse de Ioan Bianu şi Nerva Hodoş, în *Bibliografia românească veche*, tomul I, Bucureşti, 1903, p. 184-190.

[20] Vezi *Miscellanea philologica. 3. O sursă a traducerilor lui Dosoftei: „izvodul" trilingv al lui Ieronim*, în „Limba română", XXXIII, 1984, nr. 5, p. 421-425.

Printr-o regretabilă întîmplare, această importantă constatare a d-sale ne-a scăpat din vedere în prima versiune a prezentului studiu, apărută în anul 1987[21]. Unele exemple citate de D. Moldovanu se găsesc şi în listele de concordanţe stabilite de noi mai jos.

Totodată, d-sa a susţinut în articolul citat, cu mai multe exemple, demonstraţia cercetătorului italian Aldo Cuneo că în *Psaltirea în versuri* şi în cea slavo-română Dosoftei a folosit şi textul *Vulgatei*, prin intermediul ediţiei trilingve a *Bibliei* întocmită de Ieronim, sursă pe care el o menţionează astfel în postfaţa la *Psaltirea de-nţăles*: „s-au tălmăcit de pre izvodul lui s-tii Ieronim, carile-i elineşte şi latineşte şi evreieşte".

A. **Concordanţe între** Psaltirea **de la Bălgrad şi** Psaltirea Moldovenească

1. Ps. *1*, 4: „ca *prahul* ce-l **ia** vîntul", PB, M1 (*pravul*, M1); cf. *mătoră*, S; *mătură*, H; *rădică*, M; *aruncă*, VT, VTP, M3, DP, B.

2. Ps. *3*, 4: „mă auzi din **măgura sfinţiei** sale", PB; „mă audzi din **măgura svinţiii** sale", M; cf. „mă audzi în *măgura sfîntă* a sa", M1; *pădure sfîntă*, S; *codrul svînt*, H; *măgura sfîntă*, C, M3, DP; *măgură svîntă*, DV; *muntele cel sfînt*, VT, VTP, B. Textul din M apare întocmai şi în copia acestui psalm din foile adăugate (în locul celor originale, pierdute) la începutul exemplarului aflat la BAR (cota CRV 19 A) din *Psaltirea* slavo-română tipărită la Braşov, c. 1588 (C2). I.-A. Candrea a crezut că în acest exemplar „psalmii care lipseau la început au fost recopiaţi, pînă a nu se lega cartea, din vreun alt exemplar"[22]. Din foile adăugate se mai păstrează astăzi numai şase (dar nu la rînd), care conţin, cu unele lipsuri, porţiunea dintre ps. *2*, 9 şi ps. *9*, 10. Psalmii copiaţi nu au însă particularităţile fonetice munteneşti, ca cei din textul tipărit al cărţii respective. Comparaţia atentă a acestor psalmi cu textul corespunzător din *Psaltirea Moldovenească* dovedeşte că ei au fost transcrişi după o copie a acestei psaltiri. Neobservînd lucrul acesta, Gh. Chivu[23] şi Stela Toma[24] i-au considerat drept text autentic al *Psaltirii* slavo-române de la Braşov, c. 1588.

3. Ps. *7*, 16: „**groapa o scurmă şi o săpă**, şi *căzu* în groapa *ce o făcu*", PB, M (*cădzu*, *ceea ce fece*, M); „**groapa ce scurumă şi săpă**, şi cădzu în groapa ceea ce fece", M1; **groapă scurmă şi o săpă**, DP; cf. *pîrău rîmă şi săpă*, S, C (*rimă*, C); *groapă săpă şi o adîncă*, VT, VTP, B (*săpă groapă*, VTP). În PB şi M, fragmentul subliniat este identic şi sub aspect grafic (simplă coincidenţă?): **гроапа ѡ скꙋрмѫ шн ѡ сѣпѫ**. În foile adăugate în C2, textul este aproape identic cu cel din M: „*gropa scurmă şi o săpă*, şi cădzu în gropa ceea ce fece", fapt care întăreşte observaţia de mai sus.

4. Ps. *8*, 1: „**cîtu-i de minunat** numele tău *preste* tot pămîntul", PB, M, M1, DP (*cîtu-i minunat*, M, DP; *cîtu e minunat*, M1; *prespre*, M1, DP); cf. *că ciudatu e*, S, C; *foarte-i minunat*, VT, B (*foarte e*, B); *cît este de minunat*, VTP.

5. Ps. *9*, 31-32: „**leşuieşte** întru ascuns, ca leul în *sălaşul* său [marg. *bîrlogul* său]; **leşuieşte** să răpască surumanul", PB; „**leşuieşte** într-ascuns, ca un leu întru *ograda* sa; **leşuieşte** să apuce pre cel meser", M, M5; „Ca leu în *ogradă* ascuns **leşuieşte**", DV; „**leşuieşte** într-ascunderi, ca leul în *bîrlogul* său; **leşuieşte** a apuca pre meserul", DP; „**aleşuieşte** întru ascuns, ca leul la *stîna* lui; **aleşuieşte** ca să apuce pre sărac", VT; cf. „*vineadză* întru cele ascunsă, ca un leu întru *ograda* sa; (**leşuieşte**) *vineadză* să apuce pre cel meser (pre cel mişel)", M3; „*latră* întru ascunşi, ca leul întru *ograda* sa; *latră să rapă* mişelul", S, C, C2 (*să răpească*, C, C2); „*latră* ca leul în *ograda* sa; *venreadză* să rrapă mişelul", H; „*vîna-va* într-ascuns, ca un leu în *ograda* sa; *vîna-va* să răpească pre cel sărac", VTP; „*pîndeşte* întru ascuns, ca leul la *stîna* lui; *pîndeşte* ca să apuce pre sărac", B.

6. Ps. *18*, 2: „dzua dzileei **izbucneşte** cuvînt", PB; **izbucneşte**, M, DV, DP; **izbîcneşte**, VT; **va izbucni**, B; cf. *rigăieşte*, S; *rîgîieşte*, C, C2; *rumpe*, H; *va rîgîi*, VTP.

7. Ps. *27*, 1: „către tine **strig**, Doamne", PB, M, DV (*Doamne*, **strig**, DV); cf. *striga-voi*, VT, DP, B; *voi striga*, M3, VTP; *chiem*, S, H, C, C2.

8. Ps. *30*, 16: „izbăveşte-mă pre mine **pentru mila ta**", PB; „mă mîntuieşte **pentru mila ta**", M; cf. *cu mesererea ta*, S; *dereptu mila ta*, H; *cu mila ta*, C, C2, VT, VTP, DP, M3, B.

9. Ps. *39*, 2: „mă scoase den *groapa scîrbei* şi den **tina lutului**", PB, VT (*groapa ticăloşiei*, VT); „mă rădică din groapa chinurilor şi din **tina lutului** (*tina cea-ntinată*)", M, M2; cf. *lut de tină*, S, C; *tina adîncă*, C2; *ţerina tinoasă*, H; *tină de chin*, DV; *tină de pîclă*, DP; *tinătura adîncă* (*de pîclă*), M3; *tina adîncului*, VTP; *tina noroiului*, B.

10. Ps. *41*, 1: „în ce chip **doreşte** cerbul *de* izvoarăle apelor, aşe **doreşte** sufletul mieu", PB, M, M2, M3, DP (*la*, M, M3; *spre*, M3, DP); **doreşte, doreşte**, DV; cf. *deşiră, jeluieşte*, S; *jeluieşte, jeluieşte*, C, C2; *pohteşte, pohteşte*, H, B; *pofteşte, pofteşte*, VT.

11. Ps. *64*, 2: „către tine vine **tot trupul**", PB; „către tine va veni **tot trupul** (*tot omul*)", M; **tot trupul**, M2, VT, M3, B; cf. *toate trupurile*, C2;

[21] În „Limba română", XXXIV, 1987, nr. 5, p. 427-442.
[22] Vezi *op.cit.*, p. LX.
[23] Vezi *art.cit.*, p. 151-152.
[24] Vezi Coresi, *Psaltirea slavo-română (1577), în comparaţie cu psaltirile coresiene din 1570 şi din 1589*, text stabilit, introducere şi indice de Stela Toma, Bucureşti, 1976, p. 14-15, 37-57.

toată pelița, S, H, C; *toată carnea*, VTP, DP; *tot omul*, DV.

12. Ps. *64*, 11: „brazdele lui **le adăpi**", PB, M, M2; cf. *adăpași*, S, C, C2; *adăpă*, H; *ai adăpat* (*adapă-le*), M3; *îmbată*, VT, VTP; *le-mbată*, DV; *îmbată-le*, DP, B.

13. Ps. *68*, 13: „puș **veșmîntul** mieu sac", PB; „puș **veșmentele** mele dărștine", M, M2; cf. *înveștirea*, S, C, C2; *îmbrăcăciurea*, H; *îmbrăcămintea*, VT, VTP, B; *îmbrăcămîntul*, M3, DP.

14. Ps. *77*, 71: „să deșteptă ca den somn, **ca un puternic**", PB; **ca un puternic**, M, M2, M3, VTP; cf. *ca tare*, S, C; *ca silnic*, V; *ca un tare*, C2, VT, B; *ca un vîrtucios*, DP.

15. Ps. *79*, 2: „carele șăzi spre heruvimi, **arată-te**", PB; **te arătași**, M, M2; **arată-te**, VTP; **te arată**, M3; cf. *ivi-se*, S, C, C2; *iviși-te*, H; *ivește-te*, VT, DP, B; *te ivește*, DV.

16. Ps. *88*, 15: „fericiți oamenii care știu **cîntare**", PB; „ferice de oamenii ceia ce știu **cîntare** (*carte*)", M, M2; cf. *strigare*, S, C; *întru strigare*, C2; *clicul*, VT, B; *chiuire*, VTP; *a cînta cîntec cu glas mare* (*răsunare*), M3; *de haslă*, DV; *ruga cea priimită*, DP. Ps. *105*, 25: „**răpștiră** în corturile lor", PB; „**răpștiră** întru satele sale", M, M2; **răpștiră**, VT, B; **răbștiră**, M3; **răpștiia**, VTP; cf. *împutară*, S; *rînjiră*, C2; *viciuiră*, H; *morcotiră*, DV, DP.

17. Ps. *106*, 34: „pămîntul roditori în **sărătură**", PB; **sărătură**, M, M2, M3, VT, DV, VTP, DP, B; cf. *slatină*, S, V, H, C, C2.

18. Ps. *118*, 102: „cîtu-s de dulci **grumazilor** miei *cuvintele* tale", PB, M, M2 (**grumadzilor**, M, M2; *cuventele*, M); cf. *grumadzului*, S, H, M3; *grumazul*, C; *grumazului*, C2, VTP; *gîltanului*, VT; *gîtlejului*, DP, B.

19. Ps. *120*, 4: „că acolo suiră **semențiile**, **semențiile** Domnului", PB; **semențiile, semenția**, M; **semențiile, semențiile**, M2; **semenții, semențiile**, VTP; **semențiile**, *neamurile*, M3; cf. *genuchile, genuchile*, S; *rodurile, gerunchele*, V; *genruchele, genruchele*, H; *genuchele, genuchele*, C; *rudele, rudele*, C2; *neamurile, feliurile*, VT, B; *neamuri, neamurile*, DP; *răgilele*, DV.

20. Ps. *126*, 4: „ca săgețile în mîna **puternicului**", PB; „*cumu-s* săgețile întru mînule **puternicului**", M, M2, M3 (*cum sînt*, M3); „săgeț cu lănci călite, / De mînă **puternic** slobodzîte", DV; „ca săgețile în mînă de **puternic**", DP; cf. *tarelui*, S, H, C, C2, VT; *silnicului*, V; *celui tare*, VTP, B.

21. Ps. *144*, 7: „pomana mulțimei bunătăților tale **vor izbucni**", PB; **vor izbucni**, M, M2, M3, VT, DV, B; **izbucni-vor**, DP; cf. *rigăiesc*, S; *rîgîiesc*, C; *rîgîi-vor*, C2; *vor rîgîi*, VTP.

22. Ps. *147*, 4: „îndegrabă **cură** [marg.: *aleargă*] cuvîntul lui", PB; „*de sîrg* **cură** cuvîntul lui (de sîrg *aleargă* cuvîntul lui)", M, M2 (*curînd* **cursă** (*aleargă*), M2); „*pănă în de sîrg* **cură** cuvîntul lui", DP, M3 (*pănă de curund*, M3); cf. *aleargă*, S, H, C, C2; *alergă*, V; *va alerga*, VT, VTP, B; *cutrieră*, DV.

Concordanțele semnalate, numeroase și semnificative, indică neîndoielnice legături între *Psaltirea* de la Bălgrad și *Psaltirea Moldovenească*. Al. Mareș a demonstrat că în textul polemic intitulat *Spunerea legiei creștinești cu răspuns*, aflat în ms. *4818* de la BAR, pe care d-sa îl consideră redactat și copiat în Transilvania, între anii 1637 și 1647 (poate chiar între 1640 și 1644), sînt folosite pasaje din versiunile românești ale *Apostolului* și *Tetraevanghelului* elaborate în Moldova, în prima jumătate a secolului al XVII-lea[25]. Au pus la contribuție traducătorii *Psaltirii* de la Bălgrad, în măsură atît de mare, o copie a *Psaltirii Moldovenești*? Deși nu este exclus, acest lucru pare puțin probabil. Mai curînd este posibil ca traducătorii *Psaltirii Moldovenești* să fi folosit textul *Psaltirii* de la Bălgrad, care, fiind tipărit și declarat tradus din ebraică, deci după original, putea fi luat cu mai multă încredere drept text de referință. În această eventualitate, perioada elaborării *Psaltirii Moldovenești* ar putea fi urcată în deceniul 1651-1660, între data apariției *Psaltirii* de la Bălgrad și data traducerii de către Nicolae Spătarul a *Vechiului Testament*, care, după cum am văzut, a folosit și textul *Psaltirii Moldovenești*. Spre această concluzie conduce și prefața *Psaltirii Moldovenești*, aflată numai în copia din anul 1710 a lui Ioan din Vaslui și publicată de Gaster[26], care este, în întregime, o compilație de fraze spicuite din paginile 1, 4, 12-16, 18-19, 21 și 23 ale prefeței a doua a *Psaltirii* de la Bălgrad, intitulată *Predoslóvie la Psaltire, și către cetitori. Despre lauda și de folosul Psaltirii*[27]. Vom cita, spre exemplu, doar cîteva fraze de la începutul prefeței *Psaltirii Moldovenești* (în coloana întîi), paralel cu frazele corespunzătoare din prefața menționată a *Psaltirii* de la Bălgrad (coloana a doua):

„Cuvînt din preduslovía Psăltirii, care este cheie tuturor cărților, carea este carte sfîntă și lăudată, și foarte-i de folos sufletului. Dintru aceasta toate să știe hiecine că Hs. și apostolii lui au ținut Psăltirea scriptură sfîntă. Așe, cu știre lui Dumnedzău, arătăm și nui cumu-s de folos sfinții psalomi. Dintr-acește poate fiecine opri viiața ce rrea și să s(ă) îndemne spre viiața ce bună".	„Întăi arătăm că Psaltirea este carte sfîntă, și-i lăudată, și foarte-i de folos sufletului omului [p. 1; ...] Dintr-aceastea den toate poate vedea săvai cine că Hs. și apostolii lui au ținut Psaltirea scriptură sfîntă [p. 4; ...] Așe, cu știrea lui Dumnedzău, arătăm cumu-s sfinții psálomi de folos [...] Dintr-acestea poate fiecine conteni viața cea rrea și să îndemne spre viața cea bună" [p. 12].

[25] Vezi *art. cit.*, p. 592-595 și 601.
[26] Vezi *op.cit.*, p. 363-364.
[27] Foile acestei prefețe nu sînt numerotate. Paginația indicată a fost făcută de noi.

Fireşte, este posibil ca prefaţa respectivă a *Psaltirii Moldoveneşti* să fi fost alcătuită mai tîrziu, nu o dată cu elaborarea, iniţial sub formă slavo-română, a acestei psaltiri. Date fiind însă numeroasele concordanţe între textul *Psaltirii* de la Bălgrad şi cel al *Psaltirii Moldoveneşti*, care par să demonstreze dependenţa acesteia de cea de la Bălgrad, noi credem că *Psaltirea Moldovenească* a fost elaborată după anul 1651 şi, probabil, a avut de la început prefaţa păstrată numai în copia din anul 1710 a lui Ioan din Vaslui. Răspundem astfel şi lui Liviu Onu, care, nefiind bine informat asupra acestor lucruri, se străduieşte să demonstreze că *noi* nu am cunoaşte în suficientă măsură problemele discutate (în speţă, ale datării şi paternităţii *Psaltirii Moldoveneşti*) şi, negînd posibilitatea ca Dosoftei să fi lucrat, în tinereţe, la traducerea acestei psaltiri, se întreabă: „este în stare N.A. Ursu să susţină că Dosoftei, confruntînd şi un număr de versiuni româneşti anterioare, a tradus *Psaltirea* în româneşte pe la vîrsta de 13-23 ani?"[28]. În anul 1651, cînd apare *Psaltirea* de la Bălgrad, Dosoftei era în vîrstă de 27 de ani şi, de bună seamă, avea preocupări literare, ca şi mai tîrziu.

B. **Concordanţe între** Psaltirea **de la Bălgrad şi** Psaltirea **din** Vechiul Testament **aflat în ms.** 45

1. Ps. *2*, 9: „ca **vasul olariului** sfărîma-le-vei", PB; „ca nişte **vase a olariului**", VT, M3 [repetat: *ca vasul*, M3]; „ca **vasul olariului**", DP; „ca **vasăle a olariului**", B; cf. *vas de lut*, S, C, C2, M, M1; *vas de oală*, H; *vase de lut*, VTP; *hîrburi*, DV.
2. Ps. *18*, 5: „ca un mire ieşind *din* **cămara** *sa*", PB, VT (*dentru*, *lui*, VT); **cămara**, DV, DP, VTP, B; cf. *celariul*, S, C; *aşternutul*, H; *sălaşul*, C2; *visterul*, M.
3. Ps. *27*, 11: „Domnulu-i tăria acestora şi tăria spăseniii **unsului** său", PB; **unsului**, DV, VT,VTP, B; cf. *hristosului*, S, H, C, C2, DP; *pomaznicului*, M, M3.
4. Ps. *67*, 1: „**scoale-să** *Dumnezău*", PB, VT, B (*Dumnedzău*, VT; *-se*, B); **să să scoale**, DV, DP; **să se scoale** [marg.: *să învieze*], VTP; cf. *se(ă) învie*, S, H, C, C2; *ca să-nvie*, M, M2, M3.
5. Ps. *68*, 18: „nice să mă înghiţă pre mine **adîncul**, nice să-ş închiză pre mine **fîntîna** gura sa", PB; „nice să mă înghiţă pre mine **adîncul**, nice să cuprindză pre mine **fîntîna** gura sa", VT; „nici să mă înghiţă **adîncul**, nici să cuprinză asupra mea **fîntîna** gura ei", B; cf. *adîncatul*, *puţul*, S, C; *genrunrea*, *puţ*, H; *adîncul*, *puţ(ul)*, C2, M, M2, M3, DP; *bulboaca* [marg.: *adîncul*], *puţul*, VTP; *genunea*, *smîrcul*, DV.
6. Ps. *77*, 51: „dede **gîndacilor** *rodul* lor", PB, VT (*roadele*, VT); „Cu **gîndacii** i-au sterpit de poame", DV; cf. *rugiriei*, S; *rugi* [!], V; *ruginriei*, H; *ruginiei*, C, C2; *ruginei*, M3, DP; *răginei*, VTP (cuvîntul este scris cu roşu, în mod neobişnuit, probabil la o revenire, pe locul lăsat iniţial gol); *searăi*, M, M2; *păliciunii*, B.
7. Ps. *101*, 7: „asămănaiu-mă **pelicanului** pustiei", PB, VTP; „cu **pelican** pustiinic", VT, B (**pelecanul**, B); „De-atocma cu **pelecanul** / Prin pustii petrec", DV; **pelecanului**, DP; **pelicanului**, M3; cf. *nesăturatului*, S, C; *neiasiteei*, H; *neiasitei*, C2; „unui *sitar*", M, M2.
8. Ps. *104*, 36: „şi nu era în **neamul** lor cineva bolnav", PB; „*întru* **neamurile** lor", VT, DP, M3, B (*în*, DP); cf. *genuichiele*, S; *genuchele*, C; *geruchiul*, H; *ruda*, C2; *seme(i)nţia*, M, M2, VTP; *răgúla*, DV.
9. Ps. *105*, 34: „şi **slujiră** idolilor lor", PB; „şi **slujiră** cioplitelor lor", VT; „Şi pregiur cioplitii lor **slujiră**", DV; **slujiră**, DP, B; cf. *lucrară*, S, H, C, C2; *lucrară* [marg.: **slujiră**], VTP; *şerbiră*, M, M2; **slujiră** (*şerbiră*), M3.

Fiind tradusă cu deosebită grijă şi scrisă într-o limbă literară mult evoluată faţă de limba versiunilor româneşti ale *Psaltirii* din secolul al XVI-lea, *Psaltirea* de la Bălgrad a avut, după cît se pare, un mare prestigiu. Concordanţele semnalate mai sus arată că, fără îndoială, a folosit-o şi Nicolae Spătarul, în traducerea *Vechiului Testament*.

C. **Concordanţe între** Psaltirea **de la Bălgrad şi** Psaltirea în versuri **a lui Dosoftei**

1. Ps. *7*, 7: „înalţă-te pentru mînia **pizmaşilor** miei", PB; „răsîpeşte **pizmaşii**", DV; cf. *dracilor*, S, C; *vrăjmaşilor*, M, DP, VTP, B; *neprietenilor*, VT. Vezi şi ps. *17*, 41, *26*, 4, *67*, 1, *82*, 2, *105*, 40.
2. Ps. *17*, 41: „gonit-am **pizmaşii**", PB; „să miagiung **pizmaşii**", DV; cf. *vrăjmaşii*, S, H, C, C2, M, M3, DP, VTP, B; *neprietenii*, VT. Vezi şi ps. *7*, 7, *26*, 4, *67*, 1, *82*, 2, *105*, 40.
3. Ps. *21*, 16: „limba mea să lipi de **gingiile** mele", PB; „Limba-n **gingini** lipită să neacă", DV; cf. *grumadzul*, S, M3; *grumazul*, C, C2, VTP; *grumadzii*, M; *gura*, H; *guşterul*, VT; *părătuşul*, DP; *gîtlejul*, B.
4. Ps. *21*, 21: „**scoate** *de* armă sufletul mieu", PB, M3 (*de la*, M3); „Şi sufletul să-m **scoţ** de la armă", DV; cf. *izbăveşte*, S, C, C2, M, VT, DP, B; *mîntuieşte*, H, VTP.
5. Ps. *26*, 4: **pizmaşii**, PB, DV, DP; cf. *vrăjmaşii*, H, C2, M, M3, VTP, B; *dracii*, S, C; *neprietenii*, VT. Vezi şi ps. *7*, 7, *17*, 41, *67*, 1, *82*, 2, *105*, 40.
6. Ps. *29*, 11: „întors-ai **plînsul** mieu mie întru bucurie", PB, M3; „Domnul spre bucurie mi-au în-

[28] Vezi *Şi totuşi spătarul Nicolae Milescu... O problemă controversată de paternitate literară* (I), în „Revista de istorie şi teorie literară", XXXIII, 1985, nr. 4, p. 111.

torsu-mi **plînsul**", DV; **plînsul**, DP; cf. *plîngerea*, S, H, C, C2, VTP, B; *plîngerea* (*mîhniciunile*), M; *vaietul*, VT.

7. Ps. *30*, 16: „luminează fața ta spre **sluga** ta", PB; „Şi fața ta cea svîntă ț-ivește / Spre **sluga** ta", DV; cf. *șerbul*, S, H, C, M, M3, DP; *robul*, C2, VT, VTP, B.

8. Ps. *63*, 1: „de frica **pizmașului** păzește viața mea", PB; „Şi de **pizmașii** îm derădică / Mișelul suflet", DV; cf. *dracului*, S, C; *neprietenului*, VT. Vezi și ps. *7*, 7, *17*, 41, *26*, 4, *67*, 1, *82*, 2, *105*, 40.

9. Ps. *67*, 1: „răsipească-să **pizmașii** lui", PB; „să-i fugă de știre / Toț **pizmașii** noștri", DV; cf. *dracii*, S, C, C2; *vrăjmașii*, H, M, M2, M3, DP, B; *neprietenii*, VT. Vezi și ps. *7*, 7, *17*, 41, *26*, 4, *63*, 1, *82*, 2, *105*, 40.

10. Ps. *77*, 71: „iară Domnul să deșteptă **ca den somn**", PB; „Şi **ca din somn** sări Domnul", DV; „și să sculă Domnul **ca din somn**", M3; „și să stîrni **ca din somn** Domnul", DP; cf. *ca adurmit*, S, C2; *ca durmit*, V, C; *cum ară fi adormit*, M, M2; *ca cel adormit*, VT, B; *ca cînd ară fi dormind*, VTP.

11. Ps. *82*, 2: „că iată **pizmașii** tăi gîlcevesc", PB; „Şi toț **pizmașii** ș-au datu-ș coaste", DV; „că iată **pizmașii** tăi răsunară", DP; cf. *dracii*, S, V, C; *vrăjmașii*, H, C2, M, M2, M3, VTP, B; *neprietenii*, VT. Vezi și ps. *7*, 7, *17*, 41, *26*, 4, *63*, 1, *67*, 1, *105*, 40.

12. Ps. *83*, 1: „**cîtu-s de iubite sălașele** tale", PB, DP, M3 (omite *de*, M3); „**Cîtu-s de iubite** și de drăgălașe / Şirurile tale cele de **sălașe**", DV; cf. „*cîtu-s de îndrăgite* **sălașele** tale", VT, B; „*cîtu-s de dragi* **sălașele** tale", VTP; „*cît de iubite fsatele* tale", S, C, C2 (*satele*, C, C2); „*cît de iubit satul* tău", H; „*cîtu-i iubit locul* tău", M, M2.

13. Ps. *103*, 15: „cela ce crește **fînul** dobitoacelor", PB; „Tu dai **fînului** să crească, / Dobitoacelor să pască", DV; „cela ce răsari **fîn** dobitoacelor", DP; cf. *hrană* (**fîn**), M3; *pajiște*, S, V, H, C, C2; *paștere* (*iarbă*), M, M2; *iarbă*, VT, VTP, B.

14. Ps. *105*, 42: „Şi împresurară pre ei **pizmașii** lor", PB; „Şi **pizmașii** lor îi asupriră", DV; **pizmașii**, DP; cf. *vrăjmașii*, S, H, C2, M, M2, M3, VT, VTP, B; *dracii*, C. Vezi și ps. *7*, 7, *17*, 41, *26*, 4, *63*, 1, *67*, 1, *82*, 2.

Am constatat și în alte serii de concordanțe semnalate mai sus că în *Psaltirea* de la Bălgrad și în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei apar uneori aceleași cuvinte și sintagme. Bineînțeles, faptul acesta nu este întîmplător. Seria de concordanțe citate în acest paragraf arată că, în mod sigur, Dosoftei a consultat, cînd a versificat *Psaltirea*, și prestigioasa *Psaltire* de la Bălgrad.

IV. Concordanțe între **Psaltirea Hurmuzachi, Psaltirea** de la Bălgrad, **Psaltirea Moldovenească** și alte psaltiri românești din secolul al XVII-lea

Faptul că versiunea românească a *Psaltirii* cunoscută sub numele de *Psaltirea Hurmuzachi*, datînd din secolul al XVI-lea, a fost pusă la contribuție de traducătorii *Psaltirii* slavo-române tipărită la Brașov, probabil de Şerban Coresi, în anul 1588 (sau 1589), și mai ales de către Dosoftei, în *Psaltirea de-nțăles* (Iași, 1680), este demonstrat de Ion Gheție. Cu acest prilej, d-sa face și următoarea presupunere: „Nu am întreprins o cercetare în acest sens, dar nu e exclus ca și în *Psaltirea* tipărită la Bălgrad în 1651 să se întîlnească ecouri ale acestei traduceri"[29]. Ipoteza se confirmă.

A. **Concordanțe între** Psaltirea Hurmuzachi **și** Psaltirea **de la Bălgrad**

1. Ps. *10*, 7: „ploa-va [...] foc și **piatră pucioasă**", H; **piatră pucioasă**, PB, M3, VTP; cf. *văpaie*, S, C, C2; *spudză*, M, DP; *iarbă pucioasă*, VT, DV, B.

2. Ps. *21*, 16: „și să uscă ca oala **tăria** mea", H; **tăria**, PB, M, M3, VTP; cf. *vîrtutea*, S, C, C2, VT, DV, DP, B.

3. Ps. *24*, 1: „către tine, Doamne, **rădic** sufletul mieu", H, PB, M (**rrădic**, H); „bietu-mi suflet îl **rădic**", DV; cf. *ră(î)dicai*, S, C, C2, VT, VTP, M3, B; *am rădicat*, DP.

4. Ps. *27*, 11: „Domnul e **tărie** oamerilor", H; „Domnulu-i **tăria** acestora", PB; **tăria**, C2; **tărie**, M, DV; cf. *învîrtoșare*, S; *vîrtute*, C; *întăritura*, VT; *întăritură*, DP; *întărirea*, VTP, M3, B.

5. Ps. *68*, 2: **afundaiu-mă**, H, PB, M3; **mă afundai**, M, M2; cf. *întinaiu-mă*, S, C; *adîncai-mă*, C2; *înfipșu-mă*, VT, DP, B; *cufundaiu-mă*, VTP.

6. Ps. *77*, 51: „și **agonisita** lor lăcustelor", H, PB; cf. *muncile*, S, C, C2; *truda*, V; *ustenința*, M, M2; *ostenelele*, VT, DP, B; *osteninţele*, VTP.

7. Ps. *101*, 7: „**asămănraiu-mă** neiasiteei", H; **asămănaiu-mă**, PB, M, M2, M3, VT, VTP, B; **m-am asămănat**, DP; cf. *podobiiu-mă*, S, V, C; *cuveniiu-mă*, C2.

8. Ps. *118*, 13: „toate **giudecarile** rrostului tău", H; **giudecările**, PB; cf. *giudețele*, S, M3, DP; *județele*, C, VT; *judecățile*, VTP, B; *tocmele(le)*, M, M2, DV.

9. Ps. *131*, 6: „aflămu-o în **cîmpii dumbravilor**", H; **cîmpii dumbrăvilor**, PB, M, M2; cf. *cîm-*

[29] Vezi **Psaltirea Hurmuzachi** *și filiația psaltirilor românești din secolele al XVI-lea și al XVII-lea*, în „Limba română", XXVII, 1978, nr. 1, p. 56.

pul dumbraviei, S, V, C; *cîmpii dumbrăvii*, VT, VTP, M3, DP, B; *cîmpi de dumbravă*, DV.

10. Ps. *146*, 6: „**smereşte** greşnicii", H; **smereşte**, PB, DV, VTP; cf. *plecă*, S, V, C; *smeri*, M; *va smeri*, M2; *smerind*, VT, DP, M3, B.

După cum vedem, unele dintre concordanţele semnalate sînt comune şi *Psaltirii Moldoveneşti* (cf. şi III.A.).

B. **Concordanţe între** Psaltirea Hurmuzachi **şi** Psaltirea Moldovenească

Înainte de a fi folosită de Dosoftei în *Psaltirea de-nţăles*, *Psaltirea Hurmuzachi* fusese pusă la contribuţie, alături de alte versiuni româneşti ale *Psaltirii* din secolul al XVI-lea, de către traducătorii *Psaltirii Moldoveneşti*. În unele cazuri, cuvinte şi forme care, după aparatul critic întocmit de Candrea la ediţia din 1916 a *Psaltirii Scheiene*, par a fi luate de Dosoftei direct din *Psaltirea Hurmuzachi*, i-au fost de fapt transmise prin *Psaltirea Moldovenească*.

1. Ps. *16*, 6: „şi audzi **graiurile** mele", H; **graiurile**, M, M3, DP, VTP; cf. *graiul*, PB, DV; *cuvintele*, S, C, C2, VT, B.
2. Ps. *22*, 1: „Domnul **socuteşte-mă**", H; **mă socoti**, M; **mă va socoti**, M3; cf. *paşte-mă*, S, C, C2, VT, B; *mă paşte*, PB, DV, DP.
3. Ps. *34*, 9: „*în* deşert **ponosluiră** sufletului mieu", H, M, M2, M3 (*şi-ntru*, M, M2, *întru*, M3); **au ponosluit**, VT, B; cf. *împutară*, S, C, C2; *au împutat*, VT; *mustrară*, DV; *pobrăzuiră*, DP.
4. Ps. *64*, 12: „cîmpii tăi **sătura-se-vor** de gras", H; **se vor sătura**, M, M2, M3; cf. *satură-se*, S, C, C2; *împlea-se-vor*, VT, B; *împlea-s-or*, DP; *se vor umplea*, VTP; *să să împle*, DV; „cărările tale *pică* grăsime", PB.
5. Ps. *68*, 15: „de mere **şuguia** cei ce şedea în porţi", H; **şiguiia**, M; **şuguiia**, M2; cf. *glumiia-se*, S, C, C2; *grăiia împotriva*, PB; *rula* [marg.: *să glumiia*], VT; *glumiia*, VTP; *să glumiia*, DP; *să batjocuriia* (*să glumiia*), M3; *limbuţiia*, B.
6. Ps. *103*, 14: „de **rroda** lucrului tău sătură-se pămîntul", H; **roada**, M, M2, VT, VTP, M3, B; cf. *rodul*, V, PB; *ploadul*, S; *plodul*, C, C2; *poama*, DP.
7. Ps. *103*, 19: „a erodiei viaţă **biruieşte** lor", H; **biruieşte**, M; **va birui**, M3; cf. *vlăduieşte*, S, C, C2; *oblăduieşte*, V; *povăţuieşte*, VT, B; *stăpîneşte*, VTP, DP.
8. Ps. *118*, 13: „cu **ustnele** mele spuşu", H; **ustnele**, M, M2; cf. *rostul*, S, C, PB, M3; *budzele*, VT, DV, DP; *buzele*, VTP, B.
9. Ps. *118*, 119: „**găvozdeşte** de frica ta peliţa mea", H; **găvozdeşte**, M, M2, VT, DP; cf. *lepeşte*, S; *lipeşte*, C; *cutremură-se*, PB; *lipeşte cu tărie* (**găvozdeşte**), M3; *zdrumică*, DV; *împironează*, VTP; *ţintuieşte*, B.
10. Ps. *138*, 15: „*în* **carţile tale** toţi se vor scrie", H, M, M2 (*şi întru*, M, M2); cf. *carte(a) ta*, S, V, C, PB, VT, VTP, DV, DP, M3, B.
11. Ps. *147*, 4: „**de sîrg** cuvîntul lui", H; **de sîrg**, M; cf. *cît de sîrg*, VT, B; *în sîrg*, DV; *pănă în de sîrg*, DP; *pănă la curundu*, S, C (*curînd*, C); *i de curundu*, V; *curînd*, M2; *pănă de curund*, M3; *şi îndegrabă*, PB; *foarte degrab*, VTP.

C. **Concordanţe între** Psaltirea Hurmuzachi **şi** Psaltirea **din** Vechiul Testament **alfat în ms.** 45

1. Ps. *17*, 3: „**sprejenitoriul** mieu", H, DP; **sprăjinitoriul**, VT; **sprenjenitoriul**, VTP; **sprijenitoriul**, B; cf. *de sprejineală*, DV; *agiutoriu*, S, C; *ajutoriul*, C2; *înălţarea*, PB; *folositoriul*, M, M3.
2. Ps. *21*, 1: „dereptu carea mă **părrăsişi**?", H; „pentru căce **părăsişi** pre mine?", VT; „a ce mă **părăsîş**?", DP; „pentru căci mă **părăsiş**?", B; cf. *mă lăsaşi*, S, C, PB, M; *m-ai lăsat*, VTP, M3.
3. Ps. *41*, 1: „Cu ce obraz **pohteşte** cerbul la izvorul apelor, aşa **pohteşte** sufletul mieu cătră tine", H; **pofteşte**, VT; **pohteşte**, B; cf. *deşiră*, *jeluieşte*, S; *jeluieşte* (x 2), C; *doreşte* (x 2), PB, M, M2, M3, DV, DP; *doreşte* [marg.: *pofteşte*] (x 2), VTP.

D. **Concordanţe între** Psaltirea Hurmuzachi **şi** Psaltirea în versuri **a lui Dosoftei**

1. Ps. *68*, 19: „nece înghiţi-va mere **genrunrea**", H; „Să [nu] mă-nghiţă **genunea** cea largă", DV; cf. *adîncatul*, S, C; *adîncul*, C2, PB, M, M2, M3, VT, DP, B; *bulboaca* [marg.: *adîncul*], VTP.
2. Ps. *106*, 3: „**severul** şi marea", H; „din **séver** şi din mări", DV; cf. *miadzănoapte*, S, M, M2, M3, DP; *miazănoapte*, C, C2, VTP; *crivăţ*, VT, B.
3. Ps. *121*, 2: „stînd era picioarele noastre în **curtea** ta", H; **curtea**, DV; cf. *curţile*, S, V, C, M, M2, M3, VT, VTP, DP, B; *porţile*, PB.
4. Ps. *142*, 7: „currundu **audzi-mă**", H; „de sîrg **să mi-audz**", DV; **audzi-mă**, DP; cf. *mă ascultă*, S, M, M2, M3, VTP; *ascultă-mă*, V, PB, VT, B.

V. **Concordanţe între** Psaltirea în versuri **a lui Dosoftei,** Psaltirea Scheiană **şi** Psaltirea **lui Coresi**

1. Ps. *18*, 11: „Că sînt şi decît **stredea** mai dulce", DV; „mai dulci de mierea şi **stredea**", S, C (**stredie**, C); „mai dulci decît mierea şi decît **stredea** fagurului", PB; cf. *fagurul*, M, VT, VTP, DP, B.
2. Ps. *44*, 5: „Cu cît eşti de ghizdav tinde şi **stejeşte**", DV; „Cu frumseţea ta, cu *burătatea* ta, şi

întinde şi **stejaşte**", S, C, C2 (*bunătatea*, **stăjaşte**, C, C2); cf. *dospeşte*, H; *sporeşte* (*sîrguieşte*, *te nevoieşte*), M, M2; *sporeşte*, DP, M3; *bine călătoreşte-te*, VT; *sporeşte (a călători)*, VTP; *bine călătoreşte*, B.

3. Ps. *81*, 1: „Dumnedzău stătu-n **zbori** mare / De dumnedzăi", DV; „Dumnedzeu stătu în **zboru** de dumnedzei", S; „în **zbor** de zei", C; cf. într-*adunratul* dumnezeilor", H; „întru (în) *adunare(a)*", PB, VT, VTP, B; „în *săbor*", M, M2, M3.

4. Ps. *106*, 25: „dzîsă de să fece *vînt cu* **bură**", DV; „dzise, şi stă *duhul* **buriei**", S; „zise, şi stătu *duhul* **bureei**", C; cf. *duhul vivorîtu*, V; *duhul vihorit*, H; *vîntul cu vihor*, PB; *duh cu vivor*, M, M2; *duh de vihor*, VT (*vivor*, M3, *vifor*, B); *duhul cel cu vihor*, VTP; *duh de volbură*, DP.

*

Din cele arătate rezultă că, în deceniul 1651-1660, prin publicarea *Psaltirii* de la Bălgrad şi elaborarea *Psaltirii Moldoveneşti*, s-a produs un mare salt în procesul îmbunătăţirii traducerii *Psaltirii* în limba română. Al doilea salt important în acest proces se va produce în deceniul următor, prin traducerea de către Nicolae Spătarul a *Vechiului Testament* şi prin revizia acestei traduceri, făcută probabil în acelaşi deceniu, de către Dosoftei şi colaboratorii săi. Atît Nicolae Spătarul cît şi revizorii traducerii sale au folosit şi unele versiuni româneşti anterioare ale *Psaltirii*, îndeosebi *Psaltirea Moldovenească* şi *Psaltirea* de la Bălgrad. În *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei au un larg ecou atît *Psaltirea* din *Vechiul Testament* tradus de Nicolae Spătarul, *Psaltirea Moldovenească* şi *Psaltirea* de la Bălgrad, cît şi unele psaltiri româneşti din secolul al XVI-lea. În *Psaltirea de-nţăles* Dosoftei a folosit nu numai textul *Psaltirii Moldoveneşti*, cum a dovedit I.-A. Candrea, şi al *Psaltirii Hurmuzachi*, cum a demonstrat Ion Gheţie, ci şi *Psaltirea* din textul revizuit al *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Spătarul. Traducerea aceasta a lui Nicolae Spătarul, din nou revăzută, a fost editată în *Bibilia* de la 1688, iar de aici *Psaltirea* a fost reprodusă, fără modificări, de Antim Ivireanul, în ediţia din anul 1694, apărută la Bucureşti. Începînd cu ediţia de la Tîrgovişte, din anul 1710, textul acesta al *Psaltirii*, considerat definitiv, a fost retipărit în secolul al XVIII-lea de numeroase ori, cu mici diferenţe între ediţii, la Rîmnic, Bucureşti, Buzău, Iaşi, Blaj şi Sibiu. Dosoftei a contribuit la continua îmbunătăţire a lui, îndeosebi prin elaborarea *Psaltirii Moldoveneşti* şi prin revizia *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Spătarul. Din concordanţele semnalate mai sus rezultă că editorii *Bibliei* de la 1688 au pus la contribuţie şi textul *Psaltirii de-nţăles* a lui Dosoftei.

SIGLELE TEXTELOR COMPARATE

B *Psaltirea* din *Biblia* de la Bucureşti, 1688.
C *Psaltirea* lui Coresi, 1577 (după ediţia publicată de Stela Toma, Bucureşti, 1976).
C2 *Psaltirea* lui Şerban Coresi, Braşov, c. 1588 (după aparatul critic întocmit de Stela Toma la ediţia *Psaltirii* lui Coresi (1577), Bucureşti, 1976.
DP *Psaltirea de-nţăles* publicată de Dosoftei, Iaşi, 1680.
DV *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, Uniev, 1673.
H *Psaltirea Hurmuzachi*, ms. *3077* de la BAR (după aparatul critic întocmit de I.-A. Candrea la ediţia *Psaltirii Scheiene*, Bucureşti, 1916).
M *Psaltirea Moldovenească*, copia din ms. *540* de la BAR.
M1 Fragmentul din *Psaltirea Moldovenească* aflat în copia din ms. *4818* (f. 1-18) de la BAR.
M2 *Psaltirea Moldovenească*, copia din ms. *1709* de la Arhivele Statului din Iaşi.
M3 *Psaltirea Moldovenească*, copia din ms. *III-34* de la Biblioteca Centrală Universitară din Iaşi.
M4 Fragment dintr-o copie a *Psaltirii Moldoveneşti* descoperit la Mehadia (după fotocopiile publicate de N. Iorga, în *Observaţii şi probleme bănăţene*, Bucureşti, 1940, planşele X-XVII).
M5 Fragmentul din copia *Psaltirii Moldoveneşti* făcută de Ioan din Vaslui, în anul 1710, publicat de M. Gaster, în *Chrestomatie română*, vol. I, Leipzig-Bucureşti, 1891, p. 363-368.
PB *Psaltirea* de la Bălgrad, 1651.
S *Psaltirea Scheiană*, ms. *449* de la BAR (după ediţia lui Ioan Bianu, Bucureşti, 1889).
V *Psaltirea Voroneţeană*, ms. *693* de la BAR (după aparatul critic întocmit de I.-A. Candrea la ediţia *Psaltirii Scheiene*, Bucureşti, 1916).
VT *Psaltirea* din textul revizuit al *Vechiului Testament* tradus de Nicolae Spătarul, aflat în copia din ms. *45* de la Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române.
VTP *Psaltirea* din traducerea *Vechiului Testament* aflată în ms. *4389* de la BAR.

ORDINEA CĂRȚILOR BIBLICE

Pars	Cartea	Abrevieri
	VECHIUL TESTAMENT	VT
0	Prefață	Pref.
1	Facerea	Fac.
2	Ieşirea	Ieş.
3	Preoția	Lv.
4	Numerile	Nm.
5	A doua lege	Dt.
6	Iisus Navi	Ios.
7	Judecătorii	Jud.
8	Ruth	Rt.
9	A împărăției I	1 Reg.
10	A împărăției II	2 Reg.
11	A împărăției III	3 Reg.
12	A împărăției IV	4 Reg.
13	Paralipomenon I	1 Cr.
14	Paralipomenon II	2 Cr.
15	Esdra	Ezd.
16	Neemia	Neem.
17	Esthir	Est.
18	Iov	Iov.
19	Psaltirea	Ps.
20	Parimiile lui Solomon	Pild.
21	Cartea Eclisiastului	Eccl.
23	Cîntarea Cîntărilor	Ct.
23	Isaia	Is.
24	Ieremia	Ier.
25	Plînsurile Ieremiei	Plg.
26	Iezechiil	Iez.
27	Daniil	Dan.
28	Iosiia	Os.
29	Ioel	Ioil.
30	Amos	Am.
31	Avdiu	Avd.
32	Iona	Iona
33	Mihea	Mih.
34	Naum	Naum
35	Avvacum	Avac.
36	Sofonia	Sof.
37	Aggheu	Ag.
38	Zaharia	Zah.
39	Malahiia	Mal.
40	Tovit	Tob.
41	Iudith	Idt.
42	Varuh	Bar.
43	Cartea timisă a Ieremiei	Ep. Ier.
44	Cîntarea a 3 sf. cuconi	Ct. tin.
45	Catastih al Esdrii	2 Ezd.

Pars	Cartea	Abrevieri
46	Esdra III	3 Ezd.
47	Înțelepciunea lui Solomon	Sol.
48	Iisus fiul lui Sirah	Sir.
49	A Sosanei istorie	Sus.
50	A bălaurului Vil	Bel.
51	Al Macaveilor cuvînt I	1 Mac.
52	Al Macaveilor cuvînt II	2 Mac.
53	Al Macaveilor cuvînt III	3 Mac.
54	A lui Iosip carte	Iosip
	NOUL TESTAMENT	NT
55	De la Matei S. Evanghelie	Mt.
56	Evanghelia de la Marco	Mc.
57	Evanghelia de la Luca	Lc.
58	Evanghelia de la Ioan	Ioan
59	Faptele Apostolilor	Fpt.
60	Pavel către Rîmleni	Rom.
61	Către Corinteni I	1 Cor.
62	Către Corinteni II	2 Cor.
63	Către Galateeni	Gal.
64	Către Efeseni	Ef.
65	Către Filipeni	Filip.
66	Către Coloseeni	Col.
67	Către Soloneni I	1 Tes.
68	Către Soloneni II	2 Tes.
69	Către Timoteni I	1 Tim.
70	Către Timoteni II	2 Tim.
71	Către Tit	Tit
72	Către Filimon	Filim.
73	Către Evrei	Evr.
74	A lui Iacov carte	Iac.
75	A lui Petru carte I	1 Petr.
76	A lui Petru carte II	2 Petr.
77	A lui Ioan I	1 Ioan
78	A lui Ioan II	2 Ioan
79	A lui Ioan III	3 Ioan
80	A Iudei carte	Iuda
81	Apocalips a lui Ioan B.	Apoc.
01	Postfață	Postf.

BIBLIOGRAFIE

AB	*The Anchor Bible-Genesis*, Introduction, Translation and Notes by E.A. Speiser, New York, 1964.
ALR I	*Atlasul lingvistic român*. Partea I. Material netipărit.
ALR I/I, I/II	*Atlasul lingvistic român*, publicat de Muzeul limbii române din Cluj, Muzeul limbii române, Cluj, 1938 (I), Muzeul limbii române, Sibiu, Otto Harrassowitz, Leipzig, 1942 (II).
ALR II	*Atlasul limbii român*. Partea a II-a. Material netipărit.
ALR II/I	*Atlasul lingvistic român*, publicat de Muzeul limbii române. Partea a II-a, Muzeul limbii române, Sibiu, Otto Harrassowitz, Leipzig, 1940 (I).
ALR, SN	*Atlasul lingvistic român*, serie nouă, Editura Academiei Române, 1956 (I-II), 1961 (III), 1965 (IV) ş. u.
ARGHEZI, SCRIERI	Tudor Arghezi, *Scrieri*, I-IV, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1962.
ARVINTE, DT. ENTLEHN.	*Die deutschen Entlehnungen in den rumänischen Mundarten (nach den Angaben des Rumänischen Sprachatlasses)*, Akademie Verlag, Berlin, 1971.
ARVINTE, ROMÂN	Vasile Arvinte, *Român, românesc, România. Studiu filologic*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983.
AUGSTEIN, IESUS	Rudolf Augstein, *Jesus Menschensohn*, C. Bertelsmann Verlag, München–Gütersloch–Wien, 1972.
AUI	„Analele ştiinţifice ale Universităţii din Iaşi"
AVRAM, NASAL.	Andrei Avram, *Nazalitatea şi rotacismul în limba română*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1990.
BACH	Inka Bach, Helmut Galle, *Deutsche Psalmendichtung vom 16. zu Jahrhundert*, De Gruyter, Berlin-New York, 1989.
BAILLY	A. Bailly, *Dictionnaire grec-français*, Paris, 1950.
BARBU	Ion Barbu, *Poezii*, ediţie îngrijită de Romulus Vulpescu, Editura Albatros, Bucureşti, 1970.
BB; BB 1688-1988	*Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament. Tipărită întîia oară la 1688 în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino, Domnul Ţării Româneşti. Retipărită după 300 de ani, în facsimil şi transcriere, cu aprobarea Sfîntului Sinod şi cu binecuvîntarea Prea fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1988.
BERNEKER, SEW	E. Berneker, *Slavisches etymologisches Wörterbuch*, I-II, Heidelberg, 1908-1913.
BHH	*Biblisch-historisches Handwörterbuch*, ediţie de B. Reicke / L. Rost, Göttingen, 1962-1979.
BIBLIA 1795	*Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a legii vechi şi a ceii noao*, Blaj, 1795.
BIBLIA 1904	*Библия*, Синодальная Типография, Москва, 1904.
BIBLIA 1914; B 1914	*Biblia*, editată de Sf. Sinod, Bucureşti, 1914.
BIBLIA 1968/1975; B 1968/1975	*Biblia sau Sfînta Scriptură*, editată de Institutul Biblic şi de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1968/1975.
BIBBIA 1985	*Collana Sacra Scrittura Nuovissima versione della Bibbia dai testi originali*, Edizioni San Paulo, 1985.
BJ	*La Bible de Jérusalem*, traduit en français sous la direction de l'École Biblique de Jérusalem. Nouvelle édition entièrement revue et augmentée, Les Editions du Cerf, Paris, 1988.
BLAGA, O.	Lucian Blaga, *Opere*, I-III, ediţie critică şi studiu introductiv de George Gană, Editura Minerva, Bucureşti, 1982-1986.
BLASS / DEBRUNNER	Fr. Blass / A. Debrunner, *Grammatik des neuetestamentlichen Griechisch*, ediţie de R. Rehkopf, Göttingen, 1975.
BOTTA	Dan Botta, *Scrieri*, ediţie îngrijită de Dolores Botta, prefaţă de Ion Biberi, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968.
BRAULIK, Dt.	G. Braulik, *Deuteronomium* I, 1-16, 17; *Deuteronomium* II, 16, 18-34, 12. Die neue Echter Bibel, Kommentar zum alten Testament mit Einheitsübersetzung, Echter Verlag, Würzburg, I 1985; II 1992.

CADE	I.-A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească"*, București, 1931.
CANTEMIR, DIV. și D.	Dimitrie Cantemir, *Divanul sau gîlceava înțeleptului cu lumea sau giudețul sufletului cu trupul*, Iași, 1698. Dimitrie Cantemir, *Divanul*, ediție îngrijită, studiu introductiv și comentarii de Virgil Cândea, text grecesc de Maria Marinescu-Himu, Editura Academiei Române, București, 1974.
CANTEMIR, I. I.	Dimitrie Cantemir, *Opere complete*, IV, *Istoria ieroglifică*, text stabilit și glosar de Stela Toma, prefață de Virgil Cândea, studiu introductiv, comentarii, note, bibliografie și indice de Nicolae Stoicescu, Editura Academiei Române, București, 1973.
CARAION	Ion Caraion, *Frunzele în Galaad*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1973.
CARTOJAN 1974	N. Cartojan, *Cărțile populare în literatura românească*, Editura Enciclopedică Română, București, 1974.
CARTOJAN 1980	N. Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, postfață și bibliografii finale de Dan Simonescu, prefață de Dan Zamfirescu, Editura Minerva, București, 1980.
CĂLINESCU, IST.	G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941.
CDDE	I.-A. Candrea – Ov. Densusianu, *Dicționarul etimologic al limbii române. Elementele latine (A-Putea)*, Editura Socec, București, 1907-1914.
CHASSANG	A. Chassang, *Dictionnaire grec-francais*, Paris, sine anno.
CIOBANU	Ștefan Ciobanu, *Istoria literaturii române vechi*, I, Academia Română, Monitorul oficial, București, 1947.
CHEVALIER / GHEERBRANT	J. Chevalier / A. Gheerbrant, *Dictionnaire des symboles*, ediție de Marian Berlewi, Paris[8], 1973.
CILL	*Contribuții la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea*, I-III, București, 1956, 1958, 1962.
CIORANESCU, DER	Alejandro Cioranescu, *Diccionario Etimológico Rumano*, Universidad de La Laguna, Tenerife-Madrid, 1958.
CODRESCU	Teodor Codrescu, *Uricariul*, partea I, Tipografia Buciumului Român, Iași, 1852.
COR. PS.	Coresi, *Pslatirea slavo-română (1577) în comparație cu psaltirile coresiene din 1570 și din 1589*. Text stabilit, *Introducere* și *Indice* de Stela Toma, Editura Academiei, București, 1976.
COSTIN, O.	Miron Costin, *Opere*, ediție critică, cu un studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice și glosar de P. P. Panaitescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958.
COSTIN, LET	Nicolae Costin, *Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii pînă la 1601 și de la 1709 la 1711*, *Opere*, I, Iași, Editura Junimea, 1976.
CUV.	*Cuvîntu înainte cătră ci<ti>tori*, Ms. 45.
DA	*Dicționarul limbii române*. Tomul I, partea I: *A-B*, Librăriile Socec, București, 1913; Tomul II, partea II: *C*, Tipografia ziarului „Universul", 1940; Tomul III, partea III, fascicula I: *D-de*, „Universul", București, 1949; Tomul II, partea II, fascicula I: *J-lacustru*, „Universul", București, 1937; Tomul III [partea III]: *Ladă-lojniță* sine loco, sine anno, (Academia Română).
DB	*Dicționar biblic*, ediție revizuită și îmbogățită, Societatea Misionară Română, Editura „Cartea Creștină", Oradea, 1995.
DENSUSIANU ILR II	Ovid Densusianu, *Istoria limbii române*, II, *Secolul al XVI-lea*, ediție îngrijită de J. Byck, Editura Științifică, București, 1961.
DENSUSIANU 1936	Ovid Densusianu, *Opere*, III. *Limba română în secolul al XVI-lea*, ediție critică și comentarii de Valeriu Rusu, Editura pentru Literatură, București, 1971.
DICȚ. BIBLIC	*Dicționar biblic*, I-II, Editura „Cartea Creștină", Oradea, 1955.
DIVINA SCRIPTURA	Ἡ Θειᾳα γραφηᾳ δελαδηῃ παλαια~ῃ καιῃ νεᾳαῃ διαθηᾳκηῃ α⁄πατα. *Divina Scriptura nempe veteris ac novi testamenti omnia*, παραῃ Νικολαᾳω~΄ Γλυκει τω~΄ εςξ Ἰωαννιᾳνων, 'ΕΝΕΤΙΗΣΙ,1687.
DEX	*Dicționarul explicativ al limbii române*, Editu-a Academiei Române, București, 1975, 1996.
DLR	*Dicționarul limbii române*, serie nouă, tomurile VI-XIII, Editura Academiei Române, București.
DLRLV	Mariana Costinescu, Magdalena Georgescu, Florentina Zgraon, *Dicționarul limbii române literare vechi (1640-1780). Termeni regionali*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987.
DOINAȘ	Ștefan Aug. Doinaș, *Versuri*, Editura Eminescu, București, 1972.
DOINAȘ, Ps.	Ștefan Aug. Doinaș, *Psalmi*, Editura Albatros, București, 1997.

DOS. PAR — Dosoftei, *Paremiile de peste an*, Iaşi, 1683.

DOSOFTEI, O. I — Dosoftei, *Opere*, I, *Versuri*, ediţie critică de N.A. Ursu, studiu introductiv de Al. Andriescu, Editura Minerva, Bucureşti, 1978.

DVN — *Neue Jerusalemer Bibel*, Ed. Alfons Deissler, Anton Vögtle, Johann Nützel, Freiburg, Herder Verlag, 1985.

ELIADE 1942 — Mircea Eliade, *La mandragore et les mythes de la „naisance miraculeuse"* în „Zalmoxis", III, 1942, p. 1-48.

ELIADE 1943 — Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Fundaţia Regală pentru Cultură şi Artă, Bucureşti, 1943.

ELIADE 1964 — Mircea Eliade, *Traité d'histoire des religions*, Paris, 1964.

ELIADE 1976/8 — Mircea Eliade, *Histoire des croyances et des idées religieuses*, Paris, 1976 (I), 1978 (II).

ELIADE 1980 — Mircea Eliade, *De la Zalmoxis la Genghis-Han, studii comparative despre religiile şi folclorul Daciei şi Europei Orientale*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1980.

ELIADE 1981 — Mircea Eliade, *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*, I-III, traducere de Cezar Baltag, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1981-1988.

EMINESCU, O. — *Opere*, I. *Poezii tipărite în timpul vieţii*. Introducere, note şi variante. Anexe, ediţie critică îngrijită de Perpessicius, Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II", Bucureşti, 1939; II. *Poezii tipărite în timpul vieţii*. Note şi variante: de la *Povestea codrului* la *Luceafărul*, ediţie critică îngrijită de Perpessicius, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1943; III. *Poezii tipărite în timpul vieţii*. Note şi variante: de la *Doina* la *Kamadeva*, ediţie critică îngrijită de Perpessicius, Fundaţia Regelui Mihai I, Bucureşti, 1944; IV. *Poezii postume*, Anexe. Introducere. Tabloul ediţiilor, ediţie critică îngrijită de Perpessicius, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1952; V. *Poezii postume*, Anexe. Note şi variante. Exerciţii şi moloz. Addenda şi Corrigenda. Apocrife. Mărturii. Indice, ediţie critică îngrijită de Perpessicius, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1958; VI, *Literatura populară*, ediţie critică îngrijită de Perpessicius, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1963; VII. *Proza literară. Sărmanul Dionis, La aniversară, Cezara, Geniu pustiu.* Celelalte proze postume. Texte inedite, Studiu introductiv de Perpessicius, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1977; VIII. *Teatrul original şi tradus. Traducerile de proză literară. Dicţionarul de rime,* Studiu introductiv de Petru Creţia, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1988; IX, *Publicistică 1870-1877*, Studiu introductiv de Al. Oprea, Editura Academiei 1980; *Opere*, XI. *Publicistică 17 februarie – 31 decembrie 1880, „Timpul"*, ediţie îngrijită de D. Vatamaniuc, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1980; XII. *Publicistică 1 ianuarie – 31 decembrie 1881 „Timpul"*, ediţie îngrijită de D. Vatamaniuc, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1985; XIII, *Publicistică 1882-1883, 1888-1889 „Timpul", „România liberă", „Fîntîna Blanduziei"*, ediţie îngrijită de D. Vatamaniuc, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1985; XIV, *Traduceri filozofice, istorice şi ştiinţifice*, Studiu introductiv de Al. Oprea, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1983; XV, *Fragmentarium. Addenda ediţiei*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1993; XVI, *Corespondenţă. Documentar*, Editura Academiei Române, 1989.

ERNOUT – MEILLET — A. Ernout et A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, Quatrième édition, Paris, 1959.

ESRIM — *Esrim ve'arba sifrei-ha-qodesh*, The Society for distributing the Hebrew Scriptures, sine loco, sine anno.

EU — *Die Bibel-Altes und Neues Testament*, Einheitsübersetzung, Freiburg–Basel–Wien, 1980.

EWUR — Lajos Tamás, *Etymologisch-historisches Wörterbuch der ungarischen Elemente im Rumänischen. (Unter Berücksichtigung der Mundartwörter)*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1966.

FRANKF. — *Divinae Scripturae*, Francofurti, MDXCVII.

FRISK, GEW — Hjalmar Frisk, *Griechisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, 1960 (I), 1970 (II).

GASTER — M. Gaster, *Literatura populară română*, ediţie, prefaţă şi note de Mircea Anghelescu, Editura Minerva, Bucureşti, 1983.

GESENIUS — W. Gesenius, *Hebräisches und Grossaramäisches Handwörterbuch über das AT*, ediţia F. Buhl, Berlin–Göttingen–Heidelberg, 1962.

GHEŢIE, BDRL — Ion Gheţie, *Baza dialectală a românei literare*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1975.

GHEŢIE 1972 — Ion Gheţie, *Biblia de la Bucureşti şi procesul de unificare a limbii române literare*, în *Studii de limbă literară şi filologie*, II, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1972.

GHEŢIE – MAREŞ, GR. DR. — Ion Gheţie, Al. Mareş, *Graiurile daco-române în secolul al XVI-lea*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1974.

GN — *Die Bibel im heutigen Deutsche. Die Gute Nachricht des Alten und Neuen Testaments*, Stuttgart, 1982.

GRECEANU	Radu Greceanu, *Începătura istorii vieții luminatului și preacreștinului domnului Țării Rumânești, Io Costandin Brîncoveanu Basarab-Voievod, dă cînd Dumnezeu cu domniia l-au încoronat, pentru vremile și întîmplările ce în pămîntul acesta în zilele măriii sale s-au întîmplat,* în *Cronicari munteni*, II, ediție îngrijită de Mihail Gregorian, studiu introductiv de Eugen Stănescu, Editura pentru Literatură, București, 1961.
G. VON RAD, Dt.	Gerhard von Rad, *Das fünfte Buch Mose. Deuteronomium*, Übersetzt und erclärt von..., 3, unveränderte Auflage, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1979.
HATCH / REDPATH	E. Hetch / H.A. Redpath, *A Concordance to the Septuagint and the Other Greek Versions of the Testament* (Including the Apocryphal Books), Graz, 1954.
HELIADE	I. Heliade Rădulescu, *Opere*, I, ediție critică de Vladimir Drimba, cu un studiu introductiv de Al. Piru, Scriitori români, Editura pentru Literatură, București, 1967.
HELIADE, O.	I. Heliade Rădulescu, *Opere*, ediție îngrijită de D. Popovici, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II", București, 1939 (I), 1943 (II).
HELIADE 1858	*Biblia Sacra que coprinde vechiul și noul Testament, tradusă din hellenesce după a quellor septedeci* de I. Heliade Rădulescu, Paris, 1858.
HEM	B. Petriceicu Hasdeu, *Etymologicum magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, editura Minerva, București, 1972-1976.
HERODOT	Herodot, *Istorii*, ediție îngrijită de Liviu Onu și Lucia Șapcaliu, prefață, studiu filologic, note și glosar de Liviu Onu, indice de Lucia Șapcaliu, Editura Minerva, București, 1984.
HS	*Die Heilige Schrift*, I, *Numeri*, Ed. Heinrich Schimeider, Würzburg, Echter Verlag, 1955.
ILR	G. Călinescu, M. Beniuc, Al. Rosetti, T. Vianu, Al. Dima, G. Ivașcu, M. Novicov, I. Pervain (comitet general de coordonare), *Istoria literaturii române*, Editura Academiei Române, București, 1964 (I), 1968 (II).
INTEGRALA VOICULESCU	V. Voiculescu, *Integrala operei poetice*, ediție îngrijită și prefață de Roxana Sorescu, București, Editura Anastasia, 1999.
IORGA, 1915-1916	N. Iorga, *În legătură cu Biblia de la 1688 și Biblia de la 1667 a lui Nicolae Milescu*, în Analele Academiei Române, Istorie, 1, II, t. XXXVIII, 1015–1916.
IORGA, 1925	N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, I, ediția a doua, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1925.
IORGA, 1985	N. Iorga, *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* (după note stenografice ale unui curs), ediție îngrijită, note și indici de Rodica Rotaru, prefață de Ion Rotaru, Editura Minerva, București, 1985.
IVĂNESCU, ILR	G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Editura Junimea, Iași, 1980.
IVĂNESCU, PROBL.	G. Ivănescu, *Problemele capitale ale vechii române literare*, Extras din Buletinul Institutului de Filologie Română, XI-XII (1944-1945), Iași, 1948.
IVIREANUL	Antim Ivireanul, *Predici*, ediție critică, studiu introductiv și glosar de G. Ștrempel, Editura Academiei Române, București, 1962.
JOHANNESSOHN	M. Johannessohn, *Das biblische καιη εγεανετο und seine Geschichte*, Göttingen, 1926.
JN	Jacob Neuser, *Christian Faith and the Bible of Judaism*, Ed. William B. Fermans, Michigan, 1987.
JP	James Philip, *Numbers*, Word Boocks, Texas (Publisher Waco), sine anno.
JV	J. de Vaulx, *Les Nobres*, Paris, 1972.
KJV	*The Holy Bible*, Autorized King James Version, Miami, 1986.
KRAUSS, TREPP, WB.	Fr. Krauss, *Treppener Wörterbuch. Ein Beitrag zum nordsiebenbürgischen Wörterbuch*, Marburg, 1970.
KRAUSS, HWSPR.	Fr. Krauss, *Wörterbuch der nordsienbürgischen Handwerkssprachen*, Siegburg, 1957.
KLUGE, EWDS[19]	Friedrich Kluge, *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 19. Auflage bearbeitet von Walther Mitzka, Berlin, 1963.
KLUGE, EWDS[22]	Friedrich Kluge, *Etyimolgisches Wörterbuch der deutschen Sprache*, 22. Auflage, unter Mithilfe von Max Bürgisser und Bernd Gregor, völlig neu bearbeitet von Elmar Seebold, Walter de Gruyter, Berlin. New York, 1989.
LAURENȚIU	Dan Laurențiu, *Călătorie de seară*, Editura pentru Literatură, București, 1969.
L 1679	Dosoftei, *Dumnezăiasča liturghie*, 1697, ediție critică de N.A. Ursu, cu un studiu introductiv de Înalt Prea Sfințitul Teoctist, arhiepiscop al Iașilor și mitropolit al Moldovei și Sucevei, Iași, 1980.

L-S — H.G. Liddell / R. Scott, *Greek-English Lexicon*, Oxford, 1958.

LThK — *Lexikon für Theologie und Kirche*, ediţia J. Höfer / K. Rahner, Freibrug, 1986.

LURKER — Manfred Lurker, *Wörterbuch der Symbolik*, Stuttgart, 1983.

LUTHER — *Die Bibel*, nach der Übersetzung Martin Luthers, Stuttgart, 1985.

LXX — *Septuaginta*, ediţie de A. Rahlfs, Stuttgart, 1971.

LXX 1653 — *Vetus Testamentum graecum* ex versione *Septuaginta* Interpretum Juxta Exemplas Vaticanum Romae editum, Londini, MDCLIII.

LvB — *Leviticul de la Bălgrad*, tipărit de B.P. Hasdeu în *Cuvente den bătrîni*, I, ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de G. Mihăilă, Bucureşti, 1983, p. 74-81.

MACEDONSKI — Al. Macedonski, *Opere*, II, *Poezii*, studiu introductiv, ediţie îngrijită, note şi variante, cronologie şi bibliografie de Adrian Marino, Scriitori români, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1966.

MAIORESCU I, 1978 — Titu Maiorescu, *Opere* I, Ediţie, note, variante, indice de Georgeta Rădulescu-Dulgheru şi Domnica Filimon, Studiu introductiv de Eugen Todoran, Scriitori români, Editura Minerva, Bucureşti, 1978.

MILESCU — Nicolae Milescu, *Enchiridion sive Stela Orientalis Occidentali splendens*, în *La perpétuité de la foy de l'Eglise catholique touchant l'Eucharistie, défendue contre le livre du sieuur Claude*, Paris, 1669.

MLD, BIBLIA 1688, I-V — *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*, Pars I, *Genesis*, volum întocmit de Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Elsa Lüder, Paul Miron, Mircea Roşian, Marietta Ujică, Iaşi, 1988; Pars II, *Exodus*, de Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Corneliu Dimitriu, Elsa Lüder, Paul Miron, Mircea Roşian, Marietta Ujică, Iaşi, 1991; Pars III, *Leviticus*, de Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Elsa Lüder, Paul Miron, Eugen Munteanu, Iaşi, 1993; Pars IV, *Numeri*, de Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Ion A. Florea, Elsa Lüder, Paul Miron, Iaşi, 1994; Pars V, *Deuteronomium*, de Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproşu, Eugenia Dima, Elsa Lüder, Paul Miron, Mircea Roşian, Petru Zugun, Iaşi, 1997.

Ms. 45 — *Manuscrisul românesc 45*, Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, cuprinzînd copia revizuită a traducerii lui Nicolae Milescu din *Vechiul Testament*.

Ms. 4 389 — *Manuscrisul românesc 4389*, Biblioteca Academiei Române, cuprinzînd a doua traducere din secolul al XVII-lea a *Vechiului Testament* în limba română.

MTL — René Péter-Contesse, *Manuel du traducteur pour le livre du Lévitique*, publié par L'alliance Biblique Universelle, Stuttgart, 1985.

MUNTEANU – ŢÂRA — Ştefan Munteanu, Vasile D. Ţâra, *Istoria limbii române literare*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.

NECULCE O. — Ion Neculce, *Letopiseţul Ţării Moldovei şi o samă de cuvinte*, text stabilit, glosar, indice şi studiu introductiv de Iorgu Iordan, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, 1959; Ion Neculce, *Opere. Letopiseţul Ţării Moldovei şi O samă de cuvinte*, ediţie critică şi studiu introductiv de Gabriel Ştrempel, Editura Minerva, Bucureşti, 1982.

NEGRUZZI — Constantin Negruzzi, *Opere*, I-III, ediţie critică, studiu introductiv, comentarii şi variante de Liviu Leonte, Editura Minerva, Bucureşti, 1974–1986.

NTB — *Noul Testament*, Bălgrad / Alba Iulia, 1648.

NTB 1988 — *Noul Testament de la Bălgrad, 1648,* Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Alba Iulia, 1988.

NOUVEAU DICT. BIBL. — *Nouveau dictionnaire .biblique*, Éditions Emmaüs, 1806, Saint-Légier sur Vevey (Suisse), 1988.

NT 1703 — *Noul Testament*, tipărit în Tipografia domnească, în oraşul Bucureştilor, la anul mîntuirii 1703, de smeritul întru ieromonahi Antim Ivireanul.

NYSSEN 1978 — V. Nyssen, *Pămînt cîntînd în imagini*, Bucureşti, 1978.

P — Papus, *Die Kaballa*, trad. de I. Nestler, Wiebsbaden, 1988.

PAMFILE 1913 — T. Pamfile, *Povestea lumii de demult. După credinţele poporului român*, Bucureşti–Leipzig–Viena, 1913.

PANAITESCU — P.P. Panaitescu, *Nicolae Milescu Spătarul* (1636-1708), versiune românească de Silvia P. Panaitescu, ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de Ştefan S. Gorovei, Editura Junimea, Iaşi, 1987.

PASCU, SUF. ROM. — G. Pascu, *Sufixele româneşti*, Bucureşti, 1916.

PASCU — Giorgi Pascu, *Istoria literaturii române din secolul al XVII-lea,* Institutul de Arte Grafice „Viaţa Romînească", Iaşi, 1922.

PDS — *Parola del Signore. La Biblia*, traduzione interconfessionale in lingua corrente, Roma, 1985.

PHILIPPIDE, O. R. — Alexandru I. Philippide, *Originea românilor*, I, Iaşi, 1925, II, Iaşi, 1927.

PHILIPPIDE, PRINCIPII — Alexandru I. Philippide, *Opere alese. Teoria limbii*, editate de G. Ivănescu şi Carmen Gabriela Pamfil. Cu un studiu introductiv şi comentarii de G. Ivănescu, [*Principii de istoria limbii*, p. 1-225], Editura Academiei Române, Bucureşti, 1984.

PHILIPPIDE — Al. Philippide, *Monolog în Babilon*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1967.

PILLAT — Ion Pillat, *Opere*, I-III, Editura Eminescu, Bucureşti, 1983-1986.

PO — *Palia de la Orăştie, 1581-1582*, text, facsimile, indice, ediţie îngrijită de Viorica Pamfil, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1968.

POPESCU, 1961 — Radu Popescu, *Istoriile domnilor Ţării Rumâneşti*, în *Cronicari munteni*, I, ediţie îngrijită de Mihail Gregorian, studiu introductiv de Eugen Stănescu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1961.

POPESCU, 1963 — Radu Popescu, *Istoriile domnilor Ţării Rumâneşti*, în *Cronicile medievale ale României*, IV, introducere şi ediţie critică întocmită de Const. Grecescu, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1963.

PRALE — Ioan Prale, *Psaltirea prorocului şi împărat David în versuri alcătuită*, Braşov, 1872.

PRED. II — *Predoslovia* din BB.

PREFAŢĂ M. — *Cuvîntu înnaintea cărţii aceştiia către preasfinţitul mitropolit*, în Ms. 45.

PSHITTA — *Qitve Qadishe (Pshitta)*, United Bible Societies, sine loco, 1979.

PS. SCH. — *Psaltirea Şcheiană*, ediţie de I.A. Candrea, Bucureşti, 1916.

PSALT. SCH. — *Psaltirea Şcheiană*, publicată de I. Bianu, tomul I, faximile şi transcriere cu variantele din Coresi (1577), Ediţiunea Academiei Române, Bucureşti, 1889.

PUŞCARIU — Sextil Puşcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, ediţie îngrijită de Magdalena Vulpe, postfaţă de Dan C. Mihăilescu, Editura Eminescu, Bucureşti, 1987.

RAC — *Reallexiokon für Antike und Christentum*, Stuttgart, 1950-1986.

RANKE – GRAVES — R. Ranke-Graves / R. von Patai, *Hebräische Mythologie. Über die Schöpfungsgeschichte und andere Mythen aus dem Allen Testament*, Reinbek bei Hamburg, 1986.

REW — W. Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, 1935.

R-G — *Biblia adică Dumnezeiască Scriptură a Vechiului.şi a Noului Testament*, traducere de Vasile Radu şi Gala Galaction, Bucureşti, 1938.

RGG — *Die Religion in Geschichte und Gegenwart*, Handbuch für Theologie und Religionswissenschaft, ediţia K. Galling, Tübingen, 1957-1965.

ROSETTI, ILR — Al. Rosetti, *Istoria limbii române* I. *De la origini pînă la începutul secolului al XVII-lea*, ediţie definitivă, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.

ROSETTI – CAZACU – ONU — Al. Rosetti, B. Cazacu, Liviu Onu, *Istoria limbii române litearare* I, *De la origini pînă la începutul secolului al XIX-lea*, ediţia a doua, revăzută şi adăugită, Editura Minerva, Bucureşti, 1971.

SADOVEANU, O. — Mihail Sadoveanu, *Opere*, I-XVIII, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1954-1959; XIX-XX, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1964-1967; XXI-XXII, Editura Minerva, Bucureşti, 1970-1973.

SCRIBAN, DICŢ. — August Scriban, *Dicţionaru limbii româneşti*, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună", Iaşi, 1939.

SCHARBERT — J. Scharbert, *Genesis*, în *Die Neue Echter Bibel: Kommentar zu Alten Testament mit der Einheitsübersetzung*, Echter Verlag, Würzburg, 1986.

SDE 1682 — *Sfînta şi Dumnezăiasca Evanghelie*, Bucureşti, 1682.

SDE 1693 — *Sfînta şi Dumnezăiasca Evanghelie, elinească şi rumânească*, diortosită de Atansie Moldoveanul şi tipărită de Antim Ivireanul, Mitropolia Ungrovlahiei, Bucureşti, 1693.

SDE 1697 — *Sfînta şi Dumnezăiasca Evanghelie*, cu voia prea luminatului şi înălţatului Domn şi oblăduitoriu a toată Ţara Rumânească, Io Constantin B. Voievod, şi cu porunca purtătoriului pravoslaviei, prea sfinţitul Kir Theodosie, Mitropolitul a toatei Ţări Rumâneşti şi exarhu plaiurilor, acum a doa oară tipărită şi diorthosită mai cu multănevoinţă, în Sfînta Mănăstire în Sneagov, la anul de la spăsenia lumii 1697, de smeritul întru ieromonahi Antim Ivireanul.

SECG. — Louis Séchar, Pierre Lévêque, *Les grandes de la Grèce*, Paris, 1966.

SERV. — Jean Servier, *Les portes de l'année*, Paris, 1962.

Sh. H. — Z'er ben Shimon Halevi, *Lebendige Kabbala*, tradusă din engleză, München, 1989.

SSW — *Siebenbürgisch-sächisches Wörterbuch*, 1, Bd. 1924; 2, Bd., 1926; 5. Bd., 1931, Berlin–Leipzig; 3. Bd., Bucureşti–Berlin, 1971; 4. Bd., Bucureşti–Berlin, 1972; 5, Bd., Bucureşti–Berlin, 1975.

ST.L. FAC. — Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra primei cărţi (Facerea) din Biblia de la Bucureşti (1688), în comparaţie cu ms. 45 şi ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, I, Iaşi, 1988, p. 47-128.

ST.L.EX. — Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra cărţii a doua (Ieşirea) din Biblia de la Bucureşti (1688), în comparaţie cu ms. 45 şi ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, II, Iaşi, 1991, p. 1-75.

ST.L.LV. — Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra cărţii a treia (Preoţia) din Biblia de la Bucureşti (1688), în comparaţie cu ms. 45 şi ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, III, Iaşi, 1993, p. 1-54.

ST.L.NM. — Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra cărţii a patra (Numeri) din Biblia de la Bucureşti (1688), în comparaţie cu ms. 45 şi ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, IV, Iaşi, 1994, p. 1-57.

ST.L.DT. — Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra cărţii a cincea (A doua lege) din Biblia de la Bucureşti (1688), în comparaţie cu ms. 45 şi ms. 4389*, în MLD, BIBLIA 1688, V, Iaşi, 1997, p. 1-88.

ŞĂINEANU, DU — Lazăr Şăineanu, *Dicţionar universal al limbii române*, I-V, ediţie revăzută şi adăugită de Alexandru Dobrescu, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu şi Victoria Zăstroiu, Editura Mydo Center, Iaşi, 1995-1996.

THEOL. WB. — *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, ediţie de G. Kittel / G. Friedrich, Stuttgart, 1933-1979.

Th. GL[2] — *Thesaurus Graecae Linguae*, Paris, 1829 şi urm.

Th. LL. — *Thesaurus Linguae Latinae*, Leipzig, 1931-1982.

TIKTIN — H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, I-III, Bucureşti, 1903-1921; Tiktin[2] I-III, Wiesbaden, 1986-1989.

TORA — *Khamisha khumshei Tora*, ediţie de Kh. Vagshal, Ierushalaim, sine ano.

URSU, CONCORDANŢE[1] — N.A. Ursu, *Concordanţe lingvistice între „Psaltirea în versuri" a lui Dosoftei şi unele psaltiri româneşti din secolul al XVII-lea*, în LR, XXXVI, nr. 5, p. 427-442.

URSU, CONCORDANŢE[2] — N.A. Ursu, *Concordanţe lingvistice şi stilistice între prefeţele mitropolitului Teodosie, „Istoria Ţării Rumâneşti" atribuită stolnicului Constantin Cantacuzino şi „Foletul novel"*, în SCL, XLII, 1991, nr. 5-6, p. 233-251.

URSU, NICOLAE SPĂTARUL — N.A. Ursu, *Nicolae Spătarul (Milescu), traducător al „Mîntuirii păcătoşilor", a lui Agapie Landos*, în SCL, XLIV, 1993, nr. 5, p. 417-432 (I), nr. 6, p. 489-502 (II) şi XLV, 1994, nr. 3-4, p. 173-186 (III).

URSU, NOI INFORM. — N.A. Ursu, *Noi informaţii privitoare la manuscrisul autograf şi la textul revizuit al* Vechiului Testament *tradus de Nicolae Milescu* (I), în „Limba română", XXXVII, 1988, nr. 5, p. 455-468; (II) XXXVII, 1988, nr. 6, p. 521-534; (III) XXXVIII, 1989, nr. 1, p. 31-46; (IV) XXXVIII, 1989, nr. 2, p. 107-121; (V) XXXVIII, 1989, nr 5, p. 463-470.

TOB — *La Bible*, traduction oecuménique, Edition intégrale, Société biblique française, Les Éditions du Cerf, Paris, 1988.

VASMER, REW — Max Vasmer, *Russisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, I-III, 1953-1958.

VL — *Vetus Latina, die Reste der altlateinischen Bibel* nach Petrus Sabaatier. 2. *Genesis*, ediţia B. Fischer, Freiburg, 1951-1954.

VINEA — Ion Vinea, *Opere* I, ediţie îngrijită de Mircea Vaida şi Gh. Sprinţeroiu, studiu introductiv de Mircea Vaida, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1971.

VOICULESCU — V. Voiculescu, *Poezii*, I-III, antologie şi prefaţă de Aurel Rău, text stabilit de I. Voiculescu şi V. Iova, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968.

VORONCA — Elena Niculiţă-Voronca, *Datinile şi credinţele poporului român*, sine loco, 1903.

DE VRIES — Josef de Vries, *Jüdische Riten und Symbole*, Wiesbaden, 1981.

VULGATA — *Biblia Sacra juxta Vulgatum versionem...*, Tomus I *Genesis-Psalmi*, Tomus II *Proverbia–Apocalypsis*, Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart, 1975.

WEIGAND – HIRT. Dt. Wb. — Fr.L.K. Weigand, *Deutsches Wörterbuch*, Fünfte Auflage, Geissen, 1909-1910.

WW — William Wevers, *Text history of the Greek Numbers*, Göttingen, 1982.

ZLATOUST — *Mărgăritare, adecă cuvinte de multe feliuri a celui întru sfinţi părintelui nostru Ioan, Arhiepiscopul Ţarigradului, a lui Zlatoust, şi ale altor Sfinţi Părinţi*, traducere de Şerban şi Radu Greceanu, Tipografia Mitropoliei, Bucureşti, 1691.

ALTE REFERINȚE

A(cta)	*Acta Petri et Pauli.*
AMBROSIUS	Ambrosius, *De Noe et Arca.*
AQ	Aquila, Traducere din greacă a *Bibliei* de Aquila din Sinope.
ARISTIDES	Aristides, *Apologia.*
AUGUSTIN CIV.	Aurelius Augustinus, *De Civitate Dei.*
AUGUSTIN SERMO	Aurelius Augustinus, *Sermones.*
HD	Herodot, *Historiae.*
HOM. OD	Homer, *Odiseea.*
J. HUIZINGA	J. Huizinga, *Homo ludens. Încercare de determinare a elementului ludic al culturii*, București, 1977.
IER	Ieronim, trad. *Vulgata* (347-419/20).
IOSEPHUS	Iosephus Flavius, *Antiquitates Iudaicae.*
ISIDOR	Isidor din Sevilia, *Etimologiae.*
J.I.	*Targum Pseudoionatan.*
PHILO AB. et CAIN.	Philon din Alexandria, *De sacrificiis Abelis et Caini.*
PHILO DEC.	Philon din Alexandria, *De decalogo.*
PHILO VER. DIV. HER.	Philon din Alexandria, *Quis verum divinarum heres sit.*
ST. VICTOR	Saint-Victor, H. de, *De Areca Noe et de arca mystica.*
THEODOTION	*Theodotion din Efes*, traducere în greacă a *Bibliei.*
SYM.	*Symmachus*, traducere în greacă a *Bibliei.*

ABREVIERI

ac. = acuzativ
adj. = adjectiv
adv. = adverb
ags. = anglosaxon
ahd. = vechi german literar
alb. = albanez
arab = arăbesc
aram. = aramaic
arom. = aromân
art. = articol
asir. = asirian
aux. = auxiliar
av. = avestic
babylon. = babilonean
băn. = bănățean
bg. = bulgăresc
ceh. = cehesc
cond. = condițional
conj. = conjuncție
criş. = crişean
dat. = dativ
dial. = dialect, dialectal
dr. = dacoromân
ebr. = ebraic
engl. = englezesc
egipt. = egiptean
f. = feminin
ğagat. = dial. tc. al uzbecilor
gen. = genitiv
germ. = german
germ. com. = germanic comun
germ. elveț. = germana elvețiană
got. = gotic
gr. = grec(esc)
gr. biz. = grecesc bizantin
i.-e. = indoeuropean
istrorom. = istroromân
invar. = invariabil
în expr. = în expresia
kaikav. = dial. kaiakavian
karaim. = dial. tăt.
kazan. = dial. tc. de la Kazan
lat. = latin, latinesc
lat. med. = latina medievală
lat. sav. = latina savantă
loc. adv. = locuțiune adverbială
m. = masculin
magh. = maghiar
maram. = maramureşean
mhd. = medio-german literar
mgl. = meglenoromân
mgr. = mediogrecesc
mold. = moldovenesc
ms. = manuscris
munt. = muntenesc
n. = neutru
năsăud. = năsăudean
ngr. = neogrecesc
nhd. = nou german literar
nslov. = neosloven
part. = participiu
pers. = persan
pl. = plural
plur. tant. = plurale tantum
polon. = polonez
pref. = prefix
prep. = prepoziție
prin ext. = prin extensie
priv. = privativ
pron. = pronume
rom. com. = românesc comun
rus. = rusesc
sam. = samarinean
săs. = săsesc
s.-cr. = sîrbo-croat
sg. = singular
sir. = sirian
sîrb. = sîrbesc
sl. = slav
sl. bis. = slavonesc, slav bisericesc
sl. c. = slav comun
slov. = slovac
sloven. = slovenesc
sorb. j. = soraba de jos
subst. = substantiv
suf. = sufix
tăt. = tătărăsc
tc. = turcesc
tc. osman. = turcesc osmanlîu
tc. tăt. = turco-tătar
toh. = toharic
trepp. = din Tărpiu (săs. Treppen), în Transilvania
ucr. = ucrainean
vb. =verb
vbavar. = vechi bavarez
vbg.= vechi bulgăresc
vfr. = vechi francez
vgr. = vechi grecesc
viit. = viitor
vind. = vechi indian
vnord. = vechi nordic
vrom. = vechi românesc
vrus. = vechi rusesc
vsîrb. = vechi sîrbesc
vsl. = vechi sl

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Prezenta ediție a *Bibliei de la 1688* a fost concepută în 20 de volume (părți) aproximativ egale, fiecare volum cuprinzînd, în funcție de mărimea textelor respective, fie o singură carte, fie două sau mai multe cărți biblice mai mici, în următoarea structură editorială:

Pars I: **Genesis**
Pars II: **Exodus**
Pars III: **Leviticus**
Pars IV: **Numeri**
Pars V: **Deuteronomium**
Pars VI: **Iosue, Iudicum, Ruth**
Pars VII: **Regum I, Regum II**
Pars VIII: **Regum III, Regum IV**
Pars IX: **Paralipomenon I, Paralipomenon II**
Pars X: **Esdræ I, Nehemiæ (Esdræ II), Esther, Iob**
Pars XI: **Liber Psalmorum**
Pars XII: **Proverbia, Ecclesiastes, Canticum Canticorum**
Pars XIII: **Isaias, Ieremias, Lamentationes Ieremiæ**
Pars XIV: **Ezechiel, Daniel**
Pars XV: **Osee, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias**
Pars XVI: **Tobias, Iudith, Baruch, Epistola Ieremiæ, Laudes Trium Iuvenum, Esdræ III, Sapientia, Ecclesiasticus, Susanna, De Belo sive Dracone Babylonico**
Pars XVII: **Machabæorum I, Machabæorum II, Machabæorum III, Iosephus ad Machabæos**
Pars XVIII: **Matthæus, Marcus, Lucas, Ioannes**
Pars XIX: **Actus Apostolorum**
Pars XX: PAULI EPISTOLAE: **Ad Romanos, Ad Corinthios I, Ad Corinthios II, Ad Galatas, Ad Ephesios, Ad Philippenses, Ad Colossenses, Ad Thessalonicenses I, Ad Thassalonicenses II, Ad Timotheum I, Ad Timotheum II, Ad Titum, Ad Philemonem, Ad Hebræos;**
CATHOLICAE EPISTOLAE: **Iacobi, Petri I, Petri II, Ioannis I, Ioannis II, Ioannis III, Iudæ**
Apocalypsis Ioannis

După apariția, la rînd, a volumelor (părților) I-V, între anii 1988-1997, publicăm acum volumul al XI-lea, iar în continuare vom proceda la fel, editînd volumele menționate în structura anunțată nu neapărat în ordinea lor numerică, ci pe măsură ce colaboratorii angajați la elaborarea lor le vor avea pregătite pentru tipar.

În ceea ce privește interpretarea grafiei chirilice a celor trei versiuni editate paralel (BB, ms. *45*, ms. *4389*), au fost revăzute în acest volum unele norme de transcriere aplicate în volumele anterioare, în lumina unei analize amănunțite a sistemelor ortografice ale acestor texte. Avîndu-se în vedere faptul că ele provin din regiuni diferite și că asupra lor s-a exercitat influența unor copiști sau tipografi din mai multe zone lingvistice, același grafem a fost uneori interpretat diferit de la un text la altul. Ca atare, menționăm mai jos cunoscutele slove chirilice care, în textele românești din secolul al XVII-lea, pot avea valori fonetice diferite, arătînd modul în care le-am transcris noi, iar în raport cu aceste grafeme comune celor trei texte editate, prezentăm unele particularități ortografice ale fiecărui text și felul în care le-am interpretat.

1. Slova ѣ, în grafii ca: **ачѣѧ**, **ачѣстѧ**, **бисѣрика**, **чѣре**, **крѣщетꙋл**, **егѵптѣнїи**, **ꙟнцелѣџе**, **ꙟвѣце**, **лъмꙋрѣще**, **лѣџе**, **остенѣле**, **пъзѣще**, **поменѣще**, **пꙋтѣрѧ**, **рѣле**, **тѣме**, **ведѣре**, **врѣме**, unde reprezintă un *e* deschis, a fost transcrisă *ê*: acêea, acêstea, bisêrica, cêre, crêștetul, eghiptênii, înțelêge, învêțe, lămurêște, lêge, ostenêle, păzêște, pomenêște, putêre, rêle, tême, vedêre, vrême.

În grafii ca: **ачѣста**, **ачещѣ**, **карѣ**, **чѣркъ**, **черчетѣзъ**, **дименѣца**, **дирѣпта**, **съ гонеаскъ**, **ꙟнаинтѣ**, **лꙋминѣзъ**, **мѣ**, **мънкарѣ**, **мꙋїѧрѣ**, **нѣм**, **сѣꙋ**, **сѣмъ**, **стригарѣ**, **шъдѣ**, **тѣскꙋри**, **вѣк**, **віртꙋтѣ**, unde reprezintă un diftong, a fost transcrisă *ea*: *aceasta, aceștea, carea, cearcă, cercetează, dimeneața, direapta, să gonească, înaintea, luminează, mea, mîncarea, muiêrea, neam, se-au, seamă, strigarea, șădea, teascuri, veac, vîrtutea.*

În grafii ca: **деспꙋѣт**, **тъѣт**, aflate în BB, unde reprezintă de asemenea un diftong, a fost transcrisă *ia*: *despuiat, tăiat.*

2. Slova ѧ, în grafii ca: **бисѧрека**, **боѧрїи**, **дѡаѡспръзѧче**, **ѧле**, **ꙟпиѧдекъ**, **лъкꙋѧще**, **мѧле**, **мїѧре**, **мънтꙋѧще**, **мꙋѧре**, **непрїѧтени**, **пиѧрде**, **приѧтини**, **сѧмнеле**, **виѧрме**, unde reprezintă un *e* deschis, a fost transcrisă *ê*: *bisêreca, boiêrii, doaosprăzêce, êle, împiêdecă, lăcuiêște, mêle, miêre, mîntuiêște, muiêre, nepriêteni, piêrde, priêtini, sêmnele, viêrme.*

În grafii ca: **ачѣѧ**, **ашиждерѧ**, **атꙋнчѧ калѧ**, **чеѧ**, **маарѧ**, **мѧ**, **моартѧ**, **ꙋрѣкѧ**, unde reprezintă un diftong, a fost transcrisă *ea*: *acêea, așijderea, atuncea, calea, ceea, maarea, mea, moartea, urêchea.*

În grafii ca: **чеѧ**, **гиздъвїѧ**, **ѧсте**, **ꙟтемеѧт**, **мънїѧ**, **пїѧтра**, **пꙋтерничїѧ**, **сабиѧ**, **сфинценїѧ**, **тоѧг**, **ꙋрџїѧ**, **воѧ**, unde reprezintă de asemenea un diftong, a fost transcrisă *ia*: *ceia, ghizdăviia, iaste, întemeiat, mîniia, piiatra, puterniciia, sabiia, sfințeniia, toiag, urgiia, voia.*

În formele de imperfect indicativ, pers. III, ale unor verbe de conjugarea a IV-a, care prezintă feno-

menul de diereză, specific limbii române literare vechi, în grafii ca: апропїѧ, фꙋџїѧ, гонїѧ, мънїѧ, нъкъжїѧ, силїѧ a fost transcrisă *ia*: *apropiia, fugiia, goniia, mîniiá, năcăjiia, siliia.*

În cazul formei ꙟтемеѧ, aflată în fraze în care restul verbelor .sînt la perfectul simplu, din motive de concordanță a timpurilor slova ѧ a fost interpretată *e* şi, potrivit normelor ortografice actuale, a fost transcrisă *ie*: *întemeié.*

3. Slova ꙗ în grafii ca: бънтꙋꙗлъ, ꙗд, ꙗле, ꙗрь, ꙗть, ꙗꙋ, ꙟтемеꙗт, мънгъꙗт, сфиꙗскь, съргꙋꙗль, тоꙗг, unde reprezintă un diftong, a fost transcrisă *ia* : *bîntuială, iad, ia-le, iară, iată, i-au, întemeiat, mîngîiat, sfiiască, sîrguială, toiag.*

În grafii ca: кънꙗскь, дꙗлꙋриле, дрꙗпть, aflate în ms. *45*, unde reprezintă de asemenea un diftong, a fost transcrisă *ea*, conform normelor ortografice actuale: *cîinească, dealurile, dreaptă.*

4. Slova ю, în formele de perfect simplu, pers. I sg.: фꙋю, фꙋсею, ꙟнълцаю, ꙟнчепꙋю, нЕдеждꙋню, стригаю, în forma de indicativ prezent a verbului *a vrea*: вою, în derivatele cu sufixul *-tor*: ертъторю, гъчиторю, ꙟгъдꙋїторю, жꙋдекъторю şi în finalul unor substantive ca: черю, фелю, фїю, оларю, пꙋстїю a fost transcrisă *-iu*: *fuiu, fuseiu, înălțaiu, începuiu, nedejduiiu, strigaiu, voiu, iertătoriu, gîcitoriu, îngăduitoriu, judecătoriu, ceriu, feliu, fiiu, olariu, pustiiu.*

5. Slovele о şi ѡ accentuate, în grafii ca: добитоуеле, фичѡреле, ꙟнторче, пїчѡреле, тоте, aflate în BB şi în ms. *45*, au fost transcrise *oa*: *dobitoacele, ficioarele, întoarce, picioarele, toate.*

6. Slova ꙋ finală, în grafii ca: аскꙋнсꙋ, мꙋлтꙋ, рогꙋ, рꙋшинезꙋ, виклЕнескꙋ, aflate în BB, a fost transcrisă *-u*: *ascunsu, multu, rogu, ruşinezu, viclenescu.*

7. Slova ъ, în grafii ca: адъпа, къпътїи, къдѣ, даръ, дъпарте, дъпърта, дъзмїнѧрдъ, юбъск, ꙟнълца, ꙟнсъ лъкꙋеск, лъса, мъсꙋръ, нъказ, нърод, пъкътос, пъзи, ръдика, ръсъдит, сѣмъ, стътꙋт, шъдѣ, тръѧше a fost transcrisă *ă*: *adăpa, căpătîi, cădea, dară, dăparte, dăpărta, dăzmiiardă, iubăsc, înălța, însă, lăcuiesc, lăsa, măsură, năcaz, nărod, păcătos, păzi, rădica, răsădit, seamă, stătut, şădea, trăiêşte.*

În grafiile: кънд, фръꙋ, ꙟтърътa, мънгъꙗт, мъхнит, мъниѧ, мънтꙋїре, окърът, ръмънеа, рыгън, ръсипи, ръвна, ръвнире, a fost transcrisă *î*: *cînd, frîu, întărîta, mîngîiat, mîhnit, mîniia, mîntuire, ocărît, rămînea, rîgîi, rîsipi, rîvna, rîvnire.*

După consoane finale, în grafii ca: Домнꙋлъ, ꙟнълцатъ, аꙋ порынчитъ, сфънтъ, вѣкъ, nu are valoare fonetică.

8. Slova ь, în BB şi în ms. *45*, după consoane finale, în grafii ca: кꙋноскь, фълескь, юбъскь, ꙟналть, ꙟнчинсь, ꙟфиербѫнтать, ꙟнсь, ꙟтꙋнѣрекь, лъкꙋескь, мергь, стрьмбь, ꙋнь, nu are valoare fonetică.

În ms. *45*, în grafii ca: дентьи, немикь, пьмьнт, пьнь, a fost transcrisă *ă*: *dentăi, nemică, pămînt, pănă,* iar în grafiile: кьнташи, мьна, мьнкарь, порьнчи, сьвьршит, вьзьнд, вьнт, a fost transcrisă *î*: *cîntaşi, mîna, mîncară, porînci, săvîrşit, văzînd, vînt.*

În BB, în grafii ca: окърь, църь, a fost transcrisă *i*: *ocări, țări.*

9. Slova ѫ, în grafii ca: адевѫрꙋл, армѫ, кѫ, кърѫриле, кътрѫ, жѫртѫвник, лꙋѫ, мѫ, мꙋстрѫри, обръзѣскѫ, пагꙋбѫ, плоѫ, погоарѫ, тоатѫ, враждѫ a fost transcrisă *ă*: *adevărul, armă, că, cărările, către, jărtăvnic, luă, mă, mustrări, obrăzească, pagubă, plouă, pogoară, toată, vrajbă.*

În BB, în grafii ca: кѫнд, декѫт, дѫнсꙋл, избѫндитори, лѫнгъ, a fost transcrisă *î*: *cînd, decît, dînsul, izbînditori, lîngă.*

10. În ms. *4389*, grafemul ы, în grafii ca: ꙟбътрыни, рысипи, сфърыма a fost transcris *î*: *îmbătrîni, rîsipi, sfărîma*, iar în grafia шы (conjuncția *şi*) a fost transcris *i*.

11. Slova ꙟ, la începutul cuvintelor, în BB şi în ms. **4389**, în grafii ca: ꙟбътрынит, ꙟблъ, ꙟпърат, ꙟплетеск, ꙟпꙋцина, ꙟкь, ꙟдꙋраре, ꙟгреꙋѧт, ꙟнонсе, ꙟторс, ꙟтрꙋ, ꙟцелѣце, ꙟвѣце, a fost transcrisă *în-*, respectiv *îm-*, (înaintea labialelor *b* şi *p*): *îmbătrînit, îmblă, împărat, împletesc, împuțina, încă, îndurare, îngreuiat, înnoise, întors, întru, înțelêge, învêțe.*

În ms. *45* şi ms. *4389*, în grafii ca: ꙟмбатъ, ꙟнбъташи, ꙟнаинтѣ, ꙟнълца, ꙟнкъ, ꙟнкълкат, ꙟнчепътꙋра, ꙟнкрезꙋт, ꙟндꙋрътор, ꙟнфрьмсъца, ꙟнсъ, ꙟнтемеѧт, ꙟнтрꙋ a fost transcris *î*: *îmbată, îmbătaşi, înaintea, înălța, încă, încălcat, începătura, încrezut, îndurător, înfrîmsăța, însă, întemeiat, întru.*

12. Slova ѵ a fost transcrisă în toate cazurile *i*, de exemplu: *eghiptênii, Moisi, Tir.*

13. Slova ѳ, prezentă în cuvinte de proveniență greacă sau transmise în ortografie grecească, îndeosebi nume proprii, a fost transcrisă *th*: *cathisma, ethiopi, Goliath, Idithum, Maeleth, Nathan, Tharsis, Thavor.*

14. Consoanele şi unele vocale duble au fost transcrise întocmai: *alliluia, assiriani, ellini, Aaron, Avraam, Canaan, Chisson, Galaad, Iesse, Isaac, Raav.*

15. În BB, alternanța consoane dure/consoane moi, la sfîrşitul unor cuvinte, în grafii ca: черташ / черташи, скосеш / скосеши, сꙋрпаш / сꙋрпаши, ꙋрѫш / ꙋрѫши a fost reprodusă întocmai: *certaş / certaşi, scoseş / scoseşi, surpaş / surpaşi, urîş / urîşi.*

De asemenea, a fost menținută în transcrierea acestui text alternanța formelor *căce / căci, Dumnezeu / Dumnezău, mîini / mîni, încunjura / încungiura*, şi altele.

16. Obişnuitele cuvinte prescurtate aflate în cele trei texte, marcate cu tildă, au fost întregite în mod tacit. De exemplu, grafii ca: блгсловит, кльнат, Дбд, Дмнꙋл, дх, Дмнзеꙋ, Іерслм, ꙟпрціе, ꙟцрꙋл, млд, млꙋѧще, сфнт, au fost transcrise: *blagoslovit, clătinat, David,*

Domnul, duh, Dumnezeu, Ierusalim, împărăție, îngerul, mila, miluiêște, sfînt.

17. În ms. *45* și în ms. *4389* este utilizată suprascrierea simplă a unor slove care reprezintă o vocală, o consoană sau o silabă, precum și suprascrierea slovelor pe două niveluri (slove suprascrise notate deasupra altor slove suprascrise). Toate slovele suprascrise au fost coborîte în rînd. Acolo unde, prin suprascriere, s-au produs prescurtări sau omisiuni de litere ori de silabe, acestea au fost întregite tacit. Consoanele finale suprascrise au fost coborîte în rînd, iar în cazurile în care acestea, scrise în rînd, sînt urmate de un *i* nesilabic au fost transcrise la fel și cînd sînt suprascrise.

*

În transcrierea celor trei texte au fost aplicate regulile ortografice actuale. De exemplu, grafii ca: **ЕРТЪТОРЮ, ЕШИ, ПЛОАЕ, РЪМЫЕ, ТЕМѢЕЛЕ, ТРЕБȢЕ, ВОЕ**, au fost transcrise: *iertătoriu, ieși, ploaie, rămîie, temêiele, trebuie, voie;* **БИНЕКȢВѪНТАВОЮ, СѢȢ** au fost transcrise: *binecuvînta-voiu, se-au.* Normele ortografice actuale au fost aplicate și în transcrierea unor cuvinte compuse, ca **ȢНТ ДЕ ЛЕМНȢЛ**, transcris *untdelemnul*, cu excepția situațiilor în care termenii componenți își păstrează autonomia și, în consecință, au flexiune proprie: **ȢНТȢЛ ДЕ ЛЕМН**, transcris: *untul de lemn.*

Au fost puse accente ascuțite pe vocalele finale ale unor forme de perfect indicativ, pers. III sg., identice cu formele de prezent indicativ (de exemplu, *ascultắ, chinuí, turburắ*), mai ales acolo unde exista posibilitatea unei confuzii a timpului verbal utilizat în text. De asemenea au fost puse accentele unor cuvinte care prezintă abateri de la normă (ex. *pelíțele*), ale unor cuvinte mai rare (de exemplu, *chítosul, erodíului, topazión*) sau pentru a evita confuzia cu alte cuvinte (ex. *limbúții*).

Cele două coloane care conțin textul din ms. *45* și ms. *4389* corespunzător celui din BB, au cîte un colontitlu în care sînt indicate cota manuscrisului și fila pe care se găsește fragmentul respectiv. Atunci cînd textul dintr-o coloană se află în original pe două file, ambele sînt menționate în colontitlu. Sfîrșitul unei file de manuscris a fost marcat, în coloana respectivă, prin două bare oblice.

Sfîrșitul textului de pe fiecare coloană facsimilată a ediției de la 1688 este marcat printr-o bară oblică, în coloana alăturată, în care este transcris textul.

Versetele psalmilor sînt reproduse în paragrafe distincte potrivit *Bibliei* tipărite la București, în anul 1968, de Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, iar neconcordanțele de segmentare și de numerotare au fost marcate prin paranteze drepte ([ ]).

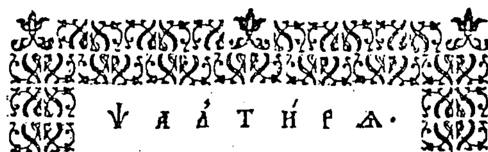
În secția *Note* a ediției, care conține aparatul critic, sînt consemnate greșelile de tipar sau de copiere, repetițiile, corecturile făcute de către copiști, inclusiv ștersăturile, adaosurile (marginale sau interliniare), comentariile copiștilor pe marginea textului (cu excepția concordanțelor biblice care nu interesează prezenta ediție), emendările unor grafii sau forme corupte, și altele. Tot în *Note* sînt menționate sensurile unor cuvinte mai rare, cu informații privitoare la etimologia și circulația lor.

Trimiterile la *Note* sînt făcute prin cifre arabe mici, plasate la umărul drept al cuvîntului avut în vedere.

În cazul ms. *45*, au fost semnalate în *Note* textele aflate în paranteze unghiulare negre, care conțin cuvinte sau fraze traduse de Nicolae Spătarul din ediția Frankfurt, 1597, a *Bibliei*, unde acestea se află în paranteze rotunde, și care au fost menționate în BB, de obicei fără paranteze, precum și în textele aflate în paranteze unghiulare roșii, care conțin cuvinte sau fraze traduse de primul revizor al traducerii lui Nicolae Spătarul, după ediția R. Daniel, Londra, 1653, sau Cambridge, 1665. De asemenea, au fost semnalate modificările de topică propuse de revizor, marcate prin vrahe roșii plasate interliniar, deasupra segmentelor avute în vedere, care reprezintă restabilirea textului după originalul grecesc, ediția Frankfurt, 1597. Vezi și precizările făcute de revizor în prefața sa, reprodusă în prezenta ediție, Pars I, *Genesis*, Iași, 1988, p. 159.

În cazul ms. *4389*, tradus din slavonă și latină, în care traducătorul, identificat de N.A. Ursu în persoana lui Daniil Panoneanul (vezi „Cronica", XVI, 1981, nr. 3, p. 5, 8), a folosit ca text de referință pentru versiunea grecească a *Bibliei* manuscrisul autograf al traducerii lui Nicolae Spătarul (vezi prefața manuscrisului, reprodusă de asemenea în Pars I, *Genesis*, p. 163), au fost semnalate în *Note* unele cuvinte și sintagme, preluate de el din traducerea lui Nicolae Spătarul, ori citate marginal drept mărturie a neconcordanței lor cu cele din versiunile slavonă sau latină.

TEXTE

Biblia 1688, pag. 382, col. II

PSALTIREA

Psalmul lui David, nescris de asupra la jidovi. A lui David prorocului şi împăratului. Viersu 1

1. Fericit omul carele n-au mersu în sfatul necuraţilor, şi în calea păcătoşilor n-au stătut, şi pre scaunul ucigaşilor n-au şezut.

2. Ce în lêgea Domnului voia lui, şi în lêgea lui va cugeta zioa şi noaptea.

3. Şi va fi ca lemnul cel răsădit lîngă trecătorile apelor, carele roada lui va da în vrêmea lui, şi frunza lui nu va cădea, şi toate oricîte va face se vor îndirepta.

4. Nu aşa necredincioşii, nu aşa, ce ca praful carele aruncă vîntul de pre faţa pămîntului.

5. Pentru acêea nu vor învia necredincioşii la judecată, nice păcătoşii în sfatul direpţilor.

6. Căce cunoaşte Domnul calea direpţilor, şi calea necredincioşilor va peri.

Psalmul lui David. 2

1. Pentru ce s-au înfierbîntat limbile, şi noroadele au cugetat deşarte?

2. Stătut-au aproape împăraţii pămîntului, şi boiêrii s-au adunat într-un loc asupra Domnului şi asupra unsului lui:

3. «Să rumpem legăturile lor şi să lepădăm de preste noi jugul lor».

4. Cel ce lăcuiêşte în ceriuri va batjocori[1] pre dînşii, şi Domnul va defăima pre ei.

5. Atuncea va grăi către dînşii cu urgiia lui, şi cu mîniia lui va turbura pre dînşii.

6. Şi eu mă puş împărat de dînsul preste Sion, muntele cel sfînt al lui, povestind porunca Domnului.

7. Domnul zise cătră mine: «Fiiul mieu eşti tu, eu astăzi te-am născut.

8. Cêre de la mine, şi-ţ voiu da ţie limbi moştenirea ta, şi ţinêrea ta marginile pămîntului.

9. Paşte-vei pre dînşii cu toiag de fier, ca vasele olariului zdrobivei pre dînşii».

10. Şi acum, împăraţilor, pricêpeţi, certaţi-vă toţi ceia ce judecă pămîntul!

11. Slujiţi Domnului cu frică, şi vă bucuraţi lui cu cutremur.

12. Apucaţi învăţătura, ca nu cîndai se va mîniia Domnul şi veţi peri den calea cea direaptă. [13] Cînd să va aţîţa degrabă mîniia lui, fericiţi toţi ceia ce nedejduiţi pre dînsul.

Psalmu al lui David, cîndu fugiia de cătră faţa lui Avesalom, fiiul lui. 3

1. Doamne, ce să înmulţiră ceia ce mă necăjesc! Mulţi să scoală asupră-mi.

2. Mulţi zic sufletului mieu: «Nu iaste mîntuire lui întru Dumnezăul lui!».

3. (Strigare) Şi tu, Doamne, ajutoriul/ mieu eşti, slava mea, şi înălţînd capul mieu.

Ms. 45, f. 224 r

PSALTIREA A LUI DAVID PROROCUL ŞI ÎMPĂRATUL CÎNTARE

Psalmu lui David nescris de asupra la ovrêi. 1

1. Fericit omul carele n-au mers în sfatul necuraţilor[1], şi întru calea păcătoşilor n-au stătut, şi pre şedêrea[2] ucigaşilor[3] n-au şezut.

2. Ce întru lêgea Domnului voia lui, şi întru lêgea lui va cugeta dzua şi noaptea.

3. Şi va fi ca lemnul cel răsădit lîngă trecătorile apelor, care roada lui va da întru vrêmea lui, şi frunza lui nu să va scúră, şi toate oricîte va face să vor îndrepta.

4. Nu aşa necredincioşii, nu aşa, ci ca nişte prah carele aruncă vîntul de pre faţa pămîntului.

5. Pentru acêea nu vor învie necredincioşii la judeţ, nice păcătoşii întru sfatul drepţilor.

6. Căce cunoaşte Domnul calea drepţilor, şi calea necredincioşilor va peri.

Psalmu a lui David. 2

1. Pentru ce s-au înhierbînzat limbile, şi năroadele s-au învăţat[1] deşarte?

2. Stătut-au aproape împăraţii pămîntului, şi boiêrii s-au adunat într-un loc asupra Domnului şi asupra unsului lui:

3. «Să rumpem legăturile lor şi să lepădăm de la noi jugul lor».

4. Cela ce lăcuiêşte în cer va batjocuri pre înşi, şi Domnul va huli pre ei.

5. Atuncea va grăi către înşi cu urgiia lui, şi cu mîniia lui va turbura pre înşii.

6. Şi eu mă puş împărat de însul preste Sion, muntele cel sfînt al lui, povestind porînca Domnului.

7. Domnul dzise cătră mine: «Fiiul mieu eşti tu, eu astădzi te-am născut.

8. Cêre de la mine, şi-ţi voi da limbile moştenirea ta, şi ţinêrea ta marginile pămîntului.

9. Paşte-vei pre înşi cu toiag de fier, ca nişte vase a olariului zdrobi-i-vei pre înşi.

10. Şi acum, împăraţilor, pricêpeţi, certaţi-vă toţi ceia ce judecă pămîntul!

11. Slujiţi Domnului cu frică, şi vă bucuraţi lui cu cutremur.

12. Apucaţi învăţătura, ca nu cîndai să va urgisi Domnul, şi veţi peri dentru calea cea dreaptă. [13] Cînd să va aţîţa de sîrg mîniia lui, fericiţi toţi ceia ce nădăjduiesc întru îns.

Psalmu a lui David, cîndu fugiia dê cătră faţa[1] lui Avesalom, fiiul lui. 3

1. Doamne, ce să înmulţiră ceia ce năcăjesc pre mine! Mulţi să scoală asupră-mi.

2. Mulţi dzic sufletului mieu: «Nu iaste mîntuire lui întru Dumnedzăul lui!».

3. (Strigare) Şi tu, Doamne, ajutoriul mieu eşti, slava mea, şi înălţînd capul mieu.

Ms. 4389, f. 269 r–269 v

[CARTEA CÎNTECELOR]

Cîntecul prorocului şi împăratului David, care n-are la ovrêi titul

Şădêrea dentîi. Cîntecul dentîi

1. Fericit bărbatul care n-au mers în sfatul celor necredincioşi, şi pre calea celor păcătoşi n-au stătut, şi pre scaunul pierzătorilor n-au şăzut.

2. Ce în lêgea Domnului voia lui, şi în lêgea lui se va învăţa zioa şi noaptea.

3. Şi va fi ca un copaci sădit lîngă ieşirile apelor, carele va da roada sa în vrê//mea sa, şi frunza lui nu va cădea, şi toate oricîte va face vor spori.

4. Nu aşa necredincioşilor,[1] nu aşa, ce ca pulberea carea o aruncă vîntul în sus de pre faţa pămîntului.

5. Pentr-acêea nu vor învia cei necredincioşi la judecată, nici cei păcătoşi în sfatul celor drepţi.

6. Că ştie[2] Domnul calea celor direpţi, şi calea celor necredincioşi va peri.

Cîntecul lui David. 2

1. Pentru ce scîrşniră[1] limbile, şi năroadele se-au învăţat celor dăşarte ?

2. Stătut-au înainte împăraţii pămînteşti, şi boiêrii se-au adunat dempreună asupra Domnului şi asupra unsului lui:

3. «Să rumpem legăturile lor şi să lepădăm de la noi jugul lor».

4. Cela ce lăcuiêşte în ceriure îşi va rîde de dînşii, şi Domnul îşi va bate joc de ei.

5. Atunci va grăi cătră dînşii cu mîniia sa, şi cu urgiia sa îi va turbura.

6. Iară eu sînt pus împărat de la dînsul preste Sionul, muntele lui cel sfînt, spuind porunca Domnului.

7. Domnul au zis cătră mine: «Tu eşti fiiul mieu, astăzi te-am născut eu.

8. Cêre de la mine, şi-ţi voiu da limbile moştenirea ta, şi ţinêrea ta marginile pămîntului.

9. Paşte-le-vei cu toiag de fier, şi ca nişte vase de lut le vei sfărîma».

10. Şi acuma pricêpeţi, împăraţilor, certaţi-vă toţi ceia ce judecaţi pămîntul!

11. Lucraţi Domnului cu frică, şi vă bucuraţi lui cu cutremur.

12. Apucaţi învăţătura, ca să nu se mînie Domnul cîndvaşi şi să periţi den calea cea direaptă. [13] Cînd se va aprinde degrabă urgiia lui, fericiţi toţi ceia ce se nădăjduiesc într-însul.

Cîntecul lui David, cînd fugiia de la faţa lui Avesalum, feciorul său. 3

1. Doamne, ce se-au înmulţit ceia ce mă supără! [2] Mulţi se scoală asupră-mi.

2. [3] Mulţi zic sufletului mieu: «Nu iaste mîntuirea lui în Dumnezeul lui!».

3. [4] Iară tu, Doamne, eşti sprenjinitoriul mieu, slava mea, şi cela ce înalţi capul mieu.

Versiunea modernă

PSALMII

Psalmul 1
Psalmul lui David prorocul şi împăratul

1. Ferice de omul care nu ascultă de sfatul păgînilor, care se fereşte de cîrdăşia necuraţilor, şi nu se ridică pe scaunul celor ce hulesc;

2. Ci în legea Domnului trăieşte, la care cugetă ziua şi noaptea.

3. El este pomul răsădit lîngă curgerea apelor, şi rod va da la vreme şi nu va pierde frunzişul; tot ce va face va fi cu spor.

4. Necredincioşii nu sînt aşa, nu. Ei sînt ca praful ce-l spulberă vîntul de pe faţa pămîntului.

5. De aceea la judecată nu vor izbuti nici păgînii şi nici rătăciţii în sfatul drepţilor.

6. Calea drepţilor o ştie Domnul şi calea necredincioşilor se va pierde.

Psalmul 2. Al lui David

1. Pentru ce s-au înfierbîntat neamurile şi popoarele au cugetat lucruri deşarte?

2. Împăraţii pămîntului şi căpeteniile s-au adunat uneltind împotriva Domnului şi a unsului său, zicînd:

3. «Să rupem lanţurile cu care ne-au legat, să scăpăm de jugul lor».

4. Vai, cum va rîde de ei cel ce locuieşte în ceruri şi cum îi va batjocori!

5. Cu urgie va grăi către ei, mînia lui îi va tulbura.

6. El m-a pus împărat peste Sion, muntele Său sfînt. Poruncile lui le voi mijloci.

7. Şi mi-a mai zis: «Tu eşti fiul meu, te-am născut astăzi.

8. Cere şi îţi voi da neamurile ca moştenire, să stăpîneşti marginile pămîntului.

9. Paşte-le cu toiag de fier! Zdrobeşte-le ca pe vasul olarului!»

10. Împăraţilor, înţelegeţi şi învăţaţi ca şi voi cei ce judecaţi pămîntul!

11. Slujiţi Domnului cu frică, şi, cutremuraţi, bucuraţi-vă de el.

12. Luaţi aminte ca nu cumva să se aprindă mînia lui şi să vă piardă pe drum! Ferice de toţi cei ce caută adăpost în el!

Psalmul 3
Al lui David cînd fugea de fiul său Absalom

1. Uite-te, Doamne, cum s-au înmulţit vrăjmaşii mei! O sumedenie se ridică împotriva mea.

2. Şi zic: «Nu este mîntuire prin el».

3. Dar tu, Doamne, sprijinul meu, ai înălţat capetele lor spre mîntuire.

Biblia 1688, pag. 383, col. I

4. Că glasul mieu cătră Domnul am strigat, şi mă ascultă[α] den muntele cel sfînt al lui.

5. (Strigare) Şi eu mă culcaiu şi adormiiu, sculaiu-mă, căce Domnul îm va ajuta mie.

6. Nu mă voiu tême de zeci de mii de noroade, ale celor ce pre împrejur mă împresoară.

7. Scoală, Doamne, mîntuiêşte-mă, Dumnezăul mieu. [7] Că tu ai lovit pre toţi ceia ce-m vrăjmăşuiesc în deşert; dinţii păcătoşilor ai zdrobit.

8. A Domnului e mîntuirea, şi preste norodul tău blagosloveniia ta. Slava.

La săvîrşit, în laude. Psalmul lui David. 4

1. Cînd am strigat eu, ascultatu-m-ai, Dumnezăul direptăţii mêle! Întru primejdie lărgit-ai pre mine! [2] Milostivêşte-te spre mine, şi ascultă ruga mea.

2. [3] Fiii oamenilor, pînă cînd grei la inimă? Pentru căci iubiţi deşertarea şi cercaţi minciuna?

3. [4] (Strigare) Şi conoaşteţi că au minunat Domnul pre cel curat al lui. Domnul va asculta pre mine, cînd voiu striga cătră el.

4. [5] Mîniiaţi-vă, şi nu greşiţi; cêle ce ziceţi întru inimile voastre, pre aşternuturile voastre vă umiliţi.

5. [6] (Strigare) Jîrtvuiţi jîrtva direptăţii, şi nedejduiţi pre Domnul.

6. Mulţi zic: «Cine va arăta noao bunătăţile?». [7] Însămnă[α]-se preste noi lumina fêţei tale, Doamne!

7. Dat-ai veselie la inima mea. [8] De roada grîului, vinului şi untdelemnului lor s-au înmulţit.

8. [9] Cu pace deodată mă voiu culca şi voiu adormi. [10] Căci tu, Doamne, deusebi pre nedêjde m-ai lăcuit.

La săvîrşit, pentru cea moştenitoare.
Psalmul lui David. 5

1. Graiurile mêle bagă-le în urechi, Doamne, înţelêge strigarea mea!

2. Ia aminte glasului rugii mêle, Împăratul mieu şi Dumnezăul mieu! [3] Căci cătră tine mă voiu ruga, Doamne!

3. Dimeneaţa asculta-vei glasul mieu. [4] Dimeneaţa dvori-voiu ţie, şi mă vei vedea.

4. Că nu Dumnezău vrînd fărădelêgea eşti tu. [5] Nu va nemernici lîngă tine cel ce viclenêşte,

5. Nici vor rămînea cei fără de lêge în preajma ochilor tăi. [6] Urîş pre toţi ceia ce fac fărădelêgea.

6. Piêrde-vei pre toţi ceia ce grăiesc minciuna. [7] Pre bărbatul sîngiurilor şi viclean uraşte Domnul.

7. [8] Şi eu, întru mulţimea milei tale, întra-voiu în casa ta, închina-mă-voiu cătră besêreca cea sfîntă a ta, cu frica ta.

8. [9] Doamne, povăţêşte-mă întru direptatea ta, pentru vrăjmaşii miei! Îndireptează înaintea ta calea mea.

9. [10] Căci nu iaste în rostul lor adevăr, inima lor e deşartă. [11] Groapă deşchisă grumazul lor, cu limbile lor vicleniia.

10. Judecă-i pre ei, Dumnezăule./ [12] Cază den sfaturile lor, după

Ms. 45, f. 224 r–224 v

4. Cu glasul mieu cătră Domnul am strigat, şi mă ascultă den muntele cel sfînt al lui.

5. (Strigare) Şi eu mă culcai şi adormii, sculaiu-mă, căce Domnul îmi va ajuta.

6. Nu mă voi tême de zeci de mii de nărod, celora ce împregiur mă împrésură.

7. Scoală, Doamne, mîntuiêşte-mă, Dumnedzăul mieu. [7] Căce tu ai lovit pre toţi ceia cemi nepriêtenesc mie întru dăşert; dinţii păcătoşilor ai zdrobit.

8. A Domnului mîntuirea, şi preste nărodul tău blagosloveniia ta. Slava.

La săvîrşit, întru laude. Psalmu a lui David. 4

1. Cînd aş striga eu, ascultatu-m-ai, Dumnedzăul dreptăţii mêle! Întru primejdie lărgit-ai pre mine! [2] Îndură-te pre mine şi ascultă ruga mea.

2. [3] Fiii a oamenilor, pănă cînd grei la inimă? Pentru căce iubiţi întru dăşertul şi cercaţi minciuna?
3. (Strigare) [4] Şi cunoaşteţi că au minunat Domnul pre curatul lui. Domnul va asculta pre mine, cînd voi striga cătră el.
4. [5] Mîniaţi-vă, şi nu greşiţi; carele dziceţi întru inimile voastre, preste aşternuturile voastre vă umiliţi.
5 (Strigare) [6] Jirtvuiţi jirtvă a dreptăţii, şi nădăjduiţi pre Domnul.

6. Mulţi zic: «Cine ne va arăta noao bunătăţile?». [7] Însemnă-să preste noi lumina fêţii tale, Doamne!

7. Dat-ai veselie la inima mea. [8] De roada grîului, vinului şi untdălemnului lor s-au înmulţit.
8. [9] Cu pace deodată mă voi culca şi voi adormi. [10] Căce tu, Doamne, dăusebi pre nădêjde m-ai lăcuit.

La săvîrşit, pentru moştenitoare. Psalmu lui David. 5

1. Graiurile mêle bagă-le în urechi, Doamne, pricêpe strigării mêle!

2. Ia aminte glasului rugii mêle, Împăratul mieu şi Dumnedzăul mieu! [3] Căce cătră tine mă voi ruga, Doamne!
3. Dimineaţa asculta-vei glasului mieu. [4] Dimineaţa dvori-voi ţie,// şi mă vei vedea.
4. Căce nu Dumnedzău vrînd fărădălêgea tu eşti.[5] Nu va nemerneci lîngă tine cela ce viclenêşte,
5. Nice vor rămînea cei fără de lêge în preajma ochilor tăi. [6] Urîşi pre toţi ceia ce fac fărădălêgea.
6. Piêrde-vei pre toţi ceia ce grăiesc minciuna. [7] Bărbatul sîngerilor şi viclean uraşte Domnul.
7. [8] Şi eu, întru mulţimea milei tale, întravoi în casa ta, închina-mă-voi cătră bisêreca cea sfîntă a ta, cu frica ta.
8. [9] Doamne, povăţêşte-mă întru dreptatea ta, pentru nepriêtenii miei! Îndrepteadză înaintea ta calea mea.
9. [10] Căce nu iaste întru rostul lor adevăr, inima lor întru dăşarte. [11] Gropniţă dăşchisă guşterul lor, cu limbile lor vicleniia.

10. Judecă-i pre ei, Dumnedzăule. [12] Să cază

Ms. 4389, f. 269 r–269 v

4. [5] Strigaiu cătră Domnul cu glasul mieu, şi m-au auzit den muntele său cel sfînt.

5. [6] Eu am aţipit şi am dormit, sculatu-mam, că m-au sprenjinit Domnul.

6. Nu mă voiu tême de mii[1] de năroade, care vor împresura împrejur.

7. Învii,[2] Doamne, mîntuiêşte-mă, Dumnezeul mieu. [8] Că tu ai rănit pre toţi cei ce mă vrăjmăşăsc în zadar; dinţii păcătoşilor i-ai fărîmat.

8. [9] A Domnului iaste mîntuirea, şi pre năroadele tale bună cuvîntarea ta. Slava.

În sfîrşit în cîntări. Cîntecul lui David. 4

1. Cînd am strigat, m-ai ascultat, Dumnezeul direptăţii mêle! Lărgitu-m-ai în scîrbe. [2] Îndură-mă[1] şi ascultă rugăciunea mea.

2. [3] Feciorii oamenilor, pînă cînd cu inimi grêle? Pentru ce iubiţi dăşărtăciunea şi cercaţi minciuna ?
3. [4] Şi să ştiţi că au minunat Domnul pre prea cuviosul lui. Auzi-mă-va Domnul, cînd voiu striga cătră dînsul.
4. [5] Mîniiaţi-vă şi nu greşiţi; cêle ce veţi grăi în inimile voastre, pre paturile[2] voastre vă umiliţi.
5. [6] Faceţi jărtvă jărtva direptăţii, şi vă nădăjduiţi pre Domnul.

6. Mulţi zic: «Cine va arăta noaoă cêle bune?». [7] Semnatu-se-au pre noi lumina fêţii tale, Doamne!

7. Dat-ai veselie în inima mea. [8] Den roada grîului, a vinului şi a undelemnului său se-au înmulţit.
8. [9] În pace dempreună mă voiu culca şi voiu adormi[3]. [10] Că tu, Doamne, de eluşi m-ai sălăşluit pre nădêjde.

La sfîrşit, de cêle moştinătoare. Cîntecul lui David. 5

1. [2] Graiurile mêle ia-le aminte, Doamne, înţelêge strigarea mea!

2. [3] Bagă în seamă glasul rugăciunii mêle, Împăratul mieu şi Dumnezeul mieu![4] Că cătră tine mă voiu ruga, Doamne!

3. Dimineaţa să auzi glasul mieu. [5] Dimineaţa voiu sta înaintea ta, şi mă vei vedea.
4. Că tu eşti Dumnezeul, cela ce nu vei fărădelegiuirea. [6] Nu se va sălăşlui[1] la tine cela ce hiclenêşte,
5. Nici vor rămînea[2] fărădelegiuitorii înaintea ochilor tăi. [7] Urît-ai pre toţi carii fac fărădelegiuire.
6. Piêrde-vei pre toţi ceia ce grăiesc minciună. De bărbatul sîngerurilor şi înşălătoriu se scîrbêşte Domnul.
7. [8] Iară eu, cu mulţimea milei tale, voiu întra în casa ta, închina-mă-voiu spre bisêrica ta cea sfîntă, în frica ta.
8. [9] Doamne, povăţêşte-mă cu direptatea ta, pentru vrăjmaşii miei! Îndireptează înaintea ta calea mea.
9. [10] Că nu iaste în gurile lor adeverinţă, inima lor în dăşărt. [11] Mormînt dăşchis grumazul lor, cu limbili lor înşăla.

10. Judecă pre dînşii, Doamne. Să cază den

Versiunea modernă

4. Glasul meu a strigat către Domnul şi din muntele cel sfînt al lui s-a auzit răspuns.

5. M-am culcat şi am adormit fără griji. Domnul mă va sprijini.

6. Nu mă tem de popoarele care mă împresoară.

7. Scoală, Doamne, mîntuieşte-mă, Dumnezeul meu! Tu ai lovit pe toţi vrăjmaşii mei din deşert. Tu ai zdrobit dinţii necredincioşilor.

8. Mîntuirea vine de la Domnul şi binecuvîntarea peste poporul tău este judecata ta.

Psalmul 4. Psalmul lui David în laude

1. De strig către tine, Doamne, Dumnezeul dreptăţii mele, tu mă auzi. La strîmtoare m-ai păzit de primejdie. Milostiveşte-te, Doamne, spre mine, şi ascultă ruga mea.

2. Iar voi, fiii oamenilor, pînă cînd veţi fi greoi la inimă? Pentru ce iubiţi deşertăciunea şi alegeţi minciuna?
3. Aflaţi că Domnul a făcut minuni pentru cuvioşii săi. El mă ascultă cînd îl strig.

4. Aprindeţi-vă, dar să nu greşiţi cu cele ce ziceţi în inimile voastre, în aşternut. Căiţi-vă!

5. Jertfiţi jertfa dreptăţii şi nădăjduiţi întru Domnul.

6. Mulţi zic: «Cine ne va arăta nouă ce e bine?». Lumina feţei tale, Doamne, s-a însemnat peste noi.

7. Dat-ai veselie în inima mea pentru rodul grîului, al vinului şi al untului de lemn ce s-au înmulţit.
8. Cu pace ne vom culca şi vom adormi, căci tu, Doamne, îndeosebi întru nădejde m-ai aşezat.

Psalmul 5. Al lui David. Protosul cîntăreţilor. Rugăciunea de dimineaţă

1. Ascultă, Doamne, cuvintele mele. Înţelege suspinul meu.

2. Ia aminte la glasul rugăciunii mele, Împărate şi Dumnezeul meu! Căci ţie mă rog, Doamne.

3. Tu auzi glasul meu dimineaţa; dimineaţa vin înaintea ta ca să mă vezi.

4. Tu eşti Dumnezeu cel care nu voieşte fărădelegea, vicleanul lîngă tine nu are loc.

5. Călcătorii de lege nu vor sta în faţa ochilor Tăi. Tu urăşti pe cei ce fac fărădelege.

6. Pe mincinoşi vei pierde. Domnul urăşte pe ucigaşi şi pe cei vicleni.

7. Prin dragostea ta, voi intra în casa ta şi, cu frică, mă voi închina spre sfîntul locaş al tău.

8. Învaţă-mă, Doamne, dreptatea ta, să vadă duşmanii ajutorul tău. Şi calea ta o îndreaptă înaintea mea!
9. În gura lor adevăr nu este. Inima lor e deşartă. Grumazul lor este o groapă deschisă. Viclenie poartă pe limbile lor.

10. Judecă-i, Dumnezeule, să se încurce în in-

Казъ деи сфатурилелор, дупъ мулцимѣ некре ві
динцелор лоръ, скоатеи пре джншіи кэчи тѣу
амэржт Дмне. Ши съ веселѣскъ, тоци гі
чѣ че недеждуескъ пре тине, ꙟвѣк севор букꙋ
ра, ши веи сълъшлуи ꙟтру еи. Ши севоръ ді
фълуи ꙟтру тине тоци чеи че юбескъ нꙋме
ле тъу, кэчи тꙋ веи благослови пре чел дирептъ. еі
Дмне, каку ѡ армъ де бунъ воире, нѣи кꙋнꙋ
натъ пре нои.

Ла съвжршит ꙟтру лауде пентру а опта, Ѱа
мулуи Двдъ Ѕ.

Дмне нꙋ ку мъніѧ та съмъ мустри ни а
ку урӂіѧ та съмъ черци. Милуѧ в
щемъ Дмне кэчи слаб сжнтъ, виндекъ
мъ Дмне, кэчи съ турбурарь оаселе мѣ
ле. Ши суфлетул міеу съ турбу г
ръ фоарте, ши тꙋ Дмне пънъ кжндъ? ꙟтоар д
чете Дмне, ши избъвѣще суфлетул міеу.
Мжнтуѧщемъ пентру мила та.
Кэчи нꙋ ѧсте ꙟмоарте поменирѣ та, ши ꙟ е
іадъ чине сева мъртурией ціе? Остенитам ѕ
ꙟтру суспинул міеу, скълдавою ꙟтоате
нопцияе патул міеу, ку лакръмиле мѣле,
ащернутуль міеу воѭ уда.
Турбурьсе де мъніе окиул міеу, векимъ ꙟтру з
тоци връжмашіи міеи. Депъртацивъ дела и
мине тоци чеѧ чефачец фъръделѣӂе, кэчи ау
аскултат Дмнул гласул пліжнсоріи мѣле.
Аузитау Дмнул руга мѣ, Дмнул ругъчюнѣ мѣ ѳ
ау пріимит. Рушинѣзесе ши съ турбуре фоа і
рте тоци връжмашіи міеи, ꙟтоаркъсе ши съ ру
шинѣзе фоарте прен сжргуиалъ. Слава.
Ѱаломь ал луи Двдъ, кареле лау кжнтат Дмнꙋ
луи, пентру кувинтеле луи Хуси феторул луи
Іемени З.

Дмне Дмнезъул міеу пре тине нъдеж а
дуіи, мжнтуѧщемъ де тоци чеи чемъ
гонеск, ши мъмжнтуѧще. Ка нꙋ в
кжндаи ва хръпи ка ун леу суфлетул
міеу, нефіиндъ чел че мжнтуѧще, ни
чел че хълъдуѧще. Дмне Дмнезъул міеу, г
де амфъкут ачаста, де ѧсте стржмбътате
ꙟтру мжниле мѣле. Де ам ръсплътит челор д
чем дау міе рѣле, съказ даръ дела връжмашіи
міеи дешърть. Съгонѣскъ даръ връжма е
шул суфлетул міеу, ши съ апуче, ши съ калче
ла пъмжнтъ віаца мѣ, ши мърирѣ мѣ ꙟцъръ
нъ съ ѡ сълъшлуѧскъ. (стригаре) Скоа ѕ
лъте Дмне ку урӂиѧ та, ꙟналцъте ку мъніе
асупра връжмашилор тъи. Ши те скоалъ з
Дмне Дмнезъул міеу, ку порунка карѣ аи пору
нчит, ши адунарѣ нъроаделор тева ꙟкунџура.
Ши пентру ачаста ꙟтру ꙟнълциме ꙟтоарчете, и
Дмнул ва жудека нъроаделе. Жудекъ міе ѳ
Дмне дупъ дирептатѣ мѣ, ши дупъ неръута
тѣ чѣ че е асупра мѣ. Съвжршаскъсе даръ і
виклешугул челор пъкътошин, ши веи ꙟдирепта
пре чел дирептъ, черчетжндь инимиле ши мушкіи
Дмнезъу. Диреп е ажуторул міеу дела аі
Дмну

Biblia 1688, pag. 383, col. II

mulțimea necredințelor lor scoate-i pre dînșii, căci te-au amărît, Doamne.

11. [13] Și să veselească toți ceia ce nedejduiesc pre tine, în veac se vor bucura, și vei sălășlui întru ei. [14] Și se vor fălui întru tine toți cei ce iubesc numele tău.

12. Căci tu vei blagoslovi pre cel direpț, [15] Doamne, ca cu o armă de bună voire ne-ai cununat pre noi.

La săvîrșit, întru laude, pentru a opta.
Psalmu lui David. 6

1. Doamne, nu cu mîniia ta să mă mustri, nici cu urgiia ta să mă cerți.

2. Miluiêște-mă, Doamne, căci slab sînt, vindecă-mă, Doamne, căci să turburară oasele mêle.

3. Și sufletul mieu să turbură[α] foarte, și tu, Doamne, pînă cînd?

4. Întoarce-te, Doamne, și izbăvêște sufletul mieu. [4] Mîntuiêște-mă pentru mila ta.

5. Căci nu iaste în moarte pomenirea ta, și în iad cine se va mărturisi ție?

6. Ostenit-am întru suspinul mieu, scălda-voiu în toate nopțile patul mieu, cu lacrămile mêle așternutul mieu voiu uda.

7. Turbură[α]-se de mînie ochiul mieu, vechiiu-mă întru toți vrăjmașii miei.

8. Depărtați-vă de la mine toți ceia ce faceț fărădelêge, căci au ascultat Domnul glasul plînsorii mêle.

9. Auzit-au Domnul ruga mea, Domnul rugăciunea mea au priimit.

10. Rușinêze-se și să turbure foarte toți vrăjmașii miei, întoarcă-se și să rușinêze foarte pren sîrguială. Slava.

Psalm al lui David, carele l-au cîntat Domnului
pentru cuvintele lui Husi, feciorul lui Iemeni. 7

1. Doamne Dumnezăul mieu, pre tine nădejduiiu. Mîntuiêște-mă de toți cei ce mă gonesc, și mă mîntuiêște.

2. Ca nu cîndai va hrăpi ca un leu sufletul mieu, nefiind cel ce mîntuiêște, nici cel ce hălăduiêște.

3. Doamne Dumnezăul mieu, de am făcut aceasta, de iaste strîmbătate întru mîinile mêle,

4. De am răsplătit celor ce-m dau mie rêle, să caz dară de la vrăjmașii miei deșărt.

5. Să gonească dară vrăjmașul sufletul mieu și să apuce, și să calce la pămînt viața mea, și mărirea mea în țărînă să o sălășluiască.

6. (Strigare) Scoală-te, Doamne, cu urgiia ta, înalță-te cu mînie asupra vrăjmașilor tăi. [7] Și te scoală, Doamne Dumnezăul mieu, cu porunca carea ai poruncit,

7. Și adunarea năroadelor te va încungiura. [8] Și pentru aceasta întru înălțime întoarce-te.

8. Domnul va judeca năroadele. [9] Judecă mie, Doamne, după direptatea mea și după nerăutatea cea ce e asupra mea.

9. [10] Săvîrșască-se dară vicleșugul celor păcătoși, și vei îndirepta pre cel direpț, cercetînd inimile și mușchii, Dumnezău.

10. [11] Dirept e ajutorul mieu de la/ Dumnezău, cel ce mîntuiêște pre cei direpți la inimă.

Ms. 45, f. 224 v

dentru sfaturile lor, după mulţimea necredinţelor lor scoate-i pre înşi, căce te-au amărît, Doamne.

11. [13]. Şi să să veselească toţi ceia ce nădăjduiesc pre tine, în vac să vor bucura, şi vei sălăşlui întru ei. [14] Şi să vor făli întru tine toţi[1] ceia ce iubăsc numele tău.

12. Căce tu vei blagoslovi pre cel drept, [15] Doamne, ca cu o armă de bună voie ne-ai încununat pre noi.

La săvîrşit, întru laude, pentru a opta. Psalmu lui David. 6

1. Doamne, nu cu mîniia ta să mustri pre mine, nice cu urgiia ta să mă cerţi pre mine.

2. Miluiêşte-mă, Doamne, căce slab sînt, vindecă-mă, Doamne, căce să turburară oasele mêle.

3. Şi sufletul mieu să turbură[α] foarte, şi tu, Doamne, pănă cînd ?

4. Întoarce-te, Doamne[1], şi[2] mîntuiêşte sufletul mieu. [4] Mîntuiêşte-mă pentru mila ta.

5. Căce nu iaste întru moarte cela ce pomenêşte pre tine, şi întru iad cine să va mărturisi ţie?

6. Ostenit-am întru suspinul mieu, scălda-voi preste fieştecare noapte patul mieu, cu lacrămile mêle aşternutul mieu voi uda.

7. Turbură[α]-să de mînie ochiul mieu, învechiiu-mă întru toţi nepriêtenii miei.

8. Dăpărtaţi-vă de la mine toţi ceia ce faceţi fărădelêgea, căce au ascultat Domnul glasului plînsorii mêle.

9. Audzit-au Domnul rugii mêle, Domnul ruga mea au priimit.

10. Ruşinêdze-se şi turbure-se foarte toţi nepriêtenii miei, întoarcă-să şi ruşinêdze-se foarte pren sîrguială. Slava.

Psălmu a lui David, carele l-au cîntat Domnului pentru cuvintele lui Husi, ficiorul Iemeni. 7

1. Doamne Dumnedzăul mieu, pre tine nădăjduii. Mîntuiêşte-mă dentru toţi ceia ci mă gonesc, şi mă mîntuiêşte[1].

2. Ca nu cîndai va apuca ca leul sufletul mieu, nefiind cela ce mîntuiêşte, nice cela ce scapă.

3. Doamne Dumnedzăul mieu, dă am făcut aceasta, dă iaste strîmbătate întru mîinele mêle,

4. Dă am răsplătit celora ce-mi dau mie rêle, să cadz dară[2] de la nepriêtenii miei dăşert.

5. Să gonească dară nepriêtenul sufletul mieu şi să apuce, şi să calce la pămînt viaţa mea, şi mărirea mea la ţărnă să o sălăşluiască.

6. (Strigare) Scoală-te, Doamne, cu urgiia ta, înalţă-te întru marginile nepriêtenilor tăi. [7] Şi scoală-te, Doamne Dumnedzăul mieu, cu porinca carea ai porîncit,

7. Şi adunarea năroadelor te va încungiura. [8] Şi pentru aceasta întru înălţime întoarce-te.

8. Domnul va judeca năroadele.[9] Judecă mie, Doamne, după dreptatea mea şi după nerăutatea mea preste mine.

9. [10] Săvîrşască-să dară vicleşugul celor păcătoşi, şi vei îndrepta pre cel drept, cercetînd inimile şi muşchii, Dumnedzău.

10. [11] Dreptu-i ajutoriul mieu de la Dumnedzău, cela ce mîntuiêşte pre cei drepţi la inimă.

Ms. 4389, f. 269 v–270 r

cugetele[3] lor, după mulţimea necredinţei lor leapădă-i, că au mîniiat[4] pre tine, Doamne.

11. [12] Şi se vor veseli toţi carii se nădăjduiesc pre tine, în vêci se vor bucura, şi te vei sălăşlui într-înşii. Şi se vor lăuda de[5] tine ceia ce iubesc nume<le> tău.

12. [13] Că tu bine vei cuvînta, Doamne, pre cel dirept. Că cu arma voirii cei bune ne-ai încununat.//

[1] La sfîrşit, întru laude, de a opta. Cîntecul lui David. 6

1. [2] Doamne, să nu mă vădeşti[1] cu urgiia ta, nici să mă cerţi cu mîniia ta.

2. [3] Miluiêşte-mă, Doamne, că sînt slab, vindecă-mă, Doamne, că se-au turburat oasele mêle.

3. [4] Şi sufletul mieu se turbură[α] foarte, şi tu, Doamne, pînă cînd ?

4. [5] Întoarce-te, Doamne, şi mîntuiêşte sufletul mieu, mîntuiêşte-mă pentru mila ta.

5. [6] Că nu iaste în moarte cine să te pomenească, şi în iad cine se va mărturisi ţie?

6. [7] Ostenit-am în suspinarea mea, spăla-voiu în toate nopţile aşternutul mieu, cu lacrămele mêle voiu uda patul mieu.

7. [8] Turburatu-se-au de urgie ochiul mieu, învechit-am întru toţi vrăjmaşii miei.

8. [9] Dăpărtaţi-vă de la mine toţi carii faceţi fărădelegiuire, că au auzit Domnul glasul plîngerii mêle.

9. [10] Auzit-au Domnul rugăciunea mea, priimit-au Domnul rugăciunea mea.

10. [11] Să se ruşinêze şi să se turbure toţi vrăjmaşii miei, să se întoarcă şi să se ruşinêze foarte degrabă. Slava.

[1] Cîntecul lui David care l-au cîntat Domnului de cuvintele lui Husie, feciorul Eminei. 7

1. [2] Doamne Dumnezeul mieu, pre tine m-am nădăjduit. Mîntuiêşte-mă de toţi ceia ce mă gonesc, şi mă izbăvêşte.

2. [3] Ca să nu zmîcească cîndvaşi ca leul sufletul mieu, nefiind[1] cine să-l izbăvească, nici să-l mîntuiască.

3. [4] Doamne Dumnezeul mieu, de am făcut aceasta, de iaste nedireptate în mîinile mêle,

4. [5] De am plătit[2] celor ce au făcut mie răotăţi, să caz dară de la vrăjmaşii miei dăşărt.

5. [6] Să gonească dară vrăjmaşul sufletul mieu şi să-l ajungă, şi să calce în pămînt viiaţa mea, şi slava mea să o sălăşluiască în ţărînă.

6. [7] Învii, Doamne, cu mîniia ta, înalţă-te în marginile vrăjmaşilor tăi. [8] Şi te scoală, Doamne Dumnezeul mieu, cu porunca carea ai porîncit,

7. Şi strînsura năroadelor te va ocoli. Şi de aceasta te întoarce la înălţime.

8. [9] Domnul va judeca năroadele. Judecă-mă, Doamne, după direptatea mea şi după neräotatea mea asupra mea.

9. [10] Să se sfîrşască răotatea celor păcătoşi, şi să îndireptezi pe cel dirept, cela ce ispiteşti inimile şi droburile, Dumnezeule, pre dirept.

10. [11] Ajutoriul mieu de la Dumnezeul cela ce mîntuiêşte pre cei direpţi cu inima.

Versiunea modernă

trigile lor! Alungă-i pentru mulţimea nelegiuirii, că te-au amărît, Doamne.

11. Să se veselească toţi cei ce nădăjduiesc întru tine. În veac se vor bucura şi se vor lăuda cu tine toţi cei ce iubesc numele tău, tu vei fi lor adăpost.

12. Tu vei binecuvînta pe cel drept. Căci tu ne-ai încununat cu bunăvoinţă.

Psalmul 6

1. Nu mă mustra cu mînia ta, Doamne, şi cu urgia ta să nu mă cerţi.

2. Miluieşte-mă, Doamne, că slab sînt; vindecă-mă, Doamne, că s-au tulburat mădularele mele;

3. Şi sufletul meu s-a tulburat, pînă cînd, Doamne?

4. Întoarce-te, Doamne; izbăveşte sufletul meu, mîntuieşte-mă, pentru dragostea ta.

5. Căci în moarte nimeni nu te mai pomeneşte. În iad cine te va lăuda?

6. În durerea mea am ostenit, în fiecare noapte îmi voi spăla suspinînd patul cu lacrimile mele peste aşternutul meu ud.

7. Ochiul meu s-a tulburat de supărare, am îmbătrînit între vrăjmaşii mei.

8. Depărtaţi-vă de la mine cei ce urziţi fărădelegea, Domnul a auzit glasul plîngerii mele.

9. Şi cererea mea Domnul a auzit-o şi a primit rugăciunea mea.

10. Toţi vrăjmaşii mei să se tulbure foarte; să se ruşineze, să se întoarcă înapoi.

Psalmul 7. Al lui David

1. Doamne, Dumnezeul meu, tu eşti acoperămîntul meu. Izbăveşte-mă de toţi prigonitorii mei, că tu îmi dăruieşti nădejdea mîntuirii.

2. Să nu răpească sufletul meu precum un leu, părăsit de izbăvitorul şi mîntuitorul meu.

3. Doamne, dacă eu am greşit, dacă am fost nedrept cu mîinile mele,

4. Dacă am răsplătit cu rău răutăţile ce mi s-au făcut, dacă am jefuit pe vrăjmaşii mei fără temei,

5. Să prindă vrăjmaşul sufletul meu, să calce în picioare viaţa mea, mărimea mea să o îngroape în ţărînă.

6. Înalţă-te, Doamne, cu mînie, pînă la hotarele vrăjmaşilor mei; scoală-te, Doamne, Dumnezeul meu, să împlineşti porunca dată nouă.

7. Şi popoarele adunîndu-se te vor înconjura, iar tu te vei întoarce în înălţimea ta.

8. Popoarele vor intra la judecată; judecă-mă, Doamne, dacă am fost drept, judecă-mă după nevinovăţia mea.

9. Să se sfîrşească odată răutatea păcătoşilor, cel drept să fie întărit de tine, Doamne, cel ce cunoşte inimile şi rărunchii, Dumnezeul dreptăţii.

10. De la Dumnezeu vine ajutorul meu, cel ce mîntuieşte pe cei cu inima dreaptă.

Biblia 1688, pag. 384, col. I

11. [12] Dumnezău judecătoriu direpţ e şi tare, şi mult îngăduitoriu, şi neaducînd urgie în toate zilele.

12. [13] De nu vă veţ întoarce, sabiia lui o va luci, arcul lui au încordat şi l-au gătit pre el.

13. [14] Şi întru el au gătit arme de moarte, săgeţile lui celor ce ard le-au făcut.

14. [15] Iată chinui[α] strîmbătatea, zemisli dureri şi născu fărădelêge.

15. [16] Groapă săpă, şi o adîncă pre ea, şi va cădea în groapa carea au făcut.

16. [17] Întoarce-se-va durêrea lui la capul lui, şi pre crêştetul lui strîmbătatea lui se va pogorî.

17. [18] Mărturisi-mă-voiu Domnului după direptatea lui, şi voiu cînta numelui Domnului celui[1] înalt.

La săvîrşit, pentru teascuri.
Psalm al lui David. 8

1. Doamne Domnul nostru, foarte e minunat numele tău întru tot pămîntul! [2] Căci s-au rădicat mare cuviinţa ta mai sus de ceriuri.

2. [3] Den rostul pruncilor şi sugătorilor ai întărit laudă pentru vrăjmaşii tăi ca să surpe pre vrăjmaşi şi izbînditori.

3. [4] Căci voiu vedea ceriurile, lucrurile dêgetelor tale, luna şi stêlele, carele tu ai întemeiat.

4. [5] Ce iaste omul, căci pomeneşti pre el? Sau fiiul omului, căci socoteşti pre el?

5. [6] Înmicşoratu-l-ai pre dînsul puţin oarece decît îngerii, cu mărire şi cinste l-ai cununat pre el.

6. Şi l-ai pus pre dînsul preste faptele mîinilor tale. [7] Toate le-ai supus supt picioarele lui.

7. Oile, şi vacile, toate, şi încă şi dobitoacele cîmpului.

8. Pasările ceriului, şi peştii mării, cêlea ce merg pre cărările mărilor.

9. Doamne Domnul nostru, foarte iaste minunat numele tău în tot pămîntul! Slava.

CATHISMA 2. La săvîrşit, pentru cêle ascunse ale fiiului lui.
Psalomul lui David. 9

1. Mărturisi-mă-voiu ţie, Doamne, cu toată inema mea, povesti-voiu toate minunele tale.
2. Veseli-mă-voiu şi mă voiu bucura întru tine, cînta-voiu numelui tău, Înalte.
3. Cînd să va întoarce vrăjmaşul mieu înapoi, slăbi-vor şi vor peri de cătră faţa ta.
4. Căci ai făcut judecata mea şi legiuirea mea, şăzut-ai pre scaun, cel ce judeci direptatea.
5. Certaş limbile, şi peri necredinciosul; numele lor l-ai stins în veac şi în veacul veacului.

6. Vrăjmaşului lipsiră sabiile desăvîrşit, şi cetăţ surpaş. [7] Peri pomenirea lui cu sunet.

7. Şi Domnul în veac rămîne. [8] Gătit-ai cu judecată scaunul lui.

8. Şi el va judeca lumea cu direptate, judeca-va norodul cu direptate.

9. Şi să făcu Domnul scăpare săracului, ajutoriu la bune vremi, întru năcazuri.
10. Şi nădejduiască pre tine cei ce cunosc numele/ tău, căci n-ai părăsit pre cei ce te cercetează[1], Doamne!

Ms. 45, f. 224v–225r

11. [12] Dumnedzău, judecător drept şi vîrtos, şi mult îngăduitor, şi nu urgie aducînd pren fieştecare dzi.

12. [13] Dă nu veţi întoarce, sabiia lui o va luci, arcul lui l-au încordat şi l-au gătit pre el.

13. [14] Şi întru el au gătit cinii de moarte, săgeţile lui celora ce ard le-au făcut.

14. [15] Iată chinui strîmbătate, zemisli durêre şi născu fărădelêge.

15. [16] Groapă săpă, şi o adîncă pre ea, şi va cădea întru borta carea au făcut.

16. [17] Întoarce-va durêrea lui la capul lui, şi pre crêştetul lui strîmbătatea lui să va pogorî.

17. [18] Mărturisi-mă-voi Domnului după dreptatea lui, şi voi cînta numele Domnului celui înalt.

La săvîrşit, pentru teascuri. Psalmu a lui David. 8

1. Doamne Domnul nostru, foarte-i minunat numele tău întru tot pămîntul! [2] Căce s-au rădicat mare cuviinţa ta mai sus de ceriuri.

2. [3] Den rostul pruncilor şi sugătorilor ai întărit laudă pentru nepriêtenii tăi ca să surpi pre nepriêten şi izbînditor.

3. [4] Căce voi vedea ceriurile, lucrurile dêgetilor tale, luna şi stêlele, carele tu ai întemeiat.

4. [5] Ce iaste omul, căce pomeneşti pre el? Sau fiiul omului, căce socoteşti pre el?

5. [6] Împuţinatu-l-ai pre el puţîn oarece de înger, cu mărire şi cu cinste l-ai încununat pre îns.

6. Şi l-ai pus pre îns preste faptele mîinelor tale. [7] Toate le-ai pus dedesuptul piciorului lui.//

7. Oi, şi vacile, toate, şi încă şi dobitoacele cîmpului.

8. Pasările ceriului, şi peştii mării, cêlea ce merg cărările mărilor.

9. Doamne Domnul nostru, foarte iaste minunat numele tău întru tot pămîntul! Slava.

CATHISMA 1. La săvîrşit, pentru cêle ascunse ale fiiului. Psalmu lui David. 9

1. Mărturisi-mă-voi ţie, Doamne, cu toată inima mea, povesti-voi toate minunile tale.

2. Veseli-mă-voi şi mă voi bucura întru tine, cînta-voi numelui tău, Înalte.

3. Cînd să întoarnă nepriêtenul mieu înapoi, slăbi-vor şi vor peri de cătră faţa ta.

4. Căce ai făcut judeţul mieu şi legiuirea mea, şezut-ai pre scaun, cela ce judeci pre dreptate.

5. Împărţişi limbilor, şi peri necredinciosul; numele lor l-ai stinsu întru vac[1].

6. A nepriêtenului lipsiră sabii desăvîrşit, şi cetăţi surpaşi. [7] Peri pomenirea lui cu sunet.

7. Şi Domnul în vac rămîne. [8] Gătit-ai cu judeţ scaunul lui.

8. Şi el va judeca lumea cu dreptate, judeca-va năroadele cu dreptate.

9. Şi să făcu Domnul scăpare mêserului, ajutor întru bune vremi, întru năcazuri.

10. Şi nădăjduiască pre tine ceia ce cunosc numele tău, căce n-ai părăsit pre ceia ci te cerceteadză pre tine, Doamne!

Ms. 4389, f. 270r–270v

11. [12] Dumnezeu, judecătoriul cel dirept şi tare, şi îndălung răbdătoriu, şi carele nu aduce mînie în toate zilele.

12. [13] Deaca nu vă veţi întoarce, sabiia sa va luci,[3] arcul lui l-au încordat şi l-au gătit.

13. [14] Şi au gătit într-însul vase de moarte, săgeţile lui le-au făcut celor ce ard.

14. [15] Iată boli cu nedireptate, zămislit-au durêre şi au născut fărădelegiuire.

15. [16] Săpă groapă, şi o adîncă, şi au căzut în groapa carea au făcut.

16. [17] Întorsu-se-au durêrea lui pre capul lui, şi pre crêştetul lui se va pogorî nedireptatea lui.

17. [18] Mărturisi-mă-voiu Domnului după direptatea lui, şi voiu cînta numelui Domnului celui înalt[4].

[1] La sfîrşit, pentru teascure. Cîntecul lui David. 8

1. [2] Doamne Domnul nostru, cît iaste de minunat numele tău preste tot pămîntul! Că seau rădicat marea ta cuviinţă mai sus decît ceriurile.

2. [3] Den gurile coconaşilor şi ale celor ce sug ai săvîrşit lauda pentru vrăjmaşii tăi ca să fărîmi pre vrăjmaş şi pre izbînditoriu.

3. [4] Că voiu vedea ceriurile, lucrurile dêgetelor tale, luna şi stêlele, care le -ai întemeiat tu.

4. [5] Ce iaste omul, de-ţi aduci aminte de dînsul? Sau feciorul omului, de-l cercetezi?

5. [6] Că puţinel oarece l-ai mai micşorat decît îngerii, încununatu-l-ai cu slavă şi cu cinste.

6. [7] Şi l-ai pus preste faptele mîinilor tale. [8] Toate ai supus[1] supt picioarele lui.

7. Oile, şi boii, toate, şi încă şi dobitoacele cîmpului;

8. [9] Pasările ceriului, şi peştii mării, carii trec cărările mării.

9. [10] Doamne Domnul nostru, cît iaste de minunat numele tău preste tot pămîntul! Slava.

[1] Şădêrea 2. La sfîrşit, pentru cêle ascunse ale feciorului. Cîntecul lui David. 9

1. [2] Mărturisi-mă-voiu ţie, Doamne, cu toată inima mea, spune-voiu toate minunile tale.

2. [3] Veseli-mă-voiu şi mă voiu bucura de tine, cînt numelui tău, Înaltule.

3. [4] Cînd se va întoarce vrăjmaşul mieu îndărăt, slăbi-vor şi vor peri de faţa ta.

4. [5] Că ai făcut judecata mea şi pîra mea, şăzut-ai pre scaun, cela ce judeci pre direptate.

5. [6] Certat-ai limbile, şi au perit cel necredincios; numele lui l-ai pierdut// în veac şi în veacul veacului.

6. [7] Lipsit-au săbiile vrăjmaşului desăvîrşit, şi ai sfărîmat cetăţile. Perit-au pomenirea lui cu sunet.

7. [8] Şi Domnul trăiêşte[1] în vêci. Gătit-au scaunul său spre judecată.

8. [9] Şi el va judeca lumea, pre direptate, judeca-va pre năroade în dirept.

9. [10] Şi fu Domnul scăpare săracului, ajutător în scîrbe, în vremile cêle bune[2].

10. [11] Şi să se nădăjduiască pre tine ceia ce ştiu numele tău, că n-ai lăsat pre ceia ce te cercetează, Doamne!

Versiunea modernă

11. Dumnezeu este un judecător drept, îndelung răbdător în mînie.

12. Dacă nu vă veţi întoarce, el va ascuţi sabia sa şi va încorda arcul său.

13. El a pregătit uneltele morţii şi vă va arde cu săgeţile sale.

14. Cel ce pofteşte nedreptatea zămisleşte silnicia şi naşte nelegiuirea.

15. Cel ce sapă o groapă adîncă, va cădea însuşi în groapa pe care a făcut-o.

16. Nedreptatea se întoarce peste capul lui, silnicia se va pogorî peste creştetul său.

17. Pe Dumnezeu, Domnul cel drept, îl voi lăuda şi voi cînta numele lui, celui preaînalt.

Psalmul 8. Al lui David

1. Doamne, Dumnezeul nostru, ce mare este numele tău în tot pămîntul! Slava ta se înălţă mai presus de ceruri.

2. Din lauda pruncilor şi a celor mai mici ai zidit cetate ca să tacă păgînul şi vrăjmaşul tău.

3. Privesc cerurile, lucrul mîinilor tale, luna şi stelele pe care tu le-ai făcut şi îmi zic:

4. Ce mic este omul şi tu, totuşi, îţi aminteşti de el, sau fiul omului, pe care îl cercetezi!

5. L-ai aşezat pe el pe o dreaptă sub îngeri, dar l-ai încununat cu slavă şi cu cinste.

6. L-ai pus stăpîn peste lucrul mîinilor tale, toate le-ai pus sub picioarele lui.

7. Oile şi boii şi dobitoacele cîmpului;

8. Păsările cerului şi peştii şi cele ce străbat cărările mărilor.

9. Ce minunat este numele tău, Doamne Dumnezeul nostru în tot pămîntul!

Psalmul 9. Al lui David

1. Doamne, te voi lăuda din toată inima mea şi voi povesti toate minunile tale.

2. Pentru tine mă voi bucura şi voi cînta numele tău, Preaînalte.

3. De se vor întoarce vrăjmaşii mei, în faţa ta vor slăbi şi vor fi daţi pierzaniei.

4. Vei sta pe tronul tău şi mă vei judeca după dreptate.

5. Ai certat neamurile, nelegiuiţii pier; stins e numele lor în veacul veacului.

6. Tu le-ai surpat cetăţile şi ei n-au mai avut săbii. Amintirea lor s-a şters.

7. Iar Domnul rămîne în veac, scaunul lui de judecată e pregătit.

8. El va judeca lumea drept, va judeca popoarele.

9. Domnul este scăparea săracului, ajutor în necazuri la vreme potrivită.

10. Cei ce cunosc numele tău au nădejde, fiindcă tu n-ai părăsit, Doamne, pe cei ce te caută.

Biblia 1688, pag. 384, col. II

11. Cîntaț Domnului celui ce lăcuiêşte în Sion, povestiț întru limbi tocmêlele lui.
12. Căci cela ce cercetează sîngiurile lor şi-au adus aminte, n-au uitat strigarea săracilor.
13. Miluiêşte-mă, Doamne, vezi smerenia mea, de cătră vrăjmaşii miei. [14] Cela ce mă înalți pre mine den porțile morții,

14. Pentru ca să povestesc toate laudele tale în porțile fêtei Sionului. [15] Veseli-ne-vom pre mîntuirea ta.

15. Înfipseră-se limbile întru stricăciunea carea au făcut. [16] În lațul acesta care au ascuns prinse-se piciorul lor.

16. [17] Cunoaşte-se Domnul judecăți făcînd, întru faptele mînilor lui să prinse păcătosul.
17. [18] (Cîntare a strigării) Întoarcă-se păcătoşii la iad, toate limbile cêle ce uită pre Dumnezeu.

18. [19] Căci nu pînă în săvîrşit să va uita săracul, răbdarea săracilor nu va peri desăvîrşit.
19. [20] Scoală-te, Doamne, nu să întărească omul; judece-se limbile înaintea ta.
20. [21] Pune, Doamne, tocmitoriu de lêge preste ei, cunoască limbile că oameni sînt.

21. [22] (Strigare) Pentru căci, Doamne, stai de departe, treci cu vedêrea la bune vremi întru necazuri?

22. [23] Cînd să semețêşte necredinciosul, ațîță-se săracul, prindu-se întru svaturile carele socotesc.

23. [24] Căci să laudă păcătosul întru pohtele sufletului lui, şi cel ce face strîmbătate să binecuvintează.

24. [25] Întărîtă[α] pre Domnul păcătosul, după mulțimea urgiei lui nu va cerceta. [26] Nu iaste Dumnezeu înaintea lui.

25. Spurcă-se căile lui în toată vrêmea. [27] Strică-se judecățile tale de cătră fața lui, tuturor vrăjmaşilor lui va stăpîni de tot.

26. [28] Pentru că zice întru inema lui: «Nu mă voiu clăti den rudă în rudă, fără de rău».
27. [29] Carea de blestem rostul lui iaste plin, şi de amărăciune, şi de vicleşug, supt limba lui osteneală şi durêre.

28. [30] Şade întru vicleşug cu cei avuț întru ascunsuri, ca să ucigă pre cel nevinovat. [31] Ochii lui la cel sărac să uită.

29. [32] Pîndêşte întru ascuns, ca leul la stîna lui; pîndêşte ca să apuce pre sărac, să apuce pre sărac, deaca-l va trage pre el.

30. [33] În lațul lui va smeri pre el, pleca-se-va şi va cădea, deaca va stăpîni el pre săraci.
31. [34] Pentru că au zis întru inema lui: «Uitat-au Dumnezeu, întors-au fața lui, ca să nu vază desăvîrşit!».

32. [35] Scoală-te, Doamne Dumnezeul mieu, înalțe-se mîna ta, nu uita pre săracii tăi desăvîrşit!

33. [36] Pentru care lucru au întărîtat necredinciosul pre Dumnezeu? Pentru că au zis întru inema lui: Nu va cerceta!

34. [37] Vezi că tu osteneala şi durêrea socoteşti, ca să-l dai pre el în mînile tale. [38] Ție s-au lăsat săracul, surumanului tu ai fost ajutoriu.

35. [39] Zdrobêşte brațul celui păcătos şi rău, cerca-se-va păcatul lui, şi/ nu se va afla.

Ms. 45, f. 225 r

11. Cîntaţi Domnului celuia ce lăcuiêşte în Sion, povestiţi întru limbi tocmêlele lui.

12. Căce cela ce cerceteadză sîngiurile lor ş-au adus aminte, nu au uitat strigarea mêserilor.

13. Miluiêşte-mă, Doamne, vezi smereniia mea, dentru nepriêtenii miei. [14] Cela ci mă înalţi pre mine dentru porţile morţii,

14. Pentru ca să povestesc toate laudele tale întru porţile fêtei Sion. [15] Veseli-ne-vom pre mîntuirea ta.

15. Înfipseră-să limbile întru stricarea carea au făcut. [16] Întru laţul acesta carele au ascuns prinse-să piciorul lor.

16. [17] Cunoaşte-să Domnul judeţul făcînd, întru faptele mîinilor lor să prinse păcătosul.

17. [18] (Cîntare a strigării) Întoarcă-să păcătoşii la iad, toate limbile cêlea ce uită pre Dumnedzău.

18. [19] Căce nu pănă la săvîrşit să va uita săracul, răbdarea mêserilor nu va peri desăvîrşit.

19. [20] Scoală-te, Doamne, nu să întărească omul; judeci-să limbile înaintea ta.

20. [21] Pune, Doamne, tocmitor de lêge preste ei, cunoască limbile că oameni sînt.

21. [22] (Strigare) Pentru căce, Doamne, stai de departe, treci cu vedêrea întru bune vremi întru năcazuri?

22. [23] Cînd să simeţêşte necredinciosul, aţîţă[a]-să săracul, prindu-să întru sfaturile carele socotesc.

23. [24] Căce să laudă păcătosul întru poftele sufletului lui, şi cela ce face strîmbătate să binecuvinteadză.

24. [25] Întări[a]tă pre Domnul păcătosul, după mulţimea urgiei lui nu va cerceta. [26] Nu iaste Dumnedzău înaintea lui.

25. Spurcă[a]-să căile lui întru toată vrêmea. [27] Strică[a]-să judeţele tale de cătră faţa lui, a tuturor nepriêtenilor lui va stăpîni de tot.

26. [28] Pentru căce dzise întru inima lui: «Nu mă voi clăti dentru rudă întru rudă fără de rău».

27. [29] Căruia de blăstăm rostul lui iaste plin, şi de amărăciune, şi de vicleşug, supt limba lui ostenealā şi durêre.

28. [30] Şade întru alej[2] cu cei avuţi întru ascunsuri, ca să ucigă pre cel nevinovat. [31] Ochii lui la cel mêser caută.

29. [32] Aleşuiêşte[3] întru ascuns, ca leul la stîna lui; aleşuiêşte ca să apuce pre sărac, să apuce pre sărac, daca-l va trage pre el.

30. [33] Întru laţul lui va smeri pre el, pleca-să-va şi va cădea, daca va stăpîni el pre mêseri.

31. [34] Pentru că au dzis întru inima lui: «Uitat-au Dumnedzău, întors-au faţa lui, ca să nu vază desăvîrşit!».

32. [35] Scoală-te, Doamne Dumnedzăul mieu[4], înalţe-se mîna ta, nu uita pre cei mêseri ai tăi desăvîrşit![5]

33. [36] Pentru care lucru au întărîtat necredinciosul pre Dumnedzău? Pentru că au dzis întru inima lui: Nu va cerceta!

34. [37] Vezi că tu durêre şi ostenealā socoteşti, ca să-l dai pre el la mîinile tale. [38] Ţie s-au lăsat săracul, săracului tu ai fost ajutor.

35. [39] Zdrobêşte braţul celui păcătos şi rău, cerca-să-va păcatul lui şi nu să va afla.

Ms. 4389, f. 270 v

11. [12] Cîntaţi Domnului celui ce lăcuiêşte în Sion, spuneţi în limbi tocmêlele lui.

12. [13] Că ş-au adus aminte cela ce cercetează sîngele lor, n-au uitat strigarea celor săraci.

13. [14] Miluiêşte-mă, Doamne, vezi umilinţa mea, de la vrăjmaşii miei. [15] Cela ce mă înalţi den porţile morţii,

14. Ca să spuiu toate laudele tale în porţile fêtii Sionului. [16] Bucura-ne-vom de mîntuirea ta.

15. Cufundat-au limbile în periciunea carea au făcut. În cursa aceasta carea au ascuns se-au legat[3] piciorul lor.

16. [17] Ştiut iaste Domnul, cela ce face judecăţile, în faptele mîinilor sale au prins păcătosul.

17. [18] Să se întoarcă păcătoşii în iad, toate limbile care uită pre Dumnezeu.

18. [19] Că cel sărac nu va fi uitat pînă în sfîrşit, răbdarea celor săraci nu va peri pînă în sfîrşit.

19. [20] Scoală-te[4], Doamne, ca să nu se întărească omul, ca să se judece limbile înaintea ta.

20. [21] Pune, Doamne, tocmitoriu de lêge preste dînşii, să priceapă limbile că sînt oameni.

Cîntecul 10, ca la ovrêi

21. [1] Pentru căci stai dăparte, Doamne, nu bagi seamă în scîrbe în vremile cînd ară fi de treabă?

22. [2] Cînd se trufêşte[5] cel necredincios, cel sărac se aţîţă, prindu-se în sfaturile care gîndesc.

23. [3] Că iaste lăudat cel păcătos în poftele sufletului său, şi cela ce năcăjaşte bine iaste cuvîntat.

24. [4] Întărîtat-au pre Domnul cel păcătos, nu va cerca după mulţimea mîniei sale. [5] Nu iaste Dumnezeu înaintea lui.

25. Pîngărescu-se căile lui în toată vrêmea, iau-se judecăţile tale de la faţa lui, stăpîni-va pre toţi vrăjmaşii săi.

26. [6] Că au zis în inima sa: «Nu mă voiu muta din neam în neam fără de răotate».

27. [7] A căruia gură iaste plină de blestême, şi de amărîciune, şi de înşălăciune, supt limba lui osteneală şi durêre.

28. [8] Şade întru cei vînători cu cei bogaţi în ascunzători, ca să ucigă pre cel nevinovat. [9] Ochii lui caută pre cel sărac.

29. Vîna-va într-ascuns ca un leu în ograda sa; vîna-va să răpească pre cel sărac, să răpească pre cel sărac, deaca-l va trage.

30. [10] În cursa sa-l va umili, pleca-se-va şi va cădea, deaca va stăpîni el pre săraci.

31. [11] Că zise în inima sa: «Uitat-au Dumnezeu, întors-au faţa sa, să nu vază pînă în sfîrşit!».

32. [12] Scoală[6], Doamne Dumnezeul mieu, să se înalţe mîna ta, nu uita pre cei săraci (ai tăi pînă în sfîrşit)!

33. [13] Pentru care au mîniiat cel necredincios pre Dumnezeu? Că au zis în inima lui: Nu va cerceta!

34. [14] Vezi, că tu cauţi[7] durêrea şi urgiia, ca să fie dat în mîinile tale. Ţie iaste lăsat cel sărac, celui sărac de părinţi tu-i fii ajutor.

35. [15] Sfărîmă braţul celui păcătos şi celui hiclean, cerca-se-va păcatul lui şi nu se va afla.

Versiunea modernă

11. Cîntaţi Domnului, celui ce locuieşte în Sion, povestiţi neamurilor faptele lui minunate.

12. Că el, cel ce răzbună sîngele lor, şi-a adus aminte; strigătul nenorociţilor nu l-a uitat.

13. Miluieşte-mă, Doamne, vezi cum vrăjmaşii mei mă umilesc, tu cel ce mă înalţi din porţile morţii

14. La porţile fiicei Sionului; voi vesti mîntuirea ta şi mă voi bucura.

15. Au căzut păgînii în groapa pe care au făcut-o. Iar capcana tăinuită le-a prins piciorul.

16. Judecata Domnului se cunoaşte. Păcătosul e dovedit după faptele mîinilor lui.

17. Să se întoarcă păcătoşii în iad; toţi aceşti care l-au uitat pe Dumnezeu.

18. Săracul nu va fi uitat pînă la sfîrşit, speranţa nenorociţilor va dăinui.

19. Scoale-te, Doamne, că omul s-a întărîtat. În faţa ta să fie judecaţi păgînii!

20. Pune, Doamne, legiuitor peste ei ca să cunoască păgînii că oameni sînt.

21. Pentru ce, Doamne, eşti atît de departe? De ce te-ai ascuns în vremuri de răstrişte?

22. Cînd se mîndreşte necredinciosul, cel sărac suferă, se încurcă în cele ce le-a gîndit.

23. Se laude păcătosul cu poftele sufletului lui, răufăcătorul se binecuvintează pe sine.

24. Păcătosul a supărat pe Domnul şi mînia Domnului a crescut. El nu-l caută pe Dumnezeu; Pentru el nu este Dumnezeu.

25. Căile lui sînt spurcate în toată vremea; În faţa lui, judecăţile tale sînt prea înalte. Peste toţi vrăjmaşii el se vede stăpîn.

26. Şi spune în inima lui: nu mă voi clinti din neam în neam. Rău nu-mi va fi.

27. Gura lui e plină de blesteme, de amărăciune şi de vicleşug; sub limba lui, pierzanie şi nenoroc.

28. Stă la pîndă ca să ucidă pe cel nevinovat. Ochii lui caută pe cel sărac.

29. Stă la pîndă ca leul din culcuşul său; vrea să-l prindă pe sărac, îl urmăreşte să-l atragă.

30. Prins în laţ, îl va umili. Cînd va stăpîni pe cei săraci, se va pleca şi va cădea.

31. Şi zice în inima lui: «Dumnezeu a uitat, şi-a întors faţa ca să nu vadă pînă la sfîrşit!».

32. Scoală-te, Doamne Dumnezeul meu! Mîna ta înalţă-o! Nu uita pe cei nenorociţi!

33. Necredinciosul a mîniat pe Dumnezeul, cînd a zis în inima lui: Domnul nu vrea să ştie.

34. Dar tu, priveşti la necazuri şi la durere, ca să le iei în mîinile tale; în tine se încrede săracul, orfanului i-ai fost totdeauna ajutor.

35. Zdrobeşte braţul păcătosului şi al răufăcătorului.

Biblia 1688, pag. 385, col. I

36. [40] Domnul împărat e în veac, și în veacul veacului, periți limbi den pămîntul lui.

37. [41] Pohta săracilor ascultat-ai, Doamne, la gătirea inimilor lor luo aminte urêchea ta.

38. [42] Judecă săracului și smeritului, pentru ca să nu mai adaogă încă a să mări omul pre pămînt.

La săvîrșit, psalmul lui David. 10

1. Pre Domnul nădejduiesc, cum va grăi sufletului mieu: «Mută-te pren munți ca o vrabie»?

2. Căce iată păcătoșii au întins arcul, gătiră săgeți în tulbă, ca să sagête întru ceață pre cei direpți la inimă.

3. Căci carele tu ai întărit, ei le-au surpat; și direptul ce-au făcut?

4. Domnul în besêreca cea sfîntă a lui, Domnul în ceriu scaunul lui. [5] Ochii lui la cel sărac privesc, gênele lui cercetează pre fiii oamenilor.

5. [6] Domnul cercetează pre cel dirept, și pre cel necredincios, iară cel ce iubêște strîmbătatea urăște sufletul lui.

6. [7] Ploa-va preste cei păcătoși lațuri, foc și iarbă pucioasă, și duh de vivor partea păharului lor.

7. [8] Căci dirept e Domnul și direptăți au iubit, îndireptări au văzut fața lui. Slava.

La săvîrșit, pentru a opta. Psalmul lui David. 11

1. Mîntuiêște-mă, Doamne, căci au lipsit cel curat, căci s-au împuținat adevărurile de către fiii oamenilor.

2. În deșărt au grăit fieștecarele către aproapele său, buze viclêne la inimă, și în inimă au grăit rêle.

3. Piarză de tot Domnul toate buzele cêle viclêne și limbă grăitoare mare.

4. Pre cei ce au zis: «Limba noastră vom mări, buzele noastre lîngă noi sînt; cine iaste noao Domnul?».

5. Pentru necazul săracilor și suspinul mêserilor, acum mă voiu scula, zice Domnul. [6] Pune-voiu întru mîntuire, mă voiu îndrăzni întru el.

6. [7] Cuvintele Domnului cuvinte curate, argint cu foc lămurit, ispitit pămîntului, curățit de 7 ori.

7. [8] Tu, Doamne, să ne păzești pre noi și să ne cruți pre noi de către neamul acesta și în veac.

8. Împrejur necredincioșii îmblă; după înălțimea ta ai înmulțit fiii oamenilor.

La săvîrșit, psalmul lui David. 12

1. Pînă cînd, Doamne, mă vei uita desăvîrșit? Pînă cînd întorci fața ta de către mine?

2. Pînă cînd voiu pune sfaturi întru sufletul mieu, durori în inima mea, zioa și noaptea?

3. Pînă cînd se va înălța vrăjmașul mieu asupra mea?

4. Caută, ascultă-mă, Doamne Dumnezăul mieu. [4] Luminează ochii miei, ca nu cîndai să adorm de moarte,

5. Ca nu cîndai să zică vrăjmașul mieu: «Întăriiu-mă către dînsul». [5] Cei ce mă necăjesc bucura-se-vor de mă voiu clăti.

6. Și eu pre mila ta nădejduiu. [6] Bucura-se-va inima/ mea pre

Ms. 45, f. 225 r–225 v

36. [40] Domnul împărat întru vac şi întru vacul vacului, periţi limbi dentru pămîntul lui.

37. [41] Pofta mêserilor ascultat-ai, Doamne, la gătirea inemei lor luă aminte urêchea ta.

38. [42] Judecă săracului şi smêrenului, pentru ca să nu mai adaogă încă a să mări omul pre pămînt.

La săvîrşit, psalmu a lui David. 10//

1. Pre Domnul nădăjduiesc, cum va grăi sufletului mieu: «Mută-te pre munţi ca o vrabie»?

2. Căce iată păcătoşii au întins arcul, gătiră săgeţi la tulbă, ca să săgête întru ceaţă pre cei drepţi la inimă.

3. Căce carele tu ai întărit, ei le-au surpat; şi dreptul ce-au făcut?

4. Domnul întru bisêreca cea sfîntă a lui, Domnul în cer scaunul lui. [5] Ochii lui la cel mêser privesc, gênele lui cerceteadză pre fiii oamenilor.

5. [6] Domnul cercetează pre cel drept, şi pre cel necredincios, iară cela ce iubêşte strîmbătatea uraşte sufletul lui.

6. [7] Ploa-va preste cei păcătoşi laţuri, foc şi iarbă pucioasă, şi duh cu vihor[1] partea păharului lor.

7. [8] Căce dreptu-i Domnul şi dreptăţi au iubit, îndreptări au văzut faţa lui. Slava.

La săvîrşit, pentru a opta. Psalmu lui David. 11

1. Mîntuiêşte-mă, Doamne, căce au lipsit curatul, împuţînatu-s-au adevêrele de către fiii oamenilor.

2. Întru dăşert au grăit fieştecarele către aproapele său, budze viclêne întru inimă, şi întru inimă au grăit rêle.

3. Piarză de tot Domnul toate budzele cêle viclêne şi limbă grăitoare mare.

4. Pre ceia ce au dzis: «Limba noastră vom mări, buzele noastre lîngă noi sînt; cine noao Domnul iaste?».

5. Pentru năcazul săracilor şi suspinul mêserilor, acum mă voi scula, dzice Domnul. [6] Pune-voi întru mîntuire, mă voi îndrăznici întru el.

6. [7] Cuvintele Domnului cuvinte curate, argint cu foc lămurit, ispitit pămîntului, curăţit de 7 ori.

7. [8] Tu, Doamne, să ne cruţi pre noi şi să ne păzeşti pre noi de către neamul acesta şi întru vac.

8. [9] Împregiur necredincioşii îmblă; după înălţimea ta ai înmulţit fiii oamenilor.

La săvîrşit, psalmu lui David. 12

1. Pănă cînd, Doamne, mă vei uita pănă în săvîrşit?[1] Pănă cînd voi pune sfaturi întru sufletul mieu. Pănă cînd întorci faţa ta de către mine?

2. Durori întru inima mea, dzua şi noaptea?

3. Pănă cînd să va înălţa nepriêtenul mieu pre mine?

4. Caută şi ascultă-mă, Domnul Dumnedzăul mieu. [4] Lumineadză ochii miei, ca nu cîndai să adormu de moarte,

5. Ca nu cîndai să dzică nepriêtenul mieu: «Întăriiu-mă către îns». [5] Ceia ci mă năcăjesc bucura-să-vor, de mă voi clăti.

6. Şi eu pre mila ta nădăjduii. [6] Bucura-să-va inima mea pre mîntuirea ta; cînta-voi Dom-

Ms. 4389, f. 270 v–271 r

36. [16] Domnul împărat în veac şi în veacul veacului, periţi limbilor den pămîntul[8] lui.

37. [17] Pofta celor săraci o ai ascultat, Doamne, urêchiia ta au luat aminte spre gătirea inimii lor.

38. [18] Judică pre cel sărac de părinţi şi pre cel smerit, ca să nu mai adaogă de-acii a se mai mări omul pre pămînt.

[1] În sfîrşit, cîntecul lui David. 10

1. [2] Pre Domnul m-am nădăjduit, cum veţi zice sufletului mieu: «Mută-te de lăcuiêşte în munţi ca vrabiia[1]»?

2. [3] Că iată că cei păcătoşi au întins arcul, gătit-a<u> săgeţi în tulbă, ca să săgête în negură pre cei direpţi cu inima.

3. [4] Că cêlea ce le-ai săvîrşit tu, iară ei le-au surpat; dară cel direpţ ce au făcut?

4. [5] Domnul în casa sa cea sfîntă, Domnul în cer scaunul lui. Ochii lui caută spre cel sărac, gênele lui ispitesc pre feciorii oamenilor.

5. [6] Domnul ispitêşte[2] pre cel direpţ, şi pre cel necredincios, iară cela ce iubêşte nedireptatea uraşte sufletul său.

6. [7] Ploaoă-va pre cei păcătoşi, cursă foc, şi piatră pucioasă, şi duh cu vihor partea păharului lor.

7. [8] Că direpţ (iaste) Domnul şi direptatea au iubit, îndireptări au văzut faţa lui. Slava.

[1] La sfîrşit, pentru a opta. Cîntecul lui David. 11

1. [2] Mîntuiêşte-mă, Doamne, că au lipsit cel cuvios, că se-au împuţinat adeverinţile de la feciorii omeneşti.

2. [3] Fieştecare au grăit către vecinul său cêle dăşarte, buze înşălătoare în inimă, şi în inimă au grăit cêle rêle.

3. [4] Piêrde-va Domnul toate buzele cêle hiclêne şi limba cea ce gră// ieşte mare.

4. [5] Ceia ce au zis: «Mări-vom limba noastră, buzele noastre sînt la noi; cine iaste noaoă Domn?».

5. [6] Pentru patima săracilor şi pentru suspinarea streinilor[1], acuma mă voiu scula, grăiêşte Domnul. Pune-mă-voiu întru mîntuire, neîndoindu-mă de dînsul.

6. [7] Cuvintele Domnului cuvinte curate, argint ars, ispitit pămîntului, curăţit de şapte ori.

7. [8] Tu, Doamne, să ne păzeşti şi să ne fereşti de acest neam şi în veac.

8. [9] Cei necredincioşi umblă împrejur; înmulţit-ai fiii omeneşti după înălţimea ta.

În sfîrşit, cîntecu lui David. 12

1. Pînă cînd, Doamne, mă vei uita pînă în sfîrşit? Pînă cînd întorci faţa ta de la mine?

2. Pînă cînd voiu pune sfaturi în sufletul mieu, durêre în inima mea, zioa şi noaptea?

3. Pînă cînd se va înălţa vrăjmaşul mieu asupra mea ?

4. Caută (şi) mă ascultă, Doamne Dumnezeul mieu. Luminează ochii miei, ca să nu adorm cîndvaşi în moarte,

5. Să nu zică cîndvaşi vrăjmaşul mieu: «Întăritu-m-ai asupra lui». Ceia ce mă năcăjăsc se vor bucura de mă voiu clăti.

6. Iară eu m-am nădăjduit pre mila ta; bucura-se-va inima mea de mîntuirea ta; cînta-voiu

Versiunea modernă

36. Împărăţi-va Domnul în veac şi în veac! Pieriţi neamuri din pămîntul lui.

37. Dorinţa săracilor ai ascultat-o, Doamne, urechea ta a luat aminte la nevoile lor.

38. Pe orfani şi pe cei prigoniţi judecă-i cu dreptate, ca să nu crească mărirea omului pe pămînt.

Psalmul 10. Al lui David

1. Domnul este nădejdea mea, cum de-mi veţi spune: «Mută-ţi cuibul în munţi, păsărică?».

2. Iată necredincioşii au încordat arcul, au pregătit săgeţi în tolbă, ca să sfîrtece în întuneric inimile drepte.

3. Şi au surpat ceea ce ai aşezat, dar ce mai puteau face credincioşii?

4. Scaunul Domnului este în biserica sfinţeniei sale. El priveşte spre cei săraci, sub gene cercetează pe fiii lui Adam.

5. Domnul caută pe cel drept şi pe cel necredincios. Pe cel ce iubeşte silnicia, îl urăşte.

6. Va ploua peste păcătoşi foc, laţuri şi pucioasă; un vînt de flăcări le va tulbura paharul.

7. Domnul e drept şi iubeşte dreptatea; cei drepţi vor putea privi faţa sa.

Psalmul 11. Al lui David

1. Mîntuieşte-mă, Doamne, că lipsesc cei cuvioşi şi numărul celor ce cunosc adevărul s-a împuţinat.

2. Toţi spun minciuni, unul pe altul, cu buze viclene vorbesc îndoit.

3. Să piardă Domnul toate aceste buze viclene, limba cea plină de mîndrie să tacă.

4. Că au zis ei: «Tăria noastră este limba, cu ea ne vom mîndri, căci avem buzele noastre. Cine ne mai poate fi stăpîn?»

5. Zice Domnul: mă voi scula pentru necazul săracilor şi suspinarea celor nenorociţi. Le voi aduce mîntuirea celor ce o doresc.

6. Cuvintele Domnului sînt cuvinte curate, argint lămurit în foc, curăţat de pămînt, de şapte ori curăţat.

7. Tu, Doamne, ne vei păzi şi ne vei feri de neamul acesta mincinos.

8. Necredincioşii umblă împrejur, dar tu, din înălţimea ta, ocroteşti pe fiii oamenilor.

Psalmul 12. Al lui David

1. Pînă cînd, Doamne, mă vei uita? Pînă la sfîrşit? Pînă cînd vei întoarce faţa ta de la mine?

2. Pînă cînd voi pune răzmeriţă în sufletul meu, în inima mea durere, ziua şi noaptea?

3. Pînă cînd mă va stăpîni vrăjmaşul?

4. Caută, Doamne Dumnezeul meu, ascultă-mă, luminează ochii mei ca să nu adorm în somnul morţii.

5. Să nu spună vrăjmaşul: «Pe acesta l-am terminat». Asupritorii mei se vor bucura de căderea mea.

6. Din dragoste pentru tine mărturisesc şi inima mea va cînta bucuria mîntuirii mele. Voi cînta

Biblia 1688, pag. 385, col. II

mîntuirea ta; cînta-voiu Domnului, celui ce au făcut bine mie, şi voiu cînta numelui Domnului celui înalt.

La săvîrşit, psalmul a lui David. 13

1. Zise cel fără minte întru inima lui: Nu iaste Dumnezău. [2] Stricară-se şi să urîră întru meşteşugiri. Nu iaste făcînd bunătate, nu iaste pînă întru unul.

2. [3] Domnul den ceriu să plecă preste fiii oamenilor, ca să vază de iaste pricepînd sau cercetînd pre Dumnezeu.

3. [4] Toţi s-au abătut, odată s-au netrebuit; nu iaste făcînd bunătate, nu iaste pînă la un.

4. [5] Nu vor cunoaşte toţi cei ce fac fărădelêgea, cei ce mănîncă pre norodul mieu cu mîncare de pîine. [6] Pre Domnul nu l-au chemat.

5. Acolo s-au înfricoşat cu frică, unde nu era frică, [7] Căce Domnul în rudă direaptă.

6. Sfatul săracului l-aţi ruşinat, căce Domnul nedêjdea lui iaste. [8] Cine va da den Sion mîntuirea lui Israil?

7. [8] Cînd va întoarce Domnul robimea norodului său, bucura-se-va Iacov şi să va veseli Israil. Slava.

La săvîrşit, psalmul lui David. 14

1. Doamne, cine va nemernici întru sălaşul tău, sau cine va sălăşlui în muntele cel svînt al tău?

2. Mergînd fără prihană şi făcînd direptate. [3] Grăind adevăr în inima lui,

3. Carele n-au viclenit în limba lui, [4] Şi n-au făcut vecinului lui rău, şi ocară n-au luat pre cei de aproape al lui.

4. [5] Defăimă$^{\alpha}$-se înaintea lui cel ce viclenêşte, iară pre cei ce să tem de Domnul va slăvi. [6] Cela ce jură aproapelui lui, şi nu defaimă,

5. Argintul lui n-au dat pre camătă, şi daruri pentru cei nevinovaţi n-au luat. [7] Cela ce face acêstea nu să va clăti în veac.

Scrisoare pre stîlpu, a lui David. 15

1. Păzêşte-mă, Doamne, căce pre tine am nedejduit.

2. Zis-am Domnului: «Domnul mieu eşti tu, căce bunătăţile mêle nu-ţi trebuiescu».

3. [2] Sfinţilor celor den pămîntul lui s-au minunat Domnul, toate voile lui întru dînşii.

4. [3] Înmulţitu-s-au slăbăciunile lor, după acêstea au sîrguit. [4] Nu voiu aduna adunările lor den sîngiuri, nice voiu pomeni numele lor pren buzele mêle.

5. Domnul partea moştenirii mêle şi păharului mieu. Tu eşti cela ce aşezi moştenirea mea mie.

6. Funi au căzut preste mine întru cei mai tari, pentru că moştenirea mea mai tare iaste mie.

7. Binecuvînta-voiu pre Domnul, cela ce m-au înţeleptit pre mine, şi încă şi pînă în noapte m-au certat muşchii miei.

8. Vedeam pre Domnul înaintea mea pururea, căce den direapta mea iaste, pentru ca să nu mă clintesc.

9. Pentru acêea veseli-să inima mea, şi să bucură$^{\alpha}$ limba/ mea, şi încă şi trupul mieu să va sălăşlui pre nedêjde.

Ms. 45, f. 225 v–226 r

nului, celuia ce au făcut bine mie, şi voi cînta numelui Domnului celui înalt.

La săvîrşit, psalmu a lui David. 13

1. Zise cel fără minte întru inima lui: Nu iaste Dumnedzău. [2] Stricară-să şi să urîră întru tocmêle. Nu iaste făcînd bunătate, nu iaste pănă într-unul.

2. [3] Domnul dentru cer să plecă preste fiii oamenilor, ca să vază dă iaste pricepînd sau cercetînd pre Dumnedzău.

3. [4] Toţi s-au abătut, odată s-au ticăit; nu iaste făcînd bunătate, nu iaste pănă într-unul.

4. [5] Nu vor cunoaşte toţi ceia ce făcea fărădelêge, ceia ce mănîncă pre nărodul mieu cu mîncare de pîine. [6] Pre Domnul nu l-au chemat.

5. Acolo s-au ameţit cu frică, căriia nu era frică, [7] Căce Domnul întru ruda dreaptă.

6. [7] Sfatul săracului l-aţi ruşinat, căce Domnul nădêjdea lui iaste. [8] Cine va da dentru Sion mîntuirea lui Israil?

7. [8] Cînd au întors Domnul robimea nărodului lui, bucura-să-va Iacov şi să va veseli Israil. Slava.

La săvîrşit, psalmu a lui David. 14

1. Doamne, cine va nemernici întru sălaşul tău, sau cine va sălăşlui întru muntele cel sfînt al tău?

2. Mergînd fără prihană şi făcînd dreptate. [3] Grăind adevăr întru inima lui,

3. Carele n-au viclenit întru limba lui, [4] Şi n-au făcut vecinului lui rău, şi ocară n-au luat pre cei aproape lui.

4. [5] Dăfăimă[α]-să înaintea lui cela ce viclenêşte, iară pre ceia ci să tem de Domnul va slăvi. [6] Cela ce jură aproapelui lui, şi nu dăfaimă,

5. Argintul lui n-au dat pre camătă, şi daruri pentru cei nevinovaţi n-au luat. [7] Cela ce face acêstea nu să va clăti întru vac.

Scrisoare pre stîlpu, lui David. 15

1. Cruţă-mă, Doamne, căce pre tine am nădăjduit.

2. Dzis-am Domnului: «Domnul mieu eşti tu, căce de bunătăţile mêle n-ai treabă».

3. [2] Sfinţilor celora den pămîntul lui au minunat Domnul[1], toate voile lui întru înşi.

4. [3] Înmulţi-să-vor slăbiciunile lor, după aceasta au sîrguit. [4] Nu voi aduna adunările lor dentru sîngiuri, nice voi pomeni numelor lor pren buzele mêle.

5. Domnul parte moştnenirei mêle şi păharului mieu. Tu eşti cela ce aşezi moştnenirea mea mie.

6. Funi au căzut preste mine întru cei mai tari, pentru că moştnenirea mea mai tare iaste mie.

7. Binecuvînta-voi pre Domnul,// cela ce m-au înţeleptit pre mine, şi încă pănă în noapte m-au certat muşchii miei.

8. Vedeam pre Domnul înaintea mea pururea[2], căce den dreapta mea iaste, pentru ca să nu mă clintesc.

9. Pentru acêea veseli-să inima mea, şi să bucură[α] limba mea, şi încă şi trupul mieu să va sălăşlui pre nădêjde.

Ms. 4389, f. 271 r

Domnului, celui ce au făcut mie bine, şi cînt numele lui, Domnului celui înalt.

În sfîrşit, cîntecul lui David. 13

1. Zise cela fără de minte în inima sa: Nu iaste Dumnezeu. Stricatu-se-au şi se-au urît întru tocmêle. Nu iaste cine să facă bunătate, nu ias-te pînă la unul.

2. Plecatu-se-au Domnul den ceriu spre fiii omeneşti, să vază de va fi cine să priceapă sau să cercetêze pre Dumnezeu.

3. Toţi dempreună se-au dat în laturi de n-au fost nici de o treabă; nu iaste cine să facă bine, nu iaste pînă într-unul.

4. Dară au nu vor cunoaşte toţi ceia ce fac fărădelegiuire, ceia ce mănîncă pre oamenii miei în loc de pîine. [5] Pre Domnul nu l-au chiemat.

5. Acolo se temură de frică, unde nu era frică, [6] Că Domnul (iaste) în neamul celor direpţi.

6. Sfatul săracului l-aţi ruşinat, că iaste Domnul nădêjdea lui. [7] Cine va da den Sion mîntuirea lui Israil?

7. Cînd va întoarce Domnul robiia oamenilor săi, se va bucura Iacov şi se va veseli Israil. Slava.

În sfîrşit, cîntecul lui David. 14

1. Doamne, cine lăcuiêşte în sălaşul tău, sau cine va sălăşlui în muntele tău cel sfînt?

2. Cela ce umblă fără de vină şi cela ce face direptate[1]. [3] Cela ce grăiêşte adeverinţă în inima sa,

3. Carele n-au înşălat cu limba, şi n-au făcut rău vecinului său, şi n-au luat împutăciuni asupra vecinilor săi.

4. Urgisit iaste înaintea lui cela ce hiclenêşte, iară pre ceia ce se tem de Domnul îi slăvêşte. [5] Cela ce se-au jurat vecinului său, şi nu se-au lepădat,

5. Argintul său nu l-au dat în camătă, şi plată[2] spre cei nevinovaţi n-au luat. Cela ce face acêstea nu se va clăti în veac.

Scrisoarea pre stîlp, a lui David. 15

1. Ferêşte-mă, Doamne, că pre tine m-am nădăjduit.

2. Ziş Domnului: «Tu eşti Domnul mieu, că bunătăţile mêle nu-ţi sînt nici de o treabă».

3. Sfinţilor carii sînt pre pămîntul lui, minunat-au Domnul, toate vrerile sale într-înşii.

4. Înmulţitu-se-au slăbiciunile lor, după acêstea au grăit. Nu voiu aduna adunările lor den sînge, nici voiu pomeni numele lor cu buzêle mêle.

5. Domnul partea moştenirii mêle şi a păharului mieu. Tu eşti cela ce tocmeşti mie moşiia mea.

6. Căzut-au mie funile întru cei mai tari ai miei, că moşiia mea iaste biruinţa mea.

7. Bine voiu cuvînta pre Domnul, cela ce m-au înţeleptit, şi încă şi pînă în noapte m-au învăţat droburile mêle.

8. Văzut-am pe Domnul înaintea mea pururea, că iaste de-a direapta mea, ca să nu mă clătească.

9. Drept acêea se-au veselit inima mea, şi se-au bucurat limba mea, şi încă şi carnea mea se va sălăşlui spre nădêjde.

Versiunea modernă

Domnului binele ce a făcut, voi cînta numele Domnului celui preaînalt.

Psalmul 13. Al lui David

1. Nătîngul şi-a zis în sinea lui: Nu este Dumnezeu. S-au urîţit şi s-au stricat în toate ce fac. Nu mai e nimeni binefăcător.

2. Domnul din cer a privit peste fiii oamenilor să vadă dacă mai este vreunul ce înţelege şi caută pe Dumnezeu.

3. Toţi s-au abătut şi împreună netrebnici s-au făcut. Nici unul nu face bine.

4. Nu vor cunoaşte toţi cei ce lucrează fărădelegea? Cei ce mănîncă poporul meu ca pîinea. Pe Domnul nu l-au chemat niciodată.

5. Unde nu era frică s-au înfricoşat, fiindcă Dumnezeu ţine cu drepţii.

6. Aţi ruşinat sfatul săracului, dar Domnul este nădejdea lui. Cine va da din Sion mîntuirea lui Israel?

7. Cînd va lăsa Domnul norodul său din robie, Iacob se va bucura şi Israel se va veseli.

Psalmul 14. Al lui David

1. Doamne, cine va locui în cortul tău, cine va sălăşlui în muntele tău cel sfînt?

2. Cel ce umblă fără prihană şi face dreptate, cel ce poartă adevărul în inima sa,

3. Cel ce n-a uneltit împotriva fratelui său şi n-a făcut rău vecinului şi n-a rostit ocară împotriva aproapelui său.

4. Cel ce unelteşte să fie defăimat. Cei ce se tem de Domnul îi cinsteşte. El ţine legămîntul faţă de aproapele său şi nu se leapădă de el.

5. N-a dat argintul său cu camătă şi pe cei nevinovaţi nu i-a înşelat. Cine face acestea nu se va clinti în veac.

Psalmul 15. Al lui David

1. Speranţa mea eşti tu, Doamne, apără-mă!

2. Îţi spun: «Tu eşti Domnul şi stăpînul meu. Lîngă tine cunosc fericirea».

3. Sfinţilor din pămîntul lui, Domnul le-a făcut toată voia.

4. Slăbiciunile celor ce aleargă după alţi dumnezei s-au înmulţit; dar eu nu mă voi duce la adunările lor cu jertfe de sînge, buzele mele nu vor pomeni numele lor.

5. Domnul este chezăşia moştenirii mele, tu hotărăşti moştenirea şi paharul ce mi-l dai.

6. Mi-au căzut sorţii între cei foarte tari, fiindcă moştenirea mea este puternică.

7. Voi binecuvînta pe Domnul care m-a înţelepţit. Aşa mă învaţă, şi noaptea, inima mea.

8. Domnul este pururea înaintea mea. Mă ţine de dreapta ca să nu mă clatin.

9. Pentru aceasta s-a veselit inima mea şi limba mi s-a bucurat. În mine va locui nădejdea.

Biblia 1688, pag. 386, col. I

10. Căce nu vei părăsi sufletul mieu la iad, nice vei da pre cel curat al tău să vază stricăciune.

11. Arătat-ai mie căile vieții, împlea-mă-vei de veselie cu fața ta, înfrumusățări în direapta ta desăvîrșit.

Rugăciunea lui David. 16

1. Ascultă, Doamne, direptățile mêle, ia aminte rugăciunea mea, [2] Bagă în urechi ruga mea, nu cu buze viclêne.

2. [3] De la fața ta judecata mea să iasă, ochii miei vază direptăți.

3. [4] Ispitit-ai inima mea, socotit-ai noaptea, ispititu-m-ai, și nu s-au aflat întru mine strîmbătate.

4. [5] Ca să nu grăiască rostul mieu lucrurile oamenilor, pentru cuvintele buzelor tale eu am păzit căi năsilnice.

5. [6] Întărêște umbletele mêle întru cărările tale, pentru ca să nu se clintească pașii miei.

6. [7] Eu am strigat căce m-ai ascultat, Dumnezău, pleacă urêchea ta mie și ascultă cuvintele mêle.

7. [8] Minunează milele tale, cela ce mîntuiești pre cei ce nedejduiesc pre tine. [9] Den cei ce stau împotriva dirêptei tale.

8. Păzêște-mă, Doamne, ca lumina ochiului. [10] Întru acoperirea arepilor tale mă vei acoperi

9. De cătră fața necredincioșilor, celor ce m-au necăjit pre mine. [11] Vrăjmașii miei sufletul mieu au cuprins.

10. Seul lor au închis, gura lor au grăit mîndrie.

11. [12] Scoțîndu-mă acum m-au încunjurat, ochii lor puseră ca să abată la pămînt.

12. [13] Luară-mă ca un leu gata la vînat, și ca un puiu de leu lăcuind întru ascunsuri.

13. [14] Scoală-te, Doamne, apucă-i pre ei și-i împiêdecă pre dînșii, izbăvêște sufletul mieu de cătră cel necurat, sabiia ta de la vrăjmașii mînii tale.

14. [15] Doamne, den puțini de la pămînt împarți pre ei în viața lor, și de cêle ascunse ale tale să împlu pîntecele lor; [16] Săturatu-s-au de fii, și au lăsat rămășițele pruncilor lor.

15. [17] Iară eu întru direptate ivi-mă-voiu fêții tale, sătura-mă-voiu arătîndu-mi-se mărirea ta. Slava.

CATHISMA 3. La săvîrșit, copilului Domnului, lui David, carele au grăit Domnului cuvintele cîntării aceștiia, în zioa care l-au izbăvit pre el Domnul, den mîna tuturor vrăjmașilor lui, și den mîna lui Saul, și zise. 17

1. Îndrăgi-te-voiu, Doamne, vîrtutea mea. Domnul întărirea mea, și scăparea mea, și izbăvitoriul mieu.

2. Dumnezăul mieu, ajutoriul mieu, și voiu nedejdui pre dînsul.

3. Scutitoriul mieu, și cornul mîntuirei mêle, și sprijenitoriul mieu.

4. Lăudînd voiu chema pre Domnul, și de vrăjmașii miei mă voiu mîntui.

5. Cuprinsu-m-au durori de moarte, și pîraile fărădelegii m-au turburat.

6. Chinurile ia/dului m-au încunjurat, apucatu-m-au lațurile morții.

Ms. 45, f. 226 r

10. Căce nu vei părăsi sufletul mieu la iad, nice vei da pre curatul tău să vază stricăciune.

11. Cunoscut-ai mie căile vieții, împlea-mă-vei de veselie cu fața ta, înfrîmsățări întru dreapta ta desăvîrșit.

Ruga lui David. 16

1. Ascultă, Doamne, dreptății mêle, ia aminte la ruga mea, [2] Bagă în urechi ruga mea, nu cu budze viclêne.

2. [3] Dentru fața ta județul[1] mieu să iasă, ochii miei vază dreptăți.

3. [4] Ispitit-ai inima mea, socotit-ai noaptea, ispititu-m-ai, și nu s-au aflat întru mine nedreptate.

4. [5] Ca să nu grăiască rostul mieu lucrurile oamenilor, pentru cuvintele budzelor tale eu am păzit căi năsîlnice.

5. [6]. Întărêște pașii miei întru cărările tale, pentru ca să nu să clintească pașii miei.

6. [7] Eu am strigat căce ai ascultat mie, Dumnedzău, pleacă urêchea ta mie și ascultă cuvintele mêle.

7. [8] Minuneadză milele tale, cela ce mîntuiești pre ceia ci nădăjduiesc preste tine. [9] Dentru ceia ce stau împotriva dreptății tale.

8. Păzêște-mă, Doamne, ca lumina ochiului. [10] Întru acoperirea aripilor tale mă vei acoperi

9. De cătră fața necredincioșilor celora ce m-au năcăjit pre mine. [11] Nepriêtenii miei sufletul mieu au cuprins.

10. Seul lor au închis, gura lor au grăit mîndrie.

11. [12] Scoțîndu-mă acum m-au încungiurat, ochii lor puseră ca să abată la pămînt.

12. [13] Luară-mă ca un leu gata la vînat, și ca un puiu de leu lăcuind întru ascunderi.

13. [14] Scoală-te, Doamne, apucă-i pre ei și-i împiêdecă pre înși, mîntuiêște sufletul mieu de cătră cel necurat, sabiia ta de la nepriêtenii mîinii tale.

14. [15] Doamne, de la puțîn de la pămînt împarți-i pre ei întru viața lor, și de cêle ascunse ale tale să împlú pîntecile lor; [16] Săturatu-s-au de fii, și au lăsat rămășițile pruncilor lor.

15. [17] Și eu întru dreptate ivi-mă-voi fêții tale, sătura-mă-voi arătîndu-mi-să mărirea ta. Slava[2].

CATHISMA 3. La săvîrșit, copilului Domnului David, carele au grăit Domnului cuvintele cîntării aceștiia, întru dzua carea l-au mîntuit pre el Domnul, dentru mîna a tuturor nepriêtenilor lui, și dentru mîna lui Saul, și dzise. 17

1. Îndrăgi-te-voi, Doamne, vîrtutea mea. Domnul întăritura mea, și scăparea mea, și mîntuitoriul mieu[1].

2. Dumnedzăul mieu, ajutoriul mieu, și voi nădăjdui pre îns.

3. Scutitoriul mieu, și cornul mîntuirei mêle, și sprijănitoriul mieu.

4. Lăudînd voi chema pre Domnul, și dentru nepriêtenii miei mă voi mîntui.

5. Cuprinsu-m-au chinuri de moarte, și păraie a fărălegii m-au scuturat.

6. Chinuri a iadului m-au încungiurat, apucatu-m-au lațurile morții.

Ms. 4389, f. 271 r–271 v

10. Că nu vei lăsa sufletul mieu în iad, nici vei da celui cuvios al tău să vază putreziciunile.

11. Arătatu-mi-ai căile vieții, umplea-mă-vei de veselie de la fața ta, frumusêțea în direapta ta în sfîrșit.

Rugăciunea lui David. 16

1. Ascultă, Doamne, direptatea mea, ia aminte rugăciunea mea, bagă în urêche ruga mea, nu în buze hiclêne[1].

2. De la fața ta să iasă judecata mea, ochii[2] miei[3] să vază direptățile.

3. Ispitit-ai inima mea, cercetat-ai noaptea și m-ai ispitit[4], și nu se-au aflat în mine nedireptate.

4. Ca să nu grăiască gura mea faptele omenești, pentru cuvintele buzelor tale eu am păzit căile cêle năsilnice.

5. Săvîrșaște pășirile mêle în cărările tale, să nu se clătească urmele mêle.

6. Eu am strigat că m-ai auzit, Dumnezeule,// pleacă urêchiia ta mie și ascultă graiurile mêle.

7. Minunează milele tale, cela ce mîntuiești pre ceia ce se nădăjduiesc pre tine. [8] De ceia ce se împotrivesc dirêptei tale.

8. Ferêște-mă, Doamne, ca lumina ochiului. [9] În acoperemîntul aripilor tale să mă acoperi

9. De fața celor necredincioși, carii m-au înfricoșat[5]. Vrăjmașii miei au cuprins sufletul mieu.

10. Grăsimea sa au închis, gura lor au grăit trufie.

11. Ceia ce mă goniia acuma m-au ocolit, pus-au ochii lor să abată pre pămînt.

12. Rădicară-mă ca un leu gata spre vînat, și ca un puiu de leu care lăcuiêște în ascunderi.

13. Scoală[6], Doamne, pasă mai nainte de dînșii și-i împiêdecă, ia sufletul mieu de la cei necredincioși, arma ta, Doamne.

14. De de la vrăjmașii mîinii tale, Doamne, de la cei mici de pre pămînt împarți pre dînșii în viața lor, de cêle ascunse ale tale se-au umplut pîntecele[7] lor; săturatu-se-au de feciori, și au lăsat rămășițe coconașilor[8] lor.

15. Iară eu mă voiu arăta fêței tale cu direptate, sătura-mă-voiu cînd mi se va arăta slava ta. Slava.

Șăderea 3. În sfîrșit, slugii Domnului, lui David, [1] cuvintele cîntecului acestuia, carele au grăit Domnului în zioa cêea ce l-au mîntuit Domnul den mîinile tuturor vrăjmașii săi, și den mîinile lui Saul, [2] și zise. 17

1. Îndrăgi-te-voiu, Doamne, tăriia mea. [3] Domnul învîrtoșarea mea, și scăparea mea, și mîntuitoriul mieu.

2. Dumnezeul mieu, ajutătoriul mieu, și pre dînsul mă voiu nădăjdui.

3. Sprenjinitoriul mieu, și cornul mîntuirii mêle, și apărătoriul mieu.

4. Lăudînd voiu chiema pre Domnul, și mă voiu mîntui de vrăjmașii miei.

5. Cuprinseră-mă durerile morții, și pîraiele fărădelegiuirii mă turburară.

6. Durerile iadului mă încunjurară, mêrseră înaintea mea cursele morții.

Versiunea modernă

10. Tu nu vei lăsa să cadă sufletul meu în iad. Pe cuviosul tău nu-l vei lăsa să vadă stricăciunea.

11. Tu mi-ai deschis căile vieții. Aproape de tine mă voi veseli de-a dreapta ta și tu îmi vei însemna frumusețea.

Psalmul 16. O rugăciune a lui David

1. Ascultă, Doamne, dreptatea mea, ia aminte cererea mea, rugăciunea mea rostită din buze fără de viclenie.

2. Tu mă vei libera la judecată ca să cunoască ochii mei dreptatea.

3. Noaptea ai ispitit inima mea, dar nimic nedrept nu s-a aflat în mine.

4. Gura mea a grăit numai cuvintele tale, totdeauna s-a ferit de vorbele răufăcătorilor.

5. Îndreaptă picioarele mele în cărările tale, ca să nu se clintească pașii mei.

6. Eu am strigat ca să mă auzi, Doamne Dumnezeule, pleacă urechea ta către mine, ascultă cuvintele mele.

7. Îmbracă-mă cu minunată mila ta, tu cel care mîntuiești pe cei ce aleargă la tine, urmăriți de cei ce stau împotriva ta.

8. Păzește-mă, Doamne, ca pe lumina ochilor, cu acoperămîntul aripilor tale acoperă-mă.

9. Scapă-mă de necredincioșii care mă necăjesc. Iată vrăjmașii mei sufletul mi l-au cuprins.

10. Ei și-au încuiat inima; smerenia a grăit gura lor.

11. Acum m-au înconjurat ca să mă izgonească, și-au ațintit ochii ca să mă plece la pămînt.

12. Precum un leu gata de pradă, ca un pui de leu din ascunziș m-au înconjurat.

13. Scoală-te, Doamne, întîmpină-i și-i oprește! Scapă sufletul meu de cei necredincioși cu sabia ta! Scoate-mă cu puterea mîinilor tale.

14. Doamne, desparte-mă de oamenii acestei lumi. Cele ascunse ale tale le-au umplut pîntecele lor. S-au săturat fiii lor și au lăsat rămășițele pruncilor lor.

15. Iar eu mă arăt feții tale doritor de dreptate. Cînd va veni slava ta, mă voi sătura.

Psalmul 17. O cîntare a lui David

1. Iubi-te-voiu, Doamne, vîrtutea mea. Domnul este întărirea mea și scăparea mea și izbăvitorul meu.

2. Dumnezeul meu, ajutorul meu, spre dînsul voi nădăjdui.

3. Apărătorul meu, puterea mîntuirii mele și sprijinitorul meu.

4. În laude voi chema pe Domnul și de vrăjmașii mei mă voi libera.

5. Durerile morții m-au cuprins și rîurile fărădelegii m-au tulburat.

6. Chinurile iadului m-au înconjurat; lațurile morții m-au întîmpinat.

дꙋлꙋй мѣꙋ фꙋнꙋкꙋрат, ампꙋкатꙋмаꙋ лацꙋриле
морцїи. Шй некъжиндꙋмъ ам кемат пре ѕ
домнꙋл, шй кътръ дмнезеꙋл мїеꙋ ам стригат.
Аꙋзитаꙋ ден бесѣрека сфѫнтъ алꙋй, гласꙋл з
мїеꙋ, шй стригарѣ мѣ ѫнаинтѣ лꙋй ва ѫнтра
ѫ ꙋрекиле лꙋй. Шй съ клътинъ шй плин и
де кꙋтремꙋр съ фъкꙋ пъмѫнтꙋл, шй темѣеле
мꙋнцилор сꙋ тꙋрбꙋрат, шй сꙋ клътит, къ
чи сꙋ ꙋргисит лор дмнезеꙋ. Сꙋисе фꙋм ѳ
ѫнтрꙋ ꙋргїѧ лꙋй, шй фок де кътръ фаца лꙋй
съ ва апринде, кърбꙋни сꙋ ацицат де кътръ
дѫнсꙋл. Шй плекъ черюриле, шй съ пого ї
рѫ, шй негꙋръ сꙋпт пичоареле лꙋй. Шй съ аі
сꙋй престе херꙋвим, шй збꙋръ, шй збꙋръ пре
арипиле вѫнтꙋрилор. Шй пꙋсе ѫнтꙋнѣрекꙋ ві
аскꙋндереꙗ лꙋй, ѫпрежꙋрꙋл лꙋй кортꙋл лꙋй, ѫ гі
тꙋнекоасъ апъ ѫ норїи въздꙋхꙋрилор. Де ді
лꙋчире ѫнаинтѣ лꙋй норїи аꙋ трекꙋт, смидъ,
шй кърбꙋни де фок. Шй тꙋнъ ден черю до. еі
мнꙋл, шй чел ѫналт аꙋ дат гласꙋл лꙋй.
Тримисе съӂеци шй рисипи пре ей, шй фꙋлӂере ѕі
аꙋ ѫнмꙋлцит шїи тꙋрбꙋръ пре ей. Шй съ зі
ивиръ извоареле апелор, шй съ десконерирь те
мѣеле лꙋмїи. Де чертареꙗ та дмне, де сꙋ иі
флареꙗ дꙋхꙋлꙋй ꙋргїей тале. Тримисе ден ѳі
трꙋ ѫнълцїме, шй мъ лꙋѡ пре мине, апꙋкъ
мъ ден апе мꙋлте. Мѫнтꙋймъва дентрꙋ к
тари връжмашїи мїеи, шй де чеи че мъ ꙋръск
пре мине, къчи съмай ѫнтъриръ декѫт мине.
Апꙋкатꙋмаꙋ ѫ зюа ръꙋтъцїи мѣле, шй съ ка
фъкꙋ дмнꙋл ѫнтъритꙋра мѣ. Шй мъ скоа кв
се ѫнтрꙋ лъргиме избъвимъва, къчи мꙋ врꙋт.
Шим ва да дмнꙋл дꙋпъ дирептатѣ мѣ, шй кг
дꙋпъ кꙋръцениꙗ мѫнилор мѣле ѫм ва да.
Къчи ам пъзит къиле дмнꙋлꙋй, шй нам пъ кд
гѫнит дела дмнезеꙋл мїеꙋ. Къчи тоате ке
жꙋдекъциле лꙋй ѫнаинтѣ мѣ, шй дирептъциле
лꙋй нꙋсаꙋ депъртат дела мине. Шй воꙋ кѕ
фи фъръ прихань кꙋ дѫнсꙋл, шй мъ воꙋ пъзи
де кътръ фъръ дѣлӂе мѣ. Шйм ва да до кз
мнꙋл дꙋпъ дирептатѣ мѣ, шй дꙋпъ кꙋръцениꙗ
мѫнилор мѣле, ѫнаинтѣ ѡкилор лꙋй. Кꙋ ки
чел дирепт дирепт веи фи, шй кꙋ ѡмꙋл невин
новат невиноват веи фи. Шй кꙋ чел алес алес веи фи кѳ
шй кꙋ чел ѫндърѫтник веи ѫндърѫтничи.
Къчи тꙋ народꙋл смерит веи мѫнтꙋи, шй л
ѡкїи мѫндрилор веи смери. Къчи тꙋ веи ла
лꙋмина лꙋминъторюл мїеꙋ дмне дмнезеꙋл
мїеꙋ, лꙋминавеи ѫнтꙋнѣрекꙋл мїеꙋ. Къчи лв
ѫнтрꙋ тине мъ воꙋ избъви де бѫнтꙋиалъ, шй
кꙋ дмнезеꙋл мїеꙋ воꙋ съри зид. Дмнезеꙋ лг
мїеꙋ, фъръ прихань е калѣ лꙋй. Кꙋвинтеле
дмнꙋлꙋй лъмꙋрите с, скꙋтиторю їасте тꙋтꙋ
рор челор че нъдеждꙋеск предѫнсꙋл.
Пентрꙋ къ чине е дмнезеꙋ, афаръ ден дмнꙋл? лд
саꙋ кареле е дмнезеꙋ афаръ де дмнезеꙋл ностꙋ?
Дмнезеꙋ чел че мъ ѫнчинӂе кꙋ пꙋтѣре, шй аꙋ ле
пꙋс фъръ прихань калѣ мѣ. Ѫнтърѫнд лѕ
пичоареле мѣле ка ꙋнꙋй черб, шй пре чѣле ѫна
те

Biblia 1688, pag. 386, col. II

7. Şi necăjindu-mă am chemat pre Domnul, şi cătră Dumnezăul mieu am strigat.

8. Auzit-au den besêreca sfîntă a lui glasul mieu, şi strigarea mea înaintea lui va întra în urechile lui.

9. Şi să clătină, şi plin de cutremur să făcu pămîntul, şi temêiele munţilor s-au turburat şi s-au clătit, căci s-au urgisit lor Dumnezău.

10. Sui-se fum întru urgiia lui, şi foc de cătră faţa lui să va aprinde, cărbuni s-au aţîţat de cătră dînsul.

11. Şi plecă ceriurile şi să pogorî, şi negură supt picioarele lui.

12. Şi să sui preste heruvim şi zbură, şi zbură pre aripile vînturilor.

13. Şi puse întunêrec ascunderea lui, împrejurul lui cortul lui, întunecoasă apă în norii văzduhurilor.

14. De lucire înaintea lui norii au trecut, smidă şi cărbuni de foc.

15. Şi tună[α] den ceriu Domnul, şi Cel Înalt au dat glasul lui.

16. Trimise săgeţi şi rîsipi pre ei, şi fulgere au înmulţit şi-i turbură[α] pre ei.

17. Şi să iviră izvoarăle apelor, şi să descoperiră temêiele lumii.

18. De certarea ta, Doamne, de suflarea duhului urgiei tale.

19. Trimise dentru înălţime şi mă luo pre mine, apucă[α]-mă den ape multe.

20. Mîntui-mă-va dentru tari vrăjmaşii miei, şi de cei ce mă urăsc pre mine, căci să mai întăriră decît mine.

21. Apucatu-m-au în zioa răutăţii mêle, şi să făcu Domnul întăritura mea.

22. Şi mă scoase întru lărgime; izbăvi-mă-va, căci m-au vrut.

23. Şi-m va da Domnul după direptatea mea, şi după curăţeniia mînilor mêle îm va da.

24. Căci am păzit căile Domnului şi n-am păgînit de la Dumnezăul mieu.

25. Căci toate judecăţile lui înaintea mea, şi direptăţile lui nu s-au depărtat de la mine.

26. Şi voiu fi fără prihană cu dînsul, şi mă voiu păzi de cătră fărădelêgea mea.

27. Şi-m va da Domnul după direptatea mea şi după curăţeniia mînilor mêle, înaintea ochilor lui.

28. Cu cel dirept, dirept vei fi, şi cu omul nevinovat, nevinovat vei fi.

29. Şi cu cel ales, ales vei fi, şi cu cel îndărătnic vei îndărătnici.

30. Căci tu nărodul smerit vei mîntui, şi ochii mîndrilor vei smeri.

31. Căci tu vei lumina luminătoriul mieu, Doamne Dumnezeul mieu, lumina-vei întunêrecul mieu.

32. Căci întru tine mă voiu izbăvi de bîntuială, şi cu Dumnezeul mieu voiu sări zid.

33. Dumnezeul mieu, fără prihană e calea lui, cuvintele Domnului lămurite-s; scutitoriu iaste tuturor celor ce nădejduiesc pre dînsul.

34. Pentru că cine e Dumnezeu afară den Domnul? Sau carele e Dumnezeu afară de Dumnezeul nostru?

35. Dumnezeu, cel ce mă încinge cu putêre, şi au pus fără prihană calea mea.

36. Întărind picioarele mêle ca unui cerb, şi pre cêle înal/te puindu-mă.

Ms. 45, f. 226 r–226 v

7. Şi năcăjindu-mă am strigat[2] pre Domnul, şi cătră Dumnedzăul mieu am strigat.

8. Audzit-au dentru biserеca cea sfîntă a lui glasul mieu, şi strigarea mea, înaintea lui va întra la urechile lui.

9. Şi să clătină, şi plin de cutremur[3] să făcu pămîntul, şi temeliile munţilor s-au turburat şi s-au clintit[4], căce s-au urgisit lor Dumnedzău.

10. Sui-să fum întru urgiia lui, şi foc de cătră faţa lui să va aprinde, cărbuni s-au aţîţat de cătră însul.

11. Şi plecă ceriurile şi pogorî, şi nor[5] suptu picioarele lui.

12. Şi să sui preste heruvimi şi zbură, zbură pre aripile vînturilor.

13. Şi puse întunêrec ascunderea lui, împregiurul lui cortul lui, întunecoasă apă întru norii văzduhurilor.

14. De lucire înaintea lui norii au trecut, smidă şi cărbuni de foc.

15. Şi tună[α] den cer Domnul, şi Cel Înalt au dat glasul lui.

16. Trimise săgeţi, şi răşchiră pre ei, şi fulgere au înmulţit şi-i turbură[α] pre ei.

17. Şi să iviră izvoarăle apelor, şi să dăscoperi temeliile lumii.

18. De dojenitura ta, Doamne, de suflarea duhului urgiei tale.

19. Trimise dentru înălţime şi mă luă pre mine, apucă[α]-mă dentru ape multe.

20. Mîntui-mă-va dentru nepriêtenii miei tari, şi dentru ceia ci urăsc pre mine, căce să mai întăriră decît mine.

21. Apucatu-m-au întru dzua răutăţii mêle, şi să făcu Domnul întăritura mea.

22. Şi mă scoase întru lărgime; mîntui-mă-va, căce m-au vrut.

23. Şi-mi va da Domnul după dreptatea mea, şi după curăţe// niia mîinilor mêle îmi va da,

24. Căce am păzit căile Domnului şi n-am necrezut de la Dumnedzăul mieu.

25. Căce toate judêţele lui înaintea mea, şi dreptăţile lui nu s-au depărtat de la mine.

26. Şi voi fi fără prihană cu însul, şi mă voi păzi de cătră fărălêgea mea.

27. Şi-mi va da Domnul după dreptatea mea şi după curăţeniia mîinilor mêle, înaintea ochilor lui.

28. Cu cel sfînt, sfînt vei fi, şi cu omul nevinovat, nevinovat vei fi.

29. Şi cu cel ales, ales vei fi, şi cu cel strîmbu vei strîmba.

30. Căce tu nărodul smêren[6] vei mîntui, şi ochii mîndrilor vei smeri.

31. Căce tu vei lumina luminătoriul mieu, Doamne Dumnedzăul mieu, lumina-vei întunêrecul mieu.

32. Căce întru tine mă voi mîntui de cătră dodăêle, şi cu Dumnedzăul mieu voi sări zidiu.

33. Dumnedzău mieu, fără prihană calea lui, cuvintele Domnului lămurite; scutitor iaste tuturor celora ce nădăjduiesc pre însul.

34. Căce cine-i Dumnedzău afară dentru Domnul? Sau carele-i Dumnedzău afară den Dumnedzăul nostru?

35. Dumnedzăul cela ci mă încinge putêre şi au pus fără prihană calea mea.

36. Întărind picioarele mêle ca unui cerbu, şi pre cêle înalte stîndu-mă.

Ms. 4389, f. 271 v–272 r

7. Şi cînd mă năcăjiia, am chiemat pre Domnul, şi am strigat cătră Dumnezeul mieu.

8. Auzit-au glasul mieu den biserica sa cea sfîntă, şi ţipătul mieu va întra înaintea lui în urechile lui.

9. [8] Şi se-au clătit, şi pămîntul se-au cutremurat, şi temeliile munţilor se-au turburat şi se-au clătinat, că se-au mîniiat Dumnezeu pre dînşii[1].

10. [9] Suitu-se-au fum cu mîniia lui, şi de la faţa lui se va aprinde foc, cărbuni se-au aţîţat de la dînsul.

11. [10] Şi plecă ceriurile şi se pogorî, şi supt picioarele lui negură.

12. [11] Şi se sui pre heruvimi şi zbură, zbură pre aripile vînturilor.

13. [12] Şi puse întunêrecul acoperemîntul său, împrejurul lui cortul lui, apă întunecată în norii văzduhurilor.

14. [13] De străluciri[2] înaintea lui trecură norii, grindina şi cărbunii de foc.

15. [14] Şi tună[α] Domnul den ceriu, şi Cel Înalt dêde glasul său.

16. [15] Trimêse săgeţi şi-i rîsipi, şi înmulţi fulgerile şi-i turbură.

17. [16] Şi se-au arătat izvoarăle apelor, şi seau dăscoperit temeliile lumii,

18. De groaza ta, Doamne, de suflarea duhului mîniei tale.

19. [17] Trimêse den nălţime şi m-au luat, apucatu-m-au den ape multe.

20. [18] Mîntui-mă-va de vrăjmaşii miei cei putêrnici, şi de cei ce mă urăsc, că se-au întărit mai vîrtos decît mine.

21. [19] Trecut-au înaintea mea în zioa răotăţii mêle, şi Domnul au fost întărirea mea.

22. [20] Şi m-au scos la lărgime; mîntuitu-m-au, că m-au voit.

23. [21] Şi va da mie Domnul după direptatea mea, şi după curăţiia mîinilor mêle-mi va da.

24. [22] Că am ferit căile Domnului şi n-am[3] păgînit de la Dumnezeul mieu.

25. [23] Că toate judecăţile lui înaintea mea, şi îndireptările lui nu se-au dat în laturi de la mine.

26. [24] Şi voiu fi nevinovat înaintea lui, şi mă voiu feri de fărădelegiuirea mea.

27. [25] Şi va da mie Domnul după direptatea mea şi după curăţirea mîinilor mêle, înaintea ochilor lui.

28. [26] Cu cel cuvios, cuvios vei fi, şi cu bărbatul nevinovat, nevinovat vei fi.

29. [27] Şi cu cel ales, ales vei fi, şi cu cel strîmb te vei întorta[4].

30. [28] Că tu vei mîntui pre oamenii cei smeriţi, şi ochii celor trufaşi îi vei smeri.

31. [29] Că tu vei lumina svêşnicul mieu, Doamne Dumnezeul mieu, lumina-vei întunêrecul mieu.

32. [30] Că cu tine mă voiu mîntui den ispitire, şi cu Dumnezeul mieu voiu trêce zidul.

33. [31] Dumnezeul mieu, calea lui nevinovată, cuvintele Domnului aprinse[5]; sprenjinitor iaste tuturor celor ce se nădăjduiesc pre dînsul.

34. [32] Că cine iaste Dumnezeu fără de Domnul? Sau care iaste Dumnezeu fără de Dumnezeul nostru?

35. [33] Dumnezeu, cela ce m-au încins cu putêre şi au pus ca// lea mea nevinovată.

36. [34] Săvîrşind[6] picioarele mêle ca ale cerbului, şi puindu-mă pre cêle nalte.

Versiunea modernă

7. Şi cînd mă necăjeau am chemat pe Domnul şi către Dumnezeul meu am strigat.

8. Din locaşul lui cel sfînt a auzit glasul meu şi strigarea mea a intrat în urechile lui.

9. Şi s-a clătinat şi s-a cutremurat pămîntul şi temeliile munţilor s-au mutat şi s-au prăbuşit că Dumnezeu s-a mîniat pe ele.

10. Mînia lui a ridicat fum şi pară de foc cu cărbuni aprinşi de el.

11. S-au aplecat cerurile şi negură s-a pogorît sub picioarele lui.

12. El s-a suit pe heruvimi şi a zburat pe aripile vîntului.

13. Şi şi-a pus întunericul acoperămînt, împrejurul cortului, apă întunecoasă din norii văzduhului.

14. De strălucirea feţei lui norii au fugit, a răsunat glasul lui prin grindină şi cărbuni de foc.

15. Şi a tunat din cer. Iar Domnul, Cel Preaînalt, a grăit.

16. A trimis săgeţi şi i-a risipit pe ei, cu alte fulgere i-a tulburat.

17. Şi s-au arătat izvoarele apelor şi s-au descoperit temeliile lumii,

18. De certarea ta, Doamne, de suflarea duhului mîniei tale.

19. A trimis din înălţime şi m-a ridicat din multe ape.

20. Izbăveşte-mă de vrăjmaşii mei cei tari şi de cei ce mă urăsc, că ei sînt mai tari decît mine.

21. În ziua nenorocirii mele m-au întîmpinat, dar Domnul, întărirea mea,

22. M-a scos la loc larg, m-a izbăvit, că m-a ales.

23. Domnul îmi va răsplăti după dreptatea mea şi după curăţia mîinilor mele.

24. Că am păzit căile Domnului Dumnezeului nostru, cu credinţă.

25. Înaintea mea stau toate judecăţile lui şi nici îndreptările lui nu s-au depărtat de la mine.

26. Şi voi fi fără prihană cu dînsul şi mă voi păzi de fărădelegi.

27. Domnul îmi va răsplăti după dreptate şi după curăţia mîinilor mele.

28. Cu cel cuvios, cuvios vei fi; şi cu omul nevinovat, nevinovat vei fi.

29. Vei fi ales cu cel ales; cu cel îndărătnic, te vei îndărătnici.

30. Tu vei mîntui pe poporul ce s-a smerit, ochii celor ce se fălesc îi vei smeri.

31. Tu vei aprinde făclia mea, Doamne; Dumnezeul meu, vei lumina întunericul.

32. Cu tine mă voi izbăvi de ispită, cu Dumnezeul meu voi trece zidul.

33. Calea Dumnezeului meu este fără prihană, cuvintele sale-s lămurite în foc; el este scutul tuturor celor ce nădăjduiesc în el.

34. Că cine este Dumnezeu afără de Domnul? Şi cine este Dumnezeu afară de Dumnezeul nostru?

35. Dumnezeu mă încinge cu putere şi îmi alege calea cea fără prihană.

36. El face picioarele mele ca ale cerbului şi mă pune să merg peste înălţimi.

лз те пꙋꙟдꙋмъ. Ꙟвъцѫндь мѫниле мѣле
ларъзбои, ши ай пꙋсь аркь де арамъ брацеле
лн мѣле. Ши ай дать міе скꙋтѣалъ де мѫн
тꙋире, ши дирѣпта та мав спреженить.
лѳ Ши ꙟвъцътꙋра та мав ꙟдирептать де съвѫр
шить, ши чертарѣ та ачаста мъва ꙟвъца.
м Лъргитай пашіи міей де десꙋптꙋль міеꙋ, ши
ма нав слъбить оурмеле мѣле. Гониволи пре
връжмашіи міеи, ши вои принде пре дѫншіи,
ши нꙋмъвои ꙟтоарче, пънъ оунде ворь липси.
мв Нъкъживои пре дѫншіи ши нꙋвор пꙋтѣ съ стѣ,
мг кѫдѣворь сꙋпть талпеле мѣле. Ши мъ ꙟ
чинсешь кꙋ пꙋтѣре ла ръзбои, ꙟпіедекашь пре
тоци пре чеи че съ скꙋла асꙋпра мѣ де десꙋп
мд тꙋль міеꙋ. Ши пре връжмашіи міей дату
міай дось, ши пре чеи че оурѫскь пре мине міи пїер
ме дꙋть детот. Стригаръ ши нꙋ ѣра чѣ че
мѫнтꙋѣще, кътръ Дмнꙋль, ши нав аскꙋлтать
мѕ пре дѫншіи. Ши вою мърꙋнци пре ей, ка
църѫна ꙟфаца вѫнтꙋлꙋй, ка тина оулицелорь
мз вои мърꙋнци пре дѫншіи. Избъвимъвей де
причѣ нородꙋлꙋй, пꙋнемъвей ꙟтрꙋ кап де лим
мн би. Нородь кареле нам кꙋноскꙋть міаꙋ слꙋ
жить міе, ла аꙋзирѣ оурекіи мав аскꙋлтать.
мѳ Фіи стрїини аꙋ минцить міе, фіи стрїини сав
вехить, ши сав шкїопать де кътръ кѫиле лор.
н Віꙋ Дмнꙋль, ши благословить Дмнезеꙋль міеꙋ, ши
съ ꙟналце Дмнезеꙋль мѫнтꙋиреи мѣле.
на Дмнезеꙋ чѣ че дай избѫндири міе, ши ай сꙋ
пꙋсь нороаде сꙋпть мине, избъвиторіꙋль міеꙋ
нв де връжмашіи міей, чей кꙋ оургіе. Де кѫ
тръ чеи че съ скоалъ престе мине ꙟнълцамъвей,
де кътръ омꙋль не дирепть избъвимъвей.
нг Пентрꙋ ачѣа мъртꙋрисимъвои ціе, ꙟтрꙋ лимби
нд Дмне, ши нꙋмелꙋй тъꙋ кѫнтавою. Мъ
рѫндь мѫнтꙋириле ꙟпъратꙋлꙋй, ши фъкѫндь
милъ, оунсꙋлꙋй лꙋи Двдь, ши семенціей лꙋи
пънъ ꙟвѣкь. Слава.

Ла съвѫршить ѱаламь алꙋи Двдь, ИІ.

а Черіꙋриле повестескь мърирѣ лꙋи Дмнзеꙋ,
ши фачерѣ мѫинилор лꙋи повестѣще ꙟ
в търирѣ. Зиоа зилей ва избъкни
кꙋвѫнть, ши ноаптѣ нопціи повестѣ
г ще минте. Нꙋсь граюри ничи кꙋ
винте, кърора нꙋ съ аꙋдь гласꙋриле лор.
д Ла тоть пъмѫнтꙋль ешй ръспꙋнсꙋль лорь, ши
е ла маргиниле лꙋміи кꙋвинтелелорь. Ꙟ соаре а
пꙋсь лъкашꙋль лꙋи, ши ель ка оунь гинере ешиндь
ѕ ден къмара лꙋи. Бꙋкꙋрасева ка оунь оуріи
ашь съ алѣрџе кале, ден маргинѣ чериꙋлꙋй еши
з рѣ лꙋи. Ши истовꙋль лꙋи пънъ ꙟмаргинѣ
чериꙋлꙋй, ши нꙋ ꙗсте чѣ че съва аскꙋнде де кѫл
и дꙋра лꙋи. Лѣџѣ Дмнꙋлꙋй фъръ прихань е
ꙟторкѫндь сꙋфлете, мъртꙋріа Дмнꙋлꙋй кре
ѳ динчоась е, ꙟцелепциндь прꙋнчїи. Диреп
тъциле Дмнꙋлꙋй дирѣптесь, веселиндь инема,
порꙋнка Дмнꙋлꙋй лꙋчіе ꙗсте лꙋминѫндь окїи.
і Фрика Дмнꙋлꙋй кꙋратъ е ръмѫиндь, ꙟвѣкꙋль
вѣкꙋлꙋй, жꙋдекъциле Дмнꙋлꙋй адевърате-сь,

Biblia 1688, pag. 387, col. I

37. Învățînd mînile mêle la războiu, şi ai pus arc de aramă brațele mêle.

38. Şi ai dat mie scuteală de mîntuire, şi direapta ta m-au sprejenit.

39. Şi învățătura ta m-au îndireptat desăvîrşit, şi certarea ta aceasta mă va învăța.

40. Lărgit-ai paşii miei de desuptul mieu, şi n-au slăbit urmele mêle.

41. Goni-voiu pre vrăjmaşii miei şi voiu prinde pre dînşii, şi nu mă voiu întoarce pînă unde vor lipsi.

42. Năcăji-voiu pre dînşii, şi nu vor putea să stea, cădea-vor supt talpele mêle.

43. Şi mă încinseş[1] cu putêre la războiu, împiedecaş pre toți pre cei ce să scula asupra mea de desuptul mieu.

44. Şi pre vrăjmaşii miei datu-mi-ai dos, şi pre cei ce urăsc pre mine i-ai pierdut de tot.

45. Strigară, şi nu era cel ce mîntuiêşte, către Domnul, şi n-au ascultat pre dînşii.

46. Şi voiu mărunți pre ei ca țărîna în fața vîntului, ca tina ulițelor voiu mărunți pre dînşii.

47. Izbăvi-mă-vei de pricea norodului, pune-mă-vei întru cap de limbi.

48. Norod carele n-am cunoscut mi-au slujit mie, la auzirea urechii m-au ascultat.

49. Fii striini au mințit mie, fii striini s-au vechit şi s-au şchiopat de către căile lor.

50. Viu Domnul, şi blagoslovit Dumnezeul mieu, şi să înalțe Dumnezeul mîntuirei mêle.

51. Dumnezeu, cel ce dai izbîndiri mie şi ai supus noroade supt mine, izbăvitoriul mieu de vrăjmaşii miei cei cu urgie.

52. De către cei ce să scoală preste mine înălța-mă-vei, de către omul nedirept izbăvi-mă-vei.

53. Pentru acêea mărturisi-mă-voiu ție, întru limbi, Doamne, şi numelui tău cînta-voiu.

54. Mărind mîntuirile împăratului, şi făcînd milă unsului, lui David, şi semenției lui pînă în veac. Slava.

La săvîrşit, psalm al lui David. 18

1. Ceriurile povestesc mărirea lui Dumnezeu, şi facerea mînilor lui povestêşte întărirea.

2. Zioa zilei va izbîcni cuvînt, şi noaptea nopții povestêşte minte.

3. Nu-s graiuri, nici cuvinte, cărora nu să aud glasurile lor.

4. La tot pămîntul ieşi răspunsul lor, şi la marginile lumii cuvintele lor.

5. În soare au pus lăcaşul lui; şi el ca un ginere ieşind den cămara lui.

6. Bucura-se-va ca un uriiaş să alêrge cale.

7. Den marginea ceriului ieşirea lui, [7] Şi istovul lui pînă în marginea ceriului, şi nu iaste cel ce să va ascunde de căldura lui.

8. Lêgea Domnului fără prihană e, întorcînd suflete; mărturiia Domnului credincioasă e, înțelepțind pruncii.

9. Direptățile Domnului dirêpte-s, veselind inema; porunca Domnului lucie iaste, luminînd ochii.

10. Frica Domnului curată e, rămîind în veacul veacului; judecățile Domnului adevărate-s,/ îndireptate deodată.

Ms. 45, f. 226 v

37. Învățînd mîinile mêle la războï, şi ai pus arc de aramă brațele mêle.

38. Şi ai dat mie scutealã de mîntuire, şi dreapta ta m-au sprăjinit.

39. Şi învățătura ta m-au îndreptat desăvîrşit, şi învățătura ta aceasta mă va învăța[7].

40. Lărgişi paşii miei dedesuptul mieu, şi n-au slăbit urmele mêle.

41. Goni-voi pre neprêtenii miei şi voi apuca pre înşii, şi nu mă voi întoarce pănă unde vor lipsi.

42. Năcăji-i-voi pre înşi, şi nu vor putea să stea, cădea-vor supt talpele mêle.

43. Şi mă încinseşi putêre la războï, împiedecaşi pre toți[8] pre ceia ci să scula asupra mea dedesuptul mieu.

44. Şi pre nepriêtenii miei datu-mi-ai umăr, şi pre ceia ce urăsc pre mine i-ai pierdut de tot.

45. Strigară, şi nu era cela ce mîntuiêşte, cătră Domnul, şi n-au ascultat pre înşi.

46. Şi-i voi dimica pre ei ca țărna în fața vîntului, ca tina uliților voi mănunți pre înşi.

47. Mîntui-mă-vei dentru pricea närodului, pune-mă-vei întru cap de limbi.

48. Nărod pre carele n-am cunoscut mi-au slujit mie, la audzirea urechii mi-au ascultat mie.

49. Fiii striini au mințit mie, fiii striini s-au vechit şi s-au şchiopat de cătră căile lor.

50. Viu Domnul, şi blagoslovit Dumnedzăul mieu, şi să să înalțe Dumnedzăul mîntuirei mêle.

51. Dumnedzăul, cela ce dai izbîndire mie şi ai supus năroade supt mine, mîntuitoriul mieu dentru neprêtenii miei, scîrbêlnic.

52. Dentru ceia ci să scoală preste mine înălța-mă-vei, de cătră omul strîmbu mîntuiêşte-mă.

53. Pentru acêea mărturisi-mă-voi ție întru limbi, Doamne, şi numelui tău cînta-voi,

54. Mărind mîntuirele împăratului şi făcînd milă unsului lui, lui David, şi semînției lui pănă în vac. Slava[9].

La săvîrşit, psalmu lui David. 18

1. Ceriurile povestesc mărirea lui Dumnedzău, şi facerea mîinelor lui povestêşte întăritura.

2. Zi a dzi izbîcnêşte cuvînt, şi noapte a noapte arată[1] minte.

3. Nu-s graiuri, nice cuvinte cărora nu să aud glasurile lor.

4. La tot pămîntul ieşi răspunsul lor, şi la marginile lumei cuvintele lor.

5. Întru soare au pus sălaşul lui; şi el ca un mire ieşind dentru cămara lui,

6. Bucura-să-va ca un uriiaş să alêrge cale.

7. Dentru marginea ceriului ieşirea lui, [7] Şi istovul lui pănă în marginea ceriului, şi nu iaste carele să va ascunde de căldura lui.

8. Lêgea Domnului fără prihană, întorcînd suflete; mărturiia Domnului credincioasă, înțelepțind pruncii.

9. Dreptățile Domnului drêpte, veselind inima; porînca Domnului luciia, luminînd ochii.

10. Frica Domnului curată, rămîind întru vacul vacului; judêțele Domnului drêpte[2], îndreptate deodată.

Ms. 4389, f. 272 r

37. [35] Cela ce învață mîinile mêle la războiu, şi ai pus (ca) arcul cela de aramă brațele mêle.

38. [36] Şi mi-ai dat sprenjineala mîntuirii, şi direapta ta m-au apucat.

39. Şi învățătura[7] ta mă va îndirepta în săvîrşit, şi învățătura ta acêea mă va învăța.

40. [37] Lărgit-ai pîşîrile mêle supt mine, şi talpele[8] mêle n-au slăbit.

41. [38] Goni-voiu pre vrăjmaşii miei şi-i voiu ajunge, şi nu mă voiu întoarce pînă nu se vor sfîrşi.

42. [39] Năcăji-i-voiu, şi nu vor putea sta, cădea-vor supt picioarele mêle.

43. [40] Şi m-ai încins cu putêre spre războiu, împiedecat-ai (pre toți) carii se scula asupra mea dedesuptul mieu.

44. [41] Şi mi-ai dat spinarea vrăjmaşilor miei, şi ai pierdut pre ceia ce mă urăsc.

45. [42] Strigat-au, şi n-au fost cine să-i mîntuiască, cătră Domnul, şi nu i-au ascultat.

46. [43] Şi-i voiu spulbera ca pulberea înaintea fêței vîntului, netezi-i-voiu ca tina de pre căi.

47. [44] Mîntui-mă-vei de gîlcevile[9] năroadelor, pune-mă-vei în capul limbilor.

48. [45] Năroadele care nu le-am cunoscut mi-au lucrat, în auzul urechii m-au ascultat.

49. [46] Feciorii cei streini m-au mințit, feciorii cei streini au învechit şi au şchiopat den cărările lor.

50. [47] Viu Domnul, şi binecuvîntat Dumnezeul mieu, şi să se înalțe Dumnezeul mîntuirii mêle.

51. [48] Dumnezeu, cela ce dai mie izbîndă şi cela ce ai supus năroadele supt mine, mîntuitoriul mieu de vrăjmaşii miei cei mînioşi.

52. [49] Înălța-mă-vei de la ceia ce se scoală asupra mea, şi de bărbatul cel nedirept mă vei mîntui.

53. [50] Drept acêea mă voiu mărturisi ție, Doamne, în limbi, şi cînt numelui tău.

54. [51] Cela ce măreşti mîntuirile împăratului şi cela ce faci milă unsului tău, lui David, şi semînției lui pînă în veac. Slava.

[1] În sfîrşit, cîntecul lui David. 18

1. [2] Ceriurile mărturisesc slava lui Dumnezeu, şi făptura mîinilor lui va spune întărirea.

2. [3] Zioa zilei va rîgîi[1] cuvîntul, şi noaptea nopții va spune[2] pricêpere.

3. [4] Nu sînt graiuri, nici cuvinte cărora să nu li se auză glasul.

4. [5] În tot pămîntul ieşi răspunsul lor, şi în marginile lumii graiurile lor.

5. [6] Pus-au cortul lui în soare; şi acela ca un ginere carele iêse den cămara sa,

6. Bucura-se-va ca un uriiaş să alêrge la cale.

7. De la începutul[3] ceriurilor ieşirea lui, şi întîlnirea[4] lui pînă sfîrşitul ceriurilor, şi nu iaste cine să se ascunză de căldura lui.

8. Lêgea Domnului nevinovată, carea întoarce sufletele; mărturisirea Domnului credincioasă, carea înțelepțêşte pre coconaşi.

9. Îndireptările Domnului dirêpte, care veselesc inima; porunca Domnului luminată, carea luminează ochii.

10. Frica Domnului curată, carea trăiêşte în veacul veacului; judecățile Domnului adevărate, dempreună îndireptate.

Versiunea modernă

37. El întăreşte mîinile mele la luptă; arc de aramă mi-a pus în brațe.

38. Tu mi-ai dăruit scutul mîntuirii, dreapta ta m-a sprijinit.

39. Povața ta m-a îndreptat pînă la sfîrşit şi chiar certarea ta mi-a fost învățătură.

40. Sub mine ai lărgit paşii mei şi picioarele nu mi-au slăbit.

41. Voi urmări pe vrăjmaşii mei şi pînă nu se vor sfîrşi nu mă voi întoarce.

42. Îi voi zdrobi ca să nu mai poată şedea; vor cădea cu toții sub picioarele mele.

43. Tu mi-ai dăruit putere de luptă şi ai oprit pe toți cei ce s-au răsculat împotriva mea.

44. Pe vrăjmaşii mei i-ai făcut să fugă, ai nimicit pe cei ce mă urăsc.

45. Ei au strigat către Domnul, iar cel ce mîntuieşte nu era şi nu i-a auzit.

46. Ca pulberea în vînt îi voi sfărîma şi-i voi fărămița ca praful ulițelor.

47. Izbăveşte-mă de răzvrătirile poporului; tu m-ai pus căpetenie neamurilor.

48. Am stăpînit peste un popor necunoscut. Mă ascultau doar cu urechile.

49. Tinerii străini m-au mințit. Cei bătrîni au şchiopătat în cărările lor.

50. Viu este Domnul şi Dumnezeul mîntuirii mele este binecuvîntat cînd se înalță.

51. Dumnezeule, care mi-ai dat biruința şi mi-ai supus neamuri; tu m-ai scăpat de vrăjmaşii cei furioşi.

52. Înalță-mă şi pe mine, ca să lupt cu cei ce se ridică împotriva mea. Izbăveşte-mă de omul nedreptății.

53. Lăudat să fii tu, Doamne, lăudat între neamuri! Iar noi numele tău îl vom cînta.

54. Cel ce aduci împăratului mîntuire şi milă lui David, unsul tău, şi seminției lui pînă în veac.

Psalmul 18. Al lui David

1. Cerurile spun slava lui Dumnezeu şi lucrul mîinilor lui îl vesteşte tăria.

2. Ziua zilei spune cuvîntul şi noaptea nopții anunță ştiința.

3. Nu se aud toate graiurile nici cuvintele, dar sunetul lor răsună.

4. În tot pămîntul a ieşit vestirea lor şi pînă la marginea lumii cuvintele lor.

5. I-a făcut soarelui cort, el este ca un mire ce iese din iatac.

6. Se făleşte şi-i iese în cale ca o fiară.

7. De la o margine a cerului pînă la cealaltă de unde a răsărit şi a apus, nimeni nu se poate feri de căldura lui.

8. Legea Domnului este desăvîrşită. Ea înviorează sufletele; poruncile Domnului sînt bune, ele dau pruncilor înțelepciune.

9. Judecățile Domnului sînt drepte, ele veselesc inima; porunca Domnului este limpede, este lumina ochilor.

10. Frica de Dumnezeu este curată, ea rămîne în veci. Drepte sînt judecățile Domnului, toate îndreptățite.

ꙟдирептате де ѡдатъ. Похтитесь май а҃і
мѹлтъ декѫт аѹрѹль, шй пїатръ чинстїтъ мѹ
лтъ, шй маи дѹлче декѫт мїѧрѣ шй фагѹрѹл.
Пентрѹ къ шй робѹль тъѹ пъзѣще ачѣстѣ, в҃і
шй пъзѫнд ачѣстѣ ръсплътире мѹлтъ.
Грешалеле чине лева причѣпе? дентрѹ чѣле аскѹнсе г҃і
се але мѣле кѹръцѣщемъ, шй де кътръ чеи стреи
ни крѹцъ пре робѹл тъѹ. Де нѹ мъвор стъ д҃і
пѫни, атѹнчѣ фъръ прихань вою фи, шй мъ
вои кѹръци де пъкат маре. Шй вор фи ла е҃і
бѹнъ врѣре кѹвинтеле ростѹлѹи мїеѹ, шй черче
тарѣ инимїи мѣле ꙟнаинтѣ та пѹрѹрѣ, дмне
ажѹториѹл мїеѹ шй мѫнтѹиториѹл мїеѹ.

Ла съвѫршит ѱалмѹл лѹи двд. ѳі

Аскѹлтете дмнѹл ꙟзїѡа некацѹлѹй, скѹ а҃
тѣскъте нѹмеле дмнезъѹлѹи лѹи Иакѡв.
Тримицъ цїе ажѹториѹ дентрѹ чел в҃
сфѫнтъ, ши ден Сїѡнь спреженѣскъ пре
тине. Поменѣскъ тоатъ жѫртва г҃
та, шй ардерѣ та че детот съ ѡ ꙟграш.
(стригаре) Дѣ цїе дмнѹль дѹпъ инима та д҃
шй тот сфатѹл тъѹ съл плинѣскъ. Бѹкѹ е҃
ранevом пре мѫнтѹирѣ та, шй ꙟтрѹ нѹмеле
дмнѹлѹй дмнзеѹлѹй ностръ невом мъри.
Плинѣскъ дмнѹл тоате черериле тале, акѹм ѕ҃
коноскѹю къ аѹ мѫнтѹит дмнѹль пре ѹнсѹль
лѹи. Аскѹлталва пре дѫнсѹл ден черюл чел з҃
сфѫнт ал лѹи ꙟсиле мѫнтѹирѣ дирѣптеи лѹи.
Ачѣще кѹ каръ, шй ачѣще кѹ каи, шй нои ꙟ и҃
нѹмеле дмнѹлѹи дмнзъѹлѹи ностръ невом кема.
Еи сау ꙟпїедекат шй аѹ къзѹт, шй нои нѣм ѳ҃
скѹлат, шй нѣм ꙟдирептат. Дмне мѫн і҃
тѹѧще пре ꙟпъратѹл, шй аскѹлтъ пре нои ѡ
ри ꙟче зи тевом кема.

Ѱалмь алѹи двдь. к҃

Дмне ꙟтрѹ пѹтѣрѣ та веселисева ꙟпъ а҃
ратѹл, шй пре мѫнтѹирѣ та сева бѹ
кѹра фоарте. Похта инимїи лѹи в҃
аи дат лѹи, шй де воѧ бѹзелор лѹи на
илипсит пре дѫнсѹл. (стригаре) Къ г҃
лаи апѹкат пре ел кѹ блгвенїиле бѹнътъцїи,
пѹсаи пре капѹл лѹи кѹнѹнъ депїатръ чинсти
тъ. Вїацъ аѹ черѹт цїе, шй аи дат лѹи д҃
ꙟделѹнгаре де зиле, ꙟвѣкѹл вѣкѹлѹи. Ма е҃
ре е слава лѹи ꙟтрѹ мѫнтѹирѣ та, мърире шй
маре кѹвїинцъ веи пѹне престе ел. Кънчи да ѕ҃
веи лѹи блгвенїе ꙟвѣкѹл вѣкѹлѹи, веселивеи пре
дѫнсѹл кѹ бѹкѹрїе кѹ фаца та. Кънчи ꙟпъ з҃
ратѹл недежѹдѹѧще пре дмнѹль, шй кѹ мила
челѹи ꙟналть нѹсе ва клъти. Афлесе мѫна и҃
та ла тоци връжмашїи тъи, дирѣпта та съ
афле пре тоци чеи че те ѹръскь пре тине.
Кънчи пѹневеи пре дѫншїи ка ѹн кѹпториѹ ѳ҃
де фокь ла врѣмѣ фѣцїи тале. Дмнѹл кѹ і҃
ѹргїѧ лѹи ва тѹрбѹра пре дѫншїи, шй ва
мѫнка детот пре еи фокѹл. Родѹль лор де аі
пре пъмѫнть пїѣрдеивеи, шй съмѫнца лор де
ла фиїи оаменилор. Кънчи плекаръ спре тине в҃і
не рѣле, кѹџетаръ сфатѹри кѹ каре нѹвор пѹ

в҃ Ѕѕ тѣ

Biblia 1688, pag. 387, col. II

11. Pohtite-s mai mult decît aurul şi piatră cinstită multă, şi mai dulce decît miêrea şi fagurul.

12. Pentru că şi robul tău păzêşte acêstea, şi păzînd acêstea răsplătire multă.

13. Greşalele cine le va pricêpe? Dentru cêle ascunse ale mêle curăţêşte-mă.

14. Şi de către cei streini cruţă pre robul tău; [14] De nu mă vor stăpîni, atuncea fară prihană voiu fi, şi mă voiu curăţi de păcat mare.

15. Şi vor fi la bună vrêrea cuvintele rostului mieu, şi cercetarea inimii mêle înaintea ta pururea; Doamne, ajutoriul mieu şi mîntuitoriul mieu.

La săvîrşit, psalmul lui David. 19

1. Ascultc-te Domnul în zioa necazului, scutească-te numele Dumnezăului lui Iacov.

2. Trimiţă ţie ajutoriu dentru Cel Sfînt, şi den Sion sprejenească pre tine.

3. Pomenească toată jîrtva ta, şi arderea ta cea de tot să o îngraş.

4. (Strigare) Dea ţie Domnul după inima ta şi tot sfatul tău să-l plinească.

5. Bucura-ne-vom pre mîntuirea ta, şi întru numele Domnului Dumnezeului nostru ne vom mări. [6] Plinească Domnul toate cêrerile tale.

6. Acum conoscuiu că au mîntuit Domnul pre unsul lui.

7. Asculta-l-va pre dînsul den ceriul cel sfînt al lui, în sile mîntuirea dirêptei lui.

8. Aceştea cu cară, şi aceştea cu cai, şi noi în numele Domnului Dumnezăului nostru ne vom chema.

9. Ei s-au împiedecat şi au căzut, şi noi ne-am sculat şi ne-am îndireptat.

10. Doamne, mîntuiêşte pre împăratul şi ascultă pre noi, ori în ce zi te vom chema.

Psalm a lui David. 20

1. Doamne, întru putêrea ta veseli-se-va împăratul, şi pre mîntuirea ta se va bucura foarte.

2. Pohta inimii lui ai dat lui, şi de voia buzelor lui n-ai lipsit pre dînsul.

3. (Strigare) Căci l-ai apucat pre el cu blagosloveniile bunătăţii, pus-ai pre capul lui cunună de piatră cinstită.

4. Viaţă au cerşut ţie, şi ai dat lui îndelungare de zile în veacul veacului.

5. Mare e slava lui întru mîntuirea ta, mărire şi mare cuviinţă vei pune preste el.

6. Căci da-vei lui blagoslovenie în veacul veacului, veseli-vei pre dînsul cu bucurie cu faţa ta.

7. Căci împăratul nedejduiêşte pre Domnul, şi cu mila Celui Înalt nu se va clăti.

8. Afle-se mîna ta la toţi vrăjmaşii tăi, direapta ta să afle pre toţi cei ce te urăsc pre tine.

9. Căci pune-vei pre dînşii ca un cuptoriu de foc la vrêmea fêţii tale.

10. Domnul cu urgiia lui va turbura pre dînşii, şi va mînca de tot pre ei focul.

11. Rodul lor de pre pămînt piêrde-l-vei, şi sămînţa lor de la fiii oamenilor.

12. Căci plecară spre tine rêle, cugetară sfaturi cu care nu vor pu/tea să stea.

Ms. 45, f. 226 ᵛ–227 ʳ

11. Poftite mai mult decît aurul şi piatră cinstită multă, şi mai dulce decît miêrea şi fagurul.

12. Pentru că şi robul tău păzêşte pre acêstea, şi păzind pre êle răsplătire multă.

13. Greşalele cine le va pricêpe? Dentru cêle ascunse ale mêle curăţêşte-mă.

14. Şi dentru cei striini scumpêşte-te de robul tău; [14] De nu mă vor stăpîni, atuncea fără prihană voi fi, şi mă voi curăţi de către păcat mare.

15. Şi vor fi la bună vrêre cuvintele[3] rostului mieu, şi cercetarea inimei mêle înaintea ta pururea; Doamne, ajutoriul mieu şi mîntuitoriul mieu.

La săvîrşit, psalmu lui David. 19

1. Asculte pre tine Domnul întru dzua năcazului,// scutească pre tine numele Dumnedzăului Iacov.

2. Trimiţă ţie ajutor dentru Sfîntu, şi den Sion sprăjinească pre tine.

3. Pomenească pre toată jirtva ta, şi arderea ta cea de tot să o îngraşe.

4. (Strigare) Dea ţie Domnul[1] după inima ta şi tot sfatul tău să-l plinească.

5. Bucura-ne-vom pre mîntuirea ta, şi întru numele Domnului[2] Dumnedzăului nostru ne vom mări. [6] Plinească Domnul toate cerşeturile tale.

6. Acum cunoscuiu că au mîntuit Domnul pre unsul lui.

7. Asculta-va pre însu dentru ceriul cel sfînt a lui, întru sile a drêptei lui mîntuire.

8. Aceştea cu cară, şi aceştea cu cai, şi noi întru numele Domnului[2] Dumnedzăului nostru ne vom mări[3].

9. Ei s-au împiedecat şi au căzut, şi noi ne-am sculat şi ne-am îndreptat.

10. Doamne, mîntuiêşte pre împăratul şi ascultă pre noi, ori întru care dzi te vom chema.

Psalmu lui David. 20

1. Doamne, întru putêrea ta veseli-să-va împăratul, şi pre mîntuirea ta să va bucura foarte.

2. Pofta inimei lui ai dat lui, şi voia budzelor lui nu l-ai lipsit pre îns.

3. (Strigare) Căce l-ai apucat pre el cu blagosloveniile binelui, pus-ai pre capul lui cunună de piatră cinstită.

4. Viaţă au cerşut ţie, şi ai dat lui îndălungare de dzile întru vacul vacului.

5. Mare-i slava lui întru mîntuirea ta, mărire şi mare cuviinţă vei pune preste însul.

6. Căce da-vei pre însu blagoslovenie întru vac de vac, veseli-l-vei pre îns cu bucurie cu faţa ta.

7. Căce împăratul nădăjduiêşte pre Domnul, şi cu mila Celui Înalt nu să va clinti[1].

8. Afle-se mîna ta la toţi nepriêtenii tăi, dreapta ta afle pre toţi ceia ci te urăsc pre tine.

9. Căce[2] pune-vei pre înşi ca un cuptor a focului la vrêmea fêţii tale.

10. Domnul cu urgiia lui va[3] turbura pre înşi, şi va mînca[4] de tot pre ei focul.

11. Rodul lor du pre pămînt piêrde-l-vei, şi sămînţa lor de la fiii oamenilor.

12. Căce plecară spre tine rêle, cugetară sfaturi cu carele nu vor putea să stea.

Ms. 4389, f. 272 ʳ–272 ᵛ

11. Mai poftite decît aurul şi şi decît piatra scumpă[5] mult, şi mai dulci decît miêrea şi decît fagurul.

12. Că robul tău le păzêşte, cînd le va păzi plată multă.

13. Cine va pricêpe cădêrea păcatelor? Şi de cêle ascunse ale mêle mă curăţêşte.

14. Şi de ale celor streini cruţă pre robul tău; deaca nu mă vor stăpîni, atunci voiu fi nevinovat, şi mă voiu curăţi ot[6] păcatul cel mare.

15. Şi vor fi în voirea cea bună cuvintele buzelor mêle, învăţătura inimii mêle pururea înaintea ta; Doamne, ajutătoriul mieu şi mîntuitoriul mieu.

[1] În sfîrşit, cîntecul lui David. 19

1. [2] Asculta-te-va Domnul în zioa grijii, sprenjini-te-va[1] numele Dumnezeului lui Iacov.

2. [3] Trimête-ţi-va ajutor de la Cel Sfînt, şi den Sion te va apăra.

3. [4] Aduce-şi-va aminte[2] de toată jărtva ta, şi arderea ta cea de tot va fi[3] grasă.

4. [5] Da-va ţie Domnul după inima ta şi tot sfatul tău va umplea.

5. [6] Bucura-ne-vom de mîntuirea ta, şi ne vom mări în numele Domnului Dumnezeului nostru. [7] Umplea-va Domnul toate cêrerile tale.

6. Acuma cunoscuiu că au mîntuit Domnul pre Hristosul[4] său.

7. Auzi-l-va den ceriul său cel sfînt, întru puteri mîntuirea dirêptei lui.

8. Ceştea pre căruţe, şi ceştea pre cai, iară noi vom striga[5] în numele Domnului Dumnezeului nostru.

9. Aceia au fost împiedecaţi şi au căzut, iară noi ne-am sculat şi ne-am îndireptat.

10. Doamne, mîntuiêşte pre împăratul şi ascultă[6] pre noi, ori în ce zi te vom chiema.

[1] Cîntecul lui David. 20

1. [2] Doamne, cu putêrea ta se va veseli împăratul,// şi de mîntuirea ta foarte se va bucura.

2. [3] Poftirea inimii sale ai dat lui, şi de voirea buzelor lui nu l-ai lipsit.

3. [4] Că ai trecut înaintea lui cu buna cuvîntare a bunătăţilor, pus-ai în capul lui cununa de piiatră scumpă[1].

4. [5] Cerşut-au la tine viiaţă şi i-ai dat înlungire zilelor în veacul veacului.

5. [6] Mare (iaste) slavă lui întru mîntuirea ta, pune-vei pre dînsul slavă şi ghizdăvie[2].

6. [7] Că vei da lui bună cuvîntare în veacul veacului, veseli-l-vei cu bucurie cu faţa ta.

7. [8] Că împăratul se nădăjduiêşte pre Domnul, şi cu mila Celui de Sus[3] nu se va clăti.

8. [9] Să se afle mîna ta la toţi vrăjmaşii tăi, direapta ta să afle pre toţi carii te urăsc.

9. [10] Că vei pune pre dînşii ca pre un cuptor de foc în vrêmea fêţei tale.

10. Domnul va turbura pre dînşii cu mîniia sa, şi-i va mînca focul.

11. Roada lor vei piêrde de pre pămînt, şi sămînţa lor den feciorii omeneşti.

12. Că au plecat[4] spre tine cêle rêle, cugetat-au sfaturi care n-au putut să le aşaze[5].

Versiunea modernă

11. Ele sînt de mare preţ, mai mult decît aurul şi decît pietrele scumpe. Ele sînt mai dulci decît mierea şi fagurele de miere.

12. Şi robul tău le păzeşte, avînd răsplătire mare.

13. Cine îşi cunoaşte greşelile? Curăţeşte-mă, Doamne, de cele neştiute,

14. Fereşte pe robul tău de cei ce îl ispitesc; atunci voi rămîne curat, nevinovat de păcate grele.

15. Primeşte cugetul inimii şi cuvintele mele cu bunăvoinţă, Doamne, ajutorul meu şi mîntuitorul.

Psalmul 19. Al lui David

1. Să te audă Domnul, cînd, în necaz, vei striga numele Dumnezeului lui Iacob.

2. El îţi trimite ajutor din sfîntul său locaş, din Sion sprijin.

3. El îşi aminteşte de toate jertfele tale şi arderea de tot o să-i placă.

4. Să-ţi dea Domnul după inima ta şi să-ţi împlinească toate doririle.

5. Noi ne vom bucura de mîntuirea ta şi vom sărbători numele Domnului nostru. Plinească Domnul toate cererile tale!

6. Acum ştiu că Domnul mîntuieşte pe împăratul său; din cerurile sfinţeniei îi răspunde,

7. Cu puterea dreptei sale ajută şi-l izbăveşte.

8. Unii cu carele, alţii călare pe cai; dar noi pomenim numele Domnului Dumnezeului nostru.

9. S-au împiedicat şi au căzut; noi însă ne-am sculat şi ne-am îndreptat.

10. Doamne mîntuieşte pe împăratul şi ascultă chemarea noastră în orice zi.

Psalmul 20. Al lui David

1. Întru puterea ta, Doamne, se va veseli împăratul, şi mîntuirea ta o va primi foarte bucuros.

2. I-ai dăruit după dorinţele inimii tot ce au cerut buzele lui.

3. L-ai întîmpinat cu binecuvîntările buntăţii tale; pe capul lui ai pus o coroană de aur.

4. A cerut de la tine viaţă lungă şi i-ai dat-o la nesfîrşit.

5. Datorită ţie el este renumit, slava şi cuviinţa ta va primi.

6. Îi vei da binecuvîntarea ta în veac. El e fericit că şade în faţa ta.

7. Împăratul nădăjduieşte în Domnul şi din mila Celui Preaînalt nu se va clinti.

8. Tu descoperi vrăjmaşii tăi cu mînă tare, pe cei ce te urăsc.

9. Va veni vremea arătării tale, atunci îi vei arde ca într-un cuptor.

10. Mînia Domnului îi va răvăşi iar focul îi va mistui.

11. Vei pierde rodul lor de pe pămînt ca şi sămînţa lor dintre oameni.

12. Au uneltit şi au chibzuit împotriva ta, dar nu vor izbuti.

гі тѣ състѫ. Кѫчивей пꙋне пре дѫнший ꙋмъ
ді рѫчей рѫмаша ан тъй гътивей фаца лор.
ді Ѫналцъте дмне ѫтрꙋ пꙋтѣрѣ та кѫнтавом
ши вом певеци пꙋтерничиле тале. Сла
Ла съвѫршит пентрꙋ спрежнѣла чѣ дела
зори. Псалмꙋл лꙋи двдъ. КА
а Дмнзъꙋ дмнзъꙋл мїеꙋ а аминте ла
мине, пентрꙋ къчи мъпъръсиш? депа
те де ла мѫнтꙋирѣ мѣ, кꙋвинтеле гре
в шалелѡр мѣле. Дмнзъꙋл мїеꙋ стри
гавоиꙋ зїѡа, ши нꙋвей аскꙋлта, ши ноа
г птѣ, ши нꙋ ла некꙋноштинца мѣ. Ши тꙋ ѫ
чѣле сфинте лъкꙋешти лаꙋда лꙋи Їсраил.
д Пре тине аꙋ недеждꙋит пъринцїи ноштри, неде
е ждꙋиръ ши ай избъвит пре дѫншїи. Кътръ
тине стригаръ, ши съмѫнтꙋиръ, пре тине не
ѕ деждꙋиръ ши нꙋсе рꙋшинаръ. Иаръ еꙋ сѫнт
вїерме ши нꙋ ѡм, ѡкара ѡаменилор ши дефъ
з марѣ нърѡдꙋлꙋи. Тоци чѣ че мъвъд бат
жокꙋритꙋмаꙋ, гръиръ ѫбꙋзе, клътиръ капꙋ.
и Недеждꙋитаꙋ пре дмнꙋл, избъвѣскъ пре ел,
ѳ спъсѣскъ пре ел кълабъ пре ел. Къчи тꙋ
ешти чела че май змꙋлтъ ден пѫнтече, недѣждѣмѣ
дела цѫцеле маикѫмѣ, спре тине мъ арꙋкай де згъ
і Ден пѫнтечеле маичей мѣле, дмнезеꙋл мїеꙋ,
ешти тꙋ, съ нꙋте депъртези дела мине.
аі Къчи нъказꙋл е апроапе, къчи нꙋ иасте чѣл че
ві съми ажꙋте мїе. Ѫпрежꙋраръмъ вицей мꙋл
гі ци, таꙋри граши мъ ѫкꙋнџꙋраръ. Дешки
серъ асꙋпра мѣ гꙋра лор, ка ꙋн леꙋ хръпинд
ді ши ръкнинд. Ка ѡ апъ мъ върсаꙋ, ши съ
еі рисипиръ тоате ѡаселе мѣле. Съ фъкꙋ
инема мѣ ка ѡ чаръ топиндꙋсе, ѫмижлокꙋл
ѕі пѫнтечелꙋи мїеꙋ. Ꙋскъсе ка ꙋн хѫрб
вѫртꙋтѣ мѣ, ши лимба мѣ саꙋ липит де гъ
лежꙋл мїеꙋ, ши ла църъна морцїи май пого
зі рѫт. Къчи маꙋ ѫкꙋнжꙋрат кѫини мꙋлци,
адꙋнаръ челор че мъ викленеск мъ кꙋпринсеръ.
иі Съпаръ мѫниле мѣле, ши пичоареле мѣле, нꙋ
ѳі мъраръ тоате ѡаселе мѣле. Ши еи сокотиръ
ши мъ възꙋръ, ѫпърциръ хаинеле мѣле лор,
ши пре ѫбръкъминтѣ мѣ арꙋнкаръ сорц.
к Иаръ тꙋ дмне съ нꙋ депъртези ажꙋторюл тъꙋ
дела мине, спре прежнѣла мѣ а аминте.
ка Избъвѣще дела сабїе сꙋфлетꙋл мїеꙋ, ши ден
мѫна кѫинелꙋи, пре чел сѫнгꙋр нъскꙋт ал
кв мїеꙋ. Мѫнтꙋѣщемъ ден гꙋра леꙋлꙋи, ши
дела коарнеле инорѡгилор, смерирѣ мѣ.
кг Повестивои нꙋмеле тъꙋ фрацилор мїей ѫмиж
кд локꙋл адꙋнърїи, лъꙋдатевои. Чей че въ
тѣмеци де дмнꙋл лъꙋдаци преджнсꙋл, тоатъ
съмѫнца лꙋи Їаков, мърици преджнсꙋл.
ке Тѣмъсе даръ де дѫнсꙋл тоатъ съмѫнца лꙋи
Їсраил, къчи наꙋ ѡкърѫт ничи аꙋ дефъимат
кѕ рꙋга съракꙋлꙋи. Ничи аꙋ ѫторс фаца лꙋи
дела мине, ши кѫнд ам стригат кътръ ел
кз аскꙋлтатꙋмаꙋ. Дела тине лаꙋда мѣ, ѫ
трꙋ адꙋнаре маре мъртꙋрисимъвои цїе рꙋ
гиле мѣле вои да ѫнаинтѣ челор че съ тем

Biblia 1688, pag. 388, col. I

13. Căci vei pune pre dînşii umăr, în cei rămaşi ai tăi găti-vei faţa lor.
14. Înalţă-te, Doamne, întru putêrea ta, cînta-vom şi vom peveţi puterniciile tale. Slava.

La săvîrşit, pentru sprejeneala cea de la zori.
Psalmul lui David. 21

1. Dumnezău Dumnezăul mieu, ia aminte la mine, pentru căci mă părăsiş? Departe de la mîntuirea mea cuvintele greşalelor mêle.
2. Dumnezăul mieu, striga-voiu zioa, şi nu vei asculta, şi noaptea, şi nu la necunoştinţa mea.
3. Şi tu în cêle sfinte lăcuieşti, lauda lui Israil.
4. Pre tine au nedejduit părinţii noştri, nedejduiră şi ai izbăvit pre dînşii.
5. Cătră tine strigară, şi să mîntuiră, pre tine nedejduiră şi nu se ruşinară.
6. Iară eu sînt viêrme, şi nu om, ocara oamenilor şi defăimarea nărodului.
7. Toţi ceia ce mă văd batjocuritu-m-au, grăiră în buze, clătiră capul:
8. «Nedejduit-au pre Domnul, izbăvească pre el, spăsească pre el că-l va pre el».
9. Căci tu eşti cela ce m-ai zmult den pîntece, nedêjdea mea de la ţîţele maică-mea.
10. Spre tine mă aruncaiu den zgău, [10] Den pîntecele maicei mêle, Dumnezeul mieu eşti tu.
11. Să nu te depărtezi de la mine. [11] Căci năcazul e aproape, căci nu iaste cel ce să-mi ajute mie.
12. Împrejurară-mă viţei mulţi, tauri graş mă încungiurară.
13. Deşchiseră asupra mea gura lor, ca un leu hrăpind şi răcnind.
14. Ca o apă mă vărsaiu, şi să rîsipiră toate oasele mêle.
15. Să făcu inema mea ca o ceară topindu-se în mijlocul pîntecelui mieu.
16. Uscă[α]-se ca un hîrb vîrtutea mea, şi limba mea s-au lipit de gîtlejul mieu, şi la ţărîna morţii m-ai pogorît.
17. Căci m-au încunjurat cîini mulţi, adunarea celor ce mă viclenesc mă cuprinseră.
18. Săpară mînile mêle şi picioarele mêle.
19. Numărară toate oasele mêle, [19] Şi ei socotiră şi mă văzură.
20. Împărţiră hainele mêle lor, şi pre îmbrăcămintea mea aruncară sorţ.
21. [20] Iară tu, Doamne, să nu depărtezi ajutoriul tău de la mine, spre sprejeneala[1] mea ia aminte.
22. [21] Izbăvêşte de la sabie sufletul mieu, şi den mîna cîinelui pre cel sîngur născut al mieu.
23. [22] Mîntuiêşte-mă den gura leului, şi de la coarnele inorogilor smerirea mea.
24. [23] Povesti-voiu numele tău fraţilor miei, în mijlocul adunării, lăuda-te-voiu.
25. [24] Cei ce vă têmeţi de Domnul lăudaţi pre dînsul, toată sămînţa lui Iacov măriţi pre dînsul.
26. Teamă-se dară de dînsul toată sămînţa lui Israil.
27. Căci n-au ocărît, nici au defăimat ruga săracului,
28. [26] Nici au întors faţa lui de la mine; şi cînd am strigat cătră el, ascultatu-m-au.
29. [27] De la tine lauda mea întru adunare mare, mărturisi-mă-voiu ţie, rugile mêle voi da înaintea celor ce să tem/ de dînsul.

Ms. 45, f. 227 r–227 v

13. Căce vei pune pre înşi umăr, întru cei rămaşi ai tăi găti-vei faţa lor.

14. Înalţă-te, Doamne, întru putêrea ta, cîntavom şi vom peveţi puterniciile tale. Slava[5].

La săvîrşit, pentru sprăjenęle de zi la zori. Psalmu lui David. 21

1. Dumnedzău Dumnedzăul mieu, ia aminte, pentru căce părăsişi pre mine? Departe de la mîntuirea mea cuvintele smintêlelor mêle.

2. Dumnedzăul mieu, striga-voi dzua, şi nu vei asculta, şi noaptea, şi nu la cunoştinţa mea.

3. Şi tu întru sfîntu lăcuieşti, lauda lui Israil.

4. Pre tine au nădăjduit părinţii noştri, nădăjduiră şi ai mîntuit pre înşi.

5. Cătră tine strigară, şi să mîntuiră[1], pre tine nădăjduiră şi nu să ruşinară.

6. Şi eu sînt viêrme, şi nu om, ocara oamenilor şi dăfăimarea nărodului.

7. Toţi ceia ci mă văd pre mine batjocuritu-mau, grăiră întru budzele-şi, clătiră capul:

8. «Nădăjduit-au pre Domnul, mîntuiască-l pre el, spăsască-l pre el că-l va pre el».

9. Căce tu eşti cela ce m-ai zmult pre mine den zgău, nădêjdea mea de la ţîţele mîne-mea.

10. Pre tine mă aruncai den zgău, [10] Dentru pîntecile maicii mêle, Dumnedzăul mieu eşti tu.

11. Să nu te dăpărtezi de la mine. [11] Căce năcazul aproape-i, căce nu iaste cela ce să-mi ajute mie.

12. Împregiurară-mă viţăi mulţi, tauri graşi mă îngrădiră.

13. Dăşchiseră asupra mea gura lor, ca un leu apucînd şi răcnind.

14. Ca o apă[2] mă vărsaiu, şi să răşchirară toate oasele mêle.

15. Făcu-să inima mea ca o ceară topindu-să întru mijlocul pîntecelui mieu.

16. Uscă[α]-să ca o strachină vîrtutea mea, şi limba mea s-au lipit de guşterul[3] mieu, şi la ţărna morţii m-ai pogorît.

17. Căce m-au încungiurat cîini mulţi, adunare a celora ce viclenesc mă cuprinse.

18. Săpară mîinile mêle şi picioarele mêle.

19. Numărară toate oasele mêle, [19] Şi ei socotiră, şi mă văzură.

20. Împărţiră hainele mêle şie[4], şi pre îmbrăcămintea mea pus-au sorţu.

21. [20] Şi tu, Doamne, să nu dăpărtezi ajutoriul tău de la mine, spre sprăjineala mea ia aminte.

22. [21] Izbăvêşte de la sabie sufletul mieu, şi dentru mîna cîinelui pre cea sîngură născută a mea.

23. [22] Mîntuiêşte-mă dentru rostul leului, şi de la coarnele inorogilor pre smereniia mea.

24. [23] Povesti-voi numele tău fraţilor miei, întru mijlocul adunării lăuda-te-voi.

25. [24] Ceia ci să// tem de Domnul lăudaţi pre însul, toată seminţiia lui Iacov măriţi pre însul.

26. [25] Teamă-să dară de îns toată sămînţa lui Israil.

27. Căce n-au ocărît, nice au dăfăimat rugii săracului,

28. [26] Nice au întorsu faţa lui de la mine; şi cînd voi striga cătră el, ascultă[α]-mă.

29. [27] De la tine lauda mea întru adunare mare, mărturisi-mă-voi ţie[5], rugele mêle voi da înaintea celora ci să tem de însul.

Ms. 4389, f. 272 v

13. Că vei pune pre ei spinare, în rămăşiţele tale vei găti faţa lor.

14. Înalţă-te, Doamne, cu putêrea ta, cîntavom şi cîntăm puterile tale. Slava.

[1] În sfîrşit, de sprenjineala cea de dimineaţa. Cîntecul lui David. 21

1. [2] Dumnezeule Dumnezeul mieu, ia-mă aminte, pentru căci m-ai lăsat? Dăparte de mîntuirea mea cuvintele căderilor mêle în păcate.

2. [3] Dumnezeul mieu, striga-voiu zioa, şi nu vei asculta, noaptea, şi nu în nebuniia mea.

3. [4] Iară tu întru sfînt lăcuieşti, lauda lui Israil.

4. [5] Pre tine au nădăjduit părinţii noştri, nădăjduitu-se-au şi i-ai mîntuit.

5. [6] Cătră tine au strigat şi se-au izbăvit, pre tine se-au nădăjduit şi nu se-au ruşinat.

6. [7] Iară eu sînt viêrme, iară nu om, împutăciune oamenilor şi badjocură năroadelor.

7. [8] Toţi carii m-au văzut ş-au bătut joc de mine, grăiră cu buzele (şi) clătiră cu capul:

8. [9] «Nădăjduitu-se-au pre Domnul, să-l izbăvească, să-l mîntuiască că-l voiêşte».

9. [10] Că tu eşti cela ce m-ai rupt den pîntece, nădêjdea mea de la ţîţele mîne-mea.

10. [11] Cătră tine sînt aruncat den pîntece[1], den pîntecele[2] mîne-mea, tu eşti Dumnezeul mieu.

11. [12] Să nu te dăpărtezi de la mine, că scîrba (iaste) aproape, că nu iaste cine să-mi ajute.

12. [13] Ocoliră-mă viţei mulţi, junci graşi mă cuprinseră.

13. [14] Dăşchiseră asupra mea gura lor, ca un leu carele zmîcêşte şi răcnêşte.

14. [15] Vărsatu-se-au ca apa, şi se-au rîsipit toate oasele mêle.

15. Fu inima mea ca ceara topindu-se în mijlocul pîntecelui mieu.

16. Uscatu-se-au ca un vas de lut tăriia mea, şi limba mea se-au lipit de grumazul mieu, şi m-ai adus[3] în ţărîna morţii.

17. Că au încunjurat cîini mulţi, şi gloata[4] celor hiclêni m-au cuprins.

18. Săpat-au mîinile mêle şi picioarele mêle.

19. [18] Numărat-au toate oasele mêle, iară ei socotiră şi mă văzură.

20. [19] Împărţiră hainele mêle loruşi, şi de îmbrăcămintea mea aruncară sorţi.

21. [20] Iară tu, Doamne, nu dăpărta ajutoriul tău de la mine, spre sprenjineala mea ia aminte.

22. [21] Mîntuiêşte de armă sufletul mieu şi den mîna cîinelui pre una născută a mea.

23. [22] Mîntuiêşte-mă den gura leilor, şi de coarnele inorogilor umilinţa mea.

24. [23] Povesti-voiu numele tău fraţilor miei, în mijlocul soborului[5] te voiu cînta.

25. [24] Ceia ce vă têmeţi de Domnul să-l lăudaţi, toată seminţiia lui Iacov să-l proslăviţi.

26. [25] Şi să se teamă de dînsul toată seminţiia lui Israil.

27. Că n-au ocărît, nici au badjocorît rugăciunile celui sărac,

28. Nici au întors faţa sa de la mine; şi cînd am strigat cătră dînsul, m-au auzit.

29. [26] De la tine lauda mea, în bisêrica cea mare, (mă voiu mărturisi ţie) rugăciunile mêle voiu da înaintea celor ce se tem de dînsul.

Versiunea modernă

13. Că îi vei pune pe fugă şi vei întoarce arcul tău spre ei.

14. Înalţă-te, Doamne, întru tăria ta. Noi vom cînta lăudînd biruinţa ta.

Psalmul 21. Al lui David

1. Doamne, Doamne, pentru ce m-ai părăsit? Ia aminte la mine. Departe sînt de mîntuire cuvintele greşelilor mele.

2. Dumnezeul meu, de te strig ziua, de te strig noaptea, nu mă recunoşti.

3. Tu locuieşti în loc sfinţit, lăudat de Israel.

4. Pe părinţii noştri care au nădăjduit înt tine, i-ai izbăvit.

5. Ei au strigat către tine, nu s-au ruşinat şi s-au mîntuit.

6. Eu sînt un vierme, un neom, ocara oamenilor şi dispreţul poporului.

7. Cînd apăream, toţi îşi băteau joc de mine, clătinau capul iar buzele lor spuneau:

8. «Ăsta are speranţe la Domnul, că sînt prieteni, să vedem dacă îl va mîntui».

9. Dar tu eşti cel ce m-a slobozit din pîntecele maicii mele, de la sînul ei m-ai luat.

10. De la naştere fără tine nu pot să respir. Tu eşti Dumnezeul meu.

11. Nu te depărta de la mine că aproape-mi este necazul şi alt ajutor nu am.

12. Multe vite, tauri sălbatici m-au împresurat.

13. Au deschis gura şi răcnesc ca un leu înfometat.

14. Ca o apă m-am vărsat şi toate oasele mele s-au risipit.

15. Inima mea este ca ceara şi se topeşte în măruntaiele mele.

16. Puterea mea s-a uscat ca un vas de lut, limba mea mi s-a lipit de cerul gurii, tu m-ai pogorît în ţărîna morţii.

17. Haite de cîini m-au înconjurat. Gloata răufăcătorilor m-a împresurat.

18. Iată, mi-au înţepat mîinile şi picioarele.

19. Pot să-mi număr toate oasele. Ei mă priveau, se boldeau la mine.

20. Hainele mele au împărţit între ei, pentru cămaşă au dat în sorţi.

21. Doamne, să nu depărtezi ajutorul tău, ia aminte la sprijinul tău.

22. Fereşte-mă de sabie, scapă-mă cu viaţă, de gheara bestiilor.

23. Scoată-mă din gura leului, apără de coarnele taurilor sărmanul meu suflet.

24. În mijlocul adunării te voi lăuda şi voi spune numele tău fraţilor mei.

25. Cei ce vă temeţi de Domnul, lăudaţi-l voi, toată seminţia lui Iacob slăviţi-l!

26. Toată seminţia lui Israel să se teamă de dînsul.

27. N-a lepădat ruga săracului, n-a ocărît,

28. Nici n-a întors faţa lui de la mine şi m-a auzit cînd l-am chemat.

29. De aceea te laud în adunări mari; înaintea celor ce se tem de tine aduc prinosul jertfei mele.

Biblia 1688, pag. 388, col. II

30. [28] Mînca-vor săracii şi să vor sătura şi vor lăuda pre Domnul, cei ce cercetează pre dînsul trăi-vor inemile lor în veacul veacului.

31. [29] Pomeni-vor şi să vor întoarce cătră Domnul toate marginile pămîntului,

32. [30] Şi să vor închina înaintea lui toate neamurile limbilor.

33. [31] Căci a Domnului e împărăţiia, şi el oblăduiêşte limbile.

34. [32] Mîncară şi să închinară toţi graşii pămîntului, înaintea lui vor cădea toţi ceia ce să pogoară la pămînt.

35. [33] Şi sufletul mieu lui trăiêşte, şi semenţiia mea va sluji lui.

36. [34] Spune-se-va Domnului ruda cêea ce vine. Şi vor vestui direptatea lui la norodul cel ce să va naşte, pre carele au făcut Domnul.

Psalm a lui David. 22

1. Domnul paşte-mă, şi nemica nu-m va lipsi.

2. La locul otăvii, acolo m-au sălăşluit, pre apă de răpaos mă hrăni pre mine.

3. Sufletul mieu întoarse. [3] Povețuitu-m-au pre cărările direptăţii, pentru numele lui.

4. Că de voiu şi mêrge în mijlocul umbrei morţii, nu mă voiu tême de rêle, căci tu cu mine eşti.

5. Toiagul tău şi varga ta, aceasta m-au mîngîiat.

6. Gătit-ai înaintea mea masă, den preajma celor ce mă năcăjesc. [7] Muiaşi cu untdelemn capul mieu, şi păharul tău îmbătînd ca un prea tare.

7. [8] Şi mila ta mă va goni toate zilele vieţii mêle. [9] Şi a lăcui eu în casa Domnului, la îndelungare de zile.

Psalmul lui David, a unii den sîmbete. 23

1. Al Domnului iaste pămîntul şi împlêrea lui, lumea şi toţi cei ce lăcuiesc într-însul.

2. Acesta pre mări au întemeiat pre el, şi pre rîuri l-au gătit pre el.

3. Cine să va sui la muntele Domnului[1], au cine va sta în locul cel svînt al lui?

4. Nevinovat la mîni şi curat la inemă, carele n-au luat pre deşert sufletul lui, şi n-au jurat pre vicleşug aproapelui său.

5. Acesta va lua blagoslovenie de la Domnul şi milostenie de la Dumnezeu, mîntuitoriul lui.

6. Aceasta e ruda celor ce cearcă pre Domnul, şi celor ce cearcă faţa Dumnezăului lui Iacov.

7. (Strigare) Rădicaţi porţile, boiêri, ale voastre, şi vă rădicaţi porţi vêcinice, şi va întra Împăratul mărirei.

8. Cine e acesta Împăratul mărirei? Domnul tare, şi putêrnic, Domnul tare e în războiu.

9. Rădicaţi porţile, boiêri, ale voastre, şi vă rădicaţi porţi vêcinice, şi va întra Împăratul mărirei.

10. Cine iaste acesta, Împăratul mărirei? Domnul puterii, acesta e Împăratul slavei. Slava./

Ms. 45, f. 227 v

30. [28] Mînca-vor mêserii şi să vor sătura şi vor lăuda pre Domnul, ceia ce cerceteadză pre însul trăi-vor inimile lor la vacul vacului.

31. [29] Pomeni-vor şi să vor întoarce cătră Domnul toate marginile pămîntului,

32. [30] Şi să vor închina înaintea lui toate neamurile[6] limbilor.

33. [31] Căce a Domnului împărăţiia, şi el despuiêşte limbilor.

34. [32] Mîncară, şi să închinară toţi graşii pămîntului, înaintea lui vor cădea toţi ceia ci să pogoară la pămînt.

35. [33] Şi sufletul mieu lui trăiêşte, şi semințiia mea va sluji lui.

36. [34] Spune-să-va Domnului ruda cêea ce vine. Şi vor vestui dreptatea lui la nărodul cela ce să va naşte, pre carele au făcut Domnul.

Psalmu a lui David. 22

1. Domnul paşte-mă, şi nimică nu mă va scădea.

2. La locul otăvii, acolo m-au sălăşluit, [2] Pre ape de răpaos hrăni pre mine.

3. Sufletul mieu întoarse. [3] Povăţui-mă pre cărărîle dreptăţii, pentru numele lui.

4. Că dă voi mêrge întru mijlocul umbrei morţii, nu mă voi tême de rêle, căce tu cu mine eşti.

5. Toiagul tău şi varga ta, şi acêstea m-au mîngîiat.

6. Gătit-ai înaintea mea masă, den preajma celora ce năcăjesc pre mine. [7] Muiaşi cu untdălemnu capul mieu, şi păharul tău îmbătînd ca un prea tare.

7. [8] Şi mila ta mă va goni toate dzilele vieţii mêle. [9] Şi a lăcui eu întru casa Domnului, la îndălungare[1] de dzile.

Psalmu lui David, a unii den sîmbete. 23

1. Al Domnului pămîntu, şi împlêrea lui, lumea şi toţi ceia ce lăcuiesc întru însă.

2. Acesta pre mări au întemeiat pre el, şi pre rîuri l-au gătit pre el.

3. Cine să va sui la muntele Domnului, au cine va sta întru locul cel sfînt al lui?

4. Nevinovat la mîini şi curat la inimă, carele n-au luat pre dăşert sufletul lui, şi n-au jurat pre vicleşug aproapelui tău.

5. Acesta va lua blagoslovenie de la Domnul şi milostenie de la Dumnedzău, mîntuitoriul lui.

6. Aceasta-i ruda celora ce cearcă pre Domnul, celora ce cearcă faţa Dumnedzăului Iacov.

7. (Strigare) Rădicaţi porţile, boiêrii voştri, şi să vor rădica porţi vêcinice, şi va întra Împăratul mărirei.

8. Cine iaste acesta Împăratul mărirei? Domnul vîrtucios[1] şi tare, Domnul tare în războiu.

9. Rădicaţi porţile, boiêrii voştri, şi vă rădicaţi porţi vêcinice, şi va întra Împăratul mărirei.

10. Cine-i acesta Împăratul mărirei? Domnul puterilor, acesta iaste Împăratul mărirei. Slava.

Ms. 4389, f. 272 v–273 r.

30. [27] Mînca-vor cei săraci şi se vor sătura şi vor lăuda pre Domnul, ceia ce-l cercetează inimile lor vor fi vii în veacul veacului.

31. [28] Aduce-şi-vor aminte şi se vor întoarce cătră Domnul toate marginile pămîntului,

32. Şi se vor închina înaintea lui toate neamurile limbilor.

33. [29] Că a Domnului iaste împărăţiia, şi el biruiêşte limbile.

34. [30] Mîncat-au şi se-au închinat toţi graşii pămîntului, cădea-vor înaintea lui toţi carii se pogoară în pămînt.

35. [31] Şi sufletul mieu lui trăiêşte, şi sămînţa mea va sluji lui.

36. [32] Spune-va Domnului neamul cela ce vine. Şi vor povesti direptatea lui nărodului carii se vor naşte, pre carii i-au făcut Domnul.

Cîntecul lui David. 22

1. Domnul mă paşte, şi nimică nu-mi va lipsi.

2. La loc ierbos[1], acolo m-au sălăşluit, pre apa răpaosului m-au hrănit.

3. Întors-au sufletul mieu; povăţi-mă pre cărarea direptăţii, pentru numele său.

4. Că de voiu şi umbla pren mijlocul cursei morţii, nu mă voiu tême de răotate, că tu eşti cu mine.

5. Toiagul// tău şi băţul tău, acêlea m-au mîngîiat.

6. [5] Gătit-ai înaintea mea masă împotriva celor ce mă supără; uns-ai cu undelemn capul mieu, şi păharul tău adăpîndu-mă ca un putêrnic.

7. [6] Şi mila ta mă va goni în toate zilele vieţii mêle, ca să mă sălăşluiesc în casa Domnului, în lungimea zilelor.

Cîntecul lui David, al unii den sîmbete. 23

1. Al Domnului iaste pămîntul şi umplêrea lui, lumea şi tot ce vieţuiêşte pre dînsa.

2. Acela l-au întemiiat pre mări, şi l-au gătit pre rîure.

3. Cine se va sui în muntele Domnului, sau cine va sta pre locul lui cel sfînt?

4. Cel nevinovat cu mîinile şi curat cu inima, carele n-au luat sufletul său în dăşărt, şi vecinului său nu se-au jurat cu înşălăciune.

5. Acesta va lua blagoslovenie de la Domnul şi milă de la Dumnezeu, mîntuitoriul său.

6. Acesta (iaste) neamul celor ce cearcă pre Domnul, a celor ce cearcă faţa Dumnezeului lui Iacov.

7. Boiêrilor, rădicaţi porţile voastre, şi vă rădicaţi porţile cêle vêcinice, şi va întra Împăratul slavei.

8. Cine iaste acesta Împăratul slavei? Domnul puterilor, acesta iaste Împăratul slavei. Slava.

Versiunea modernă

30. Mînca-vor săracii şi se vor sătura, şi vor lăuda pe Domnul iar cei ce-l caută pe dînsul vii vor fi inimile lor în veacul veacului.

31. Toate neamurile pînă la marginea pămîntului se ia aminte şi să plece înaintea Domnului.

32. Toate seminţiile neamurilor se vor închina înaintea lui.

33. Că a Domnului este împărăţia şi el stăpîneşte peste neamuri.

34. Mîncat-au şi s-au închinat toţi graşii pămîntului, înaintea lui vor cădea toţi cei ce se coboară în pămînt.

35. Şi sufletul meu în el viază, şi seminţia mea va sluji lui.

36. Se va vesti Domnului neamul ce va să vină. Şi vor vesti dreptatea lui poporului ce se va naşte şi ce a făcut Domnul.

Psalmul 22. Al lui David

1. Domnul este păstorul meu, de nimic nu duc lipsă.

2. Către dumbravele tihnei, la loc prielnic de păşune m-a mînat.

3. El mi-a întors sufletul spre bine şi pe căile dreptăţii mă călăuzeşte pentru numele lui.

4. De voi umbla prin văile morţii, nu mă voi teme de rele, pentru că tu eşti lîngă mine.

5. Aproape de mine toiagul şi varga ta m-au alinat.

6. Tu ai pregătit un ospăţ pentru mine în faţa celora ce mă supără; capul meu l-ai uns cu untdelemn şi plin mi-ai umplut paharul.

7. Mila şi bunătatea ta mă însoţesc în toate zilele vieţii mele. Cît voi trăi vreau să locuiesc în casa Domnului.

Psalmul 23. Al lui David

1. A Domnului este pămîntul şi plinirea lui, lumea şi cei ce locuiesc în ea.

2. L-a întemeiat şi l-a aşezat pe mări şi pe rîuri.

3. Cine va urca pe muntele Domnului şi cine va sta în locul cel sfinţit?

4. Cel nevinovat cu mîinile curate şi nevinovat cu inima care n-a luat în deşert sufletul său şi nu şi-a călcat cu vicleşug jurămîntul.

5. Acesta va fi binecuvîntat de Domnul şi de la mîntuitorul său va afla milostenie.

6. El este din neamul celor ce caută pe Domnul, acelor ce caută faţa Dumnezeului lui Iacob.

7. Ridicaţi, boieri, porţile voastre, ridicaţi porţile cele veşnice ca să intre Împăratul măririi!

8. Cine este acest Împărat al măririi? Domnul cel tare şi puternic, Domnul cel tare în război.

9. Ridicaţi, boieri, porţile voastre, ridicaţi porţile cele veşnice ca să intre Împăratul măririi!

10. Cine este acest Împărat al măririi? Domnul puterilor, acesta este Împăratul măririi.

Biblia 1688, pag. 389, col. 1

CATISMA 4. Psalmu a lui David. 24

1. Cătră tine, Doamne, rădicaiu sufletul mieu, Dumnezăul mieu.

2. Pre tine nedejduiiu, să nu mă ruşinezu în veac. [2] Nice să mă batjocorească vrăjmaşii miei.

3. Pentru că toţi ceia ce te îngăduiesc pre tine nu se vor ruşina. [3] Ruşinêze-se cei ce nelegiuiesc în zadar.

4. Căile tale, Doamne, arată-mi mie, şi cărările tale învaţă-mă.

5. Povăţêşte-mă pre adevărul tău şi mă învaţă, căce tu eşti Dumnezău, mîntuitoriul mieu, şi pre tine te-am îngăduit toată zioa.

6. Adu-ţi aminte de îndurările tale, Doamne, şi milele tale, căce den veac sînt.

7. Păcatele[1] tinerêţelor mêle şi ale necunoştinţii mêle să nu-ţi aduci aminte[2].

8. După mila ta adu-ţi aminte tu, pentru bunătatea ta, Doamne.

9. Bun şi direpţ iaste Domnul, pentru acêea va pune lêge celor greşiţi în cale.

10. Povăţui-va pre cei blînzi la judecată, învăţa-va pre cei blînzi căile lui.

11. Toate căile Domnului milă şi adevăr celor ce cearcă făgăduinţa lui şi mărturiile lui.

12. Pentru numele tău, Doamne, şi iartă păcatul mieu, pentru că multu iaste.

13. Cine iaste omul cel ce să tême de Domnul? Pune-va lêge lui în calea care au ales.

14. Sufletul lui întru bunătăţi va mînea, şi sămînţa lui va moşteni pămîntul.

15. Întărirea Domnului celor ce să tem de dînsul, şi făgăduinţa lui va arăta lor.

16. Ochii miei pururea cătră Domnul, căce el va scoate den laţ picioarele mêle.

17. Privêşte preste mine şi mă miluiêşte, căce sîngur născut şi sărac sînt eu.

18. Necazurile inimii mêle s-au înmulţit; den nevoile mêle scoate-mă.

19. Vezi smerirea mea şi ostineala mea, şi lasă toate păcatele mêle.

20. Vezi pre vrăjmaşii miei, că s-au înmulţit, şi urîciune strîmbă m-au urît.

21. Păzêşte sufletul mieu şi mă izbăvêşte, să nu mă ruşinezu, căce am nedejduit pre tine.

22. Cei fără răutate şi cei direpţi să lipiia de mine, căce te-am îngăduit pre tine, Doamne.

23. Mîntuiêşte, Dumnezăule, pre Israil den toate năcazurile lui.

Psalmul a lui David. 25

1. Judecă-mă, Doamne, căce eu întru nerăutatea mea am mers, şi pre Domnul nedejduind, nu voiu slăbi.

2. Ispitêşte-mă, Doamne, şi mă cearcă; lămurêşte rănichii miei şi inima mea.

3. Că mila ta înaintea ochilor miei iaste, şi bine am plăcut întru adevărul tău.

4. N-am şăzut cu adunarea deşertării, şi cu cei ce nelegiuiescu nu voiu întra în lăuntru.

5. Urît-am adunarea celor ce să viclenescu, şi cu cei necredincioşi nu voiu şădea.

6. Spăla-voiu întru cei nevinovaţi mînile mêle şi voiu/ încungiura jîrtăvnicul tău, Doamne.

Ms. 45, f. 227 v–228 r

CATHISMA 3. Psalmu a lui David. 24

1. Cătră tine, Doamne, rădicaiu sufletul mieu, Dumnedzăul mieu.
2. Pre tine nădăjduii, să nu mă ruşinez în vac. [2] Nice să mă batjocurească nepriêtenii miei.
3. Pentru că toţi ceia ci mă îngăduiesc pre mine nu să vor ruşina. [3] Ruşinêdze-se ceia ce fărălegiuiesc în zadar.
4. Căile tale, Doamne, cunoaşte-mi mie, şi cărările tale învaţă-mă.
5. Poveţêşte-mă pre adevărul tău şi mă învaţă, căce tu eşti Dumnedzău, mîntuitoriul mieu, şi pre tine te-am îngăduit preste toată dzua.
6. Adu-ţi aminte de îndurările tale, Doamne, şi milele tale, căce den vac sînt.
7. Păcatele tinerêţelor mêle şi necunoştinţei mêle să nu-ţi aduci aminte.
8. După mila ta adu-ţi aminte[1] tu, pentru bunătatea ta, Doamne.
9. Bun şi drept Domnul, pentru acêea va pune lêge celora greşiţi întru cale.
10. Povăţui-va pre cei blîndzi întru judeţ, învăţa-va pre cei blîndzi căile lui.
11. Toate căile Domnului milă şi adevăr celora ce cearcă făgăduinţa lui şi mărturiile lui.
12. Pentru numele tău, Doamne, şi iartă păcatului mieu, pentru că mult iaste.
13. Cine iaste omul cela ci să tême de Domnul? Pune-va lêgea lui întru calea carea au ales.
14. Sufletul lui întru bunătăţi va mînea, şi sămînţa lui va moştneni pămîntul.
15. Întăritura Domnului celora ci să tem de îns, şi făgăduinţa lui va arăta lor.
16. Ochii miei pururea cătră Domnul, şi el va scoate dentru laţ picioarele mêle.
17. Privêşte preste mine şi mă miluiêşte, căce sîngur născut şi sărac sînt eu.
18. Năcazurile inemei mêle s-au înmulţit; dentru nevoile mêle scoate-mă.
19. Vezi smereniia mea şi osteneala mea, şi lasă toate păcatele mêle.
20. Vezi pre nepri// êtenii miei, căce s-au înmulţit, şi ură strîmbă m-au urît.
21. Păzêşte sufletul mieu, şi mă mîntuêşte, să nu mă ruşinedzu, căce am nădăjduit pre tine.
22. Cei fără răutate şi cei drepţi să lipiia de mine, căce te-am îngăduit pre tine, Doamne.
23. Mîntuiêşte, Dumnedzău, pre Israil dentru toate năcazurile lui.

Psalmu lui David. 25

1. Judecă mie, Doamne, căce eu întru fărărăutatea mea am mersu, şi pre Domnul nădăjduind, nu voi slăbi.
2. Ispitêşte-mă, Doamne, şi mă cearcă; lămurêşte rărunchii miei şi inima mea.
3. Căce mila ta înaintea ochilor miei iaste, şi am bine plăcut întru adevărul tău.
4. N-am şezut cu adunarea a dăşertării, şi cu ceia ce fărălegiuiesc nu voi întra în lontru.
5. Urît-am sfatul[1] celora ci să viclenesc, şi cu cei necredincioşi nu voi şedea.
6. Spăla-voi întru cei nevinovaţi mîinile mêle şi voi încungiura jirtăvnicul tău, Doamne.

Ms. 4389, f. 273 r

Şăderea 4. Cîntecul lui David. 24

1. Cătră tine, Doamne, rădicaiu sufletul mieu. [2] Dumnezeul mieu,
2. Pre tine mă nădăjduiu, să nu mă ruşinez în veac. [3] Nici să-şi rîză de mine vrăjmaşii miei.
3. Că toţi ceia ce te rabdă nu se vor ruşina. [4] Să se ruşinêze ceia ce fac fărădelegiuire în zadar.
4. Arată-mi, Doamne, căile tale, şi mă învaţă cărărilor tale.
5. Povăţêşte-mă spre adeverinţa ta şi mă învaţă, că tu eşti Dumnezeu, mîntuitorul mieu, şi pre tine te-am răbdat toată zioa.
6. Ado-ţi aminte de îndurările tale şi de milele tale, că sînt den veac.
7. Păcatele tinerêţelor mêle şi ale neştiinţii mêle nu aduce aminte.
8. Tu-ţi ado aminte de mine după mila ta, pentru bunătatea ta, Doamne.
9. [8] Bun şi dirept Domnul, drept acêea va pune lêge celor greşiţi în cale.
10. [9] Povăţi-va pre cei blînzi în judecate, învăţa-va pre cei blînzi căilor sale.
11. [10] Toate căile Domnului milă şi adeverinţă celor ce cearcă poruncile lui şi mărturisirile lui.
12. [11] Pentru numele tău, Doamne, curăţêşte păcatul mieu, că iaste mult.
13. [12] Ce om iaste cela ce se tême de Domnul? Să puie lui lêge pre care cale au vrut.
14. [13] Sufletul lui întru cêle bune se va încurta[1], şi seminţiia lui va moştina pămîntul.
15. [14] Domnul (iaste) ţinêrea[2] celor ce se tem de dînsul, şi porunca lui va arăta lor.
16. [15] Ochii miei pururea cătră Domnul, că el va zmulge den laţ picioarele mêle.
17. [16] Caută spre mine şi mă miluiêşte, că eu sînt unul născut şi sărac.
18. [17] Scîrbele inimii mêle se-au înmulţit; scoate-mă den nevoile mêle.
19. [18] Vezi umilinţa mea şi osteninţa mea, şi lasă[3] toate păcatele mêle.
20. [19] Vezi pre vrăjmaşii miei, că se-au înmulţit, şi m-au urît cu urîciune nedireaptă.
21. [20] Păzêşte sufletul mieu şi mă mîntuiêşte, să nu mă ruşinez că m-am nădăjduit pre tine.
22. [21] Cei fără de răotate şi cei direpţi se apropiia[4] de mine, că am răbdat pre tine, Doamne.
23. [22] Mîntuiêşte, Doamne, pre Israil de toate scîrbele lui.

Cîntecul lui David. 25

1. Judecă-mă, Doamne, că eu am umblat cu neräotatea mea, şi nădăjduindu-mă pre Domnul, nu voiu slăbi.
2. Ispitêşte-mă, Doamne, şi mă întreabă; lămurêşte denlăuntrurile[1] mêle şi inima mea.
3. Că mila ta iaste înaintea ochilor miei, şi am plăcut[2] bine în adeverinţa ta.
4. N-am şăzut cu adunarea celor îndăşărţi, şi cu călcătorii de lêge nu voiu întra.
5. Urît-am bisêrica celor hiclêni, şi cu cei necredincioşi nu voiu şădea.
6. Spăla-voiu întru cei nevinovaţi mîinile mêle şi voiu ocoli altariul tău, Doamne.

Versiunea modernă

Psalmul 24. Al lui David

1. Către tine, Doamne, am ridicat sufletul meu, Dumnezeul meu.
2. Spre tine am nădăjduit să nu fiu ruşinat în veac, să nu rîdă de mine vrăjmaşii mei.
3. Pentru că toţi cei ce te aşteaptă pe tine nu vor fi înşelaţi; toţi cei ce fac fărădelegi se vor ruşina.
4. Arată-mi, Doamne, calea şi învaţă-mă să merg pe cărările talo.
5. Îndreaptă-mă spre adevărul tău şi mă învaţă, că tu eşti Dumnezeu, mîntuitorul meu, în toate zilele.
6. Adu-ţi aminte, Doamne, că din veac ai fost îndurător şi milostiv.
7. Şi nu pomeni păcatele tinereţelor mele şi greşelile mele din neştiinţă.
8. Pomeneşte-mă după dragostea ta, bunătatea ta îmi este sprijin.
9. Drept şi bun este Domnul, le arată celor ce greşesc calea cea bună.
10. Celor nedreptăţiţi le ajută să capete dreptul lor şi-i învaţă să cunoască voia sa.
11. Toate căile Domnului sînt dragoste şi adevăr pentru aceia ce observă legămîntul şi mărturiile lui.
12. Pentru numele tău, Doamne, curăţeşte-mă de păcatul meu cel mare.
13. Cine este omul care se teme de Domnul? Domnul îi arată calea pe care a ales-o.
14. El va trăi în bunătate şi seminţia lui va moşteni pămîntul.
15. Taina Domnului e pentru cei ce se tem de el, făgăduinţa lui pentru cei ce-l cunosc.
16. Ochii mei sînt pururea spre Domnul, el va scoate din capcană picioarele mele.
17. Caută spre mine şi mă miluieşte că eu sînt nenorocit şi sărac.
18. S-au înmulţit necazurile mele; din nevoile mele scoate-mă!
19. Vezi smerenia şi osteneala mea. Iartă-mi toate greşelile!
20. Uite cum vrăjmaşii mei s-au înmulţit şi cu ce ură mă urăsc.
21. Păzeşte viaţa mea şi mîntuieşte-mă ca să nu mă ruşinez că am nădăjduit în tine.
22. Că te am aşteptat, Doamne, s-au strîns lîngă mine cei drepţi şi cei fără răutate.
23. Doamne, Dumnezeule, izbăveşte pe Israel de tot necazul!

Psalmul 25. Al lui David

1. Judecă-mă, Doamne, că eu întru cuvioşia mea am umblat. Nădejedea mea în Domnul n-a slăbit.
2. Cercetează-mă, Doamne, şi mă cearcă, treci prin foc rărunchii şi inima mea!
3. Că dragostea ta este înaintea ochilor mei şi eu în adevărul tău păşesc.
4. În adunarea deşertăciunii n-am şezut şi cu călcătorii de lege n-am intrat.
5. Adunerea viclenilor şi a necredincioşilor am urît.
6. Fără prihană îmi voi spăla mîinile şi jertfelnicul tău, Doamne, îl voi înconjura.

Biblia 1688, pag. 389, col. II

7. Ca să auz eu glasul laudei tale şi a povesti toate minunile tale.

8. Doamne, iubit-am bună cuviinţa casii tale şi locul lăcaşului mărirei tale.

9. Să nu pierzi cu cei necredincioşi sufletul mieu, şi cu oamenii sîngiurilor viaţa mea.

10. Cărora sînt în mîini fărădelegile, direapta lor s-au împlut de daruri.

11. Iară eu întru neräutatea mea am mers; mîntuiêşte-mă, Doamne, şi mă miluiêşte.

12. Piciorul mieu au stătut în direptate; întru adunări binecuvîntate-voiu, Doamne.

Psalmu a lui David, mai nainte decît a să unge. 26

1. Domnul e lumina mea şi mîntuitoriul mieu, de cine mă voiu tême?

2. Domnul scutitoriul vieţii mêle; de cine mă voiu spămînta?

3. Cînd s-ar apropiia asupra mea cei ce chinuiesc, ca să mănînce cărnurile mêle.

4. Cei ce mă necăjesc, şi vrăjmaşii miei, ei au slăbit şi au căzut.

5. Şi de se va rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoşa inima mea.

6. De se va rădica asupra mea războiu, întru aceasta eu nedejduiesc.

7. Una am cerşut de la Domnul, aceasta voiu cêre: a lăcui eu în casa Domnului toate zilele vieţii mêle,

8. A vedea înfrumseţarea Domnului şi a socoti besêreca cea sfîntă a lui.

9. Căci m-au ascuns în cortul lui în zioa răutăţilor mêle, acoperitu-m-au întru ascunsul cortului lui.

10. În piatră m-au înălţat; şi acum iată au înălţat capul mieu preste vrăjmaşii miei.

11. Încungiurat-am[1] şi am jîrtvuit în cortul lui jîrtvă de mîntuire şi de clic, cînta-voiu şi voiu peveţi Domnului.

12. Ascultă, Doamne, glasul mieu, carele am strigat; miluiêşte-mă şi mă ascultă.

13. Ţie au zis inima mea: Pre Domnul voiu cerca. Cercă[α]-te faţa mea; faţa ta, Doamne, voiu cerca.

14. Să nu-ţi întorci faţa ta de către mine şi să nu te abaţi cu urgie de la robul tău.

15. Ajutoriu mie fii, să nu mă depărtezi şi să nu mă laşi, Dumnezău, mîntuitoriul mieu.

16. Căci tată-mieu şi maica mea m-au părăsit, şi Domnul m-au luat pre mine.

17. Îndireptează-mă, Doamne, în calea ta, şi mă povăţuiêşte în cărare direaptă, pentru vrăjmaşii miei.

18. Să nu mă dai la sufletele celor ce mă necăjesc pre mine, căci s-au sculat asupra mea mărturii strîmbe şi minţi[α] strîmbătatea eiş.

19. Crez ca să văz bunătăţile Domnului în pămîntul celor vii.

20. Îngăduiêşte pre Domnul, îmbărbătează-te şi să întărească inima ta, şi îngăduiêşte pre Domnul. Slava.

Psalmul lui David. 27

1. Către tine, Doamne, striga-voiu, Dumnezăul mieu, să nu taci de către mine, şi mă voiu asămăna celor ce să pogoară la groapă.

2. Ascultă, Doamne, glasul ru/gării mêle, cînd mă rogu către tine, cînd rădic mînile mêle către besêreca cea sfîntă a ta.

Ms. 45, f. 228 r

7. Ca să audzu eu glasul laudei tale[2] şi a povesti toate minunele tale.

8. Doamne, iubit-am bună cuviinţa casei tale şi locul lăcaşului mărirei tale.

9. Nu piêrde cu cei necredincioşi sufletul mieu, şi cu oamenii sîngiurilor viaţa mea,

10. Cărora le-s întru mîinile fărădălegile, dreapta lor s-au împlut de daruri.

11. Şi eu întru nerăutatea mea am mers; mîntuiêşte-mă, Doamne[3], şi mă miluiêşte.

12. Piciorul mieu au stătut întru dreptate; întru adunări binecuvînta-te-voi, Doamne.

Psalmu lui David, mai nainte decît a să unge. 26

1. Domnul lumina mea şi mîntuitoriul mieu, dă cine mă voi tême?

2. Domnul scutitoriul vieţii mêle; de cătră cine mă voi spămînta?

3. Cînd s-ar apropiia asupra mea ceia ce chinuiesc, ca să mănince[1] pelîţele[2] mêle.

4. Ceia ce năcăjesc pre mine, şi nepriêtenii miei, ei au slăbit şi au căzut.

5. Şi măcară de să va rîndui asupra mea tabără, nu să va înfricoşa inima mea.

6. Măcară de să va rădica asupra mea război, întru aceasta eu nădăjduiesc.

7. Una am cerut de la Domnul, aceasta voi cêre: a lăcui eu[3] în casa Domnului toate dzilele vieţii mêle,

8. A vedea frîmsêţea Domnului şi a socoti bisêreca cea sfîntă lui.

9. Căce m-au ascuns întru cortul lui întru dzua răutăţilor mêle[4], acoperitu-m-au întru ascunsul cortului lui.

10. Întru piatră m-au înălţat; şi acum iată au înălţat capul mieu preste nepriêtenii miei.

11. Încungiurat-am şi am jirtvuit întru cortul lui jirtvă de mîntuire[5] şi de clic, cînta-voi şi voi peveţi Domnului.

12. Ascultă, Doamne, glasului mieu, carele am strigat; miluiêşte-mă şi ascultă-mă.

13. Ţie au dzis inima mea: Pre Domnul voi cerca. Cearcă-te faţa mea; faţa ta, Doamne, cercavoi.

14. Să nu-ţi întorci faţa ta de cătră mine şi să nu te abaţi cu urgie de la robul tău.

15. Ajutor mie te fă, şi să nu mă dăpărtezi şi să nu mă laşi, Dumnedzău, mîntuitoriul mieu.

16. Căce tată-mieu şi maică- mea m-au părăsit, şi Domnul m-au luat pre mine.

17. Legiuitor pune-mă, Doamne, întru calea ta, şi mă poveţêşte întru cărare dreaptă, pentru nepriêtenii miei.

18. Să nu mă dai pre mine la sufletile celora ci mă năcăjesc pre mine[6], căce s-au sculat asupra mea mărturii strîmbe şi minţí strîmbătatea şie.

19. Crez ca să văz bunătăţile Domnului întru pămîntul viilor.

20. Îngăduiêşte pre Domnul, îmbărbăteadză-te şi să întărească inima ta, şi îngădui pre Domnul. Slava.

Psalmu lui David. 27

1. Cătră tine, Doamne, striga-voi, Dumnedzăul mieu, să nu taci de mine, şi mă voi asămăna celora ce pogoară la groapă.

2. Ascultă, Doamne[1], glasul rugii mêle, cînd mă rog cătră tine, cînd rădic mîinile mêle cătră bisêrica cea sfîntă a ta.

Ms. 4389, f. 273 r–273 v

7. Ca să auz glasul laudei tale şi să spuiu toate minunile tale.

8. Doamne, îndrăgit-am frumusêţea casei tale şi locul lăcaşului slavei tale.

9. Să nu pierzi cu cei necredincioşi sufletul mieu, şi viiaţa mea cu bărbaţii sîngelui.

10. Într-a cărora mîini (sînt) fărădelegiuirile, direapta lor se-au umplut de plată[3].

11. Iară eu am umblat cu nerăotatea mea; izbăvêşte-mă, Doamne, şi mă miluiêşte.

12. Piciorul mieu stătu pre direptate; în bisêrici bine te voiu cuvînta, Doamne.

Cîntecul lui David, mai nainte de ungere. 26

1. Domnul luminarea mea şi mîntuitoriul mieu, de cine mă voiu tême?

2. Domnul, sprenjinitoriul// vieţii mêle; de cine-mi va fi frică?

3. [2] Cînd se vor apropiia de mine ceia ce fac rău, să mănînce carnea mea,

4. Ceia ce mă năcăjăsc, şi vrăjmaşii miei, aceia au slăbit şi au căzut.

5. [3] De se va[1] rîndui asupra mea tabără, nu se va tême inima mea.

6. De se va scula asupra mea războiu, eu pre dînsul mă voiu nădăjdui.

7. [4] Una am cerşut de la Domnul, acêea voiu cerca: ca să vieţuiesc în casa Domnului tuturor zilelor vieţii mêle,

8. Să văz frumusêţele Domnului şi să cercetez bisêrica lui cea sfîntă.

9. [5] Că m-au ascuns în cortul lui în zioa răotăţilor mêle, m-au acoperit în ascunderea cortului său.

10. [6] Înălţatu-m-au pre piiatră; şi acuma iată au înălţat capul mieu asupra vrăjmaşilor miei.

11. Ocoliiu şi junghiiaiu în cortul lui jărtva laudei şi a chiuirii. Cînt şi voiu cînta Domnului.

12. [7] Să auzi, Doamne, glasul mieu, cu care am strigat; miluiêşte-mă şi mă ascultă.

13. [8] Ţie zise inima mea: Cerca-voiu pre Domnul. Pre tine cerca faţa mea; cerca-voiu, Doamne, faţa ta.

14. [9] Nu întoarce faţa ta de la mine şi nu te da în laturi cu mînie de la robul tău;

15. Fii-mi ajutor, nu mă împinge în laturi şi nu mă năpusti, Dumnezeul mîntuirii mêle.

16. [10] Că tată-mieu şi mumă-mea m-au năpustit, iară Domnul m-au luat.

17. [11] Pune, Doamne, mie lêge în calea ta, şi mă povăţêşte pre cărarea cea direaptă, pentru vrăjmaşii miei.

18. [12] Nu mă da în sufletele celor ce mă năcăjăsc, că se-au sculat asupra mea mărturii nedirêpte şi au minţit nedireptate lui.

19. [13] Crez că voiu vedea bunătăţile Domnului în pămîntul celor vii[2].

20. [14] Rabdă pre Domnul, îmbărbătează-te şi să se întărească inima ta, şi să rabzi pre Domnul. Slava.

Cîntecul lui David. 27

1. Cătră tine, Doamne, voiu striga, Dumnezeul mieu, să nu taci de cătră mine. Ca să nu taci cîndvaşi de cătră mine şi să mă aseminez celor ce se pogoară în groapă.

2. Să auzi, Doamne, glasul rugăciunii mêle, cînd mă voiu ruga[1] cătră tine, cînd rădic mîinile mêle cătră bisêrica ta cea sfîntă.

Versiunea modernă

7. Ca să cînt lauda ta, toate minunile tale să le povestesc.

8. Doamne, frumuseţea casei tale am iubit şi locul slavei tale.

9. Sufletul meu să nu-l pierzi cu cei necredincioşi, nu-mi lua viaţa cu vărsătorii de sînge.

10. În mîinilor lor este fărădelegea, dreapta lor e plină de daruri înşelătoare.

11. Eu în cuvioşia mea am umblat, scapă-mă, Doamne, şi mă miluieşte.

12. Picioarele mele merg pe drumul cel drept; în toate adunările te voi binecuvînta, Doamne!

Psalmul 26. Al lui David

1. Domnul este luminarea mea şi mîntuitorul meu; de cine mă voi teme?

2. Domnul este apărătorul vieţii mele; de cine mă voi înfricoşa?

3. Cînd se apropie de mine fiii răului ca să mă mănînce,

4. Cunosc că sînt aceiaşi vrăjmaşi care mă necăjesc, dar slăbesc şi cad.

5. De se va rîndui împotriva mea oştiri, inima mea nu se va spăimînta.

6. Şi chiar de ar porni împotriva mea războaie, eu nădăjduiesc în el.

7. O singură rugăminte am avut, am cerut de la Domnul voie să locuiesc în casa lui toate zilele vieţii mele.

8. Ca să văd frumuseţea Domnului şi să învăţ calea cea bună.

9. În ziua necazurilor mele, Domnul m-a ascuns în cortul lui, m-a acoperit în colţul cel mai tainic al cortului lui.

10. Pe piatră m-a ridicat. Şi acum, iată, capul meu s-a înălţat peste vrăjmaşii mei.

11. Jertfa de laudă am jertfit-o în cortul lui. Îl voi lăuda şi voi cînta Domnului.

12. Ascultă, Doamne, glasul meu cu care am strigat. Miluieşte-mă şi mă ascultă.

13. Către tine a vorbit inima mea: voi căuta pe Domnul. Faţa ta, Doamne, voi căuta.

14. Să nu-ţi întorci faţă ta de la mine şi să nu te mînii pe robul tău.

15. Fii ajutorul meu, să nu mă laşi, Dumnezeule, să nu mă lepezi, mîntuitorul meu!

16. Tatăl meu şi mama m-au părăsit, dar Domnul m-a găsit.

17. Pune, Doamne, lege pentru calea ta. Îndreptează-mă pe dreapta cărare ca să amuţească vrăjmaşii mei.

18. Nu mă da pe mîna celor ce mă chinuiesc, că, uite, s-au ridicat împotriva mea martori mincinoşi şi dreptatea s-a amăgit pe sine.

19. Cred că o să văd bunătăţile Domnului în pămîntul celor vii.

20. Nădăjduieşte în Domnul, îmbărbătează-te şi ia curaj, nădăjduieşte în Domnul!

Psalmul 27. Al lui David

1. Doamne, către tine am strigat, Dumnezeul meu ia aminte! Că de nu mă vei auzi, mă voi asemăna cu cei care se coboară în groapă.

2. Ascultă glasul rugăciunii mele cînd mă rog către tine, cînd ridic mîinile mele către locaşul tău cel sfînt.

Biblia 1688, pag. 390, col. I

3. Să nu mă tragi împreună cu cei păcătoşi, şi cu cei ce fac strîmbătate să nu mă pierzi.

4. Celor ce grăiesc pace cu cei de aproape ai lor, şi rêle în inimile lor.

5. Dă-le lor, Doamne, după faptele lor şi după vicleşugul tocmêlelor lor,

6. După faptele mînilor lor dă-le lor; dă-le lor răsplătirea lor.

7. Căci n-au priceput la faptele Domnului, şi la faptele mînilor lui; surpa-vei pre dînşii, şi nu vei zidi pre dînşii.

8. Blagoslovit Domnul, căci au ascultat glasul rugii mêle.

9. Domnul ajutoriul mieu şi scutitoriul mieu, pre el au nedejduit inima mea, şi mă ajutoraiu.

10. Şi odrăsli trupul mieu, şi den voia mea mă voiu mărturisi lui.

11. Domnul e întărirea norodului lui, şi scutitoriu mîntuirilor unsului lui iaste.

12. Mîntuiêşte pre norodul tău, şi blagoslovêşte moştenirea ta, şi paşte pre ei, şi-i nalţă pre ei pînă în veac.

Psalmul lui David, spre scosul cortului. 28

1. Aduceţi Domnului, fiii lui Dumnezău, aduceţi Domnului fii de berbeci. [2] Aduceţi Domnului mărire şi cinste,

2. Aduceţi Domnului mărire numelui lui, închinaţi-vă Domnului în curtea sfîntă a lui.

3. Glasul Domnului spre ape; Dumnezăul mărirei au tunat, Domnul preste ape multe.

4. Glasul Domnului cu putêre, glasul Domnului cu mare cuviinţă.

5. Glasul Domnului zdrobind chedrii, şi va zdrobi Domnul chedrii Livanului.

6. Şi va mărunţi pre dînşii ca viţelul Livanului, şi cel iubit ca fiiul inorogilor.

7. Glasul Domnului tăind para focului.

8. Glasul Domnului clătind pustiiul, şi va clăti Domnul pustiiul lui Cadis.

9. [8] Glasul Domnului întărind cerbii, şi va descoperi dumbrăvile; şi în besêreca lui tot carele zice mărire.

10. [9] Domnul potopul va lăcui, şi va şădea Domnul împărat în veac.

11. [10] Domnul vîrtute norodului lui va da, Domnul va blagoslovi pre nărodul lui cu pace.

Psalmul cîntării înnoirei casei lui David. 29

1. Înălţa-te-voiu, Doamne, căci m-ai luat pre mine şi n-ai veselit pre vrăjmaşii miei asupra mea.

2. Doamne Dumnezăul mieu, strigat-am către tine, şi m-ai vindecat.

3. Doamne, scos-ai den iad sufletul mieu, mîntuitu-m-ai dentru cei ce pogoară în groapă.

4. Cîntaţi Domnului, cei curaţi ai lui, şi vă mărturisiţi cu pomenirea sfinţirei lui.

5. Căci urgie mîniia lui, şi viaţă în voia lui. [6] Sara va mînea plîngere, şi dimeneaţă bucurie.

6. [7] Şi eu am zis întru bună voia mea: «Nu mă voiu clăti în veac».

7. [8] Doamne, în voia ta, dă frumusêţei mêle putêre. [9] Şi-ţ întorseşi faţa ta, şi mă făcuiu tur/ burat.

Ms. 45, f. 228 ʳ–228 ᵛ

3. Să nu mă tragi împreună cu cei păcătoşi, şi cu ceia ce fac strîmbătatea să nu mă pierdzi pre mine.

4. Celora ce grăiesc pace cu cei aproape lor, şi rêle întru inimile lor.

5. Dă-le lor, Doamne[2], după faptele lor şi după vicleşugul a tocmêlelor lor,

6. După faptele mîinilor lor dă-le lor; dă-le lor răsplătirea lor.

7. Căce n-au priceput la faptele Domnului, şi la faptele mîinilor lui; surpa-i-vei pre înşi, şi nu-i vei clădi pre înşi.

8. Blagoslovit Domnul, căce au ascultat glasul rugii mêle.

9. Domnul ajutoriul mieu şi scutitoriul mieu, pre el au nădăjduit inima mea, şi mă ajutaiu.

10. Şi odresli trupul mieu, şi dentru voia mea mă voi mărturisi lui.

11. Domnul întăritura nărodului lui, şi scutitor a mîntuirilor unsului lui iaste.

12. Mîntuiêşte pre nărodul tău, şi blagoslovêşte moştenirea ta,// şi paşte-i pre ei, şi-i înalţă pre ei pănă în vac.

Psalmu lui David, spre scosul cortului. 28

1. Aduceţi Domnului, fiii lui Dumnedzău, aduceţi Domnului fii de berbeci. [2] Aduceţi Domnului mărire şi cinste,

2. Aduceţi Domnului mărire numelui lui, închinaţi-vă Domnului întru ograda sfîntă a lui.

3. Glasul Domnului spre ape; Dumnedzăul mărirei au tunat, Domnul preste ape multe.

4. Glasul Domnului cu putêre, glasul Domnului cu mare cuviinţă.

5. Glasul Domnului zdrobind chedrii, şi va zdrobi Domnul chedrii Livanului.

6. Şi-i va mărunţi pre înşii ca viţălul Livanului, şi cel iubit ca fiiul inorogilor.

7. Glasul Domnului tăind văpaia focului.

8. Glasul Domnului clătinînd pustiiul, şi va clăti Domnul pustiiul Caddis.

9. [8] Glasul Domnului întărind cerbii, şi va dăscoperi dumbrăvile; şi întru bisêreca lui tot fieştecarele dzice mărire.

10. [9] Domnul potopul va lăcui, şi va şedea Domnul împărat în vac.

11 [10] Domnul vîrtute nărodului lui va da, Domnul va[1] blagoslovi pre nărodul lui cu pace.

Psalmu a cîntării înnoirei casei lui David. 29

1. Înălţa-te-voi, Doamne, căce m-ai luat pre mine şi n-ai veselit pre nepriêtenii miei prestă mine.

2. Doamne Dumnedzăul mieu, strigat-am cătră tine, şi m-ai vindecat.

3. Doamne, scos-ai den iad sufletul mieu, mîntuitu-m-ai dentru ceia ce pogoară în groapă.

4. Cîntaţi Domnului, curaţii lui, şi vă mărturisiţi cu pomana sfinţeniei lui.

5. Căce urgie întru mîniia lui, şi viaţa lui întru voia lui; [6] Sara va mînea plîngere, şi la dimineaţă bucurie.

6. [7] Şi eu am dzis întru bună voia mea: «Nu mă voi clăti în vac».

7. Doamne, întru voia ta dă frîmseţii mêle putêre. [8] Şi-ţi întorseşi faţa ta, şi mă făcui turburat.

Ms. 4389, f. 273 ᵛ

3. Nu mă trage cu cei păcătoşi, şi cu cei ce lucrează nedireptate nu mă piêrde.

4. Cu ceia ce grăiesc cu vecinii lor pace, iară în inimile lor cêle rêle.

5. [4] Dă lor, Doamne, după lucrurile lor şi după tocmeala hicleşugului lor,

6. Dă lor după faptele mîinilor lor; plăteşte-le plata lor.

7. [5] Că n-au priceput lucrurile Domnului şi în lucrurile mîinilor lui; să-i strici şi să nu-i zideşti.

8. [6] Bine iaste cuvîntat Domnul, că au auzit glasul rugăciunii mêle.

9. [7] Domnul ajutoriul mieu şi sprenjinitoriul mieu, pre dînsul se-au nădăjduit inima mea, şi mi-au ajutat.

10. Şi carnea mea au înflorit, şi cu voia mea mă voiu mărturisi lui.

11. [8] Domnul întărirea nărodului său iaste şi sprenjinitoriul mîntuirilor unsului său.

12. [9] Mîntuiêşte pre nărodul tău, şi moşiia ta bine o cuvintează, şi o paşte, şi o ia[2] pînă în veac.

Cîntecul lui David, la ieşirea cortului. 28

1. Aduceţi Domnului, fiii lui Dumnezeu, aduceţi Domnului fiii berbecilor. [2] Aduceţi Domnului slavă şi cinste,

2. Aduceţi Domnului slavă numelui lui, închinaţi-vă Domnului în curtea lui cea sfîntă.

3. Glasul Domnului asupra apelor; Dumnezeul slavei au tunat, Domnul spre apele cêle multe.

4. Glasul Domnului în tărie, glasul Domnului în mare ghizdăvie.

5. Glasul Domnului celui ce fărîmă chiedrii, şi va frînge Domnul chiedrii Livanului.

6. Şi-i va spulbera ca pre viţelul Livanului, şi cel drag ca fiiul inorogilor.

7. Glasul Domnului, celuia ce taie văpaia focului.

8. Glasul Domnului, celui ce clătêşte pustiile, şi va clăti Domnul pustiia Caddisului.

9. Glasul Domnului cela ce săvîrşaşte pre cerb şi dăscopere dumbrăvile; şi în bisêrica lui tot (cine) va grăi slavă.

10. Domnul sălăşluiêşte potopul, şi va şădea Domnul împărat în veac.

11. Domnul va da tărie năroadelor sale, Domnul cu pace bine va cuvînta pre oamenii săi.

Cîntecul cîntării înnoirii casei lui David. 29

1. [2] Înălţa-te-voiu, Doamne, că m-ai rădicat şi n-ai veselit pre vrăjmaşii miei de[1] mine.

2. [3] Doamne Dumnezeul mieu, strigaiu cătră tine, şi mă vindecaşi.

3. [4] Doamne, scos-ai den iad sufletul mieu, mîntuitu-m-ai de ceia ce se pogoară[2] în groapă.

4. [5] Cîntaţi Domnului, prea cuvioşii lui, şi mărturisiţi pomenirea sfinţirii lui.

5. [6] Că mînie în urgiia lui, şi viiaţă în voia lui; seara se va încurta[3] plîngerea, iară dimineaţa bucurie.

6. [7] Iară eu ziş în sporul mieu: «Nu mă voiu clăti în veac».

7. [8] Doamne, dă cu voia ta putêre bunătăţii mêle; întors-ai faţa ta, şi fuiu turburat.

Versiunea modernă

3. Să nu tragi cu cei păcătoşi sufletul meu, şi cu cei ce lucrează nedreptate să nu mă pierzi,

4. Cu cei ce grăiesc pace către aproapele lor, dar cele rele sînt în inimile lor.

5. Dă-le lor după faptele lor şi şi după vicleşugul gîndurilor lor.

6. Dă-le după lucrul mîinilor lor; răsplăteşte-i după faptele lor,

7. Că n-au înţeles lucrurile Domnului şi faptele mîinilor lui; îi vei răsturna şi nu se vor mai ridica.

8. Binecuvîntat este Domnul că a auzit glasul rugăciunii mele.

9. Domnul este ajutorul şi apărătorul meu, în el a nădăjduit inima mea şi mi-a ajutat.

10. A vindecat trupul meu şi de bunăvoie îl laud.

11. Domnul este întărirea poporului său, apărătorul mîntuirii împăratului.

12. Mîntuieşte poporul tău şi binecuvintează moştenirea ta; păstoreşte-i pe ei şi-i ridică pînă în veac.

Psalmul 28. Al lui David

1. Aduceţi, fii ai lui Dumnezeu, aduceţi Domnului mieluşei, slavă şi cinste.

2. Slavă numelui său; închinaţi-vă Domnului în sfîntă curtea lui.

3. Glasul Domnului peste ape; Dumnezeul măririi a tunat. Domnul domneşte peste mări.

4. Glasul Domnului întru tărie, glasul Domnului întru mare cuviinţă.

5. Glasul Domnului răsună şi zdrobeşte cedrii Libanului.

6. Iar Libanul saltă ca un viţeluş şi Ermonul ca un pui de gazelă.

7. Glasul Domnului, cel ce arde ca para focului.

8. Glasul Domnului, cel ce cutremură pustiul, Domnul va cutremura pustiul Cadeşului.

9. Glasul Domnului cel ce deschide pîntecele căprioarelor şi despoaie dumbrăvile. Să spună cei din sfîntul său locaş: mărire!

10. Domnul va locui în împărăţia apelor, va fi Domnul împărat în veac.

11. Domnul dă tărie poporului său şi binecuvintează poporul său cu pace.

Psalmul 29. Al lui David

1. Mări-te-voi, Doamne, că m-ai luat şi vrăjmaşii mei n-au mai rîs de mine.

2. Doamne, Dumnezeul meu, către tine am strigat şi m-ai vindecat.

3. Doamne, ai scos din iad sufletul meu, din casa morţilor m-ai mîntuit.

4. Cîntaţi Domnului, voi cuvioşii lui! Lăudaţi pomenirea sfinţeniei lui.

5. Că mînia lui este iute, întru voia lui e viaţa; vom plînge seara şi dimineaţa ne vom bucura.

6.* Iar eu am zis de bunăvoie: «Nu mă voi clinti în veac».

7. Întru voia ta mi-ai dat putere, dar cînd ţi-ai întors faţa, foarte m-am tulburat.

бꙋрат. Кътръ тине дмне вои стрига, ши і
кътръ дмнзъꙋл миеꙋ мъвою рꙋга. Чеи аі
фолос ѫсѫнџеле миеꙋ, кѫндь мъпогор еꙋ ѫтрꙋ
стрикъчюне? Аꙋ мъртꙋрисива ціе църъна? ві
Аꙋ вестива адевърꙋл тъꙋ? Аꙋзи домнꙋль гі
ши мъ милꙋи, домнꙋль саꙋ фъкꙋт ажꙋторю
мие. Ѫторсеаи плѫнџереа мѣ спре бꙋкꙋріе ді
мие, рꙋпсеши сакꙋл миеꙋ, ши мъ ѫчинсеши кꙋ
бꙋкꙋріе. Пентрꙋ касъц кѫнте мърирѣ мѣ єі
ши нꙋмъвою оумили, дмне дмнзъꙋл миеꙋ, ѫвѣк
мъртꙋрисимъвоиціе. Сла

Ла съвѫршитъ ѱалмꙋл лꙋи двдь єширеи
дєн фире. л

Пре тине доамне недеждꙋіи, съ нꙋмъ рꙋ а
шинезь ѫвѣк, ѫтрꙋ дирептатѣта ѫз
бъвѣщемъ, ши мъ скоате. Плѣкъ в
кътръ мине оурѣкѧ та, гръбѣще амъ
скоате пре мине. Фіи міе ѫтрꙋ дꙋ г
незъꙋ скꙋтиторю, ши спре каса скъпъріи амъ
мѫнтꙋи. Къчи ѫтърирѣ мѣ, ши скъпарѣ д
мѣ єщи тꙋ, ши пентрꙋ нꙋмеле тъꙋ мъвеи
повъцꙋи, ши мъвеи хръни. Скоатемъвеи є
ден лацꙋл ачеста, кареле аꙋ аскꙋнсь міе, къчи
тꙋ єщи скꙋтиторюл миеꙋ дмне. Ѫмѫниле ѕ
тале пꙋневою дꙋхꙋл миеꙋ, мѫнтꙋитꙋмаи доа
не дмнзъꙋл адевърꙋлꙋи. Оурѫтаи пре чеи з
че пъзеск дешертъчюне ѫзадарь. Ши єꙋ и
пре дмнꙋл ам недеждꙋит, бꙋкꙋрамъвою ши мъ
вою веселі пре мила та. Къчи аи кꙋтатъ ѳ
спре смереніѧ мѣ, мѫнтꙋитаи ден невои сꙋфле
тꙋл миеꙋ. Ши нꙋмаи ѫкись ѫмѫниле връж і
машилор, пꙋсаи ѫлокь ларгь пичоареле мѣле .
Милꙋѧщемъ дмне къчи мънекъжъск, тꙋрбꙋ аі
ръсе кꙋ мъніе окюл миеꙋ, сꙋфлетꙋл миеꙋ, ши
пѫнтечеле миеꙋ. Къчи аꙋ липсит кꙋ дꙋрѣ ві
ре віаца мѣ, ши аніи миеи ѫсꙋспинъри .
Слъби кꙋ съръчіе вѫртꙋтѣ мѣ, ши оаселе мѣ гі
ле саꙋ тꙋрбꙋрат. Лѫнгъ тоци връжмашіи ді
миеи, мъфъкꙋи окаръ, ши вечинилор миеи фоа
те, ши фрикъ кꙋноскꙋцилор миеи. Чеи чемъ єі
вѣдѣ афаръ фꙋџиръ дела мине, мъ оуитаю ка
оун морть дела инимъ. Фъкꙋюмъ ка оунь ѕі
вась піердꙋт, къчи ам аꙋзит оура амꙋлтора
ден чеи че немерническ ѫпрежꙋрь. Кѫндь съ зі
адꙋнаръ еи ѫтрꙋн лок асꙋпра мѣ, ка съ ѧ сꙋ
флетꙋл миеꙋ а сфътꙋит. Ши єꙋ пре тине иі
дмне недеждꙋію, зи тꙋ єщи дꙋмнезъꙋл миеꙋ
ѫмѫниле тале сорціи миеи. Избъвѣщемъ ѳі
ден мѫна връжмашилорь миеи, ши де чеи чемъ
гонеск пре мине. Аратъ фаца та престе к
робꙋль тъꙋ, мѫнтꙋѧщемъ кꙋ мила та .
Доамне съ нꙋмъ рꙋшинезь, къче теам кемать ка
пре тине. Рꙋшинѣзесе некꙋраціи, ши съ съ кв
пꙋгоаре ѫиадь, мꙋте съ съ факе бꙋзеле чѣле
вiклѣне. Чѣле че грэеск асꙋпра дирептꙋ кг
лꙋи фъръ делѣџе, кꙋмѫндріе, ши дефъимаре .
Фоарте є мꙋлтъ мꙋлцимѣ бꙋнътъціи тале доа кд
не, каре аи аскꙋнсꙋ челора чесъ тем де тине .
Аи фъкꙋть челора че недеждꙋеск пре тине ѫна ке

Biblia 1688, pag. 390, col. II

8. [10] Cătră tine, Doamne, voiu striga, şi cătră Dumnezăul mieu mă voiu ruga.

9. [11] Ce-i folos în sîngele mieu, cînd mă pogor eu întru stricăciune? [12] Au mărturisi-va ţie ţărîna, au vesti-va adevărul tău?

10. [13] Auzi Domnul şi mă milui; Domnul s-au făcut ajutoriu mie.

11. [14] Întors-ai plîngerea mea spre bucurie mie, rupseşi sacul mieu şi mă încinseşi cu bucurie.

12. [15] Pentru ca să-ţ cînte mărirea mea, şi nu mă voiu umili; Doamne Dumnezăul mieu, în veac mărturisi-mă-voiu ţie! Slava.

La săvîrşit, psalmul lui David, ieşirei den fire. 30

1. Pre tine, Doamne, nedejduiu, să nu mă ruşinezi în veac. Întru direptatea ta izbăvêşte-mă şi mă scoate.

2. Pleacă cătră mine urêchea ta, grăbêşte a mă scoate pre mine. [3] Fii mie întru Dumnezău scutitoriu, şi spre casa scăpării a mă mîntui.

3. [4] Căci întărirea mea şi scăparea mea eşti tu, şi pentru numele tău mă vei povăţui şi mă vei hrăni.

4. [5] Scoate-mă-vei den laţul acesta carele au ascuns mie, căci tu eşti scutitoriul mieu, Doamne.

5. [6] În mîinile tale pune-voiu duhul mieu; mîntui-tu-m-ai, Doamne Dumnezăul adevărului.

6. [7] Urît-ai pre cei ce păzesc deşertăciune în zadar, [8] Şi eu pre Domnul am nedejduit.

7. Bucura-mă-voiu şi mă voiu veseli pre mila ta. [9] Căci ai căutat spre smereniia mea, mîntuit-ai den nevoi sufletul mieu.

8. [10] Şi nu m-ai închis în mîinile vrăjmaşilor; pus-ai în loc larg picioarele mele.

9. [11] Miluiêşte-mă, Doamne, căci mă necăjăsc; turbură$^{\alpha}$-se cu mînie ochiul mieu, sufletul mieu şi pîntecele mieu.

10. [12] Căci au lipsit cu durêre viaţa mea, şi anii miei în suspinări. [13] Slăbi cu sărăcie vîrtutea mea şi oasele mêle s-au turburat.

11. [14] Lîngă toţi vrăjmaşii miei mă făcuiu ocară, şi vecinilor miei foarte, şi frică cunoscuţilor miei. [15] Cei ce mă vedea afară fugiră de la mine.

12. Mă uitaiu ca un mort de la inimă, [16] Făcuiu-mă ca un vas pierdut.

13. Căci am auzit ura a multora den cei ce nemernicesc împrejur. [17] Cînd să adunară ei într-un loc asupra mea, ca să ia sufletul mieu au sfătuit.

14. [18] Şi eu pre tine, Doamne, nedejduiu; ziş: Tu eşti Dumnezăul mieu!

15. În mîinile tale sorţii miei, [19] Izbăvêşte-mă den mîna vrăjmaşilor miei, şi de cei ce mă gonesc pre mine.

16. [20] Arată faţa ta preste robul tău, mîntuiêşte-mă cu mila ta.

17. [21] Doamne, să nu mă ruşinezi, căce te-am chemat pre tine. [22] Ruşinêze-se necuraţii şi să să pugoare în iad.

18. Mute să să facă buzele cêle viclêne, [23] Cêlea ce grăiescu asupra direptului fărădelêge, cu mîndrie şi defăimare.

19. [24] Foarte e multă mulţimea bunătăţii tale, Doamne, carea ai ascunsu celora ce să tem de tine. [25] Ai făcut celora ce nedejduiesc pre tine, îna/intea fiilor oamenilor.

Ms. 45, f. 228^{v}*–229*^{r}

8. Către tine, Doamne, voi striga, şi către Dumnedzăul mieu mă voi umili[1].

9. Ce-i folos întru sîngele mieu, cînd mă pogor eu întru stricăciune?[2] Au mărturisi-să-va ţie ţărnă, au vestui-va adevărul tău?

10. Audzi Domnul şi mă milui; Domnul s-au făcut ajutor mie.

11. Întors-ai vaietul mieu spre bucurie mie, rumpseşi sacul mieu şi mă încinseşi cu bucurie.

12. Pentru ca să-ţi cînte mărirea mea, şi nu mă voi umili; Doamne Dumnedzăul mieu, întru vac mărturisi-mă-voi ţie! Slava.

La săvîrşit, psalmu lui David, a ieşirei dẽn fire. 30

1. Pre tine, Doamne, nădăjduii, să nu mă ruşinezi în vac. Întru dreptatea mea mîntuiêşte-mă şi mă izbăvêşte.

2. Pleacă către mine urêchea ta, sîrguêşte a mă scoate pre mine. [3] Fă-te mie întru Dumnedzău scutitor şi spre casă a scăpării, ca să mă mîntuieşti pre mine.

3. [4] Căce întăritura mea şi scăparea mea eşti tu, şi pentru numele tău mă vei povăţui şi mă vei hrăni.

4. [5] Scoate-mă-vei dentru laţul acesta carele au ascuns mie, căce tu eşti scutitoriul mieu, Doamne[1].

5. [6] Întru mîinile tale pune-voi duhul mieu; mîntuiêşte-mă, Doamne Dumnedzăul adevărului.

6. [7] Urît-ai pre ceia ci păzesc deşertăciuni în zădar, [8] Şi eu pre Domnul am nădăjduit.

7. Bucura-mă-voi şi mă voi veseli pre mila ta. [9] Căce ai căutat pre smereniia mea, mîntuit-ai dentru nevoi sufletul mieu.

8. [10] Şi nu m-ai încuiat întru mîinile nepriêtenilor; pus-ai întru loc largu picioarele mêle.

9. [11] Miluiêşte-mă, Doamne, căce mă năcăjesc; turbură[α]-să cu mînie ochiul mieu, sufletul mieu şi pîntecile mieu.

10. [12] Căce au lipsit cu durêre viaţa mea, şi anii miei întru suspini. [13] Slăbi cu sărăcie vîrtutea mea şi oasele mêle s-au turburat.

11. [14] Lîngă toţi nepriêtenii mă făcuiu ocară, şi vecinilor miei foarte, şi frică cunoscuţilor miei. [15] Ceia ci mă vedea afară fugiră de la mine.

12. Mă uitai ca un mort de la inimă, [16] Făcuiu-mă ca un vas pierdut.

13. Căce am audzit ura a mulţi ce nemernicesc îm-pregiur. [17] Cînd să adunară ei într-un loc asu-pra mea, ca să ia sufletul mieu au sfătuit.

14. [18] Şi eu pre tine, Doamne, nădăjduii; dziş: Tu eşti Dumnedzăul mieu!

15. Întru mîinile tale sorţii miei, [19] Mîntuiêşte-mă dentru mîna nepriêtenilor miei, şi dentru ceia ce gonesc pre mine.

16. [20] Lucêşte[2] faţa ta preste robul tău, mîntuiêş-te-mă cu mila ta.

17. [21] Doamne, să nu mă ruşinedzi, căce team chemat pre tine. [22] Ruşinêdze-se păcătoşii, şi să să pogoare în iad.

18. Mute să să façă budzele minciunoase, [23] Cêlea ce grăiescu asupra dreptului fărădelêge,// cu mîndrie şi dăfăimare.

19. [24] Foarte-i multă mulţimea bunătăţii tale, Doamne, carea ai ascuns celora ci să tem de tine. [25] Ai făcut celora ce nădăjduiesc pre tine, înaintea fiilor oaminilor.

Ms. 4389, f. 273^{v}*–274*^{r}

8. [9] Striga-voiu către tine, Doamne, şi mă voiu ruga către Dumnezeul mieu.

9. [10] Ce folos în sîngele mieu, cînd mă voiu pogorî întru putrejune? Au doară se va mărturisi ţie ţărîna, sau va spune adeverinţa ta?

10. [11] Auzit-au Domnul şi m-au miluit; Domnul au fost ajutoriul mieu.

11. [12] Întors-ai plîngerea mea întru bucurie mie şi m-ai încins cu veselie.

12. [13] Ca să cînte ţie slava mea, şi nu mă voiu umili; Doamne Dumnezeul mieu,// mărturisi-mă-voiu ţie în veac! Slava.

În sfîrşit, cîntecul lui David, al cebăluirei. 30

1. [2] Pre tine, Doamne, m-am nădăjduit, să nu mă ruşinezi în veac. Mîntuiêşte-mă cu direptatea ta şi mă ia.

2. [3] Pleacă către mine urêchiia ta, grăbêşte a mă scoate. Fii-mi în Dumnezeul cel sprenjinitor şi în casa scăpării să mă mîntuieşti.

3. [4] Că tu eşti tăriia mea şi scăparea mea, şi pentru numele tău să mă povăţeşti şi să mă hrăneşti.

4. [5] Să mă scoţi dentr-această cursă carea m-au acoperit, că tu eşti sprenjinitoriul mieu, Doamne.

5. [6] În mîna ta voiu da sufletul mieu; izbăvitu-m-ai, Doamne Dumnezeul adeverinţei.

6. [7] Urît-ai pre ceia ce păzesc dăşărtăciunile în zadar, iară eu m-am nădăjduit pre Domnul.

7. [8] Bucura-mă-voiu şi mă voiu veseli de mila ta, că ai căutat spre smereniia mea, mîntuit-ai den nevoi sufletul mieu.

8. [9] Şi nu m-ai încuiat în mîinile vrăjmaşilor; pus-ai spre lărgime picioarele mêle.

9. [10] Miluiêşte-mă, Doamne, că mă scîrbesc; turburatu-se-au de urgie ochiul mieu, sufletul mieu şi pîntecele mieu.

10. [11] Că au perit în durêre viiaţa mea, şi anii miei întru suspini; slăbit-au cu sărăcie tăriia mea şi oasele mêle se-au turburat.

11. [12] Fost-am[1] împutăciune de către toţi vrăjmaşii miei, şi vecinilor miei foarte, şi teamăt ştiuţilor miei. [13] Ceia ce m-au văzut fugit-au afară de la mine.

12. Fost-am uitat ca un mort de la inimă, fost-am ca un vas pierdut.

13. [14] Că am auzit ura a mulţi carii lăcuia împrejur. Cînd se aduna ei dempreună asupra mea, sfătuia să-mi scoaţă sufletul.

14. [15] Iară eu mă nădăjduiiu pre tine, Doamne; ziş: Tu eşti Dumnezeul mieu!

15. [16] În mîinile tale, soarta mea, izbăvêşte-mă den mîna vrăjmaşilor miei, şi dentr-a celor ce mă gonesc.

16. [17] Luminează faţa ta spre robul tău, mîntuiêşte-mă cu mila ta.

17. [18] Doamne, să nu mă ruşinezi, că pre tine am chiemat; să se ruşinêze cei necredincioşi şi să se pogoară în iad.

18. [19] Mute să fie buzele celor înşălători, care grăiesc asupra celui dirept fărădelegiuire, cu trufie şi cu ocară.

19. [20] Cît iaste de multă mulţimea bunătăţii tale, Doamne, carea o ai acoperit celor ce se tem de tine, făcut-ai celor ce se nădăjduiesc pre tine, înaintea feciorilor omeneşti.

Versiunea modernă

8. Către tine, Doamne, voi striga, şi Dumnezeului meu mă voi ruga.

9. Şi dacă mă cobor în stricăciune, ce folos mai ai de sîngele meu? Te va lăuda ţărîna, oare, va vesti adevărul tău?

10. Auzit-a Domnul şi m-a miluit; Domnul este ajutorul meu.

11. Tu ai prefăcut plîngerea mea în bucurie, ai scuturat haina mea, cu veselie m-ai încins.

12. Şi slava mea să-ţi cînte ţie iar eu nu mă voi mîhni. Doamne, Dumnezeul meu, în veac te voi lăuda!

Psalmul 30. Al lui David

1. Spre tine, Doamne, am nădăjduit, ca să nu fiu ruşinat în veac. Sub îndreptarea ta liberează-mă şi mă scoate.

2. Pleacă spre mine urechea ta, degrabă mă scoate. Fii mie Dumnezeu cel apărător ca să mă mîntuieşti din casa morţilor

3. Că tu eşti puterea şi scăparea mea, pentru numele tău mă vei povăţui şi mă vei hrăni.

4. Scoate-mă din capcana care mi-au pregătit-o, tu eşti apărătorul meu.

5. În mîinile tale îmi voi da duhul; Doamne, Dumnezeul adevărului, izbăveşte-mă.

6. Pe cei ce păzesc deşertăciunea i-ai urît, eu însă am nădăjduit spre Domnul.

7. Mă voi bucura şi mă voi veseli de mila ta; că ai căutat spre micimea mea, sufletul meu din nevoi ai mîntuit.

8. Tu nu mă leşi în mîinile vrăjmaşului; în loc de desfătare m-ai aşezat.

9. Miluieşte-mă, Doamne, că ochiul meu s-a tulburat de mînie, sufletul şi inima mea s-au tulburat.

10. Căci, iată, viaţa mea şi toţi anii mei în suspine şi în durere s-au stins; Sărăcia mi-a slăbit puterile, mădularele mele s-au frînt.

11. La toţi vrăjmaşii mei m-am făcut de ocară, asemenea vecinilor mei şi cunoscuţilor mei frică. Cine mă vedea afară fugea de mine.

12. Am fost uitat ca un mort, în inima lor, eram ca un vas spart.

13. Căci auzeam ocara locuitorilor dimprejur; La adunările lor se sfătuiau să-mi ia sufletul.

14. Către tine am nădăjduit, Doamne, şi am spus: Tu eşti Dumnezeul meu!

15. În mîinile tale am pus soarta mea, scapă-mă din mîna vrăjmaşilor şi de toţi prigonitorii mei.

16. Arată faţa ta peste robul tău, mîntuieşte-mă cu mila ta!

17. Să nu fiu ruşinat, Doamne, că te-am chemat pe tine; necredincioşii să se ruşineze şi să se coboare în iad!

18. Să amuţească buzele vicleniior fărădelege, care cu falā şi cu defăimare grăiesc împotriva dreptului.

19. Mare este mulţimea bunătăţilor tale, Doamne, pe care o dăruieşti celor ce se tem de tine, celor ce nădăjduiesc întru tine, înaintea fiilor lui Adam!

Biblia 1688, pag. 391, col. I

20. [26] Ascunde-vei pre dînşii întru ascunderea obrazului tău de turburarea oamenilor.
21. [27] Acoperi-vei pre dînşii în cort de pricea limbilor.

22. [28] Blagoslovit Domnul, căce au minunat mila lui în cetatea îngrădirii.
23. [29] Şi eu zişu întru dezmetecirea mea: Lepădatu-m-am de cătră faţa ochilor tăi.
24. [30] Pentru acêea ai ascultat glasul rugii mêle, cînd strigu cătră tine.
25. [31] Iubiţi pre Domnul, toţi curaţii lui, căce adevăruri cearcă Domnul şi răsplătêşte celor ce de prisosit facu mîndrie.

26. [32] Îmbărbătaţi-vă şi întărească-se inima voastră, toţi ceia ce nedejduiţi pre Domnul.

Psalmul lui David, al pricêperii. 31

1. Fericiţi cărora să iertară fărălegile, şi cărora să acoperiră păcatele.
2. Fericit bărbatul căruia nu va socoti Domnul păcatul, nice iaste în rostul lui vicleşug.
3. Căce am tăcut, vechiră-să oasele mêle strigînd eu toată zioa.

4. Căce zioa şi noaptea să îngreoié preste mine mîna ta, întorşumă spre chinuire, înfigîndu-se mie ghimpu.

5. (Strigare) Fărădelêgea mea am cunoscut, şi păcatul mieu n-am acoperit.

6. Zis-am: «Mărturisi-voiu asupra mea fărădelêgea mea Domnului», şi tu ai lăsat păgînătatea inimii mêle.

7. (Strigare) Pentru aceasta ruga-se-va cătră tine tot curatul în vrêmea bine tocmită,[8] Însă în potop de ape multe, cătră el nu să vor apropiia.

8. [9] Tu-m eşti scăparea de necazul cela ce mă cuprinde, bucuriia mea, mîntuiêşte-mă de cătră cei ce m-au încungiurat.

9. [10] (Strigare) Învăţa-te-voiu şi ocîrmui-te-voi în calea aceasta carea vei mêrge, întări-voiu asupra ta ochii miei.

10. [11] Nu vă faceţi ca calul şi muşcoiul, la carii nu iaste pricêpere. [12] Cu zăbală şi cu frîu fălcile lor să le sugrumi, celor ce nu să apropie cătră tine.

11. [13] Multe-s bătăile păcătosului, iară pre cel ce nedejduiêşte pre Domnul, milă îl va încungiura.

12. [14] Bucuraţi-vă pre Domnul şi vă veseliţi, direpţilor, şi vă lăudaţi toţi cei direpţi la inimă. Slava.

CATHISMA 5. Psalmu al lui David,
nescris de asupra la jidovi. 32

1. Bucuraţi-vă, direpţii, întru Domnul; celor direpţi cuvine-se lauda.
2. Mărturisiţi-vă Domnului cu copuze, cu canon cu 10 strune.

3. Cîntaţi lui cîntare noao, bine cîntaţi lui cu clic.

4. Căce direpţ e cuvîntul Domnului, şi toate faptele lui cu credinţă.
5. Iubêşte milostenie, şi judecată Domnul; de mila Domnului plin e pămîntul.
6. Cu cuvîntul Domnului ceriurile s-au întărit, şi cu duhul rostului lui toată putêrea lor.
7. Adunînd ca un foale apele mării,/ puind în visterii beznele.

Ms. 45, f. 229 r

20. [26] Ascunde-vei pre înşi întru ascunderea obrazului tău de gîlceava oamenilor.

21. [27] Acoperi-vei pre înşi întru cort de pricea limbilor.

22. [28] Blagoslovit Domnul, căce au minunat mi-la lui în cetatea îngrădirei.

23. [29] Şi eu dziş întru dezmetecirea mea: Lăpădatu-m-am de cătră faţa ochilor tăi.

24. [30] Pentru acêea ai ascultat glasului rugii mê-le, cînd strig cătră tine.

25. [31] Iubiţi pre Domnul, toţi curaţii lui, căce adevăruri cearcă Domnul şi răsplătêşte celora ce dă prisosit fac mîndrie.

26. [32] Îmbărbătaţi-vă şi întărească inima voastră, toţi ceia ce nădăjduiţi pre Domnul.

Psalmu lui David, a pricêperii. 31

1. Fericiţi cărora să iertară fărălegile, şi cărora să acoperiră păcatele.

2. Fericit bărbatul căruia nu va socoti Domnul păcat, nice iaste întru rostul lui vicleşug.

3. Căce am tăcut, vechiră-să oasele mêle, strigînd eu toată dzua.

4. Căce dzua şi noaptea să îngreuié preste mine mîna ta, întorşu-mă întru chin, înfigîndu-să mie ghimpu.

5. (Strigare) Fărădelêgea mea am cunoscut, şi păcatul mieu n-am acoperit.

6. Zis-am:«Mărturisi-voi asupra mea fărădelêgea mea Domnului», şi tu ai lăsat păgînătatea inimei mêle.

7. (Strigare) Pentru aceasta ruga-să-va cătră tine tot curatul, întru vrêmea bine tocmită, [8] Însă întru acoperemîntul a ape multe, cătră el nu să vor apropiia.

8. [9] Tu îmi eşti scăpare dentru îngustarea cêea ce mă cuprinde, bucuriia mea, mîntuiêşte-mă de cătră ceia ce m-au încungiurat.

9. [10] (Strigare): Înţelepţi-te-voi şi îndreptate-voi pre tine întru calea aceasta carea vei mêrge, întări-voi asupra ta ochii miei.

10. [11] Nu vă faceţi ca calul şi catîrul, la carii nu iaste pricêpere. [12] Cu zăbală şi cu frîu fălcele lor să le sugrumi, celora ce nu să apropie cătră tine.

11. [13] Multe-s bătăile păcătosului, iară pre cela ce nădăjduiêşte pre Domnul, milă îl va încungiura.

12 [14] Bucuraţi-vă pre Domnul şi vă veseliţi, dreptilor, şi vă făliţi toţi cei drepţi la inimă. Slava[1].

CATHISMA 4. Psalmu a lui David, nescris de asupra la jidovi. 32

1. Bucuraţi-vă, dreptilor, întru Domnul; celora drepţi cuvine-să lauda.

2. Mărturisiţi-vă Domnului cu copuzu, cu canon cu 10 strune cîntaţi lui.

3. Cîntaţi lui cîntare noao, bine cîntaţi lui cu clic.

4. Căce dreptu-i cuvîntul Domnului, şi toate faptele lui cu credinţă.

5. Iubêşte milosteniia şi judeţul Domnul[1]; de mila Domnului plin ii pămîntul.

6. Cu cuvîntul Domnului ceriurile s-au întărit, şi cu duhul gurii lui toată putêrea lor.

7. Adunînd ca un foale apele mării, puind întru vistiêre beznele.

Ms. 4389, f. 274 r–274 v

20. [21] Ascunde-vei pre dînşii în ascunderea fêţei tale de gîlceava oamenilor.

21. Acoperi-i-vei în cort de pricea limbilor.

22. Bine-i cuvîntat Domnul, că au minunat mila sa în cetatea ocolirei.

23. Iară eu ziş în cebăluirea mea : Lepădat sînt de la faţa ochilor tăi.

24. Pentr-aceea ai auzit glasul rugăciunii mêle, cînd am strigat cătră tine.

25. [24] Îndrăgiţi pre Domnul, toţi preacuvioşii lui, că Domnul va cerca adeverinţa şi va plăti mai cu asupră celor ce fac trufie.

26. [25] Îmbărbătaţi-vă şi să se întărească inima voastră, toţi ceia ce vă nădăjduiţi pre Domnul.

Cîntecul lui David, al înţelegerii. 31

1. Fericiţi ceia ce li se-au iertat fărădelegile, şi ceia ce li se-au acoperit păcatele.

2. Fericit bărbatul căruia nu-i va socoti Domnul păcatul, nici iaste în buzele lui înşălăciune.

3. Că am tăcut, învechit-au oasele mêle strigînd[1] toată zioa.

4. Că zioa şi noaptea se-au îngreuiat asupra mea mîna ta, întorsu-m-am spre patimă cînd mi se-au înfipt mărăcinele[2].

5. Cunoscut-am fărădelêgea mea şi n-am acoperit păcatul mieu.

6. Ziş: «Mărturisi-voiu asupra mea fărădelêgea mea Domnului», şi tu ai iertat necurăţiia inimii mêle.

7. [6] Pentr-aceasta se va ruga cătră tine tot prea cuviosul în vrêmea cea de bună trebuinţă, însă în potopul apelor celor multe nu se vor apropiia cătră dînsul.

8. [7] Tu eşti scăparea mea den scîrba cêea ce m-au cuprins, bucuriia mea, izbăvêşte-mă de cătră ceia ce m-au încunjurat.

9. [8] Da[3]-ţi-voiu înţelêgere şi te voiu povăţi pre această cale pre carea vei mêrge, întări-voiu asupra ta ochii miei.

10. [9] Să nu fiţi ca calul şi ca catîrul carii n-au[4] înţelêgere; cu zăbalele şi cu frîul tragi fălcile lor, care nu se apropie cătră tine.

11. [10] Multe rane celui păcătos, iară pre cela ce se nădăjduiêşte pre Domnul, îl va încunjura mila.

12. [11] Veseliţi-vă de Domnul şi vă bucuraţi, cei direpţi, şi vă lăudaţi toţi ceia cu inima direpţi. Slava.

Şăderea 5. Cîntecul lui David, care n-are titul la ovrêi. 32//

1. Bucuraţi-vă, direpţilor, de Domnul; celor direpţi se cade lauda.

2. Mărturisiţi-vă Domnului în vioare, cîntaţi lui în canon cu 10 coarde.

3. Să cîntaţi lui cîntec nou, bine cîntaţi lui cu chiuire.

4. Că direpţ (iaste) cuvîntul Domnului, şi toate lucrurile lui în credinţă.

5. Domnul iubêşte mila şi judecata; plin iaste pămîntul de milele Domnului.

6. Cu cuvîntul Domnului se-au întărit ceriurile, şi cu duhul buzelor lui toate puterile lor.

7. Cela ce adună ca foalele apele mării, cela ce pune în cămări fărădefundurile.

Versiunea modernă

20. Tu îi ascunzi sub acoperămîntul feţei tale, departe de uneltirile oamenilor.

21. Tu îi păzeşti de duşmănia neamurilor şi-i acoperi în cortul tău.

22. Binecuvîntat este Domnul care, din dragoste, a făcut minuni în cetatea întărită.

23. Iar eu m-am mirat şi am zis: M-ai lepădat din faţa ochilor tăi.

24. Pentru aceasta ai auzit glasul rugăciunii mele cînd am strigat către tine.

25. Voi, toţi cuvioşii lui, iubiţi-l pe Domnul; el caută adevărul şi răsplăteşte pe cei ce duc prisos de mîndrie.

26. Cei ce nădăjduiţi întru Domnul, îmbărbătaţi-vă, ca să se întărească inima voastră.

Psalmul 31. Al lui David

1. Fericiţi cei cărora s-au iertat fărădelegile şi cărora li s-au acoperit păcatele.

2. Fericit bărbatul căruia Domnul nu-i va socoti păcatul, cel ce nu face vicleşug.

3. Am ascuns la început greşeala mea, dar mi-au îmbătrînit oasele, toată ziua se măcinau, iar eu strigam de durere.

4. Cînd ziua şi noaptea mîna ta peste mine s-a făcut grea şi inima era fierbinte ca în cuptor.

5. Am recunoscut păcatul meu şi n-am ascuns fărădelegea.

6. Şi am zis: Voi mărturisi fărădelegea mea Domnului, şi tu ai iertat păgînătatea inimii mele.

7. De aceea se vor ruga către tine cuvioşii la vreme potrivită, iar potopul de apă nu-i va stingheri.

8. Tu eşti scăparea mea din necazul ce mă cuprinde, tu eşti bucuria mea. Scapă-mă de cei ce m-au înconjurat!

9. Iar el mi-a spus: Te voi învăţa să-ţi îndrepţi paşii pe calea cea bună; vei merge şi ochii mei te vor urmări.

10. Să nu fii precum un cal sau un catîr fără pri-cepere; îi strîngi cu zăbala şi cu frîul ca să nu se apropie de tine.

11. Multe sînt bătăile păcătosului, dar cei ce nădăjduiesc în Domnul, vor fi înconjuraţi de mila lui.

12. Drepţilor, veseliţi-vă şi vă bucuraţi. Toţi cei drepţi la inimă, lăudaţi-l pe el.

Psalmul 32. Al lui David, la evrei fără titlu

1. Să se bucure drepţii, lor se cuvine laudă.

2. Lăudaţi pe Domnul în alăută, în liră cu zece strune;

3. Cîntaţi-i lui un cîntec nou, cîntaţi-i armonios cu strigăte de bucurie.

4. Că drept este cuvîntul Domnului şi lucrurile sale au temei.

5. El iubeşte milostenia şi judecata dreaptă; de mila Domnului este plin tot pămîntul.

6. Cerurile s-au întărit prin cuvîntul Domnului; suflarea lui a zidit podoabele cerului.

7. Ca într-un burduf s-au adunat apele mării, el a închis în vistierii adîncurile.

пꙋнѫндь ꙟбнстерїи вѣзнеле. Сѫсѫ тѣмѫ де и
дмнꙋль тоть пѫмѫнтꙋл, ши де джнсꙋл сѫсѫ
кꙋтремꙋре, тоци чѣ че лѫкꙋеск ꙟлꙋме.
Кѫчи ел аꙋ зись, ши сау фѫкꙋт, ел аꙋ порꙋн ѳ
чит ши сау зидить. Дмнꙋл рѫсипѣще сва і
тꙋриле лимбилорь, ши дефаимѫ сокотѣлеле норо
дꙋрилорь, ши дефаимѫ сватꙋриле боѣрилорь.
Іарѫ сватꙋл дмнꙋлꙋи ꙟвѣкь рѫмѫне, гѫндꙋ аі
риле инемїи лꙋи ден нѣмꙋри ши ꙟнѣмꙋри.
Ферничит нородꙋл кѫрꙋѧ ѧсте дмнꙋл дмнзеꙋл ві
лꙋи, нородь пре кареле аꙋ алесь спре моштенире лꙋ.
Ден черю приви дмнꙋл, вѫзꙋ пре тоци фїи оа гі
менилорь. Дин чель гата лѫкашꙋл лꙋи, ді
приви престе тоци чѣ че лѫкꙋеск пѫмѫнтꙋ.
Чел че аꙋ зидит деѡсѫби инемиле лорь, чела че єі
причѣпе тоате лꙋкрꙋриле лорь Нꙋсѫ мѫн ѕі
тꙋѧще ꙟпѫрат пентрꙋ мꙋлтѫ пꙋтѣре, ши
ꙋрїашь нꙋ сѫва мѫнтꙋи кꙋ мꙋлцимѣ вѫртꙋ
теи лꙋи. Минчюнось е калꙋл спре мѫнтꙋире, зі
ши кꙋ мꙋлцимѣ тѫрїеи лꙋи нꙋсѫва мѫнтꙋи.
Іатѫ окїи дмнꙋлꙋи спре чѣ че сѫ тем де джн иі
сꙋль, чѣ че нѫдеждꙋеск спре мила лꙋи.
Ка сѫ избѫвѣскѫ ден моарте сꙋфлетеле лорь, ѳі
ши сѫи хрѫнѣскѫ пре джншїи ꙟфоамете.
Ши сꙋфлетꙋль ностръ ва ꙟгѫдꙋи дмнꙋлꙋи, к
кѫчи ажꙋторю ши скꙋтиторю ноаѡ ѧсте.
Кѫчи ꙟтрꙋ джнсꙋль сѫва весели инема ноастрѫ, ка
ши ꙟтрꙋ нꙋмеле чель свѫнть ал лꙋи, амь нѫде
дꙋить. Факѫсе дмне, мила та престе нои, кв
ꙟче кип амь нѫдеждꙋить пре тине.

Ѱаломь лꙋи двдь, кѫндь премени фаца лꙋи ꙟ
наинтѣ лꙋи авимелехь, шил слобози пре джнсꙋ
ши сѫ дꙋсе. ЛГ

Бине воу кꙋвѫнта пре дмнꙋль ꙟтоатѫ а
врѣмѣ, пꙋрꙋрѣ лаꙋда лꙋи ꙟгꙋра мѣ.
Ꙟтрꙋ дмнꙋль сѫва лѫꙋда сꙋфлетꙋль в
мїеꙋ, аꙋзѫ чеи блѫнзи, ши сѫсѫ ве
селѣскѫ. Мѫриц пре дмнꙋль ꙟпре г
ꙋнѫ кꙋ мине, ши сѫ ꙟнѫлцѫм нꙋмеле лꙋи, ден
преꙋнѫ. Черкатам пре дмнꙋл ши мѫ аскꙋ д
тѫ, ши ден тоате некаꙁꙋриле мѣле, мѫ мѫн
тꙋи пре мине. Апропїацивѫ кѫтрѫ джнсꙋ, є
ши вѫ лꙋминаць, ши фѣцеле воастре нꙋсѫворь
рꙋшина. Сѫракꙋль ачѣста аꙋ стригат, ши ѕ
дмнꙋль аꙋ аскꙋлтат пре джнсꙋль, ши ден тоа
те скѫрбеле лꙋи мѫнтꙋи пре ель. Тѫбѫрж з
ва ꙟӂерꙋль дмнꙋлꙋи, ꙟпрежꙋрꙋль челорь че сѫ
тем де джнсꙋль, ши ва избѫви пре еи.
Гꙋстаци ши ведеци кѫ бꙋн е дмнꙋль, ферничит и
бѫрбатꙋль кареле нѫдеждꙋѧще пре ель.
Тѣмецивѫ де дмнꙋль тоци свинцїи лꙋи, кѫчи нꙋ ѳ
ѧсте липсѫ челорь че сѫ тѣмь де джнсꙋль.
Богацїи аꙋ сѫрѫчит ши аꙋ флѫмѫнзить, іарѫ і
чеи че чѣркѫ пре дмнꙋль нꙋсѫворь ꙟпꙋцина де
тот бинеле. Вениц фїилорь аскꙋлтацимѫ, аі
фрика дмнꙋлꙋи воу ꙟвѫца пре вои. Чине е ві
омꙋль чела чева вїацѫ, ꙋбинд авѣдѣ зиле
бꙋне; Ꙟчатѫ лимба та де рѫꙋ, ши бꙋзеле гі
тале ка сѫ нꙋ грѫиаскѫ виклешꙋгь; Ферѣ
ще

Biblia 1688, pag. 391, col. II

8. Să să teamă de Domnul tot pămîntul, şi de dînsul să să cutremure toţi ceia ce lăcuiesc în lume.

9. Căci el au zis, şi s-au făcut, el au poruncit, şi s-au zidit.

10. Domnul rîsipêşte svaturile limbilor, şi defaimă socotêlele norodurilor, şi defaimă svaturile boiêrilor.

11. Iară svatul Domnului în veac rămîne, gîndurile inemii lui, den neamuri şi în neamuri.

12. Fericit norodul căruia iaste Domnul Dumnezeul lui, norod pre carele au ales spre moştenire lui.

13. Den ceriu privi Domnul, văzu pre toţi fiii oamenilor.

14. Den cel gata lăcaşul lui, privi preste toţi ceia ce lăcuiesc pămîntul.

15. Cel ce au zidit deosăbi inemile lor, cela ce pricêpe toate lucrurile lor.

16. Nu să mîntuiêşte împărat pentru multă putêre, şi uriiaş nu să va mîntui cu mulţimea vîrtutei lui.

17. Minciunos e calul spre mîntuire, şi cu mulţimea tăriei lui nu să va mîntui.

18. Iată ochii Domnului spre ceia ce să tem de dînsul, ceia ce nădejduiesc spre mila lui. [19] Ca să izbăvească den moarte sufletele lor şi să-i hrănească pre dînşii în foamete.

19. [20] Şi sufletul nostru va îngădui Domnului, căci ajutoriu şi scutitoriu noao iaste.

20. [21] Căci întru dînsul să va veseli inema noastră, şi întru numele cel svînt al lui am nădejduit.

21. [22] Facă-se, Doamne, mila ta preste noi, în ce chip am nădejduit pre tine.

Psalm lui David, cînd premeni faţa lui înaintea lui Avimeleh, şi-l slobozi pre dînsul şi să duse. 33

1. Bine voiu cuvînta pre Domnul în toată vrêmea; pururea lauda lui în gura mea.

2. Întru Domnul să va lăuda sufletul mieu, auză cei blînzi, şi să să veselească.

3. Mărit pre Domnul împreună cu mine, şi să înălţăm numele lui, dempreună.

4. Cercat-am pre Domnul şi mă ascultă[α], şi den toate necazurile mêle mă mîntui pre mine.

5. Apropiaţi-vă către dînsul şi vă luminaţ, şi fêţele voastre nu să vor ruşina.

6. Săracul acesta au strigat, şi Domnul au ascultat pre dînsul, şi den toate scîrbele lui mîntui pre el.

7. Tăbărî-va îngerul Domnului, împrejurul celor ce să tem de dînsul, şi va izbăvi pre ei.

8. Gustaţi şi vedeţi că bun e Domnul; fericit bărbatul carele nădejduiêşte pre el.

9. Têmeţi-vă de Domnul, toţi svinţii lui, căci nu iaste lipsă celor ce să tem de dînsul.

10. Bogaţii au sărăcit şi au flămînzit, iară cei ce cearcă pre Domnul nu să vor împuţina de tot binele.

11. Veniţi, fiilor, ascultaţi-mă, frica Domnului voiu învăţa pre voi.

12. Cine e omul cela ce va viaţă, iubind a vedea zile bune? [13] Încetă limba ta de rău şi buzele tale ca să nu grăiască vicleşug?

13. [14] Ferê/şte-te de rău şi fă bine, cearcă pacea şi o gonêşte pre ea.

Ms. 45, f. 229 r–229 v

8. Teamă-să de Domnul tot pămîntul, şi de îns cutremure-se toţi ceia ce lăcuiesc lumea.

9. Căce el au dzis, şi s-au făcut, el au porîncit, şi s-au zidit.

10. Domnul răsîpêşte sfaturile limbilor, şi dăfaimă socotêlele nărodurilor, şi dăfaimă sfaturile boiêrilor.

11. Iară sfatul Domnului în vac rămîne, gîndurile inemii lui, întru rudă şi rudă.

12. Fericit nărodul[2] căruia iaste Domnul Dumnedzăul lui, nărod pre carele au ales spre moştenire şie.

13. Dentru cer căută[3] Domnul, văzu pre toţi fiii oamenilor.

14. Dentru gata lăcaşul lui, privi preste toţi ceia ce lăcuiesc pămîntul.

15. Cela ce au zidit deusebi inimile lor, cela ce precêpe toate lucrurile lor.

16. Nu să mîntuiêşte împărat pentru multă putêre, şi uriiaş nu să va mîntui cu mulţimea vîrtuţei lui.

17. Mincinos ii calul spre mîntuire, şi cu mulţimea tăriei lui nu să va mîntui.

18. Iată ochii Domnului spre ceia ci să tem de însul, ceia ce nădăjduiesc spre mila lui. [19] Ca să mîntuiască dentru moarte sufletile lor şi să-i hrănească pre înşi întru foamete.

19. [20] Şi sufletul nostru va îngădui Domnului, căce ajutor şi scutitori noao iaste.

20 [21] Căce întru îns să va veseli inima noastră, şi întru numele cel sfînt al lui am nădăjduit.

21 [22] Facă-să, Doamne, mila ta preste noi, în ce chip am nădăjduit pre tine.

Psalmu lui David, cînd premeni faţa lui înaintea lui Avimeleh, şi-l slobodzi pre îns şi să duse. 33

1. Bine cuvînta-voi pre Domnul întru toată vrêmea; pururea lauda lui întru gura mea//

2. Întru Domnul să va lăuda sufletul mieu, audză blîndzii, şi să veselească.

3. Măriţi pre Domnul împreună cu mine, şi să înălţăm numele lui depreună.

4. Cercai pre Domnul, şi mă ascultă[q], şi dentru toate năcazurile mêle mă[1] mîntui pre mine.

5. Apropiaţi-vă cătră îns şi vă luminaţi, şi fêţele voastre nu să vor ruşina.

6. Acesta săracul au strigat, şi Domnul au ascultat pre însul şi dentru toate îngustările lui mîntui-l pre el.

7. Tăbărî-va îngerul Domnului, împregiurul celora ci să tem de îns, şi va izbăvi pre ei.

8. Gustaţi şi vedeţi că-i bun Domnul; fericit bărbatul carele nădăjduiêşte pre el.

9. Têmeţi-vă de Domnul, toţi sfinţii lui, căce nu iaste lipsă celora ci să tem de însul.

10. Bogaţii au sărăcit şi au flămîndzit, iară ceia ci cearcă pre Domnul nu să vor împuţîna de tot binele.

11. Veniţi, fii, ascultaţi-mă, frica Domnului voi învăţa pre voi.

12. Cine-i omul cela ce va viaţă, iubind dzile să vadză bune? [13] Potoli limba ta de rău şi budzele-ţi ca să nu grăiască vicleşug.

13. [14] Abate-te de rău şi fă bine, cearcă pacea şi o gonêşte pre ea.

Ms. 4389, f. 274 v

8. Să se teamă de Domnul tot pămîntul, şi să se clătească de dînsul toţi ceia ce vieţuiesc în lume.

9. Că acela au zis, şi au fost, acela au porîncit, şi se-au zidit.

10. Domnul rîsipêşte sfaturile limbilor, şi leapădă cugetele oamenilor, şi va lepăda sfaturile boiêrilor.

11. Iară sfatul Domnului trăiêşte în vêci, cugetele inimii lui, în neam şi în neam.

12. Fericită limba căriia iaste Domnul Dumnezeul ei, nărodul care l-au ales lui întru moştinare.

13. Căută Domnul den cer, văzu pre toţi fiii omeneşti.

14. De<n> lăcaşul său cela gătit, căută pre toţi cei ce lăcuiesc pre pămînt.

15. Cela ce au zidit de eluşi inimile lor, cela ce pricêpe spre toate lucrurile lor.

16. Nu se va mîntui împăratul cu putêrea cea multă, şi uriiaşul nu se va mîntui cu mulţimea vîrtuţii sale.

17. Mincinos calul întru mîntuire, şi nu se va mîntui întru mulţimea puterii sale.

18. Iată ochii Domnului spre ceia ce se tem de dînsul, carii se nădăjduiesc spre mila lui. [19] Ca să mîntuiască den moarte sufletele lor şi să-i hrănească în foamete.

19. [20] Iară sufletul nostru aşteaptă pre Domnul, că iaste ajutoriul şi sprenjinitoriul nostru.

20. [21] Că de dînsul se va veseli inima noastră, şi în numele lui cel sfînt ne-am nădăjduit.

21. [22] Să fie pre noi, Doamne, mila ta, cum ne-am nădăjduit pre tine.

Cîntecul lui David, cînd schimbă faţa sa înaintea lui Avimeleh, şi-l slobozi şi se duse. 33

1. [2] Bine voiu cuvînta pre Domnul în toată vrêmea; în toată vrêmea lauda lui în gura mea.

2. [3] De Domnul se va lăuda sufletul mieu, să auză cei blînzi, şi se vor veseli.

3. [4] Să măriţi pre Domnul cu mine, şi să înălţăm depreună numele lui.

4. [5] Cercat-am pre Domnul şi m-au ascultat, şi m-au izbăvit de toate scîrbele mêle.

5. [6] Apropiiaţi-vă cătră dînsul şi vă luminaţi, şi fêţele voastre nu se vor ruşina.

6. [7] Strigat-au săracul acesta, şi l-au auzit Domnul şi l-au mîntuit den toate scîrbele lui.

7. [8] Tăbărî-se-va îngerul Domnului, împrejurul celor ce se tem de dînsul, şi-i va mîntui.

8. [9] Gustaţi şi vedeţi că bun (iaste) Domnul; fericit bărbatul cela ce se nădăjduiêşte pre dînsul.

9. [10] Têmeţi-vă de Domnul, toţi sfinţii lui, că nu iaste lipsă celor ce se tem de dînsul.

10. [11] Cei bogaţi au sărăcit şi au flămînzit, iară ceia ce au cercat pre Domnul nu se vor lipsi nici de un bine.

11. [12] Veniţi, fiilor[1], de mă ascultaţi, învăţa-vă-voiu fricii Domnului.

12. [13] Cine iaste omul cela ce voiêşte viiaţa, cela ce iubêşte zilele să vază bunătăţile? [14] Oprêşte-ţi limba de rău şi buzele tale să nu grăiască înşălăciune.

13. [15] Ferêşte-te de rău şi fă bine, cearcă pacea şi o gonêşte.

Versiunea modernă

8. Tot pămîntul să se teamă de Domnul şi să se cutremure toţi locuitorii lumii.

9. El a zis facă-se şi s-a făcut; a poruncit să fie şi a fost.

10. El descoperă uneltirile din adunarea oamenilor şi risipeşte hotărîrile mai-marilor lor.

11. Dar poruncile Domnului rămîn în veac. Hotărîrile inimii lui din an în an.

12. Fericit poporul căruia Domnul este Dumnezeul lui, poporul pe care l-a ales de moştenire.

13. Domnul a privit din cer şi a văzut pe toţi fiii lui Adam.

14. De acolo, din locaşul său, sus încheiat, a privit spre toţi locuitorii de pe pămînt.

15. Cel ce a făcut inimile, cunoaşte toate faptele lor.

16. În războaie nu biruieşte împăratul prin mulţimea oştilor sale şi nici oşteanul prin tăria muşchilor săi.

17. Cine se încrede în cal şi călăreţ, se înşeală; însăşi mulţimea lor nu te va ajuta.

18. Iată ochiul Domnului spre cei ce se tem de el, spre cei ce nădăjduiesc în mila lui. Ca să scape de moarte sufletele lor şi în timpul foametei să-i hrănească.

19. Sufletul nostru aşteaptă pe Domnul, că el este ajutorul şi apărătorul nostru.

20. Inima noastră se va veseli în el, credinţa noastră este numele cel sfînt al lui.

21. Fie, Doamne, mila ta spre noi, precum am nădăjduit.

Psalmul 33. Al lui David

1. În toate zilele voi binecuvînta şi voi lăuda pe Domnul.

2. Sufletul meu se va lăuda în Domnul. Cei blînzi să audă şi să se veselească.

3. Să înălţăm numele lui împreună, slăviţi-l pe Domnul!

4. L-am căutat pe Domnul şi el mi-a răspuns; el m-a scos din necazul meu.

5. Apropiaţi-vă de el şi vă veţi lumina, nu vă sfiiţi.

6. Un sărac a strigat şi auzindu-l, Domnul l-a izbăvit din toate nevoile lui.

7. Pe cei ce se tem de el, îngerul Domnului îi va priveghea şi-i va duce la scăpare.

8. Gustaţi şi vedeţi ce bun este Domnul. Fericiţi cei ce sălăşluiesc în el.

9. Plecaţi-vă înaintea Domnului toţi sfinţii; cei ce se tem de el nu cunosc lipsă.

10. Şi fiarele sălbatice flămînzesc, dar cei ce-l caută pe Domnul, vor avea de toate.

11. Veniţi, tineri, ascultaţi cuvîntul meu! Şi eu vă voi învăţa adevărata ascultare a Domnului.

12. Cine dintre voi doreşte să vadă zile bune, cine iubeşte viaţa? Acela să-şi oprească limba de la rău iar buzele lui să nu grăiască vicleşug.

13. Caută pacea şi urmează cărările ei.

Biblia 1688, pag. 392, col. I

14. [15] Ochii Domnului spre cei direpţi, şi urechile lui la ruga lor.

15. [16] Şi faţa Domnului preste cei ce fac rău, ca să piarză de tot den pămînt pomenirea lor.

16. [17] Strigară direpţii, şi Domnul auzi pre ei, şi den toate nevoile lor izbăvi pre dînşii.

17. [18] Aproape e Domnul de cei zdrobiţi la inemă, şi pre cei smeriţi cu duhul va mîntui.

18. [19] Multe-s scîrbele direpţilor, şi dentru toate ale lor va izbăvi pre ei Domnul.

19. [20] Păzêşte Domnul toate oasele lor, şi unul dentru êle nu să va zdrobi.

20. [21] Moartea păcătoşilor e rea, şi cei ce urăsc pre cel dirept vor greşi.

21. [22] Mîntui-va Domnul sufletele robilor lui, şi nu vor greşi toţi ceia ce nedejduiesc pre el. Slava.

Psalm al lui David. 34

1. Judecă, Doamne, pre cei ce-m fac strîmbătate, dă războiu celora ce dau război mie.

2. Apucă-te de armă şi de pavăţă, şi te scoală într-ajutoriul mieu.

3. Varsă sabie şi închide den preajma celor ce mă gonesc pre mine; ziş sufletului mieu: «Mîntuirea ta eu sînt».

4. Ruşinêze-se şi să sfiiască cei ce cearcă sufletul mieu; [5] Întoarcă-se îndărăt şi să să ruşinêze cei ce gîndesc mie rău.

5. [6] Facă-se ca prahul spre faţa vîntului, şi îngerul Domnului necăjind pre ei. [7] Facă-se calea lor întunêrec, şi lunecare, şi îngerul Domnului gonind pre dînşii.

6. [8] Căci în dar au ascuns mie, stricăciunea laţului lor, în deşărt au ponosluit sufletul mieu.

7. [9] Vie lui laţ carele nu-l ştie, şi vînatul carele au ascuns să-l prinză pre el, şi în laţ va cădea întru el.

8. [10] Iară sufletul mieu se va bucura întru Domnul, înfrîmsăţa-se-va spre mîntuirea lui.

9. [11] Toate oasele mêle vor zice: Doamne, Doamne, cine e asêmenea ţie? [12] Izbăvind pre sărac den mîna celor mai tari decît el, şi pre sărac şi mêser de la cei ce jehuiesc pre dînsul.

10. [13] Sculîndu-se mie mărturii strîmbe, cêlea ce nu ştiia mă întreba.

11. [14] Îm răsplătiia rêle pentru bune, şi stîrpiciune sufletului mieu.

12. [15] Şi eu, cînd ei mă bîntuia, mă îmbrăcam cu sac. [16] Şi smeriiam cu post sufletul mieu, şi ruga mea în sînul mieu se va întoarce.

13. [17] Ca la unul de aproape, ca la un frate al nostru, aşa bine-i plăceam; ca cînd aş jeli şi m-aş mîhni, aşa mă smeriiam.

14. [18] Şi asupra mea s-au veselit, şi s-au adunat, adunatu-s-au preste mine vînătăi, şi n-am ştiut. [19] Desfăcură-se, şi nu să umiliră.

15. Ispitiră-mă, batjocoriră-mă cu batjocură, scrîşniră dinţii lor asupra mea.

16. [20] Doamne, cînd vei vedea? Depărtează sufletul mieu de faptul lor cel rău, de la lei, pre cel sîngur născut al mieu.

17. [21] Mărturisi-mă-voiu ţie întru adunare multă, întru norod greu lăuda-te-voiu.

18. [22] Să nu se bu/cure pre mine cei ce învrăjbesc mie pre strîmbătate, cei ce mă urăsc în dar, şi clipind cu ochii.

Ms. 45, f. 229 v

14. [15] Ochii Domnului preste drepți, și urechile lui la gura lor.

15. [16] Fața Domnului preste ceia ce fac rău[2], ca să piardză de tot den pămînt pamintea[3] lor.

16 [17] Strigară drepții, și Domnul ascultă[α] pre ei, și dentru toate nevoile lor mîntui pre înși.

17 [18] Aproape-i Domnul de cei înfrînți la inimă, și pre cei smêrini la duh va mîntui.

18. [19] Multe-s scîrbele dreptților, și dentru toate êle va mîntui pre ei Domnul.

19. [20] Păzêște Domnul toate oasele lor, unul dentru êle nu să va zdrobi.

20. [21] Moartea păcătoșilor rea-i, și ceia ce urăsc pre dreptul vor greși.

21. [22] Mîntui-va Domnul sufletile robilor lui, și nu vor greși toți ceia ci nădăjduiesc pre el. Slava[4].

Psalmu lui David. 34

1. Judecă, Doamne, pre ceia ce-mi fac strîmbătate mie, dă război celora ce dau război mie.

2. Apucă-te de armă și de pavăță, și te scoală la ajutoriul mieu.

3. Toarnă sabie și închide den preajma celora ci mă gonesc pre mine; dziș sufletului mieu: «Mîntuirea ta eu sînt».

4. Rușinêdze-se și să sfiască ceia ce cearcă sufletul mieu; [5] Întoarcă-să îndărăt și să stidească[1] ceia ce gîndesc mie rău[2].

5. [6] Facă-să ca țărna spre fața vîntului, și îngerul Domnului năcăjind pre ei. [7] Facă-să calea lor întunêrec și lunecare, și îngerul Domnului gonind pre înșii.

6. [8] Căce în dar au ascuns mie stricarea lațului lor, întru dășert au ponosluit sufletul mieu.

7. [9] Vie lui laț carele nu-l știe, și vînatul carele ascunse să-l prindză pre el, și întru laț va cădea întru el.

8. [10] Iară sufletul mieu să va bucura pre Domnul, înfrîmsăța-să-va spre mîntuirea lui.

9. [11] Toate oasele mêle vor dzice: Doamne, Doamne[3], cine asêmenea ție? [12] Mîntuind pre sărac dentru mîna mai tarilor lui, și sărac, și mêser dentru ceia ce jecuiesc pre îns.

10. [13] Sculîndu-mi-să mie mărturii strîmbe, cê-lea ce nu știa mă întreba.

11. [14] Răsplătiia-mi rêle pentru bune, și stîrpiciune sufletului mieu.

12. [15] Și eu, cînd ei mă bîntuia, mă îmbrăcam cu sac. [16] Și smeriiam cu post sufletul mieu, și ruga mea la sînul mieu să va întoarce.

13. [17] Ca un de aproape, ca la un frate al nostru, așa bine-i plăceam; ca cînd aș jeli și aș mîhni, așa mă smeriiam.

14. [18] Și asupra mea s-au veselit, și s-au adunat, adunatu-s-au pre mine vînătăi, și n-am știut. [19] Dăspicară-să, și nu să umiliră.

15. Ispitiră-mă, batjocuriră-mă cu batjocurie, scrîșcară asupra mea dinții lor.

16. [20] Doamne, cînd vei vedea? Dăpărteadză sufletul mieu de cătră faptul lor cel rău, de la lei, pre cea sîngură născută a mie[4].

17. [21] Mărturisi-mă-voi ție întru adunare multă, întru nărod greu lăuda-te-voi.

18. [22] Să nu să bucure pre mine ceia ce-mi vrăjmășuiesc mie pre strîmbul, ceia ci mă urăsc în dar, și clipind cu ochii.

Ms. 4389, f. 274 v–275 r

14. [16] Ochii Domnului spre cei direpți și urechile lui în rugăciunea lor.

15. [17] Iară fața Domnului spre ceia ce fac cêle rêle, ca să piiarză de pre pămînt pomenirea lor.

16. [18] Strigară direpții și-i auzi Domnul, și-i mîntui de toate scîrbele lor.

17. [19] Aproape (iaste) Domnul de ceia cu inima sfărîmați, și pre cei smeriți cu duhul va mîntui.

18. [20] Multe scîrbe celor direpți, și de toate de acêlea-i va mîntui Domnul.

19. [21] Păzêște Domnul toate oasele lor și nici unul dentr-însele nu se va sfărîma.

20. [22] Moartea păcătoșilor cumplită, și ceia ce urăsc pre cel direpț vor greși.

21. [23] Izbăvi-va Domnul sufletele robilor săi, și nu vor greși toți ceia ce se nădăjduiesc pre dîn-sul. Slava.

Cîntecul lui David. 34

1. Judecă, Doamne, pre ceia ce mă năcăjăsc, apără spre ceia ce oștesc asupra mea.

2. Apucă arma și pavăza, și scoală într-ajutoriul mieu.

3. Scoate sabiia și închide[1] împotriva celor ce mă gonesc; zi sufletului mieu: «Eu sînt mîntuirea ta».

4. Să se rușinêze și să se stidească ceia ce cearcă sufletul mieu; să se întoarcă îndărăt și să se rușinêze ceia ce cugetă mie cêle rêle.

5. Să fie ca pulberea înaintea fêței vîntului, și îngerul Domnului să-i năcăjască. [6] Să fie calea lor întunêrec și alunecare, și îngerul Domnului să-i gonească.

6. [7] Că în zadar au ascuns mie periciunea cursei sale, în zadar au împutat sufletului mieu.

7. [8] Să vie lui cursa carea nu o știe, și vînătoriia carea o au ascuns să-l cuprinză, și în cursă să cază într-însa.

8. [9] Iară sufletul mieu se va bucura de Domnul, veseli-se-va de// mîntuirea lui.

9. [10] Toate oasele mêle vor zice: Doamne, Doamne, cine-i potrivnic ție? Cela ce izbăvești pre cel sărac den mîinile celor mai tari decît dînsul, și pre cel sărac și calic de la ceia ce-l jăhuiesc.

10. [11] Sculîndu-se asupra mea mărturii nedirêpte, mă întreba cêle ce nu le știiam.

11. [12] Datu-mi-au cêle hiclêne pentru cêle bune, și stîrpire sufletului mieu.

12. [13] Iară cînd mă supăra ei, eu mă îmbrăcaiu în sac și smeriiu sufletul mieu cu post, și rugăciunea mea se va întoarce în sînul mieu.

13. [14] Așa am făcut pre plăcêre, ca vecinului, ca fratelui nostru; ca cela ce plînge și ca cela ce tînguiêște, așa m-am smerit.

14. [15] Și se-au veselit asupra mea, adunatu-se-au, adunatu-se-au asupra mea rane, și n-am simțit. [16] Împărțitu-se-au, și nu se-au umilit,

15. Ispititu-m-au, întărîtatu-m-au cu întărîtare, scîrșniră asupra mea cu dinții lor.

16. [17] Doamne, cînd vei lua aminte? Dăpărtează sufletul mieu de facerea cea de rău a lor, de lei, pre unul al mieu născut.

17. [18] Mărturisi-mă-voiu ție în bisêrică mare[2], în nărod greu te voiu lăuda.

18. [19] Să nu se bucure de mine ceia ce-mi vrăjmășăsc fără de direptate, ceia ce mă urăsc în zadar și ceia ce clipesc cu ochii.

Versiunea modernă

14. Ochii Domnului privesc spre cei drepți și urechile sale le ascultă rugăciunea.

15. Fața Domnului împotriva răufăcătorilor se îndreaptă ca să piară de pe pămînt pomenirea lor.

16. Au strigat drepții și Domnul i-a auzit și i-a izbăvit din toate necazurile lor.

17. Domnul e aproape de cei cu inima umilită și pe cei cu duh smerit îi va mîntui.

18. Pentru Domnul pătimesc drepții necaz peste necaz, dar Domnul îi va izbăvi.

19. Domnul le păzește toate oasele ca să nu li se zdrobească nici unul din ele.

20. Pe cei ce greșesc, greșeala îi va pierde. Celor ce urăsc pe cei drepți, cumplită le va fi moartea.

21. Domnul va mîntui sufletele robilor săi, cei ce nădăjduiesc în el.

Psalmul 34. Al lui David

1. Judecă, Doamne, pe cei ce îmi fac mie nedreptate; luptă împotriva celor ce se încaieră cu mine.

2. Vino-mi în ajutor, apără-mă cu arma și scutul tău.

3. Închide calea celor ce mă prigonesc. Spune-i sufletului meu: eu sînt scăparea ta.

4. Ocară și rușine să le fie, să se întoarcă înapoi.

5. Să fie ca praful în fața vîntului, ca îngerul Domnului să-i urmărească. Să fie calea lor întuneric și lunecuș iar îngerul Domnului să-i gonească.

6. Lațul pregătit pentru mine, în groapă, în zadar l-au ascuns. În deșert m-au înjosit.

7. Să cadă ei în lațul nevăzut, să-i prindă în capcana care mi-au întins.

8. Sufletul meu să se bucure de Domnul că mîntuire a căpătat.

9. Și vor zice toate mădularele mele: Doamne, cine e ca tine? Tu scoți pe cel slab din mîinile celor mai tari decît el și ocrotești pe cel sărac de cei ce vor să-l jefuiască.

10. S-au sculat martori nedrepți și m-au întrebat de cele ce nu știam.

11. Binele l-au răsplătit cu rău și au chinuit sufletul meu.

12. Iar eu, cînd ei mă prigoneau, m-am îmbrăcat cu sac și am ținut post și rugăciunea mea se întorcea în sufletul meu.

13. Ca și cu un vecin, ca și cu un frate, așa de bine m-am purtat. Și m-am smerit și m-am întristat ca și cum aș fi jelit-o pe mama mea.

14. S-au adunat să mă piardă, veselindu-se de căderea mea; în neștire m-au și lovit. Au fost risipiți, dar nu s-au căit.

15. M-au ispitit și și-au bătut joc de mine, rînjind cu dinții lor.

16. Doamne, cînd vei lua acestea în seamă? Cînd vei ocroti viața mea?

17. Îți mulțumesc, Doamne, în adunarea mare, în fața poporului numeros te voi lăuda.

18. Să nu se bucure de nenorocirea mea cei ce mă dușmănesc, cei ce fără temei mă urăsc și fac semne cu ochiul.

Biblia 1688, pag. 392, col. II

19. [23] Căci mie de pace grăiia, şi pre urgie vicleşuguri gîndiia.

20. [24] Şi lărgiră asupra mea gura lor; ziseră: «Bine e, bine e, văzură ochii noştri».

21. [25] Văzuş, Doamne, să nu taci; Doamne, să nu te depărtezi de la mine.

22. [26] Scoală-te, Doamne, şi ia aminte la judecata mea, Dumnezăul mieu şi Domnul mieu, la legiuirea mea.

23. [27] Judecă-mă, Doamne, după direptatea ta, Doamne Dumnezăul mieu, şi să nu se bucure spre mine.

24. [28] Să nu zică întru inimile lor: «Bine e, bine e sufletului nostru», nici să zică: «Înghiţitu-l-am pre dînsul».

25. [29] Ruşinêze-se şi să sfiască deodată cei ce să bucură spre rêlele mêle. [30] Îmbrace-se cu ruşine şi înfruntare, cei ce grăiesc mari asupra mea.

26. [31] Bucure-se şi să veselească cei ce vor direptatea mea, şi zică pururea: «Mărească-se Domnul», cei ce vor pacea robului lui.

27. [32] Şi limba mea va cerceta direptatea ta, toată zioa lauda ta.

La săvîrşit, la copil Domnului, la David. 35

1. Zice cel fără de lêge, ca să greşască întru sine: «Nu iaste frica lui Dumnezău în preajma ochilor lui».

2. Căci au viclenit înaintea lui, ca să afle fărădelêgea lui şi să urască.

3. Graiurile gurii lui, fărădelêge şi vicleşug; nu vru să priceapă ca să îmbunêze.

4. Fărădelêge gîndi pre aşternutul lui; aproape stătu lîngă toată calea nu bună, şi răutatea n-au depărtat.

5. Doamne, în ceriu e mila ta, adevărul tău pînă la nori.

6. Direptatea ta ca munţii lui Dumnezău, judecăţile tale beznă multă. [7] Oameni şi dobitoace mîntui-vei, Doamne.

7. Foarte înmulţişi mila ta, Dumnezăule. [8] Şi fiii oamenilor în umbra aripilor tale vor nedejdui.

8. [9] Îmbăta-se-vor de-ngrăşarea casei tale, şi pîrîul desfătăciunii tale vei adăpa pre dînşii.

9. [10] Căci lîngă tine e izvor de viaţă, întru lumina ta vom vedea lumină.

10. [11] Întinde mila ta celor ce te cunosc pre tine, şi direptatea ta celor drepţi la inimă.

11. Să nu-m vie mie piciorul mîndriei, [12] Şi mîna păcătosului să nu mă clătească.

12. [13] Acolo căzură toţi ceia ce fac fărădelêge; împinseră-se afară, şi nu vor putea să stea. Slava.

Psalm a lui David. 36

1. Nu te apropiia cu rîvnire întru cei ce viclenesc, nici rîvni celora ce fac fărădelêgea.

2. Că ca o iarbă curînd se vor usca, şi ca legumile pajiştei curînd vor cădea.

3. Nedejduiêşte pre Domnul, şi fă bunătate, şi lăcuiêşte pămîntul, şi te vei paşte pre avuţiia lui.

4. Desfătează-te în Domnul, şi da-ţ-va ţie cêrerile inimii tale.

5. Descopere cătră Domnul calea ta şi nedejduiêşte pre el, şi el va/ face.

Ms. 45, f. 229^{v}–230^{r}

19. [23] Căce mie de pace grăiia, şi pre urgie vicleşuguri gîndiia.

20. [24] Şi lărgiră asupra mea gura lor; dziseră: «Bine-i, bine-i, văzură ochii noştri».

21. [25] Văzuşi, Doamne, să nu taci; Doamne, să nu te dăpărtezi de la mine.

22. [26] Scoală-te, Doamne, şi ia aminte la judeţul mieu, Dumnedzăul mieu şi Domnul mieu, la legiuirea mea.

23. [27] Judecă-mi, Doamne, după dreptatea ta, Doamne Dumnedzăul mieu, şi să nu să bucure pre mine.

24. [28] Să nu dzică întru inimile[5] lor: «Bine-i, bi-ne-i sufletului nostru», nice să dzică: «Băutu-l-am pre îns».

25. [29] Ruşinêdze-să şi să sfiască deodată ceia ci să bucură spre rêlele mêle. [30] Îmbrace-să ruşine şi înfruntare ceia ci grăiesc mare asupra mea.

26. [31] Bucure-să şi să veselească ceia ce vor dreptatea mea, şi zică pururea: «Mărească-să Domnul», ceia ce vor// pacea robului lui.

f' 27. [32] Şi limba mea cerceta dreptatea ta, toată dzua lauda ta.

La săvîrşit, la copilul Domnului, la David. 35

1. Dzice cel fără dă lêge, ca să greşască întru sine: «Nu iaste frica lui Dumnedzău în preajma ochilor lui».

2. Căce au viclenit înaintea lui, ca să afle fărădălêgea lui şi să urască.

3. Graiurile gurii lui, fărădălêge şi vicleşug; nu vru să priceapă ca să îmbunêdze.

4. Fărădălêge gîndi pre aşternutul lui; aproape stătu lîngă toată calea nu bună, şi rău lui n-au împutat.

5. Doamne, în cer mila ta, adevărul tău pănă la nori.

6. Dreptatea ta ca munţii lui Dumnedzău, judêţele tale beznă multă. [7] Oameni şi dobitoace mîntui-vei, Doamne.

7. Foarte înmulţişi mila ta, Dumnedzăule. [8] Şi fiii oamenilor întru umbra[1] aripilor vor nădăjdui.

8. [9] Îmbăta-să-vor de îngrăşarea casei tale, şi părăul dăsfătăciunei tale vei adăpa pre înşii.

9. [10] Căce lîngă tine izvor de viaţă, întru lumina ta vom vedea lumină.

10. [11] Întinde mila ta celora ci te cunosc pre tine, şi dreptatea ta celora drepţi la inimă.

11. [12] Să nu vie mie picior a mîndriei, şi mîna păcătosului să nu mă clintească.

12. [13] Acolo căzură toţi ceia ce fac fărădelêgea; împinseră-să[2] afară, şi nu vor putea să stea. Slava.

Psalmu lui David. 36

1. Nu te apropiia cu rîvnirea întru ceia ce viclenesc, nice rîvni pre ceia ce fac fărădelêge.

2. Căce ca iarba curînd să vor usca, şi ca legumile pajeştii de sîrg vor cădea.

3. Nădăjduieşte pre Domnul, şi fă bunătate, şi lăcuieşte pămîntul, şi te vei paşte pre avuţiia ei[1].

4. Răsfaţă-te în Domnul, şi da-ţi-va ţie cererile inemei tale.

5. Dăscopere cătră Domnul calea ta şi nădăjduieşte pre el, şi el va face.

Ms. 4389, f. 275^{r}

19. [20] Că mie-mi grăia cêle de pace, şi în mînie cugeta înşălăciuni.

20. [21] Lărgiră asupra mea gura lor şi ziseră: «Bine, bine, văzură ochii noştri».

21. [22] Văzut-ai, Doamne, să nu taci; Doamne, nu te dăpărta de la mine.

22. [23] Scoală, Doamne, şi ia aminte judecata mea, Dumnezeul mieu şi Domnul mieu, la pîra mea.

23. [24] Judecă-mă, Doamne, după direptatea ta, Doamne Dumnezeul mieu, şi să nu se bucure de mine.

24. [25] Să nu zică în inimile lor: «Bine, bine sufletului nostru», nici să zică: «Înghiţitu-l-am».

25. [26] Să se ruşinêze dempreună şi să se sfiiască ceia ce se bucură de răotăţile mêle. Să se îmbrace în ruşine şi înfruntare ceia ce grăiesc mare asupra mea.

26. [27] Să se bucure şi să se veselească ceia ce voiesc direptatea mea, şi în toată vrêmea să zică: «Să se mărească Domnul», ceia ce voiesc pacea robului său.

27. [28] Şi limba mea se va învăţa direptăţii tale, toată zioa laudei tale.

[1] În sfîrşitul slugii Domnului David. 35

1. [2] Zise călcătoriul de lêge, ca să greşască întru sine: «Nu iaste frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lui».

2. [3] Că au înşălat înaintea lui, ca să afle fărădelegiuirea sa şi să urască.

3. [4] Graiurile gurii lui, fărădelegiuire şi înşălăciune; n-au vrut să priceapă, să grăiască bine.

4. [5] Fărădelegiuire au gîndit în aşternutul său; stătu înaintea a toată calea nu bună, şi de răotate n-au împutat.

5. [6] Doamne, în ceriu mila ta, şi adeverinţa ta pînă la nori.

6. [7] Direptatea ta, ca munţii lui Dumnezeu, judecăţile tale fără fund mult. Pre oameni şi pre dobitoace vei mîntui, Doamne.

7. [8] Că ai mulţit mila ta, Dumnezeule, şi fiii omeneşti se vor nădăjdui în acoperemîntul aripilor tale.

8. [9] Îmbăta-se-vor den sporul[1] casei tale, şi cu pîrîul dulceţii tale îi vei adăpa.

9. [10] Că la tine iaste izvorul vieţii, în lumina ta vom vedea lumină.

10. [11] Întinde mila ta celor ce te ştiu, şi direptatea ta celor direpţi cu inima.

11. Să nu vie mie piciorul trufiei şi mîna păcătosului să nu mă clătească.

12. Acolo au căzut toţi carii fac fărădelegiuire; fură împinşi[2] afară, şi nu vor putea sta. Slava.

Cîntecul lui David. 36

1. Nu rîvni celor ce fac hicleşug, nici pizmi celor ce fac fărădelegiuire.

2. Că ca şi iarba se vor usca de curînd, şi ca otava ierbii vor cădea de curînd.

3. Nădăjduiêşte-te pre Domnul şi fă bunătate, şi moştinează pămîntul, şi te vei paşte întru bogăţiia lui.

4. Dăzmiiardă-te în Domnul[1], şi va da ţie cêrerea inimii tale.

5. Dăscopere cătră Domnul calea ta şi te nădăjduiêşte într-însul, şi el va face.

Versiunea modernă

19. Ei îmi vorbeau de pace şi în sinea lor gîndeau cu viclenie.

20. Şi-au lărgit gura lor ca să-şi bată joc de mine şi au zis: «L-aţi văzut? Avem acum dovada».

21. Acum, dacă ai văzut, Doamne, să nu taci; nu te depărta de la mine, Doamne.

22. Scoală-te şi ia aminte la pricina mea.

23. Judecă-mă după dreptate, Dumnezeul meu; să nu rîdă ei de mine,

24. Să nu zică în inima lor: «Uite, pe ăsta l-am înghiţit».

25. Să fie ruşinaţi şi dezamăgiţi cei ce se bucură de necazul meu. Cu ruşine şi ocară să se îmbrace cei ce rîd de mine.

26. Iar cei ce voiesc dreptatea pentru mine, să se bucure şi să salte şi pururea să spună: «Mărit să fie Domnul cel ce se îngrijeşte de pacea robului său!»

27. Iar limba mea va grăi drepateta ta, în toată ziua, lauda ta.

Psalmul 35. Al lui David

1. Răufăcătorul a zis că nu-i este teamă că l-ar vedea Dumnezeu atunci cînd păcătuieşte.

2. El este prea mîndru ca să-şi descopere fărădelegea şi să urască.

3. În gura lui e numai fărădelege. El nu este în stare să priceapă ce e bine şi ce e rău.

4. El se gîndeşte în aşternutul său numai la fărădelegi. Calea cea bună n-a ales-o şi n-a urît răutatea.

5. Doamne, dragostea ta este în cer şi adevărul tău atinge norii.

6. Dreptatea ta se înalţă ca munţii lui Dumnezeu şi judecăţile tale pînă în adîncul mărilor. Tu ocroteşti oamenii şi dobitoace.

7. Dragostea ta este neasemuită. În umbra aripilor tale fiii oamenilor nădăjduiesc.

8. Din avuţiile casei tale, din izvorul desfătării se vor adăpa.

9. Tu eşti izvorul vieţii, întru lumina ta vom vedea lumină.

10. Tinde mila ta celor ce te cunosc şi dreptatea ta celor drepţi la inimă.

11. Să nu mă calce piciorul păcătoşilor celor făloşi; mîna răufăcătorilor să nu mă alunge.

12. Uite, cum cad răufăcătorii, nu vor putea să se mai ridice.

Psalmul 36. Al lui David

1. Nu te înfierbînta împotriva celor răi, nu rîvni la cei ce viclenesc!

2. Căci ca iarba în curînd se vor usca, repede vor trece.

3. Fă binele şi încrede-te în Domnul! Din bogăţia lui vei avea îndestul, el te va păzi pe pămîntul unde te-ai aşezat.

4. Desfătează-te în Domnul, el îţi va împlini toate dorinţele inimii tale.

5. În mîinile Domnului să fie soarta ta, încrede-te în el, el ştie ce să facă.

Biblia 1688, pag. 393, col. I

6. Şi va scoate ca lumina direptatea ta, şi judecata ta ca amiazăzi.

7. Supune-te Domnului şi roagă pre dînsul; nu te apropiia cu rîvnirea la cela ce să bine călătorêşte în calea lui, la omul ce face fărădelêgea.

8. Potolêşte-te de urgie, şi părăsêşte mîniia; nu te apropiia cu rîvnirea ca să vicleneşti.

9. Căci ceia ce viclenesc de tot vor peri; iară cei ce îngăduiesc pre Domnul, ei vor moşteni pămîntul.

10. Şi încă puţin, şi nu va fi păcătosul, şi vei cerca locul lui, şi nu-l vei afla.

11. Iară cei blînzi vor moşteni pămîntul, şi se vor desfăta pre mulţimea păcii.

12. Păzi-va păcătosul pre cel direpţ, şi va scrîşni asupra lui dinţii lui.

13. Iară Domnul va batjocuri pre el, că mai nainte vêde că va veni zioa lui.

14. Sabie au zmult păcătoşii, întinseră arcul lor. [15] Ca să oboară pre sărac şi pre mêser, ca să junghe pre cei direpţi la inimă.

15. [16] Sabiia lor între în inimile lor, şi arcele lor să să zdrobească.

16. [17] Mai bine puţinel celui direpţ, decît avuţiia multă a păcătoşilor.

17. [18] Căci braţele păcătoşilor se vor zdrobi, şi întărêşte pre cei direpţi Domnul.

18. [19] Cunoaşte Domnul căile celor fără prihană, şi moştenirea lor în veac va fi.

19. [20] Nu se vor ruşina în vrême rea, şi în zilele foameţii se vor sătura.

20. Căci păcătoşii vor peri. [21] Iară vrăjmaşii Domnului, îndată ce să măriră ei şi să înălţară, lipsind ca fumul lipsiră.

21. [22] Împrumutêze-se păcătosul şi nu va plăti, iară direptul îndură-se şi dă.

22. [23] Căci cei ce blagoslovesc pre el vor moşteni pămîntul, iară cei ce blastemă pre el de tot vor peri.

23. [24] De la Domnul paşii omului să îndireptează, şi calea lui va vrea foarte.

24. [25] Cînd va cădea, nu se va struncina, căci Domnul sprejenêşte mîna lui.

25. [26] Tînăr fuiu, ce şi îmbătrîniiu, şi nu văzuiu pre direptul părăsit, nici sămînţa lui cerînd pîine.

26. [27] Toată zioa miluiêşte şi împrumutează direptul, şi sămînţa lui la blagoslovenie va fi.

27. [28] Ferêşte-te de rău şi fă bine, şi lăcuiêşte în veacul veacului.

28. [29] Că Domnul iubêşte judecată şi nu va părăsi pre cei curaţi ai lui; în veac se vor păzi. [30] Şi cei fără de lêge se vor goni, şi sămînţa celor necredincioşi se va piêrde de tot.

29. [31] Iară direpţii vor moşteni pămîntul şi vor sălăşlui în veacul veacului preste el.

30. [32] Gura direptului va deprinde învăţătură şi limba lui va grăi judecată.

31. [33] Lêgea Dumnezăului lui în inima lui, şi nu se vor poticni paşii lui.

32. [34] Socotêşte păcătosul pre cel direpţ şi cearcă a-l omorî pre el.

33. [35] Iară Domnul nu-l va părăsi pre el în mînile lui, nice va osîndi de tot pre el cînd să va judeca cu el.

34. [36] Îngăduiêşte pre Domnul şi păzêşte calea lui, şi te va înălţa, ca să moşteneşti de tot pămîntul; cînd pieru de tot/ păcătoşii, vedea-vei.

Ms. 45, f. 230 r–230 v

6. Şi va scoate ca lumina dreptatea ta, şi judeţul tău ca amiadzădzi.

7. Supune-te Domnului şi roagă pre îns; nu te apropiia cu rîvnirea la cela ci să bine călătorêşte întru calea lui, la omul ce face fărădălêgea.

8. Potoli-te de urgie, şi părăsêşte mîniia; nu te apropia cu rîvnirea ca să vicleneşti.

9. Căce ceia ce viclenesc de tot vor peri; şi ceia ce îngăduiesc pre Domnul, ei vor moşteni pămîntul.

10. Şi încă puţîn, şi nu va fi păcătosul, şi vei cerca locul lui, şi nu-l vei afla.

11. Iară cei blîndzi vor moşteni pămîntul, şi să vor dăsfăta pre mulţimea păcii.

12. Pîndi-va păcătosul pre cel drept, şi va şcîrşca[2] pre el dinţii lui.

13. Iară Domnul va batjocuri pre el, căce înainte vêde, căce va veni dzua lui.

14. Sabie au zmult păcătoşii, întinsără arcul lor. [15] Ca să oboare pre sărac şi pre mêser, ca să junghe pre cei drepţi la inimă.

15. [16] Sabiia lor între în inimele lor, şi arcele lor să să zdrobască.

16. [17] Mai bine-i puţîn celui drept, decît avuţia celor păcătoşi multă.

17. [18] Căce braţele păcătoşilor să vor zdrobi, şi întărêşte pre cei drepţi Domnul.

18. [19] Cunoaşte Domnul căile celora fără prihană, şi moştnenirea lor în vac va fi.

19. [20] Nu să vor ruşina întru vrême rea, şi întru dzilele foameţii să vor sătura.

20. Căce păcătoşii vor peri, [21] Iară nepriêtenii Domnului, îndată ce să măriră ei şi să înălţară, lipsind, ca fumul lipsiră.

21. [22] Împrumuteadză-să păcătosul şi nu va plăti, iară dreptul îndură-să şi dă.

22. [23] Căce ceia ce blagoslovăsc pre el va moşteni pămîntul, iară ceia ce blastămă pre el de tot vor peri.

23. [24] De la Domnul paşii omului să îndrepteadză, şi calea lui vrea-va foarte.

24. [25] Cînd va cădea, nu să va struncina, căce Domnul sprăjinêşte mîna lui.

25. [26] Tînăr fuiu, şi-ncă îmbătrîniiu, şi nu văzuiu dreptu părăsit, nice sămînţa lui cercînd[3] pîini.

26. [27] Toată dzua miluiêşte şi împrumuteadză dreptul[4], şi sămînţa lui la blagoslovenie va fi.

27. [28] Abate-te de la rău şi fă binele, şi lăcuiêşte în vacul vacului.

28. [29] Căce Domnul iubêşte judeţ şi nu va părăsi pre cei curaţi ai lui; întru vac să vor păzi. [30] Şi cei fără de lêge să vor goni[5], şi sămînţa celora necredincioşi să va piêrde de tot.

29. [31] Iară drepţii vor moşteni pămîntul şi vor sălăşlui în vacul vacului preste el.

30. [32] Gura dreptului va dăprinde învăţătură şi limba lui va grăi judeţ.

31. [33] Lêgea Dumnedzăului lui întru inima lui, şi nu să vor poticni paşii lui.

32. [34] Socotêşte păcătosul pre cel drept şi cearcă a-l omorî pre însul.

33. [35] Şi Domnul nu-l va părăsi pre el în mîinile lui, nice va osîndi de tot pre el cînd să va judeca cu el.

34. [36] Îngăduiêşte// pre Domnul şi păzêşte calea lui, şi te va înălţa ca să moştneneşti de tot[6] pămîntul; cînd pier de tot păcătoşii, vei vedea[7].

Ms. 4389, f. 275 r–275 v

6. Şi va scoate direptatea ta ca o lumină, şi judecata ta ca amiiazazi.

7. Pleacă-te Domnului şi-l roagă; nu rîvni celui ce sporêşte în calea sa, omului celui ce face călcare de lêge.

8. Contenêşte de mînie şi lasă urgiia; nu rîvni a hicleni.

9. Că ceia ce hiclenesc vor peri; iară ceia ce rabdă pre Domnul, aceia vor moştina pămîntul.

10. Şi încă puţinel, şi nu va fi păcătosul, şi vei cerca locul lui şi nu-l vei afla.

11. Iară cei blînzi vor moştina pămîntul şi se vor dăsfăta[2] de mulţimea păcii.

12. Căuta-va cel păcătos pre cel direpţ, şi va scîrşni spre dînsul cu dinţii săi.

13. Iară Domnul îşi va rîde de dînsul, că va vedea mai nainte că va veni zioa lui.

14. Scos-au// păcătoşii sabiia şi au încordat arcul său, să puie foc pre săracul şi pre mişălul, să junghe pre cei direpţi cu inima.

15. Sabiia lor să între în inima lor, şi arcele lor să se frîngă.

16. Mai bun iaste cela puţin al celui direpţ, decît bogăţiia cea multă a celor păcătoşi.

17. Că braţele celor păcătoşi se vor sfărîma, iară pre cei direpţi îi va întări Domnul.

18. Ştie Domnul căile celor nevinovaţi, şi moştenirea lor va fi în vêci.

19. Nu se vor ruşina în vrêmea cea cumplită, şi în zilele foameţii se vor sătura.

20. Că vor peri păcătoşii, iară vrăjmaşii Domnului, ca să se înalţe dempreună şi să se proslăvească, perind ca fumul au perit.

21. Împrumuta-se-va cel păcătos şi nu va plăti, iară cel direpţ se îndură şi dă.

22. Că ceia ce-l binecuvintează vor moştina pămîntul, iară ceia ce-l blêstemă vor peri.

23. De la Domnul se vor îndirepta urmele omului, şi căile lui le va vrea foarte.

24. Cînd va cădea, nu se va struncina, că Domnul întărêşte mîna lui.

25. Fost-am mai tînăr şi am şi îmbătrînit, şi n-am văzut pre cel direpţ năpustit, nici seminţiia lui cerşind pîine.

26. Toată zioa miluiêşte şi dă împrumut cel direpţ, şi seminţiia lui va fi întru bună cuvîntare.

27. Ferêşte-te de rău şi fă bine, şi te sălăşluiêşte în veacul veacului.

28. Că Domnul iubêşte judecata şi nu va lăsa pre prea cuvioşii săi; păzi-se-vor în veac. Iară fărădelegiuitorii se vor goni, şi seminţiia celor necredincioşi va peri.

29. Iară cei direpţi vor moştina pămîntul şi se vor sălăşlui pre dînsul în veacul veacului.

30. Gura celui direpţ se va învăţa înţelepciune şi limba lui va grăi judecată.

31. Legea Dumnezeului lui în inima lui, şi urmele lui nu se vor împiedeca.

32. Căuta-va cel păcătos pre cel direpţ şi va cerca să-l omoară.

33. Iară Domnul nu-l va lăsa în mîinile lui, nice-l va judeca[3] cînd va judeca el.

34. Rabdă pre Domnul şi păzêşte calea lui, şi te va înălţa să moştinezi pămîntul; cînd vor peri cei păcătoşi, vei vedea.

Versiunea modernă

6. Credinţa ta va fi ca zorile, iar judecata ca lumina de amiază.

7. Fii paşnic în faţa Domnului, aşteaptă faptele lui. Nu rîvni după omul care face nelegiuiri; Supune-te Domnului şi roagă-te lui.

8. Potoleşte-ţi urgia şi părăseşte mînia. Nu încerca să înşeli.

9. Pe cei ce viclenesc îi va pierde Domnul, cei ce îl aşteaptă pe Domnul, vor moşteni pămîntul.

10. Peste puţină vreme răufăcătorul nu va mai fi, vei căuta locul unde a fost, dar nu-l vei afla.

11. Cei săraci vor moşteni pămîntul şi se vor desfăta în pace deplină.

12. Păcătosul va pîndi pe cel drept, îl va ameninţa scrîşnind din dinţi cu ură;

13. Dar Domnul va rîde de el, fiindcă vede înainte ziua socotelilor ce va veni.

14. Păcătoşii au scos sabia şi au pregătit arcul lor, ca să doboare pe cei săraci şi umiliţi, să junghie pe cei drepţi.

15. Se va întoarce sabia şi le va străpunge inima, arcurile lor se vor frînge.

16. E mai bine să ai puţin, dar să trăieşti în Dumnezeu, decît să ai bogăţiile păcătoşilor.

17. Mădularele păcătoşilor se vor zdrobi, Domnul întăreşte pe cei drepţi.

18. Căile celor fără prihană le cunoaşte Domnul, moştenirea lor în veac va fi.

19. În zile rele nu-i va părăsi şi de va fi foamete, îi va hrăni.

20. Că păcătoşii vor pieri; după ce s-au înălţat, s-au stins ca fumul. Vor fi nimiciţi.

21. Răufăcătorul se împrumută şi nu dă înapoi. Dreptul se îndură şi dă.

22. Că cei ce-l binecuvintează vor moşteni pămîntul, iar cei ce-l blestemă vor fi nimiciţi.

23. Domnul călăuzeşte paşii omului, calea care îi place.

24. De va cădea vreunul, nu se va zdruncina, că Domnul i-a întărit mîna.

25. Am fost tînăr şi acum la bătrîneţe n-am văzut încă pe vreun drept părăsit, nici rudele lui cerşind pîine.

26. Toată ziua dreptul milos împrumută, copiii lui vor fi binecuvîntaţi.

27. Fereşte-te de rău şi fă binele ca să ai acoperămînt în veacul veacului.

28. Domnul iubeşte judecata dreaptă şi nu va lepăda pe cei cuvioşi care în veac vor fi păziţi. Pe cînd cei fărădelege vor fi izgoniţi şi seminţia necredincioşilor va fi stîrpită.

29. Drepţii vor moşteni pămîntul unde vor sălăşlui în veci.

30. Cei ce-l ascultă pe Domnul vor deprinde înţelepciune şi limba lor va grăi adevărul.

31. Paşii lor nu se vor poticni. Vor purta în inimă legea Dumnezeului lor.

32. Păcătosul pîndeşte pe cel drept şi caută să-l omoare.

33. Dar Domnul nu-l va lăsa în mîinile acestuia, nici nu-l va osîndi la judecată.

34. Aşteaptă pe Domnul şi veghează calea lui! El te va învăţa cum să moşteneşti pămîntul; şi vei vedea, cum păcătoşii sînt daţi pierzaniei.

Biblia 1688, pag. 393, col. II

35. [37] Văzuiu pre cel necurat preaînălțîndu-se și în sus rădicîndu-se ca chedrii Livanului.

36. [38] Și trecuiu, și iată nu fu, și cercaiu pre dînsul, și nu să află[α] locul lui.

37. [39] Păzêște nerăutatea și vezi direptatea, căce iaste rămășiță la omul de pace.

38. [40] Iară cei fără de lêge vor peri de tot deodată, rămășițile celor necurați vor peri de tot.

39. [41] Și mîntuirea direpților de la Domnul, și scutitoriu lor iaste în vrêmea necazului.

40. [42] Și le va ajuta lor Domnul, și va izbăvi pre dînșii și-i va scoate pre ei de la cei păcătoși, și va mîntui pre dînșii, căce au nedejduit pre dînsul. Slava.

CATHISMA 6. Psalmul lui David, întru pomenire pentru sîmbăta. 37

1. Doamne, nu cu mîniia ta să mă mustri, nice cu urgiia ta să mă cerți.

2. Căce săgețile tale s-au înfipt în mine, și ai întărit preste mine mîna ta.

3. Nu iaste vindecare în trupul mieu de cătră fața urgiei tale. [3] Nu iaste pace întru oasele mêle, de cătră fața păcatelor mêle.

4. Căce fărădelêgile mêle covîrșiră capul mieu, ca o sarcină grea să îngreoiară preste mine.

5. Împuțiră-să și putreziră ranele mêle de cătră fața nebuniei mêle.

6. Tînguitu-m-am și m-am gîrbovit pînă în săvîrșit, toată zioa mîhnit mergeam.

7. Că vintrele mêle s-au împlut de ocări, și nu iaste leac în trupul mieu.

8. Chinuiiu-mă și mă smeriiu foarte, răcniiam de la suspinarea inimii mêle.

9. Doamne, înaintea ta toată pohta mea, și suspinul mieu de la tine nu s-au ascunsu.

10. Inima mea s-au turburat, părăsitu-m-au vîrtutea mea, și lumina ochilor miei, și aceasta nu iaste cu mine.

11. Priêtenii miei, [12] Și cei de aproape ai miei den preajma mea să apropiară și stătură; și cei mai de aproape de mine de departe stătură.

12. Și mă siliia cei ce cerca sufletul mieu, [13] Și cei ce cerca răutățile mêle grăiră deșertăciune, și vicleșuguri toată zioa cugetară.

13. [14] Și eu ca un surd nu auziiam, și ca cel fără graiu ce nu deșchide gura lui.

14. [15] Și mă făcuiu ca un om ce nu aude, și n-are în gura lui mustrări.

15. [16] Căce pre tine, Doamne, nedejduiiu; tu vei asculta, Doamne Dumnezăul mieu.

16. [17] Căce am zis ca nu cîndai să vor bucura vrăjmașii miei mie, și clătindu-se picioarele mêle, asupra mea grăiră mari.

17. [18] Căce eu spre vînătăi gata sînt, și durêrea mea înaintea mea iaste pururea.

18. [19] Căce fărădelêgea mea eu voiu povesti, și voiu griji pentru păcatul mieu;

19. [20] Iară vrăjmașii miei trăiescu și să mai întăriră decît mine, și să înmulțiră cei ce mă urăscu pre mine pre strîmbătate.

20. [21] Cei ce-m răsplătescu mie rêle pentru bune mă pîrîia, de vrême ce goni/iam bunătatea.

Ms. 45, f. 230 v

35. [37] Văzuiu pre cel necurat preaînălțîndu-să și în sus rădicîndu-să ca chedrii Livanului.

36. [38] Și trecui, și iată nu fu, și-l cercai pre îns, și nu să află locul lui.

37. [39] Păzêște nerăutatea și vezi dreptatea, căce iaste rămășiță la omul împăcăcios.

38. [40] Iară cei fără dă lêge vor peri de tot deodată, rămășițele celora necurați vor peri de tot.

39. [41] Și mîntuire drepților de la Domnul, și scutitor lor iaste întru vrêmea năcazului.

40. [42] Și le va ajuta lor Domnul, și va mîntui pre înși și-i va scoate pre ei dentru cei păcătoși, și va mîntui pre înși, căce au nădăjduit pre îns. Slava.

CATHISMA 5[1]. Psalmu lui David, întru pomenire pentru sîmbătă. 37

1. Doamne, nu cu mîniia ta să mă mustri pre mine, nice cu urgiia ta să mă cerți pre mine.

2. Căce săgețile tale s-au înfipt întru mine, și ai întărit preste mine mîna ta.

3. Nu iaste vindecare întru trupul mieu de cătră fața urgiei tale; nu iaste pace întru oasele mêle de cătră fața păcatelor mêle.

4. Căce fărădălêgile mêle covîrșiră capul mieu, ca o sarcină grea să îngreuiară preste mine.

5. Împuțiră-să și putreziră ranele mêle de cătră fața nebuniei mêle.

6. Tînguitu-m-am și m-am gîrbovit pănă în săvîrșit, toată dzua mîhnit mergeam.

7. Că vintrele mêle s-au împlut de ocări, și nu iaste leac întru trupul mieu.

8. Chinuiiu-mă și mă smeriiu pănă foarte, răcniiam de la suspinarea inemei mêle.

9. Doamne, înaintea ta toată pofta mea, și suspinul mieu de la tine nu s-au ascunsu.

10. Inima mea s-au turburat, părăsi-mă vîrtutea mea, și lumina ochilor miei, și aceasta nu iaste cu mine.

11. Priêtenii miei și cei de aproape mie den preajma mea să apropiiară și stătură[2]. [12] Și cei alaturea mie de departe stătură.

12. Și mă siliia ceia ce cearcă sufletul mieu, [13] Și ceia ce cearcă răutățile mie grăiră dășertăciuni, și vicleșuguri toată dzua să învățară.

13. [14] Și eu ca un surd nu audziiam, și ca un fără-graiu nu dășchizînd gura lui.

14. [15] Și mă făcui ca un om ce nu aude[3], și nu avînd întru gura lui certări.

15. [16] Căce pre tine, Doamne, nădăjduii; tu vei asculta, Doamne Dumnedzăul mieu.

16. [17] Căce am dzis ca nu cîndai să vor bucura nepriêtenii miei mie, și clătindu-să picioarele mêle, pre mine mare grăiră.

17. [18] Căce eu spre vînătăi gata-s, și durêrea mea înaintea mea iaste pururea.

18. [19] Căce fărădelêgea mea eu voi vestui, și voi griji pentru păcatul mieu;

19. [20] Și nepriêtenii miei trăiesc și să mai întăresc decît mine, și să înmulțiră ceia ci mă urăsc pre mine pre strîmbul.

20. [21] Ceia ce-mi răsplătesc mie[4] rêle pentru bune mă pîrîia, în vrême ce goniiam bunătatea.

Ms. 4389, f. 275 v–276 r

35. Văzuiu pre cel necredincios văznisindu-se și înălțîndu-se ca chiedrii Livanului.

36. Și trecuiu și, iată nu era, și cercaiu, și nu se află locul lui.

37. Păzêște nerăotatea și vezi direptatea, că iaste rămășiță omului împăcătoriu.

38. Iară cei fărădelegiuitori vor peri depreună.

39. Și mîntuirea celor direpți de la Domnul, și sprenjinitoriul lor iaste în vrême de scîrbă.

40. Și ajutoriul lor Domnul, și-i va izbăvi și-i va scoate den[4] cei păcătoși, că se-au nădăjduit pre dînsul. Slava.

[1] Șăderea 6. Cîntecul lui David, întru pomenire pentru sîmbătă. 37

1. [2] Doamne, să nu mă înfruntezi cu urgiia ta, nici să mă cerți[1] cu mîniia ta.

2. [3] Că săgețile tale se-au înfipt în mine, și mîna ta se-au întărit asupra mea.

3. [4] Nu iaste vindecare în carnea mea de la fața mîniei tale; nu iaste pace în oasele mêle de la fața păcatelor mêle.

4. [5] Că fărădelegile mêle au covîrșit capul mieu, că au îngreuiat pre mine ca o sarcină grea.

5. [6] Împuțitu-se-au și au putrezit ranele mêle de fața nebuniei mêle.

6. [7] Pătimit-am și m-am gîrbovit pînă în sfîrșit, toată zioa am umblat tînguind.

7. [8] Că șalele mêle se-au umplut de badjocuri, și nu iaste vindecare în carnea mea.

8. [9] Fuiu[2] căznit și mă umiliiu foarte, răcniiu den suspinarea inimii mêle.

9. [10] Doamne, toată poftirea mea înaintea ta, și suspinarea mea nu se va ascunde de la tine.

10. [11] Inima mea se-au turburat, putêrea mea m-au lăsat, și lumina ochilor miei, și acêea nu iaste cu mine.

11. [12] Priêtenii miei și vecinii miei se apropiiară împotriva mea și stătură; și cei de lîngă mine stătură dăparte de mine.

12. [13] Și se siliia ceia ce cerca sufletul mieu, și ceia ce cerca mie cêle rêle grăia cêle dășarte, și celor înșălătoare se învăța toată zioa.

13. [14] Iară eu n-am auzit ca un surd, și ca un mut carele nu dășchide gura sa.

14. [15] Și fuiu ca omul cela ce n-aude, și cela ce n-are în gura lui mustrare.

15. [16] Că m-am nădăjduit pre tine, Doamne; tu vei auzi, Doamne Dumnezeul mieu.

16. [17] Că am zis: «Să nu mi se bucure cîndva vrăjmașii miei, și cînd mi se vor clăti picioarele, au grăit asupra mea mare».

17. [18] Că eu (sînt) gata spre rane, și durêrea mea în toată vrêmea iaste înaintea mea.

18. [19] Că eu voiu spune fărădelêgea mea, și mă voiu griji[3] de păcatul mieu;

19. [20] Iară vrăjmașii miei trăiesc și se-au întărit mai vîrtos decît mine, și se-au înmulțit ceia ce mă urăsc fără de direptate.

20. [21] Ceia ce-mi dau// rêle pentru bine m-au mozavirit, pentru căci am gonit bunătatea.

Versiunea modernă

35. Am văzut pe acel necredincios ce, înălțîndu-se precum cedrii Libanului, se fălea.

36. Cînd m-am întors, nu mai era. L-am căutat și nu l-am găsit.

37. Ia seama la cei cuviincioși, cei ce caută dreptatea, căci făcătorii de pace veșnici vor fi.

38. Cei fără de lege vor pieri și urmașii necredincioșilor vor fi stîrpiți.

39. Domnul sprijină drepții și-i apără în vreme de necaz.

40. Domnul îi va ajuta și-i va izbăvi. El îi va scoate din mîna necredincioșilor și pentru nădejdea lor îi va mîntui.

Psalmul 37. Al lui David

1. Doamne, nu mă mustra cu mînia ta și nu mă chinui cu pedeapsa ta.

2. Că săgețile tale s-au înfipt în mine, mîna ta s-a ridicat asupra mea.

3. În fața mîniei tale trupul meu nu se mai vindecă. Oasele mele n-au pace la mulțimea păcatelor mele.

4. Greșelile mele mă apasă. Ca o sarcină grea au căzut peste mine.

5. Din cauza nebuniei mele rănile mi-au putrezit și miroasă urît.

6. Toată ziua mă chinui, umblu gîrbav, mîhnindu-mă.

7. Plină de ocară sînt șalele mele. Trupul meu nu se mai vindecă.

8. M-am necăjit și m-am smerit foarte. Și suspinele inimii mele am strigat.

9. Toate doririle mele le cunoști, Doamne. Suspinul meu l-ai auzit.

10. Inima s-a tulburat, tăria mea m-a părăsit, pînă și lumina ochilor mi-a scăzut.

11. Prietenii și vecinii mei nu mai sînt în preajma mea; și cei de aproape ai mei s-au depărtat.

12. Și mi-au întins capcane; cei ce căutau sufletul meu grăiau deșertăciuni, și toată ziua închipuiau alte vicleșuguri.

13. Iar eu mă arătam ca un om surd, ca un om mut.

14. M-am prefăcut în nevolnicia mea că nu pot vorbi și că nu aud, că nu-i pot mustra.

15. Că spre tine, Doamne, am nădăjduit; tu mă vei auzi, Doamne Dumnezeul meu.

16. Că am zis, nu cumva să se bucure vrăjmașii mei, că m-am împiedicat cînd ei s-au semețit.

17. Că eu sînt gata să primesc și alte răni, durerea mea va fi pururi înaintea mea.

18. Mărturisesc fărădelegea mea, pentru păcatul meu mă voi îngriji.

19. Că vrăjmașii mei viețuiesc și s-au întărit mai mult decît mine. Cei ce mă urăsc pe nedrept s-au înmulțit.

20. Îmi răsplătesc binele cu rău, mă prigonesc fiindcă am urmat bunătatea.

кв Ѧмь бȣнѫтатѣ. Сънȣмъ пърѫсещи Дмне
Дмнезъȣль міеȣ съ нȣте депѫртезй дела мине.
кг Ꙟ аминте ла аџȣторюль міеȣ, Доамне алъ
мжнтȣирїй мѣле.

Ла сѫвжршитъ, лȣй Їдидȣм кжнтарѣ лȣй Давидъ, ЛИ.

а Зисъ: пъзиволи кѫиле мѣле, ка съ нȣ
в грешескȣ кȣ лимба мѣ. Пȣшъ гȣрей
мѣле пазъ, кжндъ съ ашѫзъ, пѫкѫтосȣ
г ꙟнаинтѣ мѣ. Асȣрзіимъ ши мъ смерій
ши тѫкȣй ден бȣнѫтѫци, ши дȣрѣрѣ мѣ съ
д ꙟнои. Съ ꙟкѫлзи инема мѣ, ꙟлъȣнтрȣл
міеȣ, ши ꙟтрȣ кȣџетȣль міеȣ ацѫцасъва фок.
е Грѫивою кȣ лимба мѣ, арата-м Дмне сѫвжрши
ѕ тȣль міеȣ. Ши нȣмѫрȣль зилелорь мѣле ка
ре ѧсте, пентрȣ ка съ кȣноскь че липсескь еȣ.
з Іатъ кȣ палма ай пȣсь зилеле мѣле, ши ста
и тȣ міеȣ ка о немикъ ꙟнаинтѣ та. Ꙟсъ
тоатесъ дешарте, тотъ омȣль трѫиндъ.
ѳ (Стригаре) Пентрȣ ачѣѧ ꙟтрȣн кип мѣрџе
і омȣль, ꙟсъ ꙟзадаръ съ тȣрбȣръ. Стржнџе
комори ши нȣщїе кȣи ва стржнџе пре ѧле.
аі Ши акȣмь карѣ е ꙟгѫдȣинца мѣ, нȣе Дмнȣль?
ши статȣль міеȣ дела тине ѧсте. (Стригаре)
ві Де кѫтръ тоате фѫръ делеџиле мѣле избѫвѣ
щемъ, окаръ челȣи фѫръ минте мъ дедеш.
гі Асȣрзіию ши нам дешкись гȣра мѣ, кѫчи тȣ
ай фѫкȣт, депѫртѣзъ дела мине бичеле тале.
ді Пентрȣ къ дела вжртȣтѣ, мжнїй тале еȣ мам
липсит, ꙟтрȣ мȣстржри, пентрȣ нелеџюири ай
еі чертат пре омь. Ши потопишь ка ȣн па
инжинь сȣфлетȣль лȣи, ꙟсъ ꙟдешертȣ е тоть
ѕі омȣль. (Стригаре) Аскȣлтъ рȣга мѣ Дмне,
ши ȣмилинца мѣ, багъ ꙟ ȣрекй лакрѫмиле
зі мѣле. Съ нȣ тачи, кѫчи немѣрникь сжнть
еȣ ла тине, ши пришлецъ, каши тоци пѫринцїй
иі міей. Слобозими пентрȣ ка съ рѫсȣфлȣ май
наинте де амъ дȣче, ши нȣ ꙟкъ вою май фи.

Ла сѫвжршить ѱаломȣль лȣи Двдъ, ЛѲ.

а Ꙟгѫдȣиндъ ꙟгѫдȣию пре Дмнȣль, ши
в лȣо аминте міе. Ши аскȣлтъ рȣ
гѫчюнѣ мѣ, ши мъ скоасе ден гроапа ти
кѫлошіей, ши ден тина нороюлȣй.
г Ши пȣсе престе піатръ пичоареле мѣле,
д ши ꙟдирептъ пашїй міей. Ши пȣсе ꙟ гȣра
мѣ, кжнтаре ноао, лаȣдъ Дмнзеȣлȣй ностръ.
е Ведѣвор мȣлци, ши съ ворь спѫрѣ, ши вор нъ
ѕ дежди пре Дмнȣль. Ферицить бѫрбатȣль,
кѫрȣѧ ѧсте нȣмеле Дмнȣлȣй нъдѣждѣ лȣи,
ши наȣ привить ла дешертъчюни, ши мжнїи мин
з чиноасе. Мȣлте ай фѫкȣт тȣ Дмне, Дȣм
незеȣль міеȣ, минȣниле тале, ши гжндȣрилор
тале нȣ ѧсте чине, съсе асѣмене цїе.
и Вестію ши грѫію, ꙟмȣлциръсе престе нȣмър.
ѳ Жжртвъ ши принось, нȣ врȣсешь, ши трȣпȣль
і міай ꙟкегать. Ардери де тоть, ши пентрȣ
пѫкат най черȣт, атȣнчѣ амь зись, іатъ
аі віȣ. Ꙟтрȣ кѫпецѣле де карте, скрисȣсаȣ

Biblia 1688, pag. 394, col. I

21. [22] Să nu mă părăseşti, Doamne Dumnezăul mieu, să nu te depărtezi de la mine.
22. [23] Ia aminte la ajutoriul mieu, Doamne al mîntuirii mêle.

La săvîrşit, lui Idithum. Cîntarea lui David. 38

1. Ziş: Păzi-voiu căile mêle, ca să nu greşescu cu limba mea.

2. Puş gurei mêle pază, cînd să aşăză păcătosul înaintea mea.

3. Asurziiu-mă şi mă smeriiu, şi tăcuiu den bunătăţi, şi durêrea mea să înnoi.

4. Să încălzi inema mea înlăuntrul mieu, şi întru cugetul mieu aţîţa-să-va foc.

5. Grăi-voiu cu limba mea: Arată-m, Doamne, săvîrşitul mieu,

6. Şi numărul zilelor mêle care iaste, pentru ca să cunosc ce lipsesc eu.

7. Iată cu palma ai pus zilele mêle, şi statul mieu ca o nemică înaintea ta.

8. Însă toate-s deşarte, tot omul trăind.

9. (Strigare) Pentru acêea într-un chip mêrge omul, însă în zădar să turbură.

10. Strînge comori, şi nu ştie cui va strînge pre êle.

11. Şi acum, carea e îngăduinţa mea, nu e Domnul? Şi statul mieu de la tine iaste.

12. (Strigare) De către toate fărădelegile mêle izbăvêşte-mă; ocară celui fără minte mă dedeş.

13. Asurziiu şi n-am deşchis gura mea, căci tu ai făcut. Depărtează de la mine bicele tale.

14. Pentru că de la vîrtutea mînii tale eu m-am lipsit, întru mustrări, pentru nelegiuiri ai certat pre om.

15. Şi potopiş ca un painjin sufletul lui; însă în deşertu e tot omul.

16. (Strigare) Ascultă ruga mea, Doamne, şi umilinţa mea; bagă în urechi lacrămile mêle. [17] Să nu taci,

17. Căci nemêrnic sînt eu la tine şi prişleţ, ca şi toţi părinţii miei.

18. Slobozi-mi, pentru ca să răsuflu mai nainte de a mă duce, şi nu încă voiu mai fi.

La săvîrşit, psalmul lui David. 39

1. Îngăduind îngăduiiu pre Domnul, şi luo aminte mie.

2. Şi ascultă rugăciunea mea, şi mă scoase den groapa ticăloşiei şi den tina noroiului.

3. Şi puse preste piatră picioarele mêle şi îndireptă paşii miei.

4. Şi puse în gura mea cîntare noao, laudă Dumnezeului nostru.

5. Vedea-vor mulţi şi să vor spărea, şi vor nădejdui pre Domnul.

6. Fericit bărbatul căruia iaste numele Domnului nădêjdea lui, şi n-au privit la deşertăciuni şi mînii mincinoase.

7. Multe ai făcut tu, Doamne Dumnezeul mieu, minunile tale, şi gîndurilor tale nu iaste cine să se asêmene ţie.

8. Vestiiu şi grăiiu: înmulţiră-se preste număr.

9. Jîrtvă şi prinos nu vruseş, şi trupul mi-ai închegat.

10. Arderi de tot şi pentru păcat n-ai cerşut. Atuncea am zis: «Iată, viu».

11. Întru căpeţêle de carte scrisu-s-au/ pentru mine. Ca să fac voia ta, Dumnezeul mieu, vrut-am, şi lêgea ta în mijlocul pîntecelui mieu.

Ms. 45, f. 230 v–231 r

21. [22] Să nu mă părăseşti, Doamne Dumnedzăul mieu, să nu te dăpărtezi de la mine.

22. [23] Ia aminte la ajutoriul mieu, Doamne a mîntuirei mêle.

La săvîrşit, lui Idithum.
Cîntare lui David. 38

1. Ziş: Păzi-voi căile mêle, ca să nu greşesc cu limba.

2. Puşi gurii mêle pază, cînd să aşeză păcătosul înaintea mea.

3. Asurdziiu-mă[1] şi mă smeriiu, şi tăcui den bunătăţi, şi durêrea[2] să înnoi.

4. Încăldzi-se inima mea în lontrul mieu, şi întru dăprinderea mea aţîţă$^{\alpha}$-să foc.

5. Grăii cu limba mea: Cunoaşte-mi, Doamne, săvîrşitul mieu,

6. Şi numărul dzilelor mêle carele iaste, pentru ca să cunosc ce lipsesc eu.

7. Iată pumni ai pus dzilele mêle, şi statul mieu ca o nimică înaintea ta.

8. Însă toate-s deşarte, tot omul viu.

// 9. (Strigare) Pentru acêea într-un chip mêrge omul, însă în zădar să turbură.

10. Vistiêre strînge, şi nu ştie cui va aduna pre êle.

11. Şi acum, carea-i îngăduinţa mea, nu-i Domnul? Şi statul mieu de la tine iaste.

12. (Strigare) De cătră toate fărădelegile mêle mîntuiêşte-mă; ocară celui fără minte dideşi pre mine.

13. Asurdziu şi n-am dăşchis gura mea, căce tu ai făcut. Dăpărteadză de la mine bicele tale.

14. Pentru[3] că de la vîrtutea mînii tale eu m-am sfîrşit, întru mustrări pentru fărădălêge certaşi omul.

15. Şi topişi ca o păianjine sufletul lui; însă întru dăşertu tot omul.

16. (Strigare) Ascultă rugii mêle, Doamne, şi omilinţei mêle; bagă în urechi lacrămile mêle. [17] Să nu taci,

17. Căce nemêrnic sînt eu la[4] tine şi vinetic, ca şi toţi părinţii miei.

18. Slobodzi mie, pentru ca să răsuflu mai nainte de a mă duce, şi nu încă// nu voi fi.

La svîrşit, psalmu lui David. 39

1. Suferind suferiiu pre Domnul, şi luă aminte mie.

2. Şi ascultă rugii mêle, şi mă scoase den groapa ticăloşiei şi dentru tina lutului.

3. Şi puse preste piatră picioarele mêle şi îndreptă paşii miei,

4. Şi puse întru gura mea cîntare noao, laudă Dumnedzăului nostru.

5. Vedea-vor mulţi şi să vor spăriia, şi vor nădăjdui pre Domnul.

6. Fericit bărbatul caruia iaste numele Domnului nădêjdea lui, şi n-au privit la dăşertăciuni şi mîniei cei minciunoase.

7. Multe ai făcut tu, Doamne Dumnedzăul mieu, minunile tale, şi gîndurilor tale nu iaste cine să să asemenêdze ţie.

8. Vestuii şi grăii: înmulţiră-să preste număr.

9. Jirtvă şi aducere nu vruseşi, şi trupul mi-ai închegat.

10. Ardere de tot şi pentru păcat n-ai cercat. Atuncea am dzis: «Iată viu».

11. Întru căpetinioară de carte scrisu-s-au pentru mine. Ca să fac voia ta, Dumnedzăul mieu, vrut-am, şi lêgea ta în mijlocul pîntecului mieu.

Ms. 4389, f. 276 r

21. [22] Nu mă lăsa, Doamne Dumnezeul mieu, nu te da în laturi de la mine.

22. [23] Ia aminte într-ajutoriul mieu, Domnul mîntuirii mêle.

[1] În sfîrşitul lui Idithum.
Cîntecul lui David. 38

1. [2] Ziş: Păzi-voiu căile mêle, să nu greşăsc cu limba mea.

2. Puş gurii mêle pază, cînd se va scula păcătosul asupra mea.

3. Amuţiiu şi mă umiliiu, şi tăcuiu den bunătăţi, şi durerea mea se-au înnoit.

4. Încălzitu-se-au inima mea în mine, şi întru învăţătura mea se va aţîţa foc.

5. Grăiiu cu limba mea: Spune-mi, Doamne, sfîrşitul mieu,

6. Şi numărul zilelor mêle care iaste, ca să pricep de ce mă lipsesc eu.

7. [6] Iată, ai pus palmă întinsă zilele mêle, şi statul mieu ca o nimică înaintea ta.

8. Însă toată dăşărtăciunea, tot omul cela ce trăiêşte.

9. [7] Şi numai cu chipul umblă omul, însă în zadar se turbură.

10. Strînge avuţie, şi nu ştie cui strînge.

11. [8] Şi acuma cine-i răbdarea mea? Au doară nu e Domnul? Şi statul mieu iaste de la tine.

12. [9] Izbăvêşte-mă de toate fărădelegiuirile mêle; datu-m-ai mustrare celui nebun.

13. [10] Amuţit-am şi n-am dăşchis gura mea, că tu ai făcut. [11] Dălungă de la mine ranele tale.

14. [12] Că eu am perit de vîrtutea mîinii tale, certat-ai pre om de fărădelêge întru mustrări.

15. Şi ai topit ca un păianjin sufletul lui; însă tot omul în dăşărt.

16. [13] Doamne, ascultă rugăciunea mea şi rugămintea mea; ia aminte lacrămele mêle, nu tăcea,

17. Că eu vinetic sînt la tine şi venit[1], ca şi toţi părinţii miei.

18. [14] Slobozi-mă să mă odihnesc mai nainte pînă nu mă voiu duce, şi de-acii nu voiu fi.

[1] În sfîrşit, cîntecul lui David. 39

1. [2] Răbdînd răbdaiu pre Domnul, şi mă luoă aminte.

2. [3] Şi ascultă rugăciunea mea, şi mă scoase den groapa patimelor şi den tina adîncului.

3. Şi puse pre piiatră picioarele mêle şi îndireptă urmele mêle.

4. Şi băgă în gura mare cîntare noaoă, cîntec Dumnezeului nostru.

5. Vedea-vor mulţi şi se vor tême, şi se vor nădăjdui pre Domnul.

6. [5] Fericit bărbatul căruia iaste numele Domnului nădêjdea lui, şi n-au căutat întru dăşărtăciuni şi în turbările cêle mincinoase.

7. [6] Multe minuni ale tale ai făcut tu, Doamne Dumnezeul mieu, şi cugetelor tale nu iaste cine se potrivească ţie.

8. Spus-am şi am grăit: mai mult decît numărul.

9. [7] Jărtva şi aducerea n-ai vrut, iară trupul mi l-ai obîrşit.

10. Arderea cea de tot pentru păcat n-ai cercat. [8] Atunci ziş: «Iată,viu».

11. În căpătîiul cărţii iaste scris de mine. [9] Vrut-am să fac voia ta, Dumnezeul mieu, şi lêgea ta pren mijlocul pîntecelui mieu.

Versiunea modernă

21. Nu mă lăsa, Doamne Dumnezeul meu, nu te depărta de la mine.

22. Ia aminte spre ajutorul meu, Doamne al mîntuirii mele!

Psalmul 38. Al lui David

1. Zis-am: Voi păzi căile mele ca să nu păcătuiesc cu limba;

2. Am pus pază gurii mele cînd a stat duşmanul împotriva mea.

3. Am fost mut şi m-am umilit, n-am vorbit de bine şi durerea mea s-a înnoit.

4. Limba mea s-a înfierbîntat, în cugetul meu s-a aprins foc mare.

5. Şi cu limba mea te-am rugat: Fă-mi cunoscut, Doamne sfîrşitul meu;

6. Cîte zile mai sînt, ca să ştiu ce-mi lipseşte.

7. Iată cu palma ai măsurat zilele mele, nimic n-a rămas înaintea ta.

8. Dar toate sînt deşertăciuni. Traiul omului.

9. Ca o umbră trece omul şi se tulbură în zadar.

10. Caută comori şi nu ştie pentru cine le-a strîns.

11. Cine este răbdarea mea? Oare nu Domnul? Nădejdea mea e în tine.

12. Şterge păcatele mele, să nu mă ocărească nătîngul.

13. Am fost mut şi n-am deschis gura mea; totul este facerea ta. Loviturile tale mă dor. Ia-mi-le.

14. De vîrtutea mîinilor tale eu m-am lipsit. Cu mustrări pentru fărădelege ai pedepsit pe om.

15. Sufletul tău s-a subţiat ca pînza de păianjen. În deşert se tulbură tot pămînteanul.

16. Doamne, auzi rugăciunea mea, ascultă cererea mea, dar să nu treci lacrimile mele.

17. Că străin sînt eu în casa ta, un călător ca toţi strămoşii mei.

18. Întoarce-te. Lasă-mă să mă odihnesc mai înainte de a mă duce şi de a nu mai fi.

Psalmul 39. Al lui David

1. Am aşteptat pe Domnul şi el a venit şi s-a plecat spre mine.

2. A auzit rugăciunea mea. Din groapa ticăloşiei şi tina noroiului m-a scos.

3. Şi m-a aşezat pe piatră tare şi apoi a îndreptat paşii mei.

4. Şi a pus în gura mea un cîntec nou, cîntare Dumnezeului nostru.

5. Mulţi vor privi şi se vor teme şi vor nădăjdui în Domnul.

6. Fericit bărbatul a cărui nădejde este numele Domnului. El n-a privit la deşertăciuni, nici la nebunii mincinoase.

7. Multe sînt minunile tale, Doamne Dumnezeul meu! Nimeni nu se va asemăna ţie în gînd.

8. De aş socoti numărul minunilor tale, tot n-aş sfîrşi.

9. Jertfă şi prinos n-ai voit. Dar tu mi-ai întocmit trupul.

10. N-ai cerut ardere de tot şi jertfă pentru păcat. Atunci am zis: Iată vin!

11. După cum scrie în cartea judecăţii, voi face voia ta, Dumnezeul meu, legea ta va rămîne în inima mea.

Biblia 1688, pag. 394, col. II

12. Bine vestiiu direptate în adunare mare; iată buzele mêle nu voiu lipi, Doamne, tu cunoscuş.

13. Direptatea ta n-am ascuns în inema mea, adevărul tău şi mîntuirea ta am zis.

14. N-am ascuns mila ta şi adevărul tău de cătră adunare multă.

15. Şi tu, Doamne, să nu depărtezi îndurările tale de cătră mine, mila ta şi adevărul tău pururea să mă sprejenească.

16. Căci mă cuprinseră rêle cărora nu iaste număr; apucară-mă fărădelegile mêle, şi nu putuiu a vedea;

17. Mai înmulţiră-se decît perii capului mieu, şi inema mea mă părăsi.

18. Binevoiêşte, Doamne, ca să mă izbăveşti pre mine; Doamne, a ajuta mie te apropie.

19. Ruşinêze-se şi să înfruntêze deodată cei ce cearcă sufletul mieu ca să-l rădice pre dînsul.

20. Întoarcă-se îndărăt şi să ruşinêze cei ce vor mie rêle.

21. Poarte-ş îndată ruşinea lor cei ce zic mie: «Bine, bine».

22. Bucure-se şi să veselească spre tine toţi ceia ce te cearcă, Doamne, şi zic pururea: «Mărească-se Domnul», cei ce iubesc mîntuirea ta.

23. Şi eu sărac sînt şi mêser, Domnul purta-m-va grija mea.

24. Ajutoriul mieu şi scutitoriul mieu eşti tu; Dumnezăul mieu, să nu te zăboveşti. Slava.

La săvîrşit, psalmul lui David. 40

1. Fericit cel ce înţelêge pre sărac şi mêser; în zioa rea izbăvi-va pre dînsul Domnul.

2. Domnul să-l păzască pre el, şi să-l trăiască pre el, şi să-l fericească pre el pre pămînt, şi să nu-l dea pre el în mînile vrăjmaşilor lui.

3. Domnul ajuta-i-va lui pre patul durerii lui; tot aşternutul lui ai întors la boala lui.

4. Eu ziş: «Doamne, miluiêşte-mă; vindecă sufletul mieu, căci au greşit ţie».

5. Vrăjmaşii miei ziseră rêle mie: «Cînd va muri, şi va peri numele lui».

6. Şi de vrea întra a vedea, în deşărt grăia; inima lui îş adună fărădelêge lui. [7] Ieşiia afară şi grăiia împreună.

7. [8] Asupra mea şoptiia toţi vrăjmaşii miei; asupra mea gîndiia rêle mie.

8. [9] Cuvînt fără de lêge puseră asupra mea: «Au cela ce doarme nu va adaoge a să scula».

9. [10] Pentru că omul păcii mêle, pre carele am nedejduit, cel ce mănîncă pîinile mêle, mări preste mine înşelăciune.

10. [11] Şi tu, Doamne, miluiêşte-mă şi mă scoală, şi voiu răsplăti lor.

11. [12] Întru aceasta conoscuiu căci ai vrut pre mine, căci nu se va bucura nepriêtenul mieu pre mine.

12. [13] Şi mie pentru nerăutatea mi-ai ajutorit şi mă adeveriş înaintea ta în veac.

13. [14] Binecuvîntat Domnul Dumnezăul lui Israil, den veac şi pînă în veac. Facă-se, facă-se./

Ms. 45, f. 231 r

12. Bine vestuii dreptate întru adunare mare; iată budzele mêle nu voi lipi, Doamne, tu cunoscuşi.

13. Dreptatea ta n-am ascunsu întru inima mea, adevărul tău şi mîntuitoriul tău dzis-am.

14. N-am ascuns mila ta şi adevărul tău de cătră adunare multă[1].

15. Şi tu, Doamne, să nu dăpărtezi îndurările tale de cătră mine, mila ta şi adevărul tău pururea să-mi sprăjinească mie.

16. Căce mă cuprinseră rêle cărora nu iaste număr; apucară-mă fărădelegile mêle, şi nu putui a vedea.

17. Mai înmulţiră-să decît perii capului mieu, şi inima mea părăsi pre mine.

18. Bine vei, Doamne, ca să mă mîntuieşti pre mine; Doamne, a ajuta mie apropie-te.

19. Ruşinêdze-se şi să înfruntêdze deodată ceia ce cearcă sufletul mieu ca să-l rădice pre îns.

/20. Întoarcă-să îndărăt şi să ruşinêdze ceia ce vor mie rêle.

21. Poarte-şi îndată ruşinea lor ceia ce dzic mie: «Bine-i, bine-i».

22. Bucure-să şi să veselească pre tine toţi ceia ci te cearcă, Doamne, şi dzic pururea: «Mărească-să Domnul», ceia ce iubesc mîntuitoriul tău

23. Şi eu sărac sînt şi mêser; Domnul purta-mi-va grija mea.

24. Ajutoriul mieu şi scutitoriul mieu eşti tu; Dumnedzăul mieu, să nu te zăbăveşti. Slava.

La săvîrşit, psalmu lui David. 40

1. Fericit de cela ce înţelêge pre sărac şi mêser[1]; întru dzua rea mîntui-l-va pre însul Domnul.

2. Domnul să-l păzască pre el, şi să-l trăiască pre el, şi să-l fericească pre el în pămînt, şi să nu-l dea pre el la mîinile nepriêtenilor lui.

3. Domnul ajuta-i-va lui pre patul durerii lui; tot aşternutul lui ai întorsu întru boala lui.

4. Eu dziş: «Doamne, miluiêşte-mă; vindecă sufleul mieu, căce am greşit ţie».

5. Vrăjmaşii miei dziseră rêle mie: «Cînd va muri, şi va peri numele lui».

6. Şi dă va întra a vedea, întru dăşert grăia; inima lui adună fărădălêge şie. [7] Ieşiia afară, şi grăia împreună.

7. [8] Asupra mea şoptiia toţi nepriêtenii miei; asupra mea gîndiia rêle mie.

8. [9] Cuvînt fără de lêge puseră asupra mea: «Au cela ce doarme nu va adaoge a să deştepta».

9. [10] Pentru că omul păcii mêle, pre carele am nădăjduit, cela ce mănîncă pîinile mêle, mări preste mine înşelăciune.

10. [11] Şi tu, Doamne, miluiêşte-mă şi mă scoală, şi voi răsplăti lor.

11. [12] Întru aceasta cunoscuiu căce ai vrut pre mine, căce nu să,va bucura nepriêtenul mieu pre mine.

12. [13] Şi mie pentru nerăutatea[2] mi-ai ajutorit şi mă adeverişi înaintea ta în vac.

13. [14] Blagoslovit[3] Domnul Dumnedzăul lui Israil, dentru vac şi în vac. Facă-să, facă-să.

Ms. 4389, f. 276 r–276 v

12. [10] Bine am vestit direptatea în bisêrica cea mare; iată nu voiu apăra buzelor mêle. Doamne, tu ai priceput.

13. [11] Direptatea ta nu o am ascuns în inima mea, adeverinţa ta şi mîntuirea ta am zis.

14. N-am ascuns mila ta şi adeverinţa ta de la adunarea cea multă.

15. [12] Iară tu, Doamne, nu dăpărta îndurările tale de la mine, mila ta şi adeverinţa ta în toată vrêmea să mă sprenjinească.

16. [13] Că mă cuprinseră răotăţile care n-au număr; ajunsu-m-au fărădelêgile mêle, şi n-am putut să caut;

17. Înmulţitu-se-au mai mult decît părul capului mieu, şi inima mea m-au lăsat.

18. [14] Fie-ţi voia, Doamne, să mă izbăveşti; Doamne, ia aminte să-mi ajuţi.

19. [15] Să se ruşinêze şi să se obrăzească depreună ceia ce cearcă sufletul mieu să-l scoaţă.

20. Să se întoarcă îndărăt şi să se ruşinêze ceia ce-mi vor cêle rêle.

21. [16] Să ia îndată ruşinea sa ceia ce-mi zic: «Bine, bine».

22. [17] Să se bucure şi să se veselească de tine toţi ceia ce cearcă pre tine, Doamne, şi să zică pururea ceia ce iubesc mîntuirea ta: «Să se mărească Domnul».

23. [18] Iară eu sînt sărac şi mêser; Domnul va purta grija mea.

24. Ajutoriul mieu şi sprenjinitoriul mieu eşti tu; Dumnezeul mieu, nu zăbovi. Slava.

[1] În sfîrşit, cîntecul lui David. 40

1. [2] Fericit cela ce înţelêge spre cel sărac şi mêser; în zioa cea cumplită mîntui-va pre dînsul[1] Domnul.

2. [3] Păzi-va Domnul şi-l va vii[2], şi să-l fericească pre pămînt, şi să nu-l dea în mîinile vrăjmaşilor lui.

3. [4] Domnul să-i ajute pre patul durerii lui; tot aşternutul lui l-ai întors în durêrea lui.

4. [5] Eu ziş: «Doamne, miluiêşte-mă; vindecă sufletul mieu, că am greşit ţie».

5. [6] Vrăjmaşii miei ziseră mie cêle rêle: «Cînd va muri, şi să piêie numele lui».

6. [7] Şi de întră să vază, în dăşărt au grăit; inima lui au adunat// lui fărădelegiuire. Ieşiia afară şi grăiia dempreună.

7. [8] Asupra mea şoptiia toţi vrăjmaşii miei; asupra mea gîndiia mie cêle rêle.

8. [9] Cuvînt călcătoriu de lêge puseră pre mine: «Au doară cela ce doarme nu va mai adaoge să se scoale».

9. [10] Că şi omul păcii mêle, pre care m-am nădăjduit, cela ce mănîncă pîinile mêle, au mărit asupra mea înşălăciune.

10. [11] Iară tu, Doamne, mă miluiêşte şi mă rădică, şi le voiu plăti.

11. [12] Într-aceasta am cunoscut că m-ai voit, căci nu se va bucura vrăjmaşul mieu de mine.

12. [13] Iară pre mine m-ai luat pentru nerăotatea şi m-ai întărit înaintea ta în veac.

13. [14] Bine iaste cuvîntat Domnul Dumnezeul lui Israil, den veac şi pînă în veac. Să fie, să fie.

Versiunea modernă

12. În adunare mare am binevestit dreptatea ta; iată buzele mele nu le voi închide.

13. Doamne, tu ai cunoscut că dreptatea ta n-am ascuns-o în inima mea. Am spus numai adevărul tău şi mîntuirea.

14. N-am ascuns mila ta şi nici adevărul tău în adunarea mare.

15. Nu îndepărta, Doamne, îndurările tale de la mine. Mila ta şi adevărul tău să mă sprijinească purerea.

16. Relele fără număr m-au împresurat. Fărădelegile mele m-au ajuns şi n-am putut să le văd;

17. Ele s-au înmulţit mai mult decît perii capului meu. Şi n-am mai îndrăznit.

18. Binevoieşte, Doamne, să fiu izbăvit. Ia aminte, Doamne, spre ajutorul meu.

19. Să fie de ocară şi ruşinaţi cei ce vor să-mi ia sufletul.

20. Să se întoarcă şi să se ruşineze cei ce-mi voiesc rele.

21. Să fie ruşinaţi cei ce-mi zic mie în batjocură: «Haide, haide!».

22. Toţi cei ce te caută pe tine, Doamne, să se bucure şi să strige: «Slăvit să fie Domnul».

23. Iar eu, sărman şi umilit, voi striga la Domnul ca să se îngrijească de mine.

24. Dumnezeu este ajutorul şi apărătorul meu. Vino, Doamne, nu zăbovi!

Psalmul 40. Al lui David

1. Fericit cel ce poartă grijă de săraci şi neajutoraţi! În ziua nenorocirii Domnul îl va izbăvi.

2. Domnul îl va priveghea şi-i va da viaţă şi îl va face fericit pe pămînt, în mîinile vrăjmaşilor nu-l va lăsa.

3. Domnul îl va sprijini pe patul durerii lui, în aşternut îl va întări.

4. De aceea am zis: «Doamne, miluieşte-mă, vindecă sufletul meu, că am greşit ţie».

5. Vrăjmaşii m-au vorbit de rău şi au zis: «Cînd va dispărea numele lui, cînd va muri?».

6. De venea cineva să mă vadă, el vorbea aiurea; în inima lui domnea fărădelegea. Cum ieşea afară, mă grăia de rău.

7. Toţi vrăjmaşii mei şopoteau împotriva mea; gîndeau numai rău despre mine.

8. Spuneau despre mine cuvinte nelegiuite: «Ăsta nu scapă de iad. Din pat nu se mai scoală».

9. Chiar prietenul meu cel mai bun în care aveam încredere, cel cu care am frînt pîinea împreună, s-a întors şi el împotriva mea.

10. Iar tu, Doamne, miluieşte-mă şi mă scoală ca să le cer socoteală.

11. Astfel voi cunoaşte că eşti sprijinitorul meu, cînd vrăjmaşii mei nu mai vor striga bucurîndu-se.

12. Pe mine, pentru lipsa mea de răutate, mă sprijini şi în veac voi fi lîngă tine.

13. Binecuvîntat este Domnul, Dumnezeul lui Israel, în veac şi pînă în veac! Amin. Amin!

Biblia 1688, pag. 395, col. I

La săvîrşit, spre pricêpere fiilor lui Core. 41

1. În ce chip pohtêşte cerbul spre izvoarăle apelor, aşa pohtêşte sufletul mieu cătră tine, Dumnezăule.

2. Însetoşă sufletul mieu cătră Dumnezău cel vîrtos, cel viu, cînd voiu veni, şi mă voiu ivi fêţei lui Dumnezău?

3. Făcură-se lacrămile mêle mie pîine zioa şi noaptea, cînd mi să zicea mie în toate zilele: «Unde iaste Dumnezăul tău?».

4. Acêstea mi-am adus aminte, şi am rărvărsat preste mine sufletul mieu, căci voiu trêce în loc de cort minunat, pînă la casa lui Dumnezău.

5. Cu glas de bucurie, şi de mărturisire glasului ce prăznuiêşte.

6. Pentru ce mîhnit eşti, sufletul mieu, şi pentru căci mă turburi?

7. Nedejduiêşte pre Dumnezău, căci mă voiu mărturisi lui, mîntuitoriul fêţei mêle şi Dumnăzăul mieu.

8. Cătră mine sufletul mieu să turbură; pentru acêea pomeni-te-voiu den pămîntul Iordanului şi Ermonii, de la munte mic.

9. Cel fărăfund pre cel fărăfund cheamă, la glasul jgheaburilor tale.

10. Toate rădicările tale şi valurile tale preste mine veniră.

11. Zioa porunci-va Domnul mila lui, şi noaptea cîntarea lui lîngă mine.

12. Rugă Dumnezăului vieţii mêle. Zice-voiu lui Dumnezău: «Sprijenitoriu îm eşti. [13] Pentru căci m-ai uitat?

13. Şi pentru căci mîhnind merg, cînd mă năcăjaşte nepriêtinul?».

14. Cînd să frîngea de tot oasele mêle, şi mă ocărîia nepriêtenii miei.

15. Cînd zicea ei mie, în toate zilele: «Unde iaste Dumnezăul tău?».

16. Pentru ce mîhnit eşti, sufletul mieu, şi pentru căci mă turburi?

17. [16] Nedejduiêşte pre Dumnezău, căci mă voiu mărturisi lui, mîntuitoriul fêţii mêle şi Dumnăzăul mieu.

Psalmul lui David, nescris de asupra la jidovi. 42

1. Judecă mie, Dumnezăule, şi legiuiêşte judecata mea, de limbă necurată, de cătră om strîmb şi viclean mîntuiêşte-mă.

2. Căci tu eşti, Dumnezău, întărirea mea, pentru căci m-ai depărtat? Şi pentru căci mîhnind merg, cînd mă necăjaşte nepriêtinul?

3. Trimite lumina ta şi adevărul tău; acêstea m-au povăţit, şi m-au adus la muntele cel sfînt al tău, şi la lăcaşurile tale.

4. Şi voiu întra cătră jîrtăvnicul lui Dumnezău, cătră Dumnezeu, cel ce veselêşte tinerêţele mêle.

5. Mărturisi-mă-voiu ţie întru alăută, Dumnezău Dumnezăul mieu.

6. Pentru ce mîhnit eşti, sufletul mieu, şi pentru ce mă turburi?

7. [6] Nădejduiêşte pre Dumnezău, căci mă voiu mărturisi lui, mîntuitoriul fêţii mêle şi Dumnezeul mieu. Slava./

Ms. 45, f. 231 r–231 v

La săvîrşit, spre pricêpere fiilor Core. 41

1. În ce chip poftêşte cerbul spre izvoarăle apelor, aşa poftêşte sufletul mieu cătră tine, Dumnedzău.

2. Însătă sufletul mieu cătră Dumnedzău cel vîrtos, cel viu, cînd voi veni şi mă voi ivi fêţei lui Dumnedzău?

3. Făcură-să lacrămile mêle mie pîine dzua şi noaptea, cînd mi să dzicea mie preste toată dzua: «Unde iaste Dumnedzăul tău?».

4. Acêstea mi-am adus aminte, şi am răvărsat preste mine duhul[1] mieu, căce voi trêce în mijlocul a cort minunat, pănă la casa lui Dumnedzău.

5. Cu glas de bucurie, şi dă mărturisire a glasului ce prăznuiêşte.

6. Pentru căce mîhnit eşti, sufletul mieu, şi pentru căce mă turburezi?

7. Nădăjduiêşte pre Dumnedzău, căce mă voi mărturisi lui, mîntuitoriul fêţii mêle şi[2] Dumnedzăul mieu.

8. Cătră mine sufletul mieu să turbură; pentru acêea pomeni-te-voi dentru pămîntul Iordanului şi// Ermoniim, de la munte mic.

9. Cela fărădăfund pre cea fărădăfund cheamă, la glasul jghiaburilor tale.

10. Toate rădicările tale şi valurile tale preste mine veniră.

11. Zua porînci-va Domnul mila lui, şi noaptea cîntare lui[3] lîngă mine.

12. Rugă Dumnedzăului vieţii mêle. Zice-voi lui Dumnedzău: «Sprăjinitor îmi eşti, pentru căce m-ai uitat?

13. Şi pentru căce mîhnind merg, cînd mă năcăjaşte nepriêtenul?».

14. Cînd să frîngea de tot oasele mêle, ocărîia-mă nepriêtenii miei.

15. Cînd dzicea ei mie preste toată zua: «Unde iaste Dumnedzăul tău?».

16. Pentru ce mîhnit eşti, sufletul mieu, şi pentru căce mă turburi?

17. [16] Nădăjduiêşte pre Dumnedzău, căce mă voi mărturisi lui, mîntuitoriul fêţii mêle şi Dumnedzăul mieu.

Psalmu lui David, nescris de asupra la jidovi. 42

1. Judecă mie, Dumnedzău, şi legiuiêşte judeţul mieu, dentru limbă nu curată, de cătră om strîmbu şi viclean izbăvêşte-mă.

2. Căce tu eşti, Dumnedzău, întăritura mea, pentru căce ai împinsu pre mine? Şi pentru căce mîhnind merg, cînd mă năcăjaşte nepriêtenul?

3. Trimite lumina ta şi adevărul tău; acêstea m-au povęţit, şi m-au adus la muntele sfîntul tău, şi la lăcaşurile tale.

4. Şi voi întra cătră jirtăvnicul lui Dumnedzău, cătră Dumnedzău cela ce veselêşte tinerêţele mêle.

5. Mărturisi-mă-voi ţie întru alăută, Dumnedzău Dumnedzăul mieu.

6. Pentru ce mîhnit eşti, sufletul mieu, şi pentru ce mă turburi?

7. [6] Nădăjduiêşte pre Dumnedzău, căce mă voi mărturisi lui, mîntuitoriul fêţii mêle şi Dumnedzăul mieu. Slava.

Ms. 4389, f. 276 v

În sfîrşit, întru înţelêgerea feciorilor lui Corei. Cîntecul lui, care n-are titul la ovrêi. 41

1. [2] În ce chip dorêşte[1] cerbul la izvoarăle apelor, aşa dorêşte[1] sufletul mieu cătră tine, Dumnezeule.

2. [3] Însetoşă sufletul mieu cătră Dumnezeul cel viu, cel tare, cînd voiu veni şi mă voiu arăta fêţii lui Dumnezeu?

3. [4] Lacrămele mêle au fost mie pîine zioa şi noaptea, cînd se zicea mie în toate zilele: «Unde iaste Dumnezeul tău?».

4. [5] Acêstea-mi aduş aminte, şi vărsaiu sufletul mieu asupra mea, că voiu trêce în locul cortului cel minunat, pînă la casa lui Dumnezeu,

5. În glasul bucuriei şi al mărturisirei care prăznuiêşte, al sunetului.

6. Pentru ce eşti trist, sufletul mieu, şi pentru ce mă turburi?

7. Nădăjduiêşte-te pre Dumnezeu, că lui mă voiu mărturisi, mîntuirea fêţei mêle şi Dumnezeul mieu.

8. [7] Cătră mine (însumi) se-au turburat sufletul mieu; drept acêea te-am pomenit de la pămîntul Iordanului şi al Ermonului, de la muntele cel mic.

9. [8] Fărădefundul pre fărădefund chiiamă, în glasul vlogurilor[2] tale.

10. Toate înălţimile tale şi valurile tale trecură preste mine.

11. [9] În zi au porîncit Domnul mila sa, şi cu noapte cîntarea lui de la mine.

12. Rugăciunea Dumnezeului vieţii mêle. [10] Zice-voiu lui Dumnezeu: «Sprenjinitoriul mieu eşti, pentru căci m-ai uitat?

13. Şi pentru ce umblu tînguind, cînd mă năcăjaşte vrăjmaşul?».

14. [11] Cînd se vor frînge oasele mêle, îmi împuta vrăjmaşii miei.

15. Cîndu-mi zicea ei în toate zilele: «Unde iaste Dumnezeul tău?».

16. [12] Pentru ce eşti trist, sufletul mieu, şi pentru ce mă turburi?

17. Nădăjduiêşte-te pre Dumnezeu, că mă voiu mărturisi lui, mîntuirea fêţei mêle şi Dumnezeul mieu.

Cîntecul lui David, care n-are titul la ovrêi. 42

1. Judecă-mă, Dumnezeule, şi sămuiêşte[1] pîra mea, de limba cea necuvioasă, de omul cel nedirept şi înşelător izbăvêşte-mă.

2. Că tu, Dumnezeule, eşti tăriia mea; pentru căci m-ai împins? Pentru ce umblu tînguind, cînd mă năcăjaşte vrăjmaşul?

3. Trimête lumina ta şi adeverinţa ta; acêlea m-au povăţit şi m-au adus în muntele tău cel sfînt, şi în lăcaşurile tale.

4. Şi voiu întra la altariul lui Dumnezeu, la Dumnezeul cela ce veselêşte tinerêţele mêle.

5. Mărturisi-mă-voiu ţie în alăute, Dumnezeule Dumnezeul mieu.

6. [5] Pentru ce eşti trist, sufletul mieu, şi pentru ce mă turburi?

7. Nădăjduiêşte-te pre Dumnezeu, că lui mă voiu mărturisi, mîntuirea fêţei mêle şi Dumnezeul mieu. Slava.

Versiunea modernă

Psalmul 41. Al fiilor lui Core

1. Aşa cum doreşte cerbul izvorul apelor reci, aşa şi sufletului mei i-e dor de tine, Dumnezeule.

2. Mi-e sete de Dumnezeul cel viu, cînd mi se va îngădui să mă arăt feţei lui?

3. Lacrimile mele îmi erau pîine, ziua şi noaptea, cînd mă întrebau: «Unde este Dumnezeul tău?».

4. Îmi saltă inima cînd îmi aduc aminte cum mergeam cu mulţime mare spre casa lui Dumnezeu,

5. Cu glasuri de bucurie şi de laudă în cîntări de sărbătoare.

6. De ce te-ai mîhnit, suflete al meu? De ce suspini şi te tulburi?

7. Nădăjduieşte în Domnul! Eu îl voi lăuda, el este mîntuirea feţei mele.

8. În mine sufletul meu s-a tulburat; pentru aceasta te voi pomeni, acolo, la izvoarele Iordanului, în munţii Ermonului.

9. Adînc cheamă adînc, glasul căderilor de apă.

10. Talazuri, valurile tale au trecut peste mine.

11. Ziua îmi arată Domnul mila sa, noaptea cîntare îi aduc.

12. Dumnezeului aduc rugăciunea mea, că el îmi dă viaţă. Şi eu voi grăi: «Sprijinitorul meu, de ce m-ai uitat?

13. Pentru ce umblu mîhnit cînd vrăjmaşul meu mă necăjeşte?»

14. Rănit de moarte, mă ocărau asupritorii mei.

15. Şi în fiecare zi mă întrebau: «Unde este Dumnezeul tău?» Iar eu grăiam:

16. De ce te-ai mîhnit, suflete al meu? De ce suspini şi mă tulburi?

17. Nădăjduieşte în Domnul! Eu îl voi lăuda, el este mîntuirea feţei mele.

Psalmul 42. Al fiilor lui Core

1. Judecă-mă, Dumnezeule, şi apără-mă de neamul necuvios, scapă-mă de omul nedrept şi viclean.

2. Că tu eşti Dumnezeul tăriei mele. Pentru ce m-ai lepădat? Pentru ce umblu mîhnit, pentru ce vrăjmaşii mei mă chinuiesc?

3. Trimite lumina ta şi adevărul tău! Şi mă vor călăuzi spre muntele cel sfînt pînă la locaşurile tale.

4. Acolo mă voi duce la jertfelnicul lui Dumnezeu, bucuria tinereţelor mele.

5. Acolo te voi lăuda în alăută, Dumnezeule, Dumnezeul meu.

6. De ce te-ai mîhnit, suflete al meu? De ce suspini şi mă tulburi?

7. Nădăjduieşte în Domnul! Eu îl voi lăuda, el este mîntuirea feţei mele.

Ла свършит фiилѡр лꙋй кѡре спре при
чѣпере. МГ

Дмнезъꙋ кꙋ оурекиле ноастре ам аꙋзит, а
ши пърiнцiй нощри нѣꙋ спꙋсь ноао.
Лꙋкрꙋл карелє ай фъкꙋт ꙟзилеле лѡрь, в
ꙟзилеле деꙟчепꙋт. Мѫна та лимби г
аꙋ пiердꙋт де тот, ши iай съдит де
тот пре дѫншiй, кинꙋитай нороаде ши лєай
скоѡсь пре ѧле. Пентрꙋ къ нꙋ кꙋ сабiѧ лѡр д
аꙋ моштенит пъмѫнть, ши брацꙋл лѡр наꙋ мѫ
нтꙋит пре дѫншiй. Че дирѣпта та ши бра є
цꙋл тъꙋ, ши лꙋмина фѣцiй тале, къчи бине
ай врꙋт ꙟтрꙋ дѫншiй. Тꙋ ешй ачела ꙟпъ ѕ
ратꙋл мiєꙋ, ши Дмнезъꙋл мiєꙋ чел че порꙋнчѣ
ще мѫнтꙋириле лꙋй Iакѡв. Кꙋ тине пре з
връжмашiй нощри вом ꙟпꙋнџе, ши кꙋ нꙋмеле тъꙋ
вом сꙋпꙋне пре чей чесъскоалъ асꙋпра ноастръ.
Пентрꙋ къ нꙋ пре аркꙋл мiєꙋ воiꙋ нѣдеждꙋи, ши и
сабiѧ мѣ нꙋмъва мѫнтꙋи. Пентрꙋ къ нєай ѳ
мѫнтꙋит пре ной, де кътръ чей че некъжѣскь
пре ной, ши пре чей че оурѫскь пре ной ай рꙋши
нат. ꙟтрꙋ Дмнезъꙋ не вом лъꙋда тоатъ ı
зiѡа, ши ꙟтрꙋ нꙋмеле тъꙋ не вом мъртꙋрисй
ꙟвѣк. (стригаре) Ши акꙋм нєай ꙟпинсь аı
ши нєай рꙋшинат пре ной, ши нꙋвей ешй Дꙋм
незъꙋле ꙟтрꙋ пꙋтериле ноастре. ꙟторсай вı
пре ной май ꙟдъръпт декѫт пре връжмашiй но
щри, ши чей че оурѫ пре ной жефꙋѧ лорꙋш.
Датай пре ной ка ѡиле мѫнкърiй, ши ꙟлимби гı
нєай ръсипит пре нѡй. Вѫндꙋтай пре нъро дı
дꙋл тъꙋ фъръ де прець, ши нꙋ ера мꙋлциме ꙟ
трꙋ кликꙋриле лѡр. Пꙋсꙋнєай пре ной ѡкаръ єı
вечинилѡр нощри, батжокꙋръ ши ѡкаръ челор де
пре ꙟпрежꙋрꙋл ностръ. Пꙋсай пре ной пилдъ ѕı
ꙟтрꙋ лимби, клътире де кап ꙟтрꙋ нъроаде.
Тоатъ зiѡа рꙋшинѣ мѣ ꙟнаинтѣ мѣ ѧсте, зı
ши рꙋшинѣ ѡбразꙋлꙋй мiєꙋ мъ акопере. Де иı
гласꙋл челꙋй че ѡкъраще, ши клевєтѣще, де кър
тръ фаца връжмашꙋлꙋй, ши челꙋи че гонѣще.
Ачѣстѣ тоате венитаꙋ престе ной, ши нам ѳı
оуйтат пре тине, ши нам фъкꙋт стрѫмбътаꙋ
те ꙟтрꙋ фъгъдꙋинца та. Ши нꙋсъ депъртъ к
ꙟнапой инима ноастръ, ши абътꙋши кърърилє
ноастре декътръ калѣ та. Къчи нєай сме ка
рит пре ной ꙟлокь де кинꙋри, ши нєꙋ акопери
пре ной оумбръ де моарте. Де ам оуйтат кв
нꙋмеле Дмнезъꙋлꙋй ностръ, ши де ам ꙟтинсь
мѫниле ноастре кътръ Дмнезъꙋ стреинь.
Аꙋ нꙋ Дмнезъꙋ ва черка ачѣстѣ? пентрꙋ къ кг
ел щiе аскꙋнселе инимiй. Къчи пентрꙋ тине кд
не несѡморжм тоатъ зiѡа, сокотитꙋнєм ка
нище ѡй де жꙋнгаре. Скоалъте пентрꙋ къ кє
дорми Доамне? рѫдикъте ши съ нꙋ лѣпезй де
съвѫршит. Пентрꙋ къчи фаца та ꙟторчй? кѕ
оуйцй съръчiѧ ноастръ, ши неказꙋл ностръ.
Къчи съсмерй ла църъне сꙋфлетꙋл ностръ, лй кз
писе лапъмѫнть пѫнтечеле ностръ. ꙟвie ки
Доамне ажꙋтъ ноаѡ, ши мѫнтꙋѧще пре ной
пентрꙋ нꙋмеле тъꙋ.

є Зѕ лл

Biblia 1688, pag. 395, col. II

La săvîrşit, fiilor lui Core, spre pricêpere. 43

1. Dumnezău, cu urechile noastre am auzit, şi părinţii noştri ne-au spus noao
2. Lucrul carele ai făcut în zilele lor, în zilele de-nceput.

3. Mîna ta limbi au pierdut de tot, şi i-ai sădit de tot pre dînşii; chinuit-ai noroade şi le-ai scos pre êle.
4. Pentru că nu cu sabiia lor au moştenit pămînt, şi braţul lor n-au mîntuit pre dînşii,
5. Ce direapta ta şi braţul tău, şi lumina fêţii tale, căci bine ai vrut întru dînşii.
6. Tu eşti acela, Împăratul mieu şi Dumnezăul mieu, cel ce poruncêşte mîntuirile lui Iacov.

7. Cu tine pre vrăjmaşii noştri vom împunge, şi cu numele tău vom supune pre cei ce să scoală asupra noastră.

8. Pentru că nu pre arcul mieu voiu nedejdui, şi sabiia mea nu mă va mîntui.

9. Pentru că ne-ai mîntuit pre noi de către cei ce necăjesc pre noi, şi pre cei ce urăsc pre noi ai ruşinat.

10. Întru Dumnezău ne vom lăuda toată zioa, şi întru numele tău ne vom mărturisi în veac.

11. (Strigare) Şi acum ne-ai împins[1] şi ne-ai ruşinat pre noi, şi nu vei ieşi, Dumnezăule, întru puterile noastre.

12. Întors-ai pre noi mai îndărăt decît pre vrăjmaşii noştri, şi cei ce urîia pre noi jefuia loruş.
13. Dat-ai pre noi ca oile mîncării, şi în limbi ne-ai rîsipit pre noi.

14. Vîndut-ai pre nărodul tău fără de preţ, şi nu era mulţime întru clicurile lor.
15. Pusu-ne-ai pre noi ocară vecinilor noştri, batjocură şi ocară celor de pre împrejurul nostru.

16. Pus-ai pre noi pildă întru limbi, clătire de cap întru năroade.

17. Toată zioa ruşinea mea înaintea mea iaste, şi ruşinea obrazului mieu mă acopere.
18. De glasul celui ce ocăraşte şi clevetêşte, de către faţa vrăjmaşului şi celui ce gonêşte.

19. Acêstea toate venit-au preste noi, şi n-am uitat pre tine, şi n-am făcut strîmbătate întru făgăduinţa ta.

20. Şi nu să depărtă înapoi inima noastră, şi abătuşi cărările noastre de către calea ta.
21. Căci ne-ai smerit pre noi în loc de chinuri, şi ne-au acoperit pre noi umbră de moarte.
22. De am uitat numele Dumnezăului nostru şi de am întins mîinile noastre către dumnezău strein,

23. Au nu Dumnezău va cerca acêstea? Pentru că el ştie ascunsele inimii.

24. Căci pentru tine ne omorîm toată zioa; socotitu-ne-am ca nişte oi de junghêre.
25. Scoală-te, pentru căci dormi, Doamne? Rădică-te, şi să nu lêpezi desăvîrşit.
26. Pentru căci faţa ta întorci? [26] Uiţi sărăciia noastră şi necazul nostru.
27. Căci să smeri la ţărînă sufletul nostru, lipi-se la pămînt pîntecele nostru.
28. Învie, Doamne, ajută noao, şi mîntuiêşte pre noi pentru numele tău./

Ms. 45, f. 231 v

La săvîrşit, fiilor Core, spre pricêpere. 43

1. Dumnedzău, cu urechile noastre am audzit, părinţii noştri vestit-au noao

2. Lucrul carele ai făcut întru dzilele lor, în dzile de-nceput.

3. Mîna ta limbi pierdu de tot, şi-i sădişi de tot pre înşi; chinuişi năroade şi-i scoseşi pre înşi.

4. Pentru că nu cu sabiia lor au moştenit pămîntul, şi braţul lor n-au mîntuit pre înşii,

5. Ce dreapta ta şi braţul tău, şi lumina fêţii tale, căce bine ai vrut întru înşi.

6. Tu eşti acela, Împăratul mieu şi Dumnedzăul mieu, cela ce porînceşte mîntuirile lui Iacov.

7. Cu tine pre nepriêtenii noştri vom împunge, şi cu numele tău vom dăfăima pre ceia ci să scoală asupra noastră.

8. Pentru că nu pre arcul mieu voi nădăjdui, şi sabiia mea nu mă va mîntui.

9. Pentru că ne-ai mîntuit pre noi dentru ceia ce năcăjesc pre noi, şi pre ceia ce urăsc pre noi ai ruşinat.

10. Întru Dumnedzău ne vom lăuda toată dzua, şi întru numele tău ne vom mărturisi în vac.

11. (Strigare) Şi acum ne-ai împins şi ne-ai ruşinat pre noi, şi nu va ieşi Dumnedzău[1] întru puterile noastre.

12. Întors-ai pre noi mai îndărăt decît pre nepriêtenii noştri, şi ceia ce urîia pre noi jefuia şie.

13. Dat-ai pre noi ca oile mîncării, şi întru limbi ne-ai sămănat pre noi.

14. Vîndut-ai pre noi[2] fără de preţ, şi nu era mulţime întru clicotile noastre[3].

15. Pus-ai pre noi ocară vecinilor noştri, batjocură şi ocară celora pre-mprejurul nostru.

16. Pus-ai pre noi întru pildă întru limbi, clătire de cap întru năroade.

17. Toată dzua ruşinea mea den preajma mea iaste, şi stidinţa obrazului mieu mă acoperí.

18. De glasul celuia ce ocăraşte şi clevetêşte, de cătră faţa vrăjmaşului şi celuia ce gonêşte.

19. Acêstea toate venit-au preste noi, şi nu am uitat pre tine, şi n-am strîmbat întru făgăduinţa ta.

20. Şi nu să mută înapoi inima noastră, şi abătuşi cărările noastre de cătră calea ta.

21. Căce ne-ai smerit pre noi în loc de chinuire, şi ne acoperi pre noi umbră de moarte.

22. De am uitat numelui Dumnedzăului nostru şi de am întins mîinile noastre cătră dumnedzău striin,

23. Nu Dumnedzău va cerca acêstea? Pentru că el ştie ascunsele inemii.

24. Căce pentru tine ne omorîm toată dzua; socotitu-ne-am ca nişte oi a junghierii.

25. Scoală-te, pentru căce dormi, Doamne? Rădică-te, şi să nu împingi desăvîrşit.

26. Pentru ce faţa ta întorci? Uiţi sărăciei noastre şi năcazul nostru?

27. Căce să smeri[4] sufletul nostru la ţărnă, lipisă la pămînt pîntecile nostru.

28. Învie, Doamne, ajută noao, şi mîntuiêşte pre noi pentru numele tău.

Ms. 4389, f. 276 v–277 r

[1] În sfîrşitul feciorilor lui Corei, spre pricêpere. 43

1. [2] Dumnezeule, auzit-am cu urechile noastre, şi au spus noaoă părinţii noştri

2. Lucrul care ai făcut în zilele lor, în zilele cêle mai de demult.

3. Mîna ta au pierdut limbile, şi le-au sădit; făcut-ai rău năroadelor şi le-ai gonit.

4. Că n-au moştinat pămîntul cu sabiia lor, şi braţul lor n-au mîntuit pre ei,

5. Ce direapta ta şi braţul tău, şi luminarea fêţei tale, că ai vrut bine într-înşii.

6. [5] Tu însuţi eşti, Împăratul mieu şi Dumnezeul mieu, cela ce porînceşti mîntuirea lui Iacov.

7. [6] Pentru tine vom împunge pre vrăjmaşii noştri, cu coarnele şi pentru numele tău vom urgisi pre ceia ce se scoală asupra noastră.

8. [7] Că nu mă voiu nădăjdui pre arcul mieu, şi sabiia mea nu mă va mîntui.

9. [8] Că ai mîntuit pre noi de ceia ce ne făcea nevoie, şi ai ruşinat pre ceia ce ne urăsc.

10. [9] Lăuda-ne-vom de Dumnezeu toată zioa, şi de numele tău ne vom mărturisi în vêci.

11. [10] Iară acuma ne-ai împins şi ne-ai ruşinat, şi nu vei ieşi, Dumnezeule, în puterile noastre.

12. [11] Întorsu-ne-ai îndărăt după vrăjmaşii noştri, şi ceia de ne urăsc jăfuiia lor.

13. [12] Dat-ai// pre noi mîncării ca pre nişte oi, şi ne-ai rîsipit pren limbi.

14. [13] Vîndut-ai pre nărodul tău fără de preţ, şi n-au fost mulţime în chiuirile noastre.

15. [14] Pus-ai pre noi împutăciune vecinilor noştri, întărîtare şi ocară celor ce sînt împrejurul nostru;

16. [15] Pusu-ne-ai în pildă în limbi, clătire capetelor în năroade.

17. [16] Toată zioa iaste ruşinea mea înaintea mea, şi ruşinea fêţei mêle m-au acoperit.

18. [17] De glasul celui ce înfruntează şi mozavirêşte, de faţa vrăjmaşului şi a celui ce gonêşte.

19. [18] Toate acestea au venit asupra noastră, şi pre tine n-am uitat, şi n-am făcut nedireptate în mărturisirea ta.

20. [19] Şi nu se-au dăpărtat îndărăt inima noastră, şi ai abătut cărările noastre den calea ta.

21. [20] Că ai smerit pre noi în locul cela de răotate, şi ne-au acoperit umbra morţii.

22. [21] De vom fi uitat numele Dumnezeului nostru şi de vom fi rădicat mîinile noastre cătră dumnezeu strein,

23. [22] Au doară nu va cerca Dumnezeu acêstea? Că el ştie cêle ascunse ale inimii.

24. Că pentru tine ne omorîm toată zioa; socotitu-ne-am ca nişte oi ale junghierii.

25. [23] Scoală, pentru căci dormi, Doamne? Scoală, şi nu împinge pînă în sfîrşit.

26. [24] Pentru ce întorci faţa ta, de uiţi sărăciia noastră şi grija noastră?

27. [25] Că se-au umilit în ţărînă sufletul nostru, lipitu-se-au pămîntului den lăuntrul nostru.

28. [26] Scoală, Doamne, de ne ajută, şi ne mîntuiêşte pentru numele tău.

Versiunea modernă

Psalmul 43. Al fiilor lui Core

1. Dumnezeule, cu urechile noastre am auzit ce ne-au povestit părinţii noştri,

2. De tot ce ai făcut în zilele acelea de demult.

3. Cu mîna ta ai izgonit popoare ca să se aşeze acolo părinţii noştri şi să se înmulţească.

4. Că nu prin meritul lor, cu sabia, au moştenit ei pămîntul,

5. Ci mîna ta, braţul tău, şi lumina feţei tale, că tu i-ai iubit.

6. Tu eşti Împăratul meu şi Dumnezeul meu, cel ce ai poruncit mîntuirea lui Iacob;

7. Împreună cu tine vom lovi pe vrăjmaşii noştri, în numele tău îi vom nimici.

8. Pentru că nu în arcul nostru vom nădăjdui şi sabia noastră nu ne va libera.

9. Tu ne-ai mîntuit pe noi de cei ce ne necăjesc, pe cei ce ne urăsc i-ai ruşinat.

10. În toată ziua vom lăuda numele tău în veac.

11. Acum ne-ai lepădat şi ne-ai ruşinat pe noi şi nu vei ieşi cu oştirile noastre;

12. Ne-ai lăsat la duşmanii noştri şi cei ce ne urăsc ne-au jefuit.

13. Ca pe oi de pripas ne-ai dat şi ne-ai risipit între neamuri.

14. Pe poporul tău l-ai vîndut fără preţ, nimic n-ai cîştigat.

15. În faţa vecinilor noştri ne-ai făcut de ocară, cei din prejurul nostru şi-au bătut joc şi au rîs de noi.

16. Am ajuns să fim pilde neamurilor, toţi clatină din cap şi se miră.

17. Toată ziua sîntem umiliţi, ni s-a acoperit cu ruşine obrazul

18. La glasul celor ce ne ocăresc şi ne blestemă.

19. Acestea toate ne-au copleşit, dar noi nu te-am uitat şi n-am călcat legămîntul.

20. N-am întors faţa de către tine, paşii noştri nu s-au abătut de la cărarea ta.

21. Ne-ai umilit lăsîndu-ne să ne chinuim în deşert unde umbra morţii ne-a acoperit.

22. Dacă am fi uitat numele Dumnezeului nostru şi ne-am fi rugat la un dumnezeu străin,

23. Dumnezeu însuşi n-ar fi ştiut acesta? El care cunoaşte ascunsişurile inimii.

24. Că pentru tine sîntem prigoniţi toată ziua şi ucişi ca nişte oi de junghiere.

25. Scoală-te, Doamne, pentru ce dormi? Scoală-te, nu ne lepăda pînă la sfîrşit.

26. Pentru ce îţi ascunzi faţa ta? Cum de ai putut uita sărăcia şi necazul nostru?

27. Sîntem aruncaţi în ţărînă, fără putere, pîntecele nostru s-a lipit de pămînt.

28. Scoală-te, Doamne, ajută-ne şi libereazä-ne pe noi, întru numele tău.

Biblia 1688, pag. 396, col. I

La săvîrşit, pentru cei ce să vor schimba, fiilor lui Core spre pricêpere. Cîntare pentru cel iubit. 44

1. Izbucni inema mea cuvînt bun; zic eu faptele mêle împăratului.

2. Limba mea trestiia scriitoriului curînd scriitoare.

3. Frumos cu frumusêţea decît fiii oamenilor; răvărsă[α]-se dară în buzele tale, pentru acêea au blagoslovit pre tine Dumnezeu în veac.

4. Încinge sabiia ta pre coapsa ta, putêrnice,

5. Cu frumusêţea ta şi cu ghizdăvia ta, şi întinde şi bine călătorêşte, şi împărăţêşte.

6. Pentru adevăr, şi blîndêţe, şi direptate; şi te va povăţui minunată direptatea ta.

7. Săgeţile tale ascuţite-s, putêrnice; noroadele supt tine vor cădea, în inema vrăjmaşilor împăratului.

8. Scaunul tău, Dumnezeule, în veacul veacului, toiagul direptăţii toiagul împărăţiei[1] tale.

9. Ai iubit direptatea şi ai urît fărădelêgea; pentru acêea unse-te pre tine Dumnezeu, Dumnezeul tău, cu untdelemnul bucuriei, mai vîrtos de părtaşii tăi.

10. Zmirnă, şi stácti, şi casie de la hainele tale, den turnuri de pil, dentru carele te-au bucurat; fêtele împăraţilor întru cinstea ta.

11. Înainte stătu împărăteasa den direapta ta, cu îmbrăcăminte cu aur îmbrăcată împistrită.

12. Ascultă, fiică, şi vezi, şi pleacă urêchea ta, şi uită norodul tău şi casa tătîne-tău.

13. Şi va pofti împăratul frumusêţea ta, căci acesta iaste domnul tău.

14. Şi te vei închina lui. [14] Şi fata Tirului cu daruri; faţa ta o vor ruga bogaţii norodului.

15. Toată mărirea fêtei împăratului pre den lăuntru, cu lanţuri de aur înfăşurată, împodobită.

16. Aduce-să-vor împăratului fecioare den napoia ei, cêle de aproapele ei aduce-să-vor ţie.

17. Aduce-să-vor cu veselie şi cu bucurie.

18. [17] Aduce-să-vor la bisêrica împăratului.

19. [18] Pentru părinţii tăi s-au născut fiii tăi; pune-vei pre dînşii boiêri preste tot pămîntul.

20. [19] Pomeni-vor numele tău în toată ruda şi ruda;

21. [20] Pentru acêea noroadele să vor mărturisi ţie în veac, şi în veacul veacului.

La săvîrşit, pentru fiii lui Core, pentru cêle ascunse. Psalm 45

1. Dumnezeul nostru scăpare şi putêre, ajutoriu întru primejdiile ce ne-au aflat pre noi foarte.

2. Pentru acêea nu ne vom tême, cînd să va clăti pămîntul, şi să vor premeni munţii în inemile mărilor.

3. Sunară şi să turburară apele lor, turburară-se munţii cu tăriia lui.

4. (Strigare) Pornirile rîului veselesc cetatea lui Dumnezeu; svinţi lăcaşul lui cel înalt.

5. Dumnezeu e în mijlocul ei, şi nu să va clăti; ajuta-i-va ei Dumnezeu, de către/ dimeneaţă, dimeneaţă.

Ms. 45, f. 232 r

La săvîrşit, pentru ceia ci să vor premeni, fiilor Core spre pricêpere. Cîntare pentru cel iubit. 44 //

1. Izbucni inima mea cuvînt bun; dzic eu faptele mêle împăratului,

2. Limba mea trestie a scriitoriului de sîrg scriitor.

3. Frumos cu frîmsêţe decît fiii oamenilor; răvărsă-să har întru budzele tale, pentru acêea au blagoslovit pre tine Dumnedzău întru vac.

4. Încinge sabiia ta pre stinghea[1] ta, putêrnice,

5. Cu frîmsêţea ta şi cu ghizdăviia ta, şi întinde-te, şi bine călătorêşte-te, şi împărăţêşte.

6. Pentru adevăr, şi lineşte, şi dreptate; şi te va povăţui minunat dreapta ta.

7. Săgeţile tale ascuţite, vîrtucioase[2]; năroadele supt tine vor cădea, întru inima nepriêtenilor împăratului.

8. Scaunul tău, Dumnedzău, întru vacul vacului, toiagul dreptăţii, toaiagul împărăţiei tale.

9. Iubişi dreptatea şi urîşi fărădălêgea; pentru acêea unse pre tine Dumnedzău, Dumnedzăul tău, untdălemnu a bucuriei, afară[3] den părtaşii tăi.

10. Zmirnă, şi stacti[4], şi casie de la hainele tale, dentru lăzi de pil, dentru carele te-au bucurat; fêtele împăraţilor înaintea ta, întru cinstea ta.

11. Dvori împărăteasa den dreapta ta, cu îmbrăcăminte cu aur îmbrăcată împistrită.

12. Ascultă, fiică, şi vezi, şi pleacă urêchea ta, şi uită nărodului tău şi casei tătîne-tău.

13. Şi va pofti împăratul frîmsêţii tale, căce acesta iaste domnul tău.

14. Şi te vei închina lui. [14] Şi fata Tirului cu daruri; faţa ta o vor ruga bogaţii nărodului.

15. Toată mărirea fêtei împăratului pre den lontru, cu lanţuri de aur înfăşurată, împodobită[5].

16. Aduce-să-vor împăratului ficioare den napoia ei, cêle de aproapelea ei aduce-să-vor ţie.

17. Aduce-să-vor cu veselie şi bucurie.

18. Aduce-să-vor la bisêrica împăratului.

19. [18] Pentru părinţii tăi s-au născut fiii tăi; pune-i-vei pre înşii boiêri preste tot pămîntul.

20. [19] Pomeni-voi numelui tău întru toată ruda şi ruda;

21. [20] Pentru acêea năroadele să vor mărturisi ţie în vac, şi în vacul vacului.

La săvîrşit, pentru fiii lui Core, pentru cêle ascunse. Psalmu 45

1. Dumnedzăul nostru scăpare şi putêre, ajutor întru năcazuri ce ne-au aflat pre noi foarte.

2. Pentru acêea nu ne vom tême, cînd să va clăti pămîntul, şi a să premeni munţi întru inime de mări.

3. Sunară şi să turburară apele lor, turburară-să munţii cu tăriia lui.

4. (Strigare) A rîului porniri veselesc cetatea lui Dumnedzău; sfinţí lăcaşul luí cel înalt.

5. Dumnedzău întru mijlocul ei, şi nu să va clăti; ajuta-i-va ei Dumnedzău de cătră dimineaţă, dimineaţă.

Ms. 4389, f. 277 r

[1] În sfîrşit, pentru cêle schimbate ale feciorilor lui Corei întru pricêpere. Cîntecul pentru cel drag. 44

1. [2] Rîgîi inima mea cuvînt bun; zic eu faptele mêle împăratului,

2. Limba mea trestiia scriitoriului, celui ce scrie tare.

3. Mai frumos cu ghizdăviia decît feciorii oamenilor; turnatu-se-au mila în buzele tale, pentr-acêea bine te va cuvînta Dumnezeu în veac.

4. Încinge-ţi sabiia, putêrnice, la coapsa ta,

5. Cu frumusêţea ta şi cu ghizdăviia ta, întinde şi sporêşte (a călători), şi împărăţêşte.

6. Pentru adeverinţă, şi pentru blîndêţe, şi pentru direptate; şi te va povăţi minunat dirêapta ta.

7. [6] Săgeţile tale putêrnice, ascuţite; năroadele vor cădea supt tine, în inimile vrăjmaşilor împăratului.

8. [7] Scaunul tău, Dumnezeule, în veacul veacului, toiagul direptăţii, toiagul împărăţiei tale.

9. [8] Îndrăgit-ai direptatea şi ai urît fărădelegiuirea; pentr-acêea te-au uns, Dumnezeule, Dumnezeul tău, cu undelemnul bucuriei, mai vîrtos de părtaşii tăi.

10. [9] Smirnă, şi stacti, şi casiia den hainele tale, den greimi[1] de pil, den care te-au veselit. [10] Fêtele împăraţilor în cinstea ta.

11. Stătu împărăteasa de-a direapta ta, îmbrăcată în haine cu aur[2] împistrite.

12. [11] Ascultă, fecioară, şi vezi, şi pleacă urêchia ta, şi uită oamenii tăi şi casa tătîne-tău.

13. [12] Şi va pofti împăratul ghizdăviia ta, că acela iaste Domnul (Dumnezeul) tău.

14. Şi te vei închina lui. [13] Şi fata Tirului cu daruri; fêţii tale se vor ruga bogaţii nărodului.

15. [14] Toată slava fêtei împăratului den lăuntru, îmbrăcată cu scule[3] de aur şi împodobită.

16. [15] Aduce-se-vor împăratului fête pre urma ei, vecinele ei se vor aduce ţie.

17. [16] Aduce-se-vor în veselie şi în bucurie.

18. Duce-se-vor în bisêrica împăratului.

19. [17] În locul părinţilor tăi se-au născut ţie feciori; pune-i vei boiêri preste tot pămîntul.

20. [18] Pomeni-voiu numele tău întru tot neamul şi neamul;

21. Pentr-acêea se vor mărturisi ţie năroadele în veac şi în veacul veacului.

[1] În sfîrşit, de feciorii lui Corei, pentru cêle ascunse. 45

1. [2] Dumnezeu noaoă scăpare şi putêre, ajutătoriu în năcazurile care ne-au aflat foarte.

2. [3] Pentr-acêea nu ne vom tême, cînd se va turbura pămîntul, şi se vor muta munţii în inimile mărilor.

3. [4] Sunat-au şi se-au turburat apele lor; turburatu-se-au munţii cu tăriia lui.

4. [5] Şi pornirile rîurilor vor veseli cetatea lui Dumnezeu; sfinţit-au cel nalt lăcaşul său.

5. [6] Dumnezeu în mijlocul lui, şi nu se va clăti; ajuta-va lui Dumnezeu mîine de dimineaţă.

Versiunea modernă

Psalmul 44. Al fiilor lui Core

1. Inima mea freamătă de bună vestire de la Domnul; de aceea duc cîntarea mea împăratului.

2. Să fie limba mea precum condeiul scriitorului iscusit.

3. Dintre toţi oamenii eşti tu cel mai frumos, pe buzele tale s-a revărsat har. Se vede că Dumnezeu te-a binecuvîntat.

4. Puternice, încinge sabia peste coapsa ta.

5. Îmbracă-te cu strălucire împărătească, urcă-te în car, încordează-ţi arcul şi luptă

6. Pentru adevăr şi dreptatea celor smeriţi. Dreapta ta va spăimînta pe duşmani.

7. Săgeţile tale sînt ascuţite. Ele intră puternic în inima duşmanilor împăratului. Popoarele vor fi biruite.

8. Scaunul tău este în veci tronul lui Dumnezeu, sceptrul tău înseamnă dreptate.

9. Tu iubeşti dreptatea şi urăşti fărădelegea; de aceea Dumnezeu te-a înălţat şi te-a uns cu untdelemnul bucuriei mai mult decît pe părtaşii tăi.

10. Veşmintele tale sînt îmbălsămate cu smirnă şi aloea. Din palate de fildeş te desfată cîntări de alăută. Fiice de împăraţi au venit la curtea ta.

11. De-a dreapta ta stă împărăteasa îmbrăcată în haine aurite şi preafrumoase.

12. Ascultă, fiica împăratului, pleacă-ţi urechea ta şi uită poporul tău şi casa părintească.

13. Că a poftit împăratul frumuseţea ta; pleacă-te, fiindcă el este acum stăpînul tău.

14. Fiicele Tirului se vor închina lui cu daruri, cei bogaţi caută bunăvoinţa ta.

15. Ce frumoasă e fiica împăratului, îmbrăcată cu ţesături de aur!

16. În urma ei vin fecioarele, prietenele ei aduse ţie.

17. Ele intră cu strigăte de bucurie

18. În palatul împăratului.

19. În locul părinţilor tăi vor veni acum fiii; ei vor fi căpetenii peste tot pămîntul.

20. Cîntecul meu va pomeni numele tău din neam în neam;

21. Pentru ca popoarele să te laude în veci.

Psalmul 45. Al fiilor lui Core

1. Dumnezeu este scăparea şi puterea noastră, ajutor întru necazuri.

2. De aceea, de se va cutremura pămîntul şi munţii se vor muta în inima mărilor, nu ne vom teme.

3. Apele lor s-au tulburat, de tăria lui s-au clătinat munţii.

4. Apele rîurilor curg vesele prin cetatea lui Dumnezeu unde Cel Preaînalt şi-ales locaşul.

5. Dumnezeu e neclintit în mijlocul cetăţii. De dimineaţă o va ajuta.

днменѣцъ, днменѣцъ. Тꙋрбꙋрарѫсе лим ѕ
биле, плекарѫ ꙟпъръціи, датаꙋ гласꙋл лꙋи
челꙋ ꙟналтꙋ, клътинѫсе пъмѫнтꙋл.
Дмнꙋл пꙋтерилор кꙋ ной, сприжениторю ноаѡ, ꙁ
дмнезеꙋл лꙋи Іаковъ. (Стригаре) Вениці и
ши ведеці фаптеле лꙋи дмнезеꙋ, кареле аꙋ пꙋсъ
сѣмне пре пъмѫнтъ, рѫдичинд рѫзбоаде пѫнѫ
ла марџинile пъмѫнтꙋлꙋи. Аркꙋ ва сфъръ ѳ
ма ши ва фрѫнџе арма, ши скꙋтꙋриле ва арде
кꙋ фокъ. Лъсаці лꙋкрꙋл ши кꙋноаштеці кѫ і
еꙋ сѫнтъ дмнезеꙋ, ꙟнълцамѫвоꙋ ꙟтрꙋ лимбн,
ꙟнълцамѫвоꙋ пре пъмѫнтъ. Дмнꙋл пꙋ аі
терилор кꙋ ной ажꙋториꙋ ноаѡ, дмнезеꙋл лꙋи
Іаковъ. Слава.
Ка ꙁ. Ла съвѫршитъ пентрꙋ фіи
лꙋи Коре. Ѱаломъ. мѕ.

Тоате лимбиле бътеці кꙋ мѫниле клнкꙋіці а
лꙋи дмнезеꙋ, кꙋ гласъ де бꙋкꙋріе.
Кѫчи дмнꙋл е пре ꙟналтъ ꙟфрикошатъ, в
ꙟпъратъ маре престе тотъ пъмѫнтꙋл.
Сꙋпꙋсе нородꙋ ноаѡ, ши лимбн сꙋпт г
пичоареле ноастре. Алесаꙋ ноаѡ моштенире д
лꙋи, фрꙋмꙋсѣцѣ лꙋи Іаковъ, кареа аꙋ іꙋбитъ.
(Стригаре) Сѫ сꙋи дмнезеꙋ кꙋ клнкъ, дмнꙋл е
кꙋ гласъ де трѫмбіцѫ. Кѫнтаці дмнезе ѕ
ꙋлꙋи ностръ кѫнтаці, кѫнтаці ꙟпъратꙋлꙋи
ностръ кѫнтаці. Кѫчи е ꙟпъратъ а тотъ ꙁ
пъмѫнтꙋл дмнезеꙋ, кѫнтаці ꙟцелепцѣще.
Ꙟпъръцитаꙋ дмнезѫꙋ престе лимбн, дмнезѫꙋ
шаде пре скаꙋнꙋл чел сфѫнтъ ал лꙋи.
Боіеріи нородꙋлор саꙋ адꙋнатъ кꙋ дмнезѫꙋл лꙋи и
Авраамъ, кѫче аи лꙋи дмнезѫꙋ чеи тари аи пъ
мѫнтꙋлꙋи фоарте съръдикарѫ.
Ѱаломꙋ ал кѫнтърїи фїилор лꙋи Коре
а доаѡ а сѫмбетеи. мꙁ.

Маре е дмнꙋл, ши лъꙋдатъ фоарте, ꙟчета а
те дмнезѫꙋлꙋи ностръ, ꙟмꙋнтеле чел
сфѫнтъ ал лꙋи. Кꙋ бꙋнѫ рѫдѫчинѫ в
бꙋкꙋріе а тотъ пъмѫнтꙋл, мѫгꙋриле
Сїѡнꙋлꙋи коастеле кривъцꙋлꙋи, чета
те ꙟпъратꙋлꙋи челꙋи маре. Дмнезѫꙋ ꙟ г
кꙋрциле еи сѫ кꙋноаще, кѫнд спрежене ще пре еа.
Кѫче іатѫ ꙟпъръціи пъмѫнтꙋлꙋи сѫ адꙋнарѫ, д
трекꙋрѫ ꙟпреꙋнѫ. Ачещѣ вѫзѫнд аша, е
сѫмирарѫ, сѫтꙋрбꙋрарѫ, сѫклътирѫ. Кꙋтремꙋ
рꙋ апꙋкѫ пре еи. Аколѡ кинꙋри ка чеи ѕ
че наще, кꙋдꙋхꙋ силникъ фърѫмавеи васеле Тар
сисꙋлꙋи. Ꙟчечипъ амъ аꙋзитъ, аша амъ ши ꙁ
вѫзꙋтъ ꙟчетате дмнꙋлꙋи пꙋтерилор ꙟчета
те дмнезѫꙋлꙋи ностръ. Дмнезѫꙋ аꙋ ꙟтемеіатъ и
пре еа ꙟвѣкъ (Стригаре) Апꙋкатамъ дмнезѫꙋле
мила та ꙟмижлокꙋл нородꙋлꙋи тѫꙋ.
Дꙋпъ нꙋмеле тѫꙋ дмнезѫꙋ аша ши лаꙋда та ѳ
престе марџиниле пъмѫнтꙋлꙋи, дедиреп тате
плинѫ е диреапта та. Веселѣскъсе мꙋнте і
ле Сїѡнꙋлꙋи, ши сѫ бꙋкꙋре фѣтеле Іꙋдеи пен
трꙋ жꙋдекъціле тале дмне. Ꙟкꙋнџꙋраци аі
Сїѡнꙋл, ши кꙋпринденци пре ел, повестици ꙟ
тꙋ

Biblia 1688, pag. 396, col. II

6. Turburară-se limbile, plecară împărăţii; dat-au glasul lui Cel Înalt, clătină-se pămîntul.

7. Domnul puterilor cu noi, sprijenitoriu noao, Dumnezeul lui Iacov.

8. (Strigare) Veniţi şi vedeţi faptele lui Dumnezeu, carele au pus sêmne pre pămînt.

9. Rădicînd războaie pînă la marginile pămîntului, [9] Arc va sfărîma, şi va frînge arma, şi scuturile va arde cu foc.

10. Lăsaţ lucrul şi cunoaşteţi că eu sînt Dumnezeu; înălţa-mă-voiu întru limbi, înălţa-mă-voiu pre pămînt.

11. Domnul puterilor cu noi, ajutoriu noao Dumnezeul lui Iacov. Slava.

CATHISMA 7. La săvîrşit, pentru fiii lui Core. Psalm 46

1. Toate limbile bateţ cu mînile, clicuiţi lui Dumnezeu cu glas de bucurie.
2. Căci Domnul e prea înalt, înfricoşat, împărat mare preste tot pămîntul.
3. Supuse noroade noao, şi limbi supt picioarele noastre.

4. Ales-au noao moştenirea lui, frumusêţea lui Iacov, carea au iubit.
5. (Strigare) Să sui Dumnezeu cu clic, Domnul cu glas de trîmbiţă.
6. Cîntaţi Dumnezeului nostru, cîntaţi; cîntaţi împăratului nostru, cîntaţi.
7. Căci e împărat a tot pămîntul Dumnezeu; cîntaţi înţelepţêşte.

8. Împărăţit-au Dumnezău preste limbi, Dumnezău şade pre scaunul cel sfînt al lui.
9. [8] Boiêrii noroadelor s-au adunat cu Dumnezăul lui Avraam, căce ai lui Dumnezău cei tari ai pămîntului foarte să rădicară.

Psalmu al cîntării fiilor lui Core, a doao a sîmbetei. 47

1. Mare e Domnul, şi lăudat foarte în cetatea Dumnezăului nostru, în muntele cel sfînt al lui.

2. Cu bună rădăcină, bucurie a tot pămîntul, măgurile Sionului, coastele crivăţului, cetatea împăratului celui mare.

3. Dumnezău în curţile ei să cunoaşte, cînd sprejenêşte pre ea.

4. Căce iată împărăţii pămîntului să adunară, trecură împreună.

5. Aceştea, văzînd aşa, să mirară, să turburară, să clătiră.

6. Cutremur apucă[α] pe ei, [6] Acolo chinuri ca ceii ce naşte. Cu duh silnic fărîma-vei vasele Tharsisului.

7. În ce chip am auzit, aşa am şi văzut în cetatea Domnului puterilor, în cetatea Dumnezăului nostru.

8. Dumnezău au întemeiat pre ea în veac. (Strigare) Apucat-am, Dumnezăule, mila ta în mijlocul norodului tău.

9. După numele tău, Dumnezău, aşa şi lauda ta preste marginile pămîntului; de direptate plină e direapta ta.

10. Veselească-se muntele Sionului şi să bucure fêtele[1] Iudei pentru judecăţile tale, Doamne.

11. Încungiuraţi Sionul şi cuprindeţi pre el, povestiţi în/ turnurile lui.

Ms. 45, f. 232 r–232 v

6. Turburară-să limbile, plecară împărăţii; dat-au glasul lui Cel Înalt[1], clătină-să pămîntul.

7. Domnul puterilor cu noi, sprăjenitor noao Dumnedzăul Iacov.

8. (Strigare) Veniţi şi vedeţi faptele lui Dumnedzău, carele au pus sêmne pre pămînt.

9. Rădicînd, rădicînd războaie, pănă la marginile pămîntului, [9] Arcul va sfărîma, şi va frînge arma, şi scuturile le va arde cu foc.

10. Lăsaţi lucrul, şi cunoaşteţi că eu sînt Dumnedzău; înălţa-mă-voi întru limbi, înălţa-mă-voi pre pămînt.

11. Domnul puterilor cu noi, ajutor noao Dumnedzăul Iacov. Slava[2].

CATHISMA 6[1]. La săvîrşit, pentru fiii lui Core. Psalmu 46

1. Toate limbile bateţi mîinile, clicuiţi lui Dumnedzău cu glas de bucurie.
2. Căce Domnul prea înalt, straşnic, împărat mare preste tot pămîntul.
3. Supuse năroade noao, şi limbi supt picioarele noastre.
4. Alêse noao moştenirea şie, frîmsêţea lui Iacov, carea au iubit.
5. (Strigare) Suie-să Dumnedzău cu clic, Domnul cu glas de trîmbiţă.
6. Cîntaţi Dumnedzăului nostru, cîntaţi; cîntaţi împăratului nostru, cîntaţi.
7. Căce împărat a tot pămîntul Dumnedzău; cîntaţi înţelepţêşte.
8. Împărăţi Dumnedzău preste limbi, Dumnedzău şade pre scaunul cel sfînt al lui.
9. [8] Boiêrii năroadelor s-au adunat cu Dumnedzăul lui Avraam, căce a lui Dumnedzău cei tari ai pămîntului foarte să rădicară.

Psalmu a cîntării fiilor Core, a doao sîmbetei. 47

1. Mare-i Domnul, şi lăudat foarte întru cetatea Dumnedzăului nostru, întru muntele sfînt a lui,
2. Cu bună rădăcină, bucurie a tot pămîntul, măgurile Sion, coastele crivăţului, cetatea împăratului celui mare.
3. Dumnedzău// întru curţele ei să cunoaşte, cînd sprăjinêşte ei.
4. Căce iată împărăţii pămîntului[1] să adunară, trecură împreună.
5. Aceştea, văzînd aşa, să mirară, să turburară, să scuturară.
6. Cutremur să apucă[α] de ei, [6] Acolo chinuri ca la cêea ce naşte. Cu vînt sîlnic sfărîma-vei vasele Tharsis.
7. În ce chip am auzit, aşa am şi văzut întru cetatea Domnului puterilor, întru cetatea Dumnedzăului nostru.
8. Dumnedzău întemeie pre ea întru vac. (Strigare) Apucă[α]-mă, Dumnedzău, mila ta în mijlocul nărodului tău.
9. După numele tău, Dumnedzău, aşa şi lauda ta preste marginile pămîntului; de dreptate plină-i dreapta ta.
10. Veselească-să muntele Sion şi[2] să bucure fêtele jidovimei pentru judeţele tale, Doamne.

11. Încungiuraţi Sionul şi împregiuraţi pre el, povestiţi întru turnurile lui.

Ms. 4389, f. 277 r–277 v

6. [7] Turburatu-se-au limbile şi se-au abătut[1] împărăţiile; dat-au Cel Înalt glasul său, clătitu-se-au pămîntul.

7. [8] Domnul puterilor cu noi, sprenjinitoriul nostru Dumnezeul lui Iacov.

8. [9] Veniţi şi vedeţi lucrurile lui Dumnezeu, minunile cêle ce le-au pus pre pămînt.

9. [10] Cela ce rădică războaiele pînă la marginile pămîntului, arcul va fărîma, şi arma o va frînge, şi pavezele le va arde cu foc.

10. [11] Lăsaţi lucrul şi înţelêgeţi că eu sînt Dumnezeu; înălţa-mă-voiu întru limbi, înălţa-mă-voiu pre pămînt.

11. [12] Domnul puterilor cu noi, sprenjinitoriul nostru Dumnezeul lui Iacov. Slava.//

[1] Şăderea 7. În sfîrşit, de feciorii lui Corei. Cîntecul 46

1. [2] Toate limbile plesniţi în palme[1], chiuiţi lui Dumnezeu cu glas de bucurie.
2. [3] Că Domnul cel prea înalt, împărat înfricoşat, mare[2] preste tot pămîntul.
3. [4] Plecat-au năroadele noaoă, şi limbile supt picioarele noastre.
4. [5] Ales-au noaoă moşiia sa, ghizdăviia lui Iacov, carea o au îndrăgit.
5. [6] Suitu-se-au Dumnezeu în chiuire, Domnul în glasul trîmbitei.
6. [7] Cîntaţi Dumnezeului nostru, cîntaţi; cîntaţi împăratului nostru, cîntaţi.
7. [8] Că împăratul a tot pămîntul Dumnezeu; cîntaţi înţelepţêşte.
8. [9] Împărăţit-au Dumnezeu preste limbi, Dumnezeu şade pre scaunul său cel sfînt.
9. [10] Boiêrii năroadelor se-au adunat cu Dumnezeul lui Avraam, că putêrnicii dumnezeilor pămîntului foarte se-au înălţat.

[1] Cîntecul cîntării feciorilor lui Corei, al sîmbetei cei a doaoa. 47

1. [2] Marei-i Domnul şi foarte lăudat în cetatea Dumnezeului nostru, în muntele său cel sfînt.
2. [3] Cu rădăcina cea bună, cu bucuriia a tot pămîntul. Munţii Sionului, coastele despre miazănoapte, cetatea împăratului celui mare.
3. [4] Dumnezeu iaste ştiut în casele lui, cînd îl sprenjinêşte.
4. [5] Că iată că se-au adunat împăraţii pămînteşti, pogorîtu-se-au dempreună.
5. [6] Aceia, văzînd aşa, se-au mirat, turburatu-se-au, clătinatu-se-au.
6. [7] Apucatu-i-au cutremur acolo, dureri ca ceea ce naşte. [8] Cu duh cu vifor vei sfărîma corăbiile Tharsisului.
7. [9] Cum am auzit, aşa am şi văzut în cetatea Domnului puterilor, în cetatea Dumnezeului nostru.
8. Dumnezeu o au întemeiat în veac. [10] Luat-am, Dumnezeule, mila ta în mijlocul nărodului tău.
9. [11] După numele tău, Dumnezeule, aşa şi lauda ta în marginile pămîntului; direapta ta plină de direptate.
10. [12] Să se veselească muntele Sionului şi să se bucure fêtele ovreieşti pentru judecăţile tale, Doamne.
11. [13] Ocoliţi Sionul şi-l cuprindeţi, spuneţi în turnurile lui.

Versiunea modernă

6. Tremură neamurile cînd vocea lui răsună. Şi tot pămîntul se îngrozeşte la glasul său.

7. Domnul puterilor, sprijinitorul nostru, Dumnezeul lui Iacob, e cu noi!

8. Veniţi şi vedeţi cît de puternic este Domnul; minunile pe care le-a făcut el pe pămînt.

9. Războaielor pînă la marginile pămîntului le-a pus capăt; arcul îl frînge, lancea o sfărîmă, scutul îl arde.

10. Liniştiţi-vă, spune, că eu sînt Dumnezeu, slăvit de toate popoarele pe pămînt.

11. Domnul puterilor, sprijinitorul nostru, Dumnezeul lui Iacob, e cu noi!

Psalmul 46. Al fiilor lui Core

1. Bateţi din palme, popoare, chemaţi-l pe Dumnezeu cu glas de bucurie!
2. Domnul cel preaînalt este împărat mare, înfricoşător peste tot pămîntul.
3. El ne-a dat nouă neamuri să stăpînim;

4. El ne-a ales nouă moştenirea sa, pentru că el iubeşte fala urmaşilor lui Iacob.
5. Domnul se urcă pe tronul său, în sunete de trîmbiţă şi strigări.
6. Cîntaţi Domnului nostru, cîntaţi; cîntaţi împăratului nostru, cîntaţi!
7. El este împăratul întregului pămînt. Cîntaţi Domnului cele mai frumoase cîntări!
8. Dumnezeu domneşte peste neamuri, Dumnezeu şade pe tronul cel sfînt al său.
9. Căpeteniile popoarelor s-au adunat cu poporul Dumnezeului lui Avraam. Lui i se pleacă puternicii pămîntului pentru că el s-a înălţat peste ei.

Psalmul 47. Al fiilor lui Core

1. Mare este Domnul şi lăudat foarte în cetatea Dumnezeului nostru, în muntele lui cel sfînt!

2. Bine zidită, spre bucuria întregului pămînt, este cetatea de pe coasta de miazănoapte a muntelui Sion, cetatea împărătească.
3. Apărată de Dumnezeu, în curţile ei l-am cunoscut pe Domnul Dumnezeul.
4. Iată împăraţii pămîntului s-au strîns şi au stat împreună.
5. Cînd au văzut-o, ei s-au minunat, s-au cutremurat şi au luat-o la fugă.
6. Spaima aceasta i-a cuprins deodată, ca durerile unei femei ce naşte, ca vîntul ce sfărîmă corăbiile Tarsisului.
7. Cum ni s-a spus am şi văzut cetatea Dumnezeului nostru, cetatea puterilor.

8. El a tocmit-o, chesăşie în veac. În mijlocul locaşului tău, am primit noi, Dumnezeule, mila ta.
9. Numele tău, Dumnezeule, este lăudat peste marginile pămîntului. Dreapta ta este plină de dreptate.
10. Să se veselească în muntele Sionului şi să se bucure de judecata ta fiicele lui Iuda.

11. Urcaţi şi înconjuraţi Sionul, număraţi turnurile cetăţii.

Biblia 1688, pag. 397, col. I

12. Puneți inimile voastre la putêrea lui și împărțiți curțile ei, pentru ca să povestiți la altă rudă.

13. Căce acesta e Dumnezăul nostru în veac și în veacul veacului, acesta ne va paște pre noi în vêci.

La săvîrșit, fiilor lui Core. Psalmu 48

1. Auziți acêstea toate limbile, băgați în urechi toți ceia ce lăcuiescu lumea.
2. Și cei născuți den pămînt, și fiii oamenilor, dempreună bogat și sărac.
3. Gura mea grăi-va înțelepciune, și cugetul inimii mêle pricêpere.
4. Pleca-voiu la pildă urêchea mea, deșchide-voiu în psaltire gîcitoarea mea.
5. Pentru ce mă tem în zioa rea? Fărădelêgea călcîiului mieu mă va încungiura.
6. Cei ce nedejduiescu pre putêrea lor, și pre mulțimea avuției lor să fălescu.
7. Fratele nu mîntuiêște, mîntui-va omul? Nu va da lui Dumnezău răscumpărarea lui.

8. Și prețul mîntuirii sufletului lui, și osteni în veac.

9. Și va trăi desăvîrșit. [9]Nu va vedea stricăciune de tot.

10. Cînd va vedea pre cei înțelepți murind, deodată cel nebun și cel fără minte peri-vor. [10] Și vor părăsi streinilor avuția lor.

11. Și mormînturile lor, casele lor în veac. [11] Lăcașurile lor în rudă și rudă numiră numele lor preste pămînturile lor.

12. Și omul, în cinste fiind, nu pricepu; să alătură cu dobitoacele cêle fără minte și să asămănă lor.

13. Această cale a lor piêdecă e lor, și după aceasta în gura lor vor binevoi.
14. (Strigare) Ca niște oi în iad au pus, moartea-i va paște pre dînșii.
15. Și-i vor stăpîni de tot pre ei cei direpți dimineața, și ajutoriul lor să va vechi în iad, den cinstea lor s-au scos.

16. Însă Dumnezău va mîntui sufletul mieu den mîna iadului, căce mă prinde.
17. (Strigare) Nu te tême, cînd se va îmbogăți omul, sau cînd să va înmulți mărirea casii lui.
18. Căce nu, cînd va muri el, va lua toate, nice să va pogorî cu el mărirea lui.
19. Căce sufletul lui în viața lui blagoslovi-se-va, mărturisi-va ție, cînd vei face bine lui.
20. Întra-va pînă la ruda părinților lui, pînă în veac nu va vedea lumină.
21. Și omul, întru cinste fiind, nu pricepu; să alătură dobitoacelor celor fără minte și să asămănă lor. Slava.

Psalmul lui Asaf. 49

1. Dumnezăul dumnezăilor Domnul au grăit și au chemat pămîntul.
2. De la răsăriturile soarelui pînă la apusuri. Den Sion e bună cuviința frumsêții lui.
3. Dumnezău întru arătare va veni, Dumnezăul nostru, și nu va tăcea.
4. Foc înaintea lui se va arde, și împrejurul lui vifor foarte.

5. Chema-va ceriul sus și pămîntul, ca să osebească pre norodul lui./

Ms. 45, f. 232 v

12. Puneți inimile voastre la putêrea ei și împărțiți curțele ei, pentru ca să povestiți la rudă alta.

13. Căce acesta-i Dumnedzăul nostru în vac și în vacul vacului, acesta ne va paşte pre noi întru vêci.

La săvîrșit, fiilor Corii. Psalmu 48

1. Audziți acêstea toate limbile, băgați în urechi toți ceia ce lăcuiescu lumea.

2. Și cei de pămînt[1] născuți, și fiii oamenilor, depreună bogatul și mêserul.

3. Gura mea grăi-va învățătură, și deprinderea inimii mêle pricêpere.

4. Pleca-voi la pildă urêchea mea, dășchide-voi în psaltire gîcitoriul mieu.

5. Pentru ce mă tem întru dzua rea? Fărădălêgea călcîiului[2] mieu mă va încungiura[3].

6. Ceia ce nădăjduiesc pre putêrea lor, și pre mulțimea avuției lor să făiesc.

7. Fratele nu mîntuiêște, mîntui-va omul? Nu va da lui Dumnedzău răscumpărarea iertării lui.

8. Și prețul mîntuirei sufletului lui, și osteni în vac,

9. Și va custa la săvîrșit. [9] Nu va vedea stricăciune de tot.

10. Cînd va vedea pre cei înțelepți murind, deodată cel fără crieri și cel fără minte peri-vor. [10] Și vor lăsa de tot la striini avuțiia lor.

11. Și mormînturile lor, casele lor în vac. [11] Lăcașurile lor în rudă și rudă numiră[4] numele[5] lor preste pămînturile lor.

12. Și omul, întru cinste fiind, nu pricepusă[6]; cu dobitoacele cêle fără minte aproape împreună[7] puse și să asămănă lor.

13. Aceasta-i calea lor piêdecă lor, și după aceasta întru gura lor vor binevrea.

14. (Strigare) Ca niște oi în iad s-au pus, moartea paște-i-va pre înși.

15. Și-i vor stăpîni de tot pre ei cei drepți dimineață, și ajutoriul lor să va vechi întru iad, dentru cinstea[8] lor afară s-au scos.

16. Însă Dumnedzău va mîntui sufletul mieu den mîna iadului, căce mă prinde.

17. (Strigare) Nu te tême, cînd va îmbogăți omul, sau cînd să va înmulți mărirea casei lui.

18. Căce nu, cînd va muri el, va lua toate, nice să va pogorî cu el mărirea lui.

19. Căce sufletul lui întru viața lui blagoslovi-să-va, mărturisi-va ție, cînd vei face bine lui.

20. Întra-va pănă la ruda părinților lui, pănă la vac nu va vedea lumină.

21. Și[9] omul, întru cinste fiind, nu pricepu; să alătură[9'] dobitoacelor celora fără minte și să asămănă lor. Slava[10].

Psalmu lui Asaf. 49

1. Dumnedzăul dumnezăilor Domnul grăi și chemă pămîntul.

2. De la răsăriturile soarelui pănă la apusuri. Den Sion bună cuviința frîmsêții lui.

3. Dumnedzău la arătări va veni, Dumnedzăul nostru, și nu va tăcea.

4. Foc înaintea lui să va arde, și împregiurul lui vihor foarte.

5. Chema-va ceriul sus și pămîntul, ca să usăbască pre nărodul lui.

Ms. 4389, f. 277 v–278 r

12. [14] Puneți inimile voastre în puterea lui și împărțiți casele lui, ca să povestiți într-alt neam.

13. [15] Că acela iaste Dumnezeul nostru în veac și în veacul veacului; acela va paște pre noi în vêci.

[1] În sfîrșit, feciorilor lui Corei. Cîntecul 48

1. [2] Auziți acêstea toate limbile, luați aminte toți ceia ce lăcuiți în lume.

2. [3] Cei născuți ai pămîntului, și feciorii omenești, dempreună cel bogat și cel mêser.

3. [4] Gura mea va grăi înțelepciune, și învățătura inimii mêle înțelêgere.

4. [5] Pleca-voiu în pildă urêchiia mea, dășchide-voiu în cîntări gîcitura mea.

5. [6] Pentru ce mă voiu tême în zioa cea rea? Fărădelegiuirea călcîiului mieu mă va ocoli.

6. [7] Ceia ce se nădăjduiesc pre putêrea lor, și ceia ce se laudă de mulțimea bogăției lor.

7. [8] Fratele nu va izbăvi, au doară va izbăvi omul? Nu va da lui Dumnezeu schimb pentru sine.

8. [9] Și preț izbăvirea sufletului său; și se va osteni în veac.

9. [10] Și va fi viu pînă în sfîrșit. [11] Nu va vedea pagubă.

10. Cînd va vedea pre cei în<țelep>ți murind, dempreună vor peri cel nebun, și cela fără chibzuială. [12] Și bogățiia lor o vor lăsa streinilor.

11. Și mormînturile lor, lăcașurile lor în veac. Lăcașurile lor în neam și în neam numenit-au numele lor pre pămînturile lor.

12. [13] Și omul, fiind în cinste, n-au priceput; adaosu-se-au dobitoacelor celor nechibzuitoare și se-au asămănat lor.

13. [14] Această cale a lor zminteala lor, și după acêstea bine vor voi în gurile lor.

14. [15] Ca niște oi sînt puși în iad, moartea va paște pre ei.

15. Și vor stăpîni pre dînșii cei direpți dimineață, și ajutoriul lor învechi în iad, den slava lor au fost scoși[1] afară.

16. Însă Dumnezeu va mîntui sufletul mieu den mîinile iadului, cînd mă va lua.

17. Nu te tême, cînd se va îmbogăți omul, sau cînd se va înmulți slava casei lui.

18. Că nu va lua toate, cînd va muri, nici se va pogorî cu dînsul slava lui.

19. Că sufletul lui în viiațea lui se va cuvînta bine, ție se va mărturisi, cîndu-i vei face bine.

20. Întra-va pînă la neamul părinților săi, și nu va vedea lumină pînă în veac.

21. Și omul, fiind în cinste, n-au priceput; adaosu-se-au dobitoacelor celor nechibzuitoare și se-au asămănat lor. Slava.

Cîntecul lui Asaf. 49

1. Grăit-au Domnul Dumnezeul dumnezeilor și au chiemat pămîntul.

2. De la răsăritul soarelui// pînă la apus. [2] Den Sion frumusêțea ghizdăviei lui.

3. Dumnezeu va veni în arătare, Dumnezeul nostru, și nu va tăcea.

4. Foc va arde înaintea lui, și împrejurul lui vihor foarte.

5. [4] Chiema-va ceriul de sus și pămîntul, să sămuiască nărodul său.

Versiunea modernă

12. Lăsați inimile voastre în puterea lui, străbateți casele lui, ca să povestiți urmașilor voștri.

13. Că acesta este Dumnezeu, Dumnezeul nostru în veac. El ne va călăuzi în veci.

Psalmul 48. Al fiilor lui Core

1. Auziți acestea toate neamurile, ascultați toți locuitorii pămîntului;

2. Împreună bogatul și săracul, căpetenii și oameni de rînd, pe toți vă chem.

3. Gura mea grăiește înțelepciune, cugetul inimii mele pricepere.

4. Spre pilde se va pleca urechea mea și voi tîlcui în sunet de psaltire gîndul meu.

5. De ce să mă tem în ziua cea neagră? Fărădelegea vrăjmașilor mei m-a înconjurat.

6. Se încred în puterea lor și se laudă cu avuția lor.

7. Omul singur nu ajunge să plătească răzbunarea sa, nici să dea lui Dumnezeu jertfă de ispășire,

8. Nici preț de răscumpărare.

9. Se va trudi el mereu, va trăi fără sfîrșit?

10. Nu va vedea el, oare, moartea, privind cum moare și nebunul, și înțeleptul, și nepriceputul? Și toți lasă străinilor avutul lor?

11. Mormîntul va fi casa lor în veac; Se vor strămuta locașurile lor din neam în neam, cu toate că au numit cu numele lor pămînturile.

12. Și omul care trăiește în cinste și bogăție n-a priceput nimic; s-a alăturat dobitoacelor celor fără glas și s-a asemănat lor.

13. Această cale este sminteală lor și celor ce găsesc de bune spusele lor.

14. Ca niște oi tropotesc spre iad, moartea îi va paște.

15. Cei drepți îi vor stăpîni și ajutorul ce-l așteaptă din slava lor se va învechi în iad.

16. Dar Dumnezeu mă va scoate din ghiarele iadului.

17. Să nu te temi cînd se îmbogățește omul sau cînd se înmulțește slava casei lui.

18. Că la moarte n-o să ia nimic cu el, nici va pogorî cu el slava lui.

19. Chiar dacă sufletul lui care te va binecuvînta în viață, te va lăuda cînd îi faci binele,

20. Totuși va intra pînă la neamul părinților săi și nu va vedea lumină în veci.

21. Și omul care trăiește în cinste și bogăție n-a priceput nimic; s-a alăturat dobitoacelor celor fără glas și s-a asemănat lor.

Psalmul 49. Al lui Asaf

1. Dumnezeul dumnezeilor, Domnul a grăit și chemarea lui a răsunat în tot pămîntul.

2. Din Sion, din cel mai frumos munte, răsare strălucirea lui.

3. Dumnezeul va veni; Dumnezeul nostru nu va tăcea.

4. Înaintea lui va arde un foc. Împrejur va sufla vifor mare.

5. El va chema cerul de sus și pămîntul ca să mărturisească de judecata lui.

Biblia 1688, pag. 397, col. II

6. Adunați lui pre curații lui, pre cei ce pun făgăduința lui pre jirtve.
7. Și vor vesti ceriurile direptatea lui, căci Dumnezău judecătoriu iaste.
8. (Strigare) «Ascultă, norodul mieu, cêle ce voiu grăi ție, Israile, și voiu mărturisi ție: Dumnezău Dumnezăul tău sînt eu.

9. Nu preste jirtvele tale mustra-te-voiu, și arderile tale cêle de tot înaintea mea sînt pururea.

10. Nu voiu priimi den casa ta viței, nici den turmele tale țapi.

11. Căci ale mêle sînt toate hiarăle dumbrăvii, dobitoace în munți, și boi.
12. Conoscut-am toate pasările ceriului, și frumsêțea țarenii cu mine iaste.

13. De voiu flămînzi, nu voiu zice ție, pentru că a mea iaste lumea și împlêrea ei.
14. Au mînca-voiu carne de taur, sau sînge de țapi voiu bea?

15. Jîrvuiêște la Dumnezău jîrtvă de laudă, și dă Celui Preaînalt rugile tale.
16. Și mă cheamă pre mine în zioa necazului tău, și te voiu scoate, și mă vei proslăvi».
17. Și păcătosului zise Dumnezău: «Pentru căci tu povestești direptățile mêle, și iêi făgăduința mea pren gura ta?

18. Și tu urîș învățătura, și scoseș cuvintele mêle îndărăt.

19. De vedeai fur, alergai împreună cu el, și cu cel preacurvariu partea ta puneai.
20. Gura ta înmulți răutate, și limba ta împletiia vicleșuguri.

21. Șezînd, asupra fratelui tău clevetiiai, și asupra fiiului maicii tale puneai poticnêle.

22. Acêstea ai făcut, și am tăcut. [22] Gîndiș fărădelêge, că voiu fi cu tine asêmenea; mustra-te-voiu și voiu pune înaintea fêții tale păcatele tale.

23. Pricêpeți dară acêstea, cei ce uitați pre Dumnezău, ca nu cîndai va răpi, și nu va fi cel ce izbăvêște.

24. Jîrtva laudei mă va mări, și acolea e calea cu carea voiu arăta lui mîntuirea mea».

50. La săvîrșit, psalmul lui David. Cînd au întrat cătră dînsul Nathan prorocul, cînd întră[α] cătră Virsavie, muiêrea lui Urie

1. Miluiêște-mă, Doamne, după mare mila ta,

2. Și după mulțimea îndurărilor tale, stinge fărădelêgea mea.

3. Mai mult mă spală de fărădelegile mêle, și de păcatul mieu curățêște-mă.
4. Căci fărădelêgea mea eu conosc, și păcatul mieu înaintea mea iaste pururea.
5. Ție unuia greșiiu, și răul înaintea ta am făcut, pentru ca să te îndireptezi întru cuvintele tale, și ca să biruiești cînd vei judeca tu.

6. Pentru că iată întru fărădelegi mă zămisliiu și întru păcate mă născu maica mea.
7. Pentru că iată adevărul iubiș; cêle neivite și cêle ascunse ale înțelepciunii tale ai arătat mie.
8. Stropi-mă-vei cu isop, și mă voiu curăți; spăla-mă-vei,/ și mai vîrtos decît zăpada mă voiu albi.

Ms. 45, f. 232 v–233 r

6. Strîngeți lui pre curații lui, pre ceia ce pun făgăduința lui pre jirtve.

7. Și vor vestui ceriurile dreptatea lui, căce Dumnedzău judecător iaste.

8. (Strigare) «Ascultă, nărodul mieu, carele voi grăi ție, Israil, și voi mărturisi ție: Dumnedzău Dumnedzăul tău sînt eu.

9. Nu preste jirtvele tale mustra-te-voi, și arderile tale cêle de tot înaintea mea sînt pururea.

10. Nu voi priimi dentru casa ta vițăi, nice dentru turmele tale țapi.

11. Căce ale mêle sînt toate hiarăle țarenii, dobitoace întru munți, și boi.

12. Cunoscut-am toate pasările ceriului, și frîmsêțea țarenii cu mine iaste.

13. Dă voi flămîndzi, nu ție voi dzice, pentru că a mea iaste lumea și împlêrea ei.

14. Au mînca-voi carnea taurilor, au sîngele țapilor voi bea?

15. Jirvuiêște Dumnedzăului jirtvă de laudă, și dă Celui Prea Înalt rugele[1] tale.

16. Și mă cheamă pre mine în dzua năcazului tău, și voi ieși[2], și mări-mă-vei».

17. Și păcătosului// dzise-i Dumnedzău: «Pentru căce tu povestești dreptățile mêle, și iêi făgăduința mea pren gura ta?

18. Și tu urîși învățătura, și scoseși cuvinele mêle den napoi.

19. De vedeai fur, alergai împreună cu el, și cu cel preacurvari partea ta puneai.

20. Gura ta înmulți răutate, și limba ta împletiia vicleșuguri.

21. Șezînd, asupra fratelui tău clevetiiai, și asupra fiiului maicii tale puneai poticneală.

22. Acêstea ai făcut, și am tăcut. [22] Gîndiși fărădelêge[3], că voi fi cu tine asêmenea; mustra-te-voi și voi pune aproape înaintea fêții tale păcatele tale.

23. Pricêpeți dară acêstea, ceia ce uitați pre Dumnedzău, ca nu cîndai va răpi, și nu va fi cela ce mîntuiêște.

24. Jirtva laudei mă va mări, și acolo-i calea cu carea voi arăta lui mîntuitoriul mieu».

La săvîrșit, psalmu lui David. Cînd au întrat cătră îns Nathan prorocul, cînd întră cătră Virsavie, muiêrea lui Urie[1]. 50

1. Miluiêște-mă, Dumnedzău, după mare mila ta,

2. Și după mulțimea îndurărilor tale, stinge fărădălêgea mea.

3. Mai mult spală-mă dă fărădelegea mea, și de păcatul mieu curățêște-mă.

4. Căce fărădălêgea mea eu cunosc, și păcatul mieu înaintea mea iaste pururea.

5. Ție unuia greșiiu, și răul înaintea ta am făcut, pentru ca să te îndreptedzi întru cuvintele tale și ca să biruiești cînd vei judeca tu.

6. Pentru că iată întru fărădălegi mă zemisliiu, și întru păcate născu-mă maică-mea.

7. Pentru că iată adevărul iubiși; cêle neivite și cêle ascunse a înțelepciunii tale arătași mie.

8. Stropi-mă-vei cu isop, și mă voi curăți; spăla-mă-vei, și decît omătul mă voi mai înălbi.

Ms. 4389, f. 278 r

6. [5] Adunați lui pre preacuvioșii lui, ceia ce rînduiesc făgăduința lui spre jărtve.

7. [6] Și ceriurile vor spune direptatea lui, că Dumnezeu iaste judecătoriul.

8. [7] «Ascultați, oamenii miei[1], și voiu grăi voaoă, Israile! Și-ți voiu mărturisi: Eu sînt Dumnezeu Dumnezeul tău.

9. [8] Nu te voiu înfrunta întru jărtvele tale, și arderile tale cêle de tot pururea sînt înaintea mea.

10. [9] Nu voiu lua vițeì den casa ta, nice țapi den turmele tale.

11. [10] Că toate fierile dumbrăvilor sînt ale mêle, și dobitoacele munților, și boii.

12. [11] Cunoscut-am toate pasările ceriului, și frumusêțea cîmpului cu mine iaste.

13. [12] De voiu flămînzi, nu voiu zice ție, că a mea iaste lumea și umplêrea ei.

14. [13] Au doară voiu mînca carnea taurilor[2] sau voiu bea sîngele țapilor?

15. [14] Junghie lui Dumnezeu junghêrea laudei, și dă Celui Înalt rugăciunile tale.

16. [15] Și mă chiiamă în zioa grijii tale, și te voiu lua[3], și mă vei proslăvi».

17. [16] Iară celui păcătos au zis Dumnezeu: «Dară tu, pentru ce spui direptările mêle, și vei să iêi mărturisirea mea cu gura ta?

18. [17] Și tu ai urît certarea, și cuvintele mêle le-ai aruncat îndărăt.

19. [18] De ai văzut pre fur, alergat-ai cu dînsul, și cu cel prea curvar ai pus partea ta.

20. [19] Gura ta au înmulțit răotatea, și limba ta au împletit înșălăciuni.

21. [20] Șăzînd, ai mozavirit asupra fratelui tău, și asupra feciorului maicii tale ai pus zminteală.

22. [21] Acêstea ai făcut, și am tăcut. Socotit-ai fărădelegiuire că voiu fi asêmene ție; mustra-te-voiu[4] și voiu pune înaintea fêții[5] tale păcatele tale.

23. [22] Înțelêgeți dară acêstea, ceia ce uitați pre Dumnezeu, ca să nu zmîcească cîndvași, și nu va fi cine să izbăvească.

24. [23] Jărtva laudei mă va lăuda, și acolo calea cu carea voiu arăta lui mîntuirea mea».

[1] În sfîrșitul, cîntecul lui David. [2] Cînd întră la dînsul Nathan prorocul, cînd au întrat la Virsaviia, muiêrea lui Urie. 50

1. [3] Miluiêște-mă, Dumnezeule, după mila ta cea mare,

2. Și după mulțimea îndurărilor tale, curățêște fărădelêgea mea.

3. [4] Mai vîrtos mă spală de fărădelêgea mea, și mă curățêște de păcatul mieu.

4. [5] Că eu cunosc[1] fărădelegiuirea mea, și păcatul mieu înaintea mea iaste pururea.

5. [6] Ție însuți am greșit și am făcut hicleșug înaintea ta, ca să te îndirepteazi în cuvintele tale și să biruiești cînd vei judeca.

6. [7] Că iată că sînt zămislit întru fărădelegi, și mumă-mea m-au născut în păcate.

7. [8] Iată că ai iubit adeverința; cêle neștiute și cêle ascunse ale înțelepciunii tale mi-ai arătat.

8. [9] Stropi-mă-vei cu isop și mă voiu curăți; spăla-mă-vei, și mă voiu albi mai vîrtos decît zăpada.

Versiunea modernă

6. Să se adune toți credincioșii lui, cei ce au făcut legămînt cu el pentru jertfă.

7. Cerurile vor vesti dreptatea lui, că Dumnezeu este judecător.

8. «Ascultă, poporul meu, Israele, ție îți grăiesc, iată îți spun: Dumnezeu, Dumnezeul tău sînt eu.

9. Nu te voi mustra pentru jertfele tale, arderile de tot ale tale rămîn înaintea mea pururea.

10. Nu voi primi din casa ta tauri, nici din turmele tale țapi.

11. Ale mele sînt toate fiarele pădurii, dobitoacele din munți și boii.

12. Am cunoscut toate păsările cerului și toate vietățile cîmpului. Și frumusețea țarinei cu mine este.

13. De voi flămînzi, nu-ți voi spune ție, fiindcă a mea este lumea și toate ale ei.

14. Oare voi mînca eu carnea taurului sau voi bea sîngele țapilor?

15. Jertfește lui Dumnezeu jertfa laudei și împlinește făgăduințele tale Celui Preaînalt.

16. De ești în necaz, cheamă-mă pe mine! Eu te voi ajuta și tu mă vei preamări».

17. Păcătosului a spus Dumnezeu: «Tu istorisești peste tot poruncile mele. Pentru ce iei legămîntul meu în gura ta?

18. Ai urît învățătura mea și mustrările mele nu le-ai ascultat!

19. Te-ai înhăitat cu hoții, cu desfrînatul ai făcut casă bună,

20. Gura ta a înmulțit răul și limba ta a împletit vicleșugul.

21. Ai smintit pe mulți și chiar împotriva fratelui tău ai clevetit.

22. La toate acestea eu am tăcut. Crezi tu că eu asemenea ție am ales păcatul? De aceea te mustrez și-ți arăt greșelile tale.

23. Voi, cei ce ați uitat pe Dumnezeu, păziți-vă! Că vă voi lovi, scăpare nu este.

24. Jertfa laudelor mă va mări, eu voi mîntui pe cel drept».

Psalmul 50. Al lui David

1. Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila ta,

2. Și după mulțimea îndurărilor tale șterge fărădelegea mea.

3. Mai vîrtos mă spală de fărădelegea mea și de păcatul meu mă curățește.

4. Că fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea.

5. Ție unuia am greșit și rău înaintea ta am făcut, ca să fii îndreptățit întru cuvintele tale și să biruiești cînd vei judeca tu.

6. Că iată întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea.

7. Că iată adevărul ai iubit; cele nearătate și cele ascunse ale înțelepciunii tale, mi-ai arătat mie.

8. Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți; spăla-mă-vei și mai vîrtos decît zăpada mă voi albi.

Biblia 1688, pag. 398, col. I

9. Îm vei da auzului bucurie şi veselie, bucura-se-vor oase smerite.
10. Întoarce fața ta de cătră păcatele mêle şi toate fărădelegile mêle stinge.
11. Inimă curată zidêşte întru mine, Doamne, şi duh direpț înnoiêşte întru cêle den lăuntru ale mêle.

12. Nu mă lepăda de cătră fața ta, şi duhul tău cel sfînt să nu-l iêi de la mine.
13. Dă-m mie bucuriia mîntuirei tale, şi cu duh povățuitoriu întărêşte-mă.
14. Învăța-voiu pre cei fără de lêge căile tale, şi cei necredincioşi spre tine se vor întoarce.

15. Izbăvêşte-mă den sîngiuri, Dumnezăule, Dumnezăul mîntuirei mêle; bucura-se-va limba mea de direptatea ta.

16. Doamne, buzele mêle deşchide-vei, şi gura mea vesti-va lauda ta.
17. Că de ai fi vrut jîrtvă, aş fi dat; arderi de tot nu vei binevoi.

18. Jîrtvă lui Dumnezău, duh zdrobit; inimă înfrîntă şi smerită Dumnezău nu o va defăima.

19. Îmbunează, Doamne, cu bunăvoirea ta Sionul, şi zidească-se zidurile Ierusalimului.

20. Atuncea vei binevoi jîrtva direptății, aducere în sus şi arderi de tot; atuncea vor aduce cătră jîrtăvnicul tău vițéi. Slava.

La săvîrşit, pricêperii lui David. Cînd venise Doic Idumeul şi vestise lui Saul, şi zise lui: Veni David la casa lui Avimeleh. 51

1. Ce te făluieşti întru răutate, cel tare? Fărădelêge toată zioa, [2] Strîmbătate au gîndit limba ta, ca un briciu ascuțit ai făcut vicleşug.

2. [3] Iubit-ai răutatea mai mult decît bunătatea, strîmbătate mai mult decît a grăi direptate.
3. [4] (Strigare) Iubit-ai toate cuvintele prăpădirii, limbă vicleană.
4. [5] Pentru acêea Dumnezău te va surpa desăvîrşit, să te zmulgă şi să te rădice de la lăcaşul tău, şi înrădăcinarea ta de la pămîntul celor vii.
5. [6] (Strigare) Vedea-vor direpții şi să vor spămînta, şi spre el vor rîde şi vor zice: «Iată om carele n-au pus pre Dumnezău ajutoriul lui.
6. [7] Ce nedejdui pre mulțimea avuției lui şi să întări spre deşărtăciunea lui».
7. [8] Şi eu, ca un maslin prea rodit în casa lui Dumnezău, nădejduiiu pre mila lui Dumnezău în veac şi în veacul veacului.

8. [9] Mărturisi-mă-voiu ție în veac, căci ai făcut, şi voiu îngădui numele tău, căci iaste bun înaintea celor curați ai tăi.

La săvîrşit, pentru Maeleth, pricêperii lui David. 52

1. Zise cel fără minte întru inima lui: «Nu iaste Dumnezău».

2. Stricară-se şi să urîră întru fărădelegi, nu iaste făcînd binele.

3. Dumnezău den ceriu plecă spre fiii oamenilor, ca să vază/ de iaste pricepătoriu, sau cercetînd pre Dumnezău.

Ms. 45, f. 233 r

9. Audzi-vei mie bucurie şi veselie, bucura-se-vor oase smerite.

10. Întoarce faţa ta de cătră păcatele mêle şi toate fărădălegile mêle stinge.

11. Inimă curată zidêşte întru mine, Dumnedzău, şi duh drept înnoiêşte întru măruntăile mêle.

12. Nu mă lepăda de cătră faţa ta, şi duhul tău cel sfînt ca să nu-l iêi de la mine.

13. Dă-mi bucuriia mîntuirei tale, şi cu duh povăţuitor întărêşte-mă.

14. Învăţa-voi pre cei fără de lêge căile tale, şi cei necredincioşi cătră tine să vor întoarce.

15. Mîntuiêşte-mă den sîngiuri, Dumnedzău, Dumnedzăul mîntuirei mêle; bucura-să-va limba mea dreptatea ta.

16. Doamne, budzele mêle dăşchide-vei, şi gura mea vestui-va lauda ta.

17. Căce dă ai fi vrut jirtvă, dat-u-aş; arderi de tot nu vei binevrea.

18. Jirtvă lui Dumnedzău, duh înfrînt; inimă înfrîntă şi smerită Dumnedzău nu va dăfăima-o.

19. Îmbuneadză, Doamne, cu bine vrêrea ta Sionul, şi zidească-să zidurile Ierusalimului.

20. Atuncea vei binevrea jirtva dreptăţii, aducere în sus şi arderi de tot; atuncea vor căra cătră jirtăvnicul tău viţăi. Slava[2].

La săvîrşit, pricêperii lui David. Cînd venise Doic Idumeul şi vestui lui Saul, şi-i dzise lui: Veni David la casa lui Avimeleh. 51

1. Ce te făleşti întru răutate, cel tare? Fărădălêge toată dzua, [2] Strîmbătate au gîndit limba ta, ca un brici ascuţit ai făcut vicleşug.

2. [3] Iubit-ai răutatea mai mult decît bunătate, strîmbătatea mai mult decît a grăi dreptate.

3. [4] (Strigare) Iubit-ai toate cuvintele prăpădirei, limbă vicleană.

4. [5] Pentru acêea Dumnedzău să te surpe desăvîrşit, zmulgă-te şi te rădice de la lăcaşul tău, şi înrădăcinarea ta de la pămîntul viilor.

5. [6] (Strigare) Vedea-vor drepţii, şi să vor spămînta, şi pre el vor rîde şi vor dzice: «Iată om carele n-au pus pre Dumnedzău ajutoriul lui.

6. [7] Ce nădăjdui pre mulţimea avuţiei lui, şi să întări spre dăşertăciunea lui».

7. [8] Şi eu, ca un măslin prea rodit întru casa lui Dumnedzău, nădăjduii pre mila lui Dumnedzău în vac şi în vacul vacului.

8. [9] Mărturisi-mă-voi ţie întru vac, căce ai făcut, şi voi îngădui numele tău, căce iaste bun înaintea curaţilor tăi.

La săvîrşit, pentru Maeleth, pricêperii lui David. 52

1. Zise cela fără minte întru inima lui: «Nu iaste Dumnedzău».

2. Stricară-să şi să urîră întru fărădălegi, nu iaste făcînd binele.

3. Dumnedzău dentru cer plecă spre fiii oamenilor, ca să vază dă iaste pricepător, sau cercetînd pre Dumnedzău.

Ms. 4389, f. 278 r–278 v

9. [10] Auzului mieu vei da bucurie şi veselie; bucura-se-vor oasele cêle smerite.

10. [11] Întoarce faţa ta de cătră păcatele mêle şi curăţêşte toate fărădelegile mêle.

11. [12] Inimă curată zidêşte, Dumnezeule, şi înnoiêşte în droburile mêle duh dirept.

12. [13] Nu mă lepăda de la faţa ta, şi duhul tău cel sfînt să nu-l iêi de la mine.

13. [14] Dă mie bucuriia mîntuirii tale şi cu duhul cel stăpînesc mă întărêşte.

14. [15] Învăţa-voiu pre cei fără de lêge căilor tale, şi cei necredincioşi se vor întoarce cătră tine.

15. [16] Mîntuiêşte-mă de sînge, Dumnezeule, Dumnezeul mîntuirei mêle; bucura-se-va limba mea direptăţii tale.

16. [17] Doamne, dăşchide-vei buzele mêle, şi gura mea va spune lauda ta.

17. [18] Că de ai fi vrut jărtvă, fire-aş dat dară; arderea cea de tot nu o pofteşti.

18. [19] Jărtva lui Dumnezeu, duhul cel sfărîmat; inima cea sfărîmată şi cea smerită nu o va urgisi Dumnezeu.

19. [20] Îmbunătăţêşte, Doamne, cu vrêrea ta cea bună pre Sion, şi să se zidească zidirile Ierusalimului.

20. [21] Atunci bine vei voi jărtva direptăţii, aducerea în sus[2] şi arderile cêle de tot; atunci vor pune pre altariul tău viţei. Slava.

[1] În sfîrşitul înţelêgerii lui David. [2] Cînd au venit Doic Idumeeanul de au spus lui Saul, şi i-au zis: David au venit în casa lui Avimeleh. 51

1. [3] Ce te lauzi în răotate, putêrnice, fărădelegiuire, [4] Toată zioa au cugetat nedireptate limba ta, făcut-ai înşălăciunea ca un brici ascuţit.

2. [5] Îndrăgit-ai răotatea mai vîrtos decît bunătatea, nedireptatea decît a grăi dirept.

3. [6] Îndrăgit-ai toate graiurile cêle prăpăditoare, limba cea înşălătoare.

4. [7] Pentr-acêea te va surpa// Dumnezeu pînă în sfîrşit, zmulgă-te şi te mute den lăcaşul tău, şi rădăcina ta den pămîntul celor vii.

5. [8] Vedea-vor cei direpţi şi se vor tême, şi-şi vor rîde de dînsul şi vor zice: [9] «Iată omul carele n-au pus pre Dumnezeu ajutor lui,

6. Ce se-au nădăjduit pre mulţimea bogăţiei sale şi se-au întărit întru dăşărtăciunea sa».

7. [10] Iară eu, ca un măslin roditor în casa lui Dumnezeu, nădăjduiiu-mă pre mila lui Dumnezeu în veac şi în veacul veacului.

8. [11] Mărturisi-mă-voiu ţie în veac, că ai făcut, şi voi răbda numele tău, că (iaste) bun înaintea preacuvioşilor tăi.

[1] În sfîrşit, pentru Maeleth, înţelêgerii lui David. 52

1. Zise cela fără de minte[1] în inima sa: «Nu iaste Dumnezeu».

2. Stricatu-se-au şi se-au urîtu întru fărădelegiuiri; nu iaste cine să facă binele.

3. Dumnezeu se plecă den cer spre feciorii omeneşti să vază au doară iaste cela ce înţelêge, sau cela ce cearcă pre Dumnezeu.

Versiunea modernă

9. Auzului meu vei da bucurie şi veselie; bucura-se-vor oasele mele cele smerite.

10. Întoarce faţa ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le.

11. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele.

12. Nu mă lepăda de la faţa ta şi duhul tău cel sfînt nu-l lua de la mine.

13. Dă-mi mie bucuria mîntuirii tale şi cu duh stăpînitor mă întăreşte.

14. Învăţa-voi pe cei fără de lege căile tale şi cei necredincioşi la tine se vor întoarce.

15. Izbăveşte-mă de vărsarea de sînge, Dumnezeule, Dumnezeul mîntuirii mele; bucura-se-va limba mea de dreptatea ta.

16. Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda ta.

17. Că de ai fi voit jertfă, ţi-aş fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi.

18. Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi.

19. Fă bine, Doamne, întru bună voirea ta, Sionului, şi să se zidească zidurile Ierusalimului.

20. Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot; atunci vor pune pe altarul tău viţei.

Psalmul 51. Al lui David

1. Tirane, de ce te făleşti cu răutatea? Şi toată ziua cu fărădelegi? Limba ta ca un brici ascuţit vicleneşte şi vorbeşte nedreptate.

2. Ai iubit relele mai mult decît binele.

3. Toate cuvintele pierzaniei, limbă vicleană, ai iubit.

4. De aceea, Dumnezeul te va doborî pînă în sfîrşit, te va smulge şi te va muta din viţa ta şi din locaşul tău, din pămîntul celor vii.

5. Se vor teme drepţii şi vor rîde de el; cînd îl vor vedea, vor zice: «Iată omul care nu şi-a pus pe Dumnezeu ca ajutor,

6. Ci a nădăjduit în mulţimea bogăţiei sale şi cu deşertăciunea s-a întărit».

7. Dar eu, ca un măslin plin de roade în casa lui Dumnezeu, am nădăjduit în mila lui Dumnezeu, în veci.

8. Te voi mări în veac că ai făcut aceasta şi voi striga numele tău cel bun înaintea celor ce te iubesc.

Psalmul 52. Al lui David

1. Nătîngul şi-a zis în sinea lui: «Nu este Dumnezeu».

2. S-au urîţit şi s-au stricat în toate ce fac. Nu mai e nimeni binefăcător.

3. Domnul din cer a privit peste fiii oamenilor să vadă dacă mai este vreunul ce înţelege şi caută pe Dumnezeu.

де нꙋ есте причепъторю, сау черчетѫндъ пре дꙋ
незъꙋ. Тоци сау абътꙋт ꙟпреꙋнъ сънет д
ребничиръ нꙋ есте фъкѫндъ бинеле, нꙋ есте
пънъ ꙟтрꙋнꙋл. Аꙋ нꙋ вор кꙋноаще тоци е
чеа че факъ фъръ делеџе, чеи че мънѫнкъ де
тот пре нъродꙋл мїеꙋ, ꙟтрꙋ мънкаре де пѫне.
Пре Дмнꙋл нау кемат, аколо сау темꙋт темере оуде ѕ
нꙋ ера темере. Къчи Дмнзъꙋ аꙋ ръсипит з
оаселе челор плъкꙋци де оамени, рꙋшинаръсе къ
Дмнзъꙋ дефъимъ пре дѫншїи. Чине ва да и
ден Сїонъ мѫнтꙋиреа лꙋи Їсраиль; кѫндъ ва ꙟ
тоарче Дмнзъꙋ робимеа нъродꙋлꙋи съꙋ, бꙋкꙋ
расева Їаковъ ши сева весели Їсраил.

Ла съвѫршит ꙟтрꙋ лаꙋделе причеперїи лꙋи
Двдъ, кѫндъ венирѫ зифеїи ши зисеръ
лꙋ Саꙋл, нꙋ їатъ Двдъ сау аскꙋнс
ла нои. НГ

Дмнзъꙋле ꙟтрꙋ нꙋмеле тъꙋ мѫнтꙋеще а
мъ, ши кꙋ пꙋтереа та жꙋдекъмъ.
Дмнзъꙋле аскꙋлтъ рꙋгъчюнеа меа, багъ в
ꙟ оуреки граюриле гꙋрїи меле. Къ стреи г
ни сау рѫдикат асꙋпра меа, ши чеи та
ри аꙋ черщꙋт сꙋфлетꙋл мїеꙋ, ши нꙋ пꙋсеръ пре
Дмнзъꙋ ꙟнаинтеа лор. (Стригаре) Пентрꙋ д
къ їатъ Дмнзъꙋ ажꙋтъ мїе, ши Домнꙋл спре
жениторю сꙋфлетꙋлꙋи мїеꙋ. ꙟтоарчева ръꙋ е
тъциле връжмашилор мїеи, кꙋ адевърꙋл тъꙋ
пїердеи пре дѫншїи. Де бꙋнъ вое жѫртвꙋи ѕ
вою цїе, мъртꙋрисимъвои нꙋмелꙋи тъꙋ Дмне
къчи е бꙋнъ. Къчи дентрꙋ тоатъ грижа з
мѫнтꙋитꙋмаи, ши ꙟтрꙋ връжмашїи мїеи при
ви ѡкиꙋл мїеꙋ.

Ла съвѫршит ꙟтрꙋ лаꙋде причеперїи
лꙋи Асафъ. НД

Оуреки багъ Дмнзъꙋле рꙋга меа, ши а
нꙋ трече кꙋ ведереа рꙋгъчюнеа меа, ꙟ
аминте мїе, ши аскꙋлтъмъ. Мъх в
нїюмъ ꙟтрꙋ вороава меа, ши мъ тꙋр
бꙋраю декътръ гласꙋл връжмашꙋлꙋи,
ши де неказꙋл пъкътосꙋлꙋи. Къчи абътꙋ г
ръ спре мине фъръделеџе, ши кꙋ оурџие пиз
мꙋа мїе. Инима меа съ тꙋрбꙋръ ꙟ мине, ши д
ꙟфрикошаре де моарте, къзꙋ престе мине.
Фрикъ ши кꙋтремꙋр вени асꙋпра меа ши мъ акопери е
ꙟтꙋнерекъ. Ши зиш, чинем ва да мїе ари ѕ
пи ка порꙋмбꙋлꙋи; ши вою збꙋра ши вою одих
ни. Їатъ ꙟделꙋнгаю прибеџиндъ ши маш з
ꙟ пꙋстїе. (Стригаре) Недеждꙋиамъ пре дꙋм и
незъꙋ пре челъ чемъ мѫнтꙋеще, де ꙟпꙋцина
реа сꙋфлетꙋлꙋи ши ден вифоръ. Препъде ѳ
ще Доамне ши ꙟпарци лимбиле лоръ, къче въ
зꙋю фъръ делеџе, ши приче ꙟ четате.
Зїоа ши ноаптеа ꙟкꙋнџꙋрава преа престе зи і
дꙋриле ей, ши фъръ делеџе ши остенеалъ ꙟ
мижлокꙋль ей, ши стрѫмбътате. Ши нꙋ аі
липси ден оулициле ей, камътъ ши виклешꙋгъ.
Къ де мар фи окърѫть връжмашꙋль ашхи ръб ві
дать. Ши челъ чемъ оураще де аꙋ грънт гі
асꙋпра ме маре, фимашъ аскꙋнсꙋ деель.

търъ

Biblia 1688, pag. 398, col. II

4. Toţi s-au abătut, împreună să netrebnicîră, nu iaste făcînd binele, nu iaste pînă într-unul.

5. Au nu vor cunoaşte toţi ceia ce fac fărădelêgea, cei ce mănîncă de tot pre nărodul mieu, întru mîncare de pîine?

6. Pre Domnul n-au chemat. Acolo s-au temut têmere, unde nu era têmere,

7. Căci Dumnezău au rîsipit oasele celor plăcuţi de oameni; ruşinară-se, căci Dumnezău defăimă pre dînşii.

8. Cine va da den Sion mîntuirea lui Israil? Cînd va întoarce Dumnezău robimea nărodului său, bucura-se-va Iacov şi se va veseli Israil.

La săvîrşit, întru laudele pricêperii lui David. Cînd veniră zifeii şi ziseră lui Saul: «Nu iată David s-au ascuns la noi». 53

1. Dumnezăule, întru numele tău mîntuiêşte-mă[1], şi cu putêrea ta judecă-mă.
2. Dumnezăule, ascultă rugăciunea mea, bagă în urechi graiurile gurii mêle.
3. Căci streini s-au rădicat asupra mea, şi cei tari au cerşut sufletul mieu, şi nu puseră pre Dumnezău înaintea lor.

4. (Strigare) Pentru că iată Dumnezău ajută mie, şi Domnul sprejenitoriu sufletului mieu.
5. Întoarce-va răutăţile vrăjmaşilor miei, cu adevărul tău piêrde-i pre dînşii.
6. De bunăvoie jîrtvui-voiu ţie, mărturisi-mă-voiu numelui tău, Doamne, căci e bun.

7. Căci dentru toată grija mîntuitu-m-ai, şi întru vrăjmaşii miei privi ochiul mieu.

La săvîrşit, întru laude, pricêperii lui Asaf. 54

1. În urechi bagă, Dumnezăule, ruga mea şi nu trêce cu vedêrea rugăciunea mea.

2. Ia aminte mie şi ascultă-mă. [2] Mîhniiu-mă întru voroava mea, şi mă turburaiu de către glasul vrăjmaşului şi de necazul păcătosului.

3. Căci abătură spre mine fărădelêgea, şi cu urgie pizmuia mie.

4. Inima mea să turbură[α] în mine, şi înfricoşare de moarte căzu preste mine.
5. Frică şi cutremur veni asupra mea, şi mă acoperi în tunêrec.

6. Şi ziş: Cine-m va da mie aripi ca porumbului, şi voiu zbura, şi voiu odihni?
7. Iată îndelungaiu pribegind şi maş în pustie.

8. (Strigare) Nedejduiam pre Dumnezău, pre cel ce mă mîntuiêşte de împuţinarea sufletului şi den vifor.

9. Prăpădêşte, Doamne, şi imparţi limbile lor, căce văzuiu fărădelêge şi price în cetate.

10. Zioa şi noaptea încungiura-va pre ea preste zidurile ei, şi fărădelêge şi osteneală în mijlocul ei, şi strîmbătate.

11. Şi nu lipsi den uliţile ei camătă şi vicleşug.

12. Că de m-ar fi ocărît vrăjmaşul, aş hi răbdat.

13. Şi cel ce mă uraşte de au grăit asupra mea mare, fi-m-aş ascunsu de el./

Ms. 45, f. 233 r–233 v

4. Toţi s-au abătut, împreună se ticăiţiră, nu iaste făcînd binele, nu iaste până într-unul.

5. Au nu vor cunoaşte toţi ceia ce fac fărădă-// lêgea, ceia ce mănîncă pre nărodul mieu întru mîncare de pîine?

6. Pre Domnul n-au chemat. Acolo s-au temut têmere, unde nu era têmere,

7. Căce Dumnedzău răşchiră[α] oasele plecătorilor de oameni; ruşinară-să, căce Dumnedzău dăfăimă pre înşii.

8. Cine va da den Sion mîntuitoriul lui Israil? Cînd va întoarce Dumnedzău[1] robimea nărodului său, bucura-să-va Iacov, şi să va veseli Israil.

La săvîrşit, întru laudele pricêperii lui David. Cînd veniră Zifeii şi ziseră lui Saul: «Nu iată David s-au ascuns la noi». 53

1. Dumnedzău, întru numele tău mîntuiêşte-mă, şi cu putêrea ta judecă-mă.

2. Dumnedzău, ascultă rugii mêle, bagă în urechi graiurile gurii mêle.

3. Căce striinii s-au rădicat asupra mea, şi tarii au cerut sufletul mieu, şi[1] nu puseră pre Dumnedzău înaintea lor.

4. (Strigare) Pentru că iată Dumnedzău ajútă mie, şi Domnul sprăjenitor sufletului mieu.

5. Înturna-va rêlele nepriêtenilor miei; cu adevărul tău piêrde-i pre înşii.

6. De bunăvoie jirtvui-voi ţie; mărturisi-măvoi numelui tău, Doamne, căci ii bun.

7. Căce dentru tot năcazul mîntuitu-m-ai, şi întru nepriêtenii miei privi ochiul mieu.

La săvîrşit, întru laude, pricêperii lui Asaf. 54

1. În urechi bagă, Dumnedzău, ruga mea şi nu trêce cu vedêrea rugăciunea mea.

2. Ia aminte mie şi ascultă-mă. [2] Mîhniiumă întru rularea[1] mea, şi mă turburaiu de cătră glasul nepriêtenului şi de năcazul păcătosului.

3. Căce abătură preste mine fărădelêge, şi cu urgie vrăjbiia mie.

4. Inima mea să turbură[α] întru mine, şi spaimă de moarte căzu preste mine.

5. Frică şi cutremur veni asupra mea, şi mă acoperi în tunêrec.

6. Şi dziş: Cine-mi va da mie aripi ca porîmbului, şi voi zbura, şi voi odihni?

7. Iată îndălungaiu pribegind şi maşi întru pustiiu.

8. (Strigare) Nădăjduiam[2] pre Dumnedzău[3], pre cela ci mă mîntuiêşte de împuţinarea sufletului, şi den vivor.

9. Prăpădêşte, Doamne, şi împarţi limbile lor, căce văzuiu fărădelêge şi price în cetate.

10. Dzua şi noaptea încungiura-va pre ea preste zidurile ei, şi fărădălêge şi osteneală întru mijlocul ei, şi strîmbătate.

11. Şi nu lipsi dentru uliţile ei camătă şi vicleşug.

12. Că de m-ar fi ocărît nepriêtenul, aş fi răbdat.

13. Şi dă au grăit mare asupra mea cela ci mă uraşte, m-aş fi ascuns de el.

Ms. 4389, f. 278 v

4. Toţi se-au abătut, dempreună n-au fost nici de o treabă; nu iaste cela ce face bunătate, nu iaste pînă la unul.

5. Au doară nu vor cunoaşte toţi ceia ce fac fărădelegiuire, ceia ce mănîncă pre nărodul mieu în mîncarea[2] pîinii?

6. Pre Domnul n-au chiemat. Acolo se-au înfricoşat de frică, unde nu era frică.

7. Că Dumnezeu au rîsipit oasele plăcătorilor de oameni; ruşinatu-se-au că Dumnezeu i-au urgisit.

8. [7] Cine va da den Sion mîntuire lui Israil, cînd va întoarce Dumnezeu robiia nărodului său? Bucura-se-va Iacov şi se va veseli Israil.

[1] În sfîrşit, în cîntările înţelêgerii lui David. [2] Cînd veni Zefei şi zise cătră Saul: «Dară au nu iaste David ascuns la noi?». 53

1. [3] Dumnezeule, mîntuiêşte-mă în numele tău, şi în putêrea ta mă judecă.

2. [4] Ascultă, Dumnezeule, rugăciunea mea, ia aminte graiurile gurii mêle.

3. [5] Că cei streini se-au sculat asupra mea, şi cei tari au cercat sufletul mieu, şi n-au pus pre Dumnezeu înaintea lor.

4. [6] Că iată cum ajută Dumnezeu, şi Domnul (iaste) sprenjinitoriul sufletului mieu.

5. [7] Întoarce-va cêle rêle vrăjmaşilor miei; piêrde-i cu adeverinţa ta.

6. [8] Face-voiu ţie jărtvă de voia mea; mărturisi-mă-voiu numelui tău, Doamne, că (iaste) bun.

7. [9] Că m-ai izbăvit de toată grija, şi căută ochiul mieu asupra vrăjmaşilor miei.

[1] În sfîrşit, în cîntările înţelêgerii lui Asaf. 54

1. [2] Ia aminte, Dumnezeule, rugăciunea mea şi nu trêce rugămintea mea.

2. [3] Socotêşte-mă şi mă ascultă; întristatu-m-am în grija mea şi m-am turburat [4] De glasul vrăjmaşului şi de supărarea păcătosului.

3. Că abătură asupra mea fărădelegiuire, şi în mînie puseră pre mine vrajbă.

4. [5] Inima mea se-au turburat în mine, şi frica morţii au căzut asupra mea.

5. [6] Veni asupra mea frică şi cutremur, şi mă acoperi întunêrecul.

6. [7] Şi ziş: Cine-mi va da aripi ca porumbului[1], şi să zbor, şi să mă odihnesc?

7. [8] Iată mă dăpărtaiu fugînd şi mă prinş de lăcaş în pustie.

8. [9] Aşteptaiu pre Dumnezeu, cela ce mă mîntuiêşte den puţinarea[2] sufletului şi den vifor.

9. [10] Prăpădêşte, Doamne, şi împarţi limbile lor, că văzuiu fărădelegiuire şi pricire în cetate.

10. [11] Zioa şi noaptea o va ocoli pre zidurile ei, şi fărădelegiuirea şi osteneala în mijlocul ei, [12] Şi nedireptatea.

11. Şi nu se-au împuţinat den uliţele ei camăta şi înşălăciunea.

12. [13] Că de mi-ară fi imputat vrăjmaşul, fire-aş răbdat dară.

13. Şi de ară fi grăit mare asupra mea cela ce mă uraşte, m-aş fi ascuns de dînsul.

Versiunea modernă

4. Toţi s-au abătut şi împreună netrebnici s-au făcut. Nici unul nu face bine.

5. Nu vor cunoaşte toţi cei ce lucrează fărădelegea? Cei ce mănîncă poporul meu ca pîinea.

6. Pe Domnul nu l-au chemat niciodată. Unde nu era frică s-au înfricoşat, fiindcă Dumnezeu ţine cu drepţii.

7. Aţi ruşinat sfatul săracului, dar Domnul este nădejdea lui.

8. Cine va da din Sion mîntuirea lui Israel? Cînd va lăsa Domnul norodul său din robie, Iacob se va bucura şi Israel se va veseli.

Psalmul 53. Al lui David

1. Mîntuieşte-mă, Dumnezeule, întru numele tău. Şi întru puterea ta judecă-mă.

2. Ascultă rugăciunea mea, Dumnezeule. Ia aminte de cuvintele gurii mele.

3. Că s-au ridicat împotriva mea cei tari şi fioroşi. Şi nu l-au făcut pe Dumnezeu stăpîn ci au vînat sufletul meu.

4. Că Dumnezeu îmi ajută mie, el este sprijinul sufletului meu.

5. Întoarce răul vrăjmaşilor asupra lor. Fă-i să tacă, adevărul tău îi va pierde.

6. Ţie îţi aduc jertfă de bună voie, căci tu eşti bun.

7. M-ai scos din tot necazul, ochiul meu priveşte pe cei învinşi.

Psalmul 54. Al lui David

1. Ascultă, Dumnezeule, rugăciunea mea, şi nu trece cu vederea cererea mea.

2. Ia aminte spre mine şi răspunde-mi. Că m-am mîhnit în necazul meu şi în neliniştea mea m-am tulburat. Freamăt sub strigătele vrăjmaşului.

3. El a abătut asupra mea fărădelegea şi cu mînie m-a judecat.

4. Inima mea s-a spăimîntat, frica morţii a căzut peste mine.

5. Teamă şi cutremur m-au cuprins, întunericul m-a acoperit.

6. Şi am zis: Cine va da mie aripi de porumbel să zbor şi să aflu odihnă?

7. Aş pribegi îndelung şi mi-aş găsi sălaşul în pustie.

8. Nădăjduiesc în Dumnezeu, cel ce mă mîntuieşte de împuţinarea sufletului şi de vifor.

9. Încurcă-le, Doamne, limba! Că în cetate am văzut numai dezfrîu şi dezbinare.

10. Ziua şi noaptea o înconjură pe zidurile ei şi în mijlocul ei nedreptate şi mişelie.

11. Tîlhăria se revarsă peste uliţele ei, nu lipsesc nici camătă nici vicleşug.

12. Că de m-ar fi ocărît vrăjmaşul, aş fi răbdat.

13. Şi dacă cel ce mă urăşte ar fi grăit rău despre mine, m-aş fi ascuns de el.

Biblia 1688, pag. 399, col. 1

14. Iară tu, oame, întocma la suflet, povața mea și cunoscutul mieu.
15. Care împreună îndulcişi-mi mîncări, în casa lui Dumnezău mêrsem cu un gînd.

16. Vie dară moarte preste ei, și să să pogoare la iad vii.

17. Căce vicleşug e întru nemerniciile lor, în mijlocul lor.

18. Eu către Dumnezău strigaiu, și Domnul ascultă[α] pre mine.

19. Sara și dimineața, și amiazăzi povesti-voiu și voiu vesti, și va asculta glasul mieu.
20. Mîntui-va cu pace sufletul mieu, de la cei ce să apropie de mine, căce întru mulți era cu mine.

21. Auzi-va Domnul şi va smeri pre dînşii, cel ce iaste mai nainte de vêci.
22. (Strigare) Pentru că nu iaste lor schimbare, căce nu s-au temut de Dumnezău. Întinse mîna lui cînd răsplătiia.

23. Spurcară făgăduința lui. Împărțiră-să de urgiia fêții lui, și să apropiară inimile lor.

24. Muiară-să cuvintele lor mai mult decît untul-de-lemnul, și êle sînt împroşcături.
25. Aruncă spre Domnul grija ta, și el te va hrăni; nu va da în veac clătire direptului.

26. Și tu, Dumnezăule, pogorî-i-vei pre dînșii la puțul stricăciunii.

27. Bărbații sîngiurilor, și vicleşugului nu vor înjumătăța zilele lor; iară eu, Doamne, nedejdui-voiu pre tine. Slava.

CATHISMA 8. La săvîrşit, pentru norodul celor de la sfinte depărtat. Lui David la scrisoare de stîlpu, cîndu-l opriră pre el cei striini de fêliu în Gheth. 55

1. Miluiêşte, Dumnezăule, căce m-au călcat omul; toată zioa dînd războiu, mă necăji.

2. Călcară-mă de tot nepriêtenii miei toată zioa, căce mulți-s ceia ce-m dau războiu de la înălțime.

3. Zioa nu mă voiu tême, și eu voiu nedejdui pre tine.

4. Întru Dumnezău lăuda-voiu cuvintele mêle, pre Dumnezău nedejduiiu[1], nu mă voiu tême ce-m va face mie carnea.

5. Toată zioa cuvintele mêle urîia, asupra mea toate gîndurile lor spre rău.
6. Nemernici-vor și vor ascunde ei, călcîiul mieu vor păzi. [7] În ce chip au răbdat sufletul mieu.

7. Pentru nemică vei împinge pre dînșii, cu urgie noroade vei pogorî, [8] Dumnezăule,
8. Viața mea povestit-am ție; pus-ai lacrămile mêle înaintea ta, [9] Ca și în făgăduința ta.
9. Întoarce-se-vor vrăjmaşii miei îndărătu, [10] Întru careş zi voiu chema pre tine. Iată cunoscuiu că Dumnezăul mieu ești tu.

10. [11] Spre Dumnezău lăuda-voiu cuvînt, spre Domnul lăuda-voiu cuvîntul;
11. Pre Dumnezău nedejduiiu, nu mă voiu tême ce-m va face mie omul.
12. Întru mine sînt, Dumnezeule, făgăduiêlele carele voiu răspleti laudei tale.
13. Căce ai izbăvit sufletul/ mieu den moarte, ochii miei de

Ms. 45, f. 233 v–234 r

14. Şi tu, oame, atocma la suflet, povaţa mea şi cunoscutul mieu,

15. Care împreună îndulcişi-mi mîncări, întru casa lui Dumnedzău mêrsem cu un gînd.

16. Vie dară[4] moarte preste ei, şi să pogoare la iad viii.

17. Căce vicleşug întru nemerniciile lor, în mijlocul lor.

18. Eu cătră Dumnedzău strigai, şi Domnul ascultă pre mine.

19. Sara şi dimineaţa, şi amiazădzi povesti-voi şi voi vestui, şi va asculta glasului mieu.

20. Mîntui-va cu pace sufletul mieu dela ceia ci să apropie mie, căce întru mulţi era cu mine.

21. Audzi-va Dumnedzău şi va smeri pre înşi, cela ce iaste mainte de vêci.

22. (Strigare) Pentru că nu iaste lor primenire, căce nu s-au temut de Dumnedzău. Întinse mîna lui cînd răsplătiia.

23. Spurcară făgăduinţa lui. Împărţiră-să de urgiia fêţei lui, şi să apropiară inimile lor.

24. Muiară-să cuvintele lor mai mult decît untdălemnul, şi êle sînt împroşcături.

25. Aruncă pre Domnul grija ta, şi el te va hrăni; nu va da în vac clătire dreptului.

26. Şi tu, Dumnedzău, pogorî-i-vei pre înşi la puţul stricăciunii.

27. Bărbaţii sîngiurilor şi vicleşiugului nu vor înjumătăţa dzilele lor; iară eu, Doamne, nădăjdui-voi pre tine. Slava[5].

CATHISMA 7[1]. La săvîrşit, pentru nărodul cela de la sfinte depărtat. Lui David la scrisoare de stîlpu, cîndu îl opriră pre el cei striini de fêl în Gheth. 55

1. Miluiêşte-mă, Dumnedzău, căce m-au călcat omul; toată dzua dînd război, năcăjii-mă.

2. Călcară-mă[2] de tot nepriêtenii miei toată dzua, căce mulţi ceia ce-mi dă război de la înălţime.

3. Dzua nu mă voi tême, şi eu voi nădăjdui pre tine.

4. Întru Dumnedzău lăuda-voi cuvintele mêle, pre Dumnedzău nădăjduii, nu mă voi tême ce-mi va face mie trup.

5. Toată dzua cuvintele mêle urîia, asupra mea toate gîndurile lor spre rău.

6. Nemernici-vor şi vor ascunde ei, călcîiul// mieu vor păzi. [7] În ce chip au răbdat sufletul mieu.

7. Pentru nimică împinge-i-vei pre înşi, cu urgie năroade vei pogorî. [8] Dumnedzău,

8. Viaţa mea vestuit-am ţie; pus-ai lacrămile mêle înaintea ta, [9] Ca şi întru făgăduinţa ta.

9. Întoarce-să-vor nepriêtenii miei îndărăt, [10] întru careşi dzi voi chema pre tine. Iată cunoscuiu că Dumnedzăul mieu eşti tu.

10. [11] Preste Dumnedzău lăuda-voi cuvinte, pre Domnul lăuda-voi cuvîntul;

11. Pre Dumnedzău nădăjduii, nu mă voi tême ce-mi va face mie omul.

12. Întru mine, Dumnedzău, rugi carele voi răsplăti laudei tale,

13. Căce ai mîntuit sufletul mieu dentru moar-

Ms. 4389, f. 278 v–279 r

14. Iară tu, omule, suflet întocma, povaţa mea şi cunoscutul mieu.

15. Cela ce te-ai îndulcit de bucate dempreună cu mine, în casa lui Dumnezeu am întrat cu un gînd.

16. Să vie moartea asupra lor şi să se pogoară vii în iad;

17. Că hicleşug în lăcaşurile lor, pren mijlocul lor.

18. [17] Eu strigaiu cătră Dumnezeu, şi mă auzi Domnul.

19. [18] Seara, şi dimineaţa, şi amiiazăzi voiu spune şi voiu povesti, şi va auzi glasul mieu.

20. [19] Izbăvi-va cu pace sufletul mieu de ceia ce se apropie de mine, că întru mulţi au fost cu mine.

21. [20] Auzi-va Dumnezeu şi-i va smeri, cela ce iaste mai nainte de vêci.

22. Că nu iaste lor schimbare, că nu se-au temut de Dumnezeu. [21] Tins-au mîna sa spre plată.

23. Spurcat-au făgăduinţa lui. [22] Împărţitu-se-au de mîniia fêţei lui, şi se-au apropiiat inimile lor.

24. Mai muiat-au cuvintele lor decît undelemnul, şi êle sînt săgeţi.

25. [23] Aruncă pre Domnul grija ta,// şi el te va hrăni; nu va da în veac gîlcevi celui direpţ.

26. [24] Iară tu, Dumnezeule, vei pogorî pre dînşii în puţul stricăciunii.

27. Bărbaţii sîngelui şi ai hicleşugului nu vor înjumătăţa zilele lor; iară eu, Doamne, mă nădăjduiesc pre tine. Slava.

[1] Şădêrea 8. În sfîrşitul pentru năroadele cêle dăpărtate de cêle sfinte. În scrierea stîlpului lui David, cîndu-l ţinea cei de alt neam în Gheth. 55

1. [2] Miluiêşte-mă, Dumnezeule, că mă călcă omul; toată zioa luptînd, mă supără.

2. [3] Călcară-mă vrăjmaşii miei toată zioa, că mulţi dau războiu asupra mea den nălţime.

3. [4] Zioa nu mă voiu tême; iară eu mă voiu nădăjdui pre tine.

4. [5] De Dumnezeu voiu lăuda cuvintele mêle; nădăjduitu-m-am pre Dumnezeu, nu mă voiu tême de ce-mi va face carnea.

5. [6] Toată zioa se scîrbiia de cuvintele mêle, toate cugetele lor asupra mea spre rău.

6. [7] Sălăşlui-se-vor şi vor ascunde; aceia vor păzi călcîiul mieu, precum au răbdat pre sufletul mieu.

7. [8] De nimică nu-i vei împinge, cu mînie vei pogorî năroadele. [9] Dumnezeule,

8. Viaţa mea o am spus ţie; pus-ai lacrămele mêle înaintea ta, ca şi întru făgăduinţa ta.

9. [10] Să se întoarcă vrăjmaşii miei îndărăt, ori în ce zi de te vor chiema. Iată am cunoscut că tu eşti Dumnezeul mieu.

10. [11] De Dumnezeu voiu lăuda graiul, de Domnul voiu lăuda cuvîntul;

11. Nădăjduitu-m-am pre Dumnezeu, nu mă voiu tême ce va să-mi facă omul.

12. În mine (sînt) rugăciunile, Dumnezeule, care voiu da[1] laudele tale.

13. Că ai izbăvit sufletul mieu den moarte

Versiunea modernă

14. Iar tu, om de seama mea, prietenul meu, cunoscutul meu,

15. Care împreună cu mine ai stat de vorbă în casa lui Dumnezeu, cînd noi umblam în acelaşi gînd.

16. Să vie moartea peste ei şi să-i pogoare în iad de vii,

17. Că răul domneşte în mijlocul şi în lăcaşurile lor.

18. Eu am strigat către Dumnezeu şi Domnul m-a auzit.

19. Seara şi dimineaţa şi la amiază va auzi plîngerea mea.

20. Cu pace va izbăvi sufletul meu de cei mulţi care se luptă cu mine.

21. Dumnezeu ce este mai înainte de veci mă va auzi şi va umili pe ei.

22. Ei nu se schimbă şi nu se tem de Dumnezeu, dar mîna lor s-a întins spre răsplată.

23. Trădătorul frînge legămîntul, păcătuind faţă de prietenii lui.

24. Cuvintele lor alunecă ca untdelemnul, dar ele sînt săgeţi.

25. Aruncă grija ta spre Domnul şi el te va ocroti. Pe credincioşii lui nu-i părăseşte niciodată.

26. Tu, Doamne, îi vei arunca în groapa stricăciunii.

27. Vărsătorii de sînge şi viclenii vor pieri la jumătatea zilelor lor. Eu însă nădăjduiesc spre tine.

Psalmul 55. Al lui David

1. Miluieşte-mă, Doamne, că m-au supărat necredincioşii şi m-au hărţuit, zile întregi m-au amărît.

2. M-au călcat în fiecare zi în picioare, vrăjmaşii cei trufaşi, cei ce se luptă cu mine, sînt fără număr.

3. Cînd va veni ziua cea înfricoşată, voi nădăjdui în tine.

4. Toate cuvintele mele vor lăuda pe Dumnezeu în toată ziua. Nu mă voi teme, în tine am încredere. Ce-mi va face mie omul?

5. Cuvintele mele le-au dispreţuit, gîndesc despre mine numai rău.

6. Aproape de mine se vor ascunde la pîndă. Mă iscodesc ca şi cum ar căuta sufletul meu.

7. La atîta nedreptate pot să fie ei liberaţi? Dumnezeule, nimiceşte-i în mînia ta.

8. Tu cunoşti rătăcirile mele. Pune lacrimile mele în ulciorul tău şi numără-le.

9. Vrăjmaşii mei se vor întoarce în ziua cînd te voi chema.

10. Toate cuvintele mele vor lăuda pe Dumnezeu în toată ziua.

11. Nu mă voi teme, în tine am încredere. Ce-mi va face mie omul?

12. Iată, îţi aduc, Dumnezeule, făgăduinţele mele drept mulţumire.

13. Tu ai scăpat sufletul meu de la moarte, de

Biblia 1688, pag. 399, col. II

lacrămi şi picioarele mêle de la lunecare; bine voiu plăcea înaintea Domnului, în lumina celor vii.

La săvîrşit, nu strica, lui David, spre scrisoare de stîlpu, cînd el fugiia de cătră faţa lui Saul la peşteră. 56

1. Miluiêşte-mă, Dumnezăule, miluiêşte-mă, căci pre tine nedejduiêşte sufletul mieu.
2. Şi în umbra aripilor tale voiu nedejdui, pînă unde va trêce fărădelêgea.
3. Striga-voiu cătră Dumnezăul cel prea înalt, Dumnezăul cela ce mi-au făcut bine.
4. Trimise den ceriu, şi mă mîntui; dêde în ocară pre cei ce mă calcă de tot.
5. Trimise Dumnezău mila lui şi adevărul lui, şi mîntui sufletul mieu den mijlocul puilor de lei. Culcaiu-mă turburat.

6. Fiii oamenilor, dinţii lor arme şi săgeţi, şi limba lor sabie ascuţită.
7. Înalţă-te preste ceriuri, Dumnezeule, şi preste tot pămîntul mărirea ta.
8. Cursă gătiră picioarelor mêle, şi mi-au împilat sufletul mieu;

9. Săpară înaintea fêţii mêle groapă, şi căzură într-însa.

10. (Strigare) Gata e inema mea, Dumnezeule, gata e inema mea. Cînta-voiu şi voiu peveţi întru mărirea mea.

11. Deşteaptă-te, mărirea mea; deşteaptă-te, canonul şi lăuta; deştepta-mă-voiu dimeneaţa.
12. Mărturisi-mă-voiu ţie întru noroade, Doamne, cînta-voiu ţie întru limbi.
13. Căci să mări pînă la ceriuri mila ta, şi pînă la nori adevărul tău.

14. Înalţă-te preste ceriuri, Dumnezeule, şi preste tot pămîntul mărirea ta.

La săvîrşit, să nu strici, lui David, la scrisoarea stîlpului. 57

1. De adevărat oare direptate grăiţi, cêle dirêpte judecaţi, fiii oamenilor.
2. Pentru că în inemă fărădelêge lucraţi pre pămînt, strîmbătate mînile voastre împletesc[1].

3. Înstreinară-se păcătoşii den zgău, rătăcitu-s-au den pîntece, grăit-au minciuni.
4. Mîniia lor e după asămănarea şarpelui, ca unii aspide surde, şi-ş astupă urechile ei.
5. Carea nu va auzi glasul celor ce cîntă, otrăvêşte-se otrăvindu-se de înţelept.
6. Dumnezeu zdrobi-va dinţii lor în gura lor, măsêlele leilor sfărîmă[α] Domnul.
7. Defăima-se-vor ca nişte apă curătoare; întinde-va arcul lui, pînă unde vor slăbi.
8. Ca o ceară topindu-se să vor rădica; căzu foc preste dînşii, şi nu văzură soarele.

9. Mai nainte de ce ar pricêpe spinii voştri păducelul, ca pre nişte vii, ca într-o urgie va înghiţi de tot pre dînşii.

10. Veseli-se-va direptul, cînd va vedea izbîndă; mînile lui va spăla în sîngele păcătosului.

11. Şi va zice omul: «De iaste oare roadă direptului, oare iaste Dumnezeu judecînd pre/ dînşii pre pămînt». Slava.

Ms. 45, f. 234 r

te, ochii miei de la lacrămi[3] şi picioarele mêle de la lunecare; bine plăcea-voi înaintea Domnului, întru lumina viilor.

La săvîrşit, nu strica, lui David, spre scrisoare de stîlpu, cînd el fugiia de către faţa lui Saul la peşteră. 56

1. Miluiêşte-mă, Dumnedzău, miluiêşte-mă, căce către tine nădăjduiêşte sufletul mieu.

2. Şi întru umbra aripilor tale voi nădăjdui, pănă unde va trêce fărădălêgea.

3. Striga-voi către Dumnedzăul cel prea înalt, Dumnedzăul cela ce mi-au făcut bine.

4. Trimise den cer, şi mă mîntui; dêde la ocară pre ceia ci mă calcă de tot pre mine.

5. Trimise Dumnedzău mila lui şi adevărul lui, şi mîntui sufletul mieu dentru mijlocul ţîncilor de lei. Culcaiu-mă turburat.

6. Fiii oamenilor, dinţii lor arme şi săgeţi, şi limba lor sabie ascuţită.

7. Înalţă-te preste ceriuri, Dumnedzău, şi preste tot pămîntul mărirea ta.

8. Laţ gătiră picioarelor mêle, şi gubăviră[1] sufletul mieu;

9. Săpară înaintea fêţii mêle groapă, şi căzură într-însă.

10. (Strigare) Gata-i inima mea, Dumnedzău, gata-i inima mea. Cînta-voi şi voi peveţi întru mărirea mea[2].

11. Dăşteaptă-te, mărirea mea; dăşteaptă-te, canonul şi alăuta; dăştepta-mă-voi la mînecat.

12. Mărturisi-mă-voi ţie întru năroade, Doamne, cînta-voi ţie întru limbi.

13. Căce să mări pănă la ceriuri mila ta, şi pănă la nori adevărul tău.

14. Înalţă-te pre ceriuri, Dumnedzău, şi preste[3] tot pămîntul mărirea ta.

La săvîrşit, să nu strici, lui David, la scrisoarea stîlpului. 57

1. Oare dă grăiţi adevărat dreptate, drêptele judecaţi, fiii oamenilor?

2. Pentru că şi întru inimă fărădălêge lucraţi în pămînt, strîmbătate mîinile voastre împletesc.

3. Înstreinară-să păcătoşii den zgău, rătăcit-au den pîntece, grăit-au minciunoasă.

4. Mîniia lor după asămănarea şarpelui, ca unii aspide surde, şi-şi astupă urechile ei.

5. Carea nu va audzi glasul celora ce cîntă, otrăvêşte-să otrăvindu-să de măiestru.

6. Dumnedzău zdrobi-va dinţii lor întru gura lor, măsêlele leilor sfărîmă[?] Domnul.

7. Dăfăima-să-vor ca nişte apă curătoare; întinde-va arcul lui, pănă unde vor slăbi.

8. Ca o ceară topindu-să să vor rădica; căzu foc preste înşii, şi nu văzură soarele.

9. Mai nainte de a pricêpe mărăcinii voştri păducelul, ca pre nişte vii, ca întru urgie va înghiţi de tot pre înşii.

10. Veseli-să-va dreptul, cînd va vedea izbîndă; mîinile lui va spăla întru sîngele păcătosului.

11. Şi va dzice omul: «Dă iaste oare roadă la drept! Oare iaste Dumnedzău judecînd pre înşi pre pămînt». Slava[1].

Ms. 4389, f. 279 r

(ochii miei den lacrăme) şi picioarele mêle den alunecare; face-voiu pre plăcêre înaintea Domnului, în lumina celor vii.

[1] În sfîrşit, să nu strici, lui David, în scrierea stîlpului, cînd fugi în peşteră de faţa lui Saul. 56

1. [2] Miluiêşte-mă, Dumnezeule, miluiêşte-mă, că pre tine se-au nădăjduit sufletul mieu.

2. Şi în umbra aripilor tale mă voiu nădăjdui, pînă va trêce fărădelegiuirea.

3. Striga-voiu către Dumnezeul cel nalt, Dumnezeul cela ce face mie bine.

4. Trimes-au den cer, şi m-au mîntuit; dat-au întru împutăciune pre ceia ce mă calcă.

5. Trimes-au Dumnezeu mila sa şi adeverinţa sa. [5] Şi au izbăvit sufletul mieu den mijlocul puilor de lei. Adormiiu turburat.

6. Feciorii oamenilor, dinţii lor arme şi săgeţi, şi limba lor sabie ascuţită.

7. [6] Înalţă-te în ceriure, Dumnezeule, şi slava ta preste tot pămîntul.

8. [7] Gătiră laţ picioarelor mêle, şi cujbiră sufletul mieu;

9. Săpară groapă înaintea fêţei mêle şi căzură într-însa.

10. [8] Gata inima mea, Dumnezeule, gata inima mea. Cînta-voiu şi cînt slavei mêle.

11. [9] Scoală, slava mea; scoală cîntecului şi lăutei. Scula-mă-voiu de dimineaţă.

12. [10] Mărturisi-mă-voiu ţie, Doamne, întru năroade, cînta-voiu ţie în limbi.

13. [11] Că se-au mărit mila ta pînă la ceriure, şi adeverinţa ta pînă la nori.

14. [12] Înalţă-te[1] dă supra ceriurilor, Dumnezeule, şi slava ta preste tot pămîntul.

[1] În sfîrşit, să nu strici, lui David, în scrierea stîlpului. 57

1. [2] Că deaca grăiţi adevărat direptate, judecaţi cêle dirêpte, feciorii omeneşti.

2. [3] Că în inimă lucraţi fărădelegiuire pre pămînt, împletesc mîinile voastre nedireptate.

3. [4] Streinatu-se-au cei păcătoşi den matiţă[1], rătăcit-au den pîntece, grăit-au minciună.

4. [5] Mîniia lor după asămănarea şarpelui; ca aspida cea surdă şi carea-şi astupă urechile.

5. [6] Carea să nu auză glasul celor ce dăscîntă, şi otrăvind se otrăvêşte de cel înţelept.

6. [7] Dumnezeu va fărîma dinţii lor în gurile lor; măsêlele leilor le-au zdrobit Domnul.

7. [8] Urgisi-se-vor ca nişte apă ce cură; întinde-va arcul său pînă ce vor slăbi.

8. [9] Ca ceara carea se topêşte se vor lua; cădea-va foc pre dînşii, şi nu vor vedea soarele.

9. [10] Mai nainte pînă nu va înţelêge mărăcinele vostru ramna[2], ca pre nişte vii, ca într-o mînie îi va înghiţi.

10. [11] Veseli-se-va cel dirept, cînd va vedea izbînda; mîinile sale le va spăla în sîngele celui păcătos.

11. [12] Şi va zice omul că, deaca iaste roadă direptului, iaste dară Dumnezeu cela ce judecă pre dînşii pre pămînt. Slava.

Versiunea modernă

căderea în prăpastie m-ai păzit. Voi rămîne aproape de tine, Doamne, în lumina celor vii.

Psalmul 56. Al lui David

1. Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă. La tine caut adăpost.

2. Vreau să mă ascund în umbra aripilor tale, pînă va trece urgia.

3. Către Dumnezeu cel preaînalt strig, spre cel ce mă apără.

4. Din cer îmi va trimite ajutor, spre ocara celor ce mă necăjesc.

5. Dumnezeu va trimite mila sa şi adevărul său. Ca în somn mă va scoate din mijlocul puilor de lei, care poftesc carne de om.

6. Dinţii lor sînt suliţe şi săgeţi şi limba lor sabie ascuţită.

7. Înalţă-te peste ceruri, Dumnezeule, slava ta peste tot pămîntul!

8. În drumul meu au întins capcane ca să-mi ia zilele.

9. O groapă mi-au săpat în care ei înşişi au căzut.

10. Pregătită este inima mea, Dumnezeule, pentru slava ta cînta-voi o cîntare de laudă.

11. Deşteaptă-te, slava mea! Treziţi-vă, psaltire şi alăută. Eu mă voi scula dis-de-dimineaţă,

12. Ca să te laud faţa neamurilor, Doamne, şi să-ţi cînt.

13. A crescut pînă la cer mila ta şi pînă la nori adevărul tău.

14. Înalţă-te peste ceruri, Dumnezeule, slava ta peste tot pămîntul!

Psalmul 57. Al lui David

1. Puternicilor, voi împărţiţi fiilor lui Adam într-adevăr dreptatea?

2. Cu rîvnă şi cu bună ştire săvîrşiţi fărădelegea; pe cîntarul nedreptăţii măsuraţi ce e drept în ţară.

3. De la naştere, răufăcătorii aleg drum greşit şi spun numai minciuni.

4. Asemenea şarpelui, ei împroaşcă veninul ca vipere surde care îşi astupă urechile,

5. Care nu vor auzi glasul descîntătorului care vrăjeşte cu iscusinţă.

6. Zdrobeşte, Dumnezeule, dinţii lor, sfărîmă-le leilor măselele!

7. Cum se scurge apa, aşa să se piardă; şi ei nu-i lăsa să-şi întindă arcul.

8. Ca ceara ce se topeşte vor fi nimiciţi, lasă-i să alunece ca melcii în vale, ca prunci lepădaţi ce n-au văzut soarele.

9. Să păţească ca mlădiţe cu spini, pe care viforul mînios le rupe din pămînt înainte de a se usca.

10. Dreptul se va veseli cînd va vedea răzbunarea Domnului împotriva necredincioşilor. Îşi va spăla picioarele în sîngele păcătoşilor.

11. Şi va zice el: «Este o răsplată pentru cel drept. Este un Dumnezeu care a orînduit dreptatea pe pămînt».

Biblia 1688, pag. 400, col. I

La săvîrşit, să nu strici, lui David, la scrisoarea stîlpului, cînd trimise Saul, şi păzi casa lui, ca să-l omoară pre el. 58

1. Scoate-mă dentru vrăjmaşii miei, Dumnezeule, şi dentru cei ce să scoală asupra mea mîntuiêşte-mă..

2. Izbăvêşte-mă de cei ce fac fărădelêgea, şi de oamenii sîngiurilor mîntuiêşte-mă.
3. Căci iată au vînat sufletul mieu, puseră-se asupra mea cei tari.

4. Nici fărădelêgea mea, nici păcatul mieu, Doamne. Fără de nelegiuire am alergat şi am îndireptat.

5. Scoală-te spre timpinarea mea şi vezi! Şi tu, Doamne Dumnezeul puterilor, Dumnezeul lui Israil,

6. Ia aminte a socoti toate limbile; să nu te milostiveşti spre toți ceia ce fac fărădelêgea.
7. (Strigare) Întoarce-să-vor către sară şi vor muri de foame ca un cîine, şi vor încungiura cetatea.

8. Iată ei vor răspunde cu gura lor, şi sabie în buzele lor, căci cine au auzit?
9. Şi tu, Doamne, batjocuri-vei pre dînşii, defăima-vei toate limbile.
10. Tăriia mea către tine voiu păzi, căci tu, Dumnezeu, sprejenitoriul mieu eşti. Dumnezeul mieu, mila lui mă va apuca.

11. Dumnezeul mieu arăta-m-va mie întru nepriêtenii miei.

12. Să nu-i omori pre dînşii, ca nu cîndai să uite lêgea ta.

13. [12] Rîsipêşte pre dînşii cu putêrea ta şi pogoară-i pre dînşii, scutitoriul mieu, Doamne.
14. [13] Păcatul gurii lor, cuvîntul buzelor lor, şi să să prinză întru mîndriia lor. [14] Şi den osîndă şi minciună să vor vesti cu săvîrşire.

15. Cu urgie de concenire, şi nu vor fi.

16. [15] Şi vor cunoaşte că Dumnezeu stăpînêşte lui Iacov şi marginelor pămîntului.
17. [16] (Strigare) Întoarce-să-vor către sară şi vor muri de foame ca cîinele, şi vor încungiura cetatea.

18. [17] Ei să vor rîsipi a mînca, iară de nu să vor sătura, şi vor răpşti.
19. [18] Şi eu voiu cînta putêrii tale şi mă voiu bucura dimeneața de mila ta.
20. [19] Căci te-ai făcut sprejenitoriu mie şi scăpare mie în zioa necazului mieu.
21. Ajutoriul mieu eşti, ție voiu cînta, că tu, Dumnezeu, sprejenitoriul mieu eşti, Dumnezeul mieu, mila mea.

La săvîrşit, celor ce se vor schimba spre scrisoarea stîlpului lui David, spre învățătură. Cînd au ars mijlocul rîurilor Siriei, şi Siriia Sova, şi să întoarse Ioav şi lovi pre Edom în Valea Sărilor, 12000. 59

1. Dumnezău, împinsu-ne-ai pre noi şi ne surpaş pre noi; urgisişi-te şi te milostiviş spre noi.

2. Clătiş pămîntul şi-l scuturaş pre dînsul; vindecă sfărîmările lui, căci s-au clătit./

Ms. 45, f. 234 r–234 v

La săvîrşit, să nu strici, lui David, la scrisoarea stîlpului, cînd trimise Saul şi păzi casa lui, ca să-l omoară pre el. 58

1. Scoate-mă dentru vrăjmaşii miei, Dumnedzău, şi dentru ceia ci să scoală asupra mea mîntuiêşte-mă.

2. Izbăvêşte-mă dentru ceia ce fac fărădălêgea, şi dentru oamenii sîngiurilor mîntuiêşte-mă.

3. Căce iată au vînat sufletul mieu, puseră-să preste mine tarii.

4. Nice fărădălêgea mea, nice păcatul mieu, Doamne. Fără de fărădălêge am alergat, şi am îndreptat.

5. Dăşteaptă-te spre tîmpinarea mea, şi vezi. Şi tu, Doamne Dumnedzăul puterilor, Dumnedzăul lui Israil,

6. Ia aminte a socoti toate limbile; să nu înduri pre toţi ceia ce fac fărădălêgea.

7. (Strigare) Întoarce-să-vor la sară, şi vor muri de foame[1] ca un cîine, şi vor încungiura cetatea.

8. Iată ei vor răspunde cu gura lor, şi sabie întru budzele lor; căce cine au audzit?

9. Şi tu, Doamne, batjocuri-i-vei pre înşi, dăfăima-vei toate limbile.

10. Tăriia mea cătră tine voi păzi, căce tu, Dumnedzău, sprăjenitoriul mieu eşti. Dumnedzăul mieu, mila lui mă va apuca.

11. Dumnedzăul mieu arăta-mi// -va mie întru nepriêtenii miei.

12. Să nu-i omori pre înşi, ca nu cîndai vor uita lêgea ta.

13. [12] Răşchiră-i pre înşi cu putêrea ta, şi pogoară-i pre înşi, scutitoriul mieu, Doamne.

14. [13] Păcatul gurii lor, cuvîntul budzelor lor, şi să să prindză întru mîndriia lor. [14] Şi dentru osîndă şi minciună să vor vestui cu săvîrşire.

15. Cu urgie a concenirei, şi nu vor fi.

16. [15] Şi vor cunoaşte că Dumnedzău stăpînêşte lui Iacov şi marginilor pămîntului.

17. [16] (Strigare) Întoarce-să-vor la sară şi vor muri[1] de foame ca cîinele, şi vor ocoli cetatea.

18. [17] Ei să vor răşchira a mînca; iară de nu să vor sătura, şi vor răpşti.

19. [18] Şi eu voi cînta putêrii tale şi mă voi bucura dimineaţa mila ta.

20. [19] Căce te-ai făcut sprăjenitor mie, şi scăpare mie întru dzua năcazului mieu.

21. [20] Ajutoriul mieu eşti, ţie voi cînta, căce tu, Dumnedzău, sprăjenitoriul mieu eşti, Dumnedzăul mieu, mila mea.

La săvîrşit, celora ci să vor primeni, spre scrisoarea stîlpului a lui David, spre învăţătură. Cînd au ars pre Mijlocul Rîurilor a Siriei, şi Siriia Sova, şi să întoarse Ioav şi lovi pre Edom întru Valea Sărilor, doaosprădzêce mii. 59

1. Dumnedzău, împinsu-ne-ai pre noi şi ne surpaşi pre noi; urgisişi-te, şi ne înduraşi pre noi.

2. Clătişi pămîntul şi-l turburaşi pre îns; vindecă sfărîmările lui, căce s-au clătit.

Ms. 4389, f. 279 r–279 v

[1] În sfîrşit, să nu strici, lui David, în scrierea stîlpului, cînd trimêse Saul de-i păzi casa, ca să-l omoară. 58

1. [2] Scoate-mă de la vrăjmaşii miei, Dumnezeule, şi mă izbăvêşte de ceia ce se scoală asupra mea.

2. [3] Izbăvêşte-mă de la ceia ce fac fărădelegiuire, şi de bărbaţii sîngelui mă mîntuiêşte.

3. [4] Că iată că au vînat sufletul mieu, năpădiră-mă cei tari.

4. [5] Nici fărădelêgea mea, nici păcatul mieu, Doamne. Alergat-am fărădenelegiuirea[1] şi am îndireptat.

5. [6] Scoală întru întimpinarea mea şi vezi. Şi tu, Doamne Dumnezeul// puterilor, Dumnezeul lui Israil,

6. Ia aminte să cercetezi toate limbile; să nu înduri[2] pre toţi carii fac fărădelegiuire.

7. Întoarce-se-vor în deseară şi vor flămînzi ca cîinii, şi vor ocoli cetatea.

8. Iată ei vor răspunde cu gurile lor, şi sabie în buzele lor; că cine au auzit?

9. Şi tu, Doamne,-ţi vei rîde de ei, urgisi-vei toate limbile.

10. Tăriia mea o voiu păzi cătră tine, că tu, Dumnezeule, eşti sprenjinitoriul mieu. [11] Dumnezeul mieu, mila lui va mêrge înaintea mea.

11. [12] Dumnezeul mieu va arăta mie asupra vrăjmaşilor miei;

12. Nu-i ucide, ca să nu uite cîndvaşi lêgea ta.

13. Rîsipêşte-i cu putêrea ta şi-i pogoară, Doamne, sprenjinitoriul mieu.

14. [13] Păcatul gurii lor, cuvîntul buzelor lor, şi să fie prinşi în trufiia lor, şi den jurămînt şi den minciună să se spuie.

15. [14] În sfîrşit, în mîniia sfîrşitului, şi nu vor fi.

16. Şi vor şti că Dumnezeu stăpînêşte pre Iacov şi marginile pămîntului.

17. [15] Întoarce-se-vor cătră seară şi vor flămînzi ca cîinele, şi vor ocoli cetatea.

18. [16] Aceia se vor rîsipi să mănînce; iară de nu se vor sătura, şi vor răpşti[3].

19. [17] Iară eu voiu cînta putêrea ta şi mă voiu bucura dimineaţa pentru mila ta.

20. Că ai fost sprenjinitoriul mieu şi scăparea mea în zioa întristăciunii mêle.

21. [18] Ajutoriul mieu eşti, ţie cînt, că eşti Dumnezeu, sprenjinitoriul mieu, Dumnezeul mieu, mila mea.

[1] În sfîrşit, de cêle ce se vor schimba în scrierea stîlpului lui David întru învăţătură. [2] Cînd au ars între rîurile, Siriia şi Sovalul, şi se-au întoars Ioav şi au ucis pre Edom în Valea Sărilor, 12000. 59

1. [3] Dumnezeule, împinsu-ne-ai şi ne-ai surpat; mîniiatu-te-ai şi ne-ai îndurat[1].

2. [4] Cutremurat-ai pămîntul şi l-ai turburat; vindecă sfărîmarea lui, că se-au clătit.

Versiunea modernă

Psalmul 58. Al lui David

1. Scapă-mă, Doamne, Dumnezeule, şi de cei ce se ridică asupra mea fereşte-mă.

2. Păzeşte-mă de cei răzvrătiţi, de ucigaşii care vor să-mi ia sîngele.

3. Că iată au vînat sufletul meu, puternicii miau stat împotrivă.

4. Nici greşala şi nici păcatul meu nu au fost pricină. Cu inimă curată am alergat la tine.

5. Vino să vezi cum mă ameninţă duşmanii. Tu, Doamne, Dumnezeul puterilor, Dumnezeul lui Israel,

6. Cercetează toate neamurile, să nu ai milă de cei ce uneltesc.

7. Seara se întorc ca o haită de cîini flămînzi şi înconjură cetatea.

8. Cu păcatul pe buze, gura lor strigă, dar cine-i aude?

9. Tu, Doamne, vei rîde de ei, în vei nimici în neam şi în neam.

10. În tine puterea mea o voi păzi, că tu, Dumnezeule, eşti sprijinul meu. Dumnezeul meu, mila ta mă va mîngîia.

11. Dumnezeu îmi va arăta înfrîngerea duşmanilor mei.

12. Nu-i omorî ca nu cumva să se uite legea ta.

13. Risipeşte-i cu puterea ta, doboară-i la pămînt, Doamne, apărătorul meu.

14. Prin fala lor, păcatul gurii şi cuvîntul de pe buzele lor vor duce vestea despre blestemul şi minciuna lor.

15. Zdrobeşte-i în furia ta, nimiceşte-i, ca să nu mai fie.

16. Aşa vor cunoaşte şi ei că Dumnezeu stăpîneşte pe Iacob pînă la marginile pămîntului.

17. Seara se întorc ca o haită de cîini flămînzi şi înconjură cetatea.

18. Ei se despart căutînd de mîncare şi urlă, dacă nu găsesc destul să se sature.

19. Eu voi lăuda puterea ta şi voi striga dragostea ta în fiecare dimineaţă.

20. Că te-ai făcut sprijinitorul meu, scăparea mea în necazuri.

21. Tu eşti ajutorul meu, ţie îţi voi cînta, Dumnezeule, sprijinul meu şi mila mea.

Psalmul 59. Al lui David

1. Dumnezeule, tu ne-ai alungat şi ai rupt rîndurile noastre, arătîndu-ne urgia ta; întoarce faţa ta către noi.

2. Pămîntul l-ai trecut prin cutremur şi l-ai tulburat. Vindecă sfărîmăturile lui, ca să rămînă întreg.

Biblia 1688, pag. 400, col. II

3. Arătat-ai norodului tău năsilnice, şi ne adăpaş pre noi cu vinul umilinţii.
4. Dat-ai celor ce să tem de tine semn ca să fugă de către faţa arcului.
5. (Strigare) Pentru ca doară s-ar izbăvi cei iubiţi ai tăi. Mîntuiêş-te cu direapta ta, şi ascultă-mă.

6. Dumnezău au grăit în sfîntul lui: «Bucura-mă-voiu şi voiu împărţi Sichima, şi Valea Corturilor voiu măsura.

7. Al mieu iaste Galaad, şi al mieu iaste Manasis, şi Efraim întărirea capului mieu.
8. Iuda împăratul mieu, Moav căldarea nedejdii mêle.

9. Preste Idumea voiu întinde[1] încălţămintea mea; mie cei streini de fêliu mi să supuseră».
10. Cine mă va aduce la cetatea îngrădirei? Sau cine mă va povăţi pînă la Idumea?
11. Au nu tu, Dumnezău, cel ce ne-ai împins pre noi, şi nu vei ieşi, Dumnezău, întru puterile noastre!

12. Dă-ne noao ajutoriu den năcaz, că deşartă e mîntuirea omului.

13. Întru Dumnezău face-vom putêre, şi el va defăima pre cei ce necăjesc pre noi.

La săvîrşit, întru laude, lui David. Psalm 60

1. Ascultă, Dumnezăule, rugăciunea mea, ia aminte la ruga mea.

2. De la margenile pămîntului către tine am strigat; cînd să mîhni inima mea, în piatră înălţaşi-mă.

3. Povăţuitu-m-ai, căci te-ai făcut nedêjdea mea, turn de vîrtute, de către faţa vrăjmaşului.
4. Nemernici-voiu întru lăcaşul tău în vêci, acoperi-mă-voiu în acoperemîntul aripilor tale.
5. (Strigare) Căci tu, Dumnezău, ascultat-ai rugile mêle; dat-ai moştenire celor ce să tem de numele tău.

6. Zile preste zile împăratului vei adaoge, anii lui pînă la zi, de rudă şi de rudă.
7. Rămînea-va în veac înaintea lui Dumnezău; mila şi adevărul lui cine va cerceta?
8. Aşa voiu cînta numelui tău în vêci, ca să dau eu rugile mêle den zi în zi. Slava.

La săvîrşit, pentru Idithum. Psalmul lui David. 61

1. Au nu lui Dumnezău se va supune sufletul mieu? Pentru că[1] la el e mîntuirea mea.
2. Pentru că el e Dumnezăul mieu şi mîntuitoriul mieu, sprijenitoriul mieu, nu mă voiu clăti mai mult.

3. Pînă cînd vă puneţi preste om? Ucideţi toţi voi ca la un pârête povîrnit, şi ca la un gard împins.

4. Însă cinstea mea au sfătuit să o izgonească, alergară cu sête; cu gura lor binecuvînta, şi cu inima lor blestema.

5. (Strigare) Ce numai lui Dumnăzău supune-te, sufletul mieu, căci la el e îngăduinţa mea.

6. Căci el e Dumnezăul mieu şi mîntuitoriul mieu, sprijenitoriul mieu, nu mă voiu mai muta cu sacularea.

7. Spre Dum/năzău, mîntuitoriul mieu şi mărirea mea; Dumnezăul ajutoriului mieu, şi nedêjdea mea pre Dumnezău.

Ms. 45, f. 234 v

3. Arătat-ai nărodului tău năsîlnice, şi ne adăpaşi pre noi vin a umilinţei.

4. Dat-ai celora ci să tem de tine semnu ca să fugă de către faţa arcului.

5. (Strigare) Pentru ca doară s-ară mîntui cei iubiţi ai tăi. Mîntuiêşte cu dreapta ta, şi ascultă-mă.

6. Dumnedzău au grăit întru sfîntul lui: «Bucura-mă-voi şi voi împărţi Síchima, şi Zăpodiia Corturilor voi măsura.

7. Al mieu iaste Galaad, şi al mieu iaste Manasi, şi Efraim întăritură capului mieu,

8. Iuda împăratul mieu, Moav căldarea nădejdii mêle.

9. Preste Idumea întinde-voi încălţămintea mea; mie cei striini de neam[1] mi să supuseră».

10. Cine mă va aduce la cetatea îngrădirei? Sau cine mă va poveţi până la Idumeea?

11. Au nu tu, Dumnedzău, cela[2] ce ne-ai împins pre noi, şi nu vei ieşi, Dumnedzău, întru puţErile noastre!

12. Dă-ne noao ajutor dentru năcaz, şi întru dăşert mîntuirea omului.

13. Întru Dumnedzău face-vom putêre, şi el va dăfăima pre ceia ci năcăjesc pre noi.

La săvîrşit, întru laude lui David. Psalmu 60

1. Ascultă, Dumnedzău, rugăciunea mea, ia aminte la ruga mea.

2. De la marginile pămîntului către tine am strigat; cînd să mîhni inima mea, întru piatră înălţaşi-mă.

3. Povăţuitu-m-ai, căce te-ai făcut nădêjdea mea, turnu a vîrtutei de către faţa nepriêtenului.

4. Nemernici-voi întru lăcaşul tău întru vêci, acoperi-mă-voi întru acoperemîntul aripilor tale.

5. (Strigare) Căce tu, Dumnedzău, ascultat-ai rugilor mêle; dat-ai moştnenire celora ci să tem de numele tău.

6. Zile preste dzile a împăratului adaoge-vei, anii lui până la dzi, la rudă şi rudă.

7. Rămînea-va în vac înaintea lui Dumnedzău; mila şi adevărul lui cine va cerceta?

8. Aşa voi cînta numelui tău întru vêci, ca să dau eu rugile mêle den dzi în dzi. Slava[1].

La săvîrşit, pentru Idithum. Psalmu lui David. 61

1. Au nu lui Dumnedzău să va supune sufletul mieu? Pentru că lîngă el mîntuitoriul mieu.

2. Pentru că el Dumnedzăul mieu, şi mîntuitoriul mieu, sprăjenitor mie, nu mă voi clăti cît de mult.

3. Pănă cînd vă puneţi preste om? Ucideţi toţi voi ca la un părête plecat, şi ca la un gard împins.

4. Fără numai cinstea mea au sfătuit să o izgonească, alergară cu sête; cu gura lor binecuvînta, şi cu inima lor blăstăma.

5. (Strigare) Fără numai lui Dumnedzău supune-te, sufletul mieu, căce lîngă el îngăduinţa mea.

6. Căce el Dumnedzăul mieu şi mîntuitoriul mieu, sprăjenitor mie; şi nu mă voi mai muta cu scularea.

7. Pre Dumnedzău, mîntuitoriul mieu şi mărirea mea; Dumnedzăul ajutoriului mieu, şi nădêjdea mea pre Dumnedzău.

Ms. 4389, f. 279 v

3. [5] Arătat-ai nărodului tău cêle năsilnice, adăpatu-ne-ai cu vinul umilinţei.

4. [6] Dat-ai semn celor ce se tem de tine ca să fugă de faţa arcului;

5. Ca să se izbăvească cei dragi ai tăi. [7] Mîntuiêşte cu direapta ta, şi mă ascultă.

6. [8] Dumnezeu au grăit în sfîntul său: «Bucura-mă-voiu şi voiu împărţi Sihemul, şi Zăpodiia Corturilor voiu măsura.

7. [9] Al mieu iaste Galaadul, şi al mieu iaste Manasiia, şi Efraim tăriia capului mieu,

8. Iuda, împăratul mieu; [10] Moav căldarea nădejdii mêle.

9. Întinde-voiu asupra Idumeei încălţămintea mea; mie mi se-au plecat cei de alt neam».

10. [11] Cine mă va duce în cetatea îngrădirei[2]? Sau cine mă va povăţi pînă în Idumeea?

11. [12] Au doară nu tu, Dumnezeule, cela ne-ai împins, şi nu vei ieşi, Dumnezeule, în puterile noastre!

12. [13] Dă noaoă ajutor den scîrbă, că dăşartă-i mîntuirea omenească.

13. [14] Întru Dumnezeu vom face putêrea, şi el va urgisi pre ceia ce ne supără.

[1] În sfîrşit, în cîntările lui David. Cîntecul 60

1. [2] Ascultă, Dumnezeule, ruga mea, ia aminte rugăciunea mea.

2. [3] De la marginile pămîntului am strigat către tine; cînd se mîhni inima mea, m-ai înălţat pre piiatră.

3. Povăţuitu-m-ai. [4] Că ai fost nădêjdea mea, turnul tăriei despre faţa vrăjmaşului.

4. [5] Lăcui-voiu în sălaşul tău în vêci; acoperi-mă-voiu în acoperemîntul aripilor tale.

5. [6] Că tu, Dumnezeule, ai auzit[1] glasul rugăciunii mêle; dat-ai moştinare celor ce se tem de numele tău.

6. [7] Adaoge-vei împăratului zile preste zile, anii lui pînă în zioa neamului şi a neamului.

7. [8] Lăcui-va în veac înaintea lui Dumnezeu; mila şi adeverinţa lui cine va cerca?

8. [9] Aşa voiu cînta numelui tău în vêci, să dau rugăciunile mêle den zi în zi. Slava.

[1] În sfîrşit, pentru Idithum. Cîntecul lui David. 61

1. [2] Dară sufletul mieu au nu se va pleca lui Dumnezeu? Că de la el (iaste) mîntuirea mea.

2. [3] Că acela-i Dumnezeul mieu şi mîntuitoriul mieu; sprenjinitoriul mieu, mai mult nu mă voiu clăti.

3. [4] Pînă cînd vă veţi pune[1] pre om? Ucideţi voi toţi ca unui părête plecat şi ca unui gard împins.

4. [5] Însă preţul mieu se-au sfătuit să-l izgonească[2], alergară în sête; cu gura lor binecuvînta, iară cu inima lor blestema.

5. [6] Pentr-acêea, sufletul mieu, pleacă-te lui Dumnezeu, că de la el răbdarea mea.

6. [7] Că acela (iaste) Dumnezeul mieu şi mîntuitoriul mieu, nu mă voiu muta.

7. [8] În Dumnezeu mîntuirea mea şi slava mea; Dumnezeul ajutoriului mieu, şi nădejdea mea pre Dumnezeu.

Versiunea modernă

3. Ai arătat poporului tău asprime, cu vinul umilinţei ne-ai adăpat.

4. Ai dat semn celor ce sîntem de tine, cum să fugă din bătaia arcului.

5. Ca să scape cei iubiţi ai tăi, mîntuieşte-mă cu dreapta ta şi mă ascultă.

6. Din locul cel sfînt al său, Dumnezeu a cuvîntat: «Cu bucurie voi împărţi Sichemul şi voi măsura valea Sucot.

7. Al meu este Galaadul, al meu este Manasse; Efraim este coiful meu,

8. Iuda sceptrul meu, Moab e vasul în care mă spăl.

9. Spre Idumeea voi întinde încălţămintea mea, bateţi din palme, filisteni».

10. Cine mă va duce în cetatea întărită? Cine mă va călăuzi pînă în Idumeea.

11. Oare nu tu, Dumnezeule, cel ce ne-ai lepădat pe noi? Oare nu tu, Dumnezeule, cel ce nu mai ieşi cu oştirile noastre la luptă?

12. Ajută-ne în necaz, că izbăvirea de la om e deşartă.

13. Cu Dumnezeu ne vom birui, el va nimici pe asupritorii noştri.

Psalmul 60. Al lui David

1. Auzi, Dumnezeule, cererea mea; ia aminte la rugăciunea mea.

2. De departe, de la marginile pămîntului, am strigat către tine; cînd slăbeşte inima mea, du-mă, înalţă-mă spre stîncă.

3. Tu m-ai povăţuit, în tine am nădăjduit, turn tare în faţa vrăjmaşului.

4. În templul tău vreau să rămîn în veci, aripile tale să-mi fie acoperămînt.

5. Căci tu, Dumnezeule, asculţi dorirea mea, celor ce se tem de numele tău le dai moştenire.

6. Zile la zilele împăratului adaugă, anii lui din neam în neam.

7. El va rămîne mereu aproape de Dumnezeu şi va păzi dragostea şi credincioşia.

8. Aşa voi cînta mereu pentru numele tău, ca să se împlinească făgăduinţa mea zi de zi.

Psalmul 61. Al lui David

1. Tihna sufletului meu e singur Dumnezeu, mîntuirea mea.

2. Dumnezeu este mîntuitorul şi sprijinitorul meu, cetatea mea unde nu mă clatin.

3. Pînă cînd vă veţi ridica asupra unui singur om? Vreţi să-l doborîţi ca pe un zid povîrnit şi ca un gard surpat.

4. Vă sfătuiţi să mă prăvăliţi de la locul meu de cinste răspîndind minciuni; mă binecuvîntaţi cu gura, dar cu inima mă blestemaţi.

5. Suflete al meu, supune-te lui Dumnezeu, că de la el vine răbdarea mea.

6. Dumnezeu este mîntuitorul şi sprijinitorul meu, cetatea mea unde nu mă clatin.

7. Dumnezeu este mîntuirea şi slava mea. Dumnezeu este ajutorul meu, nădejdea mea este Dumnezeu.

Biblia 1688, pag. 401, col. I

8. Nădejduiți spre el toată adunarea noroadelor; vărsați înaintea lui inimile voastre, căci Dumnezău ajutoriul nostru.

9. (Strigare) Însă deșerți sînt fiii oamenilor, mincinoș fiii oamenilor în cumpene, a face strîmbătate ei den deșertăciune împreună.

10. Nu nădejduiți pre strîmbătate, și spre jah nu pohtiți; avuțiia de va cură, nu vă puneți aproape inima.

11. O dată au grăit Dumnezău, doao acêstea am auzit, căci tăriia e a lui Dumnezău, și a ta e, Doamne, mila, căci tu vei răsplăti fieștecăruia după faptele lui.

Psalmul lui David, cînd era el în pustiiul Iudeii. 62

1. Dumnezău Dumnezăul mieu, cătră tine mînec.

2. Însetă^{a}-te sufletul mieu, de cîte ori trupul mieu ție,

3. În pămînt pustiiu și necălcat, și fără apă. Așa întru cel sfînt arătaiu-mă ție, ca să văz putêrea ta și mărirea ta.

4. Căci mai bună e mila ta decît viețile; buzele mêle lăuda-te-vor.

5. Așa te voiu binecuvînta în viața mea, în numele tău rădica-voiu mîinile mêle.

6. Ca den seu și grăsime să să sature sufletul mieu, și cu buze de bucurie lăuda-va gura mea.

7. De-m aduceam aminte de tine preste așternutul mieu, deminețile cugetam cătră tine, căci te făcuși ajutoriul mieu.

8. Și întru acoperemîntul aripilor tale bucura-mă-voiu. Să lipi sufletul mieu dupe tine, și pre mine m-au sprejenit direapta ta.

9. Și ei în deșărt cercetară sufletul mieu; întra-vor în cêle mai de jos ale pămîntului; da-se-vor în mîinile sabiei, părți vulpilor vor fi.

10. Și împăratul se va veseli spre Dumnezău; lăuda-se-va tot cela ce să jură întru el, căci să astupă gura celora ce grăiesc strîmbătăți.

La săvîrșit, psalmul lui David. 63

1. Ascultă, Dumnezău, glasul mieu, cînd mă voiu ruga cătră tine; de cătră frica vrăjmașului scoate sufletul mieu.

2. Acopere-mă de cătră învăluirea celor ce viclenesc, de mulțimea celor ce fac strîmbătatea.

3. Carii au ascuțit ca sabiia limbile lor, întinseră arcul lor lucru amar, ca să săgête de tot întru cêle ascunse pre cel curat.

4. Fără vêste îl vor săgeta pre el și nu se vor spămînta. Întăriră-ș lor cuvînt hiclean.

5. Povestiră a ascunde lațu; ziseră: «Cine va vedea pre dînșii?».

6. Cercetară fărădelêgea; părăsiră cercetînd cercetări.

7. [6] Apropiia-se-va omul, și inima adîncă.

8. Și se va înălța Dumnezău. [7] Săgeata pruncilor să făcură ranele lor, și slăbiră preste dînșii limbile lor.

9. [8] Turburară-să toți carii văd pre dînșii, și să temú tot omul.

10. [9] Și pove/stiră lucrurile lui Dumnezău, și faptele lui au priceput.

Ms. 45, f. 234 v–235 r

8. Nădăjduiţi pre el toată adunarea năroadelor; vărsaţi înaintea lui inimile voastre, căce Dumnedzău ajutoriul nostru.

9. (Strigare) Însă dă nimică fiii oamenilor, minciunoşi fiii oamenilor întru cumpene, a face strîmbătate ei dentru dăşertăciune împreună.

10. Nu nădăjduiţi pre strîmbătate, şi pre jac nu poftiţi; avuţie dă va cură, nu vă puneţi aproape // inima.

11. O dată au grăit Dumnedzău, doao acêstea am audzit, căce tăriia-i a lui Dumnedzău, şi a ta-i, Doamne, mila; căce tu vei răsplăti fieştecăruia după faptele lui.

Psalmu lui David, cînd era el întru pustiiul Iudeii. 62

1. Dumnedzău Dumnedzăul mieu, cătră tine mînec.

2. Însătă sufletul mieu, cu cîte ori trupul mieu,

3. Întru pămînt pustiiu şi năcălcat, şi fără apă. Aşa întru sfîntu arătaiu-mă ţie, ca să văz putêrea ta şi mărirea ta.

4. Căce mai bună-i mila ta decît vieţi; budzele mêle lăuda-te-vor pre tine.

5. Aşa te voi binecuvînta întru viaţa mea, întru numele tău rădica-voi mîinile mêle.

6. Ca dentru seu şi grăsime să să sature sufletul mieu, şi cu budze de bucurie lăuda-va gura mea.

7. Dă-mi aduceam aminte de tine[1] pre stratul mieu, întru mînecături cugetam cătră tine, căce te făcuşi ajutoriul mieu

8. Şi întru acoperemîntul aripilor tale bucura-mă-voi. Lipi-să sufletul mieu den napoia ta, şi[2] mie sprăjini-mi dreapta ta.

9. Şi ei întru dăşert cercetară sufletul mieu; întra-vor în cêle prea de gios a pămîntulu. Da-să-vor în mîinile sabiei, părţi a vulpilor vor fi.

10. Şi împăratul să va veseli pre Dumnedzău; lăuda-să-va tot cela ce jură întru el, căce să astupă gura celora ce grăiesc pre strîmbul.

La săvîrşit, psalmu lui David. 63

1. Ascultă, Dumnedzău, glasului mieu, cînd mă voi ruga cătră tine; de cătră frica nepriêtenului scoate sufletul mieu.

2. Acoperi-mă de cătră înturnarea celora ce vicleneșc, de mulţimea celora ce fac strîmbătatea.

3. Carii au ascuţit ca sabiia limbile lor, întinsără arcul lor lucrul amar, ca să săgête de tot[1] întru cêle ascunse pre cel curat.

4. Fără de vêste îl va săgeta de tot pre el, şi nu să vor spămînta[2]. Întăriră şie cuvînt viclean.

5. Povestiră a ascunde laţ; dziseră: «Cine-i va vedea pre înşi?».

6. Cercetară fărădălêgea; părăsiră cercetînd cercetări.

7. [6] Apropia-să-va omul, şi inima adîncă.

8. Şi să va înălţa Dumnedzău. [7] Săgeată a pruncilor să făcură ranele lor, şi slăbiră preste înşi limbile lor.

9. [8] Întristară-să toţi carii vădu pre înşi, şi să temu tot omul.

10. [9] Şi vestiră faptele lui Dumnedzău, şi lucrurile lui au priceput.

Ms. 4389, f. 279 v–280 r

8. [9] Nădăjduiţi pre dînsul toată strînsura nărodului; vărsaţi inimile voastre înaintea lui, că Dumnezeu (iaste) ajutătoriul nostru.

9. [10] Însă de nimică[3] feciorii oamenilor, mincinoşi feciorii oamenilor în cumpene, ca să facă nedireptate ei den dăşărtăciune// dempreună.

10. [11] Nu vă nădăjduiţi pre nedireptate şi nu poftiţi spre jăfuire; de va cură bogăţiia, nu vă adaogeţi inimile.

11. [12] O dată au grăit Dumnezeu, a doaoa aceasta am auzit, că tăriia a lui Dumnezeu (iaste). [13] Şi mila a ta, Doamne. Că tu vei plăti fieştecăruia după faptele lui.

[1] Cîntecul lui David, cînd au fost el în pustiia Iudeei. 62

1. [2] Dumnezeule Dumnezeul mieu, cătră tine mînec.

2. Însetoşă cătră tine sufletul mieu, cît de multe ori ţie carnea mea,

3. În pămînt pustiiu şi neumblat, şi fără de apă. Aşa întru cel sfînt m-am arătat ţie, ca să văz putêrea ta şi slava ta.

4. Că mai bună iaste mila ta decît viiaţa; buzele mêle te lăudară.

5. Aşa bine te voiu cuvînta în viiaţa mea, de numele tău voiu rădica mîinile mêle.

6. Să se umple sufletul mieu ca de untură şi de unsoare, şi să te laude gura mea cu buze de bucurie.

7. De mi-am adus aminte de tine în aşternutul mieu, întru mînecări m-am învăţat în tine, că ai fost ajutoriul mieu.

8. Şi mă voiu bucura în acoperemîntul aripilor tale. [9] Lipitu-se-au sufletul mieu după tine, şi pre mine m-au luat direapta ta.

9. [10] Iară ei în dăşărt au cercat sufletul mieu; să între în cêle de dăsuptul pămîntului. [11] Da-se-vor în mîinile sabiei, fi-vor partea[1] vulpilor.

10. [12] Iară împăratul se va veseli de Dumnezeu; lăuda-se-va tot cela ce se jură într-însul, că se-au astupat gurile celor ce grăiesc nedireptate.

[1] În sfîrşit, cîntecul lui David. 63

1. [2] Ascultă, Dumnezeule, glasul mieu, cînd mă voiu ruga cătră tine; ia[1] sufletul mieu den frica vrăjmaşului.

2. [3] Acopere-mă de adunătura celor ce fac hicleşuguri, de mulţimea celor ce fac nedireptate.

3. [4] Că au ascuţit limbile lor ca o sabie, întins-au arcul său lucru amar. [5] Să săgête pre cel nevinovat în cêle ascunse.

4. [6] Săgeta-l vor fără de vêste[2], şi nu se vor tême; întărit-au lor cuvînt hiclean.

5. Povestit-au să ascunză laţ; zis-au: «Cine-i va vedea?».

6. [7] Cercară fărădelegiuirea; periră ceia ce ispitiia ispitiri.

7. Apropiia-se-vor omul, şi inima adîncă.

8. Şi se va înălţa Dumnezeu. Săgeţile copiilor au fost vătămările lor. [9] Şi slăbiră limbile lor asupra lor,

9. Şi se turburară toţi ceia ce i-au văzut, [10] Şi se-au temut tot omul.

10. Şi au spus lucrurile lui Dumnezeu, şi au înţeles faptele lui.

Versiunea modernă

8. Voi care sînteţi adunarea poporului său, nădăjduiţi în el, lăsaţi inimile voastre să se reverse înaintea lui. El este ajutorul nostru.

9. Deşertăciune sînt fiii oamenilor, mici sau mari. În balanţă se înalţă, toţi împreună sînt mai uşori ca o adiere, sînt deşertăciune.

10. Nu vă încredeţi în strîmbătate, nu jefuiţi. Bogăţia de creşte, nu lipiţi inima de ea.

11. Am auzit pe Domnul vorbind deseori: puterea este a lui Dumnezeu. Da, Doamne, dar şi credinţă. Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele sale.

Psalmul 62. Al lui David

1. Dumnezeule, Dumnezeul meu,

2. După tine sufletul meu e însetat. Suspină după tine trupul meu,

3. Ca un pămînt fără de apă, pustiu şi neumblat. La locul sfinţit, mă arăt ţie ca să cunosc puterea şi slava ta.

4. Dragostea ta e mai bună decît viaţa. Buzele mele te vor lăuda.

5. Aşa te voi binecuvînta în viaţa mea, în numele tău voi ridica mîinile să mă rog.

6. Tu mă fericeşti ca la un ospăţ, să mă satur, cu buze de bucurie să te laud.

7. Mi-aduc aminte de tine noaptea în aşternutul meu, dimineaţa mă gîndesc la tine, ajutorul meu.

8. Sub acoperămîntul aripilor tale cînt şi mă veselesc. Dreapta ta mă sprijină, sufletul meu s-a lipit de tine.

9. Cei ce au căutat sufletul meu şi m-au prigonit, vor cădea în împărăţia morţii! Vor trece prin sabie, ca să rămînă hrana vulpilor.

10. Bucuria împăratului este la Dumnezeu. Fericiţi cei ce iau pe Dumnezeu drept martor la jurămînt. Gura celor ce grăiesc nedreptăţi li se va astupa.

Psalmul 63. Al lui David

1. Ascultă, Dumnezeule, glasul rugăciunii mele cînd strig după tine. Scoate sufletul meu din frica vrăjmaşului.

2. Scapă-mă de mulţimea celor ce uneltesc şi lucrează fărădelegea.

3. Limbile lor sînt săbii ascuţite, arcul lor otrăvit e întins spre cel nevinovat.

4. Ca să-l săgeteze din ascunzişuri, cutezători îl vor ochi pe el fără de veste; gîndul lor e viclean şi amar.

5. S-au sfătuit să ne pună capcane şi au spus: «Cine o să ne vadă?»

6. Dar fărădelegile iscodite au pierit cînd le iscodeau.

7. Dumnezeu se înalţă ca să pătrunde înăuntrul omului şi în adîncimea inimii lui.

8. Săgeţile lui Dumnezeu le-au făcut răni grele. Limbile lor au slăbit.

9. Cei ce au văzut aceasta se miră şi se înfricoşează.

10. Dar ei au înţeles faptele lui Dumnezeu şi îl vor vesti peste tot.

Biblia 1688, pag. 401, col. II

11. [10] Veseli-se-va cel dirept întru Domnul, şi va nădejdui spre el, şi se vor lăuda toţi cei direpţi la inimă. Slava.

CATHISMA 9. La săvîrşit, psalm cîntării lui David (cîntare a Ieremiei şi a lui Iezichiil, a nemerniciei nărodului, cînd vrea să iasă). 64

1. Ţie ţi să cuvine laudă, Dumnezăule, în Sion, şi ţie ţi se va răsplăti rugăciune în Ierusalim.

2. Ascultă ruga mea, cătră tine tot trupul va veni.

3. Cuvintele celor fără de lêge întăriră preste noi, şi necurăţiile noastre tu vei ierta.

4. Fericit pre carele ai ales şi l-ai luat; lăcui-va în curţile tale.

5. Sătura-ne-vom întru bunătăţile casii tale; sfîntă e besêreca ta minunată[1] cu direptate.

6. Ascultă pre noi, Dumnezău, mîntuitoriul nostru, nădêjdea tuturor marginilor pămîntului şi a celor den mare departe.

7. Gătind munţii cu vîrtutea lui, încins cu putêre; cela ce turbură chitul mării; sunetele valurilor ei cine le va suferi!

8. Turbura-se-vor limbile, şi se vor spămînta ceia ce lăcuiesc marginile de cătră sêmnele tale; ieşirile de dimineaţă şi de sară vei înfrumuseţa.

9. Socotiş pămîntul şi-l îmbătaş pre dînsul, înmulţiş a-l îmbogăţi pre el.

10. Rîul lui Dumnezău să împlu de ape; gătiş hrana lor, căci aşa e gătirea.

11. Brazdele lui îmbătă-le, înmulţêşte naşterile lui, cu picăturile lui veseli-se-va răsărind.

12. Blagoslovi-vei cununa anului bunătăţii tale, şi cîmpii tăi împlea-se-vor de grăsime.

13. Îngrăşa-se-vor cêle frumoase ale pustiiului, şi cu bucurie dealurile se vor încinge.

14. Îmbrăcară-se berbecii oilor, şi văile vor înmulţi grîul; strigavor, pentru că vor lăuda.

La săvîrşit, cîntarea palmului învierilor. 65

1. Clicuiţi Domnului tot pămîntul. Cîntaţi dară numelui lui, daţi mărire laudei lui.

2. Ziceţi lui Dumnezău: Foarte-s înfricoşate lucrurile tale! Cu mulţimea tăriei tale, minţi-te-vor vrăjmaşii tăi.

3. Tot pămîntul închine-se ţie, şi cînte ţie, cînte dară numelui tău, Prea Înalte.

4. (Strigare) Veniţi şi vedeţi lucrurile lui Dumnezău, cît e de înfricoşat în sfaturi mai mult decît fiii oamenilor.

5. Cel ce întoarce marea spre uscat, în rîu vor trêce cu piciorul; acolo ne vom veseli spre el.

6. Celui ce biruiêşte cu putêrea lui veacul, ochii lui preste limbi privescu, cei ce amărăscu nu se înalţe întru sine.

7. (Strigare) Binecuvîntaţi, limbilor, pre Dumnezăul nostru, şi ascultaţi glasul laudei lui.

8. Celui ce au pus sufletul/ mieu în viaţă, şi n-au dat spre clătire picioarele mêle.

Ms. 45, f. 235 r–235 v

11. [10] Veseli-să-va dreptul întru Domnul, și va nădăjdui pre el, și să vor lăuda toți cei drepți la inimă. Slava[3].

CATHISMA 8[1]. La săvîrșit, psalmu cîntării lui David, cîntare a Ieremiei și a lui Iezichiil, a nărodului nemernicirei, cînd vrea să iasă[2]. 64

1. Ție ți să cuvine laudă, Dumnedzău, în Sion, și ție ți să va răsplăti rugăciune în Ierusalim[3].

2. Ascultă ruga mea, cătră tine tot trupul va veni.

3. Cuvintele acelora fără de lêge învinciră[4] preste noi, și necurățiilor noastre tu vei ierta.

4. Fericit pre carele ai ales și l-ai luat; lăcu-i-va întru ogrăzile tale.

5. Sătura-ne-vom întru bunătățile casii tale; sfîntă-i bisêreca ta minunată cu dreptate.

6. Ascultă pre noi, Dumnedzău, mîntuitoriul nostru, nădêjdea a tuturor marginilor pămîntului și a celora den mare departe.

7. Gătind munții cu vîrtutea lui, încins cu silă; cela ce turburi chítosul[5] mării; sunetile valurilor ei cine le va suferi![6]

8. Turbura-să-vor limbile, și să vor spămînta ceia ce lăcuiesc marginile[7] de cătră sêmnele tale; ieșirile de dimineață și de sară vei înfrîmsăța.

9. Socotiși pămîntul și-l îmbătași pre îns, înmulțiși a îmbogăți pre el;

10. Rîul lui Dumnedzău să împlu de ape; gătiși hrana lor, căce așa-i gătirea.

11. Brazdele lui îmbată, înmulțêște nașterile lui, cu picăturile lui veseli-să-va răsărind.

12. Blagoslovi-vei cununa anului bunătății tale, și cîmpii tăi implea-se-vor de grăsime.

13. Îngrășa-să-vor frumoasele pustiiului, și bucurie dealurile să vor încinge.

14. Îmbrăcară-să berbecii oilor, și văile vor înmulți grîul; striga-vor, pentru că vor laudă.

La săvîrșit, cîntarea psalmului învierilor. 65

1. Clicuiți Domnului tot pămîntul. Cîntați dară numelui lui, dați mărire laudei lui.

2. Dziceți lui Dumnedzău: Cît sînt înfricoșate faptele tale! Cu mulțimea tăriei tale minți-vor vrăjmașii tăi.

3. Tot pămîntul închine-se ție, și cînte ție, cînte dară[1] numelui tău, Prea Înalte.

4. (Strigare) Veniți și să vedeți faptele lui// Dumnedzău, cîtu-i[2] înfricoșat întru sfaturi mai mult decît fiii oamenilor.

5. Cela ce întoarce maarea[3] spre uscat, întru rîu vor trêce cu piciorul[4]. Acolo ne vom veseli preste el.

6. Celuia ce biruiêște cu putêrea lui vacu lui, ochii lui preste limbi privăsc, ceia ce amărăsc nu să înalțe întru sine.

7. (Strigare) Binecuvîntați, limbilor, pre Dumnedzăul nostru, și ascultați glasul laudei lui.

8. Celuia ce au pus sufletul mieu la viață, și ce n-au dat spre clătire picioarele mêle.

Ms. 4389, f. 280 r–280 v

11. Veseli-se-va cel direpț de Domnul și se va nădăjdui într-însul, și se vor lăuda toți cei direpți cu inima. Slava.

[1] Șăderea 9. În sfîrșit, cîntecul cîntării lui David, cîntecul Ieremiei și al lui Iezechiil, al mutării nărodului, cînd vrea să iasă. 64

1. [2] Ție, Dumnezeule, ți se cade cîntare în Sion, și ție se vor da rugăciuni în Ierusalim.

2. [3] Ascultă rugăciunea mea, cătră tine va veni toată carnea.

3. [4] Cuvintele celor fărădelegiuitori ne-au biruit, și necurățiile noastre tu le vei curăți.

4. [5] Fericit cela ce l-ai ales și l-ai luat să sălășuiască în curțile tale.

5. Umplea-ne-vom în bunătățile casii tale; sfîntă (iaste) bisêrica ta. [6] Minunată[1] cu direptul.

6. Ascultă-ne, Dumnezeule, mîntuitoriul nostru, nădêjdea tuturor marginilor pămîntului și a celor ce sînt pre mare dăparte.

7. Cela ce gătești munții cu tăriia ta, încins cu putêre. [8] Cela ce turburi adîncul mării; sunetul valurilor ei cine le va răbda!

8. Turbura-se-vor limbile. [9] Și se vor tême ceia ce lăcuiesc pre margini de sêmnele tale; ieșirile dimineței și ale serii le vei înfrumuseța.

9. [10] Cercetat-ai pămîntul și l-ai îmbătat, înmulțit-ai a-l îmbogăți.

10. Rîul lui Dumnezeu se-au umplut de ape; gătit-ai hrana lor, că așa iaste gătirea.

11. Îmbată brazdele lui, roadele[2] lui înmulțêște, în picăturile lui se va veseli răsărind.

12. Blagoslovi-vei cununa anului bunătății tale, și cîmpii tăi se vor umplea de grăsime.

13. Îngrășa-se-vor cêle frumoase ale pustiei, și dealurile se vor încinge cu bucurie.

14. Îmbrăcatu-se-au berbecii oilor, și văile[3] vor înmulți grîul; striga-vor, pentru că vor cînta.

[1] În sfîrșit, cîntare, cîntecul învierii. 65

1. [2] Chiuiți Domnului tot pămîntul și cîntați numelui lui; dați slavă laudei lui.

2. [3] Ziceți lui Dumnezeu: Cît (sînt) de înfricoșate lucrurile tale! În mulțimea puterii tale vor minți ție vrăjmașii tăi.

3. [4] Tot pămîntul să se închine ție, și să cînte ție, și să cînte numelui tău, Înaltule.

4. [5] Veniți și vedeți lucrurile lui Dumnezeu, cît (iaste) mai înfricoșat în sfaturi decît feciorii omenești.

5. [6] Cela ce întoarce marea în uscăciune, prin rîu vor trêce cu picioarele; acolo ne vom veseli de dînsul.

6. [7] Cela ce stăpînește cu putêrea sa veacurile. Ochii lui cautză spre limbi, ceia ce amărăsc// să nu se înalțe întru sine.

7. [8] Binecuvîntați, limbilor, pre Dumnezeul nostru, și face să fie auzit glasul laudei lui.

8. [9] Cela ce au pus sufletul mieu în viață, și picioarele mêle nu le-au dat în clătire.

Versiunea modernă

11. Se va bucura cel drept de Domnul și va nădăjdui în el. Cei drepți la inimă vor fi lăudați.

Psalmul 64. Al lui David

1. Ție ți se cuvine cîntare, Dumnezeule în Sion, ți se va împlini făgăduința în Ierusalim.

2. Ascultă rugăciunea mea, către tine tot omul va merge.

3. Cuvintele celor fără de lege ne-au covîrșit, ne vei șterge greșelile noastre.

4. Fericiți sînt aceia pe care tu i-ai ales ca oaspeți în curțile tale.

5. Noi vrem să gustăm toate bunătățile din casa ta, din templul tău minunat.

6. Auzi-ne pe noi, Dumnezeule, mîntuitorul nostru, nădejdea tuturor pînă la marginile pămîntului și mai departe, pe mare.

7. Cela ce, încins fiind cu putere, așezi munții și adîncul mării și potolești vuietul valurilor.

8. Neamurile se frămîntă și cei de la margine se înspăimîntă, dar tu veselești ieșirile dimineții și ale serii.

9. Tu te îngrijești de pămînt, roadele sale vor spori răsărind.

10. Albia pîrăului din Sion se va umple cu apă și-i vei hrăni după obiceiul tău.

11. Ei îți vor mulțumi cu primele picături de ploaie.

12. Tu vei binecuvînta cununa anului în bunătatea ta, cîmpiile tale se vor bucura de roade bogate.

13. Pustiul se va preface în pășuni grase, dealurile vor răsuna de cîntări.

14. Pe tăpșan vor paște oi și pe văi se va înmulți grîul. Și toți se vor bucura.

Psalmul 65. Al lui David

1. Strigați lui Dumnezeu tot pămîntul! Cîntați numele lui; dați slavă laudei lui!

2. Ziceți lui Dumnezeu: ce înfricoșătoare sînt lucrurile tale! Pentru măsura puterii tale te vor linguși vrăjmașii tăi.

3. Tot pămîntul să se închine ție și să cînte numele tău.

4. Veniți și vedeți facerile lui Dumnezeu cel înfricoșător în sfaturi mai mult decît fiii lui Adam.

5. El a prefăcut marea în uscat, iar noi am trecut, veselindu-ne, dincolo.

6. Cu puterea sa el stăpînește timpul. El privește spre neamuri, să nu se răzvrătească și să nu se înalță întru sine.

7. Binecuvîntați, neamuri, pe Dumnezeul nostru, să se audă glasul laudei peste tot.

8. El a dat sufletului meu viață și a păzit să nu mă clatin.

міеꙋ ꙟкїацъ, шѝ неꙋдат єрѣ кѫтъріре пинтъ-
ѳ реле мѣле. Кѫче нѣи ѫспититъ прѣ нои дꙋ-
нєзъꙋле, лъмꙋритꙋнѣи прѣ нои кꙋм сълъмꙋрѣ-
і ще арџинтꙋль. Бъгашине прѣ нои ꙟлацꙋ,
пꙋсаи некаꙁꙋри прѣ ꙋмъръль ностру, ꙟкъле-
катаи ѡамени прѣсте капетеле ноастре.
аі Трекꙋм прен фок, шѝ апъ, шѝ нѣи скос прѣ
ві нои ла рѫпаѡс. Ꙟтраво ꙟкаса та, кꙋ ар-
дери де тот, дацїво рꙋџиле мѣле каре ꙋꙋ ѡсе-
гі бит бꙋꙁеле мѣле. Ши ꙋꙋ грѫит гꙋра мѣ
ді ꙟнекаꙁꙋль міеꙋ. Ардери де тот кꙋмъдꙋ-
хъ адꙋчецво цїе, кꙋтъмъе, шѝ кꙋ бербечи,
еі адꙋчецво бои кꙋ цапи. (Стригаре) Венїци
де аскꙋлтаци шѝ вои повести воаѡ, тоци чѣ-
ѧче тем де дмнꙁъꙋ, кѫте ꙋꙋ фъкꙋт сꙋфле
ѕі тꙋлꙋи міеꙋ. Кѫтръ дѫнсꙋль кꙋ гꙋра мѣ
ам стригат, шѝ ам ꙟнълцат сꙋпт лим-
зі ба мѣ. Стрѫмбътате де ведеам ꙟ инима
иі мѣ, съ нꙋ мъ аскꙋлте дмнꙋль. Пентрꙋ а-
чѣѧ аскꙋлтъмъ дмнꙁъꙋ, лꙋѡ аминте гла-
ѳі сꙋлꙋи рꙋгъчꙋнїи мѣле. Благословит дмнꙋль ка-
реле нꙋꙋ депъртат рꙋгъчꙋнѣ мѣ, шѝ мила
лꙋи де кѫтръ мине.

Ла съвѫршит ꙟтрꙋ лаꙋде пъламꙋль
кѫнтърїи лꙋи двдь, ѯѕ.

а Дмнꙁъꙋ съне кроцꙋ прѣ нои, шѝ съне бла-
гословѣскъ прѣ нои, сълꙋминѣꙁе фаца
лꙋи спре нои, шѝ съне милꙋѧскъ прѣ нои.
в Ка съ кꙋноащем прѣ пъмѫнт калѣ та
ꙟтоате лимбиле мѫнтꙋирѣ та.
г Мъртꙋрисаскъсе цїе, нороаделе, дмнꙁъꙋле, мър-
д тꙋрисаскъсе цїе нороаделе тоате. Веселѣ-
скъсе, шѝ съ бꙋкꙋре лимбиле, кѫче вей жꙋдека
нороаделе кꙋ дирептате, шѝ лимби ꙟпъмѫнт
е вей повъцꙋи. (Стригаре) Мъртꙋрисаскъсе
цїе нороаделе дмне, мъртꙋрисаскъсе цїе нороаделе
тоате, пъмѫнтꙋль аꙋдат роада лꙋи, блгсло-
вѣскъ прѣ нои дмнꙁъꙋ, дмнꙁъꙋль ностру.
ѕ Блгсловѣскъ прѣ нои дмнꙁъꙋ, шѝ съ съ спъмѫнтѣꙁе
де єль тоате марџиниле пъмѫнтꙋлꙋи. Сла.

Ла съвѫршитꙋль кѫнтърїи пъламꙋль
лꙋи давидь, ѯз.

а Скоалесе Дмнꙁъꙋ, шѝ рѫсипѣскъсе връж-
машїи лꙋи, шѝ фꙋгъ де кѫтръ фаца
лꙋи чей чель ꙋрѫскꙋ прѣ дѫнсꙋль.
в Кꙋм липсѣще фꙋмꙋль съ липсаскъ, кꙋм
съ топѣще чара де кѫтръ фаца фокꙋ-
лꙋи, аша вор пери пъкътошїи де кѫтръ фаца
г лꙋи дмнꙁъꙋ. Ши дирепцїи веселѣскъсе съ
бꙋкꙋресе ꙟнаинтѣ лꙋи дмнꙁъꙋ, ꙟфрꙋмсъцѣꙁесе
д кꙋ веселїе. Кѫнтаци лꙋи дмнꙁъꙋ, певецꙋ-
ици нꙋмелꙋи лꙋи, фачеци кале челꙋи че є ꙟкъ-
лекат прѣ апꙋсꙋри. дѡмнꙋль нꙋмеле лꙋи.
е Ши въ бꙋкꙋраци ꙟнаинтѣ лꙋи, тꙋрбꙋресе де кѫ-
тръ фаца лꙋи, пъринтелꙋи челорь съраци, шѝ
ѕ жꙋдекъторїꙋль въдꙋвелорь. Дмнꙁъꙋ ꙟло-
кꙋль чель сфѫнт алꙋи, дмнꙁъꙋ лъкꙋѣще прѣ
з чей че сѫнт ꙟтрꙋнкип ꙟкасъ. Скоцѫндь
прѣ чей ден ѡбеꙁи кꙋ витежїе, ашиждирѣ прѣ

Biblia 1688, pag. 402, col. I

9. Căce ne-ai ispitit pre noi, Dumnezăule, lămuritu-ne-ai pre noi cum să lămurêşte argintul.

10. Băgaşi-ne pre noi în laţu, pus-ai necazuri pre umărul nostru,

11. Încălecat-ai oameni preste capetele noastre. [11] Trecum pren foc, şi apă, şi ne-ai scos pre noi la răpaos.

12. Întra-voiu în casa ta cu arderi de tot, da-ţi-voiu rugile mêle,

13. Carele au osebit buzele mêle. [13] Şi au grăit gura mea în necazul mieu.

14. Arderi de tot cu măduhă aduce-ţ-voiu ţie, cu tămîie şi cu berbeci, aduce-ţ-voiu boi cu ţapi.

15. (Strigare) Veniţi de ascultaţi, şi voiu povesti voao, toţi ceia ce să tem de Dumnezău, cîte au făcut sufletului mieu.

16. Cătră dînsul cu gura mea am strigat şi am înălţat supt limba mea.

17. Strîmbătate de vedeam în inima mea, să nu mă asculte Domnul.

18. Pentru acêea ascultă^(c)-mă Dumnezău, luo aminte glasului rugăciunii mêle.

19. Blagoslovit Domnul, carele n-au depărtat rugăciunea mea şi mila lui de cătră mine.

La săvîrşit, întru laude. Psalmul cîntării lui David. 66

1. Dumnezău să ne cruţe pre noi, şi să ne blagoslovească pre noi să luminêze faţa lui spre noi, şi să ne miluiască pre noi.

2. Ca să cunoaştem pre pămînt calea ta, în toate limbile mîntuirea ta.

3. Mărturisască-se ţie noroadele, Dumnezăule, mărturisască-se ţie noroadele toate.

4. Veselească-se şi să bucure limbile, căce vei judeca noroadele cu direptate, şi limbi în pămînt vei povăţui.

5. (Strigare) Mărturisască-se ţie noroadele, Doamne, mărturisască-se ţie noroadele toate[1]. Pămîntul au dat roada lui.

6. Blagoslovească pre noi Dumnezău, Dumnezăul nostru. [6] Blagoslovească pre noi Dumnezău, şi să să spămîntêze de el toate marginile pămîntului. Slava.

La săvîrşitul cîntării, psalmul lui David. 67

1. Scoale-se Dumnezău şi rîsipească-se vrăjmaşii lui, şi fugă dė cătră faţa lui cei ce-l urăscu pre dînsul.

2. Cum lipsêşte fumul să lipsască; cum să topêşte ceara de cătră faţa focului, aşa vor peri păcătoşii de cătră faţa lui Dumnezău.

3. Şi direpţii veselească-se, bucure-se înaintea lui Dumnezău, înfrumsăţêze-se cu veselie.

4. Cîntaţi lui Dumnezău, peveţuiţi numelui lui, faceţi cale celui ce e încălecat pre apusuri, Domnul numele lui.

5. Şi vă bucuraţi înaintea lui. Turbure-se de cătră faţa lui, părintelui celor săraci şi judecătoriul văduvelor.

6. Dumnezău în locul cel sfînt al lui; Dumnezău lăcuiêşte pre cei ce sînt într-un chip în casă.

7. Scoţînd pre cei den obezi cu vitejie, aşijdirea pre/ cei ce amărăscu, pre cei ce lăcuiesc în mormînturi.

Ms. 45, f. 235 v

9. Căce ne-ai ispitit pre noi, Dumnedzău, lămuritu-ne-ai pre noi cum să lămurêşte argintul.

10. Băgaşi-ne pre noi la laţ, pus-ai năcazuri pre umărul nostru.

11. Încălecat-ai oameni preste capetile noastre. [11] Trecum pren foc şi apă, şi ne-ai scos pre noi la răpaos.

12. Între-voi în casa ta cu arderi de tot, da-ţi-voi rugile mêle,

13. Carele au usăbit budzele mêle. [13] Şi au grăit gura mea întru năcazul mieu.

14. Arderi de tot înmăduhate[5] aduce-ţi-voi ţie; cu tămîie şi berbeci, aduce-ţi-voi boi cu ţapi.

15. (Strigare) Veniţi de ascultaţi, şi voi povesti voao[6], toţi ceia ci să tem de Dumnedzău, cîte au făcut sufletului mieu.

16. Cătră îns cu gura mea am strigat şi am înălţat supt limba mea.

17. Strîmbătate dă vedeam întru inima mea, să nu asculte mie[7] Domnul.

18. Pentru acêea ascultă[α]-mă Dumnedzău, luă aminte glasului rugăciunei mêle.

19. Blagoslovit Dumnedzău, carele n-au dăpărtat rugăciunea mea şi mila lui de cătră mine.

La săvîrşit, întru laude.
Psalmu cîntării lui David[1]. 66

1. Dumnedzău să să îndure spre noi şi să ne blagoslovască pre noi, luminêdze faţa lui spre noi, şi ne miluiască pre noi.

2. Ca să să cunoască pre pămînt calea ta, întru toate limbile mîntuitoriul tău.

3.[2] Mărturisască-să ţie năroadele, Dumnedzău, mărturisască-să ţie năroadele toate!

4. Veselească-să şi să bucure limbile, căce vei judeca năroadele cu dreptate, şi limbi întru pămînt vei povăţui.

5. (Strigare) Mărturisască-să ţie năroadele, Dumnedzău, mărturisască-să ţie năroadele toate. Pămîntul au dat roada lui.

6. Blagoslovască pre noi Dumnedzău, Dumnedzăul nostru. Blagoslovască pre noi Dumnedzău, şi să să spămîntêdze de el toate marginile pămîntului. Slava[3].

La săvîrşitul cîntării. Psalmu lui David. 67

1. Scoale-să Dumnedzău şi să răşchire nepriêtenii lui, şi fugă de cătră faţa lui ceia ce-l urăsc pre însul.

2. Cum lipsêşte fumul să lipsască; cum să topêşte ceara de cătră faţa focului, aşa vor peri păcătoşii de cătră faţa lui Dumnedzău.

3. Şi drepţii să să veselească, bucure-se înaintea lui Dumnedzău, înfrîmsăţăşadze-se cu veselie.

4. Cîntaţi lui Dumnedzău, peveţuiţi numelui lui, faceţi cale celuia ce-i încălecat pre apusuri, Domnul numele lui.

5. Şi vă bucuraţi înaintea lui. Turbure-se de cătră faţa lui părintelui sărăimanilor[1] şi judecătoriului văduilor.

6. Dumnedzău în locul cel sfînt al lui; Dumnedzău lăcuiêşte pre ceia ce-s de un nărav în casă,

7. Scoţînd pre cei den obezi cu vitejie, aşijderea pre[2] ceia ce amărăsc, pre ceia ce lăcuiesc în mormînturi.

Ms. 4389, f. 280 v

9. [10] Că ne-ai ispitit, Dumnezeule, lămuritu-ne-ai cum se lămurêşte argintul.

10. [11] Băgatu-ne-ai în cursă; pus-ai scîrbe în spinarea[1] noastră.

11. [12] Pus-ai oameni preste capetele noastre; trecut-am pren foc şi pren apă, şi ne-ai scos în odihnă.

12. [13] Întra-voiu în casa ta cu ardere de tot, ţie voiu da rugăciunile mêle.

13. [14] Cêle ce au zis buzele mêle şi au grăit gura mea în scîrba mea.

14. [15] Arderile de tot cêle înmăduhate[2] voiu rădica ţie, cu cădire[3] şi berbeci, aduce-voiu ţie boi cu ţapi.

15. [16] Veniţi de ascultaţi, şi voiu spune voao, toţi ceia ce vă têmeţi de Dumnezeu, cîte au făcut sufletului mieu.

16. [17] Strigaiu cătră dînsul cu gura mea şi înălţaiu supt limba mea.

17. [18] De am văzut nedireptate în inima mea, să nu mă auză Domnul.

18. [19] Pentr-acêea m-au ascultat Dumnezeu şi au băgat în seamă glasul rugăciunii mêle.

19. Bine iaste cuvîntat Dumnezeu, cela ce n-au dăpărtat rugăciunea mea şi mila sa de la mine.

[1] În sfîrşit, în cîntări.
Cîntecul cîntării lui David. 66

1. [2] Dumnezeule, îndură-ne şi bine ne cuvintează, luminează faţa ta asupra noastră şi ne miluiêşte.

2. [3] Ca să cunoaştem pre pămînt calea ta, în toate limbile mîntuirea ta.

3. [4] Să se mărturisească nărodul ţie, Dumnezeule, să se mărturisească ţie tot nărodul.

4. [5] Să se bucure şi să se veselească limbile, că judeci nărodul pre direptate, şi limbile le vei povăţi pre pămînt.

5. [6] Să se mărturisească nărodul ţie, Dumnezeule, să se mărturisească ţie tot nărodul. Pămîntul au dat roada sa.

6. [7] Binecuvintează pre noi, Dumnezeule, Dumnezeul nostru. [8] Binecuvintează pre noi, Dumnezeule, şi să se teamă de dînsul toate marginile pămîntului. Slava.

[1] În sfîrşit, cîntecul cîntării lui David. 67

1. [2] Să se scoale[1] Dumnezeu şi să se rîsipească vrăjmaşii lui, şi să fugă de faţa lui ceia ce-l urăsc.

2. [3] Să piêie cum piêre fumul; cum se topêşte ceara de faţa focului, aşa să piêie cei păcătoşi de la faţa lui Dumnezeu.

3. [4] Iară cei direpţi să se bucure şi să se veselească înaintea lui Dumnezeu, să se îndulcească în veselie.

4. [5] Să cîntaţi lui Dumnezeu, cîntaţi numelui lui, să faceţi cale celui ce se-au suit pre apusuri, Domn numele lui.

5. Şi vă bucuraţi înaintea lui. Să se turbure de faţa lui, [6] Tatălui săracilor şi judecătoriului văduvelor.

6. Dumnezeu în locul său cel sfînt. [7] Dumnezeu sălăşluiêşte pre ceia ce sînt într-un gînd în casă.

7. Cela ce scoate pre ceia den obêde cu bărbăţie, aşijderea pre ceia ce amărăsc pre carii lăcuiesc în mormînturi.

Versiunea modernă

9. Dumnezeule, ne-ai pus la încercare, cu foc şi ne-ai curăţat precum se lămureşte argintul.

10. Tu ne-ai întins capcane şi ai vrut să pui tot necazul pe umerii noştri.

11. Ai trimis oameni să ne calce în tină; după ce am trecut prin foc şi prin apă, ne-ai scos la odihnă.

12. Cu arderile de tot voi intra în casa ta ca să împlinesc făgăduinţele mele,

13. Pe care, în necaz, le-au rostit buzele mele şi gura mea le-a cuvîntat.

14. Îţi voi aduce arderi de tot, grase, berbeci pentru jertfă, boi şi ţapi. Fumul lor se va ridica spre cer.

15. Veniţi de auziţi toţi cei ce vă temeţi de Dumnezeu că vă voi povesti cîte a făcut el pentru sufletul meu.

16. Gura mea a strigat către el, laude cînta limba mea.

17. Dacă aş fi avut răutate în inimă, Domnul nu m-ar fi auzit.

18. Dumnezeu m-a ascultat şi la glasul rugăciunii mele a luat aminte.

19. Binecuvîntat este Dumnezeu care n-a dispreţuit rugăciunea mea, ci mi-a dăruit dragostea sa.

Psalmul 66. Al lui David

1. Dumnezeule, milostiveşte-te, întoarce lumina feţei tale spre noi.

2. Toate neamurile să cunoască pe pămînt calea ta, slobozirea şi mîntuirea noastră.

3. Pe tine te vor mări toate neamurile şi te vor lăuda.

4. Neamurile se vor bucura de judecata ta dreaptă ascultînd poveţile tale.

5. Toate popoarele te vor lăuda. Iată pămîntul a dat rodul său.

6. Binecuvintează-ne pe noi, Dumnezeule, Dumnezeul nostru. Teama de tine să stăpînească toate marginile pămîntului.

Psalmul 67. Al lui David

1. Să se scoale Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii lui, să fugă de la faţa lui cei ce-l urăsc pe el.

2. Să se stingă precum se stinge fumul, cum se topeşte ceara de faţa focului, aşa să piară necredincioşii de la faţa lui Dumnezeu.

3. Iar drepţii să salte şi să se bucure, înaintea lui Dumnezeu să se dezfăteze în veselie.

4. Cîntaţi lui Dumnezeu, măriţi numele lui şi pregătiţi calea celui ce străbate pustiul. Domnul este numele lui.

5. Bucuraţi-vă înaintea lui! La locul său sfînt, Domnul este părintele orfanilor şi ocrotitorul văduvelor.

6. Pe cei singuratici Dumnezeu îi aşează în casa lui.

7. El eliberează pe cei robiţi ca şi pe cei amărîţi, cei ce locuiesc în morminte.

Biblia 1688, pag. 402, col. II

8. Dumnezău, cînd ieşiiai tu înaintea norodului tău, cînd treceai în pustiiu,

9. (Strigare) Pămîntul să cutremură[α], pentru că şi ceriurile picară de cătră faţa Dumnezăului Sinaii, de cătră faţa Dumnezăului lui Israil.

10. Ploaie de bunăvoie vei osebi, Dumnezăule, moştenirii tale, şi au slăbit, şi tu vei întări pre dînsa.

11. Dobitoacele tale lăcuiescu întru ea, gătiş cu bunătatea ta săracului, Dumnezăule.

12. Domnul va da cuvînt celor ce binevestesc, cu putêre multă.

13. Împăratul puterilor al celui iubit, cu înfrumusiţarea casii să împarţă prăzi.

14. De veţi dormi în mijlocul sorţilor, aripi de porumb, ferecate cu argint, şi spatele lui cu verdeaţă de aur.

15. Cînd osebêşte Cel Ceresc împăraţi preste el, omeţi-se-vor în Selmon.

16. Muntele lui Dumnezeu, munte gras. [16] Munte închegat, munte gras.

17. Pentru ce socoţi, munţi închegaţi? [17] Muntele care au binevoit Dumnezeu să lăcuiască într-însul, pentru că şi Domnul va lăcui desăvîrşit.

18. Carul lui Dumnezeu, cu zêce mii de părţi, mii de cei ce îndireptează, Domnul întru ei, în Sinaii, în cel svînt.

19. Suişi-te întru nălţime, robiş robime, luaş dări întru oameni. [20] Pentru ca şi pre cei neascultători să lăcuieşti.

20. Domnul Dumnezeu blagoslovit. [21] Blagoslovit e Domnul în zi preste zi; să sporească noao Dumnezeu mîntuirilor noastre.

21. [22] (Strigare) Dumnezeul nostru, Dumnezeu a mîntui, şi ale Domnului Domnului ieşirile morţii.

22. [23] Însă Dumnezeu va sfărîma capetele vrăjmaşilor lui, crêştetul părului celor ce umblă întru greşalele lor.

23. [24] Zise Domnul: «Den Vasan întoarce-mă-voiu, întoarce-mă-voiu în fundurile mării.

24. [25] Pentru ca doară s-ară văpsi piciorul tău cu sînge, limba cîinilor tăi den vrăjmaş de la dînsul».

25. [26] Văzură-se îmbletele tale, Dumnezeu, îmbletele Dumnezeului mieu, Împăratului celui den cel svînt.

26. [27] Apucară boiêrii ţiindu-se de cei ce cînta în mijlocul fetişoarelor tîmpănărêţe.

27. [28] În adunări binecuvîntaţi[1] pre Dumnezeu, pre Domnul den izvoarăle lui Israil.

28. [29] Acolo Veniamin mai tînăr întru spămîntare. [30] Boiêrii Iudii povăţuitorii lor, boiêrii Zavulonului, boiêrii Nethalimului.

29. [31] Poruncêşte, Dumnezăule, puterii tale; întărêşte, Dumnezeule, aceasta carea ai făcut întru noi.

30. [32] De la bisêrica ta preste Ierusalim, ţie vor aduce împăraţii daruri.

31. [33] Ceartă hiarăle trestiei, adunarea taurilor în juncele năroadelor, ca să să închiză cei ispitiţi cu argintul.

32. [34] Rîsipêşte limbile cêlea ce vor războaiele. Veni-vor soli de la Eghipet; Ethiopia va apuca înainte mîna ei lui Dumnezeu.

33. [35] Împărăţiile pămîntului, cîntaţi lui Dumnezeu, peveţuiţi Domnului.

34. [36] (Strigare) Celuia ce/ s-au suit preste ceriul ceriului, despre răsărituri. [37] Iată va da glasul lui glas de putêre.

Ms. 45, f. 235 v–236 r

8. Dumnedzău, cînd ieşiiai tu înaintea nărodului tău, cînd treceai în pustiiu,

9. (Strigare) Pămîntul să cutremurăα, pentru că şi ceriurile picară de cătră faţa lui Dumnezău al Sinaei, de cătră faţa lui Dumnedzău Israil.

10. Ploaie de bună voie vei usăbi, Dumnedzău, moştnenirei tale, şi au slăbit, şi tu vei întări pre însă.

11. Dobitoacele tale lăcuiesc întru ea, gătişi cu bunătatea ta săracului, Dumnedzău.

12. Domnul va da cuvîntu celora ce bine vestuiesc, cu putêre multă.

13. Împăratul puterilor a celui iubit, cu înfrîmsăţarea casei să împarţă prăzi.

14. Dă veţi dormi întru mijlocul sorţilor, aripi de porîmb ferecate cu argint, şi cêle den napoia crierilor[3] lui cu gălbănare de aur.

15. Cînd usăbêşte Cel Ceresc împăraţi preste el, zăpăzi-să-vor în Selmon.

16. Măgura lui Dumnedzău, măgură grasă. [16] Măgură îmbrîndzită, măgură grasă.

17. Pentru ce socotiţi măguri îmbrîndzite? [17] Măgura carea au binevrut Dumnedzău să lăcuiască întru însă, şi Domnul va lăcui desăvîrşit.

18. Carul lui Dumnedzău cu 10.000 de părţi, mii de ceia ce îndrepteadză Domnul întru ei, în Sinain, întru cel sfînt.

19. Suişi-te întru înălţime, robişi robime, luaşi daruri întru oameni, [20] Pentru că şi pre cei neascultători să lăcuieşti.

20. Domnul Dumnedzău blagoslovit. [21] Blagoslovit Domnul dentru dzi în toată dzua; bine să-l sporească noao Dumnedzău mîntuirilor noastre.

21. [22] (Strigare) Dumnedzăul nostru, Dumnedzău a mîntui, şi a Domnului Domnului ieşirile morţii.

22. [23] Însă// Dumnedzău va frînge capetile vrăjmaşilor lui, crêştetul părului celora ce merg întru greşalele lor.

23. [24] Dzise Domnul: «Den Vasan întoarcemă-voi, întoarce-mă-voi întru fundurile[4] mării.

24. [25] Pentru ca doară s-ară văpsi piciorul tău cu sînge, limba cîinilor tăi dentru vrăjmaşi de la îns».

25. [26] Văzură-să îmbletile tale, Dumnedzău, îmbletile Dumnedzăului mieu, Împăratului celui dentru cel sfînt.

26. [27] Apucară boiêrii ţiindu-să de ceia ce cînta întru mijlocul fetişoarelor[5] tîmpănăriţe.

27. [28] În adunări binecuvîntaţi pre Dumnedzău, pre Domnul dentru izvoarăle lui Israil.

28. [29] Acolo Veniamin mai tînăr întru ieşire den sine. [30] Boiêrii Iudei povăţuitorii lor, boiêrii Zavulon, boiêrii Nefthalim.

29. [31] Porîncêşte, Dumnedzău, puterii tale; întărêşte, Dumnedzău, aceasta carea ai făcut întru noi.

30. [32] De la bisêrica ta preste Ierusalim, ţie vor aduce împăraţii daruri.

31. [33] Ceartă hiarălor trestiei, adunarea taurilor întru juncele năroadelor, ca să să închiză cei ispitiţi cu argintul.

32. [34] Răsîpêşte limbile cêlea ce vor războaiele. Veni-vor soli de la Eghiptu; Ethiopia va apuca înainte mîna ei lui Dumnedzău.

33. [35] Împărăţiile pămîntului, cîntaţi lui Dumnedzău, peveţuiţi Domnului.

34. [36] (Strigare) Celuia ce s-au suit preste ceriul ceriului, despre răsărituri. [37] Iată va da glasului lui glas de putêre.

Ms. 4389, f. 280 v–281 r

8. Dumnezeule, cînd vei ieşi înaintea nărodului tău, cînd vei trêce în pustiie.

9. Cutremuratu-se-au pămîntul, că au picat ceriurile de faţa Dumnezeului Sinaei, de faţa Dumnezeului lui Israil.

10. Ploaie de bună voie vei usebi, Dumnezeule, moşiei tale, şi au slăbit[2], iară tu o ai săvîrşit[3].

11. Dobitoacele tale vor vieluţí într-însa, gătit-ai celui sărac, Dumnezeule, cu bunătatea ta.

12. Da-va Domnul graiu celor ce vestesc bine cu putêre multă.

13. Împăratul puterilor al celui drag să împarţă jăcmănirile[4] cu frumusêţea casei.

14. De veţi dormi în mijlocul hotarălor[5], aripi de porumb fericate cu argint, şi între umerile ei în lucire de aur.

15. Cînd va împărţi Cel Ceresc împăraţii pre dînsele, omeţi-se-vor în Selmon.

16. Muntele lui Dumnezeu, munte gras, munte închiegat[6], munte gras.

17. Pentru ce gîndiţi munţi închiegaţi, muntele în care bine au voit Dumnezeu să lăcuiască într-însul, că Domnul va lăcui pînă în sfîrşit.

18. Carul lui Dumnezeu cu întunêrece de întunêrece[7]; o mie de ceia ce se crăvesc[8]. Domnul într-înşii, în Sinaia, întru cel sfînt.

19. Suitu-te-ai pre înălţime, robit-ai robie, luat-ai dări în oameni, şi să se sălăşluiască.

20. Domnul Dumnezeu cela binecuvîntat pre ceia ce nu se pleacă. [20] Binecuvîntat Domnul den zi în zi; sporească noaoă Dumnezeul mîntuirilor noastre.

21. Dumnezeul nostru, Dumnezeu a mîntui, şi ieşirile morţii ale Domnului Domnului.

22. Însă Dumnezeu va fărîma capetele vrăjmaşilor săi, crêştetul perilor în greşalele lor.

23. Zise Domnul: «Den Vasan voiu întoarce, întoarce-voiu în adîncurile mărilor.

24. Ca să se ude piciorul tău în sînge, limba cîinilor tăi den vrăjmaş de la el».

25. Fură văzute umbletele tale, Dumnezeule, umbletele Dumnezeului mieu, ale Împăratului celui den cel sfînt.

26. Mêrseră înainte boiêrii, aproape de ceia ce cîntă pren mijlocul fêtelor cenghirêse.

27. În bisêrici[9]// binecuvîntaţi pre Dumnezeu Domnul, de la izvoarăle lui Israil.

28. Acolo Veniamin mai tînăr în spaimă, boiêrii Iudei căpeteniile lor, boiêrii lui Zavolon, boiêrii lui Nethalim.

29. Porîncêşte, Dumnezeule, cu putêrea ta; întărêşte, Dumnezeule, aceasta ce ai lucrat întru noi.

30. Den bisêrica ta în Ierusalim, ţie vor aduce împăraţii pocloane[10].

31. Ceartă fierile trestiilor, strînsură de tauri în junicele nărodului, ca să închiză pre cei ispitiţi cu argint.

32. Rîsipêşte limbile cêle ce voiesc războaiele. [32] Veni-vor soli[11] de la Eghipet; Ethiopiia va trêce înainte mîna sa cătră Dumnezeu.

33. Împărăţiile pămînteşti, cîntaţi lui Dumnezeu, să cîntaţi Domnului.

34. Celui ce se-au suit pre ceriul ceriului, spre răsărituri; iată va da glasului său glasul puterii.

Versiunea modernă

8. Dumnezeule, cînd mergeai înaintea poporului tău, cînd treceai prin pustie

9. Pămîntul s-a cutremurat şi cerurile s-au topit, Sinaiul s-a clătinat în faţa Dumnezeului lui Israel.

10. Moştenirii tale slăbite, Dumnezeule, ai rînduit ploaie întăritoare.

11. Poporul tău s-a simţit acasă prin bunătatea ta, cel care ai grijă de săraci.

12. Poruncile Domnului vor fi vestite cu putere multă.

13. Împăratul puterilor va împărţi prada sa poporului iubit.

14. Dacă veţi dormi în mijlocul moştenirii voastre, aripile voastre argintate vor fi ca ale porumbiţei, iar spatele vostru va străluci ca aurul.

15. Cînd Împăratul Cel Ceresc va risipi pe regi în ţara sa, munţii Selmonului vor fi albi de zăpadă.

16. Iar muntele Vasan, cu multe piscuri, este muntele lui Dumnezeu.

17. Pentru ce, munte cu piscuri, pizmuieşti muntele în care a binevoit Dumnezeu să locuiască pînă la sfîrşit?

18. Carele lui Dumnezeu sînt mii de mii, în mijlocul lor stă Domnul pe Sinai, în locaşul său sfînt.

19. Cu mulţime de robi te sui la înălţime. Ai luat daruri de la oameni, chiar şi de la cei răsvrătiţi. Şi ai îngăduit să locuiască acolo.

20. Binecuvîntat este Domnul Dumnezeu, zi de zi. El ne ocroteşte şi ne mîntuie.

21. Dumnezeul nostru este Dumnezeul mîntuirii şi ale lui sînt ieşirile morţii.

22. Dumnezeu va sfărîma capetele pleşuve ale vrăjmaşilor săi care se lăfăiesc în greşeală.

23. Zis-a Domnul: «Din Vasan îi voi întoarce pe vrăjmaşii tăi din adîncurile mării.

24. Să se afunde piciorul tău în sîngele vrăjmaşilor tăi din care cîinii vor linge».

25. Am văzut, Dumnezeule, intrarea ta, intrarea Dumnezeului şi împăratului meu, în locaşul cel sfînt.

26. Înainte mergeau căpeteniile, după ei cei ce cîntau din strune, la mijloc, fecioarele ce băteau din timpane şi ziceau:

27. Binecuvîntaţi pe Dumnezeu în toate adunările, pe Domnul din izvoarele lui Israel!

28. În frunte mergea Veniamin cel mai tînăr dintre căpetenii, urmau cele ale lui Iuda cu învăţătorii lor, apoi căpeteniile Zabulonului şi căpeteniile Neftalimului şi ziceau:

29. «Porunceşte, Dumnezeule, să crească puterea ta; întăreşte, Dumnezeule, lucrarea pe care ne-ai făcut-o nouă».

30. Împăraţii vor aduce daruri pentru locaşul tău din Ierusalim.

31. Mustră fiarele din trestii, ceartă taurii adunaţi împotriva junincilor, ca să nu fie departe de cei care au fost incercaţi ca argintul.

32. Risipeşte neamurile cele ce voiesc războaie. Vor veni soli din Egipt. Etiopia va întinde mîna ei şi va zice:

33. «Împărăţiile pămîntului, cîntaţi lui Dumnezeu, cîntaţi Domnului.

34. Cîntaţi Dumnezeului celui ce s-a suit spre răsărit, peste cerul cerurilor. Iată glasul său va fi glas de putere.

Biblia 1688, pag. 403, col. I

35. Daţ mărire lui Dumnezeu, pre Israil mare cuviinţa lui, şi putêrea lui în nori.

36. [38] Minunat e Dumnezeu întru svinţii lui, Dumnezeul lui Israil; acesta va da putêre şi întărire norodului lui. Blagoslovit Dumnezău. Slava.

La săvîrşit, pentru cei ce să vor schimba. Psalm lui David. 68

1. Mîntuiêşte-mă, Doamne, căci întrară apele pînă la sufletul mieu.

2. Înfipşu-mă în noroiul adîncului, şi nu iaste stare;

3. Veniiu la adîncurile mării, şi vihor mă prăpădi.

4. Osteniiu strigînd, amorţit-au gîtlejul mieu, slăbiră ochii miei de a nădejdui eu pre Dumnezăul mieu.

5. Înmulţiră-se mai mult decît perii capului mieu cei ce mă urăsc în dar.

6. Întăriră-se vrăjmaşii miei, cei ce mă goniia pre mine cu strîmbătate; cêlea ce nu jăfuiam, atuncea plătiiam.

7. Dumnezăule, tu ai cunoscut necunoştinţa mea, şi greşalele mêle de la tine nu s-au ascuns.

8. Să nu să ruşinêze spre mine cei ce te îngăduiesc, Doamne, Doamne al puterilor. [9] Nici să să ruşinêze pre mine cei ce te cercetează pre tine, Dumnezăul lui Israil.

9. [10] Căci pentru tine am suferit ocară, acoperit-au ruşinea obrazul mieu.

10. [11] Înstreinat fuiu fraţilor miei şi strein fiilor maicii mêle.

11. [12] Căci rîvnirea casii tale m-au mîncat pre mine, şi ocărîle celor ce te ocărăsc pre tine căzură preste mine.

12. [13] Şi acoperiiu cu post sufletul mieu, şi fu întru ocări mie.

13. [14] Şi puş îmbrăcămintea mea sac, şi fuiu lor în pildă.

14. [15] Asupra mea limbuţiiá cei ce şădea în porţi, şi la mine cînta ceia ce bea vin.

15. [16] Şi eu cu ruga mea cătră tine, Doamne, vrêmea e de bunăvoinţă.

16. [17] Dumnezăule, cu mulţimea milii tale ascultă-mă, cu adevărul mîntuirii tale.

17. [18] Mîntuiêşte-mă den tină, pentru ca să nu mă înfig; mîntui-m-aş de cei ce mă urăsc şi de adîncurile apelor.

18. [19] Să nu mă prăpădească viforul apei, nici să mă înghiţă adîncul, nici să cuprinză asupra mea fîntîna gura sa.

19. [20] Ascultă-mă, Doamne, că bună e mila ta; după mulţimea milosirdiilor tale privêşte spre mine.

20. [21] Să nu întorci faţa ta de la sluga ta, căci mă necăjăsc. Degrabă ascultă-mă.

21. [22] Ia aminte sufletului mieu şi mîntuiêşte pre el; pentru vrăjmaşii miei mîntuiêşte-mă.

22. [23] Pentru că tu cunoşti ponoslul mieu şi ruşinea mea, şi înfruntarea mea.

23. [24] Înaintea ta toţi ceia ce mă necăjăsc pre mine. Ocară aşteptă sufletul mieu şi ticăloşire.

24. [25] Şi îngăduiiu pre cel ce să mîhniia împreună, şi nu fu, şi pre cei ce mîngîia, şi n-am aflat.

25. [26] Şi dêderă la mîncarea mea fiêre, şi la sêtea mea adăpară-mă cu oţet.

26. [27] Facă-să ma/sa lor înaintea lor întru laţ, şi întru răsplătire, şi întru poticnire.

Ms. 45, f. 236 r

35. Dați mărire lui Dumnedzău, preste Israil mare cuviința lui, și putêrea lui întru nori.

36. [38] Minunat Dumnedzău întru sfinții lui, Dumnedzăul Israil; acesta va da putêre și întăritură nărodului lui. Blagoslovit Dumnedzău. Slava.

La săvîrșit, pentru ceia ci să vor primeni. Psalmu lui David. 68

1. Mîntuiêște-mă, Doamne[1], căce întrară apele pănă la sufletul mieu.

2. Înfipșu-mă întru glodul[2] adîncului, și nu iaste stare;

3. Veniiu la adîncările mării, și vihor mă prăpădi.

4. Osteniiu strigînd, amorțit-au gîltanul[3] mieu, slăbiră-să ochii miei nădăjduind pre Dumnedzăul mieu.

5. Înmulțiră-să mai mult decît perii capului meiu ceia ci mă urăsc în dar.

6. Întăriră-să vrăjmașii miei, ceia ci mă goniia pre mine cu strîmbul; carele nu jăfuia, atuncea plătiia.

7. Dumnedzău, tu ai cunoscut fărămintea mea, și greșalele mêle de la tine nu s-au ascuns.

8. Să nu să rușinêdze pre mine ceia ci îngăduiesc, Doamne, Doamne a puterilor. [9] Nice să să rușinêdze preste mine ceia ce cerceteadză pre tine, Dumnedzăul lui Israil.

9. [10] Căce pentru tine am suferit ocară, acoperit-au rușine obrazul mieu.

10. [11] Înstreinat fuiu fraților miei și striin fiilor maicii mêle.

11. [12] Căce rîvnirea casei tale m-au mîncat pre mine, și ocara celora ce ocărăsc pre tine căzură preste mine.

12. [13] Și acoperii cu post sufletul mieu, și fu întru ocară mie.

13. [14] Și puși îmbrăcămintea mea sac, și fuiu lor întru pildă.

14. [15] Asupra mea rula[4] ceia ci ședea în porți, și la mine cînta ceia ce bea vin.

15. [16] Și eu cu ruga mea cătră tine, Doamne, vrême-i de bunăvoință.

16. [17] Dumnedzău, cu mulțimea milei tale ascultă-mă, cu adevărul mîntuirei tale.

17. [18] Mîntuiêște-mă de la tină, pentru ca să nu mă înfig; mîntui-m-aș dentru ceia ci urăsc pre mine și dentru adîncările apelor.

18. [19] Să nu mă prăpădească vivorul apei, nice să mă înghiță pre mine adîncul, nice să cuprindză pre mine fîntîna gura sa.

19. [20] Ascultă-mă, Doamne, că bună-i mila ta, după mulțimea îndurărilor tale privêște spre mine.

20. [21] Să nu întorci fața ta de la sluga ta, căce mă supăr. De sîrg ascultă-mă.

21. [22] Ia aminte sufletului mieu și mîntuiêște pre el; pentru nepriêtenii miei mîntuiêște-mă.

22. [23] Pentru că tu cunoști ocara mea și rușinea mea, și înfruntarea mea.

23. [24] Înaintea ta toți ceia ce năcăjesc pre mine. Ocară așteptă sufletul mieu, și ticăloșime.

24. [25] Și îngăduii pre cela ci să mîhniia împreună, și nu fu, și pre ceia ci ruga, și n-am aflat.

25. [26] Și dêderă la mîncarea mea fiêre, și la sêtea mea adăpară-mă oțăt.

26. [27] Facă-să masa lor înaintea lor întru laț, și întru răsplătire, și întru poticnire.

Ms. 4389, f. 281 rv

35. Dați slavă lui Dumnezeu, spre Israil marea frumusêțea lui, și putêrea lui în nori.

36. Minunat Dumnezeu întru sfinții săi, Dumnezeul lui Israil; el va da putêre și tărie nărodului său. Binecuvîntat Dumnezeu. Slava.

[1] În sfîrșit, de ceia ce se vor schimba. Cîntecul lui David. 68

1. [2] Mîntuiêște-mă, Dumnezeule, că au întrat apele pînă la sufletul mieu.

2. [3] Cufundaiu-mă în propastiia cea tinoasă a adîncului, și nu iaste de-a sta;

3. Veniiu în adîncurile mării, și mă prăpădi viforul.

4. Osteniiu strigînd, răguli[1] grumazul mieu, slăbiră[2] ochii miei de-a mă nădăjdui pre Dumnezeul mieu.

5. Înmulțiră-se ceia ce mă urăsc în zadar mai mult decît perii capului mieu.

6. Întăritu-se-au vrăjmașii miei ceia ce mă gonesc fără de direptate; cêle ce n-am jăfuit, am întors atunci.

7. [6] Dumnezeule, tu ai știut nebuniia mea, și greșalele mêle nu se-au ascuns de tine.

8. [7] Să nu se rușinêze de mine ceia ce rabdă pre tine, Doamne, Domnul puterilor, nici să le fie rușine de mine celor ce cearcă pre tine, Dumnezeul lui Israil.

9. [8] Că pentru tine am suferit înfruntare, rușinea au acoperit fața mea.

10. [9] Strein fuiu fraților miei și streinat feciorilor mîine-mea.

11. [10] Că m-au mîncat rîvna casei tale, și mustrările celor ce te mustra mă năpădiră.

12. [11] Și acoperiiu cu post sufletul mieu, și fu mie întru împutăciune[3].

13. [12] Și îmbrăcămintea mea puș zăblău[4], și fuiu lor în pildă.

14. [13] Și de mine glumiia ceia ce șădea în porți, și de mine cînta ceia ce bea vin.

15. [14] Iară eu cu rugăciunea mea cătră tine, Dumnezeule, vrêmea voirei cei bune.

16. Dumnezeule, ascultă-mă în mulțimea milei tale, în adeverința mîntuirii tale.

17. [15] Mîntuiêște-mă den tină, să nu mă cufund; să mă izbăvesc de cei ce mă urăsc și den adîncăturile apelor.

18. [16] Să nu mă prăpădească viforul apei, nici să mă înghiță bulboaca[5], nici să aducă asupra mea puțul gurii lor.

19. [17] Ascultă-mă, Doamne, că (iaste) bună mila ta; caută la mine după mulțimea îndurărilor tale.

20. [18] Nu întoarce fața ta de cătră sluga ta, că mă întristez. Ascultă-mă degrabă.

21. [19] Ia aminte sufletului mieu și-l mîntuiêște; izbăvește-mă pentru vrăjmașii miei.

22. [20] Că tu știi înfruntarea mea și rușinea mea, și ocara mea.

23. [21] Înaintea ta (sînt) toți ceia ce mă năcăjăsc. Mustrare aștepta sufletul mieu și patimă.

24. Și am îngăduit pre cela care să se scîrbească dempreună cu mine, și n-au fost, și pre ceia ce mîngîie, și n-am aflat.

25. [22] Și dêderă în mîncarea mea fiêre, și în sêtea mea mă adăpară cu oțet.

26. [23] Să fie masa lor înaintea lor în cursă, și în plată, și în zminteală.

Versiunea modernă

35. Slăviți pe Dumnezeu! Să fie măreția și puterea lui în nori peste Israel.

36. Minunat este Dumnezeu întru sfinții lui; Dumnezeul lui Israel v-a dat putere și tărie poporului său. Binecuvîntat este Dumnezeu».

Psalmul 68. Al lui David

1. Mîntuiește-mă, Dumnezeule, că am intrat în apă pînă la gît.

2. În noroiul adîncului fără fund m-am afundat.

3. În adîncurile mării, furtuna m-a potopit.

4. Strigătele mele m-au ostenit. Gîtlejul meu a amorțit de strigări. Ochii mei tînjind spre Dumnezeul meu au slăbit.

5. Mulți mă urăsc fără motiv. Ei întrec numărul perilor în capul meu.

6. Vrăjmașii mei, cei ce mă prigonesc pe nedrept, s-au întărit. Cum să le dau înapoi ceea ce n-am luat?

7. Dumnezeule, tu cunoști nepriceperea mea și greșelile mele nu ți le-am ascuns.

8. Cei ce te așteaptă pe tine, Dumnezeul lui Israel, Doamne al puterilor, nu se vor rușina din pricina mea, iar cei ce te caută, nu vor fi înfruntați.

9. Că pentru tine am suferit ocară, batjocura a acoperit obrazul meu.

10. Am fost străin de frații mei, fiii maicii mele.

11. M-a ros rîvna casei tale. Ocările celor ce te ocăresc, au căzut asupra mea.

12. Cu post mi-am smerit sufletul, dar tot de ocară am rămas.

13. M-am îmbrăcat cu sac și am ajuns pentru ei de batjocură.

14. Împotriva mea vorbeau cei ce ședeau la poartă, pe mine mă pomeneau băutorii de vin.

15. Dar eu m-am rugat la tine, Doamne, și am strigat în mîngîierea mea:

16. Dumnezeule, auzi-mă, întru mulțimea milei tale.

17. Mîntuiește-mă din noroi ca să nu mă afund. Ferește-mă de cei ce mă urăsc din adîncul apelor.

18. Ca să nu mă înece vîltoarea apei, să nu mă înghită adîncul, nici gura lui să se închidă peste mine.

19. Auzi-mă, Doamne, că mila ta e plăcută, caută spre mine, după mulțimea îndurărilor tale.

20. Să nu-ți întorci fața ta de la credinciosul tău în necaz. Auzi-mă degrabă, Doamne.

21. Ia aminte la sufletul meu, izbăvește-l. Scapă-mă, Doamne, din mîinile vrăjmașilor.

22. Tu cunoști ocara și rușinea mea. Pătimirea mea ai văzut-o.

23. Înaintea ta sînt toți cei ce mă supără. De ocări și de necaz sufletul meu a fost zdrobit.

24. Am așteptat pe cel ce m-ar fi mîngîiat, pe cei ce m-ar fi alintat, nu i-am aflat.

25. Ca hrană mi-au dat venin și de sete m-au adăpat cu oțet.

26. Să le fie masa lor capcană, răsplată și sminteală.

Biblia 1688, pag. 403, col. II

27. [28] Întunece-să ochii lor ca să nu vază, şi umărul lor pururea îl gîrbovêşte.
28. [29] Varsă spre ei urgiia ta, şi mîniia urgiei tale să-i cuprinză pre ei.
29. [30] Facă-se curtea lor pustie, şi în lăcaşurile lor nu fie cel ce lăcuiêşte.
30. [31] Căci pre carele tu ai bătut, ei l-au gonit, şi pre durêrea ranelor mêle l-au pus.
31. [32] Adaoge fărădelêge preste fărădelêgea lor, şi să nu între întru direptatea ta.
32. [33] Şteargă-să den cartea celor vii, şi cu cei direpţi să nu să scrie.
33. [34] Sărac şi duios sînt eu; mîntuirea ta, Dumnezăule, să mă sprejenească.
34. [35] Lăuda-voiu numele Dumnezăului mieu cu cîntare, mări-l-voiu pre el cu laudă.
35. [36] Şi va plăcea lui Dumnezău mai mult decît viţel tînăr, ce-ş răsare coarne şi unghi.

36. [37] Vază săracii, şi să să veselească; cercetaţi pre Dumnezău, şi va trăi sufletul vostru.
37. [38] Căci au ascultat pre cei săraci Domnul, şi pre cei legaţi ai lui nu i-au defăimat.
38. [39] Laude-l pre dînsul ceriurile şi pămîntul, marea şi cîte să tîrăsc întru dînsa.
39. [40] Că Dumnezău va mîntui Sionul, şi se vor zidi cetăţile Iudei. [41] Şi vor lăcui acolo, şi vor moşteni pre dînsa.

40. [42] Şi semenţiia robilor tăi vor ţinea pre ea, şi cei ce iubesc numele tău vor lăcui într-însa.

La săvîrşit, lui David spre pomenire, ca să mîntuiască Domnul. 69

1. Dumnezău, la ajutorul mieu ia aminte, Doamne, ca să-mi ajutoreşti mie sîrguiêşte.
2. Ruşinêze-se şi să înfruntêze cei ce cearcă sufletul mieu.

3. Întoarcă-se îndărăt şi să să ruşinêze cei ce-m vor mie rêle.

4. Întoarne-se îndată ruşinîndu-se cei ce-m zicea mie: «Bine e, bine e».
5. Bucure-se şi să veselească spre tine toţi cei ce te caută pre tine, Dumnezăule, şi zică pururea: «Mărească-se Domnul», cei ce iubesc mîntuirea ta.

6. Şi eu sărac sînt şi mêser, Dumnezăule, ajută-mi.

7. Ajutoriul mieu, şi izbăvitoriul mieu eşti tu, Doamne, nu zăbovi. Slava.

CATHISMA 10. Lui David, psalm, fiilor lui Ionadav, şi ai celor dentîiu ce s-au robit, fără de scrisoare de asupra la jidovi. 70

1. Spre tine, Doamne, nedejduiiu, să nu mă ruşinezu în veac,

2. Întru direptatea ta izbăvêşte-mă şi mă scoate, [2] Pleacă cătră mine urêchea ta, şi mă mîntuiêşte.

3. Fii mie întru Dumnezău scutitoriu, şi în loc tare ca să mă mîntuieşti,
4. Căci întărirea mea şi scăparea mea eşti tu.
5. Dumnezăul mieu, izbăvêşte-mă den mîna păcătosului, den mîna celui ce face fărădelêge şi face strîmbătate.

6. Că tu eşti îngăduinţa mea, Doamne; Doamne, nădêjdea mea den tinerêţele mêle.
7. Pre tine m-am răzimat den zgău, den pîntecele maicii mêle tu-m eşti a/coperitoriu. [8] Întru tine e lauda mea pururea.

Ms. 45, f. 236 r–236 v

27. [28] Întuneci-să ochii lor ca să nu vază, și umărul lor pururea-l gubăvêște.

28. [29] Varsă spre ei urgiia ta, și mîniia urgiei tale să-i cuprindză pre ei.

29. [30] Facă-să curtea lor pustie, și întru lăcașurile lor să nu fie cela ce lăcuiêște.

30. [31] Căce pre carele tu ai bătut, ei l-au gonit, și pre durêrea ranelor mêle l-au pus.

31. [32] Adaoge fărădălêge preste fărădălêgea lor, și să nu între întru dreptatea ta.

32. [33] Șteargă-să den cartea viilor, și cu drepții să nu să scrie.

33. [34] Sărac și duiiuos sînt eu; mîntuirea ta, Dumnedzău, să mă sprăjinească.

34. [35] Lăuda-voi numele Dumnedzăului mieu cu cîntare, mări-l-voi// pre el cu laudă.

35. [36] Și va plăcea lui Dumnedzău mai mult decît vițăl tînăr, coarne scoțînd și unghi.

36. [37] Vadză săracii, și să veselească; cercetați pre Dumnedzău, și va trăi sufletul vostru.

37. [38] Căce au ascultat săracilor Dumnedzău[5], și pre cei legați ai lui nu-i dăfăimă.

38. [39] Laude-l pre îns ceriurile și pămîntul, maarea și toate cîte să tîrîiesc întru însă.

39. [40] Căce Dumnedzău va mîntui Sionul, și să vor zidi cetățile Iudei. [41] Și vor lăcui acolo, și vor moșteni pre însă.

40. [42] Și semințiia robilor tăi vor ținea pre ea, și ceia ce iubăsc numele tău vor lăcui întru însă.

La săvîrșit, lui David spre pomenire, ca să mă mîntuiască Domnul. 69

1. Dumnedzău, la ajutorul mieu ia aminte; Doamne, ca să-mi ajutorești mie sîrguiêște.

2. Rușinêdze-se și să să înfruntêdze ceia ce cearcă sufletul mieu.

3. Întoarcă-să îndărăt și să să rușinêdze ceia ce vor mie rêlele.

4. Întoarne-să îndată rușinîndu-să ceia ce dzicea mie: «Bine-i, bine-i».

5. Bucure-să și să veselească spre tine toți ceia ci te cearcă, Dumnedzău, și dzică pururea: «Mărească-să Domnul», ceia ce iubăsc mîntuitoriul tău.

6. Și eu sărac sînt și mêser; Dumnedzău, ajută-mi.

7. Ajutoriul mieu și mîntuitoriul mieu ești tu, Doamne, nu zăbăvi. Slava[1].

CATHISMA 9[1]. Lui David, psalmu a fiilor Ionadav și a celora dentăi ce s-au robit, fără de scrisoare de asupra la jidovi. 70

1. Spre tine, Doamne, nădăjduii, să nu mă rușinez în vac.

2. Întru dreptatea ta mîntuiêște-mă, și mă scoate, [2] Pleacă cătră mine urêchea ta, și mă mîntuiêște.

3. Fă-te mie întru Dumnedzău scutitor, și întru loc tare ca să mă mîntuiești,

4. Căce întăritura mea și scăparea mea ești tu.

5. Dumnedzăul mieu, mîntuiêște-mă dentru mîna păcătosului, den mîna celuia ce fărălegiuiêște și strîmbadză.

6. Căce tu ești îngăduința mea, Doamne; Doamne, nădêjdea mea den tinerêțele mêle.

7. Pre tine m-am răzămat den zgău; den pîntecile maicii mêle tu îmi ești acoperitoriu. [8] Întru tine lauda mea pururea.

Ms. 4389, f. 281 r–281 v

27. [24] Să se întunece ochii lor să nu vază, și spinarea lor în toată vrêmea o gîrbovêște.

28. [25] Varsă asupra lor mîniia ta, și să-i ajungă urgiia mîniei tale.

29. [26] Să fie curtea lor pustie, și să n-aibă cine lăcui în lăcașurile lor.

30. [27] Că pre cela ce l-ai rănit tu, ei l-au gonit, și au adaos spre durêrea vătămăturilor mêle.

31. [28] Adaoge fărădelegiuire către fărădelegiuirea lor, și să nu între în direptatea ta.

32. [29] Să se ștearгă den cărțile vieții, și să nu se scrie cu cei drepți.

33. [30] Eu sînt cel sărac și cu durêre; să mă priimească, Dumnezeule, mîntuirea ta.

34. [31] Lăuda-voiu numele Dumnezeului mieu cu cîntare, mări-l voiu în laudă.

35. [32] Și va mai plăcea lui Dumnezeu decît vițelul cel tînăr, care crêște coarne și unghi dăspicate.

36. [33] Să vază săracii și se vor veseli; cercați pre Dumnezeu, și va fi sufletul vostru viu.

37. [34] Că au ascultat Domnul pre cei săraci, și pre cei den obêde ai săi nu i-au urgisit.

38. [35] Să laude pre dînsul ceriurile și pămîntul, marea și tot ce lăcuiêște într-însa.

39. [36] Că Dumnezeu// va mîntui Sionul, și se vor zidi cetățile Iudei, și se vor sălășlui acolo și-l vor moștina.

40. [37] Și semințiia robilor tăi îl vor ținea, și ceia ce le iaste numele tău drag se vor sălășlui într-însul.

[1] În sfîrșit, lui David în aducere aminte, ca să mă mîntuiască Domnul. 69

1. [2] Dumnezeule, ia aminte în ajutoriul mieu, Doamne, grăbêște să-mi ajuți.

2. [3] Să se rușinêze și să se stidească ceia ce cearcă sufletul mieu.

3. [4] Să se întoarcă îndărăt și să se rușinêze ceia ce-mi voiesc cêle rêle.

4. Să se întoarcă[1] îndată rușinîndu-se ceia ce-mi zic: «Bine, bine».

5. Să se bucure și să se veseleаscă de tine toți ceia ce cearcă pre tine, Dumnezeule, și să zică în toată vrêmea ceia ce iubesc mîntuirea ta: «Să se mărească Domnul».

6. Iară eu sînt sărac și calic, ajută-mi, Dumnezeule.

7. Tu ești ajutătoriul mieu și izbăvitoriul mieu, nu zăbovi, Doamne. Slava.

[1] Șădêrea 10. Cîntecul lui David, al feciorilor lui Ionadav și al celor ce se-au robit dentîi, care n-are titul la ovrêi. 70

1. Pre tine, Doamne, m-am nădăjduit, ca să nu mă rușinez în veac.

2. Izbăvêște-mă cu direptatea ta și mă scoate, pleacă cătră mine urêchiia ta și mă mîntuiêște.

3. Fii-mi în Dumnezeul cel sprenjinitor, și să mă mîntuiești în locul cel tare.

4. Că tu ești întărirea mea și scăparea mea.

5. [4] Dumnezeul mieu, izbăvêște-mă den mîna celui păcătos, den mîna călcătoriului de lêge și a năcăjitoriului.

6. [5] Că tu, Doamne, ești răbdarea mea; Doamne, nădêjdea mea den tinerêțele mêle.

7. [6] În tine m-am întărit den droburi; den pîntecele mîne-mea tu ești acoperitoriul mieu; de tine-i cîntarea mea pururea.

Versiunea modernă

27. Ochii lor să se întunece ca să nu ma vadă și spinarea lor gîrbovă va rămîne.

28. Toarnă peste ei urgia ta, mînia urgiei tale să-i cuprindă.

29. Să se pustiască locașurile lor, în curtea lor să nu mai rămînă nimeni!

30. Ei au prigonit pe cel ce tu l-ai bătut și au sporit durerea rănilor sale.

31. Adaugă și fărădelegea lor ca să nu intre în mila ta.

32. Să fie șterși din cartea celor vii, numele celor drepți să nu se scrie.

33. Sărac și întristat sînt eu, mîntuirea ta, Dumnezeule, mă va sprijini.

34. Cu cîntări voi preamări și lăuda numele Domnului.

35. Și îi va plăcea lui Dumnezeu mai mult decît vițelul tînăr căruia îi cresc coarne și unghii.

36. Să se bucure săracii și să se veselească; cîntați lui Dumnezeu și sufletul vostru va fi viu!

37. Că a auzit Domnul pe cei săraci și pe cei puși în fiare nu i-a urgisit.

38. Cerurile și pămîntul să-l laude pe el, marea și toate cîte se tîrăsc în ea.

39. Dumnezeu va mîntui Sionul și cetățile lui Iuda se vor zidi. Neamul lui va locui acolo și-l va moșteni.

40. Seminția credincioșilor săi îl va moșteni; cei ce iubesc numele lui, vor sălășlui acolo.

Psalmul 69. Al lui David

1. Vino în ajutor, Dumnezeule, ia aminte și grăbește-te!

2. Să fie umiliți și rușinați cei ce-mi caută sufletul;

3. Să fugă înapoi ocărîți cei ce îmi pregătesc răul.

4. Să fie rușinați cei ce-mi zic mie în batjocură: «Haide, haide».

5. Toți cei ce te caută pe tine, Doamne, să se bucure și să strige: «Mărit este Domnul».

6. Iar eu, sărman și nenorocit sînt, strig: Dumnezeule, ajută-mă!

7. Dumnezeu este ajutorul și apărătorul meu. Vino, Doamne, nu zăbovi.

Psalmul 70. Al lui David

1. La tine, Doamne, am găsit adăpost. Să nu fiu rușinat în veac.

2. Judecata ta dreaptă, mă va scoate, pleacă urechea ta spre mine și mă mîntuiește.

3. Fii mie apărător, Dumnezeule, ca să mă mîntuiești.

4. Tu ești tăria și scăparea mea.

5. Dumnezeul meu, scoată-mă din mîna păcătosului, cel ce-mi face nedreptate.

6. Tu ești așteptarea mea, Doamne, din tinerețe tu este nădejdea mea.

7. Din pîntecele maicii mele tu ai fost acoperămîntul meu; în tine m-am întărit. Ție se cuvine lauda mea pururea.

Biblia 1688, pag. 404, col. I

8. Ca o minune fuiu celor mulți, și tu ajutoriul mieu tare.

9. Împle-să gura mea de laudă, pentru ca să laud mărirea ta, toată zioa mare cuviința ta.
10. Să nu mă lêpezi la vremi de bătrînêțe, cînd va lipsi vîrtutea mea, să nu mă părăsești.
11. Că ziseră vrăjmașii miei mie, și cei ce păzesc sufletul mieu sfătuiră împreună,
12. Zicînd: «Dumnezău l-au părăsit pre dînsul, goniți-l și-l prindeți pre dînsul, căci nu iaste cel ce-l izbăvêște».

13. Dumnezăul mieu, să nu te depărtezi de la mine; Dumnezăul mieu, la ajutoriul mieu ia aminte.

14. Rușinêze-se și lipsască cei ce părăsesc sufletul mieu, îmbrace-se cu rușine și cu înfruntare cei ce cearcă rêlele mêle.

15. Și eu pururea voiu nedejdui pre tine, și voiu adaoge preste toată lauda ta.
16. Gura mea va vesti direptatea ta, toată zioa mîntuirea ta. [17] Căci n-am conoscut tocmêle.

17. Întra-voiu cu puterniciia Domnului; Doamne, aduce-m-voiu aminte de direptatea ta numai.

18. Dumnezăul mieu, cêle ce m-ai învățat den tinerêțele mêle, și pînă acum voiu vesti minunele tale.

19. Și pînă la bătrînêțe și căruntêțe,
20. Dumnăzăul mieu, să nu mă părăsești.
21. Pînă voiu vesti brațul tău la neamul tot carele iaste viitoriu.

22. Sila ta și direptatea ta, Dumnezău, pînă la cêle înalte, carele ai făcut mie măriri. Dumnezăule, cine e asêmenea ție?

23. Cîte ai arătat mie năcazuri multe și rêle, și întorcîndu-te m-ai înviat, și den beznile pămîntului scoseși-mă.

24. Înmulțit-ai asupra mea mărirea ta, și întorcîndu-te m-ai mîngîiat, și den fărăfundurile pămîntului iarăș mă scoseș.

25. Pentru că și eu mă voiu mărturisi ție întru noroade, Doamne, cu meșteșuguri de cîntare adevărul tău; Dumnăzăule, cînta-ț-voiu cu alăută, cel sfînt al lui Israil.

26. Bucura-se-vor buzele mêle, cînd cînt ție, și sufletul mieu carele ai mîntuit.
27. Și încă și limba mea toată zioa va cugeta direptatea ta, cînd se vor rușina și se vor înfrunta cei ce cearcă rêlele mêle.

La Solomon. Psalmul lui David. 71

1. Dumnezău, judecata ta împăratului dă, și direptatea ta fiiului împăratului.
2. Să judece pre norodul tău cu direptate, și pre săracii tăi cu judecată.
3. Să ia munții pace norodului, și dealurile direptate.

4. Judeca-va pre săracii norodului, și va mîntui pre fiii săracilor, și va smeri pre cel năpăstuitoriu.

5. Și va rămînea împreună cu soarele, și mai nainte de lună, în neamuri de neamuri.
6. Pogorî-se-va ca ploaia pre lînă, și ca o picătură ce pică pre pămînt.
7. Răsări-va în zilele lui direptate și mulțime de pace, pînă/ unde să va rădica luna.

Ms. 45, f. 236 v–237 r

8. Ca o minune fuiu la cei mulţi, şi tu ajutoriul mieu tare.

9. Împle-să gura mea de laudă, pentru ca să laud mărirea ta, toată dzua mare cuviinţa ta.

10. Să nu mă lêpezi la vrême de bătrînêţe; cînd va lipsi vîrtutea mea, să nu mă părăseşti.

11. Căce dziseră nepriêtenii miei mie, şi ceia ce păzesc sufletul mieu sfătuiră împreună,

12. Dzicînd:« Dumnedzău l-au părăsit pre îns, goniţi pre îns[2] şi-l prindeţi pre îns, căce nu iaste cela ce mîntuêşte».

13. Dumnedzăul mieu[3], să nu te dăpărtezi de la mine; Dumnedzăul mieu, la ajutoriul mieu ia aminte.

14. Ruşinêdze-să şi lipsască ceia ce pîrăsc sufletul mieu, îmbrace-să stideală şi ruşine ceia ce cearcă rêlele mêle.

15. Şi eu pururea voi nădăjdui pre tine[4] şi voi adaoge preste toată lauda ta.

16. Gura mea va vestui dreptatea ta, toată dzua mîntuirea ta. [17] Căce n-am cunoscut tocmêle.

17. Întra-voi cu puterniciia Domnului; Doamne, aduce-mi-voi aminte dreptăţii tale ţie[5] singur.

18. Dumnedzăul mieu, carele m-ai învăţat den tinerêţele mêle, şi până acum voi vesti minunele tale.

19. Şi până la bătrînêţe şi căruntêţe.

20. Dumnedzăul mieu, să nu mă lipseşti[6].

21. Până voi vesti braţul tău la tot neamul carele iaste viitor.

22. [21] Sila ta şi dreptatea ta, Dumnedzău, până la cêle înalte, carele ai făcut mie mărimi. Dumnedzău, cine-i asêmenea ţie?

23. [22] Cîte ai arătat mie năcazuri multe şi rêle, şi întorcîndu-te m-ai înviat, şi dentru beznele pămîntului scoseşi-mă.

24. [23] Înmulţit-ai asupra mea[7] mărimea ta, şi întorcîndu-te m-ai mîngîiat, şi dentru fărăfundurile pămîntului iarăşi scoseşi-mă.

25. [24] Pentru că şi eu mă voi mărturisi ţie întru năroade, Doamne[8], cu cinii de cîntare adevărul tău, Dumnedzău, cînta-voi ţie cu alăută, cel sfînt a lu Israil.

26. [25] Bucura-să-vor budzele mêle, cînd cînt ţie, şi sufletul mieu carele ai mîntuit.

27. [26] Şi încă şi limba mea toată dzua va cugeta dreptatea ta, cînd să vor ruşina şi să vor înfrunta ceia ci cearcă sufletul mieu.

La săvîrşit, psalmu lui David. 71

1. Dumnedzău, judeţul tău împăratului dă, şi dreptatea ta fiiului împăratului,

2. Să judece pre nărodul tău cu dreptate, şi pre săracii tăi cu judeţ.

3. Să ia munţii pace nărodului, şi dealurile dreptate.

4. Judeca-va pre săracii nărodului, şi va mîntui pre fiii mêserilor, şi va smeri pre cel supărător.//

5. Şi va rămînea împreună cu soarele, şi mai nainte de lună, roduri de roduri.

6. Şi pogorî-să-va ca ploaia pre lînă, şi ca o picătură ce pică pre pămînt.

7. Răsări-va întru dzilele lui dreptate şi mulţimea păcii, până unde să va rădica luna.

Ms. 4389, f. 281 v

8. [7] A mulţi am fost ca o minune, şi tu ajutoriul mieu cel tare.

9. [8] Să se umple gura mea de laudă, ca să cînt slava ta, toată zioa ghizdăviia ta cea mare.

10. [9] Nu mă lepăda în vrêmea bătrînêţelor; cînd se va împuţina tăriia mea, să nu mă laşi.

11. [10] Că-mi ziseră vrăjmaşii miei, şi ceia ce păziia sufletul mieu se sfătuiră dempreună,

12. [11] Zicînd: «Dumnezeu l-au părăsit, goniţi-l şi-l prindeţi, că nu iaste cine să-l izbăvească».

13. [12] Dumnezeul mieu, nu te dăpărta de mine; Dumnezeul mieu, ia aminte în ajutoriul mieu.

14. [13] Să se ruşinêze şi să piêie ceia ce mozaviresc sufletul mieu, să se îmbrace în ruşine şi în stidinţă ceia ce cearcă mie cêle rêle.

15. [14] Iară eu în toată vrêmea mă voiu nădăjdui pre tine şi voiu adaoge spre toată lauda ta.

16. [15] Gura mea va spune direptatea ta, toată zioa mîntuirea ta, că n-am cunoscut cêle cărturăreşti.

17. [16] Întra-voiu în putêrea Domnului; Doamne, pomeni-voiu pre tine însuţi direptate.

18. [17] Dumnezeul mieu, celor ce m-ai învăţat den tinerêţele mêle, voiu spune şi pînă acuma minunile tale.

19. [18] Şi pînă în bătrînêţe şi în mătorie[1],

20. Dumnezeul mieu, nu mă lăsa.

21. Pînă ce voiu spune braţul tău a tot neamul cela ce vine.

22. Putêrea ta [19] şi direptatea ta, Dumnezeule, pînă la cêle înalte, măririle cêle ce le-ai făcut. Cine iaste asêmene ţie, Dumnezeule?

23. [20] Cîte scîrbe de multe şi de rêle mi-ai arătat, şi întorcîndu-te m-ai înviat şi m-ai scos den fărăfundurile pămîntului.

24. [21] Înmulţit-ai asupra mea mărirea ta, şi întorcîndu-te m-ai mîngîiat şi iarăşi m-ai scos den fărăfundurile pămîntului.

25. [22] Că eu, Doamne, mă voiu mărturisi ţie în nărod, în vase de cîntece adeverinţa ta; Dumnezeule, ţie voiu cînta în lăute, sfîntul lui Israil.

26. [23] Bucura-se-vor buzele mêle, cînd voiu cînta ţie, şi sufletul mieu care l-ai izbăvit.

27. [24] Şi încă şi limba mea toată zioa se va învăţa direptăţii tale, cînd se vor ruşina şi se vor stidi ceia ce cearcă mie cêle rêle.

[1] De Solomon. Cîntecul lui David. 71

1. [2] Dumnezeule, judecata ta dă-o împăratului, şi direptatea ta feciorului împăratului,

2. Să judece nărodului tău în direptate, şi săracilor tăi în judecată.

3. Să ia munţii pacea nărodului, şi dealurile direptatea.

4. Judeca-va săracilor nărodului, şi va mîntui feciorii calicilor, şi va smeri pre cel clevetitor.

5. Şi va rămînea cu soarele, şi mai naintea lunei, în neamul neamurilor.

6. Pogorî-se-va ca ploaia pre lînă, şi ca picătura carea pică pre pămînt.

7. Răsări-va în zilele lui direptatea şi mulţimea păcii, pînă se va lua luna.

Versiunea modernă

8. Mulţi se minunau că tu eşti ajutorul meu cel puternic.

9. Gura mea s-a umplut de lauda ta, toată ziua cînt slava ta.

10. Nu mă lepăda în vremea bătrîneţilor cînd mi-am pierdut tăria, nu mă lăsa.

11. Că s-au sfătuit vrăjmaşii şi paznicii sufletului meu, împreună.

12. Şi au zis: «Dumnezeu l-a părăsit, urmăriţi-l ca să-l prindem că nu el ne va izbăvi».

13. Nu te depărta de la mine, Dumnezeule, ia aminte şi ajută-mă.

14. Să se ruşineze şi să piară cei ce mă umileso, ruşine şi ocară să fie celor ce caută să-mi facă rău.

15. Iar eu voi nădăjdui spre tine şi lauda ta o voi spori.

16. Gura mea va vesti dreptatea ta şi în toate zilele voi vorbi de ajutorul tău; faptele tale bune nu pot fi numărate.

17. Voi sta sub puterea Domnului; Doamne, îmi voi aminti de dreptatea ta.

18. Dumnezeule, din tinereţile mele ai fost învăţătorul meu şi am vestit minunile tale.

19. Şi pînă la bătrîneţe şi cărunteţe,

20. Să nu mă părăseşti.

21. Voi vorbi dspre braţul tău neamurilor ce vor veni.

22. Puterea şi dreptatea ta, Dumnezeule, pînă la cele înalte, măreţiile pe care le-ai făcut. Dumnezeule, cine e asemenea ţie?

23. Tu m-ai iertat de multe necazuri şi rele, te-ai întors şi mi-ai dat viaţă şi din adîncurile pămîntului m-ai scos.

24. Mărirea ta a crescut spre mine, te-ai întors şi m-ai mîngîiat şi iarăşi din adîncurile pămîntului m-ai scos.

25. Eu voi cînta ţie, Dumnezeule, din alăută şi voi lăuda adevărul tău, sfînt Dumnezeule al lui Israel.

26. Buzele mele se vor bucura cînd îţi voi cînta şi sufletul meu pe care l-ai mîntuit.

27. În toate zilele limba mea va rosti dreptatea ta, cînd vor fi ruşinaţi şi pedepsiti cei ce caută să-mi facă rău.

Psalmul 71. Al lui Solomon

1. Dumnezeule, dă-i împăratului înţelepciune, fiului său dreptate,

2. Ca să judece fără părtinire pe cei nedreptăţiţi din poporul tău.

3. Să aducă munţii pace pentru poporul tău, iar dealurile dreptate.

4. Cei nedreptăţiţi vor fi judecaţi, iar fiii lor vor fi miluiţi, pe cînd clevetitorii se vor umili.

5. Se vor teme de tine din neam în neam, cît va fi soare şi lună.

6. Se va pogorî ca ploaia pe verdeaţă, picăturile ce cad vor adăpa pămîntul uscat.

7. În zilele lui va răsări dreptatea şi pacea întreagă pînă la sfîrşitul lunilor.

Biblia 1688, pag. 404, col. II

8. Şi va domni de tot de la mare pînă la mare şi de la rîuri pînă la marginile lumii.

9. Înaintea lui vor cădea arapii, şi vrăjmaşii lui ţărînă vor linge.

10. Împăraţii Tharsisului şi ostroavele daruri vor aduce, împăraţii arapilor şi Sava daruri vor aduce.

11. Şi să vor închina lui toate împărăţiile pămîntului, toate limbile sluji-vor lui.

12. Căce au izbăvit pre sărac de la cel silnic, şi pre cel mêser căruia n-au fost ajutoriu.

13. Nu să va îndura de cel sărac şi mêser, şi sufletele mêserilor le va mîntui.

14. Den camătă şi den strîmbătate mîntui-va sufletele lor, şi cinstit numele lui înaintea lor.

15. Şi va trăi şi să va da lui den aurul Araviei, şi să vor ruga pentru dînsul pururea; toată zioa bine vor cuvînta pre dînsul.

16. Fi-va razim în pămînt preste vîrfurile munţilor; să va rădica mai sus decît Livanul roada lui, şi vor înflori den cetate ca iarba pămîntului.

17. Fi-va numele lui binecuvîntat întru vêci; mai nainte de soare rămîne numele lui.

18. Şi să vor blagoslovi întru el toate neamurile pămîntului, toate limbile vor ferici pre el.

19. Blagoslovit Domnul Dumnezăul lui Israil, cel ce face minuni sîngur.

20. Şi blagoslovit numele mărirei lui în veac, şi în veacul veacului.

21. Şi să va împlea de mărirea lui tot pămîntul. Facă-se, facă-se. Slava.

Sfîrşiră-să laudele lui David, fiiului lui Iessei.
Psalmul lui Asaf. 72

1. Cît e de bun Dumnezăul lui Israil celor direpţi la inimă.

2. Şi mie puţin mi să lunecară picioarele, puţin să răvărsară paşii miei.

3. Căci am rîvnit spre cei fără de lêge, pacea păcătoşilor văzînd.

4. Căci nu iaste apesteală la moartea lor şi întărire[1] întru bătaia lor.

5. Întru ostenêlele oamenilor nu sîntu, şi cu oamenii nu se vor răni.

6. Pentru acêea i-au prinsu pre ei mîndria lor desăvîrşit, îmbrăcară-se cu strîmbătatea şi cu necurăţiia lor.

7. Ieşi-va ca den rostu strîmbătatea lor; trecură la plăcêrea inimii.

8. Gîndiră-se şi grăiră cu vicleşug, strîmbătate la înălţime grăiră.

9. Pusără la ceriu gura lor, şi limba lor trecu preste pămînt.

10. Pentru acêea întoarce-se-va norodul mieu aicea, şi zile pline se vor afla întru dînşii.

11. Şi zisără cum au conoscut Dumnezăui şi de iaste conoştinţă întru Cel Înalt?

12. Iată aceştea păcătoşii, şi carii îndireptează în vêci, cuprinsără avuţie.

13. Şi ziş oare în deşert am îndireptat inima mea, şi am spălat întru cei nevinovaţi mînile mêle.

14. Şi fuiu bătut toată zioa, şi mustrarea mea dimineţile./

Ms. 45, f. 237 r

8. Şi va domni de tot de la maare pănă la maare şi de la rîuri pănă la[1] marginile lumii.

9. Înaintea lui vor cădea arapi[2], şi vrăjmaşii lui ţărnă vor linge.

10. Împăraţi a Tharsisului şi ostroave daruri vor aduce, împăraţi a arapilor[3] şi Sava daruri vor aduce.

11. Şi să vor închina lui toate împărăţiile pămîntului[4], toate limbile sluji-vor lui.

12. Căce au mîntuit pre sărac dentru silnic, şi pre cel mêser căruia n-au fost ajutor.

13. Nu să va îndura de cel sărac şi mêser, şi sufletile mêserilor le va mîntui.

14. Den camătă şi den strîmbătate mîntui-va sufletile lor, şi cinstit numele lui înaintea lor.

15. Şi va trăi şi i să va da lui dentru aurul Araviei, şi să vor ruga pentru însul pururea; toată dzua îl vor binecuvînta pre îns.

16. Fi-va razăm în pămînt preste vîrfurile munţilor; să va rădica mai sus decît Livanul roada lui, şi vor înflori den cetate ca iarba pămîntului.

17. Fi-va numele lui binecuvîntat[5] întru vêci; mai nainte de soare rămîne numele lui.

18. Şi să vor blagoslovi întru el toate fêliurile pămîntului, toate limbile vor ferici pre el.

19. Blagoslovit Domnul Dumnedzăul lui Israil, cela ce face minuni singur.

20. Şi blagoslovit numele mărirei lui în vac, şi în vacul vacului.

21. Şi să va împlea de mărirea lui tot pămîntul. Slava[6].

Sfîrşiră-să laudele lui David, fiiului lui Iese. Psalmu lui Asaf. 72

1. Cîtu-i de bun Dumnedzău lui Israil celor drepţi la inimă.

2. Şi mie puţin mi să lunecară[1] picioarele, puţin să răvărsară paşii miei.

3. Căce am rîvnit spre cei fărădălêge, pacea păcătoşilor văzînd.

4. Căce nu iaste pesteală[2] întru moartea lor şi întăritură întru bătaia lor.

5. Întru ostenêlele oamenilor nu sînt, şi cu oamenii nu să vor răni.

6. Pentru acêea prinse pre ei mîndriia lor desăvîrşit, îmbrăcară-să strîmbătatea şi necurăţiia lor.

7. Ieşi-va ca den rost strîmbătatea lor; trecură la plăcêrea inemei.

8. Gîndiră-să şi grăiră cu vicleşug, strîmbătate la înălţime grăiră.

9. Puseră la cer gura lor, şi limba lor trecu preste pămînt.

10. Pentru acêea întoarce-să-va nărodul mieu aicea, şi dzile pline să vor afla întru înşii.

11. Şi dzisără cum au cunoscut Dumnedzău, şi dă iaste cunoştinţă întru Cel Înalt.

12. Iată acêştea păcătoşii, şi îndreptînd în vêci, cuprinsără avuţie.

13. Şi dziş oare în dăşert am îndreptat inima mea, şi am spălat întru cei nevinovaţi mîinile mêle.

14. Şi fuiu cu vînătăi toată dzua, şi mustrarea mea la dimineţi.

Ms. 4389, f. 282 r

8. Şi va stăpîni den mare pînă în mare şi den rîu// pînă la marginile lumiei.

9. Înaintea lui vor mêrge harapii, şi vrăjmaşii lui vor linge ţărînă.

10. Împăraţii Tharsisului şi ostrovele vor aduce lui pocloane, împăraţii harăpeşti şi Sava vor aduce darure.

11. Şi i se vor închina toţi împăraţii pămînteşti, toate limbile vor lucra lui.

12. Că au izbăvit pre cel sărac de la cel putêrnic, şi pre cel mêser care n-au avut ajutor.

13. Cruţa-va pre cel sărac şi mişăl şi va mîntui sufletele celor mêseri.

14. Sufletele lor le va izbăvi den camătă şi den nedireptate, şi numele lui cinstit înaintea lor.

15. Şi va trăi şi i se va da den aurul Hărăpiei, şi se vor ruga de dînsul pururea; toată zioa-l vor binecuvînta.

16. Şi va fi întărire pre pămînt, pren vîrfurile munţilor; înălţa-se-va roada lui mai mult decît Livanul, şi vor înflori den cetate ca iarba pămîntului.

17. Să fie numele lui binecuvîntat în vêci; numele lui trăiêşte mai de nainte decît soarele.

18. Şi bine se vor cuvînta într-însul toate seminţiile pămînteşti, toate limbile-l vor ferici.

19. [18] Bine iaste cuvîntat Domnul Dumnezeul lui Israil, cela ce face minuni însuşi.

20. [19] Şi bine-i cuvîntat numele slavei lui în veac, şi în veacul veacului.

21. Şi se va umplea tot pămîntul de slava lui. Să fie, să fie[1]. Slava.

[20] Sfîrşiră-se cîntările lui David, feciorul lui Iesei. Cîntecul lui Asaf. 72

1. Cît iaste de bun Dumnezeul lui Israil celor direpţi cu inima.

2. Şi picioarele mêle puţinel de nu se clătiră[1], puţinel de nu se vărsară urmele mêle.

3. Că am rîmnit celor fărădelêge, văzînd pacea păcătoşilor.

4. Că nu iaste rădicare în moartea lor şi întărire în rana lor.

5. În osteninţele oamenilor nu sînt, şi nu vor lua rane cu oamenii.

6. Pentr-aceea i-au apucat trufiia lor pînă în sfîrşit; îmbrăcatu-se-au cu nedireptatea şi cu necurăţiia lor.

7. Ieşi-va ca dintr-o grăsime nedireptatea lor; trecut-au în dragostea inimii.

8. Gîndiră şi grăiră în hicleşug, nedireptatea o grăiră întru înălţime.

9. Puseră gura lor în ceriu, şi limba lor trecu preste pămînt.

10. Pentr-acêea se va întoarce nărodul mieu încoace, şi se vor afla într-însul[2] zile pline.

11. Şi ziseră cum au ştiut Dumnezeu şi să iaste înţelêgere întru Cel Înalt?

12. Iată aceştea păcătoşii, şi se crăvesc[3] în veac, au cuprins bogăţiia.

13. Şi ziş au doară în zadar am îndireptat inima mea, şi am spălat mîinile mêle în cêle nevinovate.

14. Şi fuiu rănit[4] toată zioa, şi mustrarea mea dimineţile.

Versiunea modernă

8. El va stăpîni pînă la marginile pămîntului, de la mare la mare şi de la rîu la rîu.

9. Vrăjmaşii lui din pustiuri vor îngenunchia înaintea lui şi vor linge ţărîna.

10. Împăraţii Tarsisului şi a ostroavelor îi vor aduce daruri, iar împăraţii arabilor şi ai Sabei vor veni cu prinoase.

11. Lui se vor închina toţi împăraţii pămîntului, sub stăpînirea lui vor sta toate neamurile.

12. A scos pe cel nedreptăţit din mîna puternicului şi pe săracul care n-avea ajutor.

13. Sufletele săracilor şi nedreptăţiţilor se vor mîntui prin mila lui.

14. Şi ei vor fi scutiţi de camătă şi de corvoade, pentru că numele lor e preţuit.

15. Şi împăratul va fi viu şi va primi în dar aurul Arabiei. Pentru el ne vom ruga pururea şi toată ziua îl vom binecuvînta.

16. Pe pămînt va fi belşug de pîine, pînă în vîrful munţilor; rodul său se va înălţa mai presus decît Libanul. Cetăţile vor înflori şi vor înverzi ca iarba pămîntului.

17. Numele împăratului va dăinui cît va fi soare.

18. În el se va binecuvînta toate seminţiile pămîntului. Toate neamurile îl vor ferici.

19. Binecuvîntat să fie Domnul Dumnezeu, Dumnezeul lui Israel, cel care a făcut minunile.

20. Binecuvîntat să fie numele slavei lui în veac!

21. Şi tot pămîntul se va umple de slava lui.

Psalmul 72. Al lui Asaf

1. Cît de bun este Dumnezeu cu Israel, cu cei cu inima curată!

2. Încă puţin ar fi fost de nu mi-ar fi alunecat picioarele, încă puţin de nu s-au poticnit paşii mei.

3. Am invidiat pe răufăcători, cînd vedeam ce bine le merge.

4. Ei n-au griji pînă la moarte şi sînt voinici şi tari.

5. Ei nu trudesc niciodată, nu sînt chinuiţi ca ceilalţi oameni.

6. Fala lor o poartă ca pe un giuvaer, silnicia ca pe un veşmînt de preţ.

7. Din răutate iese nedreptatea că au trecut la plăcerile inimii.

8. Ei gîndesc cu vicleşug şi vorbesc de sus.

9. Îşi ridică gura pînă la cer şi împung toate celea pe pămînt cu limba lor ascuţită.

10. Poporul meu se ia după ei, le ascultă şi vorbele şi cred că sînt plini de zile bune.

11. Şi zice: Oare ştie Dumnezeu acestea? Le cunoaşte în înălţimea sa?

12. Aceştia sînt păcătoşii cei îndestulaţi şi bogăţia lor e fără sfîrşit.

13. Iar eu întreb: «În deşert am fost eu drept la inimă? Că mi-am spălat mîinile întru cele nevinovate.

14. Am fost lovit toată ziua şi în fiecare dimineaţă mustrat».

ЕІ Сѫ врѣм зиче повѣстиꙋои аша, иатъ рꙋдеи фиилор
ЅІ тъи фъгъдꙋїю. Ши гѫндїю аши, ачаста
ЗІ трꙋдъ ѩсте ꙟнаинтѣ мѣ. Пънъ оунде
воиу ꙟтра ласфинцирѣ лꙋи дмнѕъꙋ, ши воиу ꙟ
НІ целѣџе лачѣле дєпои алелорь. Ꙟсъ пентрꙋ
викленшꙋгꙋриле лѡр, пꙋсеши лорь рѣле, ѡборѫшїи
ѲІ пре еи кѫндь съсемецирѫ. Кꙋм съфѣкꙋръ
ꙟтрꙋ пꙋстїире ꙟдатъ: съсфѫрширъ перирѫ,
К пентрꙋ фъръ де лѣџе лѡрь. Каꙋи вись че
лꙋи чесь скоалъ дмне ꙟчетатѣ та кипꙋль лорь
КА вей дефъима. Къче съ ацъцъ инимамѣ, ши
рѫникїи мїеи съ пременирѫ, ши еꙋ ѡкъръжть
КВ ши нам щїꙋть. Добитокь мъфѣкꙋю лѫнгъ
КГ тине, ши еꙋ пꙋрꙋрѣ кꙋ тине. Цинꙋшь де
мѫна дирѣптеи мѣле, ши ꙟсфатꙋль тъꙋ ма
КД повъцꙋить ши кꙋмърире маи лꙋать. Пентрꙋ
къче ѩсте мїе ꙟчерю: ши дела тине че ам врꙋт
КЕ пре пъмѫнть. Сфършисе инема мѣ, ши
трꙋпꙋл мїеꙋ, дмнезъꙋл инемїеи мѣле, ши пар
КЅ тѣ мѣ, дмнезеꙋль мїеꙋ ꙟвѣк. Кѫчи иатъ
чеи че сѫ депъртѣзъ пре сине дела тине пїерь,
пїердꙋш дела тине детоть пре чел че кꙋрвѣще.
КЗ Ши мїе амъ липи де дмнзеꙋ бине ѩсте, а пꙋне
ꙟтрꙋ дмнꙋл нъдѣждѣ мѣ, ка съповестескь еꙋ,
тоате лаꙋделе тале, ꙟпорциле фѣтеи сїѡнꙋлꙋи.

Ꙟцелѣџерїи лꙋи асафь. ОГ.

А Дирепть че дмнезъꙋле не лепъдаши десъ
вѫршит: оургисесе мѫнїѧ та, пре
В сте оиле пъшꙋнеи тале: Адꙋци
аминте де адꙋнарѣ та, карѣ аи къщи
Г гат деи чепꙋть. Мѫнтꙋитаи
тоиагꙋль моштенирей тале, мꙋнтеле сїѡнь аче
Д ста, кареле аи лъкꙋит ꙟтрꙋ ель. Ръдикъ
мѫниле тале, престе мѫндриле лорь, ла съвѫр
шит, кѫте аꙋ викленит връжмашꙋл, ꙟтрꙋ
Е чел сфнть ал тъꙋ. Ши сау фълꙋит, чеи
че те оурѫскь пре тине, ꙟмижлокꙋл празникꙋ
Ѕ лꙋи тъꙋ. Пꙋсеръ сѣмнеле лорь сѣмне, ши
З наꙋ щїꙋт ка ла ешири, маи пре сꙋсь. Ка ꙟ
трꙋ о дꙋмбравъ де лѣмне, кꙋ топоаръ аꙋ тъиат
оушиле лꙋи деодатъ, кꙋ съкꙋри ши кꙋ бардъ,
И сꙋрпаръ пре ель. Арсеръ кꙋ фокь, свинценїѧ
та, ла пъмѫнть спꙋркаръ, лъкашꙋл нꙋмелꙋи
Ѳ тъꙋ. Зисеръ ꙟтрꙋ инемиле лорь, рꙋденїи
ле лорь демпреꙋнъ, венице ши съ потолим, тоа
те празнечиле лꙋи дмнезеꙋ дела пъмѫнть.
І Сѣмнеле лорь нам вѣзꙋт, нꙋ ѩсте ꙟкъ пророк,
АІ ши пре нои нꙋва кꙋноаще ꙟкъ. Пънъ кѫнд
дмнезеꙋле ва окъръ връжмашꙋл, ꙟтъритава
пизмашꙋл нꙋмеле тъꙋ ла свѫршить:
ВІ Пентрꙋ къчи ꙟторчи мѫна та, ши дирѣпта
та, дей мижлокꙋл сѫнꙋлꙋи тъꙋ, ла съвѫрши:
ГІ Ши дмнезеꙋ ꙟпъратꙋл ностру, маи наинте де
вѣк, фъкꙋ мѫнтꙋире ꙟмижлокꙋл пъмѫнтꙋ
ДІ лꙋи. Тꙋ аи ꙟтърит кꙋ пꙋтѣрѣ та марѣ,
тꙋ здробиш капетеле бълаꙋрилор ꙟ апъ.
ЕІ Тꙋ здробиш капꙋл змеꙋлꙋи, датꙋлаи пре ель
ЅІ мѫнкаре нороаделорь арапилор. Тꙋ аи рꙋпть
извоаръ ши пѫрае, тꙋ оускаш рѫꙋриле чѣле де

Biblia 1688, pag. 405, col. I

15. Să vream zice: «Povesti-voiu aşa», iată rudei fiilor tăi făgăduiiu.
16. Şi gîndiiu a şti; aceasta trudă iaste înaintea mea.

17. Pînă unde voiu întra la sfinţirea lui Dumnezău, şi voiu înţelêge la cêle de apoi ale lor.

18. Însă pentru vicleşugurile lor puseş lor rêle, oborîşi-i pre ei cînd să semeţiră.
19. Cum să făcură întru pustiire, îndată să sfîrşiră, periră pentru fărădelêgea lor.
20. Ca un vis celui ce să scoală, Doamne, în cetatea ta chipul lor vei defăima.
21. Căce să aţîţă[α] inima mea, şi rănichii miei să premeniră.

22. Şi eu ocărît, şi n-am ştiut. [22] Dobitoc mă făcuiu lîngă tine, şi eu pururea cu tine.
23. Ţinuş de mîna dirêptei mêle, şi în sfatul tău m-ai povăţuit, şi cu mărire m-ai luat.

24. Pentru căce iaste mie în ceriu? Şi de la tine ce am vrut pre pămînt?
25. Sfîrşi-se inema mea şi trupul mieu, Dumnezăul inemiei mêle, şi partea mea, Dumnezeul mieu în veac.

26. Căci iată cei ce să depărtează pre sine de la tine pier, pierduş de la tine de tot pre cel ce curvêşte.

27. Şi mie a mă lipi de Dumnezeu bine iaste, a pune întru Domnul nădêjdea mea, ca să povestesc eu toate laudele tale în porţile fêtei Sionului.

Înţelêgerii lui Asaf. 73

1. Dirept ce, Dumnezăule, ne lepădaş desăvîrşit? Urgisi-se mîniia ta preste oile păşunei tale.

2. Adu-ţi aminte de adunarea ta, carea ai cîştigat de-nceput.

3. Mîntuit-ai toiagul moştenirei tale, muntele Sion, acesta carele ai lăcuit întru el.

4. Rădică mînile tale preste mîndriile lor la săvîrşit, cîte au viclenit vrăjmaşul întru cel svînt al tău.

5. Şi s-au făluit cei ce te urăsc pre tine în mijlocul praznecului tău. [6] Puseră sêmnele lor sêmne.

6. Şi n-au ştiut, ca la ieşiri mai pre sus.

7. Ca întru o dumbravă de lêmne, cu topoară au tăiat uşile lui deodată, cu săcuri şi cu bardă surpară pre el.

8. Arseră cu foc svinţeniia ta la pămînt, spurcară lăcaşul numelui tău.

9. Ziseră întru inemile lor rudeniile lor dempreună: «Veniţi şi să potolim toate praznecile lui Dumnezeu de la pămînt».

10. Sêmnele lor n-am văzut, nu iaste încă proroc, şi pre noi nu va cunoaşte încă:

11. Pînă cînd, Dumnezeule, va ocărî vrăjmaşul, întărîta-va pizmaşul numele tău la săvîrşit?

12. Pentru căci întorci mîna ta şi direapta ta den mijlocul sînului tău la săvîrşit?
13. Şi Dumnezeu, împăratul nostru, mai nainte de veac, făcu mîntuire în mijlocul pămîntului.

14. Tu ai întărit cu putêrea ta marea, tu zdrobiş capetele bălaurilor în apă.
15. Tu zdrobiş capul zmeului, datu-l-ai pre el mîncare noroadelor arapilor.
16. Tu ai rupt izvoară şi pîraie, tu uscaş rîurile cêle de/-nceput.

Ms. 45, f. 237 r–237 v

15. Dă vrea dzice:« Povesti-voi aşa», iată rudei fiilor tăi stricaşi.
16. Şi gîndii a şti; aceasta trudă iaste înaintea mea.
17. Pănă unde voi întra la sfinţenia lui Dumnedzău, şi[3] voi fi împreună la cêle mai de napoi a lor.
18. Însă pentru vicleşugurile lor[4] puseşi lor rêle[5], oborîşi-i pre ei cînd să simeţiră.
19. Cum să făcură întru pustiire, îndată sfîrşiră-să, periră pentru fărădălêgea lor.
20. Ca un vis a celuia ce să scoală, Doamne, întru cetatea ta chipul lor vei dăfăima.
21. Căce să aţîţă[9] inima mea, şi rărunchii miei să primeniră.
22. Şi eu ocărît, şi n-am ştiut. [22] Dobitocos mă făcuiu lîngă tine, şi eu pururea cu tine.
23. Ţînuşi mîinii drêpţii mêle, şi[6] întru sfatul tău povăţuitu-m-ai, şi cu mărire m-ai luat.
24. Pentru căce iaste mie în ceriu? Şi de la tine ce am vrut pre pămînt?
25. Sfîrşi-să inima mea şi trupul mieu, Dumnedzău a inemei mêle, şi partea mea, Dumnedzăul mieu[7], întru vac.
26. Căce iată ceia ce îndălungază pre sine[8] de la tine pier; pierduşi de tot pre cela ce curvêşte de la tine.
27. Şi mie a mă lipi de Dumnedzău bine-mi iaste, a pune întru Domnul nădêjdea mea, ca să povestesc eu toate laudele tale întru porţile fêtei Sion.

A pricêperii lui Asaf. 73

1. Pentru ce, Dumnedzău, ne lăpădaşi desăvîrşit? Urgisi-să mîniia ta preste oile păşunii tale.
2. Adu-ţi aminte de adunarea ta, carea au agonisit de-nceput.
3. Mîntuit-ai toiagul moştenirei tale, muntele Sion, acesta carele ai lăcuit întru el.
4. Rădică mîinile tale preste mîndriile lor la săvîrşit, cîte au viclenit nepriêtenul întru sfîntul tău.
5. Şi s-au fălit ceia ci te urăsc // pre tine în mijlocul praznicului tău. [6] Puseră sêmnele lor sêmne;
6. Şi n-au ştiut, ca la ieşire mai pre sus.
7. Ca într-o dumbravă de lêmne, cu topoară au tăiat uşile ei deodată, cu săcure şi cu bardă surpară pre ea.
8. Arsără cu foc sfinţeniia ta la pămînt, spurcară lăcaşul numelui tău.
9. Dziseră întru inima lor rudeniile lor depreună: «Veniţi şi să potolim toate praznicile lui Dumnedzău de la pămînt».
10. Sêmnele lor n-am văzut, nu iaste încă proroc, şi pre noi nu va cunoaşte încă.
11. Pănă cînd, Dumnedzău, va ocărî nepriêtenul, întărîta-va pizmaşul numele tău la săvîrşit?
12. Pentru căce întorci mîna ta şi dreapta ta den mijlocul sînului tău la săvîrşit?
13. Şi Dumnedzău, împăratul nostru, mai nainte de vac făcu mîntuire în mijlocul pămîntului.
14. Tu ai întărit cu putêrea ta maarea, tu zdrobişi capetile bălaurilor într-apă.
15. Tu sfărîmaşi capul bălaurului, datu-l-ai pre el mîncare năroadelor arapilor[1].
16. Tu ai ruptu izvoară şi păraie, tu uscaşi rîurile Itham.

Ms. 4389, f. 282 r–282 v

15. De aş fi zis: «Spune-voiu aşa», iată neamul[5] feciorilor tăi căruia m-am făgăduit.
16. Şi socotiiu a înţelêge aceasta; osteneala iaste înaintea mea.
17. Pînă voiu întra în sfinţirea lui Dumnezeu, şi voiu înţelêge în cêle mai de apoi ale lor.
18. Însă pentru înşălăciunea lor le-ai pus cêle rêle, pusu-i-ai jos cînd se trufiia.
19. Cum fură în pustiire, fără de vêste periră şi se potopiră[6] pentru fărădelegiuirea sa.
20. Ca visul celui ce se scoală, Doamne, urgisi-vei în cetatea ta chipul lor.
21. Că inima mea se-au aţîţat, şi droburile mêle se-au schimbat.
22. Şi eu ocărît, şi nu înţeleş. [23] Dobitoc fuiu la tine, şi eu de pururea cu tine.
23. [24] Ţinut-ai mîna mea cea direaptă, şi m-ai povăţit cu sfatul tău, şi m-ai luat cu slavă.
24. [25] Dară în cer ce-mi iaste mie? Şi pre pămînt ce am voit de la tine?
25. [26] Sfîrşise inima mea şi carnea mea, Dumnezeul inimii mêle, şi partea mea, Dumnezeule, în veac.
26. [27] Că iată că ceia ce se dăpărtează de tine vor peri; pierdut-ai de la tine pre tot curvariul.
27. [28] Iară mie bine-mi iaste să mă lipesc de Dumnezeu, a pune pre Domnul nădêjdea mea. Să spuiu toate laudele tale în porţile fêtei Sionului.

A înţelêgerii lui Asaf. 73

1. Dumnezeule, pentru ce împinseşi pînă în sfîrşit? Mîniiatu-se-au urgiia ta pre oile păşunii tale.
2. Ado-ţi aminte de strînsura ta, carea o ai cîştigat dentîi.
3. Izbăvit-ai cu toiagul moşiia ta, muntele Sionului, acesta în care te-ai sălăşluit.
4. [3] Rădică mîinile tale spre trufiile lor în sfîrşit, cîte au hiclenit vrăjmaşul în sfîntul tău.
5. [4] Şi se lăudară ceia ce te urăsc pren mijlocul praznicului tău; pus-au sêmnele lor sêmne.
6. [5] Şi nu cunoscură, ca într-o ieşire de mai pre de supra.
7. Ca într-o dumbravă de lêmne, au tăiat cu topoarăle [6] Uşile lui dempreună, cu săcurea şi cu barda le-au sfărîmat.
8. [7] Sfinţirea ta o arseră cu foc pre pămînt,// lăcaşul numelui tău îl spurcară.
9. [8] Ziseră rudele lor în inimile lor dempreună: «Veniţi şi să lepădăm[1] toate praznicele lui Dumnezeu de pre pămînt».
10. [9] Sêmnele lor n-am văzut, că nu mai iaste proroc, şi de acuma pre noi nu va mai cunoaşte.
11. [10] Pînă cînd, Dumnezeule, va împuta vrăjmaşul, întărîta-va pizmaşul numele tău pînă în sfîrşit?
12. [11] Pentru ce întorci mîna ta şi direapta ta den mijlocul sînului tău în sfîrşit?
13. [12] Că Dumnezeu, împăratul nostru, mai nainte de veac au făcut mîntuire pren mijlocul pămîntului.
14. [13] Tu ai întărit marea cu putêrea ta, tu ai fărîmat capul bălaurului în apă.
15. [14] Tu ai zdrobit capul bălaurului, dat-ai pre dînsul mîncare oamenilor harapi.
16. [15] Tu ai rupt izvoarăle şi pîraiele, tu ai uscat rîurile Ethamului.

Versiunea modernă

15. Dacă aş fi grăit în felul acesta, aş fi trădat pe fiii lui Adam cu neamul lor.
16. Şi mă frămîntam să înţeleg aceasta, dar mi se păru un lucru fără putinţă.
17. Pînă ce am intrat în sfîntul locaş al lui Dumnezeu şi mi s-a desluşit sfîrşitul celor răi.
18. Tu i-ai pus pe drumuri viclene şi i-ai doborît cînd se înălţau.
19. Cît de iute i-ai pustiit! Din pricina nelegiuirii lor, s-au stins, au pierit.
20. Chipul lor l-ai şters ca părerea unui vis la deşteptare.
21. Aşa am căzut în amărăciune, rărunchii s-au neliniştit.
22. Îmi pierdusem minţile şi nu mai ştiam nimic; eram ca un dobitoc înaintea ta.
23. Dar eu nu mă despart de tine. Tu m-ai apucat de mîna dreaptă, m-ai povăţuit şi m-ai primit cu slavă.
24. Pe cine am eu în cer în afară de tine, care e dorul meu pe pămînt?
25. Chiar cînd mi se stînge inima şi trupul meu se risipeşte, Dumnezeule, tu rămîi partea mea în veac.
26. Că iată, cei ce se depărtează de tine vor pieri, tu vei nimici pe toţi cei ce se leapădă de tine.
27. Ce bine îmi este să mă alătur de Dumnezeu, în cer mi-am pus nădejdea, ca să vestesc laudele tale la porţile fiicei Sionului.

Psalmul 73. Al lui Asaf

1. Pentru ce m-ai lepădat, Dumnezeule, pentru totdeauna? Tu eşti păstorul, noi sîntem oile în păşunea ta.
2. Adu-ţi aminte de locaşul tău cel sfînt, pe care l-ai avut de la început.
3. Cu toiagul moştenirii tale ai izbăvit muntele Sionului în care locuieşti.
4. Ridică mîinile tale în sfîrşit împotriva celor ce se fălesc, uite ce-a făcut vrăjmaşul în locul sfînt al tău.
5. În mijlocul locului de prăznuire şi-au pus semnele lor cei ce te urăsc pe tine.
6. Au dărîmat intrarea de deasupra.
7. Cu topoarele au tăiat uşile locaşului tău cele înflorate şi le-au sfărîmat.
8. Au dat foc locaşului celui sfînt al tău, de a ars pînă la pămînt; locul numelui tău l-au spurcat.
9. S-au vorbit între ei: «Veniţi să dăm foc la toate locurile unde Dumnezeu e prăznuit».
10. Nu mai avem semne că eşti între noi, nu mai avem profeţi, nimeni nu ne mai cunoaşte.
11. Pînă cînd, Doamne, te va ocărî vrăjmaşul, pînă cînd va huli duşmanul numele tău?
12. Întoarce mîna ta dreaptă şi goneşte-i pentru totdeauna.
13. Dumnezeu, împăratul nostru înainte de veac, a adus mîntuire în mijlocul pămîntului.
14. Tu ai despărţit cu puterea ta marea, tu ai zdrobit capetele balaurului din apă.
15. Ai sfărîmat capul balaurului şi l-ai dat de mîncare popoarelor din pustiu.
16. Tu ai deschis izvoare şi rîuri şi apele Itanului le-ai secat.

Biblia 1688, pag. 405, col. II

17. A ta iaste zioa, şi a ta iaste noaptea. Tu săvîrşiş lumina şi soarele.
18. Tu ai făcut toate hotarăle pămîntului, vară şi primăvară tu ai zidit pre êle.
19. Adu-ţi aminte de aceasta; vrăjmaşul ocărîia pre Domnul, şi nă-rod fără minte defăimă numele tău.

20. Să nu dai fiarălor sufletul ce să mărturisêşte ţie; sufletele mêserilor tăi să nu uiţi în săvîrşit.

21. Caută la făgăduinţa ta, căci s-au plinit cei întunecaţi ai pămîntului de casele fărădelegilor.

22. Să nu să întoarcă smerit şi înfruntat; săracul şi mêserul vor lăuda numele tău.
23. Scoală-te, Doamne, judecă judecata ta, adu-ţ aminte de ocara ta cea de cătră cel fără minte toată zioa.

24. Nu uita glasul posluşnicilor tăi; mîndriia celor ce te urăsc pre tine să suí pururea. Slava.

La săvîrşit, să nu strici. Psalmul cîntării lui Asaf. 74

1. Mărturisi-ne-vom ţie, Dumnezeu, mărturisi-ne-vom ţie şi vom chema numele tău.
2. Povesti-voiu toate minunile tale. «Cînd voiu lua vrême, eu direptatea voiu judeca.

3. Să topi pămîntul, şi toţi ceia ce lăcuiesc întru dînsul. (Strigare) Eu am întărit stîlpii lui».
4. Ziş celor ce fac fărădelêge: «Nu faceţi fărădelêge», şi celor ce greşesc: «Nu înălţaţ corn.

5. Nu rădicaţi la înălţime cornul vostru, şi nu grăiţ asupra lui Dumnezeu strîmbătate».
6. Căci nici de la ieşituri, nici de la apusuri, nici de la pustii munţi.
7. Căci Dumnezeu judecătoriu iaste. [7] Pre cesta smerêşte, şi pre cesta înalţă.
8. Căci păhar iaste în mîna Domnului de vin curat, plin de amestecătură. [8] Şi plecă den cesta în cesta, însă drojdiile lui nu s-au deşărtat, bea-vor toţi păcătoşii pămîntului.

9. Şi eu mă voiu bucura în veac, cînta-voiu Dumnezăului lui Iacov.
10. Şi toate coarnele păcătoşilor voiu zdrobi, şi se va înălţa cornul direptului.

La săvîrşit, întru laude. Psalmu lui Asaf, cîntare cătră asiriiani. 75

1. Cunoscut e în Iudea Dumnezău, în Israil mare e numele lui.

2. Şi să făcu în pace locul lui, şi lăcaşul lui în Sion.

3. Acolo zdrobi tăriile arcelor, arma, şi sabiia, şi războiul.

4. (Strigare) Luminezi tu minunat de la munţi vêcinici.

5. Turburară-se toţi cei nepricepuţi la inimă. [5] Adormiră somnul lor, şi nu aflară nemică toţi oamenii avuţiei cu mîinile lor.

6. De certarea ta, Dumnezăul lui Iacov, adormit-au cei călări pre cai.
7. Tu înfricoşat eşti, şi cine va sta împotriva ta? De atuncea e urgiia ta?
8. Den ceriu ai ascultat judecata; pămîntul s-au temut şi au odihnit.
9. Cînd se va scula la judecată Dumnezău, ca să/ mîntuiască pre toţi blînzii pămîntului.

Ms. 45, f. 237 v

17. Aceasta iaste dzua, şi aceasta iaste noaptea. Tu săvîrşişi lumina şi soarele.

18. Tu ai făcut toate înfrîmseţările pămîntului, vară şi primăvară tu ai zidit pre êle.

19. Adu-ţi aminte de aceasta; vrăjmaşul ocărî pre Domnul, şi nărod fără de minte dăfăimă numele tău.

20. Să nu dai la fiară sufletul ce să ispoveduiêşte ţie; sufletilor mêserilor tăi să nu uiţi la săvîrşit.

21. Caută la făgăduinţa ta, căce s-au plinit cei întunecaţi ai pămîntului de casele fărădălegilor.

22. Să nu să întoarcă smerit înfruntat; săracul şi mêserul vor lăuda numele tău.

23. Scoală-te, Dumnedzău, judecă judeţul tău, pomenêşte ocării tale cea de către cel fără minte toată dzua.

/'24. Nu uita glasul posluşnicilor tăi; mîndriia celora ci te urăsc pre tine să sui pururea. Slava[2].

La săvîrşit, să nu strici. Psalmu cîntării lui Asaf. 74

1. Mărturisi-ne-vom ţie, Dumnedzău, mărturisi-ne-vom ţie[1] şi vom chema numele tău.

2. Povesti-voi toate minunile tale.« Cînd voi lua vrême, eu dreptate voi judeca.

3. Topi-să pămîntul şi toţi ceia ce lăcuiesc întru îns. (Strigare) Eu am întărit stîlpii lui».

4. Dziş celora ce fărălegiuiesc: «Nu fărălegiuiţi», şi celora ce greşesc: «Nu înălţaţi cornul.

5. Nu rădicaţi la înălţime cornul vostru, şi[2] nu grăiţi asupra lui Dumnedzău strîmbătate».

6. Căce nice de la ieşituri, nice de la apusuri, nice de la pustii munţi.

7. Căce Dumnedzău judecător iaste. [7] Pre acesta smerêşte, şi pre acesta înalţă.

8. Căce păharu-i în mîna Domnului de vin chiar plin de amestecături.[8] Şi plecă den cesta în cesta, însă drojdiile lui nu s-au dăşertat, beavor toţi păcătoşii pămîntului.

9. Şi eu mă voi bucura în vac, cînta-voi lui Dumnedzău Iacov.

10. Şi toate coarnele păcătoşilor voi zdrobi[3], şi să va înălţa cornul dreptului.

La săvîrşit, întru laude. Psalmu lui Asaf, cîntare către asiriiani[1]. 75

1. Cunoscut întru Iudea Dumnedzău, întru Israil mare-i numele lui.

2. Şi să făcu întru pace locul lui, şi lăcaşul lui în Sion.

3. Acolo zdrobi tăriile arcelor, arma, şi sabiia, şi războiul.

4. (Strigare) Luminedzi tu minunat de la munţi vêcinici.

5. Turburară-să toţi cei nepricepuţi la inimă. [5] Adormiră somnul lor, şi nu aflară nimică toţi oamenii avuţiei cu mîinile lor.

6. De certarea ta, Dumnedzăul lui Iacov, adormit-au cei călări preste cai.

7. Tu groaznic eşti, şi cine va sta împotriva ta? De atuncea urgiia ta.

8. Dentru cer ai ascultat judeţ; pămîntul s-au temut şi au odihnit.

9. Cînd să sculă[2] Dumnedzău la judeţ, ca să mîntuiască pre toţi blîndzii pămîntului.

Ms. 4389, f. 282 v

17. [16] A ta iaste zioa, şi a ta iaste noaptea. Tu ai obîrşit zorile şi soarele.

18. [17] Tu ai făcut toate hotarăle pămîntului, secerişul[2] şi primăvara tu ai zidit.

19. [18] Ado-ţi aminte de acêstea; vrăjmaşul au împutat Domnului, nărodul cela fără de minte au întărîtat numele tău.

20. [19] Nu da fierilor sufletul cela ce se mărturisêşte ţie; sufletele mêserilor[3] tăi nu le uita pînă în sfîrşit.

21. [20] Caută spre făgăduinţa ta, că se-au umplut cei întunecaţi ai pămîntului de casele fărădelegilor.

22. [21] Să nu se întoarcă cel smerit ruşinat; cel sărac şi cel mêser au lăudat numele tău.

23. [22] Scoală, Dumnezeule, judecă pîra ta, ado-ţi aminte de mustrarea ta cea de la cela fără de minte toată zioa.

24. [23] Nu uita glasul rugătorilor tăi; trufiia celor ce te urăsc se sui pururea. Slava.

[1] În sfîrşit, să nu strici. Cîntecul cîntării lui Asaf. 74

1. [2] Mărturisi-ne-vom ţie, Dumnezeule, mărturisi-ne-vom ţie şi vom chiema numele tău.

2. Povesti-voiu toate minunile tale. [3] «Cînd voiu lua vrême, eu voiu judeca direptatea.

3. [4] Topitu-se-au pămîntul, şi toţi ceia ce vieţuiesc pre dînsul; stîlpii lui eu i-am întărit».

4. [5] Ziş celor făcători de fărădelêge: «Nu faceţi fărădelêge», şi celor ce făcea păcate: «Nu înălţaţi cornul.

5. [6] Nu rădicaţi spre înălţime cornul vostru, şi nu grăiţi asupra lui Dumnezeu nedireptate».

6. [7] Că nici de la răsărituri, nici de la apusuri, nici de la pustiile munţilor.

7. [8] Că Dumnezeu iaste judecătoriul; pre cesta smerêşte, şi pre cesta înalţă.

8. [9] Că în mîna Domnului păhar de vin neamestecat, plin de amestecătură; şi plecă[1] den cesta în cesta, însă drojdiile lui nu se dăşărtară, bea-vor toţi păcătoşii pămîntului.

9. [10] Iară eu mă voiu bucura în vêci, cîntavoiu Dumnezeului lui Iacov.

10. [11] Şi voiu frînge toate coarnele celor păcătoşi, şi se va înălţa cornul celui direpț.

[1] În sfîrşit, în cîntări. Cîntecul lui Asaf, cîntarea către asiriiani. 75

1. [2] Cunoscut în Iudeea Dumnezeu, în Israil mare (iaste) numele lui.

2. [3] Şi fu locul lui în pace, şi lăcaşul lui în Sion.

3. [4] Acolo au fărîmat tăriile arcelor, arma, şi sabiia, şi războiul.

4. [5] Luminezi tu minunat den munţii cei vêcinici.

5. [6] Turburară-se toţi cei neînţelegători cu inima, adormiră cu somnul lor, şi nu aflară nimică bogăţie în mîinile lor oamenii toţi.

6. [7] De groaza ta, Dumnezeul lui Iacov, aţipiră ceia ce încălecase pre cai.

7. [8] Tu eşti înfricoşat, şi cine va sta împotriva ta? De atunci urgiia ta.

8. [9] Făcut-ai de se-au auzit judecata den ceriu; pămîntul se temu şi tăcu.

9. [10] Cînd se va scula Dumnezeu la judecată, să mîntuiască pre toţi blînzii pămîntului.

Versiunea modernă

17. A ta este ziua şi a ta este noaptea. Tu ai făcut lumina şi soarele.

18. Tu ai tocmit toate marginile pămîntului; vara şi primăvara tu le-ai zidt.

19. Nu uita că vrăjmaşul a ocărît pe Domnul, iar poporul cel fără de minte a hulit numele tău.

20. Să nu dai fiarelor pe cei ce te laudă pe tine. Sufletele săracilor tăi să nu le uiţi.

21. Adu-ţi aminte de legămîntul tău, că s-au umplut toate ascunzişurile pămîntului, în toate sălăşluiesc cei fără de lege.

22. Cel umilit să nu se întoarcă ruşinat. Săracul şi nenorocitul se laudă în numele tău.

23. Scoală-te, Doamne, ca să aperi pricina ta. Aminteşte-ţi ocara de fiecare zi cu care te necinsteşte cel fără de minte.

24. Uite, cum s-au răzvrătit vrăjmaşii tăi! Urletele celor ce te urăsc urcă pururea spre tine.

Psalmul 74. Al lui Asaf

1. Dumnezeule, ţie îţi aducem laudă, numele tău numind.

2. Voi povesti toate minunile tale, cînd tu vei hotărî că a venit vremea. Vei ţine judecata dreaptă.

3. De se va prăbuşi pămîntul cu toţi locuitorii lui, stîlpii ce i-am întărit, vor rămîne.

4. Şi am zis trufaşilor: «Feriţi-vă de fărădelegi». Iar păcătoşilor: «Nu ridicaţi cornul vostru prea sus.

5. Nu vă îngîmfaţi, nu grăiţi cu nedreptate împotriva lui Dumnezeu».

6. Că nici de la răsărit, nici de la apus, nici din munţii pustii nu vă va veni ajutor.

7. Dumnezeu judecă pe cel smerit ca şi pe cel ce se înalţă.

8. În mîna lui este un pahar cu vin tare şi curat. Şi-l va da păcătoşilor să-l bea pînă la ultima picătură.

9. Eu însă nu voi înceta să cînt Dumnezeului lui Iacob.

10. Voi zdrobi cornul păcătoşilor ca să se ridice fruntea celui drept.

Psalmul 75. Al lui Asaf

1. Cunoscut este Dumnezeu în Iudeea; în Israel mare este numele lui.

2. Că şi-a ales în Ierusalim locul locaşului său în Sion.

3. Acolo a sfărîmat tăria armelor, arcul, săgeţile, sabia şi pavăza.

4. Din munţii străvechi coboară strălucirea ta, Doamne.

5. Au adormit toţi vitejii şi n-au aflat că au fost prădaţi.

6. La mustrarea ta, Dumnezeule al lui Iacob, au încremenit şi cai şi călăreţi.

7. Tu eşti înfricoşător, se va ridica vreodată cineva mîniei tale?

8. Din cer faci să se audă judecata ta, pămîntul freamătă şi tace de frică.

9. Se ridică cu putere la judecată Dumnezeu ca să mîntuiască pe toţi blajinii pămîntului.

Biblia 1688, pag. 406, col. I

10. (Strigare) Căci gîndirea omului va mărturisi ție, și rămășița gîndirei va prăznui ție.

11. Rugați-vă și răsplătiți Domnului Dumnezăului nostru. Toți cei pre-mprejurul lui aduce-vor daruri

12. Celui înfricoșat și luătoriului duhurilor boiêrilor, groaznic lîngă împărații pămîntului.

La săvîrșit, pentru Idethum. Psalmul lui Asaf. 76

1. Cu glasul mieu cătră Domnul am strigat, cu glasul mieu cătră Dumnezău, și-m luo aminte.

2. În zioa necazului mieu pre Dumnezău am cercetat cu mîinile mêle înaintea lui noaptea, și nu mă amăgiiu. [3] Să părăsi a să mîngîiia sufletul mieu.

3. Aduşu-mi aminte de Dumnezău, și mă veseliiu; mă uimiiu întru mine, și leșină sufletul mieu.

4. (Strigare) Apucară înainte străji ochii miei, turburaiu-mă, și n-am[1] grăit.

5. Socotiiu zilele vechi, și anii vêcinici îm aduş aminte [6] Și cugetaiu.

6. Noaptea cu inima mea chitiiam, și cerca sufletul mieu.

7. Au doară în vêci va lepăda Domnul, și nu va adaoge a binevoi încă?

8. Au desăvîrșit mila lui o va tăia, conceni cuvînt den rudă în rudă.

9. Au uita-va a să milostivi Dumnezău? Au opri-va întru urgiia lui îndurările lui.

10. (Strigare) Și ziș: Acum începuiu; aceasta e premenirea dirêptei Celui de Sus.

11. Pomeniiu lucrurile Domnului, căci îmi voiu aduce aminte de-ncepătura minunilor tale.

12. Și voiu cugeta întru toate lucrurile tale, și întru tocmêlele tale voiu glumi.

13. Dumnezeule, întru cel sfînt e calea ta. Cine e Dumnezău mare ca Dumnezăul nostru? Tu ești Dumnezău, cel ce faci minuni.

14. Ai arătat întru năroade putêrea ta. Mîntuiș cu brațul tău pre nărodul tău, pre fiii lui Iacov și Iosif.

15. (Strigare) Văzură-te apele, Doamne, văzură-te apele și să spămîntară, turburară-se beznele.

16. Mulțimea sunetului apelor, glas dêderă norii. [17] Pentru că și săgețile tale trec.

17. Glasul tunetului tău în roată. [18] Strălucіră fulgerele tale lumii, clătină-se și să îngrozi pămîntul.

18. [19] În mare căile tale, și cărările tale în ape multe, și urmele tale nu se vor cunoaște.

19. Povățuiși ca pre niște oi nărodul tău, cu mîna lui Moisi, și a lui Aaron. Slava.

CATHISMA 11. Stihuri la dumnezăiescul David

Taci Orfef, leapădă, Ermí, läuta.
Cel cu trei picioare den Delfis, încă apune-te spre uitare.

Că David noao, a duhului lovind läută,
Ivêşte ascunsele tainilor lui Dumnezău.
Mulțime de vechi, istorêşte minuni,
Pornêşte spre laudă celui ce au zidit lumea,/

Ms. 45, f. 237 v–238 r

10. (Strigare) Căce gîndirea omului va mărturisi ție, și rămășița gîndirei va prăznui ție.

11. Rugați-vă și răsplătiți Domnului Dumnedzăului nostru, toți cei pre-mpregiurul lui aducevor daruri

12. Celui groaznic și luător duhurilor boiêrilor, groaznic lîngă împărații pămîntului.

La săvîrșit, pentru Idithum. Psalmu lui Asaf. 76

1. Cu glasul mieu cătră Domnul am strigat, cu glasul mieu cătră Dumnedzău, și luă aminte mie.

2. Întru dzua năcazului mieu pre Dumnedzău am cercetat cu mîinile mêle noaptea înaintea lui, și nu mă înșelaiu. [3] Tîntăvi[1] a să mîngîia sufletul mieu.

3. Adușu-mi aminte de Dumnedzău, și mă veseliiu; rulaiu, și să leșină duhul[2] mieu.

4. (Strigare) Apucară înainte străji ochii miei, turburaiu-mă, și n-am grăit.

5. Luai sama dzilelor vechi, și anii vêcinici pomeniiu. [6] Și cugetai.

6. No//aptea cu inima mea rulam, și cerca sufletul mieu[3]:

7. Au doară în vêci va lepăda Domnul, și nu va mai adaoge a binevrea încă?

8. Au la săvîrșit mila lui o va tăia, conceni[4] cuvînt de la rudă la rudă.

9. Au uita-va a să[5] îndura Dumnedzău? Au opri-va întru urgiia lui îndurările lui.

10. (Strigare) Și dziș: Acum începuiu, aceasta-i primenirea drêptei Înaltului.

11. Pomeniiu lucrurilor Domnului, căce îmi voi aduce aminte de începătura minunilor tale.

12. Și voi cugeta întru toate lucrurile tale[6], și întru toate tocmêlele tale voi glumi.

13. Dumnedzău, întru cel sfînt calea ta. Cine-i Dumnedzău mare ca Dumnedzăul nostru? Tu ești Dumnedzău, cela ce face minuni.

14. Cunoscuși întru năroade putêrea ta. Mîntuiși cu brațul tău pre nărodul tău, pre fiii lui Iacov și Iosif.

15. (Strigare) Văzură-te apele, Dumnedzău, văzură-te apele, și să spămîntară, turburară-să beznele. [16] Mulțimea sunetului apelor,

16. Glas dêderă norii. [17] Pentru că și săgețile tale trec,

17. Glasul tunetului tău întru roată. [18] Străluciră fulgerile tale lumei, clătină[α]-să și să îngrozi[7] pămîntul.

18. [19] Întru maare căile tale, și cărările tale întru ape multe, și urmele tale nu să vor cunoaște.

19. [20] Povățuiși ca pre niște oi nărodul tău, cu mîna lui Moisi și Aaron. Slava[8].

CATHISMA 10[9]. Stihuri la dumnedzăiescul David

Taci Orfev, lapădă, Ermi, alăuta.
Cu trei picioare de la Delfi apune[10] la uitare încă.
Că David noao, a duhului lovind alăuta,
Ivêște ascunsele de a lui Dumnedzău taine.
Mulțime a vechi istorêște minuni,
Pornêște spre laudă celuia ce au zidit lumea[11].

Ms. 4389, f. 282 v–283 r

10. [11] Că se va mărturisi ție cugetul omenesc, și rămășița gîndirei va sărba ție.

11. [12] Rugați-vă și plătiți Domnului Dumnezeul nostru, toți cei de-mprejurul lui îi vor aduce pocloane

12. Celui înfricoșat. [13] Celuia ce ia duhurile boiêrilor, celuia ce iaste mai înfricoșat decît împărații pămîntești.

[1] În sfîrșit, pentru Idithum. Cîntecul lui Asaf. 76

1. [2] Strigaiu cu glasul mieu cătră Domnul, cătră Dumnezeu cu glasul mieu, și mă luoă aminte.

2. [3] Cercaiu pre Dumnezeu cu mîinile mêle noaptea înaintea lui, și nu mă înșălaiu; dășchisese să se mîngîie sufletul mieu.

3. [4] Adușu-mi aminte de Dumnezeu, și mă veseliiu; întristaiu-mă, și slăbiia sufletul mieu.

4. [5] Trecură înaintea pazei ochii miei, turburaiu-mă, și nu grăiiu.

5. [6] Cugetaiu zilele cêle dentîi, și-mi aduș aminte de anii cei vêcinici.

6. [7] Și mă învățaiu noaptea, mă spămîntaiu cu inima mea, și duhul mieu tînguia.

7. [8] Au doară va împinge[1] Domnul în vêci, și nu va mai adaoge iarăși să mai voiască bine?

8. [9] Sau va tăia mila sa pînă în sfîrșit, sfîrși graiul den neam în neam.

9. [10] Au doară uita-va Dumnezeu de-a îndura? Sau va opri îndurările sale în mîniia sa.

10. [11] Și ziș: Acuma începuiu; acesta schimbul dirêptei Celui Înalt.

11. [12] Adușu-mi aminte de lucrurile Domnului, că-mi voiu aduce aminte minunile tale de-nceput.

12. [13] Și mă voiu învăța în toate// faptele tale, și în tocmêlele tale voiu glumi.

13. [14] Dumnezeule, întru cel sfînt calea ta. Ce Dumnezeu (iaste) mare ca Dumnezeul nostru? [15] Tu ești Dumnezeu, cela ce faci minuni.

14. Făcut-ai cunoscută în nărod putêrea ta. [16] Izbăvit-ai nărodul tău cu brațul tău, pre feciorii lui Iacov și ai lui Iosif.

15. [17] Văzură-te apele, Dumnezeule, văzură-te apele și se temură, turburară-se fărăfundurile.

16. [18] Mulțimea sunetelor apelor, norii dêderă glas, că și săgețile tale trec.

17. [19] Glasul tunetului tău în roată, fulgerile[2] tale luminară toată lumea, clătise și se cutremură[α] pămîntul.

18. [20] În mare căile tale, și cărările tale în apele cêle multe, și urmele tale nu se vor cunoaște.

19. [21] Povățit-ai nărodul tău ca pre niște oi, cu mîna lui Moisi și a lui Aaron. Slava[3].

Versiunea modernă

10. Făgăduiți-vă Domnului și împliniți făgăduința voastră;

11. Cei dimprejurul lui să aducă laudă

12. Celui ce pe făloși îi umilește și căpeteniilor povățuitor este.

Psalmul 76. Al lui Asaf

1. Am strigat cu glas tare spre Dumnezeu și el m-a auzit.

2. Pe Dumnezeu l-am căutat în necaz, cînd am întins noaptea mîinile spre el necontenit. Mîngîiere nu vreau de la alții.

3. Mi-am amintit de Dumnezeu și m-am cutremurat, iar gîndirea mi-a slăbit duhul.

4. Ochii mei au fost treji; m-am tulburat, dar am tăcut.

5. Am cugetat la zilele cele de demult, la anii veșniciei.

6. Noaptea mă frămîntam și gîndeam:

7. Oare ne va mai privi Domnul cu bunăvoință?

8. Oare ne va lipsi de dragostea lui din neam în neam?

9. Oare Dumnezeu ne-a uitat? A închis visteria îndurărilor sale?

10. Și am zis: Acum am început să înțeleg. Aceasta este schimbarea dreptei Celui Preaînalt.

11. Mi-am adus aminte de lucrurile Domnului și de minunile sale dintru început.

12. În pace voi cugeta la toate lucrurile tale și la faptele tale mă voi gîndi.

13. Dumnezeule, calea ta este în sfințenie. Cine este Dumnezeu, mare ca Dumnezeul nostru? Tu ești Dumnezeu care faci minuni.

14. Poporului ai făcut cunoscută puterea ta. Cu brațul tău i-ai izbăvit pe fiii lui Iacob și ai lui Iosif.

15. Te-au văzut apele și spăimîntîndu-se au prins a vui de s-au tulburat adîncurile.

16. Norii au vestit că săgețile tale au trecut.

17. Glasul tunetului tău se rostogolește în vîrtej. Fulgerile tale revarsă strălucire peste lume. Pămîntul s-a clătinat și s-a cutremurat.

18. Calea ta și cărările tale sînt în mare, în ape multe urmele tale nu se vor cunoaște.

19. Ai povățuit pe poporul tău ca pe niște oi, prin Moise și prin Aaron.

Biblia 1688, pag. 406, col. II

Mîntuind pre toți; tăinuiêște și scrie.
Pre cei ce greșesc spre-ntoarcere-i aduce.
Cu multe ș-alte și a judecătoriului arătînd lêge,
A curăți învață sufleteștile greșale.
Lui Dumnezău slavă.

A armoniei sfinte, ca mierea de dulce, cîntările lui David. Înțelêgerii lui Asaf. 77

1. Luați aminte, norodul mieu, la lêgea mea, plecați urêchea voastră la graiurile gurii mêle.

2. Deșchide-voiu în pilde rostul mieu, răspunde-voiu întrebări de-nceput.

3. Cîte am auzit și am conoscut pre êle, și părinții noștri au povestit noao.

4. Nu s-au ascuns de la fiii lor la altă rudă,

5. Vestind laudele Domnului și silele lui, și minunele lui care au făcut.

6. Și rădică mărturie întru Iacov, și lêge puse în Israil.

7. Cîte au poruncit părinților noștri, ca să arate pre êle fiilor lor, pentru ca să conoască altă rudă.

8. Fiii cei ce se vor naște, și se vor scula, și vor vesti pre êle fiilor lor,

9. Pentru ca să puie pre Dumnezău nedêjdea lor, și să nu uite lucrurile lui Dumnezău, și poruncile lui vor[1] cerceta.

10. Pentru ca să nu se facă ca părinții lor, rudă întoartă și amărîtoare,

11. Rudă carea n-au îndireptat inima ei, și nu se încredință cu Dumnezău duhul ei.

12. Fiii lui Efrem, încordînd și lovind cu arcele, întoarseră-se în ziua războiului.

13. N-au păzit făgăduința lui Dumnezău, și în lêgea lui n-au vrut să meargă.

14. Și au uitat facerile cêle de bine ale lui, și minunile lui carele au arătat lor,

15. Înaintea părinților lor, carele au făcut minuni în pămîntul Eghipetului, în cîmpul lui Taneos.

16. Rupse marea, și trecu pre ei, opri apele ca un foale.

17. Și povățui pre dînșii cu nor zioa, și toată noaptea cu lumină de foc.

18. Rupse piatra în pustiiu, și-i adăpă pre ei, ca într-o beznă multă.

19. Și scoase apă den piatră, și pogorî ca rîurile apele.

20. Și adaoseră încă a greși lui, amărîră pre Cel Nalt la loc fără de apă.

21. Și ispitiră pre Dumnăzău întru inimile lor, a cêre mîncări sufletelor lor.

22. Și clevetiră asupra lui Dumnezău, și ziseră: «Au putea-va Dumnezău să gătească masă în pustie?».

23. De vrême ce au lovit piatra și curseră ape, și pîraiele să înecară.

24. «Au și pîine poate da, sau să gătească masă norodului lui?»

25. Pentru acêea auzi Domnul și să mînie, și foc să ațîță întru Iacov, și urgie să sui preste Israil.

26. Căci n-au crezut întru Dumnezău, nici au nedejduit pre mîntuitoriul lui.

27. Și porunci norilor de asupra, și ușăle ceriului deșchise.

28. Și ploo lor mana să mănînce, și pîinea ceriu/lui dêde lor.

Ms. 45, f. 238 r

Mîntuind pre toți; tăinuiêști și scrie.
Pre păcătoși cătră-ntoarcere aduce.
Cu multe ș-alte și a județ zicînd lêge,
A curăți învață ce-s sufletești greșale.
Lui Dumnedzău mărire.

A armoniei sfinte, ca mierea de dulce, cîntările lui David. Pricêperii lui Asaf. 77

1. Luați aminte, nărodul mieu, la lêgea mea, plecați urêchea voastră la graiurile gurei mêle.

2. Dășchide-voi în pilde rostul mieu, răspunde-voi întrebări de-nceput.

3. Cîte am audzit și am cunoscut pre êle, și părinții noștri au povestit noao.

4. Nu s-au ascuns de la fiii lor la rudă alta,

5. Vestind laudele Domnului, și silele lui[1] carele au făcut, și minunile lui.

6. Și rădică mărturie întru Iacov, și lêge puse în Israil.

7. Cîte au porîncit părinților noștri, ca să le cunoască pre êle fiilor lor, pentru ca să cunoască rudă alta,

8. Fiii ceia ci să vor naște, și să vor scula, și vor vesti pre êle fiilor lor,

9. Pentru ca să puie pre Dumnedzău nădêjdea lor, și să nu uite lucrurilor lui Dumnedzău, și porîncele lui vor cerceta.

10. Pentru ca să nu să facă ca părinții lor, rudă strîmbă și amăritoare,

11. Rudă carea n-au îndreptat inima ei, și nu să încredință cu Dumnedzău[2] duhul ei.

12. Fiii Efrem, încordînd și lovind cu arcele, întoarseră-să în dzua războiului.

13. N-au păzit făgăduința lui Dumnedzău, și întru lêgea lui n-au vrut să margă.

14. Și au uitat facerile cêle de bine a lui, și a minunilor lui carele au arătat,

15. Înaintea părinților lor[3], carele au făcut minuni întru pămîntul Eghiptului, în cîmpul Taneos.

16. Rumpse maarea, și trecu pre ei, opri apele ca un foale.

17. Și-i povățui pre înși cu nor dzua, și toată noaptea cu luminătură de foc.

18. Rumpse piatra în pustiiu, și-i adăpă pre ei ca într-o beznă multă.

19. Și scoase apă den piatră, și pogorî ca rîurile apele.

20. Și adaoseră încă a greși lui, amărîră pre Cel Prea Înalt întru fără de apă[4].

21. Și ispitiră pre Dumnedzău întru inimile lor, a cêre mîncări sufletilor lor.

22. Și ponosluiră asupra lui Dumnedzău, și dziseră: «Au putea-va Dumnedzău să gătească masă în pustiiu?».

23 În vrême ce au lovit piatra și curseră ape, și păraiele să înecară.

24.« Au și pîine poate da, au să gătească masă nărodului lui?».

25. Pentru acêea audzi Domnul și să învăscu, și foc să ațîță întru Iacov, și urgie să sui preste Israil.

26. Căce n-au crezut întru Dumnedzău, nice au nădăjduit pre mîntuitoriul lui.

27. Și porînci norilor de asupra, și ușa ceriului dășchise.

28. Și plouă lor manna să mănince[5], și pîinea ceriului dêde lor.

Ms. 4389, f. 283 r

Șăderea 11. A înțelêgerii lui Asaf. 77

1. Luați aminte, oamenii miei, lêgea mea, plecați urêchea voastră în graiurile gurii mêle.

2. Dășchide-voiu în pilde gura mea, răspunde-voiu gîcituri de-nceput.

3. Cîte am auzit și le-am cunoscut, și au spus noaoă părinții noștri.

4. Nu se-au ascuns de la feciorii lor într-alt neam,

5. Vestind laudele Domnului și puterile lui, și minunile lui care au făcut.

6. [5] Și rădică[α] mărturisire în Iacov, și puse lêge în Israil.

7. Cîte au porîncit părinților noștri să le spuie feciorilor lor. [6] Ca să cunoască alt neam.

8. Feciorii ceia ce se vor naște, și să se scoale, și să le spuie feciorilor lor.

9. [7] Ca să puie pre Dumnezeu nădêjdea lor, și să nu uite lucrurile lui Dumnezeu, și se cêrce porîncile lui.

10. [8] Să nu fie ca părinții lor, neam strîmb și amărîtor,

11. Neam care n-au îndireptat inima sa și n-au încredințat cu Dumnezeu duhul său.

12. [9] Feciorii lui Efraim, ceia ce au întinsu și au săgetat cu arcele, se-au întors în zioa războiului.

13. [10] N-au păzit făgăduința lui Dumnezeu și n-au vrut să umble în lêgea lui.

14. [11] Și au uitat facerile lui cêle de bine și minunile lui care au arătat lor.

15. [12] Minunile care le-au făcut înaintea părinților lor, în țara Eghipetului, în cîmpul Taneosului.

16. [13] Dăsfăcu marea și-i trecu, puse apele înainte ca un[1] foale.

17. [14] Și-i povăți zioa cu nor, și noaptea toată cu lumină de foc.

18. [15] Dăspică piiatra în pustie, și-i adăpă ca într-un fărăfund mult.

19. [16] Și scoase apă den piiatră, și pogorî ape ca niște rîuri.

20. [17] Și încă mai adaoseră a greși lui, amărîră pre Cel de Sus întru fără de apă.

21. [18] Și ispitiră pe Dumnezeu în inimile lor să cêie bucate sufletelor lor.

22. [19] Și ponosluiră asupra lui Dumnezeu, și ziseră: «Au doară va putea Dumnezeu să gătească masă în pustie?».

23. [20] Căci au lovit piiatra și au curs ape, și se-au înecat[2] pîraiele.

24. «Au doară poate da și pîine, sau să gătească nărodului său?».

25. [21] Pentr-acêea auzi Domnul și se mînie[3], și ațîță foc în Iacov, și se sui mîniia pre Israil.

26. [22] Căci n-au crezut lui Dumnezeu, nici se-au nădăjduit pre mîntuirea lui.

27. [23] Și porînci norilor de supra, și dășchise porțile ceriului.

28. [24] Și plooă lor mană să mănînce, și le dêde pîine cerească.

Versiunea modernă

Psalmul 77. Al lui Asaf

1. Luați aminte la legea mea, plecați urechile voastre spre ceea ce va spune gura mea.

2. Voi cuvînta în pilde și voi spune cele ce au fost dintru început,

3. Cîte am auzit și am cunoscut de care părinții noștri ne-au povestit.

4. Nimic nu s-a ascuns urmașilor din neam în neam,

5. Ca să fie lăudate minunile ce cu puterea lui le-a făcut.

6. El a încheiat un legămînt cu Iacob, iar lui Iosif i-a dăruit poveţile legii.

7. Ca să le arate fiilor lor, ca să le cunoască neamurile ce vor veni;

8. Iar fiii ce se vor naște, le vor povesti fiilor lor.

9. Ca ei să-și pună nădejdea în Dumnezeu, să nu uite binefacerile lui și poruncile Domnului să le țină.

10. Să nu ajungă ca părinții lor îndărătnic și răzvrătit.

11. Un neam care nu și-a îndreptat către Dumnezeu inima sa, necredincios în duh răzvrătitor.

12. În ziua întîi de război, fiii lui Efraim, arcași înarmați, au luat-o la fugă.

13. N-au ținut legămîntul lui Dumnezeu și n-au vrut să umble în legea lui.

14. Au uitat facerile lui de bine și minunile pe care el le-a arătat lor.

15. Minunile pe care le-a făcut în fața părinților voștri, în pămîntul Egiptului, la Taneos.

16. A despicat marea și a trecut cu ei; apele au stat ca un zid.

17. Și i-a călăuzit ziua un nor, iar noaptea lumină de foc.

18. În pustie a despicat piatră și i-a adăpat pe ei cu bogăție de apă.

19. Și apele ca pe un stăvilar le-au zidit și au curs rîurile din stîncă;

20. Dar ei cu îndrăznire au amărît pe Cel Preaînalt în loc fără apă.

21. Și au ispitit pe Dumnezeu, cerînd mîncare după placul lor.

22. Și-au cîrtit împotriva lui Dumnezeu și au zis: Va putea oare Dumnezeu să ne gătească masa în pustie?

23. Pentru că a lovit piatra și au curs ape în rîurile care s-au umplut.

24. Oare, va putea da și pîine și carne poporului său?

25. Auzind Domnul acesta, s-a mîniat și foc a coborît peste Iacob și mînie s-a revărsat peste Israel.

26. Căci ei n-au crezut în Dumnezeu și nici în izbăvire n-au nădăjduit.

27. Și a poruncit norilor de deasupra și a deschis ușile cerului.

28. Și a plouat peste ei mană de mîncare și pîine cerească le-a dat.

кѳ лȣй дѣде лорь. Пѫннѣ ꙟӱерилор, мѫнкъ ѡмȣ
л хранъ тримисе лѡрь де саціȣ. Рꙟдикъ аȣ
стрȣль дин чери, ши адȣсе кȣпȣтѣрѣ лȣй вѫн
ла тȣль ливеи. Ши плоѡ престе дѫншій, ка
пȣлберѣ кърнȣри, ши ка нъсипȣль мърій пасѣр
лв збȣрътоаре. Ши къзȣръ ꙟмижлокȣль та
берій лѡрь, ꙟпрежȣрȣль лъкашълорь лѡрь.
лг Ши мѫнкаръ ши съ сътȣраръ фоарте, ши похта
лѡрь адȣсе лѡрь, нȣсъ липсиръ де кътръ похта
лд лѡрь. Ꙟкъ мѫнкарѣ фіинд ꙟгȣра лор, ши
оурӱіѧ лȣй Дмнѕъȣ съсȣи престе дѫншій.
ле Ши оучисе ꙟтрȣ чей май мȣлци ай лѡрь, ши
пре чей алешь ай лȣй Ісраиль ꙟй ꙟпіедекъ.
лѕ Кȣ тоате ачѣстѣ май грешитаȣ ꙟкъ, ши на
лз крезȣт ꙟтрȣ минȣниле лȣй. Ши съ сфър
ширъ кȣ дешертъчюне зилеле лѡрь, ши аній лор
ли кȣ сѫргȣиалъ. Кѫндȣи ѡморѫ пре дѫншій
атȣнчѣ черка пре ель, ши съ ꙟторчѣ, ши мѫ
лѳ нека кътръ Дмнѕъȣ. Шиш адȣсеръ амин
те къ Дмнѕъȣ аѫȣторю лѡрь ѩсте, ши Дмне
ѕъȣ чель налть мѫнтȣиторю лѡрь ѩсте.
м Шил ѩбиръ пре дѫнсȣль кȣ гȣра лѡрь, ши кȣ
ма лимба лѡрь аȣ минцить лȣй. Ши инима
лѡрь нȣ ера дирѣптъ кȣ дѫнсȣль, ниче саȣ ꙟ
мв крезȣть ꙟтрȣ фъгъдȣинца лȣй. Ши ель
ѩсте милостивь, ши ѩртъ пъкателе лѡрь ши
мг нȣ ва стрика. Ши ва ꙟмȣлци а ꙟтоарче
мъніѧ лȣй, ши нȣ ва ацѫца тоатъ мъніѧ лȣй.
мд Шиш адȣсе аминте къ трȣп сѫнть, дȣх мер
ме гѫнд, ши нȣ ꙟторкѫндȣсе. Де кѫте ѡри
амъръръ пре дѫнсȣль ꙟпȣстіе? мъніаръ пре
мѕ дѫнсȣль ла пъмѫнть фъръ апъ? Ши съ
ꙟтоарсеръ ши испитиръ пре Дмнѕъȣ, ши пре
мз чель сфнть аль лȣй Ісраиль ꙟтъръта. Нȣш
адȣсеръ аминте де мѫна лȣй де зіѡа каре аȣ
мѫнтȣить пре ей, дин мѫна челȣи чей сȣпъра.
ми Кȣм аȣ пȣсь ꙟ Егѵпеть сѣмнеле лȣй, ши минȣ
мѳ ниле лȣй ꙟкѫмпȣль лȣй Танеѡсь. Ши ꙟ
тоарсе ꙟсѫнџе рѫȣриле лѡрь, ши шипотеле лор
н пентрȣ ка съ нȣ бѣ. Тримисе ла ей мȣскъ
кѫинѣскъ, шій мѫнкъ пре ей, ши броаскъ, ши
на стрикъ пре дѫншій. Ши дѣде пъличиній
роаделе лѡрь, ши ѡстенѣлеле лѡрь лъкȣстей.
нв Оучисе кȣ гриндинъ віѧ лѡрь, ши дȣделе лор
нг кȣ брȣма. Ши дѣде ла гриндинъ добитоаче
нд ле лѡрь, ши авѣрѣ лѡрь фокȣлȣи. Тримисе
ла ей оурӱіѧ мъніей лȣй, мъніе ши оурӱіе ши
не некаѕь, тримитере прин ꙟӱери рън. Фъкȣ
кале кърърій оурӱіей лȣй, ши нȣ крȣцъ де моар
те сȣфлетеле лѡрь, ши добитоачеле лорь ла моарте
нѕ ле ꙟкисе. Ши лови пре тот чель дентъи
нъскȣт ꙟпъмѫнтȣль Егѵпетȣлȣи ꙟчепътȣра
де тоатъ трȣда лѡрь, ꙟлъкашȣриле лȣй Хамь.
нз Ши ръдикъ ка ѡиле пре нородȣль лȣй, ши сȣи
ни пре ей ка ѡ тȣрмъ ꙟпȣстіе. Шій повъцȣи
пре дѫншій пре нъдѣжде, ши нȣсаȣ ꙟфрикошать
ши пре врѫжмашій лѡрь акоперитȣй марѣ.
нѳ Шій бъгъ пре дѫншій ла мȣнтеле сфинценіей
лȣй, мȣнтеле ачѣста кареле аȣ къщигать ди

Biblia 1688, pag. 407, col. I

29. Pîinea îngerilor mîncă omul; hrană trimise lor de saţiu.

30. Rădică[α] austrul den ceriu, şi aduse cu putêrea putêrea lui vîntul livei.

31. Şi ploo preste dînşii ca pulberea cărnuri, şi ca năsipul mării pasări zburătoare.

32. Şi căzură în mijlocul taberii lor, împrejurul lăcaşălor lor.

33. Şi mîncară şi să săturară foarte, şi pohta lor aduse lor.

34. Nu să lipsiră de către pohta lor. [34] Încă mîncarea fiind în gura lor,

35. Şi urgiia lui Dumnezău să sui preste dînşii. [35] Şi ucise întru cei mai mulţi ai lor, şi pre cei aleş ai lui Israil îi împiedecă.

36. Cu toate acêstea mai greşit-au încă, şi n-au crezut întru minunile lui.

37. Şi să sfîrşiră cu deşertăciune zilele lor, şi anii lor cu sîrguială.

38. Cîndu-i omorîia pre dînşii, atuncea cerca pre el, şi să întorcea, şi mîneca către Dumnezău.

39. Şi-ş aduseră aminte că Dumnezău ajutoriu lor iaste, şi Dumnezău cel nalt mîntuitoriu lor iaste.

40. Şi-l iubiră pre dînsul cu gura lor, şi cu limba lor au minţit lui.

41. Şi inima lor nu era direaptă cu dînsul, nice s-au încrezut întru făgăduinţa lui.

42. Şi el iaste milostiv, şi iartă păcatele lor şi nu va strica.

43. Şi va înmulţi a întoarce mîniia lui, şi nu va aţîţa toată mîniia lui.

44. Şi-ş aduse aminte că trup sînt, duh mergînd şi nu întorcîndu-se.

45. De cîte ori amărîră pre dînsul în pustie, mîniară pre dînsul la pămînt fără apă?

46. Şi să întoarseră şi ispitiră pre Dumnezău, şi pre cel sfînt al lui Israil întărîtară.

47. Nu-ş aduseră aminte de mîna lui, de zioa care au mîntuit pre ei den mîna celui ce-i supăra.

48. Cum au pus în Eghipet sêmnele lui, şi minunile lui în cîmpul lui Taneos.

49. Şi întoarse în sînge rîurile lor, şi şipotele lor, pentru ca să nu bea.

50. Trimise la ei muscă cîinească, şi-i mîncă pre ei, şi broască, şi strică pre dînşii.

51. Şi dêde păliciunii roadele lor, şi ostenêlele lor lăcustei.

52. Ucise cu grindină via lor, şi dudele lor cu bruma.

53. Şi dêde la grindină dobitoacele lor, şi avêrea lor focului.

54. Trimise la ei urgiia mîniei lui, mînie şi urgie, şi necaz, trimitere pren îngeri răi.

55. Făcu cale cărării urgiei lui, şi nu cruţă de moarte sufletele lor, şi dobitoacele[2] lor la moarte le închise.

56. Şi lovi pre tot cel dentîi născut în pămîntul Eghipetului, începătura de toată truda lor, în lăcaşurile lui Ham.

57. Şi rădică ca oile pre norodul lui, şi sui pre ei ca o turmă în pustie.

58. Şi-i povăţui pre dînşii pre nădêjde, şi nu s-au înfricoşat, şi pre vrăjmaşii lor acoperitu-i-au marea.

59. Şi-i băgă pre dînşii la muntele sfinţeniei lui, muntele acesta carele au cîştigat di/reapta lui.

Ms. 45, f. 238 r–238 v

29. Pîinea îngerilor mîncă[α] omul; hrană trimise lor// de saţiu.

30. Rădică[α] austrul den cer, şi aduse cu putêrea lui liva.

31. Şi plouă[α] preste înşi ca ţărna trupuri, şi ca arina mării pasări zburătoare.

32. Şi căzură în mijlocul taberii lor, împregiurul lăcaşurilor lor.

33. Şi mîncară şi să săturară foarte, şi pofta lor aduse lor.

34. Nu să lipsiră de cătră pofta lor. [34] Încă mîncarea fiind întru gura lor,

35. Şi urgiia lui Dumnedzău să sui preste înşi. [35] Şi ucise întru cei mai mulţi ai lor, şi pre cei aleşi ai lui Israil împiedecă.

36. Cu toate acêstea mai greşit-au încă, şi n-au crezut întru minunile lui.

37. Şi să sfîrşiră cu dăşertăciune dzilele lor, şi anii lor cu sîrguială.

38. Cînd îi omorîia pre înşi, atuncea cerca pre el, şi să întorcea, şi mîneca cătră Dumnedzău.

39. Şi-şi aduseră aminte că Dumnedzău ajutor lor iaste, şi Dumnedzău cel prea înalt mîntuitor lor iaste.

40. Şi-l iubiră pre îns cu gura lor, şi cu limba lor au minţit lui.

41. Şi inima lor nu-i dreaptă cu însul, nice s-au încrezut întru făgăduinţa lui.

42. Şi el iaste îndurător, şi iartă păcatele lor şi nu va strica.

43. Şi va înmulţi a întuma mîniia lui, şi nu va aţiţa toată mîniia lui.

44. Şi-şi aduse aminte că trup sînt, duh mergînd şi nu întorcîndu-să.

45. De cîte ori amărîră pre însul în pustiiu, urgisiră pre îns în pămînt fără de apă.

46. Şi să întoarseră şi ispitiră pre Dumnedzău, şi pre cel sfînt a lui Israil întărîtară.

47. Şi <nu> pomeniră mîinii lui, dzilei cariia au mîntuit pre ei den mîna celuia ce-i supăra.

48. Cum au pus în Eghiptu sêmnele lui, şi minunile lui întru cîmpul Taneos.

49. Şi primeni în sînge rîurile lor, şi şipotile lor, pentru ca să nu bea.

50. Trimise la ei muscă cîinească, şi-i mîncă pre ei, şi broască, şi pierdu pre înşii.

51. Şi dêde gîndacilor roadele lor, şi ostenêlele lor lăcustei.

52. Ucise cu smidă[6] via lor, şi dudele[7] lor cu bruma.

53. Şi dêde la smidă dobitoacele lor, şi avêrea lor focului.

54. Trimise la ei urgiia mîniei lui, mînie şi urgie, şi năcaz, trimitere pren îngeri răi.

55. Cale făcu drumul[8] urgiei lui, şi[9] nu să îndură de moartea sufletelor lor, şi dobitoacele lor la moarte le închise.

56. Şi lovi tot dentăi născutul în pămîntul Eghiptului, începătura a toată truda lor, întru lăcaşurile Ham.

57. Şi rădică ca oile pre nărodul lui, şi-i sui pre ei ca o turmă în pustiiu.

58. Şi-i povăţui pre înşi pre nădêjde, şi nu s-au sfiit, şi pre vrăjmaşii lor acoperitu-i-au maarea.

59. Şi-i băgă pre înşi la muntele sfinţeniei lui, muntele acesta carele au cîştigat dreapta lui.

Ms. 4389, f. 283 r–283 v

29. [25] Pîine îngerească mîncă omul; bucate trimêse lor de saţiu.

30. [26] Rădică vînt despre amiazăzi, den cer, şi aduse cu putêrea sa liva.

31. [27] Şi plooă pre dînşii carne ca pulberea, şi pasări înaripate ca năsipul mării.

32. [28] Şi căzură în mijlocul taberii lor şi împrejurul sălaşălor lor.

33. [29] Şi mîncară şi se săturară foarte, şi aduse lor pofta lor.

34. [30] Nu se lipsiră de pofta lor, şi încă fiind mîncarea în gura lor,

35. [31] Şi se sui pre ei mîniia lui Dumnezeu, şi ucise cêle mai multe[4] ale lor, şi pre cei aleşi ai lui Israil i-au împiedecat.

36. [32] Şi încă mai greşiră într-acêstea în toate, şi nu crezură minunile lui.

37. [33] Şi se sfîrşiră în dăşărtăciune zilele lor şi anii lor cu grăbire.

38. [34] Cîndu-i ucidea, atunci-l cerca, şi se întorcea, şi mîneca cătră Dumnezeu.

39. [35] Şi-şi aduseră aminte că Dumnezeu iaste ajutătoriul lor, şi Dumnezeul cel de sus iaste izbăvitoriul lor.

40. [36] Şi-l îndrăgiră cu gura lor, şi cu limba lor îl minţiră.

41. [37] Şi inima lor nu era direaptă cu dînsul, nici se-au încredinţat în făgăduinţa lui.

42. [38] Iară el iaste îndurătoriu, şi va curăţi păcatele lor şi nu-i va strica[5].

43. Şi va înmulţi a întoarce urgiia sa, şi nu va aţîţa mîniia sa de tot.

44. [39] Şi ş-au adus aminte că sînt carne, duh carele umblă şi nu se întoarce.

45. [40] De cîte ori l-au amărît în pustie, mîniiatu-l-au în pămînt fără de apă.

46. [41] Şi se-au întors şi au ispitit pre Dumnezeu, şi au întărîtat pre cel sfînt al lui Israil.

47. [42] Şi nu-şi aduseră aminte de mîinile lui, în zioa cêea ce i-au izbăvit den mîinile celui ce-i năcă// jiia.

48. [43] Cum au pus sêmnele sale în Eghipet şi minunile sale în cîmpul Taneosului.

49. [44] Şi au întors rîurile lor în sînge, şi şipotele lor, ca să nu bea.

50. [45] Trimêse pre ei muscă cîinească, şi-i mîncă, şi broaşte, şi-i pierdu.

51. [46] Şi dêde roadele lor răginei[6], şi ostenin-ţele lor lăcustelor.

52. [47] Şi bătu viile lor cu grindină, şi duzii lor cu brumă.

53. [48] Şi dobitoacele lor le dêde măzărichei, şi avuţiia lor focului.

54. [49] Trimêse pre ei mîniia şi urgiia sa, şi scîrbă, trimêtere cu îngeri cumpliţi.

55. [50] Făcut-au cale cărării mîniei sale, şi n-au cruţat den moarte sufletele lor, şi dobitoacele lor le-au încuiat în moarte.

56. [51] Şi răni tot cel dentîi născut în ţara Eghipetului, începătura a toată osteneala lor, în sălaşurile lui Ham.

57. [52] Şi rădică nărodul său ca pre nişte oi, şi-i scoase în pustie ca pre ọ turmă.

58. [53] Şi-i povăţi spre nădăjduire, şi nu se temură, şi pre vrăjmaşii lor îi acoperi marea.

59. [54] Şi-i duse în muntele sfinţirei sale, muntele acesta care l-au cîştigat direapta lui.

Versiunea modernă

29. Omul a mîncat pîine îngerească, bucate au primit din destul.

30. El a poruncit din ceruri vînt dinspre răsărit şi a adus cu puterea lui vînt dinspre miazăzi.

31. Şi a plouat peste ei, ca nisipul mării, păsări zburătoare

32. Şi au căzut în mijlocul taberei lor, pe lîngă corturi.

33. Şi au mîncat şi s-au săturat, şi pofta şi-au împlinit-o.

34. Din cele ce pofteau nimic nu le lipsea. Şi mîncarea le era încă în gură,

35. Cînd s-a ridicat peste ei urgia lui Dumnezeu şi a ucis pe cei sătui şi pe aleşii lui Israel i-a doborît.

36. Dar ei au mai păcătuit, n-au crezut în minunile Domnului.

37. Aşa zilele lor şi anii lor degrabă s-au stins în deşertăciune.

38. Cînd îi urmăreau ca să-i ucidă, se întorceau la Dumnezeu.

39. Şi-au adus aminte că Dumnezeu este ajutorul lor şi că izbăvitorul lor este Dumnezeu cel preaînalt.

40. Dar l-au înşelat pe el cu gura lor, l-au minţit cu limba lor.

41. În inima lor n-a fost dreptate, nici n-au crezut în legămîntul cu el.

42. Domnul este îndurător, le va curăţi păcatele, nu-i va nimici.

43. De multe ori mînia lui o va întoarce ca să nu se aprindă toată urgia lui.

44. Şi-au adus aminte că trup sînt şi ei, suflare ce trece fără întors.

45. De cîte ori l-au amărît în pustie, de cîte ori l-au mîniat în pămîntul fără de apă?

46. Şi s-au întumat şi au ispitit pe Dumnezeu şi pe sfîntul lui Israel l-au întărîtat.

47. Ei nu-şi mai aduceau aminte de braţul lui care i-a izbăvit din mîna asupritorului.

48. Că a săvîrşit în Egipt semnele lui şi în cîmpia Taneos minunile lui.

49. A prefăcut în sînge rîurile şi toate apele ca să nu bea.

50. Împotriva lor a trimis tăuni ca să-i mănînce şi broaşte ca să-i prăpădească.

51. Rodul lor a fost dat stricăciunii şi lăcustelor toată truda lor.

52. Via lor a fost bătută cu grindină, duzii lor cu piatră.

53. Au dat grindinii dobitoacele lor şi toată averea focului.

54. Asupra lor au trimis urgia mîniei lui şi necazuri, prin îngerii nimicitori.

55. În calea mîniei lui n-a cruţat de moarte sufletele lor şi a dat morţii toate dobitoacele lor.

56. În locaşul lui Ham, a lovit pe toţi cei întîi născuţi din Egipt şi pîrga ostenelilor lor.

57. Pe poporul său l-a ridicat ca pe nişte oi, ca pe o turmă i-a dus în pustie.

58. Le-a dăruit nădejde să nu se înfricoşeze, i-a povăţuit, pe cînd vrăjmaşii lor s-au pierdut în mare.

59. Şi i-a dus la hotarul sfinţeniei sale, la muntele pe care îl cucerise el însuşi.

Biblia 1688, pag. 407, col. II

60. Și izgoni de către fața lor limbi, și le dêde cu sorți lor, cu fune de dare de sorți.
61. Și sălășlui întru sălașurile lor neamurile lui Israil.

62. Și ispitiră și amărîră pre Dumnezău cel prea înalt, și mărturiile lui nu le-au păzit.
63. Și să întoarseră și viclenîră, ca și părinții lor, întoarseră-se la arcu strîmbu.
64. Și-l urgisiră pre dînsul în dealurile lor, și cu cêle cioplite ale lor mîniară pre el.
65. Auzi Dumnezău și trecu cu vedêrea, și defăimă foarte pre Israil.
66. Și lepădă cortul lui Silom, lăcașul carele au lăcuit întru oameni.
67. Și dêde la robime vîrtutea lor, și frumsêțea lor la mînile vrăjmașilor.
68. Și închise cu sabie pre norodul lui, și moșnenirea lui trecu cu vedêrea.
69. Pre junii lor i-au mîncat focul, și fecioarele lor nu să jeliră.

70. Preoții lor cu sabie căzură, și văduvele lor nu să vor plînge.

71. Și să sculă ca cel adormit Domnul ca un tare, și amețit de vin

72. Și lovi pre vrăjmașii lui de-ndărăt; ocară vêcinică dêde lor.

73. Și lepădă lăcașul lui Iosif, și pre fêliul lui Efraim n-au ales.

74. Ce alêse pre fêliul Iudii, muntele Sionul, care l-au iubit.

75. Și zidi ca a inorodului svințeniia lui, la pămînt întemeie pre dînsul, în veac.
76. Și alêse pre David robul lui, și-l luo pre el den turmele oilor.

77. De după cêle fătătoare l-au luat pre dînsul, [77] Să pască pre Iacov, robul lui, și pre Israil, moșnenirea lui.

78. Și păscu pre dînșii cu nerăutatea inemii sale, și cu pricêperile mînilor lui povățui pre ei. Slava.

Psalm lui Asaf. 78

1. Dumnezeule, veniră limbi la moșnenirea ta, spurcară bisêreca cea svîntă a ta. [2] Puseră Ierusalimul ca o cramă.

2. Puseră mortăciunile robilor tăi mîncări pasărilor ceriului, cărnurile celor curați ai tăi fiarălor pămîntului.

3. Vărsară sîngele lor ca apa împrejurul Ierusalimului, și nu era cine să-i îngroape.
4. Făcutu-ne-am ocară vecinilor noștri, batjocură și rîs celor de-mprejurul nostru.
5. Pînă cînd, Doamne, te vei urgisi desăvîrșit, ațîța-să-va ca focul rîvnirea ta?
6. Varsă urgiia ta preste limbiile carele nu te știu, și preste împărățiile carele numele tău nu l-au chemat.

7. Căci au mîncat pre Iacov, și locul lui l-au pustiit.

8. Să nu-ți aduci aminte de cêle vechi fărădelegi ale noastre; degrabă să ne apuce pre noi milosîrdiile tale, Doamne, căci am sărăcit foarte.
9. Ajută noao, Dumnezeu, mîntuitoriul nostru; pentru mărirea numelui tău, Doamne, izbăvêște pre noi și iartă păcatele noastre, pentru numele tău.

10. Ca nu cîndai vor zice limbile: «Unde iaste Dum/nezeul lor?». Și să să cunoască întru limbi, înaintea ochilor noștri,

Ms. 45, f. 238 ᵛ–239 ʳ

60. Şi izgoni de către faţa lor limbi, şi le dêde cu sorţi lor, cu funiie a dării sorţilor.

61. Şi sălăşlui întru sălaşele lor fêliurile lui Israil.

62. Şi ispitiră şi amărîră pre Dumnedzău cel prea înalt, şi mărturiile lui nu le-au păzit.

63. Şi să întoarseră şi viclenіră, ca şi părinţii lor, înturnară-să la arc strîmb.

64. Şi-l urgisiră pre îns întru dealurile lor, şi cu cioplitele lor rîvniră pre el.

65. Audzi Dumnedzău şi trecu cu vedêrea, şi dăfăimă foarte pre Israil.

66. Şi lăpădă cortul Silom, lăcaş carele au lăcuit întru oameni.

67. Şi dêde la robime vîrtutea lor, şi frîmsêţele lor la mîinile vrăjmaşilor.

68. Şi închise cu sabie pre nărodul lui, şi moştenirea lui trecu cu vedêrea.

69. Pre tinereii lor mîncatu-i-au focul[10], şi ficioarele lor nu să jeliră.

70. Preuţii lor cu sabie căzură, şi văduilor nu să vor plînge.

71. Şi să sculă ca cel adormit Domnul, ca un tare şi[11] ameţit de vin.

72. Şi lovi pre nepriêtenii lui de-ndărăt; ocară vêcinică dêde lor.

73. Şi lepădă lăcaşul lui Iosif, şi fêliul Efraim n-au ales.

74. Şi alêse fêliul Iudei, măgura Sion, carea[12] au iubitu-o.

75. Şi zidi ca a inorogului sfinţeniia lui, în pămînt întemeie pre însă în vac.

76. Şi alêse pre David robul lui, şi-l luă pre el dentru turmele oilor.

77. Den napoia celora ci să mîrlesc luă pre îns, [77] Să pască pre Iacov, robul lui, şi pre Israil, moştnenirea lui.

78. Şi păscu pre înşii cu întregăciunea[13] inemei sale, şi cu pricêperile mîinilor lui povăţui pre ei. Slava[14].

Psalmu lui Asaf. 78

1. Dumnedzău, veniră limbi la moştenirea ta, spurcară bisêreca cea sfîntă a ta. [2] Puseră Ierusalimul ca o cramă[1].

2. Puseră trupurile[2] robilor tăi mîncări la pasările ceriului, pelîţele sfinţilor tăi fiarălor pămîntului.

3. Vărsară sîngele lor ca apa împregiurul Ierusalim, şi nu era cine să-i îngroape.

4. Făcutu-ne-am ocară veci // nilor noştri, batjocură şi rîs celora de-mpregiurul nostru.

5. Pănă cînd, Doamne, te vei urgisi desăvîrşit, aţîţa-să-va ca focul rîvnirea ta?

6. Varsă urgiia ta preste limbiile carele nu te ştiu, şi preste împărăţii carele numele tău nu l-au chemat.

7. Căce au mîncat pre Iacov, şi locul lui l-au pustiit.

8. Să nu-ţi aduci aminte ale noastre fărădălegi vechi; de sîrg să ne apuce pre noi îndurările tale, Doamne, căce am sărăcit foarte.

9. Ajută noao, Dumnedzău, mîntuitoriul nostru; pentru mărirea numelui tău, Doamne, mîntuiêşte-ne pre noi şi iartă păcatele noastre, pentru numele tău.

10. Pentru ca nu cîndai vor dzice limbile: «Unde iaste Dumnedzăul lor?». Şi să să cunoască întru limbi, înaintea ochilor noştri,

Ms. 4389, f. 283 ᵛ

60. Şi au gonit limbile de la faţa lor, şi au dat lor pămîntul cu sorţi, cu funea dării sorţilor;

61. [55] Şi să sălăşlui în sălaşurile lor seminţiia lui Israil.

62. [56] Şi ispitiră şi amărîră pre Dumnezeul cel de sus, şi nu păziră mărturisirile lui.

63. [57] Şi se întoarseră şi se lepădară, ca şi părinţii lor, întoarseră-se în arc întort.

64. [58] Şi-l mîniiară în dealurile lor, şi-l întărîtară în cei cioplіţi ai lor.

65. [59] Auzi Dumnezeu şi trecu cu vedêrea, şi urgisi pre Israil foarte.

66. [60] Şi lepădă cortul lui Silom, sălaşul lui care se-au sălăşluit în oameni.

67. [61] Şi tăriia lor o dêde în robie, şi ghizdăviia lor în mîinile vrăjmaşilor.

68. [62] Şi încuié în sabie nărodul său, şi moşiia sa o trecu[7].

69. [63] Pre cei tineri ai lor îi mîncă focul, şi fêtele lor nu se jălcuiră.

70. [64] Preoţii lor căzură de sabie, şi văduvele lor nu vor fi plînse[8].

71. [65] Şi se sculă ca cînd ară fi dormind Domnul, ca un putêrnic, şi ameţit[9] de vin.

72. [66] Şi lovi pre vrăjmaşii săi de-ndărăt; dêde lor împutăciune vêcinică.

73. [67] Şi lepădă sălaşul lui Iosif, şi nu alêse seminţiia lui Efraim.

74. [68] Şi alêse seminţiia Iudei, muntele Sionului, care l-au îndrăgit.

75. [69] Şi zidi ca pre un inorog sfinţirea sa, pre pămînt întemeiatu-o-au în veac.

76. [70] Şi au ales pre David robul său, şi l-au luat de la turmele oilor.

77. De după cêle ce au fătat[10] l-au luat, [71] Să pască pre Iacov, robul său, şi pre Israil, moşiia sa.

78. [72] Şi i-au păscut în neråotatea inimii sale, şi i-au povăţit întru înţelêgerile mîinilor sale. Slava.

Cîntecul lui Asaf. 78

1. Dumnezeule, venit-au limbile în moşiia ta, spurcat-au bisêrica ta cea sfîntă, pus-au Ierusalimul ca o pază de pomi.

2. Pus-au trupurile robilor tăi mîncare pasărilor ceriului, cărnurile preacuvioşilor tăi fierilor pămîntului

3. Vărsat-au sîngele lor ca nişte apă împrejurul Ierusalimului, şi n-au fost cine să-i îngroape.

4. Fost-am mustrare vecinilor noştri, întărîtare şi badjocorire celor ce sînt împrejurul nostru.

5. Pînă cînd, Doamne, te vei mîniia pînă în sfîrşit, să se aţîţe ca focul rîvna ta?

6. Varsă mîniia ta pre limbile cêlea[1] ce nu te ştiu, şi pre împărăţiile cêle ce n-au chiemat numele tău.

7. Că au mîncat pre Iacov şi au pustiit locul lui.

8. Nu-ţi aduce aminte de fărădelegile noastre cele dentîi; curînd să treacă înaintea noastră îndurările tale, Doamne, că foarte am sărăcit.

9. Ajută-ne, Dumnezeule, mîntuitoriul nostru; izbăvêşte-ne, Doamne, pentru slava numelui tău şi curăţêşte păcatele noastre pentru numele tău.

10. Ca să nu zică cîndva limbile: «Unde iaste Dumnezeul lor?». Şi să se cunoască în limbi, înaintea ochilor noştri,

Versiunea modernă

60. Multe neamuri au fost izgonite dinaintea lor; pămîntul de moştenire a fost dat prin sorţi.

61. Iar seminţiile lui Israel şi-au aşezat corturile.

62. Dar ei au ispitit şi au amărît pe Dumnezeul cel preaînalt şi nici poruncile lui nu le-au păzit.

63. Au călcat legămîntul ca şi părinţii lor, cînd s-au întors ca un arc strîmb.

64. Cu idolii lor l-au întărîtat şi l-au mîniat.

65. Domnul a auzit toate acestea, s-a mîniat şi a urgisit tare pe Israel.

66. A părăsit cortul său din Şilo în care locuise printre oameni.

67. Tăria şi frumuseţea lor a dat-o în mîinile vrăjmaşilor ca să-i robească.

68. A dat prin sabie poporul său şi n-a ţinut seamă de moştenirea lui.

69. Tinerii lor au fost mistuiţi de foc şi fecioarele lor nenuntite nu se jeliră.

70. Au căzut de sabie preoţilor, iar văduvele lor n-au plîns.

71. Şi s-a deşteptat Domnul ce dormea ca un viteaz ameţit de vin.

72. Şi a lovit din spate pe vrăjmaşii săi, ocară de pomină le-a dat.

73. A lepădat cortul lui Iosif şi n-a ales seminţia lui Efraim.

74. A ales seminţia lui Iuda, muntele Sion, pe care l-a iubit.

75. A zidit locaşul său sfînt, înalt pînă la cer. L-a întemeiat pe el pe pămînt în vecii vecilor.

76. Pe David l-a luat de la turmele oilor,

77. De lîngă oile fătătoare l-a luat ca să fie păstor peste Iacob, poporul său, şi peste Israel, moştenirea sa.

78. Şi David i-a păstorit cu bunătatea inimii lui, cu priceperea mîinilor sale.

Psalmul 78. Al lui Asaf

1. Dumnezeule, au intrat păgînii în moştenirea ta şi au spurcat locaşul cel sfînt al tău şi au dărîmat Ierusalimul.

2. Leşurile robilor tăi au fost date de mîncare păsărilor cerului, carnea fiarelor sălbatice.

3. Împrejurul cetăţii curgea sîngele ca apa; nu era cine să-i îngroape pe morţi.

4. Ne-am făcut de batjocură şi ocară vecinilor noştri care au rîs de noi.

5. Pînă cînd, Doamne, vom aştepta mînia ta? Cînd se va aprinde ca focul mînia ta?

6. Varsă mînia ta peste neamurile care nu vor să te cunoască şi peste împărăţiile care nu cheamă numele tău.

7. L-au nimicit pe Iacob şi locul lui l-au pustiit.

8. Nu pomeni, Doamne, fărădelegile strămoşilor noştri! Îndurările tale să ne întîmpine degrabă, că am ajuns la capătul puterilor.

9. Ajută-ne, Dumnezeule, mîntuitorul nostru, întru slava numelui tău! Izbăveşte-ne pe noi şi curăţă păcatele noastre, numele tău să fie lăudat.

10. Să nu zică neamurile cumva: «Unde este Dumnezeul lor?» Vrem să-l vedem cu ochii noştri. Să se facă cunoscut neamurilor.

незеꙋл лорь ; ши съсъ кꙋноаскъ ꙟтрꙋ лимби,
аі ꙟнаинтѣ окилорь ноштри. Изъжинда сжнџе
лꙋи робилорь тъи, челꙋи върсат, ꙟтре ꙟнаин
ві тѣ та, сꙋспинꙋл челор легаци. Дꙋпъ мъ
римѣ брацꙋлꙋи тъꙋ, окротѣще пре фиїи чело
гі оморжци. Ръсплътѣще вечинилор ноштри,
кꙋ, з, пърци ꙟсжнꙋл лорь, окара лор каре аꙋ
ді окържт пре тине дмне. Иаръ ной нородꙋл
тъꙋ, ши ѡиле пъшꙋнїи тале, не вом мърꙋ
еі рисй ціе дмнезеꙋле ꙟвѣк. ꙟнѣмь ши ꙟнѣмь
вом вести лаꙋда та.

Ла съвжршит пентрꙋ чѣ, че сѫ вор скимба, мъртꙋріе лꙋи асафь, ѱаламꙋ, пентрꙋ ассиріѧни. ѻѳ,

а Чела че пащи пре ісраиль, ѧ аминте чела
че повъцꙋещи, ка пре ѡ ѡае пре іѡсиф.
в Чела че шези престе херꙋвими, ивѣще
те ꙟнаинтѣ лꙋи ефраим, ши веніа
г мина, ши манасси. Рьдикъ пꙋтѣ
рѣ та ши вино, ка съне мънтꙋещи пре ной.
д Дмнезеꙋ ꙟтоарче пре ной ши аратъ фаца та,
е ши не вом мънтꙋи. Дмне дмнезеꙋл пꙋте
рилорь, пънъ кжндь тевей скжрби спре рꙋга ро
ѕ билор тъи ; Хрънинevей пре ной пжине де ла
кръми, ши невей адапа пре ной, кꙋ лакръми
з кꙋ мъсꙋръ. Пꙋсаи пре ной ꙟтрꙋ приговире
вечинилорь ноштри, ши връжмашїи ноштри батжо
и кꙋриръ пре ной. Дмне дмнезеꙋл пꙋтернло,
ꙟтоарче пре ной ши ивѣще фаца та, ши не вом
ѳ мънтꙋи. Віе де ла егvпет аи ръдикатъ,
і скосеши лимби, ши ръсъдиш пре ѧ. Фъкꙋ
тай кале ꙟнаинтѣ ей, ши ръсъдиш ръдъчини
аі ле ей, ши ꙟмплꙋ пъмжнтꙋл. Акопери мꙋн
цїи оумбра ей, ши младицеле ей кедрїи лꙋи
ві дмнезеꙋ. ꙟтинсе вицеле ей пънъ ла маре,
гі ши пънъ ла ржꙋри одраслеле ей. Пентрꙋ че
ръсипещи гардꙋл ей, ши кꙋлегь пре ѧ тоци
ді чеѧ че мергь пре кале ; Остриkъ пре ѧ скроа
фъ ден дꙋбравъ ши віерь сълбатек пре ѧ ѡ
еі паскꙋ. Дмнезеꙋл пꙋтернилорь ꙟтоарчете
даръ, ши каꙋтъ ден черю ши вези, ши сокотѣ
ѕі ще віѧ ачаста, Ши ѡ съвжршаще пре ѧ,
пре карѣ аꙋ ръсъдит дирѣпта та, ши престе
фїюль омꙋлꙋи, пре кареле аи ꙟтърит ціе.
зі Арсъ кꙋ фокь ши съпатъ, де кътръ чертарѣ
иі фѣцїи тале перивор. Факъсъ мжна та
престе омꙋл дирѣптеи тале, ши престе фїюл
ѳі омꙋлꙋи, пре кареле аи ꙟтърит ціе. Ши
нꙋне вом депърта де кътръ тине, ꙟвїѧневей
пре ной, ши нꙋмеле тъꙋ ꙟл вом кема.
к Дмне дмнезеꙋль пꙋтернилорь ꙟтоарчене пре ной,
ши ивѣще фаца та ши не вом мънтꙋи.

Ла съвжршит пентрꙋ тѣскꙋри ѱаламь ал кжнтъріи лꙋи асаф. П

а Бꙋкꙋрацивъ лꙋи дмнзъꙋ ажꙋторюлꙋи но
стрꙋ, кликꙋици дмнзъꙋлꙋи лꙋи іаков.
в Лꙋаци ѱаламь ши даци тжмпънъ, ка
г нон ꙟфрꙋмꙋсецат кꙋ алъꙋтъ. Трж
бицаци ꙟлꙋнъ ноаѡ кꙋ тржмбице, ꙟ

Biblia 1688, pag. 408, col. I

11. Izbînda sîngelui robilor tăi celui vărsat; între înaintea ta suspinul celor legați.

12. După mărimea brațului tău, ocrotêște pre fiii celor omorîți.

13. Răsplătêște vecinilor noștri cu 7 părți, în sînul lor, ocara lor care au ocărît pre tine, Doamne.

14. Iară noi, norodul tău și oile pășunii tale, ne vom mărturisi ție, Dumnezeule, în veac. [15] În neam și în neam vom vesti lauda ta.

La săvîrșit, pentru ceia ce să vor schimba, mărturie lui Asaf. Psalmu pentru assiriiani. 79

1. Cela ce paști pre Israil, ia aminte, cela ce povățuiești ca pre o oaie pre Iosif,
2. Cela ce șezi preste heruvimi, ivêște-te înaintea lui Efraim, și Veniamin, și Manassi.
3. Rădică putêrea ta și vino ca să ne mîntuiești pre noi.

4. Dumnezeu, întoarce pre noi și arată fața ta, și ne vom mîntui.

5. Doamne Dumnezeul puterilor, pînă cînd te vei scîrbi spre ruga robilor tăi?
6. Hrăni-ne-vei pre noi pîine de lacrămi, și ne vei adăpa pre noi cu lacrămi cu măsură.
7. Pus-ai pre noi întru prigonire vecinilor noștri, și vrăjmașii noștri batjocuriră pre noi.
8. Doamne Dumnezeul puterilor, întoarce pre noi și ivêște fața ta, și ne vom mîntui.
9. Vie de la Eghipet ai rădicat, scoseși limbi și răsădiș pre ea.

10. Făcut-ai cale înaintea ei și răsădiș rădăcinile ei, și împlu pămîntul.
11. Acoperí munții umbra ei, și mlădițile ei chedrii lui Dumnezeu.
12. Întinse vițele ei pînă la mare și pînă la rîuri odraslele ei.

13. Pentru ce rîsipești gardul ei, și culeg pre ea toți ceia ce merg pre cale.
14. O strică pre ea scroafă den dumbravă, și vier sălbatec pre ea o pășcu.
15. Dumnezeul puterilor, întoarce-te dară, și caută den ceriu și vezi, și socotêște via aceasta,

16. Și o săvîrșaște pre ea, pre carea au răsădit direapta ta, și preste fiiul omului, pre carele ai întărit ție.

17. Arsă cu foc și săpată, de cătră certarea fêții tale peri-vor.

18. Facă-să mîna ta preste omul dirêptei tale, și preste fiiul omului, pre carele ai întărit ție.
19. Și nu ne vom depărta de cătră tine; înviia-ne-vei pre noi, și numele tău îl vom chema.
20. Doamne Dumnezeul puterilor, întoarce-ne pre noi și ivêște fața ta și ne vom mîntui.

La săvîrșit, pentru teascuri. Psalm al cîntării lui Asaf. 80

1. Bucurați-vă lui Dumnezău, ajutoriului nostru; clicuiți Dumnezăului lui Iacov.
2. Luați psalm și dați tîmpănă, canon înfrumusețat cu alăută.

3. Trîmbitați în lună noao cu trîmbițe, în/ bună rînduită zi a sărbătorii voastre.

Ms. 45, f. 234 r–234 v

11. Izbînda sîngelui robilor tăi celui vărsat; între înaintea ta suspinul celora legaţi.

12. După mărimea braţului tău, ocrotêşte pre fiii celora omorîţi.

13. Răsplătêşte vecinilor noştri cu şapte părţi, în sînul lor, ocara lor care au ocărît pre tine, Doamne.

14. Şi noi, nărodul tău şi oile păşunei tale, iară ne vom mărturisi ţie, Dumnedzău, în vac. [15] La rudă şi la rudă vom vesti lauda ta.

La săvîrşit, pentru ceia ci vor primeni, mărturie lui Asaf. Psalmu pentru assiriiani[1]. 79

1. Cela ce paşti pre Israil, ia aminte, cela ce povăţuieşti ca pre o oaie pre Iosif,

2. Cela ce şezi preste heruvimi, ivêşte-te înaintea lui Efraim, şi Veniamin, şi Manassi.

3. Scoală sila ta şi vino ca să ne mîntuieşti pre noi.

4. Dumnedzău, întoarnă pre noi şi ivêşte faţa ta, şi ne vom mîntui.

5. Doamne Dumnedzăul puterilor, până cînd te vei scîrbi pre ruga robilor tăi?

6. Hrăni-ne-vei pre noi pîine de lacrămi, şi ne vei adăpa pre noi cu lacrămi cu măsură.

7. Pus-ai pre noi întru price vecinilor noştri, şi vrăjmaşii noştri batjocuriră pre noi.

8. Doamne Dumnedzăul puterilor, întoarce pre noi şi ivêşte faţa ta, şi ne vom mîntui.

9. Vie de la Eghiptu ai rădicat; scoseşi limbi şi răsădişi pre ea.

10. Făcut-ai cale înaintea ei şi răsădişi rădăcinile ei, şi împlu pămîntul.

11. Acoperi munţii umbra ei, şi jancurile[2] ei chedrii lui Dumnedzău.

12. Întinse viţele ei până la maare şi până la rîuri odraslele ei.

13. Pentru ce răsîpişi gardul ei, şi culeg pre ea toţi ceia ce mergu pre cale.

14. Strică-o pre ea gliganul den dumbravă, şi sîngurul sălbatec păscu pre ea.

15. Dumnedzăul puterilor, întoarce-te dară, şi caută den cer şi vezi, şi socotêşte viia aceasta,

16. Şi o săvîrşaşte pre ea, carea au răsădit dreapta ta, şi preste fiiul omului, pre carele ai întărit ţie[3].

17. Arsă cu foc şi săpată; de cătră certarea fêţii tale peri-vor.

18. Facă-să mîna ta preste omul a drêptii tale, şi preste fiiul omului, pre carele ai întărit ţie.

19. Şi nu ne vom dăpărta de cătră tine; înviiane-vei pre noi, şi numele tău îl vom chema.

20. Doamne Dumnedzăul puterilor, întoarce-ne pre noi şi ivêşte faţa ta, şi ne vom mîntui.

La săvîrşit, pentru teascuri. Psalmu a cîntării lui Asaf. 80

1. Bucuraţi-vă lui Dumnedzău, ajutoriului nostru; clicuiţi Dumnedzăului Iacov.

2. Luaţi psalmu şi daţi tîmpănă, canon înfrîmsăţat cu alăută.

3. Trîmbiţaţi în lună noao cu trîmbiţă, întru bine rînduită dzi a sărbătorii voastre.

Ms. 4389, f. 279 r–279 v

11. Izbînda sîngelui celui vărsat al robilor tăi. [11] Să între înaintea ta suspinile celor den obêde.

12. După mărirea braţului tău, ocrotêşte feciorii celor omorîţi.

13. [12] Plătêşte vecinilor noştri de şapte ori, în sînul lor, mustrarea lor cu care au mustrat pre tine, Doamne.

14. [13] Iară noi, nărodul tău şi oile păşunii tale, mărturisi-ne-vom ţie, Dumnezeule, în veac; povesti-vom lauda ta în neam şi în neam.

[1] În sfîrşit, pentru ceia ce se vor schimba, mărturiia lui Asaf. Cîntecul 79

1. [2] Ia aminte, cela ce paşti pre Israil, cela ce povăţeşti pre Iosif ca pre o oaie.

2. Cela ce şăzi pre heruvimi, arată-te [3] înaintea lui Efraim, şi a lui Veniamin, şi a Manasiei.

3. Rădică putêrea ta şi vino să ne mîntuieşti.

4. Întoarce-ne, Dumnezeule, luminează faţa ta, şi ne vom mîntui.

5. Doamne Dumnezeul puterilor, pînă cînd te vei mîniia pre rugăciunea robilor tăi?

6. Hrăni-ne-vei cu pîine de lacrăme, şi ne vei adăpa cu lacrăme cu măsură.

7. Pusu-ne-ai în pricea vrăjmaşilor noştri, şi vrăjmaşii noştri se-au întărîtat asupră-ne.

8. Doamne Dumnezeul puterilor, întoarce-ne şi luminează faţa ta, şi ne vom mîntui.//

9. Mutat-ai via den Eghipet; limbile ai gonit şi o ai sădit.

10. Făcut-ai cale înaintea ei şi ai sădit rădăcinile ei, şi au umplut pămîntul.

11. Umbra ei au acoperit munţii, şi viţele ei[1] chedrii lui Dumnezeu.

12. Întinse curpenii ei pînă la mare şi odraslele ei pînă la rîure.

13. Pentru ce ai surpat gardul ei, şi o culeg toţi ceia ce trec pre cale.

14. Ciupitu-o-au[2] gliganul den pădure, şi cel sîngur sălbatec o au mîncat[3].

15. Dumnezeul puterilor, întoarce-te dară, şi caută den ceriu şi vezi, şi cercetează această vie,

16. Şi săvîrşaşte pre ceea ce o au sădit direapta ta, şi spre feciorul omului, pre care l-ai întărit ţie.

17. Carea iaste arsă cu foc şi săpată; vor peri de groaza fêţei tale.

18. Să fie mîna ta pre bărbatul dirêptei tale, şi pre feciorul omului, pre care l-ai întărit ţie.

19. Şi nu ne vom da în laturi de la tine; înviiane-vei şi vom chiema numele tău.

20. Doamne Dumnezeul nostru, întoarce-ne şi luminează faţa ta, şi ne vom mîntui.

[1] În sfîrşit, pentru teascuri. Cîntecul lui Asaf. 80

1. [2] Bucuraţi-vă lui Dumnezeu, ajutătoriul nostru; chiuiţi Dumnezeului lui Iacov.

2. [3] Luaţi cîntec şi daţi timpan, cîntare frumoasă cu lăută.

3. [4] Trîmbitaţi în luna cea noaoă cu trîmbiţa, în zioa cea bine semnată a sărbătorii voastre.

Versiunea modernă

11. Sîngele robilor tăi vărsat să fie răzbunat, suspinul celor ferecaţi să te ajungă.

12. Păzeşte cu puterea ta pe fiii celor omorîţi.

13. Răsplăteşte de şapte ori vecinilor noştri ocara ce ţi-au făcut-o, Doamne.

14. Iar noi, poporul tău – oile păşunii tale – ne vom mărturisi ţie în veac şi vom vesti lauda ta din neam în neam.

Psalmul 79. Al lui Asaf

1. Ia aminte, păstorul lui Israel, cel ce povăţuieşti pe Iosif ca pe o oaie.

2. Cel ce şezi peste heruvimi, vino şi te arată lui Efraim, lui Veniamin şi lui Manase.

3. Să crească puterea ta, să vină în ajutorul nostru!

4. Dumnezeule, întoarce faţa ta spre noi şi ne vom mîntui!

5. Doamne, Dumnezeul puterilor, pînă cînd ruga robilor tăi te va mînia?

6. Tu ne vei hrăni pe noi cu pîinea nevoilor şi ne vei adăpa peste măsură cu lacrimi.

7. Ai pus să ne certăm cu vecinii noştri şi ei, vrăjmaşi, ne-au batjocorit.

8. Dumnezeule, întoarce faţa ta spre noi şi ne vom mîntui!

9. Via din Egipt ai mutat-o şi ai răsădit-o acolo unde ai izgonit popoare.

10. Înaintea ei ai umblat, ai răsădit rădăcinile ei şi s-a umplut pămîntul.

11. Umbra ei a acoperit munţii, mlădiţele ei au crescut cît cedrii lui Dumnezeu.

12. A întins viţele ei pînă la mare, vlăstarele ei pînă la rîu.

13. Pentru ce ai dărîmat zidul de apărare, că toţi cei ce trec pe cale o culeg.

14. Scroafa din dumbravă a răvăşit-o şi porcul sălbatec a păscut-o.

15. Dumnezeul puterilor, întoarce faţa ta spre noi, caută din cer şi vezi şi cercetează via aceasta!

16. Desăvîrşeşte-o, că a sădit-o dreapta ta, şi mugurul pe care l-ai întărit.

17. Via a fost arsă în foc şi smulsă. Dar tu priveşte-i pe ei şi vor pieri!

18. Întinde mîna ta peste împărat şi peste fiul omului pe care l-ai însemnat.

19. Nu ne vom lepăda niciodată de tine, tu ne dai viaţă şi noi chemăm numele tău.

20. Doamne Dumnezeul puterilor, întoarce faţa ta spre noi şi ne vom mîntui!

Psalmul 80. Al lui Asaf

1. Strigaţi cu bucurie numele lui Dumnezeu! Strigaţi Dumnezeului lui Iacob, ajutorul nostru.

2. Cîntaţi dulce din psaltire şi din alăută, cîntaţi psalmi şi bateţi din timpane!

3. Sunaţi din trîmbiţă la lună nouă şi la lună plină.

бꙋнъ ръндꙋитъ зи ъстръбътории коастре .
Къчи порꙋнкъ лꙋи ісраиль ꙗсте, ши жꙋдеката д҃
дмнзъꙋлꙋи іаков, мъртꙋріе ꙟ іосиф пꙋсе
пре днсꙋл кнд еши ел ден пъмнтꙋл егv
петꙋлꙋи, лимба каре нау щиꙋт ау аꙋзит .
Депъртъ де сарчини оумърꙋл лꙋи, мниле лꙋи є҃
ꙟтрꙋ кошницъ ау лꙋкрат. Ꙟтрꙋ неказ маи ѕ҃
кемат, ши тѣм избъвит пре тине, аскꙋлта
тꙋтѣм ꙟтрꙋ аскꙋндере де вифор, испититꙋ
тѣм ла апа причеи. (стригаре) Аскꙋлтъ з҃
нъродꙋл міеꙋ, ши воиꙋ мъртꙋриси ціе ісраиль,
демъвеи аꙋзи, нꙋва фи ꙟтрꙋ тине дмнзъꙋ ноꙋ
ничи теваи ꙟкина ла дмнзъꙋ стреин. Пен и҃
трꙋ къ еꙋ снт дмнꙋл дмнзъꙋл тъꙋ, чела
че тѣꙋ скоас ден пъмнтꙋл егvпетꙋлꙋи лър
џѣще гꙋра та ши воиꙋ ꙟплѣ пре ꙗ. Ши наꙋ ѳ҃
аскꙋлтат нъродꙋл міеꙋ гласꙋл міеꙋ, ши ісраил
нꙋ лꙋо аминте міе. Ши тримиш пре днши і҃
дꙋпъ токмѣлеле инимилор лор мѣрџевор ꙟтрꙋ
токмѣлеле лор. Демарь фи аскꙋлтат нъродꙋл аі҃
міеꙋ ісраиль, де арь фи мерсь ꙟкъиле мѣле Ꙟ ві҃
трꙋ немикъ аш фи смерит пре връжмашии лор,
ши пре чеи че некъжіꙗ пре днши аш фи пꙋсь
мна мѣ. Връжмашии дмнꙋлꙋи минцирь гі҃
лꙋи ши ва фи врѣмѣ лор ꙟвѣк. Ши хръни пре ді҃
еи ден гръсимѣ грꙋлꙋи, ши ден піатръ кꙋ
міѣре аꙋ сътꙋрат пре днши. Сла

Ѱаломꙋ лꙋи асаф. ПА҃

Дмнзъꙋ стътꙋ ꙟ адꙋнаре де дмнзъи, а҃
ши ꙟмиꙗлокꙋ пре дмнзъи ва осеби .
Пънъ кнд жꙋдекаци стрмбътате, в҃
ши фѣцеле пъкътошилор вегꙗци
(стригаре) Жꙋдекаци сꙋрꙋманꙋл ши г҃
сьракꙋл, пре чел смерит ши пре чел мѣсер ꙟди
рептаци. Скоатец пре чел мѣсер, ши пре чел д҃
сьракь, ден мна пъкътосꙋлꙋи избъвицил пре
днсꙋл. Нау коноскꙋт ничи аꙋ причепꙋт, є҃
ꙟтрꙋнтꙋнѣрек мерг, клътѣскъсе тоате те
мѣеле пъмнтꙋлꙋи. Еꙋ зиш дмнзъи снт ѕ҃
тец, ши фиии челꙋи де сꙋс тоци. Ши вои з҃
канище оамени мꙋрици, ши ка оунꙋл ден боꙗ
ри къдеци. Скоалъ дмнзъꙋле жꙋдекъ пъ и҃
мнтꙋл, къчи тꙋ веи мощени де тот ꙟтрꙋ
тоате лимбиле.

Кнтаре ѱаломꙋ лꙋи асаф. ПВ҃

Доамне чине съва асъмъна ціе сънꙋ а҃
тачи ничи сьте потолещи дмне .
Къчи іатъ връжмашии тъи ръсꙋнаръ, в҃
ши чеи че оуръск пре тине рьдикаръ
капь. Престе нъродꙋл тъꙋ мещер г҃
шꙋгꙋиръ гнд, ши сфътꙋиръ асꙋпра сфинцилор
тъи. Зисеръ веници ши съи піердем де тот д҃
пре днши ден лимбъ, ши сънꙋсе поменѣскъ
нꙋмеле лꙋи ісраиль ꙟкъ. Къ съсфътꙋиръ ꙟтрꙋ є҃
оунире демпреꙋнъ, асꙋпра та фъгъдꙋинцъ пꙋсе
ръ Лъкашꙋриле идꙋменилор, ши исмаилтѣнии.
Моав, ши агарѣнии, гевал, ши аммон, ши а ѕ҃
маликь чеи стреини де фѣли, кꙋ чеи че лъкꙋе
скꙋ тирꙋл. Пентрꙋ къши асꙋр вени ꙟпреꙋнъ з҃
кꙋ .

Biblia 1688, pag. 408, col. II

4. Căci poruncă lui Israil iaste, şi judecata Dumnezăului Iacov. Mărturie în Iosif puse pre dînsul, cînd ieşi el den pămîntul Eghipetului; limba carea n-au ştiut au auzit.

5. Depărtă de sarcini umărul lui, mîinile lui întru coşniţă au lucrat.
6. Întru necaz m-ai chemat, şi te-am izbăvit pre tine, ascultatu-team întru ascundere de vifor, ispititu-te-am la apa pricei.

7. (Strigare) Ascultă, nărodul meu, şi voiu mărturisi ţie, Israil, de mă vei auzi.
8. Nu va fi întru tine dumnezău nou, nici te vei închina la dumnezău strein.
9. [8] Pentru că eu sînt Domnul Dumnezăul tău, cela ce te-au scos den pămîntul Eghipetului; lărgêşte gura ta şi voiu împlea pre ea.

10. [9] Şi n-au ascultat nărodul mieu glasul mieu, şi Israil nu luo aminte mie.
11. [10] Şi trimiş pre dînşii după tocmêlele inimilor lor, mêrge-vor întru tocmêlele lor.
12. [11] De m-ar fi ascultat nărodul mieu, Israil de ar fi mers în căile mêle,
13. [12] Întru nemică aş fi smerit pre vrăjmaşii lor, şi pre cei ce necăjiia pre dînşii aş fi pus mîna mea.

14. [13] Vrăjmaşii Domnului minţiră lui, şi va fi vrêmea lor în veac.
15. [14] Şi hrăni pre ei den grăsimea grîului, şi den piatră cu miêre au săturat pre dînşii. Slava.

Psalmu lui Asaf. 81

1. Dumnezău stătu în adunare de dumnezăi, şi în mijloc pre dumnedzăi va osebi.
2. Pînă cînd judecaţi strîmbătate, şi fêţele păcătoşilor vegheaţi?

3. (Strigare) Judecaţi surumanul şi săracul, pre cel smerit şi pre cel mêser îndireptaţi.
4. Scoateţ pre cel mêser, şi pre cel sărac, den mîna păcătosului izbăviţi-l pre dînsul.
5. N-au conoscut, nici au priceput, întru-ntunêrec merg; clăteascăse toate temêiele pămîntului.

6. Eu ziş: «Dumnezăi sînteţ şi fiii Celui de Sus toţi».

7. Şi voi ca nişte oameni muriţi, şi ca unul den boiêri cădeţi.

8. Scoală, Dumnezăule, judecă pămîntul, căci tu vei moşteni de tot întru toate limbile.

Cîntare. Psalmu lui Asaf. 82

1. Doamne, cine să va asămăna ţie? Să nu taci, nici să te potoleşti, Doamne.
2. Căci iată vrăjmaşii tăi răsunară, şi cei ce urăsc pre tine rădicară cap.
3. Preste nărodul tău meşterşuguiră gînd, şi sfătuiră asupra sfinţilor tăi.
4. Ziseră: «Veniţi şi să-i piêrdem de tot pre dînşii den limbă, şi să nu se pomenească numele lui Israil încă».

5. Că să sfătuiră întru unire dempreună, asupra ta făgăduinţă puseră,
6. Lăcaşurile idumeilor, şi ismailtênii, [6] Moav şi agarênii,

7. Gheval, şi Ammon, şi Amalic, cei streini de fêliu, cu cei ce lăcuiescu Tirul.
8. [7] Pentru că şi Asur veni împreună/ cu dînşii, făcură-se spre sprejeneală fiilor lui Lot.

Ms. 45, f. 239 r–239 v

4. Căce porînca lui Israil iaste, şi judeţ Dumnedzăului Iacov. Mărturie întru Iosif puse pre însă, cînd ieşi el den pămîntul Eghiptului; limba carea n-au ştiut au audzit.

5. Dăpărtă de la rădicări umărul lui, mîinele lui întru coşciug au lucrat.

6. Întru năcaz m-ai chemat, şi te-am mîntuit pre tine, ascultatu-te-am întru ascundere de vihor, ispititu-te-am la apa pricei.

7. (Strigare) Ascultă, nărodul mieu, şi voi mărturisi ţie, Israil, dă mă vei audzi.

8. Nu va fi întru tine dumnedzău proaspăt, nice te vei închina la dumnedzăi striini.

9. [8] Pentru că eu sînt Domnul Dumnedzăul tău, cela ce te-au scos pre tine den pămîntul Eghiptului; lărgêşte gura ta, şi voi împlea pre ea.

10. [9] Şi n-au ascultat nărodul mieu glasului mieu, şi Israil nu luă aminte mie.

11. [10] Şi trimişi pre înşii după tocmêlele inimilor lor, mêrge-vor întru tocmêlele lor.

12. [11] Dă nărodul mieu m-ar fi ascultat, Israil în căile mêle dă ar fi mers,

13. [12] Întru nimică nu aş fi smerit pre nepriêtenii lor, şi pre ceia ce năcăjiia pre înşi aş fi pus mîna mea.

14. [13] Vrăjmaşii Domnului minţiră lui, şi va fi vrêmea lor în vac.

15. [14] Şi-i hrăni pre ei dentru seul grîului, şi den piatră miêre au săturat pre înşii. Slava[1].//

Psalmu lui Asaf. 81

1. Dumnedzău stătu întru adunarea dumnedzăilor, şi întru mijloc pre dumnedzăi va usăbi.

2. Pănă cînd judecaţi strîmbătate, şi fêţile păcătoşilor luaţi?

3. (Strigare) Judecaţi sărăimanului şi săracului, pre cel smerit şi pre cel mêser îndreptaţi.

4. Scoateţi pre cel mêser şi sărac, dentru mîna păcătosului izbăviţi-l pre îns[1].

5. N-au cunoscut, nice au priceput, întru întunêrec merg; clătească-să toate temeiurile pămîntului.

6. Eu dziş: «Dumnezăi sînteţi şi fiii Celui Prea Înalt toţi».

7. Şi voi ca nişte oameni muriţi, şi ca unul dentru boiêri cădeţi.

8. Scoală, Dumnedzău, judecă pămîntul, căce tu vei moştneni de tot întru toate limbile.

Cîntare. Psalmu lui Asaf. 82

1. Dumnedzău, cine să va asămăna ţie? Să nu taci, nice să te potoli, Dumnedzău.

2. Căce iată nepriêtenii tăi răsunară, şi ceia ce urăsc pre tine rădicară capul.

3. Pre nărodul tău'a meşterşugui gînd, şi sfăturiră asupra sfinţilor tăi.

4. Ziseră: «Veniţi şi să-i piêrdem de tot pre înşi den limbi, şi să nu să pomenească numele lui Israil încă».

5. Căce să sfătuiră întru împreunare depreună, asupra ta făgădpinţă puseră.

6. Lăcaşurile idumeilor, şi ismailtênii, [6] Moav, şi agarênii,

7. Gheval, şi Ammon, şi Amalic, cei striini de fêli, cu ceia ce lăcuiesc Tirul.

8. [7] Pentru că şi Assur veni împreună cu înşii, făcură-să spre sprăjineală fiilor Lot.

Ms. 4389, f. 284 r

4. [5] Că iaste porunca lui Israil şi judecata Dumnezeului lui Iacov. [6] Pusu-o-au mărturie în Iosif cînd va ieşi el den Eghipet; auzit-au limba carea nu o ştiia.

5. [7] Luat-au spinarea lui de la sarcină, mîinile lui lucra la coşuri.

6. [8] Chiematu-m-ai în scîrbe, şi te-am izbăvit, auzitu-te-am în ascunsul vihorului, ispititu-te-am la apa pricei.

7. [9] Ascultaţi, nărodul mieu, şi vă voiu mărturisi, de mă vei asculta, Israile.

8. [10] Să nu fie în tine dumnezeu[1] nou, nici să te închini dumnezeului celui strein.

9. [11] Că eu sînt Domnul Dumnezeul tău, cela ce te-am scos den ţara Eghipetului. Lărgêşte gura ta, şi o voiu umplea.

10. [12] Şi n-au ascultat nărodul mieu glasul mieu, şi Israil nu m-au băgat în seamă.

11. [13] Şi i-am slobozit după tocmêlele inimilor lor, să umble după tocmêlele lor.

12. [14] Că de m-ară fi ascultat nărodul mieu, şi de ară fi umblat Israil în calea mea,

13. [15] Pentru nimică aş fi smerit pre vrăjmaşii lui, şi mîna mea o aş fi pus pre ceia ce-i năcăjăsc.

14. [16] Vrăjmaşii Domnului au minţit lui, şi va fi vrêmea lor în veac.

15. [17] Şi i-au hrănit den grăsimea grîului, şi den piiatră i-au săturat de miêre. Slava.

Cîntecul lui Asaf. 81

1. Dumnezeu în adunarea dumnezeilor, şi va sămui pren mijlocul dumnezeilor.

2. Pînă cînd judecaţi nedireptate, şi vă îndoiţi[1] de fêţele celor păcătoşi?

3. Judecaţi celui sărac (de părinţi) şi celui mêser, îndireptaţi pre cel sărac şi pre cel smerit.

4. Scoateţi pre cel sărac, şi pre mişăl îl izbăviţi den mîna păcătosului.

5. N-au cunoscut şi n-au priceput că umblă în tunêrec; să se clătească toate temeliile pămîntului.

6. Eu ziş: «Dumnezei sînteţi toţi şi fii Celui de Sus».

7. Iară voi muriţi ca oamenii, şi cădeţi ca unul den boiêri.

8. Scoală, Dumnezeule, judecă pămîntul, că tu vei moştina întru toate limbile.

[1] Cîntarea cîntecului lui Asaf. 82

1. [2] Dumnezeule, cine se va asămăna ţie? Nu tăcea, nici te potoli[1], Dumnezeule.

2. [3] Că vrăjmaşii tăi iată că sunară, şi ceia ce te urăsc rădicară capul.

3. [4] Hiclenіră de voia lor asupra nărodului tău, şi sfătuiră asupra sfinţilor tăi.

4. [5] Ziseră: «Veniţi şi să-i piêrdem den limbi, şi de acuma să nu se mai pomenească numele lui Israil».

5. [6] Că sfătuiră dempreună un gînd, puseră asupra ta făgăduinţă.

6. [7] Sălaşul Idumeiului, şi ismailtênii, Moav, şi agarênii,

7. [8]Gheval, şi Ammon, şi Ammalic, şi cei de alt neam, cu ceia ce lăcuiesc în Tir.

8. [9] Că şi Asur au venit cu dînşii, de au fost într-ajutor feciorilor lui Lot.

Versiunea modernă

4. Aceasta este o poruncă a Dumnezeului lui Iacob, cînd a ieşit din pămîntul Egiptului şi a auzit o limbă pe care nu o înţelegea.

5. I-am luat sarcina de pe umeri şi din mîinile lui coşul cel greu la care robea.

6. La necaz m-ai chemat şi te-am scos, în mijlocul furtunii te-am auzit, te-am încercat la apele lui Meriba.

7. Ia aminte, poporul meu, la ceea ce-ţi spun ţie, Israele! Ascultă bine:

8. Să nu ai alt Dumnezeu, nici să nu te închini la un Dumnezeu străin,

9. Că eu sînt Domnul Dumnezeul tău, cel ce te-a scos din Egipt. Deschide gura larg şi eu o voi umple.

10. Dar poporul meu n-a ascultat glasul meu şi Israel nu s-a apropiat de mine.

11. I-am lăsat să umble după dorinţele inimilor lor şi au mers cum au vrut.

12. Dacă poporul meu m-ar fi ascultat, dacă Israel ar fi umblat în căile mele,

13. Aş fi întors mîna către vrăjmaşii lor şi pe asupritori i-aş fi nimicit.

14. Dar va veni şi timpul lor în veac, timp pentru vrăjmaşii Domnului care l-au minţit.

15. Că Domnul i-a hrănit din grîul cel mai ales şi i-a săturat cu miere din munţi.

Psalmul 81. Al lui Asaf

1. A stat Dumnezeu în adunarea zeităţilor şi a rostit:

2. «Pînă cînd veţi sluji nedreptăţii şi veţi lua apărarea păcătoşilor?

3. Judecaţi pe orfan şi pe sărăc şi faceţi dreptate celui obidit şi celui sărman!

4. Mîntuiţi-i pe ei, scoateţi-i din ghiara păcătosului!

5. Dar voi nu vedeţi şi nu înţelegeţi nimic, neajutoraţi orbecăiţi în întuneric; şi marginile lumii se cutremură».

6. Iar eu am zis: «Sînteţi toţi fiii Celui Preaînalt, sînteţi puternici».

7. Dar ca oamenii veţi muri, şi din rangul de căpetenie veţi cădea.

8. Scoală-te, Dumnezeule, judecă pămîntul, că toate neamurile sînt ale tale.

Psalmul 82. Al lui Asaf

1. Dumnezeule, cine îţi seamănă ţie? Lasă tăcerea şi odihna.

2. Căci iată, vrăjmaşii tăi uneltesc şi cei ce te urăsc au ridicat capul.

3. Cu vicleşug au lucrat împotriva poporului tău şi s-au sfătuit cum să-i piardă pe aleşii tăi.

4. Au zis: «Veniţi să-i stingem dintre neamuri, să nu se mai pomenească niciodată numele lui Israel».

5. Într-un gînd s-au sfătuit împotriva ta şi legămînt au făcut:

6. Locaşurile Idumeilor şi Ismaelitenii, Moabul şi Agarenii,

7. Gheval şi Amon şi Amalic şi cei străini de alt neam, cu cei ce locuiesc în Tir.

8. Au venit împreună cu Asur, ajutaţi de fiii lui Lot.

Biblia 1688, pag. 409, col. I

9. [8] (Strigare) Fă lor ca lui Madiam şi Sisarii, ca lui Iavim la pîrîul Chisson.
10. [9] Periră de tot în Aendor, făcură-se ca balega pămîntului.

11. [10] Pune pre boiêrii lor ca pre Oriv, şi Ziv, şi Zevee, şi Salmanan. [11] Pre toţi boiêrii lor, carii au zis: «Să moştenim noao jîrtăvnicul lui Dumnezău».

12. Dumnezeul mieu, pune-i pre ei ca pre o roată, ca trestiia despre faţa vîntului.
13. Ca focul carele va arde dumbrava, ca para carea va arde munţii.
14. Aşa vei goni pre dînşii cu viforul tău, şi cu urgiia ta vei turbura pre dînşii.
15. Împle obrazele lor de necinste, şi vor cerca numele tău, Doamne.
16. Ruşinêze-se şi să turbure în veacul veacului, şi să înfruntêze şi piară.
17. Şi cunoască că numele ţi-e Domnul. Tu sîngur nalt preste tot pămîntul.

La săvîrşit, pentru teascuri fiilor lui Core. Psalm 83

1. Cîtu-s de îndrăgite sălaşele tale, Doamne al puterilor.

2. Pofteşte şi să sfîrşaşte sufletul mieu la curţile Domnului. [2] Inima mea şi trupul mieu bucurară-se pre Dumnezăul cel viu.

3. Pentru că şi vrabiia ş-au aflat ei casă, şi turtureaoa cuibul ei, unde va pune puii ei,

4. Jîrtăvnicile tale, Doamne al puterilor, Împăratul mieu şi Dumnezăul mieu.
5. Fericiţi ceia ce lăcuiesc în casa ta; în vêcii vêcilor lăuda-te-vor pre tine.
6. (Strigare) Fericit omul căruia iaste ajutoriul lui de la tine; suiri în inima lui ai pus.

7. La valea plîngerii, la locul carele au pus. [7] Pentru că blagoslovenii va da cel ce pune lêge,

8. Mêrge-vor den putêre în putêre, ivi-se-va Dumnezăul dumnezăilor în Sion.
9. [8] Domnul Dumnezăul puterilor, ascultă ruga mea, bagă în urêche, Dumnezăul lui Iacov.
10. [9] (Strigare) Scutitoriul nostru, vezi, Dumnezăule, caută la faţa unsului tău.
11. [10] Căci mai bună e o zi în curţile tale, decît mii. [11] Ales-am a mă lepăda în casa Dumnezăului mieu, mai vîrtos decît a lăcui la sălaşăle păcătoşilor.

12. Căci milă şi adevăr iubêşte Domnul Dumnezău; dar şi mărire da-va Domnul. [13] Nu va lipsi bunătăţile celor ce merg cu nerăutate.

13. Doamne Dumnezăul puterilor, fericit omul cel ce nădejduiêşte pre tine.

La săvîrşit, fiilor lui Core. Psalm 84

1. Bine vruş, Doamne, pămîntului tău, întorseşi robimea lui Iacov.
2. Lăsat-ai fărădelegile norodului tău, acoperit-ai toate păcatele lor.
3. (Strigare) Potoliş toată mîniia ta, întorsu-te-ai de către urgiia mîniei tale.
4. Întoarce pre noi, Dumnezăul mîntuirilor noastre, şi întoarce mîniia ta de preste noi.
5. Au în vêci vei urgisi preste noi, au/ întinde-vei urgiia ta den rudă în rudă?

Ms. 45, f. 239 v

9. [8]. (Strigare) Fă lor ca lui Madiam şi Sisarei, ca lui Iavim întru părăul Chisson.

10. [9] Periră de tot în Aendor, făcură-să ca balegă pămîntului.

11. [10] Pune pre boiêrii lor ca pre Oriv, şi Ziv, şi Zevee, şi Salmanan. [11] Toţi boiêrii lor, carii au dzis: «Să moştnenim noao sfinţenia lui Dumnedzău».

12. Dumnedzăul mieu, pune-i pre ei ca pre o roată, ca trestiia despre faţa vîntului.

13. Ca focul carele va arde[1] dumbrava, ca para carea va arde munţii.

14. Aşa vei goni pre înşii cu vihorul tău, şi cu urgiia ta vei turbura pre înşii.

15. Împle obrazele lor de necinste, şi vor cerca numele tău, Doamne.

16. Ruşinêdze-să şi să turbure întru vacul vacului, şi să înfruntêdze şi piară.

17. Şi cunoască că numele ţi-i Domnul, tu sîngur prea înalt preste tot pămîntul.

La săvîrşit, pentru teascuri[1], fiilor Core. Psalmu 83

1. Cîtu-s de îndrăgite sălaşele tale, Doamne a puterilor.

2. Poftêşte şi să sfîrşaşte sufletul mieu la ogrăzile Domnului. [2] Inima mea şi trupul mieu bucurară-să pre Dumnedzău cel viu.

3. Pentru că şi vrabiia află-şi şie casă, şi turtureaoa cuiub[2] şie, unde va pune golaşii săi,

4. Jirtăvnicile tale, Doamne a puterilor, Împăratul mieu şi Dumnedzăul mieu.

5. Fericiţi ceia ce lăcuiesc în casa ta; întru vêcii vêcilor lăuda-te-vor pre tine.

6. (Strigare) Fericit omul căruia iaste ajutoriul lui lîngă tine; suiri întru inima lui ai pus.

7. La valea plîngerii, la locul carele au pus. [7] Pentru că blagoslovenii va da cela ce pune lêgea.

8. Mêrge-vor dentru putêre la[3] putêre, ivi-să-va Dumnedzăul dumnedzăilor în Sion.

9. [8] Domnul Dumnedzăul puterilor, ascultă ruga mea, bagă în urechi, Dumnedzăul lui Iacov.

10. [9] (Strigare) Scutitoriul nostru, vezi, Dumnedzău, şi caută la faţa unsului tău.

11. [10] Căce mai bună-i o zi întru ogrăzile tale, decît mii. [11] Aleşi a mă lepăda întru casa Dumnedzăului mieu, mai vîrtos decît a lăcui la sălaşele păcătoşilor.

12. Căce milă şi adevăr iubêşte Domnul Dumnedzău; har şi mărire da-va Domnul. [13] Nu va împuţina bunătăţile celora ce merg cu nerăutate.

13. Doamne Dumnedzăul puterilor, fericit omul cela ce nădăjduiêşte pre tine[4].

La săvîrşit, fiilor Core. Psalmu 84.

1. Bine vruşi, Doamne, pămîntul tău, întorseşi robimea lui Iacov.

2. Lăsat-ai fărădălegile nărodului tău, acoperit-ai toate păcatele lor.

3. (Strigare) Potolişi toată mîniia ta, întorsu-te-ai de cătră urgiia mîniei tale.

4. Întoarnă pre noi, Dumnedzău a mîntuirelor noastre, şi întoarce mîniia ta despre noi.

5. Au întru vêci vei urgisi pre noi, au întinde-vei urgiia ta den rudă în rudă?

Ms. 4389, f. 284 r–284 v

9. [10] Fă lor ca Madiiamului şi ca Sisarei, ca lui Iavim în pîrîul Chissului.

10. [11] Periră în Aendor, fură cu scîrna pămîntului.

11. [12] Pune pre boiêrii lor ca pre Oriv şi ca pre Ziva, şi ca pre Zevea, şi ca pre Salmon, pre toţi boiêrii lor, [13] Carii au zis: «Să moştenim noaoă sfinţirea lui Dumnezeu».

12. [14] Dumnezeule, pune pre dînşii ca pre o roată, şi ca nişte trestie înaintea vîntului.

13. [15] Ca focul cela ce va pîrjoli dumbrăvile, şi ca văpaia carea va arde munţii.

14. [16] Aşa vei goni pre ei cu vihorul tău, şi-i vei turbura cu mîniia ta.

15. [17] Umple faţa lor de ocară, şi vor cerca numele tău, Doamne.

16. [18] Să se ruşinêze şi să se turbure în veacul veacului, şi să se stidească şi să piêie.

17. [19] Şi să cunoască că numele tău iaste Domn. Tu sîngur cel de sus preste tot pămîntul.

[1] În sfîrşit, pentru teascurile feciorilor lui Corei. 83

1. [2] Cîtu-s de dragi sălaşăle tale, Domnul puterilor.//

2. [3] Poftêşte şi se va săvîrşi sufletul mieu în curţile Domnului; inima mea şi carnea mea se vor bucura de Dumnezeul cel viu.

3. [4] Că şi pasărea ş-au aflat casă, şi turturеaoa cuib unde-şi va pune puii,

4. Altarele tale, Domnul puterilor, Împăratul mieu şi Dumnezeul mieu.

5. Fericiţi ceia ce lăcuiesc în casa ta; lăuda-te-vor în veacul veacului.

6. Fericit bărbatul căruia iaste sprenjineala lui la tine; pus-au suiri în inima sa.

7. În valea plîngerii, în locul care au pus. [8] Că şi bună cuvîntare va da cela ce pune lêgea.

8. Mêrge-vor den putêre în putêre, arăta-se-va Dumnezeu dumnezeilor în Sion.

9. Doamne Dumnezeul puterilor, ascultă rugăciunea mea, ia aminte, Dumnezeul lui Iacov.

10. Dumnezeule, sprenjinitoriul nostru, vezi şi caută în faţa unsului tău.

11. Că mai bine-i o zi în curtea ta, decît o mie. Mai voiiu a mă arunca în casa Dumnezeului mieu, decît să lăcuiesc în sălaşăle celor păcătoşi.

12. Că milosteniia şi adeverinţa iaste dragă Domnului; Dumnezeu va da milă şi slavă. [13] Nu va lipsi Domnul de bunătăţi pre ceia ce umblă cu neraotate.

13. Doamne Dumnezeul puterilor, ferice de omul cela ce se nădăjduiêşte pre tine.

[1] În sfîrşit, feciorilor lui Corei. Cîntec 84

1. [2] Bine voişi, Doamne, pămîntului tău, întors-ai robiia lui Iacov.

2. [3] Lăsat-ai fărădelegile nărodului tău, acoperit-ai toate păcatele lor.

3. [4] Îmblînzit-ai[1] toată mîniia ta, întorsu-te-ai den mîniia urgiei tale.

4. [5] Întoarce pre noi, Dumnezeul mîntuirilor noastre, şi întoarce urgiia ta de cătră noi.

5. [6] Au doară mîniia-te-vei pre noi în vêci, sau vei întinde urgiia ta den neam în neam?

Versiunea modernă

9. Pedepseşte-i, Doamne, ca pe Madian şi pe Sisara, ca pe Iavin, la rîul Chişon.

10. Ei au fost biruiţi în Endor şi s-au făcut ca gunoiul pe pămînt.

11. Şi mai sînt căpeteniile lor ca Oriv şi Zev şi Zevel şi Salmana care au zis: «Să moştenim noi jertfelnicul lui Dumnezeu».

12. Pune-i pe ei, Dumnezeule, ca o roată de spini, ca trestia în faţa vîntului,

13. Ca focul care arde pădurea, ca flăcările care ard munţii.

14. Ca un vifor urgia ta îi va alunga.

15. Să dogorească feţele lor de ocară, cînd te vor vedea, Doamne,

16. Să se ruşineze şi să se tulbure în veacul veacului, să fie daţi pierzaniei!

17. Să cunoască ei că numele tău este Domnul. Tu singur eşti preaînalt şi stăpîneşti tot pămîntul.

Psalmul 83. Al fiilor lui Core

1. Cît de iubite sînt locaşurile tale, Doamne al puterilor!

2. Sufletul meu suspină şi se usucă de dorul curţilor tale, Doamne. Trupul şi inima mea laudă cu bucurie pe Dumnezeul cel viu.

3. Şi-a aflat pasărea casă şi turturica cuib, unde să-şi pună puii:

4. Altarele tale, Doamne al puterilor, Împăratul şi Dumnezeul meu.

5. Cei ce locuiesc în casa ta sînt fericiţi. În vecii vecilor te vor lăuda.

6. Fericit este omul care are ajutor în tine, Doamne! Cel ce tînjeşte să ajungă la locul tău cel sfinţit.

7. Cînd trece el prin valea plîngerii, izvoare binecuvîntate se deschid; o ploaie lină înverzeşte pămîntul.

8. El păşeşte din putere în putere ca să se arate Dumnezeului dumnezeilor din Sion.

9. Auzi rugăciunea mea, Doamne Dumnezeul puterilor, ascultă-mă, Dumnezeul lui Iacob!

10. Caută, Doamne, spre faţa împăratului, apărătorul nostru.

11. O singură zi în curţile tale e mai bună decît altundeva mii. Eu zăbovesc cu mai multă plăcere la uşa ta decît în locaşurile necredincioşilor.

12. Căci Domnul Dumnezeu iubeşte mila şi adevărul, el este vistierul bunătăţilor şi nu-l va lipsi pe cel curat la inimă.

13. Doamne al puterilor, omul care nădăjduieşte întru tine este fericit.

Psalmul 84. Al fiilor lui Core

1. Doamne, tu ne-ai arătat că iubeşti pămîntul tău şi ai întors soarta lui Iacob.

2. Fărădelegile poporului tău le-ai iertat, ai acoperit toate păcatele lor.

3. Mînia ta s-a potolit, ai părăsit toată iuţimea furiei tale.

4. Întoarce-ne pe noi şi lasă mînia ta, Dumnezeul mîntuirii noastre.

5. Va ţine mînia ta în veci sau vei întinde mîna ta din neam în neam?

Biblia 1688, pag. 409, col. II

6. Dumnezău, tu întorcîndu-te, vei înviia pre noi, şi norodul tău se va veseli preste tine.
7. Arată-ne noao, Doamne, mila ta, şi mîntuirea ta da-ne-vei noao.
8. Auzi-voiu ce va grăi întru mine Domnul Dumnezău, căci va grăi pace preste norodul lui,

9. Şi preste cei curaţi ai lui, şi preste cei ce întorc inima cătră el.

10. Însă aproape e de ceia ce să tem de dînsul mîntuirea lui, ca să sălăşluiască mărire în pămîntul nostru.

11. Mila şi adevărul s-au întimpinat, direptatea şi pacea s-au sărutat.
12. Adevărul den pămînt au răsărit, şi direptatea den ceriu să plecă.
13. Pentru că şi Domnul da-va bunătate, şi pămîntul nostru da-va roada lui.
14. Direptate înaintea lui mêrge-va, şi va pune la cale paşii lui. Slava.

CATHISMA 12. Ruga lui David. 85

1. Pleacă, Doamne, urêchea ta, şi mă ascultă, căci sărac şi mêser sînt eu.
2. Păzêşte sufletul mieu, căci curat sînt; mîntuiêşte pre robul tău, Dumnăzăul mieu, pre cel ce nedejduiêşte pre tine.

3. Miluiêşte-mă, Doamne, căci cătră tine voiu striga toată zioa, veselêşte sufletul robului tău, căci cătră tine rădicaiu sufletul mieu.

4. Căci tu, Doamne, bun şi blînd, şi mult milostiv, la toţi ceia ce te cheamă pre tine.
5. Bagă în urechi, Doamne, rugăciunea mea şi ia aminte glasul rugii mêle.
6. În zioa necazului mieu strigaiu cătră tine, căci m-ai ascultat.

7. Nu iaste asêmenea ţie întru dumnezăi, Doamne, şi nu iaste după faptele tale.
8. Toate limbile cîte ai făcut veni-vor şi se vor închina înaintea ta, Doamne, şi vor mări numele tău.

9. Căci mare eşti tu, şi făcînd minuni; tu eşti Dumnezău sîngur.

10. Povăţuiêşte-mă, Doamne, întru calea ta, şi voiu mêrge întru adevărul tău; veselească-se inima mea, ca să să teamă de numele tău.

11. Mărturisi-mă-voiu ţie, Doamne Dumnezăul mieu, dentru toată inima mea, şi voiu mări numele tău în veac.

12. Căce mila ta mare e preste mine, şi ai izbăvit sufletul mieu den iadul cel mai de jos.

13. Dumnezăule, cei fără de lêge s-au rădicat asupra mea, şi adunarea celor tari au cercat sufletul mieu, şi n-au pus înainte pre tine înaintea lor.

14. Şi tu, Doamne Dumnezăul mieu, milosîrd şi milostiv, mult îngăduitoriu şi mult milostiv, şi adevărat.

15. Privêşte preste mine şi mă miluiêşte, dă tăriia ta slugii tale, şi mîntuiêşte pre fiiul slujnicii tale.

16. Fă cu mine semn spre bine, şi vază cei ce mă urăsc pre mine şi să să ruşinêze, căci tu, Doamne, mi-ai ajutat mie şi m-ai mîngîiat.

Fiilor lui Core. Psalmul cîntării. 86/

Ms. 45, f. 239 v–240 r

6. Dumnedzău, tu întorcîndu-te, vei învia pre noi, şi nărodul tău să va veseli preste tine.

7. Arată-ne noao, Doamne, mila ta, şi mîntuitoriul tău da-ne-vei noao.

8. Audzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnedzău, căce va grăi pace preste nărodul lui,

9. Şi preste cei curaţi ai lui, şi preste ceia ce întorc inima preste el.

10. Însă aproape de ceia ci să tem mîntuitoriul lui, ca să sălăşluiască mărire întru pămîntul nostru.

11. Milă şi adevăr au tîmpinat, dreptate şi pace// au sărutat.

12. Adevărul dentru pămînt au răsărit, şi dreptatea den cer să plecă.

13. Pentru că şi Domnul da-va bunătate, şi pămîntul nostru da-va roada lui.

14. Dreptate înaintea lui mêrge-va, şi va pune la cale paşii lor. Slava[1].

CATHISMA 11[1]. Ruga lui David. 85

1. Pleacă, Doamne, urêchea ta, şi ascultă-mă, căce sărac şi mêser sînt eu.

2. Păzêşte sufletul mieu, căce curat sînt; mîntuiêşte pre robul tău, Dumnedzăul mieu, pre cela ce nădăjduiêşte pre tine.

3. Miluiêşte-mă, Doamne, căce cătră tine voi striga toată dzua. Veselêşte sufletul robului tău, căce cătră tine rădicai sufletul mieu.

4. Căce tu, Doamne, bun şi blînd, şi mult milostiv la toţi ceia ci te cheamă pre tine.

5. Bagă în urechi, Doamne, rugăciunea mea şi ia aminte glasului rugii mêle.

6. Întru dzua năcazului mieu strigaiu cătră tine, căce ai ascultat mie.

7. Nu iaste asêmenea ţie întru dumnedzăi, Doamne, şi nu iaste după faptele tale.

8. Toate limbile cîte ai făcut veni-vor şi să vor închina înaintea ta, Doamne, şi vor mări numele tău.

9. Căce mare eşti tu, şi făcînd minuni; tu eşti Dumnedzău sîngur.

10. Povăţuiêşte-mă, Doamne, întru calea ta, şi voi mêrge întru adevărul tău; veselească-să inima mea, ca să să teamă de numele tău.

11. Mărturisi-mă-voi ţie, Doamne Dumnedzăul mieu, cu toată inima mea, şi voi mări numele tău întru vac.

12. Căce mila ta mare-i preste mine, şi mîntuişi sufletul mieu dentru iadu prea de gios.

13. Dumnedzău, cei fără[2]dălêge s-au rădicat asupra mea, şi adunarea tarilor au cercat sufletul mieu, şi n-au pus înainte pre tine înaintea lor.

14. Şi tu, Doamne Dumnedzăul mieu, îndurător şi milostiv, şi mult îngăduitor şi mult milostiv, şi adevărat.

15. Privêşte preste mine şi mă miluiêşte, dă tăriia ta slugei tale, şi mîntuiêşte pre fiiul slujnicii tale.

16. Fă cu mine semn spre bine, şi vază ceia ci mă urăscu pre mine şi să să ruşinêdze, căce tu, Doamne, mi-ai ajutat mie, şi m-ai mîngîiat pre mine.

Fiilor Core. Psalmu a cîntării. 86

Ms. 4389, f. 284 v

6. [7] Dumnezeule, tu întorcîndu-te, ne vei învia, şi nărodul tău se va veseli de tine.

7. [8] Arată noaoă, Doamne, mila ta şi dă noaoă mîntuirea ta.

8. [9] Auzi-voiu ce va grăi pentru[2] mine Domnul Dumnezeu, că va zice pace în nărodul său,

9. Şi pre preacuvioşii săi, şi pre ceia ce-şi vor întoarce inima cătră dînsul.

10. Însă aproape-i mîntuirea lui de ceia ce se tem de dînsul; să sălăşluiască slava în ţara noastră.

11. Mila şi adeverinţa se-au întîlnit, direptatea şi pacea se-au sărutat.

12. Adeverinţa au răsărit den pămînt, şi direptatea se plecă den ceriu.

13. Că şi Domnul va da bunătate, şi pămîntul nostru va da roada sa.

14. Direptatea va mêrge înaintea lui şi va pune pre cale urmele sale[3]. Slava.

Şădêrea 12. Rugăciunea lui David. 85

1. Pleacă, Doamne, urêchiia ta şi mă ascultă, că eu sînt sărac şi mêser.

2. Păzêşte sufletul mieu, că sînt prea cuvios; mîntuiêşte pre robul tău cela ce se nădăjduiêşte pre tine, Dumnezeul mieu.

3. Miluiêşte-mă, Doamne, că voiu striga cătră tine toată zioa. [4] Veselêşte sufletul robului tău, că cătră tine, Doamne, am rădicat sufletul mieu.

4. [5] Că tu, Doamne, (eşti) bun, şi blînd, şi mult milostiv tuturor celor ce te chiiamă.

5. [6] Bagă în seamă, Doamne, rugăciunea mea şi ia aminte glasul rugii mêle.

6. [7] Strigaiu cătră tine în zioa scîrbei mêle, că m-ai ascultat.

7. [8] Nu iaste asêmene ţie întru dumnezei, Doamne, şi nu iaste după faptele tale.

8. [9] Toate limbile cîte ai făcut vor veni şi se vor închina înaintea ta, Doamne, şi vor proslăvi numele tău.

9. [10] Că tu eşti cel mare şi tu însuţi eşti Dumnezeu, cela ce faci minuni

10. [11] Povăţêşte-mă, Doamne, pre calea ta, şi voiu mêrge în adeverinţa ta; să se veselească inima mea, să se teamă de numele tău.

11. [12] Mărturisi-mă-voiu ţie, Doamne Dumnezeul mieu, cu toată inima mea, şi voiu proslăvi numele tău în veac.

12. Că mila ta cea mare (iaste) pre mine, şi ai izbăvit sufletul mieu den iadul cel mai de desupt.

13. [14] Dumnezeule, călcătorii cei de lêge se-au sculat asupra mea, şi stînsura celor putêrnici cercară sufletul mieu, şi nu puseră pre tine înaintea lor.

14. [15] Şi tu, Doamne Dumnezeul mieu, cel îndurător şi cel milostiv, ce îndălung răbdător şi mult milostiv, şi adevărat.

15. [16] Caută spre mine şi mă miluiêşte; dă tăriia ta slugii tale, şi mîntuiêşte pre feciorul roabei tale.

16. [17] Fă cu mine semn în bine, şi să vază ceia ce mă urăsc şi să se ruşinêze, că tu, Doamne, mi-ai ajutat şi m-ai mîngîiat.

Cîntecul cîntării feciorilor lui Corei. 86

Versiunea modernă

6. Nu voieşti să ne dai viaţă ca poporul tău să se veselească?

7. Arată-ne, Doamne, mila ta, dăruieşte-ne mîntuirea.

8. În mine aud graiul Domnului care va aduce pace poporului său

9. Şi cuvioşilor săi şi celor ce-şi întorc inima spre dînsul.

10. Mîntuirea este aproape de cei ce se tem de dînsul, ca să sălăşluiască slava în pămîntul nostru.

11. S-au întîmpinat mila şi adevărul, dreptatea şi pacea s-au sărutat.

12. Din pămînt a răsărit adevărul, din cer a privit dreptatea.

13. Domnul este vistierul bunătăţilor şi pămîntul nostru va da roade.

14. Dreptatea va merge înaintea lui, cînd el va păşi pe cale.

Psalmul 85. O rugăciune a lui David

1. Pleacă, Doamne, urechea ta şi mă auzi, că sărac şi amărît sînt.

2. Credincios sînt, păzeşte sufletul meu, al celui ce are nădejde în tine.

3. Miluieşte-mă, Doamne, către tine toată ziua voi striga. Veseleşte sufletul robului tău, cînd se ridică spre tine!

4. Că tu, Doamne, bun şi blînd şi mult-milostiv eşti pentru cei ce te cheamă.

5. Ascultă, Doamne, rugăciunea mea, ia aminte la glasul cererii mele.

6. Către tine am strigat în ziua necazului meu şi tu m-ai auzit.

7. Între dumnezei nu este nici unul asemenea ţie şi nici fapte nu sînt ca faptele tale.

8. Toate neamurile pe care le-ai făcut vor veni şi se vor închina înaintea ta, Doamne, şi vor slăvi numele tău.

9. Că tu, cel ce faci minuni, eşti mare, eşti singurul Dumnezeu.

10. Poveţile tale mă vor duce pe calea ta ca să merg în adevărul tău. Singura mea grijă va fi să cinstesc numele tău.

11. Din toată inima mea te voi lăuda, Doamne Dumnezeul meu, şi numele tău îl voi slăvi în veac.

12. Mare este mila ta de mine, tu ai scos sufletul meu din iadul cel mai de jos.

13. Dumnezeule, răufăcătorii s-au sculat asupra mea şi cei puternici s-au adunat, dar pe tine nu te-au pus înaintea lor.

14. Numai tu, Doamne, eşti Dumnezeu îndurat şi milostiv, bunătatea şi adevărul tău sînt fără hotar.

15. Caută spre mine şi mă miluieşte, dă tăria ta robului tău şi mîntuieşte pe fiul slujnicii tale.

16. Fă-mi semn spre bine, ca să vadă cei ce mă urăsc şi să se ruşineze. Tu, Doamne, eşti ajutorul şi mîngîierea mea.

Psalmul 86. Al fiilor lui Core

Biblia 1688, pag. 410, col. I

1. Temeiurile lui în munții cei sfinți. Iubêște Domnul porțile Sionului, mai vîrtos decît toate sălașele lui Iacov.

2. Slăvite să grăiră pentru tine, cetatea lui Dumnezău.

3. (Strigare) Aduce-m-voiu aminte de Raav, și de Vavilon celor ce mă cunóscu pre mine. [4] Și iată cei streini de fêliu, și Tirul, și nărodul arapilor, aceștea s-au născut acolo.

4. [5] Maică Sion grăi-va omul, și om s-au născut întru ea, și singur Cel Preaînalt au întemeiat pre dînsa.

5. [6] Domnul va povesti întru scrisoarea năroadelor, și boiêrilor acestora, celor ce s-au născut întru ea.

6. [7] (Strigare) Ca celor ce să veselesc tuturor lăcașul întru tine.

Cîntare psalmului fiilor lui Core, la săvîrșit, pentru Maeleth, ca să răspunză pricêperii lui Etham israilteanul. 87

1. Doamne Dumnezăul mîntuirii mêle, zioa am strigat și noaptea înaintea ta.
2. Între înaintea ta ruga mea, pleacă urêchea ta la rugăciunea mea.
3. Căci să împlú de rêle sufletul mieu, și viața mea la iad s-au apropiat.
4. Socotiiu-mă cu cei ce să pogoară în groapă; făcuiu-mă ca un om neajutorit, în morți slobod.

5. Ca niște răniți ce dorm în mormînt, de carii nu ți-ai mai adus aminte; și ei de la mîna ta s-au împins.

6. Pusu-m-au în groapa cea mai de jos, întru întunêrece și în umbra morții.
7. Asupra mea să întări mîniia ta, și toate valurile tale aduseși preste mine.
8. (Strigare) Depărtaș cunoscuții miei de la mine, pusără-mă urîciune lor.
9. Dedeiu-mă, și nu ieșiiam; ochii miei slăbiră de sărăcie.
10. Strigaiu către tine, Doamne, toată zioa, întinș către tine mîinile mêle.
11. Au morților vei faci minuni, au doftorii se vor scula și vor mărturisi ție?
12. Au povesti-va cineva în mormînt mila ta, și adevărul tău întru pierzare?

13. Au cunoaște-se-vor întru întunêrec minunile tale, și direptatea ta în pămînt uitat?

14. Și eu către tine, Doamne, strigaiu, și dimineața ruga mea să te apuce.
15. Pentru ce, Doamne, lêpezi sufletul mieu, întorci fața ta de către mine?
16. Sărac sînt eu, și întru ostenêle den tinerêțele mêle; și înălțîndu-mă, mă smeriiu și mă ticăloșiiu.

17. Preste mine veniră urgiile tale, înfricoșările tale m-au turburat.

18. Încungiurară-mă ca apa toată zioa, mă cuprinseră dempreună.

19. Depărtași de către mine priêtinul și aproapele, și pre cei cunoscuți ai miei den ticăloșie. Slava.

Pricêperii lui Etham israilteanul. 88

1. Milele tale, Doamne, în veac voiu cînta.
2. La rudă și la rudă vesti-voiu adevărul tău în rostul mieu.

3. Căci ai zis: «În veac milă se va zidi, în ceriuri găti-se-/va adevărul tău.

Ms. 45, f. 240 r–240 v

1. Temeliile lui întru măgurile cêle sfinte. Iubêşte Domnul porţile Sionului, mai vîrtos decît toate sălaşile lui Iacov.
2. Mărite să grăiră pentru tine, cetatea lui Dumnedzău.
3. (Strigare) Aduce-mi-voi aminte de Raav, şi Vavilonul celora ci mă cunosc pre mine. [4] Şi iată cei striini de fêli, şi Tiros, şi nărodul arapilor[1], acêştea au născut acolo.
4. [5] Maică Sion grăi-va om, şi om s-au născut întru ea, şi sîngur au întemeiat pre însă Cel Prea Înalt.
6. Domnul va povesti întru scrisoarea năroadelor boiêrilor acestora, celora ce s-au născut întru ea.
7. (Strigare) Ca acelora ce să veselesc tuturor lăcaşul întru tine.

Cîntare a psalmului fiilor Core, la săvîrşit, pentru Maeleth, ca să răspundză pricêperii Etham israilteanul. 87

1. Doamne Dumnedzăul mîntuirei mêle, dzua am strigat şi noaptea înaintea ta.
2. Între înaintea ta ruga mea, pleacă urêchea ta la rugăciunea mea.
3. Căce să împlu de rêle sufletul mieu, şi viaţa mea la iad s-au apropiat.
4. Socotiiu-mă cu ceia ce pogoară la groapă; făcuiu-mă ca un om neajutorit, întru morţi volnic.
5. Ca nişte răniţi ce dorm în mormînt, cărora n-ai mai pomenit încă; şi ei dentru mîna ta împinsu-s-au.
6. Pusu-m-au întru groapă prea de jos, întru întunêrece şi întru umbra morţii.
7. Asupra mea să întări mîniia ta, şi pre toate înălţările tale aduseşi prestă mine.
8. (Strigare) Dăpărtaşi cunoscuţii miei de la mine, puseră-mă urîciune lor.
9. Dediu-mă, şi nu ieşiiam; ochii miei slăbiră dă sărăcie.
10. Strigai cătră tine, Doamne, toată dzua, întinş cătră tine mîinile mêle.
11. Au morţilor vei face minuni, au doftorii să vor scula şi vor mărturisi ţie?
12. Au povesti-va cineva în gropniţă mila ta, şi adevărul tău întru pierzare?
13. Au cunoaşte-să-vor întru întunêrec minunile tale, şi dreptatea ta întru pămînt uitat?
14. Şi eu cătră tine, Doamne, strigaiu, şi dimineaţă ruga mea să te apuce.
15. Pentru ce, Doamne, leapezi sufletul mieu, întorci faţa ta de cătră mine?
16. Sărac sînt eu, şi întru ostenêle den tinerêţele mêle; şi înălţîndu-mă, mă smeriiu şi mă ticăiţii.
17. Preste mine veniră urgiile tale, înfricoşerile tale m-au turburat.
18. Încungiurară-mă ca apa toată dzua[1], mă cuprinsără depreună.
19. Dăpărtaşi de cătră mine priêtenul şi aproapele,// şi pre cei cunoscuţi ai miei de ticăloşie. Slava[2].

Pricêperii Etham israilteanului. 88

1. Milele tale, Doamne, în vac voi cînta.
2. La rudă şi rudă vesti-voi adevărul tău întru rostul mieu.
3. Căce ai dzis: «Întru vac milă să va zidi, în cer găti-să-va adevărul tău.

Ms. 4389, f. 284 v–285 r

1. Temeliile lui în munţii cei sfinţi. [2] Mai îndrăgêşte Domnul porţile Sionului, decît pre toate sălaşure lui Iacov.
2. [3] Cêle prea slăvite se-au grăit de tine, cetatea lui Dumnezeu.
3. [4] Aduce-voiu aminte de Raava şi de Vavilon celor ce mă ştiu.// Şi iată cei de alt neam şi Tirva, şi nărodul harapilor, aceştea au fost acolo.
4. [5] Zice-va omul mumă Sionul, şi omul se-au născut într-însul, şi acela l-au întemeiat Cel de Sus.
5. [6] Domnul va povesti năroadelor în scripturile, şi a boiêrilor acestora, carii au fost într-însul.
6. [7] Cum (iaste) lăcaşul tuturor celor ce se veselesc în tine.

Cîntarea cîntecului feciorilor lui Corei, în sfîrşit, pentru Maeleth, ca să răspunză ale pricêperii lui Eman israilteaninul. 87

1. [2] Doamne Dumnezeul mîntuirii mêle, în zi şi în noapte strigaiu înaintea ta.
2. [3] Să între înaintea ta rugăciunea mea, pleacă urêchiia ta cătră ruga mea.
3. [4] Că sufletul mieu se-au umplut de răotăţi, şi viiaţa mea se-au apropiiat de iad.
4. [5] Fuiu socotit cu ceia ce se pogoară în groapă; fuiu ca omul cel fără de ajutor, [6] întru cei morţi slobod[1].
5. Ca cei răniţi carii dorm în mormînt, pre carii mai mult nu i-ai pomenit; şi ei au fost împinşi de mîna ta.
6. [7] Pusu-m-au în groapa cea mai de dăsupt, în cêle întunecate şi în umbra morţii.
7. [8] Întăritu-se-au asupra mea urgiia ta, şi toate valurile tale le-ai adus asupra mea.
8. [9] Dăpărtaşi pre cunoscuţii miei de la mine, pusu-m-au în urîciune lor.
9. Fuiu dat[2], şi nu ieşiiu. [10] Ochii miei slăbiră de sărăcie.
10. Strigaiu cătră tine, Doamne, toată zioa, rădicaiu cătră tine mîinile mêle.
11. Au doară cu cei morţi vei face minuni, sau doctorii se vor scula şi se vor mărturisi ţie?
12. Au doară va povesti cinevaşi în mormînt mila ta, şi adeverinţa ta în periciune?
13. Au doară fi-vor cunoscute minunile tale întru întunêrec, şi direptatea ta în pămîntul cel uitat?
14. Şi eu strigaiu cătră tine, Doamne; dimineaţa trecu cu rugăciunea mea înaintea ta.
15. Doamne, pentru ce lêpezi sufletul mieu, faţa ta o întorci de cătră mine?
16. Eu sînt sărac, şi în osteninţe den tinerêţele mêle; şi înălţîndu-mă, mă smeriiu şi slăbiiu.
17. Pre mine trecură mîniile tale, şi înfricoşările tale mă turburară.
18. Ocoliră-mă ca apa toată zioa, încunjurară-mă dempreună.
19. Dăpărtat-ai de la mine pre priêten şi pre vecin, şi pre cunoscuţii miei de patime. Slava.

[1] Înţelêgerea lui Etham israilteaninul. 88

1. [2] Mila ta, Doamne, o voiu cînta în vêci.
2. În neam şi în neam voiu spune adeverinţa ta cu gura mea.
3. Că ai zis: «Zidi-se-va mila în vêci, în ceriure gătise-va adeverinţa ta.

Versiunea modernă

1. Pe munţii sfinţiţi este temelia Sionului. Domnul iubeşte porţile sale mai mult decît toate locaşurile lui Iacob.
2. Cetatea lui Dumnezeu, cîte lucruri s-au grăit despre slava ta!
3. De Babilon şi de Raav mi-aduc aminte, că ele mă cunosc pe mine.
4. Chiar şi cei de alt neam, Tirul şi poporul Etiopienilor, cei ce s-au născut acolo.
5. Omul ce s-a născut în el grăieşte despre Sion ca despre o mamă. Dumnezeu cel preaînalt l-a întemeiat.
6. Domnul va scrie în cartea popoarelor şi a căpeteniilor numele celui ce va locui în Sion.
7. Şi toţi saltă şi cîntă: Sionul este locaşul nostru.

Psalmul 87. Al fiilor lui Core

1. Doamne, Dumnezeul mîntuirii mele! Ziua şi noaptea strig către tine.
2. Să ajungă înaintea ta rugăciunea mea. Doamne, pleacă urechea ta spre ruga mea.
3. Mi s-a umplut sufletul de rele şi s-a apropiat viaţa mea de iad.
4. Am fost socotit cu cei ce se pogoară în groapă, un om neajutorat umblînd între cei morţi.
5. Ca nişte oameni răniţi ce dorm în mormînt; tu nu ţi-ai mai adus aminte de ei şi ei au fost lepădaţi de la mîna ta.
6. M-au pus în groapa cea mai de jos, în întunecime şi în umbra morţii.
7. Mînia ta s-a întărit asupra mea şi toate valurile tale le-ai revărsat peste mine.
8. Cei ce mă cunosc s-au depărtat de mine şi s-au scîrbit.
9. Am fost închis şi n-am putut ieşi. Ochii mi-au slăbit de suferinţă.
10. Te-am strigat, Doamne, toată ziua. Am întins către tine mîinile mele.
11. Oare şi pentru morţi vei face minuni? Se vor scula şi aceştia ca să te laude?
12. Oare va povesti cineva în mormînt despre dragostea ta, despre adevărul tău în locul pierzării?
13. Oare se vor cunoaşte minunile tale doar în întuneric? Şi dreptatea ta va fi uitată în pămînt?
14. Eu către tine am strigat, Doamne, de dimineaţă rugăciunea mea te va întîmpina.
15. Pentru ce, Doamne, lepezi sufletul meu şi întorci faţa ta de la mine?
16. Din tinereţile mele mă ştiu toţi sărac şi în osteneli. Înălţat am fost, dar m-am smerit şi m-am amărît.
17. Mînile tale au trecut peste mine. Spaimele tale m-au tulburat.
18. Ziua m-au înconjurat ca apa şi m-au cuprins deodată.
19. Pe vecini şi pe prieteni i-ai depărtat de la mine. Singurul meu însoţitor este bezna.

Psalmul 88. O învăţătură a lui Etam Ezrahitul

1. Voi cînta dragostea ta, Doamne, în veci.
2. Gura mea va povesti adevărul tău din neam în neam.
3. Tu ai spus: «În veac se va zidi dragostea ta, iar adevărul tău va fi întărit în ceruri.

ва адевъръл тъꙋ. Пꙋсам фъгъдꙋин д
цъ челор алешй ай мїей, жꙋратꙋмам лꙋй дѣдь
робꙋлꙋй мїеꙋ пънъ ꙟвѣк гътикою съмжнца
та. Ши вою зиди ꙟнѣм ши ꙟнѣм скаꙋнꙋл є
тъꙋ. (стригаре) Мъртꙋрисейвор чериꙋриле ѕ
минꙋниле тале дмне, адевъръл тъꙋ ꙟтрꙋ адꙋ
наре сфинцилор. Къчи чине ꙟнори сева потри з
ви кꙋ дмнꙋл, асъмжнасева домнꙋлꙋй ꙟтрꙋ
фийй лꙋй дмнзъꙋ? Дмнзъꙋ слъвиндꙋсе ꙟ и
сватꙋл свинцилорь, маре ши ꙟфрикошат ꙗсте,
престе тоци чей депрей прежꙋрꙋль лꙋй.
Дмне дмнезеꙋл пꙋтерилорь, чине е асѣмене ѳ
цие? таре ещи дмне, ши адевъръл тъꙋ ꙟпре
жꙋрꙋл тъꙋ. Тꙋ стъпънещи търиꙗ мъ і
рїи, ши порнирѣ валꙋрилор ей, тꙋ потолещи.
Тꙋ смериш ка пре ꙋн рънит, пре чел мжндрꙋ, аі
кꙋ брацꙋл пꙋтерїи тале рисипитай връжмашїй
тъй. Але тале сжнть чериꙋриле, ши ал тъꙋ ві
ꙗсте пъмжнтꙋл, лꙋмѣ ши ꙟмплѣрѣ ей, тꙋ
ай ꙟтемеꙗть, мїазъ ноапте ши марѣ тꙋ ай
зидит. Ѳавор ши ермонь ꙟтрꙋ нꙋмеле тъꙋ гі
съвор весели, брацꙋл тъꙋ чел кꙋ пꙋтѣре
ꙟтъреаскъсе мжна та, ꙟналцесе дирѣпта та, ді
дирептатѣ ши жꙋдеката гътирѣ скаꙋнꙋлꙋй
тъꙋ. Мила ши адевъръл мѣргевор ꙟнаин єі
тѣ фѣцїи тале, феричит нородꙋл кареле щие
кликꙋл. Дмне ꙟлꙋмина фѣцїи тале, вор ѕі
мѣрџе, ши ꙟтрꙋ нꙋмеле тъꙋ, съворь бꙋкꙋра
тоатъ зиоа, ши ꙟтрꙋ дирептатѣ та, ꙟнъл
цасевор. Къчи лаꙋда пꙋтерїи лор тꙋ ещи, зі
ши ꙟтрꙋ бꙋнъ врѣрѣ та, ꙟнълцасева корнꙋл
ностръ. Къчи а дмнꙋлꙋй спреженѣла, ши иі
а свинтꙋлꙋй ꙇсраиль ꙟпъратꙋлꙋй ностръ.
Атꙋнчѣ ай грѣит ꙟведѣре фїилорь тъй, ши ѳі
ай зись пꙋсам аꙗꙋторю асꙋпра челꙋй таре, ꙟ
нълцаю алесь ден нородꙋл мїеꙋ. Афлатам к
пре дѣдь робꙋл мїеꙋ, кꙋ оунтꙋ делемнь свинть
ал мїеꙋ оунсꙋ пре ель. Пентрꙋ къ мжна ка
мѣ спреженива лꙋй, ши брацꙋл мїеꙋ ꙟтърилꙋва
пре джнсꙋль. Нꙋва фолоси връжмашь ꙟтрꙋ кв
ель, ши фїюль фъръ делеџїи нꙋва адаоџе афа
че ръꙋ лꙋй. Ши вою здроби де кътръ фаца лꙋй кг
пре връжмашїи лꙋй, ши пре чей че оурѫскь пре
ель ꙟфрꙟнџеꙟвою. Ши адевъръл мїеꙋ ши кд
мила мѣ кꙋ джнсꙋль, ши ꙟнꙋмеле мїеꙋ нъл
цасева корнꙋль лꙋй. Ши вою пꙋне ꙟмаре мжна ке
лꙋй, ши ꙟржꙋри дирѣпта лꙋй. Ель мъва кѕ
кема пре мине, татъм ещи тꙋ, дмнезеꙋль
мїеꙋ, ши спрежениториꙋль мжнтꙋирїи мѣле.
Ши еꙋ дентжю нъскꙋт, пꙋнелвою пре джнсꙋл кз
ꙟналть, лжнгъ ꙟпърацїи пъмжнтꙋлꙋй.
ꙟвѣк пъзивою лꙋй мила мѣ, ши фъгъдꙋинца ки
мѣ крединчоасъ лꙋй. Ши вою пꙋне ꙟвѣкꙋ кѳ
вѣкꙋлꙋй, съмжнца лꙋй, ши скаꙋнꙋл лꙋй, ка
зилеле черюлꙋй. Девор лъса фїий лꙋй лѣџѣ л
мѣ, ши дꙋпъ жꙋдекъциле мѣле нꙋвор мѣрџе.
Девор спꙋрка дирептъциле мѣле, ши порꙋнчи ла
ле мѣле нꙋ левор пъзи. Сокотивою кꙋ то лв
ꙗгь фъръ делеџиле лорь, ши кꙋ биче стржмбъ
тъ

Biblia 1688, pag. 410, col. II

4. Pus-am făgăduinţă celor aleşi ai miei, juratu-m-am lui David, robului mieu.
5. Pînă în veac găti-voiu sămînţa ta. [5] Şi voiu zidi în neam şi în neam scaunul tău».
6. (Strigare) Mărturisi-vor ceriurile minunile tale, Doamne, adevărul tău întru adunarea sfinţilor.

7. Căci cine în nori se va potrivi cu Domnul, asămăna-se-va Domnului întru fiii lui Dumnezău?

8. Dumnezău slăvindu-se în svatul svinţilor, mare şi înfricoşat iaste preste toţi cei de pre-mprejurul lui.

9. Doamne Dumnezeul puterilor, cine e asêmenea ţie? Tare eşti, Doamne, şi adevărul tău împrejurul tău.

10. Tu stăpîneşti tăriia mării, şi pornirea valurilor ei tu potoleşti.

11. Tu smeriş ca pre un rănit pre cel mîndru; cu braţul puterii tale rîsipit-ai vrăjmaşii tăi.
12. Ale tale sînt ceriurile, şi al tău iaste pămîntul; lumea şi împlêrea[1] ei tu ai întemeiat.
13. Miazănoaptea şi marea tu ai zidit. [13] Thavor şi Ermon întru numele tău să vor veseli. Braţul tău cel cu putêre.

14. Întărească-se mîna ta, înalţe-se direapta ta. Direptatea şi judecata, gătirea scaunului tău.

15. Mila şi adevărul mêrge-vor înaintea fêţii tale. Fericit norodul carele ştie clicul.

16. Doamne, în lumina fêţii tale vor mêrge, şi întru numele tău să vor bucura toată zioa, şi întru direptatea ta înălţa-se-vor.

17. Căci lauda puterii lor tu eşti, şi întru bună vrêrea ta înălţa-se-va cornul nostru.
18. Căci a Domnului sprejeneala, şi a svîntului Israil, împăratului nostru.
19. Atuncea ai grăit în vedêre fiilor tăi şi ai zis: „Pus-am ajutoriu asupra celui tare, înălţaiu ales den norodul mieu.

20. Aflat-am pre David robul mieu, cu untdelemn svînt al mieu unş pre el.
21. Pentru că mîna mea sprejeni-va lui, şi braţul mieu întări-l-va pre dînsul.
22. Nu va folosi vrăjmaş întru el, şi fiiul fărădelegii nu va adaoge a face rău lui.

23. Şi voiu zdrobi de către faţa lui pre vrăjmaşii lui, şi pre cei ce urăsc pre el înfrînge-i-voiu.
24. Şi adevărul mieu, şi mila mea cu dînsul, şi în numele mieu nălţa-se-va cornul lui.
25. Şi voiu pune în mare mîna lui, şi în rîuri direapta lui.

26. El mă va chema pre mine: «Tată-m eşti, tu, Dumnezeul mieu, şi sprejenitoriul mîntuirii mêle».

27. Şi eu dentîiu născut pune-l-voiu pre dînsul, înalt lîngă împăraţii pămîntului.
28. În veac păzi-voiu lui mila mea, şi făgăduinţa mea credincioasă lui.
29. Şi voiu pune în veacul veacului sămînţa lui, şi scaunul lui ca zilele ceriului.
30. De vor lăsa fiii lui lêgea mea, şi după judecăţile mêle nu vor mêrge.
31. De vor spurca direptăţile mêle, şi poruncile mêle nu le vor păzi.
32. Socoti-voiu cu toiag fărădelegile lor, şi cu bice strîmbă/tăţile lor.

Ms. 45, f. 240 v

4. Pus-am făgăduinţă celora aleşi mie, juraiu-mă lui David, robului mieu.

5. Pănă în vac găti-voi sămînţa ta. [5] Şi voi zidi la rudă şi rudă scaunul tău».

6. (Strigare) Mărturisi-vor ceriurile minunele tale, Doamne, pentru că şi pre adevărul tău întru adunarea sfinţilor.

7. Căce cine întru nori să va asămăna cu Domnul, potrivi-să-va Domnului întru fiii lui Dumnedzău?

8. Dumnedzău[1] slăvindu-să întru sfatul sfinţilor, mare şi înfricoşat iaste preste toţi cei pre-mpregiurul lui.

9. Doamne Dumnedzăul puterilor, cine-i asêmene ţie? Tare eşti, Doamne, şi adevărul tău împregiurul tău.

10. Tu stăpîneşti tăriei mării, şi pornirea valurilor ei tu potoli.

11. Tu smerişi ca pre un rănit pre cel mîndru; cu braţul puterii tale răşchirat-ai nepriêtenii tăi.

12. Ale tale sînt ceriurile, şi al tău iaste pămîntul; lumea şi împlêrea ei tu ai întemeiat.

13. Miadzănoaptea şi maarea tu ai zidit. [13] Thavor şi Ermon întru numele tău să vor veseli. Al tău braţ cu silă.

14. Întărească-să mîna ta, înalţe-se dreapta ta. Dreptatea şi judeţ, gătirea scaunului tău.

15. Milă şi adevăr mêrge-vor înaintea fêţii tale. Fericit nărodul carele ştie clicul.

16. Doamne, întru lumina fêţii tale vor mêrge, şi întru numele tău să vor bucura toată dzua, şi întru dreptatea ta înălţa-să-vor.

17. Căce lauda a puterilor tu eşti, şi întru bine vrêrea ta înălţa-să-va cornul nostru.

18. Căce a Domnului sprăjineala, şi a sfîntului Israil, împăratului nostru.

19. Atuncea ai grăit întru vedêrile fiilor tăi şi ai dzis: „Pus-am ajutor pre cel tare, înălţai ales dentru nărodul mieu.

20. Aflai pre David robul mieu, cu undălemnu sfînt al mieu unşu pre el.

21. Pentru că mîna mea sprăjini-i-va lui, şi braţul mieu întări-l-va pre îns.

22. Nu va folosi vrăjmaş întru el, şi fiiu a fără-dălêge nu va adaoge a face rău lui.

23. Şi voi zdrobi de cătră faţa lui pre vrăjmaşii lui, şi pre ceia ce urăsc pre el înfrînge-i-voi.

24. Şi adevărul mieu, şi mila mea cu însul, şi întru numele mieu înălţa-să-va cornul lui.

25. Şi voi pune întru maare mîna lui, şi întru rîuri dreapta lui.

26. El mă va chema pre mine: «Tată-mi eşti tu, Dumnedzăul mieu, şi sprăjenitor mîntuirei mêle».

27. Şi eu dentăi născut pune-l-voi pre el, înalt lîngă împăraţii pămîntului.

28. În vac păzi-voi lui mila mea, şi făgăduinţa mea credincioasă lui.

29. Şi voi pune în vacul vacului sămînţa lui, şi scaunul lui ca dzilele ceriului.

30. Dă vor lăsa fiii lui lêgea mea, şi după judêţele mêle nu vor mêrge,

31. Dă vor spurca dreptăţile mêle, şi porîncele mêle nu le vor păzi,

32. Socoti-voi cu toiag fărădălegile lor, şi cu bice strîmbătăţile lor.

Ms. 4389, f. 285 r–285 v

4. Pus-am făgăduinţă aleşilor miei, juratu-m-am lui David, robului mieu.

5. Găti-voiu sămînţa ta pînă în veac, şi voiu zidi scaunul tău în neam şi în neam».

6. Ceriurile vor mărturisi minunile tale, Doamne, că şi pre adeverinţa ta în bisêrica celor sfinţi.

7. Că cine întru nori se va asămîna[1] Domnului, potrivi-se-va Domnului întru fiii lui Dumnezeu?

8. Dumnezeu cel proslăvit în sfaturile sfinţilor, mare şi înfricoşat iaste preste toţi cei de-mprejurul lui.

9. Doamne Dumnezeul puterilor, cine iaste asemene ţie? Puternic eşti, Doamne, şi adeverinţa ta împrejurul tău.

10. Tu stăpîneşti tăriia mării, şi turburarea valurilor ei tu le potoleşti.

11. Tu ai smerit pre cel trufaş ca pre un rănit; cu braţul puterii tale ai rîsipit pre vrăjmaşii tăi.

12. Ale tale sînt ceriurile şi al tău iaste pămîntul; lumea şi umplerile ei tu le-ai întemeiat.

13. Miazănoaptea şi marea tu ai zidit; Thavorul şi Ermonul se vor bucura de numele tău. [14] Braţul tău cu putere.

14. Să să se întărească mîna ta şi să se înalţe direapta ta. [15] Direptatea şi judecata, gătirea scaunului tău.

15. Mila şi adeverinţa vor mêrge înaintea fêţii tale. [16] Fericit nărodul cela ce ştie chiuire.

16. Doamne, umbla-vor în lumina fêţii tale [17] Şi se vor bucura de numele tău toată zioa, şi cu direptatea ta se vor înălţa.

17. [18] Că tu eşti lauda puterii lor, şi în voirea[2] ta cea bună se va înălţa cornul nostru.

18. [19] Că a Domnului iaste sprenjineala, şi a sfîntului lui Israil, împăratul nostru.

19. [20] Atunci ai grăit întru vedêre feciorilor tăi şi ai zis: „Pus-am ajutor pre cela tare, (şi) am înălţat pre cel ales den nărodul mieu.

20. [21] Aflaiu pre David robul mieu, unsu-l-am cu undelemnul mieu cel sfînt.

21. [22] Că mîna mea l-au apărat şi braţul mieu l-au întărit.

22. [23] Nimică nu va folosi vrăjmaşul asupra lui, şi feciorul fărădelegiuirii nu va adaoge să-i facă rău.

23. [24] Şi voiu tăia[3] de la faţa lui pre vrăjmaşii lui, şi pre ceia ce-l urăsc îi voiu birui.

24. [25] Şi adeverinţa mea, şi mila mea cu dînsul, şi cornul lui se va înălţa de numele mieu.

25. [26] Şi mîna lui o voiu pune pre mare, şi direapta lui pre rîure.

26. [27] El va chiema pre mine: «Tu eşti tatăl mieu, Dumnezeul mieu, şi sprenjinitoriul mîntuirii mêle».

27. [28] Şi eu îl voiu pune dentîi născut,// mai nalt decît împăraţii pămînteşti.

28. [29] Păzi-voiu lui mila mea în vêci, şi făgăduinţa mea credincioasă lui.

29. [30] Şi voiu pune în veacul veacului sămînţa lui, şi scaunul lui ca zilele ceriului.

30. [31] De vor lăsa feciorii lui lêgea mea, şi nu vor umbla în judecăţile mêle,

31. [32] De vor spurca îndireptările mêle, şi nu vor păzi porîncile mêle,

32. [33] Cerceta-voiu cu toiagul fărădelegile lor, şi nedireptăţile lor cu rane.

Versiunea modernă

4. Am făcut un legămînt cu aleşii mei. Lui David, robul meu, m-am jurat.

5. Voi întări seminţia ta în veac şi scaunul tău îl voi face din neam în neam».

6. Doamne, cerurile laudă minunile tale şi în adunarea sfinţilor adevărul tău.

7. Cine va fi asemenea Domnului în nori şi cine dintre fiii lui Dumnezeu se va asemăna cu Domnul?

8. Dumnezeu cel preamărit în sfatul sfinţilor este mare şi înfricoşător pentru cei dimprejurul lui.

9. Doamne, Dumnezeul puterilor, cine ţi se aseamănă? Tu eşti tare şi adevărul te însoţeşte.

10. Tu stăpîneşti puterea mării şi, dacă vrei, potoleşti mişcarea valurilor.

11. Pe făloşi i-ai smerit precum un rănit pe cel fălos. Braţul puterii tale a risipit pe vrăjmaşii tăi.

12. Ale tale sînt cerurile, al tău este pămîntul. Tu ai întemeiat lumea şi plinirea ei.

13. Tu ai zidit miazănoapte şi miazăzi. Taborul şi Ermonul de numele tău se vor bucura. Braţul tău e puternic.

14. Să se întărească mîna ta şi dreapta ta să se înalţe. Dreptatea şi judecata stau temelie scaunului tău.

15. Înaintea feţei tale vor merge dragostea şi adevărul. Fericit este poporul care mai cunoaşte strigătele de bucurie.

16. Ei vor merge, Doamne, în lumina feţei tale şi în numele tău se vor bucura toată ziua şi se vor înălţa întru dreptatea ta.

17. Întru bunăvoinţa ta se va înălţa puterea noastră.

18. Că al Domnului şi al sfîntului lui Israel este sprijinul împăratului nostru.

19. Într-o vedenie ai grăit credincioşilor tăi şi ai zis: Am dat ajutor celui puternic, am înălţat pe cel ales din poporul meu.

20. Am aflat pe David, robul meu. L-am uns cu untdelemnul meu cel sfînt.

21. Mîna mea îl va ajuta şi braţul meu îl va întări.

22. Nimeni nu-l va birui, iar fiul fărădelegii nu-i va mai face rău.

23. Voi risipi pe vrăjmaşii săi, în faţa lui îi voi tăia şi îi voi înfrînge pe cei ce-l urăsc.

24. Adevărul meu şi dragostea mea vor fi cu el şi în numele meu se va înălţa puterea lui.

25. Voi pune peste mare mîna lui, dreapta lui va sta peste rîuri.

26. El îmi va spune: Tu eşti tatăl meu, Dumnezeul meu şi chezăşia mîntuirii mele.

27. Voi face pe el mai înalt decît împăraţii pămîntului, cel întîi-născut.

28. Lui îi voi păstra eu dragostea mea, legămîntul meu va rămîne credincios.

29. Voi pune seminţia lui în veacul veacului, scaunul lui ca toate zilele cerului.

30. Dacă fiii lui vor părăsi legea mea şi nu vor mai umbla după rînduielile mele,

31. De vor nesocoti dreptăţile mele şi nu vor păzi poruncile mele,

32. Voi cerceta cu toiagul fărădelegile lor şi cu bătăi greşelile lor.

Biblia 1688, pag. 411, col. I

33. Iară mila mea nu o voiu rîsipi de la ei, nici voiu face strîmbătate întru adevărul mieu,
34. Nici voiu spurca făgăduinţa mea, şi cêle ce ies pren buzele mêle nu le voiu defăima.
35. Odată am jurat în svîntul mieu, de voiu minţi lui David. Sămînţa lui în veac va rămînea.

36. Şi scaunul lui ca soarele înaintea mea, şi ca luna întărită în veac, şi martur în ceriu credincios".

37. (Strigare) Şi tu ai lepădat şi ai ocărît, sfiiş pre unsul tău.

38. Surpaş făgăduinţa robului tău, spurcaş la pămînt svinţeniia lui.

39. Oborîş toate gardurile lui, pus-ai tăriile lui frică.

40. Jefuia pre el toţi ceia ce călătoriia în cale, să făcu ocară vecinilor lui.
41. Înălţaş direapta celor ce năcăjesc pre dînşii, veseliş pre toţi vrăjmaşii lui.
42. Întors-ai ajutoriul sabiei lui, şi nu sprejeniş lui în războiu.

43. Stricaş den curăţeniia lui, scaunul lui la pămînt l-ai surpat.

44. Înmicşuraş zilele anului lui, vărsaş preste el ruşine.

45. (Strigare) Pînă cînd, Doamne, te întorci desăvîrşit, aţîţa-se-va ca focul urgiia ta?
46. Adu-ţi aminte ce e statul mieu; au doară ai zidit în deşert pre toţi fiii oamenilor?

47. Cine iaste omul carele va trăi, şi nu va vedea moarte; izbăvi-va sufletul lui den mîna iadului?

48. (Strigare) Unde sînt milele tale cêle de-nceput, Doamne, carele ai jurat lui David, întru adevărul tău?

49. Adu-ţi aminte, Doamne, de ocara robilor tăi, carea am sprejenit în sînul mieu, a multe limbi.

50. Carea ocărîră pizmaşii tăi, Doamne, cu carea au ocărît schimbarea unsului[2] tău.

51. Blagoslovit Domnul în veac. Facă-se, facă-se. Slava.

Rugăciunea lui Moisi, omului lui Dumnezău. 89

1. Doamne, scăpare te făcuş noao în rudă şi rudă.

2. Mai nainte de a să face munţii, şi a să urzi pămîntul şi lumea, şi den veac şi pînă în veac tu eşti.

3. Să nu întorci om la smerenie; şi ziseş: «Întoarce-ţi-vă, fiii oamenilor».
4. Căci o mie de ani înaintea ochilor tăi, Doamne, ca zioa de ieri, carea au trecut, [5] Şi straja în noapte.

5. Ponoslurile lor ani vor fi, dimineaţa ca pajiştea va trêce,

6. Dimineaţa înflori-va şi va trêce, de cu sara să cază, învîrtoşaze-se şi să ususce.
7. Căci ne-am sfîrşit întru urgiia ta, şi întru mîniia ta ne-am turburat.
8. Pus-ai fărădelegile noastre înaintea ta, veacul nostru la luminarea fêţii tale.

9. Căci toate zilele noastre s-au sfîrşit, şi întru urgiia ta ne-am sfîrşit.
10. Anii noştri ca paianjinul socotiiam, zilele anilor noştri întru dînşii 70 de ani.
11. Şi de vor fi în puteri, 80 de ani, şi cel mai/ mult al lor osteneală şi durêre.

Ms. 45, f. 240 v–241 r

33. Iară mila mea nu o voi răşchira de la ei, nice voi strîmba întru adevărul mieu,
34. Nice voi spurca făgăduinţa mea, şi cêle ce ies pren budzele mêle nu le voi dăfăima.
35. Odată am jurat întru sfîntul mieu, dă voi minţi lui David. Sămînţa lui în vac va rămînea.

36. Şi scaunul lui ca soarele înaintea mea, şi ca luna întărită în vac, şi mărturie în cer credincioasă".
37. (Strigare) Şi tu ai lepădat şi ai ocărît, sfiişi pre unsul tău.
38. Surpaşi făgăduinţa robului tău, spurcaşi la pămînt sfinţeniia lui.
39. Stricaşi toate gardurile lui, pus-ai tăriile lui sfială.
40. Jehui-l pre el toţi ceia ce călătoriia cale, făcu-să ocară vecinilor lui.
41. Înălţaşi dreapta celora ce năcăjesc pre îns[2], veselişi pre toţi nepriêtenii lui.
42. Înturnaşi ajutoriul sabiei lui, şi nu-i sprăjinişi lui întru război.
43. Stricaşi de la curăţeniia lui, scaunul lui la pămînt l-ai surpat.
44. Înmicşoraşi dzilele anului lui, turnaşi preste el ruşine.
45. (Strigare) Pănă cînd, Doamne, te întorci la săvîrşit, aţîţa-să-va ca focul urgiia ta?
46. Adu-ţi aminte ce-i statul mieu; au doară întru dăşert ai zidit pre toţi fiii oamenilor?

47. Cine iaste omul carele va trăi, şi nu va vedea moarte; mîntui-va sufletul lui den mîna iadului?
48. (Strigare) Unde sînt milele tale cêle de-nceput, Doamne, carele ai jurat lui David întru adevărul tău?
49. Adu-ţi aminte, Doamne, ocărîi robilor tăi, carii am sprăjinit întru sînul mieu, a multe limbi.

50. Care ocărîse pizmaşii tăi, Doamne, cu carea au ocărît schimbarea unsului tău.

51. Blagoslovit Domnul în vac. Facă-să, facă-să. Slava[3].

Ruga lui Moisi, omul lui Dumnedzău. 89//

1. Doamne, scăpare te făcuşi noao întru rudă şi rudă.
2. Mainte de ce a să face munţii, şi a să urdzi pămîntul şi lumea, şi den vac şi pănă în vac tu eşti.
3. Să nu întorci om la smerenie; şi dziş: «Întoarceţi-vă, fiii oamenilor».
4. Căce 1000 de ani întru ochii tăi, Doamne, ca dzua de ieri, carea au trecut, [5] Şi straja în noapte.
5. Póretul[1] lor ani vor fi, dimineaţa ca pajiştea va trêce,
6. Dimineaţa înflori-va şi va trêce, sara să cază, învîrtoaşe-se şi să usuce.
7. Căce ne-am sfîrşit întru urgiia ta, şi întru mîniia ta ne-am turburat.
8. Pus-ai fărădălegile noastre înaintea ta, vacul nostru la luminarea fêţii tale.

9. Căce toate dzilele noastre s-au sfîrşit, şi întru urgiia ta ne-am sfîrşit.
10. Anii noştri ca păiajinea socotea, dzilele anilor noştri întru înşii 70 de ani.
11. Şi de vor fi întru putere, 80 de ani, şi mai mult dentru ei osteneală şi durêre.

Ms. 4389, f. 285 v

33. [34] Iară mila mea nu o voiu strica de la ei; nici voiu vătăma[4] în adeverinţa mea,
34. [35] Nici voiu spurca făgăduinţa mea, şi nu mă voiu lepăda de cêle ce ies den buzele mêle.
35. [36] Odată m-am jurat în sfîntul mieu, de voiu minţi lui David. Seminţiia lui să rămîie în veac.
36. [37] Şi scaunul lui ca soarele înaintea mea, [38] şi ca luna săvîrşită[5] în veac; şi mărturisitor în cer credincios".
37. [39] Iară tu ai împins şi ai urgisit, şi n-ai îngăduit pre unsul tău.
38. [40] Stricat-ai făgăduinţa robului tău, spurcat-ai pre pămînt sfinţirea lui.
39. [41] Surpat-ai toate gardurile lui, pus-ai tăriia lui[6] frică.
40. [42] Jăfuiră-l toţi ceia ce trec pre cale, fu împutăciune vecinilor săi.
41. [43] Înălţat-ai direapta celor ce-l supăra, veselit-ai pre toţi vrăjmaşii lui.
42. [44] Întors-ai ajutoriul sabiei lui, şi nu l-ai apărat în războiu.
43. [45] Stricat-ai den curăţirea lui, scaunul lui l-ai răsturnat[7] pre pămînt.
44. [46] Împuţinat-ai zilele vrêmii lui, vărsat-ai pre el ruşine.
45. [47] Pînă cînd, Doamne, te vei întoarce în sfîrşit, aţîţa-se-va ca focul mîniia ta?
46. [48] Ado-ţi aminte ce iaste statul mieu; că au doară în dăşărt ai zidit pre toţi feciorii omeneşti?
47. [49] Ce om iaste care să trăiască, şi să nu vază moartea; să izbăvească sufletul său den mîna iadului.
48. [50] Unde sînt milele tale cêle de demult, Doamne, cu care te-ai jurat lui David în adeverinţa ta.
49. [51] Ado-ţi aminte, Doamne, de împutăciunea robilor tăi, carea am ţinut în sînul mieu, a multe limbi.
50. [52] Cu care au mustrat vrăjmaşii tăi, Doamne, cu carea au ocărît schimbarea unsului tău.
51. [53] Bine-i cuvîntat Domnul în veac. Să fie, să fie[8]. Slava.

[1] Rugăciunea lui Moisi, omul lui Dumnezeu. 89

1. Doamne, fost-ai noaoă scăpare în neam şi în neam.
2. Mai nainte de ce n-au fost munţii, şi de ce se-au zidit pămîntul şi lumea, tu eşti den veac şi pînă în veac.
3. Nu întoarce pre om în smericiune; şi ai zis: «Întorceţi-vă, feciorii omeneşti».
4. Că o mie de ani înaintea ta, Doamne, ca zioa carea au trecut ieri, şi paza nopţii.

5. Urgisirile lor vor fi anii. [6] Dimineaţa va trêce ca iarba,
6. Dimineaţa va înflori şi va trêce, seara va cădea, învîrtoşa-se-va şi se va usca.
7. Că ne-am sfîrşit cu mîniia ta, şi ne-am turburat cu urgiia ta.
8. Pus-ai fărădelegile noastre înaintea ta, veacul nostru în luminarea fêţei tale.

9. Că toate zilele noastre se-au sfîrşit, şi cu mîniia ta am perit[1].
10. Anii noştri ca păianjinii se socotiia. [10] Zilele anilor noştri, şi într-însele, 70 de ani,
11. Iară den puteri 80 de ani; şi mai mult de aceşte scîrbă şi durêre.

Versiunea modernă

33. Dragostea mea nu o voi depărta de la el, nici nu voi face strîmbătate în adevărul meu;
34. Nu voi rupe legămîntul meu şi nu voi schimba spusele mele.
35. Eu am jurat pe sfinţenia mea: Oare îl voi minţi pe David? Căci seminţia lui va rămîne în veac.
36. Iar scaunul lui în mintea mea va fi ca soarele şi ca luna întocmită de veacuri ca martor credincios în cer.
37. Dar tu ai lepădat, ai defăimat şi ai respins pe unsul tău.
38. Legămîntul robului tău l-ai stricat şi ai batjocorit pe pămînt sfinţenia lui.
39. Ai doborît toate zidurile lui şi întăriturile lui le-ai dărîmat.
40. Toţi cei ce treceau pe cale, l-au jefuit; a ajuns de ocară vecinilor săi.
41. Tu ai veselit pe toţi duşmanii lui cu biruinţi.
42. Puterea sabiei lui ai luat-o, dar nu l-ai ajutat în bătălie.
43. Ai stins curăţenia lui şi ai doborît scaunul lui la pămînt.
44. Zilele vieţii lui s-au micşorat şi l-ai umplut de ruşine.
45. Pînă cînd, Doamne, nu te vei întoarce spre noi? Cînd va începe să ardă focul mîniei tale?
46. Adu-ţi aminte de mine, oare pe fiii oamenilor în deşert i-ai zidit?

47. Cine este omul care vieţuieşte şi nu vede moartea ca să-şi izbăvească sufletul său din ghiarele iadului?
48. Unde sînt milele tale cele de demult, Doamne, pe care le-ai jurat lui David, întru adevăr?
49. Adu-ţi aminte, Doamne, de ocara robilor tăi, pe care o port în sînul meu de la multe neamuri.
50. Adu-ţi aminte, Doamne, cum ne-au ocărît vrăjmaşii şi au umilit paşii unsului tău.

51. Binecuvîntat este Domnul, în veci, Amin, Amin!

Psalmul 89. Rugăciunea lui Moise, omul lui Dumnezeu

1. Doamne, scăpare te-ai făcut nouă în neam şi în neam.
2. Înainte de a se fi făcut munţii şi în dureri pămîntul şi lumea, din veac şi pînă în veac eşti tu, Dumnezeule.
3. Tu, care ai zis: Întoarce-te în ţărînă!

4. Pentru tine sînt o mie de ani ca ziua de ieri; a trecut ca straja nopţii.

5. Şi vor fi anii lor nimicnicie, dimineaţa ca iarba vor trece.
6. Dimineaţa va înflori şi va creşte, seara va cădea, se va întări şi se va usca.
7. Că ne-am sfîrşit în urgia ta şi ne-am tulburat de mînia ta.
8. Tu ai pus fărădelegile noastre la vedere, greşelile noastre tăinuite le aduci în lumina feţei tale.
9. Că ni s-au împuţinat zilele, în mînia ta ne-am risipit.
10. Ca pînza unui păianjen s-au socotit anii noştri: şaptezeci de ani.
11. Iar de vor fi în vîrtute, optzeci de ani; ce este mai mult decît osteneală şi durere.

Biblia 1688, pag. 411, col. II

12. Căci au venit blîndêțe preste noi, și ne vom certa.

13. Cine știe tăriia urgiei tale, și de frica ta mîniia ta să numere?

14. Direapta ta așa o arată mie, și pre cei legați cu inima întru învățătură.

15. Întoarce-te, Doamne, pînă cînd? Și te mîngîie spre robii tăi.

16. Împlutu-ne-am dimineața de mila ta, Doamne, și ne-am bucurat, și ne-am veselit, în toate zilele noastre.

17. Să ne veselim, pentru care zile ne-ai smerit pre noi, anii întru carii am văzut rêle.

18. Și vezi spre robii tăi și spre faptele tale, și povățêște pre fiii lor.

19. Și fie lumina Domnului Dumnezăului nostru preste noi, și faptele mîinilor noastre îndirepteează preste noi, și lucrul mînilor noastre îndirepteează.

Laudă cîntării lui David, nescrisă de asupra la jidovi. 90

1. Cel ce lăcuiêște în ajutoriul Celui Nalt, întru acoperemîntul Dumnezăului ceriului va petrêce.

2. Zice-va Domnului: «Sprejenitoriul mieu ești, și scăparea mea, Dumnezăul mieu, și voiu nădejdui pre el».

3. Căci el te va izbăvi den lațul vînătorilor și den cuvîntul gîlcevitoriu.

4. Cu spatele lui va umbri ție, și supt aripile lui vei nădejdui. [5] Cu armă te va încungiura adevărul lui.

5. Nu te vei tême de frică de noapte, [6] De săgeată ce zboară zioa,

6. De lucru ce întru întunêrec umblă, de întîmplare și diavol de amiazăzi.

7. Cădea-va den laturea ta o mie, și zêce mii den direapta ta, și cătră tine nu se va apropiia.

8. Fără numai cu ochii tăi vei socoti, și răsplătirea păcătoșilor vei vedea.

9. «Căci tu, Doamne, nădêjdea mea», pre Cel Înalt ai pus scăpare ție.

10. Nu se vor apropiia cătră tine rêle, și biciu nu se va apropiia în sălașul tău.

11. Căci îngerilor lui va porunci pentru tine, ca să te păzească în toate căile tale.

12. Pre mîini rădica-te-vor, ca să nu împiêdeci de piatră piciorul tău.

13. Preste aspidă și vasiliscu vei încăleca, și vei călca pre leu și pre bălaur.

14. «Căci pre mine nădejduí, și voiu izbăvi pre el; acoperi-voiu pre el, căci au conoscut numele mieu.

15. Striga-va cătră mine, și voiu asculta pre el; cu dînsul sînt în necaz, scoate-voiu pre dînsul și-l voiu mări pre el.

16. Cu delungare de zile împlea-voiu pre el, și voiu arăta lui mîntuirea mea». Slava.

CATHISMA 13. Psalmul cîntării la zioa sîmbetei. 91

1. Bine e a să mărturisi Domnului, și a cînta numelui tău, Prea Înalte,

2. A vesti dimineața mila ta, și adevărul tău preste noapte.

3. În psaltire cu zêce strune, cu cîntare în alăută.

4. Căci m-ai veselit, Doamne, cu facerea ta, și întru/ faptele mîinilor tale bucura-mă-voiu.

Ms. 45, f. 241 r

12. Căce au venit linişte preste noi, şi ne vom certa.
13. Cine ştie tăriia urgiei tale, şi de frica ta mîniia ta să numere?
14. Dreapta ta aşa cunoaşte mie[2], şi legaţii cu inima întru învăţătură.
15. Întoarce-te, Doamne, pănă cînd? Şi te mîngîie pre robii tăi.
16. Împlutu-ne-am dimineaţa de mila ta, Doamne, şi ne-am bucurat, şi ne-am veselit întru toate dzilele noastre.
17. Să ne veselim pentru care dzile ne-ai smerit pre noi, anii carii am văzut rêle.
18. Şi vezi preste robii tăi şi preste faptele tale, şi povăţêşte pre fiii lor.
19. Şi fie lumina Domnului Dumnedzăului nostru preste noi, şi faptele mîinilor noastre îndrepteadză preste noi, şi faptul mîinilor noastre îndrepteadză.

Lauda cîntării lui David, nescrisă de asupra la jidovi. 90

1. Cela ce lăcuiêşte întru ajutoriul Celui Înalt, întru acoperemîntul Dumnedzăului ceriului va petrêce.
2. Zice-va Domnului: «Sprăjenitoriul mieu eşti, şi scăparea mea, Dumnedzăul mieu, şi voi nădăjdui pre el».
3. Căce el va izbăvi den laţul vînătorilor şi de cuvîntul cel gîlcevitor.
4. Întru cêfele lui va umbri ţie, şi supt aripile vei nădăjdui. [5] Cu armă te va încungiura adevărul lui.
5. De frică de noapte nu te vei tême, [6] De săgeată ce zboară dzua,
6. De lucru ce în întunêrec mêrge, de tîmplare[1] şi diavol de amiazădzi.
7. Cădea-va den laturea[2] ta miia, şi dzêce de mii den dreapta ta, şi cătră tine nu să va apropiia.
8. Fără numai cu ochii tăi vei socoti, şi răsplătirea păcătoşilor vei vedea.
9. «Căce tu, Doamne, nădêjdea mea», pre Cel Prea Înalt ai pus scăpare ţie.
10. Nu să vor apropia[3] cătră tine rêle, şi biciu nu să va apropia întru sălaşul tău.
11. Căce îngerilor lui va porînci pentru tine, ca să te păzască întru toate căile tale.
12. Pre mîini rădica-te-vor pre tine, ca să nu împiêdeci cătră piatră piciorul tău.
13. Preste aspidă şi vasilisc vei încăleca, şi vei călca de tot pre leu şi pre bălaur.
14. «Căce pre mine nădăjdui, şi voi izbăvi pre el; acoperi-voi pre el, căce au cunoscut numele mieu.
15. Striga-va cătră mine, şi voi asculta pre el; cu însul sînt întru năcaz, scoate-l-voi pre îns şi cinsti-l-voi[4] pre el.
16. Delungare de dzile împlea-voi pre el, şi voi arăta lui mîntuitoriul mieu». Slava[5].

CATHISMA 12[1]. Psalmu a cîntării, la dzua sîmbetei. 91

1. Bine-i a să mărturisi Domnului, şi a cînta numelui tău, Prea Înalte.
2. A vesti dimineaţa mila ta, şi adevărul tău preste noapte.
3. În psaltire cu 10 strune, cu cîntare în alăută.
4. Căce m-ai veselit, Doamne, cu facerea ta, şi întru faptele mîinilor tale bucura-mă-voi.

Ms. 4389, f. 285 v–286 r

12. Că au venit pre noi blîndêţe, şi ne vom certa.
13. [11] Cine ştie tăriia mîniei tale, şi de frica ta să numere urgiia ta?
14. [12] Fă mie direapta ta cunoscută aşa[2], şi pre cei obădaţi cu inima întru înţelepciune.
15. [13] Întoarce-te, Doamne, pînă cînd? Şi te mîngîie[3] spre robii tăi.
16. [14] Umplutu-ne-am dimineaţa de mila ta, Doamne, şi ne-am bucurat, şi ne-am veselit în toate zilele noastre.
17. [15] Veselitu-ne-am pentru zilele în care ne-ai smerit, anii în carii am văzut cêle rêle.
18. [16] Caută spre robii tăi şi spre faptele tale, şi povăţêşte pre feciorii lor.
19. [17] Şi fie lumina Domnului Dumnezeul nostru pre noi, şi faptele mîinilor noastre îndireptează spre noi, şi îndireptează faptele mîinilor noastre.

Lauda cîntării lui David, carea n-are titlul la ovrêi. 90

1. Cela ce vieţuiêşte în ajutoriul Celui de Sus, în acoperemîntul Dumnezeului celui ceresc va lăcui[1].
2. Zice-va Domnului: «Apărătoriul mieu şi scăparea mea, Dumnezeul mieu, şi mă voiu nădăjdui într-însul».
3. Că el te va izbăvi de cursa vînătoriului şi de cuvîntul[2] gîlcevitoriului.
4. Te va umbri cu spatele sale şi te vei nădăjdui supt aripile lui. [5] Cu armă te va încunjura adeverinţa lui.
5. Nu te vei tême de frica nopţii, [6] De săgeata carea zboară zioa,
6. De lucrul care trêce în tunêrec, de întimpinarea şi de dracul cela de amiazăzi.
7. Cădea-va de laturea ta miia, şi de-a direapta ta întunêrecul[3], şi de tine nu se va apropiia.
8. Însă căuta-vei cu ochii tăi, şi vei vedea plata păcătoşilor.
9. «Că tu, Doamne, (eşti) nădêjdea mea», pus-ai scăparea ta pre Cel de Sus.
10. Nu va veni pre tine răul, şi rana nu se va apropiia de trupul tău.
11. Că va porînci îngerilor săi// pentru tine, să te păzească întru toate căile tale.
12. Lua-te-vor în mîini, ca să nu poticneşti cîndvaşi[4] de piiatră piciorul tău .
13. Umbla-vei pre aspidă şi pre vassilisc, şi vei călca pre leu şi pre bălaur.
14. «Că pre mine se-au nădăjduit, şi-l voiu izbăvi; şi-l voiu acoperi, că au chiemat numele mieu.
15. Striga-va cătră mine, şi-l voiu auzi; cu dînsul sînt în scîrbe, scoate-l-voiu[5] şi-l voiu proslăvi.
16. Umplea-l-voiu de lungimea zilelor, şi voiu arăta lui mîntuirea mea». Slava.

[1] Şădêrea 13. Cîntecul cîntării în zioa sîmbetei. 91

1. [2] Bine iaste a se mărturisi Domnului, şi a cînta numelui tău Cel de Sus,
2. [3] A spune dimineaţa mila ta, şi adeverinţa ta toată noaptea,
3. [4] În canon cu zêce coarde, cu cîntare în lăute.
4. [5] Că m-ai mărit, Doamne, în facerea ta, şi mă voiu bucura în lucrurile mîinilor tale.

Versiunea modernă

12. Viaţa noastră trece şi ne vom duce.
13. Cine cunoaşte puterea urgiei tale şi cine, temîndu-se, măsoară mînia ta?
14. Învaţă-ne să socotim bine zilele noastre ca să ne îndreptăm inimile spre înţelepciune.
15. Întoarce-te, Doamne! Cît vei mai sta departe? Vino şi mîngîie pe robii tăi.
16. Dimineaţa ne-a bucurat iubirea ta;
17. În cîntece şi jocuri vom sărbători şi te vom lăuda.
18. Caută spre robii tăi şi spre lucrurile tale, îndreaptă pe fii lui Adam.
19. Şi să fie lumina Domnului Dumnezeului nostru peste noi şi să ne călăuzească în dreptate!

Psalmul 90. O cîntare de laudă a lui David

1. Cel ce stă sub acoperămîntul Dumnezeului din cer
2. Va zice: Tu eşti sprijinitorul meu şi scăparea mea. Spre tine, Dumnezeul meu, voi nădăjdui.
3. El te va scoate din capcana vînătorilor şi de cuvinte tulburătoare şi de trădare te va izbăvi.
4. El te va umbri, sub aripile lui vei nădăjdui. Adevărul lui te va înconjura ca un meterez.
5. Să nu-ţi mai fie frică noaptea, nu te teme de săgeţile ce zboară ziua,
6. Nici de vedeniile în întuneric sau de molima ce bîntuie la amiază.
7. Chiar dacă vor cădea în latura ta o mie sau zece mii de luptători, de tine nu se vor apropia.
8. Dar tu vei privi cu ochii tăi şi vei vedea răsplata necredincioşilor.
9. Pentru că tu, pe Domnul nădejdii tale, pe Cel Preaînalt l-ai pus scăpare ţie.
10. Vei fi ferit de rele şi de bătăi în locaşul tău.
11. El va porunci îngerilor săi să aibă grijă de tine, să te păzească în toate căile tale.
12. Păşind, te vor susţine ca nu cumva să te împiedici de vreo piatră.
13. Vei călca peste aspidă şi vasilisc, peste balaur şi peste leu.
14. Îl voi izbăvi pe el, zice Domnul, fiindcă a nădăjduit spre mine, îl voi ocroti, fiindcă a cunoscut numele meu.
15. Cînd va striga către mine, îl voi auzi; cînd va fi în necaz, îl voi scoate şi îl voi pune în cinste.
16. Îi voi dărui multe zile şi îl voi povăţui ca să afle mîntuirea.

Psalmul 91. Pentru ziua Sabatului

1. Bine e a lăuda pe Domnul şi de a cînta numele tău în înălţimi.
2. Dimineaţa de a vesti dragostea ta şi adevărul tău în toată noaptea
3. În psaltire cu zece strune, în harfă şi alăută.
4. Că m-ai alintat, Doamne, cu făptura ta. Şi lucrurile mîinilor tale m-au bucurat.

Biblia 1688, pag. 412, col. I

5. Foarte să măriră faptele tale, Doamne, foarte să adîncară gîndurile tale.
6. Om fără minte nu va cunoaşte, şi cel nepriceput nu va pricêpe acêstea.
7. Cînd vor răsări păcătoşii ca iarba, şi să plecară toţi ceia ce fac fărădelêgea.
8. Pentru ca să piară de tot în vacul vacului; şi tu, prea înalt în veac, Doamne.
9. Căci iată vrăjmaşii tăi, Doamne, căci iată-i vrăjmaşii tăi pier, şi se vor rîsipi toţi ceia ce fac fărădelêgea.

10. Şi se va înălţa ca al inorodului cornul mieu, şi bătrînêţele mêle cu untdelemn gras.

11. Şi privi ochiul mieu întru vrăjmaşii miei, şi întru cei ce să scoală preste mine, ce viclenesc, auzi-va urêchea mea.

12. Direptul ca finicul va înflori, ca chedrul cel den Livan se va înmulţi.
13. Răsădiţi în casa Domnului, în curţile Dumnezăului nostru vor înflori.
14. Încă se vor înmulţi cu bătrînêţe grase, şi bine pătimind vor fi, ca să vestească.
15. Căci dirept e Domnul Dumnezăul nostru, şi nu iaste strîmbătate întru el.

La zioa cea mainte de sîmbătă, cînd să lăcui pămîntul. Laudă cîntării lui David. 92

1. Domnul au împărăţit, cu bunăcuviinţă să îmbrăcă; îmbrăcă-să Domnul în putêre şi să încinse.
2. Pentru că-ş întări lumea, carea nu se va clăti.

3. Gata e scaunul tău de atuncea, den veac eşti tu.

4. Rădicară rîurile, Doamne, rădicară rîurile glasurile lor.

5. Rădica-vor rîurile sfărîmăturile lor, de glasuri de ape multe.

6. Minunate-s rădicările mării, minunatu e întru cêle înalte Domnul.
7. Mărturiile tale să încrezură foarte; casii tale să cuvine sfinţire, Doamne, întru îndelungare de zile.

Psalmu lui David, a patra sîmbetei. 93

1. Dumnezăul izbîndelor Domnul, Dumnezăul izbîndelor să arătă.
2. Înalţă-te, cel ce judeci pămîntul, răsplătêşte răsplătire celor mîndri.
3. Pînă cînd, păcătoşii, Doamne, [3] Pînă cînd păcătoşii se vor făli?
4. Răspunde-vor şi vor grăi strîmbătate, grăi-vor toţi ceia ce fac fărădelêgea?

5. Pre norodul tău, Doamne, au smerit, şi pre moştenirea ta au chinuit.
6. Văduа şi săracul omorîră, şi pre nemêrnic uciseră.

7. Şi ziseră: «Nu va vedea Domnul, nici va pricêpe Dumnezăul lui Iacov».
8. Pricêpeţi, dară, cei fără minte întru norod şi nebuni, vreodată gîndiţi!

9. Cel ce au răsădit urêchea nu aude, au cela ce au zidit ochiul nu socotêşte?

10. Cel ce ceartă limbi nu va mustra? Cel ce învaţă pre om minte.

11. Domnul conoaşte gîndurile oamenilor că sînt/ în deşărt.

Ms. 45, f. 241 r–241 v

5. Foarte să măriră faptele tale, Doamne, foarte să adîncară socotinţele tale.

6. Om fără minte nu va cunoaşte, şi cel nepriceput nu va pricêpe acêstea,

7. Cînd vor răsări păcătoşii ca iarba, şi să plecară toţi ceia ce fac fărădălêgea,

8. Pentru ca să piară de tot întru vacul vacului; şi tu prea înalt în vac, Doamne.

9. Căce iată vrăjmaşii tăi, Doamne, căce iată vrăjmaşii tăi pier, şi să vor răşchira toţi ceia ce fac fărădălêgea.

10. Şi să va înălţa ca a inorogului cornul mieu, şi bătrînêţele mêle cu untdălemn gras.

11. Şi privi ochiul mieu întru vrăjmaşii miei, şi întru ceia ci să scoală preste mine, ce viclenesc, audzi-va urêchea mea.

/12. Dreptul ca finicul va înflori, ca chedrul cel den Livan să va înmulţi.

13. Răsădiţi întru casa Domnului, întru ogrăzile Dumnedzăului nostru vor înflori.

14. Încă să vor înmulţi cu bătrînêţe grase, şi bine pătimind// vor fi, ca să povestească.

15. Căce drept Domnul Dumnedzăul nostru, şi nu iaste strîmbătate întru el.

La dzua a mai nainte de sîmbătă, cînd să lăcui pămîntul. Laudă cîntării lui David. 92

1. Domnul împărăţi, bună cuviinţă să îmbrăcă; îmbrăcă-să Domnul putêre şi să încinse.

2. Pentru că şi întări lumea, carea nu să va clăti.

3. Gata-i scaunul tău de atuncea, den vac tu eşti.

4. Rădicară rîurile, Doamne, rădicară rîurile glasurile lor,

5. Rădica-vor rîurile sfărîmăturile lor, de glasul a ape multe.

6. Minunate rădicările mării, minunat întru cêle înalte Domnul.

7. Mărturiile tale să încredzură foarte; casei tale să cuvine sfinţeniia, Doamne, la îndălungare de dzile.

Psalmu lui David, a patra sîmbetei. 93

1. Dumnedzăul izbîndelor Domnul, Dumnedzăul izbîndelor să arătă.

2. Înalţă-te, cela ce judeci pămîntul, răsplătêşte răsplătire celora mîndri.

3. Pănă cînd păcătoşii, Doamne, pănă cînd păcătoşii să vor făli?

4. Răspunde-vor şi vor grăi strîmbătate, grăi-vor toţi ceia ce fac fărădălêgea?

5. Pre nărodul tău, Doamne, au smerit, şi pre moştenirea ta au chinuit.

6. Văduă şi sărăiman omorîră, şi pre nemêrnic uciseră.

7. Şi dziseră: «Nu va vedea Domnul, nice va pricêpe Dumnedzăul lui Iacov».

8. Pricêpeţi dară, cei fără minte întru nărod şi nebuni, vreodată gîndiţi.

9. Cela ce au răsădit urêche nu aude? Au cela ce au zidit ochiul nu socotêşte?

10. Cela ce ceartă limbi nu va mustra? Cela ce învaţă pre om minte.

11. Domnul[1] cunoaşte socotêlele oamenilor că sînt întru dăşert.

Ms. 4389, f. 286 r

5. [6] Că se-au mărit faptele tale, Doamne, foarte se-au adîncat cugetele tale!

6. [7] Bărbatul cel fără de minte nu cunoaşte, şi cel nepricepător nu va înţelêge acêstea.

7. [8] Cînd răsăriră cei păcătoşi ca iarba şi crescură toţi ceia ce fac fărădelegiuire,

8. [9] Pentru să piêe în veacul veacului. Iară tu, cel de sus în veac, Doamne.

9. [10] Că iată vrăjmaşii tăi, Doamne, că iată vrăjmaşii tăi că vor peri, şi se vor rîsipi toţi ceia ce fac fărădelegiuire.

10. [11] Şi se va înălţa cornul mieu ca al inorogului, şi bătrînêţele mêle în undelemnul unsorii[1].

11. [12] Şi căută ochiul mieu spre vrăjmaşii miei, şi va auzi urêchiia mea pre ceia ce se scoală asupra mea, carii hiclenesc.

12. [13] Înflori-va cel dirept ca finicul, înmulţi-se-va ca chiedrul cela den Livan.

13. [14] Sădiţi în casa Domnului, în curţile Dumnezeului nostru vor înflori.

14. [15] Încă se vor înmulţi în bătrînêţele unsorii[2] şi vor fi pătimind bine.

15. [16] Ca să spuie că-i dirept Domnul Dumnezeul nostru, şi nu iaste într-însul nedireptate.

În sfîrşit, înaintea sîmbetei, cînd se lăcui pămîntul. Lauda cîntării lui David. 92

1. Domnul împărăţi şi se îmbrăcă în ghizdăvie; îmbrăcă-se Domnul în putêre şi se încinse.

2. Că şi lumea o au întărit, ca să nu se clătească.

3. [2] Gata scaunul tău de atunci, den veac tu eşti.

4. [3] Rădicară rîurile, Doamne, rădicară rîurile glasurile lor.

5. [4] Lua-vor[1] rîurile sfărîmările lor, de glasurile apelor celor multe.

6. Minunate înălţimile[2] mării, şi numai întru cêle înalte Domnul.

7. [5] Mărturisirile tale foarte se-au crezut. Casii tale, Doamne, se cade sfinţire în lungimea zilelor.

Cîntecul lui David, în al patrulea al sîmbetei. 93

1. Dumnezeul izbîndelor Domnul, Dumnezeul izbîndelor nu se-au îndoit[1].

2. Înalţă-te, cela ce judeci pămîntul, plătêşte cu plată celor trufaşi.

3. Pînă cînd cei păcătoşi, Doamne, pînă cînd cei păcătoşi se vor lăuda?

4. Răspunde-vor şi vor grăi nedireptate, grăi-vor toţi ceia ce fac fărădelêge?

5. Pre nărodul tău, Doamne, l-au smerit, şi moşiei tale i-au făcut rău.

6. Pre văduvă şi pre cel sărac (de părinţi) l-au omorît, şi pre vinetic l-au ucis.

7. Şi au zis: «Nu va vedea Domnul, nici va pricêpe Dumnezeul lui Iacov».

8. Pricêpeţi dară, ceia ce sînteţi fără de minte în nărod şi cei nebuni, înţelepţiţi-vă vreodinioară!

9. Dară au nu va auzi cela ce au sădit urêchiia, sau cela ce au zidit ochiul nu va lua aminte?

10. Cela ce ceartă limbile au nu va mustra? Cela ce învaţă pre om înţelêgere.

11. Domnul ştie cugetele omeneşti că sînt dăşarte.

Versiunea modernă

5. Cît de mari sînt lucrurile tale, Doamne, cît de adînci gîndurile tale!

6. Cine e nepriceput, nu va desluşi. Cine nu ascultă, nu va înţelege acestea.

7. Cînd se ivesc păcătoşii ca iarba şi toţi răufăcătorii răsar,

8. Ca să piară pînă la sfîrşit. Iar tu, Doamne, preaînalt eşti în veac.

9. Vrăjmaşii tăi vor pieri, Doamne, toţi cei ce fac fărădelegi se vor risipi.

10. Şi se va înălţa vîrtutea mea ca a inorogului, ca să trăiesc în belşug în bătrîneţile mele.

11. Ochiul meu a zărit pe vrăjmaşii mei cei vicleni şi urechea mea a auzit cum se ridică ei împotriva mea.

12. Drepţii vor înflori ca finicii şi se vor înmulţi precum cedrii din Liban.

13. Răsădiţi în casa Domnului, în curţile Dumnezeului nostru, vor înflori.

14. Ei dau roade şi la bătrîneţe, mereu tare în vîrtute. Iar viaţa lor vesteşte.

15. Cît de drept este Domnul Dumnezeul nostru, pe el te bizui, în dînsul nu este nedreptate!

Psalmul 92. Al lui David

1. Domnul împărăţeşte; s-a îmbrăcat cu podoabe, cu putere s-a încins.

2. El a întărit lumea care nu se va clinti.

3. De atunci e scaunul tău pregătit, din veac eşti tu ales.

4. Doamne, au ridicat rîurile glasul lor

5. Şi mările valurile lor cu sunete multe.

6. Minunate sînt mările mişcătoare. Dar cel mai minunat eşti tu, Doamne, în înălţimile tale!

7. Mărturiile tale s-au adeverit. Casei tale i s-a dat sfinţenia, Doamne, întru necontenită lungime de zile.

Psalmul 93. Al lui David

1. Doamne Dumnezeule al răzbunărilor, către tine grăim:

2. Scoală-te tu, cel ce judeci pămîntul, răsplăteşte pe cei făloşi.

3. Pînă cînd, Doamne, se vor făli necredincioşii?

4. Pînă cînd păcătoşii vor cîrti cu vorbe necurate? Vor rămîne slobozi toţi cei care făptuiesc fărădelegea?

5. Ei au chinuit pe poporul tău, Doamne, şi moştenirea ta au călcat-o.

6. Au ucis văduve şi săraci, pe orfani i-au ucis.

7. Şi au zis: «Domnul nu ne va vedea. Dumnezeul lui Iacob nu ne bagă în seamă».

8. Luaţi aminte, nătîngilor şi descreieraţilor, înţelepţiţi-vă odată!

9. El, care a tocmit urechea, oare, nu aude? El, care i-a dat omului ochiul, oare, nu priveşte?

10. Cel ce mustră neamurile, oare nu vă va certa? El a dăruit omului cunoştinţe.

11. Domnul cunoaşte gîndurile voastre cît sînt de deşarte.

Biblia 1688, pag. 412, col. II

12. Fericit omul ori pre carele vei certa, Doamne, şi den lêgea ta învăţa-l-vei pre el.
13. Ca să-l îmblînzeşti pre el den zile rêle, pînă unde se va săpa păcătosului groapă.
14. Căci nu va lepăda Domnul pre norodul lui, şi moştenirea lui nu va părăsi.
15. Pînă unde direptatea se va întoarce la judecată, şi ţiindu-se de ea toţi cei direpţi la inimă.

16. (Strigare) Cine să va scula mie preste cei ce viclenesc, sau cine va sta împreună cu mine preste ceia ce fac fărădelêgea?

17. De nu Domnul mi-ar fi ajutat mie, cît de aproape are fi lăcuit lîngă iad sufletul mieu.
18. De ziceam: «Clăti-să piciorul mieu», mila ta, Doamne, ajuta-m mie.
19. După mulţimea durorilor mêle în inima mea, mîngîierile tale au veselit sufletul mieu.
20. Nu fie împreună cu tine scaunul fărădelegii, cel ce zidêşte osteneală preste poruncă!
21. Vîna-vor preste sufletul direptului, şi sînge nevinovat vor osîndi.
22. Şi mi să făcu mie Domnul întru scăpare, şi Dumnezăul[1] mieu spre ajutor nădejdii mêle.

23. Şi va răsplăti lor Domnul fărădelêgea lor, şi după răutatea lor stinge-i-va pre dînşii Domnul Dumnezău. Slava.

Laudă cîntării lui David, nescrisă de asupra la jidovi. 94

1. Veniţi să ne bucurăm Domnului, să clicuim lui Dumnezău, mîntuitoriului nostru.
2. Să apucăm faţa lui cu mărturii, şi cu cîntări să clicuim lui.

3. Căci Dumnezău mare e Domnul, şi împărat mare preste tot pămîntul.
4. Căci în mîna lui marginile pămîntului, şi înălţimile munţilor ale lui sînt.
5. Căci a lui iaste marea, şi el au făcut pre ea, şi uscatul mînile lui au zidit.
6. Veniţi să ne închinăm şi să cădem lui, şi să plîngem înaintea Domnului, celui ce ne-au făcut pre noi.

7. Căci acesta iaste Dumnezeul nostru, şi noi norodul păşunei lui, şi oile mînii lui.

8. Astăzi de veţi auzi glasul lui: «Nu învîrtoşaţ inemile voastre,

9. Ca întru amărăciune, la[1] zioa ispitirii în pustie,

10. Unde m-au ispitit pre mine părinţii voştri; ispitiră-mă, şi văzură faptele mêle.
11. Patruzeci de ani am supărat neamului aceluia, şi ziş: Pururea să înşală cu inemile.

12. Şi ei n-au cunoscut căile mêle, că am jurat întru urgiia mea, de vor întra la odihna mea».

Lauda cîntării lui David, cînd casa zidiia,
după robie, nescrisă de asupra la jidovi. 95

1. Cîntaţi Domnului cîntare noao, cîntaţi Domnului tot pămîntul.

2. Cîntaţi Domnului, blagosloviţi numele lui, binevestiţi den zi în zi mîntuirea lui.
3. Vestiţi întru limbi mă/rirea lui, în toate noroadele minunile lui.

Ms. 45, f. 241 ᵛ

12. Fericit omul[2] pre carele ori vei certa, Doamne, şi den lêgea ta învăţa-l-vei pre el.

13. Ca să-l îmblîndzeşti pre el dentru dzile rêle, pănă unde să va săpa păcătosului groapă.

14. Căce nu va lăpăda Domnul pre nărodul lui, şi moştenirea lui nu va părăsi,

15. Pănă unde dreptatea să va întoarce la judeţ, şi ţiindu-să de ea toţi cei drepţi la inimă.

16. (Strigare) Cine să va scula mie preste ceia ce viclenesc, sau cine va sta împreună cu mine preste ceia ce fac fărădelêgea?

17. Dă nu Domnul mi-ară fi ajutat mie, cît de aproape ară fi lăcuit lîngă iad sufletul mieu.

18. Dă dziceam: «Clăti-să piciorul mieu», mila ta, Doamne, ajuta-mi mie.

f'' 19. După mulţimea durorilor mêle întru inima mea, mîngîierile tale au veselit sufletul mieu.

20. Nu fie împreună cu tine scaun a fărădălegii, cela ce zidêşte ostenêle preste porîncă!

21. Vîna-vor preste sufletul dreptului, şi sînge nevinovat vor judeca vinovat.

22. Şi nu să făcu mie Domnul întru scăpare, şi Dumnedzăul mieu spre ajutor nădejdii mêle.

23. Şi va răsplăti lor Domnul fărădălêgea lor, şi după răutatea lor stinge-i-va pre înşi Domnul Dumnedzău. Slava[3].

Laudă cîntării lui David, nescrisă de asupra la jidovi. 94

1. Veniţi să ne bucurăm Domnului, să clicuim lui Dumnedzău, mîntuitoriului nostru.

2. Să apucăm faţa lui cu mărturisire, şi cu cîntări să clicuim lui.

3. Căce Dumnedzău mare Domnul, şi împărat mare preste tot pămîntul.

4. Căce întru mîna lui marginile pămîntului, şi înălţimile pămîntului a lui sînt.

5. Căce a lui iaste maarea, şi el au făcut pre ea, şi uscatul mîinile lui au zidit.

6. Veniţi să ne închinăm şi să cădem lui, şi să plîngem înaintea Domnului, celuia ce ne-au făcut pre noi.

7. Căce acesta iaste Dumnedzăul nostru, şi noi nărodul păşunei lui, şi oile mîinii lui.

8. Astădzi dă veţi audzi glasul lui: «Nu învîrtoşaţi inimile voastre,

9. Ca întru amărăciune, la dzua ispitirei întru pustiiu,

10. Unde m-au ispitit pre mine părinţii voştri; ispitiră-mă, şi văzură faptele mêle.

11. 40 de ani am surpat neamului aceluia, şi dziş: Pururea să înşală cu inima-i.

12. Şi ei n-au cunoscut căile mêle; că am jurat întru urgiia mea, dă vor întra la odihna mea».

Lauda cîntării lui David, cînd casa să zidise, după robime, nescrisă de asupra la jidovi. 95

1. Cîntaţi Domnului cîntare noao, cîntaţi Domnului tot pămîntul.

2. Cîntaţi Domnului, blagosloviţi numele lui, binevestiţi den dzi în dzi mîntuitoriul lui.

3. Vestiţi întru limbi mărirea lui, întru toate năroadele minunile lui.

Ms. 4389, f. 286 ʳ–286 ᵛ

12. Ferice de omul cela ce-l vei certa, Doamne, şi nu-l vei osebi den lêgea ta.

13. Să-l îmblînzeşti den zilele cêle rêle, pînă ce se va săpa groapa celui păcătos.

14. Că nu va lepăda Domnul pre nărodul său, şi moşiia sa nu o va lăsa,

15. Pînă ce se va întoarce direptatea la judecată, şi toţi cei direpţi cu inima, carii se ţin de dînsa.

16. Cine se va scula mie asupra celor ce hiclenesc, sau cine va sta cu mine înainte asupra celor ce fac fărădelegiuire?

17. Că de nu mi-ară fi ajutat Domnul, puţinel de nu se-ară fi sălăşluit sufletul mieu în iad.

18. De am zis: «Clăti-se piciorul mieu», iară mila ta, Doamne, îmi ajuta.

19. După mulţimea durerilor mêle în inima mea, veseliră mîngîierile tale sufletul mieu.

20. Să nu lăcuiască cu tine scaunul fărădelegiuirii, cela ce zideşti ostenêlă pre poruncă!

21. Vîna-vor spre sufletul direptului, şi vor judeca sîngele cel nevinovat.

22. Şi fu mie Domnul în scăpare, şi Dumnezeul mieu în ajutoriul nădejdii mêle.

23. Şi va plăti lor Domnul fărădelêgea lor, şi după hicleşugul lor îi va piêrde Domnul Dumnezeu. Slava.//

Lauda cîntării lui David, carea n-are titul la ovrêi. 94

1. Veniţi să ne bucurăm Domnului, să chiuim lui Dumnezeu, mîntuitoriul nostru.

2. Să trêcem înaintea fêţei lui în mărturisire şi să chiuim lui în cîntări.

3. Că mare Dumnezeu-i Domnul, şi împărat mare preste tot pămîntul.

4. Că în mîinile lui (sînt) toate marginile[1] pămîntului, şi înălţimile munţilor ale lui sînt.

5. Că a lui iaste marea, şi el o au făcut, şi uscatul mîinile lui l-au zidit.

6. Veniţi să ne închinăm şi să cădem lui, şi să plîngem înaintea Domnului, celui ce ne-au făcut.

7. Că el iaste Dumnezeul nostru, şi noi oamenii păşunii lui, şi oile mîinilor lui.

8. Astăzi de veţi auzi glasul mieu: «Nu nărăsniciţi[2] inima voastră,

9. Ca întru mînie în vrêmea ispitirii în pustie,

10. Unde m-au ispitit părinţii voştri ispititu-m-au şi au văzut faptele mêle.

11. [10] Patruzeci de ani m-am mîniiat[3] pre acel neam, şi am zis: În toată vrêmea rătăcesc cu inima.

12. [11] Iară ei n-au cunoscut căile mêle, că m-am jurat în mîniia mea, de vor întra în răpaosul mieu».

Lauda cîntării lui David, cînd se zidiia casa după robie, care n-are titul la ovrêi. 95

1. Cîntaţi Domnului cîntec nou, cîntaţi Domnului tot pămîntul.

2. Cîntaţi Domnului (şi) binecuvîntaţi numele lui, binevestiţi den zi în zi mîntuirea lui.

3. Spuneţi în limbi slava lui în toate năroadele minunile lui.

Versiunea modernă

12. Fericit este omul pe care, certîndu-l, Doamne, îl vei învăţa legea ta.

13. Ca să-l linişteşti în zile negre cînd se va săpa groapa necredincioşilor.

14. Domnul nu va lepăda pe poporul său şi nu va părăsi moştenirea sa.

15. Pînă ce dreptatea se va întoarce din nou la judecată şi toţi cei cu inima curată se vor bucura.

16. Cine se va răscula cu mine împreună, împotriva celor ce viclenesc, împotriva răufăcătorilor?

17. De nu m-ai fi ajutat tu, Doamne, puţin de nu ar fi rămas sufletul meu în iad.

18. Am spus: «Mă clatin, cad», şi bunătatea ta, Doamne, m-a sprijinit.

19. De cînd s-au înmulţit în inima mea durerile, mîngîierile tale m-au răsfăţat.

20. Eşti tu tovarăş cu cel ce în scaunul judecăţii ne asupreşte împotriva legii?

21. Ei încearcă să intre în cîrdăşie cu drepţii şi sînge nevinovat vor osîndi.

22. Dar tu, Doamne, eşti scăparea mea, cetăţuia în care m-am ascuns cu ajutorul lui Dumnezeu.

23. Tu le vei răsplăti, Doamne, după mulţimea fărădelegilor lor, după răutatea lor îi vei pierde, tu, Doamne, Dumnezeul nostru.

Psalmul 94. Al lui David

1. Veniţi să întîmpinăm pe Domnul, mîntuitorul nostru, cu strigăte de bucurie.

2. Laude îi cîntăm şi îl mărim cu cîntările noastre.

3. Că mare este Domnul, Dumnezeul nostru, împărat mare peste tot pămîntul.

4. În mîna lui stă hotarul lumilor şi ale lui sînt înălţimile munţilor.

5. El a făcut marea şi marea e a lui; mîinile lui au întocmit uscatul.

6. Veniţi să ne închinăm şi să cădem înaintea lui, să plîngem înaintea Domnului, celui ce ne-a făcut pe noi.

7. Că el este Dumnezeul nostru, şi noi poporul pe care-l călăuzeşte precum păstorul turma de oi spre păşune.

8. Zice Domnul: «Să nu vă împietriţi inimile,

9. Ca atunci, în vremea cercetării, în ziua ispitirii din pustie,

10. Unde au viclenit părinţii voştri ca să vadă lucrarea mea.

11. Patruzeci de ani am urît neamul acesta şi am zis: Uite, nişte inimi rătăcitoare.

12. Ei n-au înţeles căile mele şi mînios m-am jurat: Nu vor intra în tihna mea».

Psalmul 95. Al lui David

1. Cîntaţi Domnului cîntare nouă, cîntaţi Domnului tot pămîntul.

2. Cîntaţi Domnului, binecuvîntaţi numele lui, binevestiţi din zi în zi mîntuirea lui.

3. Vestiţi neamurilor slava lui, la toate popoarele minunile lui.

рирѣ лȣи, ꙟтоате нороаделе минȣниле лȣи.
д Кѫчи маре е Дмнȣл ши лѫȣдат фоарте, гроз
ник ѥсте май мȣлть де кѫт тоци дмнезеiи.
е Кѫчи тоци дмнезеiи лимбилор, сѫнть димони,
ѕ iарѫ дмнȣль черюриле аȣ фѫкȣт. Мѫртȣ
рисире ши фрȣмȣсѣце е ꙟнаинтѣ лȣи, свинцире
ши маре кȣвiинцѫ, ꙟтрȣ свинцирѣ лȣи.
з Адȣчец дмнȣлȣи, нѣмȣриле лимбилор адȣчеци
дмнȣлȣи, мѫрире ши чинсте, адȣчец дмнȣлȣи
и мѫрире нȣмелȣи лȣи. Рѫдикаци жѫртве,
ши мѣрџеци ꙟкȣрциле лȣи, ꙟкинацивѫ дмнȣлȣи,
ѳ ꙟкȣртѣ чѣ свѫнтѫ алȣи. Кȣтремȣресе де
кѫтрѫ фаца лȣи тот пѫмѫнтȣл, зичеци ꙟтрȣ
і лимби, кѫ дмнȣл аȣ ꙟпѫрѫцит. Пентрȣ
кѫ аȣ испрѫвит лȣмѣ, карѣ нȣсе ва клѫти,
аі жȣдекава нороаделе кȣ дирептате. Веселѣ
скѫсе черюриле, ши сѫ бȣкȣре пѫмѫнтȣл, клѫ
тѣскѫсе марѣ, ши плинирѣ еи, бȣкȣрасе вор кѫм
ві пiи, ши тоате кѫтесь ꙟтрȣ еи. Атȣнчѣ
сѫвор бȣкȣра тоате лѣмнеле дȣмбрѫвiи, де
кѫтрѫ фаца дмнȣлȣи, кѫчи вине, кѫчи вине
гі аѫжȣдека пѫмѫнтȣл. Жȣдекава лȣмѣ, кȣ
дирептате ши нороаделе кȣ адевѫрȣл лȣи.

Ѱалмȣл лȣи двдь, кѫндь пѫмѫнтȣль
лȣи сѫ ашѫза, не скрись деасȣпра ла
жидови. ч҃ѕ,

а Дмнȣль аȣ ꙟпѫрѫцит бȣкȣресе пѫмѫн
тȣл, веселѣскѫсе остроаве мȣлте.
в Норь ши негȣрѫ ꙟпрежȣрȣл лȣи, дире
птате ши жȣдекатѫ, дирептарѣ скаȣ
г нȣлȣи лȣи. Фокь ꙟнаинтѣ лȣи
мѣрџева, ши ва пѫржоли ꙟпрежȣр пре врѫжма
д шiи лȣи. Стрѫлȣчирѫ фȣлџериле лȣи лȣмiи,
е вѫзȣ ши сѫ клѫти пѫмѫнтȣль. Мȣнцiи
ка чара сѫ топирѫ, де кѫтрѫ фаца дмнȣлȣи,
де кѫтрѫ фаца дмнȣлȣи а тоть пѫмѫнтȣл.
ѕ Вестирѫ черюриле дирептатѣ лȣи, ши вѫзȣрѫ
з тоате нороаделе мѫрирѣ лȣи. Рȣшинѣзесе
тоци чеа че сѫ ꙟкинѫ челорь чоплите, чеи че
и сѫ фѫлеск ꙟ идолiи лор. Ꙟкинацивѫ лȣи
тоци ꙟџерiи лȣи, аȣзи ши сѫ весели сiонȣл.
ѳ Ши сѫ бȣкȣрарѫ фѣтеле жидовимеи, пентрȣ
і жȣдекѫциле тале дмне. Пентрȣ кѫ тȣ
дмнь налть ещи престе тоть пѫмѫнтȣл, фоар
те тѣи прѣ ꙟнѫлцат, май мȣлть де кѫть тоци
аі дмнезеiи. Чеи че юбиц пре дмнȣль, ȣрѫци
рѣлеле, пѫзѣще дмнȣл сȣфлетȣль кȣрацилор лȣи
ден мѫна пѫкѫтосȣлȣи избѫвива пре дѫншiи.
ві Лȣминѫ рѫсѫри дирептȣлȣи, ши челорь дирепци
гі ла инемѫ веселiе. Веселицивѫ дирепцiи ꙟ
трȣ дмнȣль, ши вѫ мѫртȣрисиц, кȣ поменирѣ
свинцирiи лȣи. Слава,

Ѱалмȣл лȣи двдь. ч҃з,

а Кѫнтаци дмнȣлȣи кѫнтаре ноаѡ, кѫ ми
в нȣнате аȣ фѫкȣт дмнȣль. Мѫн
тȣитȣлаȣ пре ель дирѣапта лȣи, ши
г брацȣл чел свѫнт ал лȣи. Арѫтѫ
дмнȣль мѫнтȣирѣ лȣи, ꙟнаинтѣ лим
д билорь дескопери дирептатѣ лȣи. Помени

Biblia 1688, pag. 413, col. I

4. Căci mare e Domnul şi lăudat foarte, groaznic iaste mai mult decît toţi dumnezeii.
5. Căci toţi dumnezeii limbilor sînt dimoni, iară Domnul ceriurile au făcut.
6. Mărturisire şi frumusêţe e înaintea lui, svinţire şi mare cuviinţă, întru svinţirea lui.
7. Aduceţ Domnului, neamurile limbilor, aduceţi Domnului mărire şi cinste; aduceţi Domnului mărire numelui lui.

8. Rădicaţi jîrtve şi mêrgeţi în curţile lui; închinaţi-vă Domnului în curtea cea svîntă a lui.

9. Cutremure-se de către faţa lui tot pămîntul. Ziceţi întru limbi că Domnul au împărăţit.
10. Pentru că au isprăvit lumea, carea nu se va clăti; judeca-va noroadele cu direptate.
11. Veselească-se ceriurile şi să bucure pămîntul, clătească-se marea şi plinirea ei; bucura-se-vor cîmpii şi toate cîte-s întru ei.

12. Atuncea să vor bucura toate lêmnele dumbrăvii de către faţa Domnului, căci vine, căci vine a judeca pămîntul.

13. Judeca-va lumea cu direptate, şi noroadele cu adevărul lui.

Psalmul lui David, cînd pămîntul lui să aşăza, nescris de asupra la jidovi. 96

1. Domnul au împărăţit, bucure-se pămîntul, veselească-se ostroave multe.
2. Nor şi negură împrejurul lui; direptate şi judecată direptarea scaunului lui.
3. Foc înaintea lui mêrge-va şi va pîrjoli împrejur pre vrăjmaşii lui.
4. Strălucică fulgerile lui lumiei, văzu şi să clăti pămîntul.

5. Munţii ca ceara să topiră de către faţa Domnului, de către faţa Domnului a tot pămîntul.

6. Vestiră ceriurile direptatea lui, şi văzură toate noroadele mărirea lui.
7. Ruşinêze-se toţi ceia ce să închină celor cioplite, cei ce să fălesc în idolii lor.

8. Închinaţi-vă lui toţi îngerii lui; auzí şi să veseli Sionul.

9. Şi să bucurară fêtele jidovimei, pentru judecăţile tale, Doamne.
10. Pentru că tu Domn nalt eşti preste tot pămîntul, foarte te-ai prea înălţat, mai mult decît toţi dumnezeii.

11. Cei ce iubiţ pre Domnul, urîţi rêlele; păzêşte Domnul sufletul curaţilor lui, den mîna păcătosului izbăvi-va pre dînşii.

12. Lumină răsări direptului, şi celor direpţi la inemă veselie.

13. Veseliţi-vă, direpţii, întru Domnul, şi vă mărturisiţi cu pomenirea svinţirii lui. Slava.

Psalmul lui David. 97

1. Cîntaţi Domnului cîntare noao, că minunate au făcut Domnul.

2. Mîntuitu-l-au pre el direapta lui şi braţul cel svînt al lui.

3. Arătă Domnul mîntuirea lui, înaintea limbilor descoperí direptatea lui.

4. Pomeni/ mila lui lui Iacov, şi adevărul lui lui Israil.

Ms. 45, f. 241 v–242 r

4. Căce mare-i Domnul și lăudat foarte, groaznic iaste mai mult decît toți dumnedzăii.

5. Căce toți dumnedzăii limbilor diavoli, iară Domnul ceriurile au făcut.

6. Mărturisire și frîmsêțe înaintea lui, sfințenie și mare cuviință întru sfințeniia lui.

7. Aduceți Domnului, neamurile limbilor, aduceți Domnului mărire și cinste; aduceți Domnului mărire numelui lui.

8. Rădicați jirtve// și mêrgeți în lontru întru ogrăzile lui; închinați-vă Domnului întru ograda cea sfîntă a lui.

9. Cutremure-să de cătră fața lui tot pămîntul. Dziceți întru limbi că Domnul au împărățit,

10. Pentru că au îndreptat lumea, carea nu să va clăti; judeca-va năroadele cu dreptate.

11. Veselească-să ceriurile și să bucure pămîntul, clătească-să[1] maarea și plinirea ei; bucura-să-vor cîmpii și toate cîte-s întru ei.

12. Atuncea să vor bucura toate lêmnele dumbrăvii de cătră fața Domnului, căce vine, căce vine a judeca pămîntul.

13. Judeca-va lumea cu dreptate, și năroadele cu adevărul lui.

Psalmu lui David, cînd pămîntu lui să așeza, nescris de asupra la jidovi. *96*

1. Domnul au împărățit, bucure-să pămîntul, veselească-să ostroave multe.

2. Nor și negură împregiurul lui; dreptate și județ îndreptare scaunului lui.

3. Foc înaintea lui mêrge-va și va pîrjoli împregiur pre nepriêtenii lui.

4. Străluciră fulgerile lui lumei, văzu și să clăti pămîntul.

5. Și munții ca ceara să topiră de cătră fața Domnului, de cătră fața Domnului a tot pămîntul.

6. Vestiră ceriurile dreptatea lui, și văzură toate năroadele mărirea lui.

7. Rușinêdze-se toți ceia ci să închină la cioplite, ceia ce să fălesc întru idolii lor[1].

8. Închinați-vă lui toți îngerii lui; audzi și să veseli Sionul.

9. Și să bucurară fêtele jidovimei, pentru judêțele tale, Doamne.

10. Pentru căce tu, Domnul prea înalt preste tot pămîntul, foarte te prea înălțași mai mult decît toți dumnedzăii.

11. Ceia ci iubiți pre Domnul, urîți rêlele; păzêște Domnul sufletile curaților lui, den mîna păcătosului mîntui-va pre înși.

12. Lumină răsări dreptului, și la cei drepți la inimă veselie.

13. Veseliți-vă, drepți, întru Domnul, și vă mărturisiți cu pomenirea sfințeniei lui. Slava[2].

Psalmu lui David. 97

1. Cîntați Domnului cîntare noao, căce minunate au făcut Domnul.

2. Mîntui-l pre el dreapta lui și brațul cel sfînt a lui.

3. Cunoscu Domnul mîntuitoriul lui, înaintea limbilor descoperi dreptatea lui.

4. Pomeni milei lui Iacov, și adevărului lui lui Israil;

Ms. 4389, f. 286 v

4. Că-i mare Domnul și lăudat foarte, înfricoșat iaste preste toți dumnezeii.

5. Că toți dumnezeii limbilor (sînt) draci, iară Domnul au făcut ceriurile.

6. Mărturisirea și frumusêțea înaintea lui, sfințirea și mare cuviință în sfințirea lui.

7. Aduceți Domnului, moșiile[1] limbilor, aduceți Domnului slavă și cinste. [8] Aduceți Domnului slava numelui lui.

8. Luați jărtvele și întrați în curțile lui. [9] Închinați-vă Domnului în curtea lui cea sfîntă.

9. Să se clătească de fața lui tot pămîntul. [10] Ziceți în limbi că au împărățit Domnul.

10. Că și lumea o au îndireptat, lumea carea nu se va clăti; judeca-va nărodul cu direptate.

11. Să se veselească ceriurile și să se bucure pămîntul, să se clătească marea și umplêrea ei. [12] Să se bucure cîmpii și toate cîte-s pre dînșii.

12. Atunci se vor bucura toți copacii dumbrăvilor [13] De fața Domnului, căci vine să judece pămîntul.

13. Judeca-va lumea în direptate, și nărodul cu direptul.

Cîntecul lui David, cînd se așăza pămîntul lui, care n-are titul la ovrêi. *96*

1. Domnul au împărățit, să se bucure pămîntul, să se veselească ostrovele cêle multe.

2. Nor și negură împrejurul lui; direptatea și judecata îndireptarea scaunului lui.

3. Foc va mêrge înaintea lui și va pîrjoli împrejur pre vrăjmașii lui.

4. Luminat-au fulgerile lui lumea, văzu și se clăti pămîntul.

5. Munții se topiră ca ceara de fața Domnului, de fața Domnului a tot pămîntul.

6. Spus-au ceriurile direptatea lui, și au văzut tot nărodul slava lui.

7. Să se rușinêze ceia ce se închină celor ciopliți, ceia ce se laudă de idolii lor.

8. Închinați-vă lui toți îngerii lui. [8] Auzit-au și se-au veselit Sionul.

9. Și se-au bucurat fêtele Iudei pentru judecățile tale, Doamne.

10. [9] Că tu, Domnul cel înalt preste tot pămîntul, foarte te-ai înălțat preste toți dumnezeii.

11. [10] Ceia ce iubiți pre Domnul, urîți rêlele; păzi-va Domnul sufletele preacuvioșilor săi, mîntui-i-va den mîinile celor păcătoși.

12. [11] Răsări lumină celui direpț și veselie celor direpți cu inima.

13. [12] Veseliți-vă, direpților, de Domnul, și mărturisiți pomenirea sfințirei lui. Slava.

Cîntecul lui David. 97

1. Cîntați Domnului cîntec nou, că au făcut Domnul cêle minunate.

2. Mîntuit-au pre dînsul direapta lui și brațul lui cel sfînt.

3. [2] Făcut-au Domnul cunoscută mîntuirea sa, dăscoperit-au direptatea sa înaintea limbilor.

4. [3] Aduse aminte mila sa lui Iacov, și adeverința sa casei lui Israil.

Versiunea modernă

4. Că mare este Domnul și lăudat foarte, înfricoșător, mai presus decît toți dumnezeii.

5. Căci toți acești dumnezei ai neamurilor sînt demoni, iar Domnul a făcut cerurile.

6. Înaintea lui este frumusețe și laudă, în locașul lui cel sfînt sfințenie și măreție.

7. Aduceți Domnului slavă și cinste, toată popoarele. Lăudați numele lui!

8. Aduceți jertfă în curțile lui; în curtea cea sfîntă, închinați-vă Domnului!

9. Să tremure în fața lui. Spuneți neamurilor că Domnul împărățește.

10. El a întărit lumea care nu se va mai clinti și va judeca popoarele cu dreptate.

11. Să se veselească cerurile și pămîntul să se bucure, să se zguduie marea și toate cele ce sînt în ea; să se bucure cîmpiile și toate cele ce sînt pe ele!

12. Și toți copacii pădurii se vor bucura că vor vedea fața Domnului care vine să judece pămîntul.

13. El va judeca lumea cu dreptate și popoarele în adevărul său.

Psalmul 96. Al lui David

1. Domnul împărățește: Să se bucure pămîntul și ostroavele să se veselească!

2. Împrejurul lui stau neguri și nori. El se sprijină pe dreptate și pe adevăr.

3. Foc merge înaintea lui și mistuie pe toți vrăjmașii lui.

4. Fulgerele luminează lumea, pămîntul vede și se cutremură.

5. Munții se topesc ca ceara de fața Domnului, ca de foc.

6. Cerurile vestesc dreptatea lui, popoarele toate au văzut slava lui.

7. Să se rușineze cei ce se închină chipurilor cioplite și se laudă cu idolii lor. Că toate popoarele măresc pe Domnul.

8. Închinați-vă lui toți îngerii! Sionul a auzit și s-a veselit.

9. Fiicele Iudeii s-au bucurat de judecățile tale, Doamne.

10. Că tu ești Domnul cel preaînalt peste tot pămîntul, tu te-ai ridicat mai presus decît toți dumnezeii.

11. Cei ce iubiți pe Domnul, urîți răul! Domnul priveghează sufletele cuvioșilor săi. El îi va scoate din mîna răufăcătorilor.

12. Lumină a răsărit pentru cei credincioși și drepți cu inima.

13. Veseliți-vă drepților în Domnul și pomeniți sfințenia lui!

Psalmul 97. Al lui David

1. Cîntați Domnului cîntare nouă! Ce lucruri minunate a făcut Domnul!

2. El a biruit cu puterea sa dumnezeiască.

3. Și toată lumea a cunoscut cum Domnul a mîntuit poporul său. Dreptatea sa a descoperit-o neamurilor.

4. Lăudați pe Domnul, neamuri, pomeniți mila sa către Iacob și adevărul său în casa lui Israel.

мила лꙋи лꙋи Іаковъ, шѝ адевърꙋл лꙋи лꙋи Ісра
илъ. Вѫꙁꙋтаꙋ тоате марџиниле пъмѫн є
тꙋлꙋи, мѫнтꙋирѣ дмнезеꙋлꙋи нострꙋ.
Каникꙋиц лꙋи дмнезеꙋ тот пъмѫнтꙋл, кѫн ѕ
таци шѝ въ бꙋкꙋраци, шѝ кѫнтаци. Певе з
цꙋици дмнꙋлꙋи кꙋ алъꙋтъ, кꙋ алъꙋтъ шѝ кꙋ
гласъ де кѫнтаре, кꙋ трѫмбице бътꙋте, шѝ
кꙋ гласъ де трѫмбицъ де корнъ. Кли и
кꙋици ꙟнаинтѣ ꙟпъратꙋлꙋи дмнꙋлꙋи,
клътѣскъсе марѣ шѝ плинирѣ еи, лꙋмѣ шѝ
тоци чеѧ че лъкꙋеск ꙟтрꙋ ѧ. Рѫꙋриле ѳ
бате вор кꙋ мѫна деодатъ, мъгꙋриле се вор ве
сели, де кътръ фаца дмнꙋлꙋи, кѫчи вине кѫчи
апропїе а жꙋдека пъмѫнтꙋл. Жꙋдекава лꙋ і
мѣ кꙋ дирептате, шѝ нороаделе кꙋ ꙟдирептаре.

Ѱалмꙋл лꙋи двдъ. ЧИ

мнꙋл аꙋ ꙟпъръцит, ꙋргисаскъсе норо а
аделе, чела че шаде пре херꙋвими, кла
тинесе пъмѫнтꙋл. Дмнꙋл ꙟ Сїѡн в
маре, шѝ ꙟналтъ ꙗсте, престе тоате
нороаделе. Мъртꙋрисаскъсе нꙋмеле г
тъꙋ чел маре, кѫчи грозникъ шѝ сфнтъ ꙗсте
шѝ чинстѣ ꙟпъратꙋлꙋи жꙋдекатъ ꙋбѣще.
Тꙋ аи гътит ꙟдиреттъри, жꙋдекатъ шѝ ди д
рептате, ꙟтрꙋ Іакѡв тꙋ аи фъкꙋт. Ꙟ є
нълцаци пре дмнꙋл дмнезъꙋл нострꙋ, шѝ въ
ꙟкинаци сꙋпꙋнерїи пичоарелор лꙋи кѫчи сфнтъ
ꙗсте. Мѡїси шѝ Ааронъ ꙟтрꙋ преѡцїи лꙋи ѕ
шѝ Самоил ꙟтрꙋ чеи че кїамъ нꙋмеле лꙋи.
Кема пре дмнꙋл, шѝ елъ аскꙋлта пре дѫншїи, з
кꙋ стѫлпъ де норъ, грѣѧ кътръ дѫншїи.
Кѫчи пъзїѧ мъртꙋрїиле лꙋи, шѝ порꙋнчиле лꙋи и
кареле аꙋ дат лор. Дмнꙋл дмнзъꙋл но ѳ
стрꙋ, тꙋ аꙋзїаи пре еи, тꙋ бꙋнъ ертъторю
те фъчѣи лор, шѝ избѫндинд престе тоате
токмѣлеле лор. Ꙟнълцаци пре дмнꙋл дꙋм і
нъзъꙋл нострꙋ, шѝ въ ꙟкинаци ла мъгꙋра чѣ
сфнтъ алꙋи, кѫчи сфнтъ дмнꙋлъ дмнзъꙋлъ
нострꙋ.

Ѱалмъ лꙋи двдъ спре мъртꙋрисире. ЧѲ

лицꙋици дмнꙋлꙋи тот пъмѫнтꙋл слꙋ а
жици дмнꙋлꙋи кꙋ веселїе. Ꙟтраци в
ꙟнаинтѣ лꙋи кꙋ бꙋкꙋрїе. Кꙋноащец къ до
мнꙋл ачеста ꙗсте дмнзъꙋл нострꙋ, елъ
неꙋ фъкꙋт пре нои, шѝ нꙋ нои.
Шѝ нои народꙋл лꙋи, шѝ оиле пъшꙋнеи лꙋи, г
ꙟтраци ла порциле лꙋи, кꙋ испѡведанїе, ла кꙋрци
ле лꙋи кꙋ лаꙋде, мъртꙋрисицивъ лꙋи. Лъꙋ д
даци нꙋмеле лꙋи, кѫчи ꙗсте бꙋнъ дмнъ ꙟвѣк
мила лꙋи, шѝ пънъ ꙟнѣм, шѝ ꙟнѣм адевърꙋл
лꙋи.

Ѱалмъ алꙋи двдъ. Р

илъ шѝ жꙋдекатъ кѫнтацвою ціе дмне. а
Кѫнтавою шѝ воꙋ причѣпе ꙟкале фъ в
ръ прихана; кѫндъ веи вени кътрꙋ мине?
Мерџѣм ꙟтрꙋ неръꙋтатѣ инимїи мѣле г
ꙟмиѫлокꙋл касїи мѣле. Нꙋ пꙋнѣм д
ꙟнаинтѣ окилор мїеи лꙋкрꙋ фъръ деледе, пре че
че фъчѣ кълкъри де лѣџе ам оурѫт. Нꙋ съ е

ли

Biblia 1688, pag. 413, col. II

5. Văzut-au toate marginile pămîntului mîntuirea Dumnezeului nostru.
6. Clicuiț lui Dumnezeu tot pămîntul; cîntați și vă bucurați, și cîntați.
7. Pevețuiți Domnului cu alăută, cu alăută și cu glas de cîntare.

8. Cu trîmbițe bătute, și cu glas de trîmbiță de corn. [8] Clicuiți înaintea Împăratului, Domnului.

9. Clătească-se marea și plinirea ei, lumea și toți ceia ce lăcuiesc întru ea.
10. [9] Rîurile bate-vor cu mîna deodată, măgurile se vor veseli de către fața Domnului, căci vine, căci apropie a judeca pămîntul.

11. [10] Judeca-va lumea cu direptate, și noroadele cu îndireptare.

Psalmul lui David. 98

1. Domnul au împărățit, urgisască-se noroadele, cela ce șade pre heruvimi; clatine-se pămîntul.

2. Domnul în Sion mare, și înalt iaste preste toate noroadele.

3. Mărturisască-se numele tău cel mare, căci groznic și sfînt iaste. Și cinstea împăratului judecată iubêște.

4. Tu ai gătit îndireptări, judecată și direptate întru Iacov tu ai făcut.
5. Înălțați pre Domnul Dumnezăul nostru și vă închinați supunerii picioarelor lui, căci sfînt iaste.

6. Moisi și Aaron întru preoții lui, și Samoil întru cei ce cheamă numele lui.
7. Chema pre Domnul, și el asculta pre dînșii, cu stîlp de nor grăia către dînșii.
8. Căci păziia mărturiile lui și poruncile lui carele au dat lor.

9. Domnul Dumnezăul nostru, tu auziiai pre ei, tu bun iertătoriu te făceai lor, și izbîndind preste toate tocmêlele lor.

10. Înălțați pre Domnul Dumnăzăul nostru și vă închinați la măgura cea sfîntă a lui, căci sfînt Domnul Dumnezăul nostru.

Psalm lui David spre mărturisire. 99

1. Clicuiți Domnului tot pămîntul, slujiți Domnului cu veselie. [2] Întrați înaintea lui cu bucurie.

2. Conoaștеț că Domnul acesta iaste Dumnezăul nostru; el ne-au făcut pre noi, și nu noi.
3. Și noi norodul lui și oile pășunei lui. Întrați la porțile lui cu ispovedanie, la curțile lui cu laude; mărturisiți-vă lui.

4. Lăudați numele lui, căci iaste bun Domn; în veac mila lui, și pînă în neam și în neam adevărul lui.

Psalm a lui David. 100

1. Milă și judecată cînta-ț-voiu ție, Doamne.

2. Cînta-voiu și voiu pricêpe în cale fără prihană. Cînd vei veni către mine?
3. Mergeam întru nerăutatea inimii mêle în mijlocul casii mêle.

4. Nu puneam înaintea ochilor miei lucru fără de lêge, pre cei ce făcea călcări de lêge am urît.

5. Nu să/ lipi de mine inimă îndărătnică; abătîndu-se de la mine, cel rău nu cunoșteam.

Ms. 45, f. 242 r–242 v

5. Vădzut-au toate marginile pămîntului mîntuitoriul Dumnedzăului nostru.

6. Clicuiți Dumnedzăului tot pămîntul; cîntați și vă bucurați, și cîntați.

7. Pevețuiți Domnului cu alăută, cu alăută și cu glas de psalmu[1];

8. Cu trîmbițe ciocănite, și cu glas de trîmbiță de corn. [8] Clicuiți înaintea Împăratului, Domnului.

9. Clătească-să maarea și plinirea ei, lumea și toți ceia ce lăcuiesc întru ea.

10. [9] Rîurile bate-vor cu mîna deodată, munții să vor veseli de cătră fața Domnului, căce vine, căce apropie a judeca pămîntul.

11. Judeca-va lumea cu dreptate, și năroadele cu îndreptăciune.

Psalmu lui David. 98

1. Domnul împărăți, urgisască-să năroadele, cela ce șade preste heruvimi; clatine-să pămîntul.

2. Domnul în Sion mare, și înalt iaste preste toate năroadele.

3. Mărturisască-să numelui tău celui mare, căce groaznic și sfînt iaste. Și cinstea împăratului județ iubêște.

4. Tu ai gătit dreptăți, județ și dreptate întru Iacov tu ai făcut.

5. Înălțați pre Domnul Dumnedzăul nostru și vă închinați supunerii picioarelor lui, căce sfînt iaste.

6. Moisi și Aaron întru sfinții lui, și Samuil întru ceia ce cheamă numele lui.

7. Chema pre Domnul, și el asculta pre înși, cu stîlp de nor grăia cătră înși.

8. Căce păziia mărturiile lui și porîncele lui carele au dat lor.

9. Domnul Dumnedzăul nostru, tu audziiai lor, tu[1] bine iertător te făceai lor, și izbîndind preste toate tocmêlele lor.

10. Înălțați pre Domnul Dumnedzăul nostru și vă închinați la măgura cea sfîntă a lui, căce sfînt Domnul Dumnedzăul nostru.

Psalmu lui David spre mărturisire. 99

1. Clicuiți Dumnedzăului tot pămîntul, slujiți Domnului cu veselie, [2] Întrați înaintea lui cu bucurie.

2. Cunoașteți că Domnul acesta iaste Dumnedzăul nostru; el ne-au făcut pre noi, și nu noi.

3. Și noi nărodul lui și oile pășunii lui. Întrați la porțile lui cu ispovedanie, la curțele lui cu laude; mărturisiți-vă lui.

4. Lăudați numele lui, căce bun ii Domnnul, și în vac mila lui, și pănă la rudă și la rudă adevărul lui.

Psalmu a lui David. 100

1. Milă și județ cînta-voi ție, Doamne.

2. Cînta-voi și voi pricêpe întru cale fără prihană. Cînd vei veni cătră mine?

3. Mergeam întru nerăutatea inemei mêle în mijlocul casei mêle.

4. Nu puneam înaintea ochilor miei lucru fără dă lêge, pre ceia ce făcea vinile am urît.

5. Nu să lipi de mine inimă îndărăpnică; abătîndu-să de la mine, cel rău nu cu// noșteam.

Ms. 4389, f. 286 v–287 r

5. Văzură toate marginile pămîntului mîntuirea Dumnezeului nostru.

6. [4] Chiuiți lui Dumnezeu tot pămîntul; cîntați și vă bucurați, și să cîntați.

7. [5] Cîntați Domnului în lăute, în lăute și în glas de cîntec.

8. [6] În trîmbițe ferecate, cu glas de trîmbite de coarne trîmbitați înaintea Împăratului, Domnului.

9. [7] Să se clătească marea și umplêrea ei, lumea și toți ceia ce vicțuiesc într-însa.

10. [8] Rîurile să plesnească în palme, dempreună munții să se bucure [9] De fața Domnului, căci vine, căci mêrge să judece pămîntul,

11. Să judece lumea în direptate, și nărodul cu direptul.

Cîntecul lui David. 98

1. Domnul au împărățit, să se mînie năroadele, cela ce șade pre heruvimi; să se clătească pămîntul.//

2. Domnul în Sion mare, și iaste înalt preste tot nărodul.

3. Să se mărturisească numelui tău celui mare, că iaste înfricoșat și sfînt. [4] Și cinstea împăratului iubêște judecata.

4. Tu ai gătit direptățile, judecata și direptatea în Iacov tu o ai făcut.

5. Înălțați pe Domnul Dumnezeul nostru și vă închinați celui de desuptul picioarelor lui, că iaste sfînt[1].

6. Moisi și Aaron în preoții lui, și Samoil întru ceia ce chiiamă numele lui.

7. Chiema pre Domnul, și el îi asculta. [7] Grăiia cătră ei în stîlp de nor,

8. Căci păziia mărturisirile lui și porîncile lui care didêse lor.

9. [8] Doamne Dumnezeul nostru, tu ai fost lor milostiv, și izbîndind pre toate tocmêlele lor.

10. [9] Înălțați pre Domnul Dumnezeul nostru și vă închinați în muntele lui cel sfînt, că (iaste) sfînt Domnul Dumnezeul nostru.

Cîntecul lui David întru mărturisire. 99

1. Chiuiți lui Dumnezeu tot pămîntul, lucrați Domnului în veselie, [2] Întrați înaintea lui în bucurie.

2. [3] Să știți că Domnul, el iaste Dumnezeul nostru; el ne-au făcut, iară nu noi.

3. Iară noi nărodul lui și oile pășunii lui. [4] Întrați în porțile lui în mărturisire, în curțile lui în cîntări; mărturisiți-vă lui.

4. [5] Lăudați numele lui, că-i bun Domnul; mila lui în veac, și adeverința lui pînă în neam și în neam.

Cîntecul lui David. 100

1. Mila și judecata voiu cînta ție, Doamne.

2. Cînta-voiu și voiu pricêpe în cale fără prihană[1]. Cînd vei veni la mine?

3. Trecut-am[2] în neräotatea inimii mêle pren mijlocul casii mêle.

4. [3] N-am pus înaintea ochilor miei lucrul cela călcător de lêge, urît-am pre ceia ce fac călcare.

5. [4] Inima cea hicleană nu se-au lipit de mine; pre hicleanul care se-au abătut de la mine nu l-am cunoscut.

Versiunea modernă

5. Toți oamenii, pînă la marginea pămîntului, au văzut cum ne-a mîntuit Dumnezeu pe noi.

6. Strigați cu veselie, toți pămîntenii bucurați-vă!

7. Cîntați Domnului cu alăuta și în sunet de psaltire!

8. Ieșiți înaintea Împăratului și Domnului nostru cu trîmbițe și în sunet de corn.

9. Să se zguduie marea și cele din lăuntrul ei.

10. Pămîntul să salte, rîurile vor bate din palme, deodată, munții se vor bucura de venirea Domnului.

11. El va judeca popoarele cu dreptate și fără părtinire.

Psalmul 98. Al lui David

1. Împărățește Domnul: Să tremure popoarele; șade pe heruvimi: Să se cutremure pămîntul!

2. Domnul este mare în Sion și peste toate popoarele mai înalt.

3. Numele tău cel mare, înfricoșător și sfînt, să se laude. Împăratul iubește dreptatea.

4. Tu ai întemeiat dreptatea; judecată și dreptate în Iacob, tu ai făcut.

5. Măriți pe Domnul Dumnezeul nostru, închinați-vă așternutului picioarelor lui, că Domnul este sfînt!

6. Moise și Aaron erau preoții săi, și Samuel era printre cei care puteau chema numele lui.

7. El a rugat pe Domnul să-i asculte, iar el le-a vorbit în stîlp de nori,

8. Căci păzeau mărturiile lui și poruncile date lor.

9. Doamne, Dumnezeul nostru, tu i-ai auzit; milostivește-te de ei și răsplătește-le toate faptele lor.

10. Înălțați pe Domnul Dumnezeul nostru în muntele cel sfințit, că sfînt este Domnul Dumnezeul nostru.

Psalmul 99. Al lui David

1. Pămînteni, strigați Domnului și slujiți-l cu veselie, bucurați-vă înaintea lui!

2. Luați aminte că Domnul este Dumnezeul nostru; el ne-a făcut pe noi și nu noi

3. Poporul lui și oile pășunii lui. Intrați pe porțile sfinte lăudîndu-l, măriți-l pe el cu cîntări în curțile lui.

4. Cîntați numele lui! Bun este Domnul, în veac este mila lui și adevărul lui din neam în neam.

Psalmul 100. Al lui David

1. Doamne, voi cînta despre dragostea și judecata ta.

2. Cîntînd voi păși cu pricepere, în calea fără prihană. Cînd vei veni la mine?

3. În curățenia inimii mele, în casa mea am umblat.

4. Nu m-am uitat după lucruri nelegiuite; pe călcătorii de lege, i-am urît.

5. Inimile îndărătnice nu s-au lipit de mine și pe cel rău care se depărta de mine, nu l-am cunoscut.

Biblia 1688, pag. 414, col. I

6. Pre cel ce clevetiia pre ascuns pre aproapele său, pre acesta îl goniiam.

7. Cu cel mîndru ochiu şi cu nesăţioasă inimă, cu acesta nu mîncam împreună.

8. Ochii miei preste credincioşii pămîntului, ca să şază ei împreună cu mine. Mergînd în cale fără prihană, acela îm slujiia.

9. Nu lăcuia în mijlocul casei mêle făcînd mîndrie; grăind nedireptăţi nu să îndirepta înaintea ochilor miei.

10. Întru demineţi am ucis pre toţi păcătoşii pămîntului, ca să pierz de tot den cetatea Domnului pre toţi ceia ce fac fărădelêgea. Slava.

CATHISMA 14. Rugăciune la sărac, cînd se va supăra, şi înaintea Domnului va răvărsa rugăciunea lui. 101

1. Doamne, ascultă ruga mea, şi strigarea mea cătră tine vie.

2. Să nu întorci faţa ta de cătră mine; ori întru carea zi mă necăjesc, pleacă cătră mine urêchea ta.

3. În carea zi voiu chema pre tine, degrabă ascultă-mă.

4. Căci săvîrşiră ca fumul zilele mêle, şi oasele mêle ca o uscăciune să uscară.

5. Bătut fuiu ca iarba, şi să uscă inima mea, căci am uitat a mînca pîinea mea.

6. De glasul suspinului mieu să lipi osul mieu de carnea mea.

7. Asămănaiu-mă cu pelecanul pustinic, făcuiu-mă ca corbul de noapte, în jărişte.

8. Am privegheat şi m-am făcut[1] ca o vrabie ce e singură pre casă.

9. Toată zioa mă ocărîia nepriêtenii miei, şi cei ce lăuda pre mine asupra mea să jura.

10. Că cenuşă ca pîinea mîncaiu, şi băutura mea cu plînsoare amestecam.

11. De cătră faţa urgiei tale şi mîniei tale; căci rădicîndu-mă, m-ai surpat.

12. Zilele mêle ca umbra să plecară, şi eu ca iarba mă uscaiu.

13. Şi tu, Doamne, în veac rămîi, şi pomenirea ta în neam şi în neam.

14. Tu, sculîndu-te, vei milui Sionul; căce vrêmea e a te milostivi spre el, că au venit vrêmea.

15. Căce bine au vrut robii tăi pietrile lui, şi ţărîna lui vor cruţa.

16. Şi se vor tême limbile de numele Domnului, şi toţi împăraţii pămîntului de mărirea ta.

17. Căce va zidi Domnul Sionul, şi să va ivi întru mărirea lui.

18. Căută spre ruga celor smeriţi, şi n-au defăimat ruga lor.

19. Să să scrie aceasta la altă rudă, şi norodul cel ce să zidêşte va lăuda pre Domnul.

20. Căce să plecă dentru nălţimea cea sfîntă a lui, Domnul den ceriu preste pămînt privi,

21. Ca să auză suspinul celor obeziţi, ca să dezlêge pre fiii celor omorîţ.

22. Ca să vestească în Sion numele Domnului, şi lauda lui în Ierusalim,

23. Cînd să vor aduna noroade, dempreună şi împăraţi, a sluji Domnului.

24. Răspunsei[2] lui în calea vîrtutei lui: Împuţinarea zilelor mêle vestêşte-mi./

Ms. 45, f. 242 v

6. Pre cela ce clevetiia pre ascuns pre aproapele său, pre acesta îl goniiam.

7. Cu mîndrul ochiu şi cu nesăţioasă inimă, cu acesta nu mîncam împreună.

8. Ochii miei preste credincioşii pămîntului, ca să şază ei împreună cu mine; mergînd întru cale fără prihană, acela-mi slujiia.

9. Nu lăcuia în mijlocul casei mêle făcînd mîndrie; grăind strîmb nu să îndrepta înaintea ochilor miei.

10. La dimineţi am ucis pre toţi păcătoşii pămîntului, ca să pierdz de tot den cetatea Domnului pre toţi ceia ce fac fărădelêgea. Slava[1].

CATHISMA 13. Ruga săracului, cînd să va supăra, şi înaintea Domnului va răvărsa ruga lui. 101

1. Doamne, ascultă ruga mea, şi strigarea mea cătră tine să vie.

2. Să nu întorni faţa ta de cătră mine; ori întru care dzi mă năcăjesc, pleacă cătră mine urêchea ta.

3. Ori întru care dzi voi chema pre tine, degrabă ascultă-mă.

4. Căce să sfîrşiră ca fumul dzilele mêle, şi oasele mêle ca o uscăciune să uscară[1].

5. Bătut fui ca iarba, şi să uscă inima mea, căce am uitat a mînca pîinea mea.

6. De glasul suspinului mieu lipi-să osul mieu de trupul mieu.

7. Asămănaiu-mă cu pelecan pustiinic, făcuiu-mă ca corbul de noapte întru loc de casă.

8. Bdenuii[2] şi mă făcuiu ca pasărea ce sîngurêşte[3] pre pod.

9. Toată dzua ocărîia-mă neprîetenii miei, şi ceia ce lăuda pre mine asupra mea jura.

10. Căce cenuşe ca pîinea mîncam, şi băutura mea cu plînsoare amestecam,

11. De cătră faţa urgiei tale şi mîniei tale; căce rădicînd, m-ai surpat.

12. Zilele mêle ca umbra plecară, şi eu ca iarba mă uscaiu.

13. Şi tu, Doamne, în vac rămîi, şi pomenirea ta în vac şi vac.

14. Şi tu, sculîndu-te, vei milui Sionul; căce vrêmea-i a te îndura spre ea[4], căce au venit vrêmea.

15. Căce au bine vrut robii tăi pietrile lui, şi ţărna lui vor îndura-să.

16. Şi să vor tême limbile numele Domnului, şi toţi împăraţii pămîntului mărirea ta.

17. Căce va zidi Domnul Sionul, şi să va ivi întru mărirea lui.

18. Căută spre ruga celora smeriţi, şi n-au dăfăimat ruga lor.

19. Scrie-să aceasta la rudă alta, şi nărodul cela ce să zidêşte va lăuda pre Domnul.

20. Căce să plecă dentru înălţimea sfîntă a lui, Domnul den cer preste pămînt privi,

21. Ca să audză suspinul celora obeduiţi, ca să dăzlêge fiii celora omorîţi.

22. Ca să vestuiască în Sion numele Domnului, şi lauda lui în Ierusalim,

23. Cînd să vor aduna năroade depreună, şi împăraţi, a sluji Domnului.

24. Răspunse lui întru calea vîrtutei lui: Puţînătatea dzilelor mêle vestuiêşte-mi.

Ms. 4389, f. 287 r

6. [5] Cela ce mozavirêşte pre vecinul său în taină, pre acesta l-am gonit.

7. [6] Cu ochiul cel trufaş şi cu inima cea nesăţioasă, cu aceasta n-am mîncat.

8. [7] Ochii miei spre credincioşii pămîntului, să-i puiu să şază cu mine; cela ce umblă pre calea cea nevinovată, acela au slujit mie.

9. [8] N-au lăcuit pren mijlocul casii mêle cela ce face trufie; cela ce au grăit cêle nedirêpte nu se-au îndireptat înaintea ochilor miei.

10. [9] Dimineţile am ucis pre toţi păcătoşii pămîntului, ca să pierz den cetatea Domnului pre toţi ceia ce fac fărădelegiuire. Slava.

[1] Şădêrea 14. Rugăciunea celui sărac se va supăra şi va vărsa rugăciunea sa înaintea Domnului. 101

1. [2] Doamne, ascultă rugăciunea mea, şi gîlceava[1] mea să vie la tine.

2. [3] Nu întoarce faţa ta de cătră mine; ori în ce zi mă voiu scîrbi[2], pleacă cătră mine urêchiia ta.

3. Ori în ce zi te voiu chiema, curînd să mă asculţi.

4. Că periră ca fumul zilele mêle, şi oasele mêle se uscară ca şuşala[3].

5. Fuiu rănit ca iarba, şi se uscă inima mea; că am uitat să mănînc pîinea mea.

6. De glasul suspinării mêle se lipi osul mieu de carnea mea.

7. Asămănaiu-mă pelicanului pustiei, fuiu ca corbul cel de noapte în gropilă.

8. Priveghiiaiu şi fuiu ca o pasăre carea se osibêşte la zid.

9. Toată zioa mă mustra vrăjmaşii miei, şi ceia ce mă lăuda se jura cu mine.

10. Că am mîncat cenuşă ca pîinea, şi băutura mea o am amestecat cu plîngere.

11. De faţa mîniei tale şi a urgiei tale; că rădicîndu-mă, m-au aruncat jos.

12. Zilele mêle ca umbra se abătură, şi eu mă uscaiu ca fînul.

13. Iară tu, Doamne, lăcuieşti în vêci, şi pomenirea ta în neam şi în neam.

14. Tu, sculîndu-te, vei milui Sionul; căci vrêmea a-l îndura, căci veni vrêmea.

15. Că plăcură robilor tăi pietrile lui, şi ţărîna lui o vor milui.

16. Şi se vor tême limbile de numele Domnului, şi toţi împăraţii pămîntului de slava ta.

17. Că va zidi Domnul Sionul, şi se va arăta în slava lui.

18. Căută spre rugăciunea celor smeriţi, şi rugăciunile lor nu le urgisi.

19. Să se scrie aceasta într-alt neam, şi nărodul cela ce se zidêşte va lăuda pre Domnul.

20. Că se plecă den nălţimea sfinţirei sale, Domnul căută den cer pre pămînt,

21. Să auză suspinarea celor înobădaţi[4], să dăzlêge pre feciorii celor omorîţi.

22. Să spuie în Sion numele Domnului, şi lauda lui în Ierusalim.

23. Cînd se vor aduna năroadele, dempreună, şi împăraţii, să lucrêze Domnului.

24. Răspunse pre calea tăriei lui, şi-mi spuse împuţinarea zilelor mêle.

Versiunea modernă

6. Pe clevetitorul vecinului său în ascuns, pe acela l-am izgonit.

7. N-am mîncat cu cel mîndru cu ochiul şi nesăţios cu inima.

8. Privesc peste credincioşii pămîntului ca să fie şi să şadă împreună cu mine. Îmi slujea cel ce umbla pe cale fără prihană.

9. În casa mea nu va locui cel fălos. Înaintea ochilor mei nu va sta cel ce grăieşte nedreptatea.

10. În dimineţi voi socoti şi voi judeca pe toţi păcătoşii din cetatea Domnului, ca să nimicesc pe toţi cei ce lucrează fărădelegea.

Psalmul 101. Rugăciunea unui necăjit

1. Doamne, auzi rugăciunea mea, strigătul meu să ajungă la tine.

2. Să nu întorci faţa ta de la mine. În fiecare zi mă scîrbesc, pleacă spre mine urechea ta!

3. În orice zi te voi chema, auzi-mă repede!

4. Zilele mele s-au stins ca fumul şi oasele mele ca într-un cuptor ard.

5. Rănită este inima mea, a secat ca iarba; am uitat să mănînc pîinea mea.

6. Grăiesc numai în suspine, mi-a rămas pielea şi oasele.

7. Seamăn acum cu pelicanul din pustie şi cu bufniţa din dărîmături.

8. În priveghiul meu am ajuns ca o pasăre singuratică pe acoperiş.

9. Vrăjmaşii mei m-au ocărît toată ziua. Cînd voiau să blesteme pe cineva, mă luau pe mine drept pildă de nenorocire.

10. Cenuşă am mîncat în loc de pîine şi băutura mea am amestecat-o cu lacrimi.

11. Urgia şi mînia ta m-au ridicat şi m-au surpat.

12. Zilele mele sînt ca umbra ce scade, iar eu ca iarba m-am uscat.

13. Numai tu rămîi, Doamne, şi pomenirea ta din neam în neam.

14. Cînd te vei scula, vei milui Sionul; că a venit vremea să te îngrijeşti de el.

15. Nouă, robilor tăi, ne mai sînt dragi pietrele lui şi de ţărîna lui ne vom îndura.

16. De numele tău se vor teme neamurile şi toţi împăraţii pămîntului te vor slăvi.

17. Că va zidi Domnul Sionul din nou ca să se arate în slava sa.

18. A ascultat rugăciunea celor umiliţi, n-a defăimat cererea lor.

19. Toate acestea să se scrie pentru neamul ce va veni, pentru poporul ce va creşte, lăudînd pe Dumnezeu.

20. Din înălţimea cea sfîntă a lui, din cer, Domnul s-a aplecat şi a privit pe pămînt,

21. Ca să asculte suspinul celor ferecaţi, să dezlege pe cei sortiţi morţii,

22. Ca să vestească numele Domnului în Sion şi lauda lui în Ierusalim,

23. Cînd se vor aduna popoarele şi împărăţiile ca să slujească Domnului.

24. Dumnezeu mi-a curmat puterea în cale, mi-a scurtat viaţa.

нꙋмъла ла ꙟꙟꙋмътъцаре зилелѡр мѣле ꙟнѣм кє
де нѣмꙋри аний тъй. Де ꙟчепꙋт тꙋ дѡамне кѕ
пъмѫнтꙋл ай ꙟтемеят, ши фаптеле мѫний
лѡр тале сѫнт чериꙋриле. Ачѣле вор пери кз
иаръ тꙋ вей ръмѫнеа, ши тоций ка хаина съвор
векй. Ши ка ѡ ꙟвълитоаре ꙟвъливей пре кн
ей, ши съ вор премени, иаръ тꙋ ачелаш ещи,
ши аний тъй нꙋ вор липси. Фиий робилѡр кѳ
тъй вор сълъшꙋи, ши съмѫнца лѡр ꙟвѣкꙋ
съва ꙟдиреапта.

Ѱаломꙋл лꙋй давидъ, рв.

ине кꙋвинтѣзъ сꙋфлетꙋл мїеꙋ пре а
домнꙋл, ши тоате чѣле ден лъꙋнтрꙋл
мїеꙋ нꙋмеле чел сфѫнт ал лꙋй.
Блгословѣще сꙋфлетꙋл мїеꙋ пре домнꙋл, в
ши нꙋ ꙋйта тоате ръсплътириле лꙋй.
Пре чела че бине иартъ тоате фъръделеџиле г
тале пре чела че виндекъ тоате боалеле тале.
Пре чела че избъвѣще ден стрикъчꙋне віаца д
та, пре чела че те кꙋнꙋнъ кꙋ милъ, ши
милосѫрдїй. Пре чела че сатꙋръ ꙟтрꙋ є
бꙋнътъцй пофта та, ꙟнойсевор ка але вꙋл
тꙋрꙋлꙋй тинерѣцеле тале. Фъкѫнд миле ѕ
домнꙋл, ши жꙋдекатъ ла тоци чѣй че лисъ
фаче стрѫмбътате. Арътъ кълиле лꙋй лꙋй з
мѡиси, фиилѡр лꙋй ісраил воиле лꙋй.
Ꙟдꙋрътѡрю ши милостив домнꙋл, мꙋлт ꙟгъ и
дꙋиторю, ши мꙋлт милостив. Нꙋ де ѳ
съвѫршит съва оурџиси, ничй ꙟвѣк ва цинѣ
мѫние. Нꙋ дꙋпъ фъръ делеџиле ноастре і
аꙋ фъкꙋт ноао, ничй дꙋпъ грешалеле ноастре,
не ръсплъти ноао. Къчй дꙋпъ ꙟнълцимѣ аі
чериꙋлꙋй дела пъмѫнт, аꙋ ꙟтърит домнꙋл
мила лꙋй престе чѣй че съ тем де ел.
Пре кѫт сѫнт депъртате ръсъритꙋриле де ві
апꙋсꙋри, депъртъ декътръ ной фъръделеџиле
ноастре. Ꙟчекип милꙋѣще пъринтеле пре гі
фіи аꙋ милꙋит домнꙋл пре чей че съ тем де
ел, къчй ел аꙋ кꙋноскꙋт зидитꙋра ноастръ.
Адꙋсеш аминте къ църъ сѫнтем, ѡмꙋл ді
ка ѣрба зилеле лꙋй, ка флоаре кѫмпꙋлꙋй, аша
ва ꙟфлори. Къчй дꙋх трекꙋ ꙟтрѫнсꙋл, ши єі
нꙋ ва фи, ши нꙋ ва май кꙋноаще ꙟкъ локꙋл лꙋй.
Иаръ мила домнꙋлꙋй ден вѣкꙋ, ши пѫнъ ѕі
ꙟвѣкꙋ престе чѣй че сътемъ де дѫнсꙋл. Ши ди зі
рептатѣ лꙋй престе фиий фіилѡр ла чей че пъ
зеск фъгъдꙋинца лꙋй. Ши поменеск по иі
рꙋнчиле лꙋй ка съ ле факъ пре ѣле. Домнꙋл ѳі
ꙟчерю гъти скаꙋнꙋл лꙋй, ши ꙟпъръциꙗ
лꙋй тꙋтꙋрѡр стъпѫнѣще. Бине кꙋвѫн к
тацй пре домнꙋл тоцй ꙟџерїй лꙋй чей тари ла
вѫртꙋте, фъкѫнд кꙋвѫнтꙋл лꙋй, ка съ аꙋ
зицй гласꙋлꙋй кꙋвинтелѡр лꙋй. Бине кꙋ ка
вѫнтацй пре домнꙋл тоате пꙋтериле лꙋй, слꙋ
житорїй лꙋй фъкѫнд воѧ лꙋй. Бине кꙋвѫн кв
тацй пре домнꙋл тоате фаптеле лꙋй, ꙟтот
локꙋл стъпѫнирїй лꙋй, бинекꙋвѫнтѣзъ сꙋ
флетꙋл мїеꙋ пре домнꙋл. Слава.

Ѱаломꙋл лꙋй давидъ пентрꙋ алкъ

тꙋ

Biblia 1688, pag. 414, col. II

25. Nu mă lua la înjumătățarea zilelor mêle, în neam de neamuri anii tăi.

26. De-nceput tu, Doamne, pămîntul ai întemeiat, și faptele mînilor tale sînt ceriurile.

27. Acêlea vor peri, iară tu vei rămînea, și toți ca haina să vor vechi. [28] Și ca o învălitoare învăli-vei pre ei, și să vor premeni.

28. Iară tu acelaș ești, și anii tăi nu vor lipsi.

29. Fiii robilor tăi voru sălășlui, și sămînța lor în veac să va îndirepta.

Psalmul lui David. 102

1. Binecuvintează, sufletul mieu pre Domnul, și toate cêle den lăuntrul mieu, numele cel sfînt al lui.

2. Blagoslovêște, sufletul mieu, pre Domnul și nu uita toate răsplătirile lui.

3. Pre cela ce bine iartă toate fărădelegile tale, pre cela ce vindecă toate boalele tale.

4. Pre cela ce izbăvêște den stricăciune viața ta, pre cela ce te cunună cu milă și milosîrdii.

5. Pre cela ce satură întru bunătăți pohta ta; înnoi-se-vor ca ale vulturului tinerêțele tale.

6. Făcînd mile Domnul și judecată la toți ceia ce li să face strîmbătate.

7. Arătă căile lui lui Moisi, fiilor lui Israil voile lui.

8. Înduratoriu și milostiv Domnul, mult îngăduitoriu și mult milostiv.

9. Nu desăvîrșit să va urgisi, nici în vac va ținea mînie.

10. Nu după fărădelegile noastre au făcut noao, nici după greșalele noastre ne răsplăti noao.

11. Căci după înălțimea ceriului de la pămînt au întărit Domnul mila lui preste ceia ce să tem de el.

12. Pre cît sînt depărtate răsăriturile de apusuri, depărtă de cătră noi fărădelegile noastre.

13. În ce chip miluiêște părintele pre fii, au miluit Domnul pre cei ce să tem de el.

14. Căci el au cunoscut zidítura noastră. [14] Aduse-ș aminte că țărînă sîntem.

15. Omul ca iarba, zilele lui ca floarea cîmpului, așa va înflori.

16. [15] Căci duh trecu într-însul, și nu va fi; și nu va mai cunoaște încă locul lui.

17. [16] Iară mila Domnului den veac și pînă în veac, preste ceia ce să tem de dînsul.

18. [17] Și direptatea lui preste fiii fiilor, la cei ce păzescu făgăduința lui,

19. [18] Și pomenescu poruncile lui, ca să le facă pre êle. [19] Domnul în ceriu găti scaunul lui, și împărățiia lui tuturor stăpînêște.

20. Binecuvîntați pre Domnul, toți îngerii lui; cei tari la vîrtute, făcînd cuvîntul lui, ca să auziți glasului cuvintelor lui.

21. Binecuvîntați pre Domnul, toate puterile lui, slujitorii lui, făcînd voia lui.

22. Binecuvîntați pre Domnul, toate faptele lui, în tot locul stăpînirii lui, binecuvîntează, sufletul mieu, pre Domnul. Slava.

Psalmul lui David, pentru alcă/tuirea lumii. 103

Ms. 45, f. 242 v–243 r

25. Nu mă aduce întru jumătăţarea dzilelor mêle, întru neam de neam anii tăi.

26. De-nceput tu, Doamne, pămîntul ai întemeiat, şi faptele mîinilor tale sînt ceriurile.

27. Êle pier, şi tu rămîi, şi toţi ca haina să vor vechi, şi ca o învălitoare învăli-vei pre ei, şi să vor primeni.

28. Iară tu acelaşi eşti, şi anii tăi nu vor lipsi.

29. Fiii robilor tăi vor sălăşlui, şi sămînţa lor în vac să va îndrepta.

Psalmu lui David. 102

1. Binecuvînteadză, sufletul mieu, pre Domnul, şi toate cêle den lontrul mieu numelui cel sfînt al lui.

2. Blagoslovêşte, sufletul mieu, pre Domnul şi nu uita toate răsplătirile lui.

3. Pre cela ce bine iartă toate fărădălegile tale, pre cela ce vindecă toate boalele tale.

4. Pre cela ce izbăvêşte de stricăciune viaţa ta, pre cela ci te încununeadză cu milă şi îndurări.

5. Pre cela ce saturi întru bunătăţi pofta ta; înnoi-să-va ca vultúrului[1] tinerêţele tale.

6. Făcînd mile Domnul şi judeţ la toţi ceia ce li să face strîmbătate.

7. Cunoscú căile lui Moisi, fiilor Israil[2] voile lui.

8. Îndurător şi milostiv Domnul, mult îngăduitor şi mult[3] milostiv.

9. Nu la săvîrşit să va urgisi, nice în vac va ţinea mînie.

10. Nu după fărădălegile noastre făcu noao, nice după greşalele noastre ne răsplăti noao.

11. Căce după înmulţimea ceriului de la pămînt au întărit Domnul mila lui preste ceia ci să tem de el.

12. Pre cît sînt depărtate răsăriturile de apusuri, depărtă de cătră noi fărădălegile noastre.

13. În ce chip îndură părintele fiii, îndură-să Domnul pre ceia ci să tem de el.

14. Căce el au cunoscut ziditura noastră, [14] Aduse-şi aminte că ţărnă sîntem.

15. Omul ca iarba, dzilele lui ca floarea ţarenii, aşa va înflori.

16. [15] Căce duh să petrecu întru el, şi nu va fi; şi nu va mai cunoaşte încă locul lui.

17. [16] Iară mila Domnului den vac şi până în vac, preste ceia ci să tem de dînsul,

18. [17] Şi dreptatea[4] lui preste fiii fiilor, la ceia ce păzesc făgăduinţa lui,

19. [18] Şi pomenesc porîncele lui, ca să le facă pre êle. [19] Domnul în cer găti scaunul lui, şi// împărăţia lui tuturor despuiêşte[5].

20. Binecuvîntaţi pre Domnul, toţi îngerii lui: tari la vîrtute, făcînd cuvîntul lui, ca să audziţi glasul cuvintelor lui.

21. Binecuvîntaţi pre Domnul toate puterile lui, slujitorii lui, făcînd voia lui.

22. Binecuvîntaţi pre Domnul, toate faptele lui: întru tot locul despuirei lui, binecuvînteadză, sufletul mieu, pre Domnul. Slava[6].

Psalmu lui David, pentru închegarea lumei[1]. 103

Ms. 4389, f. 287 r–287 v

25. Nu mă rădica în jumătăţarea zilelor mêle, anii tăi în neamul neamurilor.

26. De-nceput tu, Doamne, ai întemeiat pămîntul, şi ceriurile sînt faptele mîinilor tale.

27. Acêlea vor peri, iară tu vei rămînea, şi toate se vor învechi ca o haină, şi le vei strînge ca pre o dulamă, şi se vor schimba.

28. Iară tu tot eşti acela, şi anii tăi nu se vor sfîrşi[5].

29. Feciorii// robilor tăi se vor sălăşlui, şi semințiia lor se va îndirepta în veac.

Cîntecul lui David. 102

1. Binecuvintează, suflete al mieu, pre Domnul, şi toate denlăuntrurile mêle pre numele lui cel sfînt.

2. Binecuvintează, suflete al mieu, pre Domnul şi nu uita toate platele lui.

3. Pre cela ce curăţêşte toate fărădelegile tale, pre cela ce vindecă toate boalele tale.

4. Pre cela ce mîntuiêşte den putreziciune viaţa ta, pre cela ce te încununează cu milă şi cu îndurări.

5. Pre cela ce umple întru bunătăţi pofta ta; înnoi-se-vor tinerêţele tale ca ale vulturului.

6. Domnul cela ce face milă şi judecată tuturor celor năpăstuiţi[1].

7. Spus-au căile sale lui Moisi, voirile sale feciorilor lui Israil.

8. Îndurător şi milostiv Domnul, îndălung răbdător şi mult milostiv.

9. Nu se va mîniia pînă în sfîrşit, nici va ţinea vrajbă în vêci.

10. Nici au făcut noaoă după fărădelegile noastre, nici au plătit noaoă după păcatele noastre.

11. Că după înălţimea ceriului de pămînt au întărit Domnul mila sa spre cei ce se tem de dînsul.

12. Dăpărtat-ai de noi fărădelegile noastre, cît stau dă dăparte răsăriturile de apusuri.

13. Cum miluiêşte tatăl pre feciori, va milui Domnul pre ceia ce se tem de dînsul.

14. Că el au cunoscut zidirea noastră, adusu-ş-au aminte că sîntem ţărînă.

15. Omul ca iarba, zilele lui ca floarea cîmpului, aşa va înflori.

16. Că duhul va trêce într-însul, şi nu va fi; şi de-acii nu va mai cunoaşte locul lui.

17. Iară mila Domnului den veac şi pînă în veac, spre ceia ce se tem de dînsul.

18. Şi direptatea lui pre feciorii feciorilor. [18] Celor ce păzesc făgăduinţa lui,

19. Şi celor ce-şi aduc aminte de poruncile lui să le facă. [19] Gătit-au Domnul în ceriu scaunul său, şi împărăţiia lui va stăpîni toate.

20. Binecuvîntaţi pre Domnul, toţi îngerii lui; cei putêrnici, carii faceţi cuvîntul lui, să se auză glasul cuvintelor lui.

21. Binecuvîntaţi pre Domnul, toate puterile lui, slugile lui cêle ce faceţi voia lui.

22. Binecuvîntaţi pre Domnul, toate faptele lui: în tot locul biruinţei lui, binecuvintează, al mieu suflete, pre Domnul. Slava.

Cîntecul lui David, pentru facerea lumii. 103

Versiunea modernă

25. De aceea îi spun: Doamne, nu-mi lua jumătatea zilelor mele, că anii tăi sînt din neam în neam.

26. E mult de cînd tu, Doamne, ai întemeiat pămîntul şi cu mîinile tale ai făcut cerurile.

27. Acelea vor pieri, dar tu vei rămîne, şi se vor învechi toţi ca o haină şi ca un veşmînt îi vei schimba.

28. Dar tu eşti acelaşi şi anii tăi nu se vor împuţina.

29. Fiii robilor tăi se vor întinde pe tot pămîntul şi seminţia lor va propăşi în veac.

Psalmul 102. Al lui David

1. Binecuvîntează, suflete al meu, pe Domnul şi toate cele din lăuntrul meu, numele cel sfînt al lui.

2. Binecuvîntează, suflete al meu, şi nu uita binefacerile lui.

3. Pe cel ce curăţeşte toate fărădelegile tale, pe cel ce vindecă toate bolile tale;

4. Pe cel ce scoate din stricăciune viaţa ta şi te încununează cu dragoste şi îndurare;

5. Pe cel ce ne hrăneşte cu bunătăţi şi înnoieşte tinereţele mele agere ca ale vulturului.

6. Domnul ţine făgăduinţa sa, să facă dreptate tuturor celor obidiţi.

7. El a făcut cunoscute căile sale lui Moise şi voile sale fiilor lui Israel.

8. Domnul este îndurător şi milostiv, îndelungrăbdător şi îngăduitor.

9. Pînă la urmă se va potoli, în veac mînia sa se va împuţina.

10. El nu ne judecă după păcatele noastre şi nu răsplăteşte fărădelegile noastre.

11. Ca înălţimea cerului de la pămînt e dragostea Domnului pentru cei ai lui.

12. Pe cît de departe sînt răsăriturile de la apusuri, a depărtat el fărădelegile noastre de la noi.

13. Ca un tată care îşi iubeşte copiii, aşa miluieşte Domnul pe credincioşii săi.

14. El a cunoscut zidirea noastră şi şi-a adus aminte că ţărînă sîntem.

15. Omul ca iarba, zilele lui ca floarea cîmpului, aşa va înflori.

16. Că vînt a trecut peste el şi nu va mai fi şi nu se va mai cunoaşte locul său.

17. Iar mila Domnului spre cei ce se tem de dînsul mereu va dăinui;

18. Şi dreptatea lui spre fiii fiilor, spre cei ce păzesc legămîntul său,

19. Şi şi-aduc aminte de poruncile sale ca să le îndeplinească. Pregătit este tronul lui în cer, el e împărat peste tot pămîntul.

20. Binecuvîntaţi pe Domnul toţi îngerii lui, cei tari în vîrtute care îndepliniţi cuvîntul lui şi-i păziţi înţelesul.

21. Binecuvîntaţi pe Domnul toate puterile lui, slugile lui, care faceţi voia lui,

22. Binecuvîntaţi pe Domnul toate facerile lui în mijlocul stăpînirii, binecuvîntează, suflete al meu, pe Domnul!

Psalmul 103. Al lui David

тȢнерѣ лȢмїи, р҃г.

а Б[ине кȢвинтѣзъ сȢфлетȢл мїеȢ пре
дмнȢл, дмне дмнзъȢл мїеȢ мъ
в ꙟшипте фоарте. КȢ мъртȢрисире,
ши маре кȢвїинцъ, ꙟбръкашите ꙟ
бръкѫндȢте кȢ лȢмине ка ѡ хаинъ.
г Ꙟтинзѫнд черюл ка ѡ пїеле чел че акоп
д ери кȢ апе чердакȢриле лȢи. Чела че пȢне
нори ꙟкълекарѣ лȢи, чела че ꙟблъ престе арип
є иле вѫнтȢрилор. Чела че фаче ꙟџерїи лȢи
ѕ дȢхȢри, ши пре слȢџиле лȢи паръ де фок. Чела
че ꙟтемеѧзъ пъмѫнтȢл пре ꙟтемеѣрѣ лȢи,
ꙁ нȢсева плека ꙟвѣкȢл вѣкȢлȢи. ФъръфȢндȢ
ка ѡ хаинъ ꙟбръкъминтѣ лȢи, престе мȢнци
и ставор апе. Де кътръ чертарѣ та фȢџивор
де гласȢл тȢнетȢлȢи тъȢ севор спъриѧ.
ѳ СȢесъ мȢнцїи ши съпогоаръ кѫмпїи, ла локȢ
і кареле аи ꙟтемеѧт лор. Хотар аи пȢс ка
реле нȢлвор трѣче, ничи севор ꙟтоарче аакопери
аі пъмѫнтȢл. Чела че тримите извоаръ ꙟвъ
ві ꙟтрȢ мижлокȢл мȢнцилор трѣчевор апе. Адъ
павор тоате хїаръле кѫмпȢлȢи, прїимивор кѡ
гі лȢнїи ла сѣте лор. Престе ѧле пасъриле че
рюлȢи вор сълъшлȢи, ден мижлокȢл пїетрилор
ді давор гласъ. Адъпѫнд мȢнци ден чердакȢ
риле лȢи, ден роада фаптелор тале сътȢрасева
єі пъмѫнтȢл. Чел че ръсаре ѧрбъ добитоаче
ѕі лор, ши пажеще ла лȢкрȢл ѡаменилор. Касъ
скоацъ пѫине ден пъмѫнт, ши винȢл веселѣ
ꙁі ще инима ѡмȢлȢи. Касъ нетезаскъ фаца
кȢ Ȣнт делемн, ши пѫинѣ инима ѡмȢлȢи
иі ꙟтърѣще. СътȢрасевор лѣмнеле кѫмпȢ
лȢи, кедрїи ливанȢлȢи кареле аи ръсъдит, ако
ѳі лѡ пасъри вор ꙟкȢиба. ЛъкашȢл еродїȢлȢи
повъцȢѣще лор, мȢнцїи чеи ꙟналци чербилѡр,
к пїатра скъпаре епȢрилор. ФъкȢ пре лȢна ла
ка времи, соареле кȢноскȢ апȢсȢл лȢи. ПȢсеш
ꙟтȢнерек ши съфъкȢ ноапте, ꙟтрȢ ѧ вор трѣ
кв че тоате хїаръле дȢмбръвїи. ПȢїи де леи
ръкнинд касъ апȢче ши съ чаръ дела дмнзъȢ
кг мѫнкаре лор. Ръсъри соареле ши съ адȢнаръ
кд ши ла стаѡлиле лор вор зъчѣ. Ешива ѡмȢ
ла лȢкрȢл лȢи, ши ла лȢкрарѣ лȢи пънъ ꙟсаръ.
ке Фоарте съмърираъ лȢкрȢриле тале дмне, тоате
кȢ ꙟцелепчюне леаи фъкȢт, съ ꙟплȢ пъмѫн
кѕ тȢл де зидирѣ та. Марѣ ачаста че маре
ши ларгъ, аколѡ жиганїи кърора нȢ ѧсте нȢ
кꙁ мъръ. Добитоаче мичи ши мари, аколѡ васе
ки мергъ. БъласȢрȢл ачеста кареле аи зидит а
събатжокȢри кȢ ѧл, тоате кътръ тине ащѣпт
кѳ ъ съ ледай хранъ лор ла бȢнъ врѣме. ДѫндȢ
тȢ лор адȢнавор, дешкизѫнд тȢ мѫна то
л те севор ꙟплѣ де бȢнътате. Ши ꙟторкѫнд
тȢ фаца та севор тȢрбȢра, лȢалевей дȢхȢл лор
ши севор сфѫрши, ши ла църъна лор севор ꙟтоарче.
ла Тримитевей дȢхȢл тъȢ ши севор зиди, ши веи
лв ꙟнои фаца пъмѫнтȢлȢи. Фіе мърирѣ дом
нȢлȢи ꙟвѣчи веселисева дмнȢл пре фаптеле лȢи.
лг Чела че привещи пре пъмѫнт ши фачи пре ѧл

Biblia 1688, pag. 415, col. I

1. Binecuvintează, sufletul mieu, pre Domnul. Doamne Dumnezăul mieu, mărişi-te foarte.

2. Cu mărturisire şi mare cuviinţă îmbrăcaşi-te, îmbrăcîndu-te cu lumină ca o haină.

3. Întinzînd ceriul ca o piêle; cel ce acoperi cu ape cerdacurile lui.

4. Cela ce pune nori încălecarea lui, cela ce îmblă preste aripile vînturilor.

5. Cela ce face îngerii lui duhuri, şi pre slugile lui pară de foc.

6. Cela ce întemeiază pămîntul pre întemeiêrea lui, nu se va pleca în veacul veacului.

7. Fărăfundul ca o haină îmbrăcămintea lui, preste munţi sta-vor ape.

8. De către certarea ta fugi-vor, de glasul tunetului tău se vor spăriia.

9. Suie-să munţii, şi să pogoară cîmpii la locul carele ai întemeiat lor.

10. Hotar ai pus carele nu-l vor trêce, nici se vor întoarce a acoperi pămîntul.

11. Cela ce trimite izvoară în văi, între mijlocul munţilor trece-vor ape.

12. Adăpa-vor toate hiarăle cîmpului, priimi-vor colunii la sêtea lor.

13. Preste êle pasările ceriului vor sălăşlui, den mijlocul pietrilor da-vor glas.

14. Adăpînd munţi din cerdacurile lui, den roada faptelor tale sătura-se-va pămîntul.

15. Cel ce răsare iarbă dobitoacelor, şi pajeşte la lucrul oamenilor.

16. Ca să scoaţă pîine den pămînt, şi vinul veselêşte inima omului.

17. Ca să netezască faţa cu untdelemn, şi pîinea inima omului întărêşte.

18. Sătura-se-vor lêmnele cîmpului, chedrii Livanului carele ai răsădit; acolo pasări vor încuiba.

19. Lăcaşul erodiului povăţuiêşte lor; munţii cei înalţi cerbilor, piatra scăpare iepurilor.

20. Făcu pre luna la vremi, soarele cunoscu apusul lui.

21. Puseş întunêrec, şi să făcu noapte, întru ea vor trêce toate hiarăle dumbrăvii.

22. Puii de lei răcnind ca să apuce, şi să cearĕ de la Dumnezău mîncare lor.

23. Răsări soarele şi să adunară, şi la staolile lor vor zăcea.

24. Ieşi-va omul la lucrul lui, şi la lucrarea lui pînă în sară.

25. Foarte să măriră lucrurile tale, Doamne! Toate cu înţelepciune le-ai făcut; să împlú pămîntul de zidirea ta.

26. Marea aceasta cea mare şi largă, acolo jiganii cărora nu iaste număr. [27] Dobitoace mici şi mari.

27. Acolo vase merg. [28] Bălaurul acesta carele ai zidit a să batjocuri cu el.

28. Toate către tine aşteaptă să le dai hrană lor la bună vrême.

29. Dîndu tu lor, aduna-vor, deşchizînd tu mîna, toate se vor împlea de bunătate.

30. Şi întorcînd tu faţa ta, se vor turbura; lua-le-vei duhul lor şi se vor sfîrşi, şi la ţărîna lor se vor întoarce.

31. Trimite-vei duhul tău, şi se vor zidi, şi vei înnoi faţa pămîntului.

32. Fie mărirea Domnului în vêci; veseli-se-va Domnul pre faptele lui.

33. Cela ce priveşti pre pămînt, şi faci pre el/ a tremura; cel ce să atinge de munţi, şi să afumă.

Ms. 45, f. 243 r

1. Binecuvinteadză, sufletul mieu, pre Domnul. Doamne Dumnedzăul mieu, mărişi-te foarte.
2. Mărturisinţă şi mare cuviinţă îmbrăcaşi-te, îmbrăcîndu-te lumină ca o haină,
3. Întindzînd ceriul ca o piêle; cela ce străşinează cu ape ceardacurile lui.
4. Cela ce pune nori încălecarea lui, cela ce îmblă preste aripile vînturilor.
5. Cela ce face îngerii lui duhuri, şi pre slugile lui a focului pară.
6. Cela ce întemeiadză pămîntul pre întăritura lui, nu să va clăti în vacul vacului.
7. Bezna ca o haină îmbrăcămintea lui, preste munţi sta-vor ape.
8. De către certarea ta fugi-vor, de către glasul tunetului tău vor sfii-să.
9. Suie-să măgurile, şi pogoară-să cîmpii la locul carele ai întemeiat pre êle.
10. Hotar ai pus lor[2], carele nu-l vor trêce, nice să vor înturna a acoperi pămîntul.
11. Cela ce trimite izvoară în văi, între mijlocul măgurilor trece-vor ape.
12. Adăpa-vor toate hiarăle ţarenii, priimi-vor măgarii sălbateci la sêtea lor.
13. Preste êle pasările ceriului vor sălăşlui, den mijlocul pietrilor da-vor glas.
14. Adăpînd munţi dentru ceardacurile lui, de către roada faptelor tale sătura-să-va pămîntul.
15. Cela ce răsare iarbă dobitoacelor, şi pajişte la lucrul oamenilor,
16. Ca să scoaţă pîine den pămînt, şi vinul veselêşte inima omului.
17. Ca să netezască faţa cu untdălemnu, şi pîinea inima omului întărêşte.
18. Sătura-să-vor lêmnele cîmpului, chedrii Livanului carele ai răsădit; acolo pasări vor încuibi.
19. A erodiului lăcaşul povăţuiêşte lor; munţii înalţi cerbilor, piatra scăpare iepurilor.
20. Făcu luna la vremi, soarele cunoscu apusul lui.
21. Puseşi întunêrec, şi să făcu noapte, întru ea vor trêce toate fiarăle dumbrăvii.
22. Puii leului răcnind ca să apuce, şi să ceară de la Dumnedzău mîncare lor.
23. Răsări soarele şi să adunară, şi la bîrloagele lor vor zăcea.
24. Ieşi-va omul la lucrul lui, şi la lucrarea lui pănă în sară.
25. Foarte să măriră lucrurile tale, Doamne! Toate cu înţelepciune le-ai făcut; împlu-să pămîntul de zidirea ta.
26. Aceasta maarea cea mare şi largă la loc, acolo jiganii cărora nu iaste număr. [27] Vite mici şi mari.
27. Acolo vase merg. [28] Bălaurul acesta carele ai zidit ca să să batjocurească cu el.
28. Toate către tine aşteaptă să le dai hrană lor la[3] vrême bună.
29. Dînd tu lor, aduna-vor, dăşchidzînd tu mîna, toate să vor împlea de bunătate.
30. Şi întorcînd tu faţa ta, să vor turbura; luale-vei duhul lor, şi să vor sfîrşi, şi la ţărna lor să vor întoarce.
31. Trimite-vei duhul tău, şi să vor zidi, şi vei înnoi faţa pămîntului.
32. Fie mărirea Domnului în vêci; veseli-să-va Domnul pre faptele lui.
33. Cela ce privind pre pămînt, şi făcînd pre el a tremura; cela ci să atinge de măguri, şi să înfumează.

Ms. 4389, f. 287 v–288 r

1. Binecuvintează, al mieu suflete, pre Domnul. Doamne Dumnezeul mieu, măritu-te-ai foarte.
2. Îmbrăcatu-te-ai în mărturisire şi în mare ghizdăvie. [2] Cela ce te îmbraci cu lumină ca cu o dulamă,
3. Cela ce întinzi ceriul ca o piêle.[3] Cela ce acoperi cu ape cêle mai pre de supra[1] ale lui,
4. Cela ce pui nori spre suirea ta, cela ce umbli pre aripile vîntului.
5. [4] Cela ce faci îngerii tăi duhuri, şi slugile tale foc arzător[2].
6. [5] Cela ce ai întemeiat pămîntul pre întăriturile lui, nu se va pleca în veacul veacului.
7. [6] Fărăfundul ca o haină îmbrăcăminte[3] lui; apele vor sta pre munţi.
8. [7] Fugi-vor de groaza ta, şi de glasul tunetului tău se vor înfricoşa.
9. [8] Sui-se-vor munţii, şi se vor pogorî munţii în locul care ai gătit lor.
10. [9] Pus-ai hotar care nu-l vor trêce, nici se vor întoarce să acopere pămîntul.
11. [10] Cela ce trimeţi izvoarăle în lunci[4], pren mijlocul munţilor vor trêce ape.
12. [11] Adăpa-vor toate fierile cîmpului, aştepta-vor măgarii sălbateci în sêtea sa.
13. [12] Pre aceia vor lăcui pasările ceriului, den mijlocul pietrilor vor da glas.
14. [13] Cela ce adapă munţii den cêle de mai pre de supra[5] ale sale, den roada faptelor tale se va sătura pămîntul.
15. [14] Cela ce răsari iarbă dobitoacelor, şi pajişte spre slujba omului,
16. Să scoţi pîine den pămînt. [15] Şi vinul, să veselească inima omului.
17. Să ungă faţa[6] cu undelemn, şi pîinea să întărească inima omului.
18. [16] Sătura-se-vor lêmnele cîmpului, şi chiedrii Livanului carii i-ai sădit. [17] Acolo se vor încuiba pasările,
19. Lăcaşul erodiului le stăpînêşte. [18] Munţii cei nalţi cerbilor, piiatra scăpare iepurilor.
20. [19] Făcut-ai luna în vremi, soarele cunoscu apusul său.
21. [20] Pus-ai întunêrecul, şi fu noapte, în care vor trêce toate fierile dumbrăvilor.
22. [21] Puii leului răcnind să apuce, şi să cêrce lor hrană de la Dumnezeu.
23. [22] Răsări soarele şi se adunară, şi vor zăcea în straturile lor.
24. [23] Ieşi-va omul la lucrul său, şi la lucrarea sa pînă seara.
25. [24] Cît[7] se-au mărit faptele tale, Doamne! Toate le-ai făcut cu înţelepciune; umplutu-se-au pămîntul făpturii tale.
26. [25] Această mare, mare şi lată, acolo gadini care n-au număr, dihanii mici cu mari.
27. [26] Acolo vor înota corăbii; bălaurul acesta care l-ai zidit să-şi bată joc de dînsul.
28. [27] Toate către tine aşteaptă să le dai hrană în vrême bună.//
29. [28] Dînd tu lor, vor strînge; dăşchizîndu-ţi tu mîna, toate se vor umplea de bunătate.
30. [29] Şi întorcîndu-ţi tu faţa, se vor turbura; lua-vei duhul lor, şi se vor sfîrşi, şi se vor întoarce în ţărîna lor.
31. [30] Trimête-vei duhul tău, şi se vor zidi, şi vei înnoi faţa pămîntului.
32. [31] Fie slava Domnului în vêci; veseli-se-va Domnul de lucrurile sale.
33. [32] Cela ce caută pre pămînt, şi-l face de se cutremură; cela ce se atinge de munţi, şi se înafumează.

Versiunea modernă

1. Binecuvîntează, suflete al meu, pe Domnul! Ce mare eşti tu, Doamne Dumnezeul meu!
2. Tu, cel ce te îmbraci cu lumina ca un împărat cu o haină în strălucire şi podoabă scumpă.
3. Cel ce întinzi cerul ca un cort, pe ape ţi-ai făcut casa;
4. Cel ce călătoreşti pe nori, cel ce umbli pe aripile vînturilor.
5. Cel ce prefaci pe îngerii tăi în duhuri şi pe slugile tale pară de foc;
6. Cel ce ai întemeiat pămîntul şi întărirea lui nu se va clătina în veacul veacului.
7. Ca un cojoc ai revărsat apele care cresc peste munţi.
8. La certarea ta ele se vor retrage înfricoşate de glasul tunetului tău.
9. De pe munţi ele se coboară pe vale, la locul hotărît de tine.
10. Ai pus hotar pe care nu-l vor trece, nu se vor întoarce să acopere pămîntul.
11. Tu trimiţi izvoare în văi. Ele trec prin mijlocul munţilor.
12. Din ele se vor adăpa toate dobitoacele cîmpului, asinii sălbatici îşi vor potoli setea.
13. Deasupra vor zbura păsările cerului, din mijlocul stîncilor vor da glas.
14. Cel ce adăpi din înălţime munţii şi saturi pămîntul din roadele tale.
15. Cel ce răsari iarbă dobitoacelor şi verdeaţă spre folosul oamenilor.
16. Vinul veseleşte inima omului.
17. Untdelemnul înfrumuseşte faţa, pîinea întăreşte virtutea.
18. Şi copacii cîmpului şi cedri Libanului pe care ai zidit se adăpă. În ei îşi fac păsările cuib.
19. Între chiparoşi e locaşul cocostîrcului. Munţii cei înalţi sînt adăpostul cerbilor, stîncile scăparea iepurilor.
20. Ai pus luna sub vremi, soarele îşi cunoaşte apusul.
21. Ai făcut noaptea, în întuneric vor ieşi toate fiarele pădurii.
22. Mugesc puii leilor şi cer de la Dumnezeu mîncare.
23. Cînd răsare soarele, se adună şi în culcuşurile lor adorm.
24. La lucrul său şi la lucrarea sa pînă seară va ieşi omul.
25. Cît de mari sînt minunile tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut! Pămîntul s-a umplut de zidirile tale.
26. Mare e largul mării; acolo se găsesc tîrîtoare fără număr, vietăţi mici şi mari;
27. Acolo umblă corăbiile şi balaurul pe care l-ai făcut spre joacă.
28. Toate te aşteaptă pe tine ca să le dai hrană la timp.
29. Ele iau ce le dai tu. Cînd deschizi mîna ta, toate se umple de bunătăţi.
30. Dacă îţi întorceai faţa de către ei, duhul lor se va sfîrşi, ei se vor pierde în ţărîna în care au fost.
31. Tu vei trimite duhul tău ca să se înnoiască faţa pămîntului.
32. Fie slava Domnului în veac! Veseli-se-va Domnul de lucrurile sale.
33. El caută spre pămînt şi pămîntul se cutremură, se atinge de munţi şi aceştia fumegă.

Biblia 1688, pag. 415, col. II

34. Cînta-voiu Domnului în viața mea, pevețui-voiu Dumnezăului mieu pînă voiu fi.
35. Îndulcească-se lui socoteala mea, și eu mă voiu veseli pre Domnul.
36. Sfîrșască-se păcătoșii de la pămînt, și cei fără de lêge, cît să nu fie ei. Binecuvintează, sufletul mieu, pre Domnul. Slava.

Alliluia. 104

1. Mărturisiți-vă Domnului și chemați numele lui, vestiți întru limbi faptele lui.
2. Cîntați lui și pevețuiț lui, povestiți toate minunile lui.
3. Lăudați-vă întru numele cel sfînt al lui, veselească-se inima celor ce cearcă pre Domnul.
4. Cercați pre Domnul și vă întăriți, cercați fața lui pururea.
5. Pomeniți minunile lui, carele au făcut, ciudêsele lui, și judecățile rostului lui.
6. Sămînța lui Avraam robii lui, fiii lui Iacov aleșii lui.
7. Acesta e Domnul Dumnezăul nostru, în tot pămîntul judecățile lui.
8. Pomeni în veac făgăduința lui, cuvînt care au poruncit întru o mie de neamuri.
9. Carele au pus lui Avraam și jurămîntul lui lui Isaac.
10. Și puse pre el lui Iacov spre poruncă, și lui Israil spre făgăduință vêcinică,
11. Zicînd: «Ție voiu da pămîntul lui Hanaan, funire moștenirii voastre».
12. Fiind ei la număr puțini, împuținați și nemêrnici într-însul.
13. Și trecu den limbă în limbă, și de la o împărăție la alt norod.
14. Nu lăsă om ca să le facă lor strîmbătate, și mustră pentru dînșii împărați:
15. «Nu vă atingeți de unșii miei, și întru prorocii miei, nu vicleniți».
16. Și chemă foamete pre pămînt, toată întărirea pîinii o zdrobi.
17. Trimise înaintea lor om; întru rob să vîndu Iosif.
18. Smeriră cu obezi picioarele lui, în hier petrecu sufletul lui, pînă va veni cuvîntul lui.
19. Cuvîntarea Domnului lămuri pre el; trimise împărat și dezlegă pre el boiêrin de norod, și-l lăsă pre el.
20. Puse-l pre el domn casii lui, și boiêrin a toată cîștigarea lui.
21. Ca să cêrte pre boiêrii lui ca pre sine, și pre cei bătrîni ai lui ca să-i înțelepțască.
22. Și întră Israil la Eghipet, și Iacov nemernicí în pămîntul lui Ham.
23. Și crescu pre norodul lui foarte, și-l întări pre el mai mult decît pre nepriêtenii lui.
24. Întoarse inima lui ca să urască pre norodul lui, ca să-i robească întru robii lui.
25. Trimise pre Moisi, robul lui, pre Aaron, carele au ales lui.
26. Puse întru dînșii cuvintele sêmnelor lui și minunilor lui în pămîntul lui Ham.
27. Trimise întunêrec și întunecă, căci amărîră cuvintele lui.
28. Întoarse apele lor spre sînge, și omorî peștii lor.
29. Scoase pămîntul lor broaște, în cămările împărățiilor lor.
30. Zice și veni muscă cîinească, și/ mușițe în toate hotarăle lor.

Ms. 45, f. 243 r–243 v

34. Cînta-voi Domnului întru viaţa mea, peveţi-voi Dumnedzăului mieu pănă voi fi.

35. Îndulcească-să lui socoteala mea, şi eu mă voi veseli pre Domnul.

36. Sfîrşască-să păcătoşii de la pămînt, şi cei fără dă lêge, cît să nu fie ei. Binecuvinteadză, sufletul mieu, pre Domnul. Slava[4].

Alliluia. 104

1. Mărturisiţi Domnului şi chemaţi numele lui, vestiţi întru limbi faptele lui.

2. Cîntaţi lui şi peveţuiţi lui[1], povestiţi toate minunile lui.

3. Lăudaţi-vă întru numele cel sfînt al lui, veselească-să inima celora ce cearcă pre Domnul.

4. Cercaţi pre Domnul şi vă întăriţi, cercaţi faţa lui pururea.

5. Pomeniţi minunile lui carele au făcut, ciudêsele lui, şi judêţele rostului lui.

6. Sămînţa lui Avraam robii lui, fiii lui Iacov aleşii lui.

7. Acesta-i Domnul Dumnedzăul nostru, întru tot pămîntul judêţele lui.

8. Pomeni în vac făgăduinţa lui, cuvînt care au porîncit întru o mie de neamuri.

9. Carele au pus lui Avraam, şi jurămîntului lui Isaac.

10. Şi puse pre el lui Iacov spre porîncă, şi lui Israil spre făgăduinţă vêcinică,

11. Zicînd: «Ţie voi da pămîntul Hanaan, funiire[2] moştnenirei voastre».

12. Fiind ei la număr puţini, împuţinaţi şi nemêrnici întru îns.

13. Şi petrecu dentru limbă în limbă, şi de la împărăţie la nărod altul.

14. Nu lăsă om ca să le facă lor strîmbătate, şi mustră pen// tru înşi[3] împăraţi:

15. «Nu vă atingeţi de unşii miei, şi întru prorocii miei nu vicleniţi».

16. Şi chemă foamete pre pămînt, toată întăritura pîinii o zdrobi.

17. Trimise înaintea lor om: întru rob să vîndu Iosif.

18. Smeriră cu obezi picioarele lui, hier petrecu sufletul lui, pănă a veni cuvîntul lui.

19. Cuvîntătoriul Domnului lămuri pre el; trimise împăratul şi-l dăzlegă pre el.

20. Puse-l pre el domn casei lui, şi boiêrin a toată cîştigarea lui.

21. Ca să cêrte pre boiêrii lui ca pre sine, şi pre cei bătrîni ai lui să-i înţelepţască.

22. Şi întră Israil la Eghiptu, şi Iacov nemernici în pămîntul Ham.

23. Şi crescu pre nărodul lui foarte, şi-l întări pre el mai mult decît nepriêtenii lui.

24. Întoarse inima lui ca să urască pre nărodul lui, ca să-i robască întru robii lui.

25. Trimise pre Moisi, robul lui, pre Aaron, carele au ales şie.

26. Puse întru înşìi cuvintele sêmnelor lui şi minunelor lui[4] în pămîntul Ham.

27. Trimise întunêrec şi întunecă[q], căce amărîră cuvintele lui.

28. Întoarse apele lor spre sînge, şi omorî peştii lor.

29. Izbîcni pămîntul lor broaşte, şi întru cămările împărăţiilor lor.

30. Dzise şi veni muscă cîinească, şi muşiţă întru toate hotarăle lor.

Ms. 4389, f. 288 r

34. [33] Cînta-voiu Domnului în viiaţa mea, cînt Dumnezeului mieu pînă ce sînt.

35. [34] Să se îndulcească lui vorba mea, iară eu mă voiu veseli de Domnul.

36. [35] Să piêie păcătoşii de pre pămînt, şi cei fărădelegiuitori, ca să nu mai fie. Binecuvintează, sufletul mieu, pre Domnul. Slava.

Alliluia. 104

1. Mărturisiţi-vă Domnului şi chiemaţi numele lui, spuneţi în limbi lucrurile lui.

2. Să cîntaţi lui şi cîntaţi lui, spuneţi toate minunile lui.

3. Lăudaţi-vă de numele lui cel sfînt, să se veselească inima celor ce cearcă pre Domnul.

4. Cercaţi pre Domnul şi vă întăriţi, cercaţi faţa lui în toată vrêmea.

5. Aduceţi-vă aminte de minunile lui cêle ce au făcut, de minunile lui, şi de judecăţile gurii lui.

6. Seminţiia lui Avraam robii lui, feciorii lui Iacov aleşii lui.

7. Acesta-i Domnul Dumnezeul nostru, judecăţile lui preste tot pămîntul.

8. Adus-au aminte în veac făgăduinţa sa, cuvîntul care l-au porîncit într-o mie de neamuri.

9. Care au tocmit cu Avraam, şi jurămîntul său cătră Isaac.

10. Şi o au pus în poruncă lui Iacov, şi lui Israil în făgăduinţă vêcinică,

11. Zicînd: «Ţie voiu da ţara Hanaanului, funea moştenirii voastre».

12. Cînd vor fi ei puţini cu numărul, şi vinetici într-însa şi mai puţinei.

13. Şi trecură den limbă în limbă, şi de-mpărăţie într-alt nărod.

14. N-au lăsat pre om să-i năcăjască, şi mustră pentru dînşii pre împăraţi:

15. «Nu vă atingeţi de unşii miei, şi întru prorocii miei nu înşălareţi[1] ».

16. Şi chiemă foametea pre pămînt, şi fărîmă toată întărirea pîinii.

17. Trimêse om înaintea lor; fu Iosif vîndut rob.

18. Umiliră în obêde picioarele lui, fierul pătrunse sufletul lui. [19] Pînă ce veni cuvîntul lui.

19. Cuvîntul Domnului îl lămuri. [20] Trimêse împăratul şi-l dăzlegă domnul nărodului, şi-l lăsă.

20. [21] Puse-l stăpîn casii sale, şi stăpîn a toată agoniseala sa.

21. [22] Să cêrte boiêrii săi ca pre sine, şi pre bătrînii lui să-i înţelepţească.

22. [23] Şi întră Israil în Eghipet, şi Iacov fu vinetic în ţara lui Ham.

23. [24] Şi crescu pre nărodul său foarte, şi-l întări mai vîrtos decît vrăjmaşii lor.

24. [25] Întoarse inima lor să urască pre nărodul lui, să facă înşălăciune în robii lui.

25. [26] Trimêse pre Moisi, robul său, şi pre Aaron, pre care şi-l alêse.

26. [27] Puse într-înşii cuvintele sêmnelor sale şi ale minunilor sale în ţara lui Ham.

27. [28] Trimêse întunêrecul şi întunecă, că amărîră cuvintele lui.

28. [29] Întoarse apele lor în sînge, şi omorî peştii lor.

29. [30] Fiêrse ţara lor cu broaşte, pren cămările împăraţilor lor.

30. [31] Zise şi veniră muşte cîineşti, şi muşiţe[2] în toate hotarăle lor.

Versiunea modernă

34. Cînta-voi Domnului toată viaţa mea, cînta-voi Dumnezeului meu cît voi trăi!

35. Să se alinte de vorbele mele, iar eu mă voi veseli de Domnul.

36. Piară păcătoşii de pe pămînt, să fie nimiciţi cei fărădelege. Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul!

Psalmul 104. Aliluia

1. Mărturisiţi pe Domnul şi povestiţi neamurilor despre lucrurile lui.

2. Cîntaţi şi lăudaţi-l pe el şi spuneţi toate minunile lui.

3. Bucuraţi-vă de numele cel sfînt al lui; iar inima celor ce caută pe Domnul să se veselească.

4. Căutaţi-l pe Domnul şi tăria sa. Uitaţi-vă pururea la faţa sa.

5. Aduceţi-vă aminte cîte minuni a făcut, minunile şi judecăţile gurii lui.

6. Seminţia lui Avraam, robii lui, fiii lui Iacob, sînt aleşii lui.

7. Acesta este Domnul Dumnezeul nostru, judecăţile lui în tot pămîntul.

8. El şi-a adus aminte de legămîntul lui, de cuvîntul pe care l-a dat la o mie de neamuri,

9. Pe care l-a încheiat cu Avraam, cu făgăduinţa făcută lui Isaac.

10. Şi l-a dat lui Iacob drept poruncă şi lui Israel legătură pentru totdeauna,

11. Zicînd: «Ţie îţi voi da o ţară Canaan, partea moştenirii tale».

12. Acestea s-au întîmplat, cînd erau ei puţini la număr şi străini pe pămînt.

13. Şi a trecut de la un neam la altul, de la o împărăţie la alta.

14. Domnul n-a lăsat să li se facă greutăţi şi a certat pentru ei pe împăraţi, zicîndu-le:

15. «Să nu vă atingeţi de credincioşii mei şi nu vicleniţi împotriva profeţilor mei».

16. Şi a chemat foamete în ţară şi a sfărîmat grînele,

17. Le-a trimis înaintea lor un om, Iosif, care a fost vîndut ca rob.

18. L-au umilit, i-au pus picioarele în fiare, l-au chinuit pînă ce a venit cuvîntul Domnului.

19. Cuvînt care s-a adeverit şi a trimis împăratul pe căpetenia poporului şi l-a liberat pe el.

20. Şi l-a pus drept îngrijitor al casei lui şi paznic al viesteriei

21. Ca să învete pe căpeteniile lui tot ce ştie şi pe bătrîni să-i înţelepţească.

22. Şi a intrat Israel în Egipt şi Iacob a locuit acolo ca străin în pămîntul lui Ham.

23. Şi a crescut poporul său foarte tare, mai mare decît duşmanii lui.

24. Şi a întors inima lor ca să urască pe poporul său şi să viclenească împotriva robilor săi.

25. Şi a alungat pe Moise, robul său, şi a ales pe Aaron.

26. Şi le-a descoperit lor, în pămîntul lui Ham, înţelesul semnelor şi minunilor lui.

27. A trimis beznă şi a întunecat şi i-a amărît.

28. A prefăcut apele în sînge şi a omorît toţi peştii din ele.

29. A răspîndit broaşte pe pămînt şi în cămările împăraţilor.

30. A poruncit să vină din toate hotarele mulţime de gîngănii, muşte şi ţînţari;

лⷶ мȣшице ꙟтоате хотарѣле лор. Пȣсе пло
иле лор гриндинъ фок арзѫнд ꙟпъмѫнтȣл
лв лор. Ши лови вїиле лор, ши смокинїи лор,
ши здроби тот лемнȣл хотарȣлȣи лор.
лг Зисе ши вени лъкȣстъ ши омидъ кърора нȣ
лд ера нȣмър. Ши мѫнкъ тоатъ ѥрба ꙟпъ
мѫнтȣл лор, ши мѫнкъ тоатъ роада пъмѫн
ле тȣлȣи лор. Ши лови тот дентѫю нъскȣ
тȣл, ꙟпъмѫнтȣл лор, ꙟчепътȣра атоатъ
лѕ остенѣла лор. Шїи скоасе пре ей кȣ аргинт
ши кȣ аȣр, ши нȣ ера ꙟтрȣ нѣмȣриле лор чел
лз че болѣще. Веселисе Егѵпетȣл ꙟтрȣ єши
лн рѣ лор, кѫчи къзȣ фрика лор престе ей. ꙟ
тинсе нор спре акоперирѣ лор, ши фок ка съ лȣ
лѳ минѣзе лор ноаптѣ. Чершȣръ ши венирѫ
кѫрстеи, ши кȣ пѫнѣ черюлȣи сътȣраръ пре
м ей. Рȣпсе пїатра, ши кȣрсеръ апе, мѣрсеръ ꙟ
ма трȣ рѫȣри фъръ апе. Кѫчи ꙟш адȣсе амин
те де кȣвѫнтȣл чел сфѫнт ал лȣи, чел кътръ
мв Авраам робȣл лȣи. Ши скоасе народȣл лȣи
кȣ бȣкȣрїе, ши пре чеи алеш аи лȣи кȣ веселїе.
мг Ши ле дѣде лор църиле лимбилор, ши остенѣ
мд ла нороаделор моштенирѫ. Пентрȣ ка съ пъ
зѣскъ дирептъциле лȣи, ши лѣџѣ лȣи вор чер
чета. Слава

Кⷶ, ЕI. Аллилȣїа. РЕ

а [М]ъртȣрисицивъ Домнȣлȣи, кѫчи е бȣн къ
в ꙟвѣк мила лȣи. Чине ва гръи пȣ
терничїиле Домнȣлȣи, аȣзите ва фаче то
г ате лаȣделе лȣи? Ферициц чеѧ че
пъзеск жȣдеката ши фак дирептате,
д ꙟтоатъ врѣмѣ. Адȣци аминте де нои Доа
мне ꙟтрȣ бȣнъ врѣрѣ народȣлȣи тъȣ, сокотѣ
е ще пре нои ꙟтрȣ мѫнтȣирѣ та. Ка съ ве
дем ꙟтрȣ бȣнътатѣ алешилор тъи, ка съне
веселим ꙟтрȣ веселїѧ лимбїи тале, ка съне лъ
ѕ ȣдъм кȣ моштенирѣ та. Грешитам кȣ пъ
ринцїи ноштри, нелеџюитам фъкȣтам стрѫмбъ
з тате. Пъринцїи ноштри ꙟ Егѵпет наȣ при
чепȣт минȣниле тале, нȣшаȣ адȣсь аминте де
и мȣлцимѣ милеи тале. Ши амърѫръ сȣин
ѳ дȣсе ла марѣ рошїе. Ши мѫнтȣи пре дѫн
шїи пентрȣ нȣмеле лȣи, ка съ кȣноаскъ пȣтер
і ничїѧ лȣи. Ши чертъ пре марѣ рошїе, ши
секъ ши повъцȣи пре дѫншїи ꙟбезнъ, ка ꙟпȣстїе.
аі Ши мѫнтȣи пре дѫншїи ден мѫна челȣѧ че ȣ
раще, ши мѫнтȣи пре ей ден мѫна връжмашилор.
ві лор. Акопери апа пре чеи че некъжїѧ пре
ей, ȣнȣл дентрȣ дѫншїи наȣ ръмас.
гі Ши кредзȣръ кȣвѫнтȣл лȣи, ши кѫн
ді таръ лаȣда лȣи. Сѫргȣиръ,
ȣитаръ лȣкрȣриле лȣи, нȣ ꙟгъдȣиръ сфатȣл
еі лȣи. Ши пофтиръ пофтъ ꙟпȣстїе, ши
испитиръ пре Дмнезеȣ ꙟлокь фъръ де апъ.
ѕі Ши дѣде лор черерѣ лор, тримисе сацїȣ ла
зі сȣфлетеле лор. Ши скѫрбиръ пре Моѵси ꙟ
табъръ, пре Аарон пре сфѫнтȣл Домнȣлȣи.
иі Съ дешкисе пъмѫнтȣл ши ꙟгици пре Дадан,
ши акопери престе адȣнарѣ лȣи Авирон.

Biblia 1688, pag. 416, col. I

31. Puse ploile lor grindină; foc arzînd în pămîntul lor.

32. Şi lovi viile lor, şi smochinii lor, şi zdrobi tot lemnul hotarului lor.

33. Zise, şi veni lăcustă şi omidă cărora nu era număr.

34. Şi mîncă toată iarba în pămîntul lor, şi mîncă toată roada pămîntului lor.

35. Şi lovi tot dentîiu născutul în pămîntul lor, începătura a toată osteneala lor.

36. Şi-i scoase pre ei cu argint şi cu aur, şi nu era întru neamurile lor cel ce bolêşte.

37. Veseli-se Eghipetul întru ieşirea lor, căci căzu frica lor preste ei.

38. Întinse nor spre acoperirea lor, şi foc ca să luminêze lor noaptea.

39. Cerşură şi veniră cîrstei; şi cu pîinea ceriului săturară pre ei.

40. Rupse piatra, şi curseră ape, mêrseră întru rîuri fără ape.

41. Căci îşi aduse aminte de cuvîntul cel sfînt al lui, cel către Avraam, robul lui.

42. Şi scoase norodul lui cu bucurie, şi pre cei aleş ai lui cu veselie.

43. Şi le dêde lor ţările limbilor, şi osteneala noroadelor moştenire.

44. Pentru ca să păzască direptăţile lui, şi lêgea lui vor cerceta. Slava.

CATHISMA 15. Alliluia. 105

1. Mărturisiţi-vă Domnului, căci e bun, căci în veac mila lui.

2. Cine va grăi puterniciile Domnului, auzite va face toate laudele lui?

3. Fericiţi ceia ce păzesc judecata şi fac direptate în toată vrêmea.

4. Adu-ţi aminte de noi, Doamne, întru bunăvrêrea norodului tău, socotêşte pre noi întru mîntuirea ta.

5. Ca să vedem întru bunătatea aleşilor tăi, ca să ne veselim întru veseliia limbii tale, ca să ne lăudăm cu moştnenirea ta.

6. Greşit-am cu părinţii noştri, nelegiuit-am, făcut-am strîmbătate.

7. Părinţii noştri în Eghipet n-au priceput minunile tale, nu ş-au adus aminte de mulţimea milei tale. [8] Şi amărîră suindu-se la Marea Roşie.

8. [9] Şi mîntui pre dînşii pentru numele lui, ca să cunoască puterniciia lui.

9. [10] Şi certă pre Marea Roşie, şi secă, şi povăţui pre dînşii în beznă ca în pustie.

10. [11] Şi mîntui pre dînşii den mîna celuia ce uraşte, şi mîntui pre ei den mîna vrăjmaşilor.

11. [12] Acoperi apa pre cei ce necăjiia pre ei, unul dentru dînşii n-au rămas.

12. [13] Şi crezură cuvîntul lui, şi cîntară lauda lui.

13. [14] Sîrguiră, uitară lucrurile lui, nu îngăduiră svatul lui.

14. [15] Şi poftiră poftă în pustiiu, şi ispitiră pre Dumnezeu în loc fără de apă.

15. [16] Şi dêde lor cêrerea lor, trimise saţiu la sufletele lor.

16. [17] Şi scîrbiră pre Moisi în tabără, pre Aaron, pre svîntul Domnului.

17. [18] Să deşchise pămîntul şi înghiţi pre Dathan, şi acoperi preste adunarea lui Aviron./

Ms. 45, f. 243^{v}

31. Puse ploile lor piatră; foc ardzător întru pămîntul lor.

32. Şi lovi viile lor, şi smochinii lor, şi zdrobi tot lemnul hotarului lor.

33. Zise, şi veni lăcustă şi cărăbuşi căruia nu era număr.

34. Şi mîncă toată iarba întru pămîntul lor, şi mîncă toată[5] roada pămîntului lor.

35. Şi lovi tot dentăi născutul întru pămîntul lor, începătura a toată osteneala lor.

36. Şi-i scoase pre ei cu argint şi cu aur, şi nu era întru neamurile lor cela ce bolêşte.

37. Veseli-să Eghiptul întru ieşirea lor, căce căzu frica lor preste ei.

38. Întinse nor spre acoperire lor, şi foc ca să luminêdze lor noaptea.

39. Cerşură şi veniră cîrstei, şi cu pîinea ceriului sătură pre ei.

40. Rumpse piatra, şi curseră ape, mêrseră întru fără de ape rîuri.

41. Căce pomeni cuvîntul cel sfînt al lui, cel cătră Avraam, robul lui.

42. Şi scoase nărodul lui cu bucurie, şi pre cei aleşi ai lui cu veselie.

43. Şi le dêde lor ţări a limbilor, şi osteneală a năroadelor moştenire.

44. Pentru ca să păzască dreptăţile lui, şi lêgea lui vor cerceta. Alliluia. Slava[6].

CATHISMA 14[1]. Alliluia. 105

1. Mărturisiţi-vă Domnului, căce ii bun, căce în vac mila lui.

2. Cine va grăi puterniciile Domnului, auzite va face toate laudele lui?

3. Fericiţi ceia ce păzesc judeţul şi fac dreptate întru toată vrêmea.

4. Pomenêşte noao, Doamne, întru bună vrêrea nărodului tău, socotêşte pre noi întru mîntuitoriul tău.

5. Ca să vedem întru bunătatea aleşilor tăi, ca să ne veselim întru veseliia limbei tale, ca să ne lăudăm cu moştnenirea ta.

6. Greşit-am cu părinţii noştri, fărălegiuit-am, strîmbat-am.

7. Părinţii noştri în Eghipt n-au priceput minunile tale, nu ş-au adus aminte de mulţimea milei tale. [8] Şi amărîră suindu-să întru Maarea Roşie.

8. [9] Şi mîntui pre înşi pentru numele lui, ca să cunoască puterniciia lui.

9. [10] Şi certă Maarea Roşie, şi secă, şi povăţui pre înşi întru fărăfund ca în pustiiu.

10. [11] Şi mîntui pre ei den mîna vrăjmaşilor, şi-i mîntui pre înşii den mîna celuia ce uraşte.

11. [12] Acoperi apă pre ceia ci năcăjiia pre ei, unul dentru înşii n-au rămas.

12. [13] Şi crezură cuvîntului lui, şi cîntară lauda lui.

13. [14] Sîrguiră, uitară lucrurile lui, nu îngăduiră sfatul lui.

14. [15] Şi poftiră poftă în pustiiu, şi ispitiră pre Dumnedzău întru fără de apă.

15. [16] Şi dêde lor cêrerea lor, trimise saţiul la sufletile lor.

16. [17] Şi scîrbiră pre Moisi întru tabără, pre Aaron, pre sfîntul Domnului.

17. [18]. Dăşchise pămîntul şi înghiţi pre Dathan, şi acoperi preste adunarea Aviron.

Ms. 4389, f. 288^{r}–288^{v}

31. [32] Puse ploile lor grindină; foc pîrjolind în ţara lor.

32. [33] Şi bătu viile lor, şi zmochinii lor, şi fărîmă tot copaciul hotarălor lor.

33. [34] Zise, şi veniră lăcuste şi omide care n-avea număr.

34. [35] Şi mîncară toată iarba în ţara lor, şi mîncară toată roada pămîntului lor.

35. [36] Şi răni tot cel dentîi născut în ţara lor, pîrga[3] a toată osteninţa lor.

36. [37] Şi-i scoase cu aur şi cu argint, şi nu era în seminţiia lor bolnav.

37. [38] Veseli-se Eghipetul în ieşirea lor, că căzu frica lor pre dînşii.

38. [39] Întinse lor nor în acoperemînt, şi foc ca să le luminêze noaptea.

39. [40] Cerură şi veniră cîrstei, şi-i sătură de pîine cerească.

40. [41] Dăsfăcu piiatra, şi curseră ape, curseră rîure în cêle fără de apă.

41. [42] Că-şi aduse aminte de cuvîntul său cel sfînt, care (au vrut) cătră Avraam, robul său.

42. [43] Şi scoase nărodul său în bucurie, şi pre cei aleşi ai săi în veselie.

43. [44] Şi dêde lor ţările limbilor, şi moştinară ostenêlele năroadelor.

44. [45] Ca să păzească direptăţile lui şi să cêrce lêgea lui. Slava.

Şădêrea 15. Alliluia. 105

1. Mărturisi-ţi-vă Domnului, că-i bun, că-i în vêci mila lui.

2. Cine va grăi puterile Domnului, face-va să fie auzite toate laudele lui?

3. Ferice de ceia ce păzesc judecata şi fac direptate în toată vrêmea.

4. Ado-ţi aminte de noi, Doamne, întru voirea cea bună a nărodului// tău, cercetează-ne cu mîntuirea ta.

5. Ca să vedem întru bunătate pre cei aleşi ai tăi, să se veselească în veseliia limbii tale; să te veseleşti în moştenirea ta.

6. Greşit-am cu părinţii noştri, făcut-am fărădelegiuire, făcut-am nedireptate.

7. Părinţii noştri în Eghipet n-au priceput minunile tale, nici şi-au adus aminte de mulţimea milei tale; şi amărîră[1] suind în Marea Roşie.

8. Şi-i mîntui pentru numele său, ca să spuie[2] putêrea sa.

9. Şi certă Marea Roşie, şi secă, şi-i povăţi pren fărăfund ca într-o pustie.

10. Şi-i mîntui den mîinile celor ce-i urîia, şi-i izbăvi den mîinile vrăjmaşilor.

11. Acoperi apa pre ceia ce-i supăra[3], şi niciunul dentr-înşii nu rămase.

12. Şi crezură cuvîntului lui, şi cîntară lauda lui.

13. Grăbiră de uitară lucrurile lui, nu răbdară[4] sfatul lui.

14. Şi poftiră poftă în pustie, şi ispitiră <pre> Dumnezeu în cea fără de apă.

15. Şi dêde lor cêrerea lor, trimêse săturare în sufletele lor.

16. Şi mîniiară pre Moisi în tabără, şi pre Aaron, sfîntul Domnului.

17. Dăşchise-se pămîntul şi înghiţi pre Dathan, şi pre Aviron îl acoperi în adunare.

Versiunea modernă

31. Pe pămîntul lor au venit ploi cu grindină şi foc arzător.

32. Şi pustii viile lor şi smochinii, sfărîmînd toţi pomii de pe întinderea ţării.

33. Şi a venit lăcustă şi omidă fără număr,

34. Care au ros toată iarba pămîntului şi tot rodul.

35. Şi a ucis pe toţi întîi născuţii din floarea neamului lor.

36. Şi a scos pe ei teferi cu argint şi cu aur şi nimeni din seminţiile lor n-a rămas.

37. Iar Egiptul s-a bucurat de ieşirea lor că-i cuprinse frica de ei.

38. Şi i-a acoperit el cu nori şi ziua le-a luminat cu foc.

39. Au cerut prepeliţe şi au venit şi cu pîine cerească şi i-a săturat.

40. A despicat stîncile şi au curs ape în pămîntul acela uscat.

41. Că şi-a adus aminte de făgăduinţa ce a făcut-o robului său, Abraham.

42. Şi a scos poporul său, pe cei aleşi ai săi, care s-au bucurat.

43. Şi le-a dat lor ţările neamurilor, moştenirea ostenelilor popoarelor.

44. Ca să păzească dreptatea lui şi legea lui să ţină.

Psalmul 105. Aliluia

1. Lăudaţi pe Domnul că este bun şi dragostea lui este veşnică.

2. Cine va povesti faptele sale mari? Cine îl va putea lăuda pe măsură?

3. Fericiţi cei ce păzesc judecata şi fac dreptate în toată vremea.

4. Adu-ţi aminte de noi, Doamne, întru bunăvoinţa ta faţă de poporul tău. Pe calea mîntuirii noastre, cercetează-ne!

5. Ca să vedem fericirea aleşilor tăi, bucuroşi de bucuria poporului tău, şi să ne lăudăm cu moştenirea ta.

6. Am păcătuit cu părinţii noştri, am trăit în nelegiuiri şi nedreptate am făcut.

7. Strămoşii noştri în Egipt n-au înţeles minunile tale, au uitat mulţimea dragostei tale şi s-au supărat cînd i-ai călăuzit la Marea Roşie.

8. Dar pentru numele său i-a mîntuit ca să fie cunoscută puterea lui.

9. El a certat Marea Roşie şi a secat-o cînd i-a însoţit din adîncul mării ca prin pustie.

10. Şi i-a scăpat pe ei din mîna celor ce-i urau, din mîna vrăjmaşului.

11. Şi a acoperit apa pe asupritori, nici unul din ei n-a rămas.

12. Şi au crezut în cuvintele lui şi i-au cîntat laude.

13. Dar au uitat faptele lui foarte repede şi poveţile lui nu le-au mai ascultat.

14. În pustie, în loc fără apă, au fost cuprinşi de mare poftă şi au ispitit pe Dumnezeu.

15. El le-a împlinit cererea, i-a săturat pînă s-au îmbolnăvit de friguri.

16. În tabără, mîncaţi de invidie, l-au mîniat pe Moise şi pe Aaron, alesul Domnului.

17. Dar s-a deschis deodată pămîntul şi a înghiţit pe Datan şi împreună cu el toată adunarea lui Abiron.

Biblia 1688, pag. 416, col. II

18. [19] Şi să aţîţă[α] foc întru adunarea lor, pară au mistuit pre păcă-toşi.
19. [20] Şi au făcut viţel în Horiv, şi să închinară la cel cioplit.

20. [21] Şi schimbară mărirea lui, întru asemănare de viţel ce mănîncă iarbă.
21. [22]. Şi uitară pre Dumnezeu, cel ce mîntuiêşte pre dînşii, pre cela ce au făcut mari în Eghipet.

22. Minunate în pămîntul lui Ham, înfricoşate la Marea Roşie.

23. Şi zise ca să-i piarză de tot pre dînşii, de nu ar fi stătut Moisi, cel ales al lui, întru zdrobire înaintea lui, [24] Ca să întoarcă mîniia lui, ca să nu-i piarză de tot pre ei.

24. [25] Şi defăimară pămînt pohtit; nu crezură cuvîntul lui.

25. Şi răpştiră în sălaşele lor, nu ascultară glasul Domnului.

26. Şi rădică[α] mîna lui preste dînşii, ca să-i surpe pre ei în pustiiu.

27. Şi ca să le oboară sămînţa lor întru limbi, şi să-i rîsipască pre dînşii pren ţări.
28. Şi să lipiră de Veelfegor, şi mîncară jîrtvele morţilor.

29. Şi-l întărîtară pre el întru tocmêlele lor, şi să înmulţi întru dînşii căděrea.
30. Şi stătu Finees, şi izbîndi, şi încetă rana.

31. Şi să socoti lui întru direptate, în neam şi în neam pînă în veac.
32. Şi-l mîniară pre el la apa pricei, şi să dosădi Moisi pentru ei.

33. Că amărîră duhul lui. [33] Şi usebi cu buzele lui,

34. N-au pierdut de tot limbile carele au zis Domnul lor.

35. [34] Şi să amestecară întru limbi, şi învăţară faptele lor.

36. Şi slujiră celor cioplite ale lor, şi li se făcu lor întru piêdecă.

37. [35] Şi jîrtvuiră pre fiii lor şi pre fêtele lor dracilor.

38. [36] Şi vărsară sînge nevinovat, sîngele fiilor lor şi al fêtelor, cărora au jîrtvuit cioplitelor lui Hanaan. [37] Şi să omorî cu ucidere pămîntul întru sînge.
39. Şi să spurcă cu faptele lor, şi curviră cu tocmêlele lor.

40. [38] Şi să urgisi cu mînie Domnul preste norodul lui, şi urî moşnenirea lui.
41. [39] Şi-i dêde pre dînşii în mînile vrăjmaşilor, şi stăpîniră pre ei ceia ce urîia pre dînşii.
42. [40] Şi necăjiră pre ei vrăjmaşii lor, şi să smeriră supt mînile lor.
43. De multe ori au mîntuit pre dînşii. [41] Iară ei l-au amărît pre el cu svatul lor, şi s-au smerit cu fărădelegile lor.

44. [42] Şi văzu Domnul cînd să năcăjiia ei, cînd el auzi rugăciunea lor.
45. [43] Şi-ş aduse aminte de făgăduinţa lui, şi să căi după mulţimea milei lui.
46. [44] Şi-i dêde pre ei la mile înaintea tuturor cărora au robit pre dînşii.
47. [45] Mîntuiêşte-ne pre noi, Doamne Dumnezeul nostru, şi ne adună pre noi den limbi. [46] Ca să ne mărturisim numelui tău celui svînt, ca să ne fălim întru lauda ta.

48. [47] Binecuvîntat Domnul Dumnezeul lui Israil, den veac şi pînă în veac. Şi va grăi tot norodul: Facă-se, facă-se. Slava./

Ms. 45, f. 243 v–244 r

18. [19] Şi să aţîţă[α] foc întru adunarea lor, pară au mistuit pre păcătoşi.

19. [20] Şi au făcut viţăl în Horiv, şi să închinară la cel cioplit.

20. [21] Şi primenîră mărirea lui întru asămănare de viţăl mîncînd iarbă.

21. [22] Şi uitară pre Dumnedzău, cela ce mîntuiêşte pre înşi[2], pre cela ce au făcut mari în Eghipt.

22. Minunate în pămîntul Ham, straşnice la Maarea Roşie.

23. Şi dzise ca să-i piardză de tot pre înşi, dă nu Moisi, cel ales a! lui, stătu întru perire înaintea lui, [24] Ca să întoarcă mîniia lui, ca să nu-i piardză de tot pre ei.

24. Şi dăfăimară pămînt poftit. [25] Nu crezură cuvîntului lui.

25. Şi răpştiră întru sălaşile lor, nu ascultară glasul Domnului.

26. Şi rădică[α] mîna lui preste înşii, ca să-i oboa-re pre ei în pustiiu,

27. Şi ca să le oboară sămînţa lor în// tru limbi, şi să-i răşchire pre înşii întru ţări.

28. Şi să lipiră de Velfegor, şi mîncară jirtvele mor-ţilor.

29. Şi-l întărîtară pre el întru tocmêlele lor, şi să înmulţi întru înşii cădêrea.

30. Şi stătu[3] Finees, şi izbîndi, şi încetă zdrobirea.

31. Şi să socoti lui întru dreptate, întru neam de neam pănă la vac.

32. Şi-l mîniară pre el la apa prigoanei, şi fu în rău Moisi pentru ei.

33. Căce amărîră duhul lui. [33] Şi usăbi cu bu-dzele lui;

34. N-au pierdut de tot limbile carele au dzis Domnul lor.

35. [34] Şi să amestecară întru limbi, şi învăţară faptele lor.

36. Şi slujiră cioplitelor lor, şi li să făcu lor întru piêdică.

37. [35] Şi jirtvuiră pre fiii lor şi pre fêtele lor dracilor.

38. [36] Şi vărsară sînge nevinovat, sînge a fiilor lor şi a fêtelor, cărora au jirtvuit cioplitelor lui Hanaan. [37] Şi să omorîră cu ucidere pămîntul întru sînge.

39. Şi să spurcă cu faptele lor, şi curviră cu tocmêlele lor.

40. [38] Şi să urgisi cu mînie Domnul preste nărodul lui, şi urî[4] moştenirea lui.

41. [39] Şi-i dêde pre înşi la mîinele nepriêtenilor, şi domniră lor ceia ce urîia pre înşi.

42. [40] Şi năcăjiră pre ei vrăjmaşii lor, şi să smeriră supt mîinele lor.

43. De multe ori au mîntuit pre înşii. [41] Iară ei l-au amărît pre el cu sfatul lor, şi s-au smerit cu fărădălegile lor.

44. [42] Şi văzu Domnul cînd să năcăjiia ei, cînd el audzi rugăciunea lor.

45. [43] Şi-şi aduse aminte de făgăduinţa lui, şi să căi după mulţimea milei lui.

46. [44] Şi-i dêde pre ei la îndurări înaintea tutu-ror cărora au robit pre înşi.

47. [45] Mîntuiêşte-ne pre noi, Doamne Dumnedzăul nostru, şi ne adună pre noi dentru limbi. [46] Ca să ne mărturisim numelui tău celui sfînt, ca să ne fălim întru lauda ta.

48. [47] Binecuvîntat Domnul Dumnedzăul Israil, den vac şi pănă în vac. Şi va grăi tot nărodul: Facă-să, facă-să. Slava[5].

Ms. 4389, f. 288 v

18. Şi se atîţă[α] foc în adunarea lor, arse văpaia pre cei păcătoşi.

19. Şi făcură viţel în Horiv, şi se închinară celui cioplit.

20. Şi schimbară slava lui în asămînarea viţelului celui ce mănîncă iarbă.

21. Şi uitară pre Dumnezeu, cela ce-i mîntuiêşte, care au făcut măriri în Eghipet.

22. Minuni în pămîntul lui Ham, cêle înfricoşate în Marea Roşie.

23. Şi zise să-i piarză, de n-ară fi stătut Moisi, alesul lui, întru sfărîmare înaintea lui, [24] Să întoarcă urgiia lui, ca să nu-i piiarză.

24. Şi urgisiră ţara cea dragă[5]. Nu crezură cuvîntului lui.

25. Şi răpştiia în sălaşăle lor, nu ascultară glasul Domnului.

26. Şi rădică[α] mîna sa asupra lor, ca să-i prăpă-dească[6] în pustie.

27. Şi să doboară seminţiia lor în limbi, şi să-i rîsipească pren ţări.

28. Şi se părtăşiră[7] în Elfegor, şi mîncară jărtvele celor morţi.

29. Şi-l întărîtară în tocmêlele lor, şi se înmulţi într-înşii cădêrea.

30. Şi stătu Finess, şi-l milostivi, şi se opri periciunea.

31. Şi se socoti lui în direptate, în neam şi în neam pînă în veac.

32. Şi-l mîniiară la apa pricirei, şi fu Moisi în răotate pentru dînşii.

33. Căci amărîră duhul lui, şi usebi cu buzele sale.

34. N-au pierdut limbile care au zis lor Domnul.

35. Şi se amestecară cu limbile, şi se dăprinseră lucrurilor lor.

36. Şi lucrară[8] ciopliţilor lor, şi fu lor în zmin-teală.

37. Şi junghiiară pre feciorii lor şi pre fêtele lor dracilor.

38. Şi vărsară sînge nevinovat, sîngele feciorilor şi al fêtelor lor, carii junghiiară cioplitilor Hanaanului. [39] Şi fu ţara lor ucisă cu sînge.

39. Şi să spurcă în faptele lor, şi curviră în tocmêlele lor.

40. Şi se mînie Domnul cu urgie pre nărodul său, şi urî moşiia sa.

41. Şi-i dêde în mîinile vrăjmaşilor, şi-i stăpîniră ceia ce-i urîia.

42. Şi-i năcăjiră vrăjmaşii lor, şi se smeriră supt mîinile lor.

43. De multe ori i-au izbăvit, iară ei l-au mîniiat cu sfatul lor, şi se-au smerit în fărădelegile lor.

44. Şi văzu Domnul cînd se năcăjiia ei, cînd ascultă rugăciunea lor.

45. Şi-şi aduse aminte dê făgăduinţa sa, şi se căi după mulţimea milei sale.

46. Şi-i dêde întru îndurări[9] înaintea tuturor celor ce-i robise.

47. Mîntuiêşte-ne, Doamne Dumnezeul nostru, şi ne strînge de pren limbi, să ne mărturisim numelui tău celui sfînt, (şi) să ne lăudăm în lauda ta.

48. Bine-i cuvîntat Domnul Dumnezeul lui Israil, den veac şi pînă în veac. Şi ză zică toţi oamenii: Să fie, să fie. Slava.

Versiunea modernă

18. Şi s-a aprins un foc în mijlocul lor şi văpaia a ars pe păcătoşi.

19. În Horeb şi-au făcut dintr-un viţel idol, căruia i s-au închinat.

20. Şi au schimbat slava lui Dumnezeu, asemănîndu-l cu un viţel care paşte iarbă.

21. Şi au uitat pe Dumnezeu, cel ce i-a izbăvit, cel ce a făcut lucruri mari în Egipt,

22. Lucruri minunate în ţara lui Ham şi înfricoşătoare în Marea Roşie.

23. Şi a zis că-i va pierde pe dînşii. Şi i-ar fi pierdut, dacă Moise, alesul lui, n-ar fi stat înaintea feţei lui, ca să-l întoarcă din hotărîrea lui luată în mînie.

24. Dar ei au defăimat pămîntul cel dorit şi n-au crezut în cuvîntul lui Dumnezeu.

25. În corturile lor au cîrtit, n-au vrut să asculte glasul Domnului.

26. Şi a ridicat mîna sa asupra lor ca să-i doboare pe ei, acolo, în pustie.

27. Să stingă seminţa lor în neamuri şi să-i risipească pretutindenea.

28. Ei au jertfit lui Baal-Peor şi au mîncat jertfele morţilor.

29. Cu faptele lor l-au întărîtat pe Domnul şi aşa au murit mulţi dintre ei.

30. S-a ridicat Finees la judecată şi îmblînzindu-i pacostea a încetat.

31. Şi Domnul i-a socotit aceasta din neam în neam pînă în veac.

32. De asemenea l-au mîniat pe el la apa Meriba, unde Moise a suferit pentru ei,

33. Că au amărît duhul lui şi el a grăit nesocotit cu buzele lui.

34. N-au nimicit neamurile aşa cum le spusese Domnul,

35. Ci s-au amestecat cu acestea şi au deprins obiceile lor.

36. Şi au slujit idolilor lor şi s-au smintit.

37. Pe fiii şi pe fiicele lor le-au jertfit chipurilor cioplite.

38. Şi au vărsat sînge nevinovat, sîngele copiilor lor, pe care i-au jertfit în Canaan de s-a spurcat pămîntul de sînge.

39. Şi s-au pîngărit cu faptele lor şi s-au desfrînat.

40. Iar Domnul s-a aprins de mînie împotriva poporului său şi a urît moştenirea sa.

41. Şi i-a dat în mîinile păginilor şi aceştia i-au stăpînit pe ei cu ură.

42. Şi i-au asuprit vrăjmaşii şi i-au smerit sub mîinile lor.

43. De multe ori Domnul i-a scăpat din nevoi, dar ei, răsculîndu-se, s-au afundat mai tare în fărădelegile lor.

44. Iar Domnul i-a văzut cum se chinuiau, a auzit rugăciunea lor.

45. Şi iarăşi şi-a amintit de cele făgăduite în legămînt. Şi s-a căit în mulţimea milei sale.

46. Şi le-a dat să capete milă de la cei ce i-au robit.

47. Izbăveşte-ne, Doamne, Dumnezeul nostru, adună-ne din risipire ca să lăudăm numele cel sfînt al tău şi să ne fălim cu lauda ta.

48. Binecuvîntat este Domnul Dumnezeul lui Israel din veac şi pînă în veac; tot poporul să zică: Amin. Amin.

Biblia 1688, pag. 417, col. I

Alliluia. 106

1. Mărturisiţi-vă Domnului, căci e bun, căci e în veac mila lui.

2. Zică cei mîntuiţi de Domnul, pre carii au mîntuit den mîna vrăjmaşului,
3. Şi den ţări au adunat pre dînşii. [3] De la răsărituri, şi apusuri, şi crivăţ, şi mare.

4. Rătăcîră în pustiiul cel fără apă, calea cetăţii lăcaşului n-au aflat.
5. Flămînzind şi însetînd, sufletul lor întru dînşii să săvîrşiia.

6. Şi strigară către Domnul, năcăjindu-se ei, şi den nevoile lor mîntui pre ei.
7. Şi povăţă[α] pre ei la cale direaptă, ca să meargă[1] la cetate de lăcaş.
8. Mărturisască-se Domnului milele lui, şi minunele lui fiilor oamenilor.
9. Căci au săturat suflet deşert, şi suflet flămînd împlú de bunătăţi.
10. Pre cei ce şedea întru întunêrec şi în umbra morţii, legaţi cu sărăcie şi cu fier.

11. Căce au amărît cuvintele lui Dumnezău, şi sfatul Celui Nalt întărîtară.
12. Şi să smeri întru ostenêle inimile lor; slăbiră, şi nu era cine ajuta.

13. Şi strigară către Domnul, cînd să necăjiia ei, şi den nevoile lor mîntui pre dînşii.
14. Şi-i scoase pre ei dentru întunêrec şi umbra morţii, şi legăturile lor au rumtu.
15. Mărturisască-se Domnului milele lui, şi minunile lui fiilor oamenilor.

16. Căce au sfărîmat porţi de aramă, şi zăvoară de fier frînse.

17. Îi sprejini pre dînşii den calea fărădelegii lor, că pentru păcatele lor s-au smerit.
18. Toată mîncarea urî sufletul lor, şi să apropiară pînă la porţile morţii.
19. Şi strigară către Domnul, cînd să necăjiia ei, şi den nevoile lor mîntui pre ei.
20. Trimise cuvîntul lui, şi vindecă pre ei dentru stricăciunile lor.

21. Mărturisască-se Domnului milele lui, şi minunile lui fiilor oamenilor.

22. Şi jîrtvuiască lui jîrtvă de laudă, şi vestească faptele lui cu bucurie.
23. Cei ce să pogoară la mare cu vase, făcînd lucrare în ape multe.

24. Aceştea au văzut faptele Domnului şi minunile lui întru adîncu.
25. Zise, şi stătu duh de vifor, şi să înălţară valurile ei.

26. Suie-să pînă la ceriuri, şi să pogoară pînă la cêle fără funduri, sufletul lor întru răutăţi să topiia.

27. Turburară-să, clătiră-să ca cel ce să îmbată, şi toată învăţătura lor să cufundă[α].
28. Şi strigară către Domnul, cînd să necăjiia ei, şi den nevoile lor scoase-i pre dînşii.
29. Şi porunci vihorului, şi stătu spre abur, şi încetară valurile ei.

30. Şi să veselîră căce s-au aşăzat, şi povăţui pre dînşii la limanul voii lor.
31. Mărturisască-se Domnului milele lui, şi minunile lui fiilor oamenilor.

32. Înalţe-l pre dînsul întru/ adunarea norodului, şi întru şedêrea bătrînilor laude-l pre el.

Ms. 45, f. 244 r

Aliluia. 106

1. Mărturisiți-vă Domnului, căce ii bun, căce în vac mila lui.
2. Dzică cei mîntuiți de Domnul, pre carii au mîntuit den mîna vrăjmașului.
3. Și dentru țări ai adunat pre înși. [3] De la răsărituri, și apusuri, și crivăț, și maarea.
4. Rătăciră întru pustiiul fără apă, calea cetății lăcașului n-au aflat.
5. Flămîndzind și însătînd, sufletul lor întru înșii să sfîrși.
6. Și strigară cătră Domnul, năcăjindu-să ei, și den nevoile lor mîntui pre ei.
7. Și poveți pre ei la cale dreaptă, ca să margă la cetate de lăcaș.
8. Mărturisască-să Domnului milele lui, și minunile lui fiilor oamenilor.
9. Căçe au săturat suflet dășert, și suflet flămînd împlu de bunătăți.
10. Pre ceia ce ședea în întunêrec și umbra morții, legați cu sărăcie și cu fier.
11. Căce au amărît cuvintele lui Dumnedzău, și sfatul Celui Prea Înalt întărîtară.
12. Și să smeri întru ostenêle inima lor: slăbiră, și nu era cine ajuta.
13. Și strigară cătră Domnul, cînd să năcăjiia ei, și den nevoile lor mîntui pre înșii.
14. Și-i scoase pre ei den întunêrec și umbra morții, și legăturile lor au rumpt.
15. Mărturisască-să Domnului milele lui, și minunile lui fiilor oamenilor.
16. Căce au sfărîmat porți de aramă, și zăvoară de fier frînse.
17. Sprăjini-i pre înși dentru calea fărădălegii lor, că pentru fărădălegile lor s-au smerit.
18. Toată mîncarea urî sufletul lor, și apropiară pănă la porțile morții.
19. Și strigară cătră Domnul, cînd să năcăjiia ei, și den nevoile lor mîntui pre ei.
20. Trimise cuvîntul lui, și vindecă pre ei, și mîntui pre ei dentru peririle lor.
21. Mărturisască-să Domnului milele lui, și minunele lui fiilor oamenilor.
22. Și jirtvuiască lui jirtvă de mîntuire, și vestească faptele lui cu bucurie.
23. Ceia ce pogoară la maare cu vase, făcînd lucrare întru ape multe.
24. Aceștea au văzut faptele Domnului și minunile lui întru adînc.
25. Zise, și stătu duh de vihor, și să înălțară valurile ei.
26. Suie-să pănă la ceruri, și să pogoară pănă la cêle fărădefunduri, sufletul lor întru răutăți să topiia.
27. Turburară-să, clătiră-să ca cel ci să îmbată, și toată învățătura lor să obicni[1].
28. Și strigară cătră Domnul, cînd să năcăjiia ei, și den nevoile lor scoase-i pre înși
29. Și porînci vivorului, și stătu spre abur, și încetară[2] valurile ei.
30. Și să veseliră căce s-au așezat, și povățui pre înșii la locul voiei lor.
31. Mărturisască-să Domnului milele lui, și minunile lui fiilor oamenilor.
32. Înalțe-l pre îns întru adunarea närodului, și întru ședêrea bătrînilor laude-l pre el.

Ms. 4389, f. 288 v–289 r

Aliluia. 106

1. Mărturisiți-vă Domnului, că-i bun, că în vêci mila lui.
2. Să zică cei mîntuiți de Domnul, carii i-au izbăvit den mîinile vrăjmașilor,
3. Și i-au strîns de pren țări. [3] De la răsărituri, și de la apusuri, de la miazănoapte, și de la mare.
4. Rătăcit-au în pustie fără de apă, calea cetății lăcașului n-au aflat.
5. Flămînzind și însetoșînd, se sfîrși sufletul lor într-înșii.
6. Și strigară cătră Domnul, cînd se năcăjiia, și i-au izbăvit den nevoile lor.
7. Și-i povăți pre calea cea direaptă, să între în cetatea lăcașului.
8. Să se mărturisească Domnului milele lui, și minunile lui fiilor omenești.
9. Că au săturat sufletul cel dășărt, și sufletul cel flămînd l-au umplut de bunătăți.
10. Pre ceia ce șădea în tunêrec și în umbra morții, pre cei obădați cu sărăcie și cu fier.
11. Căci au amărît cuvintele lui Dumnezeu, și au risipit sfatul Celui de Sus.
12. Umilitu-se-au în ostenêle inima lor; slăbiră, și nu fu cine să le ajute.
13. Și strigară cătră [Domnul][1], cînd pățiia năcaz, și-i mîntui den nevoile lor.
14. Și-i scoase den tunêrec și den umbra// morții, și rumpse legăturile lor.
15. Să se mărturisească Domnului milele lui, și minunile lui fiilor omenești.
16. Că au sfărîmat poarta cea de aramă, și au frînt verigile cêle de fier.
17. Luatu-i-au den calea fărădelegii lor, că pentru fărădelegile lor se-au smerit.
18. De toată mîncarea se-au scîrbit sufletul lor, și se-au apropiiat pînă la porțile morților.
19. Și strigară cătră Domnul, cînd pățiia ei năcaz, și i-au mîntuit den nevoile lor.
20. Trimêse cuvîntul său, și-i vindecă, și-i izbăvi den putreziciunile lor.
21. Să se mărturisească Domnului milele lui, și minunile lui fiilor omenești.
22. Și să junghe lui junghiêrea laudei, și să povestească lucrurile lui în bucurie.
23. Ceia ce se pogoară în mare în corăbii, ceia ce fac lucrure în apele cêle multe.
24. Aceia văzură lucrurile Domnului și minunile lui în adînc.
25. Zise, și stătu duhul cela cu vihor, și se înălțară valurile lui.
26. Suiê-se pînă la ceriure, și se pogorîia[2] pînă la fărăfunduri, sufletele lor în răoțăți se topiia.
27. Turburară-se și se clătiră ca cel beat, și toată înțelepciunea lor fu înghițită.
28. Și strigară cătră Domnul, cînd pățiia năcaz, și-i scoase den nevoile lor.
29. Și porînci vihorului, și stătu în liniște, și tăcură valurile lui.
30. Și se veseliră căci tăcură, și-i povăți în liniștea[3] voirii sale.
31. Să se mărturisească Domnului milele lui, și minunile lui fiilor omenești.
32. Și să-l înalțe în bisêrica närodului, și să-l laude în scaunele celor bătrîni.

Versiunea modernă

Psalmul 106. Aliluia

1. Lăudați pe Domnul că este bun, că dragostea sa e veșnică!
2. Să spună cei izbăviți de Domnul și scăpați din mîna vrăjmașului.
3. Din țări multe i-a adunat pe ei, de la răsărit și de la apus, de la miazănoapte și de la miazăzi.
4. Ei rătăceau în pustie și singurătate fără să găsească cale spre o cetate.
5. Erau flămînzi și însetați. Sufletul într-înșii se sfîrșea.
6. Dar au strigat către Domnul în necazurile lor și Domnul i-a izbăvit din nevoi.
7. Și le-a arătat calea dreaptă ca să ajungă la cetatea de locuit.
8. Lăudat să fie Domnul pentru minunile pe care le-a făcut fiilor lui Adam.
9. Că a săturat suflete însetate și a umplut de bunătăți suflete flămînde.
10. Că ședeau în întuneric și în umbra morții, legați cu sărăcia și puși în fiare, fără nădejde de a vedea vreodată soarele.
11. Ei s-au răsculat împotriva Domnului, disprețuind poruncile lui.
12. El i-a învins, mîndria lor a fost sfărîmată; slăbiți se tîrau pe pămînt și nu era cine să le ajute.
13. Dar în necazul lor au strigat către Domnul,
14. Și el i-a scos din întuneric și din umbra morții și legăturile lor le-a rupt.
15. Lăudat să fie Domnul pentru dragostea lui, pentru minunile lui pe care le-a făcut fiilor lui Adam!
16. Că a sfărîmat porți de aramă și a frînt zăvoare de fier.
17. I-a ajutat să iasă din calea fărădelegii lor, căci pentru fărădelegile lor au fost pedepsiți.
18. Scîrbiți de orice mîncare s-au apropiat de porțile morții.
19. Dar au strigat către Domnul care i-a izbăvit din nevoia lor.
20. Domnul a trimis cuvîntul său care i-a vindecat și i-a scos din stricăciune.
21. Lăudat să fie Domnul pentru dragostea lui, pentru minunile lui pe care le-a făcut fiilor lui Adam!
22. Jertfă de laudă să-i jertfească, cu bucurie să povestească faptele lui.
23. Unii s-au pogorît la mare în corăbii, neguțători în ape multe.
24. Ei au văzut lucrurile Domnului și minunile lui în adînc.
25. El a poruncit și s-au pornit vînturi furtunoase și valurile mării s-au înălțat.
26. Se urcau pînă la cer și coborau în adîncuri, iar sufletul lor în primejdii încremenea.
27. Se clătinau ca oamenii beți, toată priceperea lor pierise.
28. Dar au strigat către Domnul care i-a izbăvit din nevoia lor.
29. A poruncit furtunii să se liniștească și valurile mării s-au potolit și au tăcut.
30. Și s-au veselit ei de liniște, și Domnul i-a povățuit spre limanul dorit.
31. Lăudat să fie Domnul pentru dragostea lui, pentru minunile lui pe care le-a făcut fiilor lui Adam!
32. Înălțați-l în adunarea credincioșilor, lăudați-l în sfatul bătrînilor.

Biblia 1688, pag. 417, col. II

33. Puse rîuri la pustiiu, şi cursorile apelor la sête.

34. Pămîntul roditoriu la sărătură, de răutatea celor ce lăcuiescu într-însul.

35. Pus-au pustiiul la iezere de apă, şi pămîntul fără de apă la cursori de ape.

36. Şi lăcui acolo flămînzind, şi au aşezat cetăţi de lăcuinţă.

37. Şi sămănară ţarine, şi răsădiră vii, şi au făcut roadă de naştere.

38. Şi-i blagoslovi pre ei, şi să înmulţiră foarte, şi dobitoacele lor nu le-au împuţinat.

39. Şi să împuţinară, şi căzură la rău de năcazul rêlelor şi durerii.

40. Răvărsatu-s-au ocară preste boiêrii lor, şi-i rătăci pre dînşii întru neumblată, şi nu cale.

41. Şi ajută săracului den sărăcie, şi puse ca oile neamul lui[2].

42. Vedea-vor direpţii şi să vor veseli, şi toată fărădelêgea va astupa gura ei.

43. Cine e înţelept, şi va păzi acêstea, şi va pricêpe milele Domnului. Slava.

Cîntare a psalmului lui David. 107

1. Gata e inima mea, Doamne, gata e inima mea; cînta-voiu şi voiu pevetui întru mărirea mea.

2. Scoală-te, slava mea, deştaptă-te, psaltire şi alăută, deşteptamă-voiu la mînecate.

3. Mărturisi-mă-voiu ţie întru noroade, Doamne, cînta-voiu ţie întru limbi.

4. Căce mare e de asupra ceriurilor mila ta, şi pînă la nori adevărul tău.

5. Înalţă-te preste ceriuri, Dumnezău, şi preste tot pămîntul mărirea ta, pentru ca să să izbăvească cei iubiţi ai tăi.

6. Mîntuiêşte cu direapta ta, şi mă ascultă. Dumnezău au grăit întru sfîntul lui:

7. «Înălţa-mă-voiu şi voiu împărţi Săchima, şi Valea Corturilor voiu măsura.

8. Al mieu iaste Galaad, şi al mieu iaste Manasi, şi Efraim sprejenire capului mieu,

9. Iuda împăratul mieu, Moav căldarea nădejdei mêle.

10. Preste Idumeea voiu pune încălţămintea mea, mie cei de alt neam să supuseră».

11. Cine mă va aduce la cetatea îngrădirii, au cine mă va povăţui pînă la Idumeea,

12. Au nu tu, Dumnezău, cela ce ne-ai lepădat pre noi, şi nu vei ieşi, Dumnezăule, întru puterile noastre?

13. Dă-ne noao ajutoriu den supărare, şi deşartă e mîntuirea omului.

14. Întru Dumnezău vom face putêre, şi acesta va defăima pre vrăjmaşii noştri.

La săvîrşit, psalmul lui David. 108

1. Dumnezău, lauda mea să nu o taci, căci gura păcătosului şi gura vicleanului asupra mea să deşchise.

2. Grăit-au împotriva mea cu limbă vicleană, şi cu cuvinte de urîciune m-au încungiurat, şi-m dêderă războiu în zadar.

3. În loc să mă iubească, mă pîrîia, şi eu mă rugam.

4. Şi puseră asupra mea rêle în loc de bune, şi ură/ în loc de îndrăgirea mea.

Ms. 45, f. 244 r–244 v

33. Puse rîuri spre pustiiu, şi cursorile apelor la sête.

34. Pămîntul roditor la sărătură, de răutatea celora ce lăcuiesc întru însul.

35. Puse// pustiiul la iezere de ape, şi pămînt fără de apă la cursori de ape.

36. Lăcui acolo flămîndzi, şi au aşezat cetăţi a lăcuinţei.

37. Şi sămănară ţarine, şi răsădiră vii, şi au făcut roadă dă naştere.

38. Şi-i blagoslovi pre ei, şi să înmulţiră foarte, şi dobitoacele lor nu le-au împuţinat.

39. Şi să împuţinară, şi căzură la rău de către năcazul rêlelor şi durerii.

40. Răvărsă-să ocară preste boiêrii lor, şi-i rătăci pre înşi în neîmblată, şi nu cale.

41. Şi ajută[α] mêserului den sărăcie, şi puse ca oile neamul lui[3].

42. Vedea-vor drepţii şi să vor veseli, şi toată fărădălêgea va astupa gura ei.

43. Cine-i înţelept, şi va păzi acêstea, şi va pricêpe milele Domnului. Slava[4].

Cîntare a psalmului[1] David. 107

1. Gata-i inima mea, Dumnedzău, gata-i inima mea; cînta-voi şi voi peveţi întru mărirea mea.

2. Scoală-te, mărirea mea[2], dăşteaptă-te, psaltire şi alăută, dăştepta-mă-voi la mînecat.

3. Mărturisi-mă-voi ţie întru năroade, Doamne, cînta-voi ţie întru limbi.

4. Căce mare de asupra ceriurilor mila ta, şi pănă la nori adevărul tău.

5. Înalţă-te preste ceriuri, Dumnedzău, şi preste tot pămîntul mărirea ta, pentru ca să să mîntuiască iubiţii tăi.

6. Mîntuiêşte cu dreapta ta, şi mă ascultă. Dumnedzău au grăit întru sfîntul lui:

7. «Înălţa-mă-voi şi voi împărţi Sichima, şi Valea Corturilor voi măsura.

8. Al mieu iaste Galaad, şi al mieu iaste Manasis, şi Efraim sprăjinire capului mieu,

9. Iuda împăratul mieu, Moav căldarea nădejdii mêle.

10. Preste Idumea voi pune încălţămintea mea, mie cei striini de fêl să supuseră».

11. Cine mă va aduce la cetatea îngrădirei, au cine mă va povăţui pănă la Idumea?

12. Au nu tu, Dumnedzău, cela ce ne-ai lăpădat pre noi, şi nu vei ieşi, Dumnedzău, întru puterile noastre?

13. Dă-ne noao ajutor den supărare, şi în dăşert mîntuirea omului.

14. Întru Dumnedzău vom face putêre, şi acesta va ticăloşi pre nepriêtenii noştri.

La săvîrşit, psalmu lui David. 108

1. Dumnedzău, lauda mea să nu o taci, căce gura păcătosului şi gură a vicleanului preste mine să dăşchise.

2. Grăit-au asupra mea cu limbă vicleană, şi cu cuvinte de urîciune m-au încungiurat, şi-mi dêderă războí în zădar.

3. Pentru a mă iubi, mă pîrîia, şi eu mă rugam.

4. Şi puseră asupra mea rêle pentru bune, şi ură pentru îndrăgirea mea.

Ms. 4389, f. 289 r

33. Pus-au rîure în pustie, şi în sête curări de ape.

34. Pămîntul cel adunător de roadă în sărătură, pentru răotatea celor ce lăcuiesc pre dînsul.

35. Pus-au pustiia în iezere de apă, şi pămîntul cel fără de apă în ieşiri de ape.

36. Şi sălăşui acolo pre cei flămînzi, şi aşăzară cetăţi de lăcuinţă.

37. Şi sămînară agrurile[4], şi sădiră vii, şi făcură roadă de naştere.

38. Şi bine-i cuvîntă, şi se înmulţiră foarte, şi dobitoacele lor nu le împuţină.

39. Şi se împuţinară, şi păţiră rău de năcazurile răotăţilor şi ale durerii.

40. Vărsă-se urgisire spre boiêrii lor, şi-i zminti pren fără de trêcere[5], iară nu pre cale.

41. Şi ajută[α] celui sărac den sărăcie, şi puse neamurile ca oile.

42. Vedea-vor cei direpţi şi se vor veseli, şi toată fărădelegiuirea va astupa gura sa.

43. Cine-i înţelept, şi va păzi acêstea, şi vor înţelêge milele Domnului. Slava.

[1] Cîntarea cîntecului lui David. 107

1. [2] Gata-i inima mea, Dumnezeule, gata-i inima mea; cînt şi voiu cînta în slava mea.

2. [3] Scoală-te, slava mea, scoală-te, cîntare şi lăută, scula-mă-voiu de-a mînecatele.

3. [4] Mărturisi-mă-voiu ţie, Doamne, întru nărod, cînta-voiu ţie în limbi.

4. [5] Căci mare iaste preste ceriure mila ta, şi adeverinţa ta pînă la nori.

5. [6] Înalţă-te preste ceriure, Dumnezeule, şi slava ta preste tot pămîntul, [7] Ca să se izbăvească cei dragi ai tăi.

6. Mîntuiêşte cu direapta ta, şi mă ascultă. [8] Dumnezeu au grăit în sfîntul său:

7. «Înălţa-mă-voiu şi voiu împărţi Sichimul, şi Valea Sălaşurilor[1] voiu măsura.

8. [9] Al mieu iaste Galaadul, şi al mieu iaste Manasiia, şi Efraim sprenjinirea capului mieu,

9. Iuda împăratul mieu, [10] Moav căldarea nădejdii mêle.

10. Pre Idumeea voiu pune încălţămintea mea. Plecatu-se-au mie cei de alt neam».

11. Cine mă va duce în cetatea îngrădirei[2]? Sau cine mă va povăţi pînă în Idumeea?

12. Au doară nu tu, Dumnezeule, cela ce ne-ai lepădat, şi (au) nu vei ieşi, Dumnezeule, în puterile noastre?

13. Dă noaoă ajutor în supărare, şi în dăşărt mîntuirea omenească.

14. De Dumnezeu vom face putêre, şi el va urgisi pre vrăjmaşii noştri.

[1] În sfîrşit, cîntecul lui David. 108

1. [2] Dumnezeul laudei mêle, nu tăcea, că se-au dăşchis asupra mea gura păcătosului şi gura înşălătoriului.

2. [3] Grăit-au asupra mea cu limbă înşălătoare, şi m-au ocolit cu cuvinte de înşălăciune, şi dêderă războiu cu mine în zadar.

3. [4] În loc de-a mă îndrăgi, mă mozaviriia, iară eu mă rugam.

4. [5] Şi puseră asupra mea cêle rêle pentru cêle bune, şi pentru îndrăgirea mea urîciune.

Versiunea modernă

33. Domnul poate preface rîurile în pămînt pustiu şi izvoarele de apă în pămînt însetat.

34. Şi pămîntul cel roditor în lut sărac, din pricina celor ce locuiesc acolo.

35. El a prefăcut pustiul în iezer de ape şi pămîntul uscat în izvoare de ape.

36. Pe cei flămînzi i-a aşezat acolo, şi au zidit cetate de locuit.

37. Au semănat ogoare, au sădit vii şi au strîns belşug de roade.

38. Şi i-a binecuvîntat pe ei şi s-au înmulţit foarte şi la vite au avut spor.

39. Şi cînd a fost împuţinat numărul lor, apăsaţi de necazuri şi durere,

40. A ruşinat pe căpeteniile lor şi i-a rătăcit în locuri neumblate şi fără de cale.

41. Dar pe săraci, i-a scos din sărăcie şi a lăsat să crească numărul lor ca oile de moştenire.

42. Cei cu inimă curată se vor bucura, iar gura clevetitorilor se va astupa.

43. Cine este înţelept va păzi acestea şi va pricepe făgăduinţa Domnului şi dragostea sa.

Psalmul 107. Al lui David

1. Inima mea este pregătită, Dumnezeule, vreau să cînt, vreau să te laud.

2. Scoală-te, slava mea, psaltire şi alăută deşteptaţi-vă! Căci în dimineaţa asta vreau să trezesc soarele.

3. Te laud, Doamne, între popoare, îţi cînt ţie între neamuri.

4. Că dragostea ta este mai mare decît cerurile şi adevărul tău urcă pînă la nori.

5. Înalţă-te peste ceruri, Dumnezeule, ca slava ta să izbăvească pe cei plăcuţi ţie peste tot pămîntul.

6. Dreapta ta mă va mîntui, că tu mă auzi. Dumnezeu a grăit în locul cel sfînt al lui:

7. «Mă voi înălţa şi voi împărţi Sichemul şi valea Sucot o voi măsura.

8. Al meu este Galaad ca şi Manase, Efraim coiful meu,

9. Iuda sceptrul meu, Moab scăldătoarea mea,

10. Spre Idumeea voi întinde încălţămintea mea. Filistenii mi s-au supus.

11. Cine mă va duce la cetatea întărită? Cine mă va călăuzi pînă la Idumeea?

12. Oare nu tu, Dumnezeule, cel ce ne-ai lepădat pe noi? Nu vei ieşi tu oare cu oştirile noastre?

13. Ajută-ne, ca să scăpăm din necaz. Deşertăciune e ajutorul de la oameni.

14. Cu Dumnezeu vom birui, el va nimici pe vrăjmaşii noştri.

Psalmul 108. Al lui David

1. Dumnezeule, tu nu răspunzi laudei mele. Iată gura păcătosului şi cea a vicleanului asupra mea s-au deschis.

2. Ca să grăiască împotriva mea minciuni şi cuvinte de ocară. Ei mă înconjură, mă hărţuiesc. Fără temei au început să se bată cu mine.

3. Pe cînd eu mă rugam, neiubindu-mă ei mă cleveteau.

4. Au uneltit împotriva mea şi au pus rele în loc de bune şi ură în locul prietenii.

Biblia 1688, pag. 418, col. I

5. Pune preste dînsul greşit, şi diavolul să stea den direapta lui.

6. Cînd se va judeca el, să iasă osîndit, şi ruga lui facă-se întru păcat.

7. Fie zilele lui puţine, şi oblăduirea lui să o ia altul.

8. Facă-se fiii lui săraci, şi muiêrea lui văduă.

9. Legănîndu-se, să să scoale fiii lui şi să ceară; scoaţă-se den jirăştele caselor lor.

10. Cercetêze datornicul toate cîte sînt la el, şi jăfuiască streinii ostenêlele lui.

11. Să nu fie lui sprejenitoriu, nici să să facă milostivitoriu surimanilor lui.

12. Facă-să fiii lui întru pierzare, într-un neam stingă-se numele lui.

13. Pomenească-se de iznoavă fărădelêgea părinţilor lui înaintea Domnului, şi păcatul maicii lui să nu să stingă.

14. Facă-se înaintea Domnului pururea, şi piară de tot den pămînt pomeana lor, pentru căci nu ş-au adus aminte a face milă.

15. Şi goni pre omul cel mêser şi sărac, şi umilit la inimă, a-l omorî.

16. Şi iubi blăstămul, şi va veni la dînsul; şi nu vru blagosloveniia, şi se va depărta de la el.

17. Şi să îmbrăcă cu blăstemul ca cu o haină, şi întră ca o apă în maţele lui, şi ca untul-de-lemn în oasele lui.

18. Facă-se lui ca o haină carea să îmbracă, şi ca brîul carele pururea să încinge.

19. Acesta e lucrul celor ce mă pîrăsc pre mine de la Domnul, şi celor ce grăiesc rêle asupra sufletului mieu.

20. Şi tu, Doamne, Doamne, fă cu mine pentru numele tău, căci bună[α] e mila ta.

21. Izbăvêşte-mă, căci sărac şi mêser sînt eu, şi inima mea să turbură[α] în lăuntrul mieu.

22. Ca umbra, cînd să abate ea, mă rîsipiiu, scuturaiu-mă ca lăcustele.

23. Genuchele mêle slăbiră de post, şi carnea mea să schimbă de untdelemn.

24. Şi eu mă făcuiu ocară lor; văzură-mă, clătiră capetele lor.

25. Ajută-mi, Doamne Dumnezăul mieu, şi mă mîntuiêşte după mila ta

26. Şi cunoască că e mîna ta aceasta, şi tu, Doamne, ai făcut pre dînsa.

27. Blăstăma-vor ei, şi tu vei blagoslovi. Cei ce să rădică asupră-mi ruşinêze-se, iară robul tău se va veseli.

28. Îmbrace-să cei ce mă pîrăsc pre mine în ruşine, şi să învălească ca cu un veşmînt cu ruşinea lor.

29. Mărturisi-mă-voiu Domnului foarte în rostul mieu, şi în mijlocul multora voiu lăuda pre el.

30. Căci stătu den direapta săracului, ca să mîntuiască despre cei ce gonesc sufletul mieu. Slava.

CATHISMA 16. Psalmul lui David. 109

1. Zise Domnul Domnului mieu: «Şăzi den direapta mea, [2] Pînă voiu pune pre vrăjmaşii tăi supunere picioarelor tale».

2. [3] Toiagul puterii trimite-ţ-va ţie Domnul den Sion, şi biruiêşte în mijlocul vrăjmaşilor tăi.

3. [4] Cu tine începătura în zioa puterii tale, întru minunile sfinţilor tăi, den pîntece mainte de luceafă/rul am născut pre tine».

Ms. 45, f. 244 v–245 r

5. Pune preste îns greşit, şi diavol să stea den dreapta lui.
6. Cînd să va judeca el, să iasă prea vinovat, şi ruga lui facă-să[1] întru păcat.
7. Facă-să dzilele lui puţîne, şi socoteala lui să o ia altul.
8. Facă-să fiii lui sărăimani, şi muiêrea lui văduă.
9. Legănîndu-să, să să scoale fiii lui şi să cea-ră: scoaţă-să dentru jirăştile caselor lor.
10. Cercetêdze împrumutătoriul toate cîte sînt la el, şi apuce striinii ostenêlele lui.
11. Să nu fie lui sprăjenitor, nice să să facă în-durător sărăimanilor lui.
12. Facă-să fiii lui întru perire, întru un neam stingă-să numele lui.
13. Pomenească-să dă iznoavă fărădălêgea pă-rinţilor lui înaintea Domnului, şi păcatul maicei lui să nu să stingă.
14. Facă-să înaintea Domnului pururea, şi piiară de tot den pămînt pamintea lor, pentru căce nu ş-au adus aminte a face milă.
15. Şi goni pre omul cel mêser şi sărac, şi umi-lit la inimă, a-l omorî.
16. Şi iubi blăstămul, şi va veni la îns; şi nu vru blagosloveniia, şi să va dăpărta de la el.

17. Şi să îmbrăcă cu blăstămul ca cu o haină, şi întră ca o apă la maţele lui, şi ca untdălemnul întru oasele lui.
18. Facă-să lui ca haina carea să îmbracă, şi ca brîul carele pururea să încinge.

19. Acesta-i lucrul celora ce mă pîrăsc pre mi-ne[2] de la Domnul, şi celora ce grăiesc rêle asu-pra sufletului mieu.
20. Şi tu, Doamne, Doamne, fă cu mine pentru numele tău, căce bună-i mila ta.
21. Mîntuiêşte-mă, căce sărac şi mêser sînt eu, şi inima mea să turbură[e] în lontrul mieu.
22. Ca umbra, cînd să abate, mă răsîpii, scutu-raiu-mă ca lăcustele.
23. Genuchele mêle slăbiră de post, şi trupul mieu să primeni pentru untdălemn.
24. Şi eu mă făcui ocară lor; văzură-mă, clătiră capetile lor.
25. Ajută-mi, Doamne Dumnedzăul mieu, şi mîntuiêşte-mă după mila ta.
26. Şi cunoască că-i mîna ta aceasta, şi tu, Doamne, ai făcut pre însă.
27. Blăstăma-vor ei, şi tu vei blagoslovi. Ceia ci să rădică asupră-mi ruşinêdze-se, iară robul tău să va veseli.

28. Îmbraci-să ceia ci mă pîrăsc pre mine ruşi-ne, şi să învălească ca un văşmînt ruşinea lor.

29. Mărturisi-mă-voi Domnului foarte întru// rostul mieu, şi întru mijlocul a mulţi voi lăuda pre el.
30. Căce stătu den dreapta săracului, ca să mîntuiască dentru ceia ci gonesc sufletul mieu. Slava[3].

CATHISMA 15[1]. Psalmu lui David. 109

1. Dzise Domnul domnului mieu: «Şedzi den dreapta mea, [2] pănă voi pune pre nepriêtenii tăi supt picioare picioarelor tale».

2. [3] Toiagul puterii va trimite ţie Domnul den Sion: «Şi[2] domnêşte în mijlocul vrăjmaşilor tăi.
3. [4] Cu tine începătura întru dzua puterii tale, întru luminile sfinţilor tăi, den pîntece mai na-inte de luceafăr am născut pre tine».

Ms. 4389, f. 289 r–289 v

5. [6] Pune pre dînsul pre cel păcătos, şi dia-volul să stea de-a direapta lui.
6. [7] Cînd se va judeca, să iasă osîndit, şi rugăciunea lui să fie în păcat.
7. [8] Să fie zilele lui puţinêle, şi începătura răspunsului[1] lui să o ia altul.
8. [9] Să fie feciorii lui săraci (de părinţi), şi muiêrea lui văduvă.
9. [10] Clătinîndu-se, să se mute feciorii lui şi să cêie[2], să fie goniţi den casele lor.
10. [11] Să cercetêze împrumutaşul toate cîte sînt ale lui, şi să jăfuiască cei streini ostenêlele lui.
11. [12] Să nu fie lui apărător, nici să fie cui să fie milă de sărăciia lui.
12. [13] Să fie copiii lui în periciune şi într-un neam să se sfîrşască numele lui.
13. [14] Să se aducă aminte fărădelegiuirea părinţilor lui înaintea Domnului, şi păcatul mu-me-sei să nu se curăţească.
14. [15] Să fie înaintea[3] Domnului în toată vrê-mea, şi să piêie de pre pămînt pomenirea lor, [16] Pentru că nu ş-au adus aminte să facă milă.
15. [17] Şi au gonit pre omul cel sărac şi mi-şăl, şi umilit cu inima, ca să-l omoară.
16. [18] Şi au îndrăgit blestemul, şi-i vie; şi cuvîntarea cea bună nu o au vrut, şi să se dăpăr-têze de dînsul.
17. [19] Şi se îmbrăcă în blestem ca într-o haină, şi întră ca apa în droburile lui, şi ca undelemnul în oasele lui.
18. [19] Să fie lui ca dulama în carea se-au îmbrăcat, şi ca brîul cu care de pururea se încin-ge.
19. [20] Acest lucru al celor ce mă mozavi-resc la Domnul, şi al celor ce grăiesc cêle hiclê-ne asupra sufletului mieu.
20. [21] Şi tu, Doamne, Doamne, fă cu mine pentru numele tău, că-i bună mila ta.
21. [22] Izbăvêşte-mă, că eu sînt sărac şi mê-ser, şi inima mea se-au turburat în lăuntrul mieu.
22. [23] Că m-am luat ca umbra, cînd se plea-că[4], (şi) mă scuturaiu ca lăcustele.
23. [24] Genuchiele mêle slăbiră de post, şi carnea mea se-au schimbat pentru undelemn.
24. [25] Şi eu fuiu lor mustrare; văzură-mă, şi clătiră cu capetele lor.
25. [26] Ajută-mi, Doamne Dumnezeul mieu, şi mă mîntuiêşte după mila ta.
26. [27] Şi să înţeleagă că aceasta-i mîna ta, şi tu, Doamne, o ai făcut.
27. [28] Ei vor blestema, iară tu bine vei cu-vînta. Să se ruşinêze ceia ce se scoală asupra mea, iară robul tău se va veseli.

28. [29] Să se îmbrace în ruşine ceia ce mă mozaviresc, şi să se îmbrace cu ruşinea lor ca cu o dulamă.
29. [30] Mărturisi-mă-voiu Domnului foarte cu gura mea, şi pren mijlocul a mulţi îl voiu lău-da.
30. [31] Căci au stătut înainte de-a direapta celui sărac, ca să mîntuiască sufletul mieu de ce-ia ce-l gonesc. Slava.

Şădêrea 16. Alliluia. Cîntecul lui David. 109

1. Zise Domnul Domnului mieu: «Şăzi de-a direapta mea, pînă voiu pune pre vrăjmaşii tăi razim picioarelor tale».

2. Trimête-va ţie Domnul den Sion toiagul puterii, şi vei stăpîni[1] pren mijlocul vrăjmaşilor tăi.
3. Cu tine stăpîniia[2] în zioa puterii tale, în lu-minăturile sfinţilor tăi, născutu-te-am den pînte-ce mai nainte decît pre luceafăr.

Versiunea modernă

5. Ei cer un judecător păcătos şi să stea diavo-lul de-a dreapta lui
6. Ca să iasă osîndit. Iar rugăciunea lui să se prefacă în păcat.
7. Să fie zilele lui puţine şi dregătoria lui s-o ia altul.
8. Copiii lui să ajungă orfani şi femeia lui vă-duvă!
9. Copiii să fie daţi afară din casă, să ajungă cerşetori şi să rătăcească prin dărîmături.
10. Să-i ia cămătarul, străinii să jefuiască, să-i prade toată avuţia.
11. Să nu găsească sprijin nicăieri, iar orfanii lui nici un miluitor.
12. Într-un neam să se stingă numele lui, copiii lui să piară.
13. Fărădelegea să se pomenească înaintea Domnului, să nu se şteargă păcatul maicii lui.

14. Să nu uite Dumnezeu acestea! Să se spul-bere de pe pămînt pomenirea lui de n-a avut mi-lă.
15. Vrînd să-l omoare, a prigonit pe cel sărac, pe cel neajutorat şi pe cel cu inima frîntă.
16. Ei a iubit blestemul, blestemat să fie el! Bi-necuvîntarea nu i-a plăcut, s-a îndepărtat de ea.

17. A îmbrăcat blestemul ca pe o haină. El i-a intrat în oase ca apa şi ca untdelemnul.

18. Să-i fie asta ca o haină care îl înveleşte, ca un brîu cu care pururea se va încinge.

19. Iată răsplata celor ce mă clevetesc înaintea Domnului şi grăiesc vorbe rele despre sufletul meu.
20. Fie-ţi milă de mine, Doamne, mîntuieşte-mă după măsura dragostei şi bunătăţii tale.
21. Sînt sărac şi neajutorat şi rănit sînt pînă în adîncul inimii mele.
22. M-am risipit ca umbra ce se abate, m-au scuturat ca lăcustele.
23. De atîta post mi se clatină genunchii, tru-pul mi-a slăbit din lipsa untdelemnului.
24. Am ajuns de ocară, cei ce mă văd dau din cap şi se miră.
25. Ajută-mă, Doamne, mîntuieşte-mă după mila ta.
26. Să cunoască toţi lucrul mîinilor tale, că tu ai făcut toate acestea.
27. Ei mă vor blestema şi tu mă vei binecu-vînta.
Cei ce se scoală împotriva mea să se ruşineze, iar robul tău se va bucura.
28. Cei ce mă clevetesc să fie înveliţi în veş-mînt de ocară şi ruşine.

29. Eu voi lăuda pe Domnul foarte, cu gura mea în mijlocul mulţimilor îl voi preamări,

30. Că stă de-a dreapta săracului ca să izbă-vească sufletul lui de cei ce-l prigonesc.

Psalmul 109. Al lui David

1. Domnul Dumnezeu a zis: «Şezi de-a dreap-ta mea, pînă ce voi pune pe vrăjmaşii tăi drept scăunaş picioarelor tale».

3. Sceptrul puterii tale ţi-l va trimite Domnul din Sion şi va zice: «Domneşte în mijlocul păgî-nilor!
4. Din pîntece mai înainte de luceafăr te-am născut. Cu tine este poporul. Tineri strălucitori şi puternici te vor urma».

Biblia 1688, pag. 418, col. II

4. [5] Jură-să Domnul, şi nu se va căi: «Tu preot în veac, după orînduiala lui Melhisedec».

5. [6] Domnul den direapta ta; sfărîmat-au în zioa urgiei lui împărați.
6. [7] Judeca-va întru limbi; plini-va căderi, zdrobi-va capete pre pămînt ale multora.

7. [8] Den pîrîu pre cale va bea; pentru acêea va înălța capul.

Alliluia. 110

1. Mărturisi-mă-voiu ție, Doamne, cu toată inema mea, în svatul celor direpți şi în adunare.
2. Mare-s lucrurile Domnului, cercate la toate voile lui.

3. Mărturisire şi mare cuviință lucrul lui, şi direptatea lui rămîne în veacul veacului.
4. Pomenire făcu minunelor lui; milostiv şi îndurătoriu Domnul.

5. Hrană au dat celor ce să tem de dînsul, [5] Pomeni-va în veac făgăduința lui.
6. Putêrea lucrurilor lui vestit-au norodului său. [6] Ca să le dea lor moşnenirea limbilor.
7. Faptele mînelor lui, adevărul şi judecata. [7] Crezute-s toate poruncile lui,
8. Întărite în veacul veacului, făcute cu adevăr şi direptate.

9. [8] Mîntuire trimise norodului său, poruncí în veac făgăduința lui. [9] Svînt şi înfricoşat iaste numele lui.

10. Începătura înțelepciunii frica Domnului. [10] Şi pricêpere bună la toți ceia ce fac pre ea. Lauda lui rămîne în veacul veacului.

Alliluia. 111

1. Fericit omul cela ce să tême de Domnul, întru poruncile lui vrea-va foarte.
2. Tare în pămînt va fi sămînța lui, neamul direpților să va blagoslovi.
3. Măriri şi avuție în casa lui, şi direptatea lui rămîne, în veacul veacului.
4. Răsări întru întunêrec lumină direpților; milostiv, şi îndurătoriu, şi dirept.
5. Bun om cela ce să îndură şi împrumutează; găti-va cuvintele lui la judecată, căci în veac nu să va clăti.

6. La pomenire vêcinică va fi direptul de auz rău nu să va tême.

7. Gata e inema lui să nădejduiască pre Domnul; întăritu-s-au inema lui, nu să va tême, pînă unde va căuta spre vrăjmaşii lui.

8. Rîsipí, dêde săracilor; direptatea lui rămîne în veacul veacului.

9. Cornul lui să va înălța cu mărire.
10. Păcătosul va vedea şi să va urgisi, dinții lui va scrişni, şi să va topi; pohta păcătosului va peri. Slava.

Alliluia. 112

1. Lăudați, copii, pre Domnul, lăudați numele Domnului.

2. Fie numele Domnului blagoslovit, de acum şi pînă în veac.

3. De la răsăritul soarelui pînă la apusuri, lăudat numele Domnului.
4. Înalt preste toate limbile Domnul, preste ceriuri mărirea lui.

5. Cine e ca Domnul Dumnezeul nostru, cel ce lăcuiêşte întru cê/le înalte,

Ms. 45, f. 245 r

4. [5] Jură[α]-să Domnul, şi nu să va căi: «Tu preot în vac, după cinul lui Melhiesedec».

5. [6] Domnul den dreapta ta; înfrînse în dzua urgiei lui împăraţi.

6. [7] Judeca-va întru limbi: plini-va căderi, zdrobi-va capete pre pămînt a mulţi.

7. [8] Den părău pre cale va bea; pentru acêea va înălţa capul.

Alliluia. 110

1. Mărturisi-mă-voi ţie, Doamne, cu toată inima mea[1], întru sfatul drepţilor şi adunare.

2. Mari-s lucrurile Domnului, cercate la toate voile lui.

3. Mărturisire şi mare cuviinţă lucrul lui, şi dreptatea lui rămîne în vacul vacului.

4. Pomenire făcu minunilor lui; milostiv şi îndurător Domnul.

5. Hrană au dat celora ci să tem de el, [5] Pomeni-va în vac făgăduinţa lui.

6. Vîrtutea lucrurilor lui vestit-au nărodului său. [6] Ca să le dea lor moştenirea limbilor.

7. Faptele mîinilor lui adevărul şi judeţ, [7] Crezute toate porîncele lui,

8. Întărite în vacul vacului, făcute cu adevăr şi dreptate.

9. [8] Mîntuire trimise nărodului său, porînci în vac făgăduinţa lui. [9] Sfînt şi straşnic numele lui.

10. Începătura înţelepciunei frica Domnului. [10] Şi pricêpere bună la toţi ceia ce fac pre ea. Lau-da lui rămîne în vacul vacului.

Alliluia. 111

1. Fericit omul cela ce să tême de Domnul, întru porîncele lui vrea-va foarte.

2. Tare întru pămînt va fi sămînţa lui; neamul drepţilor să va blagoslovi.

3. Mărire şi avuţie întru casa lui, şi dreptatea lui rămîne întru vacul vacului.

4. Răsări în întunêrec lumină drepţilor; milostiv, şi îndurător, şi drept.

5. Bun om cela ce să îndură şi împrumuteadză; zidi-va cuvintele lui cu judeţ, căce în vac nu să va clăti.

6. Întru[1] pomenire vêcinică va fi dreptul; de audz rău nu să va tême.

7. Gata-i inima lui să nădăjduiască pre Domnul; întăritu-s-au inima lui, nu să va tême, până unde va căuta pre nepriêtenii lui.

8. Răşchiră[α], dêde mêserilor; dreptatea lui rămîne în vacul vacului,

9. Cornul lui să va înălţa cu mărire.

10. Păcătosul va vedea şi să va urgisi, dinţii lui va şcîrşca, şi să va topi. Pofta păcătosului va peri. Slava[2].

Alliluia. 112

1. Lăudaţi, copii, pre Domnul, lăudaţi numele Domnului.

2. Fie numele Domnului blagoslovit, de acum şi până în vac.

3. De la răsăriturile soarelui până la apusuri, lăudat numele Domnului.

4. Înalt preste toate limbile Domnul, preste ceriuri mărirea lui.

5. Cine-i ca Domnul Dumnedzăul nostru, cela ce lăcuiêşte întru cêle înalte,

Ms. 4389, f. 289 v–290 r

4. Juratu-se-au Domnul, şi nu se va căi: «Tu eşti preot în veac, după rînduiala lui Melhisedec».

5. Domnul de-a direapta ta; sfărîmat-au pre împăraţi în zioa urgiei sale.

6. Judeca-va în limbi; umplea-va căderile, sfărîma-va capetele a mulţi pre pămînt.

7. Bea-va pre cale den pîrîu; pentr-aceea va înălţa capul.

Alliluia. 110

1. Mărturisi-mă-voiu ţie, Doamne, cu toată inima mea, în sfatul şi adunarea celor direpţi.

2. Mari lucrurile Domnului, cercate în toate voile lui.

3. Mărturisire şi mare cuviinţă lucrul lui, şi direptatea lui trăiêşte în veacul veacului.

4. Făcut-au pomenire[1] minunilor sale; milostiv şi îndurător Domnul.

5. Dat-au hrană celor ce se tem de dînsul; aduce-şi-va aminte în veac de făgăduinţa sa.

6. Spus-au nărodului său tăriia lucrurilor sale. [7] Să dea lor moşiia limbilor.

7. Lucrurile mîinilor lui, adeverinţa şi judecata. [8] Toate poruncile lui credincioase;

8. Întărite în veacul veacului, făcute în adeverinţă şi în direptate.

9. Trimes-au izbăvire nărodului său, poruncit-au în veac făgăduinţa sa; sfînt şi înfricoşat numele lui.

10. Începătura înţelepciunii frica Domnului, şi înţelêgere bună tuturor celor ce o fac. Lauda ei trăiêşte în veacul veacului.

Alliluia. Întoarcerea lui Aghei şi a Zahariei. Cîntecul 111

1. Fericit bărbatul cela ce se tême de Domnul, şi în poruncile lui va voi foarte.

2. Fi-va seminţiia lui putêrnică pre pămînt; neamul celor direpţi bine se va cuvînta.

3. Slava şi bogăţiia în casa lui, şi direptatea lui trăiêşte în veacul veacului.

4. Răsărit-au întru întunêrec lumina celor direpţi; milostiv, şi îndurător, şi dirept.

5. Bun omul cela ce se îndură şi cela ce dă; tocmi-va cuvintele sale la judecată. [6] Căci nu se va clăti în veac.

6. [7] Fi-va cel dirept în pomenirea cea vêcinică; de auzul cel rău nu se va tême.

7. Inima lui gata a se// nădăjdui pre Domnul. [8] Întăritu-se-au inima lui, nu se va tême, pînă ce va căuta spre vrăjmaşii săi.

8. [9] Rîsipi, dêde celor săraci; direptatea lui trăiêşte în veacul veacului,

9. Cornul lui se va înălţa în slavă.

10. Vedea-va păcătosul şi se va mîniia, scîrşniva cu dinţii săi, şi se va topi; pofta păcătosului va peri. Slava.

Alliluia. 112

1. Lăudaţi, coconilor, pre Domnul, lăudaţi numele Domnului.

2. Fie numele Domnului binecuvîntat, de acuma şi pînă în veac.

3. De la răsăriturile soarelui pînă la apusuri, lăudat numele Domnului.

4. Nalt Domnul preste toate limbile, slava lui pre de supra ceriurilor.

5. Cine ca Domnul Dumnezeul nostru, cela ce vieţuiêşte în ceriuri,

Versiunea modernă

4. Domnul s-a jurat ţie: «Tu eşti preot în veac, după rînduiala lui Melchisedec» şi nu se va căi.

5. Domnul este de-a dreapta ta. În ziua lui de mînie va sfărîma împăraţii.

6. El va judeca neamurile, peste tot vor fi împrăştiaţi morţii; va zdrobi multe capete pe pămînt.

7. În cale împăratul va bea apă din pîrîu. Va prinde puteri şi va înălţa capul.

Psalmul 110. Aliluia

1. Vreau să-ţi mulţumesc din toată inima, Doamne, în sfatul celor drepţi şi în adunare.

2. Mari sînt lucrurile Domnului pentru toată voia potrivită.

3. Laudă şi măreţie este lucrul lui şi dreptatea lui rămîne în veacul veacului.

4. Minunile sale vor fi mereu pomenite. Domnul este milostiv şi îndurător.

5. El a dat hrană celor ce se tem de el, de legămîntul său să vă amintiţi în veci.

6. Tăria lucrurilor sale a arătat-o poporului, dîndu-le moştenirea neamurilor.

7. Lucrurile mîinilor sale sînt adevărate şi bine judecate. Adevăr sînt toate poruncile lui,

8. Întărite în veci, făcute fără înşelăciune şi dreptate.

9. El a trimis mîntuire poporului său şi a orînduit în veac legămîntul său; sfînt şi înfiorător este numele lui.

10. Pentru cei ce pot înţelege aceasta, începutul înţelepciunii este frica de Dumnezeu. Lauda lui rămîne în veacul veacului!

Psalmul 111. Aliluia

1. Fericit omul care se teme de Dumnezeu, cel ce primeşte bucuros poruncile.

2. Seminţia lui va fi puternică pe pămînt, neamul celor drepţi se va binecuvînta.

3. În casa lui domni-va slavă şi avuţie, dreptatea lui rămîne în veci.

4. În întuneric a răsărit lumină pentru cei miloşi, îndurători şi drepţi.

5. Bun este omul care se îndură şi dă împrumut; care îşi rînduieşte vorbele sale cu judecată, în veac nu se va clinti.

6. Credinţa lui va fi de veşnică pomenire; de clevetitori nu se va teme.

7. Inima lui pregătită şi întărită a nădăjduit în Domnul. El nu se va teme, pentru că pînă la urmă va ajunge să vadă pe vrăjmaşii săi biruiţi.

8. El face binefaceri, dă săracilor, credinţa lui în Domnul rămîne neclintită.

9. Şi se va înălţa puterea lui întru slavă.

10. Va scrîşni din dinţi păcătosul; văzînd acestea se va mînia şi se va topi. Şi cu el vor pieri poftele sale.

Psalmul 112. Aliluia

1. Lăudaţi, copii, pe Domnul, lăudaţi numele Domnului!

2. Fie numele Domnului binecuvîntat de acum şi pînă în veac.

3. De la răsăritul soarelui pînă la apus, numele Domnului e mărit.

4. Slava lui din ceruri se înalţă peste toate neamurile.

5. Cine este ca Domnul Dumnezeul nostru, cel ce locuieşte în înălţime?

Biblia 1688, pag. 419, col. I

6. Şi cêle smerite privind, în ceriu şi în pămînt?

7. [6] Cel ce rădică de la pămînt pre sărac, şi de la gunoiu rădicînd pre mêser.

8. [7] Ca să-l şază pre el cu boiêrii, cu boiêrii norodului lui.

9. [8] Cel ce lăcuiêşte pre stearpă în casă, maică preste feciori veselindu-să.

Alliluia. 113

1. În ieşirea lui Israil de la Eghipet, casei lui Iacov, den norod varvar,

2. Să făcu Iudea svinţirea ei, Israil stăpînirea ei.

3. Marea văzu şi fugi, Iordanul să întoarse îndărăt.

4. Munţii săltară ca berbecii, şi dealurile ca mieii oilor.

5. Ce-ţi iaste ţie, mare, de ai fugit, şi tu, Iordane, de ai întors îndărăt?

6. Munţii, că aţi săltat ca berbecii, şi dealurile ca mieii oilor?

7. De către faţa Domnului să clătină pămîntul, de către faţa Dumnezeului lui Iacov.

8. Celuia ce au întors piatra în iezere de ape, şi cea în colţuri cioplită, în izvoară de ape.

9. Nu noao, Doamne, [9] nu noao, ce numai numelui tău dă mărire, [10] pre mila ta şi pre adevărul tău,

10. Ca nu cîndai să zică limbile: «Unde iaste Dumnezeul lor?».

11. Şi Dumnezeul nostru în ceriu; şi pre pămînt toate cîte au vrut au făcut.

12. Idolii limbilor argint şi aur, fapte de mîni de oameni.

13. Gură au, şi nu vor grăi, ochi au, şi nu vor vedea.

14. Urechi au, şi nu vor auzi, nasuri au, şi nu vor mirosi.

15. Mîni au, şi nu vor pipăi, picioare au, şi nu vor îmbla; nu vor glăsui cu gîtlejul lor.

16. Asêmenea lor să să facă cei ce fac acêstea, şi toţi ceia ce nădejduiesc preste ei.

17. Casa lui Israil nădejdui pre Domnul, ajutoriu şi scutitoriu lor iaste.

18. Casa lui Aaron nădejdui pre Domnul, ajutoriu şi scutitoriu lor iaste.

19. Ceia ci să tem de Domnul nădejduiră pre Domnul, ajutoriu şi scutitoriu lor iaste.

20. Domnul pomenind pre noi, blagoslovi pre noi. [21] Blagoslovi casa lui Israil, blagoslovi casa lui Aaron.

21. [22] Blagoslovi pre cei ce să tem de Domnul, pre cei mici, cu cei mari.

22. [23] Adaogă Domnul preste voi, preste voi şi preste fiii voştri.

23. [24] Blagosloviţi sînteţi voi Domnului, celui ce au făcut ceriul şi pămîntul.

24. [25] Ceriul ceriului Domnului, şi pămîntul l-au dat fiilor oamenilor.

25. [26] Nu cei morţi te vor lăuda, Doamne, nice toţi ceia ce lăcuiescu în iad.

26. [27] Ce noi, cei vii, vom blagoslovi pre Domnul, de acum şi pînă în veac.

Alliluia. 114

1. Îndrăgiiu, căce va asculta Domnul glasul rugii mêle.

2. Căce au plecat urêchea lui mie, şi în zilele mêle îl voiu chema.

3. Cuprinsără-mă durori de moarte, premejdiile iadului aflatu-m-au. [4] Necaz şi durori aflaiu.

4. Şi numele/ Domnului am chemat: [5] «O, Doamne, izbăvêşte sufletul mieu».

Ms. 45, f. 245 r–245 v

6. Şi cêle smerite privind, în cer şi în pămînt?

7. [6] Cela ce rădică de la pămînt pre sărac, şi de la gunoi rădicînd pre mêser.

8. [7] Ca să-l şază pre el cu boiêrii, cu boiêrii nărodului lui.

9. [8] Cela ce lăcuiêşte pre stearpă în casă, maică preste ficiori veselindu-să.

Alliluia[1]. 113

1. În ieşirea lui Israil de la Eghiptu, casei lui Iacov, den nărod varvar,

2. Făcu-să Iudea sfinţeniia lui, Israil stăpîniia lui.

3. Maarea văzu, şi fugi, Iordanul să întoarse îndărăt.

4. Măgurile săltară ca berbecii, şi dealurile ca mieii oilor.

5. Ce-ţi iaste, ţie, maare, de ai fugit, şi tu, Iordane, că te-ai întors îndărăt?

6. Munţii, că aţi săltat ca berbecii, şi dealurile ca miei oilor?

7. De cătră faţa Domnului să clătină pămîntul, de cătră faţa Dumnedzăului Iacov.

8. Celuia ce au întors piatra în iezere de ape, şi cea în colţuri cioplită în izvoară de ape.

9. Nu noao, Doamne, nu noao, ce numai numele tău dă mărire, [10] Pre mila ta, şi pre adevărul tău,

10. Ca nu cîndai să zică limbile: «Unde iaste Dumnedzăul lor?».

11. Şi Dumnedzăul nostru întru cer; şi în pămînt[2] toate cîte au vrut au făcut.

12. Idolii limbilor argint şi aur, fapte a mîinilor oamenilor.

13. Gură au, şi nu vor grăi, ochi au, şi nu vor vedea.

14. Urechi au, şi nu vor audzi, nasuri au, şi nu vor mirosi.

15. Mîini au, şi nu vor pipăi, picioare au, şi nu vor îmbla;// nu vor glăsui cu gîltanul lor.

16. Asêmenea lor să să facă ceia ce fac acêstea, şi toţi ceia ce[3] nădăjduiesc preste ei.

17. Casa lui Israil nădăjduiră pre Domnul, ajutor şi scutitor lor iaste.

18. Casa Aaron nădăjdui pre Domnul, ajutor şi scutitor lor iaste.

19. Ceia ci să tem de Domnul nădăjduiră pre Domnul, ajutor şi scutitor lor iaste.

20. Domnul pomenind pre noi, blagoslovi pre noi. [21] Blagoslovi casa lui Israil, blagoslovi casa lui Aaron.

21. [22] Blagoslovi pre ceia ci să tem de Domnul, pre cei mici, cu cei mari.

22. [23] Adaogă Domnul preste voi, preste voi şi preste fiii voştri.

23. [24] Blagosloviţi voi Domnului, celuia ce au făcut ceriul şi pămîntul.

24. [25] Ceriul ceriului Domnului, şi pre pămînt l-au dat fiilor oamenilor.

25. [26] Nu cei morţi lăuda-te-vor, Doamne, nice toţi ceia ce lăcuiescu în iad.

26. [27] Ce noi, cei vii, vom blagoslovi pre Domnul, de acum şi pănă în vac.

Alliluia. Alliluia. 114[1]

1. Îndrăgiiu, căce va ascúlta Domnul glasul rugii mêle.

2. Căce au plecat urêchea lui mie, şi întru dzilele mêle îl voi chema.

3. Cuprinseră-mă dureri de moarte, premejdii a iadului aflatu-m-au. [4] Năcaz şi durêre aflaiu.

4. Şi numele Domnului am chemat: [5] «O, Doamne, mîntuiêşte sufletul mieu».

Ms. 4389, f. 290 r

6. Şi cela ce caută spre cei smeriţi, în ceriu şi pre pămînt?

7. Cela ce rădică pre sărac de la[1] pămînt, şi cela ce înalţă pre cel mêser den gunoiu.

8. Să-l puie cu boiêrii, cu boiêrii nărodului său.

9. Cela ce sălăşuiêşte pre cea stearpă în casă, mumă veselindu-se de feciori.

Alliluia. 113

1. În ieşirea lui Israil den Eghipet, casii lui Iacov, den nărodul cela varvar[1],

2. Fu Iudeea sfinţirea lui, Israil tăriia lui.

3. Văzu marea şi fugi, şi de tine se întoarse Iordanul îndărăt.

4. Jucară munţii ca berbecii, şi dealurile ca mieii oilor.

5. Ce-ţi iaste, mare, de ai fugit, şi ţie, Iordane, de te-ai întors îndărăt?

6. Jucaţi-vă, munţilor, ca berbecii, şi dealurile ca mieii oilor?

7. De faţa Domnului se clăti pămîntul, de faţa Dumnezeului lui Iacov.

8. Carele întoarce piiatra în iezer de apă, şi cea netăiată în izvoară de ape.

9. [1] Nu noaoă, Doamne, nu noaoă[2], ce numelui tău dă slava, [2] Pentru mila ta şi pentru adeverinţa ta,

10. Ca să nu zică limbile cîndvaşi: «Unde iaste Dumnezeul lor?».

11. [3] Iară Dumnezeul nostru în cer; toate cîte au vrut au făcut.

12. [4] Idolii limbilor cei de argint şi de aur, lucrurile mîinilor oamenilor.

13. [5] Gură au, şi nu vor grăi, ochi au, şi nu vor vedea.

14. [6] Urechi au, şi nu vor auzi, nări au, şi nu vor mirosi.

15. [7] Mîini au, şi nu vor pipăi, picioare au, şi nu vor umbla; nici vor striga cu grumazul lor.

16. [8] Asêmene lor să fie ceia ce-i fac, şi toţi ceia ce se nădăjduiesc într-înşii.

17. [9] Casa lui Israil se-au nădăjduit pre Domnul; ajutoriul şi apărătoriul lui iaste.

18. [10] Casa lui Aaron se-au nădăjduit pre Domnul; ajutoriul şi apărătoriul lor iaste.

19. [11] Ceia ce se tem de Domnul se-au nădăjduit pre Domnul; ajutător şi apărător le iaste.

20. [12] Aducîndu-şi aminte de noi Domnul, bine ne-au cuvîntat; bine au cuvîntat casa lui Israil, bine au cuvîntat casa lui Aaron.

21. [13] Bine au cuvîntat pre ceia ce se tem de Domnul, pre cei mici, cu cei mari.

22. [14] Să adaogă Domnul spre voi, spre voi şi spre feciorii voştri.

23. [15] Binecuvîntaţi voi de Domnul, cela ce au făcut ceriul şi pămîntul.

24. [16] Ceriul ceriului Domnului, iară pămîntul l-au dat feciorilor oamenilor.

25. [17] Nu te vor lăuda, Doamne, cei morţi, nici toţi ceia ce se pogoară în iad.

26. [18] Ce noi, ceşti vii, bine vom cuvînta pre Domnul. De acuma şi pînă în veac.

Alliluia. 114

1. Dragu-mi fu, căci auzi Domnul glasul rugăciunii mêle.

2. Căci plecă urêchiia sa cătră mine, şi voiu chiema în zilele mêle.

3. Ocoliră-mă durerile morţii, şi nevoile iadului mă găsiră; aflaiu mustrare şi durêre.

4. Şi chiemaiu numele Domnului: «O, Doamne, izbăvêşte sufletul mieu».

Versiunea modernă

6. Şi priveşte spre cele smerite din cer şi pe pămînt?

7. Cel ce scoate din pulbere pe cel sărac şi ridică din gunoi pe cel neajutorat

8. Ca să-l aşeze în rînd cu cei mari ai poporului.

9. Cel ce face că şi cea lipsită de copii să locuiască în casă ca o mamă ce se bucură de fii.

Psalmul 113. Aliluia

1. La ieşirea lui Israel din Egipt cu casa lui Iacob, fugind de un popor sălbatic sub stăpînirea lui Israel,

2. Domnul a dăruit lui Iuda sfinţirea sa.

3. Văzînd acestea, marea a fugit şi Iordanul s-a întors înapoi la izvor.

4. Munţii au săltat ca berbecii şi dealurile ca mieii mioarelor.

5. Ce-ţi este ţie, mare, că ai fugit? Şi ţie, Iordane, că te-ai întors înapoi?

6. Munţilor, de ce aţi săltat ca berbecii şi dealurilor, ca mieii mioarelor?

7. S-a cutremurat pămîntul de faţa omului, a Dumnezeului lui Iacob,

8. Care a prefăcut stînca în iezer, iar piatra în izvoare de apă.

9. Nu nouă, Doamne, nu nouă, ci numelui tău dă slavă pentru mila şi adevărul tău.

10. Ca nu cumva să zică neamurile: «Unde este Dumnezeul lor?».

11. Dar Dumnezeul nostru este în cer; toate cîte a voit a făcut în cer şi pe pămînt.

12. Idolii neamurilor sînt de argint şi de aur, lucruri de mîini omeneşti.

13. Gură au şi nu vor grăi; ochi au şi nu vor vedea.

14. Urechi au şi nu vor auzi; nări au şi nu vor mirosi.

15. Mîini au şi nu vor pipăi; picioare au şi nu vor umbla, nu vor glăsui cu gîtlejul lor.

16. Asemenea lor să fie cei ce au făcut idolii şi toţi cei ce se încred în ei.

17. Casa lui Israel a nădăjduit în Domnul, ajutorul şi apărătorul lor.

18. Casa lui Aaron a nădăjduit în Domnul, ajutorul şi apărătorul lor.

19. Cei ce se tem de Domnul au nădăjduit în Domnul, ajutorul şi apărătorul lor.

20. Domnul şi-a adus aminte de noi şi a binecuvîntat casa lui Israel şi casa lui Aaron.

21. A binecuvîntat pe cei ce se tem de el, mici sau mari.

22. Să aveţi parte de copii mulţi şi copiii voştri de la copiii lor,

23. Binecuvîntaţi să fiţi voi de Domnul, cel ce a făcut cerul şi pămîntul.

24. Cerul cerului este al Domnului, iar pămîntul a dat fiilor lui Adam.

25. Nu morţii te vor lăuda, Doamne, nici cei ce se coboară în iad.

26. Noi, cei vii, vom binecuvînta pe Domnul, de acum şi pînă în veac.

Psalmul 114. Aliluia

1. Iubit-am pe Domnul că a auzit glasul rugăciunii mele.

2. Că a plecat urechea lui spre mine. În toate zilele îl voi chema.

3. Iată, m-au cuprins durerile morţii şi primejdiile iadului m-au găsit. Numai durere şi necaz am aflat.

4. Şi am chemat numele Domnului: «Izbăveşte, Doamne, Doamne, sufletul meu».

дмнꙋлꙋи амь кемать. Ѻдамне избъвеще є
сꙋфлетꙋль мїеꙋ. Мātив дмнꙋль ши дирепть,
ши Дмнꙁъꙋль нострꙋ милꙋеще. Пъзинд ѕ
прꙋнчїи дмнꙋль смерїимъ, ши мъ мжнтꙋи.
Ꙟтоарчетe сꙋфлетꙋль мїеꙋ ла одихна та, ꙁ
къче дмнꙋль аꙋ фъкꙋть бине цїе. Къче а и
скось сꙋфлетꙋль мїеꙋ ден моарте, окїи мїеи
ден лакрꙋми, ши пичоареле мѣле де ла лꙋнекаре.
Бине вою плъчѣ Ꙟнаинтѣ дмнꙋлꙋи Ꙟ цара ѳ
челор вїи. Слаѵ.

Аллилꙋїа, рєї.

Крезꙋтам пентрꙋ ачѣа амь гръить, а
ши еꙋ мамь смерить фоарте. Ши еꙋ зиш в
Ꙟтрꙋ оуимирѣ мѣ тоть омꙋль минчи
нось. Че вои ръсплъти дмнꙋлꙋи, г
пентрꙋ тоате каре аꙋ дать мїе. д
Пъхарь де мжнтꙋире вою лꙋа, ши нꙋмеле дмнꙋ
лꙋи вои кема. Рꙋгиле мѣле дмнꙋлꙋи вои да є
наинте а тоть нородꙋлꙋи лꙋи, чинстить е Ꙟна
инте дмнꙋлꙋи моартѣ кꙋвїошилорь лꙋи.
Ѻ дмне еꙋ робꙋль тъꙋ, еꙋ робꙋль тъꙋ, ши фїиꙋ ѕ
слꙋжничїи тале. Рꙋмпсеши легътꙋриле ꙁ
мѣле, цїе вои жрътвꙋи жрътве де мжнтꙋире,
ши Ꙟтрꙋ нꙋмеле дмнꙋлꙋи вои кема. Рꙋгиле и
мѣле дмнꙋлꙋи вою да, наинте а тоть нородꙋлꙋи
лꙋи Ꙟ кꙋрциле касїи дмнꙋлꙋи, Ꙟ мижлокꙋль
тъꙋ Їерꙋсалиме.

Аллилꙋїа, рѕї.

Лъꙋдаци пре дмнꙋль тоате лимбиле, фълъ а
иции пре ель тоате нороаделе.
Къче съ Ꙟтъри мила лꙋи престе ной, в
ши адевърꙋль дмнꙋлꙋи ръмжне Ꙟ вѣкь.

Аллилꙋїа, рꙁї.

Мъртꙋрисицивъ дмнꙋлꙋи къче е бꙋнь къ а
Ꙟ вѣкь мила лꙋи. Зикъ дарь каса в
лꙋи Ꙇсраиль къче е бꙋнь къче е Ꙟ вѣкь ми
ла лꙋи. Съ зикъ даръ каса лꙋи г
Ааронь къ е бꙋнь къ е Ꙟ вѣкь мила лꙋи.
Зикъ дарь тоци чеиа че съ темь де дмнꙋль, д
къ е бꙋнь къ е Ꙟ вѣкь мила лꙋи. Ден скжрбъ є
съ кемаю пре дмнꙋль, ши мъ аскꙋлтъ спре лъргиме. Дмнꙋль мїе ажꙋторю, ши нꙋ мъ вою ѕ
тѣме чемъ ва фаче мїе омꙋль. Дмнꙋль ꙁ
мїе ажꙋторю, ши еꙋ вою ведѣ пре пизмашїи
мїеи. Бине е а недеждꙋи пре дмнꙋль де кжть и
а недеждꙋи пре омь. Бине е а недеждꙋи пре ѳ
дмнꙋль де кжть а недеждꙋи пре боѧри.
Тоате лимбиле Ꙟкꙋнжꙋраръмъ, ши кꙋ нꙋмеле ї
дмнꙋлꙋи Ꙟм избжндїи пре ей. Ꙟкꙋнџюрꙋн аі
дꙋмъ Ꙟкꙋнжꙋраре, ши кꙋ нꙋмеле дмнꙋлꙋи Ꙟм
избъндїи пре ей. Ꙟкꙋнжꙋраръмъ ка албі вї
ниле фагꙋрꙋль, ши аџицаръ ка фокꙋль Ꙟ спини
ши кꙋ нꙋмеле дмнꙋлꙋи Ꙟм избъндїи пре ей.
Ꙟпинсꙋ фїиндъ мъ Ꙟторшꙋ а къдѣ, ши дмнꙋ гї
лꙋ сприжинить. Вжртꙋтѣ мѣ, ши лаꙋда дї
мѣ дмнꙋль, ши фꙋ мїе Ꙟтрꙋ мжнтꙋире.
Гла де бꙋкꙋрїе, ши де мжнтꙋире Ꙟ кортꙋриле ди єї
репцилорь. Дирѣпта дмнꙋлꙋи фъкꙋ пꙋ ѕї
тѣре, дирѣпта дмнꙋлꙋи мъ Ꙟналцъ, дирѣпта
Є Кк дом

Biblia 1688, pag. 419, col. II

5. Milostiv Domnul şi dirept, şi Dumnezăul nostru miluiêşte.

6. Păzind pruncii, Domnul; smeriiu-mă, şi mă mîntuí.

7. Întoarce-te, sufletul mieu, la odihna ta, căce Domnul au făcut bine ţie.

8. Căce au scos sufletul mieu den moarte, ochii miei den lacrămi, şi picioarele mêle de la lunecare.

9. Bine voiu plăcea înaintea Domnului în ţara celor vii. Slava.

Alliluia. 115

1. Crezut-am, pentru acêea am grăit, şi eu m-am smerit foarte.

2. Şi eu ziş întru uimirea mea: «Tot omul mincinos».

3. Ce voiu răsplăti Domnului pentru toate cîte au dat mie?

4. Păhar de mîntuire voiu lua, şi numele Domnului voiu chema.

5. Rugile mêle Domnului voiu da naintea a tot norodului lui.

6. Cinstită e înaintea Domnului moartea cuvioşilor lui.

7. [6] O, Doamne, eu robul tău, eu robul tău şi fiiul slujnicii tale. [7] Rumpseşi legăturile mêle.

8. Ţie voiu jîrtvui jîrtve de mîntuire, şi întru numele Domnului voiu chema.

9. [8] Rugile mêle Domnului voiu da naintea a tot norodul lui.

10. În curţile casii Domnului, în mijlocul tău, Ierusalime.

Alliluia. 116

1. Lăudaţi pre Domnul, toate limbile, făliţi pre el, toate noroadele.

2. Căce să întări mila lui preste noi, şi adevărul[1] Domnului rămîne în veac.

Alliluia. 117

1. Mărturisiţi-vă Domnului, căce e bun, căce în veac mila lui.

2. Zică dară casa lui Israil, căce e bun, căce e în veac mila lui.

3. Să zică dară casa lui Aaron, că e bun, că e în veac mila lui.

4. Zică dară toţi ceia ce să tem de Domnul, că e bun, că e în veac mila lui.

5. Den scîrbă chemaiu pre Domnul, şi mă ascultă spre lărgime.

6. Domnul mie ajutoriu şi nu mă voiu tême ce-m va face mie omul.

7. Domnul mie ajutoriu, şi eu voiu vedea pre pizmaşii miei.

8. Bine e a nedejdui pre Domnul, decît a nedejdui pre om.

9. Bine e a nedejdui pre Domnul, decît a nedejdui pre boiêri.

10. Toate limbile încunjurară-mă, şi cu numele Domnului îm izbîndiiu pre ei.

11. Încungiurîndu-mă încunjurare, şi cu numele Domnului îm izbîndiiu pre ei.

12. Încunjurară-mă ca albinile fagurul, şi să aţiţară ca focul în spini, şi cu numele Domnului îm izbîndiiu pre ei.

13. Împinsu fiind, mă întorşu a cădea, şi Domnul m-au sprijenit.

14. Vîrtutea mea şi lauda mea Domnul, şi fu mie întru mîntuire.

15. Glas de bucurie, şi de mîntuire în corturile direptilor: [16] «Direapta Domnului făcu putêre,

16. Direapta Domnului mă înălţă[α1], direapta/ Domnului făcu

Ms. 45, f. 245 v

5. Milostiv Domnul şi drept, şi Dumnedzăul nostru miluiêşte.
6. Păzind pruncii, Domnul; smeriiu-mă, şi mă mîntui.
7. Întoarce-te, sufletul mieu, la odihna ta, căce Domnul au făcut bine ţie.
8. Căce au scos sufletul mieu den moarte, ochii miei den lacrămi, şi picioarele mêle de la lunecare.
9. Bine voi plăcea înaintea Domnului întru ţara viilor. Slava[2].

Alliluia. 115[1]

1. Crezut-am, pentru acêea am grăit, şi eu mă smeriiu foarte.
2. Şi eu dziş întru năucirea mea: «Tot omul minciunos».
3. Ce voi răsplăti Domnului pentru toate cîte au dat mie?
4. Păhar a mîntuirei voi lua, şi numele Domnului voi chema.
5. Rugile mêle Domnului voi da înaintea a tot nărodul lui.
6. Cinstită înaintea Domnului moartea curaţilor lui.
7. [6] O, Doamne, eu robul tău, eu robul tău şi fiu a roabei tale. [7] Rumpseşi legăturile mêle.
8. Ţie voi jirtvui jirtvă de mînţuire, şi întru numele Domnului voi chema.

9. [8] Rugele mêle Domnului le voi da înaintea a tot nărodul lui:
10. Întru ogrăzile casei Domnului, în mijlocul tău, Ierusalim.

Alliluia. Alliluia[1]. 116

1. Lăudaţi pre Domnul, toate limbile, făliţi pre el, toate nărodurile,
2. Căce să întări mila lui preste noi, şi adevărul Domnúlui rămîne în vac.

Alliluia. Alliluia[1]. 117

1. Mărturisiţi-vă Domnului, căce ii bun, căce întru vac mila lui.
2. Dzică dară casa lui Israil, căce ii bun, căce în vac mila lui.
3. Dzică dară casa lui Aaron, căce ii bun, căce în vac mila lui.
4. Zică dară toţi ceia ci să tem de Domnul, căce ii bun, căce în vac mila lui.
5. Den năcaz chemai pre Domnul, şi ascultă mie spre lărgime.
6. Domnul mie ajutor, şi nu mă voi tême ce-mi va face mie omul.
7. Domnul mie ajutor, şi eu voi vedea pre vrăjmaşii miei.
8. Bine-i a nădăjdui pre Domnul, decît a nădăjdui pre om.
9. Bine-i a nădăjdui pre Domnul, decît a nădăjdui pre boiêri.
10. Toate limbile încungiurară-mă, şi <cu> numele Domnului izbîndii pre ei.
11. Încungiurînd mă încungiurară, şi cu numele Domnului izbîndiiu pre ei.
12. Încungiurară-mă ca albinele fagurul, şi să aţîţară ca focul întru spini, şi cu numele Domnului izbîndiiu pre ei.
13. Împins fiind, mă înturnai a cădea, şi Domnul mi-au sprăjinit mie.
14. Vîrtutea mea şi lauda mea Domnul, şi fu mie întru mîntuire.

15. Glas de bucurie şi de mîntuire întru corturile drepţilor: «Dreapta Domnului făcu putêre,

16. Dreapta Domnului mă înălţă, dreapta Domnului făcu putêre».

Ms. 4389, f. 290 r–290 v

5. Milostiv Domnul şi dirept, şi miluiêşte Dumnezeul nostru.
6. Domnul, cela ce păzêşte pre cei tinerei[1]; smeritu-m-am, şi m-au mîntuit.
7. Întoarce-te, sufletul mieu, în răpaosul tău, că ţi-au făcut Domnul bine.
8. Căci au izbăvit sufletul mieu den moarte, ochii miei den lacrămc şi picioarele mêle den alunecare.
9. Bine voiu plăcea înaintea Domnului în ţinutul[2] celor vii. Slava.

Alliluia. 115

1. [10] Crezut-am, pentru acêea am şi grăit, iară eu foarte m-am smerit.
2. [11] Eu ziş în cebăluirea mea: «Tot omul mincinos».
3. [12] Ce voiu da[1] Domnului pentru toate cîte mi-au dat?
4. [13] Lua-voiu păharul mîntuirii, şi voiu chiema numele Domnului.
5. [14] Da-voiu rugăciunile mêle Domnului înaintea a tot nărodul lui.
6. [15] Cinstită-i înaintea Domnului moartea preacuvioşilor lui.
7. [16] O, Doamne, eu robul tău şi feciorul roabei tale; rupt-ai legăturile mêle.
8. [17] Ţie voiu junghiia junghiêrea laudei, şi voiu chiema în numele Domnului.

9. [18] Rugăciunile mêle le voiu da Domnului înaintea tot nărodul lui.
10. [19] În curţile casei Domnului,// în mijlocul tău, Ierusalime.

Alliluia. 116

1. Lăudaţi pre Domnul, toate limbile, să-l lăudaţi, tot nărodul.
2. Că se-au întărit mila lui asupra noastră, şi adeverinţa Domnului trăiêşte în vêci.

Alliluia. 117

1. Mărturisiţi-vă Domnului, că-i bun, că în veac mila lui.
2. Să zică dară casa lui Israil, că-i bun, că în veac mila lui.
3. Să zică dară casa lui Aaron, că-i bun, că în veac mila lui.
4. Să zică dară toţi ceia ce se tem de Domnul, că-i bun, că în veac mila lui.
5. Den scîrbe chiemaiu pre Domnul, şi mă ascultă în lărgime.
6. Domnul mie ajutor, şi nu mă voiu tême ce-mi va face omul.
7. Domnul mie ajutor, şi eu voiu căta spre vrăjmaşii miei.
8. Bine iaste a se nădăjdui pre Domnul, decît a se nădăjdui pre om.
9. Bine iaste a se nădăjdui pre Domnul, decît a se nădăjdui pre boiêri.
10. Ocoliră-mă toate limbile, şi stătuiu împotriva lor cu numele Domnului.
11. Ocolind mă încunjurară, şi stătuiu împotriva lor cu numele Domnului.
12. Ocoliră-mă ca albinele fagurii, şi mă aţîţaiu ca focul în mărăcini, şi stătuiu împotriva lor cu numele Domnului.
13. Împins fiind, mă înturnaiu[1] să caz.

14. Tăriia mea şi cîntarea mea Domnul, şi-mi fu întru mîntuire.

15. Glasul bucuriei şi al mîntuirii în sălaşurile celor direpţi:

16. «Direapta Domnului au făcut putêrea, direapta Domnului m-au înălţat».

Versiunea modernă

5. Domnul este milostiv şi drept. El ne miluieşte.
6. El păzeşte pe prunci. El m-a scos din umilinţă.
7. Odihneşte-te, suflet al meu, că Domnul ţi-a făcut mult bine.
8. A scăpat sufletul meu de la moarte, mi-a scos lacrimile din ochi şi picioarele mele de la cădere le-a ferit.
9. Mă voi bucura înaintea Domnului în ţarina celor vii.

Psalmul 115. Aliluia

1. Chiar dacă am suspinat, am avut încredere în Domnul şi m-am smerit.
2. Şi am zis în uimirea mea: «Tot omul e înşelător».
3. Cum voi răsplăti pe Domnul pentru toate cîte mi le-a dat?
4. Paharul mîntuirii voi lua şi voi chema numele Domnului.
5. Toţi vor vedea că împlinesc făgăduinţele mele date Domnului.
6. Dumnezeu nu lasă pe credincioşii lui să moară, viaţa lor îi este scumpă.
7. O, Doamne, eu sînt robul tău, fiul roabei tale. Tu ai desfăcut legăturile mele.
8. Ţie îţi voi aduce jertfă de laudă şi numele Domnului voi chema.

9. În văzul tuturor voi împlini făgăduinţele mele.
10. În curţile casei Domnului, în mijlocul tău, Ierusalime!

Psalmul 116. Aliluia

1. Lăudaţi pe Domnul, toate neamurile, lăudaţi-l pe el, toate popoarele,
2. Pentru că tare este dragostea lui pentru noi şi adevărul lui în veci!

Psalmul 117. Aliluia

1. Mulţumiţi Domnului, bunătatea şi mila lui sînt în veac!
2. Să zică şi casa lui Israel că el este pururea bun şi milos.
3. Să zică, deci, casa lui Aaron că el este pururea bun şi milos.
4. Să zică, deci, toţi cei ce se tem de Domnul că el este pururea bun şi milos.
5. Am chemat pe Domnul, cînd, din toate părţile, am fost hărţuit; el m-a auzit şi m-a liberat.
6. Domnul este ajutorul meu, nu-mi va fi frică de ceea ce îmi vor face oamenii.
7. Domnul este ajutorul meu şi eu voi privi cum vor fi învinşi duşmanii mei.
8. E mai bine să te încrezi în Domnul decît în om.
9. E mai bine să te încrezi în Domnul decît să speri în căpetenii.
10. Toate neamurile m-au înconjurat, dar eu în numele Domnului i-am biruit.
11. M-au înconjurat, dar eu în numele Domnului i-am biruit.
12. M-au înconjurat ca albinele fagurele, dar s-au stins ca focul de spini, iar eu în numele Domnului i-am biruit.
13. M-au înghesuit şi m-au împins să cad, iar Domnul m-a sprijinit.
14. Cîntarea mea şi toată puterea mea de la Domnul mi-a fost date spre mîntuire.

15. Glas de bucurie se va ridica din corturile drepţilor: «Putere din putere, dreapta Domnului,

16. Mîna lui dreaptă m-a înălţat şi m-a făcut puternic».

Biblia 1688, pag. 420, col. I

putêre».

17. Nu voiu muri, ce voiu trăi şi voiu povesti lucrurile Domnului.

18. Certînd mă certă Domnul, şi morţii nu mă dêde.

19. Deşchideţi mie porţile direptăţii, întrînd întru êle mărturisi-mă-voiu Domnului.
20. Aceasta e poarta Domnului, direpţii vor întra întru ea.

21. [20] Mărturisi-mă-voi ţie, căce ai ascultat mie şi te făcuşi mie întru mîntuire.
22. [21] Piatra carea nu o au socotit ziditorii, aceasta fu în capul unghiului.
23. [22] De la Domnul s-au făcut aceasta, şi iaste minunată întru ochii noştri.
24. [23] Aceasta e zioa carea o au făcut Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim întru dînsa.
25. [24] O, Doamne, mîntuiêşte-mă dară! O, Doamne, sporêşte dară!
26. Blagoslovit cel ce vine întru numele Domnului. [25] Blagoslovit-am pre voi den casa Domnului.

27. Dumnezău Domnul şi să ivi noao. [26] Adunaţi sărbătoare întru umbrare, pînă la cornurile jîrtăvnicului.

28. [27] Dumnezăul mieu eşti tu, şi mă voiu ispovedi ţie; Dumnezăul mieu eşti tu, şi te voiu înălţa. [28] Mărturisi-mă-voiu ţie, căci ai ascultat pre mine şi te făcuş mie întru mîntuire.

29. Mărturisiţi-vă Domnului, căci e bun, căci în veac mila lui. Slava.

CATHISMA 17. Alliluia. 118

1. Fericiţi cei nevinovaţi în cale, cei ce îmblă în lêgea Domnului.

2. Fericiţi ceia ce cearcă mărturiile lui, cu toată inima vor cerceta pre el.
3. Pentru că nu cei ce fac fărădelêgea în căile lui au mers.

4. Tu ai poruncit poruncile tale ca să le păzim foarte.

5. Măcară de s-ar îndirepta căile mêle, ca să păzesc direptăţile tale.
6. Atuncea nu mă voiu ruşina eu, cînd voiu vedea preste toate poruncile tale.
7. Mărturisi-mă-voiu ţie cu direptatea inimii, învăţînd eu judecăţile direptăţii tale.
8. Îndireptările tale păzi-le-voiu, nu mă părăsi pînă în sfîrşit.

9. Întru ce va isprăvi tînărul calea lui? Întru cruţarea cuvintelor tale.
10. Cu toată inima am cercat pre tine, să nu mă lêpezi de cătră poruncile tale.
11. În inima mea am ascuns cuvintele tale, pentru ca să nu greşesc ţie.
12. Blagoslovit eşti, Doamne, învaţă-mă direptăţile tale.

13. Cu buzele mêle vestiiu toate judecăţile rostului tău.

14. În calea mărturiilor[1] tale mă desfătaiu, ca spre toată avuţiia.

15. Întru poruncile tale voiu zăbovi, şi voiu socoti căile tale.

16. Întru direptăţile tale voiu cugeta, nu voiu uita cuvintele tale.

17. Răsplătêşte robului tău, trăiêşte-mă, şi voiu păzi cuvintele tale.
18. Descôperi ochii miei, şi voiu socoti minunile den lêgea ta.

19. Nemêrnic sînt eu în pămînt, să nu ascunzi de la mine poruncile tale.

Ms. 45, f. 245 ᵛ–246 ʳ

17. Nu voi muri, ce voi trăi și voi povesti lucrurile Domnului.
18. Certînd mă certă Domnul, și morții nu mă dêde.
19. Dășchideți mie porțile dreptății, întrînd întru êle mărturisi-mă-voi Domnului.
20. Aceasta-i poarta Domnului, drepți vor întra întru ea.
21. [20] Mărturisi-mă-voi[2] ție, căce ai ascultat mie și te făcuși mie[3] întru mîntuire.
22. [21] Piatra carea au dăpărtatu-o ziditorii, aceasta[4] să făcu la cap de unghiu.
23. [22] De la Domnul s-au făcut aceasta, și iaste minunată întru ochii noștri.
24. [23] Aceasta-i dzua carea au făcut Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întru însă.
25/[24] O, Doamne, mîntuiêște dară! O, Doamne, bine călătorêște dară!
26. Blagoslovit cela ce vine întru numele Domnului. [25] Blagoslovit-am pre voi dentru casa Domnului.
27. Dumnedzău Domnul, și să ivi noao. [26] Adunați sărbătoare întru ceia ce înfloresc, până la cornurile jirtăvnicului.
28 [27] Dumnedzăul mieu ești tu, și mă voi ispovedi ție; Dumnedzăul// mieu ești tu, și te voi înălța. [28] Mărturisi-mă-voi ție, căce ai ascultat pre mine și te făcuși mie întru mîntuire.[5]
29. Mărturisiți Domnului, căce ii bun, căce întru vac mila lui. Slava.

CATHISMA 16. Alliluia[1]. 118

1. Fericiți cei fără prihană[2] în cale, ceia ce merg în lêgea Domnului.
2. Fericiți ceia ce cearcă mărturiile lui, cu toată inima vor cerceta pre el.
3. Pentru că nu ceia ce fac fărădălêgea întru căile lui au mers.
4. Tu ai porîncit porîncele tale ca să le păzim foarte.
5. Măcară de s-ar îndrepta căile mêle, ca să păzesc dreptățile tale.
6. Atuncea nu mă voi rușina, cînd voi vedea eu preste toate porîncele tale.
7. Mărturisi-mă-voi ție cu dreptatea inemei, învățînd cu judecările dreptății tale.
8. Îndreptările tale păzi-le-voi, nu mă părăsi până foarte.

9. Întru ce va îndrepta tinerelul calea lui? Întru crujarea cuvintelor tale.
10. Cu toată inima am cercat pre tine, să nu mă lapezi de către porîncele tale.
11. Întru inima mea am ascuns cuvintele tale, pentru ca să nu greșesc ție.
12. Blagoslovit ești, Doamne, învață-mă dreptățile tale.
13. Cu budzele mêle vestuii toate județele rostului tău.
14. Întru calea mărturiilor tale mă sămărî^{c}iu[3], ca spre toată avuțiia.
15. Întru porîncele tale voi zăbovi, și voi socoti căile tale.
16. Întru dreptățile tale voi cugeta, nu voi uita cuvintele tale.

17. Răsplătêște robului tău, trăiêște-mă, și voi păzi căile tale.
18. Dăscopere ochii miei, și voi socoti minunile dentru lêgea ta.
19. Nemêrnic sînt eu în pămînt, să nu ascundzi de la mine porîncele tale.
20. Pofti sufletul mieu ca să poftească judêțele tale întru toată vrêmea.

Ms. 4389, f. 290 ᵛ

17. Nu voiu muri, ce voiu fi viu și voiu povesti lucrurile Domnului.
18. Certînd m-au certat Domnul, iară nu m-au dat morții.
19. Dășchideți-mi porțile direptății, întrînd într-însele mă voiu mărturisi Domnului.
20. Aceasta-i poarta Domnului, cei direpți vor întra într-însa.
21. Mărturisi-mă-voiu ție, că m-ai ascultat și mi-ai fost întru mîntuire.
22. Piiatra carea nu o băgară zidarii în seamă, aceasta au fost în căpătîiul colțului.
23. De la Domnul au fost aceasta, și iaste minunată întru ochii noștri.
24. Aceasta (iaste) zioa carea o au făcut Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într-însa.
25. O, Doamne, mîntuiêște dară! O, Doamne, ajută[2] dară!
26. Bine-i cuvîntat cela ce vine în numele Domnului; bine v-am cuvîntat den casa Domnului.
27. Dumnezeu Domnul se și arătă noaoă. Tocmiți praznice întru frumuseți, pînă la cornurile altarelor.
28. Tu ești Dumnezeul mieu, și mă voiu mărturisi ție; tu ești Dumnezeul mieu, și te voiu înălța. Mărturisi-mă-voiu ție, că m-ai ascultat și mi-ai fost în mîntuire.
29. Mărturisiți-vă Domnului, că-i bun, că în veac mila lui. Slava.

Șădêrea 17. Alliluia. 118

Alef

1. Ferice de cei nevinovați, ceia ce umblă în cale în lêgea Domnului.
2. Ferice de ceia ce ispitesc mărturisirile lui, cu toată inima îl vor cerca.
3. Că n-au umblat în căile lui ceia ce fac fărădelegiuire.
4. Tu ai porîncit să păzească poruncile tale foarte.
5. De se-ară fi îndireptat căile mêle să păzească îndireptările tale.
6. Atunci nu mă voiu rușina, cînd voiu căuta spre toate poruncile tale.
7. Mărturisi-mă-voiu ție în direptatea inimii, cînd mă voiu învăța[1] judecăților direptății tale.
8. Păzi-voiu îndireptările tale, nu mă lăsa foarte de tot.

Bet

9. În ce va îndirepta cel tînăr calea sa? Cînd va păzi cuvintele tale.
10. Cercaiu-te cu toată inima; nu mă lepăda den porîncile tale.
11. În inima mea am ascuns cuvintele tale, ca să nu greșăsc ție.
12. Bine ești cuvîntat, Doamne, învață-mă îndireptărilor tale.
13. Mărturisiiu cu buzele mêle toate judecățile gurii tale.
14. Îndulciiu-mă pre calea mărturisirilor tale, ca de toată bogățiia.
15. În porîncile tale, și voiu socoti căile tale.

16. Întru îndireptările tale mă voiu învăța, și cuvintele tale nu le voiu uita.

Ghimel

17. Plătêște robului tău, trăiêște-mă, și voiu păzi cuvintele tale.
18. Dăscopere ochii miei, și voiu înțelêge minuni den lêgea ta.
19. Vinetic sînt eu pre pămînt, nu ascunde de mine porîncile tale.
20. Pofti sufletul mieu să îndrăgească judecățile tale în toată vrêmea.

Versiunea modernă

17. Nu voi muri, ci voi fi viu ca să mărturisesc lucrurile Domnului.
18. El m-a certat, dar nu m-a dat morții.

19. Deschideți-mi porțile dreptății, intrînd în ele, voi cînta laude Domnului.
20. Căci aceasta este poarta Domnului, prin care vor intra drepții.
21. Îți mulțumesc, Doamne, că m-ai auzit și m-ai izbăvit.
22. Piatra pe care n-au văzut-o ziditorii s-a făcut în capul unghiului.
23. Domnul a făcut această minune ca să o privim.
24. Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm, să ne veselim întru ea.
25. O, Doamne, mîntuiește-ne, ajută-ne să sporim și să învingem pe dușmani.
26. Binecuvîntat este cel ce vine în numele Domnului! Din casa Domnului v-am binecuvîntat.
27. Dumnezeu este Domnul și s-a arătat nouă. Aduceți ramuri pînă la coarnele altarului și sărbătoriți.
28. Ție îți aduc mulțumire, Doamne, că tu ești Dumnezeul meu.

29. Mulțumiți Domnului, bunătatea și mila lui sînt în veac!

Psalmul 118. Aliluia

1. Fericiți cei nevinovați, cei ce în cale umblă în legea Domnului.
2. Fericiți cei ce păzesc poruncile lui, cei ce-l caută cu toată inima.
3. Cei ce fac fărădelegi n-au mers pe căile lui.

4. Tu ai zis ca poruncile tale să fie păzite cu strășnicie.
5. O, de-aș putea să-mi îndrept pașii pe căile tale ca să păzesc poruncile tale.
6. Atunci nu mă voi rușina, ci voi căuta să îndeplinesc poruncile tale.
7. Pe tine te voi lăuda din îndreptarea inimii, judecățile tale cele drepte le voi învăța.
8. Voi păzi îndreptările tale, dar să nu mă părăsești pînă la urmă.

9. Cum poate un copilandru să țină calea dreaptă? Să asculte învățăturile tale!
10. Cu toată inima te-am căutat; să nu mă lepezi!
11. Am ascuns cuvintele tale în inimă ca să nu mai greșesc.
12. Binecuvîntat ești, Doamne, învață-mă îndreptările tale!
13. Buzele mele au rostit toate judecățile tale.

14. Pe drum m-am desfătat de bogăția mărturiilor tale.
15. De acum voi cugeta la poruncile tale ca să cunosc căile Domnului.
16. Voi cugeta la îndreptările tale, cuvintele tale nu le voi uita.

17. Fii bun cu robul tău, ca să trăiesc păzind poruncile tale.
18. Deschide-mi ochii și voi cunoaște minunile din legea ta.
19. Străin sînt eu pe pămînt, să nu ascunzi poruncile tale.
20. Totdeauna sufletul meu arde de dorirea judecăților tale.

Biblia 1688, pag. 420, col. II

20. Pofti sufletul mieu ca să poftească judecăţile tale/ în toată vrêmea.

21. Certaş pre cei mîndri; blăstămaţi ceia ce să abat de către poruncile tale.
22. Ia de pre-mprejurul mieu ocara şi defăimarea, căci mărturiile tale am cercetat.
23. Pentru că au şezut boiêri şi asupra mea grăiia, iară robul tău zăboviia întru direptăţile tale.

24. Pentru că mărturiile tale cugetul mieu iaste, şi sfaturile mêle direptăţile tale.

25. Lipitu-s-au de pămînt sufletul mieu, trăiêşte-mă după cuvîntul tău[2].
26. Căile mêle vestiiu, şi m-ai ascultat, învaţă-mă direptăţile tale.

27. În calea îndireptărilor tale înţelepţêşte-mă, şi voiu zăbovi întru minunile tale.
28. Adormită[α] sufletul mieu de trîndăvie, adevereează-mă întru cuvintele tale.
29. Calea strîmbătăţii depărtează de la mine, şi cu lêgea ta miluiêşte-mă.
30. Calea adevărului am ales, şi judecăţile tale n-am uitat.

31. Lipiiu-mă de mărturiile tale, Doamne, nu mă ruşina.

32. Calea poruncilor tale am alergat, cînd ai lărgit inima mea.

33. Lêge pune mie, Doamne, calea direptăţilor tale, şi voiu cerceta-o pre ea pururea.
34. Înţelepţêşte-mă, şi voiu cerceta lêgea ta, şi voiu păzi pre ea cu toată inima mea.
35. Povăţuiêşte-mă în calea poruncilor tale, căci pre dînsa vruiu.

36. Pleacă inima mea la mărturiile tale, şi nu la lăcomie.

37. Întoarce ochii miei, ca să nu văz deşertăciune; în calea ta trăiêşte-mă.
38. Pune robului tău cuvîntul tău, la frica ta.

39. Ia de-mprejurul mieu ocara mea carea am prepus, căci judecăţile tale-s bune.
40. Iată poftiiu poruncile tale; întru direptatea ta trăiêşte-mă.

41. Şi să vie preste mine mila ta, Doamne, mîntuirea ta după cuvîntul tău.
42. Şi voiu răspunde celor ce-mi impută cuvînt, căci am nedejuit pre cuvintele tale.
43. Şi să nu iêi den rostul mieu cuvîntul adevărului pînă la foarte, căci pre judecăţile tale nedejduiiu.

44. Şi voiu cruţa lêgea ta pururea, în veac şi în veacul veacului.

45. Şi mergeam întru lărgime, căci poruncile tale am cercat.

46. Şi grăiiam întru mărturiile tale înaintea împăraţilor, şi nu mă ruşinam.
47. Şi cugetam întru poruncile tale, carele am iubit foarte.

48. Şi am rădicat mîinile mêle către poruncile tale, carele am iubit, şi zăboviiam întru direptăţile tale.

49. Pomenêşte cuvintele tale robului tău, cărora m-ai nedejduit.

50. Aceasta m-au mîngîiat întru smereniia mea, căci cuvîntarea ta m-au trăit.
51. Cei mîndri nelegiuiră foarte, iară de la lêgea ta nu m-am abătut.
52. Pomenit-am judecăţile tale den veac, Doamne, şi mă mîngîiai.

53. Mîhnire mă cuprinse de la cei păcătoşi, carii ce părăsăscu lêgea ta.
54. Cîntate era mie direptăţile tale în locul nemerniciei mêle.

Ms. 45, f. 246 r

21. Certaşi pre cei mîndri; blăstămaţi ceia ci să abat de cătră porîncele tale.
22. Ia de pre-mpregiurul mieu ocara şi dăfăimarea, căce mărturiile tale am cercetat.
23. Pentru că au şezut boiêri şi asupra mea grăiia, iară robul tău zăbovêşte-să întru dreptăţile tale.
24. Pentru că mărturiile tale cugetul mieu sînt, şi sfaturile mêle dreptăţile tale.

25. Lipi-să de pulbere sufletul mieu, trăiêşte-mă după cuvîntul tău.
26. Căile mêle vestii, şi m-ai ascultat, învaţă-mă dreptăţile tale.
27. Calea îndireptărilor tale înţelepţêşte-mă, şi voi zăbăvi întru minunile tale.
28. Somnoroşa[4] sufletul mieu de trîndăvie, adeverêşte-mă întru cuvintele tale.
29. Calea strîmbătăţii dăpărtează de la mine, şi cu lêgea ta miluiêşte-mă.
30. Calea adevărului am ales, şi[5] judêţele tale nu am uitat.
31. Lipiiu-mă de mărturiile tale, Doamne, nu mă ruşina.
32. Calea porîncilor tale am alergat, cînd ai lărgit inima mea.

33. Lêge pune mie, Doamne, în calea dreptăţilor tale, şi voi cerceta-o pre ea pururea.
34. Înţelepţêşte-mă, şi voi cerceta[6] lêgea ta, şi voi păzi pre ea cu toată inima mea.
35. Povăţuiêşte-mă întru calea porîncilor tale, căce pre însă vruiu.
36. Pleacă inima mea la mărturiile tale, şi nu la lăcomie.
37. Întoarnă ochii miei, ca să nu văz dăşertăciune; întru calea ta trăiêşte-mă.
38. Pune robului tău cuvîntul tău, la frica ta.

39. Ia de pregiur mine ocara mea carea am prepus, căce judêţele tale bune.
40. Iată poftiiu porîncele tale; întru dreptatea ta trăiêşte-mă.

41. Şi să vie preste mine mila ta, Doamne, mîntuitoriul tău după cuvîntul tău.
42. Şi voi răspunde celora ce ocărăsc pre mine cuvînt, căce am nădăjuit pre cuvintele tale.
43. Şi să nu iêi dentru rostul mieu cuvîntul adevărului pănă foarte, căce pre judecăţile tale nădăjduii.
44. Şi voi cruţa lêgea ta pururea, în vac şi în vacul vacului.
45. Şi mergeam întru lărgimea, căce porîncele tale cercetai.
46. Şi grăiam întru mărturiile tale înaintea a împăraţi, şi nu mă ruşinam.
47. Şi cugetam întru porîncele tale, carele am iubit foarte.
48. Şi am rădicat mîinele mêle cătră porîncele tale, carele am iubit, şi zăbăviiam întru porîncele tale.

49. Pomenêşte cuvintelor tale robului tău, cărora m-ai nădăjduit.
50. Aceasta m-au rugat întru smereniia mea, căce cuvîntătoriul tău m-au trăit.
51. Mîndrii fărălegiuiră pănă foarte, iară de la lêgea ta nu m-am abătut.
52. Pomenit-am judêţele tale den vac, Doamne, şi mă mîngîiu.
53. Mîhnire mă cuprinse de la cei păcătoşi, ceia ce părăsăsc lêgea ta.
54. Cîntate era mie dreptăţile tale întru locul nemerniciei mêle.
55. Pomeniiu noaptea numele tău, Doamne, şi păziiu lêgea ta.

Ms. 4389, f. 290 v–291 r

21. Certat-ai pre cei trufaşi; blestemaţi ceia ce se abat den porîncile tale.
22. Ia[2] de la mine mustrarea şi ocara, că am cercat mărturisirile tale.
23. Pentru că şăzură boiêrii şi mozaviriră asupra mea, iară robul tău se îndeletniciia întru îndireptările tale.
24. Că mărturisirile tale iaste învăţătura mea, şi sfaturile mêle îndireptările tale.

Dalet

25. Lipi-se de pămînt sufletul mieu, trăiêşte-mă după cuvîntul tău.
26. Spus-am căile mêle, şi m-ai ascultat, învaţă-mă îndireptărilor tale.
27. Calea îndireptărilor tale fă-mă să o înţeleg, şi mă voiu îndeletnici în minunile tale.
28. Adormiia sufletul mieu de trîndă// vie, întărêşte-mă în cuvintele tale.
29. Calea nedireptăţii dăpărtează-o de la mine, şi mă miluiêşte cu lêgea ta.
30. Calea adeverinţei o am voit, judecăţile tale nu le-am uitat.
31. Lipitu-m-am mărturisirilor tale, Doamne, nu mă ruşina.
32. Calea îndireptărilor tale o am alergat, cînd ai lărgit inima mea.

Ghe

33. Pune mie, Doamne, lêge calea îndireptărilor tale, şi o voiu cerca pururea.
34. Dă-mi înţelêgere, şi voiu întreba lêgea ta, şi o voiu păzi cu toată inima mea.
35. Povăţêşte-mă pre cărarea porîncilor tale, că acêea o am voit.
36. Pleacă inima mea în mărturisirile tale, iară nu în camătă.
37. Întoarce ochii miei, să nu vază dăşărtăciune; trăiêşte-mă în calea ta.
38. Pune robului tău cuvîntul tău în frica ta.

39. Ia mustrarea mea carea am socotit, că bune-s judecăţile tale.
40. Iată am poftit porîncile tale; trăiêşte-mă în direptatea ta.

Vaf

41. Să vie mila ta pre mine, Doamne, mîntuirea ta după cuvîntul tău.
42. Şi voiu răspunde cuvînt celor ce mă mustrează, căci m-am nădăjduit pre cuvintele tale.
43. Şi nu lua den gura mea cuvîntul adeverinţei de totul tot, că m-am nădăjduit pre judecăţile tale.
44. Şi voiu păzi lêgea ta în toată vrêmea, în veac şi în veacul veacului.
45. Şi am umblat în lărgime, căci am cercat porîncile tale.
46. Şi am grăit pentru mărturisirile tale înaintea împăraţilor, şi nu mi-au fost ruşine.
47. Şi m-am învăţat în poruncile tale, care foarte le-am îndrăgit.
48. Şi am rădicat mîinile mêle cătră porîncile tale, care le-am îndrăgit, şi m-am învăţat întru îndireptările tale.

Zain

49. Ado aminte, Doamne, cuvintele tale robului tău, a cărora nădêjde mi-ai dat.
50. Aceasta m-au mîngîiat în smereniia mea, că cuvîntul tău m-au trăit.
51. Cei trufaşi au călcat lêgea foarte, iară den lêgea ta nu m-am abătut.
52. Aduşu-mi aminte, Doamne, de judecăţile tale cêle den veac, şi m-am mîngîiat.
53. Luatu-m-au grijă[3] pentru cei păcătoşi, carii lasă lêgea ta.
54. Cîntate era mie îndireptările tale în locul pribegiei mêle.
55. Pomeniiu noaptea numele tău, Doamne, şi păziiu lêgea ta.

Versiunea modernă

21. Tu ai certat pe cei făloşi; blestemaţi să fie cei ce se abat de la poruncile tale.
22. Scapă-mă de ocară şi de defăimare, fiindcă mărturiile tale le-am păzit.
23. Au şezut căpeteniile la sfat şi au clevetit împotriva mea. Dar cugetul robului tău cerceta mărturiile tale.
24. Ele sînt sîmburele cugetării mele, de îndreptarea lor mă ţin.

25. Sufletul meu s-a lipit de praf, sînt slab; dă-mi viaţă aşa cum ai făgăduit.
26. Am numărat căile mele şi tu m-ai auzit; învaţă-mă îndreptările tale.
27. Pe acestea vreau să le înţeleg, cînd voi cugeta la minunile tale.
28. Sufletul meu s-a amărît, cuvintele tale m-ar putea întări.
29. Depărtează de la mine drumul minciunii şi miluieşte-mă cu legea ta.
30. Iată, am ales calea adevărului şi n-am uitat judecăţile tale.
31. Mă razem de mărturiile tale, Doamne, să nu mă ruşinezi.
32. Am alergat numai pe calea poruncilor tale atunci cînd mi s-a lărgit inima.

33. Învaţă-mă legea ta, Doamne, şi voi păzi pururea îndreptările tale.
34. Înţelepţeşte-mă cînd caut legea ta pe care o voi păzi în veci.
35. Călăuzeşte-mă pe cărarea poruncilor tale, că aceasta am voit.
36. Întoarce-mi simţurile spre mărturiile tale să nu mă lăcomesc.
37. Întoarce ochii mei, ca să vadă deşertăciunea, dă-mi viaţă în calea ta.
38. Împlineşte robului tău ca şi celor ce se tem de tine cuvîntul tău.
39. Şterge ocara care mă apasă, căci judecăţile tale sînt bune.
40. Dă-mi viaţă întru dreptatea ta; aşa mi-am dorit eu poruncile.

41. Să vină peste mine mila ta, Doamne, mîntuirea ta după cele ce ai cuvîntat.
42. Voi răspunde celor ce mă ocărăsc că ascult de cuvîntul tău.
43. Să nu îndepărtezi din gura mea cuvîntul adevărului, că întru judecăţile tale am nădăjduit.

44. Legea ta o voi păzi pururea, în veac şi în veacul veacului.
45. Şi am pornit în larg că am ascultat de poruncile tale.
46. Fără să mă ruşinez am vorbit cu împăraţi despre mărturia ta.
47. Şi am cugetat la poruncile tale pe care cu plăcere le-am urmat.
48. La poruncile tale care mi-au plăcut aşa de mult, ridicînd mîinile, am cugetat la îndreptările tale.

49. Adu-ţi aminte, Doamne, de cuvîntul tău către robul tău, tu care mi-ai dat nădejde.
50. Cuvîntul tău m-a ţinut viu şi m-a mîngîiat întru smerenia mea.
51. Cei mîndri m-au batjocorit peste măsură, dar eu nu m-am abătut de la legea ta.
52. M-a mîngîiat amintirea judecăţilor tale de altădată.
53. M-am mîhnit din pricina păcătoşilor care se leapădă de legea ta.
54. Pribeag fiind, am cîntat toate îndreptările tale.
55. Mi-am adus aminte de numele tău, Doamne, şi legea ta am păzit-o.

Biblia 1688, pag. 421, col. I

55. Îm a/duş aminte noaptea de numele tău, Doamne, şi păziiu lêgea ta.

56. Aceasta mi să făcu mie, căci direptăţile tale am cercetat.

57. Partea mea eşti, Doamne, ziş a păzi lêgea ta.

58. Rugaiu-mă fêţii tale cu toată inima mea, miluiêşte-mă după cuvîntarea ta.

59. Socotiiu căile tale, şi am întors picioarele mêle la mărturiile tale.

60. Gătiiu-mă şi nu mă turburaiu a păzi poruncile tale.

61. Funile păcătoşilor să încîlciră la mine, şi lêgea ta n-am uitat.

62. La miazănoapte m-am sculat ca să mă mărturisescu ţie, spre judecăţile direptăţii tale.

63. Părtaş eu sînt tuturor celor ce să tem de tine, şi celor ce păzăsc poruncile tale.

64. De mila ta, Doamne, plinu e pămîntul; direptăţile tale învaţă-mă.

65. Bunătate ai făcut cu robul tău, Doamne, după cuvîntul tău.

66. Bunătate, şi învăţătură, şi cunoştinţă învaţă-mă, căci poruncile tale am crezut.

67. Mainte de a mă smeri, eu am păcătuit; pentru acêea cuvîntarea ta am păzit.

68. Bun eşti tu, Doamne, şi cu bunătatea ta învaţă-mă direptăţile tale.

69. Înmulţi-se preste mine strîmbătatea mîndrilor, şi eu cu toată inima voiu cerceta poruncile tale.

70. Închegatu-s-au ca laptele inima lor, iară eu lêgea ta am cercetat.

71. Bine e mie căci m-ai smerit, pentru ca să învăţ direptăţile tale.

72. Bună mie lêgea gurii tale decît mii de aur şi de argint. Slava.

Stare 1

73. Mîinile tale făcură-mă şi mă zidiră, înţeleptêşte-mă, şi voiu învăţa poruncile tale.

74. Ceia ce să tem de tine vedea-mă-vor, şi se vor veseli, căci la cuvintele tale am nedejduit.

75. Cunoscut-am, Doamne, că direptate e judecăţile tale, şi cu adevăr m-ai smerit pre mine.

76. Facă-să dară mila ta, ca să mă mîngîie pre mine, după cuvîntarea ta robului tău.

77. Vie mie îndurările tale, şi voiu trăi, căci lêgea ta cugetul mieu iaste.

78. Ruşinêze-se mîndrii, căci fără direptate au nelegiuit mie; şi eu voiu zăbovi întru poruncile tale.

79. Întoarcă-se[3] pre mine ceia ce să tem de tine, şi ceia ce cunosc mărturiile tale.

80. Facă-se inima mea nevinovată întru direptăţile tale, pentru ca să nu mă ruşinez.

81. Sfîrşaşte-să la mîntuirea ta sufletul mieu; la cuvintele tale nedejduiiu.

82. Sfîrşiră-se ochii miei la cuvîntătoriul tău, zicînd: «Cînd mă vei mîngîia?»

83. Căci m-am făcut ca un foale la brumă, direptăţile tale n-am uitat.

84. Cîte sînt zilele robului tău, cînd îm vei face mie judecată de către cei ce mă gonesc?

85. Povestiră mie cei fără de lêge limbuţii, ce nu e ca lêgea ta, Doamne.

86. Toate poruncile tale adevăr; pre strîmbătate m-au gonit pre

Ms. 45, f. 246 r–246 v

56. Aceasta mi să făcu mie, căce dreptăţile tale am cercetat.

57. Partea mea eşti, Doamne, dziş a păzi lêgea ta.

58. Rugaiu-mă feţii tale cu toată inima, miluiêşte-mă după// cuvîntătoriul tău.

59. Socotii căile tale, şi am întors picioarele mêle la mărturiile tale.

60. Gătiiu-mă şi nu mă turburaiu a păzi porîncele tale.

61. Funi a păcătoşilor să încîlciră la mine, şi lêgii tale nu am uitat.

62. La miazănoapte m-am sculat ca să mă mărturisesc ţie, preste judecăţile dreptăţii tale.

63. Părtaş eu sînt a tuturor celora ci să tem de tine, şi celora ce păzesc porîncele[7] tale.

64. De mila ta, Doamne, plinu-i pămîntul; dreptăţile tale învaţă-mă.

65. Bunătate ai făcut cu robul tău, Doamne, după cuvîntul tău.

66. Bunătate, şi învăţătură, şi cunoştinţă învaţă-mă, căce porîncele tale am crezut.

67. Mai nainte de ce a mă smeri, eu am păcătuit; pentru acêea cuvîntătoriul tău am păzit.

68. Bun eşti, Doamne, şi cu bunătatea ta învaţă-mă dreptăţile tale.

69. Înmulţi-să preste mine strîmbătatea mîndrilor, şi eu cu toată inima mea voi cerceta porîncele tale.

70. Îmbrîndzi-să ca laptele inima lor, şi eu lêgea ta am cercetat.

71. Bine-i mie căce m-ai smerit, pentru ca să învăţ dreptăţile tale.

72. Bună mie lêgea gurii tale decît mii de aur şi argint. Slava[8].

Stare 1[9]

73. Mîinile tale făcură-mă şi mă zidiră, înţelepţêşte-mă, şi voi învăţa porîncele tale.

74. Ceia ci să tem de tine vedea-mă-vor, şi să vor veseli, căce la cuvintele tale am nădăjduit.

75. Cunoscut-am, Doamne, căce dreptate judeţele tale, şi cu adevăr m-ai smerit pre mine.

76. Facă-să dară mila ta, ca să mă mîngîie, după cuvîntătoriul tău.

77. Vie mie îndurările tale, şi voi trăi, căce lêgea ta cugetul mieu iaste.

78. Ruşinêdze-se mîndrii, căce cu strîmbul au fărălegiuit la mine; şi eu voi zăbăvi întru porîncele tale.

79. Întoarcă-să pre mine ceia ci să tem de tine, şi ceia ce cunosc mărturiile tale.

80. Facă-să inima mea nevinovată întru dreptăţile tale, pentru ca să nu mă ruşinez.

81. Sfîrşaşte-să la mîntuitoriul tău sufletul mieu; la cuvintele tale nădăjduii.

82. Sfîrşiră-să ochii miei la cuvîntătoriul tău, dzicînd:« Cînd mă vei mîngîia?».

83. Căce m-am făcut ca un foale la brumă, dreptăţile tale n-am uitat.

84. Cîte sînt dzilele robului tău, cînd îmi vei face mie dentru ceia ci mă gonesc judecată?

85. Povestiră mie cei fără dă lêge zăbave, ce nu-i ca lêgea ta, Doamne.

86. Toate porîncele tale adevăr. Pre strîmbul au gonit pre mine. Ajută mie!

87. Cît de puţin mă concenîră la pămînt, şi eu n-am părăsit porîncele tale.

Ms. 4389, f. 291 r–291 v

56. Aceasta au fost mie, căci am cercat îndireptările tale.

57. Partea mea eşti, Doamne, ziş să păzesc lêgea ta.

58. Rugatu-m-am feţii tale cu toată inima mea, miluiêşte-mă după cuvîntul tău.

59. Cugetaiu căile tale, şi întorş picioarele mêle în mărturisirile tale.

60. Gătiiu-mă şi nu mă turburaiu să păzesc poruncile tale.

61. Funile celor păcătoşi se înfăşurară împrejurul mieu, şi nu uitaiu lêgea ta.

62. Sculaiu-mă în miezul nopţii să mă mărturisesc ţie, pentru judecăţile direptăţii tale.

63. Părtaş sînt eu tuturor celor ce se tem de tine şi celor ce păzesc poruncile tale.

64. De mila ta, Doamne, iaste plin pămîntul; învaţă-mă[4] îndireptărilor tale.

Tet

65. Făcut-ai bunătate, Doamne, cu robul tău, după cuvîntul tău.

66. Învaţă-mă bunătăţii, şi certării, şi înţelêgerii, căci că am crezut porîncilor tale.

67. Mai nainte pînă nu m-am umilit, eram greşit; pentr-acêea am păzit cuvîntul tău.

68. Bun eşti tu, Doamne, şi cu bunătatea ta mă învaţă îndireptărilor tale.

69. Înmulţitu-se-au asupra mea nedireptatea celor trufaşi, iară eu cu toată inima mea voiu întreba poruncile tale.

70. Închiegă-se ca laptele inima lor, iară eu mă învăţaiu legii tale.

71. Bine mie căci m-ai smerit, ca să mă învăţ îndireptărilor tale.

72. Mai bună iaste mie lêgea gurii tale decît mii de galbeni şi de talere. Slava.

Starea 1

Iod

73. Mîinile tale m-au făcut şi m-au zidit, înţelepţêşte-mă, şi mă voiu învăţa porîncilor tale.

74. Vedea-mă-vor ceia ce se tem de tine, şi se vor veseli, că m-am nădăjduit pre tine.

75. Pricepuiu, Doamne, că judecăţile tale-s direptate, şi pre adeverinţă m-ai smerit.

76. Ce să fie mila ta, să mă mîngîie, după cuvîntul tău robului tău.

77. Să vie mie îndurările tale, Doamne, şi voiu fi viu, că lêgea ta iaste învăţătura mea.

78. Să se ruşinêze cei trufaşi, că fără de direptate au fărădelegiuit asupra mea; iară eu mă voiu învăţa în porîncile tale.

79. Să se[5] întoarcă ceia ce se tem de tine, şi ceia ce ştiu mărturisirile tale.

80. Să fie inima mea nevinovată întru îndireptările tale, ca să nu mă ruşinez.

Caf

81. Sfîrşaşte-se sufletul mieu în mîntuirea ta; nădăj// duitu-m-am pre cuvintele tale.

82. Sfîrşiră-se ochii miei în cuvîntul tău, zicînd: «Cînd mă vei mîngîia?».

83. Că am fost ca un foale la brumă, ale îndireptărilor tale nu le-am uitat.

84. Cîte sînt zilele robului tău, cîndu-mi vei face judecată de cătră cei ce mă gonesc?

85. Spusu-mi-au călcătorii de lêge poveşti[6], iară nu ca lêgea ta, Doamne.

86. Toate porîncile tale adeverinţă; gonitu-m-au fără de direptate, ajută-mi!

87. Puţin de nu m-au sfîrşit pre pămînt, iară eu n-am lăsat porîncile tale.

Versiunea modernă

56. Iată ce mi-a rămas: Ascultarea îndreptărilor tale.

57. Tu eşti parte cu mine, Doamne, că păzesc legea ta.

58. Feţei tale m-am rugat din toată inima să mă miluieşti după cum ai spus.

59. La căile tale am cugetat şi m-am întors înapoi la mărturiile tale.

60. Gata fiind oricînd m-am grăbit să păzesc poruncile tale.

61. Au pus capcane împrejurul meu, dar eu n-am uitat legea ta.

62. Ca să te laud pe tine, pentru judecăţile tale drepte, m-am sculat la miezul nopţii.

63. Sînt părtaş cu toţi cei ce se tem de tine şi păzesc poruncile tale.

64. Pămîntul este plin de îndurarea ta, Doamne, îndreptările tale îmi sînt de învăţătură.

65. Tu ai fost bun cu robul tău, Doamne, după cuvîntul tău.

66. Învaţă-mă buna conştiinţă, să înţeleg poruncile tale în care am crezut.

67. Mai înainte de a fi umilit, am greşit; acum însă ascult de cuvîntul tău.

68. Bun eşti, Doamne, şi întru bunătatea ta, învaţă-mă îndreptările tale.

69. S-au înmulţit cei fuduli care mă prigonesc pe mine, cel care din inimă ascultă de poruncile tale.

70. Inima lor s-a închegat ca grăsimea, pe cînd eu mă desfăt cu legea ta.

71. Ce bine e că m-ai smerit ca să învăţ îndreptările tale.

72. Bună îmi este legea gurii tale; ea preţuieşte mai mult decît sute de comori de aur şi argint.

73. Mîinile tale m-au făcut şi m-au zidit, înţelepţeşte-mă ca să învăţ poruncile tale.

74. Mă vor vedea credincioşii tăi şi se vor veseli că am nădăjduit în cuvintele tale.

75. Doamne, cît de drepte sînt judecăţile tale! Tu ai avut dreptate cînd m-ai lăsat să sufăr.

76. Să mă mîngîie, după cuvîntul tău, mila ta.

77. Îndurările tale să vină peste mine; voi vieţui că legea ta să revarsă în cugetarea mea.

78. Să se ruşineze cei făloşi, că pe nedrept m-au judecat; eu voi cugeta însă la poruncile tale.

79. Cei ce se tem de tine şi cei ce cunosc mărturiile tale, să se întoarcă spre mine.

80. Să fie inima mea nevinovată, păzind îndreptările tale nu mă voi ruşina.

81. După mîntuirea ta arde sufletul meu, că în cuvîntul tău nădăjduiesc.

82. S-au sfîrşit ochii mei după cuvîntul tău şi te întreb: «Cînd mă vei mîngîia?»

83. Că m-am împuţinat ca un burduf atîrnat la fum, totuşi îndreptările tale nu le-am uitat.

84. Cîte zile trebuie să mai aştept, Doamne? Cînd vei judeca pe cei ce mă prigonesc?

85. Necredincioşii mi-au făcut gropi ca să mă prindă. Deşertăciunile lor nu sînt ca legea ta, Doamne.

86. Că toate poruncile tale sînt adevăr. Pe nedrept m-au prigonit. Ajută-mă!

87. Puţin a lipsit să nu mă omoare în ţărînă, dar eu n-am părăsit poruncile tale.

ла пъмѫнтъ, ши еу нам пъръсит порѹнчиле тале.
Дупъ мила та тръѧщемъ, ши воѹ пъзи мър пи
тѹріиле гѹрїи тале. Ꙟвѣк Дмне кѹвѫнтѹ пѳ
тъу ръмѫне ѫчерю. Ꙟрѹдъ ши ѫрѹдъ ч
адевъръл тъу, ѫтемеиатаи пъмѫнтѹл
ши ръмѫне. Кѹ рѫндѹиала та ръмѫне зиоа ча
къчи тоатесь роабе ціе. Де нѹ къчи лѣџѣ чв
та кѹџетѹль мїеѹ ѧсте, атѹнчѣ аш пери ѫтрѹ
смереніѧ мѣ. Ꙟвѣкь нѹкою уита ѫди чг
рептъриле тале, къчи ѫтрѹ ѧле маи тръить.

Старѣ адоа,

Алтъѹ сѫнть еѹ мѫнтѹѧщемъ, къ чд
чи дирептъциле тале амь черчетатъ.
Пре мине ѫгъдѹиръ пъкътошїи каса че
лъ пїарзъ, мъртѹріиле тале причепѹи.
Атоатъ съвършире възѹи марџинѣ, чѕ
ларгъ е порѹнка та фоарте. Кѫть иѹбію лѣ чз
џѣ та Дмне, тоатъ зиоа кѹџетѹл мїеѹ ѧ
сте. Маи мѹлть декѫть пре непрїѧтиниї чи
мїеи маи ѫвъцат, порѹнка та къчи ѫвѣк амѣ
ѧсте. Маи мѹлть декѫт тоци чѣ чемъ чѳ
ѫвацъ пре мине причепѹи, къчи мъртѹріиле та
ле кѹџетѹл мїеѹ ѧсте. Маи мѹлть декѫ р
чеи бътрѫни причеп, къчи порѹнчиле тале чер
четаю. Ден тоатъ калѣ рѣ амь оприт пи ра
чоареле мѣле, пентрѹ ка съпъзеск кѹвинтеле
тале. Дела жѹдекъциле тале нѹмам абъ рв
тѹт, къчи тѹ аи пѹсь лѣџе міе, кѫтѹсь де
дѹлчи гѫтлежѹлѹи мїеѹ кѹвинтеле тале, ма
мѹлть декѫт мїѧрѣ ростѹлѹи мїеѹ.
Дела порѹнчиле тале причеп, пентрѹ ачѣѧ амь рг
ѹрѫт тоатъ калѣ стрѫмбътъцїи. Лѹми рд
нъторю пичоарелорь мѣле е лѣџѣ та, ши лѹми
нъ къръриилор мѣле. Жѹраю ши пѹш ка съ ре
пъзеск жѹдекъциле дирептъцїи тале.
Смеріюмъ пънъ ѫсъвѫршит Дмне, Тръѧще мъ рѕ
дѹпъ кѹвѫнтѹл тъу. Челе де бѹнъ вое, рз
але гѹрїи мѣле биневоѧще даръ Дмне, ши жѹ
декъциле тале ѫвацъмъ. Сѹфлетѹл мїеѹ ри
ѫмѫниле тале пѹрѹрѣ, ши лѣџѣ та нам уитат.
Пѹсеръ пъкътошїи лаць міе, ши ден порѹнчиле рѳ
тале нѹмъ рътъчію. Мощенію мъртѹріи рі
ле тале ѫвѣк, къчи бѹкѹріе инимїи мѣле
сѫнть. Плекаю инема мѣ, ка съфак дире раі
тъциле тале ѫвѣк, пентрѹ ръсплътире.
Пре чеи фъръ де лѣџе ѹрѫи, ши лѣџѣ та ѫ рві
дръџію. Ажѹторюл мїеѹ ши спреженито ргі
рюл мїеѹ ещи тѹ, ла кѹвинтеле тале нъдеж
дѹію. Абатецивъ дела мине чеи че виклении рді
ши вои черчета порѹнчиле Дмнезеѹлѹи мїеѹ.
Спреженѣще мъ дѹпъ кѹвѫнтарѣ та, ши мъ реі
тръѧще, ши нѹмъ рѹшина дела аштептарѣ мѣ.
Ажѹтъмі ши мъвою мѫнтѹи, ши вою кѹџета рѕі
ѫтрѹ дирептъциле тале пѹрѹрѣ. Дефъи рзі
маш пре тоци чеѧ че виклeнеск дела дирептъ
циле тале, къчи стрѫмбъ е гѫндирѣ лорь.
Сминтици амь сокотит пре тоци пъкътошїи риі
пъмѫнтѹлѹи, пентрѹ ачѣѧ амь иѹбит мър
тѹріиле тале. Цинтѹѧще де фрика та, рѳі
кър

Biblia 1688, pag. 421, col. II

mine, ajută mie!

87. Cît de puţin mă conceniră/ la pămînt, şi eu n-am părăsit poruncile tale.

88. După mila ta trăieşte-mă, şi voiu păzi mărturiile gurii tale.

89. În veac, Doamne, cuvîntul[4] tău rămîne în ceriu.

90. În rudă şi în rudă adevărul tău; întemeiat-ai pămîntul, şi rămîne.

91. Cu rînduiala ta rămîne zioa, căci toate-s roabe ţie.

92. De nu căci lêgea ta cugetul mieu iaste, atuncea aş peri întru smereniia mea.

93. În veac nu voiu uita îndireptările tale, căci întru êle m-ai trăit.

Starea a doa

94. Al tău sînt eu, mîntuiêşte-mă, căci direptăţile tale am cercetat.

95. Pre mine îngăduiră păcătoşii ca să mă piarză; mărturiile tale pricepuiu.

96. A toată săvîrşirea văzuiu marginea, largă e porunca ta foarte.

97. Cît iubiiu lêgea ta, Doamne, toată zioa cugetul mieu iaste.

98. Mai mult decît pre nepriêtinii miei m-ai învăţat porunca ta, căci în veac a mea iaste.

99. Mai mult decît toţi ceia ce mă învaţă pre mine pricepuiu, căci mărturiile tale cugetul mieu iaste.

100. Mai mult decît cei bătrîni pricep, căci poruncile tale cercetaiu.

101. Den toată calea rea am oprit picioarele mêle, pentru ca să păzesc cuvintele tale.

102. De la judecăţile tale nu m-am abătut, căci tu ai pus lêge mie.

103. Cîtu-s de dulci gîtlejului mieu cuvintele tale, mai mult decît mièrea rostului mieu.

104. [103] De la poruncile tale pricep; pentru acêea am urît toată calea strîmbătăţii.

105. [104] Luminătoriu picioarelor mêle e lêgea ta, şi lumină cărărilor mêle.

106. [105] Juraiu, şi puş ca să păzesc judecăţile direptăţii tale.

107. [106] Smeriiu-mă pînă în săvîrşit; Doamne, trăiêşte-mă după cuvîntul tău.

108. [107] Cêle de bunăvoie ale gurii mêle binevoiêşte dară, Doamne, şi judecăţile tale învaţă-mă.

109. [108] Sufletul mieu în mînile tale pururea, şi lêgea ta n-am uitat.

110. [109] Puseră păcătoşii laţ mie, şi den poruncile tale nu mă rătăciiu.

111. [110] Moşteniiu mărturiile tale în veac, căci bucurie inimii mêle sînt.

112. [111] Plecaiu inema mea ca să fac direptăţile tale în veac, pentru răsplătire.

113. [112] Pre cei fără de lêge urîiu, şi lêgea ta îndrăgiiu.

114. [113] Ajutoriul mieu şi sprejenitoriul mieu eşti tu, la cuvintele tale nădejduiiu.

115. [114] Abateţi-vă de la mine cei ce vicleniţi, şi voiu cerceta poruncile Dumnezeului mieu.

116. [115] Sprejenêşte-mă după cuvîntarea ta, şi mă trăiêşte, şi nu mă ruşina de la aşteptarea mea.

117. [116] Ajută-mi, şi mă voiu mîntui, şi voiu cugeta întru direptăţile tale pururea.

118. [117] Defăimaş pre toţi ceia ce viclenesc de la direptăţile tale, căci strîmbă e gîndirea lor.

119. [118] Smintiţi[5] am socotit pre toţi păcătoşii pămîntului; pen-

Ms. 45, f. 246 v–247 r

88. După mila ta trăieşte-mă, şi voi păzi mărturiile gurei tale.

89. În vac, Doamne, cuvîntul tău rămîne în cer.
90. În rudă şi rudă adevărul tău. Întemeiaşi pămîntul, şi rămîne.
91. Cu rînduiala ta rămîne dzua, căce toate roabe ţie.
92. Căce dă nu iaste lêgea ta cugetul mieu, atuncea aş peri întru smereniia mea.
93. În vac nu voi uita îndreptărilor tale, căce întru êle m-ai trăit.

Starea a doao[10]

94. Al tău sînt eu, mîntuiêşte-mă, căce dreptăţile tale am cercetat.
95. Pre mine îngăduiră păcătoşii ca să mă piardză. Mărturiile tale pricepuiu.
96. A toată concenirea văzuiu săvîrşit, largă porînca ta foarte.

97. Cît iubiiu lêgea ta, Doamne, toată dzua cu-getul mieu iaste.
98. Mai mult decît pre nepriêtenii miei m-ai învăţat porînca ta, căce întru vac a mea iaste.
99. Mai mult decît toţi ceia ci mă învaţă pre mine pricep, căce mărturiile tale cugetare mie iaste.
100. Mai mult decît cei bătrîni pricep, căce porîncele tale cercetai.
101. Dentru toată calea rea am oprit picioarele mêle, pentru ca să păzesc cuvintele tale.
102. De la judêţele tale nu m-am abătut, căce tu ai pus lêge mie.
103. Cîtu-s de dulci gîltanului mieu cuvintele tale, mai mult decît miêrea rostului mieu.
104. [103] De la porîncele tale pricep; pentru acêea am urît toată calea strîmbătăţii.

105. [104] Luminător picioarelor mêle lêgea ta, şi lumină cărărilor mêle.
106. [105] Jurai, şi puş ca să păzesc judêţele dreptăţii tale.
107. [106] Smeriiu-mă pănă foarte; Doamne, trăiêşte-mă după cuvîntul tău.
108. [107] Cêle de bună voie a gurii mêle binevoiêşte dară, Doamne, şi judecăţile tale învaţă-mă.
109. [108] Sufletul mieu întru mîinele tale pururea, şi lêgea ta n-am uitat.
110. [109] Puseră păcătoşii laţ mie, şi dentru porîncele tale nu mă rătăciiu.
111. [110] Moştneniiu mărturiile tale în vac, căce bucuriia inemei mêle sînt.
112. [111] Plecaiu inima mea ca să fac dreptăţile tale în vac, pentru răsplătire.

113. [112] Pre cei fără de lêge urîi, şi pre lêgea ta îndrăgiiu.
114. [113] Ajutor mie şi sprăjenitor mie eşti tu, la cuvintele tale// nădăjduiiu.
115. [114] Abateţi-vă de la mine ceia ce viclenіţi, şi voi cerceta porîncele Dumnedzăului mieu.

116. [115] Sprăjinêşte-mă după cuvîntătoriul tău, şi mă trăiêşte, şi nu mă ruşina[11] de la aşteptarea mea.
117. [116] Ajută-mi, şi mă voi mîntui, şi voi cugeta întru dreptăţile tale pururea.
118. [117] Dăfăimaşi pre toţi ceia ce viclenesc de la dreptăţile tale, căce strîmbă-i gîndirea lor.

119. [118] Smintiţi am socotit pre toţi păcătoşii pămîntului; pentru acêea am iubit mărturiile tale.
120. [119] Găvozdêşte[12] dentru frica ta peliţele mêle, pentru că de judêţele tale mă spămîntaiu.

Ms. 4389, f. 291 v

88. Trăiêşte-mă după mila ta, şi voiu păzi mărturisirile gurii tale.

Lamed

89. Doamne, cuvîntul tău în veac trăiêşte în ceriu.
90. Adeverinţa ta, în neam şi în neam; întemeiat-ai pămîntul, şi trăiêşte.
91. Cu rînduiala ta trăiêşte zioa, că toate slujăsc ţie.
92. Că de n-ară fi fost lêgea ta învăţătura mea, atunci încă aş fi perit întru umilinţa mea.
93. Nu voiu uita îndireptările tale în vêci, că într-însele m-ai trăit.

Starea 2

94. Al tău sînt eu, mîntuiêşte-mă, că am cercat ale îndireptărilor tale.
95. Pre mine au aşteptat cei păcătoşi să mă piiarză; mărturisirile tale le-am priceput.
96. Văzut-am sfîrşitul a toată sfîrşirea, porunca ta lată foarte.

Mem

97. Cît îndrăgiiu lêgea ta, Doamne, toată zioa iaste învăţătura mea.
98. Mai înţelepţitu-m-ai decît pre vrăjmaşii miei cu porunca ta, că a mea iaste în veac.
99. Înţeleguiu mai bine decît toţi ceia ce m-au învăţat, că mărturisirea ta iaste învăţătura ta.

100. Mai bine decît cei bătrîni am priceput, că am cercat porîncile tale.
101. De toată calea cea hicleană am ferit[7] picioarele mêle, ca să păzesc cuvintele tale.
102. De judecăţile tale nu m-am dat în laturi, că tu ai pus mie lêge.
103. Cîtu-s de dulci cuvintele tale grumazului mieu, (şi) gurii mêle mai vîrtos decît miêrea.
104. Den porîncile tale am înţeles; pentr-acêea am urît toată calea nedireptăţii.

Nun

105. Lêgea ta (iaste) sfêştnic picioarelor mêle, şi lumină cărărilor mêle.
106. Jurat-am, şi am pus că voiu păzi judecăţile direptăţii tale.
107. Smeritu-m-am de totul tot; Doamne, trăiêşte-mă după cuvîntul tău.
108. Cêle de bună voie ale gurii mêle placă-ţi, Doamne, şi mă învaţă judecăţilor tale.
109. Sufletul mieu în toată vrêmea în mîinile tale, şi lêgea ta n-am uitat.
110. Puseră-mi păcătoşii laţ, şi n-am rătăcit den porîncile tale.
111. Moştinat-am mărturisirile tale în veac, că sînt bucuriia inimii mêle.
112. Plecaiu inima mea să fac îndireptările tale în veac, pentru plată.

Sameh

113. Urîiu pre călcătorii de lêge, şi îndrăgiiu lêgea ta.
114. Tu eşti ajutătoriul mieu şi apărătoriul mieu, pre cuvintele tale m-am nădăjduit.
115. Daţi-vă în laturi de la mine ceia ce faceţi hicleşug, şi voiu întreba legile Dumnezeului mieu.
116. Apără-mă după cuvîntul tău, şi voiu fi viu, şi nu mă ruşina de aşteptarea mea.

117. Ajută-mi, şi mă voiu mîntui, şi mă voiu învăţa întru îndireptările tale în toată vrêmea.
118. Urgisit-ai pre toţi ceia ce se dau în laturi de îndireptările tale, că-i nedirept cugetul lor.

119. Călcători socotiiu pre toţi păcătoşii pămîntului; pentr-acêea îndrăgiiu mărturisirile tale.
120. Împironează carnea mea fricii tale, că de judecăţile tale m-am temut.

Versiunea modernă

88. Din dragoste de noi ţine-mă viu şi voi păzi mărturiile gurii mele.

89. Cuvîntul tău, Doamne, rămîne pururea în cer,
90. Adevărul tău în neam şi în neam. Tu ai făcut pămîntul, să rămînă în veci!
91. Toate măsurile timpului au rămas după rînduiala ta şi ţie îţi slujesc.
92. Dacă nu m-aş fi gîndit la legea ta, demult aş fi pierit în necazuri.
93. În veac nu voi uita îndreptările tale, care m-au păstrat viu, Doamne.

94. Al tău sînt eu, mîntuieşte-mă, că am căutat îndreptările tale.
95. Necredincioşii mă aşteptau ca să mă răpună, dar am priceput mărturiile tale.
96. Toate lucrurile sînt trecătoare, numai porunca ta este fără de sfîrşit.

97. Că am iubit legea ta, Doamne, care a fost zilnic cugetarea mea.
98. Prin porunca ta, care mi-am însuşit-o, m-ai înţelepţit mai mult decît pe vrăjmaşii mei.
99. Am înţeles mai mult decît învăţătorii mei, că gîndul meu mereu la mărturiile tale este.

100. Poruncile tale căutîndu-le, mai mult decît bătrînii le-am înţeles.
101. Ca să păzesc cuvintele tale, mi-am oprit picioarele de la calea cea rea.
102. Nu m-am abătut de la judecăţile tale, tu mi-ai pus mie lege.
103. Cît de dulci sînt cuvintele tale, mai mult decît mierea în gura mea.
104. Poruncile tale m-au făcut priceput. De aceea am urît toate căile nedreptăţii.

105. Legea ta a fost făclie picioarelor mele şi cărărilor mele lumină.
106. Cu jurămînt m-am legat să păzesc judecăţile dreptăţii tale.
107. Pînă la urmă am fost umilit; după cuvîntul tău, Doamne, ţine-mă viu!
108. Binevoieşte să primeşti mulţumirile gurii mele, judecăţile tale mă învaţă, Doamne.
109. N-am uitat legea ta că sufletul meu în mîinile tale pururea este.
110. Păcătoşii mi-au întins capcane, dar de la poruncile tale n-am rătăcit.
111. Am moştenit mărturiile tale cu bucuria inimii.
112. Către tine s-a plecat inima mea, ca să împlinesc spre răsplată, îndreptările tale în veac.

113. Am urît pe cei ce calcă legea; legea ta am iubit-o.
114. Tu eşti ajutorul şi sprijinitorul meu, în cuvîntul tău nădăjduiesc.
115. Depărtaţi-vă de la mine, cei cu vicleşug. Eu voi cerceta poruncile Domnului meu.

116. Ţine-mă viu şi apără-mă după cuvîntul tău. Nu ruşina aşteptarea mea!

117. La îndreptările tale pururea voi cugeta. Ajută-mă şi mă voi mîntui.
118. Pe toţi cei ce se depărtează de la îndreptările tale, i-ai defăimat. Pentru că gîndul lor este nedrept.
119. Cine se depărtează de tine, îl lepezi ca pe un gunoi. Pentru aceasta am iubit mărturiile tale pururea.
120. Frica de tine îmi străpunge tot trupul, că de judecăţile tale mă tem.

Biblia 1688, pag. 422, col. I

tru acêea am iubit mărturiile tale.

120. [119] Ţintuiêşte de frica ta/ cărnurile mêle, pentru că de judecăţile tale mă spămîntaiu.

121. [120] Făcut-am judecată şi direptate; să nu mă dai pre mine la cei ce mă năpăstuiesc.

122. [121] Priimêşte pre robul tău spre bine, să nu mă năpăstuiască mîndrii.

123. [122] Ochii miei să sfîrşiră la mîntuirea ta, şi la cuvîntătoriul direptăţii tale.

124. [123] Fă cu robul tău după mila ta, şi direptăţile tale învaţă-mă.

125. [124] Robul tău sînt eu; înţelepţêşte-mă, şi voiu cunoaşte mărturiile tale.

126. [125] Vrêmea e a face Domnului; rîsipiră lêgea ta.

127. [126] Pentru acêea iubiiu poruncile tale. Mai mult decît aurul şi topazión.

128. [127] Pentru acêea către toate poruncile tale mă îndireptam, toată calea strîmbă am urît.

129. [128] Minunate-s mărturiile tale, pentru acêea le-au cercetat pre êle sufletul mieu.

130. [129] Arătarea cuvintelor tale lumina-va şi va înţelepţi pruncii.

131. [130] Gura mea am deşchis şi am tras duh, căci poruncile tale poftiiam. Slava.

Starea a treia

132. [131] Privêşte spre mine şi mă miluiêşte, după judecata celor ce iubesc numele tău.

133. [132] Paşii miei îndireptează după cuvîntătoriul tău, şi să nu mă stăpînească toată fărădelêgea.

134. [133] Mîntuiêşte-mă de năpastea oamenilor, şi voiu păzi poruncile tale.

135. [134] Faţa ta ivêşte spre robul tău, şi mă învaţă direptăţile tale.

136. [135] În cursori de apă să afundară ochii miei, de vrême ce n-am păzit lêgea ta.

137. [136] Direpţ eşti, Doamne, şi dirêpte-s judecăţile tale.

138. [137] Poruncişi direptate mărturiile tale, şi adevăr foarte.

139. [138] Topitu-m-au rîvnirea ta, căce uitară cuvintele tale vrăjmaşii miei.

140. [139] Lămurit cuvîntătoriul tău foarte, şi robul tău iubi pre el.

141. [140] Tînăr eu sînt şi ocărît, direptăţile tale nu le-am uitat.

142. [141] Direptatea ta direptate e în veac, şi lêgea ta adevăr.

143. [142] Năcazuri şi nevoi aflară-mă, poruncile tale cugetul mieu.

144. [143] Direptate-s mărturiile tale în veac; înţelepţêşte-mă, şi voiu trăi.

145. [144] Strigaiu cu toată inima mea: ascultă-mă, Doamne; direptăţile tale voiu cerceta.

146. [145] Strigaiu ţie: mîntuiêşte-mă, şi voiu păzi mărturiile tale.

147. [146] Apucaiu fără vrême, şi strigaiu; la cuvintele tale nedejduiiu.

148. [147] Apucară-mă ochii miei spre mînecate, ca să deprinzu cuvintele tale.

149. [148] Glasului mieu ascultă, Doamne, după mila ta; după judecata ta trăiêşte-mă.

150. [149] Apropiară-se cei ce mă goniia cu nelegiuire, şi de la lêgea ta s-au depărtat.

151. [150] Aproape eşti, Doamne, şi toate căile tale adevăr.

152. [151] De-nceput cunoscuiu dentru mărturiile tale, căce în veac întemeiaş pre êle.

Ms. 45, f. 247 r

121. [120] Făcut-am județ și dreptate; să nu mă dai pre mine la ceia ci mă năpăstuiesc.

122. [121] Priimêște pre robul tău spre bine, să nu mă năpăstuiască mîndrii.
123. [122] Ochii miei să sfîrșiră la mîntuirea ta, și la cuvîntătoriul dreptății tale.
124. [123] Fă cu robul tău după mila ta, și dreptățile tale învață-mă.
125. [124] Robul tău sînt eu; înțelepțêște-mă, și voi cunoaște mărturiile tale.
126. [125] Vrêmea-i a face Domnului; răsipiră lêgea ta.
127. [126] Pentru acêea am iubit porîncele tale, mai mult decît aurul și topázion.
128. [127] Pentru acêea către toate porîncele tale mă îndreptam, toată calea strîmbă am urît.

129. [128] Minunate-s mărturiile tale, pentru acêea le-au cercetat pre êle sufletul mieu.
130. [129] Arătarea cuvintelor tale lumina-va, și va înțelepți pruncii.
131. [130] Gura mea am dășchis și am tras duh, căce porîncele tale poftiiam. Slava[13].
Starea 3[14]
132. [131] Privêște preste mine și mă miluiêște, după județul celora ce iubăsc numele tău.
133. [132] Pașii miei îndrepteadză după cuvîntătoriul tău, și să nu mă stăpînească toată fărădălêgea.
134. [133] Mîntuiêște-mă de năpastea oamenilor, și voi păzi porîncele tale.
135. [134] Fața ta ivêște către robul tău, și mă învață dreptățile tale.
136. [135] Cursori de apă afundară ochii miei, în vrême ce n-am păzit lêgea ta.

137. [136] Drept ești, Doamne, și drêpte-s judêțele tale.
138. [137] Porîncişi dreptate mărturiile tale, și adevăr foarte.
139. [138] Topi-mă rîvnirea ta, căce uitară cuvintelor tale vrăjmașii miei.
140. [139] Lămurit cuvîntătoriul tău foarte, și robul tău iubi pre el.
141. [140] Tînăr sînt eu și ocărît, dreptățile tale nu le-am uitat.
142. [141] Dreptatea ta dreptate în vac, și lêgea ta adevăr.
143. [142] Năcazuri și nevoi aflară-mă, porîncele tale cugetul mieu.
144. [143] Dreptate mărturiile tale în vac; înțelepțêște-mă, și voi trăi.

145. [144] Strigaiu cu toată inima mea: ascultă-mă, Doamne; dreptățile tale voi cerceta.

146. [145] Strigaiu ție: mîntuiêște-mă, și voi păzi mărturiile tale.
147. [146] Apucai într-un ceas, și strigaiu; la cuvintele tale nădăjduii.
148. [147] Apucară ochii miei către mînecate, ca să dăprindză cuvintele tale.
149. [148] Glasului mieu ascultă, Doamne, după mila ta; după județul tău trăiêște-mă.
150. [149] Apropiară-să ceia ce goniia pre mine cu fărdêlege, și de la lêgea ta s-au dăpărtat.
151. [150] Aproape ești, Doamne, și toate căile tale adevăr.
152. [151] De-ncêput cunoscuiu dentru mărturiile tale, căce în vac întemeiași pre êle.

153. [152] Vezi smereniia mea, și mă scoate, căce lêgea ta n-am uitat.
154. [153] Judecă județul mieu, și mă mîntuiêște; pentru cuvîntul tău trăiêște-mă.

Ms. 4389, f. 291 v–292 r

121. Făcut-am judecată și direptate; să nu mă dai celor ce mă năcăjăsc.
Ain
122. Ia pre robul tău în bine, ca să nu mă mozavirească cei trufași.
123. Ochii miei se sfîrșiră întru mîntuirea ta, și în cuvîntul direptății tale.
124. Fă cu robul tău, după mila ta, și mă învață îndireptărilor tale.
125. Eu sînt robul tău; înțelepțêște-mă, și voiu ști mărturisirile tale.
126. Vrêmea-i a face Domnului.

127. Pentr-acêea am îndrăgit poruncile tale. [127] Mai vîrtos decît aurul și topaziónul.
128. Pentr-acêea m-am îndireptat către toate porîncile tale, urît-am toată calea nedireptății.
Fe
129. Minunate-s mărturisirile tale, pentr-acêea le-au întrebat sufletul mieu.
130. Arătarea cuvintelor tale va lumina și va înțelepți coconii.
131. Dășchis-am gura mea și traș duh, că am poftit porîncile tale. Slava.
Starea 3
132. Caută spre mine și mă miluiêște, după judecata celor ce iubesc numele tău.
133. Îndireptează urmele mêle după cuvîntul tău, și să nu mă stăpînească toată fărădelegiuirea.
134. Izbă// vêște-mă de mozaviriia[8] omenească, și voiu păzi poruncile tale.
135. Luminează fața ta spre robul tău, și mă învață îndireptărilor tale.
136. Ieșire[9] de apă au scos ochii miei, pentru căci n-am păzit lêgea ta.
Țadi
137. Direpi ești, Doamne, și dirêpte-s judecățile tale.
138. Porîncit-ai direptate mărturisirile tale, și adeverință foarte.
139. Topitu-m-au rîvna ta, că vrăjmașii miei au uitat cuvintele tale.
140. Cuvîntul tău ars foarte, și robul tău l-au îndrăgit.
141. Eu sînt tînăr și urgisit, direptățile tale nu le-am uitat.
142. Direptatea ta direptate în veac, și lêgea ta adeverința.
143. Aflară-mă scîrbe și nevoi, porîncile tale învățătura mea.
144. Mărturisirile tale direptate în veac; înțelepțêște-mă, și voiu fi viu.
Cof
145. Strigaiu cu toată inima mea: ascultă-mă, Doamne; cerca-voiu îndireptările tale.

146. Strigaiu către tine: mîntuiêște-mă, și voiu păzi mărturisirile mêle.
147. Trecuiu înainte fără de vrême, și strigaiu; nădăjduiiu-mă pre cuvintele tale.
148. Trecură înainte ochii miei spre mînecate, să se învețe cuvintelor tale.
149. Ascultă, Doamne, glasul mieu după mila ta; trăiêște-mă după judecata ta.
150. Apropiiară-se ceia ce mă gonesc cu fărădelegiuire, și se-au dăpărtat de lêgea ta.
151. Aproape ești tu, Doamne, și toate căile tale adeverință.
152. Cunoscut-am de-nceput de mărturisirile tale, că le-ai întemeiat în veac.
Reș
153. Vezi smereniia mea, și mă ia, că n-am uitat lêgea ta.
154. Judecă judecata mea, și mă mîntuiêște; pentru cuvîntul tău, trăiêște-mă.

Versiunea modernă

121. Eu am judecat pe dreptate; nu mă da pe mîna celor ce umblă în strîmbătate.

122. Primește pe robul tău în bunătate, ca cei făloși să nu mă clevetească.
123. După mîntuirea ta și după cuvîntul dreptății tale s-au stins ochii mei.
124. Fie-ți milă de robul tău, învață-mă îndreptările tale.
125. Robul tău sînt eu; înțelepțește-mă ca să cunosc mărturiile tale.
126. Acum e vremea judecăților, Doamne, prea mulți au stricat legea ta.
127. Pentru aceasta am iubit poruncile tale mai mult decît aurul și topazul.
128. Pentru aceasta am ascultat toate poruncile tale și am urît calea strîmbă.

129. Pentru aceasta a cercetat sufletul meu mărturiile tale cele minunate.
130. Lămurirea cuvintelor tale luminează și înțelepțește pe prunci.
131. Am deschis gura și am aflat că mi-e dor de poruncile tale.

132. Caută spre mine și mă miluiește după judecata ta, față de cei ce iubesc numele tău.
133. Îndreaptă pașii mei, după cuvîntul tău, să nu mă cuprindă nici o fărădelege.

134. Scapă-mă de clevetirea oamenilor, pe mine, cel ce păzește poruncile tale.
135. Învață-mă poruncile tale și arată-mi fața ta.
136. Pentru că n-am păzit legea ta, izvoare de apă s-au pogorît din ochii mei.

137. Drept ești, Doamne, și drepte sînt judecățile tale.
138. Tu ai dovedit dreptatea mărturiilor tale ca și adevărul lor.
139. După rîvna casei tale tînjesc, că vrăjmașii mei au uitat cuvintele tale.
140. Cuvîntul tău a trecut prin foc, și robul tău care îl iubește, l-a lămurit.
141. Tînăr sînt eu și defăimat, dar îndreptările tale nu le pot uita.
142. Dreptatea ta este dreptate în veac și legea ta adevărul.
143. Multe necazuri și nevoi au dat peste mine, dar eu m-am gîndit numai la poruncile tale.
144. Mărturiile tale sînt drepte în veac. Înțelepțește-mă ca să pot fi viu.

145. Doamne, strigat-am cu toată inima mea, auzi-mă, Doamne. Îndreptările tale mă vor călăuzi.
146. Către tine am strigat: Mîntuiește-mă, că mărturiile tale le voi păzi.
147. În zori m-am sculat și am strigat: În cuvintele tale am nădejde.
148. M-am deșteptat dis-de-dimineață și am deschis ochii să cuget la cuvintele tale.
149. Doamne, auzi glasul meu, ca să trăiesc după mila și dreptatea ta.
150. S-au apropiat cei fărădelege care mă prigonesc și care s-au depărtat de la legea ta.
151. Tu ești lîngă noi, Doamne, poruncile tale sînt toate adevăr.
152. De la început am cunoscut că ai întemeiat mărturiile tale în veac.

153. Socotește smerenia mea și mă scoate, că n-am uitat legea ta.
154. Judecă pricina mea și mă izbăvește; fă-mă viu, după cuvîntul tău.

Biblia 1688, pag. 422, col. II

153. [152] Vezi smereniia mea, şi mă scoate, căce lêgea ta n-am uitat.
154. [153] Judecă ju/decata mea şi mă mîntuiêşte; pentru cuvîntul tău, trăiêşte-mă.
155. [154] Departe e de la păcătoşi mîntuirea, căce direptăţile tale n-au cruţat.
156. [155] Milosîrdiile tale multe-s, Doamne; şi după judecata ta trăiêşte-mă.
157. [156] Mulţi-s ceia ce mă gonescu şi mă necăjescu, de la mărturiile tale nu m-am abătut.
158. [157] Văzuiu nepricepuţi şi mă topiiam, căce cuvintele tale n-au păzit.
159. [158] Caută că poruncile tale am iubit, Doamne; în mila ta trăiêşte-mă.
160. [159] Începătura cuvintelor tale e adevărul, şi în veac toate judecăţile direptăţii tale.

161. [160] Boiêrii goniră-mă în zadar, şi de cuvintele tale să înfricoşă inima mea.
162. [161] Bucura-mă-voiu eu pre cuvintele tale, ca cela ce află jafuri multe.
163. [162] Strîmbătatea am urît şi m-am scîrbit, şi lêgea ta îndrăgiiu.
164. [163] De şapte ori zioa lăudaiu-te, pre judecăţile direptăţii tale.
165. [164] Pace multă la cei ce iubescu lêgea ta, şi nu iaste lor piêdecă.
166. [165] Aşteptam mîntuirea ta, Doamne, şi poruncile tale îndrăgiiu.
167. [166] Păzi sufletul mieu mărturiile tale, şi le iubi foarte.

168. [167] Păzit-am poruncile tale şi mărturiile tale, căce toate căile mêle înaintea ta sînt, Doamne.

169. [168] Aprópie-se rugăciunea mea înaintea ta, Doamne; după cuvîntarea ta înţelepţêşte-mă.
170. [169] Între rugăciunea mea înaintea ta, Doamne, după cuvîntătoriul tău mîntuiêşte-mă.
171. [170] Izbucnească buzele mêle laudă, cînd mă vei învăţa direptăţile tale.
172. [171] Răspunză limba mea cuvintele tale, căce toate poruncile tale direptate sînt.
173. [172] Facă-se mîna ta a mă mîntui, căce poruncile tale am ales.
174. [173] Poftiiu mîntuirea ta, Doamne, şi lêgea ta deprindere mie iaste.
175. [174] Trăi-va sufletul mieu şi te va lăuda, şi judecăţile tale ajuta-m-vor mie.
176. [175] Rătăciiu ca o oaie pierdută; cearcă pre robul tău, căce poruncile tale n-am uitat. Slava.

CATHISMA 18. Cîntarea stepenilor. 119

1. Către Domnul, cînd mă necăjiiu, strigaiu, şi mă ascultă.

2. Doamne, izbăvêşte sufletul mieu de buze nedirêpte, şi de limbă vicleană.
3. Ce să va da ţie, şi ce să va adaoge ţie către limba vicleană?

4. Săgeţile celui tare ascuţite, cu cărbunii cei pustinici.

5. Vai, că nemerniciia mea s-au delungat; sălăşluiiu-mă cu sălaşurile lui Chidar.
6. Multe nemernicí sufletul mieu.
7. [6] Cu cei ce urîia pacea, eram cu pace; cînd grăiiam lor, îm da războí în zadar.

Cîntarea stepenilor. 120

1. Rădicaiu ochii miei la munţi, de unde va veni ajutoriul mieu.

Ms. 45, f. 247 r–247 v

155. [154] Dăparte dă la cei păcătoşi mîntuirea, căce dreptăţile tale n-au cercetat.

156. [155] Îndurările tale multe, Doamne: după judeţul tău trăieşte-mă.

157. [156] Mulţi ceia ci mă gonesc şi mă năcăjesc, dentru mărturiile tale nu m-am abătut.

158. [157] Văzuiu nepricepuţi şi mă topiiam, căce cuvintele tale n-au păzit.

159. [158] Caută că porîncele tale am iubit, Doamne; întru mila ta trăieşte-mă.

160. [159] Începătura cuvintelor tale adevărul, şi în vac toate judeţele dreptăţii tale.

161. [160] Boiêri goniră-mă în zadar, şi de cuvintele tale să sfii inima mea.

162. [161] Bucura-mă-voi eu pre cuvintele tale, ca cela ce află jafuri multe.

163. [162] Strîmbătatea am urît şi am oţărît[15], şi lêgea ta îndrăgiiu.

164. [163] De şapte ori dzua lăudaiu-te, pre judêţele dreptăţii tale.

165. [164] Pace multă la ceia ce vor iubi lêgea ta, şi nu iaste lor piêdecă.

166. [165] Aştepta mîntuitoriul tău, Doamne, şi porîncele tale îndrăgiiu.

167. [166] Păzi sufletul mieu mărturiile tale, şi le iubi foarte.

168. [167] Păziiu porîncele tale şi mărturiile tale, căce toate căile mêle înaintea ta, Doamne.

169. [168] Apropiia-să ruga mea înaintea ta, Doamne; după cuvîntătoriul tău înţelepţêşte-mă.

170. [169] Între rugăciunea mea înaintea ta, Doamne, după cuvîntătoriul tău mîntuiêşte-mă.

171. [170] Izbucnească budzele mêle laudă, cînd mă vei învăţa dreptăţile tale.

172. [171] Răspundză limba mea cuvintele tale, // căce toate porîncele tale dreptate.

173. [172] Facă-să mîna ta a mă mîntui, căce porîncele tale am ales.

174. [173] Poftii mîntuitoriul tău, Doamne, şi lêgea ta deprindere mie iaste.

175. [174] Trăi-va sufletul mie şi te va lăuda, şi judêţele tale ajuta-vor mie.

176. [175] Rătăciiu ca o oaie pierdută; cearcă pre robul tău, căce porîncele tale n-am uitat. Slava[16].

CATHISMA 17. Cîntarea stêpenilor. 119

1. Cătră Domnul, cînd mă năcăjiiu, strigaiu, şi mă ascultă.

2. Doamne, mîntuiêşte sufletul mieu de budze strîmbe, şi de limbă vicleană.

3. Ce să va da ţie, şi ce să va adaoge ţie cătră limba vicleană?

4. Săgeţile celui tare ascuţite, cu cărbunii cei pustiinici.

5. Vai, că nemerniciia mea s-au îndelungat; sălăşluiiu-mă ca sălaşile[1] Chidar.

6. Mult nemernici sufletul mieu.

7. [6] Cu ceia ce uriia pacea, eram împăcat; cînd grăiam lor, îmi da război în zădar.

Cîntarea stepenilor. 120

1. Rădicaiu ochii miei la măguri, de unde va veni ajutoriul mieu.

2. Ajutoriul mieu de la Domnul, cela ce au făcut ceriul şi pămîntul.

3. Să nu dai la clătire piciorul tău, nice să adoarmă cela ce te păzêşte pre tine.

Ms. 4389, f. 292 r

155. Dăparte-i mîntuirea de cei păcătoşi, că n-au cercat îndireptările tale.

156. Îndurările tale multe, Doamne; trăiêşte-mă după judecata ta.

157. Mulţi ceia ce mă gonesc şi mă supără, (iară) den mărturisirile tale nu m-am dat în laturi.

158. Văzuiu pre ceia ce nu înţeleg şi mă topiiu, căci n-au păzit cuvintele tale.

159. Vezi, Doamne, că am îndrăgit porîncile tale; trăiêşte-mă după mila ta.

160. Începătura cuvintelor tale adeverinţa, şi toate judecăţile direptăţii tale în veac.

Şin

161. Gonitu-m-au boiêrii în zadar, şi de cuvintele tale se-au temut inima mea.

162. Eu mă voiu bucura de cuvintele tale, ca cela ce află jacman mult.

163. Urîiu nedireptatea şi mă scîrbiiu de dînsa, iară lêgea ta îndrăgiiu.

164. De şapte ori în zi te-am lăudat, pentru judecăţile direptăţii tale.

165. Pace multă celor ce iubesc lêgea ta, şi nu iaste lor zminteală.

166. Aşteptaiu mîntuirea ta, Doamne, şi îndrăgiiu porîncile tale.

167. Păzit-au sufletul mieu mărturisirile tale, şi le-au îndrăgit foarte.

168. Păzit-am porîncile tale şi mărturisirile tale, că toate căile mêle înaintea ta, Doamne.

Taf

169. Să se apropie rugăciunea mea înaintea ta, Doamne; înţelepţêşte-mă după cuvîntul tău.

170. Să între cêrerea mea înaintea ta, Doamne, izbăvêşte-mă după cuvîntul tău.

171. Rîgîi-vor buzele mêle cîntare, cînd mă vei învăţa îndireptărilor tale.

172. Răspunde-va limba mea cuvintele tale, că toate porîncile tale direptate.

173. Să fie mîna ta a mă mîntui, că am voit porîncile tale.

174. Poftit-am mîntuirea ta, Doamne, şi lêgea ta iaste învăţătura mea.

175. Trăi-va sufletul mieu şi te va lăuda, şi judecăţile tale-mi vor ajuta.

176. Rătăciiu ca o oaie pierdută; cearcă pre robul tău, că n-am uitat porîncile tale. Slava.

Şădêrea 18. Cîntarea spiţelor. 119

1. Cînd m-am năcăjit, am strigat cătră Domnul, şi m-au auzit.

2. Izbăvêşte, Doamne, sufletul mieu den gurile celor nedirepţi, şi de limba înşălătoare.

3. Ce ţi se va da, sau ce ţi se va adaoge cătră limba cea înşălătoare?

4. Săgeţile celui putêrnic ascuţite, cu cărbunii pustiei.

5. Vai de mine, că pribegiia mea se-au dăpărtat; sălăşluitu-m-am cu sălaşurile Chidarului.

6. Mult au fost pribeag sufletul mieu.

7. Cu ceia ce au urît lumea, am fost împăcat; cînd le-am grăit, mă oştiia în zadar.

Cîntecul spiţelor. 120

1. Rădicaiu ochii miei în munţi, de unde va veni ajutoriul mieu.

2. Ajutoriul mieu de la Domnul, cela ce au făcut ceriul şi pămîntul.

3. Nu da în clătire piciorul tău, nici să adoarmă cela ce te păzêşte.

Versiunea modernă

155. Păcătoşii care n-au păzit îndreptările tale sînt departe de mîntuire.

156. Îndurările tale sînt multe, Doamne, după judecata ta, fă-mă viu.

157. Mulţi sînt cei ce mă prigonesc şi mă chinuie, dar de la mărturiile tale nu m-am abătut.

158. Văzînd pe cei nepricepuţi m-am amărît că n-au păzit cuvintele tale.

159. Poruncile tale am iubit, Doamne, fă-mă viu prin mila ta.

160. Începutul cuvintelor tale este adevărul şi toate judecăţile dreptăţii tale sînt veşnice.

161. În zadar m-au prigonit căpeteniile. Inima mea s-a înfricoşat numai de cuvintele tale.

162. Mă bucur de cuvintele tale ca cel ce a găsit o comoară mare.

163. Am urît nedreptatea ta şi am dispreţuit-o, pe cînd legea ta o am iubit.

164. Pentru judecăţile tale drepte, te laud de şapte ori pe zi.

165. Peste cei ce iubesc legea ta şi nu se smintesc se revarsă pacea Domnului.

166. Aştept mîntuirea ta, Doamne, că iubesc poruncile tale.

167. Sufletul meu stă de pază să ferească de pagubă mărturiile tale care îi sînt dragi.

168. Poruncile şi mărturiile tale le-am păzit, Doamne, că toate căile sînt înaintea ta.

169. Rugăciunea mea să se apropie de tine, Doamne, înţelepţeşte-mă pe cuvîntul tău.

170. Să ajungă la tine rugăciunea mea după cuvîntul tău, Doamne, izbăveşte-mă!

171. Să cînte buzele mele lauda ta, că tu m-ai învăţat îndreptările tale.

172. Limba mea va sorbi cuvintele tale cu toate poruncile drepte şi le va rosti.

173. Întinde mîna, Doamne, şi mă scapă! Că poruncile tale am ales.

174. Mîntuirea ta am dorit-o şi legea ta este în cugetul meu.

175. Viu va fi sufletul meu ca să te laude; judecăţile tale vor fi ajutorul meu.

176. Rătăcit-am ca o oaie pierdută; caută pe robul tău, că poruncile tale nu le-am uitat.

Psalmul 119. O cîntare a treptelor

1. Către Domnul am strigat şi el m-a auzit, cînd eram scîrbit.

2. Scapă-mă, Doamne, de buzele nedrepte şi de limba vicleană.

3. Ce ţi se dă, ce cîştigi de la o limbă vicleană?

4. Săgeţi ascuţite cu cărbuni aprinşi, trase de războinici.

5. Vai mie, că pribegia mea s-a prelungit. Am găsit un loc în cortul lui Chedar.

6. Mult a pribegit sufletul meu.

7. Eram făcător de pace cu cei ce urau pacea; cînd le vorbeam, în zadar se luptau cu mine.

Psalmul 120. O cîntare a treptelor

1. Ridicat-am ochii mei la munţi, de unde îmi va veni ajutorul.

2. Ajutorul meu de la Dumnezeu, cel ce a făcut cerul şi pămîntul.

3. Cel ce te păzeşte nu va dormita şi nu va lăsa să păţeşti ceva.

д зе чела че те пъзеще пре тине. Иатъ нꙋва
дормита нича адорми чела че пъзеще пре Исраил,
е дмнꙋл пъзитева. Дмнꙋл съте пъзаскъ пре
ѕ тине, пре мъна дрѣпта та. Зїоа соареле
з нꙋтева арде ничи лꙋна ноаптѣ. Дмнꙋль
тева пъзи пре тине, де кътръ тот рꙋл, пъ
и зива сꙋфлетꙋл тъꙋ дмнꙋль. Дмнꙋл ва
пъзи ꙟтрарѣ та, ши еширѣ та де акꙋм ши пъ
нъ ꙟвѣкь.

Кънтарѣ степеннлорь. РКА

а Веселїюмъ спре челѣ че мисаꙋ зис мїе,
в ла каса дмнꙋлꙋй мѣрџевомь. Стънд
ера пичоареле ноастре, ꙟкꙋрциле тале
Иерꙋсалим, Иерꙋсалиме каре те зидещи
ка о четате, кърїа партѣ ей дпреꙋ
г нъ. Пентрꙋ къ аколо саꙋ сꙋит нѣмꙋриле
фѣлюриле дмнꙋлꙋй мъртꙋрїа лꙋй Исраиль.
д Ка съсъ мъртꙋрисаскъ нꙋмелꙋй дмнꙋлꙋй.
е Кꙋчи аколо аꙋ шезꙋт скаꙋне ла жꙋдекатъ ска
ѕ не ла каса лꙋй Двдь. Ꙟтребаци даръ челе
де паче Иерꙋсалимꙋлꙋй, ши ефтинътате челорь
з че те ꙗбескь, пре тине. Факъсе даръ паче
ꙟтрꙋ пꙋтѣрѣ та ши ефтинътате ꙟтрꙋ бъ
и штиле тꙋрнꙋлꙋй тъꙋ. Пентрꙋ фрацїи мїеи,
ши пентрꙋ вечинїй мїеи, грълм даръ паче пен
ѳ трꙋ тине. Пентрꙋ каса дмнꙋлꙋй дмнзъ
лꙋй ностꙋ, ам черчетат челе
бꙋне цїе.

Кънтарѣ степеннлорь. РКВ

а Кътръ тине рѣдикаю окїи мїеи, чела
в че лъкꙋещи ꙟчерю. Иатъ ка окїи
робилор ꙟмъниле стъпънилор лорь.
г Ка окїи слꙋжничїй ла мъниле стъпъ
нїй ей, аша сь окїй ноштри кътръ дом
нꙋл дмнзъꙋл ностꙋ, пънъ оунде сева мѣти
д ви спре ной. Милꙋѣщене пре ной дмне, ми
лꙋѣщене, кꙋчи ꙟтрꙋ мꙋлть нѣм ꙟплꙋть де
е хꙋлъ. Ꙟтрꙋ мꙋлть съ ꙟплꙋ сꙋфлетꙋл
ностꙋ окара челор че сѫнть ꙟбогъцїе ши хꙋла
челор мѫндри.

Кънтарѣ степеннлорь. РКГ

а Денꙋ арфи къ дмнꙋ ера ꙟтрꙋ ной, зикъ
в даръ Исраил. Денꙋ арфи къ дмнꙋ
ера ꙟтрꙋ ной, кѫндь сар рѣдика оаме
нии престе ной, оаре вїй нѣрфи ꙟгицит
пре ной, кѫндь саꙋ оурџисит мънїа
г лꙋй престе ной. Оаре апа нѣрфи кꙋфꙋнда
д пре ной. Пѫрѫꙋ аꙋ трекꙋт сꙋфлетꙋл но
стрꙋ, оаре трекꙋтаꙋ сꙋфлетꙋл ностꙋ, апа
е че не ашъзатъ. Блгвит дмнꙋл кареле наꙋ
дат пре ной спре вѫнат динцилор лорь.
ѕ Сꙋфлетꙋл ностꙋ ка о пасъре съ избъви дела
з цꙋлъ вѫнъторюлꙋй. Лацꙋл съ зъроби, ши
и ной нѣм мѫнтꙋит. Ажꙋторюл ностꙋ ꙟ
трꙋ нꙋмеле дмнꙋлꙋй челꙋй че аꙋ фъкꙋт черюл
ши пъмѫнтꙋл. Сла

Biblia 1688, pag. 423, col. I

2. Ajutoriul mieu de la Domnul, cela ce au făcut ceriul şi pămîntul.
3. Să nu dai la clătire piciorul tău, nici să dormitê/ze cela ce te păzêşte pre tine.

4. Iată nu va dormita, nici va adormi cela ce păzêşte pre Israil.

5. Domnul păzi-te-va. [5] Domnul să te păzască pre tine, pre mîna direapta ta.

6. Zioa soarele nu te va arde, nici luna noaptea.

7. Domnul te va păzi pre tine, de către tot răul; păzi-va sufletul tău Domnul.

8. Domnul va păzi întrarea ta şi ieşirea ta, de acum şi pînă în veac.

Cîntarea stepenilor. 121

1. Veseliiu-mă spre cêlea ce mi s-au zis mie: «La casa Domnului mêrge-vom ».

2. Stînd era picioarele noastre în curţile tale, Ierusalim.

3. Ierusalime, care te zideşti ca o cetate, căriia partea ei dempreună.

4. [3] Pentru că acolo s-au suit neamurile; fêliurile Domnului, mărturiia lui Israil. [4] Ca să să mărturisască numelui Domnului.

5. Căci acolo au şezut scaune la judecată, scaune la casa lui David.
6. Întrebaţi dară cêle de pace Ierusalimului, şi ieftinătate celor ce te iubesc pre tine.
7. Facă-se dară pace întru putêrea ta, şi ieftinătate întru băştile turnului tău.
8. Pentru fraţii miei şi pentru vecinii miei, grăiam dară pace pentru tine.
9. Pentru casa Domnului Dumnezăului nostru, am cercetat cêle bune ţie.

Cîntarea stepenilor. 122

1. Către tine rădicaiu ochii miei, cela ce lăcuieşti în ceriu.

2. Iată ca ochii robilor în mînile stăpînilor lor, [3] Ca ochii slujnicii la mînile stăpînei ei, aşa-s ochii noştri către Domnul Dumnezăul nostru, pînă unde se va milostivi spre noi.

3. [4] Miluiêşte-ne pre noi, Doamne, miluiêşte-ne, căci întru mult ne-am împlut de hulă.

4. [5] Întru mult să împlu sufletul nostru ocara celor ce sînt în bogăţie şi hula celor mîndri.

Cîntarea stepenilor. 123

1. De nu ar fi că Domnul era întru noi, zică dară Israil,

2. De nu ar fi că Domnul era întru noi, cînd s-ar rădica oamenii preste noi?
3. Oare vii ne-ar fi înghiţit pre noi, cînd s-au urgisit mîniia lui preste noi.
4. [3] Oare apa ne-ar fi cufundat pre noi. [4] Pîrîu au trecut sufletul nostru.
5. Oare trecut-au sufletul nostru apa cea neaşăzată.

6. [5] Blagoslovit Domnul, carele n-au dat pre noi spre vînat dinţilor lor.

Ms. 45, f. 247 v

4. Iată nu va somnoroşa[1], nice va adormi cela ce păzêşte pre Israil.

5. Domnul păzi-te-va; Domnul să te păzască[2] pre tine, pre mîna dreapta ta.

6. Zua soarele nu te va dogorî, nice luna noaptea.

7. Domnul te va păzi pre tine de cătră tot răul; păzi-va sufletul tău Domnul.

8. Domnul va păzi întrarea ta şi ieşirea ta, de acum şi pănă în vac.

Cîntarea stepenilor. 121

1. Veseliiu-mă spre cêlea ce mi s-au dzis mie: «La casa Domnului mêrge-vom».

2. Stînd era picioarele noastre întru curţele tale, Ierusalim.

3. Ierusalim, zidindu-să ca o cetate, cariia partea ei depreună.

4. [3] Pentru că acolo s-au suit neamurile, fêliurile Domnului, mărturiia lui Israil. [4] Ca să să mărturisască numelui Domnului.

5. Căce acolo au şezut scaune la judeţ, scaune la casa lui David.

6. Întrebaţi dară cêle pentru pace Ierusalimul, şi bivşugul[1] celora ci te iubăsc pre tine.

7. Facă-să dară pace întru putêrea ta, şi bivşiug întru băştile turnului tău.

8. Pentru fraţii miei şi pentru vecinii miei, grăiam dară pace pentru tine.

9. Pentru casa Domnului Dumnedzăului nostru, am cercetat bunătăţile ţie.

Cîntarea stepenilor. 122

1. Cătră tine rădicaiu ochii miei, cela ce lăcuieşti în cer.

2. Iată ca ochii robilor la mîinile stăpînilor lor, [3] ca ochii slujnicii la mîinile stăpînii ei, aşa ochii noştri cătră Domnul Dumnedzăul nostru, pănă unde[1] ne va îndura pre noi.

3. [4] Miluiêşte-ne pre noi, Doamne, miluiêşte-ne pre noi, căce întru mult ne-am împlut de hulă.

4. [5] Întru mult să împlu sufletul nostru ocara celora ce-s în bivşug şi hula celora mîndri.

Cîntarea stepenilor. 123

1. Căce de nu are fi Domnul întru noi, dzică dară Israil,

2. Căce de nu ar fi Domnul întru noi, [2] Cînd s-ar rădica oameni preste noi?

3. Oare vii ne-ară fi înghiţit pre noi. [3] Cînd s-au urgisit mîniia lui preste noi.

4. Oare apa ne-ară fi prăpădit pre noi. [4] Părău au trecut sufletul nostru.

5. Oare trecut-au sufletul nostru apa cea neaşezată.

6. [5] Blagoslovit Domnul, carele n-au dat pre noi la vînarea dinţilor lor.

7. [6] Sufletul nostru ca o pasăre hălădui den laţul vînătorilor. [7] Laţul să sfărîmă[α], şi noi ne-am mîntuit.

8. Ajutoriul nostru întru numele Domnului, celuia ce au făcut ceriul şi pămîntul. Slava[1].

Ms. 4389, f. 292 r–292 v

4. Iată că nu va aţipi, nici va adormi cela ce păzêşte pre Israil.

5. Domnul te va păzi; Domnul acoperemîntul tău, pre mîna ta cea// direaptă.

6. Zioa nu te va arde soarele, nici noaptea luna.

7. Domnul te va păzi de toată răotatea; Domnul va păzi sufletul tău.

8. Domnul va păzi întrarea ta şi ieşirea ta, de acuma şi pînă în veac.

Cîntarea spiţelor. 121

1. Veseliiu-mă de cêle ce se-au zis mie: «Mêrge-vom în casa Domnului».

2. Era picioarele noastre stînd în curţile tale, Ierusalime.

3. Ierusalimul cel zidit ca o cetate, căruia părtăşiia lui dempreună.

4. Că acolo se-au suit seminţii; seminţiile Domnului, mărturisirea lui Israil, să se mărturisească numelui Domnului.

5. Că acolo au şăzut scaunele la judecată, scaunele la casa lui David.

6. Cêreţi cêle de pacea Ierusalimului, şi spor celor ce te iubesc.

7. Să fie pace în putêrea ta, şi spor în culele zidurilor tale.

8. Pentru fraţii miei şi vecinii miei, că am grăit pace de tine.

9. Pentru casa Domnului Dumnezeului nostru, am cercat ţie cêle bune.

Cîntecul spiţelor. 122

1. Cătră tine am rădicat ochii miei, cela ce vieţuieşti în cer.

2. Iată ca ochii robilor în mîinile stăpînilor lui, ca ochii roabei în mîinile stăpînă-sa, aşa ochii noştri cătră Domnul Dumnezeul nostru, pînă ne va îndura[1].

3. Miluiêşte-ne, Doamne, miluieşte-ne, că mult ne-am umplut de ocară.

4. Mai mult se-au umplut sufletul nostru de ocara celor ce se crăvesc şi de mustrarea celor trufaşi.

Cîntarea spiţelor. 123

1. Că de n-ară fi fost Domnul întru noi, să zică acuma Israil,

2. Că de n-ară fi fost Domnul întru noi, cînd se scula oamenii asupra noastră?

3. De vii ne-ară fi înghiţit, cînd se mîniia urgiia lor pre noi.

4. Că ne-ară fi înecat[1] apa. [5] Trecut-au sufletul nostru pîrîul.

5. Apa cea neaşăzată[2].

6. Bine-i cuvîntat Domnul, cela ce nu ne-au dat în vînătoarea dinţilor lor.

7. Mîntuitu-se-au sufletul nostru ca o pasăre den laţul vînătorilor; laţul se-au fărîmat[3], şi noi fum izbăviţi.

8. Ajutoriul nostru în numele Domnului, cela ce au făcut ceriul şi pămîntul. Slava.

Versiunea modernă

4. Iată, nu va dormita, nici nu va adormi cel ce priveghează pe Israel.

5. Pe tine, Domnul, te va păzi. El este acoperămîntul tău, de-a dreapta ta.

6. Nu te va arde soarele ziua şi nici luna noaptea.

7. Domnul te va păzi de tot răul, sufletul tău îl va păzi.

8. Domnul va priveghea intrarea şi ieşirea ta de acum şi pînă în veac.

Psalmul 121. O cîntare a treptelor

1. M-am bucurat cu cei ce mi-au zis: «Vino cu noi la Ierusalim. Noi mergem în casa Domnului».

2. Ne-am oprit la poartă, ajunsesem cu picioarele în curţile tale, Ierusalime.

3. Tu eşti cetatea cu ziduri şi cu porţi bine legate.

4. Că acolo urcă seminţiile Domnului, după legea lui Israel, ca să laude numele Domnului.

5. Că pentru casa lui David s-au aşezat acolo scaunele de judecată.

6. Uraţi Ierusalimului pace: Belşug celor ce te iubesc!

7. Să fie pace în întăriturile tale şi îndestulare în turnuri!

8. Am spus fraţilor şi vecinilor mei, ca şi ţie: Pace vouă!

9. Ne-am rugat pentru casa Domnului Dumnezeului nostru dorindu-i cele bune.

Psalmul 122. O cîntare a treptelor

1. Am ridicat ochii mei spre tine, cel ce locuieşti în ceruri.

2. Privesc ca ochii robilor la mîinile stăpînilor lor, ca ochii slujnicei la mîinile stăpînei sale. Ochii noştri sînt îndreptaţi către Domnul Dumnezeul nostru, pînă ce se va milostivi spre noi.

3. Miluieşte-ne pe noi, Doamne, că ne-am săturat de scîrbă.

4. Sufletul nostru s-a săturat de ocara celor avuţi şi de umilinţele celor făloşi.

Psalmul 123. O cîntare a treptelor

1. Să spună Israel: Ce s-ar fi petrecut,

2. De n-ar fi fost Domnul cu noi, cînd răii s-au ridicat împotriva noastră?

3. Ne-ar fi înghiţit de vii, cînd i-a cuprins mînia împotriva noastră.

4. Apele ne-ar fi înecat şi un şuvoi ar fi trecut peste sufletul nostru.

5. Atunci valuri înspăimîntătoare ne-ar fi copleşit.

6. Binecuvîntat este Domnul! Nu ne-a dat pe noi duşmanilor drept pradă dinţilor lor.

7. Ca o pasăre ce a scăpat din capcana vînătorilor ne-a scăpat: capcana s-a sfărîmat şi noi ne-am liberat.

8. Ajutorul nostru este la Dumnezeu, cel ce a făcut cerul şi pămîntul.

Biblia 1688, pag. 423, col. II

7. [6] Sufletul nostru ca o pasăre să izbăvi den laţul vînătoriului. [7] Laţul să zdrobi, şi noi ne-am mîntuit.

8. Ajutoriul nostru întru numele Domnului, celui ce au făcut ceriul şi pămîntul. Slava./

Cîntarea stepenilor. 124

1. Ceia ce nedejduiesc pre Domnul, ca muntele Sionului; nu se va clăti în veac cela ce lăcuiêşte în Ierusalim.

2. Munţi împrejurul lui, şi Domnul împrejurul norodului lui, de acum şi pînă în veac.
3. Căci nu va lăsa Domnul toiagul păcătoşilor preste sorţul direpţilor, pentru ca să nu întinză direpţii întru fărădelegi mînile lor.

4. Fă bine, Doamne, celor buni şi celor direpţi la inimă.

5. Iară pre cei ce pleacă la îndărătnicii, duce-i-va Domnul cu ceia ce fac fărădelêgea. Pace preste Israil!

Cîntarea stepenilor. 125

1. Cînd întoarse Domnul robirea Sionului, făcutu-ne-am ca nişte mîngîiaţi.
2. Atuncea să împlu de bucurie gura noastră, şi limba noastră de veselie. [3] Atuncea vor grăi întru limbi: [4] «Mări Domnul a face cu dînşii».

3. Mări Domnul a face cu noi; făcutu-ne-am veselindu-ne.

4. [5] Întoarce, Doamne, robimea noastră, ca pîraiele în austru.

5. [6] Cei ce samănă cu lacrămi, cu bucurie vor secera.

6. [7] Mergînd mergea şi plîngea puind semenţile lor. [8] Şi venind vor veni cu bucurie, rădicînd znopii lor.

Cîntarea stepenilor. 126

1. De nu va Domnul zidi casa, în deşărt au ostenit cei ce zidesc. [2] De nu va Domnul păzi cetatea, în deşărt au privegheat cel ce păzêşte.

2. În deşărt voao iaste a mîneca. [3] Sculaţi-vă, după ce aţ şăzut, ceia ce mîncaţi pîinea durerii. [4] Cînd va da iubiţilor lui somnu.

3. Iată moştenirea Domnului, fiii, plata rodului pîntecelui.

4. [5] Ca nişte săgeţi în mîna celui tare, aşa fiii celor scuturaţi.

5. [6] Fericit cine va plini pofta lui dentru dînşii; nu se vor ruşina, cînd grăiesc vrăjmaşilor lor în porţi.

Cîntarea stepenilor. 127

1. Fericiţi toţi ceia ce să tem de Domnul, ceia ce merg în căile lui.

2. Ostenêlele roadelor tale vei mînca, fericit eşti, şi bine-ţ va fi.

3. Muiêrea ta ca o vie rodită în laturile casei tale. [4] Fiii tăi ca nişte tinere odrasle de maslin împrejurul mêsei tale.

4. [5] Iată aşa se va blagoslovi omul cela ce să tême de Domnul.

5. [6] Blagoslovească-te Domnul den Sion, şi să vezi bunătăţile Ierusalimului toate zilele vieţii tale.

6. [7] Şi să vezi fiii fiilor tăi. Pace preste Israil!

Ms. 45, f. 247 v–248 r

Cîntarea stepenilor. 124

1. Ceia ci nădăjduiesc pre Domnul, ca măgura Sionului; nu să va clăti în vac cela ce lăcuiêşte Ierusalimul.

2. Măguri împregiurul lui, şi Domnul împregiurul nărodului lui, de acum şi pănă în vac.

3. Căce nu va lăsa Domnul toiagul păcătoşilor preste sorţul drepţilor, pentru ca să nu întindză drepţii întru fărădălegi mîinile lor.

4. Fă bine, Doamne, bunilor şi celora drepţi la inimă;

5. Iară pre ceia ce pleacă la îndrăpnicii, duce-i-va Domnul cu ceia ce fac fărădălêgea. Pace preste Israil!

Cîntarea stêpenilor. 125

1. Cînd întoarse Domnul robirea Sionului, făcutu-ne-am ca nişte mîngîiaţi.

2. Atuncea să împlu de bucurie gura noastră, şi limba noastră de bucurie. [3] Atuncea vor grăi întru limbi: «Mări Domnul a face cu înşii».

3. [4] Mări Domnul a face cu noi; făcutu-ne-am veselindu-ne.

4. [5] Întoarce, Doamne, robimea noastră, ca păraiele în austru.//

5. [6] Ceia ce samănă cu lacrămi, cu bucurie vor secera.

6. [7] Mergînd mergea şi plîngea puind semînţele lor. [8] Şi venind vor veni cu bucurie, rădicînd mănunchii lor.

Cîntarea stêpenilor. 126

1. Dă nu va Domnul zidi casa, întru dăşert ostenîră ceia ce zidesc. [2] De nu va Domnul păzi cetatea, întru dăşert priveghé cela ce zidêşte.

2. Întru dăşert voao iaste a mîneca. [3] Sculaţi-vă, după ce aţi şezut, ceia ce mîncaţi pîinea durerii. [4] Cînd va da iubiţilor lui somnu.

3. Iată moştenirea Domnului, fiii, plata rodului pîntecelui.

4. [5] Ca nişte săgeţi în mîna tarelui, aşa-s fiii scuturaţilor.

5. [6] Fericit cine va plini pofta lui dentru înşi; nu să vor ruşina, cînd grăiesc vrăjmaşilor lui în porţi.

Cîntarea stepenilor. 127

1. Fericiţi toţi ceia ci să tem de Domnul, ceia ce mergu întru căile lui.

2. Ostenêlele roadelor tale vei mînca, fericit eşti, şi bine-ţi va fi.

3. Muiêrea ta ca o vie rodită întru laturile casei tale. [4] Fiii tăi ca răsăditurí tinere de maslin pregiur masa ta.

4. [5] Iată aşa să va blagoslovi omul cela ci să tême de Domnul.

5. [6] Blagoslovască-te Domnul den Sion, şi să vezi bunătăţile Ierusalim toate dzilele vieţii tale.

6. [7] Şi să vezi fiii fiilor tăi. Pace preste Israil!

Cîntarea stepenilor. 128

1. De multe ori dêderă mie război den tinerêţele mêle, dzică dară Israil.

2. De multe ori dêderă mie război den tinerêţele mêle, şi încă nu putură spre mine.

3. Pre umărul mieu teslăriiă păcătoşii, îndălungară fărădălêgea lor.

Ms. 4389, f. 292 v

Cîntare spiţelor. 124

1. Ceia ce se nădăjduiesc pre Domnul, ca muntele Sionului; nu se va clăti în veac cela ce vieţuiêşte în Ierusalim.

2. Munţii împrejurul lui, şi Domnul împrejurul nărodului său, de acuma şi pînă în veac.

3. Că nu va lăsa Domnul toiagul păcătoşilor pre sorţul celor direpţi, ca să nu întinză direpţii în fărădelegiuire mîinile lor.

4. Fă, Doamne, bine celor buni şi direpţi cu inima;

5. Iară pre ceia ce se abat întru întortare, îi va duce Domnul cu ceia ce fac fărădelegiuire. Pace pre Israil!

Cîntarea spiţelor. 125

1. Cînd întoarse Domnul robiia Sionului, fost-am ca nişte mîngîiaţi.

2. Atunci se-au umplut gura noastră de bucurie, şi limba noastră de veselie; atunci vor zice întru limbi: «Mărit-au Domnul să facă cu dînşii».

3. Mărit-au Domnul să facă cu noi; fost-am veselindu-ne.

4. Întoarce, Doamne, robiia noastră, ca pîraele în austru.

5. Ceia ce seamănă cu lacrăme, cu bucurie vor secera.

6. Umblînd mergea şi arunca seminţele lor plîngînd, iară viind vor veni cu bucurie, rădicînd mînuchii săi.

Cîntarea spiţelor. 126

1. Că de nu va zidi Domnul casa, în zadar seau ostenit ceia ce o zidesc; de nu va păzi Domnul cetatea, în dăşărt au priveghiiat cela ce păzêşte.

2. În dăşărt iaste voaoă a mîneca; sculaţi-vă, după ce aţi şăzut, ceia ce mîncaţi pîinea durerii, cînd va da celor dragi ai săi somn.

3. Iată moşiia Domnului, feciorii, plata roadei pîntecelui.

4. Cumu-s săgeţile în mîna celui tare, aşa feciorii celor scuturaţi.

5. Fericit cela ce va umplea pofta sa dentr-înşii; nu se vor ruşina, cînd grăiesc vrăjmaşilor lor în porţi.

Cîntecul spiţelor. 127

1. Fericiţi toţi ceia ce se tem de Domnul, carii umblă în căile lui.

2. Mînca-vei ostenêlele roadelor tale, fericit eşti, şi-ţi va fi bine.

3. Muiêrea ta ca viţa cea rodită în laturile casei tale; feciorii tăi ca odraslele cêle de măslin împrejurul mêsei tale.

4. Iată aşa se va cuvînta de bine omul cela ce se tême de Domnul.

5. Bine te va cuvînta Domnul den Sion, şi vei vedea bunătăţile Ierusalimului toate zilele vieţii tale.

6. Şi vei vedea pre feciorii feciorilor tăi. Pace pre Israil!

Cîntecul spiţelor. 128

1. De multe ori au dat războiu cu mine den tinerêţele mêle, să zică acuma Israil.

2. De multe ori au dat războiu cu mine den tinerêţele mêle, şi încă nu m-au biruit.

3. Pre spinarea mea au lucrat cei păcătoşi, lungit-au fărădelegiuirea sa.

Versiunea modernă

Psalmul 124. O cîntare a treptelor

1. Cei ce se încred în Domnul sînt ca muntele Sionului; nu se vor clătina în veac cei ce locuiesc în Ierusalim.

2. Împrejurul cetăţii sînt munţi, drept pază, ca şi Domnul împrejurul poporului său.

3. Că nu va lăsa Domnul toiagul păcătoşilor să cadă peste soarta drepţilor, ca aceştia să nu întindă mîinile în fărădelege.

4. Celor buni şi celor drepţi cu inima, fă-le bine, Doamne!

5. Iar cei ce se abat pe căile nedrepte, Domnul îi va duce împreună cu lucrătorii fărădelegii. Pace peste Israel!

Psalmul 125. O cîntare a treptelor

1. Cînd Domnul a scăpat Sionul din robie, neam umplut sufletele de mîngîiere.

2. S-a bucurat şi gura şi limba noastră, iar neamurile ziceau: «Mari lucruri a făcut Domnul cu ei».

3. Mari lucruri a făcut Domnul cu noi, ne-a umplut de bucurie.

4. Întoarce, Doamne, robia noastră, cum întorci pîraiele spre miazăzi.

5. Cei ce seamănă cu lacrimi, bucuroşi vor secera.

6. Ei seamănă plîngînd seminţele lor, dar vor veni iarăşi să ridice snopii, bucurîndu-se.

Psalmul 126. O cîntare a treptelor

1. De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni zidarii; de n-ar păzi Domnul casa, în zadar ar sta de veghe cel ce o păzeşte.

2. Voi care mîncaţi pîinea durerii, în zadar vă sculaţi dis-de-dimineaţă, în zadar vă culcaţi tîrziu; Domnul dă iubiţilor săi totul în somn.

3. Copiii sînt daruri Domnului, răsplata pentru rodul pîntecelui.

4. Precum sînt săgeţile în mîna unui viteaz, aşa sînt copiii vioi pentru părinţii lor.

5. Fericit este omul care-şi va umple casa de copii, de nu se va ruşina cînd va grăi cu vrăjmaşii săi la poartă.

Psalmul 127. O cîntare a treptelor

1. Fericiţi toţi cei ce se tem de Domnul, cei care umblă în căile lui!

2. Tu vei trăi din rodul muncii mîinilor tale. Fericit eşti! Bine să-ţi fie!

3. În casa ta, femeia este ca o vie ce poartă rod; împrejurul mesei tale sînt copiii tăi ca nişte vlăstare fragede de măslin.

4. Iată aşa va binecuvînta Domnul pe cel ce se teme de el.

5. Domnul din Sion te va binecuvînta ca să ai parte în toate zilele vieţii tale de bunătăţile Ierusalimului.

6. Şi vei vedea crescînd pe fiii fiilor tăi. Pace peste Israel!

Psalmul 128. O cîntare a treptelor

1. Din tinereţele mele, multe patimi s-au luptat cu mine, să spună Israel,

2. Din tinereţele mele, de multe ori s-au luptat cu mine şi nu m-au biruit.

3. Păcătoşii mi-au rănit spatele şi umerii în nelegiuirea lor; sînt ca un ogor după arat.

д Дмнꙋл чел дирепть тъѧ грꙋмазїй пъкътошилор, рꙋшинѣзесе ши съ ꙟтоаркъ ꙟдърът, тоци
е чеѧ че ꙋрѫскь сїѡнꙋл. Факъсе ка ѩрба подꙋрилор кареѣ маинаинте де асъ змꙋлџе съ ꙋскъ.
ѕ Де кареле нау ꙟплꙋт мѫна лꙋй съчеръториꙋль,
з ши сѫнꙋл лꙋй чел че адꙋнъ знопїй. Ши нꙋ зисеръ чей че трекь пре аппроапе благословенїѧ дмнꙋ
и лꙋй престе вой. Благословитам пре вой ꙟтрꙋ нꙋмеле дмнꙋлꙋй. Сла

Кѫнтарѣ степенилор. РКѲ

а Ден адѫнкꙋри стригаи цїе дмне, дмне а
в скꙋлтъ гласꙋл мїеꙋ. Факъсе ꙋре
кїле тале пъзиндь ла гласꙋл рꙋгїй
г мѣле. Декей лꙋа аминте фъръделе
д џиле дмне дмне чине ва сꙋфери? Къ
лѫнгъ тине ертарѣ ѧсте, пентрꙋ нꙋмеле тъꙋ
е ꙟгъдꙋїи-те дмне. Ꙟгъдꙋи сꙋфлетꙋл мїеꙋ
ла кꙋвѫнтꙋл тъꙋ, недеждꙋи сꙋфлетꙋл мїеꙋ
ѕ пре дмнꙋл. Дела стража де диминѣцъ пънъ ꙟноапте, дела стража де диминѣцъ недеж
з дꙋіаскъ ісраиль пре дмнꙋл. Къчи лѫнгъ домнꙋл е мила ши мꙋлтъ мѫнтꙋире лѫнгъ ел.
и Ши ел ва мѫнтꙋи пре ісраил де тоате фъръ
делеџиле лꙋй.

Кѫнтарѣ степенилор. РЛ

а Доамне нꙋсъ ꙟнълцъ инима мѣ, ничи съ ꙟ
в нъларъ ѡкїй мїей. Ничи мерш ꙟ
трꙋ мъририи, ничи ꙟтрꙋ минꙋнате май
г мꙋлть декѫт мине. Де нꙋмъ сме
рїѧм, че ꙟнълцаи сꙋфлетꙋл мїеꙋ.
д Ка ꙟцъркатꙋл спре маика лꙋй, аша съ ръсплъ
е тешй сꙋфлетꙋлꙋй мїеꙋ. Недеждꙋіаскъ ісраил
пре дмнꙋл деакꙋм ши пънъ ꙟвѣк.

Кѫнтарѣ степенилор. РЛА

а Адꙋци аминте дмне де двдь ши де тоа
в те блѫндѣцеле лꙋй. Кꙋм саꙋ жꙋра
дмнꙋлꙋй, фъгъдꙋитꙋсаꙋ дмнзъꙋлꙋи
г лꙋй іаковь. Девою ꙟтра ꙟсълашꙋл
касей мѣле, демъвою сꙋи пре патꙋль
д аштернꙋтꙋлꙋй мїеꙋ. Девоиꙋ да сомнꙋ ѡкилор
е мїей, ши џѣнелор мѣле адормитаре? Ши
ѡдихнъ тѫмплелор мѣле, пънъ ꙋнде вои а
фла лок дмнꙋлꙋй, сълаш дмнзъꙋлꙋй лꙋй іаков.
ѕ Іатъ ам аꙋзит пре ѧ ꙟ ефрада, афлъм пре ѧ
з ꙟкѫмпїй дꙋмбръвїй. Ꙟтравом ла лъкашꙋ
риле лꙋй, ꙟкинаневом ла локꙋл ꙋнде аꙋ стъ
и тꙋт пичоареле лꙋй. Скоалъте дмне ла ѡди
на та, тꙋ ши кивотꙋл сфинцирїй тале.
ѳ Преѡцїй тъй ꙟбръкаꙋсевор кꙋ дирептатѣ, ши
і кꙋрацїй тъй севор бꙋкꙋра. Пентрꙋ двдь
робꙋл тъꙋ съ нꙋ ꙟторни фаца ꙋнсꙋлꙋй тъꙋ.
аі Жꙋръ дмнꙋль лꙋй двдь адевъръ, ши нꙋ ва лепъ
да пре ель ден роада пѫнтечелꙋи тъꙋ пꙋневоиꙋ
ві престе скаꙋнꙋль тъꙋ. Де воръ пъзи фїй
тъй фъгъдꙋинца мѣ, ши мъртꙋриꙋле мѣле
гі ачѣстѣ, кареле вой ꙟвъца пре ей. Ши фїй
лѡръ пънъ ꙟвѣкь воръ шедѣ пре скаꙋнꙋль тъꙋ.
ді Къче аꙋ алесь дмнꙋль сїѡнꙋль ѡсеби пре дѫн
еі сꙋль спреласкашь лꙋй. Ачаста е ѡдихна мѣ

Biblia 1688, pag. 424, col. I

Cîntarea stepenilor. 128

1. De multe ori îm dêderă războiu den tinerêţele mêle, zică dară Israil.
2. De multe ori îm dêderă războiu den tinerêţele mêle, şi încă nu pulură spre mine.
3. Pre umărul mieu ciopliia păcătoşii, îndelungară fărădelêgea lor./
4. Domnul cel direpl tăia grumazii păcătoşilor.
5. Ruşinêze-se şi să întoarcă îndărăt toţi ceia ce urăsc Sionul.
6. [5] Facă-se ca iarba podurilor, carea, mai nainte de a să zmulge să usucă.
7. [6] De carele n-au împlut mîna lui săcerătoriul, şi sînul lui cel ce adună znopii.
8. [7] Şi nu ziseră cei ce trec pre aproape: «Blagosloveniia Domnului preste voi, [8] blagoslovit-am pre voi întru numele Domnului». Slava.

Cîntarea stepenilor. 129

1. Den adîncuri strigaiu ţie, Doamne; Doamne, ascultă glasul mieu.
2. Facă-se urechile tale păzind la glasul rugii mêle.
3. De vei lua aminte fărădelegile, Doamne, Doamne, cine va suferi?
4. Căci lîngă tine iertarea iaste.
5. Pentru numele tău îngăduiiu-te, Doamne. [5] Îngăduí sufletul mieu la cuvîntul tău,
6. Nedejdui sufletul mieu pre Domnul. [6] De la straja de dimineaţă pînă în noapte, de la straja de dimineaţă nedejduiască Israil pre Domnul.
7. Căci lîngă Domnul e mila, şi multă mîntuire lîngă el.
8. Şi el va mîntui pre Israil den toate fărădelegile lui.

Cîntarea stepenilor. 130

1. Doamne, nu să înălţă inima mea, nici să înălţară ochii miei. [2] Nici merş întru măriri, nici întru minunate mai mult decît mine.
2. [3] De nu mă smeriiam, ce înălţaiu sufletul mieu. [4] Ca înţărcatul spre maica lui, aşa să răsplăteşti sufletului mieu.
3. [5] Nedejduiască Israil pre Domnul, de acum şi pînă în veac.

Cîntarea stepenilor. 131

1. Adu-ţi aminte, Doamne, de David şi de toate blîndêţele lui.
2. Cum s-au jurat Domnului, făgăduitu-s-au Dumnezăului lui Iacov:
3. De voiu întra în sălaşul casei mêle, de mă voiu sui pre patul aşternutului mieu,
4. De voiu da somnu ochilor miei, şi gênelor mêle adormitare, [5] şi odihnă tîmplelor mêle,
5. Pînă unde voiu afla loc Domnului, sălaş Dumnezăului lui Iacov.
6. Iată am auzit pre ea în Efratha, aflăm pre ea în cîmpii dumbrăvii.
7. Întra-vom la lăcaşurile lui, închina-ne-vom la locul unde au stătut picioarele lui.
8. Scoală-te, Doamne, la odihna ta, tu şi chivotul sfinţirii tale.
9. Preoţii tăi îmbrăca-se-vor cu direptatea, şi curaţii tăi se vor bucura.
10. Pentru David robul tău, să nu întorci faţa unsului tău.
11. Jură Domnul lui David adevăr, şi nu va lepăda pre el: «Den roada pîntecelui tău pune-voiu preste scaunul tău,
12. De vor păzi fiii tăi făgăduinţa mea şi mărturiile mêle acêstea

Ms. 45, f. 248ʳ

4. Domnul drept tăia grumadzii[1] păcătoşilor.

5. Ruşinĕdze-se[2] şi întoarcă-să îndărăt toţi ceia ce urăsc Sionul.
6. [5] Facă-să ca iarba podurilor, carea, mainte de a să zmulge să usucă.
7. [6] De carele n-au împlut mîna lui secerătoriul, şi sînul lui cela ce adună mănunchile.
8. [7] Şi nu dziseră ceia ce trec pre aproape: «Blagosloveniia Domnului preste voi, [8] Blagoslovim pre voi întru numele Domnului». Slava[3].

Cîntarea stepenilor. 129

1. Den adîncuri strigaiu ţie, Doamne; Doamne, ascultă glasului mieu.
2. Facă-să urechile tale păzind la glasul rugii mĕle.
3. Dă vei lua-aminte fărădălegile, Doamne, Doamne, cine va suferi?
4. Căce lîngă tine uitare iaste.
5. Pentru numele tău îngăduiiu-te, Doamne. [5] Îngăduí sufletul mieu la cuvîntul tău,
6. Nădăjdui sufletul mieu pre Domnul. [6] De la straja de dimineaţă până în noapte, de la straja de dimineaţă nădăjduiască Israil pre Domnul.

7. Căce lîngă Domnul mila, şi multă lîngă el mîntuire.
8. Şi el va mîntui pre Israil dentru toate fărădălegile lui.

Cîntarea stepenilor. 130

1. Doamne, nu să înălţă inima mea, nice să simeţiră ochii miei. [2] Nice merş întru mari, nice întru minunate mai multe preste mine.

2. [3] Dă nu mă smeriiam, ce înălţaiu sufletul mieu, [4] Ca înţărcatul spre maica lui, aşa să răsplătĕşti sufletului mieu.
3. [5] Nădăjduiască Israil pre Domnul, den vac şi până în vac.

Cîntarea stepenilor. 131

1. Pomenĕşte, Doamne, pre David şi toate blîndĕţele lui.
2. Cum s-au jurat Domnului, rugatu-s-au Dumnedzăului lui Iacov:
3. Dă voi întra în sălaşul casei mĕle, dă mă voi sui preste patul aşternutului mieu,
4. Dă voi da somn ochilor miei, şi gĕnelor mĕle adormitare, [5] Şi odihnă tîmplelor mĕle,
5. Pănă unde voi afla loc Domnului, sălaş Dumnedzăului Iacov.
6. Iată am audzit pre ea în Efratha, aflăm pre ea întru cîmpii dumbrăvii.
7. Întra-vom la lăcaşurile lui, închina-ne-vom la locul unde au stătut picioarele lui.
8. Scoală-te, Doamne, la odihna ta, tu şi chivotul[1] sfinţeniei tale.
9. Preuţii tăi îmbrăca-să-vor dreptate, şi curaţii tăi bucura-să-vor.
10. Pentru David robul tău, să nu întorni faţa unsului tău.
11. Jurăᵘ Domnul lui David adevăr, şi nu va dă-făima pre el: «Den roada pîntecelui[2] tău pune-voi preste scaunul tău,
12. Dă vor păzi fiii tăi făgăduinţa mea şi mărturiile mĕle acĕstea carele voi învăţa pre ei. [13] Şi fiii lor pănă în vac vor şedea pre scaunul tău».

13. [14] Căce au ales Domnul Sionul, usăbi pre însă spre lăcaş şie.

14. [15] «Aceasta-i odihna mea în vacul vacului. Aicea voi lăcui, căce am ales pre el.

Ms. 4389, f. 292ᵛ–293ʳ

4. Domnul// cel dirept va tăia grumazii[1] celor păcătoşi.
5. Să se ruşinĕze şi să se întoarcă înapoi toţi ceia ce urăsc Sionul.
6. Să fie ca iarba de pre acoperemînturi, carea se-au uscat mai nainte de zmulgere.
7. De carea nu ş-au umplut secerătoriul mîna, şi cela ce adună mînuchie sînul[2] său.
8. Şi ceia ce trec n-au zis: «Blagosloveniia Domnului pre voi, bine v-am cuvîntat în numele Domnului». Slava.

Cîntarea spiţelor. 129

1. Dentr-adînc strigaiu cătră tine, Doamne: Doamne, ascultă glasul mieu.
2. Să fie urechile tale luînd aminte glasului rugăciunii mĕle.
3. De vei căuta fărădelegile, Doamne, Doamne, cine va sta?
4. Că de la tine iaste curăţiia.
5. Pentru numele tău te-am răbdat, Doamne; răbdat-au sufletul mieu în cuvîntul tău,
6. [5] Nădăjduitu-sea sufletul mieu pre Domnul. [6] De la paza dimineţii pînă la a nopţii, de la paza dimineţii să se nădăjduiască Israil pre Domnul.
7. Că de la Domnul mila, şi mîntuirea cea multă de la dînsul.
8. Şi el va mîntui pre Israil de toate fărădelegile lui.

Cîntecul spiţelor. 130

1. Doamne, nu se-au înălţat inima mea, nici se-au rădicat[1] ochii miei, nici am umblat întru cĕle mari, nici întru cĕle mai minunate decît mine.

2. De nu m-am smerit în socoteală, ce am înălţat sufletul mieu, ca cel înţărcat spre mumăsa, aşa să plăteşti asupra sufletului mieu.
3. Să se nădăjduiască Israil pre Domnul, de acuma şi pînă în veac.

Cîntecul spiţelor. 131

1. Ado-ţi aminte, Doamne, de David şi de toată blîndĕţea lui.
2. Cum se-au jurat Domnului, făgăduitu-se-au Dumnezeului lui Iacov:
3. De voiu întra în sălaşul casii mĕle, sau de mă voiu sui în patul aşternutului mieu,
4. De voiu da somn ochilor miei, şi gĕnelor mĕle aţipire, [5] Şi răpaos tîmplelor mĕle,
5. Pînă ce voiu afla loc Domnului, sălaş Dumnezeului lui Iacov.
6. Iată l-am auzit în Efratha, aflatu-l-am în cîmpii dumbrăvii.
7. Întra-vom în sălaşăle lui, închina-ne-vom în locul pre care au stătut picioarele lui.
8. Scoală, Doamne, în odihna ta, tu şi sicriul sfinţirei tale.
9. Preoţii tăi se vor îmbrăca în direptate, şi sfinţii tăi se vor bucura.
10. Pentru David robul tău, nu întoarce faţa unsului tău.
11. Juratu-se-au Domnul lui David cu adevĕrinţă, şi nu se-au lepădat de dînsul: «Den roada pîntecelui tău voiu pune pre scaunul tău,
12. Deaca vor păzi feciorii tăi făgăduinţa mea şi mărturisirile mĕle acĕstea care îi voiu învăţa, şi feciorii lor vor şădea pînă în veac pre scaunul tău».

13. Că au ales Domnul Sionul, şi l-au voit în lăcaş şie.

14. «Acesta răpaosul mieu în veacul veacului. Aici voiu sălăşlui, că l-am voit.

Versiunea modernă

4. Iar Domnul cel drept a tăiat grumajii păcătoşilor.
5. Să se ruşineze şi să se întoarcă înapoi toţi cei ce urăsc Sionul.
6. Să se facă ei ca iarba de pe acoperişuri, care, mai înainte de a fi smulsă, s-a uscat.
7. Secerătorul n-o ţine în mînă şi n-o leagă cel ce adună snopii;
8. Nimeni n-a trecut pe lîngă voi să spună binecuvîntarea Domnului peste voi.

Psalmul 129. O cîntare a treptelor

1. Din adîncuri am strigat către tine, Doamne! Auzi-mi glasul meu!
2. Să fie urechile tale treze la glasul rugăciunii mele.
3. De te vei uita la fărădelegi, Doamne, cine le va număra?
4. Dar a ta este milostivirea.
5. Pentru numele tău te-am aşteptat, Doamne, sufletul meu tînjea după cuvîntul tău.
6. Sufletul meu a nădăjduit spre Domnul, din straja dimineţii pînă în noapte. Din straja dimineţii, nădăjduiască Israel spre Domnul!

7. Că la Domnul este mila şi toată mîntuirea.

8. Iar el va scoate pe Israel din toate fărădelegile.

Psalmul 130. O cîntare a treptelor

1. Doamne, nu m-am fălit şi nu mi-am înălţat ochii, umblînd după lucruri mari, după lucruri mai presus de mine.

2. Dimpotrivă, mi-am domolit sufletul meu cu smerenie, am fost ca un prunc înţărcat de mama lui, răsplată sufletului meu.
3. Nădăjduieşte Israel în Domnul, de acum şi pînă în veac!

Psalmul 131. O cîntare a treptelor

1. Adu-ţi aminte, Doamne, de David şi de toate ale lui;
2. Cum a făcut el legămînt cu Domnul şi s-a jurat Dumnezeului lui Iacob:
3. N-am să mai intru în casă la mine şi în patul meu odihnitor nu mă voi sui,
4. Ochilor mei nu le voi da somn, nici genelor mele adormitare şi nici tîmplelor mele odihnă,
5. Pînă ce nu voi afla unde stă Domnul, unde e locaşul Dumnezeului lui Iacob.
6. Iată am auzit de chivotul legii, l-am căutat şi l-am găsit în Efrata, în ţarina lui Iaar.
7. Vom intra în casa lui şi ne vom închina la locul unde a stătut el.
8. Scoală-te, Doamne, din odihna ta şi însoţeşte chivotul sfinţirii tale!
9. Preoţii tăi vor îmbrăca dreptatea ca să se bucure credincioşii tăi!
10. Din pricina lui David să nu te întorci de la faţa împăratului nostru pe care tu l-ai uns.
11. Domnul s-a jurat şi a spus lui David adevărul, că nu-l va lepăda: «Din rodul pîntecelui tău voi pune pe scaunul tău împărat.

12. De vor păzi fiii tăi legămîntul meu şi mărturiile mele, voi alege pe unul dintre ei, îl voi învăţa, şi fiii lui vor şedea pînă în veac pe scaunul împărătesc».

13. Domnul a ales Sionul ca locuinţă a sa:

14. «Aici va fi în veci locul meu de odihnă, aici voi locui, că l-am ales după voinţa mea!

Biblia 1688, pag. 424, col. II

carele voiu învăţa pre ei, [13] Şi fiii lor pînă în veac vor şedea pre scaunul tău».

13. [14] Căce au ales Domnul Sionul, osebí pre dînsul spre lăcaş lui.

14. [15] «Aceasta e odihna mea/ în veacul veacului. Aicea voiu lăcui, căce am ales pre el.
15. [16] Vînatul lui blagoslovind voiu blagoslovi, pre săracii lui sătura-i-voiu de pîine.
16. [17] Pre preoţii lui îmbrăca-i-voiu cu mîntuire, şi curaţii lui cu bucurie să vor bucura.

17. [18] Acolo voiu răsări cornul lui David, gătit-am luminătoriu unsului mieu.

18. [19] Pre vrăjmaşii lui îmbrăca-i-voiu cu ruşine, şi preste dînsul va înflori sfinţeniia mea».

Cîntarea stepenilor. 132

1. Iată dară ce e bun sau ce e înfrumuseţat fără numai a lăcui fraţii dempreună.
2. Ca mirul preste cap, cel ce pogoară preste barbă, pre barba lui Aaron, [3] ce pogoară pre marginea îmbrăcămintei lui.

3. Ca roao Aermonului[1], cea ce să pogoară pre munţii Sionului. [4] Căce acolo au poruncit Domnul blagosloveniia, viaţă pînă în veac.

Cîntarea stepenilor. 133

1. Iată dară binecuvîntaţi pre Domnul toţi robii Domnului. [2] Ceia ce staţi în casa Domnului, în curţile casii Dumnezăului nostru.

2. [3] În nopţi rădicaţi mînile voastre la sfinte, blagosloviţi pre Domnul.
3. [4] Blagoslovească-te Domnul den Sion, cela ce au făcut ceriul şi pămîntul. Slava.

CATHISMA 19. Alliluia. 134

1. Lăudaţi numele Domnului, lăudaţi, robii, pre Domnul.

2. Cei ce staţi în casa Domnului, în curţile casii Dumnezăului nostru.
3. Lăudaţi pre Domnul, căce e bun Domnul, cîntaţi numelui lui, căce e bun.
4. Căce pre Iacov au ales lui Domnul, pre Israil spre avêre lui.

5. Căce eu am cunoscut că e mare Domnul, şi Domnul nostru mai mare decît toţi dumnezăii.
6. Toate cîte au vrut Domnul au făcut, în ceriu şi pre pămînt, în mări, şi în toate beznele.

7. Suind nori de la marginea pămîntului, fulgere la ploaie au făcut. [8] Cela ce scoate vînturi den visteriile lui.

8. Carele au lovit cêle dentîi născute ale Eghipetului[1], den om pînă în dobitoc.
9. Trimis-au sêmne şi minuni în mijlocul tău, Eghipte, întru faraon şi întru toţi robii lui.
10. Carele au lovit limbi multe, şi au ucis împăraţi tari.

11. Pre Sion, împăratul amoreilor, şi pre Og, împăratul Vasanului, şi toate împărăţiile lui Hanaan.

12. Şi dêde pămîntul lor moşnenire lui Israil, norodului lui.

13. Doamne, numele tău în veac, şi pomenirea ta în rudă şi în rudă.
14. Căce va judeca Domnul pre norodul[2] lui, şi preste robii lui să va mîngîia.

Ms. 45, f. 248 r–248 v

15. [16] Vînatul lui blagoslovind voi blagoslovi, pre săracii lui sătura-i-voi de piini.

16. [17] Pre preuții lui îmbrăca-i-voi cu mîntuire, și curații lui cu bucurie să vor bucura.

17. [18] Acolo voi răsări cornul lui David, gătit-am luminător unsului mieu.

18. [19] Pre vrăjmașii lui îmbrăca-i-voi rușine, și preste însul va înflori sfințeniia mea».

Cîntarea stepenilor. 132//

1. Iată dară cîtu-i bun sau cîtu-i înfrîmsățat, fără numai-a lăcui frații depreună.

2. Ca mirul preste cap, cela ce pogoară preste barba, barba lui Aaron, [3] Ce pogoară pre prohrabul îmbrăcămintei lui.

3. Ca roao Aermon, cêea ci să pogoară pre munții Sionului. [4] Căce acolo au porîncit Domnul blagosloveniia, viață până în vac.

Cîntare stepenilor. 133

1. Iată dară binecuvîntați pre Domnul toți robii Domnului, [2] Ceia ce stați în casa Domnului, întru ogrăzile casei Dumnedzăului nostru[1].

2. [3] Întru nopți rădicați mîinile voastre la sfinte, blagosloviți pre Domnul.

3. [4] Blagoslovască-te Domnul den Sion, cela ce au făcut ceriul și pămîntul. Slava[2].

CATHISMA 18[1]. Alliluia. 134

1. Lăudați numele Domnului, lăudați, robi, pre Domnul,

2. Ceia ce stați în casa Domnului, întru ogrăzile casei Dumnedzăului nostru.

3. Lăudați pre Domnul, căce ii[2] bun Domnul, cîntați numelui lui, căce ii bun.

4. Căce pre Iacov au ales șie Domnul, Israil spre avêre șieș.

5. Căce eu am cunoscut că-i mare Domnul, și Domnul nostru mai mare decît toți dumnezăii.

6. Toate cîte au vrut Domnul au făcut, întru cer și întru pămînt, întru mări și întru toate beznele.

7. Suind nori de la sfîrșitul pămîntului, fulgere la ploaie au făcut. [8] Cela ce scoate vînturi dentru vistiêrele lui.

8. Carele au lovit cei dentăi născuți a Eghiptului, den om până la dobitoc.

9. Trimise sêmne și minuni în mijlocul tău, Eghipte, întru faraon și întru toți robii lui.

10. Carele au lovit limbi multe, și au ucis împărați tari.

11. Pre Sion, împăratul amorreilor, și pre Og, împăratul pămîntului ii[3] Vasan, și toate împărățiile Hanaan.

12. Și dêde pămîntul lor moștenire lui Israil, nărodul lui.

13. Doamne, numele tău în vac, și pamintea ta în rudă și rudă.

14. Căce va judeca Domnul pre nărodul lui, și preste robii lui să va mîngîia.

15. Chipurile limbilor argint și aur, fapte a mîinilor oamenilor.

16. Gura au, și nu vor grăi, ochi au, și nu vor vedea,

17. Urechi au, și nu vor audzi, pentru că nu iaste duh întru gura lor.

18. Asêmene cu înșii facă-să ceia ce fac acêstea, și toți ceia ce nădăjduiesc preste ei.

Ms. 4389, f. 293 r–293 v

15. Vînatul lui binecuvîntîndu-l bine-l voiu cuvînta, pre săracii lui îi voiu sătura de pîine.

16. Preoții lui îi voiu îmbrăca în mîntuire, și cei sfinți ai lui se vor bucura cu bucurie.

17. Acolo voiu crêște cornul lui David, gătit-am sfêștnic unsului mieu.

18. Pre vrăjmașii lui îi voiu îmbrăca cu rușine, și pre dînsul va înflori sfințirea mea».

Cîntarea spițelor. 132

1. Iată acuma cît de bine și cît de frumos[1] a viețui frații dempreună.

2. Cum iaste unsoarea pre cap, carea se pogoară pre barbă, pre barba lui Aaron, carea se pogoară pre tiviturile îmbrăcămintei lui.

3. Ca roaoa Aermonului, carea se pogoară pre munții Sionului. Că acolo au porîncit Domnul buna cuvîntare, și viiața pînă în veac.

Cîntecul spițelor. 133

1. Iată acuma binecuvîntați pre Domnul toți robii Domnului, ceia ce stați în casa Domnului, în curțile casei Dumnezeului nostru.

2. Întru nopți rădicați mîinile voastre întru cêle sfinte și binecuvîntați pre Domnul.

3. Bine te va cuvînta Domnul den Sion, cela ce au făcut ceriul și pămîntul. Slava.

Șăderea 19. Alliluia. 134

1. Lăudați numele Domnului, lăudați, robilor, pre Domnul.

2. Ceia ce stați în casa Domnului, în curțile casei Dumnezeului nostru.

3. Lăudați pre Domnul, că-i bun Domnul; cîntați numelui lui, că-i bun.

4. Că pre Iacov au ales șie Domnul, pre Israil întru moștinare[1] șie.

5. Că eu am cunoscut că-i mare Domnul, și Domnul nostru preste toți dumnezeii.

6. Toate cîte au vrut au făcut Domnul, în ceriu și pre pămînt, în mări, și în toate fărăfundurile.

7. Suind nori de la sfîrșiturile pămîntului, fulgerile// le-au făcut în ploaie; cela ce scoate vînturile den cămările sale.

8. Cela ce au ucis[2] pre cei dentîi născuți ai Eghipetului, de la om pînă la dobitoc.

9. Trimes-au sêmne și minuni pren mijlocul tău, Eghipetule, pre faraon și pre toți robii lui[3].

10. Cela ce au lovit[4] limbi multe, și au ucis pre împărații cei tari.

11. Pre Sion, împăratul amoreilor, și pre Og, împăratul Vasanului, și pre toate împărățiile Hanaanilor.

12. Și au dat pămîntul lor moștinare, moștinare lui Israil, nărodul său.

13. Doamne, numele tău în vêci, și pomenirea ta în neam și neam.

14. Că va judeca Domnul pre nărodul său, și de robii săi va fi rugat[5].

15. Idolii limbilor argint și aur, lucrurile mîinilor omenești.

16. Gură au, și nu grăiesc, ochi au, și nu văd.

17. Urechi au, și n-aud, pentru că nu iaste duh în gurile lor.

18. Asêmene lor să fie ceia ce fac pre ei, și toți ceia ce se nădăjduiesc pre dînșii.

Versiunea modernă

15. Totdeauna voi binecuvînta roadele lui, pe săracii lui îi voi sătura cu pîine,

16. Preoților lui le voi da împuternicire ca o haină și credincioșii se vor bucura ca de un veșmînt nou.

17. Și voi face să răsară acolo puterea lui David. Am pregătit candelă unsului meu.

19. Pe vrăjmașii lui cu rușine îi voi îmbrăca, iar pe dînsul va înflori sfințenia mea».

Psalmul 132. Un psalm al lui David. O cîntare a treptelor

1. Nu este nimic mai bun și mai frumos decît a locui frații împreună!

2. Ca mirul pe cap ce picură pe barba lui Aaron și se prelinge pe marginea veșmintelor lui.

3. Ca roua Ermonului ce se pogoară pe munții Sionului, acolo unde Domnul a așezat viața binecuvîntată în veci.

Psalmul 133. O cîntare a treptelor

1. Binecuvîntați pe Domnul, toate slugile lui, care stați în casa Domnului, în curțile Dumnezeului nostru!

2. Ridicați mîinile voastre și vă rugați celor sfinte. Binecuvîntați pe Domnul!

3. Și din Sion te va binecuvînta Domnul, cel ce a făcut cerul și pămîntul.

Psalmul 134. Aliluia

1. Lăudați numele Domnului și mulțumiți-i, că stați lîngă el, că sînteți slugile sale,

2. Cei ce sînteți în casa Domnului, în curțile Dumnezeului nostru,

3. Lăudați pe Domnul, că el este bun! Cîntați și strigați numele lui, că este blînd!

4. Că pe neamul lui Iacob l-a ales Domnul, iar pe Israel ca moștenire l-a pus.

5. Eu am cunoscut că Domnul nostru este mai mare ca toți dumnezeii,

6. Toate cîte a vrut Domnul a făcut în cer și în pămînt, în mări și toate adîncurile.

7. El ridică norii de la marginea pămîntului și fulgerile cu ploaia, el scoate vînturile din visteriile sale.

8. Pe cei întîi născuți din Egipt, om sau dobitoc, i-a pedepsit.

9. A trimis semne și minuni lui Faraon și tuturor robilor săi din Egipt.

10. El a învins neamuri multe și a ucis împărați puternici,

11. Pe Sihon, împăratul Amoreilor, pe Og, împăratul Vasanului, și toate țările Canaanului.

12. Pămîntul lor i-a dat moștenire lui Israel, poporului său.

13. Doamne, numele tău va rămîne în veac și pomenirea ta în neam și în neam!

14. Cînd Domnul va judeca pe poporul său, se va milostivi de slugile sale.

15. Idolii celorlalte neamuri sînt argint și aur, lucruri făcute de mîini omenești.

16. Gură au și nu vor grăi, ochi au și nu vor vedea.

17. Urechi au și nu vor auzi, că nu este duh în gura lor.

18. Asemenea lor să fie cei ce au făcut idolii și toți cei ce se încred în ei.

Biblia 1688, pag. 425, col. I

15. Idolii limbilor[3] argint şi aur, fapte de mîini omeneşti.

16. Gură au, şi nu vor grăi, ochi au, şi nu vor vedea.

17. Urechi au, şi nu vor auzi, pentru că nu iaste duh în gura lor.

18. Asêmenea cu dînşii facă-se ceia ce fac acêstea, şi toţi ceia ce nede/jduiescu preste ei.

19. Casa lui Israil, binecuvîntaţi pre Domnul; casa lui Aaron, binecuvîntaţi pre Domnul.
20. Casa lui Levi, binecuvîntaţi pre Domnul; ceia ce vă têmeţi de Domnul, binecuvîntaţi pre Domnul.

21. Bine e cuvîntat Domnul den Sion, cela ce lăcuiêşte Ierusalimul.

Aliluia. 135

1. Mărturisiţi-vă Domnului, căci iaste bun, căci e în veac mila lui.
2. Mărturisiţi-vă Dumnezăului dumnezeilor, căci e în veac mila lui.
3. Mărturisiţi-vă Domnului domnilor, căce e în veac mila lui.

4. Celuia ce au făcut minuni mari sîngur[1], căci e în veac mila lui.

5. Celuia ce au făcut ceriurile cu precêpere, căci în veac mila lui.

6. Celui ce au întărit pămîntul preste ape, căci e în veac mila lui.

7. Celui ce au făcut luminători mari sîngur, căci e în veac mila lui.
8. Soarele spre stăpînirea zilei, căci e în veac mila lui.

9. Luna şi stêlele spre stăpînirea nopţii, căci e în veac mila lui.

10. Cela ce au lovit Eghipetul cu cei dentîiu născuţi ai lor, căci e în veac mila lui.
11. Şi au scos pre Israil den mijlocul lor, căci e în veac mila lui.

12. Cu mînă tare şi cu braţ înalt, căci e în veac mila lui.

13. Celuia ce au împărţit Marea Roşie în despărţituri, căci e în veac mila lui.
14. Şi au trecut pre Israil pren mijlocul ei, căci e în veac mila lui.

15. Şi au scuturat pre faraon şi putêrea lui în Marea Roşie, căci e în veac mila lui.
16. Celui ce au trecut nărodul lui în pustiiu, căci e în veac mila lui.

17. Celui ce au lovit împăraţi mari, căci e în veac mila lui.

18. Şi au omorît împăraţi tari, căci e în veac mila lui.

19. Pre Sion, împăratul amorreilor, căci e în veac mila lui.

20. Şi pre Og, împăratul Vasanului, căci e în veac mila lui.

21. Şi au dat pămîntul lor moşnenire, căci e în veac mila lui.

22. Moşnenire lui Israil, robului lui, căci e în veac mila lui.

23. Căci întru smereniia noastră pomeni pre noi Domnul, căci e în veac mila lui.
24. Şi ne mîntuí pre noi de vrăjmaşii noştri, căci e în veac mila lui.

25. Cela ce dă hrană la tot trupul, căci e în veac mila lui.

26. Mărturisiţi-vă Dumnezeului ceriului, căci e în veac mila lui.

Lui David pren Ieremia. 136

1. La rîurile Vavilonului, acolo am şăzut şi am plîns, pomenind

Ms. 45, f. 248ᵛ

19. Casa lui Israil, binecuvîntaţi pre Domnul; casa lui Aaron, binecuvîntaţi pre Domnul;
20. Casa lui Levi, binecuvîntaţi pre Domnul; ceia ci vă têmeţi de Domnul, binecuvîntaţi pre Domnul.
21. Bine-i cuvîntat Domnul den Sion, cela ce lăcuiêşte Ierusalimul.

Alliluia. Alliluia. 135

1. Binecuvîntaţi Domnului, căce iaste bun, căce întru vac mila lui.
2. Mărturisiţi-vă Dumnedzăului dumnedzăilor, căce în vac mila lui.
3. Mărturisiţi-vă Domnului domnilor, căce în vac mila lui.
4.[1] Cela ce au făcut minunate mari sîngur, căce în vac mila lui.
5.[2] Cela ce au făcut ceriurile cu precêpere, căce iaste în vac mila lui.
6. Celuia ce au întărit pămîntul preste ape, căce în vac mila lui.
7. Celuia ce au făcut luminători mari sîngur, căce în vac mila lui.
8. Soarele spre stăpînirea dzilei, căce în vac mila lui.
9. Luna şi stêlele spre stăpînirea[3] nopţii, căce în vac mila lui.
10. Cela ce au lovit Eghiptul cu cei dentăiu născuţi ai lor, căce în vac mila lui.
11. Şi au scos pre Israil den mijlocul lor, căce în vac mila lui.
12. Cu mînă tare şi cu braţ înalt, căce în vac mila lui.
13. Cela ce au împărţit Maarea Roşie spre împărţêle, căce în vac mila lui.
14. Şi au petrecut pre Israil pren mijlocul ei, căce în vac mila lui.
15. Şi au scuturat pre faraon şi putêrea lui în Maarea Roşie, căce în vac mila lui.
16. Celuia ce au petrecut nărodul lui întru pustiiu, căce în vac mila lui.
17. Celuia ce au lovit împăraţi mari, căce în vac mila lui.
18. Şi au omorît împăraţi tari, căce în vac mila lui.
19. Pre Sion, împăratul amorreilor, căce în vac mila lui.
20. Pre Og, împăratul Vasanului, căce în vac mila lui.
21. Şi au dat pămîntul lor moştenire, căce în vac mila lui.
22. Moştenire lui Israil, robului lui, căce în vac mila lui.
23. Căce întru smereniia noastră pomeni spre noi Domnul, căce în vac mila lui.
24. Şi ne mîntui pre noi dentru nepriêtenii noştri, căce în vac mila lui.
25. Cela ce dă hrană la tot trupul, căce în vac mila lui.
26. Mărturisiţi-vă Dumnedzăului ceriului, căce în vac mila lui.

Lui David, pren Ieremia. 136

1. La rîurile Vavilonului, acolo am şăzut şi am plîns, pomenind noi Sionul.
2. La sălci, în mijlocul ei, am spîndzurat cinii-le[1] noastre.
3. Căce acolo ne-au întrebat pre noi, ceia ce ne-au robit pre noi, cuvinte de cîntare, [4] Şi ceia ce ne-au adus pre noi, laudă: «Cîntaţi noao den cîntările Sion».
4. [5] Cum vom cînta cîntarea Domnului pre pămînt striin?

Ms. 4389, f. 293ᵛ

19. Casa lui Israil, binecuvîntaţi pre Domnul; casa lui Aaron, binecuvîntaţi pre Domnul.
20. Casa lui Levi, binecuvîntaţi pre Domnul; ceia ce vă têmeţi de Domnul, binecuvîntaţi pre Domnul.
21. Bine-i cuvîntat Domnul den Sion, cela ce vieţuiêşte în Ierusalim.

Alliluia. 135

1. Mărturisiţi-vă Domnului, că-i bun, că-i în veac mila lui.
2. Mărturisiţi-vă Dumnezeului dumnezeilor, că-i în veac mila lui.
3. Mărturisiţi-vă Domnului domnilor, că-i în veac mila lui.
4. Celui ce au făcut minunile cêle mari însuşi, căci în veac mila lui[1].
5. Celui ce au făcut ceriurile cu înţelêgerea, căci în veac mila lui.
6. Celui ce au întărit pămîntul pre ape, căci în veac mila lui.
7. Celuia ce au făcut luminăturile cêle mari însuşi, căci în veac mila lui.
8. Soarele în biruinţa zilei, căci în veac mila lui.
9. Luna şi stêlele în biruinţa nopţii, căci în veac mila lui.
10. Celui ce au lovit pre Eghipet cu cei dentîi născuţi ai lui, căci în veac mila lui.
11. Şi celui ce au scos pre Israil den mijlocul lor, căci în veac mila lui.
12. Cu mînă tare şi cu braţ nalt, căci în veac mila lui.
13. Celui ce au dăspărţit Marea Roşie în dăspărţire, căci în veac mila lui.
14. Şi celui ce au trecut pre Israil pren mijlocul ei, căci în veac mila lui.
15. Şi celui ce au scuturat pre faraon şi pre putêrea lui în Marea Roşie, căci în veac mila lui.
16. Celui ce au petrecut pre nărodul său în pustie, căci în veac mila lui.
17. Celui ce au lovit pre împăraţii cei mari, căci în veac mila lui.
18. Şi celui ce au ucis pre împăraţii cei tari, căci în veac mila lui.
19. Pre Sion, împăratul amoreilor, căci în veac mila lui.
20. Şi pre Og, împăratul Vasanului, căci în veac mila lui.
21. Şi au dat pămîntul lor moştinare, căci în veac mila lui.
22. Moştinare lui Israil, robului său, căci în veac mila lui.
23. Că <în> smericiunea noastră ş-au adus aminte de noi Domnul, căci în veac mila lui.
24. Şi ne-au izbăvit de vrăjmaşii noştri, căci în veac mila lui.
25. Cela ce dă hrană a toată carnea[2], căci în veac mila lui.
26. Mărturisiţi-vă Dumnezeului ceriului, căci în veac mila lui.

Cîntecul lui David prespre Ieremiia. 136

1. Pre rîurile[1] Vavilonului, acolo am şăzut şi am plîns, cînd ne-am adus aminte de Sion.
2. Dichisele noastre le-am spînzurat de sălci, pren mijlocul lui.
3. Căci acolo ne-au întrebat ceia ce ne-au robit de cuvintele cêle de cîntări, şi ceia ce ne-au dus de cîntec: «Cîntaţi noaoă den cîntările Sionului».
4. Cum vom cînta cîntarea Domnului în ţară streină?

Versiunea modernă

19. Casa lui Israel şi casa lui Aaron, binecuvîntaţi pe Domnul!
20. Casa lui Levi şi cei ce vă temeţi de Dumnezeu, binecuvîntaţi pe Domnul!
21. Binecuvîntaţi pe Domnul din Sion, pe cel ce locuieşte în Ierusalim!

Psalmul 135. Aliluia

1. Lăudaţi pe Domnul, că este bun, că în veac este dragostea lui!
2. Lăudaţi pe Dumnezeul dumnezeilor, că în veac este dragostea lui!
3. Lăudaţi pe Domnul domnilor, că în veac este dragostea lui!
4. Cel care singur face minuni mari, că în veac este dragostea lui!
5. Cel ce a făcut cerul cu pricepere, că în veac este dragostea lui!
6. Cel ce a întărit pămîntul pe ape, că în veac este dragostea lui!
7. Cel ce a făcut luminătorii cei mari, că în veac este dragostea lui!
8. Soarele, spre stăpînirea zile, că în veac este dragostea lui!
9. Luna şi stelele spre stăpînirea nopţii, că în veac este dragostea lui!
10. Cel ce a pierdut pe cei întîi-născuţi în Egipt, că în veac este dragostea lui!
11. Şi a scos pe Israel din robie, că în veac este dragostea lui!
12. Cu mînă tare şi cu braţul întins, că în veac este dragostea lui!
13. Cel ce a despărţit Marea Roşie în două, că în veac este dragostea lui!
14. Şi a trecut pe Israel prin mijlocul ei, că în veac este dragostea lui!
15. Şi a răsturnat pe Faraon cu oştirea lui în Marea Roşie, că în veac este dragostea lui!
16. Şi a trecut prin pustie pe Israel, că în veac este dragostea lui!
17. Cel ce a învins împăraţi mari, că în veac este dragostea lui!
18. Cel ce a ucis împăraţi puternici, că în veac este dragostea lui!
19. Pe Sihon, împăratul Amoreilor, că în veac este dragostea lui!
20. Şi pe Og, împăratul Vasanului, că în veac este dragostea lui!
21. Şi le-a dat pămîntul lor în moştenire, că în veac este dragostea lui!
22. Moştenire lui Israel, robul său, că în veac este dragostea lui!
23. Că în smerenia noastră şi-a adus aminte de noi Domnul, că în veac este dragostea lui!
24. Şi ne-a izbăvit pe noi de vrăjmaşii noştri, că în veac este dragostea lui!
25. Cel ce dă hrană tuturor vieţuitoarelor, că în veac este dragostea lui!
26. Mulţumiţi Dumnezeului din cer, că în veac este dragostea lui!

Psalmul 136. Aliluia

1. La rîul Babilonului, acolo am şezut şi am plîns, cînd ne-am adus aminte de Sion.
2. În mijlocul sălciilor, am atîrnat harfele noastre.
3. Că acolo, cei ce ne-au robit pe noi ne-au poruncit să cîntăm, zicînd: «Cîntaţi-ne nouă cîntări din Sion».
4. Cum să cîntăm cîntarea Domnului în pămînt străin?

Biblia 1688, pag. 425, col. II

noi Sionul.

2. La sălcii, în mijlocul lui, am spînzurat unêltele noastre.

3. Căci acolo ne-au întrebat pre noi, cei ce ne-au robit pre noi, cuvinte de cîntări. [4] Şi cei ce ne-au adus pre noi laudă: «Cîntaţi noao den cîntările Sionului».

4. [5] Cum vom/ cînta cîntarea Domnului pre pămînt striin?

5. [6] De te voiu uita, Ierusalime, să să uite direapta mea!

6. [7] Să să lipască limba mea de gîtlejul mieu, de nu-m voiu aduce aminte de tine, [8] De nu voiu rîndui întîiu Ierusalimul ca la începătura veseliei mêle.

7. [9] Adu-ţi aminte, Doamne, de fiii Edomului, zioa Ierusalimului, [10] cei ce zicea: «Deşertaţi, deşertaţi pînă la temeliile lui».

8. [11] Fata Vavilonului cea ticăloasă, fericit carele-ţ va da ţie răsplătirea ta, carea ai dat noao.

9. [12] Fericit cine va prinde şi va trînti pruncii tăi către piatră. Slava.

Cîntare lui David, a lui Aggheu şi a Zahariei. 137

1. Mărturisi-mă-voiu ţie, Doamne, cu toată inema mea, şi înaintea îngerilor cînta-voiu ţie, căci ai auzit toate graiurile rostului mieu.

2. Închina-mă-voiu către bisêreca cea svîntă a ta, şi mă voiu mărturisi numelui tău, [3] Pre mila ta şi adevărul tău, căci ai mărit preste tot numele cel svînt al tău.

3. [4] În carea zi te voiu chema, de sîrg ascultă-mă; înmulţi-mă-vei în sufletul mieu cu putêrea ta.

4. [5] Mărturisască-se ţie, Doamne, toţi împăraţii pămîntului, căci au auzit toate graiurile gurii tale.

5. [6] Şi cînte întru cîntările Domnului, căci mare e mărirea Domnului.

6. [7] Căci înaltu e Domnul, şi cêle smerite privêşte, şi cêle înalte de departe cunoaşte.

7. [8] De voiu mêrge în mijlocul năcazului, trăi-mă-vei; preste urgiia vrăjmaşilor miei întinseş mîna ta, şi mă mîntui direapta ta.

8. [9] Domnul va răsplăti pentru mine. Doamne, mila ta în veac; faptele mîinilor tale să nu le treci cu vedêrea.

La săvîrşit, lui David, psalmul Zahariei întru rîsipire. 138

1. Doamne, ispitişi-mă, şi mă cunoscuş.

2. Tu cunoscuşi şedêrea mea, şi sculearea mea. [2] Tu pricepi gîndurile mêle de departe.

3. Cărarea mea şi funea mea tu ai iscoditu-o. [3] Şi toate căile mêle le-ai văzut înainte.

4. Căci nu iaste vicleşug în limba mea.

5. [4] Iată, Doamne, tu cunoscuş toate cêle de apoi, şi cêle de-nceput tu m-ai zidit, şi ai pus preste mine mîna ta.

6. [5] Minună-se ştiinţa ta de către mine; să întări, nu voiu putea către ea.

7. [6] Unde voiu mêrge de către duhul tău, şi de către faţa ta unde voiu fugi?

8. [7] De mă voiu sui la ceriu, tu acolo eşti; de mă voiu pogorî la iad, eşti de faţă.

9. [8] De-m voiu lua arepile mêle la mînecate, şi voiu lăcui la margenile mării.

Ms. 45, f. 248 v–248 r

5. [6] Dă te voi uita, Ierusalime, să să uite dreapta mea!

6. [7] Să să lipască limba mea gîltanului mieu, de nu-mi voi aduce aminte de tine, [8] Dă nu voi rîndui întăi Ierusalimul ca la începătura veseliei// mêle.

7. [9] Adu-ți aminte, Doamne, de fiii lui Edom, dzua Ierusalimului, [10] Ceia ce dzicea: «Dăşertați, dăşertați, pănă la temeliile lui».

8. [11] Fata Vavilonului cea ticăloasă, fericit carele va răsplăti ție răsplătirea ta, carea ai răsplătit noao.

9. [12] Fericit carele[2] va prinde şi va trînti pruncii tăi cătră piatră. Slava[3].

Cîntarea lui David, a lui Aggheu şi a Zaharici. 137

1. Mărturisi-mă-voi ție, Doamne, cu toată inima mea, şi înaintea îngerilor cînta-voi ție, căce ai audzit toate graiurile rostului mieu[1].

2. Închina-mă-voi cătră bisêrica cea sfîntă a ta, şi mă voi mărturisi numelui tău, [3] Pre mila ta şi adevărul tău, căce ai mărit preste tot numele cel sfînt al tău.

3. [4] Ori[2] întru care dzi te voi chema, de sîrg ascultă-mă; înmulți-vei pre mine întru sufletul mieu cu putêrea ta.

4. [5] Mărturisască-să ție, Doamne, toți împărații pămîntului, căce au audzit toate graiurile gurei tale.

5. [6] Şi cînte întru cîntările Domnului, căce mare-i mărirea Domnului.

6. [7] Căce înaltu-i Domnul, şi cêle smerite privêde, şi cêle înalte de departe cunoaşte.

7. [8] Dă voi mêrge întru mijlocul năcazului, trăi-mă-vei; preste urgiia vrăjmaşilor miei întinseşi mîna ta, şi mă mîntui dreapta ta.

8. [9] Domnul va răsplăti pentru mine. Doamne, mila ta în vac; faptele mîinilor tale să nu le treci cu vedêrea.

La săvîrşit, lui David, psalmu Zahariei întru răşchirare[1]. 138

1. Doamne, ispitişi-mă, şi mă cunoscuşi.

2. Tu cunoscuşi şedêrea mea, şi scularea mea. [2] Tu pricepi gîndurile mêle de departe.

3. Cărarea mea şi funiia mea tu ai iscoditu-o. [3] Şi toate căile mêle le-ai văzut înainte.

4. Căce nu iaste viclеşug întru limba mea.

5. [4] Iată, Doamne, tu cunoscuşi toate cêle de apoi, şi cêle dentăi; tu m-ai zidit, şi ai pus preste mine mîna ta.

6. [5] Minună[α]-să ştiința ta de cătră mine; să întări, nu voi putea cătră ea.

7. [6] Unde voi mêrge de cătră duhul tău, şi de cătră fața ta unde voi fugi?

8. [7] De mă voi sui în cer, tu acolo eşti; dă mă voi pogorî la iad, eşti de față.

9. [8] Dă-mi voi lua aripile mêle la mînecate, şi voi lăcui la marginile mării.

10. [9] Pentru că şi acolo mîna ta mă va povățui, şi mă va ținea dreapta ta.

11. [10] Şi dziş: Oare întunêrec călca-mă-va, şi noapte luminătură întru dăsfătăciunea mea.

12. [11] Căce întunêrec nu să va întuneca de la tine, şi noaptea ca dzua să va lumina. Cum iaste întunêrecul ei, aşa şi lumina ei.

Ms. 4389, f. 293 v–293 r

5. De voiu uita pre tine, Ierusalime, uitată să fie direapta mea!

6. Să se lipească limba mea de grumazul mieu, de nu-mi voiu aduce aminte de tine, de nu voiu pune Ierusalimul întru începutul veseliei mêle.

7. Ado-ți aminte, Doamne, de feciorii lui Eodom în zioa Ierusalimului, ceia ce zic: «Dăşărtați, dăşărtați pînă la temeliia lui».

8. Fata Vavilonului cea becesnică[2], fericit cela ce va plăti ție plata ta, carea ai plătit tu noaoă.

9. Ferice de cela ce va apuca şi va trînti pruncii tăi de piiatră. Slava.

Cîntecul lui David, al lui Aghei şi al Zahariei. 137

1. Mărturisi-mă-voiu ție, Doamne, cu toată inima mea, şi înaintea îngerilor voiu cînta ție, că ai ascultat toate graiurile gurii mêle.

2. Închina-mă-voiu cătră bisêrica ta cea sfîntă, şi mă voiu mărturisi numelui tău, pre[1] mila ta şi adeverința ta, că ai mărit preste tot numele tău cel sfînt.

3. Ori în ce zi de te voiu chiema, de pripă mă ascultă; înmulți-mă-vei întru sufletul mieu cu putêrea ta.

4. Să se mărturisească ție, Doamne, toți împărații pămînteşti, că au auzit toate graiurile gurii tale.

5. Şi să cînte în căile Domnului, că-i mare slava Domnului.

6. Căci nalt Domnul, şi spre cei smeriți caută, şi pre cei nalți îi ştie[2] de dăparte.

7. De voiu umbla pren mijlocul primejdiilor[3] mă vei trăi; întins-ai mîna ta preste mîniia vrăjmaşilor miei, şi mă mîntui// direapta ta.

8. Domnul va plăti pentru mine. Doamne, în veac mila ta; faptele mîinilor tale nu nu le băga în seamă.

În sfîrşit, lui David, cîntecul Zahariei în rîsipire. 138

1. Doamne, ispititu-m-ai, şi m-ai cunoscut.

2. Tu ai cunoscut şădêrea mea, şi scularea mea. [3] Tu ai înțeles cugetele mêle de dăparte.

3. Cărarea mea şi funea mea tu o ai iscodit. [4] Şi toate căile mêle mai de nainte le-ai văzut.

4. Căci nu iaste înşălăciune în limba mea.

5. Iată, Doamne, tu ai cunoscut toate cêle mai de apoi, şi cêle de demult; tu m-ai zidit, şi ai pus pre mine mîna ta.

6. Minună[α]-se înțelêgerea ta de cătră mine; în-tări-se, şi nu voiu putea cătră dînsul.

7. Încătrooă mă voiu duce de la duhul tău, şi de la fața ta încătrooă voiu fugi?

8. De mă voiu sui în ceriu, tu eşti acolo; de mă voiu pogorî în iad, acolo eşti.

9. De voiu lua aripile mêle de dimineață, şi şi mă voiu sălăşlui în marginile mării.

10. Că şi acolo mîna ta mă va povăți, şi mă va ținea direapta ta.

11. Şi ziş: Oare călca-mă-va întunêrecul, şi noaptea luminătură întru dulceața mea.

12. Că întunêrecul nu se va negura de la tine, şi noaptea se va lumina ca zioa; cum iaste întunêrecul ei, aşa şi lumina ei.

Versiunea modernă

5. De te voi uita, Ierusalime, să-mi putrezească dreapta mea!

6. Să se lipească limba mea de grumazul meu, de nu-mi voi aduce aminte de tine, de nu voi pune Ierusalimul ca început al bucuriei mele.

7. Adu-ți aminte, Doamne, de fiii lui Edom, în ziua dărîmării Ierusalimului, cînd ziceau: «Stricați-l, stricați-l, pînă în temelii».

8. Babilon, cetate ticăloasă, fericit este cel ce-ți va răsplăti fapta pe care ne-ai făcut-o nouă!

9. Fericit este cel ce va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră!

Psalmul 137. Al lui David

1. Mulțumescu-ți, Doamne, din toată inima mea, că ai auzit cuvintele gurii mele, cum am cîntat înaintea îngerilor tăi!

2. În locaşul tău cel sfînt mă voi închina şi voi lăuda numele tău pentru dragostea şi adevărul tău, că s-a mărit peste tot numele cel sfînt al tău.

3. În orice zi te voi chema, auzi-mă degrabă! Lasă să crească puterea mea!

4. Să te laude, Doamne, toți împărații pămîntului, cînd vor auzi gura ta toate graiurile.

5. Să cînte în căile tale, că mare este slava Domnului.

6. Domnul este înalt şi pe cele smerite priveşte, iar pe cele înalte de departe le cunoaşte.

7. De ajung la necaz, ține-mă viu! Tu ai întins mîna ta împotriva vrăjmaşilor şi dreapta ta m-a izbăvit.

8. Domnul le va plăti lor pentru mine. Doamne, dragostea ta este în veac! Nu trece cu vederea lucrurile mîinilor tale!

Psalmul 138. Al lui David

1. M-ai cercetat, Doamne, şi m-ai cunoscut.

2. Cum stau şi cum mă scol; de departe ai priceput gîndurile mele.

3. Cărarea mea şi firul vieții mele ai cercetat. Şi ai găsit căile mele dinainte.

4. Că încă n-a fost cuvînt pe limba mea,

5. Tu, Doamne, l-ai cunoscut ca şi pe cele din urmă şi pe cele de demult. Tu m-ai zidit şi mîna ta mă acoperă.

6. Ştiința ta e mai presus de mine. Ea e prea înaltă ca s-o pot ajunge.

7. Unde mă voi duce? De la duhul tău şi din fața ta, unde voi fugi?

8. Eu mă voi sui în cer, tu acolo eşti. De voi coborî în iad, tu eşti de față.

9. De voi lua aripile mele dis-de-dimineață şi de mă voi aşeza pe țărm,

10. Şi acolo, tu mă vei povățui şi mă va susține dreapta ta.

11. Şi am spus: «Poate mă va acoperi întunericul şi lumina dimprejurul meu se va preface în noapte».

12. Dar întunericul la tine nu este întuneric şi noaptea ca ziua se luminează. Cum este întunericul ei, aşa este şi lumina.

Biblia 1688, pag. 426, col. I

10. [9] Pentru că şi acolo mîna ta mă va povăţui, şi mă va ţinea direapta ta.
11. [10] Şi ziş: Oare întunêrec călca-mă-va, şi noaptea lumină întru desfătăciunea mea.

12. [11] Căci întunêrec nu se va întuneca de la tine, şi noaptea ca zioa se va lumina./ Cum iaste întunêrecul ei, aşa e şi lumina ei.

13. [12] Căci tu ai cîştigat rănichii miei, sprijenitu-m-ai den pîntecele maicei mêle.
14. [13] Mărturisi-mă-voiu ţie, că cu groază te-ai minunat. Minunate-s lucrurile tale, şi sufletul mieu conoaşte foarte.

15. [14] Nu s-au ascuns osul mieu de la tine carele ai făcut întru ascuns, şi statul mieu întru cêle prea de jos ale pămîntului.

16. [15] Cel nefăcut al mieu au conoscut ochii tăi, şi pre cartea ta toţi se vor scrie; zioa se vor zidi, şi nimea întru dînşii.

17. [16] Şi mie foarte să cinstiră priêtenii tăi, Dumnezăule, o, foarte să întăriră începăturile lor.

18. [17] Număra-i-voiu pre dînşii, şi mai mult decît năsipul se vor înmulţi; sculaiu-mă, şi încă sînt cu tine.

19. [18] De vei omorî pre păcătoşi, Dumnezăule; oamenii sîngerilor, abateţi-vă de la mine.

20. [19] Căci pricitori sînteţi la gînduri; lua-vor la deşertăciune cetăţiile tale.
21. [20] Au nu pre cei ce te-au urît, Doamne, am urît, şi pre vrăjmaşii tăi mă topiiam?

22. [21] Deplină[1] ură urîiam pre ei; în loc de nepriêtini mi să făcură.

23. [22] Ispitêşte-mă, Doamne, şi conoaşte inima mea; cearcă-mă, şi conoaşte cărările mêle.
24. [23] Şi vezi de iaste cale fără de lêge în mine, şi mă povăţêşte în cale vêcinică.

La săvîrşit, psalmul lui David. 139

1. Scoate-mă, Doamne, de la omul viclean, de om nedirept mîntuiêşte-mă.
2. Carii au socotit strîmbătate la inimă, toată zioa rînduia războaie.
3. Ascuţiră limbile lor ca a şarpelui; otrava aspidelor supt buzele lor.
4. (Strigare) Păzêşte-mă, Doamne, den mîna păcătosului, de oameni nedirepţi scoate-mă, [5] Carii au socotit ca să împiêdece paşii miei.
5. Ascunseră mîndrii laţ mie, [6] Şi cu funi au întins laţ picioarelor mêle; ţiindu-se de cărare, piêdeci puseră mie.

6. [7] (Strigare) Ziş Domnului: «Dumnezăul mieu eşti, bagă în urechi, Doamne, glasul rugii mêle».

7. [8] Doamne, Doamne, putêrea mîntuirei mêle, umbriş preste capul mieu în zioa războiului.

8. [9] Să nu mă dai, Doamne, de la pohta mea celui păcătos; gîndiră asupra mea; să nu mă părăseşti, pentru ca să nu se înalţe.

9. [10] (Strigare) Capul încungiurării lor, truda buzelor lor va acoperi pre dînşii.

Ms. 45, f. 249 r–249 v

13. [12] Căce tu ai cîştigat rărunchii miei, sprăjinitu-m-ai den pîntecile maicii mêle.

14. [13] Mărturisi-mă-voi ţie, căce groaznic te-ai minunat; minunate-s lucrurile tale, şi sufletul mieu cunoaşte foarte.

15. [14] Nu s-au ascuns osul[2] mieu de la tine carele ai făcut întru ascuns, şi statul mieu întru cêle prea de jos a pămîntului.

16. [15] Cel nefăcut al mieu au cunoscut ochii tăi, şi pre cartea ta toţi să vor scrie; dzua să vor zidi, şi nime întru înşi.

17. [16] Şi mie foarte să cinstiră priêtenii tăi, Dumnedzău, foarte să întăriră începăturile lor.

18. [17] Număra-i-voi pre înşii, şi mai mult decît năsîpul să vor înmulţi. Sculaiu-mă, şi încă sînt cu tine.

19. [18] Dă vei omorî pre păcătoşi, Dumnedzău; oamenii sîngelor, abateţi-vă de la mine.

20. [19] Căce priceávi[3] sînteţi la socotêle. Luavor dăşertăciune cetăţiile tale.

21. [20] Au nu pre ceia ce te-au urît, Doamne, am urît, şi pre nepriêtenii tăi mă topiiam?

22. [21] Deplină ură urîiam pre ei; în loc de nepriêtini mi să făcură.

23. [22] Ispitêşte-mă, Dumnedzău, şi cunoaşte inima mea: cearcă-mă, şi cunoaşte cărările mêle.

24. [23] Şi vezi dă iaste cale a fărălêgii întru mine, şi mă poveţêşte întru cale vêcinică.

La săvîrşit, psalmu lui David. 139

1. Scoate-mă, Doamne, dentru omul viclean, den om nedrept izbăvêşte-mă,

2. Carii au socotit strîmbătate întru inimă, toată dzua rînduia războaie.

3. Ascuţiră limbile[1] lor ca a şarpelui; otrava aspidelor supt budzele lor.

4. (Strigare) Păzêşte-mă, Doamne, den mîna păcătosului; de oameni strîmbi scoate-mă, [5] Carii au socotit ca să împiêdice paşii miei.

5. Ascunseră mîndrii laţ mie, [6] Şi cu funi au întins laţ picioarelor mêle; ţiindu-să de cărare, piêdeci[2] puseră mie.

6. [7] (Strigare) Ziş Domnului: «Dumnedzăul mieu eşti tu, bagă în urechi, Doamne, glasul rugii mêle».

7. [8] Doamne, Doamne, putêrea mîntuirei mêle, umbriş preste capul mieu întru dzua războiului.

8. [9] Să nu mă dai, Doamne, de la pofta mea păcătosului; socotiră asupra mea; să nu mă părăseşti, pentru ca să nu să înalţă.

9. [10] (Strigare) Capul încungiurării lor, truda// budzelor lor va acoperi pre înşi.

10. [11] Cădea-vor preste înşi cărbuni, cu foc vei oborî pre înşi cu ticăloşie, şi[3] nu vor suferi.

11. [12] Om limbut nu să va îndrepta pre pămînt; bărbatul strîmb rêlele-l vor vîna spre stricare.

12. [13] Cunoscuiu că va face Domnul judeţul săracilor, şi dreptatea mêserilor.

13. [14] Însă drepţii vor mărturisi numelui tău, şi[3] vor lăcui drepţi împreună cu faţa ta. Slava[4].

Ms. 4389, f. 294 r

13. Căci tu ai zidit droburile mêle, apucatu-m-ai den pîntecele mîine-mea.

14. Mărturisi-mă-voiu ţie, că te-ai minunat groaznic; minunate faptele tale, şi sufletul mieu le ştie foarte.

15. Nu se-au ascuns osul mieu de la tine care l-ai făcut în taină, şi statul mieu în cêle de dăsuptul pămîntului.

16. Cela nefăcut al mieu au văzut ochii tăi, şi se vor scrie toţi în cartea ta; zidi-se-vor zioa, şi nimini într-înşii.

17. Iară mie foarte mi-au fost cinstiţi priiêtenii tăi, Dumnezeule, foarte se-au întărit stăpîniile lor.

18. Număra-i-voiu, şi se vor înmulţi mai vîrtos decît năsipul; sculaiu-mă, şi încă mai sînt cu tine.

19. Dumnezeule, de vei ucide pre cei păcătoşi; bărbaţii sîngilor, da-ţi-vă în laturi de la mine.

20. Că sînteţi rîmnitori întru cugete; lua-vor întru dăşărtăciune cetăţile tale.

21. Au doară n-am urît pre ceia ce te-au urît, Doamne, şi de[1] vrăjmaşii tăi m-am topit?

22. Urîtu-i-am cu urîciunea cea desăvîrşit; fostu-mi-au[2] vrăjmaşi.

23. Ispitêşte- mă, Dumnezeule, şi să ştii inima mea; întreabă-mă, şi înţelêge[3] cărările mêle.

24. Şi vezi de (iaste) cale a fărădelegiuirei în mine, şi mă povăţêşte pre calea cea vêcinică.

[1] În sfîrşit, cîntecul lui David. 139

1. [2] Apucă-mă[1], Doamne, de la omul cel hiclean, şi mă izbăvêşte de bărbatul cel nedirept.

2. [3] Ceia ce au cugetat nedireptate[2] în inimă, în toate zilele[3] rînduia războaie.

3. [4] Ascuţiră limba lor ca a şarpelui; veninul aspidelor supt buzele lor.

4. [5] Păzêşte-mă, Doamne, den mîna păcătosului, şi mă scoate den oamenii cei nedirepţi, carii au cugetat să împiêdece păşîrile mêle[4].

5. [6] Cei trufaşi ascunseră mie cursă, şi au întins funea laţ picioarelor mêle; pusu-mi-au pre cărări zmintêle.

6. [7] Ziş Domnului: «Dumnezeul mieu tu eşti, ia aminte, Doamne, glasul rugăciunii mêle».

7. [8] Doamne, Doamne, putêrea mîntuirii mêle, umbrat-ai de supra capului mieu în zioa războiului.

8. [9] Nu mă da, Doamne, den pofta mea celui păcătos; cugetară asupra mea; nu mă lăsa[5], ca să nu se cîndva înalţe.

9. [10] Capul încunjurării lor, osteninţa buzelor lor îi va acoperi.

10. [11] Cădea-vor pre dînşii cărbuni de foc; doborî-i-vei în patimă, şi nu vor sta.

11. [12] Bărbatul cel limbut nu se va îndirepta pre pămînt; pre bărbatul cel nedirept îl vor vîna cêle rêle întru stricare.

12. [13] Cunoscuiu că va face Domnul judecată celor săraci, şi izbîndă celor mêseri.

13. [14] Însă cei direpţi se vor mărturisi numelui tău, şi vor lăcui direpţii cu faţa ta. Slava.

Versiunea modernă

13. Că tu ai zidit rărunchii mei, Doamne, tu m-ai alcătuit în pîntecele maicii mele.

14. Îţi voi mulţumi că sînt o făptură minunată. Minunate sînt lucrurile tale, sufletul meu le cunoaşte pe toate.

15. Oasele mele, pe care tu le-ai făcut, nu sînt ascunse de tine, ca şi toată fiinţa mea pe care ai urzit-o în cele mai de jos ale pămîntului.

16. Ochii tăi m-au văzut întreg, cînd eram încă nelucrat. Tu ai scris totul mai înainte; fiecare zi era însemnată cu ce se va săvîrşi, nimic nu a rămas nescris.

17. Doamne, ce grele sînt gîndurile tale pentru mine, numărul lor este fără margini.

18. Eu le număr, sînt mai multe decît nisipul mării. Dacă am sfîrşit, sînt încă lîngă tine.

19. O, de ai ucide pe păcătoşi, Dumnezeule! Pe vărsătorii de sînge, depărtaţi-i de la mine.

20. Aceştia sînt, Doamne, cei ce te grăiesc de rău. Ei sînt vrăjmaşii tăi şi numele tău îl hulesc.

21. Cît îi urăsc pe cei ce te urăsc pe tine! Cît mă scîrbesc cei ce se ridică împotriva ta, Doamne!

22. Duşmanii tăi s-au făcut şi duşmanii mei. Îi urăsc cu ură desăvîrşită.

23. Cercetează-mi, Doamne, inima mea, încearcă să cunoşti cărările mele.

24. Şi dacă vezi că mă pierd în calea fărădelegii, îndreptează-mă pe calea ta cea veşnică!

Psalmul 139. Al lui David

1. Doamne, scapă-mă de omul viclean şi izbăveşte-mă de omul nedrept.

2. Cei ce gîndeau nedreptate în inimă, toată ziua se războiau cu mine.

3. Şi-au ascuţit limba ca a şarpelui. De pe buzele lor curge venin de aspidă.

4. Apără-mă, Doamne, de mîna păcătosului. Scoate-mă de la necredincioşii care vor să împiedice paşii mei.

5. Cei mîndri mi-au pus capcană şi funii. Pe cărare mi-au pus pietre de poticneală.

6. Zis-am: «Dumnezeule, Dumnezeul meu, ascultă, Doamne, glasul rugăciunii mele».

7. Doamne, Doamne, cu puterea mîntuirii ai ferit capul meu în zid de război.

8. Să nu mă dai, Doamne, din pricina patimei mele pe mîna păcătoşilor. Ei viclenesc împotriva mea. Să nu mă părăseşti ca să nu se fălească!

9. Vîrful laţului lor să-i prindă pe ei! Minciunile să-i acopere.

10. Să cadă peste ei cărbuni aprinşi; aruncă-i în foc, dă-le necazuri pe care nu le pot răbda!

11. Vorbăreţul nu se va îndrepta pe pămînt; răutatea va duce la pieire pe omul nedrept.

12. Ştiu că Domnul va face judecată dreaptă şi celor săraci şi celor sărmani.

13. Iar drepţii te vor lăuda şi vor locui în faţa ta.

Biblia 1688, pag. 426, col. II

10. [11] Cădea-vor preste dînşii cărbuni cu foc; vei oborî pre ei cu ticăloşii, şi nu vor suferi.

11. [12] Om limbut nu se va îndirepta pre pămînt; pre bărbatul strîmb rêlele-l vor vîna spre stricăciuni.

12. [13] Conoscuiu că va face Domnul judecata săracilor, şi direptatea mêserilor.

13. [14] Însă direpţii vor mărturisi numele tău, şi vor lăcui direpţi împreună cu faţa ta. Slava./

Psalm lui David. 140

1. Doamne, strigaiu către tine, ascultă-mă; ia aminte glasul rugii mêle, cînd strig către tine.

2. Îndireptêze-se ruga mea ca tămîia înaintea ta; rădicarea mînilor mêle jirtvă de sară.

3. Pune, Doamne, straje gurii mêle, şi uşă de îngrădire împrejur buzelor mêle.

4. Să nu abaţi inima mea la cuvinte de vicleşug, ca să vinuiesc vini în păcate. [5] Cu oameni ce lucrează fărădelêgea, şi nu mă voiu însoţi cu aleşii lor.

5. [6] Certa-mă-va direptul cu milă, şi mă va mustra, şi untdelemnul păcătosului să nu ungă capul mieu. [7] Căci încă şi ruga mea întru bunevrerile lor.

6. Să înghiţiră lîngă piatră judecătorii lor. [8] Auzi-vor graiurile mêle, căci să îndulciră.

7. Ca grăsimea pămîntului să rumpse pre pămînt, [9] Rîsipiră-se oasele lor lîngă iad.

8. Căci către tine, Doamne, Doamne, ochii miei; pre tine nedejduiiu să nu iai sufletul mieu.

9. [10] Păzêşte-mă de laţul carele mi-au întins mie, şi de piêdecile cêlea ce fac mie fărădelêgea.

10. [11] Cădea-vor în mreaja lor păcătoşii; în sîngurătate sînt eu pînă voiu trêce.

Pricêperii lui David, fiind el în peşteră rugîndu-se. 141

1. Cu glasul mieu către Domnul strigaiu, cu glasul mieu către Domnul mă rugaiu.

2. Vărsa-voiu înaintea lui ruga mea, necazul mieu înaintea lui voiu vesti.

3. Cînd lipsiia dentru mine duhul mieu, şi tu conoscuş cărările mêle. [4] În calea aceasta carea mergeam ascunseră laţ mie.

4. [5] Socotiiam în na direapta şi priviiam, şi nu era cela ce mă cunoaşte. [6] Peri fuga de la mine, şi nu iaste cela ce cearcă sufletul mieu.

5. [7] Strigaiu către tine, Doamne, ziş: «Tu eşti nedêjdea mea, partea mea eşti în pămîntul celor vii».

6. [8] Ia aminte către ruga mea, căci mă smeriiu foarte. [9] Mîntuiêşte-mă de cei ce mă gonescu pre mine, căci să întăriră preste mine.

7. [10] Scoate den temniţă sufletul mieu, ca să să mărturisască numelui tău. [11] Pre mine mă vor îngădui direpţii pînă unde îm vei răsplăti.

Psalmul lui David, cînd goniia pre dînsul Avesalom, fiiul lui. 142

1. Doamne, ascultă ruga mea, bagă în urechi rugăciunea mea întru adevărul tău, ascultă-mă întru direptatea ta.

2. Şi să nu întri la judecată cu robul tău, căci nu se va îndirepta

Ms. 45, f. 249ᵛ

Psalmu lui David. 140

1. Doamne, strigaiu cătră tine, ascultă-mă; ia aminte la glasul rugii mêle, cînd strig cătră tine.

2. Îndreptêdze-se ruga mea ca tămîia înaintea ta; rădicarea mîinelor mêle jirtvă de sară.

3. Pune, Doamne, straje gurii mêle, și ușe a îngrădirei pregiur budzele mêle.

4. Să nu abați inima mea la cuvinte de viclешug, ca să vinuiesc vini întru păcate. [5] Cu oamenii ce lucrează fărădălêgea, și nu mă voi însoți cu aleșii lor.

5. [6] Certa-mă-va dreptul cu milă, și mă va mustra, și untdălemnul păcătosului să nu ungă[1] capul mieu. [7] Căce încă și ruga mea întru bune vrerile lor.

6. Să înghițiră lîngă piatră judecătorii lor. [8] Audzi-vor graiurile gurii mêle, căce să îndulciră.

7. Ca grăsimea pămîntului să rumpse preste pămînt, [9] Răsîpiră-să oasele lor lîngă iad.

8. Căce cătră tine, Doamne, Doamne, ochii miei; pre tine nădăjduiră să nu iêi sufletul mieu.

9. [10] Păzêște-mă de la lațul carele mi-au întins mie, și dentru piêdecile cêle ce fac mie fărădelêgea.

10. [11] Cădea-vor întru mreaja lor păcătoșii; în sîngurătate sînt eu până voi trêce.

Pricêperii lui David, fiind el în pêșteră rugîndu-să. 141

1. Cu glasul mieu cătră Domnul strigaiu, cu glasul mieu cătră Domnul mă rugaiu.

2. Vărsa-voi înaintea lui ruga mea, năcazul mieu înaintea lui voi vesti.

3. Cînd lipsiia dentru mine duhul mieu, și tu cunoscuși cărările mêle. [4] Întru calea aceasta carea mergeam ascunseră laț mie.

4. [5] Socotiiam în na dreapta, și priviiam, și nu era cela ce mă cunoaște pre mine. [6] Peri fuga de la mine, și nu iaste cela ce cearcă sufletul mieu.

5. [7] Strigaiu cătră tine, Doamne; dziș: «Tu ești nădêjdea mea, partea mea ești întru pămîntul viilor».

6. [8] Ia aminte cătră ruga mea, căce mă smeriiu foarte. [9] Izbăvêște-mă dentru ceia ce mă gonescu pre mine, căce să întăriră preste mine.

7. [10] Scoate den temniță sufletul mieu, ca să mărturisască numelui tău. [11] Pre mine mă vor îngădui drepții până unde îmi vei răsplăti.

Psalmu lui David, cînd goniia pre îns Avesalom, fiiul lui[1]. 142

1. Doamne, ascultă ruga mea, bagă în urechi rugăciunea mea întru adevărul tău, ascultă-mă întru dreptatea ta.

2. Și să nu întri la județ cu robul tău, căce nu să va îndrepta înaintea ta tot viul.

3. Căce au gonit vrăjmașul sufletul mieu, smeri la pămînt viața mea. [4] Ședzú-mă întru întunecări, ca morții vacului.

4. Și să obidi întru mine duhul mieu, întru mine să turbură[α] inima mea.

5. Pomeniiu dzilelor de-nceput; învățaiu-mă întru toate lucrurile tale, întru faptele mîinilor tale mă învățam.

Ms. 4389, f. 294ʳ–294ᵛ

Cîntecul lui David. 140

1. Doamne, strigaiu cătră tine, ascultă-mă; ia aminte glasului rugăciunii mêle, cînd voiu striga cătră tine.

2. Să se îndireptêze rugăciunea mea ca cădirea[1] înaintea ta; rădicarea mîinilor mêle jărtvă de seara.

3. Pune, Doamne, pază gurii mêle, și ușa îngrădirei împrejurul buzelor mêle.

4. Nu abate inima mea în cuvintele hicleșugului, ca să socotesc vinile[2] de păcate; cu oamenii carii fac fărădelegiuire, și nu mă voiu însoți cu cei aleși ai lor.

5. Certa-mă-va direptul cu milă, și mă va mustra, iară undelemnul celui păcătos să nu îngrașă[3] capul mieu. [6] Că încă și rugăciunea mea întru plăcerile[4] lor.

6. Înghițiți fură lîngă piiatră judecătorii lor.// [7] Auzi-se-vor graiurile mêle, căci au putut.

7. Ca grăsimea pămîntului se-au rumpt pre pămînt, rîsipitu-se-au oasele lor în[5] iad.

8. Căci cătră tine, Doamne, Doamne, ochii miei; pre tine m-am nădăjduit să nu iêi sufletul mieu.

9. Păzêște-mă de cursa (aceasta) carea o au întins mie, și de zmintêlele care fac fără de lêge.

10. Cădea-vor cei păcătoși în mreaja sa; eu sînt singur pînă ce voiu trêce.

[1] A înțelêgerii lui David, cînd era el de se ruga în peșteră. 141

1. [2] Cu glasul mieu strigaiu cătră Domnul, cu glasul mieu mă rugaiu Domnului.

2. [3] Turna-voiu[1] înaintea lui rugăciunea mea, și grija mea voiu spune înaintea lui.

3. [4] Cînd se sfîrșiia den mine duhul mieu, și tu ai cunoscut cărările mêle. Pre calea aceasta pre carea umblam au ascuns mie cursă.

4. [5] Luaiu aminte de-a direapta și căutaiu, și nu era cine să mă știe. Peri fuga de la mine, și nu iaste cine să cerce sufletul mieu.

5. [6] Strigaiu cătră tine, Doamne, ziș: «Tu ești nădêjdea mea, partea mea ești pre pămîntul celor vii».

6. [7] Ia aminte spre rugăciunea mea, că m-am smerit foarte. Mîntuiêște-mă de ceia ce mă gonesc, că au întărit mai vîrtos decît mine.

7. [8] Scoate den pușcărie sufletul mieu, să se mărturisească numelui tău. Pre mine vor aștepta cei direpți pînă ce-mi vei plăti.

Cîntecul lui David, cîndu-l goniia fiiu-său Avesalum. 142

1. Doamne, ascultă rugăciunea mea, ia aminte ruga mea întru adeverința ta, ascultă-mă întru direptatea ta.

2. Și să nu întri la judecată cu robul tău, căci nici unul den cești ce trăiesc nu se va îndirepta înaintea ta.

3. Că au gonit vrăjmașul sufletul mieu, smerit-au în pămînt viiața mea; așăzatu-m-au întru[1] întunecături, ca pre cei morți ai veacului.

4. Și se mîhni întru mine duhul mieu, întru mine se turbură[α] inima mea.

5. Adușu-mi aminte de zilele cêle de demult; învățaiu-mă întru toate lucrurile tale, și în faptele mîinilor tale m-am învățat.

Versiunea modernă

Psalmul 140. Al lui David

1. Doamne, strigat-am către tine, auzi-mă; ia aminte la glasul rugăciunii mele, cînd strig către tine.

2. Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămîia înaintea ta, ridicarea mîinilor mele, jertfă de seară.

3. Pune, Doamne, strajă gurii mele, și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele.

4. Să nu abați inima mea spre cuvinte de vicleșug, ca să-mi dezvinovățesc păcatele mele; iar cu oamenii cei ce fac fărădelege, cu aleșii lor, nu mă voi însoți.

5. Milostiv, dreptul mă va certa și mă va mustra. Untdelemnul păcătoșilor să nu ungă capul meu; rugăciunea este împotriva dorințelor lor.

6. Graiurile mele s-au îndulcit și se vor auzi. Prăbușească-se de pe stîncă judecătorii lor,

7. Ca o brazdă de pămînt s-au rupt, și oasele lor s-au risipit lîngă iad.

8. Către tine, Doamne, privesc ochii mei, spre tine am nădăjduit, nu-mi cere sufletul meu.

9. Ferește-mă de capcana care mi-au întins-o și de smintelile celor fărădelege.

10. Să cadă păcătoșii în mreaja întinsă de ei, iar eu voi trece privegheat de tine.

Psalmul 141. Al lui David

1. Cu glasul meu către Domnul am strigat, cu glasul meu către el m-am rugat.

2. Înaintea lui voi vărsa rugăciunea mea și necazul meu îl voi spune.

3. Tu ai cunoscut cărările mele, cînd duhul mă părăsise. Pe calea pe care am umblat, au ascuns capcane.

4. Am privit la dreapta și nu era nimeni să mă cunoască. Nu mai am adăpost, nu e nimeni să poarte grija mea.

5. Am strigat către tine, Doamne, și am zis: «Tu ești nădejdea mea, partea cea ieșită în pămîntul celor vii».

6. Ia aminte la rugăciunea mea, că foarte m-am smerit. Izbăvește-mă de prigonitorii mei care s-au înmulțit.

7. Scoate din temniță sufletul meu, ca să laud numele tău, Doamne! Mă așteaptă drepții, din pricina bunătății tale arătată mie.

Psalmul 142. Al lui David

1. Doamne, auzi rugăciunea mea, ascultă cererea mea, întru credincioșia ta, auzi-mă întru dreptatea ta.

2. Să nu intri la judecată cu robul tău, că nimeni din cei vii nu-i drept înaintea ta.

3. Vrăjmașul îmi prigonește sufletul și îmi calcă viața în picioare. M-au silit să locuiesc în întuneric ca morții cei din veacuri.

4. Duhul în mine e mîhnit și inima mea a încremenit înăuntrul meu.

5. Adusu-mi-am aminte de zilele cele de demult; am cugetat la toate lucrurile tale, la faptele mîinilor tale m-am gîndit.

Biblia 1688, pag. 427, col. I

înaintea ta tot viul.

3. Căci au gonit vrăjmaşul sufletul mieu, smeri la pămînt viaţa mea. [4] Şăzutu-m-au întru întunecări, ca morţii vacului.

4. Şi să obidi întru mine duhul mieu, [5] Întru mine să turbură[α] inima mea.

5. Îm aduş aminte de zilele cêle de-nceput; învăţăiu-mă/ întru toate lucrurile tale, în faptele mîinilor tale mă învăţam.

6. Întinş către tine mîinile mêle, sufletul mieu ca pămîntul fără de apă e ţie.

7. (Strigare) De sîrg ascultă-mă, Doamne, să sfîrşi duhul mieu. [8] Să nu întorci faţa ta de la mine, şi mă voiu asămăna celor ce să pogoară la groapă.

8. [9] Auzită fă mie demineaţa mila ta, căci pre tine nedejduiiu. [10] Arată-mi, Doamne, calea întru carea voiu mêrge, căci către tine rădicaiu sufletul mieu.

9. [11] Scoate-mă dentru vrăjmaşii miei, Doamne, către tine fugiiu.

10. Învaţă-mă ca să fac voia ta, căci tu eşti Dumnezăul mieu. [12] Duhul tău cel bun povăţui-mă-va în pămînt dirept.

11. Pentru numele tău, Doamne, mă vei trăi în direptatea ta. [13] Scoate-vei den necaz sufletul mieu.

12. Şi întru mila ta vei piêrde de tot pre pizmaşii miei. [14] Şi vei pierde pre toţi ceia ce necăjăsc sufletul mieu, căci eu robul tău sînt. Slava.

CATHISMA 20. Psalmul lui David către Goliath. 143

1. Bine e cuvîntat Domnul Dumnezăul mieu, cel ce învaţă mîinile mêle rînduială, dêgetele mêle la războiu.

2. Mila mea şi scăparea mea, sprejenitoriul mieu şi mîntuitoriul mieu. [3] Scutitoriul mieu, şi preste el am nedejduit, cela ce supune nărodul mieu supt mine.

3. [4] Doamne, ce iaste omul, căci te-ai cunoscut lui, sau fiiul omului, căci îl socoteşti pre el?

4. [5] Omul întru deşărtăciune să asămănă[α]; zilele lui ca umbra trec.

5. [6] Doamne, pleacă ceriurile şi te pogoară, atinge-te de munţi, şi se vor afuma.

6. [7] Fulgeră fulger, şi vei rîsipi pre dînşii, trimite săgeţile tale, şi vei turbura pre ei.

7. [8] Trimite mîna ta dentru înălţime, scoate-mă şi mă mîntuiêşte den ape multe, den mîna fiilor celor streini.

8. [9] Cărora gura au grăit în deşărt, şi direapta lor direaptă de strîmbătate.

9. [10] Dumnezeule, cîntare noao cînta-voiu ţie; cu psaltire cu zêce strune cînta-voiu ţie.

10. [11] Celui ce dă mîntuirea împăraţilor, celui ce mîntuiêşte pre David, robul său, den sabie rea.

11. [12] Mîntuiêşte-mă şi mă scoate den mîna fiilor celor striini, cărora gura au grăit deşertăciune, şi direapta lor direapta strîmbătăţii.

12. [13] Cărora fiii lor, ca nişte tinere răsăditури întărite întru tinerêţele lor. [14] Fêtele lor înfrîmsăţate, împodobite, ca asămănarea

Ms. 45, f. 249 v–250 r

6. Întinşu cătră tine mîinele mêle, sufletul mieu ca pămîntul fără de apă ţie.

7. (Strigare) De sîrg ascultă-mă, Doamne, sfîrşi-să duhul mieu. [8] Să nu întorci faţa ta de la mine, şi mă voi asămăna celora ce pogoară la groapă.

8. [9] Audzit fă mie dimineaţa mila ta, căce pre tine nădăjduii. [10] Arată-mi, Doamne, calea întru carea voi mêrge, căce cătră tine rădicaiu sufletul mieu.

9. [11] Scoate-mă dentru vrăjmaşii miei, Doamne, cătră tine fugii.

10. Învaţă-mă ca să fac voia ta, căce tu eşti Dumnedzăul mieu. [12] Duhul tău cel bun povăţi-mă-va întru pămînt drept.

11. Pentru numele tău, Doamne, trăi-mă-vei întru dreptatea ta. [13] Scoate-vei den năcaz sufletul mieu.

12. Şi întru mila ta vei piêrde de tot pre pizmaşii miei. [14] Şi vei piêrde pre toţi ceia ce năcăjesc sufletul mieu, căce eu robul tău sînt. Slava[2].

CATHISMA 19[1]. Psalmu lui David cătră Goliath. 143

1. Bine cuvîntat Domnul Dumnedzăul mieu, cela ce învaţă mîinele mêle şirag[2], dêgêtile mêle la războiu.

2. Mila mea şi scăparea mea, sprăjenitoriul mieu şi izbăvitoriul mieu. [3] Scutitoriul mieu, şi preste el am nădăjduit, cela ce supune nărodul mieu supt mine.

3. [4] Doamne, ce iaste omul, că te-ai cunoscut lui, sau fiiul omului, căce socoteşti lui?

4. [5] Omul întru dăşertăciune să asămănă; dzilele lui ca umbra trec.

5. [6] Doamne, pleacă ceriurile şi te pogoară, atinge munţii, şi să vor afuma.

6. [7] Fulgeră fugler, şi vei răşchira pre înşi, trimite săgeţile tale, şi-i vei turbura pre ei.

7. [8] Trimite// mîna ta dentru înălţime, scoate-mă şi mă mîntuiêşte dentru ape multe, dentru mîna fiilor striini.

8. [9] Cărora gura au grăit întru dăşert, şi dreapta lor dreaptă de strîmbătate.

9. [10] Dumnedzău, cîntare noao cînta-voi ţie; cu psaltire cu 10 strune cînta-voi ţie.

10. [11] Celuia ce dă mîntuirea împăraţilor, celuia ce mîntuiêşte pre David, robul său, dentru sabie rea.

11. [12] Izbăvêşte-mă şi mă scoate den mîna fiilor striini, cărora gura au grăit dăşertăciune, şi dreapta lor dreapta strîmbătăţii.

12. [13] Cărora fiii lor, ca nişte tinere răsăditurí întărite întru tinereţele lor. [14] Fêtele lor înfrîmsăţate, împodobite, ca asămănarea besêrecii.

13. [15] Cămările lor pline, vărsîndu-să den ceasta în cêea. [16] Oile lor multe fătătoare, înmulţind întru ieşirile lor;

14. Boii lor graşi. [17] Nu iaste căzătură de gard, nice trecătoare, nice strigare întru uliţile lor.

15. [18] Am fericit nărodul la carele acêstea sînt. Fericit nărodul căruia Domnul Dumnedzăul lui.

Ms. 4389, f. 294 v–295 r

6. Rădicaiu cătră tine mîinile mêle, sufletul mieu (iaste) ţie ca un pămînt fără de apă.

7. Degrabă mă ascultă, Doamne, se sfîrşi duhul mieu. Nu întoarce faţa ta de cătră mine, şi să mă aseamăn celor ce se pogoară în groapă.

8. Dimineaţa fă să fie mie auzită mila ta, căci m-am nădăjduit pre tine. Arată-mi, Doamne, calea în carea voiu mêrge, că cătră tine rădicaiu sufletul mieu.

9. Scoate-mă dentru vrăjmaşii miei, Doamne, cătră tine am scăpat[2].

10. Învaţă-mă să fac voia ta, că tu eşti Dumnezeul mieu. Duhul tău cel bun mă va povăţi în pămîntul cel dirept.

11. Pentru numele tău, Doamne, mă vei trăi cu direptatea ta. Scoate-vei den grijă[3] sufletul mieu.

12. Şi cu mila ta vei piêrde pre vrăjmaşii miei. Şi vei piêrde pre toţi carii năcăjăsc sufletul mieu, că eu al tău rob sînt. Slava.

Şădêrea 20. Cîntecul lui David cătră Goliath. 143

1. Bine-i cuvîntat Domnul Dumnezeul mieu, cela ce învaţă mîinile mêle spre rînduirea[1] oştilor, dêgetele mêle spre războiu.

2. Mila mea şi scăparea mea, sprenjinitoriul mieu şi mîntuitoriul mieu, apărătoriul mieu, şi pre dînsul m-am nădăjduit, cela ce supune nărodul mieu supt mine.

3. Doamne, ce iaste omul, de te-ai făcut lui cunoscut, sau feciorul omului, de-l bagi în seamă?

4. Omul se-au asămănat dăşărtăciunii; zilele lui trec ca umbra.

5. Doamne, pleacă ceriurile şi te pogoară, atinge-te de munţi, şi se vor afuma.

6. Fulgeră fulgerului, şi-i vei rîsipi, trimête săgeţile tale, şi-i vei turbura!

7. Trimête mîna ta dentru înălţime, scoate-mă[2] şi mă mîntuiêşte den apele cêle multe, den mîna feciorilor celor streini.

8. A cărora gură au grăit dăşărtăciune, şi direapta lor direapta nedireptăţii.

9. Cînta-voiu ţie, Dumnezeule, cîntec nou; în psaltire cu zêce coarde voiu cînta ţie.

10. Celuia ce dai mîntuire împăraţilor, celuia ce mîntuieşti pre David, robul tău, de sabiia cea cumplită.

11. Mîntuiêşte-mă şi mă scoate den mîinile feciorilor celor streini, a cărora gură au grăit dăşărtăciune, şi direapta lor, direapta nedireptăţii.//

12. Ai a cărora feciori, ca nişte răsădituri[3] noaoă înfipte[4] în tinerêţea sa; fêtele lor împodobite, foarte înfrumuseţate, ca asămînarea bisêricii.

13. Cămările pline, rîgîind[5] den ceasta în cêea. Oile lor mult prăsitoare, înmulţindu-se întru ieşirile lor.

14. Boii lor graşi. Nu iaste cădêre de gard, nici trecătoare, nici clicot în uliţele lor.

15. Fericit-au nărodul pre ceia ale cui sînt acêstea. Ferice de nărodul cela al căruia iaste Domnul Dumnezeu al lui.

Versiunea modernă

6. Am întins către tine mîinile mele şi sufletul meu a fost ca un pămînt însetoşat.

7. Degrabă auzi-mă, Doamne, că a slăbit duhul meu. Nu-ţi întoarce faţa de la mine ca să nu mă asemeni celor ce se pogoară în groapă.

8. Fă să se audă dimineaţa dragostea ta, la tine îmi este nădejdea. Arată-mi calea pe care voi merge, că spre tine ridic sufletul meu.

9. La tine alerg, Doamne, scapă-mă de vrăjmaşii mei.

10. Învaţă-mă să fac voia ta, că tu eşti Dumnezeul meu. Duhul tău cel bun mă va călăuzi la pămîntul dreptăţii.

11. Dăruieşte-mi viaţă pentru numele tău! Întru dreptatea ta scoate din necaz sufletul meu.

12. În dragostea ta stîrpeşte pe vrăjmaşii mei şi nimiceşte pe toţi cei ce necăjesc sufletul meu, că eu sînt robul tău.

Psalmul 143. Al lui David

1. Binecuvîntat este Domnul Dumnezeul meu, cel ce-mi învaţă mîinile la luptă şi degetele mele la bătălii.

2. Iubirea mea şi scăparea mea, sprijinitorul meu, în el am nădăjduit, cel ce supune pe poporul meu sub stăpînirea mea.

3. Ce este omul, Doamne, te-ai făcut cunoscut lui? Ce înseamnă pentru tine omul trecător, că-l socoteşti?

4. Omul cu deşertăciune se aseamănă, zilele lui ca umbra trec.

5. Doamne, apleacă cerurile şi te pogoară, atinge-te de munţi şi fă-i să fumege!

6. Cu fulgerul tău risipeşte-i pe duşmani, trimite săgeţile tale ca să-i spăimîntezi!

7. Întinde mîna ta din înălţime şi scoate-mă din apele ucigătoare! Scapă-mă din silnicia străinilor,

8. A căror gură grăieşte deşertăciune, şi dreapta lor la jurămînt minte.

9. Cîntare nouă îţi voi cînta ţie, Dumnezeule, în harfa cu zece strune cînta-voi.

10. Că tu eşti mîntuirea împăraţilor, cel ce ai mîntuit pe David, robul tău, din sabie grea.

11. Scapă-mă din silnicia străinilor, a căror gură grăieşte deşertăciune şi dreapta lor la jurămînt minte.

12. Iată, fiii noştri sînt ca nişte pomi tineri ce vor creşte nestingheriţi; fiicele noastre, sprintene şi frumoase, sînt împodobite ca nişte chipuri dintr-un palat.

13. Hambarele noastre vor plesni de belşug. Oile noastre, mii şi mii, au mulţi miei, um-plînd păşunile.

14. Boii noştri sînt graşi. Nu este gard căzut nici spărtură, duşmanul nu ne va prinde ca să ne ducă în robie.

15. Fericit este poporul care are aceste bunătăţi, fericit este poporul care are pe Domnul ca Dumnezeul al său!

Biblia 1688, pag. 427, col. II

besêricii.

13. [15] Cămările lor pline, vărsîndu-se den cêea în cêea. [16] Oile lor mult fătătoare, înmulțind în ieșirile lor.

14. Boii lor graș. [17] Nu iaste căzătură de gard, nici trecătoare, nici strigare în ulițele lor.

15. [18] Au fericit norodul la carele acêstea sînt. Fericit norodul căruia Domnul Dumnezeul lui./

Laudei lui David. 144

1. Înălța-te-voiu, Dumnezeul mieu, Împăratul mieu, și voiu binecuvînta numele tău în veac și în veacul veacului.

2. Preste toată zioa blagoslovi-te-voiu, și voiu lăuda numele tău în veac și în veacul veacului.

3. Mare e Domnul și lăudat foarte, și mărimei lui nu iaste margine.

4. Rudă și rudă va lăuda lucrurile tale, și putêrea ta vor vesti.

5. Mare cuviința mărirei svințirii tale vor grăi, și minunele tale vor povesti.

6. Și putêrea celor groaznice ale tale vor grăi, și mărimea ta vor povesti.

7. Pomenirea mulțimei bunătății tale vor izbucni, și cu direptatea ta să vor bucura.

8. Îndurătoriu și milostiv Domnul, mult îngăduitoriu și mult milostiv.

9. Bun e Domnul tuturor, și îndurările lui preste toate lucrurile lui.

10. Mărturisască-se ție, Doamne, toate faptele tale, și curații tăi blagoslovească-te pre tine.

11. Mărirea împărăției tale vor grăi, și puterniciia ta vor grăi.

12. Ca să arate fiilor oamenilor puterniciia ta, și mărirea marii cuviinței împărăției tale.

13. Împărățiia ta împărățiia tuturor vacurilor, și stăpînirea ta întru toată ruda și ruda. [14] Credincios Domnul întru toate cuvintele lui, și curat întru toate lucrurile lui.

14. [15] Sprejenêște Domnul pre toți ceia ce cad, și îndireptează pre toți ceia ce-s dărîmați.

15. [16] Ochii tuturor la tine nedăjduiesc, și tu dai lor hrană în vrême bună.

16. [17] Deșchizi tu mîna ta, și saturi pre tot viul den bună voie.

17. [18] Dirept e Domnul întru toate căile lui, și curat întru toate lucrurile lui.

18. [19] Aproape e Domnul la toți ceia ce cheamă pre el, la toți ceia ce cheamă pre el cu adevăr.

19. [20] Voia celor ce să tem de el va face, și rugii lor va asculta, și va mîntui pre dînșii.

20. [21] Păzêște Domnul pre toți ceia ce iubesc pre el, și pre toți păcătoșii va piêrde de tot.

21. [22] Lauda Domnului va grăi gura mea, și blagoslovească tot trupul numele cel svînt al lui, în veac și în veacul veacului. Slava.

Alliluia, a lui Aggheu și Zahariia. 145

1. Laudă, sufletul mieu, pre Domnul.

2. Lăuda-voiu pre Domnul în viiața mea, cînta-voiu Dumnezeului mieu pînă voiu fi.

3. [2] Nu nădăjduiți pre boiêri, pre fiii oamenilor, la carii nu iaste mîntuire.

Ms. 45, f. 250ʳ

Laudei lui David. 144

1. Înălța-te-voi, Dumnedzăul mieu, Împăratul mieu, și voi binecuvînta numele tău în vac și în vacul vacului.

2. Preste toată dzua blagoslovi-te-voi, și voi lăuda numele tău întru vac, și întru vacul vacului.

3. Mare-i Domnul și lăudat foarte, și mărimei lui nu iaste margine.

4. Rudă și rudă va lăuda lucrurile tale, și putêrea ta vor vestui.

5. Mare cuviința mărirei sfinției tale vor grăi, și minunile tale vor povesti.

6. Și putêrea celora groaznice ale tale vor grăi, și mărimea ta vor povesti.

7. Pomenire a mulțimei bunătății tale vor izbucni, și cu dreptatea ta să vor bucura.

8. Îndurător și milostiv Domnul, mult îngăduitor și mult milostiv.

9. Bun Domnul la toți odată, și îndurările lui preste toate lucrurile lui.

10. Mărturisască-să ție, Doamne, toate faptele tale, și curații tăi blagoslovască-te pre tine.

11. Mărirea împărăției tale vor grăi[1], și puterniciia ta vor grăi,

12. Ca să cunoască fiilor oamenilor puterniciia ta, și mărirea a marei cuviinței a împărăției tale.

13. Împărățiia ta împărăție a tuturor vacurilor, și despuirea ta întru toată ruda și ruda. [14] Credincios Domnul întru toate cuvintele lui, și curat întru toate lucrurile lui[2].

14. [15] Întărêște Domnul pre toți ceia ce cad, și îndreptează pre toți ceia ce-s dărîmați.

15. [16] Ochii tuturor la tine nădăjduiesc, și tu dai hrana lor întru vrême bună.

16. [17] Dășchizi tu mîna ta, și împli[3] tot viul de bună voie.

17. [18] Drept Domnul întru toate căile lui, și curat întru toate lucrurile lui.

18. [19] Aproape-i Domnul la toți ceia ce cheamă pre el, la toți ceia ce cheamă pre el cu adevăr.

19. [20] Voia acelor ci să tem de el va face, și rugii lor va asculta, și va mîntui pre înși.

20. [21] Păzêște Domnul pre toți ceia ce iubăsc pre el, și pre toți păcătoșii va piêrde de tot.

21. [22] Lauda Domnului va grăi gura mea, și blagoslovască tot trupul numele cel sfînt al lui, în vac și întru vacul vacului. Slava[4].

Alliluia, a lui Aggheu și Zaharia[1]. 145

1. Laudă, sufletul mieu, pre Domnul.

2. Lăuda-voi pre Domnul întru viața mea, cînta-voi Dumnedzăului mieu până voi fi.

3. [2] Nu nădăjduiți pre boiêri, pre fiii oamenilor, la carii nu iaste mîntuire.

4. [3] Ieși-va duhul lui, și să va întoarce la pămîntul lui; întru acêea dzi vor peri toate gîndurile lui.

5. [4] Fericit căruia Dumnedzăul Iacov ajutor lui, nădêjdea lui pre Domnul[2] Dumnedzăul lui.

6. Pre cela ce au făcut ceriul și pămîntul, maarea și toate ce-s întru însă. [5] Pre cela ce cruță adevărul în vac,

7. Făcînd județ celora ce au strîmbătate, dînd hrană celora ce-s flămînzi. [6] Domnul dăzleagă ceia obeziți[3],

Ms. 4389, f. 295ʳ

Lauda lui David. 144

1. Înălța-te-voiu Dumnezeul mieu, Împăratul mieu, și bine voiu cuvînta numele tău în veac și în veacul veacului.

2. Preste toată zioa bine te voiu cuvînta, și voiu lăuda numele tău în veac și în veacul veacului.

3. Mare-i Domnul și foarte lăudat, și mărirei lui nu iaste sfîrșit.

4. Neamul și neamul vor lăuda faptele tale, și puterile tale le vor vesti.

5. Grăi-vor marea ghizdăvie a slavei sfințirei tale, și vor povesti minunile tale.

6. Și vor zice putêrea celor înfricoșate ale tale, și vor povesti mărirea ta.

7. Pomenirea mulțimei bunătății tale vor rîgîi, și cu direptatea ta se vor bucura.

8. Îndurător și milostiv Domnul, îndălung răbdătoriu și mult milostiv.

9. Bun Domnul tuturor, și îndurările lui spre toate faptele lui.

10. Să se mărturisească ție, Doamne, toate faptele tale, și cei cuvioși ai tăi bine să te cuvintêze.

11. Zice-vor slava măriei tale, și vor grăi putêrea ta.

12. Ca să facă pre fiii omenești să cunoască putêrea ta, și slava marii cuviințe a împărăției tale.

13. Împărățiia ta împărăție a tuturor vêcilor, și stăpîniia ta întru tot neamul și neamul. Credinciosu-i Domnul întru toate cuvintele sale, și preacuvios întru toate faptele sale.

14. Întărêște[1] Domnul pre toți ceia ce cad, și îndireptează pre toți cei lepădați jos.

15. Ochii tuturor pre tine se nădăjduiesc, și tu dai lor hrană în vrêmea cea bună.

16. Dășchizi tu mîna ta, și saturi tot ce iaste viu de voie bună.

17. Direptu-i Domnul întru toate căile sale, și cuvios întru toate faptele sale.

18. Aproape (iaste) Domnul tuturor celor ce-l chiiamă, tuturor celor ce-l chiiamă cu adeverință.

19. Face-va voia celor ce se tem de dînsul, și va asculta rugăciunea lor, și-i va mîntui.

20. Păzêște Domnul pre toți ceia ce-l iubesc, și pre toți păcătoșii va piêrde.

21. Gura mea va grăi lauda Domnului, și toată carnea bine să cuvintêze numele lui cel sfînt, în veac și în veacul veacului. Slava.

[1] Alliluia, a lui Agghei și a Zahariei. 145

1. [2] Laudă, al mieu suflete, pre Domnul.

2. Lăuda-voiu pre Domnul în viiața mea, cînta-voiu Dumnezeullui mieu pînă voiu fi.

3. Nu vă nădăjduiți pre domni[1], pre feciorii omenești, în carii nu iaste mîntuire.

4. Ieși-va duhul lui, și se va întoarce în pămîntul său. Într-acea zi vor peri toate cugetele lui.

5. Ferice de cela ce-i iaste Dumnezeul lui Iacov ajutătoriul lui, nădêjdea lui pre Domnul Dumnezeul lui.

6. Pre cela ce au făcut ceriul și pămîntul, marea, și tot ce iaste într-însele. [7] Cela ce păzêște adeverința în veac,

7. Cela ce face judecată celor năcăjiți, cela ce dă hrană celor flămînzi. Domnul dăzleagă pre cei înobădați.

Versiunea modernă

Psalmul 144. Al lui David

1. Înălța-te-voi, Dumnezeul meu, Împăratul meu, numele tău îl voi binecuvînta în veac și în veacul veacului.

2. Te voi binecuvînta în toate zilele și voi lăuda numele tău în veac și în veacul veacului.

3. Mare este Domnul și lăudat foarte; măreția lui nu are sfîrșit.

4. Neamurile vor lăuda lucrurile tale și vor povesti despre puterea ta.

5. Vor istorisi despre minunile tale și vor dovedi sfințenia și măreția slavei tale.

6. Vor povesti despre înfricoșătoarea putere a lucrurilor tale și vor mări slava ta.

7. Vor vesti mulțimea bunătăților tale și vor pomeni dreptatea ta ca să se bucure.

8. Îndurător și milos este Domnul, îndelung-răbdător și mult milostiv.

9. Cu toți este bun, în toate lucrurile aflăm îndurările lui.

10. Toate lucrurile tale și credincioșii tăi să te laude pe tine și să te binecuvînteze.

11. Vor spune de slava împărăției tale și vor grăi despre puterea ta.

12. Ca să se facă fiilor lui Adam împărăția ta cunoscută, putêrea și slava măreției tale!

13. Împărăția ta este împărăția tuturor veacurilor, iar stăpînirea ta din neam în neam. Domnul ține cuvîntul său și e milostiv în toate lucrurile sale.

14. Domnul sprijină pe toți cei ce cad și îndreaptă pe toți cei gîrboviți.

15. Plini de nădejde te privesc toți, tu le dai lor hrană la bună vreme.

16. Tu deschizi mîna ta și saturi pe toți cei vii.

17. Domnul este drept în toate căile lui și milos în toate lucrurile.

18. Tuturor celor ce-l cheamă, Domnul este aproape, cei ce-l cheamă întru adevăr.

19. Rugămintea celor ce se tem de el o va împlini, că a auzit suspinele lor și-i va mîntui.

20. Domnul veghează pe toți cei ce-l iubesc; pe păcătoșii însă îi va pierde.

21. Gura mea va grăi lauda Domnului, ca să binecuvînteze tot trupul numele cel sfînt al lui, în veac și în veacul veacului!

Psalmul 145. Aliluia

1. Laudă, sufletul meu, pe Domnul!

2. Lăuda-voi pe Domnul toată viața mea și voi cînta cît voi trăi!

3. Nu vă încredeți în cei puternici, în fiii oamenilor nu este izbăvire.

4. Își vor da duhul și se vor întoarce în pămînt; atunci vor pieri toate uneltirile lor.

5. Fericit este cel ce are pe Dumnezeul lui Iacob ca ajutor, cel ce nădăjduiește în Domnul Dumnezeu.

6. Cel ce a făcut cerul și pămîntul, marea și toate din ele, cel ce păzește adevărul în veac.

7. Cel ce face judecată dreaptă celor năpăstuiți, cel ce dă hrană celor flămînzi. Domnul dezleagă pe cei ferecați în temnițe.

Biblia 1688, pag. 428, col. I

4. [3] Ieşi-va duhul lui, şi să va întoarce la pămîntul lui; în zioa acêea vor peri toate gîndurile lui.

5. [4] Fericit căruia Dumnezeul lui Iacov e ajutoriu lui, nădêjdea lui pre Domnul Dumnezeul lui.

6. Pre cela ce au făcut ceriul şi pămîntul, marea şi toate ce-s întru dînsăle. [5] Pre cela ce păzêşte adevărul în veac,

7. Făcînd judecată celor ce să năpăstuiesc,/ dînd hrană celor flămînzi. [6] Domnul dezleagă pre cei ce-s în obêde,

8. Domnul înţelepţêşte orbii. [7] Domnul îndireptează pre cei dărîmaţ, Domnul iubêşte pre cei direpţi.

9. [8] Domnul păzêşte pre cei prişleţi. Pre sărac şi pre văduo va ajutori, şi calea păcătoşilor va stinge.

10. [9] Împărăţi-va Domnul în veac, Dumnezăul tău, Sion, în neam şi în neam.

Alliluia. 146

1. Lăudaţi pre Domnul, căci e bun psalmul; Dumnezeului nostru îndulcească-să lauda.
2. Zidind Ierusalimul, Domnul răşchirările lui Israil va aduna.

3. Cela ce vindecă pre cei zdrobiţ la inemă, şi legînd struncinăturile lor,
4. Cel ce numără mulţimea stêlelor, şi la toate la êle nume chemînd.
5. Mare e Domnul nostru, şi mare e vîrtutea lui, şi pricêperii lui nu iaste număr.
6. Luînd la sine pre cei blînzi Domnul, şi smerind pre cei păcătoş pînă la pămînt.
7. Încêpeţi Domnului cu mărturisire, cîntaţi Dumnezăului nostru cu alăută.
8. Celuia ce învălêşte ceriul cu nori, celui ce gătêşte pămîntului ploaie, [9] Celui ce răsare în munţi iarbă, şi pajişte la lucrul oamenilor.
9. [10] Dînd dobitoacelor hrana lor, şi puilor corbilor, celor ce cheamă pre el.
10. [11] Nu întru puterniciia calului va vrea, nici în pulpele omului binevoiêşte.

11. [12] Binevoiêşte Domnul întru cei ce să tem de dînsul, şi întru cei ce nedejduiesc pre mila lui.

Aliluia. A lui Aggheu şi Zahariei. 147

1. Laudă, Ierusalime, pre Domnul, fălêşte pre Domnul tău, Sion.

2. Căci au întărit zăvoarăle porţii tale, blagoslovit-au pre fiii tăi întru tine.
3. Cel ce au pus hotarăle tale pace, şi de grăsime de grîu săturîndu-te.
4. Căci trimiţînd cuvîntătoriul lui pămîntului, cît de sîrg va alerga cuvîntul lui.
5. Dînd omătul lui ca lîna, negura ca cenuşa celui ce presară.

6. Puind gheaţa lui ca pîinile, în faţa gerului lui cine va suferi?

7. Trimite-va cuvîntul lui, şi le va topi pre êle; sufla-va vîntul lui, şi vor cură apele.
8. Cel ce vestêşte cuvîntul lui lui Iacov, direptăţi şi judecăţile lui lui Israil.
9. N-au făcut aşa la toată limba, şi judecăţile lui nu le-au arătat. Slava.

Ms. 45, f. 250 r–250 v

8. Domnul înțelepțêşte orbii. [7] Domnul îndrepteadză pre cei dărîmați, Domnul iubêşte pre drepți.

9. [8] Domnul crută pre cei nemêrnici; pre săraiman şi văduă va ajutori, şi calea păcătoşilor va stinge.

10. [9] Împărăți-va Domnul în vac, Dumnedzăul tău, Sion, în neam şi neam.

Alliluia. 146

1. Lăudați pre Domnul, căce ii bine psalmu; Dumnedzăului nostru îndulcească-să lauda.

2. Zidind Ierusalimul, Domnul răşchirările lui Israil va aduna.

3. Cela ce vindecă pre ceia ce-s surpați la inimă, şi legînd strînciunăturile lor,

4. Cela ce numără mulțimea stêlelor, şi la toate êle nume chemînd.

5. Mare-i Domnul nostru, şi mare-i vîrtutea lui, şi pricêperii lui nu iaste număr.

6. Luînd la sine pre cei blînzi Domnul, şi smerind pre cei păcătoşi pănă la pămînt.

7. Încêpeți Domnului cu mărturisire, cîntați Dumnedzăului nostru cu alăută.

8. Celuia ce învălêşte ceriul cu nori, celuia ce găteadză pămîntului// ploaie, [9] Celuia ce răsare întru munți iarbă, şi pajişte la lucrul oamenilor[1].

9. [10] Dînd dobitoacelor hrana lor, şi puilor corbilor, celora ce cheamă pre el.

10. [11] Nu întru puterniciia[2] calului va vrea, nice întru pulpele omului binevoiêşte.

11. [12] Binevoiêşte Domnul întru ceia ci să tem de el, şi întru ceia ci nădăjduiesc spre mila lui.

Alliluia. A lui Aggheu şi Zaharia. 147

1. Laude Ierusalimul pre Domnul, fălêşte pre Dumnedzăul tău, Sion.

2. Căce au întărit zăvoarăle porților tale, blagoslovit-au fii tăi întru tine.

3. Cela ce au pus hotarăle tale pace, şi său de grîu săturîndu-te.

4. Căce trimițînd cuvîntătoriul lui pămîntului, cît de sîrg va alerga cuvîntul lui.

5. Dînd zăpada lui ca părul, negura ca cenuşa celuia ce presară.

6. Puind gheața lui ca pîinile, în fața gerului lui cine va suferi?

7. Trimite-va cuvîntul lui, şi le va topi pre êle; sufla-va vîntul lui, şi vor cură apele.

8. Cela ce vestuiêşte cuvîntul lui lui Iacov, dreptăți şi judêțele lui lui Israil.

9. N-au făcut aşa la toată limba, şi judêțele lui nu le-au arătat lor. Slava[1].

Alliluia. A lui Aggheu şi Zahariei. 148

1. Lăudați pre Domnul den ceruri, lăudați pre îns întru cêle înalte.

2. Lăudați pre îns, toți îngerii lui, lăudați pre el, toate puterile lui!

3. Lăudați pre el, soarele şi luna, lăudați pre el, toate stêlele şi lumina.

4. Lăudați pre el, ceriurile ceriurilor, şi apa cea pre de asupra ceriurilor.

Ms. 4389, f. 295 r–295 v

8. Domnul înțelepțêşte pre cei orbi, Domnul îndireptează[2] pre cei surpați, Domnul iubêşte pre cei direpți.

9. Domnul păzêşte pre vinetici. Pre cel sărac (de părinți) şi pre văduvă priimêşte, şi calea celor păcătoşi va piêrde.

10. Împărăți-va Domnul în veac, Dumnezeul tău, Sioane, în neam şi în neam.

Alliluia. 146

1. Lăudați pre Domnul că (iaste) bun cîntecul; să se îndulcească lauda Dumnezeului nostru.

2. Domnul, cela ce zidêşte Ierusalimul, va strînge rîsipirea lui Israil.

3. Cela ce vindecă pre cei sfărîmați cu inima, şi cela ce leagă sfărîmarea lor[1].

4. Cela ce numără mulțimea stêlelor, şi le zice numele lor tuturor.

5. Mar-ii[2] Domnul nostru, şi mare-i tăriia lui, şi pricêperea lui n-are număr.

6. Domnul cela ce priimêşte pre cei blînzi, şi cela ce smerêşte pre cei păcătoşi pînă la pămînt.

7. Încêpeți Domnului întru mărturisire, cîntați Dumnezeului nostru în lăute.

8. Celui ce au îmbrăcat[3] ceriul cu nori, celui ce gătêşte pămîntului ploaie, celui ce răsare iarbă[4] pre munți, şi pajişte[5] spre lucrul oamenilor.

9. Celui ce dă dobitoacelor hrana lor, şi puilor corbilor, celor ce-l chiiamă.

10. Nu va vrea întru putêrea calului, nici va voi bine[6] în pulpile bărbăteşti.

11. Binevoiêşte Domnul întru ceia// ce se tem de dînsul, şi întru ceia ce se nădăjduiesc pre mila lui.

Alliluia. A lui Aghei şi a Zahariei. 147

1. [2] Laudă[1], Ierusalime, pre Domnul, laudă pre Dumnezeul tău, Sioane.

2. [3] Căci au întărit încuieturile porților tale, bine au cuvîntat pre feciorii tăi întru tine.

3. [4] Cela ce pune hotarăle tale pacea, şi cela ce te satură de grăsimea grîului.

4. [5] Cela ce va trimête cuvîntul său pămîntului, foarte degrabă va alerga cuvîntul lui.

5. [6] Cela ce dă zăpada sa ca lîna, pre cela ce presară ceața ca nişte cenuşă.

6. [7] Pre cela ce aruncă polegnița[2] sa ca pîinile; cine va răbda împotriva fêței gerului său?

7. [8] Trimête-va cuvîntul său, şi le va topi; sufla-va duhul său, şi vor cură apele.

8. [9] Cela ce vestêşte cuvîntul său lui Iacov, îndireptările şi judecățile sale lui Israil.

9. [10] Nici unii limbi n-au făcut aşa, şi judecățile sale nu le-au arătat lor. Slava.

Alliluia. A lui Aghei şi a Zahariei. 148

1. Lăudați pre Domnul den ceriure, lăudați-l întru cêle înalte.

2. Lăudați-l toți îngerii lui, lăudați-l toate puterile lui.

3. Lăudați-l, soarele şi luna, lăudați-l, toate stêlele şi lumina.

4. Lăudați-l ceriurile ceriurilor, şi apa carea iaste mai pre dă supra ceriurilor.

Versiunea modernă

8. Domnul îndreaptă pe cei gîrboviți, dă orbilor vedere, Domnul iubeşte pe cei drepți.

9. Domnul păzeşte pe cei străini, sprijină pe văduve şi pe orfani, dar calea păcătoşilor o va nimici.

10. Împărăți-va Domnul în veac, Dumnezeul tău, Sioane, în neam şi în neam!

Psalmul 146. Aliluia

1. Lăudați pe Domnul, că e frumos a cînta; Dumnezeului nostru plăcută îi este cîntarea!

2. Cînd va zidi Ierusalimul, Domnul va aduna pe toți cei risipiți ai lui Israel.

3. El vindecă pe cei cu inima frîntă şi leagă rănile lor.

4. El numără mulțimea stelelor şi le cunoaşte numele lor.

5. Mare este Domnul nostru şi mare este tăria lui şi iscusința lui n-are hotar.

6. Domnul înalță pe cei umiliți, dar pe păcătoşi îi aruncă la pămînt.

7. Cîntați Domnului cîntarea de laudă, cîntați Domnului din alăută!

8. Celui ce îmbracă cerul cu nori, celui ce aduce pămîntului ploaie, celui ce face să răsară în munți iarbă şi verdeață spre folosul oamenilor,

9. Celui ce dă dobitoacelor hrană şi se îngrijeşte de puii corbului, cînd îl cheamă pe el.

10. Bunăvoința Domnului nu este în cei ce cred în puterea calului sau în iuțimea picioarelor de oştean,

11. Ci în cei ce se tem de el şi nădăjduiesc în mila lui.

Psalmul 147. Al lui Agheu şi al Zaharia

1. Laudă, Ierusalime, pe Domnul, laudă pe Dumnezeul tău, Sioane;

2. Că a întărit stîlpii porților tale şi a binecuvîntat prin tine pe fiii tăi.

3. Cel ce pune pace la hotarele sale şi te satură cu fruntea grîului.

4. Cel ce trimite poruncile sale pe pămînt; cuvîntul lui ajunge repede.

5. Cel ce dă zăpada ca lîna, cel ce presară negura ca cenuşa;

6. Cel ce aruncă gheața ca frînturi de pîine, gerul cine-l va suferi?

7. Cînd trimite cuvîntul lui, apele se dezgheață, suflă duhul lui, curg iarăşi.

8. Cuvîntul lui vesteşte poruncile şi poveţile lui pentru Iacob, judecățile lui pentru Isarel.

9. Nu oricărui neam se împlineşte aceasta, judecățile lui nu le-a arătat altora.

Psalmul 148. Aliluia

1. Lăudați pe Domnul din ceruri! Lăudați-l pe el între cele înalte.

2. Lăudați-l pe el, toți îngerii lui, lăudați-l pe el, toate puterile lui!

3. Soare şi lună, lăudați-l pe el, toți aştri purtători de lumină!

4. Lăudați-l pe el, dricul cerurilor, ca şi apele de deasupra!

Biblia 1688, pag. 428, col. II

Aliluia. A lui Agghieu şi lor, Zahariei. 148

1. Lăudaţi pre Domnul den ceriuri, lăudaţi pre el întru cêle înalte.

2. Lăudaţi pre el, toţi îngerii lui, lăudaţi pre el, toate puterile lui.

3. Lăudaţi pre el, soarele şi luna, lăudaţi pre el, toate stêlele şi lumina.

4. Lăudaţi pre el, ceriurile ceriurilor, şi apa cea pre/ de asupra ceriurilor.

5. Laude numele Domnului, [5] Căci el au zis, şi s-au făcut, el au poruncit, şi s-au zidit.

6. Pus-au pre êle în veac şi în veacul veacului; poruncă au pus, şi nu va trêce.

7. Lăudaţi pre Domnul, den pămînt bălauri şi toate beznele,

8. Foc, grindină, zăpadă, gheaţă, vînt de vifor, cêlea ce fac cuvîntul lui,

9. Munţii şi toate dealurile, lêmne roditoare şi toţi chedrii,

10. Hiarăle şi toate dobitoacele tîrîtoare, şi pasări zburătoare,

11. Împăraţii pămîntului şi toate noroadele, boiêri şi toţi judecătorii pămîntului,

12. Tinerii şi fecioare, bătrîni cu cei mai tineri,

13. Laude numele Domnului. Căci să înălţă numele lui sîngur. [13] Mărturisirea lui pre pămînt şi în ceriu.

14. Şi va înălţa cornul norodului lui. [14] Laudă la toţi cei curaţi ai lui, la fiii lui Israil, norodului ce să apropie de el.

Aliluia. 149

1. Cîntaţi Domnului cîntare noao, lauda lui în besêreca cuvioşilor.

2. Veselească-se Israil de cel ce l-au făcut, şi fiii Sionului să să bucure de împăratul lor.

3. Să laude numele lui cu danţ, cu tîmpănă şi cu psaltire cînte lui.

4. Căci bine va Domnul întru norodul lui, şi va înălţa pre cei blînzi cu mîntuire.

5. Făli-se-vor cei curaţi cu mărire, şi se vor bucura pre aşternuturile lor.

6. Înălţările Dumnezăului în gîtlejul lor, şi sabii de amîndoao părţile ascuţite în mînile lor.

7. Ca să facă izbîndă întru limbi, mustrări întru noroade.

8. Ca să lêge pre împăraţii lor cu obezi, şi pre slăviţii lor cu cătuşi de fier.

9. Ca să facă întru ei judecată scrisă. Mărirea aceasta fi-va la toţi cei curaţi ai lui.

Aliluia. 150

1. Lăudaţi pre Dumnezău întru sfinţii lui, lăudaţi pre dînsul întru întărirea puterii lui.

2. Lăudaţi pentru puterniciile lui, lăudaţi pre el după mulţimea mărimei lui.

Ms. 45, f. 250ᵛ

5. Laude numele Domnului, [5] Căce el au dzis, şi s-au făcut, el au porîncit, şi s-au zidit.

6. Pus-au pre êle în vac şi în vacul vacului; porîncă au pus, şi nu va trêce.

7. Lăudaţi pre Domnul, den pămînt bălauri şi toate beznele,

8. Foc, şi smidă[1], zăpadă, gheaţă, vînt de volbură[2], cêlea ce fac cuvîntul lui,

9. Măgurile şi toate dealurile, lêmne roditoare, şi toţi chedrii,

10. Jiganiile şi toate dobitoacele tîrîitoare, şi pasări zburătoare,

11. Împăraţi a pămîntului şi toate năroadele, boiêrii şi toţi judecătorii pămîntului,

12. Tinerei şi ficioare, bătrîni cu cei mai tineri,

13. Laude numele Domnului, căce să înalţă numele lui sîngur. [13] Mărturisirea lui pre pămînt şi-n cer.

14. Şi va înălţa cornul nărodului lui. [14] Laudă la toţi curaţii lui, la fiii lui Israil, nărod ce să apropie de el. Alliluia.

Alliluia. Alliluia. 149

1. Cîntaţi Domnului cîntare noao, lauda lui întru besêrica curaţilor.

2. Veselească-să Israil pre cela ce l-au făcut pre îns, şi fiii Sion bucure-să pre împăratul lor.

3. Laude numele lui cu danţ, cu tîmpănă şi cu psaltire cînte lui.

4. Căce bine va Domnul întru nărodul lui, şi va înălţa pre blîndzi cu mîntuire.

5. Făli-să-vor curaţii cu mărire, şi să vor bucura pre aşternuturile lor.

6. Înălţirile Dumnedzăului întru guşterul lor, şi sabii cu doao guri întru mîinele lor,

7. Ca să facă izbîndă întru limbi, mustrări întru năroade.

8. Ca să lêge pre împăraţii lor cu obezi, şi pre slăviţii lor cu cătuşi de fier,

9. Ca să facă întru ei judeţ scris. Mărirea aceasta va fi la toţi curaţii lui.

Alliluia. 150

1. Lăudaţi pre Dumnedzău întru sfinţii lui, lăudaţi pre îns întru întăritura puterii lui.

2. Lăudaţi pre el preputerniciile lui, lăudaţi pre el după mulţimea mărimei lui.

3. Lăudaţi pre îns cu glas de trîmbiţă, lăudaţi pre el cu psaltire şi alăută.

4. Lăudaţi pre el cu tîmpănă şi danţ, lăudaţi pre el cu strune şi organe.

5. Lăudaţi pre él cu ţîmbale bine răsunătoare, lăudaţi pre el cu ţîmbale de clic.

6. Toată suflarea laude pre Domnul! Slava[1].

Ms. 4389, f. 295ᵛ

5. Să laude numele Domnului, că acela au zis, şi au fost, acela au porîncit, şi se-au zidit.

6. Pus-au pre dînsele în veac şi în veacul veacului; pus-au poruncă, şi nu va trêce.

7. Lăudaţi pre Domnul, de pre pămînt bălaurilor şi toate fărăfundurile,

8. Focul, grindina, zăpada, măzărichea, duhul[1] cela cu vihor, care fac cuvîntul lui,

9. Munţii şi toate dealurile, lêmnele cêle aducătoare de roadă şi toţi chiedrii,

10. Fierile şi toate dobitoacele, gadinile şi pasările cêle cu pêne,

11. Împăraţii pămînteşti şi toate năroadele, boiêrii şi toţi judecătorii pămînteşti,

12. Voinicii şi fêtele, bătrînii cu cei tineri,

13. Să laude numele Domnului. [13] Căci numele aceluia însuşi se-au înălţat. [14] Mărturisirea lui pre pămînt şi în ceriu.

14. Şi va înălţa cornul nărodului său. Cîntare tuturor preacuvioşilor lui, feciorilor lui Israil, nărodului celui ce se va apropiia de dînsul.

Alliluia. 149

1. Cîntaţi[1] Domnului cîntec nou, lauda lui în besêrica celor prea cuvioşi.

2. Să se veselească Israil de cela ce l-au făcut, şi fiii Sionului să se bucure de împăratul lor.

3. Să laude numele lui în danţ, să cînte lui în def[2] şi în psaltire.

4. Că binevoiêşte Domnul întru nărodul său, şi va înălţa pre cei blînzi întru mîntuire.

5. Lăuda-se-vor cei preacuvioşi în slavă, şi se vor bucura pre aşternuturile lor.

6. Înălţările lui Dumnezeu în grumazul[3] lor, şi paloş ascuţit de amîndoaoă părţile în mîinile lor.

7. Să facă izbîndă în limbi, mustrări în năroade.

8. Să lêge pre împăraţii lor cu piêdeci, şi pre cei slăviţi ai lor cu cătuşi, cu obêde de fier.

9. Să facă într-înşii judecata cea scrisă. Aceasta iaste slava tuturor preacuvioşilor lui.

Alliluia. 150

1. Lăudaţi pre Dumnezeu întru sfinţii săi, lăudaţi-l întru întărirea puterii lui.

2. Lăudaţi-l în puterile lui, lăudaţi-l după mulţimea mărirei lui.

3. Lăudaţi-l în glas de trîmbiţă, lăudaţi-l în psaltire şi în lăută.

4. Lăudaţi-l în timpan[1] şi în danţ, lăudaţi-l în coarde şi în organ.

5. Lăudaţi-l în ţimbalele[2] cêle cu glasuri bune, lăudaţi-l în chiuirea ţimbalelor.

6. Toată suflarea să laude pre Domnul! Slava.[1]

Versiunea modernă

5. Numele Domnului să fie lăudat, că el a zis şi s-au făcut, el a poruncit şi s-au zidit.

6. În veac le-ai pus pe ele şi în veacul veacului. Lege le-a pus şi nu o vor călca.

7. Lăudaţi pe Domnul, toate vietăţile de pe pămînt, balaurii din toate adîncurile!

8. Voi, foc, grindină, zăpadă, gheaţă şi vifor, îndepliniţi cuvîntul lui!

9. Munţii şi toate dealurile, pomii cei roditori şi toţi cedrii,

10. Fiarele şi toate dobitoacele, tîrîtoare şi zburătoare,

11. Împăraţii pămîntului, căpeteniile şi toţi judecătorii lumii,

12. Tineri şi fecioare, copiii şi bătrînii,

13. Să laude numele Domnului care singur s-a înălţat! Lăudăm mărturia lui pe pămînt şi în cer!

14. Puterea poporului lui va creşte. Cîntare aduceţi tuturor celor curaţi ai lui, fiilor lui Israel şi poporului apropiat de el!

Psalmul 149. Aliluia

1. Cîntaţi Domnului cîntarea cea nouă, lăudaţi-l pe el, în adunarea cuvioşilor.

2. Veseleşte-te, Israel, că el te-a făcut, iar fiii Sionului să se bucure de împărat!

3. Să laude numele lui în dansuri; în timpane şi în psaltire să-i cînte lui.

4. Că Domnul iubeşte poporul său şi va înălţa pe cei blînzi şi-i va mîntui.

5. Să se bucure credincioşii lui întru slava care li s-a dat, să laude pe Domnul, noaptea ca ziua!

6. În gura lor: laudele Domnului; în mîinile lor: săbii cu două tăişuri.

7. Ca să împlinească judecata lui Dumnezeu să răzbune şi să pedepsească pe cei fărădelege între neamuri şi popoare.

8. Să lege pe împăraţii lor în obezi şi pe puternicii lor în cătuşe de fier.

9. Şi să facă între ei judecată scrisă. Slavă tuturor credincioşilor!

Psalmul 150. Aliluia

1. Lăudaţi pe Domnul la locul sfinţit! Lăudaţi-l pe el întru întărirea puterii lui!

2. Lăudaţi-l pe el pentru faptele şi minunile lui, după mulţimea slavei lui!

3. Lăudaţi-l pe el cu glas de trîmbiţă, lăudaţi-l în psaltire şi în alăută.

4. Lăudaţi-l pe el în timpane şi în dansuri, lăudaţi-l în strune şi fluiere!

5. Lăudaţi-l pe el în chimbale răsunătoare, lăudaţi-l pe el în strigarea tobelor!

6. Toată suflarea să laude pe Domnul!

NOTE*

EDIŢIA 1688

PSALTIREA

Psalmul 2

[1] În text, greşit: „batjori".

Psalmul 7

[1] În text, greşit: „ceui".

Psalmul 9

[1] În text, probabil greşit: „cercetază".

Psalmul 17

[1] În text, greşit: „încisesi".

Psalmul 21

[1] În text, greşit: „prejeneala".

Psalmul 23

[1] În text, greşit: „Domnălui".

Psalmul 24

[1] În text, greşit: „năcatele".
[2] Idem: „minte".

Psalmul 26

[1] În text, greşit: „încugiurat-am".

Psalmul 43

[1] În text, greşit: „împîns".

Psalmul 44

[1] În text, greşit: „împăpăţiei".

Psalmul 47

[1] În text, greşit: „fêle".

Psalmul 53

[1] În text, greşit: „mintêşte-mă".

Psalmul 55

[1] În text, greşit: „nedjduiu".

* A fost utilizată sigla URSU, CONCORDANŢE pentru studiul: N.A. Ursu, *Concordanţe lingvistice între* Psaltirea în versuri *a lui Dosoftei şi unele psaltiri româneşti din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea*, aflat în prezentul volum, pp. 145-156.

Psalmul 57

[1] În text, greşit: „împltesc".

Psalmul 59

[1] În text, greşit: „întinte".

Psalmul 61

[1] În text, greşit: „ca".

Psalmul 64

[1] În text, greşit: „minată".

Psalmul 66

[1] În text, greşit: „toete".

Psalmul 67

[1] În text, greşit: „binecuvîntaiu".

Psalmul 72

[1] În text, greşit: „întirire".

Psalmul 76

[1] În text, greşit: „n-au".

Psalmul 77

[1] În text, greşit: „voiu".
[2] Idem: „dobitoace".

Psalmul 88

[1] În text, greşit: „împerea".
[2] Idem: „usului".

Psalmul 93

[1] În text, greşit: „Dumneăzul".

Psalmul 94

[1] În text, greşit: „ca".

Psalmul 101

[1] În text, greşit: „făchiut".
[2] Idem: „răspunse".

Psalmul 116

[1] În text, greşit: „adevevărul".

Psalmul 117

[1] În text, greşit: „înalţă".

Psalmul 118

[1] În text, greşit: „mărturilor".
[2] Idem: „mieu".
[3] Idem: „Întoarcă-mă".
[4] Idem: „căvîntul".
[5] În text, prin greşeală de tipar, în cuvîntul „smintiţi", în locul literei „n" apare un semicerc.

Psalmul 132

[1] În text, greşit: „a Ermonului" (cf. URSU, NOI INFORM., IV, 469).

Psalmul 134

[1] În text, greşit: „Eghipepetului".
[2] Idem: „norodului".
[3] Idem: „limbplor".

Psalmul 135

[1] În text, greşit: „sînguri".

Psalmul 138

[1] În text, greşit: „deplin".

MANUSCRISUL 45

PSALTIREA A LUI DAVID PROROCUL ŞI ÎMPĂRATUL CÎNTARE

Psalmul 1

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „a păgînilor".
[2] Idem: „scaun".
[3] Idem: „ciumaşilor".

Psalmul 2

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „au cugetat".

Psalmul 3

[1] În text: „fa" pentru *face*, cuvînt neterminat la copiere, fiind la sfîrşit de rînd.

Psalmul 5

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „toţi".

Psalmul 6

[1] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „Doamne".
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi".

Psalmul 7

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „izbăveşte".
[2] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „dară".

Psalmul 9

[1] Pe margine, de altă mînă: „şi întru vacul vacului"; completarea apare în BB.
[2] *Alej* s.n. „pîndă, cursă" variantă a lui *aleş* (vezi DA şi DLRV, care indică drept etimon prep. *a* „la" şi *leş* „pîndă", de origine maghiară), cu atestări în PRAV. şi la Dosoftei; SCRIBAN, DICŢ. înregistrează forma *aleş* ca vari-antă a cuvîntului *leş*. *Aleş* a fost semnalat şi într-o altă traducere a lui Nicolae Spătarul (Milescu) (vezi URSU, MÎNTUIREA PĂCĂTOŞILOR, I, 423).
[3] *Aleşui* vb. IV „a pîndi" (vezi şi ST. L. DT., 39).
[4] Între croşete, cu cerneală neagră: „mieu".
[5] Idem: „ai tăi desăvîrşit".

Psalmul 10

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vînt cu volbură".

Psalmul 12

[1] Topica recomandată de revizor, prin literele *a, v, g* suprascrise cu cerneală roşie, (re)stabilită după originalul grecesc din ediţia de la Frankfurt, 1597, este: „Până cînd întorci faţa ta de cătră mine? Pănă cînd voi pune sfaturi între sufletul mieu? Durori în inima mea, dzua şi noaptea?".

Psalmul 15

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „Domnul".
[2] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „pururea".

Psalmul 16

[1] La sfîrşit de rînd, neterminat: „jude"; completat pe margine, de aceeaşi mînă: „-ţul".
[2] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 17

[1] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „şi mîntuitoriul mieu".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „chemat".
[3] Idem: „cutremurat".
[4] Idem: „clătit".
[5] Idem: „negură".
[6] *Smeren* adj. „umil, smerit" (vezi DLR); cf. şi Ps. **33**, 17. În BB a fost înlocuit prin *smerit*.
[7] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi învăţătura ta aceasta mă va învăţa".
[8] Idem: „pre toţi".
[9] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 18

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „poveste;te".
[2] Idem: „adevărate".
[3] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „cuvintele".

Psalmul 19

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „Domnul".
[2] Idem: „Domnului.
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vom chema".

Psalmul 20

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „clăti".
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „căce".
[3] În ms., greşit: „vei".
[4] Idem: „mîncat".
[5] Între croşete, cu cerneală neagră: „Slava".

Psalmul 21

[1] În ms., greşit, se repetă: „şi să mîntuiră".
[2] În ms., greşit: „apa".
[3] Guşter s.m. „gîtlej, grumaz" (vezi DA); apare şi în Ps. **148**, 6.
[4] Folosirea pronumelui *şie* cu sensul „loruşi", reprezintă, după N.A. Ursu, o particularitate lingvistică a revizorului moldovean (vezi URSU, NOI INFORM., II, 525).
[5] Între croşete, cu cerneală neagră: „mărturisi-mă-voi ţie".
[6] În ms., greşit, se repetă: „neamurile".

Psalmul 22

[1] În text: „îndălunga", completat pe margine, de aceeaşi mînă: „-re".

Psalmul 23

[1] *Vîrtucios* adj. „puternic, tare" este semnalat şi într-o altă traducere a lui Nicolae Spătarul (Milescu) (vezi URSU, NOI INFORM., IV, 113 şi URSU, MÎNTUIREA PĂCĂTOŞILOR, I, 431).

Psalmul 24

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pomeneşte-mă".

Psalmul 25

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „adunarea".
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „tale".
[3] Idem: „Doamne".

Psalmul 26

[1] Slova *i*, în loc de *î*, în cuvîntul *mănince*, este, probabil, grafie, nu reprezintă sunetul *i* (vezi URSU, NOI INFORM., II, 525); cf. şi Ps. 77, 30.
[2] *Peliţă* s.f. „trup, carne" (vezi DLR); cf. şi Ps. **78**, 2, **118**, 119; (vezi ST. L. FAC., 100, ST. L. DT. 65). Acest cuvînt apare şi în alte traduceri ale lui Nicolae Spătarul (Milescu) (vezi URSU, NOI INFORM., IV, 111 şi URSU, MÎNTUIREA PĂCĂTOŞILOR, I, 428).
[3] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „cu".
[4] Între croşete, cu cerneală neagră: „mele".
[5] Idem: „de mîntuire".
[6] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „pre mine".

Psalmul 27

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „Doamne".
[2] Idem.

Psalmul 28

[1] Omis în text, introdus pe margine de aceeaşi mînă: „va".

Psalmul 29

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ruga".
[2] Idem: „putrejune".

Psalmul 30

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „Doamne".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „iveşte".

Psalmul 31

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 32

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „Domnul".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „de limba".
[3] Idem: „privi".

Psalmul 33

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „mă".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „rele".
[3] *Pamintea* s.f. „pomenire; amintire" (vezi DLR); cf. şi Ps. **33**, 15, **108**, 14, **134**, 13. Apare şi în alte cărţi ale Bibliei (vezi ST. L. LV., 19, ST. L. NM., 23, ST. L. DT., 36).
[4] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 34

[1] *Stidi* vb. IV refl. „a se ruşina, a se sfii" (vezi DLR şi ST. L. FAC., 87); cf. şi Ps. **34**, 4, **43**, 17, **70**, 14. A fost semnalat şi în alte traduceri ale lui Nicolae Spătarul (Milescu) (vezi URSU, MÎNTUIREA PĂCĂTOŞILOR, I, 429).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „rele".
[3] Între croşete, cu cerneală neagră: „Doamne".
[4] Scris iniţial „a mea", corectat în text, greu lizibil, transcris pe margine, de aceeaşi mînă: „mie".
[5] În ms., greşit: „inile".

Psalmul 35

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „acoperemîntul".
[2] În text urmează: „foarte" tăiat cu o linie neagră.

Psalmul 36

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lui".
[2] *Şcîrşca* vb. I este o variantă a verbului *scîrşca* (< *crîşca*) „a scrîşni". Abstractul verbal *scîrşcare* s.f. este semnalat într-o altă traducere a lui Nicolae Spătarul (Milescu) (vezi URSU, MÎNTUIREA PĂCĂTOŞILOR, I, 429).
[3] *Cerca* vb. I are aici sensul „a cere; a căuta să obţină (ceva)".
[4] Între croşete, cu cerneală neagră: „dreptul".
[5] Idem: „Şi cei fără de lêge să vor goni".
[6] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „de tot".
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vedea-vei".

Psalmul 37

[1] Între croșete, cu cerneală roșie: „Cathisma 5".
[2] Între croșete, cu cerneală neagră: „și stătură".
[3] Pe margine, de aceeași mînă: „nu audzind".
[4] Între croșete, cu cerneală neagră: „mie".

Psalmul 38

[1] Repetat pe margine, de aceeași mînă, mai lizibil: „asurdziiu".
[2] Pe margine, de altă mînă: „mea".
[3] Între croșete, cu cerneală neagră: „pentru".
[4] Pe margine, de aceeași mînă: „lîngă".

Psalmul 39

[1] Scris inițial: „adevărul tău", corectat apoi parțial: *adu*/vărul tău" și completat pe margine, de aceeași mînă: „-nare multă", fără a se anula în text partea greșită: „vărul tău".

Psalmul 40

[1] Între croșete, cu cerneală neagră: „și meser".
[2] Urmează: „mea", tăiat cu o linie.
[3] Pe margine, de aceeași mînă: „binecuvîntat".

Psalmul 41

[1] Pe margine, de aceeași mînă: „sufletul".
[2] Între croșete, cu cerneală neagră: „și".
[3] Omis în text, introdus pe margine, de aceeași mînă: „lui".

Psalmul 43

[1] Între croșete, cu cerneală roșie: „Dumnedzău".
[2] Pe margine, de altă mînă: „nărodul tău".
[3] Pe margine, de aceeași mînă: „lor".
[4] Topica recomandată de revizor pentru o parte a versetului, prin literele *a*, *v*, *g* suprascrise cu cerneală roșie, este: „Căce să smeri la țărnă sufletul nostru, lipi-să la pămînt".

Psalmul 44

[1] Pe margine, de aceeași mînă: „coapsa".
[2] În text: „vîrtucioase" ; pe margine, de altă mînă: „-sule", care reprezintă o corectare a ultimei părți a cuvîntului din text, pentru obținerea formei: „vîrtuciosule".
[3] Pe margine, de aceeași mînă: „mai vîrtos".
[4] *Stacti* subst. „esență de mirt". V. Arvinte îl consideră de proveniență greacă și îi semnalează prezența și în ms. **4389**, Fac. **43**, 11 (vezi ST. L. FAC., 89).
[5] Între croșete, cu cerneală neagră: „împodobită".

Psalmul 45

[1] Între croșete, cu cerneală neagră: „Cel Înalt".
[2] Între croșete, cu cerneală roșie: „Slava".

Psalmul 46

[1] Între croșete, cu cerneală roșie: „Cathisma".

Psalmul 47

[1] Între croșete, cu cerneală neagră: „pămîntului".
[2] Idem: „și".

Psalmul 48

[1] Pe margine, de aceeași mînă: „pămînteni".
[2] În ms., greșit: „călchiului".
[3] Idem: „încugiura".
[4] Pe margine, de aceeași mînă: „chemară".
[5] În text, greșit: „numelor"; pe margine, de aceeași mînă, este corectată partea finală a cuvîntului (desinența): „-le".
[6] Topica recomandată de revizor pentru partea a doua a versetului, prin literele *a*, *v*, *g* suprascrise cu cerneală roșie, este: „aproape împreună puse cu dobitoacele cele fără minte și să asămănă lor".
[7] Pe margine, de aceeași mînă: „și să alătură lor" pentru fragmentul: "aproape împreună puse" din text.
[8] Pe margine, de aceeași mînă: „mărirea".
[9] Între croșete, cu cerneală neagră: „și".
[10] Între croșete, cu cerneală roșie: „Slava".

Psalmul 49

[1] Pe margine, de aceeași mînă: „făgadele".
[2] Idem: „te voi izbăvi".
[3] Între croșete, cu cerneală neagră: „fărădelege".

Psalmul 50

[1] Între croșete, cu cerneală roșie: „muierea lui Urie".
[2] Idem: „Slava".

Psalmul 52

[1] În text urmează: „mîntuitoriul lui Israil", repetat din greșeală de copist și tăiat cu o linie roșie.

Psalmul 53

[1] Între croșete, cu cerneală neagră: „și".

Psalmul 54

[1] Pe margine, de aceeași mînă: „dăzmetecirea". *Rulare* s. f. este abstract verbal al lui *rula* vb. IV „a glumi, a flecări". Vezi și nota 4 la Ps. 68.
[2] Pe margine, de aceeași mînă: „rugam".
[3] Între croșete, cu cerneală neagră: „pre Dumnedzău".
[4] Idem: „dară".
[5] Între croșete, cu cerneală roșie: „Slava".

Psalmul 55

[1] Între croșete, cu cerneală roșie: „Cathisma a 7".
[2] Transcris pe margine, de aceeași mînă, cuvîntul puțin lizibil în text: „călcară-mă".
[3] Între croșete, cu cerneală neagră: „ochii miei de la lacrămi".

Psalmul 56

[1] În text: „gubăvíră". Pe margine, de aceeași mînă: „gîrbo-", prin care se propune modificarea primelor două silabe ale cuvîntului din text.
[2] Între croșete, cu cerneală neagră: „întru mărirea mea".
[3] În ms., greșit: „pres".

Psalmul 57

[1] Între croșete, cu cerneală roșie: „Slava".

Psalmul 58

[1] Pe margine, de aceeași mînă: „leșina".

Psalmul 59

[1] Pe margine, de aceeași mînă: „fel".
[2] Omis în text: „cela", introdus pe margine, de aceeași mînă.

Psalmul 60

[1] Între croșete, cu cerneală roșie: „Slava".

Psalmul 62

[1] Omis în text: „de tine", introdus pe margine, de aceeași mînă.
[2] Între croșete, cu cerneală neagră: „și".

Psalmul 63

[1] Omis în text: „de tot", introdus pe margine, de aceeași mînă.
[2] Pe margine, de aceeași mînă: „teme".
[3] Între croșete, cu cerneală roșie: „Slava".

Psalmul 64

[1] Între croșete, cu cerneală roșie: „Cathisma 8".
[2] Idem: „cîntare a Ieremiei și a lui Iezechiil, a nărodului nemernicirei, cînd vrea să iasă".
[3] Între croșete, cu cerneală neagră: „în Ierusalim".
[4] Pe margine, de aceeași mînă: „să întăriră".
[5] *Chitos* s.n. „balenă, chit", provine din greacă (vezi ST. L. FAC., 88) și se întîlnește și într-o altă traducere a lui Nicolae Spătarul (Milescu) (vezi URSU, MÎNTUIREA PĂCĂTOȘILOR, III, 174).
[6] Între croșete, cu cerneală neagră: „Cine le va suferi".
[7] Urmează: „pămîntului", tăiat cu o linie neagră.

Psalmul 65

[1] Între croșete, cu cerneală neagră: „dară".
[2] Idem: „cîtu-i".
[3] *Maarea* s.f., cu un număr mare de ocurențe în text, prezintă lungirea vocalei *a*, marcată grafic prin dublarea literei; constituie una dintre particularitățile fonetice ale scrierilor lui Nicolae Spătarul (Milescu) (vezi URSU, NOI INFORM., III, 34).
[4] În ms., greșit: „picioarul".
[5] Prezența adj. *înmăduhate* „grase" în ms. **45** constituie unul dintre argumentele care au fost folosite de N.A. Ursu pentru demonstrarea legăturilor dintre versiunea revizuită a Psaltirii aflată în ms. **45** și *Psaltirea de-nțăles* a lui Dosoftei (vezi URSU, CONCORDANȚE, 146).
[6] Între croșete, cu cerneală neagră: „voao".
[7] Idem: „mie".

Psalmul 66

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Lui David".
[2] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „mărturisască-să ţie năroadele, Dumnedzău".
[3] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 67

[1] *Sărăiman* s.m. „orfan" este o variantă a cuvîntului sărman (vezi DLR şi ST. L. DT., 37); cf. şi Ps. **108**, 8, **145**, 8. În DLR şi în DLRV, pentru secolul al XVII-lea, forma *sărăiman* este citată numai din scrieri ale lui Dosoftei. În DLRV, şi la URSU, NOI INFORM., IV, 112, acest sens al cuvîntului *sărman* este considerat a fi specific graiurilor nordice.
[2] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „pre".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ceafa".
[4] Idem: „adîncurile".
[5] Idem: „tinerelelor".

Psalmul 68

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Dumnedzău".
[2] Idem: „noroiul".
[3] *Gîltan* s.n. „gîtlej" este variantă a lui *gîtlan* (vezi TIKTIN) sau a lui *gîrtan* (vezi DLRV); cf. şi Ps. **68**, 4, **113**, 15, **118**, 102, **136**, 7. Forma este specifică graiurilor nordice (vezi URSU, NOI INFORM., III, 39).
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să glumiia". *Rula*, vb. I „a vorbi fără rost, a flecări" (vezi DLR şi DLRV) ; cf. şi Ps. **68**, 14, **76**, 3, **76**, 6.
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Domnul".

Psalmul 69

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 70

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Cathisma 19".
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „îns".
[3] Idem: „mieu".
[4] Idem: „pre tine".
[5] Idem: „ţie".
[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „părăseşti".
[7] Între croşete, cu cerneală neagră: „asupra mea".
[8] Idem: „întru năroade, Doamne".

Psalmul 71

[1] Urmează: „rîuri", tăiat cu o linie neagră, fiind repetat din greşeală la copiere.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ethiopes".
[3] Idem: „ai aravilor".
[4] Între croşete, cu cerneală neagră: „pămîntului".
[5] Idem: „binecuvîntat".
[6] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 72

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „clătiră".
[2] *Pesteală* s.f. „zăbavă, întîrziere" (vezi DLR şi ST. L. DT., 65, unde este înregistrat şi verbul *pesti*). Este considerat un termen specific graiurilor nordice (vezi URSU, NOI INFORM., IV, 111).
[3] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi".
[4] Idem: „lor".
[5] Idem: „rêle".
[6] Idem: „şi".
[7] Idem: „mieu".
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ei".

Psalmul 73

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ethiopilor".
[2] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 74

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „ţie".
[2] Idem: „şi".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „înfrînge".

Psalmul 75

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „cătră asiriiani".
[2] Topica recomandată de revizor, în continuarea versetului, prin literele *a*, *v*, *g* suprascrise cu cerneală roşie, este: „la judeţ, Dumnezeu, ca să mîntuiască".

Psalmul 76

[1] *Tîntăvi* vb. IV „a sta la îndoială, e refuza, a nu vrea" (vezi DLR unde este considerat derivat de la *tîntav*, provenit la rîndul lui din *tînt*, variantă a lui *tont*).
[2] În rînd este scris: „sufletul", tăiat cu o linie, iar deasupra lui, este scris de aceeaşi mînă: „duhul".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „duhul mieu".
[4] *Conceni* vb. IV „a nimici, a stîrpi" (vezi DLR).
[5] Între croşete, cu cerneală neagră: „să".
[6] Urmează: „voi glumi", tăiat cu o linie neagră deoarece, prin greşeala copistului, a fost anticipat finalul versetului.
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cutremurat fu".
[8] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava", omis la copiere şi introdus în subsolul paginii.
[9] Între croşete, cu cerneală roşie: „Cathisma 10", omis la copiere şi introdus în subsolul paginii.
[10] Pe margine, de aceeaşi mînă: „putînd".
[11] Idem: „zidirea".

Psalmul 77

[1] Topica recomandată de revizor în continuarea versetului, prin literele *a*, *v*, *g* suprascrise cu cerneală roşie, este: „şi minunile lui carele au făcut".
[2] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „Dumnedzău".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă, este repetat: „lor".
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „însătare".
[5] Pentru grafia *mănince*, vezi nota 1 la Ps. **26**.
[6] *Smidă* s.f. „grindină". SCRIBAN, DICŢ. trimite, pentru etimologie, la un cuvînt polonez cu sensul „furtună, viscol". DLR consemnează primele atestări ale cuvîntului în PS. SCH., la Dosoftei şi Cantemir, dar apreciază că etimologia lui este necunoscută. URSU, NOI INFORM., IV, 112, îl consideră un termen specific graiurilor nordice. Cf. şi Ps. **148**, 8.
[7] *Dudă* s.f. este un termen specific graiurilor sudice, introdus, probabil, de copist (vezi URSU, NOI INFORM., IV, 117).
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cărarea".
[9] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi".
[10] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mîncă-i focul".
[11] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi".
[12] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „carea".
[13] Pe margine, de aceeaşi mînă: „nerăutatea".
[14] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 78

[1] *Cramă* s.f. se întîlneşte şi în scrierile lui Dosoftei: *Dumnedzăiasca liturghie* şi *Parimiile preste an* (vezi URSU, CONCORDANŢE, 146).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mortăciunile".

Psalmul 79

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „pentru assiriiani".
[2] *Janc* s.f. „butaş, coardă de viţă de vie". V. Arvinte (în ST. L. FAC., 90, 91) i-a stabilit originea săsească (< săs. **zanker*). Termenul se întîlneşte numai la Dosoftei (cf. DA, URSU, CONCORDANŢE, 147, 148 şi URSU, NOI INFORM., III, 41).
[3] În ms., greşit: „şie".

Psalmul 80

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 81

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „pre îns".

Psalmul 82

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pîrjoli"

Psalmul 83

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „pentru teascuri".
[2] *Cúiub* s.n., variantă a lui *cuib*, are aici sensul „culcuş făcut de păsări". Semnalăm şi în BB varianta *cuiub*, în Naum, cap. 2, cu sensul „sălaş, culcuş": *Leul... împlu de vînat cuiubul lui*. V. Arvinte menţionează în BB forma de pl. nom./ac. *cúiuburi* în Fac. cap. 6, 1, cu sensul „cameră, despărţitură", pe care îl consideră calc după limba greacă (vezi ST. L. FAC., 94).
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „în".
[4] În ms., greşit, se repetă: „fericit".

Psalmul 84

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 85

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Cathisma 11".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „călcătorii".

Psalmul 86

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ethiopilor".

Psalmul 87

[1] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „toată dzua".
[2] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 88

[1] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „Dumnedzău".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lor".
[3] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 89

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „batjocurile". Substantivul *póret* din text, glosat astfel, nu este înregistrat în DLR.
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „mie".

Psalmul 90

[1] În text urmează: „de noapte", tăiat cu o linie neagră.
[2] În ms., greşit: „turea".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „va întra".
[4] Idem: „mări-l".
[5] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 91

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Cathisma 12".

Psalmul 93

[1] Urmează: „socoteşte", tăiat cu o linie neagră.
[2] Topica recomandată în continuare de revizor pentru o parte a versetului, prin literele *a*, *v*, *g* suprascrise cu cerneală roşie, este: „ori pre carele vei certa".
[3] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 95

[1] În ms., greşit: „clăteas să".

Psalmul 96

[1] În ms. se repetă, din greşeală: „întru idolii lor".
[2] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 97

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „de cîntare".

Psalmul 98

[1] Pe margine, de altă mînă: „Dumnedzău".

Psalmul 100

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 101

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „un ojoc se ojejiră", echivalentul lui o *uscăciune să uscară* din text. DLR înregistrează pe *ojoc* s.n. „cociorvă", variantă a lui *ojog*, cu etimologie maghiară, avînd circulaţie mai ales prin Transilvania, şi verbul *ojiji* „a usca, a zvînta", cu etimologie bulgară. În TIKTIN, pentru subst. *ojog* se propune şi un etimon polonez.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „priveghiaiu". Verbul *bdenui* este înregistrat de DA pe baza cîte unei atestări din BB şi din Mineiul de la 1776; provine din *bdenie*, variantă a lui *denie*.
[3] *Sînguri* vb. IV „a se însingura". DLR consemnează, s.v. *singura*, varianta *sîngura* la Dosoftei.
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „el".

Psalmul 102

[1] *Vultúr*, cu accent oxiton, reprezintă un element „al stratului lingvistic introdus în text de copist", care era muntean (vezi URSU, NOI INFORM. IV, 115).
[2] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „Israil".
[3] Idem: „mult".
[4] În ms., greşit: „dreptata".
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „stăpîneşte".
[6] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 103

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Psalmu lui David, pentru închegarea lumei".
[2] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „lor".
[3] Topica recomandată de revizor pentru ultimele cuvinte ale versetului, prin literele *a*, *v*, *g* suprascrise cu cerneală roşie, este: „bună vreme".
[4] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 104

[1] Omis în text, introdus pe margine, de altă mînă: „şi peveţuiţi lui".
[2] *Funiire* s.f. „proprietate; parte" (< *funie*) prezintă o particularitate fonetică specifică lui Nicolae Spătarul (Milescu): lungimea vocalei este marcată grafic prin dublarea literei (vezi URSU, NOI INFORM., III, 34).
[3] Omis în text, introdus pe margine, de altă mînă: „înşi".
[4] Între croşete, cu cerneală neagră: „lui".
[5] În text urmează: „iarba", tăiat cu o linie neagră.
[6] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 105

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Cathisma 14".
[2] Omis în text, introdus pe margine de altă mînă: „pre înşi".
[3] Urmează în text: „întru înşii căderea", tăiat cu o linie neagră, deoarece se repetă din greşeală sfîrşitul versetului 29.
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pîngări".
[5] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 106

[1] *Obicni* vb. IV „a se pierde, a dispărea". DLR înregistrează acest cuvînt numai cu sensurile „a deprinde, a obişnui ceva", şi „a suferi, a tolera, a accepta". În BB este folosit verbul *cufunda*.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „tăcură".
[3] În ms., greşit: „neamului".
[4] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 107

[1] În ms., greşit: „malmului".
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „Scoală-te, mărirea mea".

Psalmul 108

[1] În ms., greşit: „fa să".
[2] Idem: „me".
[3] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 109

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Cathisma 15".
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi".

Psalmul 110

[1] Înre croşete, cu cerneală neagră: „mea".

Psalmul 111

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „la".
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „Slava".

Psalmul 113

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Alliluia".
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi în pămînt".
[3] În text urmează: „fac", tăiat cu o linie neagră.

Psalmul 114

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Alliluia 114".
[2] Idem: „Slava".

Psalmul 115

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Alliluia 115".

Psalmul 116

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Alliluia".

Psalmul 117

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Alliluia".
[2] În text urmează: „Domnului", tăiat cu o linie neagră.
[3] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „mie".
[4] În ms., greşit: „aceas".
[5] Între croşete, cu cerneală neagră: „[28] Mărturisi-mă-voi ţie, căce ai ascultat pre mine, şi te făcuşi mie întru mîntuire".

Psalmul 118

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Alliluia".
[2] Pentru ultima parte a cuvîntului *prihană* pe margine, de altă mînă: „-hăni", prin care se propune trecerea acestui cuvînt la plural.
[3] *Sămărî* vb. IV „a încărca, a împovăra". DLR înregistrează numai forma *sămăra* vb. I „a pune samarul pe spinare", atestată la Ion Budai-Deleanu şi în unele dicţionare din secolul al XIX-lea.
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „adurmita".
[5] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi".
[6] Urmează în text: „pre ea pururea", tăiat cu o linie neagră, fiind o repetare, din greşeală, a sfîrşitului versetului anterior.
[7] În text scris: „porîn", cuvînt neterminat, la sfîrşit de rînd, reluat apoi la începutul rîndului următor: „porîncele".
[8] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".
[9] Idem: „Stare I".
[10] Idem: „Starea a doao".

[11] Se repetă, din greşeală, în text: „ruşina", primul cuvînt fiind tăiat cu o linie neagră.
[12] *Găvozdi* vb. IV „a bate în cuie (pe cruce)". DA ilustrează acest sens făcînd trimitere la Varlaam şi Dosoftei, iar DLRV îl atestă într-un mare număr de texte religioase aparţinînd graiurilor nordice.
[13] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".
[14] Idem: „Starea 3".
[15] Pe margine, de aceeaşi mînă: „supărat".
[16] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 119

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „-şurile", prin care se propune trecerea la altă formă de plural plural a cuvîntului *sălaşile* din text.

Psalmul 120

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „adormita".
[2] Idem: „acopere".

Psalmul 121

[1] *Bivşug* s.n., cu *v* etimologic, reprezintă o variantă a lui *belşug*, atestată şi în alte traduceri ale lui Nicolae Spătarul (Milescu) (vezi URSU, CONCORDANŢE, 147 şi URSU, MÎNTUIREA PĂCĂTOŞILOR, I, 431).

Psalmul 122

[1] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „unde".

Psalmul 123

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 128

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cerbicea".
[2] În ms., greşit: „ruşişinêdze-se".
[3] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 131

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „săcriiul".
[2] În ms., greşit: „pîncelui".

Psalmul 133

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „întru ogrăzile casei Dumnedzăului nostru".
[2] Idem: „Slava".

Psalmul 134

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Cathisma 18".
[2] Articolul hotărît proclitic de gen.-dat. al unor nume proprii are în ms. 45 forma *ii* (vezi URSU, NOI INFORM., II, 523).

Psalmul 135

[1] În ms. ordinea versetelor 4 şi 5 este greşită, ele fiind inversate la copiere, astfel că după versetul 3 urmează versetul 5 şi apoi versetul 4. Corectarea s-a făcut prin indicarea pe margine, cu cerneală roşie, a numărului corect, precum şi prin literele *a* şi *v* suprascrise, cu cerneală roşie, la începutul fiecăruia dintre cele două versete.
[2] În ms., greşit, este plasat după versetul 5.
[3] Urmează în text: „dzilei", copiat din greşeală şi tăiat cu o linie neagră.

Psalmul 136

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „organele".
[2] Idem: „cine".
[3] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 137

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „căce ai audzit toate graiurile rostului mieu".
[2] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „ori".

Psalmul 138

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „psalmu Zahariei întru răşchirare".
[2] În ms., greşit: „ochiul".
[3] *Priceav* adj. „cel care caută ceartă" (< *price*) este înregistrat în DLR. URSU, NOI INFORM., IV, 111 îl consideră un cuvînt specific graiurilor nordice.

Psalmul 139

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „limba".
[2] Idem: „pêdică".
[3] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi".
[4] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 140

[1] În ms., greşit: „ungi".

Psalmul 142

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „cînd goniia pre îns Avesalom, fiiul lui".
[2] Idem: „Slava".

Psalmul 143

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Cathisma 19".
[2] *Şirag* s. n. „luptă" este semnalat şi într-o altă traducere a lui Nicolae Spătarul (Milescu) (vezi URSU, NOI INFORM., IV, 113 şi URSU, MÎNTUIREA PĂCĂTOŞILOR, I, 430).

Psalmul 144

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „dzice".
[2] Între croşete, cu cerneală neagră: „Credincios Domnul întru toate cuvintele lui, şi curat întru toate lucrurile lui".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „saturi".
[4] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 145

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „a lui Aggheu şi Zaharia".
[2] Omis în text, introdus pe margine, de altă mînă: „Domnul".
[3] *Obezit* adj. „legat, pus în obezi" (vezi DLR şi URSU, CONCORDANŢE, 147).

Psalmul 146

[1] Între croşete, cu cerneală neagră: „şi pajişte la lucrul oamenilor".
[2] În ms., greşit: „puterciia".

Psalmul 147

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

Psalmul 148

[1] *Smidă* s.f. „grindină"; cf. şi nota 6 la Ps. 77.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „duh de vihor".

Psalmul 150

[1] Între croşete, cu cerneală roşie: „Slava".

MANUSCRISUL 4389 [CARTEA CÎNTECELOR]

Psalmul 1

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „necuraţilor".
[2] Idem: „cunoaşte", ca în locul corespunzător din ms. 45. Căci Daniil Panoneanul, traducătorul textului din ms. 4389, a folosit şi manuscrisul autograf al traducerii lui Nicolae Spătarul (Milescu), cum relatează el în prefaţă (vezi f. 1r).

Psalmul 2

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „se-au înfierbîntat", cf. locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

Psalmul 3

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „întunerece".
[2] Idem: „scoală", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

Psalmul 4

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Miluieşte-mă".
[2] Idem: „aşternuturile", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „voiu aţipi".

Psalmul 5

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „va veni".
[2] Idem: „fi".
[3] Idem: „sfaturile", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „amărît", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cu".

Psalmul 6

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mustrezi", cf. locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

Psalmul 7

[1] In text, scris: „nefiind ci", tăiat cu o linie, urmat de „nefiind" rămas netăiat.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „făcut rău pentru rău".
[3] Idem: „flutura".
[4] Idem: „de sus".

Psalmul 8

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „plecat".

Psalmul 9

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „rămîne", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cînd au fost treabă".

[3] Idem: „prins", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps.1).

[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Învii".

[5] Idem: „semeţeşte", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Învii".

[7] Idem: „socoteşti", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ţara".

Psalmul 10

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pasărea".

[2] Idem: „întreabă".

Psalmul 11

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vineticilor".

Psalmul 14

[1] Omis în text, introdus pe margine, de aceeaşi mînă: „şi cel ce face direptate".

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mită".

Psalmul 16

[1] În ms., greşit: „hinêne".

[2] În ms. urmează, repetat din greşeală: „mii".

[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „tăi".

[4] Idem: „lămurit".

[5] Idem: „năcăjit", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Învii".

[7] Idem: „droburile".

[8] În ms., greşit: „coconasilor".

Psalmul 17

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „-sele", prin care se propune trecerea la feminin plural a pronumelui personal *dînsul*, din text.

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „fulgere".

[3] Idem: „nu m-am".

[4] *Întorta* vb. I „a se încăpăţîna; a fi îndărătnic, rău"; cf. şi *întortare* s.f., în Ps. 124, 5. DLR nu a dispus de atestări pentru *întorta*, ci numai pentru derivatele *întortare* şi *întortăciune*.

[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lămurite", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Întărind", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „certarea".

[8] Idem: „gleznele".

[9] Idem: „cêrtele".

Psalmul 18

[1] *Rîgîi* vb. IV, variantă a lui *rîgăi*, „a da la iveală; a zbucni". Vezi DLR care trimite la PS. SCH. şi la Coresi.

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vorbi".

[3] Idem: „marginile", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „istovul", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cinstită", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarêa făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[6] *Ot* prep."de la" apare şi în *Îndereptarea legii*, p. 1, traducerea lui Daniil Panoneanul. Era des folosită în epocă.

Psalmul 19

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „apăra-te-va".

[2] Idem: „pomeni-va", cf. locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să fie".

[4] Idem: „unsul", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „chiema", cf. nota marginală aflată în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să ne asculţi".

Psalmul 20

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cinstită", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mare cuvinţă".

[3] Idem: „Înalt", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „abătut".

[5] Idem: „stea", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

Psalmul 21

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „casa în carea zace copilul în pîntecele mume-sei".

[2] În ms., greşit: „pîncecele".

[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pogorît", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[4] În ms., greşit: „glota".

[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „bisericii".

Psalmul 22

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „păjiştos".

Psalmul 24

[1] *Încurta* vb. I „a se aşeza, a se stabili" apare în DLR numai în forma *încurţi*. Este derivat de la *curte*, fiind un calc după slavonul *vodvoriti se*. Cf. şi Ps. 29, 5.

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „tăriia".

[3] Idem: „iartă".

[4] Idem: „lipiia", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

Psalmul 25

[1] *Denlăuntruri* s.n.pl. „măruntaie" este considerat de către V. Arvinte un calc după greacă şi slavonă (vezi ST. L. LV., 37).

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „am îngăduit".

[3] Idem: „mită".

Psalmul 26

[1] Cuvîntul se repetă, din greşeală, iar al doilea „va"este tăiat cu două linii negre.

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „în ţara celor ce trăiesc".

Psalmul 27

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mă rog", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „înalţă", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

Psalmul 29

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pentru",

[2] În ms., greşit: „poară".

[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „sălăşlui".

Psalmul 30

[1] În ms., greşit: „fost-au".

Psalmul 31

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „de-a striga".

[2] Idem: „ghimpele", cf. locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[3] Cuvîntul se repetă, din greşeală, iar primul „da" este tăiat cu mai multe linii negre.

[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cărora nu iaste", cf. locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

Psalmul 33

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „feţii miei".

Psalmul 34

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „toarnă, apără".

[2] Idem: „în nărod mult".

Psalmul 35

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „grăsimea".

[2] Idem: "aruncaţi".

Psalmul 36

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Îndulceşte-te Domnului".

[2] Idem: „îndulci".

[3] Idem: „osîndi", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „de la".

Psalmul 37

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mustrezi".
[2] În ms., greşit: „foiu".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „voiu avea grijă".

Psalmul 38

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pribeag".

Psalmul 40

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să-l păzească".
[2] Idem: „şi să-l trăiască".

Psalmul 41

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pofteşte".
[2] Idem: „jghiaburilor", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**). *Vloguri* s.f.pl. apare şi în Fac., în sintagma *vlogurile cerilului*, fiind comentat de către V. Arvinte, care constată utilizarea acestui cuvînt, care în limba română înseamnă „ploaie neîntreruptă", cu sensul „jghiaburi" (vezi ST. L. FAC., 102, 103). Aici, deşi pe margine apare glosarea „jghiaburile", cuvîntul are sensul „torent, cădere de apă".

Psalmul 42

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „legiuieşte", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 44

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lăzi", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lucii".
[3] Idem: „lucruri frumoase şi scumpe".

Psalmul 45

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „dat în laturi".

Psalmul 46

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cu mîinile".
[2] În ms., greşit: „tare".

Psalmul 48

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „aruncaţi".

Psalmul 49

[1] În ms., greşit: „miei" repetat.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „junghilor".
[3] Idem: „mîntui".
[4] Idem: „vădi-te-voiu".
[5] Adăugat ulterior, interliniar, de aceeaşi mînă: „fëţii".

Psalmul 50

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ştiu".
[2] Idem: „rîdicarea".

Psalmul 52

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „nebunul".
[2] Idem: „în loc de".

Psalmul 54

[1] Semnalăm aici substantivul *porumb* cu sensul de „*porumbel*".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „slăbiciune".

Psalmul 55

[1] Pe margine, de aceaşi mînă: „plăti".

Psalmul 56

[1] În ms.: „înalţă-tă".

Psalmul 57

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „rînza în carea zace copilul în pîntecele mîne-sa". DLR nu înregistrează sensul „uter "al acestui cuvînt.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă, însemnarea: „ramna aceasta iaste un copaci foarte ghimpos, şi face roadă ca prunele, şi sînt roşii şi rătunde, iar frunza lui iaste mai mare decît de prun. Zic unii să fie păducelul, ce nu va fi, că şi cununa carea o au pus ovreii în capul lui Hristos, în vrêmea muncii, zic să fie fost de ramnă ". DLR înregistrează cuvîntul *ramn* s.m. „păducel (*Crataegus monogyna*)", cu o singură atestare, în PS. SCH.

Psalmul 58

[1] *Fărădenelegiuire* s.f. „lege" este probabil o creaţie a traducătorului român.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „miluieşti".
[3] Idem: „gîlcevi". *Răpşti* vb. IV „a murmura, a cîrti, a protesta" (vezi DLR).

Psalmul 59

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „miluit".
[2] Idem: „cea îngrădită cu zid".

Psalmul 60

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ascultat", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 61

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „veţi zăcea".
[2] Idem: „împingă".
[3] Idem: „îndeşărţi".

Psalmul 62

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „părţile„, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 63

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „scoate", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „îndată".

Psalmul 64

[1] În ms., greşit: „minutată".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „naşterile, ce iaste sămănat".
[3] Idem: „luncile".

Psalmul 65

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cîrca".
[2] Idem: „grase".
[3] Idem: „tămîie", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 67

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să învieze".
[2] În ms., greşit: „săbit".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „întărit", cf. locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „dobîndele".
[5] Idem: „sorţilor", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „îmbrînzit", cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „10 000 de părţi", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „adaug".
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „adunări", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[10] Pe margine, de aceeaşi mînă: „daruri", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[11] Pe margine, de aceeaşi mînă: „rugători".

Psalmul 68

[1] *Răguli* vb. IV „a se usca; a amorţi" nu este înregistrat în DLR ; este posibil să aibă legătură cu s.f. *răgălie* „grămadă de crengi, de rădăcini; vreascuri".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „să stinseră".
[3] În ms., greşit: „împotăciune".
[4] *Zăblău* s. n. "sac". SCRIBAN, DICŢ., s.v. *zablău*, trimite, pentru etimon, la magh. *zabló* şi consemnează varianta *zăblău* „pînză de sac" la Dosoftei.
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „adîncul".

Psalmul 69

[1] În ms., greşit: „toarcă".

Psalmul 70

[1] *Mătorie* s.f. este un derivat de la *mator* „înaintat în vîrstă; copt la minte" (vezi DLR).

Psalmul 71

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Va fi, va fi".

Psalmul 72

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „alunecară".
[2] Idem: „-şii", prin care se propune trecerea la plural a pronumelui *dînsul din text.*
[3] Idem: „adaog".
[4] Idem: „vătămat".
[5] Idem: „naşterea".
[6] Idem: „sfîrşiră", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 73

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „potolim", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vara“, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „săracilor“.

Psalmul 74

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „dăşărta“.

Psalmul 76

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lepăda“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] În ms., greşit: „furgerile“.
[3] Lipsesc versurile intitulate *Stihuri la dumnezăiescul David*, existente în ms. **45** şi în BB.

Psalmul 77

[1] În ms., greşit: „c-un“.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „înapat“.
[3] Idem: „nu-i băgă în seamă“.
[4] Idem: „grase“.
[5] Idem: „piêrde“.
[6] *Răgină* s.f. este o variantă a lui *rugină* „boală infecţioasă a plantelor; mană; insectă mică roşie care trăieşte pe spicele grîului“. N.A. Ursu observă că în alte versiuni ale Psaltirii (sec. XVI-XVII) apar termenii corespunzători: *gîndaci, păliciune, seară* şi că în ms. **4389** „cuvîntul [răgină] este scris cu roşu, în mod neobişnuit, probabil la o revenire, pe locul lăsat iniţial gol“ (URSU, CONCORDANŢE, 153).
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „nu o băgă în seamă“.
[8] Idem: „plînge“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mahamur“.
[10] Idem: „mînzări“.

Psalmul 78

[1] Cuvîntul se repetă, din greşeală, iar al doilea „cêlea“ este tăiat cu o linie neagră.

Psalmul 79

[1] În ms., greşit: „lei“.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „stricatu-o-au“, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „păscut“, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 80

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Dumnezeu“.

Psalmul 81

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „luaţi“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 82

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „îmblînzi“.

Psalmul 84

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Potolit-ai“, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „în“.
[3] Idem: „paşii tăi“, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 87

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „volnic“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vîndut“.

Psalmul 88

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „întocmi“.
[2] Idem: „plăcerea ta“.
[3] Idem: „fărîma“.
[4] Idem: „strîmba“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „plină“.
[6] Idem: „cea tare a lui“.
[7] Idem: „surpat“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „va fi“.

Psalmul 89

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ne-am sfîrşit“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Arată-mi direapta ta aşa“.
[3] Idem: „şi fii rugat“.

Psalmul 90

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „se va încurta“.
[2] Urmează, în rînd: „cel“ tăiat cu mai multe linii.
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „zece mii“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[4] În ms.: „cînvaş“.
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lua-l“.

Psalmul 91

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „grăsimei“.
[2] Idem: „cêle grase“, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 92

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Rădica-vor“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „rădicările“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 93

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „tăgăduit“.

Psalmul 94

[1] În ms., greşit: „margile“.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „întăriţi“.
[3] Idem: „n-am suferit“.

Psalmul 95

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „neamurile“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 98

[1] În ms. , greşit: „sfîntă“.

Psalmul 100

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vină“.
[2] Idem: „Umblat-am“.

Psalmul 101

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „strigarea“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „voiu fi năcăjit“, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „uscăciunea“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**). *Şuşală* s.f. este considerat în DLR cuvînt regional, cu etimologie necunoscută, înregistrat pe baza unor glosare şi monografii dialectale; nu este citată nici o atestare din limba veche; sensul de „carne macră de oaie, afumată“, atestat în zona Răşinari-Cisnădie, este mai apropiat de cel aflat în ms. **4389**.
[4] *Înobădaţi* adj. „legaţi în obezi“ apare şi în Ps. **145**, **7**; alternativ, este utilizată şi forma *obădaţi*, cu acelaşi sens, în Ps. **89**, **14**, **106**, **10** (vezi URSU, CONCORDANŢE, 147).
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lipsi, împuţina“, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 102

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „năcăjiţi“.

Psalmul 103

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ceardacurile“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeşi mînă: „văpaie de foc“.
[3] În ms., greşit: „îmcăminte“.
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „văi“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ceardacurile“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[6] Se repetă în ms., greşit: „faţă“; al doilea cuvînt a fost tăiat cu mai multe linii.
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „căci“.

Psalmul 104

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „hicleniţi“, cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „păduchi de lemn“. Pentru *muşiţă* s.f., vezi DLR.
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „începătura“, ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 105

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mîniiară".
[2] Idem: „facă cunoscută".
[3] Idem: „năcăjiia", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „îngăduiră", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „poftită", cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „doboară".
[7] Pe margine, de aceeaşi mînă: „lipiră" ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[8] Pe margine, de aceeaşi mînă: „slujiră", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „mile".

Psalmul 106

[1] Omis în ms.
[2] Iniţial a fost scris: „pogoară"; partea finală a cuvîntului a fost modificată cu desinenţa de imperfect, fără a se corecta şi prima parte a cuvîntului, rezultînd forma coruptă: „pogoarîia".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pristanişte".
[4] Idem: „cîmpurile".
[5] Idem: „fără de cale".

Psalmul 107

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „corturilor", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „întăririi".

Psalmul 108

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „boieriia, socoteala".
[2] În ms. se repetă, din greşeală: „şi să cêie".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „în potriva".
[4] Idem: „trece".

Psalmul 109

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „birui".
[2] Idem: „începătura", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 110

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „aducere aminte".

Psalmul 112

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „den".

Psalmul 113

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „grumb".
[2] Textul: „Nu noaoă, Doamne, nu noaoă" este scris cu majuscule.

Psalmul 114

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „copiii cei mici".
[2] Idem: „ţara sau laturea".

Psalmul 115

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Nice mă voiu plăti".

Psalmul 117

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „plecaiu".
[2] Idem: „sporêşte".

Psalmul 118

[1] În ms., greşit: „învţa".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Dăpărtează".
[3] Idem: „Cuprinsu-m-au".
[4] Urmează: „cu" tăiat în ms.
[5] În ms., greşit: „mă".
[6] Pe margine, de aceeaşi mînă: „basne, glume".
[7] Idem: „apărat".
[8] Idem: „năpastea", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**). *Mozavirie* s.f. „defăimare, calomnie; ură" este înregistrat în TIKTIN, care trimite la *Istoria* lui Ienăchiţă Văcărescu şi-i indică etimologia turcă. În SCRIBAN, DICŢ. şi în DLR este considerat derivat de la *mozavir*, de origine turcă. În ms. **4389** apare şi în alte locuri (vezi ST. L. FAC., 92, ST. L. LV., 24).
[9] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Curăre".

Psalmul 122

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „milui".

Psalmul 123

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „prăpădit", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „nestătătoare".
[3] Idem: „rupt".

Psalmul 128

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cerbicea", cf. nota marginală aflată în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „poala".

Psalmul 130

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „trufit, semeţit".

Psalmul 132

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ce iaste mai bine sau ce iaste mai frumos decît".

Psalmul 134

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „avuţie".
[2] Idem: „lovit", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „toate slugile".
[4] Idem: „ucis".
[5] Idem: „se va mîngîia", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 135

[1] Versetul 4 omis în ms., adăugat apoi pe margine, vertical, de aceeaşi mînă. Trimiterea la versetul omis este marcată în text cu o cruce roşie.
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „trupul", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 136

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „La rîul".
[2] Idem: „ticăloasă", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 137

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „de".
[2] Idem: „cunoaşte", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „scîrbelor".

Psalmul 138

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „pentru".
[2] În ms.: „fostu-mi-eu".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „cunoaşte", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 139

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Ia-mă".
[2] În ms.: „nidireptate".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „toată zioa", cf. locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „paşii miei", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „părăsi".

Psalmul 140

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „tămîia", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**). *Cădire* s.f. este un abstract verbal al lui *cădi* „a tămîia". Aici, de la „tămîiere" s-a ajuns, prin concretizare, la sensul „tămîie".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vinuiesc", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ungă".
[4] Idem: „vrerile cêle bune ale lor".
[5] Idem: „lîngă", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 141

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Vărsa-voiu", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 142

[1] În ms., greşit: „întu".
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „fugit".
[3] Idem: „năcaz", ca în locul corespunzător din ms. **45** (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. **1**).

Psalmul 143

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „şireag", cf. locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „ia-mă".

[3] În ms., greşit: „răditurí".

[4] Pe margine, de aceeaşi mînă: „întărite", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

[5] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vărsîndu-se", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).

Psalmul 144

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Rîdica-va".

Psalmul 145

[1] Pe margine,de aceeaşi mînă: „boieri", ca în locul corespunzător din ms. 45 (vezi precizarea făcută mai sus, în nota 2 la Ps. 1).
[2] Pe margine, de aceeaşi mînă: „va rîdica".

Psalmul 146

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „struncinarea".
[2] În ms.: „mari-i".
[3] Pe margine, de aceeaşi mînă: „îmbracă".
[4] Idem: „fînu".
[5] Idem: „iarbă".
[6] Idem: „nice-i va plăcea".

Psalmul 147

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Să lauzi".
[2] Idem: „măzărichea". *Polegniță* s.f. este înregistrat, în această formă, în TIKTIN, cu sensul „polei". În DLR este considerat variantă a cuvîntului *poledită*.

Psalmul 148

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „vîntul".

Psalmul 149

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „Să cîntaţi".
[2] Idem: „timpan".
[3] Idem: „gîrtejul".

Psalmul 150

[1] Pe margine, de aceeaşi mînă: „def".
[2] Idem: „virghine".
[3] Urmează Psalmul 151 [Psalmul necanonic], care va fi reprodus în volumul al XV-lea al prezentei ediţii, deoarece în Biblia de la 1688 acest psalm este introdus între cărţile profeţilor Maleahi şi Tobit.

COMENTARII

Cuvîntul grecesc *psalmos* înseamnă 'cîntec acompaniat de un instrument de coarde', în ebr. *tehillîm* 'laude', din radicalul *hll* 'a lăuda'. Şi în serviciile divine creştine apar asemenea *cantica* sau *ode*, ca şi în VT sau NT.

Psaltirea conţine texte religioase din diferite epoci, care, iniţial, erau independente şi, cu timpul, au fost adunate într-o singură carte. Urmele diferitelor surse pot fi împărţite astfel: Psalmii lui *David* (3-40; 50-71), Psalmii fiilor lui *Core* (41-48; 83, 84, 87), Psalmii lui *Asaf* (49; 72-82), Psalmii *Alliluia* (110-118; 136). Mai tîrziu s-a întărit părerea că David ar fi singurul autor al *Psaltirii*, desigur sub influenţa diferitelor situaţii din viaţa lui. El e considerat fie prototipul cîntăreţului, fie al poetului, fie al bravului oştean, sau rege şi profet.

În general, se foloseşte următoarea împărţire, după teme şi circumstanţe:

Imnuri, care cîntă măreţia lui Dumnezeu creator (Ps. 8, 32, 103) sau faptele sale în favoarea poporului ales (Ps. 99, 104, 113); cîteva imnuri folosesc lauda *Domnul au împărăţit* (BB, Ps. 92), *Domnul împărăţeşte* (BIBLIA 1975, Ps. 96, 98).

Rugăciuni şi cereri, în care poporul ales se adresează lui Dumnezeu cerîndu-i ajutorul la nevoi şi suferinţe; în general se descrie situaţia în care se află acesta, subliniindu-se credinţa lui faţă de Dumnezeu. Foarte multe din acestea sînt rugăciuni spuse de oameni persecutaţi, calomniaţi, bolnavi sau oprimaţi (Ps 5-7, 12-16, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 38, 39, 40, 42, 50, 53, 56, 58, 60, 62, 63, 68-71, 85, 87, 101, 108, 119, 139-142).

Psalmi împărăteşti, care se referă la monarh: rugăciunea lui sau rugăciunea pentru el (Ps. 2, 17, 19, 20, 43, 71, 88, 100, 109, 143). Unele din acestea, folosite şi în NT, îl evocă pe Iisus Hristos, Mesia.

Psalmi de recunoştinţă, în care se mulţumeşte lui Dumnezeu pentru ajutorul dat la nevoie (Ps. 9-10, 29, 31, 33, 91, 106, 115, 117).

Psalmi de fidelitate, în care se arată meritul comunităţii şi tăria credinţei acesteia (Ps. 3, 4, 10, 15, 22, 61, 138).

Psalmi cu mesaje din partea lui Dumnezeu, transmise printr-un preot sau printr-un profet (Ps. 13, 49, 52, 74, 80, 94).

Psalmi didactici, care cuprind învăţăminte pentru viaţă, asemănătoare cu acelea pe care le găsim în operele înţelepţilor (Ps. 1, 36, 48, 72, 77, 111, 118).

Psalmii treptelor, sînt cîntări ale pelerinilor care participau la sărbători mari, cum ar fi Pasha (Ps. 119-133); în aceeaşi categorie pot fi incluse şi cîntările Sionului, care exprimă bucuria că Ierusalimul este cetatea pe care Dumnezeu a ales-o ca loc sfînt (Ps. 45, 47, 75, 86, 131).

O altă împărţire a *Psaltirii*, în 5 cărţi, s-a făcut prin analogie cu structura *Pentateuhului*. I: Ps. 1-40, II: Ps. 41-71, III: Ps. 72-88, IV: Ps. 89-105, V: Ps. 106-159.

Pentru *Dumnezeu* se întrebuinţează termenul *Iahve*, care, în perioada următoare exilului, a fost înlocuit prin *Elohim* (Ps. 42-81), denumiri redate în psaltirile româneşti prin *Domnul/Dumnezeu.*

Mulţi psalmi au titluri care nu aparţin textului cîntării. Unele dintre acestea provin din epoca VT şi sînt greu de desluşit, ca şi referinţele la practicile muzicale, al căror sens s-a pierdut cu timpul.

Cînd s-a tradus *Psaltirea* în limba greacă, cea mai mare parte din numerotarea ei a fost schimbată, astfel bisericile apusene păstrează numerotarea ebraică, diferită cu una sau două cifre între Ps. 11-147; numerotare comună: Ps. 1-10, 148-150.

Cum se menţionează mai jos pentru Biserica Ortodoxă (BO), psalmii, întregi sau în parte, se cîntă şi se citesc în serviciile divine, în diferite ocazii.

Ps. 1

Psalmul face parte din categoria didactică şi conţine: 1. formula tipică de introducere, printr-un text de felicitare, 2. termeni şi concepţii din literatura sapienţială, 3. o terminologie tipică şi pentru mentalitatea psalmilor din *Tora*[1].

A servit ca introducere în vechile colecţii ale *Psaltirii.*

[5] BB: „nu vor învia necredincioşii la judecată" – e vorba de Judecata de Apoi. Pentru LXX însă: o judecată obişnuită în viaţa de toate zilele.

---

[1] *Tora*: Numele dat de evrei primelor cinci cărţi ale Bibliei şi care constituie baza scripturală a iudaismului. Creştinii numesc cele cinci cărţi *Pentateuh*.

Traduceri şi comentarii de Ştefan Aug. Doinaş[2]

Psalm 1 (versiunea I)

Psalm al lui David, care nu figurează ca titlu la Evrei.
Al lui David, prorocul şi regele.

1. Fericit e omul care n-a mers în sfatul celor necuraţi, în drumul celor păcătoşi nu s-a oprit, şi nici în jilţul celor hulitori nu a şezut;
2. Ci-n legea Domnului e voia lui, şi cugetă la legea sa şi zi şi noapte.
3. Care va fi ca pomul răsădit la trecătoarea apelor, ce rodu-şi dă mereu la vremea lui, şi frunza nu şi-o scutură, şi tot ce face cu dreptate săvîrşeşte.
4. Dar cei necredincioşi nu sunt aşa, nu sunt aşa, ci, precum pulberea ce-o suflă vîntul pre pămînt.
5. De-aceea vinovaţii nu vor învia la judecată, nici păcătoşii în sfatul celor drepţi.
6. Căci Domnul calea celor drepţi o ştie, dar calea celor răi e spre pieire.

Psalm 1 (versiunea II)

1. Ce fericit e omul, care n-a mers în sfatul celor vinovaţi, cu păcătoşii-n drum nu s-a oprit, şi-n jilţ cu îngîmfaţii n-a şezut;
2. Ci-n voia Domnului îşi află bucuria sa, şi-asupra voii Domnului murmură zi şi noapte.
3. Care va fi precum un pom la vaduri noi de ape răsădit, care-şi dă fructul la sorocul său, iar frunza lui nu vestejeşte; în tot ce-ncearcă izbuteşte.
4. Dar nu la fel sunt păcătoşii, ci ca o pleavă pe care-un vînt o-mprăştie.
5. De-aceea păcătoşii nu vor sta la judecată, nici cei fără-de-lege-n ceata drepţilor.
6. Căci Domnul calea celor drepţi cunoaşte, iar calea păcătoşilor se pierde.

Acest psalm – adăugat ulterior *Psaltirii* – este, în general, considerat ca un fel de introducere a întregii cărţi. Un timp nu a fost numărat aparte, fiind redat împreună cu *Psalmul 2*. Caracterul său didactic, nu psalmodic, îl deosebeşte de toţi ceilalţi.

Verset 1. Deoarece în versiunea latină apare cuvîntul *vir* (cu sensul, în primul rînd, de *bărbat*), Sf. Vasile cel Mare, în comentariul său celebru, se simte dator să explice că psalmistul nu vrea să spună că femeile şi copiii ar fi excluşi de la această fericire. Anderson precizează: „Această formulă nu se adresează omului în general, ci acelui tip de om descris în versetele 1-3. Femeile şi copiii sunt cuprinse în acest termen, deoarece, în viaţa izraeliţilor, fericirea bărbatului o constituia familia sa – o femeie bună şi mulţi copii –, şi astfel binecuvîntarea *lui* (ca şi răspunderile lui) sunt extinse asupra întregii familii". – Deşi, în ebraică, perfectul compus exprimă, de fapt, orice timp, Sf. Vasile insistă asupra acestei forme de trecut, considerînd că un om poate fi socotit cu adevărat fericit numai după ce întreaga viaţă a sa s-a săvîrşit întru credinţă şi dreptate. – *Jilţul celor hulitori* (în latină: *cathedra pestilentiae*) reprezintă locul de propagare a doctrinei rele, corupte, de către cei *îngîmfaţi* sau *batjocoritori* (Sf. Atanasie, Sf. Vasile cel Mare). – Termenul *necuraţi* (*vinovaţi*) designează, în originalul ebraic, pe cei dovediţi în culpă: ca iudei necredincioşi, ca cei de altă credinţă, ca duşmani ai poporului „ales"[3]. Există o gradaţie, indicată de Sf. Augustin şi Sf. Ambrozie: de la *necuraţi* la *păcătoşi*, apoi la *hulitori*, ca şi de la *a mers*, la *s-a oprit*, şi apoi *a şezut*. – Am preferat, faţă de *ucigaşi*, termenul mai blînd, dar şi mai exact, de *hulitori*: e vorba de cei ce iau în derîdere dreapta credinţă, suferind de păcatul trufiei.

Verset 2. *Voia Domnului* e acelaşi lucru cu *legea* („Torah") din versul următor: o dată, ca precept de urmat, care asigură bucuria de a face numai fapte bune; a doua oară, ca text de studiat, cu aplicaţie şi perseverenţă.

Verset 3. Pomul *răsădit* presupune intervenţia voinţei divine. – *Vaduri noi* e o imagine sugerată, după unii comentatori, de irigaţiile din Egipt şi Mesopotamia. – Partea ultimă a versetului e o adăugire ulterioară (din *Iosua Navi* 1, 8); subiectul acestei propoziţii nu mai este „pomul", ci „omul drept".

Verset 4. Repetiţia (*nu aşa*) a fost dictată, în originalul ebraic, de necesitatea de a completa, cantitativ, metrica versului (Anderson). – Acelaşi text, ebraic, conţine *pleavă*, nu *pulbere*, şi trimite la imaginea judecăţii, unde se va alege grîul de neghină, bobul de pleavă.

Verset 5. *A sta* la judecată, cum se află în unele traduceri (în *Biblia* lui Şerban: *a învia*), are sensul de „a izbuti să fie prezent", „a fi admis" (întrucît unii comentatori susţin că cei păcătoşi vor fi judecaţi *in absentia* – Dahood).

Verset 6. Cunoaşterea *în* Dumnezeu, adică *de către* Dumnezeu, înseamnă „recunoaştere" şi „recompensare" (Abatele Gimarey).

Ps. 2

În colecţiile vechi de psalmi, acest psalm era considerat ca fiind primul.

Psalmul are consecinţe politice şi teologice importante, căci în el se stabileşte caracterul sacru al regalităţii. Regele Sionului, înscăunat de către Dumnezeu, este numit „fiul lui" şi, nu numai evreii, ci toate neamurile sînt îndemnate să-i „sărute mîna" în semn de supunere. În vechiul Israel exista o intensă luptă politico-teologică în jurul acestei probleme. Saducheii sprijineau supremaţia religioasă a regelui, în timp ce fariseii o respingeau. Mai tîrziu, acest psalm a fost interpretat de creştini ca o prorocire a regatului mesianic al lui Iisus Hristos.

---

[2] Ştefan Aug. Doinaş a colaborat la proiectul nostru încă din 1988, fără să-şi ducă pînă la capăt munca. Publicăm aici rezultatele ei parţiale, atît de promiţător afirmate în traducerea, în două versiuni, a psalmilor 1, 2, 3, 21 şi 50, cît şi a comentariilor poetului pe marginea lor. Ne îndeplinim astfel o dublă datorie: faţă de colaboratorul nostru, cît şi faţă de istoria literară, punînd în evidenţă strădania remarcabilă atît a traducătorului, cît şi a comentatorului de poezie care a fost Ştefan Aug. Doinaş. Textele respective sînt reproduse din Ştefan Aug. Doinaş, *Psalmii lui David. Însemnări din atelierul unui traducător*, din „Dacoromania. Jahrbuch für Östliche Latinität", 7, 1988, pp. 341-361, Verlag Karl Alber, Freiburg, München, sub îngrijirea lui Paul Miron (Al. A.).

[3] Am reprodus textul aşa cum a apărut editat în revista citată.

[1] În ebr. „לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם” /lamah ragšu goim/[4] (pentru ce au conspirat popoarele?). Versiunile româneşti traduc după LXX „Ἱνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη;” (pentru ce s-au înfierbîntat popoarele).

[6] Versiunile româneşti traduc după LXX: „Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεύς ὑπ’ αὐτοῦ ἐπὶ Σιων...” (Eu am fost pus rege de către el [Dumnezeu] peste Sion[5]). Lecțiunea textului ebraic este uşor diferită: „וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל צִיּוֹן” /va ani nasachti malki ’al tsion/ (şi eu l-am pus pe regele meu peste Sion[6]). *Pshitta* coincide cu textul ebraic: „ܘܐܢܐ ܐܩܝܡܬ ܡܠܟܝ ܥܠ ܨܗܝܘܢ” /eno aqimet malki ’al tsehiun/ (şi eu l-am pus pe regele meu peste Sion).

Muntele lui Dumnezeu a fost mai întîi Sinai (*Ieş.* 3, 1; 18, 5); aici, *Sion*, muntele pe care Solomon a construit templul.

[12] Versiunile româneşti traduc după LXX: „δράξασθε παιδεία”, μήποτε ὀργίσθῇ κύριος„ (luați învățătură să nu se mînie Domnul). Textul ebraic este diferit: „נַשְּׁקוּ בַר פֶּן יֶאֱנַף” /našku var pen ieenaf/ (sărutați fiul ca să nu se mînie). Acest îndemn adresat regilor şi judecătorilor pămîntului este formularea explicită a supremației regale. Poate de aceea, traducătorii *Septuagintei*, probabil sub influența gîndirii fariseice, au hotărît s-o înlocuiască. *Pshitta* „ܢܫܩܘ ܒܪܐ ܕܠܐ ܢܪܓܙ” /nešqu bro dəlo nərgaz/ (Sărutați fiul ca să nu se mînie) coincide cu textul ebraic. Tot în acest verset, cuvintele „Cînd se va ațîța degrabă mîniia lui” sînt o interpolare din LXX: „ὅταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ”.

Traduceri şi comentarii de Ştefan Aug. Doinaş

Psalm 2 (versiunea I)

Al lui David

1. De ce se-agită semințiile şi neamurile uneltesc lucruri deşarte?
2. S-au adunat toți împărații lumii, cu prinții laolaltă, potrivnici Domnului şi unsului său.
3. „Să rupem legătura lor, iar jugul lor de preste noi să-l aruncăm!”
4. Cel care locuieşte-n ceruri rîde, îşi bate Domnul joc de ei.
5. Cîndva le va grăi el mînios, iar supărarea lui îi va-ngrozi.
6. Iar eu sunt pus de el ca rege în Sion, pe muntele cel sfînt al lui, şi iată hotărîrea Domnului.
7. Grăit-a Domnul către mine: „Fiul meu eşti tu, eu astăzi te-am născut.
8. Cere-mi, şi moştenire semințiile-ți voi da, şi să domneşti pînă la marginea pămîntului.
9. Şi le vei paşte cu toiag de fier, şi ca pe vasele olarului le vei zdrobi.”
10. Şi acuma, împăraților, gîndiți-vă; luați aminte voi, judecători ai lumii!
11. Cu teamă să-l slujiți pe Dumnezeu, şi tremurînd vă bucurați în fața lui.
12. Luați învățătură, ca nu cumva să-l mîniați pre Domnul, căci rătăci-veți de la calea dreaptă.
13. Grabnic se-nverşună mînia lui; ferice toți, cei ce nădăjduiesc într-însul!

Psalm 2 (versiunea II)

1. De ce vuiesc popoarele, murmură națiunile – degeaba?
2. Se pun în față împărații lumii, şi prinții laolaltă uneltesc, în contra LUI şi-a celui uns al său.
3. „Să rupem legăturile cu ei, iar jugul lor să-l smulgem de pe noi!”
4. Cel ce tronează-n ceruri rîde, îşi bate Domnul joc de ei.
5. Şi-odată le va zice cu mînie, şi-nflăcărarea lui îi va-ngrozi:
6. „Eu însumi regele mi l-am ales în Sion, pe muntele cel sfînt al meu!”
7. Vreau să vestesc aceasta ca o lege: El mi-a grăit: „Da, fiu al meu eşti tu, eu însumi astăzi te-am născut!
8. Cere-mi, şi am să-ți dau ca bun al tău popoarele pămîntului, ca lot al tău marginile lumii.
9. Le poți zdrobi cu buzdugan de fier, şi sparge ca pe un lucru de olar.”
10. Şi-acum voi, regi, luați aminte, căci preveniți ați fost, judecători ai lumii!
11. Slujiți-i Domnului cu teamă, cutremurîndu-vă să jubilați!
12. În curățenie să vă-narmați, căci altfel El se mînie, şi rătăciți veți fi din drum, cînd dintr-un fleac se va stîrni mînia lui.
13. O, fericire tuturora, celor ce-n El se-adăpostesc!

Uneori, nedespărțit de *Psalmul 1*, deşi avînd un conținut diferit, acest psalm poate fi totuşi comparat cu primul: în *Psalmul 1* se arată cele două căi de urmat pentru omul individual, ca persoană; în *Psalmul 2* sunt indicate cele două căi de urmat pentru neamuri, pentru popoarele lumii. Psalm de tip regal (persoana regelui aflîndu-se tot timpul în planul de adîncime), el ar constitui un fel de „primă proclamare a regelui către supuşii săi” (Mowinckel).

După unii comentatori, care-l consideră anterior perioadei exilului iudeilor, *Psalmul 2* ar anunța „întronarea” regelui David; după alții, care-i atribuie o origine postexiliană, ar vesti venirea Mîntuitorului.

Verset 2. *S-au adunat*: în originalul ebraic, verbul are sens de „a ieşi înainte”, „a se pregăti de război” (H.-J. Kraus).

Verset 3. *Legătura lor* trebuie înțeleasă ca legătură de supunere față de Domnul şi de unsul său.

Verset 6. În original, acest verset se află între ghilimele, ca o vorbire directă – citată – a Domnului: „Eu însumi regele mi l-am ales în Sion”.

Verset 10. *Luați aminte* = „Ați fost preveniți”.

[4] În transcrierea fonetică a fragmentelor ebraice şi siriace s-a folosit un sistem simplificat, în care atît litera א cît şi ע sînt transcrise prin apostrof (G.A.L.R).

[5] Traducerile dintre paranteze ale textelor ebraice, greceşti şi siriace sînt traduceri literale, făcute de unul dintre autorii comentariilor, Gustavo Adolfo Loria Rivel.

[6] În privința diverselor manuscrise ebraice, vezi ediția critică a bibliei iudaice *Esrim ve’arba sifrei-ha-qodesh*, The Society for distributing the Hebrew Scriptures, *sine loco, sine anno*.

Ps. 3

Cu acest psalm începe grupul psalmilor lui David. Anumiți specialiști îl socotesc ca aparținînd temei „Un cîntec al dimineții", alții consideră că se referă la situația slujitorilor templului după o noapte de veghe.

Cuvintele introductive. „Psalm al lui David". Acesta este primul psalm cu această indicație din *Psaltire*. În cartea sa *Vechiul Testament*, Edmond Jacob afirmă: „Foarte mulți psalmi sînt înfățișați ca aparținînd regelui David; știm că acest rege era dotat cu calități poetice și muzicale deosebite [...], că a compus poeme [...] și că a rînduit el însuși liturghia cultului [...]; aceste indicii nu sînt însă de ajuns pentru a-i atribui toți psalmii în fruntea cărora e pomenit; unii dintre aceștia se referă la existența Templului din Ierusalim, iar alții menționează împrejurări istorice și psihologice care cu greu pot fi asimilate cu cele în care trăia regele Iudei" (vezi Jacob, E., *Vechiul Testament*, tradus de Cristian Preda, Editura Humanitas, București, 1993). De fapt psalmii atribuiți lui David au fost compuși, după toate probabilitățile, între secolele XI a. Chr. și II a. Chr., ceea ce exclude posibilitatea apartenenței lor unui singur autor.

[3], [5], [8] La sfîrșitul acestor versete găsim (în varianta lor ebraică) termenul obscur „סֶלָה" /selah/ tradus în LXX „διαψάλμα", iar în BB „strigare". Este vorba probabil de indicații pentru cel care cînta psalmul.

BO: se citește la slujbele de noapte, iarna.

Traduceri și comentarii de Ștefan Aug. Doinaș

Psalm 3 (versiunea I)

Psalm al lui David, cînd fugea din fața lui Abesalom, fiul său.

1. *Doamne, de ce s-au înmulțit atît de mult prigonitorii mei? Mulțime de dușmani mi se ridică împotrivă.*
2. *Și mulți zic sufletului meu: „Degeaba așteaptă mîntuire de la Dumnezeul lui!"*
(Strigînd)
3. *Dar tu ești, Doamne, proteguitorul meu, și gloria mea; și fruntea mi-o înalți.*
4. *Cu vocea mea strigat-am spre Stăpînul meu, ce m-ascultă din muntele său sfînt.*
(Strigînd)
5. *Eu m-am culcat și-am adormit; și m-am sculat, căci Domnul meu mi-a fost într-ajutor.*
6. *Nu mă voi teme de miile de seminții ce mă-mpresoară.*
7. *Scoală-te, Doamne, Dumnezeul meu, și mîntuiește-mă! Căci i-ai lovit pe toți cei ce se-nverșună-mpotriva mea fără temei, zdrobit-ai dinții celor păcătoși.*
8. *A Domnului e mîntuirea; și binecuvîntarea lui peste poporul său.*
(Strigînd)

Psalm 3 (versiunea II)

Un cîntec de harfă al lui David, cînd a fugit din fața fiului său Abesalom.

1. *Tu, Doamne, ce numeroși au devenit dușmanii mei!*
2. *Mulți se ridică împotrivă-mi, mulți strigă sufletului meu: „Nu-i nici o izbăvire de la Domnul!"*
(Strigînd)
3. *Tu însă pavăză îmi ești, ești slava mea, și ceea ce-mi înalță capul!*
(Strigînd)
4. *Eu, eu m-am culcat și-am adormit, – și m-am trezit, căci El m-a susținut.*
5. *Nu mă mai tem de sumedenia de neamuri ce mă-mpresoară-n dușmănie.*
6. *Ridică-te tu, Doamne, și izbăvește-mă, Stăpîne!*
7. *Pe toți dușmanii mei i-ai doborît, zdrobit-ai dinții păcătoșilor.*
8. *A ta e izbăvirea și binecuvîntarea ta peste poporul tău!*
(Strigînd)

Verset 3. Textul ebraic e mai concret: *Tu însă pavăză îmi ești.*

Verset 4. „Muntele sfînt" este Sionul, unde Domnul se făcea prezent înconjurat de heruvimi (Abatele Gimarey).

Verset 5. Sf. Justin, Sf. Augustin și alții consideră că David a pronunțat aceste cuvinte „ca tip de Isus Hristos, care trebuia într-o zi să iasă din mormînt; Biserica de asemenea a inserat acest verset în liturghia de Paști" (Abatele Gimarey).

Verset 7. „A zdrobi dinții" fiarelor înseamnă a le face nevătămătoare.

La finele psalmului se află cuvîntul *sela*, ce revine adesea în textul ebraic al *Psalmilor*. Unii îl socotesc nume de instrument muzical, alții că ar fi un îndemn de a medita asupra celor precedente. În acest psalm, *sela* apare după versetele 3, 5 și 8. Cei mai mulți cred că e vorba de „o poză sau o modificare de ton a cîntării. El apare în *Psaltire* de 71 de ori" (Gimarey).

Ps. 4

Cuvintele introductive. „לַמְנַצֵּחַ" /lamənatseakh/ (către dirijorul [muzicanților]). Cu această formulă se introduc indicațiile adresate muzicanților de dirijor, cu privire la executarea psalmilor. LXX traduce această formulă ebraică astfel: „εἰς τὸ τέλος" (spre sfîrșit); după LXX, BB traduce: „la săvîrșit". În cazul de față se arată că psalmul trebuie interpretat cu sensul de „נְגִינוֹת" /nəginot/. Termenul *neghinot* (plural al cuvîntului *neghina*) se referă, probabil, la un instrument cu corzi. Această formulare a fost tradusă în LXX: „ἐν ὕμνοις" (în imne, în cîntări de laudă), iar în BB: „întru laudele".

[2] Versiunile românești traduc după LXX: „υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι; ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα...;" (Fii ai oamenilor, pînă cînd grei la inimă? Pentru ce iubiți deșertăciunea...). În ebraică începutul acestui verset este complet diferit:

„...עַד-מֶה כְבוֹדִי לִכְלִמָּה תֶּאֱהָבוּן רִיק בְּנֵי-אִישׁ" /bənei ish 'ad-meh chəvodi lichlimmah teehavun riq.../ (fii ai omului, pînă cînd cinstea mea în ruşine [veţi preface], veţi iubi deşertăciunea?). Trebuie să avem în vedere că atunci cînd LXX a fost tradusă (sec. III-I a. Chr.), masoreţii încă nu prelucraseră textul normativ ebraic (sec. I p. Chr.) şi, prin urmare, cuvintele nu fuseseră despărţite şi vocalele scurte (în formă de puncte şi bare sub şi deasupra literelor ebraice) nu fuseseră încă introduse. Divergenţa de mai sus a apărut datorită faptului că traducătorul acestui fragment a despărţit şi a vocalizat cuvintele altfel decît au făcut mai tîrziu învăţaţii evrei (masoreţii). Traducătorul a omis litera „ו" /o/ din cuvîntul „כְבוֹדִי" /chəvodi/ şi a confundat literele „כ" /ch/ şi „ב" /v/ în „לִכְלִמָּה" /lichlimmah/. Aşadar, textul ebraic a fost citit de traducător în felul următor: „...בְּנֵי-אִישׁ עַד-מֶה כִּבְדֵי לֵב לָמָּה תֶּאֱהָבוּן רִיק" /b ənei iš 'ad-meh kavdei leiv· lammah teehavun riq.../ (fii ai omului, pînă cînd grei la inimă? Pentru ce aţi iubit deşertăciunea...?). *Pshitta* se apropie de textul ebraic: „ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ ܥܕܡܐ ܠܡܬܝ ܡܥܒܕܝܢ ܐܢܬܘܢ ܐܝܩܪܝ ܠܨܥܪܐ. ܘܪܚܡܝܢ ܐܢܬܘܢ ܣܪܝܩܘܬܐ" /bnai anošo 'admo lemati mefakhen entun wərokhmin entun səriquto/ (fii ai omului, pînă cînd veţi acoperi cinstea mea, veţi iubi deşertăciunea?).

BO: se citeşte la vecernie, lunea.

[4] Au *minunat* Domnul pre cel curat al lui – textul ebr. *alege,* TOB: *Le SEIGNEUR a mis à part,* BIBBIA 1985: *Il Signore difende.*

[7] „şi untelemnului" este o interpolare din LXX: „καὶ ἐλαίου". În acelaşi verset se traduce „vin", aşa cum apare şi în textul grecesc, în loc de „must", cum este în textul ebraic „תִּירוֹשׁ" /tiroš/).

Ps. 5

Cuvintele introductive. Dirijorului i se dă indicaţia că psalmul trebuie interpretat cu „נְחִילוֹת" /nəkhilot/, care erau probabil nişte instrumente de suflat. Numele acestui instrument este redat în LXX prin cuvîntul „κληρονομούσῃ" (moştenitoare). Aceasta nefericită traducere se datorează faptului că traducătorii *Septuagintei*, neştiind despre ce instrument era vorba, au tradus orientîndu-se după rădăcina cuvîntului: „נחל" /n-kh-l/, cu sensul de „a moşteni".

[4] Cf. BJ: *je fais pour toi les apprêts.*

[5] text obscur.

Ps. 6

Cuvintele introductive. La începutul acestui verset i se indică dirijorului că psalmul trebuie cîntat *după şminit* („עַל-שְּׁמִינִית" /'al šminit/). Acest termen obscur, de natură muzicală sau literară, a fost tradus textual în LXX „ὑπὲρ τῆς ὀγδόης" (pe a opta) şi în BB „pentru a opta".

[7] BB: „întru toţi vrăjmaşii miei" – BJ: *insolence chez tous mes oppresseurs.*

Ps. 7

Cuvintele introductive. În mod curios, acest psalm nu este definit prin cuvîntul „מִזְמוֹר" /mizmor/ „psalm", ci printr-un termen obscur, de natură muzicală sau literară, „שִׁגָּיוֹן" /shiggaion/, derivat, se pare, din rădăcina triconsonantică „שגה" /š-g-h/ cu sensul de 'a greşi'. Aşadar, în loc de „לְדָוִד מִזְמוֹר" /mizmor lədavid/ (psalm al lui David), găsim expresia „שִׁגָּיוֹן לְדָוִד" /šiggaion lədavid/ (*shiggaion* al lui David). Această inconsecvenţă este ignorată de LXX, care traduce „ψαλμός" (psalm). În ebraică „כוּשׁ בֶּן-יְמִינִי" /chuš benyəmini/ poate fi tradus în două feluri: „Cuş, fiul lui Iemini" şi, mai probabil, „Cuş Beniaminitul", adică „Cuş din tribul lui Beniamin". Acest personaj enigmatic a fost identificat de unii cu Saul, iar de alţii cu Şimei, cel care l-a blestemat pe David.

[5] Este vorba de principiul talionului: *bine pentru bine şi rău pentru rău.*

[6] Despre „strigare" (< LXX διαψάλμα, ebr. סֶלָה /selah/), vezi nota la *Psalmul 3*, vs. 3, 5, 8.

[10] BB: „Drept este ajutorul mieu de la Dumnezău" este tradus după LXX „δικαία ἡ βοήθειά μου παρὰ τοῦ θεοῦ" (drept este ajutorul meu [lîngă] la Dumnezeu). Textul ebraic diferă de cel grecesc: „מָגִנִּי עַל-אֱלֹהִים" /maginni 'al-elohim/ (scutul meu este la Dumnezeu). *Pshitta* se apropie de LXX: „ܐܠܗܐ ܙܕܝܩܐ ܡܥܕܪܢܝ" /aloho zadiqo məsai'oni/ (Dumnezeu, cel drept, [este] ajutorul meu).

Ps. 8

Cuvintele introductive. La începutul textului i se indică dirijorului că psalmul trebuie cîntat *după gittith* („עַל-הַגִּתִּית" /'al-hágittit/). Acest termen obscur, de natură muzicală sau literară, pare să provină din aceeaşi rădăcină triconsonantică („גתת" /g-t-t/), ca şi cuvîntul „גַּת" /gat/ „teasc"). De aceea, expresia mai sus amintită a fost tradusă în LXX ca „ὑπὲρ τῶν ληνῶν" (pe teascuri), iar în BB „pentru teascuri".

[2] BB: „din gura pruncilor şi celor ce sug" – probabil figurativ, cf. GN: *aus dem Lob deines geschlagenen Volkes.*

[3] În ebraică „שָׁמֶיךָ" /šamekha/ (cerurile tale).

Ps. 9

Psalmii 9 şi *10* din textul masoretic ebraic sînt consideraţi ca un singur psalm în LXX. De aceea, între numerotarea psalmilor din *Biblia ebraică* şi cea din LXX apare un decalaj de o unitate începînd cu *Psalmul 10* (*11* după numerotarea ebraică) şi pînă la *Psalmul 148*. Numerotarea psalmilor folosită în toate bibliile ortodoxe şi în VULGATA este aceea din LXX. În Vest, sub influenţa versiunilor protestante, s-a generalizat numerotarea stabilită de masoreţi pentru textul ebraic. Un argument al tezei potrivit căreia cele două fragmente ar alcătui un singur psalm este faptul că acestea, puse la un loc, ar constitui un psalm acrostih (cu unele lacune). Un *psalm acrostih* sau *alfabetic* este acela în care fiecare verset începe cu o literă consecutivă a alfabetului ebraic. Versiunile româneşti, ca şi toate celelalte versiuni ortodoxe, înfăţişează cei doi psalmi ai textului ebraic ca unul singur. În manuscrisul 4389, însă, între versetele 20 şi 21 din *Psalmul 9* se face menţiunea „cîntecul 10, ca la ovrei", indicînd, aşadar, că următoarele versete ar aparţine unui alt psalm, după canonul masoretic.

Cuvintele introductive. „עַל מוּת לַבֵּן" /'al mut laben/ (la moartea unui fiu) ar putea fi o indicaţie despre prilejul cu care acest psalm trebuia cîntat. Este totuşi posibil ca, şi în acest caz, să avem de a face cu o recomandare adresată dirijorului muzicanţilor: „după [melodia folosită la] moartea unui fiu", referindu-se la o melodie cunoscută de toţi şi întrebuinţată în cîntarea acestui psalm.

[17], [22] Despre „strigare" (< LXX διαψάλμα, ebr. סֶלָה /selah/), vezi nota la *Psalmul 3*, v. 3, 5, 8.

Ps. 10

[3] În ebraică „כִּי הַשָּׁתוֹת יֵהָרֵסוּן" /ki hašatot iəkhareisun/ (căci temeliile le vor distruge). Divergenţa faţă de textul grecesc, „ὅτι ἃ κατηρτίσω καθεῖλον" (căci cele ce ai întemeia/ordona, [ei] vor distruge), se datorează faptului ca traducătorii *Septuagintei* au vocalizat altfel decît masoreţii, precum urmează: „כִּי הַשָּׁתוֹתָ יֵהָרֵסוּן" /ki ha-šatota iəkhareisun/ (căci cele ce ai întemeiat, [ei] vor distruge).

Ps. 11

Despre cuvintele introductive „pentru a opta" (<„ὑπὲρ τῆς ὀγδόης" (pe a opta) <„עַל הַשְּׁמִינִית" /'al šminit/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 6*.

[4] „Buzele noastre lîngă noi sînt" (BB) este un calc sintactic după LXX „τὰ χείλη ἡμῶν παρ ἡμῶν ἐστιν" (idem).

[8] În ebraică „כְּרֻם זֻלּוּת לִבְנֵי אָדָם" /kərum zullut livnei adam/ (sporind viclenia fiilor omului). Versiunile româneşti traduc după LXX: „κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων" (după înălţimea ta ai înmulţit pe fiii oamenilor).

Ps. 12

[2] *noaptea*, în LXX; cuvîntul lipseşte în ms. ebr.

Ps. 13

În BIBLIA 1975, *Psalmul 13* este împărţit în 7 versete, faţă de 8 versete cîte sînt în BB.

[1] „nu iaste făcînd bunătate" este un calc sintactic după LXX „οὐκ ἔστιν ποιῶν χρηστότητα" (idem).

[5] „unde nu era frică" este o interpolare din LXX: „οὗ οὐκ ἦν φόβος".

Ps. 14

[1] În BB „sălaş", în timp ce, atît în textul masoretic „אֹהֶל" /ohel/, cît şi în *Pshitta* „ܡܫܟܢ" /maškan/ găsim sensul mai concret de „cort". BB corespunde cu LXX, unde cuvîntul „σκηνώμα" are sensul mai general de „locuinţă".

[4] În ebraică: „נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמִר" /nišba' lehara' vəlo yamir/ (jură spre a face rău [sieşi] şi nu schimbă), adică „cel care jură şi, chiar dacă îl doare, nu-şi schimbă cuvîntul". BB traduce după textul din LXX: „ὁ ὀφνύων τῷ πλεσίον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀθετῶν·" (cel care jură aproapelui său şi nu nesocoteşte). Deosebirea între cele două versiuni se datorează probabil vocalizărilor diferite ale textului. Traducătorii *Septuagintei* se pare că au vocalizat în felul următor: „נִשְׁבַּע לְהָרֵעַ וְלֹא יֶמֶר" /nišba' leharei'a vəlo yemer/ (jură aproapelui şi nu respinge [cuvîntul dat]). Trebuie precizat că vocalizarea întrebuinţată în LXX produce un text mult mai clar decît cea folosită de masoreţi în textul ebraic. *Pshitta* coincide cu LXX: „ܝܡܐ ܠܚܒܪܗ ܘܠܐ ܡܕܓܠ" /iome ləkhavreh wəlo madgel/ (cel care jură aproapelui/ prietenului său şi nu nesocoteşte). Forma corectă se află, după toate probabilităţile, în LXX.

Ps. 15

Cuvintele introductive. Acest „psalm" nu este denumit prin cuvîntul „מִזְמוֹר" /mizmor/ (psalm), ci

printr-un termen obscur de natură muzicală sau literară, cum am mai menționat: „מִכְתָּם" /michtam/. Acesta este un derivat al radicalului triconsonantic „כתם" /k-t-m/ cu două sensuri: 1) a păta; 2) a înscrie, a face o inscripție. Gîndindu-se probabil la cel de al doilea sens, traducătorii *Septuagintei* au tradus „στηλογραφία" (scris pe coloană). În BB termenul grecesc este tradus „scrisoare pe stîlpu".

[3] În ebraică: „לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם" /liqdošim ašer baarets heimah vəadirei kol kheftsi bam/ (pentru sfinții de pe pămînt și [pentru] cei integri [este] toată bucuria mea în ei).

[4] În ebraică „יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחֵר מָהָרוּ בַּל אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל אֶשָּׂא אֶת-שְׁמוֹתָם עַל שְׂפָתָי" /yirbu 'atsvotam akher maharu val assich niskeihem midam uval essa et-šmotam 'al sfatai/ (se vor înmulți suferințele lor, [iar] apoi se vor grăbi la alt [zeu], și nu voi jertfi jertfele lor de sînge și nu voi ridica numele lor pe buzele mele). BB este tradusă după textul *Septuagintei*. Divergențele între acesta din urmă și textul ebraic se datorează vocalizării diferite a unui cuvînt („אַחֵר" /akher/ (altul) în *Biblia ebraică* și „אַחַר" /akhar/ (apoi) în LXX), precum și confuziei grafice între literele ך/ף (*k* final / *f* final). Această confuzie grafică a făcut ca traducătorii *Septuagintei* să confunde radicalele triconsonantice „נסך" /n-s-k/, cu sensul de „a face libații", „a jertfi", și „אסף„ /a-s-f/, cu sensul de „a aduna".

BO: se citește la slujbele de noapte.

Ps. 16

Cuvintele introductive. Acest „psalm" nu este denumit prin cuvîntul „מִזְמוֹר" /mizmor/ (psalm), ci prin „תְּפִלָּה" /təfilah/ „rugăciune, rugă".

[15] Cel mai potrivit moment pentru a dobîndi mila lui Dumnezeu este în zori (cf. BJ).

Ps. 17

[14] În ebraică: „בַּשָּׁמַיִם" /bašamaim/ (în ceruri). Versiunile românești traduc după LXX, unde apare „ἐξ οὐρανοῦ" (din cer). Tot așa se traduce și în VULGATA (atît în *Psaltirium Gallicanum* cît și în *Psaltirium Romanum*): „de caelo" (din cer). Există un manuscris ebraic care coincide cu textul din LXX: „מִשָּׁמַיִם" /mišamaim/ „din ceruri". *Pshitta*, totuși, coincide cu textul masoretic ebraic: „ܒܫܡܝܐ" /bəšamaio/ (în cer).

[46] În ebraică: „כְּטִיט חוּצוֹת אֲרִיקֵם" /kətit khutsot ariqeim/ (ca noroiul din afară îi voi vărsa [sau îndepărta]). Versiunile românești traduc după LXX: „ὡς πηλὸν πλατειῶν λεανῶ αὐτούς" (ca noroiul străzilor îi voi fărîmița/zdrobi/frămînta). Divergențele se datorează: a) polisemantismului cuvîntului „חוּצוֹת" /khutsot/ (textual: părțile exterioare) care, după caz, poate însemna 'stradă', 'cîmp', 'piață' sau oricare alt spațiu din afara casei sau a cetății; și b) asemănării grafice a două litere ale alfabetului ebraic: ד/ר (d/r). Aceasta a dus la confuzia verbelor „הֵדֵק" /hadeiq/ (a fărîmița/zdrobi/frămînta) și „הֵרֵק" /hareiq/ (a vărsa, a goli, a îndeparta). *Pshitta* se apropie de LXX: „ܘܐܝܟ ܛܝܢܐ ܕܫܘܩܐ ܐܕܘܩ ܐܢܘܢ" /wa aich siono šuqo aduq enun/ (ca noroiul pieții îi voi fărîmița/zdrobi/frămînta).

Ps. 18

[2], [3] BO: se citesc dimineața.

[4] În ebraică: „בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם" /bəchol haarets iatsa qavam/ (în tot pămîntul a ieșit linia lor". Lecțiunea din BB: „La tot pămîntul ieși răspunsul lor" este o traducere după LXX: „ἐις πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν" (în tot pămîntul au ieșit faptele lor). Diferența între textul masoretic ebraic și cel al *Septuagintei* se datorează, cel mai probabil, lipsei unei litere, „lamed" („ל" /l/), în cuvîntul „קַוָּם" /qavam/ care, de fapt, trebuia citit „קוֹלָם" /qolam/ (vocile lor). *Pshitta* se apropie de LXX: „ܣܒܪܬܗܘܢ" /səvarthun/ (veștile lor).

[5] BO: se citește miercurea, la vecernie.

[6] Soarele, creația lui Dumnezeu, împrumut din mitologia babiloneană (BJ).

Ps. 19

[1] Rugăciune la plecarea regelui în război.

[5] În ebraică „וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל" /ubəšem eloheinu nidgol/ (și în numele Dumnezeului nostru vom ridica steagul). Versiunile românești traduc după LXX „καὶ ἐν ὀνόματι θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα" (și în numele Dumnezeului nostru ne vom mări). Diferența între textul ebraic și cel al *Septuagintei* rezidă în ordinea consoanelor care alcătuiesc radicalul din care derivă verbul. În ebraică avem radicalul „דגל" /d-g-l/, iar în LXX „גדל" /g-d-l/. Din primul derivă verbul „דָּגֹל" /dagol/ (a ridica steag), iar din al doilea „גָּדֹל" /gadol/ (a se mări). *Pshitta*, „ܒܫܡܗ ܕܐܠܗܢ ܢܬܪܝܡ" /bašmeh elohan nettərim/ (în numele Dumnezeului nostru ne vom mări).

[10] În ebraică: „יְהוָה הוֹשִׁיעַ הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם-קָרְאֵנוּ" /YHWH hoši'a hammelech ya'aneinu viom qareinu/ (Domnul va mîntui. Regele ne va răspunde în ziua chemării noastre [în

ziua în care îl vom chema]). Versiunile româneşti traduc după LXX: „κύριε, σῶσον τὸν βασιλέα σου καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλεσῶμεθα σε" (Doamne, mîntuieşte-l pe regele tău şi ascultă-ne în ziua în care te vom chema). Diferenţele între cele două texte se datorează confuziei grafice a literelor „ו / י" (v/y). Aşadar, cel care a tradus acest fragment în LXX a citit „וַעֲנֵנוּ" /va'aneinu/ (şi răspunde-ne), în timp ce masoreţii au citit „יַעֲנֵנוּ" /ya'aneinu/ (ne va răspunde). Aceste diferenţe s-au agravat datorită sărăciei de semne de punctuaţie în ebraica biblică. *Pshitta* se apropie de *Biblia ebraică*: „ܡܪܝܐ ܦܪܘܩܢ ܘ ܡܠܟܢ ܢܥܢܝܢ ܒܝܘܡܐ ܕܢܩܪܘܗܝ" /mario nefrqan wa malkan ne'nen bəiawmo dəneqrewhi/ (Domnul ne va mîntui şi regele nostru ne va răspunde în ziua în care îl vom chema). BB: „Doamne, mîntuiaşte pre împăratul şi ascultă pre noi" – BIBBIA 1985: *Signore, da' vittoria al re! Rispondi, quando ti invochiamo'!* TOB: *SEIGNEUR, donne la victoire! Le roi nous répondra.*

Ps. 20

[9] BB: „la vrêmea fêţii Tale" – adică la Judecata de Apoi. BJ: *au jour de ta face,* GN: *am Tag, an dem du dich ihnen zeigst,* BIBBIA 1985: *quando apparirai,* TOB: *quand ta face paraîtra.*

Ps. 21

Cuvintele introductive. „עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר" /'al aielet hašakhar/ (după cerboaica zorilor). Se pare că, prin această indicaţie, i se arată dirijorului muzicanţilor numele melodiei după care trebuie cîntat acest psalm. Aceasta a fost tradusă în LXX „ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἑωθινῆς" (la ajutorul zorilor), iar în BB: „sprejeneala cea de la zori". Termenul grecesc se referă, probabil, la asistenţa acordată săracilor şi bolnavilor de către preoţi şi dascăli (vezi Thayer, J.H., *The New Thayer's Greek – English Lexicon of the New Testament,* Apra Publishers, Lafayette, 1979, p. 490).

[19] În ebraică: „אֲסַפֵּר כָּל-עַצְמוֹתָי" /asapeir kol 'atsmotai/ (voi declara oasele mele). Datorită unei diferenţe de vocalizare, „אֶסְפֹּר" /esfor/ (voi număra), în loc de „אֲסַפֵּר" /asapeir/ (voi povesti, voi declara), în LXX s-a tradus: „ἐξηρίθμησα πάντα τὰ ὀστᾶ μου" (voi număra toate oasele mele). În unele manuscrise ale *Septuagintei* apare însă: „ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστᾶ μου" ([*ei*] vor număra toate oasele mele), cum s-a tradus şi în BB.

Traduceri şi comentarii de Ştefan Aug. Doinaş

Psalm 21 (versiunea I)

La sfîrşit, pentru îmbărbătarea din zori,
psalm al lui David.

1. Doamne, Dumnezeule, priveşte-mă! De ce m-ai părăsit? Departe sunt de mîntuirea mea cuvintele greşelilor mele!
2. Doamne al meu, striga-voi toată ziua, dar tu nu-mi vei răspunde, şi-ntreaga noapte voi striga, şi nu va fi din nebunie.
3. Căci tu în cele sfinte locuieşti, tu – lauda lui Israel!
4. În tine au sperat părinţii noştri; ei au sperat, şi tu i-ai izbăvit.
5. Strigat-au, şi s-au mîntuit, ei au sperat, şi nu le-a fost ruşine.
6. Eu însă vierme sunt, nu om, ocara oamenilor şi dispreţul lumii.
7. Cei ce mă văd, toţi mă batjocoresc, vorbesc din buze, clatină din cap:
8. „Speră în Domnul, izbăvească-l deci; să-l mîntuie, dacă-l iubeşte!"
9. Căci tu m-ai smuls din pîntece, tu care eşti speranţa mea încă din sînul mamei mele.
10. Spre tine de la pieptul ei am fost zvîrlit, din pîntecele mamei mele Domn îmi eşti.
11. Să nu te-ndepărtezi de mine, căci necazul e aproape, căci nimeni nu e-n stare să m-ajute.
12. Mulţime de viţei mă-mpresurară, mă-nconjurară tauri graşi.
13. Botul şi l-au deschis să mă sfîşie, ca leul care spintecă şi rage.
14. Ca apa m-am împrăştiat pe jos, şi risipitu-mi-s-au oasele.
15. Inima mea ca ceara mi s-a topit în măruntaie.
16. Uscatu-s-a vigoarea mea ca lutu-n foc, limba de cerul gurii s-a lipit, şi-n pulberea pămîntului m-ai coborît.
17. Căci cîinii-n haită m-au împresurat, şi gloata celor preavicleni m-a-nconjurat!
18. M-au pironit de mîni şi de picioare.
19. Şi oasele au început să-mi numere; s-au socotit şi s-au uitat la mine.
20. Hainele mele lor şi-au împărţit, pentru cămaşa mea au tras la sorţi.
21. Tu, Doamne, ajutorul nu-ţi îndepărta de la mine, ci spre-a mă întări să iei aminte!
22. Scapă de sabie sufletul meu, de laba cîinelui singurul bun ce-mi aparţine.
23. De gura leului mă mîntuie, smerirea mea de cornul inorogului o apără.
24. Vesti-voi numele tău fraţilor, în mijlocul întregii adunări am să te laud!
25. Cei ce de Domnul Dumnezeu vă temeţi, lăudaţi-l; mărească-l seminţia-ntreagă a lui Iacob!
26. Iar seminţia lui Israel să se teamă!
27. Căci el nu a dispreţuit, nici n-a batjocorit ruga săracului;
28. Nici faţa lui de către el nu şi-a-ntors, cînd a strigat spre el l-a auzit.
29. Spre tine lauda mea în adunare-am să mărturisesc, Domnului între cei care se tem îi voi jertfi.
30. Mînca-vor cei săraci şi se vor sătura, cei care-l caută pe Domnul îl vor lăuda, vii vor fi inimile lor în veci de veci!

31. Şi vor întoarce înspre Domnul pomenindu-l toate hotarele pămîntului.
32. Şi toate neamurile-n limba lor i se vor închina.
33. Căci Domnului îi aparţine-mpărăţia, el stăpîneşte preste toate limbile.
34. Mîncat-au şi s-au săturat toţi îmbuibaţii lumii, căzînd în faţa lui or să pogoare în ţărînă.
35. Dar sufletul meu va trăi doar pentru el, şi seminţia mea îi va sluji.
36. Ai Domnului se vor numai cei care vin, şi vor vesti dreptatea lui poporului ce se va naşte, pe care Domnul însuşi l-a făcut.

Psalm 21 (versiunea II)

Conducătorului de cor, după „ciuta zorilor", un cîntec de harfă al lui David.

1. Doamne, Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit? Departe sunt de mîntuirea mea cuvintele greşelilor mele!
2. „Doamne al meu", strig toată ziua, dar tu nu-mi răspunzi, şi noaptea-ntreagă, dar nu aflu linişte.
3. O, tu cel sfînt ce-n lauda lui Israel tronezi!
4. De tine taţii noştri au fost siguri, siguri, şi tu i-ai izbăvit.
5. Strigau spre tine şi-au putut să scape, în tine-asiguraţi nu le era ruşine.
6. Eu însă vierme sunt, nu om, ocara oamenilor şi dispreţul gloatei.
7. Cei ce mă văd, toţi mă batjocoresc, strîmbă din buze, clatină din cap:
8. „Spera în El, acela izbăvească-l!" – „Să-l scape deci, să-l mîntuie, căci era bucuria lui!"
9. Da, tu eşti cel ce m-ai răpit din pîntece, m-ai întărit încă din sînul mamei mele.
10. Spre tine de la piept am fost zvîrlit, eşti Domnul meu încă din sînul mamei.
11. Nicicînd să nu te-ndepărtezi de mine, necazul este, da, aproape, dar să m-ajute nu, nu-i nimeni.
12. Mulţime de viţei mă-mpresurară, mă-nconjurară tauri din Başan.
13. Botul şi l-au deschis să mă sfîşie, ca leul care spintecă şi rage.
14. Ca apa revărsatu-m-am pe jos, şi parcă desfăcutu-mi-s-au oasele.
15. Inima mea ca ceara mi s-a topit în măruntaie.
16. Vigoarea mea-i uscată ca un hîrb, limba mi s-a lipit de cerul gurii, tu mă arunci în pulberea mormîntului!
17. Cînii în haită m-au împresurat, o gloată de vicleni m-a-nconjurat!
18. De mîni şi de picioare m-au legat,
19. Că pot să-mi număr oasele; şi fiecare îşi îndreaptă ochii, se uită lung la mine.
20. Hainele mele şi le-mpart, pentru cămaşa mea aruncă zaruri.
21. Dar tu să nu te-ndepărtezi! Tu, pavăză-a fiinţei, spre-a mă-ntări grăbeşte-te!
22. Scapă de sabie sufletul meu, de laba cînelui singurul bun ce-mi aparţine!
23. De gura leului mă mîntuie, de coarnele bizonului mă apără!
24. Fraţilor mei vreau să le spun numele tău, te voi lăuda în mijlocul întregii adunări!
25. „Cei ce de Domnul vă temeţi, lăudaţi-l! Cinstească-l seminţia-ntreagă a lui Iacob!
26. Şi să se teamă seminţia toată-a lui Israel!
27. El n-a dispreţuit, nici n-a batjocorit închinăciunea celui ce se-nchină;
28. Obrazul de la el nu şi l-a-ntors, cînd a strigat l-a auzit".
29. Spre tine lauda mea în adunare se ridică, jertfele vreau să mi le socotesc, pe care cei care se tem ţi le oferă.
30. Mînca-vor cei săraci şi se vor sătura, cei care-l caută pe Dumnezeu îl laudă, vii vor fi inimile lor în veci de veci.
31. Se vor întoarce către Domnul pomenindu-l toate marginile lumii,
32. Şi toate neamurile-n limba lor i se vor închina.
33. Fiindcă a LUI este împărăţia, el stăpîneşte preste neamurile lumii.
34. Ei au mîncat acum, s-au îngrăşat, în faţa lui îngenunchează cei ce-n ţărînă vor fi supţi, cel ce nu-şi poate păstra-n viaţă sufletul.
35. Lui se cuvine să-i slujim;
36. De Domnul povesti-va seminţia mea celor ce vin, şi va vesti dreptatea lui poporului ce se va naşte; ceea ce Domnul a făcut.

Maxim din Torino crede că titlul acestui psalm anunţă „răsăritul soarelui dreptăţii", adică venirea lui Isus, dovedind cunoaşterea originalului ebraic, unde e scris: „după ciută, în zori". Martin Buber traduce: „Nach «Hindin Morgenröte»". Şi Eusebiu din Cezareea interpretează cuvintele „pentru îmbărbătarea de dimineaţă" ca o vestire a patimilor şi învierii lui Isus; el declară că va utiliza *Septuaginta*, adică traducerea elină a *Bibliei*. În acelaşi timp, consideră toate lamentaţiile şi laudele acestui psalm ca fiind rostite de Mîntuitorul. Comentatorii moderni identifică în textul comentariului său fragmente interpolate, aparţinînd altor comentatori.

Verset 1. *Cuvintele greşalelor mele*: Isus, care n-a săvîrşit nici o greşală, ia asupra sa păcatele omenirii, cf. Ioan 1, 29 (Eusebiu din Cezareea). – *Priveşte-mă* sau *ia aminte la mine* e o adăugire ulterioară în *Septuaginta* (Eusebiu).

Verset 2, *şi nu va fi din nebunie*: unii traduc „Şi nu ca o sminteală a mea". În latină: *Et non ad insipientiam mihi*. În ebraică: *Şi liniştea nu voi afla*.

Verset 3. „Dar tu tronezi ca un sfînt" (Kraus). – *Tu în cele sfinte locuieşti* = tu eşti locul sfînt al oricărui ajutor al meu. – *Tu, lauda lui Israel* e, în ebraică: Tu *care tronezi în lauda lui Israel*. Buber: *Auf Jifsraels Preisungen thronend*.

Verset 6. Comparaţia cu viermele nu vrea să sugereze doar umilinţa, ci şi faptul că viermele se naşte „pur şi simplu din pămînt", ceea ce permite asemuirea cu Domnul cel născut fără prihană: „Un viermuleţ e zămislit de mană, iar Domnul Isus de Fecioara!" (Maxim din Torino). – *Dispreţul lumii*: în latină *abjectio plebis*, adică „gunoiul mulţimii".

Verset 12. Cînii mulţi şi taurii graşi sunt duşmanii lui Isus, adică marii preoţi iudei, scribii, bătrînii poporului (Eusebiu). În ebraică: *tauri aprigi din Başan*. Başan e o regiune la est de Iordan, unde erau crescuţi tauri puternici şi cruzi.

Verset 14. Oasele risipite trimit la imaginea unui om răstignit.

Verset 17. Cînii mulţi reprezintă soldaţii romani (Eusebiu).

Verset 18. Gimarey notează şi comentează astfel: „În legătură cu acest text faimos, există acord nu numai între vechii traducători, care ne transmit în versiunile lor

acelaşi sens, sau sens analog, ci chiar între cei mai celebri exegeţi şi interpreţi din timpurile moderne, care convin că termenii ebraici, orice interpretare le-am da, pot să aibă, în sensul lor literal, aceeaşi semnificaţie. Profetul descrie una cîte una împrejurările răstignirii Mîntuitorului. – Autorii *Septuagintei*, anteriori lui Isus, au tradus: „Ei au găurit (străpuns) picioarele şi mîinile mele"; Aquila, care s-a lepădat de credinţa creştină pentru a trece la iudaism, şi care trăia în secolul al doilea, traduce: „ei m-au acoperit de mîrşăvie"; Symmacus, contemporan cu Aquila, şi din samaritean devenit creştin şi, apoi, ebionit, traduce: „ei au legat", sens ce se află şi în textul siriac. De unde urmează că, dacă cei vechi au derivat cuvîntul ebraic din diverse rădăcini, ei toţi au citit totuşi în manuscrisele ce le aveau în mînă *un verb, şi nu un substantiv, şi un verb la persoana a treia plural.*

Verset 19. Pentru împărţirea hainelor lui Isus, cf. Ioan 19, 23 şi urm. Vestmintele Domnului ar fi, după interpretarea lui Maxim din Torino, profeţiile şi textele Scripturii, iar soldaţii care şi le-au împărţit sunt ereticii; cămaşa (sau tunica) fără cusătură ar fi înţelepciunea cerească.

Verset 23. *Singurul bun ce-mi aparţine* = sufletul. – În ebraică, în loc de *inorog* figurează „rinocer" (Gimarey). M. Buber traduce: *cornul bizonului.*

Verset 29. Fragmentul de psalm devenit, între timp, o rugăciune înainte de masă *(Mînca-vor săracii, şi se vor sătura ...)* îşi află locul firesc aici, dacă înţelegem ultimele cuvinte ale versetului anterior drept promisiunea unui sacrificiu; căci, cu prilejul unei asemenea jertfe, „părţile grase ale victimelor erau mistuite de foc pe altar; restul, după ce s-a reţinut porţia cuvenită preotului, era servit la această «masă sacră», la care participau săracii şi cerşetorii, oricare ar fi fost ei" (Gimarey). De altfel, se presupune că acest psalm ar fi fost cîntat „bei einer Opfermahlzeit, zu der die «Armen» eingeladen und versammelt wurden" (Kraus).

Ps. 22

[1], [6] BO: se citesc marţea, la vecernie.

[6] După obiceiul ospitalităţii orientale (cf. BJ).

Ps. 23

[2] În concepţia antică, *pămîntul* era aşezat pe „apele oceanului de jos".

[6] BB: „faţa Dumnezăului lui Iacov" – BJ: *ta face, Dieu de Jacob.*

[7] În ebraică: „מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו" /zeh dor doršav məvaqšei faneikha ya'aqov selah/ (aceasta este generaţia care îl solicită, care cere faţa ta, Iacov, *selah*). Versiunile româneşti traduc după LXX: „αὐτὴ ἡ γενεὰ ζητούντων αὐτόν, ζητούντων τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ Ιακωβ" (aceasta este generaţia care îl cere, care cere faţa Dumnezeului lui Iacov). *Pshitta* prezintă o parafrază care se apropie de LXX: „[Syriac text]" /honau doro dəbo'e wa mesabar ləfartsufo dafaik aloheh dəya'aqub/ (aceasta este generaţia care cere şi nădăjduieşte la faţa chipului tău, Dumnezeu al lui Iacov). Despre „strigare" (< LXX διαψάλμα, ebr. סֶלָה /selah/), vezi nota la *Psalmul 3*, vs. 3, 5, 8.

Ps. 24

Acest psalm constituie un *acrostih* sau *psalm alfabetic.* Fiecare verset începe cu o literă consecutivă a alfabetului ebraic.

[18] BB: „den nevoile mêle scoate-mă" – BJ: *desserre l'angoisse de mon coeur.*

Ps. 25

[8] În ebraică: „וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ" /ahavti mə'on beitecha uməqom mishkan kəvodecha" (am iubit refugiul [sau locuirea] casei tale şi locul lăcaşului onoarei tale). Versiunile româneşti traduc după LXX: „κύριε, ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου" (Doamne, am iubit cinstea casei tale şi locul lăcaşului gloriei tale). *Pshitta* prezintă o a treia variantă: „[Syriac text]" /mario rekhmet tešmešteh dəbaitoch wa atro dəmašrieh dəšubkhoch/ (Doamne, iubesc slujirea [sau oficierea ritualurilor] casei tale şi locul şederii gloriei tale). BB: „Iubit-am bunăcuviinţa casii tale" – BJ: *j'aime la beauté de ta maison,* GN: *Ich liebe das Haus, in dem du wohnst,* BIBBIA 1985: *Amo il tempio in cui abiti, Signore,* TOB: *SEIGNEUR, j'aime la maison où tu résides.* BK: *ich liebe deines Hauses Stätte.*

Ps. 26

[9] BB: „Cortul lui" – templul din Ierusalim.

Ps. 27

[10] Versiunea din BB: „Şi odrăsli trupul meu şi den voia mea mă voiu mărturisi lui" se înscrie în tradiţia textuală a *Septuagintei*: „καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου καὶ ἐκ θελήματος ἐξομολογήσομαι αὐτῷ" (şi a înflorit carnea mea şi din voinţa mea mă voi mărturisi lui). Textul românesc pare mai apropiat de cel slavon. În textul masoretic ebraic găsim: „וַיַּעֲלֹז לִבִּי וּמִשִּׁירִי אֲהוֹדֶנּוּ" /va-ya'aloz libi u-məshiri ahodeinu/ (şi s-a înveselit inima mea şi din cîntecul meu îi voi mulţumi), cf. BJ: *que se rejouit par mon cantique...* Această divergenţă atît de mare este greu de explicat. Putem semnala, însă,

următoarele posibilități: 1) verbul „וַיַּעֲלֹז" /va-ya'aloz/ (şi s-a înveselit) a fost confundat cu „וַיַּעֲלֶה" /va-ya'alo/ (şi a urcat); 2) cuvîntul „שִׁיר" /šir/ (cîntec) a fost interpretat, din cauza confuziei rădăcinilor aramaice cu cele ebraice, prin rădăcina aramaică „שרא" /šr'/ (a fi liber), înțelegîndu-se, prin urmare, „din libertatea mea" şi 3) verbul „אֲהוֹדֶנּוּ" /aodenu/ a fost interpretat nu în sensul său de „îi mulțumesc", ci în sensul celălalt al cuvîntului şi anume „îi voi mărturisi". Lecțiunea *Pshittei* „ܘܐܬܬܟܠ ܠܒܝ ܘܫܘܚ ܒܣܪܝ ܐܘܕܐ ܠܗ" /de'alauhi ettachal lebi wa šewakh besri ode leh/ (i s-a încredințat lui inima mea şi a odrăslit carnea mea şi într-un imn îi voi mulțumi) arată următoarele: 1) Mai întîi, traducătorii acestei versiuni, datorită unei confuzii grafice ז/ו, au citit fragmentul ebraic în felul următor: „ועלו לבי ומשירי אודנו" /və-'alav libi u-mišširi aodenu/ (şi inima mea [s-a încredințat] lui şi din cîntecul meu îi voi mulțumi), 2) Datorită unei revizuiri după LXX s-a adăugat lecțiunea acesteia „καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου" (şi a odrăslit carnea mea).

[11] În ebraică: „יְהוָה עֹז-לָמוֹ" /YHWH 'oz lamo/ (Domnul [este] puterea lui). Versiunile româneşti traduc după LXX: „κύριος κραταίωμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ" (Domnul [este] puterea poporului său). Diferența se datorează, probabil, omiterii unei litere „ע" / ' / în cuvîntul ebraic „לָמוֹ" /lamo/ (către el, al lui), care ar fi trebuit să fie „לְעַמּוֹ" /ləamo/ (către poporul lui, al poporului lui). *Pshitta* coincide cu LXX: „ܡܪܝܐ ܚܝܠܐ ܗܘ ܕܥܡܗ" /morio khailo hu də'ameh/ (Domnul este puterea poporului său).

Ps. 28

[1] „aduceți Domnului fii de berbeci (sic!)" este o interpolare din LXX: „ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὺς κριῶν" (idem). „Fiii lui Dumnezeu" este traducerea expresiei greceşti „υἱὸι θεοῦ". Aceasta, la rîndul ei, este traducerea expresiei ebraice „בְּנֵי אֵלִים" /bnei eilim/, care are trei sensuri: a) fiii celor puternici, b) fiii zeilor (păgîni) şi c) fiii Elim-ului (*Elim*: toponim, cel de al doilea popas al evreilor după ce au trecut Marea Roşie. Vezi *Ieş*. 15, 27). Primul sens, 'fiii celor puternici', pare a fi cel mai probabil. „Mieii oilor" apare numai în LXX şi VULGATA. Fiii lui Dumnezeu – BJ: *fils de Dieu*, GN: *Ihr Mächtigen im Himmel*, îngeri care constituie curtea divină.

[6] În ebraică: „כְּמוֹ עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן-רְאֵמִים" /kmo 'azel ləvanon vəsirion kmo ven-reimim/ (ca vițelul Libanului şi al *Sirion*-ului, ca fiul rinocerului). Versiunile româneşti traduc după LXX: „ὡς τὸν μόσχον τὸν λιβάνον καὶ ὁ ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτωνς" (ca vițelul Libanului şi cel iubit ca fiul rinocerului). *Sirion* este denumirea sidonită a muntelui Hermon, localizat în masivul muntos al Antilibanului, actualmente la granița între Liban şi Siria.

[8] „Pustiul Cadis" (< ἔρεμος Καδης < מִדְבַּר קָדֵשׁ /midbar kadeš/). Deşert unde israeliții s-au oprit în drum spre Canaan (vezi *Num*. 20,13; 27,14).

Ps. 29

[2] Rugăciune inspirată de „Plîngerile lui Ieremia" (cap. 2).

[11] *Sîngele* înseamnă 'viață'.

[12] În ebraică: „לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד" /lə-ma'an yezammercha chavod/ (ca să-ți cînt slavă). Versiunile româneşti traduc după LXX: „ὅπος ἂν ψαλῇ σοι ἡ δόξα μου" (ca să-ți cînt slava mea).

Ps. 30

[6] În ebraică: „שָׂנֵאתִי הַשֹּׁמְרִים הַבְלֵי-שָׁוְא" /saneiti hašomrim havlei-šav/ (am urît [*eu*] pe cei care păzesc deşertăciunea în zadar). Versiunile româneşti traduc după LXX: „εημίσησας τοὺς διαψάλασσοντας ματαιότητας διὰ κενῆς" (ai urît [*tu*] pe cei care păzesc deşertăciunea în zadar). În ceea ce priveşte subiectul propoziției principale, *Pshitta* se apropie de *Biblia* ebraică: „ܣܢܝܬ ܠܐܝܠܝܢ ܕܢܛܪܝܢ ܣܪܝܩܘܬܐ" (am urît [*eu*] pe cei care au căzut în idolatria deşartă).

[10] În ebraică: „כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹּחִי" /kašal ba'avoni kokhi/ (a slăbit cu nedreptatea mea forța mea). Versiunile româneşti traduc după LXX: „ἠσθέλασεν ἐν πτωχείᾳ ἡ ἰσχύς μου" (a slăbit cu sărăcia forța mea). Diferențele se datorează unor vocalizări diferite: În ebraică avem „עֲוֹנִי" /'avoni/ (nedreptatea mea), iar în LXX s-a pornit de la lecțiunea „עוֹנִי" /'oni/ (sărăcie). *Pshitta* coincide cu LXX: „ܐܬܟܪܗ ܚܝܠܝ ܒܡܣܟܢܘܬܐ" /etkrah khaili bəmeskinuto/ (şi a slăbit forța mea cu sărăcia).

[19] În versiunile româneşti, „Doamne" este o interpolare din LXX (< κύριε).

Ps. 31

Cuvintele introductive. Acest „psalm" nu este denumit prin cuvîntul „מִזְמוֹר" /mizmor/ (psalm), ci printr-un termen obscur, de natură muzicală sau literară: „מַשְׂכִּיל" /maskil/, care este un derivat al radicalului triconsonantic „שׂכל" /s-k-l/, cu sensul de „a înțelege", „a acționa în mod chibzuit". De aceea, în LXX s-a tradus „συνέσεως" (al înțelegerii) şi, după LXX, în BB: „al priceperii".

[2] BB: „Fericit bărbatul căruia nu va socoti Domnul păcatul" – BJ: *heureux l'homme à qui Yahvé ne compte pas son tort*, GN: *Freuen darf sich jeder, dem die Schuld vom Herrn nicht angerechnet wird*, BIBBIA 1985: *Felice l'uomo che ha il cuore libero da menzogna e che il Signore non accusa di peccato.*

Ps. 32

[3] BB: „bine cîntaţi lui cu clic!", unde „clic" 'strigăt de bucurie, aclamaţie' – BJ: *accompagnez l'acclamation!*, GN: *singt und spielt, gebt euer Bestes!*, BIBBIA 1985: *acclamatelo con la musica più bella!*

[7] În ebraică: „כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם" /koneis kaneid mei hayam/ (adunînd ca o grămadă apele mării). Versiunile româneşti traduc după LXX: „συνάγων ὡς ἀσκὸν ὕδατα θαλάσσης" (adunînd ca într-un burduf apele mării). Divergenţele între cele două texte se explică prin diferenţa de o literă într-unul dintre cuvinte. În ebraică avem „כַּנֵּד" /kaneid/ (ca o gramadă), iar traducătorul acestui fragment din LXX se pare că a citit: „כַּנֹּאד" /kanəod/ (ca un burduf). *Pshitta* coincide cu LXX: „ܟܢܫ ܐܝܟ ܕܒܙܩܐ ܡܝܐ ܕܝܡܐ" /kənaš aik dəbezqei mayo dəyamo/ (a adunat ca într-un burduf apele mării).

Ps. 33

Acest psalm constituie un *acrostih* sau *psalm alfabetic*.

[5] În ebraică: „הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ" /hibiti eilav vənaharu/ (s-au uitat la el şi s-au luminat). Versiunile româneşti traduc după LXX: „προσέλθατε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε" (apropiaţi-vă de el şi luminaţi-vă). Diferenţele se datorează vocalizărilor diferite folosite de traducătorii *Septuagintei* şi de redactorii textului masoretic ebraic, precum şi traducerii libere a verbului „הִבִּיט" /habeit/ (a se uita). În ceea ce priveşte formele verbale, *Pshitta* se apropie de LXX: „ܚܘܪܘ ܠܘܬܗ ܘܐܬܬܟܠܘ ܒܗ" /khuru loteh wə:a-baru beh/ (uitaţi-vă la el şi încredinţaţi-vă lui).

Ps. 34

[1] Plîngere apropiată de cea din psalmii 22, 55, 59, 69, 70, 109.

[19] În ebraică: „בְּחַנְפֵי לַעֲגֵי מָעוֹג חָרֹק עָלַי שִׁנֵּימוֹ" /bəkhanfei la'agei ma'og kharoq 'alay sinneimo/ (cu linguşitorii şi batjocoritorii batjocurii şi-au scrîşnit la mine dinţii), adică „cu batjocura linguşitorilor şi a batjocoritorilor şi-au scrîşnit dinţii la mine". Dificultatea de traducere a acestui pasaj este mult sporită de faptul că elementele grupului nominal, nucleu şi atribut nominal, sînt inversate. În loc de „cu batjocura linguşitorilor şi batjocoritorilor", cum ne-am fi aşteptat, avem „cu linguşitorii şi batjocoritorii batjocurii". Acest element stilistic – inversarea raportului de posesie – a pus în încurcătură pe traducătorii biblici, antici sau contemporani. Versiunile româneşti traduc după LXX: „ἐπείρασαν με, ἐξεμυκτήρισαν με μυκτηρισμόν, ἔβριξαν ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν" (m-au ispitit, m-au batjocorit [cu] batjocură, au scrîşnit dinţii asupra mea). Deşi complexe, unele diferenţe sînt totuşi explicabile. Se pare că traducătorii *Septuagintei* au despărţit şi vocalizat unele cuvinte altfel decît masoreţii. De pildă, în loc de „בְּחַנְפֵי" /bəkhanfei/ (linguşitori), traducătorii *Septuagintei* au înţeles „בְּחַן פִּי" /bakhan pi/ (a ispitit gura mea), adică „m-a ispitit". *Pshitta* prezintă o parafrază mai apropiată, totuşi, de textul ebraic: „ܒܫܘܚܪܗܘܢ ܘܒܡܘܝܩܗܘܢ ܚܪܩܘ ܥܠܝ ܫܢܝܗܘܢ" (cu îngîmfarea lor şi cu batjocura lor şi-au scrîşnit spre mine dinţii). În BB: „Desfăcură-să şi nu să umilîră, ispitiră-mă, batjocoriră-mă cu batjocură, scrîşniră dinţii lor asupra mea".

Ps. 35

Cuvintele introductive. „la copilul Domnului" (< „τῷ δούλῳ κυρίου" [robului Domnului] < „לְעֶבֶד יְהוָה" /lə'eved YHWH/ [către robul Domnului]). În greaca koiné cuvîntul „παῖς" (copil) a căpătat sensul de „rob". Acest calc semantic a devenit parte a registrului lingvistic bisericesc în limba română.

[1] În ebraică: „נְאֻם פֶּשַׁע לָרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי" /nəum peša' laraša' bəqerev libi/ (a vorbit fărădelegea celui rău înlăuntrul inimii mele). Versiunile româneşti traduc după LXX: „φησὶν ὁ παράνομος τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ" (vorbeşte nelegiuitul să facă rău în sine). Diferenţele între cele două versiuni se explică în felul următor: 1) S-a produs o confuzie grafică a literelor „ו/י" (w/y) în textul ebraic. În loc de „לִבּוֹ" /libo/ (inima lui), masoreţii au fixat forma „לִבִּי" /libi/ (inima mea). Se mai păstrează un manuscris ebraic unde apare forma „לִבּוֹ" /libo/ (inima lui), care, de fapt, se potriveşte cel mai bine în context. 2) Vocalizarea folosită de traducătorii *Septuagintei* diferă de aceea folosită de masoreţi. Primii au vocalizat în felul următor: „נְאֻם פֹּשֵׁעַ לִרְשֹׁעַ בְּקֶרֶב לִבּוֹ" /nəum poše'a liršo'a bəqerev libo/ (a vorbit nelegiuitul să facă rău înlăuntrul inimii lui). În *Pshitta* avem: „ܐܬܚܫܒ ܥܘܠܐ ܕܢܥܒܕ ܥܘܠܐ ܒܠܒܗ" (şi a plănuit nelegiuitul o fărădelege în inima lui). *Pshitta* ne propune un al treilea mod de vocalizare a textului ebraic „נְאֻם פֹּשֵׁעַ לְרֶשַׁע בְּקֶרֶב לִבּוֹ" /nəum poše'a ləreša' bəqerev libo/ (a vorbit nele-

giuitul o fărădelege în inima lui). Altă cauză pentru toate aceste divergențe este polisemantismul prepoziției „ל" /l-/ care, în cazul de față, îndeplinește funcțiile de genitiv în lecțiunea ebraică masoretică, introduce infinitivul în aceea a *Septuagintei*, și arată obiectul direct (acuzativ) în sursa folosită de traducătorii *Bibliei*, *Pshitta*. BB: „întru sine", față de BJ: *au fond de son coeur*, GN (glosat): cu cîteva mss. *seines Herzens*, textul ebr. *meines Herzens*.

[6] BB: „Direptatea Ta, ca munții lui Dumnezău"; pentru *munții cei înalți*, cf. *Psalmul 71*, 16.

Ps. 36

Acest psalm constituie un *acrostih* sau *psalm alfabetic*.

[20] În ebraică: „בְּעָשָׁן כָּלוּ" /be'ašan kalu/ (*în* fum au dispărut). Versiunile românești traduc după LXX: „ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον" (*ca* fum au dispărut). Diferența se datorează asemănării grafice a literelor „ב/כ" (b/k) care a dus la confuzia prepozițiilor „-בְּ" /bə-/ (în) și „-כְּ" /kə-/ (ca). *Pshitta* coincide cu LXX: „ܐܝܟ ܬܢܢܐ ܣܦܝܢ" /aik tenono sifin/ (*ca* fum sfîrșesc).

[35] În ebraică: „כְּאֶזְרָח רַעֲנָן" /kəezrakh ra'anan/ (ca locuitorul verde sau ca locuitorul [ținutului] verde). Versiunile românești traduc după LXX: „ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου" (ca pe cedrii Libanului). *Pshitta* prezintă o lecțiune diferită atît de cea din textul ebraic, cît și de cea din LXX: „ܐܝܟ ܐܝܠܢܝ ܕܥܒܐ" /aik ilonei də'obo/ (precum copacii pădurii).

[37] În ebraică: „וַיַּעֲבֹר וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ" /vaya'avor vəhinneih einenu/ (și a trecut și iată că nu era). Versiunile românești traduc după LXX: „καὶ παρέλθον καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν" (și am trecut și nu era/eram). *Pshitta* se apropie de LXX: „ܟܕ ܥܒܪܬ ܠܘܬܗ ܘܒܥܝܬܗ ܘܠܐ ܐܫܟܚܬܗ" /kad 'ebret laitawhi wabə'iteh wəlo eshkəkhteh/ (și am trecut la el și l-am căutat și nu l-am găsit).

Ps. 37

BO: se citește zilnic, la slujbele de noapte.

Cuvintele introductive. În ebraică: „לְהַזְכִּיר" /ləhazkir/ (spre amintire), iar în LXX: „εἰς ἀνάμνησιν περὶ σαββάτου" (spre amintire despre Sabbat). „...despre Sabbat" este o interpolare în LXX, preluată de BB.

[11] BB: „Priatenii miei [...] să apropiară" – GN: *Die Freunde* [...] *meiden mich*; BJ: *amis et compagnons s'écartent*. În traducerile românești din ebraică: *„Amicii mei și cunoscuții mei stau departe"*. Onciul, *Carta psalmilor*, 1889, Ps. 38, 12, p. 148. Vasile Radu și Gala Galaction: *„Prietenii mei și cei mai de aproape ai mei stau departe"*, Ps. 38, 12, p. 571.

Ps. 38

Cuvintele introductive. „לִידִיתוּן" /lidițun/ (pentru Iditun). În LXX: „τῷ Ἰδιθουν" (pentru Idithun). Idutun, fiul levitului Berechia, a fost dirijor al muzicanților în vremea lui David.

[2] În ebraică: „אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם" /ešmərah ləfi makhsom/ (voi păzi [cu] botnița gura mea). Versiunile românești traduc după LXX: „ἐθέμην τῷ στόματι μου φυλακὴν" (am pus pază gurii mele). *Pshitta*: „ܐܛܪ ܦܘܡܝ ܡܢ ܥܘܠܐ" /etar pumi men 'awlo/ (voi păzi gura mea de nelegiuire).

[18] În ebraică: „הָשַׁע מִמֶּנִּי וְאַבְלִיגָה" /haša' mimmennu vəavligah/ (uită-te la mine și voi odihni). Versiunile românești traduc după LXX: „ἄνες μοι, ἵνα ἀναψύξω" (slobozește-mă ca să mă răcoresc/ca să răsuflu). Cauzele acestor diferențe sînt complexe. Putem semnala o diferență de vocalizare în cazul cuvîntului „הָשַׁע" (hasha') (uită-te), după textul masoretic ebraic, și „הָשֵׁע" /hašei'a/ (mîntuiește, slobozește), după cel al *Septuagintei*. În *Pshitta* se adoptă o poziție intermediară între textul masoretic și LXX: „ܦܪܘܩܢܝ ܘܐܬܬܢܝܚ" /pruqani wəettanikh/ (slobozește-mă și mă voi odihni). BB: „ca să răsuflu mai nainte de a mă duce", cf. BJ: *que je respire*, GN: *damit ich aufatmen kann*, spre deosebire de TOB: *je pourrai enfin sourire*, BIBBIA 1985: *perché io ritrovo il sorriso*, BK: *daß ich froh werde*.

Ps. 39

[9] În ebraică: „אָזְנַיִם כָּרִיתָ לִּי" /oznaim karita li/ (urechile mi le-ai găurit). Textul din BB: „și trupul mi-ai închegat" este tradus după LXX: „σῶμα κατηρτίσω μοι" (trup mi-ai vindecat). *Pshitta* coincide cu textul masoretic ebraic: „ܐܕܢܐ ܕܝܢ ܢܩܒܬ ܠܝ" /edne den naqebt li/ (urechile mi le-ai găurit).

Ps. 40

[2], [3] BO: se citesc dimineața.

[10] BB: „omul păcii [...] mări preste mine înșelăciune" – BIBLIA 1975: *omul cu care eram în pace* [...] *a ridicat împotriva mea călcîiul*, Biblia de la Geneva, 1975: *Lève le talon contre moi*, GN: *hat sich gegen mich gewandt*, BJ: *se hausse à mes depens*. În acest caz, lecțiunea BB „mări peste mine înșelăciune" diferă și de tradiția ebraică, și de cea elină: text masoretic „הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב" /higdil 'alai 'aqeiv/ (a ridicat călcîiul pe mine [împotriva mea]), LXX „ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν" (a mărit pe mine călcîiul), VULGATA „magnificavit super me subplantationem" (*Psaltire* după LXX), „levavit contra me

plantam" (*Psaltire* după text masoretic). Această lecțiune nu se găsește nici în textul slavon: „ВОЗВЕЛИЧИ НА МѦ ЗАПИНАНІЕ" (a ridicat la mine călcîiul). Unicul text asemănator este cel din *Pshitta*: „ܣܓܝ ܐܬܢܟܠ ܥܠܝ" /sagi entachel 'alai/ (mult m-a înșelat). Confuzia provine din faptul că substantivul „עָקֵב" /aqeiv/ (călcîi) și verbul „עָקֹב" /aqov/ (a înșela) au același radical. Se impune întrebarea cum a ajuns această lecțiune în BB. Este posibil ca BB să fi fost influențată de un text tradus direct din ebraică.

Ps. 41

Cuvintele introductive. Despre „al priceperii", vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 31*. Apare și indicația „fiilor lui Core" (< „τοῖς υἱοῖς Κορε" [idem] < „לִבְנֵי-קֹרַח" /livnei qorakh/ [idem]). Acest psalm nu i se atribuie lui David, ci fiilor lui Core. Core, fiul lui Izhar, împreună cu Datan și Abiram, s-au răzvrătit împotriva lui Moise. Dumnezeu i-a pedesit pe răsculați făcînd ca pămîntul să-i înghită. Core și familia lui au fost cruțați, iar fiilor lui li s-a încredințat oficierea cîntărilor religioase (între care se numărau și psalmii) și paza porților Templului.

[7] În ebraică: „הוֹחִלִי לֵאלֹהִים כִּי-עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו" /hokhili leilohim ki-'od odennu iəšu'ot panav/ (nădăjduiește în Dumnezeu, căci eu încă îi mulțumesc pentru mîntuirea feței lui, adică să ai speranță în Dumnezeu căci încă îi mulțumesc pentru mîntuirea mea de către El). Versiunile românești traduc după LXX alexandrină: „ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ· σωτήριον τοῦ προσώπου καὶ μου ὁ θεός μου" (nădăjduiește în Dumnezeu, căci îl voi lăuda, mîntuitorul feței mele și Dumnezeul meu). Cele mai multe manuscrise ale *Septuagintei* exclud conjuncția „καί" (și). Diferențele între textul masoretic ebraic și LXX sînt complexe. Avem un caz de confuzie grafică a literelor „ו/י" (w/y). În *Biblia* ebraică este scris „פָּנָיו" /panav/ „fața lui", iar după textul *Septuagintei* rezultă clar că traducătorul acesteia a citit: „פָּנַי" /panay/ „fața mea". Alte deosebiri ar putea fi explicate prin diferențele de vocalizare; în sfîrșit, ultimele cuvinte ale acestui verset din LXX: „ὁ θεός μου" (Dumnezeul meu) sînt, în textul masoretic ebraic, primele cuvinte ale versetului următor: „אֱלֹהָי" /elohai/ (Dumnezeul meu). *Pshitta* se apropie mult de lecțiunea din LXX: „ܣܟܝ ܠܐܠܗܐ ܡܛܠ ܕܐܘܕܐ ܠܗ ܠܦܪܘܩܐ ܕܐܦܝ ܘܐܠܗܝ" /sakoy laloho metul aude leh ləporuqo dəapi walohi/ (așteaptă-l pe Dumnezeu pentru că îl laud pe mîntuitorul feței mele și Dumnezeul meu). BB: „Nedăjduiaște pre Dumnezău", cf. GN: *Auf Gott will ich hoffen*, BJ: *Espère en Dieu*.

Ps. 42

În textul ebraic masoretic nu există cuvinte introductive. Într-un alt text ebraic apare indicația „לְדָוִד" /ladavid/ (al lui David), iar în LXX „ψαλμὸς τῷ Δαυιδ" (psalm al lui David).

[1], [2], [5] BO: se citesc sîmbăta, la vecernie.

Ps. 43

Cuvintele introductive. Despre indicația „al priceperii", vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 31*. Despre indicația „fiilor lui Core", vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 41*.

[2], [3] Victoriile trecutului sînt puse în antiteză cu umilințele din prezent.

Ps. 44

BO: se citește la slujbele de noapte închinate Sfintei Maria.

Cuvintele introductive. Despre indicația „al priceperii", vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 31*. Despre indicația „fiilor lui Core", vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 41*. O altă indicație este formulată în felul următor: „pentru cei ce se vor schimba". De fapt, în textul ebraic apare: „עַל שֹׁשַׁנִּים" /'al šošanim/ („după [melodia] liliacului" sau „la [înflorirea] liliecilor"). Traducătorii *Septuagintei* au considerat, în mod eronat, că radicalul cuvîntului „שֹׁשַׁן" /šošan/ ar fi „שׁנה" /š-n-h/ (în realitate acesta este „שׁוּשׁ" /š-w-š/), și, de aceea, au tradus „ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων" (asupra acelor ce vor fi transformați). BB a tradus aproximativ după LXX: „pentru cei care se vor schimba".

[10-11] În ebraică: „בְּנוֹת מְלָכִים בְּיִקְּרוֹתֶיךָ נִצְּבָה שֵׁגָל לִימִינְךָ בְּכֶתֶם אוֹפִיר" /bənot malchim biqrotecha nitsvah šeigal limincha bəchetem ofir/ „fiice de regi [sînt] între respectatele [doamne] ale tale, soția din dreapta ta [este îmbrăcată] în aur din Ofir". Versiunile românești traduc după LXX: „θυγατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου· παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δειξῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμένη." (fiice de regi în cinstea ta. Înainte a stat regina la dreapta ta, înfășurată în îmbrăcaminte aurită, strălucită). BB: „Împărăteasa", mama sau soția împăratului. *Pshitta* prezintă o lecțiune diferită de cele de mai sus. Aceasta, totuși, se apropie mai mult de LXX: „ܒܪܬ ܡܠܟܐ ܒܫܘܒܚܐ ܩܝܡܬ ܘܡܠܟܬܐ ܡܢ ܝܡܝܢܟ ܒܠܒܘܫܐ ܕܕܗܒܐ ܕܐܘܦܝܪ" /barot malko bəšuvkho qoymat wamalkəto men yaminoch bəlabuš dədahbo dafir/ (fiica regelui în cinste a stat și regina [a fost] la dreapta ta în [îmbrăcată cu] îmbrăcăminte de aur din Ofir).

Ps. 45

Cuvintele introductive „עַל - עֲלָמוֹת” /'al 'alamot/. Traducătorii *Septuagintei* au extras radicalul din care este alcătuit cuvîntul „עֲלָמוֹת” /'alamot/: „עלם” ('-l-m), care formează şi verbul „עָלֹם” /'alom/ „a oculta”. De aceea au tradus „ὑπὲρ τῶν κρυφίων” (asupra acelor oculte). BB traduce după LXX: „pentru cêle ascunse”.

Ps. 46

[7] În ebraică: „זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל” /zamru maskil/ (cîntaţi *maskil*-ul). Despre cuvîntul „maskil”, vezi cuvintele introductive ale *Psalmului 31*. Versiunile româneşti traduc după LXX: „ψάλατε συνετῶς” (cîntaţi înţelepţeşte). Traducătorii *Septuagintei* au tradus termenul obscur „maskil” orientîndu-se după radicalul acestuia „שׂכל” /s-k-l/, cu sensul de 'a fi chibzuit', 'a fi înţelept', 'a înţelege'.

[8] BB: „Boiarii noroadelor s-au adunat cu Dumnezăul lui Avraam”. Alianţa cu Avraam cuprinde toată umanitatea.

Ps. 47

[2] BB: „Coastele crivăţului” însemnînd 'pantele dinspre nord', cf. DA: *crivăţ* „miazănoapte”; BJ: numele vîntului de nord-est.

[6] Tharsis (< „Θαρσις” < „תַּרְשִׁישׁ” /taršiš/). Capitala Ciliciei în Asia Mică, mare centru cultural în antichitate, cotat de Strabo ca fiind superior Atenei şi Alexandriei; loc de naştere a Sfîntului Pavel. Actualmente oraşul Tarsus în Turcia.

Ps. 48

[4] BO: se citeşte dimineaţa.

[14] BB: „iad”, GN: *Totenwelt*, BJ: *shéol*.

Ps. 49

Cuvintele introductive. „Psalmul lui Asaf” (< „Ψαλμὸς τῷ Ασαφ” [idem] < „מִזְמוֹר לְאָסָף” /mizmor ləasaf/ [idem]). Urmaş al lui Gershom levitul, dirijor al corului în epoca lui David.

[12] În ebraică: „יָדַעְתִּי כָּל עוֹף הָרִים וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי” /yada'ti chol 'of harim vəziz sadai 'imadi/ (am cunoscut toată pasărea munţilor, şi rodnicia cîmpului [meu] cu mine [este]). Versiunile româneşti traduc după LXX: „ἔγνωκα πάντα πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡραιότης τοῦ ἀγροῦ μετ᾽ ἐμοῦ ἐστιν” (am cunoscut toate păsările cerului, şi frumuseţea cîmpului cu mine este). Diferenţele se datorează, probabil, unei duble confuzii grafice: a) Confuzia „ו/י” (w/y). În ebraică avem „הָרִים” /harim/ (munţi), iar după textul din LXX se pare că traducătorii acesteia au citit „הָרוּם” /harum/ (înălţimi, cer); b) Confuzia „ו / ז” (v/z). În ebraică apare: „זִיז” /ziz/ (vitalitate), cuvînt înrudit cu verbul „זוּז” /zuz/ (a se mişca), iar traducătorul *Septuagintei* a citit, probabil, „זִיו” /ziv/ (splendoare, strălucire). Aşadar, se pare că traducătorul acestui verset din LXX a citit în felul următor: „יָדַעְתִּי כָּל עוֹף הָרוּם וְזִיו שָׂדַי עִמָּדִי” /yada'ti chol 'of harum vəziv sadai 'imadi/ (am cunoscut toată pasărea înălţimilor, şi splendoarea cîmpului [meu] cu mine [este]). *Pshitta* adoptă o poziţie intermediară între textul masoretic ebraic şi LXX: „ܝܕܥ ܐܢܐ ܟܠܗ ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܘܟܝܘܬܐ ܕܝܠܝ ܗܝ” /yoda' eno kuleh porakhto dəšamayo wakhayuto dili hi/ (cunosc toată pasărea cerului, iar rodnicia cîmpului a mea este). BB: „Cunoscut-am toate pasările ceriului, şi frumuseţea ţarenii cu mine iaste” – „frumuseţea” nu apare în ediţii ca BJ, GN.

Ps. 50

BO: se citeşte la slujbele de noapte.

Cuvintele introductive: „cînd [profetul] Nathan s-a dus la David, după ce acesta comisese adulterul cu Batşeba”. Formularea din BB, „cînd au întrat cătră Virsavie”, este un calc semantic preluat din LXX: „ἡνίκα εἰσῆλθεν πρὸς Βηρσαβεε” (idem). Acesta, la rîndul său, este un calc semantic din ebraică: „כַּאֲשֶׁר - בָּא אֶל - בַּת - שָׁבַע” /kaašer ba el-bat-ševa'/ (cînd a intrat la Bat-Şeva). Această expresie ebraică are sensul de „a avea raporturi sexuale”. Este foarte interesant faptul că, în LXX, s-a înlocuit numele propriu feminin „Bat-Şeva” cu toponimul „Beer-Şeva”, lăsînd impresia că David s-a deplasat doar, în mod nevinovat, la aşezarea Beer-Şeva. Este greu de precizat dacă această deviere se datorează unei simple greşeli făcute din neatenţie sau dacă ea reprezintă o încercare vădită de modificare a textului biblic, menită să evite, în timpul slujbei, referinţe la adulterul comis de David.

[1] BJ: *psalm al misericordiei*; arată o legătură profundă cu literatura profetică, mai ales cu *Isaia* şi *Iezechiel*.

[8] Isop – plantă cu funcţii purificatoare.

[15] Profeţii numesc Ierusalimul „cetatea sîngelui”.

Traduceri şi comentarii de Ştefan Aug. Doinaş

Psalm 50 (versiunea I)

La sfîrşit, psalm al lui David, cînd a venit la el profetul Nathan, pentru că păcătuise cu Batşeba, soţia lui Urie

1. *Miluieşte-mă, Doamne, după mare mila ta.*
2. *Şi după mulţimea îndurărilor tale stinge nelegiuirea mea!*
3. *Spală-mă mai mult de nelegiuirile mele, şi curăţă-mă de păcatul meu!*
4. *Căci nelegiuirea mea eu o cunosc, şi păcatul meu nencetat îmi stă-naintea ochilor.*
5. *Doar ţie unuia ţi-am greşit, şi rău înaintea ta am făcut, ca-ndreptăţite să fie cuvintele tale şi-nvingător să fii la judecată.*
6. *Fiindcă în nelegiuiri m-am zămislit, şi în păcat am fost născut de maica mea.*
7. *Fiindcă adevărul l-ai iubit, şi mi-ai vădit cele-ntru-nţelepciunea ta neîntîmplate şi ascunse.*
8. *Stropi-mă-vei cu isop, şi am să fiu curat; spăla-mă-vei, şi mult mai alb voi fi decît zăpada.*
9. *Mulţumire şi veselie vei vărsa-n auzul meu, bucura-se-vor oasele mele cele smerite.*
10. *Întoarce faţa ta de la păcatul meu, şi stinge toate nelegiuirile mele!*
11. *Zideşte inimă curată-n mine, Doamne, şi duh cinstit în cele dinlăuntru-mi înnoieşte!*
12. *Să nu m-alungi din faţa ta, şi duhul tău cel sfînt să nu mi-l iei!*
13. *Dă-mi iarăşi bucuria mîntuirii tale, şi-n duh puternic întăreşte-mă!*
14. *Am să-i învăţ pe cei nelegiuiţi cărarea ta, şi cei necredincioşi se vor întoarce iar la tine.*
15. *Tu, Doamne, Dumnezeule al mîntuirii mele, izbăveşte-mă de sînge, şi bucura-se-va de-a ta dreptate limba mea.*
16. *Doamne, buzele mele vei deschide, şi gura mea vesti-va lauda ta.*
17. *Căci jertfă de-ai fi vrut, ţi-aş fi adus; dar sacrificiile tu nu le iubeşti.*
18. *Jertfa ta, Doamne, este duhul cel zdrobit şi inima înfrîntă şi umilă; pe-acestea tu nu le respingi.*
19. *Fii, Doamne, binevoitor Sionului, ca să se-nalţe zidurile Ierusalimului!*
20. *Atunci jertfa dreptăţii o vei primi, ofrandele şi sacrificiile; atunci vor pune pe altarul tău viţei. Mărire.*

Psalm 50 (versiunea II)

Pentru conducătorul corului, un cîntec de harfă al lui David, cînd a venit la el profetul Nathan, pentru că intrase la Batşeba

1. *Îndură-te de mine, Doamne, după mila ta cea mare,*
2. *Şi cu preaplinul bunătăţii tale stinge nelegiuirea mea!*
3. *Spală-mă mult mai mult de rătăcirea mea, şi de păcatul meu mă curăţă!*
4. *Căci îmi cunosc nelegiuirea, şi-ntruna-mi stă naintea ochilor păcatul.*
5. *Doar ţie ţi-am păcătuit, şi răul meu stă-n faţa ta; de-aceea îndreptăţite-ţi sunt cuvintele, şi limpede ţi-e judecata.*
6. *Căci în greşală fost-am zămislit, şi mama mea-n păcate m-a născut.*
7. *Căci ţie adevăru-ţi este scump, şi cele-ascunse şi nesigure-n înţelepciunea ta mi-ai arătat.*
8. *Stropeşte-mă cu isop, să fiu curat; spală-mă, să fiu mai alb ca neaua!*
9. *Varsă auzului meu mîngîiere şi voioşie, şi se vor bucura oasele pe care le-ai umilit!*
10. *Întoarce faţa ta de la păcatele mele, şi şterge-mi toate nedreptăţile!*
11. *Zideşte, Doamne, inimă curată-n mine, şi duh puternic înnoieşte înlăuntrul meu!*
12. *Nu mă goni din faţa ta, duhul cel sfînt nu mi-l lua nicicînd!*
13. *Dă-mi iarăşi bucuria izbăvirii tale, şi cu duhul supunerii sprijineşte-mă!*
14. *Celor nelegiuiţi le voi arăta drumul tău, ca păcătoşii să se-ntoarcă iar la tine.*
15. *Răscumpără-mi vărsările de sînge, Doamne, Dumnezeule al izbăvirii mele, ca limba mea să se bucure lăudîndu-ţi dreptatea!*
16. *Doamne, deschide buzele mele, şi gura mea va vesti lauda ta!*
17. *Căci de-ai fi dorit jertfă de sînge, ţi-aş fi dat; dar tu nu vrei arderi de tot.*
18. *Jertfa Domnului e duhul înfrînt; inima strivită şi umilită n-o vei respinge.*
19. *Revarsă, Doamne, harul tău Sionului, ca să se-nalţe zidurile Ierusalimului!*
20. *Atunci vei accepta jertfa dreptăţii, ofrandele şi arderile; atunci vor pune tauri tineri pe altarul tău.*

Episodul vizitei profetului Nathan la regele David se află în 2 *Regi* 12,13.

Comentînd pe larg acest psalm, Sf. Grigore cel Mare repetă versetul 1; ceea ce îl face pe un exeget modern să remarce că acest procedeu aminteşte de imnurile lui Roman Melodul, pe care Grigore – care a fost apocrisiar la Constantinopol – le cunoştea.

Verset 3. *Spală-mă mai mult de nelegiuirile...* trebuie, după unii, înţeles: *spală-mă mai mult decît de...*; căci „este «spălat mai mult» cel căruia i se iartă nu numai păcatul pentru care el însuşi se pedepseşte, ci şi celelalte pe care le-a uitat" (Sf. Grigore cel Mare).

Verset 4. „A-ţi recunoaşte păcatul tău e semn bun, pentru că acolo unde e sentimentul durerii există şi sentimentul vieţii" (Sf. Ambrozie). „Mila vrea ca păcătosul să fie iertat, dreptatea vrea ca păcatul să nu scape de pedeapsă. Dar eu, pentru că mă tem de păcatul meu, te implor nu mă pedepsi prea asupru": e interpretarea Sf. Grigore. În general, comentatorii subliniază că, departe de a-şi nega păcatul, psalmistul şi-l asumă pe deplin, cerînd doar îndurarea Domnului.

Verset 5. David nu pretinde că n-a greşit şi faţă de oameni; el spune doar că greşelile sale faţă de semeni nu se pot compara cu păcatele sale faţă de Domnul, şi că orice rău făcut aproapelui său îi apare clar ca un rău comis în faţa lui Dumnezeu. Conştiinţa păcatului implică recunoaşterea, ca fiind adevărate şi juste a cuvintelor şi a judecăţii divine (Sf. Toma din Aquino). „Păcatul meu face să strălucească dreptatea ta" zice Sf. Ioan Gură-de-Aur. Sau: „De alţi oameni, păcatul meu a putut să fie ignorat, dar ţie nu ţi-a putut fi ascuns", remarcă Sf. Grigore cel Mare. Cît despre expresia *ca-nvingător să fii la judecată* (în originalul ebraic nu se spune „cînd vei judeca", ci „cînd vei fi judecat"), Sf. Grigorie dă trei interpretări posibile: 1 – „Toţi cei ce au fost judecaţi, chiar fiind foarte virtuoşi, au primit, judecata aceasta fără sentimentul vreunei nedreptăţi, căci ei cu toţii au păcătuit mai înainte mai mult sau mai puţin; dar Tu, cînd ai primit sentinţa unei

morți nedrepte, pentru că – dintre toți oamenii – erai singurul fără de păcat, tu ai ieșit «biruitor» asupra tuturor celor ce au îndurat judecata «cînd vei fi judecat», tu Dumnezeu Tatăl în Fiul tău, sau tu, Verbul încarnat"; 2 – „Tu ai promis celor drepți o împărăție veșnică și ai pregătit sufletelor ce iubesc virtutea răsplata vieții eterne. Dar dacă tu nu ne justifici nici pe mine, nici pe alții, n-ai să găsești pe nimeni pe care să nu-l condamni. Justifică-mă deci «pentru ca să fii recunoscut ca drept în cuvintele tale, și biruitor cînd te judecă». Ei te judecă, cei ce neagă răscumpărarea după păcat și pretind că iertarea păcatelor nu e acordată nimănuia. Tu vei ieși biruitor asupra lor, dacă-mi ierți păcatul". 3 – „Sau încă, dacă vreți: Justifică-mă pentru ca tu să fii «recunoscut ca drept în cuvintele tale». Tu mi-ai promis că te vei întrupa în urmașii mei; dacă nu mă purifici de o atît de cumplită crimă, nu sunt eu nedemn de a-ți da carne în posteritatea mea?" Și, ceva mai jos: „Judecat, el a învins pentru că cei a căror sentință a îndurat-o în timp, fiind condamnat de ei la moarte, el printr-o dreaptă judecată i-a pedepsit și condamnat la o moarte eternă".

Verset 6. Psalmistul nu condamnă procrearea în cadrul legitim al căsătoriei. El arată doar că mama, vinovată prin natură, naște fiu în păcat, adică purtînd păcatul strămoșesc. Martin Buber traduce: *Empfing brünstig mich meine Mutter in Sunde...* Versiunea latină: *concupivit me (in conceptione).*

Verset 7. A se înțelege: Tu, Doamne, iubești adevărul în inimi; de aceea, învață-mă înțelepciunea ascunsă (adică modul în care pot să devin un om mai bun).

Verset 8. „Isopul e o plantă de rînd, agățată de stînci și puțin folositoare în ea însăși. Ea diminuează totuși umflarea plămînului și își manifestă calitățile ei după ce a fost pisată. Ce semnifică așadar isopul, dacă nu umilitatea lui Hristos? Această umilitate reprimă în noi orice orgoliu ..." (Sf. Grigore cel Mare). Stropirea cu isop era utilizată în purificarea leproșilor; ea este de asemenea o figură a purificării prin sîngele lui Isus.

Verset 9. Iertarea de păcate e prezentată nu numai ca o mare fericire, ci ca o adevărată înviere. „Oasele sufletelor noastre sunt virtuțile lor; ele sunt sigur zdrobite în această viață, căci virtuțile noastre sunt aici pe pămînt tot timpul alarmate de lupta cu ispitele" (Sf. Grigore cel Mare).

Verset 11. „Iată în ce constă înnoirea în duh cinstit: să disprețuiești în inima ta toată gloria lumii, să stîrnești în ea pînă-n adîncuri iubirea față de Făcătorul tău, să-ți păstrezi răbdarea cînd ești înjurat ..." (Sf. Grigore cel Mare).

Verset 13. Sf. Augustin și Ieronim traduc: „Dă-mi iarăși bucuria fiului tău Isus". În ebraică: „bucuria mîntuirii tale". Cuvîntul „Isus" derivă din aceeași rădăcină ca și cuvîntul „mîntuire" (Gimarey).

Verset 15. După unii, „sîngele" se referă la uciderea lui Urie, soțul Batșebei, de către regele David. După Sf. Grigore cel Mare e vorba despre „izbăvirea de dorințele cărnii".

Verset 16. Sf. Grigore comentează astfel: „Pînă în prezent, eu însumi mi-am deschis gura și, din cauza cuvintelor mele deșarte, am căzut în păcat. Acum doresc ca tu să mi-o deschizi, căci doresc din suflet ca să nu grăiesc decît ceea ce-mi vei pune tu pe buze".

Verset 17. Refuzul sacrificiilor de către Domnul înseamnă, de fapt, respingerea lor atunci cînd nu sunt însoțite *și de* o inimă umilită, plină de căință (Gimarey).

Verset 19. Sionul e simbolul poporului ales, după unii interpreți (cf. 4 *Regi* 19, 21; *Psalmi* 47, 68, 86; *Isaia* 52, 8). După Sf. Grigore, Sionul „se interpretează ca loc de respectare a regulelor; el designează sfînta Biserică". După alții, Biserica, adică adunarea celor aleși, care trebuia edificată din nou, ar fi indicată aici prin Ierusalim (Gimarey), și sprijinită prin *Isaia* 60,1. Sf. Grigore cel Mare apreciază, față în față, Ierusalimul și Babilonul: „Orice om este cetățean al Ierusalimului sau cetățean al Babilonului. Iubirea de Dumnezeu face din sfînt un cetățean al Ierusalimului. Iubirea de cele pămîntești face din păcătos un constructor al Babilonului". Tot el precizează că „vor fi zidite zidurile acestui Ierusalim atunci cînd credincioșii predestinați Vieții vor fi conduși pînă la perfecțiunea dreptății. Templul lui Solomon (1 *Regi* 6, 7) purta figura acestei cetăți: în timp ce-l construiau (din pietre cioplite), nu s-a auzit nici un zgomot de ciocan".

Verset 20. „Jertfa dreptății" e, după unii comentatori, sacrificiul lui Isus. După Sf. Grigore cel Mare „Profetul știa prin Duhul Sfînt că această instituție a sacrificiilor conform Vechii Legi trebuia transpusă, pentru a oferi înțelegerea a ceea ce este o ofrandă invizibilă. Căci sacrificiul adevărat și iubit de Dumnezeu este lauda care țîșnește dintr-o inimă curată".

Ultimele două versete sunt socotite de unii comentatori ca fiind o adăugire ulterioară, făcută de un izraelit aflat în robia Babilonului: el ar fi adăugat rugăciunii de iertare a regelui David o rugă personală, pentru a obține iertarea de păcate, vizînd reedificarea templului și a orașului Ierusalim, complet transformate în ruine.

Ps. 51

Cuvintele introductive: „al pricêperii" (în ebraică: *maskil*). Despre cuvîntul „maskil", vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 31*.

[4] BB: „limbă vicleană", cf. BJ: *ta langue est un rasoir effilé, artisan d'imposture!*, GN: *messerscharf ist deine Zunge, du Betrüger*, BIBBIA 1985: *La tua lingua* [...] *è tagliente come un rasoio, è una fabbrica de falsità*, TOB: *elle est perfide comme un rasoir aiguisé; elle est habile à tromper.*

Ps. 52

Cuvintele introductive. În ebraică: „עַל - מַחֲלַת" /'al-makhalat/ (la/cu/după *makhalat*). *Makhalat* este un termen muzical obscur. Este posibil să fie vorba despre un instrument muzical. În BB: „pentru Maeleth" se traduce după LXX: „ὑπὲρ μαελεθ". Și în acest psalm apare indicația: „al pricêperii" (în ebraică: *maskil*). Despre aceasta vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 31*.

Text analog *Psalmului 13*.

[5] În ebraică: „הֲלֹא - יָדְעוּ פֹּעֲלֵי - אָוֶן" /halo-yad'u po'alei aven/ (oare nu cunosc pe cei ce fac răul). Versiunile românești traduc după LXX: „οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν" (oare nu cunosc pe *toți* cei ce fac nelegiuirea). *Pshitta* coincide cu LXX „ܬܘܒ ܟܠ ܝܕܥܝܢ ܗܐ ܠܐ

ǁ o” /walo id’u kul ’ovdai ’awlo/ (şi nu cunoaşteţi pe *toţi* cei ce fac răul). Unele texte ebraice includ cuvîntul „כֹּל” /kol/ (toţi). Aşadar, nu avem de a face cu o interpolare în LXX, ci cu o lipsă în textul ebraic.

Ps. 53

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „întru laudele” (în ebraică „בִּנְגִינוֹת” /binəginot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 4*. Apare şi menţiunea: „al pricêperii” (în ebraică: *maskil*). Despre aceasta vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 31*.

[3] BB: „streini s-au rîdicat” – BJ: *des orgueilleux*, GN: *Menschen, die ich gar nicht kenne.*

[3], [4] BO: se citesc miercurea, la vecernie.

Ps. 54

Cuvintele introductive. Textul masoretic ebraic şi *Pshitta* atribuie acest psalm lui David, în timp ce LXX îl atribuie lui Asaf. Despre Asaf, vezi cuvintele introductive ale *Psalmului 49*. Despre formularea „întru laudele” (<„ἐν ὕμνοις” < „בִּנְגִינוֹת” /binəginot/), vezi cuvintele introductive ale *Psalmului 4*. Despre menţiunea: „al pricêperii” (în ebraică: *maskil*), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 31*.

Psalmul 54 este o plîngere individuală inspirată de *Ieremia* (4, 19).

Ps. 55

Cuvintele introductive. În ebraică: „עַל-יוֹנַת אֵלֶם רְחֹקִים” /’al ionat eilem rəkhoqim/ (după [melodia] porumbelul tăcut al îndepărtării). Această indicaţie pentru dirijorul muzicanţilor a fost tradusă în mod surprinzător în LXX: „ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῶν ἁγίων μεμακρυμμένου” (asupra poporului îndepărtat de cele sfinte). BB a tradus după LXX: „pentru norodul celor de la sfinte depărtat”.

[8] BB: „Lacrămile”, interpretate în BJ ca o aluzie la lacrimile lui Iezechiel (4 *Reg*. 20, 5).

[11], [12] Corespund cu vs. 4.

Ps. 56

Cuvintele introductive. Indicaţie pentru dirijor: „אַל-תַּשְׁחֵת” /al taškheit/ ([după melodia] nu distruge). Această precizare apare în LXX ca: „μὴ διαφθείρῃς” (nu distruge, nu devasta). În BB, după LXX, „nu strica”. O altă indicaţie ne spune că acest psalm este o „scrisoare pe stîlpu” (< „στηλογραφία” (scris pe coloană) < „מִכְתָּם” /michtam/). Despre această indicaţie, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 15*.

[6] Exprimă dorinţa împărăţiei Domnului, care va elibera pe credincioşi şi-i va nimici pe vrăjmaşi.

[14] Corespunde cu vs. 7.

Ps. 57

Cuvintele introductive. Indicaţia „să nu strici” este egală cu ceea din *Psalmul 56*, „nu strica”. Despre acesta vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 56*. Despre indicaţia „scrisoarea stîlpului” (< „στηλογραφία” (scris pe coloană) < „מִכְתָּם” /michtam/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 15*.

[1] BB: „oare direptate grăiţi” – psalmistul ceartă pe judecătorii răi în maniera vechilor profeţi.

[9] Sensul acestui verset este obscur. BB: „Mai nainte de ce ar pricêpe spinii voştri păducelul” – „spinii voştri” apare în textul ebraic şi în SYM.

Ps. 58

Cuvintele introductive. Indicaţia „să nu strici” este similară cu aceea din *Psalmul 56*, „nu strica”. Despre aceasta, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 56*. Despre indicaţia „scrisoarea stîlpului” (< „στηλογραφία” (scris pe coloană) < „מִכְתָּם” /michtam/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 15*.

[10] În ebraică: „עֻזּוֹ” /’uzo/ (puterea sa, tăria sa). Versiunile româneşti BB „tăria mea”, BIBLIA 1975 „puterea mea în tine” sînt după LXX: „τὸ κράτος μου” (puterea mea, tăria mea). Această diferenţă se datorează confuziei grafice a literelor „ו/י” (w/y). La fel în BJ: *ma force*. În *Biblia ebraică* este scris „עֻזּוֹ” /’uzo/ (puterea sa), iar după textul din LXX reiese că traducătorul acesteia a citit: „עֻזִּי” /’uzi/ (puterea mea).

[10], [11] BO: se citesc vinerea, la vecernie.

[18] BB: „vor răpşti” ‘vor cîrti’, ‘vor mîrîi’. GN: *sie knurren*, BJ: *ils grondent.*

Ps. 59

Cuvintele introductive. Indicaţie pentru dirijorul muzicanţilor: „עַל שׁוּשַׁן עֵדוּת” /’al šušan ‘eidut/ (după [melodia] liliacului legii). Traducătorii *Septuagintei* au considerat, în mod eronat, că radicalul cuvîntului „שֻׁשַׁן” /šušan/ ar fi „שׁנה” /š-n-h/ (în

realitate acesta este „שׁוּשׁ" /š-w-š/) şi, de aceea, au tradus „τοις ἀλλοιωθησομένοις" (celor ce vor fi transformaţi). În BB se traduce aproximativ după LXX: „celor ce se vor schimba". Vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 44*.

[6] *Sichem*: primul oraş canaanean vizitat de Avraam (*Fac.* 12, 6). Oraşul a fost distrus de Simeon şi Levi, fiii lui Iacov, din cauza necinstirii surorii lor, Dina (*Fac.* 34). Oraşul a devenit cetate a leviţilor şi apoi, la împărţirea regatului, a devenit capitala lui Ieroboăm. Sichem a fost numit Neapolis de către romani, iar din această denumire provine numele actual al oraşului aflat în teritoriile palestiniene: Nablus.

Valea Sucot (Valea Corturilor): vale unde era localizată cetatea Sucot, care aparţinea tribului Gad.

[7] *Galaad*: fiul lui Machir, nepotul lui Manase. Ca toponim, Galaad este o regiune la estul rîului Iordan.

Manase şi *Efraim*: fiii lui Iacov şi Asenath. Atunci cînd Iacov i-a binecuvîntat, acesta şi-a încrucişat braţele în aşa fel încît binecuvîntarea nu a căzut asupra lui Manase, întîiul născut, ci asupra lui Efraim. Aceste nume proprii denumesc şi triburile întemeiate de cei doi fraţi, precum şi teritoriile în care aceste triburi locuiau.

[8] *Moav*: fiul lui Lot şi al fiicei mai mari a acestuia. Ţara unde locuiau moabiţii, popor din antichitate al cărui strămoş biblic este Moav.

[9] *Idumea*: ţara unde locuiau edomiţii, popor din antichitate al cărui strămoş biblic este Esau, numit şi Edom, fratele lui Iacov.

BB: „încălţămintea mea" – semn de luare în posesie.

[11] BB: „întru puterile noastre" – psalmistul vrea să evoce epoca de aur a războaielor sfinte şi cuceririle regatului lui David.

Ps. 60

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „întru laude" (< „ἐν ὕμνοις" < „בִּנְגִינוֹת" /binəginot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 4*.

[2] BJ: *stînca templului*, obiectul nostalgiei psalmistului.

Ps. 61

Cuvintele introductive. „עַל - יְדוּתוּן" /'al yedutun/ (despre/după/asupra lui Idithum). Această indicaţie a fost tradusă în LXX în felul următor „ὑπὲρ Ιδιθουν" (asupra Idithun), iar din LXX, în BB: „pentru Idithum". Idutun, fiul levitului Berechia, a fost dirijor al muzicanţilor pe vremea lui David. Vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 38*.

Ps. 62

BO: se citeşte la slujbele de noapte.

[1] BJ: *je suis matinal auprès de toi.*

[3] Într-un manuscris al *Bibliei ebraice* apare „כְּאֶרֶץ" /kəerets/ (ca pămînt). Aceaşi lecţiune apare în *Pshitta,* unde avem „ܐܝܟ ܐܪܥܐ" /aik ar'o/ (ca pămînt). Atît în textul masoretic ebraic cît şi în cel al *Septuagintei* putem citi: „בְּאֶרֶץ" /bəerets/ (în pămînt), „ἐν γῇ" (idem). Diferenţele se datorează grafiei literelor „ב/כ" (b/k), care a dus la confuzia prepoziţiilor „ - בְּ" /bə-/ (în) şi „ - כְּ" /kə-/ (ca).

[6] BB: „Ca den seu şi grăsime" – ca la un ospăţ. GN: *wie bei einem Festmahl,* BJ: *comme de graisse et de moelle.*

Ps. 63

[6] În ebraică: „יַחְפְּשׂוּ" /yakhpəsu/ (vor căuta). Versiunile româneşti, după LXX: „ἐξηρεύνησαν" (au cercetat). Aşadar, în ebraică avem un viitor, iar în LXX un aorist. Există şi un manuscris al *Bibliei ebraice* unde apare forma de trecut „חָפְּשׂוּ" /khapsu/ (au căutat), care, de fapt, pare a se potrivi mai bine cu restul frazei.

Ps. 64

Cuvintele introductive. O indicaţie pentru dirijorul muzicanţilor spune că acest psalm constituie o „cîntare" (< „ᾠδή" < „שִׁיר" /šir/). Sensul exact al acestei precizări este neclar. Cuvintele din BB „a Ieremiei şi a Iezechiil, a nemerniciei nărodului cînd vrea să iasă" sînt o interpolare din LXX: „Ιερεμιου καὶ Ιεζεκιηλ ἐκ τοῦ λόγου τῆς παροικίας, ὅτε ἔμελλον ἐκπορεύεσθαι" (idem).

Ps. 65

Cuvintele introductive. Indicaţiile către dirijor califică acest psalm drept „שִׁיר" /šir/ (cînt). Despre acest termen muzical sau literar vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 64*. Versiunile româneşti traduc după LXX „ᾠδὴ ψαλμοῦ ἀναστάσεως" (cîntare a psalmului reînvierii), unde cuvîntul „ἀναστάσεως" (al reînvierii) este o interpolare creştină tîrzie.

[11] În ebraică: „וַתּוֹצִיאֵנוּ לָרְוָיָה" /vatotsieinu larəvayah/ (şi ne-ai scos spre belşug). Versiu-

nile românești traduc după LXX: „καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν" (și ne-ai scos spre ușurare). În BB: „la răpaos", dar în BJ: *saturation*. Această diferență se datorează unei confuzii grafice mai puțin obișnuite „י/ח" (y/kh). De aceea, în lectura masoretică a textul ebraic avem „לָרְוָיָה" /larəvayah/ (spre belșug), iar după textul din LXX reiese că traducătorul acestui psalm a citit „לָרְוָחָה" /larəvakhah/ (spre ușurare). *Pshitta* coincide cu LXX: „ܘܐܦܩܬܢ ܠܪܘܚܬܐ" /wafeqton larukhato/ (și ne-a scos spre ușurare).

Ps. 66

Cuvintele introductive. În majoritatea manuscriselor ebraice nu se specifică cine a compus psalmul. Într-un manuscris, însă, apare, ca și în LXX, precizarea „לְדָוִד" /ladavid/ (al lui David). Despre indicația „psalmul cîntării" (în ebraică „שִׁיר" /šir/ [cînt]), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 64.*

[5] BB: „Pămîntul au dat roada lui" – se recita la sfîrșitul sărbătorii recoltei. BJ: *la terre a donné son produit*. GN: *Die Erde hat gute Ernte gebracht.*

Ps. 67

Acest psalm este, probabil, unul dintre cei mai vechi; evocînd etapele principale din istoria poporului ales: ieșirea din Egipt, rătăcirea prin deșert, victoriile din epoca judecătorilor, David și Solomon în Sion, moartea tragică a familiei lui Ahab.

Cuvintele introductive. Despre indicația „cîntare" (în ebraică „שִׁיר" /šir/ [cînt]), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 64.*

[15] *Muntele Selmon*: loc în apropierea orașului Sichem (despre Sichem, vezi nota la versetul 6 al *Psalmului 59*), de unde Abimelech a adus crengi cu care a dat foc orașului Sichem.

[16] *Muntele gras*: în ebraică „הַר בָּשָׁן" /har bašan/ (muntele Bașan). Traducătorii *Septuagintei* au tradus „ὄρος πῖον" (munte gras). Aceștia nu au citit „בָּשָׁן" /bašan/, ci „בָּטָן" /batan/ (borțos), care era, probabil, numele aramaic al acestui loc. Presupunerile noastre sînt confirmate de denumirea grecească a regiunii: „Βαταναία".

Bașan este o regiune la estul rîului Iordan, între rîul Ieboc și muntele Hermon.

Muntele închegat: în ebraică „הַר גַּבְנֻנִּים" /har gavnunnim/ (muntele cocoașelor). Traducătorii *Septuagintei* au tradus „ὄρος τετυρωμένον" (munte închegat), orientîndu-se după sensul verbului „גָּבַן" /gavan/ (a fi închegat), cu același radical triconsonantic: „גבן" /g-b-n/.

[29] În ebraică: „צִוָּה אֱלֹהִים" /tsivah elohim/ (a poruncit Dumnezeu). Versiunile românești au tradus după LXX: „ἔντειλαι, ὁ θεός" (poruncește, Dumnezeule!). Deosebirea dintre cele două lecțiuni se datorează faptului că traducătorul *Septuagintei* a vocalizat altfel: „צַוֵּה אֱלֹהִים" /tsaveh elohim/ (poruncește, Dumnezeule!). *Pshitta* coincide cu LXX: „ܦܩܘܕ ܐܠܗܐ" /fəqud aloho/ (poruncește, Dumnezeule!).

[36] În ebraică: „מִמִּקְדָּשֶׁיךָ" /mimiqdašekha/ (din locurile tale sfinte). Versiunile românești traduc după LXX: „ἐν τοῖς ἁγίοις αυτοῦ" (în sfinții tăi). *Pshitta* „ܡܢ ܡܩܕܫܝܟ" /me maqdešoch/ (din locurile tale sfinte).

Ps. 68

Cuvintele introductive. Despre indicația „pentru cei ce se vor schimba", vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 44.*

[24] În ebraică „וָאֲקַוֶּה לָנוּד" /vaaqaveh lanud/ (și am așteptat [pe cineva să mă] compătimească / și am așteptat compătimirea). Versiunile românești traduc după LXX: „καὶ ὑπέμεινα συλλυπούμενον" (și am așteptat/răbdat compătimirea). Verbul grecesc „ὑπομένω" are mai multe sensuri, între care „a rămîne în urmă", „a aștepta", „a răbda". Traducătorii *Septuagintei* s-au gîndit probabil la sensul de „a aștepta", iar traducătorii *Bibliei de la 1688* au ales pe cel de „a răbda", „a îngădui". Deosebirile între textul masoretic ebraic și cel al *Septuagintei* se datorează unei diferențe de vocalizare. Se pare că traducătorii *Septuagintei* au citit „וָאֲקַוֶּה לָנָד" /vaaqaveh lanad/ (am așteptat pe cel ce [mă] compătimește). *Pshitta* se apropie de LXX „ܣܟܝܬ ܠܡܢ ܬܩܪܐ ܠܗ" /sakit ləman teqre leh/ (și am așteptat pe cel întristat).

[30] În ebraică „מַכְאוֹב חֲלָלֶיךָ יְסַפֵּרוּ" /machov khalalekha yəsapeiru/ (durerea celor răniți de tine va povesti). Versiunile românești pornesc de la manuscrise sau ediții ale *Septuagintei* care traduc astfel: „ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυματίων μου προσέθηκαν" (asupra durerii rănilor mele voi adăuga). Alte manuscrise ale *Septuagintei* prezintă o lecțiune diferită: „ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυματίων σου προσέθηκαν" (asupra durerii rănilor tale voi adăuga).

[36] BO: se citește dimineața.

Ps. 69

Compară cu vs. 14-18 din *Psalmul 39.*

Cuvintele introductive. Despre indicația „spre pomenire" (în ebraică „לְהַזְכִּיר" /ləhazkir/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 37.*

Ps. 70

Cuvintele introductive. Acestea lipsesc în textul masoretic ebraic. Versiunile româneşti traduc după LXX: „Τῷ Δαυιδ· υἱῶν Ιωναδαβ καὶ τῶν πρώτων αἰχμαλωτισθέντων" (al lui David, al fiilor lui Ionadab şi al primilor care au fost capturaţi [în război]). Ionadab este în acest caz, probabil, fiul lui Recab pe care regele Iehu l-a luat cu sine ca să-i vadă zelul în împlinirea voinţei lui Dumnezeu (vezi 4 *Reg.* 10, 15-23).

[3] BB: „în loc tare ca să mă mîntuieşti" – BJ: *un roc hospitalier*, GN: *du bist mein Fels und meine Burg.*

Ps. 71

Cuvintele introductive. Psalm atribuit regelui Solomon.

[5] În LXX şi, prin urmare, în BB, lipsesc cuvintele „יִירָאוּךָ" /yiraucha/ (te vor teme). Acestea apar în *Pshitta*: „ܢܕܚܠܘܢ ܠܟ" /nedkhlun loch/ (te vor teme). Dar, în BIBLIA 1975: *Se vor teme de tine*, spre deosebire de GN: *Der König soll leben.*

[7] În ebraică „יִפְרַח בְּיָמָיו צַדִּיק" /yifrakh bəyamav tsadik/ (şi va înflori în zilele celui drept). Versiunile româneşti traduc după LXX: „ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη" (şi va înflori în zilele lui dreptatea). După textul din LXX este limpede că traducătorii acesteia au citit: „בְּיָמוֹ צֶדֶק יִפְרַח" /yifrakh bəyamo tsedeq/ (şi va înflori în zilele lui dreptatea). *Pshitta* coincide cu LXX: „ܘܢܫܘܚ ܒܝܘܡܬܗ ܙܕܩܐ" /nešwakh bəyamoteh zedqo/ (şi va înflori în zilele lui dreptatea).

[8] În ebraică „מִנָּהָר" /minnahar/ (de la rîu). BB „de la rîuri" (plural) coincide mai degrabă cu textul slavon „ѿ рѣкъ" (de la rîuri) decît cu cel al *Septuagintei*: „ἀπὸ ποταμοῦ" (de la rîu). Rîul în cauză este probabil Eufratul.

[17] În ebraică „וִיהִי שְׁמוֹ לְעוֹלָם לִפְנֵי שֶׁמֶשׁ יִנֵּין שְׁמוֹ" /vayehi šmo lə'olam lifnei šemeš yinen šmo/ (şi să fie numele lui în vecii vecilor, în faţa soarelui să odrăslească numele lui). Versiunile româneşti traduc după LXX: „ἔστω τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας, πρὸ τοῦ ἡλίου διαμενεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ" (fie numele lui în veci, înaintea soarelui să rămînă [să dureze] numele lui). Una din diferenţe se datorează unor aspecte grafice asemănătoare: „כ/נ" (k/n) şi „ו/י" (w/y), care a dus la confuzia verbelor „יִנֵּין" /yinen/ (va odrăsli) şi „יִכּוֹן" /yikon/ (va rămîne pe picioare). Forma „יִכּוֹן" /yikon/ (va rămîne pe picioare) apare, însă, într-un manuscris ebraic. În ceea ce priveşte verbul mai sus amintit, *Pshitta* coincide cu LXX: „ܘܢܗܘܐ ܫܡܗ ܠܥܠܡ ܩܕܡ ܫܡܫܐ ܢܩܘܡ ܫܡܗ" (şi va fi numele lui în veci şi în faţa soarelui va fi numele lui). Cuvîntul „εὐλογημένον" (binecuvîntat) este, probabil, o interpolare din LXX.

[18] În ebraică „כָּל גּוֹיִם יְאַשְּׁרוּהוּ" /kol goim yəašruhu/ (toate neamurile îl vor numi fericit). Versiunile româneşti traduc după LXX: „πάντα τὰ ἔθνη" (toate popoarele). *Pshitta* coincide cu LXX: „ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ" /kulhum 'amamei/ (toate popoarele).

[19] În ebraică: „יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל" /YHWH elohim elohei Israel/ (Doamne, Dumnezeule, Dumnezeul lui Israel). Versiunile româneşti traduc după LXX, în variantele sinaitică şi vaticană: „κύριος ὁ θεὸς Ισραηλ" (Doamne, Dumnezeul lui Israel). *Pshitta* coincide cu aceste variante ale *Septuagintei*: „ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܝܣܪܝܠ" /moryo aloho disroel/ (Doamne, Dumnezeul lui Israel).

Ps. 72

Cuvintele introductive. Indicaţia „Sfîrşiră-să laudele lui David, fiul lui Iessei" nu apare nici în textul ebraic, nici în cel din LXX. Psalm atribuit lui Asaf. Despre Asaf vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 49.*

[4] În ebraică: „וּבָרִיא אוּלָם" /uvari ulam/ (sănătoasă [este] puterea lor). Versiunile româneşti traduc după LXX: „καὶ στερέωμα ἐν τῇ μάστιγι αὐτῶν" (şi putere în bătălia lor). Diferenţa se datorează, poate, unei confuzii grafice „א/ב" ('/b), care l-a determinat pe traducătorul acestui psalm din LXX să citească: „וּבְרִיב אוּלָם" /uvariv ulam/ (şi în ceartă [este] puterea lor). *Pshitta* prezintă o lecţiune total diferită: „ܘܣܓܝܐܐ ܗܝ ܫܛܝܘܬܗܘܢ" /wasagio hi štiuthun/ (mare este prostia lor). Se pare că traducătorul acestei versiuni a despărţit şi vocalizat textul ebraic cu totul altfel, adăugînd o literă şi suprimînd alta: „וְרַב אִוַּלְתָּם" /vərav ivaltam/ (şi mare este prostia lor).

[26] BB: „Cel ce se leapădă de tine" – BJ: *ceux qui te sont adultères.*

Ps. 73

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „înţelegerii" (în ebraică: „מַשְׂכִּיל" /maskil/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 31.*

Ps. 74

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „să nu strici" (în ebraică „אַל-תַּשְׁחֵת" /al taškheit/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 56.* Despre indicaţia „cîntare" („שִׁיר" /šir/), vezi nota la cu-

vintele introductive ale *Psalmului 64*. Psalm atribuit lui Asaf. Despre Asaf vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 49*.

[6] BB: „Pustii munți" – BIBLIA 1968, 1975: *munții pustiei*.

Ps. 75

Cuvintele introductive. Despre indicația „întru laude" (în ebraică „בִּנְגִינוֹת" /binəginot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 4*. Despre indicația „cîntare" („שִׁיר" /šir/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 64*. Psalm atribuit lui Asaf. Despre Asaf, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 49*. Cuvintele „către asiriani" sînt o intepolare din LXX: „πρὸς τὸν Ἀσσύριον".

[6] În ebraică: „נִרְדָּם וְרֶכֶב וָסוּס" /nirdam vərechev vasus/ (a ațipit [sic!] și caii și iapă). Versiunile românești traduc după LXX: „ἐνύσταξαν οἱ ἐπιβεβηκότες τοὺς ἵππους" (au ațipit cei ce călăreau cai). Divergențele între cele două texte se datorează despărțirii și vocalizării cuvintelor, precum și unei confuzii grafice „ו/י" (w/y). Așadar, după lecțiunea din LXX rezultă că traducătorii acesteia au citit textul ebraic în felul următor: „רֹכְבֵי סוּס נִרְדָּמוּ" /nirdəmu rochvei sus/ (au ațipit cei ce călăreau cai). *Pshittà* coincide cu LXX: „ܢܡܘ ܪܟܒܝ ܪܟܫܐ" /nomu rokbei rakšo/ (au ațipit cei ce călăreau cai).

Ps. 76

Cuvintele introductive. Despre *Iedithun*, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 38*. Despre Asaf, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 49*.

[18] BB: „fulgerile tale", după LXX „αἱ ἀστραπαί σου". Pronumele posesiv „tale" lipsește din textul masoretic ebraic.

Ps. 77

Cuvintele introductive. Fragmentul „A armoniei sfinte, ca miarea dulce, cîntările lui David" este o interpolare de origine incertă în BB. Aceasta lipsește din Ms. 45 și din Ms. 4389. Despre indicația „înțelegerii" (în ebraică מַשְׂכִּיל /maskil/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 31*. Despre Asaf, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 49*.

[24] BB: „Pîinea ceriului" cf. BJ: *le pain des Forts – des Anges*.

[56] Lecțiunea BB „începătura de toată trudă lor" coincide mai degrabă cu textul slavon „начатокъ всякого труда ихъ" (începutul toatei/întregii lor trude) decît cu cel al *Septuagintei* „ἀπαρχὴν τῶν πόνων αὐτῶν" (începutul trudelor lor). În textul masoretic ebraic lipsește pronumele posesiv „אוֹנִים רֵאשִׁית" /reišit onim/ (începutul trudelor). Într-un alt text ebraic apare, însă, forma cu pronume (sufix) posesiv: „אוֹנָם" /onam/ (truda lor). Divergența se datorează diferenței de o literă *yod* (י) și vocalizării diferite. *Pshitta* parafrazează: „ܪܝܫ ܟܠܗ ܝܠܕܗܘܢ" /riš kuleh yaldhun/ (capul progeniturii lor). Așadar, parafraza folosită în *Pshitta* face ca fragmentul în cauză să aibă același sens ca și cel dinaintea lui: „cel dentîi născut în pămîntul Eghipetului", BB.

[75] BB, după LXX: „ἐν τῇ γῇ" (la pămînt). În textul masoretic ebraic apare „כָּאָרֶץ" „kaerets" (ca pămînt). Diferența se datorează confuziei grafice a literelor „כ/ב" (k/b). Un alt text ebraic coincide cu LXX: „בָּאָרֶץ" /baerets/. Tot așa și *Pshitta*: „ܒܐܪܥܐ" /bar'o/ (la pămînt).

[77] Există un text ebraic diferit de cel masoretic, în care, în loc de „עַמּוֹ" /'amo/ (poporul lui), apare „עַבְדּוֹ" /'avdo/ (robul lui).

Ps. 78

Cuvintele introductive. Despre Asaf, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 49*.

[11] BB: „Izbînda sîngelui robilor tăi celui vărsat" – BJ: *la vengeance du sang de tes serviteurs, qui fut versé*. Dumnezeu este 'răzbunătorul sîngelui'. Cf. *Num*. 35, 19.

Ps. 79

Cuvintele introductive. Despre indicația „pentru ceia ce se vor schimba" (în ebraică: „שֹׁשַׁנִּים" /'al šošanim/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 44*. Despre Asaf, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 49*.

[7] BB, după LXX „ἡμᾶς" (pe noi). În textul masoretic ebraic apare „לָמוֹ" /lamo/ (lor, pe ei). Un alt text ebraic coincide cu LXX: „לָנוּ" /lanu/. Tot așa și *Pshitta*: „ܒܢ" /ban/ (pe noi). Divergența s-ar putea datora unei confuzii grafice „נ/מ" (n/m) și vocalizării diferite.

[15] BB: „Dumnezeul..." acest verset și următoarele compun binecuvîntarea arhierească la finele liturghiei.

[16] BB, după LXX „ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου" (peste fiul omului). În textul masoretic ebraic atributul substantival genitival *al omului* lipsește. Într-un alt text ebraic, însă, apare „בֶּן-אָדָם" /ben-adam/ (fiul omului). Tot așa și în *Pshitta*: „ܒܪܢܫܐ" /barnošo/ (fiul omului). Trebuie subliniat că în ebraică „בֶּן-אָדָם" /ben-adam/ (fiul omului) este sinonim cu „אָדָם" /adam/ și înseamnă pur și simplu 'om'.

[18] BB: „Preste fiiul omului pre carele ai întărit ţie" – BJ: *le fils d'Adam que tu as confirmé.*

Ps. 80

BO: se citeşte la slujbele de noapte, la sfîrşit.

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „pentru teascuri" (în ebraică: „עַל-הַגִּתִּית" /'al ha-gittit/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 8.*

[3] BB: „În lună noao" – se sărbătorea prima zi a lunii, după calendarul lunar; luna plină era Sărbătoarea corturilor, cf. Lv. 23, 24.

[14] BB, după LXX „ἐχόρτασεν αὐτούς" (i-a săturat pe ei). În textul masoretic ebraic apare „אַשְׂבִּיעֶךָ" /asbi'ekha/ (te voi sătura pe tine). Într-un text ebraic putem citi „אַשְׂבִּיעֵהוּ" /asbi'eihu/ (îl voi sătura pe el), iar în *Pshitta* „ܣܒܥܗ" /sab'eh/ (l-a săturat pe el).

Ps. 81

Cuvintele introductive. Despre Asaf, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 49.*

[1] BB: „Dumnezeu stătu în adunare de dumnezăi" – în ms. vechi gr. şi sir.: *în mijlocul îngerilor.*

Ps. 82

Cuvintele introductive. Despre indicaţia *cîntare* (în ebraică „שִׁיר"), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 64.* Despre Asaf, vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 49.*

[5] *Idumei* (< „Ἰδουμαίοι" < „אֱדוֹם" /edom/): locuitori ai ţinutului *Idumea.* Despre acesta, vezi nota la versetul 9 al *Psalmului 59.*

Ismailtêni (< „Ισμαηλίται" < „יִשְׁמְעֵאלִים" /išmə'eilim/): urmaşii lui Ismael, fiul lui Avraam şi al sclavei Agar.

Moav (< „Μωαβ" < „מוֹאָב" /moav/): vezi nota la versetul 8 al *Psalmului 59.*

Agarêni (< „Αγαρηνοί" < „הַגְרִים" /hagrim/): popor din Peninsula Arabică.

[6] *Gheval* (< „Γεβαλ" < „גְּבָל" /gəval/): cetate maritimă a Feniciei, identificată cu vechiul Byblos şi actualul Jebeil în Liban.

Ammon (< „Αμμων" < „עַמּוֹן" /'ammon/): denumire colectivă a urmaşilor lui Ben-Ammi, fiul lui Lot şi al fiicei mai tinere a acestuia.

Amalic (< „Αμαληκ" < „עֲמָלֵק" /'amaleik/): denumire colectivă a *amalechiţilor*, primul popor care i-a atacat pe evrei după traversarea Mării Roşii şi care s-a războit împotriva evreilor pînă în vremurile regelui David, cînd au fost înfrînţi. BB: „Cei streini de fêliu" (< „ἀλλόφυλοι" [cei de altă seminţie, cei din alt trib]). În ebraică apare „פְּלֶשֶׁת" /pleset/, denumire colectivă a filistenilor, urmaşi ai lui Ham, deţinători a cinci oraşe pe drumul de coastă din Egipt pînă în Siria.

Tirul (< „Τύρος" < „צוֹר" /tsor/): port între Sidon şi Aacho, actualmente *Es Sour* în Liban. Hiram, rege al acestei cetăţi, i-a trimis lui Solomon cedru şi tîmplari pentru construirea Templului de la Ierusalim.

[7] *Asur* (< „Ασσουρ" < „אַשּׁוּר" /ašur/): fiul lui Ham, strămoşul asirienilor.

Lot (< „Λωτ" < „לוֹט" /lot/): fiul lui Haran, care era fratele lui Avraam.

[8] *Madian* (< „Μαδιαμ" < „מִדְיָן" /midian/): fiul lui Avraam şi al lui Keturah. Ca toponim Madian este teritoriul ocupat de *madianiţi*, urmaşii lui Madian. Acesta se afla la vestul golfului Akaba.

Sisara (< „Σισαρα" < „סִיסְרָה" /sisrah/): căpitan de armată al regelui *Jabin* (vezi mai jos).

Iavim (< „Ιαβιν" < „יָבִין" /yavin/): rege al Canaanului de Nord. Armatele lui au fost învinse de evrei sub conducerea lui Deborah şi Barak.

Chisson (< „Κισσων" < „קִישׁוֹן" /qišon/): rîu care izvoreşte din munţii Esdraelon (numiţi şi *Iezreel*, localizaţi în sudul Galileei); se varsă nu departe de muntele Carmel.

[9] *Aendor* (< „Αενδωρ" < „עֵין-דֹּאר" /'einddor/): cetate a tribului lui Manase, în teritoriul tribului lui Issacar.

[10] *Oriv* (< „Ωρηβ" < „עֹרֵב" /'orev/) şi *Ziv* (< „Ζηβ" < „זְאֵב" /zəeiv: prinţi ai Madianului care au invadat Israelul şi au fost învinşi de Ghideon.

Zevee (< „Ζεβεε" < „זֶבַח" /zevakh/) şi *Sulmanan* (< „Σαλμανα" < „צַלְמֻנָּע" /tsalmuna'/): regi ai Madianului, care au invadat Israelul şi au fost învinşi de Ghideon.

Ps. 83

[8] BB: „bagă în urêche" – BJ : *écoute ma prière, prête l'oreille*, GN: *Höre mein Gebet*, BIBBIA 1985: *accogli la mia preghiera, ascolta*, BIBLIA 1975: *auzi-voi.*

Ps. 84

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „pentru teascuri" (în ebraică „עַל-הַגִּתִּית" /'al-hagittit/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 8.* Despre „fiii lui Core", vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 41.*

[5] BB: „Au în vêci vei urgisi preste noi?" – BJ: *Garderas-tu ta colère d'âge en âge?*, GN: *Oder*

willst du für immer zornig auf uns sein?, BIBBIA 1985: *Resterai per sempre irritato con noi?*

[9] BB, după LXX: „καὶ ἐπὶ τοὺς ἐπιστρέφοντας πρὸς αὐτὸν καρδίαν" (pentru aceia care întorc către el inima). În textul masoretic ebraic găsim: „וְאַל יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה" /və al yašuvu ləchislah" (şi să nu se întoarcă la prostie). Divergenţele se datorează confuziilor grafice „כ/ב" (k/b), „ס/ם" (s/m) şi „י/ו" (y/v), precum şi despărţirii cuvintelor şi vocalizării diferite. Aşadar, traducătorii *Septuagintei* au citit probabil în felul următor „וְאֵל יוֹשְׁבֵי לִבָּם לֹה" /vəel yošvey liban loh/ (către cei ce întorc inima lor către el). *Pshitta*: „ܠܐ ܢܬܗܦܟܘܢ ܠܒܣܬܪܗܘܢ" /lo nehfəchun ləbestarhun/ (nu se vor întoarce în spatele lor).

Ps. 85

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „rugă" (în ebraică „תְּפִילָה" /təfillah/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 16*.

[1] Compunere elenistică; reflectă starea sufletească a evreilor credincioşi.

[10] BB, după LXX: „εὐφρανθήτω ἡ καρδιά μου" (să se bucure inima mea). În textul masoretic ebraic găsim: „יַחֵד לְבָבִי" /yakheid ləvavi/ (uneşte inima mea). Divergenţa se datorează vocalizării diferite. Traducătorii *Septuagintei* au citit probabil în felul următor: „יִחַד לְבָבִי" /yikhad ləvavi/ (se va bucura inima mea). *Pshitta* coincide cu LXX: „ܢܚܕܐ ܠܒܝ" /nekhde levi/ (se va bucura inima mea).

Ps. 86

Cuvintele introductive. Despre „fiii lui Core", vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 41*. Despre indicaţia „cîntare" (în ebraică „שִׁיר"), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 64*.

[3] *Rahav* (< „Ρααβ" < „רַהַב" /rahav/): cuvînt poetic ebraic cu sensul de „nonşalanţă", folosit deseori pentru a se referi la Egipt.

Cei streini de fêliu: vezi nota la versetul 7 al *Psalmului 82*.

Tir: vezi nota la versetul 7 al *Psalmului 82*.

Nărodul arapilor (< „λαὸς Αἰθιόπων" (poporul etiopienilor) < „כּוּשׁ" /kuš/). Ţinutul Cuş este actuala Etiopie. Acest toponim pare să fi fost folosit, într-un sens mai amplu, pentru a desemna cursul superior al Nilului şi chiar unele părţi ale Asiei.

Ps. 87

BO: se citeşte la slujbele de noapte.

Cuvintele introductive. Despre indicaţia *cîntare* (în ebraică „שִׁיר"), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 64*. Cuvintele ebraice „עַל מַחֲלַת לְעַנּוֹת" /'al makhalat lə'anot/ ([după melodia] *mahalat leanot*) numesc probabil melodii cunoscute în epocă, după care acest psalm trebuia cîntat. *Mahalal leanot* pare să însemne, aproximativ, „rugă de boală pentru a răspunde", dar sensul acestei expresii rămîne totuşi obscur. LXX analizează cuvîntul *Mahalal* ca nume propriu, traducînd „ὑπὲρ μαελεθ τοῦ ἀποκριθῆναι" (asupra lui Maeleth pentru a răspunde). Din LXX s-a tradus în BB: „pentru maeleth ca să răspunză". Despre indicaţia *pricêperii* (în ebraică „מַשְׂכִּיל" /maskil/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 32*. Textul ebraic atribuie acest psalm lui *Heiman Ezrahitul* („הֵימָן הָאֶזְרָחִי" /heiman ha-ezrakhi/), adică Heiman din tribul lui Ezrah. Acesta pare a fi unul dintre două posibile personaje: 1) Heiman, fiul lui Zerah sau al lui Mahol, renumit pentru înţepciunea sa (vezi 3 *Reg*. 4, 31/, 1; *Cr*. 2, 6.), sau 2) Heiman, fiul lui Ioel Cahatitul, supraveghetor şi dirijor al muzicienilor în sanctuarul lui David (vezi 1 *Cr*. 6, 33, 1 *Cr*. 15, 17-19 etc.). LXX traduce numele lui în felul următor: „αιμαν Ισραηλίτης" (Heiman Israelitul), greşind aşadar denumirea tribului. Versiunea alexandrină a *Septuagintei* atribuie acest psalm lui Eitan Ezrahitul, autorul psalmului următor (vezi mai jos). După această versiune s-a transcris în BB: „Etham Israilteanul". În Ms. 45 este folosită *Septuaginta alexandrină* (ed. Frankfurt, 1597): „Etham Israilteanul", iar în Ms. 4389, ediţia slavonă de la Ostrog, Sinaiticus, Vaticanus şi altele: „Eman israiltineanul".

[3] BB, după LXX: „εἶπας" (ai spus). În textul masoretic ebraic apare „אָמַרְתִּי" /amarti/ (am spus). Un alt text ebraic şi *Pshitta*, însă, coincid cu LXX, respectiv: „אָמַרְתָּ" /amarta/, „ܐܡܪܬ" /emrat/ (ai spus).

Ps. 88

Cuvintele introductive. Despre indicaţia *pricêperii* (în ebraică „מַשְׂכִּיל" /maskil/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 32*. Psalm atribuit lui Eitan Ezrahitul („אֵיתָן הָאֶזְרָחִי" /eitan ha-ezrakhi/), înţelept menţionat în 3 *Reg*. 4, 31.

[11] BB: „Tu smeriş ca pre un rănit pre cel mîndru", „mîndru" după LXX: „ὑπερήφανος" (cel mîndru, cel orgolios). În ebraică „רַהַב" /rahav/. Despre *rahav* vezi nota la versetul 3 al *Psalmului 86*. BJ: *c'est toi qui fendis Rahab comme un cadavre*, BIBBIA 1985: *Hai trafitto e calpestato l'orrible mostro*, GN: *Du hast den Meeresdrachen getötet*.

Rahab: numele unui monstru mitic, personificînd haosul marin. În ediţia lui Onciul, 1899, *Cartea Psalmilor. Traducere şi explicare*, se dă următoarea

glosă la Ps. 86/87 şi 88/89: Rahab „bălaur de mare sau şi crocodil este de înţeles Egiptul" (p. 325 şi 331).

Ps. 89

Cuvintele introductive. Psalm atribuit lui Moise. Despre indicaţia „rugă" (în ebraică „תְּפִלָּה" /təfillah/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 16*.

Ps. 90

Cuvintele introductive. Cuvintele „Αἶνος ᾠδῆς" (lauda cîntării) lipsesc în textul ebraic.

[3] BB: „cuvîntul gîlcevitoriu" – ebr. *ciumă*.

[6] În unele versiuni 'demonul amiezii'.

Ps. 91

Cuvintele introductive. Despre indicaţia *cîntare* (în ebraică „שִׁיר"), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 64*. Acest psalm era considerat potrivit pentru ziua de sîmbătă.

[12] BO: se citeşte în Postul mare.

[13], [14] BO: se citesc dimineaţa.

Ps. 92

BO: se citeşte în Postul mare.

Cuvintele introductive. Cuvintele „Εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου, ὅτε κατῴκισται ἡ γῆ· αἶνος τῷ Δαυιδ" (către ziua înaintea sîmbetei, cînd lumea a fost populată. Laudă a lui David) lipsesc din textul masoretic ebraic.

Ps. 93

Cuvintele introductive. Cuvintele „Ψαλμὸς τῷ Δαυιδ, τετράδι σαββάτων" (Psalm al lui David, a patra sîmbătă) lipsesc din textul masoretic ebraic.

[6] BB: „Văduа şi săracul omorîră şi pre nemêrnic uciseră", cf. BJ: *la veuve et l'étranger, ils les égorgent et l'orphelin, ils l'assassinent*, GN: *Bedenkenlos morden sie die Witwen und Waisen und die Fremden, die Gäste sind in deinem Land.*

Ps. 94

Cuvintele introductive. Cuvintele „Αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυιδ" (Lauda cîntării lui David) lipsesc din textul masoretic ebraic.

[8] BB, după LXX: „ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ" (ca în amărăciune). În ebraică: „כִּמְרִיבָה" /kimrivah/ (ca *Merivah*).

Toponimul *Meriba* (din radicalul „ריב" /riv/, cu sensul de „a se certa") se referă la o localitate din deşertul Sinai, unde poporul evreu s-a certat cu Moise din cauza lipsei de apă. Acesta l-a rugat pe Dumnezeu să-l ajute să găsească apă. La porunca lui, Moise a lovit cu toiagul o piatră din care a ţîşnit apă.

Tot după LXX s-a tradus „ca ziua ispitirii" (< „κατὰ τὴν ἡμέραν πειρασμοῦ"). În ebraică găsim: „כְּיוֹם מַסָּה" /kəyom massah/ (ca în ziua lui *Massa*).

Toponimul *Masa*, care se referă la aceaşi localitate ca şi *Meriba*, ce derivă din radicalul „נסה", cu sensul de „a încerca", „a ispiti" şi face aluzie la faptul că Moise l-ar fi „ispitit" (sau l-ar fi încercat) pe Dumnezeu atunci cînd i-a cerut să-şi arate puterile scoţînd apă în mod miraculos.

Ps. 95

Cuvintele introductive. Cuvintele „Ὅτε ὁ οἶκος ᾠκοδομεῖτο μετὰ τὴν αἰχμαλωσίν· ᾠδὴ τῷ Δαυιδ" (Cînd casa s-a zidit, după robie. Cîntare a lui David) lipsesc din textul masoretic ebraic. În BB apare „Lauda cîntării lui David", apropiindu-se mai mult de textul slavon „Хвала пѣсни Давидѡ" (lauda cîntării lui David) decît de LXX, unde apare doar „ᾠδὴ τῷ Δαυιδ" (cîntare lui David). Această precizare apare la începutul indicaţiilor, ca în *Biblia slavonă*, şi nu la sfîrşit, ca în LXX.

Ps. 96

Cuvintele introductive. Cuvintele „Τῷ Δαυιδ, ὅτε ἡ γῆ αὐτοῦ καθίσταται" (Lui David, cînd pămîntul lui a fost populat) lipsesc din textul masoretic ebraic.

[12] BB: „Lumina răsări direptului", după LXX: „φῶς ἀνέτειλεν τῷ δικαίῳ" (lumină răsări celui drept). În textul masoretic ebraic găsim: „אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק" /or zarua' lətsadiq/ (lumină răsărită celui drept). Divergenţa de lecţiune se datorează diferenţei de vocalizare. În *Pshitta* se alege aceeaşi variantă ca în LXX, respectiv: „זרע" /zara'/ şi „دنح" /dənakh/ (răsări).

[9] BB: „fêtele jidovimei" – BJ: *les filles de Juda* (glosat: c'est à dire les villes du pays), GN: *in allen Städten von Juda*, TOB: *les villes de Juda*, BIBBIA 1985: *le città di Giuda*.

Ps. 97

Cuvintele introductive. BB, după LXX: „Ψαλμὸς τῷ Δαυιδ" (Psalm al lui David). În textul masoretic ebraic apare numai „מִזְמוֹר" /mizmor/ (psalm).

[10] Acest imn doxologic încheie seria psalmilor despre împărăția Domnului.

Ps. 98

Cuvintele introductive. Cuvintele „Ψαλμὸς τῷ Δαυιδ" (Psalm al lui David) lipsesc din textul masoretic ebraic.

[5] BO: se citește marțea, la vecernie.

Ps. 99

Cuvintele introductive. BB „Psalm lui David spre mărturisire" se apropie mai mult de textul slavon: „Ѱало́мъ дв҃дꙋ, во и҆сповѣ́данїе" (Psalm al lui David, la mărturisire) decît de LXX, unde apare numai „Ψαλμὸς εἰς ἐξομολόγησιν" (psalm spre mărturisire).

[2] O tradiție rabinică spune că în loc de „El ne-a făcut pre noi, și nu noi" (pe noi înșine sau pe el), ar trebui să citim „El ne-a făcut pe noi și noi sîntem ai lui". Acest lucru se poate face dacă înlocuim adverbul negativ „לֹא" /lo/ (nu) cu prepoziția sufixată „לוֹ" /lo/ (lui). Masoreții au adoptat această interpretare printr-o notiță de subsol la textul acestui psalm. Există un manuscris unde, în loc de „לֹא" /lo/ (nu), putem citi „לוֹ" /lo/ (lui). Totuși, LXX, *Pshitta* și cele mai multe manuscrise ebraice pledează împotriva acestei lecțiuni. Compară cu BJ: *Il nous a fait, nous sommes à lui,* GN: *Er hat uns geschaffen, und ihm gehören wir,* BIBBIA 1985: *Egli ci ha fatti, a lui apparteniamo.*

Ps. 100

[4] BB: „Pre cei ce făcea călcări de lêge am urît" – aluzie la practicile idolatre.

[10] BB: „Întru demineți" – 'în fiecare dimineață'.

Ps. 101

[4] BB: „ca fumul", după LXX: „ὡσεὶ καπνός" (ca fum). În textul masoretic ebraic apare însă: „בְּעָשָׁן" /vəašan/ (în fum). Un manuscris ebraic coincide cu LXX: „כְּעָשָׁן" /chəašan/ (ca fum). *Pshitta* coincide cu textul masoretic: „ܒܬܢܢܐ" /betnono/ (în fum).

[24] BB, după LXX: „ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν ὁδῷ ἰσχύος αὐτοῦ" (i-a răspuns în calea puterii lui). În textul masoretic ebraic apare: „עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחוֹ" /'innah bəderech chokho/ (a chinuit pe drum puterea *lui*). O indicație de subsol scrisă de masoreți (îndreptare) ne spune că acest pasaj trebuie citit „עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי" /'innah bəderech chokhi/ (a chinuit pe drum puterea *mea*). *Pshitta* se apropie de textul masoretic ebraic, inclusiv în ceea ce privește îndreptarea mai sus amintită: „ܡܟܟܘ ܚܝܠܝ ܒܐܪܥܐ" /makeku khaili bar'o/ (au chinuit puterea mea pe pămînt). Divergențele se datorează vocalizării („עִנָּה" /'innah/ [a chinuit], în textul masoretic, și „עָנָה" /'annah/, în LXX) și confuziei grafice „ו/י" (w/y).

Ps. 102

BO: se citește la slujbele de noapte.

[21] Cuvîntul „toate" lipsește din textul masoretic ebraic. El apare însă într-un manuscris ebraic și în *Pshitta.*

Ps. 103

BO: se citește la vecernie.

Cuvintele introductive. BB: „Psalmul lui David, pentru alcătuirea lumii" se apropie mai mult de textul slavon „Ѱало́мъ дв҃дꙋ, ѡ҆ мі́рстѣмъ бытїи" (idem) decît de LXX, unde apare doar „Τῷ Δαυιδ" (lui David). Textul masoretic nu prezintă cuvintele introductive.

[1] Aici psalmistul observă aceeași ordine ca în cosmologia din *Fac.* 1.

Ps. 104

Cuvintele introductive. În textul masoretic ebraic nu există cuvintele introductive.

[12] Într-un manuscris ebraic apare „בִּהְיוֹתְכֶם" /bihyotchem/ (fiind voi), în loc de „בִּהְיוֹתָם" /bihyotam/ (fiind ei), așa cum este în textul masoretic ebraic. În LXX avem „fiind ei", iar în *Pshitta* „fiind voi". Neconcordanța se datorează diferenței de o literă „כ" (ch).

[26] *Pămîntul lui Ham* (< „γῆ Χαμ" [idem] < „אֶרֶץ חָם" /erets kham/ [idem]): Egipt.

[35] Într-un manuscris ebraic apare „בְּמִצְרַיִם" /bəmitsraim/ (în Egipt), în loc de „בְּאַרְצָם" /bəartsam/ (în țara lor), așa cum este în textul masoretic ebraic. În LXX avem „în țara lor", iar în *Pshitta* „în Egipt".

Ps. 105

Cuvintele introductive. În textul masoretic ebraic nu există cuvinte introductive.

[19] *Horiv* (< „Χωρηβ" < „חֹרֵב" /khoreiv/): munte la extremitatea sudică al peninsulei Sinai, numit și „Muntele Domnului".

[22] *Pămîntul lui Ham*: vezi nota la versetul 26 al *Psalmului 104*.

[28] *Veelfegor* (< „Βεελφεγωρ" < „פְּעוֹר-בַּעַל" /ba'al-fə'or/): idol moabit la sacrificiile căruia evreii au participat pentru a se împreuna cu femeile păgîne. Dumnezeu a condamnat la moarte pe idolatri, iar preotul Pinhas (numit *Finees* în LXX) a executat porunca divină, omorîndu-i pe Zimri și Cozbi, respectiv, un bărbat evreu și o femeie madianită.

[29] În textul masoretic ebraic prepoziția cu sufix personal „pe el" lipsește. Există, totuși, un manuscris ebraic în care aceasta apare în forma unui sufix personal la verb: „יַכְעִיסֻהוּ" /yach'isuhu/ (l-au supărat pe el).

[30] *Fiines* (< „Φινεες" < „פִּינְחָס" /pinkhas/): vezi nota la versetul 28.

[32] *Apa pricei* (< „ὕδωρ ἀντιλογίας" [apa disputei] < „מֵי-מְרִיבָה" /mey-merivah/ [apele din *Merivah*]): Apă care a țîșnit dintr-o piatră cînd Moise a lovit-o cu toiagul. Despre *Merivah*, vezi nota la versetul 8 al *Psalmului 94*.

[47] BB: „Și va grăi tot norodul: «Facă-se. Facă-se!»" – BJ: *Amen*. Doxologie ce indică finele cărții a patra. Ebr. adaugă: *Alleluia*.

Ps. 106

Cuvintele introductive. În textul masoretic ebraic nu sînt cuvintele introductive. Termenul „Alliluia", care apare în LXX drept cuvînt introductiv, este, în textul masoretic ebraic, ultimul cuvînt al psalmului anterior.

[7] BB: „Cetate de lăcaș" – Sionul simbolizează tot pămîntul sfînt.

Ps. 107

Cuvintele introductive. Despre indicația „cîntare" (în ebraică „שִׁיר"), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 64*.

[7] BB: *Sîchima* (< „Σικιμα" < „שְׁכֶם" /šəchem/): primul oraș canaanean vizitat de Avram (vezi Fac. 12, 6). Acesta a fost jefuit de Simeon și Levi, iar apoi, după împărțirea țării, a fost dat în stăpînire tribului lui Efraim, devenind oraș levitic de refugiu.

Valea Corturilor (< „Κοιλας τῶν σκηνῶν" < „עֵמֶק סֻכּוֹת" /'eimeq sukot/): vezi nota la versetul 9 al *Psalmului 59*.

[8] *Galaad* (< „Γαλααδ" < „גִּלְעָד" /gil'ad/): vezi nota la versetul 7 al *Psalmului 59*.

Manase și *Efraim* (< „Μανασση" < „מְנַשֶּׁה" /mənašeh/ „Εφραιμ" < „אֶפְרַיִם"): vezi nota la versetul 7 al *Psalmului 59*.

[9] *Moav* (< „Μωαβ" < „מוֹאָב" /moav/): vezi nota la versetul 8 al *Psalmului 59*.

[10] *Idumea* (< „Ιδουμαία" < „אֱדוֹם" /edom/): despre acesta, vezi nota la versetul 9 al *Psalmului 59*.

Cei de alt neam: același lucru ca *cei streini de fêliu* (< „ἀλλόφυλοι" [cei de altă seminție, cei din alt trib]). Despre acesta, vezi nota la versetul 7 al *Psalmului 82*.

[12] BB, după LXX: „οὐχὶ σύ, ὁ θεός,...;" ([oare] nu *tu*, Dumnezeu,...?). În textul masoretic ebraic apare însă: „הֲלֹא אֱלֹהִים" /halo elohim/ (oare nu Dumnezeu...?). Un manuscris ebraic și *Pshitta* coincid cu LXX, respectiv: „הֲלֹא אַתָּה אֱלֹהִים" /halo atah elohim/, „ܠܐ ܐܢܬ ܐܠܗܐ" /dəho ant eloho/ (oare nu tu, Dumnezeu...?).

Ps. 108

[1] BB, după LXX: „Ὁ θεός, τὴν αἴνησίν μου..." (Oh Dumnezeu!, lauda mea...). În textul masoretic ebraic găsim: „אֱלֹהֵי תְהִלָּתִי..." /elohei təhilati.../ (Dumnezeul laudei mele...). Există un manuscris ebraic ce coincide cu LXX: „אֱלֹהִים תְּהִלָּתִי..." /elohim təhilati.../ (Dumnezeu!, lauda mea...). *Pshitta* coincide cu textul masoretic: „ܐܠܗܐ ܕܬܫܒܘܚܬܝ" /eloho dəteschukhti/ (Dumnezeul laudei mele).

[5] BB: „Diavolul să stea" – BJ: *l'accusateur* – 'satan', nume dat mai tîrziu diavolului.

[8], [11] Cuvîntul ebraic „יְתוֹמִים" /yetomim/ (orfani), tradus în greacă „ὀρφανοί" (orfani), este tradus în BB prin: „săraci" (versetul 8), „surimani" (versetul 11).

[12] BB, după LXX: „τὸ ὄνομα αὐτοῦ" (numele lui). În textul masoretic ebraic apare: „שְׁמָם" /šmam/ (numele lor). Există un manuscris ebraic care coincide cu LXX: „שְׁמוֹ" /šmo/ (numele lui). *Pshitta* coincide cu textul masoretic: „ܫܡܗܘܢ" /šemhun/ (numele lor).

Ps. 109

[1] BB: „Șăzi den direapta mea" – interpretat ca referință la Iisus Hristos, cel care șade de-a dreapta tatălui, cf. *Mt*. 22, 41-45.

[3] BB: „Întru minunile sfinților tăi" – BJ: *Les honneurs sacrés*, ebr. și SYM: *pe munții cei sfinți*.

Ps. 110

Acest psalm este un *acrostih* sau *psalm alfabetic.*
[15] BO: se citeşte dimineaţa.

Ps. 111

Acest psalm este un *acrostih* sau *psalm alfabetic.*
[9] BB: „Cornul lui să va înălţa cu mărire" – BJ: *Sa rigueur rehausse son prestige,* GN: *Darum wird er mit Macht und Ehre beschenkt,* BIBBIA 1985: *sarà potente e rispettato.*

Ps. 112

[1] BO: Se citeşte dimineaţa.

Ps. 113

Psalmul 113, după numerotarea din LXX, este tratat în textul masoretic ebraic ca alcătuind doi psalm diferiţi: 114 (pînă în versetul 8) şi 115 (începînd cu versetul 9). Versiunile româneşti adoptă numerotarea din LXX.
Cuvintele introductive. În textul masoretic ebraic nu există. Vezi explicaţia de la *Psalmul 106.*
[3-5] Versetele povestesc trecerea evreilor prin Marea Roşie.
[17] BB, după LXX: „οἶκος Ισραηλ" (casa lui Israel). În textul masoretic ebraic cuvîntul „casa" lipseşte. Un manuscris ebraic şi *Pshitta*, însă, coincid cu LXX, respectiv „בֵּית יִשְׂרָאֵל" /beit israel/, „ܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ" /beit israel/ (casa lui Israel).

Ps. 114

Vezi explicaţia numerotării la *Psalmul 113.*
Cuvintele introductive. Vezi explicaţia de la *Psalmul 106.*
[3] BB: „Primejdiile iadului" – BJ: *les filets du shéol,* ebr. *groază.*

Ps. 115

Vezi explicaţia numerotării la *Psalmul 113.*
Cuvintele introductive. Vezi explicaţia de la *Psalmul 106.*
[4] BB: „Păhar de mîntuire voiu lua" – BJ: *J'élèverai la coupe du salut,* GN: *ich will... den Becher erheben,* TOB: *Je leverai la coupe de victoire.*

Rit păstrat în liturghia evreiască, precum şi în aceea creştină.

Ps. 116

BO: se citeşte vinerea, la vecernie.

Ps. 117

[12] În BB: „şi să aţiţară", formulare ce se apropie de LXX „ἐξεκαύθησαν" (au fost mistuite). În textul masoretic „דֹּעֲכוּ" /do'achu/ şi în *Pshitta* „ܕܥܟܘ" /də'echu/ (s-au stîns).
[19] BB: „Deşchideţi mie porţile direptăţii" – GN: „aici (şi vs. 26, 27) vorbeşte probabil un preot".
[24] BB: „Aceasta e ziua care o au făcut Domnul" – în tradiţia creştină, rostită în liturghia pascală.

Ps. 118

Acest psalm este un *acrostih* sau *psalm alfabetic.*
[5] BB: „Înţelepţêşte-mă"; BJ propune două versiuni: *fais-moi comprendre* şi *donne-moi intelligence.*
[37] BB, după LXX „ζῆσόν με" (trăieşte-mă). În ebraică „חַיֵּנִי" /khayyeini/ „fă-mă să trăiesc" este un cauzativ.
În cele mai multe manuscrise de la Marea Moartă, precum şi în două manuscrise mai recente apare formularea „בִּדְבָרֶךָ" /bidvarecha/ (în/după cuvîntul tău), în loc de „בִּדְרָכֶךָ" /bidrachecha/ (în/după calea ta).
[119] BB, după LXX: „ἐλογισάμην" (am socotit). În textul masoretic ebraic apare „הִשְׁבַּתָּ" /hišavta/ (ai întors, ai gonit). Divergenţele se datorează vocalizării diferite, precum şi confuziei grafice „ה/ח" (h/kh), care i-a determinat pe traducătorii *Septuagintei* să citească „חִשַּׁבְתִּי" /khišavti/ (am socotit).
[128] BB, după LXX: „πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην" (către toate poruncile tale m-am îndreptat). Textul masoretic ebraic prezintă o lecţiune obscură din punct de vedere gramatical şi, aşadar, îndoielnică: „כָּל - פִּקּוּדֵי כֹל יִשָּׁרְתִּי" /kol piqudei chol iššarti/ (toate poruncile toate am îndreptat). Traducătorii *Septuagintei* au citit probabil „כָּל - פִּקּוּדֶיךָ יִשָּׁרְתִּי" /kol piqudecha iššarti/ (am îndreptat toate poruncile tale). Totuşi, este mai probabil ca, la origine, acest text să fi arătat în felul următor: „כָּל - פִּקּוּדֶיךָ לִי שָׁמַרְתִּי" /kol piqudei li šamarti/ (toate poruncile tale mi le-am păzit). Divergenţele se datorează diferitelor vocalizări şi despărţiri de cuvinte, precum şi pierderii/adăugirii unor litere. În *Pshitta* găsim: „ܟܠܗܘܢ ܦܘܩܕܢܝܟ ܬܪܨܬ"

/kulhun fuqdonaich rekhmet/ (toate poruncile tale [le-]am iubit).

[133] BB, după LXX „κατὰ τὸ λόγιόν σου". În textul masoretic ebraic apare: „בְּאִמְרָתֶךָ" /bəimratecha/ (în cuvîntul tău). Traducătorii *Septuagintei* au citit probabil: „כְּאִמְרָתֶךָ" /kəimratecha/ (după cuvîntul tău). Diferenţa se datorează cofuziei grafice „כ/ב" (b/k). *Pshitta*: „ܒܫܒܝܠܝܟ" /bašvilaych/ (după drumul tău).

[150] BB, după LXX „προσήγγισαν οἱ καταδιώκοντές με ἀνομίᾳ" (s-au apropiat cei care mă urmăreau cu nelegiuire). În textul masoretic ebraic găsim: „קָרְבוּ רֹדְפֵי זִמָּה" /qarvu rodfei zimmah/ (s-au apropiat cei ce urmăreau nelegiurea). Diferenţa se datorează vocalizării diferite a unui cuvînt: „רֹדְפֵי" /rodfei/ (cei ce urmăresc), după textul masoretic ebraic, şi „רֹדְפַי" /rodfai/ (cei ce mă urmăresc), după LXX. *Pshitta* coincide cu LXX: „ܩܪܒܘ ܪܕܘܦܝ ܕܥܘܠܐ" /qrevu rodufai də'aulo/ (s-au apropiat urmăritorii mei [cei] ai nelegiuirii).

Ps. 119

Cuvintele introductive. Indicaţie către dirijorul muzicanţilor: „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" /šir ha-mma'alot/ ([după melodia] cîntarea treptelor sau cîntarea înălţimilor). Această indicaţie a fost tradusă în LXX: „Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν" (cîntarea treptelor), iar după LXX, în BB: „cîntarea stepenilor". Indicaţia este reluată în următorii 15 psalmi.

[5] BB: „Sălaşurile lui Chidar" – prototip al locurilor nefaste.

Ps. 120

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor" (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119*.

[1-2] BO: se citesc joia, la vecernie.

Ps. 121

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor" (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119*. În textul masoretic ebraic mai apare şi indicaţia „לְדָוִד" /lədavid/ (al lui David). Aceasta lipseşte atît din LXX, cît şi dintr-unul din manuscrisele ebraice.

[3] BB: „Ierusalime [...] partea ei dempreună" – simbolizează unitatea bisericii, înţeleasă ca o comunitate.

Ps. 122

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor" (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119*.

[5] BB: „hula celor mîndri" – GN: *vom Hohn vermessener Unterdrückter*, BJ: *le mépris est pour les orgueilleux*, TOB: *aux arrogants le mépris!*, BIBBIA 1985: *il disprezzo degli arroganti*.

Ps. 123

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor" (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119*. În textul masoretic ebraic mai apare şi indicaţia „לְדָוִד" /lədavid/ (al lui David). Aceasta lipseşte atît din LXX, cît şi dintr-unul din manuscrisele ebraice.

[1] Mulţimea era invitată să repete prima frază ca pe o litanie.

Ps. 124

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor" (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119*.

[1] Există un manuscris ebraic în care apare „בְּהַר-צִיּוֹן" /bəhar-tsion/ (în muntele Sion), în loc de varianta acceptată de textul masoretic ebraic şi de LXX: „כְּהַר-צִיּוֹן" /kəhar-tsion/ (ca muntele Sion), „ὡς ὄρος Σιων" (idem). Diferenţa se datorează confuziei grafice a literelor „כ/ב" (k/b). *Pshitta* coincide cu un manuscris ebraic deviat de la textul masoretic: „ܒܛܘܪܐ ܕܨܗܝܘܢ" /bəturo dətsehiun/ (în Muntele Sion).

[3] BB, după LXX: „ῥάβδος τῶν ἁμαρτωλῶν" (toiagul păcătoşilor). În textul masoretic ebraic apare însă: „שֵׁבֶט-הָרֶשַׁע" /šeivet ha-reša'/ (toiagul nedreptăţii). Traducătorii *Septuagintei* au citit probabil „שֵׁבֶט-הָרָשָׁע" /šeivet ha-raša'/ (toiagul nelegiuitului). Divergenţa s-ar datora, aşadar, vocalizării diferite a celui de-al doilea cuvînt. *Pshitta* se apropie de LXX: „ܫܒܛܐ ܕܥܘܠܐ" /šavto də'awlei/ (toiagul nelegiuiţilor).

Psalmul prefigurează venirea erei mesianice.

Ps. 125

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor" (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת" /šir ha-

mma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119.*

[1] BB: „Ca nişte mîngîiaţi” – BJ: *comme en rêve,* GN: *das war wie Genesung nach langer Krankheit* (sau glosat: *ca nişte visători*).

Ps. 126

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor” (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת” /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119.* În textul masoretic ebraic mai apare şi indicaţia „לִשְׁלֹמֹה” /lišlomo/ (al lui Solomon). Aceasta lipseşte din LXX.

Ps. 127

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor” (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת” /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119.*

[6] BB: „să vezi bunătăţile Ierusalimului” – BJ: *puisses-tu voir Jérusalem dans le bonheur,* GN: *sollst du sehen, daß es Jerusalem gutgeht.*

Psalmul are şi înţelesul simbolic al căminului ca receptacul al credinţei care aduce binecuvîntarea lui Dumnezeu.

Ps. 128

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor” (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת” /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119.*

Psalm pentru cei care se căiesc şi poartă în sine nădejdea.

Ps. 129

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor” (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת” /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119.*

[1] BB: „Den adîncuri strigaiu ţie” – BJ: *Des profondeurs je crie vers toi,* GN: *Aus tiefer Verzweiflung schreie ich zu dir,* BIBBIA 1985: *Dal profondo dell'angoscia crido a te.*

Ps. 130

Des întrebuinţat în biserica creştină în rugăciunile pentru morţi, care nu sînt o lamentare, ci o rugă.

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor” (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת” /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119.* În textul masoretic ebraic mai apare şi indicaţia „לְדָוִד” /lədavid/ (al lui David). Aceasta lipseşte din LXX.

[2] Sensul acestui verset este obscur în LXX. Pentru a-i desluşi sensul trebuie să consultăm originalul ebraic: „אִם־לֹא שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ כַּגָּמֻל עָלַי נַפְשִׁי” /im lo šiviti vədomamtti nafši kəgamul 'alei imo kagamul 'alai nafši/ (Oare nu am aşezat şi nu am făcut să tacă sufletul meu? Ca înţărcat de mama lui, ca înţărcat de mine este sufletul meu. Cu sensul: Oare nu mi-am liniştit sufletul? Oare nu l-am redus la tăcere? Ca înţărcat de mama lui, ca înţărcat de mine este sufletul meu.) Divergenţele au cauze complexe: a) Confuzia grafică „ד/ר” (d/r), care a provocat, la rîndul ei, confuzia verbelor „דוֹמֵם” /domeim/ (a face să tacă) şi „רוֹמֵם” /romeim/ (a ridica). Aşadar, în textul masoretic avem „וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי” /vədomamtti nafši/ (şi am făcut să tacă sufletul meu), iar în LXX „ἀλλὰ ὕψωσα τὴν ψυχήν μου” (dar [cel puţin] am înălţat sufletul meu); b) Vocalizarea diferită: în ebraică apare „גָמֻל” /gamul/ (înţărcat), iar în LXX „ἀνταπόδοσεις” (vei răsplati). Probabil, traducătorii *Septuagintei* au citit „גְמֻל” /gəmul/ (răsplată) şi au tradus „ἀνταπόδοσις” (răsplată), aşa cum apare în textul copt sahidic. Mai tîrziu, „ἀνταπόδοσις” (răsplată) va fi fost înlocuit cu omofonul „ἀνταπόδοσεις” (vei răsplăti); c) Expresia „אִם־לֹא” /im lo/ a fost tradusă *ad litteram* în LXX: „εἰ μή” (dacă nu). Aceasta înseamnă de fapt 'oare nu?', 'într-adevăr?'.

Ps. 131

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „cîntarea stepenilor” (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת” /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119.*

[6] BO: versetul se citeşte dimineaţa.

Efratha (< „Εφραθα” < „אֶפְרָתָה” /efratah/): numele vechi al Betleemului.

Cîmpii dumbrăvii (< „πεδία τοῦ δρυμοῦ” [cîmpii pădurii] < „שְׂדֵי־יָעַר” /sdei-ya'ar/ [idem]): în acest caz este foarte posibil ca denumirea de „יָעַר” /ya'ar/ (pădure) să fie, de fapt, prescurtarea toponimului „קִרְיַת־יְעָרִים” /qiriat-yəarim/ (Cetatea pădurilor). Această cetate canaanită, denumită mai înainte „קִרְיַת־בַּעַל” /qiriat-ba'al/ „Cetatea lui Baal”, este menţionată în *Ios.* 9, 17; 15, 9,60; 18,14-15. Expresia de mai sus „שְׂדֵי־יָעַר” /sdei-ya'ar/ ar putea însemna, aşadar, „cîmpiile care aparţineau cetăţii *Kiriat Iearim*”.

[19] BB: „Sfințenia mea” – BJ: *diadème*, GN: *Krone*, însemne regale, dar şi sacerdotale. Mesia, care va fi *lumina neamurilor*, este, pentru David, preot şi împărat în acelaşi timp.

Ps. 132

Cuvintele introductive. Despre indicația „cîntarea stepenilor” (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת” /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119*.

[1] BB: „ce e bun sau ce e înfrumusețat, fără numai a lăcui frații dempreună” – BJ: *qu'il est bon, qu'il est doux*, GN: *wie wohltuend, wie schön*, BIBBIA 1985: *come è bello e piacevole*.

Ps. 133

Cuvintele introductive. Despre indicația „cîntarea stepenilor” (în ebraică „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת” /šir hamma'alot/), vezi nota la cuvintele introductive ale *Psalmului 119*.

[1-4] BO: se citesc duminica, la vecernie.

[3-4] BB: „Blagoslovească-te Domnul den Sion [...]” – aceste cuvinte erau rostite, probabil, de un sacerdot.

Ps. 134

Text alcătuit din preluări de la alți psalmi.

[11] *Sion* (< „Σηων” < „סִיחוֹן” /sikhon/): aici nu este vorba despre muntele Sion, ci despre regele Sihon al amoreilor.

Amorei (< „αμορραίοι” < „אֱמֹרִים” /emorim/): popor care locuia în munți, atît la est cît şi la vest de rîul Iordan. Descrişi în *Biblie* ca fiind deosebit de corupți, oamenii acestui popor îl aveau drept strămoş mitic pe Canaan, fiul lui Ham.

Og (< „Ωγ” < „עוֹג” /'og/): împărat al Vasanului, vestit pentru talia lui uriaşă.

Vasan (< „Βασαν” < „בָּשָׁן” /bašan/): regiune la estul rîului Iordan, între rîul Ieboc şi muntele Hermon (vezi nota la versetul 16 al *Psalmului 67*).

Ps. 135

BO: se citeşte la slujbele de noapte.

Cuvintele introductive. Vezi explicația de la *Psalmul 106*.

[19] Despre *Sion* şi *amorrei*, vezi nota la versetul 11 al *Psalmului 134*.

[20] Despre *Og* şi *Vasan*, vezi nota la versetul 11 al *Psalmului 134*.

Ps. 136

BO: se citeşte la slujbele de noapte, trei duminici înainte de Postul mare. Psalmul evocă momente grele din istoria lui Israel, căderea Ierusalimului şi exilul în Babilon

Cuvintele introductive. Indicația „pren Ieremia” lipseşte atît din textul masoretic, cît şi din LXX. Aceasta pare a fi preluată din texul slavon: „їеремі́емъ” (prin Ieremia).

[5] BB, după LXX: „ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου” (să fie uitată dreapta mea). În textul masoretic citim: „תִּשְׁכַּח יְמִינִי” /tiškakh yəmini/ (va uita dreapta mea). Un manuscris ebraic şi *Pshitta*, însă, coincid cu LXX, respectiv: „תִּשָּׁכַח יְמִינִי” /tišakakh yəmini/, „ܬܬܛܥܐ ܝܡܝܢܝ” /tet'eni yamini/ (să fie uitată dreapta mea).

[7] Despre „fiii Edomului”, adică locuitorii ținutului *Edom* sau *Idumea*, vezi nota la versetul 9 al *Psalmului 59*.

Ps. 137

Cuvintele introductive. Indicația „a lui Aggheu şi a Zahariei” pare a fi preluată din textul slavon: „а҆ггеа и҆ захарі́и” (lui Agheu şi Zaharia). Această precizare lipseşte atît din textul masoretic, cît şi din LXX. În varianta alexandrină a *Septuagintei* apare mențiunea: „ζαχαριου” (lui Zaharia).

[1] Cuvîntul „Doamne” lipseşte din textul masoretic ebraic. Acesta apare în LXX, *Pshitta* şi, foarte important, într-un manuscris ebraic.

BB: „înaintea îngerilor cînta-voiu” – alte versiuni din antichitate au tradus *idoli* prin *dumnezei*, sir. prin *împărați* şi iarăşi altele prin *judecători*. Text nesigur. În ultima vreme se propun următoarele variante: BJ: *Je te chante en présence des anges*, TOB: *Je te célèbre* [...] *face aux dieux*, GN: *ich will dich preisen, dich – und nicht die anderen Götter*, BIBBIA 1985: *a te voglio cantare davanti ai potenti*.

Ps. 138

Cuvintele introductive. Indicația „psalmul Zahariei întru răsipire” lipseşte atît din textul masoretic, cît şi din LXX. BB traduce după varianta alexandrină a *Septuagintei* sau după *Biblia slavonă*, respectiv: „ζαχαριου ἐν τῇ διασπορᾳ”, „захарі́инъ, въ разсѣѧнї́и” (al lui Zaharia în diasporă).

[14] BB, după LXX (în variantele alexandrină şi vaticană): „ἐθαυμαστώσης” (te-ai minunat). În textul masoretic ebraic şi alte versiuni ale *Septuagintei* găsim, respectiv: „נִפְלֵיתִי” /nifleiti/, „ἐθαυμαστώσην” (m-am minunat).

Ps. 140

BO: se citeşte la vecernie.

[7] BB: „Piatră” – stînca lui Israel. Cf. GN: *Felsen.*

Ps. 141

Cuvintele introductive. Despre indicaţia „pricêperii” (în ebraică מַשְׂכִּיל /maskil/), vezi nota la cuvintele introductive ale psalmului 31. Indicaţia „fiind el în peşteră rugîndu-se” este probabil o interpolare din LXX: „ἐν τῷ εἶναι ἐν τῷ σπηλαίῳ· προσευχη” (cînd a fost în peşteră, rugă). BB pare a se apropia mai mult de varianta slavonă: „внегда быти ємꙋ въ вертепѣ молѧщемꙋсѧ” (cînd a fost el în peşteră rugîndu-se).

[5] BB: „Socotiiam în a direapta” – locul apărătorilor este în dreapta.

Ps. 142

BO: se citeşte la slujbele de noapte.

Cuvintele introductive. Indicaţia „cînd goniia pre dînsul Avesalom, fiul lui” lipseşte din textul masoretic ebraic, BB se apropie mai mult de textul slavon: „егда гонѧше его авессаломъ сынъ егѡ” (cînd îl gonea Avesalom, fiul său) decît de LXX: „ὅτε αὐτὸν ὁ υἱὸς καταδιώκει” (cînd îl urmărea fiul).

Ps. 143

Cuvintele introductive. Indicaţia „către Goliath” este probabil o interpolare din LXX: „πρὸς τὸν Γολιαδ” (idem). În BB, este un psalm care apare înainte de Tovit, dat de unii exegeţi şi traducători ca *Psalmul 151*, care are legături, prin acest „către Goliath”, dar şi prin conţinut, cu *Psalmul lui David către Goliath, 143.*

[3] BB: „Cela ce supune nărodul mieu” – mss. şi traduceri vechi: *popoare (străine)*, ebr.: *poporul meu.* GN: *fremde Völke.*

Ps. 144

Acest psalm este un *acrostih* sau *psalm alfabetic.*

Cuvintele introductive. Psalmul nu este denumit prin cuvîntul „מִזְמוֹר” /mizmor/ (psalm), ci prin „תְּהִלָּה” /təhillah/ „laudă”.

[5] BB: „Mare-cuviinţa mărirei svinţirii tale *vor grăi* şi minunile tale vor povesti”, după LXX: „τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης σου λαλήσουσιν καὶ τὰ θαυμάσιά σου διηγήσονται.” (Grandoarea gloriei sfinţeniei tale vor spune şi minunile tale vor povesti). În textul ebraic apare: „הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה” /hadar kəvod hodecha vədivrei niflotecha asikha/ (...grandoarea gloriei splendorii tale şi cuvintele minunilor tale voi povesti/medita). Textul din LXX arată că traducătorul acestui fragment a citit precum urmează „הֲדַר כְּבוֹד הוֹדְךָ יְדַבְּרוּ וְנִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה” /hadar kəvod hodcha yedabru və niflotecha asikha/ (Grandoare gloriei splendoarei tale vor spune şi minunile tale *vor* povesti/medita). Diferenţele se datorează în parte confuziei grafice „w/y” (ו/י) şi vocalizării diferite. Cf. şi BJ: *Splendeur de gloire, ton renom! Je me répète le récit de tes merveilles,* TOB: *Je répéterai le récit de tes miracles, la gloire éclatante de ta splendeur,* GN: *deine Pracht und Hoheit sollen alle rühmen.*

[13] Rîndurile „Credincios Domnul întru toate cuvintele lui, şi curat întru toate lucrurile lui” lipsesc din textul masoretic ebraic. Aici, în textul ebraic masoretic, s-a produs în mod cert o omisiune. Lipsa acestor două rînduri, care încep cu litera „nun” („נ” /n/), creează o lacună în acrostih. Acestea apar în manuscrisele de la Marea Moartă şi în unele manuscrise ebraice mai tîrzii: „נֶאֱמָן יְהוָה בְּכָל-דְּבָרָיו וְחָסִיד בְּכָל-מַעֲשָׂיו” /neeman YHWH bəchol dəvarav vəkhasid bəchol-ma'asaiv/ (credincios este Domnul în toate cuvintele sale şi binevoitor în toate faptele sale). Ele apar şi în *Pshitta*: „ܡܗܝܡܢ ܗܘ ܡܪܝܐ ܒܡܠܘܗܝ ܘܙܕܝܩ ܒܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ” /məhayman hu moryo bəmelawhi vəzadiq bəkulhun 'ovdawhi/ (credincios este Domnul în cuvintele sale şi în toate faptele sale).

Ps. 145

Acest psalm cuprinde un al treilea *halell.*

Cuvintele introductive. Indicaţia „a lui Aggheu şi Zahariia” este, probabil, o interpolare din LXX: „Αγγαιου καὶ Ζαχαριου” (idem).

Ps. 146

Psalmii 146 şi 147, după numerotarea folosită în LXX, alcătuiesc un singur psalm în textul masoretic ebraic.

Ps. 147

Vezi nota la psalmul precedent.

Cuvintele introductive. Acestea lipsesc din textul masoretic ebraic şi sînt, probabil, o interpolare din LXX.

[7] BB: „cît de sîrg va alerga cuvîntul lui" – GN (Ps. 147, 15): *schnell erreicht sein Wort das Ziel,* BJ: *rapide court sa parole.*

Ps. 148

BO: se citeşte dimineaţa.

Acest psalm, care invită cerul, pămîntul şi toată creatura să laude pe Domnul, este recitat de evrei în fiecare dimineaţă.

Cuvintele introductive. Indicaţia „a lui Aggheu şi Zahariia" este probabil o interpolare din LXX: „Αγγαιου καὶ Ζαχαριου" (idem).

Ps 149

BO: se citeşte dimineaţa.

[6] BB: „sabii de amîndoao părţile ascuţite în mînile lor" – BJ: *les éloges de Dieu à pleine gorge, à pleines mains l'épée à deux tranchants,* GN: *mit scharfen Schwertern in ihren Händen,* BIBBIA 1985: *nelle mani la spada a due tagli.*

Ps. 150

BO: se citeşte dimineaţa. Această doxologie finală adresează invitaţia tuturor oamenilor şi muzicanţilor să se alăture la preamărirea Domnului Dumnezeu.

INDICE

arap: (1587 DERS): s. m.: „Mohr": „maure"
arapii pl. nom./ac. 71,9;
arapilor pl. gen./dat. 71.10; 73.15; 86.4;

arăta: (XVI sec. CV): v. I: „1. zeigen, weisen, 2. anzeigen, 3. berichten", 4. erfinden: „1. montrer 2. déclarer, dénoncer, 3. rapporter, 4. inventer"
să arate subj. pr. 3. sg. 77,7; 144,12;
arătaiu-mă ind. pf. s. 1. sg. refl. 62,3;
să arătă ind. pf. s. 3. sg. refl. 93,1;
arătă ind. pf. s. 3. sg. 97.3; 102,7;
arătat-ai ind. pf. c. 2. sg. 15,11; 59,3;
ai arătat ind. pf. c. 2. sg. 50,7; 70,23; 76,14;
au arătat ind. pf. c. 3. sg. 77.14; 147,9;
voiu arăta ind. viit. I. 1. sg. 49,24; 90,16;
va arăta ind. viit. I. 3. sg. 4,6; 24,15;
arăta-m-va ind. viit. I. 3. sg. 58,11;
arătînd ger. 77,9;
arătîndu-mi-se ger. refl. 16,17;
arată imperat. 30,20; 79,4; 89,14;
arată-mi imperat. 24,4; 142,10;
arată-m imperat. 38,5;
arată-ne imperat. 84,7;

arătare: (1581 CORESI): s. f.: „1. Angabe, Anzeige, 2. Erscheinung, 3. Gespenst": „1. annonce, donnée, 2. apparition, 3. fantôme"
arătare sg. nom./ac. 49,3;
arătarea sg. nom./ac. 118,129;

arc: (XVI sec. PS. SCH.): s. m.: „Bogen": „arc"
arc sg. nom./ac. 17,37; 45,9;
arcu sg. nom./ac. 77,63;
arcul sg. nom./ac. 7,13; 10,2; 36,14; 43,8; 57,7; 63,3;
arcului sg. gen./dat. 59,4;
arcele pl. nom./ac. 36,16; 77,12;
arcelor pl. gen./dat. 75,3;

arde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(ver-, ab-,nieder-)brennen": „brûler"
ard ind. pr. 3. pl. 7,14;
va arde ind. viit. I. 3. sg. 45,9; 49,4; 82,13; 82,14; 120,6;
au ars ind. pf. c. 3. pl. 59,1;
arseră ind. pf. s. 3. pl. 73,8;
arzînd ger. 104,32;

ardere: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Brennen, Verbrennen, 2. Opfergabe": „1. action de brûler, 2. sacrifice"
arderea sg. nom./ac. 19,3;
arderi pl. nom./ac. 39,10; 50,17; 50,20; 65,12; 65,14;
arderile pl. nom./ac. 49,9;

argint: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „Silber": „argent"
argint sg. nom./ac. 11,7; 67,14; 104,36; 113,12; 118,72; 134,15;
argintul sg. nom./ac. 14,6; 65,9; 67,33,

aripă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Flügel, 2. Flosse": „1. aile, 2. nageoire"
aripi pl. nom./ac. 54,6; 67,14;
aripile pl. nom./ac. 17,12; 90,4; 103,4;
arepile pl. nom./ac. 138,8;
arepilor pl. gen./dat. 16,9
aripilor pl. gen./dat. 35,8; 56,2; 60,4; 62,8;

armă: (XVI sec. PS. SCH.): „Waffe": „arme" sg. nom./ac. 5,15; 34,2; 56,6; 90,5;
arma sg. nom./ac. 45,9; 75,3;
arme pl. nom./ac. 7,14

armonie: (1683 DOS.): „Harmonie": „harmonie"
armoniei sg. gen./dat. 76. cat;

ars: (1514 DERS): adj./s. n.: „1. verbrannt, 2. geopfert, 3. Brandopfer": „1. brûlé, 2. sacrifié, 3. sacrifice"
arsă adj. f. sg. nom./ac. 79,17;

arunca: (XVI sec. CV): v. I: „werfen": „jeter"
mă aruncaiu ind. pf. s. 1. sg. refl. 21,9;
aruncă ind. pr. 3. sg. 1,4;
aruncară ind. pf. s. 3. pl. 21,19;
aruncă imperat. 54,25;

asculta: (XVI sec. CV): v. I: „1. (an)hören, 2. lauschen, 3. gehorchen": „1./2. écouter, 3. obéir"
mă ascultă ind. pr. 3. sg. 26,12;
voiu asculta ind. viit. I. 1. sg. 90,15;
vei asculta ind. viit. 2. sg 21,2; 37,16;
asculta-vei ind. viit. I 2. sg. 5,3;
va asculta ind. viit. I. 3. sg. 54,19; 114,1; 144,20;
asculta-va ind. viit. I 3. sg. 19,7;
asculta ind. imperf. 3. sg. 98,7;
ascultatu-te-am ind. pf. c. 1. sg. 80,6
ai ascultat ind. pf. c. 2. sg. 16,7; 30,30; 85,6; 117,20; 117,28; 118,25;
ascultat-ai ind. pf. c. 2. sg. 9,41; 60,5;
ascultatu-m-ai ind. pf. c. 2. sg. 4,1;
(n)-au ascultat ind. pf. c. 3. sg. 6,8; 27,8; 33,6; 80,9;
ascultatu-m-au ind. pf. c. 3. pl. 21,26;
au ascultat ind. pf. c. 3. pl. 17,45; 17,49; 68,38;
ascultă ind. pf. s. 3. sg. 3,4; 33,4; 39,2; 54,18; 117,5; 119,2;
ascultară ind. pf. s. 3. pl. 105,25;
ascultă imperat. sg. 4,2; 16,1; 16,7; 19,10; 26,12; 27,2; 38,16; 44,12; 49,8; 53,2; 60,1; 63,1; 64,2; 64,6; 80,7; 83,8; 85,1; 101,1; 107,6; 118,148; 129,2;
ascultă-mă imperat. 54,1; 59,5; 65,18; 68,17; 68,20; 68,21; 101,3; 118,144; 137,4; 140,1; 142,7;
ascultați imperat. 65,7; 65,15;
ascultați-mă imperat. 33,11;
asculte-te subj. pr. 3. sg. 19,1;
ar fi ascultat cond. pf. 3. sg. 80,11;

ascunde: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. verbergen, verstecken, 2. verheimlichen": „1. cacher, 2. dissimuler"
(n)-am ascuns ind. pf. c. 1. sg. 39,13; 118,11;
ai ascunsu ind. pf. c. 2. sg. 30,24;
s-au ascunsu ind. pf. c. 3. sg. refl. 37,9;
s-au ascuns ind. pf. c. 3. sg. refl. 53,1; 68,7; 138,14;
s-au ascuns ind. pf. c. 3. pl. refl. 77,4;
au ascuns ind. pr. 3. pl. 9,16; 26,9; 30,5; 34,8; 34,9;
ascunseră ind. pf. s. 3. pl. 139,5; 141,4;
ascunde-vei ind. viit. I. 2. sg. 30,26;
se va ascunde ind. viit. I 3. sg. 18,7;
vor ascunde ind. viit. I. 3. pl. 55,6;
fi-m-aş ascunsu cond. pf. 1. sg. refl. 54,13;
să (nu) ascunzi subj. pr. 2. sg. 118,19;
a ascunde inf. 63,5;

ascundere
ascundere sg. nom./ac. 80,6;
ascunderea sg. nom./ac. 17,13; 30,26;

ascuns: (XVI sec. PS. SCH.): adj./adv./s. n.: „1. verborgen, heimlich, insgeheim, Geheimnis, 2. versteckt, heimlich, Versteck": „1. occulte, secrètement, énigme, 2. caché, en cachette, cachette"
ascuns adv. sg. nom./ac. 9,32; 100,6; 138,14;
ascunse adj. f. pl. 16,15; 18,13; 45,1; 50,7; 63,3;
ascunsul sg. nom./ac. 26,9;
ascunsuri pl. nom./ac. 9,30; 16,13;
ascunsele s. pl. nom./ac. 43,23; 76. cat;

ascuți: (XVI sec. PS. SCH.): v. tr.: „1. schärfen, 2. schleifen, 3. wetzen": „pointer"
ascuțiră ind. pf. s. 3. pl. 139,3;
au ascuțit ind. pf. c. 3. pl. 63,3;

ascuțit (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „1. scharf, 2. spitz": „pointu"
ascuțit sg. nom./ac. 51,2;
ascuțită sg. nom./ac. 56,6;
ascuțite adj. f. pl. nom./ac. 44,7; 119,4; 149,6;

asemăna: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. vergleichen, 2. gleichen, ähneln, 3. deuten": „1. comparer, 2. ressembler, 3. interpréter"
voiu asămăna ind. viit. I. 1. sg. 27,1;
să asămănă ind. pf. s. 3. sg. refl. 143,5;
să asămănă ind. pr. 3. sg. refl. 48,12; 48,21;
să se asêmene subj. pr. 3. sg. refl. 39,7;
mă voiu asămăna ind. viit. I. 1. sg. refl. 142,8;
să va asămăna ind. viit. I. 3. sg. refl. 82,1;
asămăna-se-va ind. viit. I. 3. sg. refl. 88,7;
asămănaiu-mă ind. pf. s. 1. sg. refl. 101,7;

asemănare sg. nom./ac. 105,21;
asămănarea sg. nom./ac. 57,4; 143,15;

asemenea: (XVI sec. PS. SCH.): adj./adv.: „gleich, gleichfalls": „pareil, de la même façon" 34,11; 49,22; 70,22; 85,7; 88,9; 113,16; 134,18;

aspidă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Otter, Natter": „serpent venineux" sg. nom./ac. 90,13;
aspide sg. gen. 57,4;
aspidelor pl. gen./dat. 139,3;

astăzi: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „heute": „aujourd'hui" 2,7; 94,8;

copil: (1318 DLRV): s. m.: „1. Kind, 2. Diener": „1. enfant, 2. serviteur"
copil sg. nom./ac. 35.1;
copii pl. nom./ac. 112.1;

copuz → **cobuz**

corb: (1444 SUCIU): s. m.: „Rabe": „corbeau"
corbul sg. nom./ac. 101.7;
corbilor pl. gen./dat. 146.10;

corn: (1436 LDSR): s. n.: „1. Horn, 2. Ecke": „1. corne, 2. coin"
corn sg. nom./ac. 74.4; 97.7;
cornul sg. nom./ac. 17.3; 74.5; 74.9; 88.17; 88.24; 91.10; 111.9; 131.18; 148.13;
coarne pl. nom./ac. 68.36;
coarnele pl. nom./ac. 21.22; 74.9;
cornurile pl. nom./ac. 117.26;

cort: (1563 CORESI): s. n.: „Zelt": „tente"
cort sg. nom./ac. 30.28; 41.4;
cortul sg. nom./ac. 17.13; 26.9; 26.11; 77.66;
cortului sg. gen./dat. 26.9; 28.1;
corturile pl. nom./ac. 117.15;

covîrşi: (1620 MOXA): v. IV: „1. überragen, 2. überwältigen": „1. surmonter, 2. dominer"
covîrşiră ind. pf. s. 3. pl. 37.4;

cramă: (1541 BGL): s. f.: „Kelterhaus": „pressoir"
cramă sg. nom./ac. 78.2;

crede: (XVI sec. CV): v. III: „glauben": „croire"
crez ind. pr. 1. sg. 26.19;
am crezut ind. pf. c. 1. sg. 118.66;
crezut-am ind. pf. c. 1. sg. 115.1;
(n)-au crezut 77.26; 77.36;
crezură ind. pf. s. 3. pl. 105.13; 105.25;

credincios: (XVI sec. CV): adj.: „1. treu, 2. gläubig": „1. fidèle, dévoué, 2. pieux"
credincios sg. nom./ac. 88.36; 144.14;
credincioasă f. sg. nom./ac. 18.8; 88.28;
credincioşii s. pl. nom./ac. 100.8;

credinţă: (XVI sec. CV): s. f.: „Treue, Glauben": „fidelité, foi"
credinţă sg. nom./ac. 32.4;

creşte: (XVI sec. CV): v. III: „wachsen": „croître"
crescu ind. pf. s. 3. sg. 104.23;

creştet: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „Scheitel": „sommet"
crêştetul sg. nom./ac. 7.17; 67.23;

crezut: (XVI sec. PS. H.): adj. „vertrauenswürdig": „digne de confiance"
crezute adj. f. pl. nom./ac. 110.7;

crivăţ: (1522 DERS): s. n.: „Nordwind": „vent du nord"
crivăţ sg. nom./ac. 106.3;
crivăţului sg. gen./dat. 47.2;

cruţa: (XVI sec. CV): v. I: „(ver)schonen": „ménager"
cruţi ind. pr. 2. sg. 11.8;
să ne cruţe subj. pr. 3. sg. 66.1;
(nu) cruţă ind. pf. s. 3. sg. 77.55;
(n)-au cruţat ind. pf. c. 3. pl. 118.154;
voiu cruţa ind. viit. I. 1. sg. 118.44;
vor cruţa ind. viit. I. 3. pl. 101.15;

cruţare: (XVI sec. PS. H.): s. f.: „Schonung": „pitié"
cruţarea sg. nom./ac. 118.9;

cu: (1521 NEACŞU): prep.: „mit": „avec" (400×)

cuget: (XVI sec. CV): s. n.: „1. Gedanke, Sinn, 2. Gewissen": „1. pensée, 2. raison, esprit"
cugetul sg. nom./ac. 38.4; 48.3; 118.24; 118.77; 118.92; 118.97; 118.99; 118. 142;

cugeta: (XVI sec. CV): v. I: „denken": „penser"
cugetam ind. imperf. 1. sg. 62.7;
au cugetat ind. pf. c. 3. pl. 2.1;
cugetaiu ind. pf. s. 1. sg. 76.6;
cugetară ind. pf. s. 3. pl. 20,12; 37,13;
voiu cugeta ind. viit. I. 1. sg. 76.12; 118.16; 118.116;
va cugeta ind. viit. I 3. sg. 1.2; 70.27;

cuib: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „1. Nest, 2. Säulenfuß": „1. nid, 2. mortaise"
cuiubu sg. nom./ac. 83.3;

culca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(sich) niederlegen": „(se) coucher"
culcaiu-mă ind. pf. s. 1. sg. refl. 56.5;
mă culcaiu ind. pf. s. 1. sg. 3.5;
mă voiu culca ind. viit. I. 1. sg. refl. 4.10;

culege: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(auf-)lesen": „cueillir"
culeg ind. pr. 3. pl. 79.13;

cum: (1521 NEACŞU): adv./conj.: „wie": „comme(nt)" (10×)

cumpănă: (1509 DERS): s. f.: „Waage": „balance"
cumpene pl. nom./ac. 61.9;

cunoaşte: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(er)kennen": „(re)connaître"
conosc ind. pr. 1. sg. 50.4;
cunoşti ind. pr. 2. sg. 68.23;
să cunoaşte ind. pr. 3. sg. 47.3;
cunoaşte ind. pr. 3. sg. 1.6; 36.19; 137.7; 141.5;
conoaşte ind. pr. 3. sg. 93.11; 138.13;
cunoaşte-se ind. pr. 3. sg. refl. 9.17
cunosc ind. pr. 3. pl. 9.10; 35.11; 118.79;
să cunosc subj. pr. 1. sg. 38.6;
cunoască subj. pr. 3. pl. 9.21; 82.17; 108.26;
să să cunoască subj. pr. 3. sg. refl. 78.10;
să cunoaştem subj. pr. 1. pl. 66.2;
voiu cunoaşte ind. viit. I. 1. sg. 118.124;
(nu) va cunoaşte ind. viit. I. 3. sg. 73.10; 91.6; 102.15;
cunoaşte-se-vor ind. viit. I. 3. pl. refl.
vor cunoaşte ind. viit. I 3. pl. 13.5; 52.5; 58.15; 76.19;
(nu) cunoşteam ind. imperf. 1. sg. 100.5;
(n)-am cunoscut ind. pf. c. 1. sg. 17.48; 31.5; 70.17; 134.5;
cunoscut-am ind. pf. c. 1. sg. 49.12; 118.75;
am conoscut ind. pf. c. 1. sg. 77.3;
ai cunoscut ind. pf. c. 2. sg. 68.7;
Te-ai cunoscut ind. pf. c. 2. sg. refl. 143.4;
(n)-au conoscut ind. pf. c. 3. sg. 72.11; 90.14; 102.13; 138.15;
(n)-au cunoscut ind. pf. c. 3. pl. 81.5; 94.12;
cunoscuiu ind. pf. s. 1. sg. 19.6; 55.10; 118.151;
conoscuiu ind. pf. s. 1. sg. 40.12; 139.13;
mă cunoscu ind. pf. s. 3. sg. 86.4;
conoscuşi ind. pf. s. 2. sg. 141.3;
cunoscuş ind. pf. s. 2. sg. 39.12; 138.1; 138.4;
cunoscuşi ind. pf. s. 2. sg. 138.1;
cunoscu ind. pf. s. 3. sg. 103.20;
conoaşte imperat. 138.22; 138.22;
cunoaşteţi imperat. 45.10; 99.2;

cunoscut: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „bekannt": „connu"
cunoscut sg. nom./ac. 75.1;
cunoscuţi pl. nom./ac. 87.19;
cunoscutul sg. nom./ac. 54.14;
cunoscuţii pl. nom./ac. 87.8;
cunoscuţilor pl. gen./dat. 30.15;

cunoştinţă: (1581/2 PO): s. f.: „Erkenntnis, Einsicht": „savoir, connaissance"
conoştinţă sg. nom./ac. 72.11; 118.66;

cununa: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „bekränzen": „couronner"
cunună ind. pr. 3. sg. 102.4;
ai cununat ind. pf. c. 2. sg. 5.15; 8.6;

cunună: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Kranz": „couronne"
cunună sg. nom./ac. 20.3;
cununa f. sg. nom./ac. 64.12;

cuprinde: (XVI sec. CV): v. III: „1. (um)fassen, 2. enthalten": „1. entourer, enlacer, 2. contenir, comprendre"
mă cuprinde ind. pr. 3. sg. 31.9;
să cuprinză subj. pr. 3. sg. 68.19; 68.29;
au cuprins ind. pf. c. 3. pl. 16.11;
cuprinsu-m-au ind. pf. c. 3. pl. 17.5;
mă cuprinse ind. pf. s. 3. sg. 118.53;
mă cuprinseră ind. pf. s. 3. pl. 21.17; 39.16; 87.18;
cuprinsără-mă ind. pf. s. 3. pl. 114.3;
cuprinseră ind. pf. s. 3. pl. 72,12; 87.19;
cuprindeţi imperat. 47.11;

cuptor: (1501 SUCIU): s. n.: „Ofen": „four"
cuptoriu sg. nom./ac. 20.9;

curat: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „1. gereinigt, 2. rein": „1. nettoyé, 2. pur"
curat (cel>) m. sg. nom./ac. 4.4; 11.1; 15.10; 23.4; 63.3; 74.7; 85.2; 144.14; 144.18;
(tot) curatul sg. nom./ac. 31.7;

D

de/1: (1521 NEACŞU): prep.: „von, seit": „de, depuis"
de (577×)
de- (2×)

de/2: (1521 NEACŞU): conj.: „1. um, zu, 2. wenn": „1. que, 2. si"
de (66×)
de- (2×)

deal: (1392 DERS): s. n.: „Hügel": „colline"
dealurile pl. nom./ac. 64,13; 71,3; 77,64; 113,4; 113,6; 148,8;

deasupra → **asupra**

decît: (XVI sec. PS. SCH.): adv./conj.: „als": „que" 8,6; 17,20; 18,11; 39,17; 43,12; 44,3; 50,9; 51,3; 54,24; 62,4; 65,4; 68,5; 68,36; 71,16; 83,11; 83,11; 86,1; 96,11; 104,24; 117,8; 117,10; 118,72; 118,98; 118,99; 118, 100; 118, 102; 118,126; 130,3; 134,5; 138,17;

dedesubt: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „unten, darunter": „au dessous de, en dessous"
dedesuptul sg. nom./ac. 17,40; 17,43;

defăima: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. schmähen, 2. verschmähen, verachten": „diffamer, médire de qqn."
defaimă ind. pr. 3. sg. 14,6; 32,10; 32,10;
defăimaş ind. pf. s. 2. sg. 118,117;
defăimă ind. pf. s. 3. sg. 52,7; 73,19; 77,65;
defăimă-se ind. pf. s. 3. sg. refl. 14,5;
defăimară ind. pf. s. 3. pl. 105,25;
(n)-au defăimat ind. pf. c. 3. pl. 21,25; 68,38; 101,18;
voiu defăima ind. viit. I. 1. sg. 88,34;
vei defăima ind. viit. I. 2. sg. 72,20;
defăima-vei ind. viit. I. 2. sg. 58,9;
va defăima ind. viit. I. 3. sg. 2,4; 50,18; 107,14;
defăima-se-vor ind. viit. I. 3. pl. refl. 57,7;

defăimare: (1551/3 ES): s. f.: „Verleumdung": „médisance"
defăimare sg. nom./ac. 30,23;
defăimarea sg. nom./ac. 21,7; 118,22;

deget: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „Finger, Zehe": „doigt"
dêgetele pl. nom./ac. 143,1;
dêgetelor pl. gen./dat. 8,4

degrabă → **grabă**

delunga: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. (sich) entfernen, 2. in die Länge ziehen": „1. (s')éloigner, 2. prolonger"
m-aş îndelungaiu cond. pr. 1. sg. 54,8;
îndelungară ind. pf. s. 3. pl. 128,3;
s-au delungat ind. pf. c. 3. sg. 118,5;

delungare: (1581 PRL): s. f.: 1. Entfernung, 2. Verlängerung": „1. éloignement, 2. prolongation"
îndelungare sg. nom./ac. 20,4; 22,8; 92,7;
delungare sg. nom./ac. 90,16;

dentre → **între**

dentru → **în**

demon: (1624 CAZ. GOV.): s. m.: „Dämon": „démon"
dimoni pl. nom./ac. 95,5;

deodată: (1688 BIBLIA): adv.: „plötzlich, gleichzeitig": „tout à coup" 4,9; 18,10; 34,29; 36,40; 39,19; 48,9; 73,7; 97,9;

deosebi: (XVI sec. CV): adv.: „1. besonders, einzeln, 2. für sich": „en particulier"
deusebi 4,10;
deosăbi 32,15;

deosebi: (1561 CORESI): v. IV: „unterscheiden": „discerner"
osebêşte ind. pr. 3. sg. 67,15;
să osăbească subj. pr. 3. sg. 49,5;
usebi ind. pf. s. 3. sg. 105,33;
osebi ind. pf. s. 3. sg. 131,14;
au osebit ind. pf. c. 3. pl. 65,13;
vei osebi ind. viit. I. 2. sg. 67,10;
va osebi ind. viit. I. 3. sg. 81,1;

departe: (XVI sec. PS. SCH.): adv.: „fern, weit": „loin" 9,22; 21,2; 37,12; 64,6; 118,154; 137,7; 138,2;

depărta: (1581 PRL): v. I: „(sich) entfernen": „chasser, s'éloigner"
te depărtezi ind. pr. 2. sg. refl. 21,10;
să depărtează ind. pr. 3. pl. refl. 72,26;
se va depărta ind. viit. I. 3. sg. refl. 108,16;
(nu) ne vom depărta ind. viit. I. 1. pl. refl. 79,19;
depărtaş(i) ind. pf. s. 2. sg. 87,8; 87,19;
depărtă ind. pf. s. 3. sg. 43,20; 102,12;
s-au depărtat ind. pf. c. 3. pl.refl. 17,25; 118,149;
m-ai depărtat ind. pf. c. 2. sg. 42,2;
(n)-au depărtat ind. pf. c. 3. sg. 35,4; 65,19;
să nu depărtezi subj. pr. 2. sg. 21,20; 26,15; 39,15;
să (nu) Te depărtezi subj. pr. 2. sg. refl. 34,25; 37,22; 70,13;
depărtaţi-vă imperat. pl. refl. 6,8
depărtează imperat. 34,20; 38,13; 118, 29;

depărtat: (1581 PO): adj.: „entfernt": „éloigné"
depărtate adj. pl. nom./ac. 102,12;
depărtat sg. nom./ac. 55,1;

deplin: (1581/2 PO): adj.: „völlig, vollkommen": „entier, accompli"
deplin 138,21;

deprinde: (1581 PRL): v. III: „gewöhnen": „habituer"
va deprinde ind. viit. I. 3. sg. 36,32;
să deprinzu subj. pr. 1. sg. 118,147;

deprindere: (1649 MARD.): s. f.: „Gewohnheit": „habitude"
deprindere sg. nom./ac. 118,173;

desăvîrşit: (XVI sec. PS. H.): adj./adv.: „vollkommen, vollständig": „parfait(ement), entièr(ement)" adv. 9,6; 9,19; 9,34; 9,35; 15,11; 17,39; 43,25; 48,7; 51,5; 67,16; 72,6; 73,1; 76,8; 88,45; 102,9;

deschide: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „öffnen": „ouvrir"
deşchizi ind. pr. 2. sg. 144,17;
deşchide ind. pr. 3. sg. 37,15;
deşchise ind. pf. s. 3. sg. 77,27;
să deşchise ind. pf. s. 3. sg. refl. 108,1;
deşchiseră ind. pf. s. 3. pl 21,13;
(n)-am deşchis ind. pf. c. 1. sg. 38,13; 118,130;
deşchide-voiu ind. viit. I. 1. sg. 48,4; 77,2;
deşchide-vei ind. viit. I. 2. sg. 50,16;
deşchideţi imperat. 117,19;
deşchizînd ger. 103,29;

deschis: (1577 CORESI): adj./adv. „offen": „ouvert(ement)"
deschisă adj. f. sg. nom./ac. 5,11;

descoperi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „enthüllen, aufdecken": „dévoiler, découvrir"
descoperi ind. pr. 3. sg. 97,3; 118,18;
să descoperiră ind. pf. s. 3. pl. refl. 17,17;
va descoperi ind. viit. I. 3. sg. 28,8;
descopere imperat. 36,5;

desfăta: (1646 PRAV. MOLD.): v. I: „laben": „délecter"
desfătează-te imperat. refl. 36,4;
mă desfătaiu ind. pf. s. 1. sg. refl. 118,14;
se vor desfăta ind. viit. i. 3. pl. refl. 36,11;

desfătăciune: (1645 HERODOT): s. f.: „Labe": „délectation"
desfătăciunea sg. nom./ac. 138,10;
desfătăciunii sg. gen./dat. 35,9;

despărţitură: s. f. (XVI sec. CORESI): „Abteilung": „1. compartiment, 2. division"
despărţituri pl. nom./ac. 135,13;

desîrg: (XVI sec. PS. H.): adv.: „eilig, schnell": „en hâte" 137,4; 147,4;

despre: (XVI sec. CV): prep.: „nach, vor, bezüglich": „vers, au sujet de" (2×)

deşert: (XVI sec. CV): adj./s. n.: „1. leer, Wüste, 2. vergeblich": „1. vide, désert, 2. (en) vain"
deşert sg. nom./ac. 23,4; 88,46; 106,9;
deşertu sg. nom./ac. 38,15;
deşărt sg. nom./ac. 11,2; 34,8; 40,6; 62,9; 72,13; 93,11; 126,1; 126,2; 143,9;
deşarte s. pl. nom./ac. 2,1; 3,7;
deşarte adj. pl. nom./ac. 38,8;
deşartă adj. f. sg. nom./ac. 5,10; 59,12; 107,13;
deşărt adj. sg. nom./ac. 7,4
deşerţi adj. pl. nom./ac. 61,9;

deşerta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „aus-, entleeren, ausräumen": „vider"
s-au deşărtat ind. pf. c. 3. pl. 74,8;

deşertaţi imperat. 136.10: 136.10:

deşertare: (1644 CAZ. DEALU): s. f.: „Eitelkeit": „vanité"
deşertare/deşertarea sg. nom./ac. 4.3:
deşertării sg. gen./dat. 25.4:

deşertăciune: (ca. 1633 MOLIT.): s. f.: „Eitelkeit": „vanité"
deşertăciune sg. nom./ac. 30.7: 37.13: 61.9: 77.37: 118.37: 138.19: 143.12:
deşărtăciune sg. nom./ac. 143.5:
deşărtăciunea sg. nom./ac. 51.7:
deşertăciuni pl. nom./ac. 39.6:

deştepta
deşteaptă-te imperat. 56.11:
deştaptă-te imperat. 107.2:
deştepta-mă-voiu ind. viit. I. 1. sg. refl. 56.11: 107.2:

dezlega: (XVI sec. CV): v. I: „auf-, losbinden, lösen": „délier"
dezleagă ind. pr. 3. sg. 145.6:
să dezlêge subj. pr. 3. sg. 101.21:
dezlegă ind. pf. s. 3. sg. 104.19:

dezmeticire: (1688 BIBLIA): s. f.: „Aufwachen": „réveil"
dezmeticirea sg. nom./ac. 30.29:

diavol: (XVI sec. PS. SCH.): s. m.: „Teufel": „diable"
diavol sg. nom./ac. 90.6:
diavolul sg. nom./ac. 108.5:

dimineaţă: (XVI sec. CV): s. f./adv.: „Morgen, morgens": „matin, le matin"
dimineaţă sg. nom./ac. 45.6: 45.6: 64.8: 87.14: 129.6: 129.6:
dimeneaţa adv. 5.3: 5.4: 29.6: 48.15: 54.19: 56.11: 58.18: 89.5: 89.6: 89.16:
demineaţa sg. nom./ac. 91.2: 142.9:
demineţi pl. nom./ac. 100.10:
demineţile pl. nom./ac. 62.7:
dimineţile pl. nom./ac. 72.14:

din: (1521 NEACŞU): prep.: „aus, von": „de" (203×)

dinapoi → **înapoi**

dinte: (XVI sec. PS. SCH.): s. m.: „Zahn": „dent"
dinţii pl. nom./ac. 3.7: 34.19: 36.12: 56.6: 57.6: 111.9:

dintîi → **întîi**

dîns: (XVI sec. CV): pron. pers./dem.: „1. er, 2. selbst": „1. il, 2. -même"
dînsul (62×)
dînşii (99×)
dînsa (7×)
dînsele (1×)
însul (1×)
-însul (4×)
-însa (3×)

doar: (XVI sec. CV): adv.: „1. etwa, wohl, vielleicht, 2. ob (etwa)": „1. peut-être, 2. si"
doară 76.7:

dobitoc: (1561 CORESI): s. n.: „1. Tier, 2. Herde": „1. animal, 2. troupeau"
dobitoc sg. nom./ac. 72.22: 134.8:
dobitoace pl. nom./ac. 35.7: 49.11: 103.27:
dobitoacele pl. nom./ac. 8.7: 48.12: 67.11: 77.53: 77.55: 106.38: 148.10:
dobitoacelor pl. gen./dat. 48.21: 103.15: 146.10:

doborî: (XVI sec. PS. H.): v. IV: „niederstrecken": „descendre"
să oboară subj. pr. 3. sg. 36.15: 105.27:
oborîşi ind. pf. s. 2. sg. 72.18:
oborîş ind. pf. s. 2. sg. 88.39:
vei oborî ind. viit. I. 2. sg. 139.11:

doctor: (ca. 1535 DERS): s. m.: „Arzt": „médecin"
doftorii pl. nom./ac. 87.11:

doi: (XVI sec. CV): num.: „zwei": „deux"
doao nr. card. f. pl. gen./dat. 47.1: 61.11:
a doua 118.94:

domn: (XVI sec. CV): s. m.: „Herr, Gott": „Seigneur, Dieu"
domn sg. nom./ac. (1×)
Domn (2×)
Doamne sg. voc. (192×)
Domne (1×)
Domnul sg. nom./ac. (72×)
domnul (44.13)
Domnului sg. gen./dat. (79×)

domni: (1551/3 ES): v. IV: „(be)herrschen": „dominer, régner"
va domni ind. viit. I. 3. sg. 71.8:

dormi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „schlafen": „dormir"
dormi ind. pr. 2. sg. 43.25:
doarme ind. pr. 3. sg. 40.9:
dorm ind. pr. 3. pl. 87.5:
veţi dormi ind. viit. I. 2. pl. 67.14:

dormita: (XVI sec. CV): v. I: „schlummern": „sommeiller"
să dormitêze subj. pr. 3. sg. 120.3:
(nu) va dormita ind. viit. I. 3. sg. 120.4:

dos: (1519 DERS): s. n.: „Rücken": „dos"
dos sg. nom./ac. 17.44

dosădi: (XVI sec. CV): v. IV: „quälen": „tourmenter"
să dosădi ind. pf. s. 3. sg. refl. 105.32:

drac: (1440 DRHD): s. m.: „Teufel": „diable"
dracilor pl. gen./dat. 105.35:

drept: (1437 DERS): adj./adv./s.: „1. gerade, 2. recht, richtig, 3. rechts, 4. Recht, 5. Gerechter": „1. droit, 2. juste(-ment), 3. à droite, 4. droit, 5. juste"
dreptul s. sg. nom./ac. 10.3: 36.22: 36.26: 36.27: 57.10: 91.12: 111.6: 140.6:
direapta s. sg. f. nom./ac. 15.8: 15.11: 17.38: 20.8: 25.10: 43.5: 59.5: 62.8: 73.12: 77.59: 79.16: 88.14: 88.25: 88.41: 90.7: 97.2: 107.6: 108.5: 108.30: 109.2: 109.6: 117.16: 136.6: 137.8: 138.9: 141.5: 143.9: 143, 12: 143.12:
direaptă sg. nom./ac. 143.9:
dirêptei s. sg. f. gen./dat. 16.8: 19.7: 72.23: 76.10: 79.18:
direptului sg. gen./dat. 30.23: 36.32: 54.25: 57.11: 74.9: 93.21:
direpţi s. pl. nom./ac. 10.2: 24.22: 139.14:
direpţii s. m. pl. nom./ac. 32.1: 33.17: 36.31: 51.6: 67.3: 96.13: 117.19: 124.3: 139.14: 141.11:
direpţilor s. m. pl. gen./dat. 1.5: 1.6: 22.3: 31.14: 33.19: 36.41: 111.2: 111.4: 117.15: 124.3:
direaptă adj. f. sg. nom./ac. 2.12: 13.7: 26.17: 44.11: 77.41: 106.7: 120.5:
dirêpte adj. f. pl. nom./ac. 18.9: 57.1: 118.136:
(cel) dirept m. sg. nom./ac. 5.14: 7.10: 7.11: 7.12: 10.6: 10.8: 17.28: 17.28: 24.9: 32.4: 33.21: 36.12: 36.17: 36.34: 50.11: 63.10: 73.1: 91.15: 111.4: 114.5: 118.136: 128.4: 142.12: 144.18:
(cei) direpţi m. pl. nom./ac. 31.14: 32.2: 33.15: 35.11: 36.15: 36.18: 48.15: 63.10: 68.33: 93.16: 96.12: 145.7:
(celor) direpţi pl. gen./dat. 72.1: 110.1: 124.4:

dreptate: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Gerechtigkeit, 2. Recht": „1. justice, 2. droit"
direptate sg. nom./ac. 9.8: 9.8: 14.2: 16.17: 18.10: 25.12: 39.12: 44.6: 51.3: 57.1: 64.5: 66.4: 71.2: 71.3: 71.7: 84.14: 95.10: 95.13: 96.2: 97.10: 98.4: 105.3: 105.31: 110.7: 111.3: 118.75: 118.77: 118.120: 118.137: 118.141: 118.143: 118.171:
direptatea sg. nom./ac. 5.9: 7.9: 7.18: 9.4: 17.23: 17.27: 21,34, 30.1: 34.27: 34.31: 34.31: 35.6: 35.11: 36.6: 36.39: 39.13: 44.6: 44.9: 49.7: 50,15: 68.32: 70.1: 70.16: 70.17: 70.22: 70.27: 71.1: 74.2: 84.11: 84.13: 87.13: 88.14: 88.16: 93.15: 96.6: 97.3: 102.17: 110.3: 111,8: 118.7: 118.40: 118.141: 131.9: 139.13: 142.1: 142.12: 144.7:
direptăţii sg. gen./dat. 4.1: 5.6: 44.8: 117.19: 118.7: 118.62: 118,104: 118.122: 118.159: 118.163:
direptăţi pl. nom./ac. 10.8: 16.3: 147.8:
direptăţile pl. nom./ac. 16.1: 17.25: 18.9: 49.17: 88.31: 104.44: 118.5: 118.12: 118.16: 118.23: 118.24: 118.26: 118.48: 118.54: 118.57: 118.64: 118.68: 118.71: 118.80: 118.83: 118.95: 118.111: 118.116: 118.117: 118.123: 118.134: 118.140; 118.154: 118.170:
direptăţilor pl. gen./dat. 118.33:

drojdie: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Ablagerung, Satz": „sédiment"
drojdiile pl. nom./ac. 74.8:

duce: (1521 NEACŞU): v. III: „1. tragen, 2. (fort-, davon)gehen": „1. emmener, 2. (s'en) aller"
să duse ind. pf. s. 3. sg. 33.1:
duce-i-va ind. viit. I. 3. sg. 124.5:
a mă duce inf. refl. 38.18:

dudă: (1688 BIBLIA): s. f.: „Maulbeere": „mûre"
dudele pl. nom./ac. 77.51:

duh: (XVI sec. CV): s. n.: „1. Atem, Hauch, 2. Geist": „1. souffle, 2. esprit"
duh sg. nom./ac. 10,7; 47,6; 50,11; 50,13; 50,18; 77,44; 102,15; 106,25; 118,130; 134,17;
Duhul/duhul sg. nom./ac. 30,6; 32,6; 33,18; 50,12; 76,3; 77,11; 103,30; 103, 31; 105,32; 138,6; 141,3; 142,4; 142,7; 142,12; 145,3;
duhului sg. gen./dat. 17,18; 76, cat;
duhuri pl. nom./ac. 103,5;
duhurilor pl. gen./dat. 75,12;

duios: (1683 DOS.): adj.: „schmerzerfüllt": „accablé"
duios adj. m. sg. nom./ac. 68,34;

dulce: (1433 DERS): adj.: „süß": „doux"
mai dulce comp. f. sg. nom./ac. 18,11;
dulce adj. sg. nom./ac. 76. cat;
dulci adj. pl. nom./ac. 118,102;

dumbravă: (1413 DRHA): s. f.: „Aue": „pré"
dumbravă sg. nom./ac. 73,7;
dumbrava sg. nom./ac. 82,13;
dumbrăvii sg. gen./dat. 49,11; 95,12; 103,21; 131,6;
dumbrăvile pl. nom./ac. 28,8;

dumnezeiesc: (XVI sec. CV): adj.: „göttlich": „divin"
dumnezăiescul sg. nom./ac. 76. cat; 77,1;

Dumnezeu: (XVI sec. CV): s. m.: „Gott": „Dieu"
Dumnezeul (43×)
Dumnezeului (10×)
Dumnezeule (1×)
dumnezeii (95,5)
dumnezeilor (96,11)
Dumnezău (183×)
Dumnezăule (37×)
Dumnezăului (28×)
Dumnezăi (1×)
dumnezăii (1×)
dumnezăilor (49,1; 83,7)
Dumnezăul (4×)
Dumnăzău (2×)
Dumnăzăul (3×)

după: (XVI sec. CV): prep.: „nach": „après, selon" (55×)
dupe (1×)

durere: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Schmerz": „douleur, peine"
durêre sg. nom./ac. 9,29; 30,12; 89,11;
durerea sg. nom./ac. 7,17; 9,37; 37,18; 38,3; 68,31;
durerii sg. gen./dat. 40,3; 106,39; 126,3;
dureri pl. nom./ac. 7,15
durori pl. nom./ac. 17,5; 114,3; 114,4;
durorilor pl. gen./dat. 93,19;

dvori: (1640 URECHE): v. IV: „aufwarten": „ se présenter"
dvori-voiu ind. viit. I. 1. sg. 5,4;

E

el: (1480 LDSR): pron. pers.: „er": „il, lui"
li pl. dat. (2×)
le f. pl. ac. (23×)
le- (9×)
êle f. pl. nom./ac. (17×)
-i f. sg. dat. (4×)
ei (94×)
eiş (26,19)
ea f. sg. nom./ac. (27×)
îi m. pl. ac. (2×)
-i (39×)
-i- (10×)
le m. f. pl. dat. (223×)
le- (9×)
-le- (6×)
lor m. pl. (100×)
lor f. pl. (159×)
ei m. pl. nom./ac. (39×)
îl m. sg. ac. (7×)
l- (22×)
-l- (9×)
-l (44×)
i m. sg. dat. (1×)
i- (7×)
ii (2×)
-i (39×)
loruş m. pl. dat. (1×)
el m. sg. nom./ac. (154×)
o f. sg. ac. (22×)
-o (2×)
lui m. sg. dat. (703×)

erodiu: (XVI sec. PS. SCH.): s. m.: „Reiher": „héron"
erodiului sg. gen./dat. 103,19;

eu: (1521 NEACŞU): pron. pers.: „ich". „je, moi"
eu sg. nom./ac. (82×)
mie sg. dat. (102×)
îm (18×)
mi (7×)
mi- (9×)
-mi (16×)
ne pl. dat. (2×)
-ne (4×)
ne- (28×)
-ne- (21×)
mine sg. ac. (140)
mă (250×)
-mă (157×)
-m- (29×)
m- (63×)
-m (27×)
noi pl. nom./ac. (101×)
ne pl. ac. (31×)
noao (21×)

F

face: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. machen, fertigen, 2. werden, 3. gründen": „1. faire, 2. devenir, 3. fonder"
faci ind. pr. 2. sg. 76,13; 103,33;
face ind. pr. 3. sg. 9,24; 14,7; 36,7; 70,5; 70,5; 71,19; 102,6; 103,5;
faceţ ind. pr. 2. pl. 6,8
fac ind. pr. 3. pl. 5,6; 13,5; 27,3; 33,16; 34,1; 35,13; 36,1; 52,5; 58,2; 58,6; 74,4; 91,7; 91,9; 93,4; 93,16; 100,10; 105,3; 110,10; 113,16; 118,3; 124,5; 134,18; 140,10; 148,8;
te făceai ind. imperf. 2. sg. 98,9;
făcea ind. imperf. 3. pl. 100,4;
am făcut ind. pf. c. 1. sg. 7,3; 50,5;
m-am făcut ind. pf. c. 1. sg. refl. 101,8; 118,83;
făcut-am ind. pf. c. 1. sg. 105,6; 118,120;
făcut-ai ind. pf. c. 2. sg. 79,10;
ai făcut ind. pf. c. 2. sg. 9,4; 30,25; 38,13; 39,7; 43,2; 49,21; 51,2; 51,9; 60,3; 67,31; 70,22; 73,18; 85,8; 98,4; 103,25; 108,26; 118,65; 138,14;
Te-ai făcut ind. pf. c. 2. sg. refl. 58,19;
(n)-am făcut ind. pf. c. 1. pl. 43,19;
făcutu-ne-am ind. pf. c. 1. pl. refl. 78,4; 125,1; 125,4;
au făcut ind. pf. c. 3. sg. 7,14; 7,16; 10,3; 14,4; 29,13; 56,3; 77,15; 95,5; 97,1; 99,2; 102,10; 104,5; 106,37; 113,11; 114,7; 113,24; 117,22; 117,23; 120,2; 123,8; 133,4; 134,6; 134,7; 135,4; 135, 5; 145,4; 147,9; 149,2;
au facut ind. pf. c. 3. pl. 9,15; 21,34; 65,15; 77,5; 94,5; 105,20; 105,22;
s-au făcut ind. pf. c. 3. pl. refl. 32,9; 148,5;
mă făcuiu ind. pf. s. 1. sg. 29,9; 30,14; 37,15; 72,22; 108,24;
făcuiu-mă ind. pf. s. 1. sg. 30,16; 87,4; 101,7;
te făcuşi ind. pf. s. 2. sg. refl. 62,7; 117,20;
te făcuş ind. pf. s. 2. sg. refl. 89,1; 117,28;
se făcu ind. pf. s. 3. sg. refl. 9,9; 17,21; 105,34;
să făcu ind. pf. s. 3. sg. refl. 21,15; 75,2; 88,40; 93,22; 103,21; 113,2; 118,56;
făcu ind. pf. s. 3. sg. 30,31; 73,13; 77,55;103,20; 110,4; 117,16; 117,16;
să făcură ind. pf. s. 3. pl. 63,7; 72,19; 138,21;
făcură-mă ind. pf. s. 3. pl. 118,73;
făcură-se ind. pf. s. 3. pl. refl. 41,3; 82,7; 82,9;
să să facă subj. pr. 3. pl. refl. 30,22; 108,11; 113,16;
să (nu) se facă subj. pr. 3. pl. refl. 77,10;
să facă subj. pr. 3. sg. 102,18; 104,14; 149,7; 149,9;
să fac subj. pr. 1. sg. 39,11; 142,11;
facă-se subj. pr. 3. sg. pas. 32,22; 34,6; 34,7; 40,14; 68,27; 68,30; 71,21; 71,21; 88,51; 105,47; 105,47; 108,7; 108,8; 108,14; 108,18; 118,80; 118,172; 121,7; 128,5; 129,2;
facă-se subj. pr. 3. pl. pas. 108,6; 134,18;
facă-să subj. pr. 3. sg. pas. 79,18; 108,12; 118,76;
voiu face ind. viit. I. 1. sg. 88,33;
vei face ind. viit. I. 2. sg. 48,19; 118,83;
vei faci ind. viit. I. 2. sg. 87,11;
va face ind. viit. I. 3. sg. 1,3; 36,5; 55,4; 55,11; 117,6; 139,13; 144,20;
vom face ind. viit. I. 1. pl. 107,14;
face-vom ind. viit. I. 1. pl. 59,13;
fă imperat. 33,14; 36,3; 36,28; 82,8; 85,16; 108,20; 118,123; 124,4; 142,9;
(nu) faceţi imperat. 67,4; 74,4;
(nu) vă faceţi imperat. 31,11;
făcînd ger. 9,17; 13,2; 13,4; 14,2; 52,2; 52,4; 85,9; 100,8; 102,6; 102,20; 102, 22; 145,5;
a face inf. 61,9; 88,22; 108,14; 118,125; 125,4;
a să face inf. refl. 89,2;

izbăviți-l imperat. 81.4:
mă izbăvêște imperat. 2. sg. 24.21;
izbăvêște-mă imperat. 30.1; 30.19; 38.12: 50.15: 58.2: 70.1: 70.5: 108.21:
izbăvêște imperat. sg. 6.3: 16.14; 21.21: 78.9: 114.5: 119.2:
izbăviți-l imperat. 81.4:
s-ar izbăvi cond. pr. 3. pl. refl. 59.5;
izbăvind ger. 34.12:

izbăvitor: (XVI sec. PS. V.): s. m.: „Erlöser": „Sauveur"
Izbăvitoriul sg. nom./av. 17.1: 17.51: 69.7:

izbîndă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Rache": „vengeance"
izbîndă sg. nom./ac. 57.10: 149.7;
izbînda sg. nom./ac. 78.11;
izbîndelor pl. nom./gen. 93.1:

izbîndi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. besiegen, 2. sich rächen": „1. vaincre, 2. se venger"
izbîndiiu ind. pf. s. 1. sg. 117.10: 117.11; 117.12:
izbîndi ind. pf. s. 3. sg. 105.30:
izbîndind ger. 98.9:

izbîndire: (1560 BRATU): s. f.: „1. Sieg, 2. Rache, 3. Erfolg": „1. victoire, 2. vengeance, 3. succès"
izbîndirii sg. gen./dat. 17.51;

izbînditor: (1563 CORESI): adj.: „siegreich": „victorieux"
izbînditori s. pl. nom./ac. 8.3:

izbucni: (XVI sec. PS. H.): v. IV: „hervorbrechen": „éclater"
va izbîcni ind. viit. I. 3. sg. 18.2:
vor izbucni ind. viit. I. 3. pl. 144.7;
izbucni ind. pf. s. 3. sg. 44.1;
izbucnească subj. pr. 3. pl. 118.170;

izgoni: (1581 CORESI): v. IV: „vertreiben": „chasser"
să izgonească subj. pr. 3. sg. 60.4:
izgoni ind. pf. s. 3. sg. 77.60:

iznoavă: (1551/3 ES): s. f.: „Neuerung": „nouveau"
iznoavă sg. nom./ac. 108.13:

izvor: (1486 DERS): s. n.: „Quelle, Brunnen": „source, fontaine"
izvor sg. nom./ac. 35.10:
izvoară pl. nom./ac. 73.16: 103.11; 113.8:
izvoarăle pl. nom./ac. 17.17; 41.1; 67.28:

Î

îmbărbăta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „ermutigen": „encourager"
îmbărbătează-te imperat. 26.20:
îmbărbătați-vă imperat. 30.32:

îmbăta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(sich) berauschen, betrinken": „(s')enivrer"
să îmbată ind. pr. 3. sg. refl. 106.27:
îmbăta-se-vor ind. viit. I. 3. pl. refl. 35.9:
îmbătaș ind. pf. s. 2. sg. 64.9:
îmbătă-le imperat. 64.11:
îmbătînd ger. 22.7:

îmbătrîni: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „alt werden": „vieillir"
îmbătrîniiu ind. pf. s. 1. sg. 36.26.

îmblînzi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. besänftigen, 2. zähmen": „1. adoucir, calmer, 2. apprivoiser"
să-l îmblînzești subj. pr. 2. sg. 93.13:

îmbogăți: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „reich werden": „(s')enrichir"
se va îmbogăți ind. viit. I. 3. sg. refl. 48.17:
a-l îmbogăți inf. 64.9:

îmbrăca: (1551/3 ES): v. I: „anziehen, bekleiden": „(se) vêtir"
să îmbracă ind. pr. 3. sg. refl. 108.18:
îmbrăca-i-voiu ind. viit. I. 1. sg. 131.17: 131.19:
îmbrăca-se-vor ind. viit. I. 3. pl. refl. 131.9:
îmbrăcam ind. imperf. 1. sg. refl. 34.16:
îmbrace-se/să subj. pr. 3. sg. pas. 34.30: 70.14: 108.28:
îmbrăcași-Te ind. pf. s. 2. sg. refl. 103.2:
îmbrăcă-să ind. pf. s. 3. sg. refl. 92.1:
să îmbrăcă ind. pf. s. 3. sg. refl. 92.2; 108.17:
îmbrăcară-se ind. pf. s. 3. pl. refl. 64,14: 72.6:
îmbrăcîndu-Te ger. 103.3:

îmbrăcăminte: (1551/3 ES): s. f.: „Kleidung": „vêtements"
îmbrăcăminte sg. nom./ac. 44.11:
îmbrăcămintea sg. nom./ac. 21.19: 68.14: 103.7:
îmbrăcămintei sg. gen./dat. 132.3:

îmbrăcat: (1561 CORESI): adj.: „gekleidet": „vêtu"
îmbrăcată adj. f. sg. nom./ac. 44.11:

îmbuna: (XVI sec. PS. H.): v. I: „begütigen": „adoucir"
să îmbunêze subj. pr. 3. sg. refl. 35.3;
îmbunează imperat. 50.19:

împărat: (1521 NEACȘU): s. m.: „Kaiser": „empereur"
împărat sg. nom./ac. 2.6: 9.40: 28.9: 32.16: 46.2: 46.7: 94.4: 104.19:
împăratul sg. nom./ac. 5.2: 19.10: 20.1: 20.7: 23.7: 23.9: 43.6: 59.8: 62.10: 67, 13: 73.13: 83.4: 107.9: 134.11: 135.19: 135.20: 144.1: 149.2:
împăratului sg. gen./dat. 1.1; 17.54: 44.1: 44.7: 44.13: 44.15: 44.16: 44.18: 46.6: 47.2: 60.6: 67.26: 71.1: 88.18: 97.8: 98.3:
împărăteasa sg. nom./ac. 44.11:
împărați pl. nom./ac. 67.15: 101.23: 104.14: 134.10: 135.17: 135.18:
împărații pl. nom./ac. 2.2: 67.32: 71.10: 71.10: 75.12: 88.27: 101.16: 137.5: 148.11: 149.8:
împăraților pl. gen./dat. 2.10: 44.10: 104.29: 118.46: 143.11:

împărăți: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „herrschen": „régner"
împărățêște imperat. 44.5:
împărățit-au ind. pf. c. 3. sg. 46.7:
au împărățit ind. pf. c. 3. sg. 92.1: 95.9: 96.1: 98.1:
împărăți-va ind. viit. I. 3. sg. 145.9:

împărăție: (XVI sec. CV): s. f.: „Reich": „royaume"
împărăție sg. nom./ac. 104.13:
împărăția sg. nom./ac. 21.31: 102.19: 144.13:
împărăției sg. nom./ac. 44.8: 144.11: 144.12:
împărății pl. nom./ac. 45.6:
împărățiile pl. nom./ac. 67.35: 71.11: 78.6: 134.11:

împărți: (XVI sec. CV): v. IV: „aufteilen, zerteilen, verteilen": „partager"
împarți ind. pr. 2. sg. 16.15: 54.9:
împărțiră ind. pf. s. 3. pl. 21.19:
împărțiră-să ind. pf. s. 3. pl. refl. 54.23:
au împărțit ind. pf. c. 3. sg. 135.13:
voiu împărți ind. viit. I. 1. sg. 59.6: 107.7:
să împarță subj. pr. 3. sg. 67.13:
împărțiți imperat. 47.12:

împiedeca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. (be)hindern, 2. fesseln": „1. empêcher, 2. ligoter"
să împiadece subj. pr. 3. pl. 139.5;
împiedecaș ind. pf. s. 2. sg. 17.43:
împiedecă ind. pf. s. 3. sg. 77.35:
s-au împiedecat ind. pf. c. 3. pl. 19.9:
să (nu) împiadeci subj. pr. 2. sg. 90.12:
împiadecă imperat. sg. 16.14;

împila: (1688 BIBLIA): v. I: „niederdrücken": „affliger"
au împilat ind. pf. c. 3. pl. 56,8;

împinge: (XVI sec. CV): v. III: „stoßen": „pousser"
împinseră-se ind. pf. s. 3. pl. refl. 35,13:
ai împins ind. pf. c. 2. sg. 43,11: 59.11:
împinsu-ne-ai ind. pf. c. 2. sg. 59.1:
s-au împins ind. pf. c. 3. pl. refl. 87.5:
vei împinge ind. viit. I. 2. sg. 55.7:

împins: (XVI sec. PS. H.): adj.: „gestoßen": „poussé"
împins adj. sg. nom./ac. 61,3:
împinsu adj. sg. nom./ac. 117.13:

împistrit: (1561 CORESI): adj.: „scheckig, bunt": „bariolé"
împistrită adj. f. sg. nom./ac. 44.11:

împleti: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „flechten": „tresser"
împletiia ind. imperf. 3. sg. 49.20;
împletesc ind. pr. 3. pl. 57.2:

împlini: (1678 CHEIA ÎNȚ.): v. IV: „1. erfüllen, 2. vervollständigen": „1. remplir, 2. compléter"
să plinească subj. pr. 3. sg. 19.4:
plinească subj. pr. 3. sg. 19.6:
s-au plinit ind. pf. c. 3. pl. refl. 73.21:
plini-va ind. viit. I. 3. sg. 109.7:
va plini ind. viit. I. 3. sg. 126.6:

începătură: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Anfang, Ursprung, 2. Herrschaft, 3. Flußarm": „1. commencement, début, 2. pouvoir, 3. bras (d'un fleuve)"
-**ncepătura** sg. nom./ac. 76.11;
începătura sg. nom./ac. 77.56; 104.35; 109.4; 110.9; 118.159; 136.8;
începăturile pl. nom./ac. 138.16;

încerca → **cerca**

înceta: (1551/3 ES): v. I: „aufhören, einstellen, beruhigen": „arrêter, (se) calmer"
încetă imperat. 33.13;
încetă ind. pf. s. 3. sg. 105.30;
încetară ind. pf. s. 3. pl. 106.29;

închega: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „erstarren": „figer"
-**ai închegat** ind. pf. c. 2. sg. 39.9;
închegatu-s-au ind. pf. c. 3. sg. 118.70;

închegat: (1577 CORESI): adj.: „erstarrt": „figé"
închegat adj. n. sg. nom./ac. 67.16;
închegați adj. m. pl. nom./ac. 67.16;

închide: (XVI sec. CV): v. III: „schliessen": „fermer"
-**ai închis** ind. pf. c. 2. sg. 30.10;
au închis ind. pf. c. 3. sg. 16.11;
închise ind. pf. s. 3. sg. 77.55; 77.68;
închide imperat. 34.3;
să se închiză subj. pr. 3. sg. refl. 67.33;

închina: (XVI sec. CV): v. I: „neigen, sich verneigen": „s'incliner, faire sa prière"
să închină ind. pr. 3. pl. refl. 96.7;
închina-mă-voiu ind. viit. I. 1. sg. refl. 5.8; 137.2;
te vei închina ind. viit. I. 2. sg. refl. 44.13;
închina-ne-vom ind. viit. I. 1. pl. refl. 131.7;
se/să vor închina ind. viit. I. 3. pl. refl. 21.30; 71.11; 85.8;
să închinară ind. pf. s. 3. pl. refl. 21.32; 105.20;
să ne închinăm subj. pr. 1. pl. refl. 94.6;
închine-se subj. pr. 3. sg. refl. 65.3;
închinați-vă imperat. 28.2; 95.8; 96.8;
vă închinați imperat. 98.5; 98.10;

încinge: (XVI sec. CV): v. III: „gürten": „ceinturer"
încinge ind. pr. 3. sg. 17.35; 108.18;
încinseș ind. pf. s. 2. sg. 17.43;
încinseși ind. pf. s. 2. sg. 29.14;
să încinse ind. pf. s. 3. sg. refl. 92.1;
se vor încinge ind. viit. I. 3. pl. refl. 64.13;
încinge imperat. 44.4;

încins: (1643 VARL.): adj.: „umgürtet": „ceinturé"
încins adj. m. sg. nom./ac. 64.7;

încîlci: (1645 HERODOT): v. IV: „verwirren": „embrouiller"
să încîlciră ind. pf. s. 3. pl. refl. 118.61;

înconjura: (XVI sec. CV): v. I: „umkreisen": „encercler"
voiu încungiura ind. viit. I. 1. sg. 25.7;
încungiura-va ind. viit. I. 3. sg. 54.10;
va încungiura ind. viit. I. 3. sg. 7.7; 31.14; 48.5; 90.5;
vor încungiura ind. viit. I. 3. pl. 58.7; 58.16;
încungiurat-am ind. pf. c. 1. sg. 26.11;
m-au încungiurat ind. pf. c. 3. pl. 21.17; 31.10; 108.2;
au încunjurat ind. pf. c. 3. pl. 16.12; 17.6;
încunjurară-mă ind. pf. s. 3. pl. 117.10; 117.12;
încungiurară-mă ind. pf. s. 3. pl. 87.18;
mă încungiurară ind. pf. s. 3. pl. 21.13;
încungiurați imperat. 47.11;
încungiurîndu-mă ger. 117.11;

înconjurare: (1640 URECHE): s. f.: „Umkreisen": „entour"
încunjurare sg. nom./ac. 117.11;
încungiurării sg. gen./dat. 139.10;

încorda: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „strecken, spannen": „étirer"
au încordat ind. pf. c. 3. sg. 7.13
încordînd ger. 77.12;

încrede: (XVI sec. DENS. IST.): v. III: „auf jdn. vertrauen, jdm. vertrauen": „se fier, avoir confiance"
s-au încrezut ind. pf. c. 3. pl. refl. 77.41;
să încrezură ind. pf. s. 3. pl. refl. 92.7;

încredința: (XVI sec. CV): v. I: „anvertrauen": „confier"
(nu) se încredință ind. pf. s. 3. sg. refl. 77.11;

încuiba: (1577 CORESI): v. I: „nisten": „nicher"
vor încuiba ind. viit. I. 3. pl. 103.18;

îndată: (1640 URECHE): adv.: „gleich, sogleich": „tout de suite" 36,21; 39,20; 69,4; 72,19;

îndărăt: (1551/3 ES): adv.: „zurück, rück-„: „arrière, re-"
îndărăt adv. 13.4; 34.5; 39.20; 43.12; 49.18; 69.3; 113.5; 128.4;
îndărătu adv. 55.9;

îndărătnic: (XVI sec. PS. H.): adj.: „eigensinnig": „obstiné"
îndărătnic sg. nom./ac. 17.29;
îndărătnică sg. nom./ac. 100.5;

îndărătnici: (1620 MOXA): v. IV: „widerspenstig machen, werden": „(s')obstiner"
vei îndărătnici ind. viit. I. 2. sg. 17.29

îndărătnicie: (1648 NT): s. f.: „Eigensinn": „obstination"
îndărătnicii pl. nom./ac. 124.5;

îndelunga → **delunga**

îndelungare → **delungare**

îndeosebi → **deosebi**

îndepărtat → **depărtat**

îndrăgi: (1561 CORESI): v. IV: „jdn. lieb gewinnen": „prendre qn. en affection"
îndrăgi-te-voiu ind. viit. I. 1. sg. 17.1;
îndrăgiiu ind. pf. s. 1. sg. 114.1; 118.113; 118.62; 118.165;

îndrăgire: (1581 CORESI): s. f.: „Zuneigung": „affection"
îndrăgirea sg. nom./ac. 108.4;

îndrăgit: (1563 CORESI): adj.: „geliebt": „aimé"
îndrăgite adj. f. pl. nom./ac. 83.1;

îndrăzni: (XVI sec. CV): v. IV: „wagen": „oser"
mă voiu îndrăzni ind. viit. I. 1. sg. 11.6;

îndrepta: (XVI sec. CV): v. I: „gerade richten": „redresser"
îndireptează ind. pr. 3. sg. 144.15; 145.7;
îndireptează ind. pr. 3. pl. 67.18; 72.11; 89.19; 89.19;
să îndireptează ind. pr. 3. pl. refl. 36.24;
să Te îndireptezi subj. pr. 2. sg. refl. 50.5;
îndireptează-se subj. pr. 3. sg. refl. 140.2;
s-ar îndirepta cond. pr. 3. pl. 118.5;
vei îndirepta ind. viit. I. 2. sg. 7.10;
să/se va îndirepta ind. viit. I. 3. sg. refl. 101.29; 139.12; 142.2;
se vor îndirepta ind. viit. I. 3. pl. refl. 1.3;
mă îndireptam ind. imperf. 1. sg. refl. 118.127;
(nu) să îndirepta ind. imperf. 3. sg. refl. 100.9;
am îndireptat ind. pf. c. 1. sg. 58.4; 72.13;
ne-am îndireptat ind. pf. c. 1. pl. refl. 19,9;
(n)-au îndireptat ind. pf. c. 3. sg. 17.39; 77.11;
îndireptă ind. pf. s. 3. sg. 39.3;
îndireptează imperat. sg. 5.9; 118.132;
îndireptează-mă imperat. 26.17;
îndireptați imperat. 81.2;

îndreptare: (XVI sec. PS. H.): s. f.: „1. Gerechtigkeit, 2. Leitfaden": „1. justice, 2. guide"
direptarea sg. nom./ac. 96.2;
îndireptare sg. nom./ac. 97.10;
îndireptări pl. nom./ac. 10.8; 98.4;
îndireptările pl. nom./ac. 118.8;
îndireptărilor pl. gen./dat. 118.27; 118.93;

îndulci: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. versüßen", 2. genießen": „1. adoucir, 2. savourer"
îndulciși-mi ind. pf. s. 2. sg. 54.15;
să îndulciră ind. pf. s. 3. pl. refl. 140.8;
îndulcească-se/să subj. pr. 3. sg. refl. 103.35; 146.1;

îndura: (1564 CORESI): v. I: „1. ertragen, 2. sich erbarmen": „1. endurer, 2. avoir pitié de"
îndură-se subj. pr. 3. sg. pas. 36.22;
să îndură ind. pr. 3. sg. refl. 111.5;
(nu) se va îndura ind. viit. I. 3. sg. refl. 71.13;

îndurare: (1564 CORESI): s. f.: „Erbarmen": „pitié"
îndurările pl. nom./ac. 24.6; 39.15; 76.9; 118.77; 144.9;

lăuda: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „loben, rühmen, lobpreisen": „louer, célébrer, glorifier"
- **să laudă** ind. pr. 3. sg. refl. 9,24;
- **vă lăudați** ind. pr. 2. pl. refl. 31,14;
- **să laud** subj. pr. 1. sg. 70,9;
- **să laude** subj. pr. 3. sg. 148,4; 148,12; 150,5;
- **să ne lăudăm** subj. pr. 1. pl. 105,5;
- **să laude** subj. pr. 3. pl. 149,3;
- **laude-L** subj. pr. 3. pl. 68,39; 106,32;
- **voiu lăuda** ind. viit. I. 1. sg. 108,29; 144,2;
- **lăuda-voiu** ind. viit. I. 1. sg. 55,4; 55,11; 55,11; 68,35; 145,1;
- **lăuda-Te-voiu** ind. viit. I. 1. sg. 21,23; 34,21;
- **lăuda-va** ind. viit. I. 3. sg. 62,6;
- **lăuda-se-va** ind. viit. I. 3. sg. refl. 62,10;
- **va lăuda** ind. viit. I. 3. sg. refl. 33,2; 101,19; 118,174; 144,3;
- **vom lăuda** ind. viit. I. 1. pl. 43,10;
- **vor lăuda** ind. viit. I. 3. pl. 21,28; 73,22; 113,26;
- **se vor lăuda** ind. viit. I. 3. pl. refl. 63,10;
- **lăuda-Te-vor** ind. viit. I. 3. pl. 62,4; 83,5;
- **lăuda** ind. imperf. 3. pl. 101,9;
- **lăudaiu-Te** ind. pf. s. 1. sg. 118,163;
- **lăudați** imperat. 2. pl. 21,24; 99,4; 112,1; 112,1; 116,1; 134,1; 134,3; 146,1; 148,1; 148,1; 148,2; 148,2; 148,3; 148,3; 148,4; 148,7; 150,1; 150,1; 150,2; 150,3; 150,3; 150,4; 150,4; 150,5;
- **lăudaț** imperat. 150,5;
- **lăudați-vă** imperat. refl. 104,3;
- **lăudînd** ger. 17,4;

lăudat: (1492 DERS): adj.: „1. gepriesen, 2. gewidmet": „1. loué, 2. consacré"
- **lăudat** adj. m. sg. nom./ac. 47,1; 95,4; 112,3; 144,3;

lăută: (ca. 1550 HC): s. f.: „Saiteninstrument": „instrument à cordes"
- **lăută** sg. nom./ac. 76. cat;
- **alăută** sg. nom./ac. 42,5; 70,25; 80,2; 91,3; 97,7; 107,2; 146,7; 150,3;
- **lauta** sg. nom./ac. 56,11; 76. cat;

leac: (1581 PRL): s. n.: „Heilmittel": „remède"
- **leac** sg. nom./ac. 37,7;

lega: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. zusammen-, an-, festbinden, -knüpfen, 2. fesseln": „1. lier, faire nouer, 2. ligoter"
- **să lêge** subj. pr. 3. sg. 149,8;
- **legînd** ger. 146,3;

legat: (XVI sec. CV): adj./s.: „1. gebunden, 2. gefesselt, 3. Gefangener": „1. lié, 2. ligoté, 3. prisonnier"
- **legat** adj. m. sg. nom./ac. 68,38;
- **legați** adj. pl. m. nom./ac. 89,14; 106,10;
- **legați** adj. m. pl. gen./dat. 78,11;

legăna: (XVI sec. PS. SCH.): „schaukeln, schwanken": „balancer"
- **legănîndu-se** ger. refl. 108,9;

legătură: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Bindung, Verbindung, 2. Bündel": „1. lien, 2. liasse"
- **legăturile** pl. nom./ac. 2,3; 106,14; 115,7;

lege: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Gesetz, Gebot, 2. Glaube": „1. loi, commendement, 2. religion"
- **lêge** sg. nom./ac. 9,21; 24,9; 24,13; 35,1; 36,30; 36,40; 40,9; 50,14; 64,3; 72,3; 76. cat; 77,6; 83,7; 85,13; 100,4; 100,4; 103,36; 118,85; 118,102; 118,111; 138,23;
- **lêgea** sg. nom./ac. 1,1; 1,2; 18,8; 36,33; 39,11; 58,11; 77,1; 77,14; 88,30; 93,12; 104,44; 118,1; 118,18; 118,30; 118,34; 118,44; 118,51; 118,53; 118,55; 118,57; 118,61; 118,70; 118,72; 118,77; 118,85; 118,92; 118,97; 118,103; 118,107; 118, 112; 118,125; 118,135; 118,141; 118, 149; 118,152; 118,162; 118,164; 118, 173;

legiui: (1632 EUSTR.): v. IV: „Gesetze geben, bestimmen": „légiférer, destiner"
- **legiuiaște** imperat. 42,1;
- **nelegiuiescu** ind. pr. 3. pl. 24,3; 25,4;
- **nelegiuit-am** ind. pf. c. 1. pl. 105,6;
- **au nelegiuit** ind. pf. c. 3. pl. 118,78;
- **nelegiuiră** ind. pf. s. 3. pl. 118,51;

legiuire: (1688 BIBLIA): s. f.: „Verfügung": „ordre"
- **legiuirea** sg. nom./ac. 9,4; 34,26;
- **nelegiuire** sg. nom./ac. 58,4; 118,149;
- **nelegiuiri** pl. nom./ac. 38,14;

legumă: (1588 DERS): s. f.: „Gemüse": „légume"
- **legumile** pl. nom./ac. 36,2;

lemn: (XVI sec. CV): s. n.: „1. Baum, 2. Holz": „1. arbre, 2. bois"
- **lemnul** sg. nom./ac. 1,3; 104,32;
- **lêmne** pl. nom./ac. 73,7; 148,9;
- **lêmnele** pl. nom./ac. 95,12; 103,18;

lepăda: (XVI sec. CV): v. I: „1. (von sich) abweisen, verwerfen, 2. sich lossagen": „1. repousser, refuser, rejetter, 2. rénier"
- **lêpezi** ind. pr. 2. sg. 87,15;
- **să (nu) lêpezi** subj. pr. 2. sg. 43,25; 70,10; 118,10;
- **să lepădăm** subj. pr. 1. pl. 2,3;
- **lepădatu-m-am** ind. pf. c. 1. sg. 30,29;
- **ai lepădat** ind. pf. c. 2. sg. 88,37; 107,12;
- **ne lepădaș** ind. pf. s. 2. sg. 73,1;
- **lepădă** ind. pf. s. 3. sg. 77,66; 77,73;
- **(nu) va lepăda** ind. viit. I. 3. sg. 76,7; 93,14; 131,11;
- **leapădă** imperat. 76. cat;
- **nu mă lăpăda** imperat. 50,12;
- **a mă lepăda** inf. refl. 83,11;

leu: (1519 DERS): s. m.: „Löwe": „lion"
- **leu** sg. nom./ac. 7,2; 16,13; 16,13; 21,13; 90,13;
- **leul** sg. nom./ac. 9,32;
- **leului** sg. gen./dat. 21,22;
- **lei** pl. nom./ac. 34,20; 56,5;
- **leilor** pl. gen./dat. 57,6;

leșina: (1683 DOS.): v. I: „ohnmächtig werden": „s'évanouir"
- **leșină** ind. pf. s. 3. sg. 76,3;

liman: (1645 HERODOT): s. n.: „Hafen": „port"
- **limanul** sg. nom./ac. 106,30;

limbă: (1433 DERS): s. f.: „Zunge, Sprache, Volk": „langue, peuple"
- **limbă** sg. nom./ac. 11,3; 36,33; 42,1; 44,2; 50,15; 51,2; 51,4; 82,4; 104,13; 104,13; 106,31; 119,3;
- **limba** sg. nom./ac. 9,29; 11,4; 14,3; 15,9; 21,16; 33,13; 34,31; 38,1; 38,5; 49,20; 56,6; 65,16; 67,25; 70,27; 72,10; 77,40; 80,4; 118,171; 119,4; 125,2; 136,7; 138,3; 146,9;
- **limbi** pl. nom./ac. 2,8; 9,11; 9,40; 17,47; 17,53; 43,3; 43,14; 43,16; 45,10; 46,3; 46,7; 56,12; 65,6; 66,4; 77,60; 78,1; 78,10; 79,9; 88,49; 93,10; 95,3; 95,9; 104,1; 105,27; 105,34; 105,45; 107,3; 109,7; 125,4; 134,10; 149,7;
- **limbile** pl. nom./ac. 2,1; 5,11; 9,5; 9,15; 9,18; 9,20; 9,21; 21,31; 45,6; 46,1; 48,1; 54,9; 58,6; 58,9; 63,3; 63,7; 64,8; 66,2; 66,4; 67,34; 71,11; 71,18; 78,6; 78,10; 81,8; 85,8; 101,16; 105,33; 112,4; 113, 10; 116,1; 117,10; 139,3;
- **limbilor** pl. gen./dat. 21,30; 30,28; 32,10; 65,7; 95,5; 95,7; 97,3; 104,43; 110,6; 113,12; 134,15;

limbut: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „beredt": „éloquent"
- **limbut** adj. m. sg. nom./ac. 139,12;

limbuți: (ca. 1670 ANON. CAR.): v. IV: „schwatzen": bavarder"
- **limbuțiia** ind. imperf. 3. pl. 68,15;

linge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „lecken": „lécher"
- **vor linge** ind. viit. I. 3. pl. 71,9;

lipi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. kleben, heften, 2. sich anschliessen": „1. coller, 2. (s')attacher"
- **să să lipască** subj. pr. 3. sg. refl. 136,7;
- **să lipiia** ind. imperf. 3. pl. refl. 24,22;
- **lipitu-s-au** ind. pf. c. 3. pl. refl. 118,25;
- **s-au lipit** ind. pf. c. 3. sg. 21,16;
- **lipiiu-mă** ind. pf. s. 1. sg. refl. 118,31;
- **lipi-se** ind. pf. s. 3. sg. refl. 43,27;
- **(nu) să lipi** ind. pf. s. 3. sg. refl. 62,8; 100,5; 101,6;
- **să lipiră** ind. pf. s. 3. pl. refl. 105,28;
- **(nu) voiu lipi** ind. viit. I. 1. sg. 39,12;
- **a mă lipi** inf. refl. 72,27;

lipsa: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Mangel": „manque"
- **lipsă** sg. nom./ac. 33,9;

lipsi: (1481 LDSR): v. IV: „fehlen, mangeln": „manquer, faire défaut"
- **lipsesc** ind. pr. 1. sg. 38,6;
- **lipsêște** ind. pr. 3. sg. 67,2;
- **să lipsască** subj. pr. 3. sg. 67,2; 70,14;
- **lipsiia** ind. imperf. 3. sg. 141,3;
- **m-am lipsit** ind. pf. c. 1. sg. refl. 38,14;
- **ai lipsit** ind. pf. c. 2. sg. 20,1;

M

minuna: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. in Erstaunen versetzen, 2. staunen": „1. étonner, 2. s'étonner"
au minunat ind. pf. c. 3. sg. 4,4;
s-au minunat ind. pf. c. 3. sg. refl. 15,2;

minunat: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „wunderbar": „merveilleux"
minunat adj. nom./ac. 8,1; 8,9; 41,4; 67,38;
minunatu sg. nom./ac. 92,6;
minunată sg. nom./ac. 44,6; 64,5; 117,22;
minunate pl. nom./ac. 92,6; 97,1; 105;22; 118,128; 130,2; 138,13;
minunat adv. 75,4;

mir: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „Salböl": „saintes huiles"
mirul sg. nom./ac. 132,2;

mira: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „sich wundern, staunen": „(s')étonner"
să mirară ind. pf. s. 3. pl. refl. 47,5;

mirosi: (1581/2 PO): v. IV: „riechen": „sentir"
(nu) vor mirosi ind. viit. I. 3. pl. 113,14;

mistui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV. „verzehren": „dévorer"
au mistuit ind. pf. c. 3. sg. 105,19;

mîhni: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „bekümmern": „affliger, chagriner"
aş mîhni cond. 1. sg. 34,17;
să mîhniia ind. imperf. 3. sg. refl. 68,25;
mîhniiu-mă ind. pf. s. 1. sg. refl. 54,2;
să mîhni ind. pf. s. 3. sg. refl. 60,2;
mîhnind ger. 41,13; 42,2;

mîhnire: (1581 CORESI): s. f.: „Kummer": „tristesse" sg. nom./ac. 118,53;

mîhnit: (XVI sec. PS. H.): adj.: „betrübt": „attristé"
adj. m. sg. nom./ac. 41,6; 41,15; 42,5;
adv. 37,6;

mînă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Hand": „main"
mînă sg. nom./ac. 135,12;
mîna sg. nom./ac. 9,35; 20,8; 21,21; 30,19; 31,4; 34,12; 35,12; 36,25; 37,2; 43,3; 48,16; 54,22; 67,34; 70,5; 70,5; 72,23; 73,12; 74,7; 76,20; 77,47; 77,47; 79,18; 80,12; 81,4; 87,5; 88,20; 88,25; 88,47; 94,4; 96,11; 97,9; 103,29; 105, 11; 105,11; 105,26; 106,2; 108,26; 118, 172; 120,5; 126,5; 128,6; 137,8; 138,4; 138,9; 139,4; 143,8; 143,12; 144,17;
mînii sg. gen./dat. 16,14; 38,14; 39,6; 94,7;
mîini pl. nom./ac 25,10; 90,12; 134,15;
mîni pl. nom./ac. 23,4; 113,12; 113,15;
mîinile pl. nom./ac. 7,3; 30,6; 30,10; 30,18; 43,22; 62,5; 62,9; 75,5; 76,2; 77,68; 80,5; 87,10; 118,48; 118,73; 142,6; 143,1;
mînile pl. nom./ac. 9,37; 21,18; 25,6; 27,2; 36,35; 40,2; 46,1; 57,2; 57,10; 72,12; 73,4; 94,5; 105,39; 105,40; 118, 108; 122,2; 122,3; 124,3; 133,3; 149,6;
mîinilor pl. gen./dat. 8,6; 9,17; 89,19; 89,19; 91,4; 142,5;
mînilor pl. gen./dat. 17,23; 17,27; 18,1; 27,6; 27,7; 77,78; 101,26; 137,9;
mînelor pl. gen./dat. 110,6;

mînca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „essen, fressen": „manger, dévorer"
mîncaţi ind. pr. 2. pl. 126,3;
mănîncă ind. pr. 3. pl. 13,5; 40,10; 52,5; 105,21;
să mănînce subj. pr. 3. pl. 26,3; 77,28;
mînca-voiu ind. viit. I. 1. sg. 49,14;
vei mînca ind. viit. I. 2. sg. 127,2;
va mînca ind. viit. I 3. sg. 20,10;
mînca-vor ind. viit. I. 3. pl. 21,28;
(nu) mîncam ind. imperf. 1. sg. 100,7;
mîncaiu ind. pf. s. 1. sg. 101,10;
mîncă ind. pf. s. 3. sg. 77,29; 77,50; 104,34; 104,34;
mîncară ind. pf. s. 3. pl. 21,32; 77,33;
au mîncat ind. pf. c. 3. sg. 68,12; 77,69; 78,6;
a mînca inf. 58,17; 101,5;

mîncare: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Essen, Speise": „mets, nourriture"
mîncare sg. nom./ac. 13,5; 52,5; 73,15; 103,22;
mîncarea sg. nom./ac. 68,26; 77,34; 106,18;
mîncării sg. gen./dat. 43,13;
mîncări pl. nom./ac. 54,15; 77,21; 78,2;

mînea: (1581/2 PO): v. I: „übernachten": „passer la nuit"
va mînea ind. viit. I. 3. sg. 24,14; 29,6;

mîneca: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „früh aufstehen": „se lever tôt"
mînec ind. pr. 1. sg. 62,1;
mîneca ind. imperf. 3. sg. 77,38;
a mîneca inf. 126,2;

mînecat: (1688 BIBLIA): adj.: s. n.: „Frühe": „grand matin"
mînecate pl. nom./ac. 107,2; 118,147; 138,8;

mîndru: (1389 DIR): adj./s.: „1. weise, 2. stolz": „1. sage, 2. fier"
mîndrii s. pl. nom./ac. 118,78; 118,121; 139,5;
mîndrilor s. pl. gen./dat. 17,30; 118,69;
mîndru adj. m. sg. nom./ac. 88,11; 100,7;
mîndri adj. pl. gen./dat. 93,2; 118,21; 118,51; 122,5;

mîndrie: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Weisheit, 2. Stolz": „1. sagesse, 2. fierté"
mîndrie sg. nom./ac. 16,11; 30,23; 30,31; 100,9;
mîndria sg. nom./ac. 58,13; 72,6; 73,24;
mîndriei sg. gen./dat. 35,11;
mîndriile pl. nom./ac. 73,4;

mîngîia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „1. trösten, 2. schmeicheln, 3. bezaubern": „1. consoler, 2. flatter, 3. charmer, enchanter"
să mîngîie subj. pr. 3. sg. 118,76;
mă mîngîiai ind. imperf. 2. sg. 118,52;
mîngîia ind. imperf. 3. pl. 68,25;
m-ai mîngîiat ind. pf. c. 2. sg. 70,24; 85,16;
m-au mîngîiat ind. pf. c. 3. sg. 22,5; 118,50;
vei mîngîia ind. viit. I. 2. sg. 118,82;
Să va mîngîia ind. viit. 1. 3. sg. refl. 134,14;
Te mîngîie imperat. 89,15;
a să mîngîia inf. refl. 76,3;

mîngîiat: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „getröstet, geschmeichelt": „consolé, flatté"
mîngîiaţi adj. pl. nom./ac. 125,1;

mîngîiere: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Trost": „consolation"
mîngîierile pl. nom./ac. 93,19;

mînia: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „in Zorn geraten": „(s')enrager"
se va mînia ind. viit. I. 3. sg. 2,12;
se mînie ind. pf. s. 3. sg. 77,25;
mîniară ind. pf. s. 3. pl. 77,45; 77,64; 105,32;
mîniaţi-vă imperat. pl. refl. 4,5;

mînie: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Zorn": „colère"
mînie sg. nom./ac. 6,7; 7,6; 30,11; 102,9; 105,38;
mînia sg. nom./ac. 2,13; 6,1; 29,5; 36,8; 37,1; 57,4; 68,29; 73,1; 77,43; 77,43; 84,3; 84,4; 87,7; 89,7; 89,14; 105,24; 123,2;
mîniei sg. gen./dat. 77,54; 84,3; 101,11;

mîntui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „erlösen, erretten, befreien": „délivrer, sauver"
mîntuieşti ind. pr. 2. sg. 16,8;
mîntui ind. pr. 2. sg. 56,5;
mîntuiaşte ind. pr. 3. sg. 7,11; 17,45; 48,7; 54,8; 85,2; 85,15; 105,22; 143,11;
(nu) să mîntuiaşte ind. pr. 3. sg. refl. 32,16;
să mă mîntuieşti subj. pr. 2. sg. 70,3;
să mîntuiască subj. pr. 3. sg. 69,1; 75,9; 108,30;
să ne mîntuieşti subj. pr. 2. sg. 79,3;
mîntui-m-aş cond. pr. 1. sg. refl. 68,18;
mîntuiş ind. pf. s. 2. sg. 76,14;
mîntui ind. pf. s. 3. sg. 33,4; 33,6; 105,9; 105,11; 106,6; 114,6; 135,24; 137,8;
să mîntuiră ind. pf. s. 3. pl. refl. 21,5;
ai mîntuit ind. pf. c. 2. sg. 43,9; 70,26;
mîntuitu-(m)-ai ind. pf. c. 2. sg. 29,3; 30,6; 30,9; 53,7; 73,3;
ne-am mîntuit ind. pf. c. 1. pl. refl. 123,7;
(n)-au mîntuit ind. pf. c. 3. sg. 19,6; 43,4; 77,47; 105,40; 106,2;
mă voiu mîntui ind. viit. I. 1. sg. refl. 17,4; 118,116;
vei mîntui ind. viit. I. 2. sg. 17,30;
mîntui-vei ind. viit. I. 2. sg. 35,7;
mîntui-mă-va ind. viit. I 3. sg. 17,20;
va mîntui ind. viit. I. 3. sg. 32,16; 32,17; 33,18; 36,42; 43,8; 48,16; 68,40; 71,4; 71,13; 129,8; 144,20;
mîntui-va ind. viit. I. 3. sg. 33,22; 48,7; 54,20; 71,14;
ne vom mîntui ind. viit. I. 1. pl. refl. 79,5; 79,8; 79,20;

N

naşte: (XVI sec. CV): v. III: „1. zeugen, gebären, 2. geboren, erzeugt werden": „1. enfanter, procréer, engendrer, 2. naître, être procrée"
- **naşte** ind. pr. 3. pl. 47,6;
- **am născut** ind. pf. c. 1. sg. 2,7; 109,4;
- **s-au născut** ind. pf. c. 3. pl. refl. 44,18; 86,4; 86,5; 86,6;
- **născu** ind. pf. s. 3. sg. 7,15; 50,6;
- **să va naşte** ind. viit. I. 3. sg. refl. 21,34
- **se vor naşte** ind. viit. I. 3. pl. refl. 77,8;

naştere: (1551/3 ES): s. f.: „Geburt": „naissance".
- **naştere** sg. nom./ac. 106,37;
- **naşterile** pl. nom./ac. 64,11;

nădăjdui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hoffen, vertrauen": „espérer, avoir confiance"
- **nedejduiesc** ind. pr. 1. sg. 26,6;
- **nedejduiaşte** ind. pr. 3. sg. 31,13; 33,9; 56,1;
- **nădejduiesc** ind. pr. 3. pl. 32,18; 144,16; 146,12;
- **nedejduiescu** ind. pr. 3. pl. 48,6;
- **nedejduiască** subj. pr. 3. sg. 129,6; 130,5;
- **nădejduiiu** ind. imperf. 1. sg. 51,8; 55,4, 55,11; 70,1; 140,9;
- **am nedejduit** ind. pf. c. 1. sg. 24,22; 32,21; 32,22;
- **au nedejduit** ind. pf. c. 3. pl. 21,4; 27,9; 36,42; 77,26;
- **nedejduiiu** ind. pf. s. 1. sg. 118,43; 118,81; 118,146;
- **nedejdui** ind. pf. s. 3. sg. 51,7; 90,14; 129,5;
- **nedejduiră** ind. pf. s. 3. pl. 21,4; 21,5;
- **nedejduit-au** ind. pf. c. 3. pl. 21,8;
- **voiu nedejdui** ind. viit. I. 1. sg. 43,8; 55,3; 56,2; 70,15;
- **voiu nădejdui** ind. viit. I. 1. sg. 90,2;
- **vei nădejdui** ind. viit. I. 2. sg. 90,4;
- **va nădejdui** ind. viit. I. 3. sg. 63,10;
- **vor nedejdui** ind. viit. I. 3. pl. 35,8;
- **nedejduiaşte** imperat. 36,3; 36,5;
- **(nu) nădăjduiţi** imperat. 145,2;
- **nădejduiaşte** imperat 42,6;
- **nedejduind** ger. 25,1;
- **a nedejdui** inf. 68,4; 117,8; 117,8; 117,9;

nădejde: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Hoffnung": „espérance, espoir"
- **nedêjde** sg. nom./ac. 4,10; 15,9; 77,58;
- **nedêjdea** sg. nom./ac. 13,6: 21,9; 39,6; 60,3; 61,7; 77,9; 141,7;
- **nădejdei** sg. gen./ac. 107,10;
- **nădêjdea** sg. nom./ac. 64,6; 72,27; 90,9; 145,4;
- **nedejdii** sg. gen./dat. 59,8;
- **nădejdii** sg. gen./dat. 93,22;

născut: (XVI sec. CV): adj.: „geboren": „né"
- **născut** adj. m. sg. nom./ac. 21,21; 24,18; 34,20; 77,56; 88,27;
- **născute** adj. pl. nom./ac. 134,8;
- **născuţi** adj. pl. nom./ac. 135,10;
- **născutul** s. sg. nom./ac. 104,35;
- **născuţi** s. pl. nom./ac. 48,2;

năsilnic: (1620 MOXA): adj.: „gewalttätig": „violent"
- **năsîlnice** pl. nom./ac. 59,3;

năpastă: (XVI sec. CV): s. f.: „Unrecht": „injustice"
- **năpastea** sg. nom./ac. 118,133;

năpăstui: (XVI sec. CV): v. IV: „fälschlich beschuldigen, Unbill antun": „faire tort"
- **mă năpastuiesc** ind. pr. 3. pl. 118,120;
- **să năpăstuiesc** ind. pr. 3. pl. refl. 145,5;
- **să (nu) mă năpăstuiască** subj. pr. 3. pl. 118,121;

neajutorit: (1640 URECHE): adj.: „unbeholfen": „lourd"
- **neajutorit** adj. m. sg. nom./ac. 87,4;

neam: (XVI sec. CV): s. n.: „Geschlecht, Volk": „famille, descendance, peuple"
- **neam** sg. nom./ac. 32,11; 78,15; 78,15; 88,5; 88,5; 99,4; 99,4; 101,13; 101,25; 105,31; 105,31; 107,10; 108,11; 145,9; 145,9;
- **neamul** sg. nom./ac. 11,8; 70,21; 111,2;
- **neamului** sg. nom./ac. 94,11; 106,41;
- **neamuri** pl. nom./ac. 32,11; 71,5; 71,5; 101,25; 104,8;
- **neamurile** pl. nom./ac. 21,30; 71,18; 77,62; 95,7; 104,36; 121,3;

neascultător: (1654 NEAGOE): adj.: „ungehorsam, unfolgsam": „désobéissant, insoumis"
- **neascultători** adj. m. pl. nom./ac. 67,20;

neaşezat: (ca. 1649 URECHE): adj.: „unruhig": „mouvementé"
- **neaşăzată** adj. f. sg. nom./ac. 123,4;

nebun: (XVI sec. CV): adj.: „verrückt, töricht": „fou"
- **nebun** m. sg. nom./ac. 48,9;
- **nebuni** pl. nom./ac. 93,8;

nebunie: (1561 CORESI): s. f.: „Verrücktheit": „folie"
- **nebuniei** sg. gen./dat. 37,5;

necaz: (Ms. 1654): s. n.: „Ärger": „ennui"
- **necaz** sg. nom./ac. 77. 55; 90,15; 114,4; 142,13;
- **năcaz** sg. nom./ac. 59,12;
- **năcazul** sg. nom./ac. 106,39;
- **necazul** sg. nom./ac. 11,5; 19,1; 21,11; 31,9; 43,26; 54,2; 65,13; 141,2;
- **necazului** sg. nom./ac. 36,41; 49,16; 58,19; 76,2; 85,6;
- **năcazului** sg. gen./dat. 137,8;
- **năcazuri** pl. nom./ac. 9,9; 9,22; 70,23; 118,142;
- **necazuri** pl. nom./ac. 65,10;
- **necazurile** pl. nom./ac. 24,18; 24,23; 33,4;

necălcat: (XVI sec. PS. SCH.)adj.: „unberührt, unbetreten": „intact"
- **necălcat** adj. sg. nom./ac. 62,3;

necăji: (1688 BIBLIA): v. IV: „plagen, ärgern": „peiner, agacer"
- **mă năcăjăsc** ind. pr. 1. sg. refl. 68,21;
- **mă necăjesc** ind. pr. 1. sg. refl. 101,2;
- **necăjaşte** ind. pr. 3. sg. 41,13; 42,2;
- **necăjescu** ind. pr. 3. pl. 118,156;
- **necăjăsc** ind. pr. 3. pl. 68,24; 142,14;
- **necăjesc** ind. pr. 3. pl. 43,9; 59,13;
- **năcăjesc** ind. pr. 3. pl. 3,1; 22,6; 26,4; 26,18; 30,11; 88,41;
- **necăjiia** ind. imperf. 3. pl. 80,12; 105,12;
- **să năcăjiia** ind. imperf. 3. pl. refl. 105,42; 106,13; 106,19; 106,28;
- **mă necăjiiu** ind. pf. s. 1. sg. refl. 119,1;
- **mă necăji** ind. pf. s. 3. sg. 55,1;
- **necăjiră** ind. pf. s. 3. pl. 105,40;
- **au necăjit** ind. pf. c. 3. pl. 16,10;
- **necăji-voiu** ind. viit. I. 1. sg. 17,42;
- **necăjind** ger. 34,6;
- **necăjindu-mă** ger. refl. 17,7;
- **năcăjindu-se** ger. refl. 106,6;

necinste: (1563 CORESI): s. f.: „Unglimpf, Schimpf": „injure" sg. nom./ac. 82,15;

necredincios: (XVI sec. CV): adj./s. „1. unglaublich, 2. ungläubig": „incroyable, 2. incrédule"
- **necredincios** sg. nom./ac. 10,6;
- **necredinciosul** sg. nom./ac. 9,5; 9,23; 9,36;
- **necredincioşi** pl. nom./ac. 25,5; 25,9;
- **necredincioşii** s. m. pl. nom./ac. 1,4; 1,5; 11,9;
- **necredincioşilor** s. m. pl. gen./dat. 1,6; 16,10;
- **necredincioşi** m. pl. nom./ac. 36,30; 50,14;

necredinţă: (1551/3 ES): s. f.: „Untreue, Unglauben": „infidélité, incroyance"
- **necredinţelor** pl. gen./dat. 5,12;

necunoştinţă: (1581/2PO): s. f.: „Unkenntnis": „ignorance"
- **necunoştinţa** sg. nom./ac. 21,2; 68,7;
- **necunoştinţii** sg. gen./dat. 24,7;

necurat: (XVI sec. CV): adj./s.: „unrein, Teufel": „impur, diable"
- **necuraţii** s. pl. nom./ac. 30,22;
- **necuraţilor** s. m. pl. gen./dat. 1,1
- **necurat** adj. m. sg. nom./ac. 36,27;
- **necuraţi** adj. pl. nom./ac. 36,40;
- **necurată** adj. f. sg. nom./ac. 42,1;

necurăţie: (XVI sec. CV): s. f.: „Unreinheit": „impureté"
- **necurăţia** sg. nom./ac. 72,6;
- **necurăţiile** pl. nom./ac. 64,3;

nedreptate: (XVI sec. CV): s. f.: „Unrecht,
- **nedireptăţi** pl. nom./ac. 100,9;

nedrept: (XVI sec. CV): adj.: „ungerecht": „injuste"
- **nedirept** adj. sg. nom./ac. 17,52; 139,1;
- **nedirêpte** adj. f. pl. nom./ac. 119,2;
- **nedirepţi** adj. pl. nom./ac. 139,4;

negură: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Nebel": „brume, brouillard"
- **negură** sg. nom./ac. 17,11; 96,2; 147,5;

neivit: (ca. 1560 BRATU): adj.: „nicht offenbart": „invisible"
- **neivite** adj. pl. nom./ac. 50,7;

nelegiui → **legiui**

nelegiuire → legiuire

nemernic: (1551/3 ES): adj.: „fremd": „étranger"
nemernic adj. sg. nom./ac. 118,19;
nemêrnic adv. m. sg. nom./ac. 38,17; 93,6;
nemêrnici s. pl. nom./ac. 104,12;

nemernici: (1688 BIBLIA): v. IV: „einwandern, unstet umherwandern": „immigrer, errer"
nemernicesc ind. pr. 3. pl. 30,16;
nemernici-voiu ind. viit. I. 1. sg. 60,4;
va nemernici ind. viit. I. 3. sg. 5,5; 14,1;
nemernici-vor ind. viit. I. 3. pl. 55,6;
nemernici ind. pf. s. 3. sg. 104,22; 119,5;

nemernicie: (1688 BIBLIA): s. f.: „Fremdsein": „condition d'étranger"
nemernicia sg. nom./ac. 119,5;
nemerniciei sg. gen./dat. 64,1; 118,54;
nemerniciile pl. nom./ac. 54,17;

năpăstuitor: (XVI sec. CV): s.: „Verfolger": „persécuteur"
năpăstuitoriu adj. sg. m. nom./ac. 71,4;

nepriceput: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „1. unverstanden, 2. unverständig": „1. incompris, 2. peu raisonnable"
nepriceput adj. sg. m. nom./ac. 91,6;
nepricepuți adj. m. pl. nom./ac. 75,4; 118,157;

nesățios: (1551/3 ES): adj.: „unersättlich": „insatiable"
nesățioasă adj. f. sg. nom./ac. 100,7;

nescris: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „ungeschrieben": „non écrit"
nescris adj. m. sg. nom./ac. 1,1; 42,1; 96,1;
nescrisă adj. f. sg. nom./ac. 90,1; 94,1; 95,1;

netrebnici: (1683 DOS.): v. IV: „entarten": „dépraver"
să netrebniciră ind. pf. s. 3. pl. refl. 52,4;

netezi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „ebnen": „aplanir"
să netezască subj. pr. 3. sg. 103,17;

neumblat: (XVI sec. PS. H.): adj.: „unbetreten": „non fréquenté"
neumblată 106,40;

nevinovat: (XVI sec. CV): adj.: unschuldig": „innocent"
nevinovat m. sg. 9,30; 17,28; 17,28; 23,4;
nevinovați m. pl. 14,6; 25,6; 72,13;
nevinovat adj. sg. nom./ac. 93,21; 105,36;
nevinovați adj. pl. nom./ac. 118,1;
nevinovată adj. f. sg. nom./ac. 118,80;

nevoie: (1499 DERS): s. f.: „Not": „nécessité"
nevoile pl. nom./ac. 24,18; 33,17; 106,6; 106,13; 106,19; 106,28;
nevoi pl. nom./ac. 30,9; 118,142;

nici: (. . . nici): (XVI sec. CV): adv./conj.: „kein, auch nicht, nicht einmal, weder... noch": „aucun, même pas, ni... ni"
nici (38×)
nice (10×)

nimeni: (XVI sec. CV): pron. nehot.: „niemand": „personne"
nimea 138,15;

nimic: (XVI sec. CV): pron. nehot.: „nichts": „rien"
nemica 22,1; 38,7; 55,7; 75,5;
nemică 80,12;

nisip: (1534 DERS): s. n.: „Sand": „sable"
năsipul sg. nom./ac. 77,31; 138,17;

nişte: (1521 NEACŞU): art. nehot.: „einige": „quelqes"
nişte art. nehot. 43,24; 48,14; 57,7; 57,9; 76,20; 81,7; 87,5; 126,5; 127,4; 143,13;

noapte: (XVI sec. CV): s. f./adv.: „Nacht, nachts": „nuit, la nuit"
noapte sg. nom./ac. 15,7; 89,5; 90,5; 91,2; 101,7; 103,21; 129,6;
noaptea sg. nom./ac. 18,2; 31,4; 41,3; 73,17; 76,2;
nopții sg. gen./dat. 18,2; 135,9;
nopți pl. nom./ac. 133,3;
nopțile sg. nom./ac. 6,6;
noaptea adv. 1,2; 16,4; 21,2; 41,11; 54,10; 77,17; 87,1; 104,38; 118,55; 120,6;

nor: (1454 DERS): s. m.: „Wolke": „nuage"
nor sg. nom./ac. 77,17; 96,2; 98,7; 104,38;
nori pl. nom./ac. 35,5; 56,13; 67,37; 88,7; 103,4; 107,4; 134,7; 146,8;
norii pl. nom./ac. 17,13; 17,14; 76,16;
norilor pl. gen./dat. 77,26;

norod: (1551/3 ES): s. n.: „Volk": „peuple"
norod sg. nom./ac. 32,12; 34,21; 93,8; 104,13; 104,19; 113,2;
nărod sg. nom./ac. 73,19;
norodul sg. nom./ac. 3,8; 9,8; 21,34; 27,12; 32,12; 49,5; 49,8; 55,1; 71,2; 72,10; 77,1; 77,57; 77,68; 78,14; 84,6; 84,8; 88,15; 88,19; 93,5; 93,14; 94,7; 99,3; 101,19; 104,23; 104,24; 104,42; 105,38; 105,47; 115,8; 134,14; 143,18; 143,18; 149,4;
nărodul sg. nom./ac. 17,30; 28,10; 43,14; 52,5; 76,14; 80,9; 80,10; 82,3; 86,4; 135,16; 143,3;
norodului sg. gen/dat. 13,8; 17,47; 27,11; 28,10; 47,7; 59,3; 67,8; 71,3; 71,4; 77,24; 83,2; 105,4; 106,32; 110,5; 110, 8; 112,7; 115,5; 124,2; 134,12; 148,13; 148,14;
nărodului sg. gen./dat. 21,6; 52,8; 64,1;
noroade 3,6; 17,51; 43,3; 46,3; 55,7; 56,12; 70,25; 101,23; 107,3; 149,7;
năroade pl. nom./ac. 43,16; 76,14;
noroadele pl. nom./ac. 2,1; 44,7; 44,20; 66,3; 66,3; 66,4; 66,5, 66,5; 95,3; 95,10; 96,6; 97,10; 98,1; 98,2; 116,1;
năroadelor pl. gen./dat. 7,7; 7,8; 46,8; 67,33; 86,6;
noroadelor pl. gen./dat. 61,8; 73,15; 104,43; 148,11;
norodurilor pl. gen./dat. 32,10;

noroi: (ca. 1670 ANON. CAR.): s. n.: „Kot": „boue"
noroiului sg. gen./dat. 39,2; 68,2;

nou: (XVI sec. CV): adj.: „neu": „neuf"
noao adj. f. sg. nom./ac. 32,3; 39,4; 143,10; 149,1;

nu: (1521 NEACŞU): adv.: „nein, nicht": „non, ne. . . pas"
nu (544×)
nu- (13×)
n- (72×)

numai: (XVI sec. CV): adv.: „nur": „seulement"
numai adv. 61,5; 70,18; 90,8; 113,9; 132,1;

număr: (XVI sec. PS. H.): s. n.: „Zahl, Anzahl": „nombre"
număr sg. nom./ac. 39,8; 39,16; 103,26; 104,12; 104,33; 146,5;
numărul sg. nom./ac. 38,6;

număra: (XVI sec. CV): v. I: „zählen": „compter"
numără ind. pr. 3. sg. 146,4;
număra-i-voiu ind. viit. I. 1. sg. 138,17;
numărară ind. pf. s. 3. pl. 21,17;
să numere subj. pr. 3. sg. 89,13;

nume: (XVI sec. CV): s. n.: „Name": „nom"
nume sg. nom./ac. 146,4;
numele sg. nom./ac. 5,14; 8,1; 8,9; 9,5; 9,10; 15,4;19,1; 19,5; 19,8; 21,23; 22,3; 24,12; 30,4; 32,21; 33,3; 39,6; 48,11; 40,5; 43,7; 43,10; 43,22; 43,28; 44,19; 47,9; 51,9; 53,1; 60,4; 62,5; 67,4; 68,35; 68,32; 71,14; 71,17; 71,20; 73,11; 73, 19; 73,22; 74,1; 75,2; 78,6; 78,9; 79,19; 82,4; 82,15; 82,17; 85,8; 85,10; 85,11; 88,13; 88,16; 88,24; 88,15; 95,2; 98,3; 98,6; 99,3; 101,16; 101,22; 102,1; 104, 1; 104,3; 105,9; 108,12; 108,20; 110,9; 112,1; 112,2; 112,3; 114,4; 115,4; 115, 7; 117,11; 117,12; 117,24; 118,55; 123, 8; 128,8; 129,4; 134,1; 137,3; 139,14; 142,12; 144,1; 144,2; 144,22; 148,4; 148,12; 148,12; 149,3;
numelui sg. gen./dat. 7,18; 9,2; 17,53; 28,2; 53,6; 60,8; 65,1; 65,3; 67,4; 78,9; 91,1; 95,7; 105,46; 113,9; 121,4; 134,4; 137,2; 141,10;

numi: (XVI sec. CV): v. IV: „(be)nennen": „nommer"
numiră ind. pf. s. 3. pl. 48,11;

O

o: (XVI sec. CV): interj. 115,6; 117,24; 117,24; 138,16;

oaie: (1341 SUCIU): s. f.: „Schaf": „mouton"
oaie sg. nom./ac. 79,1; 118,175;

slujitor: (1561 CORESI): adj./s.: „dienend, Diener": „serviteur"
slujitorii pl. nom./ac. 102,21;

slujnic: (1482 DERS): s. m.: „Knecht": „serviteur"
slujnicii sg. gen./dat. 85,15; 115,6; 122,3;

smerenie: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Niedrigkeit, 2. Demut, 3. Ergebenheit": „1. humilité, 2. dévotion"
smerenie sg. nom./ac. 89,3;
smerenia sg. nom./ac. 9,13; 24,19; 30,9; 118,50; 118,92; 118,152;
smêrenia sg. nom./ac. 135,23;
smerirea sg. nom./ac. 21,22;

smeri: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. erniedrigen, 2. demütig werden": „1. (s')abaisser, 2. (s')humilier"
smerêşte ind. pr. 3. sg. 74,7;
vei smeri ind. viit. I. 2. sg. 17,30
va smeri ind. viit. I. 3. sg. 9,33; 54,21; 71,4;
aş fi smerit cond. pf. 1. sg. 80,12;
smeriiam ind. imperf. 1. sg. 34,16;
mă smeriiam ind. imperf. 1. sg. refl. 130, 3;
mă smeriam ind. imperf. 1. sg. refl. 34, 17;
mă smeriiu ind. pf. s. 1. sg. refl. 37,8; 38, 3; 87,16; 141,8;
smeriiu-mă ind. pf. s. 1. sg. refl. 114,6; 118,106;
smeriş ind. pf. s. 2. sg. 88,11;
smeri ind. pf. s. 3. sg. 142,3;
să smeri ind. pf. s. 3. sg. refl. 43,27;
să smeri ind. pf. s. 3. pl. refl. 106,12;
smeriră ind. pf. s. 3. pl. 104,18;
să smeriră ind. pf. s. 3. pl. refl. 105,40;
m-am smerit ind. pf. c. 1. sg. refl. 115,1;
ai smerit ind. pf. c. 2. sg. 43,21; 89,17; 118,71; 118,75;
au smerit ind. pf. c. 3. pl. 93,5;
s-au smerit ind. pf. c. 3. pl. refl. 105,41; 106,17;
smerind ger. 146,6;
a mă smeri inf. refl. 118,67;

smerit: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „demütig": „umile"
smerit m. sg. nom./ac. 17,30; 81,3;
smeritului m. sg. gen./dat. 9,42;
smeriţi m. pl. nom./ac. 33,18; 101,18;
smerită f. sg. nom./ac. 50,18;
smerite f. pl. nom./ac. 50,9; 112,5; 137,7;
smerit adv. 73,22;

smidă: (ca. 1640 URECHE)): s. f.: „Hagel": „grêle"
smidă sg. nom./ac. 17,14;

smintit: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „verrückt": „détraqué"
sminţiţi adv. pl. nom./ac. 118,118;

smirnă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Myrrhe": „myrrhe"
zmirnă sg. nom./ac. 44,10;

smochin: (1551/3 ES): s. m.: „Feigenbaum": „figuier"
smochinii pl. nom./ac. 104,32;

smulge: (): v. III: „ausreißen": „arracher"
m-ai zmult ind. pf. c. 2. sg. 21,9;
au zmult ind. pf. c. 3. pl. 36,14;
să te smulgă subj. pr. 3. sg. 51,5;
a să zmulge inf. refl. 128,5;

snop: (1551/3 ES): s. m.: „Garbe": „gerbe"
znopii pl. nom./ac. 125,8; 128,6;

soare: (1535 DRHB): s. m.: „Sonne": „soleil"
soare sg. nom./ac. 18,5; 71,17;
soarele sg. nom./ac. 71,5; 73,16; 88,36; 103,20; 103,23; 120,6; 135,8; 148,3;
soarelui sg. gen./dat. 49,2; 112,3;

soartă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Los, Teil, Schicksal": „sort, part, destin"
sorţ 21,19;
sorţi pl. nom./ac. 77,60; 77,60;
sorţii pl. nom./ac. 30,18;
sorţilor pl. gen./dat. 67,14;

socoteală: (1642 ÎNV.): s. f.: „Rechnung, Berechnung": „compte, calcul"
socoteala sg. nom./ac. 103,35;
socotealele pl. nom./ac. 32,10;

socoti: (1481 DERS): v. IV: „1. (be)achten, 2. betreuen, 3. veranschlagen, (be)rechnen, 4. bedenken, erwägen, 5. meinen": „1. observer, 2. soigner, 3. calculer, compter, 4. juger, réfléchir, 5. estimer, opiner"
socoteşti ind. pr. 2. sg. 8,6; 9,37; 143,4;
(nu) socotêşte ind. pr. 3. sg. 36,34; 93,9;
socotiţi ind. pr. 2. pl. 67,16;
socotesc ind. pr. 3. pl. 9,23;
socotiiam ind. imperf. 1. sg. 89,10; 141,5;
socotit-ai ind. pf. c. 2. sg. 16,4
socotiiu ind. pf. s. 1. sg. 76,5; 118,59;
socotiiu-mă ind. pf. s. 1. sg. refl. 87,4;
socotiş ind. pf. s. 2. sg. 64,9;
socoti ind. pf. s. 3. sg. 105,31;
socotiră ind. pf. s. 3. pl. 21,19;
am socotit ind. pf. c. 1. sg. 118,118;
socotitu-ne-am ind. pf. c. 1. pl. refl. 43,24;
au socotit ind. pf. c. 3. pl. 117,21; 139,2; 139,5;
socoti-voiu ind. viit. I. 1. sg. 88,32;
voiu socoti ind. viit. I. 1. sg. 118,15; 118,18;
vei socoti ind. viit. I. 2. sg. 90,8;
va socoti ind. viit. I. 3. sg. 31,2;
socotêşte imperat. 79,15; 105,4;
(a) socoti inf. 26,8; 58,6;

sol: (1581/2 PO): s. m.: „Herold": „héraut"
soli pl. nom./ac. 67,34;

somn: (XVI sec. CV): s. n.: „Schlaf": „sommeil"
somnu sg. nom./ac. 131,4;
somnul sg. nom./ac. 75,5; 126,4

spate: (XVI sec. PS. V:): s. n.: „Rücken": „dos"
spatele sg. nom./ac. 67,14; 90,4;

spăimînta: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „erschrecken": „effrayer, épouvanter"
mă voiu spăminta ind. viit. I. 1. sg. refl. 26,2;
să vor spăminta ind. viit. I. 3. pl. refl. 51, 6;
se vor spăminta ind. viit. I. 3. pl. refl. 63,4; 64,8;
să să spămîntêze subj. pr. 3. pl. refl. 66,6;
mă spămîntaiu ind. pf. s. 1. sg. refl. 118, 119;
să spămîntară ind. pf. s. 3. pl. refl. 76,15;

spăimîntare: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Abschrecken: „intimidation"
spămîntare sg. nom./ac. 67,29;

spăla: (XVI sec. CV): v. I: „waschen": „laver"
spăla-voiu ind. viit. I. 1. sg. 25,6;
spăla-mă-vei ind. viit. I. 2. sg. 50,8;
va spăla ind. viit. I. 3. sg. 57,10;
am spălat ind. pf. c. 1. sg. 72,13;

spăşi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „sühnen": „expier"
spăsească subj. pr. 3. sg. 21,8;

speria: (1551/3 ES): v. I: „erschrecken": „s'effrayer"
să vor spărea ind. viit. I. 3. pl. refl. 39,5;
se vor spăria ind. viit. I. 3. pl. refl. 103,8;

spin: (1352 DRHC): s. m.: „Stacheldistel: „chardon"
spini pl. nom./ac. 117,12;
spinii pl. nom./ac. 57,9;

spînzura: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „(auf-, herab-, ab)hängen": „(sus-, dé)pendre"
am spînzurat ind. pf. c. 1. pl. 136,2;

spori: (1564 CORESI): v. IV. „zunehmen, Vermehren": „augmenter"
să sporească subj. pr. 3. sg. 67,21;
sporêşte imperat. 117,24;

spovedanie: (1581 CORESI): s. f.: „Beichte: „confession"
ispovedanie sg. nom./ac. 99,3;

spovedi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „beichten": „(se) confesser"
mă voiu ispovedi ind. viit. I. 1. sg. refl. 117,27;

spre: (1519 DERS): prep.: „für, zu, nach, auf": „pour, vers, sur" (93×)

sprijineală: (1651 PSALT.): s. f.: „Hilfe": „aide"
prejeneala sg. nom./ac. 21,20;

sprijini: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „stützen, halten": „soutenir"
sprejenêşte ind. pr. 3. sg. 36,25; 47,3; 144,15;
să sprejenească subj. pr. 3. sg. 19,2; 39,15; 68,34;
am sprejenit ind. pf. c. 1. sg. 88,49;
sprijenitu-m-ai ind. pf. c. 2. sg. 138,12;
au sprejenit ind. pf. c. 3. sg. 17,38; 62,8; 117,13;
(nu) sprejeniş ind. pf. s. 2. sg. 88,42;
sprejeni ind. pf. s. 3. sg. 106,17;
sprejeni-va ind. viit. I. I. 3. sg. 88,21;
sprejenêşte-mă imperat. 118,115;

strîmbătatea sg. nom./ac. 7,15; 7,17; 10,6; 26,18; 63,2; 72,6; 72,7; 118,69; 118,162;
strîmbătății sg. gen./dat. 118,29; 118,103; 143,12;
strîmbătăț pl. nom./ac. 62,10;
strîmbătățile pl. nom./ac. 88,32;

strînge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. zusammenführen, sammeln, 2. zusammenziehen, drücken": „1. réunir, 2. presser"
strînge ind. pr. 3. sg. 38,10;
va strînge ind. viit. I. 3. sg. 38,10;

stropi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „sprengen, spritzen": „asperger, arroser"
stropi-mă-vei ind. viit. I. 2. sg. 50,8;

strună: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Saite": „corde"
strune pl. nom./ac. 32,2; 91,3; 143,10; 150,4;

sub: (1436 DERS): prep.: „unter": „sous, au-dessous de"
supt (12×)

suferi: (1581/2 PO): v. IV: „leiden": „souffrir"
va suferi ind. viit. I. 3. sg. 64,7; 129,3; 147,6;
(nu) vor suferi ind. viit. I. 3. pl. 139,11;
am suferit ind. pf. c. 1. sg. 68,10;

sufla: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „blasen, wehen": „souffler"
sufla-va ind. viit. I. 3. sg. 147,7;

suflare: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Hauch, Odem, 2. Lebewesen": „1. souffle, haleine, 2. âme, habitant"
suflarea sg. nom./ac. 17,18; 150,5;

suflet: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „1. Seele, Wesen, 2. Atem": „1. âme, être, 2. souffle"
suflet sg. nom./ac. 54,14; 106,9;
sufletul sg. nom./ac. 6,3; 7,2; 7,5; 10,6; 15,10; 16,11; 16,14; 21,21; 21,33; 22,2; 23,4; 24,1; 24,14,21; 25,9; 29,3; 30,10; 30,11; 32,20; 33,2; 34,4; 34,9; 34,10; 34,16; 34,20; 37,12; 38,15; 39,19; 40,4; 41,1; 41,2; 41,6; 41,8; 41,15; 42,5; 43,27; 48,16; 48,19; 53,3; 54,20; 55,7; 55,13; 56,1; 56,8; 58,3; 61,1; 61,5; 62,2; 62,6; 62,8; 62,9; 63,1; 65,7; 68,1; 68,13; 68,24; 68,37; 69,2; 70,11; 70,14; 70,26; 73,20; 76,3; 83,1; 85,2; 85,3; 85,4; 85,12; 85,13; 87,3; 87,15; 88,47; 93,17; 93,19; 93,21; 96,11; 102,1; 102,2; 102,22; 103,1; 103,36; 104,18; 106,5; 106,18; 106,26; 108,29; 114,5; 114,7; 114,8; 118,20; 118,25; 118,28; 118,81; 118,108; 118,128; 118,166; 118,174; 119,2; 119,5; 120,7; 122,5; 123,4; 123,6; 129,5; 129,5; 130,3; 137,4; 138,13; 140,9; 141,6; 141,10; 142,3; 142,6; 142,10; 142,13:142,14; 145,1;
sufletului sg. gen./dat. 3,1; 9,24; 10,1; 34,3; 34,14; 34,28; 48,8; 53,4; 54,8; 65,15; 68,22; 108,20; 130,4;
suflete/sufletele pl. nom./ac. 18,8; 26,18; 32,19; 33,22; 71,13; 71,14; 73,21; 77,55; 105,16;
sufletelor pl. gen./dat. 77,21;

sufletesc: (1563 CORESI): adj.: „seelisch: „moral"
sufleteștile pl. nom./ac. 76. cat;

sugător: (XVI sec. PS. SCH.): s. m.: „Säugling": „nourrisson"
sugătorilor pl. gen./dat. 8,3

sugruma: (1551/3 ES): v. I: „erdrosseln": „étrangler"
sugrumi ind. pr. 2. sg. 31,12;

sui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hinaufgehen, hinaufsteigen": „monter"
suie-să subj. pr. 3. pl. refl. 103,9; 106,26;
suiși-Te ind. pf. s. 2. sg. refl. 67,19;
sui-se ind. pf. s. 3. sg. refl. 17,10
sui ind. pf. s. 3. sg. 77,57;
să sui ind. pf. s. 3. sg. refl. 17,12; 46,5; 73,24; 77,25; 77,34;
mă voiu sui ind. viit. I. 1. sg. refl. 131,3; 138,7;
să va sui ind. viit. I. 3. sg. refl. 23,3;
S-au suit ind. pf. c. 3. sg. refl. 67,36;
s-au suit ind. pf. c. 3. pl. refl. 121,3;
suind ger. 134,7;
suindu-se ger. refl. 105,8;

suire: (XVI sec. PS. SCH.): „1. Steigen, Aufstieg, 2. Erhöhung": „ascension, montée"
suiri pl. nom./ac. 83,6;

suna: (XVI sec. PS. V.): v. I: „erklingen": „résonner"
sunară ind. pf. s. 3. pl. 45,3;

sunet: (1561 CORESI): s. n.: „Ton": „son"
sunet sg. nom./ac. 9,7
sunetului sg. gen./dat. 76,16;
sunetele pl. nom./ac. 64,7;

supăra: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „plagen, ärgern": „fâcher, tourmenter"
supăra ind. imperf. 3. sg. 77,47;
am supărat ind. pf. c. 1. sg. 94,11;
se va supăra ind. viit. I. 3. sg. refl. 101,1;

supărare: (1642 Ms. DRHA): s. f.: „Ärger": „dépit"
supărare sg. nom./ac. 107,13;

supune: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(sich) unterwerfen": „(se) soumettre"
supune ind. pr. 3. sg. 143,3;
ai supus ind. pf. c. 2. sg. 8,7
supuse ind. pf. s. 3. sg. 46,3,
să supuseră ind. pf. s. 3. pl. refl. 59,9; 107,10;
vom supune ind. viit. I. 1. pl. 43,7;
se va supune ind. viit. I. 3. sg. refl. 61,1;
supune-te imperat. refl. 36,7; 61,5;

supunere: (1649 MARD.): s. f.: „Unterwerfung": „soumission"
supunere sg. nom./ac. 109,2;
supunerii sg. nom./ac. 98,5;

surd: (1348 DLRV): adj.: „taub": „sourd"
surd sg. nom./ac. 37,14;
surde f. sg. gen. 57,4;

surpa: (1561 CORESI): v. I: „verderben, zugrunde richten": „écrouler"
să surpe subj. pr. 3. sg. 8,3; 105,26;
surpaș ind. pf. s. 2. sg. 9,6; 59,1; 88,38;
surpară ind. pf. s. 3. pl. 73,7;
ai surpat ind. pf. c. 2. sg. 88,44; 101,11;
au surpat ind. pf. c. 3. pl. 10,3
surpa-vei ind. viit. I. 2. sg. 27,7;
va surpa ind. viit. I. 3. sg. 51,5;

suruman → **sărman**

sus: (XVI sec. PS. SCH.): s./adv.: „das Obere, Höchste, oben, oberhalb, hinauf, herauf": „haut, sur, au-dessus de, en haut" (5×)
mai sus comp. 8,2; 71,16;

suspin: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „Seufzer": „soupir"
suspinarea sg. nom./ac. 37,8;
suspinul sg. nom./ac. 6,6; 11:5; 37,9; 78,11; 101,21;
suspinului sg. gen./dat. 101,6;
suspinări pl. nom./ac. 30,12;

Ș

șapte num. card. 118,163;

șarpe: (1501 DERS): s. m.: „Schlange": „serpent"
șarpelui sg. gen./dat. 57,4; 139,3;

șchiopăta: (1581/2 PO): v. I: „hinken, lahmen": „boiter"
au șchiopat ind. pf. c. 3. pl. 17,49;

ședea: (XVI sec. PS. SCH.): v. II: „1. sitzen, sich setzen, 2. bleiben, wohnen": „1. être assis, s'assoir, 2. rester, vivre"
șezi ind. pr. 2. sg. 79,2;
șade ind. pr. 3. sg. 9,30; 46,7; 98,1;
să șază subj. pr. 3. pl. 100,8; 112,7;
șădea ind. imperf. 3. pl. 68,15; 106,10;
am șăzut ind. pf. c. 1. sg 25,4; 136,1;
șăzut-ai ind. pf. c. 2. sg. 9,4
au șezut ind. pf. c. 3. sg. 1,1; 118,23;
aț șăzut ind. pf. c. 2. pl. 126,3;
au șezut ind. pf. c. 3. pl. 121,5;
șăzutu-m-au ind. pf. c. 3. pl. 142,4;
voiu ședea ind. viit. I. 1. sg. 25,6;
va șădea ind. viit. I. 3. sg. 28,9;
vor ședea ind. viit. I. 3. pl. 131,13;
șezînd ger. 49,21;
șăzi imperat. 109,1;

ședere: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Sitz": „siège"
ședêrea sg. nom./ac. 106,32; 138,1;

și: (1521 NEACȘU): conj./adv.: „1. und, 2. sowohl. . . als auch, 3. auch": „1. et, 2. et. . . et, 3. aussi"
și (2138×)
și- (29×)
și adv. (16×)

şipot: (1441 DERS): s. n.: „Ausflußröhre": „goulette"
şipotele pl. nom./ac. 77,49;

şopti: (XVI sec. PS. H.): v. IV: „flüstern": „chouchoter"
şoptiia ind. imperf. 3. pl. 40,8;

şterge: (1551/3 ES): v. III: „abwischen": „essuyer"
ştearga-să subj. pr. 3. sg. refl. 68,33;

şti: (1521 NEACŞU): v. IV: „wissen": „savoir, connaître"
(nu) ştie ind. pr. 3. sg. 34,9; 38,10; 43,23; 88,15; 89,13;
(nu) ştiu ind. pr. 3. pl. 78,6;
ştiia ind. imperf. 3. sg. 34,13;
(n)-am ştiut ind. imperf. 1. sg. 34,19; 72,21;
(n)-au ştiut ind. pf. c. 3. pl. 73,6; 80,4;
a şti inf. 72,16;

ştiinţă: (1581 CORESI): s. f.: „Wissen, Kenntnis": „savoir, connaissance"
ştiinţa sg. nom./ac. 137,5;

T

tabără: (1581/2 PO): s. f.: „(Feld)Lager": „camp"
tabără sg. nom./ac. 26,6; 105,17;
taberii sg. gen./dat. 77,32;

taină: (1551/3 ES): s. f.: „1. Geheimnis, 2. Mysterium": „1. secret, 2. mystère"
tainilor pl. gen./dat. 76. cat;

talpă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Sohle": „semelle"
talpele pl. nom./ac. 17,42;

tare: (XVI sec. CV): adj./adv.: „stark, gross, sehr": „fort, grand, très"
tare sg. nom./ac. 7,12; 22,7; 23,8; 23,8;
mai tare comp. sg. 15,6;
mai tari comp. pl. 15,6; 34,12;
tare adj. sg. nom./ac. 51,1; 70,3; 70,8; 77,71; 88,9; 88,19; 111,2; 135,12;
tare (celui) sg. gen./dat. 119,4; 126,5;
tari adj. pl. nom./ac. 17,20; 46,8; 53,3; 58,4; 85,13; 102,20; 134,10; 135,18;

tată: (XVI sec. PS. SCH.): s. m.: „Vater": „père"
tată- sg. nom./ac. 26,16; 88,26;
tătîne-tău sg. gen. 44,13;

taur: (1475 DERS): s. m.: „Stier": „taureau"
taur sg. nom./ac. 49,14;
tauri pl. nom./ac. 21,12
taurilor pl. nom./ac. 67,33;

tăbărî: (1630 DRHB): v. IV: „lagern": „camper"
tăbărî-va ind. viit. I. 3. sg. 33,7;

tăcea: (XVI sec. CV): v. II: „schweigen": „(se) taire"
să (nu) taci subj. pr. 2. sg. 27,1; 34,25; 38,17; 81,1; 108,1;
am tăcut ind. pf. c. 1. sg. 31,3; 49,21;
tăcuiu ind. pf. s. 1. sg. 38,3;
(nu) va tăcea ind. viit. I. 3. sg. 49,3;
taci imperat. 76. cat;

tăia: (XVI sec. CV): v. I: „1. (ab)schneiden, (ab)hauen, 2. niedermetzeln": „1. couper, 2. massacrer"
au tăiat ind. pf. c. 3. pl. 73,7;
va tăia ind. viit. I. 3. sg. 76,8;
tăia ind. imperf. 3. sg. 128,4;
tăind ger. 28,7;

tăinui: (1683 DOS.)): v. IV: „verheimlichen": „tenir secret"
tăinuiaşte imperat. 76. cat;;

tămîia: (1643 VARL.): v. I: „räuchern": „encenser"
tămîie sg. nom./ac. 65,14;
tămîia sg. nom./ac. 140,2;

tărie: (XVI sec. CV): s. f.: „1. Feste, 2. Gefängnis, 3. Stärke, 4. Firmament": „1. forteresse, 2. prison, 3. force, 4. firmament"
tăria sg. nom./ac. 45,3; 58,10; 85,15; 88,10; 89,13;
tăriei sg. gen./dat. 32,17; 65,2;
tăriile pl. nom./ac. 75,3; 88,39;

teasc: (1551/3 ES): s. n.: „Kelter": „pressoir"
teascuri pl. nom./ac. 80,1; 83,1;

teme: (XVI sec. CV): v. III: „Angst haben, sich fürchten": „craindre"
mă tem ind. pr. 1. sg. refl. 48,5;
să tême ind. pr. 3. sg. 24,13; 111,1; 127,5;
vă têmeţi ind. pr. 2. pl. refl. 21,24; 134, 20;
să tem ind. pr. 3. pl. 14,5; 21,27; 24,15; 30,24; 32,18; 33,7; 33,9; 59,4; 60,5; 65,15; 84,10; 102,11; 102,13; 102,17; 110,4; 113,19; 113,22; 117,4; 118,63; 118,74; 118,79; 127,1; 144,20; 146,12;
teamă-se subj. pr. 3. sg. refl. 21,25;
să să teamă subj. pr. 3. sg. refl. 32,8; 85,10;
(nu) mă voiu tême ind. viit. I. 1. sg. refl. 3,6; 22,4; 26,1; 55,3; 55,4; 55,11; 117,6;
(nu) te vei tême ind. viit. I. 2. sg. refl. 90,5;
(nu) să va tême ind. viit. I. 3. sg. refl. 111,6; 111,7;
(nu) ne vom tême ind. viit. I. refl. 45,2;
se vor tême ind. viit. I. 3. pl. refl. 101,16;
(nu) s-au temut ind. pf. c. 3. pl. refl. 52,6; 54,22; 75,8;
să temu ind. pf. s. 3. sg. refl. 63,8;
(nu) te tême imperat. 48,17;
têmeţi-vă imperat. refl. 33,9;

temere: (XVI sec. PS. H.): s. f.: „Furcht": „crainte"
teamere sg. nom./ac. 52,6; 52,6;

temei: (1551/3 ES): s. n.: „1. Grundlage, 2. Grund, 3. Hauptmacht": „1. base, 2. raison, 3. gros de l'armée"
temêiele pl. nom./ac. 17,9; 17,17; 81,5;
temeiurile pl. nom./ac. 86,1;

temelie: (1520 DERS): s. f.: „Fundament": „fondement"
temeliile pl. nom./ac. 136,10;

temniţă: (XVI sec. CV): s. f.: „Gefängnis": „prison" sg. nom./ac. 141,10;

ticălos: (1581 CORESI): adj.: „erbärmlich": „minable"
ticăloasă adj. f. sg. nom./ac. 136,11;

ticăloşi: (1688 BIBLIA): v. IV: „elend werden": „devenir minable"
mă ticăloşiiu ind. pf. s. 1. sg. refl. 87,16;

ticăloşie: (1654 NEAGOE): s. f.: „Niedertracht": „abjection"
ticăloşie sg. nom./ac. 87,19;
ticăloşire sg. nom./ac. 68,24;
ticăloşiei sg. gen./dat. 39,2;
ticăloşii pl. nom./ac. 139,11;

tină: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Dreck": „boue"
tină sg. nom./ac. 68,18;
tina sg. nom./ac. 17,46; 39,2;

tinereţe: (XVI sec. CV): s. f.: „Jugend": „jeunesse"
tinerêţele pl. nom./ac. 42,4; 70,5; 70,18; 87,16; 102,5; 128,1; 128,2; 143,13;
tinerêţelor pl. gen./dat. 24,7;

tîmpănăreţ: (1680 DOS.): adj.: „paukenspielend": „battant le tambour"
tîmpănărêţe f. pl. nom./ac. 67,27;

tîmpină: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Pauke": „timbale"
tîmpănă s. sg. nom./ac. 80,2; 149,3; 150, 4;

tîmplă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Schläfe": „tempe"
tîmplelor pl. gen./dat. 131,5;

tînăr: (XVI sec. CV): adj./s.: „jung": „jeune"
tînăr adj. m. sg. nom./ac. 36,26; 67,30; 68,36; 118,140;
tinere adj. pl. nom./ac. 127,4; 143,13;
mai tineri comp. pl. nom./ac. 148,12;
tînărul s. sg. nom./ac. 118,9;
tinerii s. pl. nom./ac. 148,12;

tîngui: (ca,1550 Ms.): v. IV: „wehklagen": „lamenter"
tînguitu-m-am ind. pf. c. 1. sg. refl. 37,6;

tîrî: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „kriechen": „ramper, se glisser"
să tîrăsc ind. pr. 3. pl. 68,39;

tîrîtor: (1688 BIBLIA): adj./s.: „kriechend, Kriechtier": „rampant, reptile"
tîrîitoare adj. pl. nom./ac. 148,10;

tocmai: (1551/3 ES): adv.: „gleich, eben, gerade": „justement"
întocma 54,14;

tocmeală: (1453 DERS): s. f.: „1. Ordnung, 2. Herstellung, 3. Vereinbarung": „1. ordre, 2. action d'effectuer, 3. arrangement"
tocmêle pl. nom./ac. 70,17;
tocmêlele pl. nom./ac. 9,11; 76,12; 80,10; 80,10; 98,8; 105,29; 105,37;
tocmêlelor pl. gen./dat. 27,5;

tocmit: (XVI sec. PS. H.): adj.: „erschaffen, geschaffen, geordnet": „créé, en ordre"
tocmită adj. f. sg. nom./ac. 31,7;

tocmitor: (XVI sec. CV): s. m.: „Hersteller": „producteur"
tocmitoriu sg. nom./ac. 9,21

toiag: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „Stab": „bâton"
toiag sg. nom./ac. 2,9; 88,32;
toiagul sg. nom./ac. 22,5; 44,8; 44,8; 73,3; 109,3; 124,3;

tolbă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Köcher": „carquois"
tulbă sg. nom./ac. 10,2;

topaz: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „Topas": „topas"
topazion sg. nom./ac. 118,126;

topi: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „verzehren, schmelzen": „dissoudre, fondre"
să topêşte ind. pr. 3. sg. refl. 67,2;
mă topiiam ind. imperf. 1. sg. refl. 118,157; 138,20;
să topiia ind. imperf. 3. sg. refl. 106,26;
să topi ind. pf. s. 3. sg. refl. 74,3;
topitu-m-au ind. pf. c. 3. sg. 118,138;
să va topi ind. viit. I. 3. sg. refl. 111,9;
va topi ind. viit. I. 3. sg. 147,7;
topindu-se ger. refl. 21,15; 57,8;

topor: (1493 DERS): s. n.: „Axt, Beil": „hache"
topoară pl. nom./ac. 73,7;

tot: (1521 NEACŞU): adj./pron./adv.: „ganz, alles": „tout, entier"
tot pron. m. sg. nom./ac. (7×)
toţi pl. nom./ac. (65×)
toţ (2×)
toate f. pl. nom./ac. (17×)
toate- (10×)
tot adj. m. sg. nom./ac. (43×)
toată f. sg. nom./ac. (83×)
toţi m. pl. nom./ac. (34×)
toate f. pl. nom./ac. (103×)
tuturor pl. gen./dat. (4×)
tot adv. (27×)

trage: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „1. ziehen, wegnehmen, 2. gelten": „1. tirer, enlever, 2. valoir"
va trage ind. viit. I. 3. sg. 9,32;
să (nu) mă tragi subj. pr. 2. sg. 27,3;
am tras ind. pf. c. 1. sg. 118,130;

trăi: (1581/2 PO): v. IV: „leben": „vivre"
trăiaşte ind. pr. 3. sg. 21,33;
trăiescu ind. pr. 3. pl. 37,20;
trăiască subj. pr. 3. sg. 40,2;
voiu trăi ind. viit. I. 1. sg. 117,17; 118,77; 118,143;
trăi-mă-vei ind. viit. I. 2. sg. 137,8;
vei trăi ind. viit. I. 2. sg. 142,12;
va trăi ind. viit. I. 3. sg. 48,8; 68,37; 71,15; 88,47;
trăi-va ind. viit. I. 3. sg. 118,174;
m-ai trăit ind. pf. c. 2. sg. 118,93;
m-au trăit ind. pf. c. 3. sg. 118,50;
trăiaşte-mă imperat. 118,17; 118,25; 118,37; 118,40; 118,88; 118,106; 118,148; 118,153; 118,155; 118,158;
mă trăiaşte imperat. 118,115;
trăind ger. 38,9;
trăi-vor ind. viit. I. 3. pl. 21,28;

trebui: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „1. nötig sein, haben, 2. behandeln": „1. avoir besoin, falloir, 2. utiliser, se servir de"
trebuiesc ind. pr. 3. pl. 15,1;
s-au netrebuit ind. pf. c. 3. pl. 13,4;

trecătoare: (1573 DIR): s. f.: „1. Über-, Durchgang, 2. Gebirgspass": „1. passage, 2. défilé"
trecătoare sg. nom./ac. 143,17;
trecătorile pl. nom./ac. 1,3;

trece: (1521 NEACŞU): v. III: „durchgehen": „passer"
trecum ind. pf. s. 1. pl. 65,11;
(nu) treci ind. pr. 2. sg. 9,22; 137,9;
trec ind. pr. 3. pl. 76,17; 128,7; 143,5;
treceai ind. imperf. 2. sg. 67,8;
trecut-au ind. pf. c. 3. sg. 123,4;
au trecut ind. pf. c. 3. sg. 89,4; 123,4; 135,14; 135,16;
au trecut ind. pf. c. 3. pl. 17,14;
trecuiu ind. pf. s. 1. sg. 36,38;
trecu ind. pf. s. 3. sg. 72,9; 77,16; 77,65; 77,68; 104,13;
trecură ind. pf. s. 3. pl. 47,5; 72,7;
voiu trêce ind. viit. I. 1. sg. 41,4; 140,11;
(nu) va trêce ind. viit. I. 3. sg. 56,2; 89,6; 89,6; 148,6;
vor trêce ind. viit. I. 3. pl. 65,5; 103,10; 103,21;
trêce-vor ind. viit. I. 3. pl. 103,11;
(nu) trece imperat. 54,1;

trei: (XVI sec. CV): num.: „drei": „trois"
trei num. card. 76. cat;

tremura: (XVI sec. PS. SCH.): v. I: „erbeben, zittern": „trembler"
a tremura inf. 103,33;

trestie: (1439 SUCIU): s. f.: „Schilf": „roseau"
trestia sg. nom./ac. 44,2; 82,12;
trestiei sg. gen./dat. 67,33;

trimite: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „schicken": „envoyer"
trimite ind. pr. 3. sg. 103,11;
trimiţă subj. pr. 3. sg. 19,2;
trimiş ind. pf. s. 2. sg. 80,10;
trimise ind. pf. s. 3. sg. 17,16; 17,19; 56,4; 56,5; 58,1; 77,29; 77,50; 77,54; 104,17; 104,19; 104,25; 104,27; 105,16; 106,20; 110,8;
trimis-au ind. pf. c. 3. sg. 134,9;
trimite-vei ind. viit. I. 2. sg. 103,31;
trimite-va ind. viit. I. 3. sg. 147,7;
trimite-T-va ind. viit. I. 3. sg. 109,3;
trimite imperat. 42,3; 143,7; 143,8;
trimiţînd ger. 147,4;

trimitere: (XVI sec. CV): s. f.: „Botschaft": „message"
trimitere sg. nom./ac. 77,54;

trîmbiţa: (1551/3 ES): v. I: „(aus-)posaunen": „trompeter"
trîmbiţaţi imperat. 80,3;

trîmbiţă: (1551/3 ES): s. f.: „Trompete": „trompette"
trîmbiţă sg. nom./ac. 46,5; 97,7; 150,3;
trîmbiţe pl. nom./ac. 80,3; 97,7;

trîndăvie: (1688 BIBLIA): s. f.: „Trägheit": „paresse"
trîndăvie sg. nom./ac. 118,29;

trînti: (1581 CORESI): v. IV: „schleudern": „jeter"
va trînti ind. viit. I. 3. sg. 136,12;

trudă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Mühe, Anstrengung": „effort, peine"
trudă sg. nom./ac. 72,16; 77,56; 139,9;

trup: (XVI sec. PS. SCH.): s. n.: „Körper": „corps"
trupul sg. nom./ac. 15,9; 27,10; 37,2; 37,7; 39,9; 62,2; 64,2; 72,25; 83,2; 135,25; 144,22;

tu: (1521 NEACŞU): pron. pers.: „du": „tu, toi"
tu (127×)
tu- (1×)
ţie (92×)
-ţ- (8×)
ţi- (1×)
-ţ (5×)
-ţi (14×)
ţi (2×)
-t- (20×)
te (79×)
te- (9×)
tine (138×)
tene (1×)
voi (9×)
vă (10×)
-vă (18×)
voao (2×)

tulbura: (XVI sec. CV): v. I.: „aufwühlen": „troubler"
mă turburi ind. pr. 2. sg. 41,6: 41,15; 42,5;
să turbură ind. pr. 3. sg. refl. 38,9; 41,8; 54,4; 108,21; 142,5;
să/se turbure subj. pr. 3. pl. refl. 6,10; 82,16;
vei turbura ind. viit. I. 2. sg. 82,14; 143,7;
va turbura ind. viit. I. 3. sg. 2,5; 20,10;
turbura-se-vor ind. viit. I. 3. pl. refl. 64,8;
se vor turbura ind. viit. I. 3. pl. refl. 103,30;
mă turburaiu ind. pf. s. 1. sg. refl. 54,2; 118,60;
turburaiu-mă ind. pf. s. 1. sg. refl. 76,4;
turbură ind. pf. s. 3. sg. 6,3; 17,16; 64,7;
turbură-se ind. pr. 3. sg. refl. 6,7; 30,11; 67,5;
turburară ind. pf. s. 3. pl. 6,2; 45,3; 47,5;
turburară-se/să ind. pf. s. 3. pl. refl. 45,3; 45,6; 63,8;75,4; 76,15; 106,27;
m-au turburat ind. pf. c. 3. pl. 17,6; 87,17;

umplere: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Anfüllen": „remplissage"
împlearea sg. nom./ac. 23,1; 49,13; 88, 12;

un: (1521 NEACŞU): num./art./pron.: „ein": „un"
un (18×)
-un (2×)
unul (3×)
-unul (1×)
unuia (1×)
unii (unei) (1×)
o (29×)
-o (2×)

unde: (XVI sec. CV): adv.: „wo, wohin": „où" 13,6; 17,41; 41,3; 41,15; 52,7; 56, 2; 57,8; 71,7; 72,17; 78,10; 83,3; 88,48; 93,13; 93,15; 94,10; 111,7; 113,10; 120,1; 122,3; 131,5; 131,7; 138,6; 138, 6; 141,11;

unealtă: (1581/2 PO): s. f.: „Gerät, Gerätschaften, Habe": „outil, outillage, avoir"
unêltele pl. nom./ac. 136,2;

unge: (XVI sec. PS. SCH.): v. III: „(be-, ein)schmieren, einreiben": „enduire de, huiler, oindre"
să (nu) ungă subj. pr. 3. sg. 140,6;
unş ind. pf. s. 2. sg. 88,20;
unse-te ind. pf. s. 3. sg. 44,9;
a să unge inf. 26,1;

unghi: (1462 DERS): s. n.: „Ecke, Winkel": „coin"
ŭnghiului sg. gen./dat. 117,21;

unghie: (XVI sec. PS. H.): s. f.: „Klaue, Nagel": „sabot, ongle"
unghi pl. nom./ac. 68,36;

unire: (1688 BIBLIA): s. f.: „Vereinigung": „union"
unire sg. nom./ac. 82,5;

uns: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „gesalbt": „oint"
unsul sg. nom./ac. 19,6; 88,37;
unsului sg. gen./dat. 2,2; 17,54; 27,11; 83,9; 88,50; 131,10; 131,18;
unşii pl. nom./ac. 104,15;

untdelemn: (1645 HERODOT): s. n.: „(Speise)Öl": „huile"
untdelemn sg. nom./ac. 22,7; 88,20; 91,9; 103,17; 108,23;
untdelemnul sg. nom./ac. 44,9; 140,6;
untul-de-lemnul sg. nom./ac. 54,24;
untdelemnului sg. gen./dat. 4,8;

ură: (1639 AIIN): s. f.: „Hass": „haine"
ură sg. nom./ac. 108,4; 138,21;

ureche: (1407 DERS): s. f.: „Ohr": „oreille"
urêche sg. nom./ac. 83,8;
urêchea sg. nom./ac. 9,41; 16,7; 30,2; 44, 12; 48,4; 70,2; 77,1; 85,1; 87,2; 91,11; 93,9; 101,2; 114,2;
urechii sg. gen./dat. 17,49;
urechi pl. nom./ac. 5,1; 16,2; 38,16; 48,1; 53,2; 54,1; 85,5; 113,14; 134,17; 139,7; 142,1;
urechile pl. nom./ac. 17,8; 33,15; 43,1; 57,4; 129,2;

urgie: (1543 DERS): s. f.: „1. Grimm, Zorn, 2. Heimsuchung": „1. fureur, rage, courroux, 2. peine"
urgie sg. nom./ac. 7,12; 17,51; 26,14; 34,23; 36,8; 54,3; 55,7; 57,9; 58,14; 77,25; 77,54;
urgia sg. nom./ac. 2,5; 6,1; 7,6; 17,10; 20,10; 29,5; 37,1; 54,23; 68,29; 75,7; 76,9; 77,34; 77,54; 78,6; 82,14; 84,3; 84,5; 88,45; 89,7; 89,9; 94,12; 137,8;
urgiei sg. gen./dat. 9,25; 17,18; 37,2; 68,29; 77,55; 89,13; 101,11; 109,6;
urgiile pl. nom./ac. 87,17;

urgisi: (1581/2 PO): v. IV: „1. ergrimmen, 2. jdm. das Wohlwollen entziehen": „1. se mettre en colère, 2. délaisser, abandonner"
urgisască-se subj. pr. 3. pl. refl. 98,1;
s-au urgisit ind. pf. c. 3. sg. refl. 17,9; 123,2;
urgisişi-Te ind. pf. s. 2. sg. refl. 59,1;
urgisi-se ind. pf. s. 3. sg. refl. 73,1;
să urgisi ind. pf. s. 3. sg. 105,38;
urgisiră ind. pf. s. 3. pl. 77,64;
vei urgisi ind. viit. I. 2. sg. 84,5;
va urgisi ind. viit. I. 3. sg. 102,9; 111,9;

uriaş: (XVI sec. PS. SCH.): s. m.: „Riese": „géant"
uriaş sg. nom./ac. 18,6; 32,32,16;

urî: (XVI sec. PS. SCH.): v. IV: „hassen": „haïr"
uraşte ind. pr. 3. sg. 5,7; 10,6; 54,13; 105,11;
urăsc ind. pr. 3. pl. 17,20; 17,44; 20,8; 33,21; 34,22; 43,9; 67,2; 68,5; 68,18; 73,5; 73,24; 82,2; 85,16; 88,23;
urăscu ind. pr. 3. pl. 37,20; 67,1;
să urască subj. pr. 3. sg. 35,2;
urîiam ind. imperf. 1. sg. 138,21;
urîia ind. imperf. 3. pl. 43,12; 55,5; 105,39;
urîiu ind. pf. s. 1. sg. 118,112;
urîş ind. pf. s. 2. sg. 5,6; 49,18;
urî ind. pf. s. 3. sg. 105,38; 106,18;
să urîră ind. pf. s. 3. pl. refl. 13,2; 52,2;
am urît ind. pf. c. 1. sg. 100,4; 118,103; 118,127; 118,162; 138,20;
urît-am ind. pf. c. 1. sg. 25,5;
urît-ai ind. pf. c. 2. sg. 30,7;
ai urît ind. pf. c. 2. sg. 44,9;
-au urît ind. pf. c. 3. pl. 24,20; 138,20;
urîţi imperat. 96,11;

urîciune: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „1. Hass, Gehässigkeit, 2. Abscheu, 3. Scheusal": „1. haine, 2. dégoût, 3. monstre"
urîciune f. sg. nom./ac. 24,20; 87,8; 108, 2;

urmă: (XVI sec. PS. H.): s. f.: „Spur": „trace"
urmele pl. nom./ac. 17,40; 76,19;

urzi: (XVI sec. PS. V.): v. IV: „1. anzetteln, anschirren, 2. stiften": „1. ourdir, 2. fonder"
a să urzi inf. refl. 89,2;

usca: (XVI sec. PS. H.): v. I: „(aus-, ver)trocknen": „(se) sécher"
să usuce subj. pr. 3. sg. 89,6;
uscă-se subj. pr. 3. sg. 21,16;
se vor usca ind. viit. I. 3. pl. refl. 36,2;
mă uscaiu ind. pf. s. 1. sg. refl. 101,12;
uscaş ind. pf. s. 2. sg. 73,16;
să uscă ind. pf. s. 3. sg. refl. 101,5; 128,5;
să uscară ind. pf. s. 3. pl. refl. 101,4;

uscat: (1439 BGL): adj./s.: ge-, vertrocknet, Festland": „séché, terre ferme"
uscat sg. nom./ac. 65,5;
uscatul sg. nom./ac. 94,5;

uscăciune: (1589 CORESI): s. f.: „Trockenheit": „sécheresse"
uscăciune sg. nom./ac. 101,4;

uşă: (1472 BGL): s. f.: „Tür": „porte"
uşă sg. nom./ac. 140,3;
uşile pl. nom./ac. 73,7;
uşăle pl. nom./ac. 77,27;

V

vacă: (1532 BGL): s. f.: „Kuh": „vache"
vacile pl. nom./ac. 8,7

vai: (1504 DERS): interj.: „wehe!": „malheur!"
vai 119,5;

val: (1551/3 ES): s. n.: „Welle, Woge": „vague, onde"
valurile pl. nom./ac. 41,10; 87,7; 106,25; 106,29;
valurilor pl. gen./dat. 64,7; 88,10;

vale: (1428 DERS): s. f.: „Tal": „val(lée)"
văi pl. nom./ac. 103,10;
văile pl. nom./ac. 64,14;

vară: (1551/3 ES): s. f.: „Sommer": „été"
vară sg. nom./ac. 73,18;

vargă: (1654 CORESI): s. f.: „Rute: „verge"
varga sg. nom./ac. 22,5;

vas: (XVI sec. CV): s. n.: „Gefäss, Geschirr": „récipient, vaisseau"
vas sg. nom./ac. 30,16;
vase pl. nom./ac. 103,27; 106,23;
vasele pl. nom./ac. 2,9; 47,6;

vasilisc: (XVI sec. PS. SCH.): s. m.: „Basilisk": „basilic"
vasiliscu sg. nom./ac. 90,13;

văduvă: (XVI sec. PS. SCH.): s. f.: „Witwe": „veuve"
văduvă sg. nom./ac. 93,6; 108,9;
văduă sg. nom./ac. 108,8;
văduo sg. nom./ac. 145,8;
văduvele pl. nom./ac. 77,70;
văduvelor pl. gen./dat. 67,5;

vărsa: (XVI sec. CV): v. I: „aus-, vergiessen, -schütten": „verser"
mă vărsaiu ind. pr. 1. sg. refl. 21,14;
vărsaş ind. pf. s. 2. sg. 88,44;
vărsară ind. pf. s. 3. pl. 78,3; 105,36;
vărsa-voiu ind. viit. I. 1. sg. 141,2;
varsă imperat. 34,3; 68,29; 78,6;
vărsaţi imperat. 61,8;
vărsîndu-se ger. 143,15;

văzduh: (XVI sec. CV): s. n.: „Luftraum": „air, atmosphère"
văzduhurile pl. nom./ac. 17,13;

veac: (XVI sec. CV): s. n./m.: „1. Zeit, 2. Ewigkeit, 3. Jahrhundert": „1. temps, 2. éternité, 3. siècle"
vac sg. nom./ac. 102,9;
veac sg. nom./ac. 5,13; 9,5; 9,7; 9,40; 11,8; 14,7; 17,54; 20,4; 20,6; 24,1; 24,6; 27,12; 28,9; 29,7,15; 30,1; 32,11; 36,19; 36,29; 40,13; 40,14; 43,11; 44,3; 44,20; 47,8; 47,13; 48,8; 48,10; 48,20; 51,8; 51,9; 54,25; 70,1; 71,21; 72,25; 73,13; 74,9; 77,75; 78,14; 80,13; 85,12; 88,1; 88,3; 88,4; 88,28; 88,35; 88,36; 88,51; 89,2; 89,2; 91,8; 92,4; 99,4; 101, 13; 101,29; 102,16; 102,16; 104,8; 105,1; 105,32; 105,47; 106,1; 109,5; 110,5; 110,8; 111,5; 112,2; 113,27; 116,2; 117, 1; 117,2; 117,3; 117,29; 118,45; 118,52; 118,88; 118,93; 118,98; 118,110; 118, 111; 118,142; 118,143; 118, 151; 118, 159; 120,8; 124,1; 124,2; 130,5; 131,13; 132,4; 134,13; 135,1; 135,2; 135,3; 135, 4; 135,5; 135,6; 135,7; 135,8; 135,9; 135,10; 135,11; 135,12; 135,12; 135,14; 135,15; 135,16; 135,17; 135,18; 135,19; 135,20; 135,21; 135,22; 135,23; 135,24; 135,25; 135,26; 144,1; 144,2; 144,22; 145,5; 145,9; 148,6;
veacul sg. nom./ac. 9,5; 9,7; 9,40; 18,10; 21,28; 36,28; 36,31; 44,20; 44,8; 47,13; 51,8; 65,6; 71,20; 82,16; 88,29; 89,8; 103,6; 110,3; 110,7; 110,10; 111,3; 111, 8; 118,45; 131,15; 144,1; 144,2; 144,22; 148,6;
vacul sg. nom./ac. 91,8;
veacului sg. gen./dat. 9,5; 9,7; 9,40; 18,10; 20,4; 20,6; 21,28; 36,28; 36,31; 44,20; 44,8; 47,13; 51,8; 71,20; 82,16; 88,29; 103,6; 110,3; 110,7; 110,10; 111, 3; 111,8; 118,45; 131,15; 144,1; 144,2; 144,22; 148,6;
vacului sg. gen./dat. 91,8; 142,4;
vacurilor pl. gen./dat. 144,13;
vêci pl. nom./ac. 47,13; 54,21; 60,4; 60,8; 71,17; 72,12; 84,5; 103,32;
vêcii pl. nom./ac. 83,5;
vêcilor pl. gen./dat. 83,5;

vechi → învechi

veche: (XVI sec. PS. SCH.): adj.: „alt": „vieux, ancien"
vechi pl. nom./ac. 76,5; 76. cat; 78,8;

vecin: (1482 DERS): s. m.: „Nachbar": „voisin"
vecinului sg. gen./dat. 14,4;
vecinii pl. nom./ac. 121,8;
vecinilor pl. gen./dat. 30,14; 43,15; 78,4; 78,13; 79,7; 88,40;

vedea: (1521 NEACŞU): v. II: „sehen, wahrnehmen": „voir, apercevoir"
vêde ind. pr. 3. sg. 36,13;
văd ind. pr. 3. pl. 21,7; 63,8;
să (nu) văz subj. pr. 1. sg. 26,19; 62,3; 118,37;
să vezi subj. pr. 2. sg. 127,6; 127,7;
să vază subj. pr. 3. sg. 9,34; 13,3 15,10; 52,3;
să (nu) vază subj. pr. 3. pl. 16,3; 68,28; 85,16;
să vedem subj. pr. 1. pl. 105,5;
vedeam ind. impf. 1. sg. 15,8; 65,17;
vedeai ind. imperf. 2. sg. 49,19;
mă vedea ind. imperf. 3. pl. 30,15;
(n)-am văzut ind. pf. c. 1. sg. 47,7; 73,10; 89,17;
ai văzut ind. pf. c. 2. sg. 10,8; 138,3;
au vazut ind. pf. c. 3. pl. 106,24;
văzuiu ind. pf. s. 1. sg. 36,7; 36,26; 54,9; 118,96; 118,157;
văzuş ind. pf. s. 2. sg. 34,25;
văzu ind. pf. s. 3. sg. 32,13; 96,4; 105,42; 113,3;
(nu) văzură ind. pf. s. 3. pl. 21,19; 34,24; 57,9; 94,10; 96,6;
văzură-mă ind. pf. s. 3. pl. 108,24;
văzură-Te ind. pf. s. 3. pl. 76,15; 76,15;
văzură-se ind. pf. s. 3. pl. 67,26;
voiu vedea ind. viit. I. 1. sg. 8,4; 117,7; 118,6;
vedea-vei ind. viit. I. 2. sg. 36,36;
vei vedea ind. viit. I. 2. sg. 5,4; 34,20; 90,8;
vom vedea ind. viit. I. 1. pl. 35,10;
(nu) va vedea ind. viit. I. 3. sg. 48,9; 48, 9; 48,20; 57,10; 63,5; 88,47; 93,7; 111 ,9;
(nu) vor vedea ind. viit. I. 3. pl. 113,13; 134,16;
vedea-mă-vor ind. viit. I. 3. pl. 118,74;
vedea-vor ind. viit. I. 3. pl. 39,5; 51,6; 106,42;
vedeţi imperat. 33,8; 45,8; 65,4;
vez imperat. 89,18;
vezi imperat. sg. 9,13; 9,37; 24,19; 24,20; 36,39; 44,12; 58,5; 79,15; 83,9; 118,152; 138,23;
vază imperat. 68,37;
văzînd ger. 47,5; 72,4;
a vedea inf. 26,8; 33,12; 39,16; 40,6;

vedere: (XVI sec. CV): s. f.: „Sehen, Gesicht": „vue, face"
vedêre sg. nom./ac. 88,19;
vedêrea sg. nom./ac. 9,22; 54,1; 77,65; 77,68;

veghea: (XVI sec. CV): v. II: „1. (be)-wahren, (be)hüten, 2. schonen, 3. wachen": „1. garder, 2. épargner, 3. veiller"
vegheaţi ind. pr. 2. pl. 81,2;

veni: (1521 NEACŞU): v. IV: „kommen": „venir"
vine ind. pr. 3. sg. 21,34; 95,12; 95,12; 97,9; 117,24;
să (nu)-m vie subj. pr. 3. sg. 35,11;
voiu veni ind. viit. I. 1. sg. 41,2;
vei veni ind. viit. I. 2. sg. 100,2;
va veni ind. viit. I. 3. sg. 36,14; 49,3; 64,2; 104,18; 108,16; 120,2;
veni-vor ind. viit. I. 3. pl. 67,34;
vor veni ind. viit. I. 3. pl. 125,8;
veniiu ind. pf. s. 1. sg. 68,3;
veni ind. pf. s. 3. sg. 51,1; 54,5; 82,7; 104,30; 104,33;
venise ind. pf. s. 3. sg. 51,1;
veniră ind. pf. s. 3. pl. 41,10; 53,1; 78,1; 87,17; 104,39;
venit-au ind. pf. c. 3. pl. 43,19;
au venit ind. pf. c. 3. sg. 89,12; 101,14;
viu imperat. 39,10;
(să) vie imperat. 54,16; 118,41; 118,77;
veniţi imperat. 33. 11; 45,8; 65,4; 65,15; 73,9; 82,4; 94,1; 94,6;
venind ger. 125,8;

verdeaţă: (1637 PUMN.): s. f.: „Grün": „verdure"
verdeaţă sg. nom./ac. 67,14;

vers: (1646 PRAV. MOLD): s. n.: „Vers": „vers"
viersu s. m. sg. nom./ac. 1,1

veseli: (XVI sec. CV): v. IV: „erfreuen": „réjouir"
veselêşte ind. pr. 3. sg. 42,4; 103,16;
ne veselim ind. pr. 1. pl. refl. 89,17; 105, 5;
vă veseliţi ind. pr. 2. pl. refl. 31,14;
veselesc ind. pr. 3. pl. 45,4;
să veselesc ind. pr. 3. pl. refl. 86,7;
să ne veselim subj. pr. 1. pl. refl. 117,23;
veselească-se subj. pr. 3. sg. refl. 47,10; 66,4; 67,3; 85,10; 95,11; 96,1; 104,3; 149,2;
să veselească subj. pr. 3. pl. 5,13; 39,22; 69,5;
să să veselească subj. pr. 3. pl. refl. 33,2; 34,31; 68,37;
mă voiu veseli ind. viit. I. 1. sg. refl. 30,8; 103,35;
veseli-vei ind. viit. I. 2. sg. 20,6;
se/să va veseli ind. viit. I. 3. sg. refl. 13,8; 32,21; 52,8; 62,10; 84,6; 108,27;
veseli-se-va ind. viit. I. 3. sg. refl. 20,1; 57,10, 63,10; 64,11; 103,32;
veseli-mă-voiu ind. viit. I. 1. sg. refl. 9,2
veseli-ne-vom ind. viit. I. 1. pl. refl. 9,15
ne vom veseli ind. viit. I. 1. pl. refl. 65,5;
să/se vor veseli ind. viit. I. 3. pl. refl. 88, 13; 97,9; 106,42; 118,74;
(n)-ai veselit ind. pf. c. 2. sg. 29,1; 91,4;
ne-am veselit ind. pf. c. 1. pl. refl. 89,16;
au veselit ind. pf. c. 3. pl. 34,18; 93,19;
mă veseliiu ind. pf. s. 1. sg. refl. 76,3;
veseliiu-mă ind. pf. s. 1. sg. refl. 121,1;
veseliş ind. pf. s. 2. sg. 88,41;
veseli-se ind. pf. s. 3. sg. refl. 104,37;
să veseli ind. pf. s. 3. sg. refl. 96,8;
să veseliră ind. pf. s. 3. pl. refl. 106,30;
veselêşte imperat. 85,3;
veseliţi-vă imperat. refl. 96,13;
veselind ger. 18,9;
veselindu-ne ger. 125,4;
veselindu-se ger. refl. 112,8;

veselie: (XVI sec. PS. V.): s. f.: „Fröhlichkeit": „joie"
veselie sg. nom./ac. 4,7; 15,11; 44,16; 50,9; 67,3; 96,12; 99,1; 104,42; 125,2;
veselia sg. nom./ac. 105,5;

FOTOCOPII

Ms. 45

f. 224 r

f. 224 v

f. 225 r

f. 225 v

f. 226 r

f. 226.v

f. 227 r

f. 227 v

f. 228 r

f. 228 v

f. 229 r

f. 229 v

f. 230r

f. 231 r

f. 231 v

f. 232 r

f. 232 v

f. 233 r

f. 233 v

f. 234r

f. 234 ᵛ

f. 235 r

f. 235 v

f. 236 r

f. 236 v

f. 237 r

f. 237 v

f. 238 r

f. 238 v

f. 239 r

f. 239 v

f. 240 r

f. 240 v

f. 241 r

f. 241 v

f. 242 r

f. 242 v

f. 243 r

f. 243 v

f. 244 r

f. 245 r

f. 245 v

f. 246 r

f. 246 v

f. 247 r

f. 247 v

f. 248 r

f. 249 r

f. 249 v

f. 250r

f. 250 v

FOTOCOPII

Ms. 4389

[illegible]

КЪНТЕКУЛ КЪНТЕКЕЛОР ЛУЙ ШОЛОМОН

ДВАО. ПАРЕ НАРЕЛА ЖВРЪЙ ТИНТУ: ШВАДЪ:

РѢ ДЕНТЫЙ. КЫНТЕКУ ДЕТЫЙ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Κάρπτ

3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

[illegible]

[illegible] 10
[illegible] 11
[illegible] 12
[illegible] 13
C
[illegible] 14
[illegible] 15
[illegible] 16
[illegible] 17
[illegible] 18
[illegible] 19
[illegible] 20
[illegible] 21
[illegible] 22
[illegible] 23
D
[illegible] 24
[illegible] 25
[illegible] 26
[illegible] 27
[illegible] 28

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
B
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
B
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

[illegible]

277

[illegible]

f. 278 r

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Μαρτ…

[illegible]

[illegible]
[illegible] 14
[illegible] 15
[illegible]
[illegible] 16
[illegible] 17
[illegible] D
[illegible] 18
[illegible] 19
[illegible] 20
[illegible] 21

[illegible]

1 A [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 B [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]

15 [illegible]
16 [illegible]
C [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
D [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Μάρκ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

293

[illegible]

[illegible]

294

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Cuprins

Colaboratorii colecției:

Alexandru ANDRIESCU
Ioana ANGHEL
Elena ARDELEANU
Vasile ARVINTE
Eugen BELTECHI
Eta BOERIU
Ioan CAPROŞU
Ileana CÎMPEANU
Elena COMŞULEA
Dan CONSTANTINESCU
Eugenia DIMA
Corneliu DIMITRIU
Ştefan Aug. DOINAŞ
Vasile DRĂGUȚ
Ion A. FLOREA
Constantin FRÂNCU
Anca GHERMAN
Mihai-Alin GHERMAN
Anton GOȚIA
Doina GRECU
Gabriela HAJA
Ecaterina IONAŞCU
Dumitru IRIMIA
Thomas LATZEL
Alfred LOHR
Elsa LÜDER
Coman LUPU
Aurelia MIHAILOVICI
Paul MIRON
Nicolae MOCANU
Dragoş MOLDOVANU
Mihai MORARU
Eugen MUNTEANU
Dumitru NICA
Marie-Anne NICKAU
Ion NUȚĂ
Traian OCNEANU
Andrei PLEŞU
Elena POPESCU
Viorica PAMFIL
Alexandra ROMAN-MORARU
Mircea ROŞIAN
Mioara SĂCRIERU
Hans-Jürgen SPECK
Felicia ŞERBAN
Ecaterina TEODORESCU
Stela TOMA
Marietta UJICĂ
Sabin VLAD
Andreea VLĂDESCU-LUPU
Jan DE WAARD
Petru ZUGUN

Din partea redacției:

Dintr-o regretabilă eroare, a fost omis numele domnului MIRCEA ROŞIAN din lista autorilor volumului *Monumenta Linguæ Dacoromanorum, Biblia 1688, Pars V, Deuteronomium*, Iaşi, 1997.